

ACADEMIA
REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

DOCUMENTE
PRIVIND
ISTORIA ROMÎNIEI

RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENȚA
VOL. I (PARTEA I-a)

STAREA ECONOMICĂ ȘI SOCIAL POLITICĂ ÎN AJUNUL ANULUI 1877
MIȘCAREA REVOLUȚIONARĂ (1871 — 1881)

EDITURA ACĂDEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
1954

ACADEMIA
REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

DOCUMENTE
PRIVIND
ISTORIA ROMÎNIEI

COMITETUL DE REDACȚIE
V. CHERESTEȘIU, V. MACIU, S. ȘTIRBU,
MIHAIL ROLLER REDACTOR RESPONSABIL

RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENȚĂ
VOL. I (PARTEA I-a)

STAREA ECONOMICĂ ȘI SOCIAL POLITICĂ ÎN AJUNUL ANULUI 1877
MIȘCAREA REVOLUȚIONARĂ (1871—1881)

EDIȚURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
1954

www.dacoromanica.ro

**PREZENTUL VOLUM A FOST INTOCMIT DE COLECTIVUL SECȚIEI DE
ISTORIE MODERNĂ ȘI CONTEMPORANĂ A INSTITUTULUI DE ISTORIE
DIN BUCUREȘTI AL ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMINE.**

P R E F A Ț Ă

In cadrul colecției « Documente privind istoria României » publicăm zece volume care se referă la « Războiul pentru Independență 1877—1878 ».

In nouă volume reproducem 11.133 documente. Volumul zece cuprinde indicele.

In volumul I (Partea I-a și Partea a II-a) din numărul de zece volume care se referă la « Războiul pentru Independență 1877—1878 », publicăm 1396 documente (Partea I-a cuprinde 681 documente, iar Partea a II-a — 715 documente).

Spre deosebire de celelalte volume în care se publică documente în ordine cronologică pînă la semnarea tratatului de la San-Stefano, volumul I (Partea I-a) cuprinde documente care redau pe probleme — e drept sumar — situația economică, socială și politică în anii care au premers războiului.

Totodată publicăm în volumul I un număr de peste 400 de documente care redau momente necunoscute pînă azi din activitatea cercurilor revoluționare din România în perioada 1871—1880. Sînt scrisori ale lui Nicolae Petrovici Zubcu Codreanu, dr. Russel, C. D. Gherea etc. Din aceste documente 129 sînt datate. Celelalte nu sînt datate de fel sau sînt parțial datate (ziua, luna sau anul). Acestea au fost însă grupate după autor, după limba originală în care au fost întocmite (romîna, rusă etc.)

Afît documentele publicate în acest volum cît și restul de documente nepublicate (în număr de peste 500) se găsesc depuse la Biblioteca Academiei R.P.R. (microfilm, transcrise și traducere). La sfîrșitul acestui volum sînt reproduse în fotocopie un număr de 35 documente.

In prima parte a volumului este redată starea deosebit de grea a țărănimii.

Reprezentanții burgheziei și moșierimii romîne voiau un timp să acrediteze părerea că prin legiuirea dela 1864 s-a înfăptuit împrăștierea țărănilor și eliberarea clăcașilor. Legiuirea dîn 1864 a contribuit la dezvoltarea capitalismului deși jugul otoman continuă să mai apese asupra poporului romîn. Dar « chestia agrară » n-a fost rezolvată pe cale democratică, ci pe cale prusacă.

Țăranii din comuna Bărbălești, de pildă, judecând legiuirea din 1864 și urmările ce le-a avut, spuneau la 19 iulie 1875 într-o plîngere adresată guvernului că: «... am plătit clacă pe moșia statului Cotmeana din districtul Argeș, pînă la anul 1864, cînd atunci în virtutea legii rurale, ne-am împămîntenit, dîndu-ni-se pămînturile conform legii, însă care pămînturi ni s-au dat sînt foarte nefavorabile pentru hrană, agricultură ci mai mult favorabile pentru pășune de vite, fiind rîpoase și piscuri, după poziția pămîntului, pentru care pămînt, plătim necurmat bani statului și fiindcă pămîntul nu ne este la îndemînd ca să-l cultivăm, l-am făcut islaz de vite și ne-am pășunat toți locuitorii vitele». În continuare țăranii spun în plîngerea lor că: «In anul expirat 874 februarie 26 ne-a acționat în judecată la D. jude de pace local, ... arendașul zisei moșii Cotmeana, unde sînd noi prezenți la judecată de auzim — s-a văzut un act scris de cîțiva locuitori din comuna noastră din cei ce au turme de vite și omologat de fostul primar, în acel an care act citindu-se cuprindea condițiunile erbăritului vitelor locuitorilor dintr-însul, între care ne-am văzut și noi iscăliți, fără ca să știm nici cîtuși de acel act, și ne-a iscălit acel Primar fără știrea noastră și pentru care ne-a obligat Judecata ca să plătim niște mari sume de bani Domnului arendaș, pentru erbăritul vitelor pe cîțiva ani și noi nu știm să fi călcat moșia Dlui arendaș nici cîtuși, fiindcă pe de o parte ne aflăm cu domiciliile în depărtare de hotarul Dlui arendaș și pe de alta nici vite nu avem ca să învoim (subliniat de noi — M.R.), precum am zis mai sus că din cauza sărăciei nu avem vite la bălătură și nu știm ca de moarte de aceaslă datorie, ce ne împune d. arendaș, în spinare, ca să plătim prin sentința ce a pronunțat Dnul Jude» (Partea I-a, documentul nr. 63).

Mari întinderi de pămînt continuau să rămîndă în stăpînirea boierilor. Un număr mare de țărani au rămas fără pămînt, sau aveau pămînt foarte pușin. Puternice resturi feudale au fost păstrate.

Prin legiuirea de la 1864 țăranii erau declarați liberi. Dar realitatea dovedește că țăranii erau ținuși în condiții pe care ei le apreciază uneori ca fiind mai grele decît în veacurile cînd erau clăcași — și prin lege. În plîngerea țăranilor din comuna Afirnași, adresată Ministrului la 3 octombrie 1875, se spune printre altele: «Am sbierat la toate autoritățile și spuneam că proprietarul nostru în puterea unui înscris mincinos la dînsul și ce zice că am fi și iscălit și că ar fi și adevărit, nu ne lasă să ne ducem a ne hrăni unde ne putem găsi hrana, atît pentru noi cît și pentru vitele noastre, cu îndestulare și mai ieftin. Aceasta este o crimă din cele nemaipomenite, nici pe cînd eram robi sub nume de clăcași, dar acum cînd ni s-a zis că sîntem proprietari și guvernul ne silește să plătim proprietățile noastre» (subliniat de noi — M. R.).

«Sînt trei săptămîni, de cînd pe de o parte ispravnicul ne-a scos la șosea, iar pe de alta pe semne ca să înlesnească pe proprietari ni s-a luat carele și vitele noastre chiar de la șosea și a le trage în curte la proprietar cu sila și cu zorul, ce nici la turci nu s-a pomenit, să mergem la dînsul să-i muncim astfel încît de atunci

și pînd acum ne stă carele și vitele secestrate în curtea proprietarului nostru și ne-am lăsat muncuța în zilele cele mai bune de lucru cîmpului, încît plîngem cu copilașii pe bătătură și ne-am disperat neștiind ce trebuie să facem. Toți, cu toții de la vătășel, proprietar, zapciu și ispravnic sînt una ca să ne răpue.

De ne veși trimete în cercetare și milostenia lor, pune mai bine să ne omoare aici pe toți ca pe niște vite, decît să mai cădem în urgia acestor impilatori » (Partea I-a, documentul nr. 87).

O perioadă de timp după leguirea de la 1864, țărani credeau că legile erau bine făcute dar că erau prost aplicate de către organele locale de stat. Dar realitatea le-a deschis curînd ochii. Țăranii încep să se frămînte, apoi să se răscoale.

În ajunul războiului din 1877—1878, I. C. Brătianu încearcă să potolească nemulțumirile crescînde ale țăranilor, vînturînd posibilitatea crederii unor comisii care să se ocupe de problema împrumutării țăranilor. El e nevoit să recunoască la 27 octombrie 1876 că « sînt 12 ani, de cînd acești săteni, așteaptă aducerea la îndeplinire a dreptului ce li s-a recunoscut prin lege » (Partea I-a, documentul nr. 204 — circulara Ministrului de Finanțe).

Cunoscînd situația internațională, răscoala din Bosnia, Herțegovina, Bulgaria, lupta din Muntenegru și Serbia, simpatia Rusiei față de războiul dus de aceste popoare împotriva imperiului otoman și mai ales dorința poporului care năzuia liberarea națională, Brătianu vrea să acrediteze că ține seama de glasul țărănimii care răsună tot mai puternic, cu gîndul de a toci ura maselor împotriva boierilor, în condițiile cînd ar fi nevoit să se facă totuși mobilizarea.

În ura lor împotriva boierilor și a jugului otoman, țărani legau tot mai mult lupta pentru independență cu năzuința de a căpăta pămînt, de a scăpa de resturile feudale și de condițiile deosebit de grele în care trăiau. Căci foarte grea era viața țăranilor.

În prima parte a volumului sînt redate — pentru exemplificare — unele din nenumăratele plîngeri adresate autorităților de către țărani.

Plîngerile individuale, și mai ales plîngerile colective — semnate, sau mai bine zis împodobite cu amprențele digitale ale țăranilor care nu știau carte — reprezintă una din formele prin care țărani își manifestau nemulțumirile.

În aceste plîngeri, țărani descriau condițiile lor grele de viață. Într-una din aceste plîngeri, țărani din comuna Ghindăoani scriau în ziua de 20 decembrie 1874, următoarele:

« Am lucrat, Domnule Ministru, de cu primăvară pînd în iarnă neîntreput, căci nu ne mai dădea drumul măcar să ne vedem casele și copiii, eram întocmai ca robii, însă acum la finele anilor în loc să ni se mai cuvîndă să luăm plata anului al treilea, ne vedem încă scoși datori cu o sumă mai atît de mare ca și aceea ce o promisem la începutul anilor, adică am muncit trei ani fără ca munca noastră să poată plăti aceea ce promisem și să putem măcar rămîne achitați de aceea ce promisem, dacă nu ni se cuvîne să primim și restul. Răfuiala ce ne-a făcut d-nul Albu este că după ce ne-a ținut ca pe făcători de rele, sub

pază, în decursul întregului an, apoi în loc să ne dea hrana pe prețuri omenoase, ne-a pus-o în socoteală cu prețuri neauzite; pe lângă aceasta ne-a pus pe spatele nostru, pe fugiți, morți de moarte bună și chiar pe cei spânzurați de nevoi » (Partea I-a, documentul nr. 18).

Aceste condiții grele de muncă, la care se adaugă arestările, bătăile, au reprezentat una din cauzele pentru care nenumărați țărani încep din nou să fugă de la casele lor.

Un grup de țărani din comuna Afîrnați preveneau guvernul la 28 iunie 1875 că sînt pe cale să-și lase vetrele, numai să scape de suferințele pe care sînt obligați să le suporte.

In plîngerea acestor țărani se spune:

« Dle Ministru, sîntem arestați și bătuți de primar după cum vă puteți asigura din loviturile ce se văd pe spatele nostru; am vîndut vite pentru ca să avem parale să plătim pe avocați și recursul la Casație; arături pe anul acesta nu avem din cauză că am fost numai într-o bătaie și arest; astăzi sîntem lipsiți de hrana de toate zilele; am părăsit casele cu copii ca să venim la D-voastră spre a ni-se face dreptate fiindcă în comună nu mai avem nici un trai, dacă Dle Ministru nu vom găsi nici la D-voastră dreptatea la care ne așteptăm vom fi siliți ca să scăpăm de aceste suferințe să părăsim cu desăvîrșire locuințele și familiile noastre căci cu dreptatea noastră, autoritățile locale nu ne dau nici un ajutor, ba încă ne trimit și dorobanți de ne-au mîncat și mîlaiul ce îl mai aveam pentru copii » (Partea I-a, documentul nr. 53).

Pentru ca să asigure învoielii agricole, favorabile moșierilor, clasa stăpînitoare pune tot mai mult în mișcare organele represive. Numai prin forță și înșelăciune, țăranii erau obligați să-și asume îndatoriri deosebit de grele pentru ei.

Pentru a semna învoielile agricole, țăranii erau arestați, torturați pînă se învoiau « în mod liber ».

Intr-o plîngere adresată la 15 aprilie 1876, Ministrului de Interne, se arată de pildă următoarele:

« Sînt patru zile, de cînd sîntem toți locuitorii sechestrați, arestați și executați, bătuți; patruzeci milițieni și dorobanți, de ajutor subprefecturii Dumbrava și Dnul locotenent Dănescu Ion, al milițienilor, a face acte de învoire cu Dnul Pepa M. Colan, arendașii moșiei Podul Grosului, conform plăcerii sale, fără voia noastră astfel că în timpii barbarismului și de tristă memorie, fapt contra legii și bunului simț.

Sîntem săraci cu totul și cu aceasta voiesc a ne pune robi în eternitate. Am reclamat pe toate căile, dreptate nu e, protestăm.

Vă rugăm respectos, ordonați ce veți crede legal, aceasta datoria noastră de buni pașnici cetățeni.

Plecați:

Petre Drăchiceanu, Ion Smadu Vasile Draghiu, Dumitrache Nistor, Marin Anghel Ion Cîlbiul, Amza Mărculescu, Niță Bătrînu, Bala Căpraru, Ștancu Caragiu » (Partea I-a, documentul nr. 131).

După ce contractele se întocmeau în condițiile mai sus arătate, intrau în acțiune dorobanții pentru a asigura îndeplinirea întocmai a acestor învoielii. Documentele din partea I-a, nr. 109, 110, 140, 159, 177 etc. redau felul în care erau folosiți dorobanții în acest scop.

Un număr de documente prezentate în prima parte a volumului, ne arată cum cresc frământările țărănești. De la plîngerii, țăranii trec la acțiuni, la răscoale (Partea I-a, documentele nr. 121, 122, 149 etc.).

Nu ne-am propus să prezentăm o situație completă a stării țăranimii din acești ani. Dar din documentele prezentate reiese limpede starea deosebit de grea în care se găsea țăranimea în ojunul anului 1877, tocmai ca urmare a faptului că « chestia agrară » nu a fost rezolvată în 1864 pe cale democratică.

O parte din documentele volumului de față redau unele aspecte din dezvoltarea industriei, transportului, comerțului etc.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea capitalismul se dezvoltă în țara noastră într-un ritm mai viu. Nu avem pînă azi o lucrare științifică care să trateze problema dezvoltării industriei în a doua jumătate a veacului al XIX-lea. Prin publicarea acestor documente, dorim însă să insistăm asupra atenției ce trebuie acordată acestui proces.

Fără lămurirea acestui proces, nu putem avea un tablou exact asupra stărilor de lucruri din acea epocă, și nu putem întocmi o lucrare de sinteză asupra războiului pentru independență din 1877—1878.

Deși datele reproduse sînt departe de a fi complete, ele ne indică însă unele momente interesante din viața noastră economică.

În documentul din partea I-a, nr. 249 găsim de pildă dezvoltarea producției de petrol din anii 1862—1873. În anul 1862 producția de petrol atinge cifra de 37.730 hectolitri, iar în anul 1873, adică în 10 ani, această cifră crește pînă la 174.400 hectolitri. Nu a fost studiată încă tehnica pe care s-a bizuit această dezvoltare. Dar cifrele denotă o anumită tendință. Tot în această perioadă începe construirea în țara noastră a căilor ferate. După cum se știe, construirea de căi ferate implică dezvoltarea industriei metalurgice, construirea de ateliere etc. și odată cu aceasta se dezvoltă proletariatul industrial.

Documentele reproduse ne arată condițiile în care se dezvoltă industria zahărului și societatea anonimă creată în acest scop, proiectul de statut al Băncii Naționale, felul în care se dezvoltă comerțul exterior etc. Cu privire la dezvoltarea comerțului exterior atragem atenția asupra documentului din 26 aprilie 1876 care tratează convenția de comerț și navigație între România și Rusia. Merită a fi subliniat că deși ne aflăm în anul 1876, Rusia trata România ca un stat independent.

În expunerea de motive asupra proiectului de lege pentru aprobarea convențiunei citim că « Prin convențiunea de comerț și navigațiune ce guvernul Măriei

Sale Domnului, Augustul nostru Suveran, are onoare a prezinta astăzi Corpurilor Legiuitoare, . . . una din Puterile garante ale imunităților României . . . confirmă din nou și într-un mod solemn dreptul țării de a trata direct și pe un picior de cea mai perfectă egalitate cu puterile străine. . .

Și era natural ca Rusia, care încă de la anul 1829 a recunoscut prin art. V al tratatului din Adrianopole, că posedăm o întreagă libertate de comerț, să fie una din cele dinfii puteri pentru a înlesni exercițiul unui drept străbun la care niciodată nu am renunțat » (Partea I-a, documentul nr. 229).

Prin reproducerea acestor documente nu am făcut decât să subliniem, necesitatea studierii acestei probleme care a avut o influență asupra poziției diferitelor părți sociale în războiul din 1877—1878 și, în genere, asupra întregii evoluții a țării.

Volumul de față cuprinde de asemenea documente care redau situația politică internă a României în anii 1875—1877.

Inceputul războiului împotriva imperiului otoman în Muntenegru și Serbia, a pus acut și în fața poporului nostru problema scuturării jugului otoman și cucerirea independenței.

Monstruoasa coaliție, cunoscînd starea de nemulțumire a maselor și, mai ales, a maselor țărănești avea teamă de înarmarea poporului pentru ducerea unui război. Ii era teamă ca poporul să nu impună totodată prin forță și lichidarea resturilor feudale, împroprietărirea țăranilor etc. Boierimea reacționară se găsește în fruntea acțiunii pentru totala izolare a României de lupta dusă de popoarele din sud-estul Europei împotriva Turciei.

Documentele publicate în acest volum arată că: « Principele Carol . . . refuză categoric să lupte . . . » (Partea a II-a, documentul nr. 694 din 26 decembrie 1876).

Guvernele României care s-au perindat la cîrma țării (din ianuarie 1875 pînd în aprilie 1877 au avut loc 11 schimbări și remanieri de guvern) au făcut declarații de neutralitate. Ca o manifestare a politicii de neutralitate s-a cerut în Cameră și Senat reducerea bugetului militar. Au fost luate o serie de măsuri pentru a îngreuna trecerea de arme spre Bulgaria și Serbia (Partea a II-a, documentul nr. 108 și documentul nr. 109 din 10 aprilie 1876, documentul nr. 120 din 29 aprilie 1876, documentul nr. 124 din 6 mai 1876 etc.).

D. Brătianu, prin acțiunea întreprinsă, caută cu prilejul trimerii lui la Constantinopol să slujească guvernul englez și Poarta (Partea a II-a, documentul nr. 626 din 3 decembrie 1876).

Mihail Kogălniceanu afirmă că va ajuta Serbia pe ascuns (Partea a II-a, documentul nr. 195). Dar totodată el își face uneori iluzii că independența se poate cuceri de la turci prin tratative « de sus ».

Intr-o notă circulară adresată de Kogălniceanu reprezentanților diplomați ai României din diferite capitale ale Europei se spune că se va cere Porții rezolvarea următoarelor probleme:

« 1) *Recunoașterea individualității Statului Român și a denumirii sale istorice.*

2) *Admiterea reprezentantului României în corpul diplomatic.*

3) *Regularizarea situației supușilor români așezați în Turcia, după modelul situației celorlalți supuși străini și recunoașterea dreptului de judecată al Agențiilor României asupra conaționalilor lor.*

4) *Inviolabilitatea teritoriului român și delimitarea insulelor Dunării.*

5) *Incheierea cu imperiul a unor convenții comerciale, de extradare a răufăcătorilor, poștale și telegrafice.*

6) *Recunoașterea pașaportului român și abținerea consulilor turci de a se amesteca în afacerile privind pe români în străinătate.*

7) *Fixarea graniței între România și Turcia la Gurile Dunării, luând ca bază calea navigabilă (Thalweg) a brațului principal al acestui fluviu.*

Numai din enunțarea lor, puteți vedea, Domnule Agent, că cererile noastre sînt pe cît de moderate pe atît de drepte și de cumpănite.

Cu toate făgăduelile date însă de către diferiți Miniștri ai Turciei, nici una dintre aceste chestiuni n-a primit răspunsul favorabil pe care erau îndreptățiți a-l aștepta.

Veți recunoaște, Domnule Agent, că această stare de lucruri dacă s-ar prelungi la nesfîrșit, ar schimba cu desăvîrșire firea legăturilor între România și Turcia și că, cu toată voința noastră statornică de a întreține cu Guvernul din Constantinopol cea mai desăvîrșită armonie, am fi siliți la o atitudine alta decît aceea pe care am adoptat-o pînă astăzi, căci ea ne va da poate foloasele pe care purtarea noastră sinceră nu ni le-a adus. Imi propun, Domnule Agent, să fac demersuri directe pe lîngă Sublima Poartă pentru a-i cere, în interesul nostru reciproc, soluționarea tuturor chestiunilor mai sus citate. Înainte însă de a porni pe această cale, doresc să-mi asigur sprijinul binevoitor al guvernului pe lîngă care sunteți acreditat » (Partea a II-a, documentul nr. 209 din 16 iunie 1876).

Deși manifestă uneori șovăieli, Kogălniceanu se plasează pînă la urmă pe poziția participării la lupta pentru cucerirea independenței.

Gazeta « Romînul », de sub conducerea lui C. A. Rosetti, ia uneori atitudine pentru sprijinirea popoarelor care luptă împotriva jugului otoman.

Intr-un articol publicat în « Romînul » din 23 octombrie 1875 se spune, de pildă, printre altele, următoarele :

« Cînd guvernul unei mari puteri ajunge la atîta lipsă de cruțare față de guvernul unei alte puteri, încît să-i spuie verde că « orice încredere în promisiunile lui este absolutamente pierdută », și cînd acea mare putere este Rusia, care în același timp afirmă din nou « în fața Europei », cum zice comunicatul,

« simpatiile sale pentru poporațiunile oprimate de turci », nu mai încapă îndoială, după noi, că are intențiunea fermă de a interveni cu toată greutatea sa pe lângă Turcia spre a dobîndi, « în orice caz » să se puie capăt « tristei situațiuni a poporațiunilor creștine ».

Poziția politică cea mai înaintată din țara noastră au avut-o cercurile revoluționare.

Cele peste 400 de documente din acest volum care se referă la activitatea cercurilor revoluționare din România (1871 — 1880), ne arată problemele care frământau aceste cercuri, concepția care stătea la baza mișcării revoluționare și evoluția acestei concepții precum și formele prin care ele încercau să slujească poporul.

Aceste documente trebuie temeinic studiate pentru a se putea trage toate concluziile. Unele din ele (inclusiv cele nepublicate, depuse la Biblioteca Academiei R. P. R.) vor trebui lămurite pe baza studierii mișcării revoluționare premarxiste din Rusia din anii 1871 — 1880 (unele din ele vor trebui abia descifrate).

Majoritatea documentelor confirmă prin date și fapte concrete, pentru perioada la care se referă, puternica influență a mișcării revoluționare din Rusia asupra creării cercurilor revoluționare din România, asupra începutului de răspîndire a literaturii marxiste în România. In corespondența lui Nicolae Petrovici Zubcu Codreanu, dr. Russel etc. se vorbește de operele revoluționarilor democrați ruși, ca de pildă de lucrarea lui Cernișevski « Ce-i de făcut ? ». Se vorbește de « Economia Politică » a lui Cernișevski, în genere de ideile lui Cernișevski (Partea I-a, documentele nr. 420, 645 etc.) sau se spune de pildă: « vă urez succes în popularizarea operelor lui Cernișevski » (Partea I-a, documentul nr. 297).

Concepția care stătea la baza cercurilor revoluționare din Rusia sau a cercurilor revoluționare ruse din Elveția, Franța, Anglia etc. cu care cercurile revoluționare din România aveau legătură nu era încă cea marxistă. Se resimte în acel timp influența revoluționarilor democrați ruși.

In afară de lucrările revoluționarilor democrați ruși, documentele sînt bogate în alte informații. In-tr-un document e amintit revoluționarul bulgar H. Botev, care a fost puternic influențat de ideile revoluționarilor democrați ruși (Partea I-a, documentul nr. 311). In alt document, Plehanov arată că începe să abandoneze principiile narodniciste (Partea I-a, documentul nr. 683).

Nicolae Petrovici Zubcu Codreanu vorbește in-tr-un document de componența redacției gazetei « Obșcina »: « Incepînd cu anul nou, Rally, Clemens și încă cîteva persoane vor edita revista « Obșcina », se înțelege cu caracter revoluționar » (Partea I-a, documentul nr. 428).

In documente se vorbește de editarea precum și de redacția gazetei « Robotnik » (Partea I-a, documentele nr. 304, 515 etc.).

Rally (Zamfir Arbore) propagă și idei anarhiste (Partea I-a, documentul nr. 307). Acesta ia legătură apoi cu liberalii (prin Emil Costinescu) și se afundă în lagărul lor.

Este deosebit de important că din unele documente apare că au existat legături (problema merită a fi studiată) cu uniunile din sudul și nordul Rusiei.

« In anul 1875 fu organizată la Odesa « Uniunea muncitorilor din sudul Rusiei ». Această primă organizație muncitorească a existat 8 — 9 luni, după care ea a fost distrusă de guvernul țarist »¹⁾.

O serie de documente (Partea I-a, nr. 582, 592 etc.) arată legături cu cercurile din Odesa, Nicolaev etc.

« In anul 1878 a fost organizată la Petersburg « Uniunea de nord a muncitorilor ruși » în frunte cu șimplarul Halturin și lăcătușul Obnorski. Programul acestei uniuni afirma că prin sarcinile pe care le fixase uniunea aderă la ideile partidelor muncitorești social democrate din Apus. Ea își puna ca scop final împlinirea revoluției socialiste — « răsturnarea regimului de stat politic și economic existent, regim extrem de nedrept »²⁾.

Documentele vorbesc de legătura cu cercurile revoluționare din Petersburg (Piter). Se vorbește și de o unire a organizațiilor din nord (Partea I-a, documentul nr. 616). Atragem atenția cercetătorilor că se vorbește într-o scrisoare de Halturin, (Partea I-a, documentul 574).

Tot Nicolae Petrovici Zubcu Codreanu spune într-o altă scrisoare următoarele:

« Sper să găsesc gata la Dumneata programul și statutul organizației Societatea social democratică română » (Partea I-a, documentul nr. 429. Scrisoarea este întocmită în limba rusă, dar cuvintele « Societatea social democratică română » sînt scrise în limba română).

Mulțumită — în mare parte — cercurilor revoluționare ruse din Geneva, Paris, Londra etc., cercurile revoluționare din România iau legătură cu internaționaliștii, cu operele lui Marx, cu marxismii.

Documentele vorbesc de opera « Capitalul » de K. Marx. Cercurile din România cer această operă în ediția rusă. Se cer rezumate sau capitole din « Capitalul » lui Marx (Partea I-a, documentele nr. 624, 529, 625 etc.). Se vorbește de legături cu Liebknecht, Bebel (Partea I-a, documentul nr. 289).

In anul 1874 — 1878 circulă în România un material (în limba franceză) în care se vorbește despre dictatura proletariatului (Partea I-a, documentul nr. 266, tipărit în anul 1874).

¹⁾ *Cursul scurt de istorie a Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice, Ed. P. M. R., 1948, ed. a III-a, p. 13.*

²⁾ *Ibidem.*

La începutul formării cercurilor revoluționare din România, s-a resimțit puternic concepția revoluționarilor demo-rafi ruși. În a doua jumătate a decadei 1871—1880 încep să se formeze uncori, paralel cu cercurile revoluționare, și cercuri muncitorești. Studiul dezvoltării capitalismului și al luptelor greviste care au avut loc (1875, 1876 etc.) va îmbogăți materialul în această privință. Dar documentele ne îndreptățesc a afirma că în a doua jumătate a acestei decade am început să depășim stadiul concepției revoluționar-democrate. E drept că în afară de aceste tendințe s-au manifestat și influențe utopiste, anarhiste etc., dar ele n-au avut, așa cum reiese din documente, urmările concepțiilor mai sus amintite.

Multe documente din volumul de față se referă la cercurile revoluționare din perioada premarxistă. Este firesc, deci, că acestea nu au văzut limpede pe ce cale poate fi asigurată liberarea de exploatare, dezvoltarea societății. Cu toate confuziile, greșelile și neconsecvențele care se manifestau în aceste cercuri, apare însă vădit dragostea de popor, ura împotriva celor care cauzează suferințe poporului, de care erau pătrunși membrii cinstiți ai acestor cercuri. Vorbindu-se într-un document despre boieri și popor, se spune printre altele:

« Față de nobili « boierii » români, poporul are o atitudine dușmănoasă, ceea ce dovedesc între altele cîntecele populare românești. Țăranii români, mai ales cei care trăiesc în munții Valahiei așteaptă ca și rușii care trăiesc pe malurile Volgăi, să apară din nou un oarecare român — revoluționar — Vladimirescu, care să-i organizeze și să-i conducă împotriva boierilor și ciocoilor » (Partea I-a, documentul nr. 555).

Manifestînd în anul 1876 ura împotriva exploataretilor și dragostea pentru poporul muncitor, Nicolae P. Zubcu Codreanu scrie:

« . . . Să trecem la proprietatea urbană. Să luăm toate aceste palate, comptoare, magazine etc. Și putea-vom oare zice că ele reprezintă munca proprietarilor cărora aparțin ? Vezi scumpe amice, un savant însemnat a zis că: dacă axioma de 2 ori 2 face 4, ar lovi în interesul unei clase a societății, desigur s-ar forma partide care ar demonstra cu înverșunare că de 2 ori 2 fac 5, 6 sau poate o luminare de spermanșet. Nicăieri nu simți mai bine toată profunditatea acestor cuvinte, decît atunci cînd discuți despre proprietate. Să te uiți odată împrejurul tău cu atenție și ce vei vedea ? Cine a creat aceste palate, case, teatre, castele ? Poporul muncitor. Cine trăiește în niște găuri umede în care un bun stăpîn nu și-ar lăsa nici cîinele ? Poporul muncitor. Cine a creat toate aceste mătăsuri, catifele, atlasuri, pînzeturi fine ? Poporul muncitor. Cine umblă învelit în zdrențe atît vara cît și iarna, cu corpul mai mult gol ? Poporul muncitor. Cine a produs toate aceste vinuri, mîncăruri gastronomice, într-un cuvînt toate produsele alimentare ? Poporul muncitor. Cine moare de foame și nu are cîte odată, nici chiar o bucată de mămăligă

pentru a-și hrăni copiii flămânzi? Poporul muncitor. Cine a creat toate aceste Muze, Universități, Tipografii, pe a cui spinare s-au creat toate aceste cărți, jurnale, în fine tot cu ceea ce se fălește civilizația actuală? Poporul muncitor. Cine rămîne în ignoranță aproape preistorică? Poporul muncitor . . . »

Ridicîndu-se împotriva acestei stări de lucruri, membrii cercurilor revoluționare nu vedeau rolul istoric al proletariatului și că numai un partid revoluționar al clasei muncitoare, un partid marxist, poate să organizeze și să conducă clasa muncitoare și întregul popor muncitor la doborîrea claselor dominante și instaurarea unei noi orînduirii sociale, fără exploatarea omului de către om.

Membrii acestor cercuri evoluează însă în gîndirealor. Ei caută să se lămurească, să editeze o presă a lor, să se organizeze. Se vorbește de crearea unor societăți, de crearea unui partid, și după cum s-a arătat, și de « Societatea social-democratică romînd ».

« In scurt, mai vorbim uă dată asupra celor de mai sus, și spun D-le Codrene că, pe cît am putut înțelege din scurta întrebare ce am avut-o cu Costică asupra scrisorii D-talle, ellu ca și mine crede celle ce urmează: 1) că sîntem subțiri la buzunar (și eu cred că chiar la minte de a acea ce ne interesează; ne trebuie înaințe de toate cărți) 2-lea. Trebuie să dispară cu totul această criză cu cauzele ei și apoi să ne constituim în societate (recunoscută de stat) 3-lea. Trebuie să dobîndim adesiunea altora, căci numai 4-5 inși cîți sîntem ce o să facem noi? Prin fundarea societății noastre înțeleg strîngerea la un locu a cîtorva membrii care să lucreze incontinuu la jurnalii; uă bibliotecă cît de mică; ședințe și uă corespondență (?). Acestea toate ceru opinteli grosnice . . . care puse în lucrare nu acum, vor reuși. . . » (Partea I-a, documentul nr. 356).

Documentele vorbesc de crearea unor societăți cu caracter literar și social-politic.

« Sînt fericit a-ți comunica că aici s-a format uă societate de tineri, numită « progresul » — științe, litere, sociologie; dezvoltarea și răspîndirea loră. S-a ținut 3 ședințe la școala normală, din care două de poporațiune; eu am vorbit despre științe, necesitatea ideologică socialiste, și am criticat soiului de literatură intimă, sentimentală, și tot produsul imaginațiunilor bolnave de amor și alte bole. . . . Joi ce vine vom vota Statutele și regulamentul. Ce zici? . . . » (Partea I-a, documentul nr. 372 din 26 noembrie 1878).

Publicîndu-se la începutul anului 1878 o corespondență despre Romînia în Gazeta « Obscina », autorul scrie:

« Voi descrie pentru cititorii « Obscinei » cîteva pasaje triste lipsite de veselie din Romînia. In Romînia există ca și pretutindeni o masă exploatată, care muncește, suferă, degenerază și piere, și există și o minoritate exploatoare, trîndavă, parazită. Dar învățătura cea nouă care promite fiecărui muncitor fericire în muncă și posibilitatea de dezvoltare a tuturor facultăților, încă nu răsună în țara noastră, încă nu a început la noi acea luptă conștientă împotriva exploatării muncitorului și pentru o nouă orînduire a societății, luptă care în Apus revarsă

de pe acum oarecare lumină, deși nu tocmai abundentă, sub formă de propagandă și organizare social-revoluționară, asupra fondului sumbru, înfinit de trist al tabloului suferințelor muncitorului proletar de acolo. În România încă, nu a început propovăduirea socialismului... » (Partea I-a, documentul nr. 359 din 6 februarie 1878, « Obscina » nr. 3 și 4 din martie și aprilie, p. 46—48).

Probabil pentru a propovădui socialismul N. P. Zubcu scrie în același timp despre « posibilitatea dezvoltării societății proiectate în România » (Partea I-a, documentul nr. 358 din 4 februarie 1878, Pitești).

Intr-o scrisoare a lui Nicolae P. Zubcu Codreanu adresată dr. Russel se vorbește chiar de crearea unui partid.

« ... Dl. Aivaza, după cum știți, a venit pentru mult timp în România. Dlui mai ales năzuiește și se gîndește foarte serios la același lucru, la care ne gîndim și noi, formarea în România unui partid socialist. Neapărat, că eu sînt nepus bucuros, de venirea D. Aivaza. Dlui ne va aduce o foarte bună bibliotecă și o tipografie franceză, care prea lesne se va putea transforma în Romînească... » (Partea I-a, documentul nr. 417 din 1 septembrie).

În multe documente se vorbește despre Congres, Consfătuire, întruniri și editarea de reviste (Partea I-a, documentele nr. 454, 455 etc.).

Crearea unei prese prin care să-și propage ideile lor era o preocupare a cercurilor. În volum sînt reproduse articole din gazeta « Socialistul » (martie 1877). Dar editarea unei gazete nu era lucru ușor. Membrii cercurilor aveau o situație materială foarte grea. Găsim de pildă propuneri pentru a face unele concesii (nu știm de ce natură) pentru a putea edita un ziar. Într-un document se spune de pildă:

« ... Codreanule. Precum mi-a spus cunoscutul meu, d-la ai avea oarecări divergențe cu Holban, în ceea ce privește anumite tendințe practice mărunte, dar nu fundamentale. Desigur, în lipsă de ceva literatură în România, acest ziar, chiar dacă va avea o oarecare nuanță iacobină, e totuși un lucru foarte important. Ei bine, eu nu trebuie să vă înșir toate consecințele bune ale acestui fapt, dta le cunoști mai bine... » (Partea I-a, documentul nr. 610).

Intr-o scrisoare nedatată iscălită « Costică (C. D. Gherea) se vorbește concret despre o gazetă intitulată « România viitoare ». Se spune în scrisoare:

« ... S-a hotărît ca « România Viitoare » să se dea la tiparu, dar totuși mai înainte de dou săptămîni n-are să esa. Despre jurnalul s-a aranjatu astfel: jurnalul are să fie lunarul de 500 de exemplare. O jumătate din cantitate asta adecă 250 exemplare se vor expedia, vou la Iași pentru cari după cum am vorbit veți da o jumătate din cheltueala. Veți aive prin urmare o jumătate din edițiunea la dispozițiunea voastră și veți purta o jumătate din cheltueala. Jurnalul are să aibă 4 coli și are să coste 200 franci. Jurnalul se va tipări la tipografia lui Grecescu. Tipografia a lui Scorțescu e prea mică. Jurnalul va fi redactatu după cum am vorbit eu cu Russel, adecă va fi mai mult jurnalul de dezvoltarea ideilor teoretice de cît jurnalul agitatoru ... » (Partea I-a, documentul nr. 473).

Documentele publicate în volum conțin și texte întocmite cu scopuri programatice. Se reproduce textul intitulat « Credo al socialiștilor » (Partea I-a, documentul nr. 485); puncte incomplete ale unui statut (Partea I-a, documentul nr. 496). Unii recomandă lui Zubcu Codreanu lucrările lui Bălcescu, Șincai etc. (Partea I-a, documentul nr. 448). Sînt reproduse (redactate probabil mai tîrziu) « Statutul Societății lucrătorilor din Orașul Iași » (Partea I-a, documentul nr. 494), un apel către lucrătorii ciobotari din Iași (Partea I-a, documentul nr. 495).

În unele documente, dezbătîndu-se problema evoluției societății, se spune de pildă următoarele: «... Ne avînd nici o pretențiune la stabilirea formei veșnice și definitive a societății, socialismul nu este decît o direcțiune altruistică a evoluției formelor sociale. Din formele societății altruiste putem numi primitive acele care se vor lua îndată după revoluția socială și care vor fi bazate pe principiul: fiecare consumă atît cît produce (colectivism). Societatea va trece pe nesimțite printr-un șir nenumărat de forme sociale pentru a ajunge odată la forma ideală, cînd pămîntul întreg sau părțile lumii întregi nu vor fi decît o singură familie, în care producțiunea și distribuțiunea se va baza pe principiul: fiecare muncește cît poate și consumă atît cît are trebuință (comunismul). Din punctul de vedere al principiului practic socialismu nu este decît o evoluțiune treptată și nesimțită a societății în direcțiunea substituiri principiului de autoritate (care principiu e unica bază a statului actual) prin principiul de bună și liberă înțelegere între oameni » (Partea I-a, documentul nr. 486).

Asupra unor idei asemănătoare se revine și în alt text.

«... Problemele și modul de acțiune a socialismului științific stau în strictă dependență de la circumstanțele timpului și locului, se schimbă după epoca, după localitatea, după gradul culturii, civilizațiunei etc.

Cestiunea « ce e de făcut? » se rezolvă în fiecare țară și în fiecare epocă în mod diferit. Problemele imediate generațiunilor nouă precum și a tuturor oamenilor cinstiți se schimbă după localitate.

Altminteri nici nu poate fi, căci socialismul științific nu este decît o direcțiune altruistă a dezvoltării vieții sociale. Condițiunea vieții sociale la diferite popoare fiind diferite, puncte de plecare prin urmare ne fiînd tot același nu va fi acelaș nici drumul prin care vom veni la revoluția socială în diferite localități... » (Partea I-a, documentul nr. 484).

Reproducînd textele de mai sus, nu avem intenția (nici posibilitatea) de a trage aici concluzii definitive asupra concepției social-politice (revoluționar-democrate și evoluției spre o treaptă superioară) care a stat la baza mișcării revoluționare din anii 1871—1880. Ele ne arată însă frămîntările din cercurile revoluționare, inclusiv confuziile și greșelile de care erau stăpînite. Totodată ele scot la lumină gîndirea înaintată din țara noastră în acea vreme.

Documentele din volum se ocupă și de războiul pentru independență de la 1877 — 1878. Apare tot mai limpede că numai masele populare au dus tot greul războiului. Pe front, fiii poporului au luptat cu eroism la Grivița și Plevna. În spatele frontului, burghezia și moșierimea au luat țăranilor ultimele alimente. Țăranilor li se rechiziționa ultima vită, singura căruță (dacă le aveau).

În același timp «... asemenea rechiziții nu-i atingeau deloc pe moșieri și arendași, care puteau să-și dea frîu liber în liniștea entuziasmului său patriotic pentru vitejia militară și pentru neînfricarea arătată de țăranul soldat român de dorobanș».

Arătînd însemnătatea cuceririi independenței, membrii cercurilor revoluționare nu încelau să arate jaful făptuit de brătieništi și suferințele poporului.

«Dar poporul care a suferit, dar noi, pușinii socialiști romîni cari încercăm acum să ne organizăm, nu vom uita cu al cui sînge, cu ale cui lacrimi, cu a cui sărăcire a fost cumpărată independența țării. Poporul va transmite generațiilor viitoare sub formă de legende, de cîntece populare, jalea nenorocirii sale, amarul său pricinuit de război pentru neafîrnare, iar noi socialiștii romîni, nu vom uita să amintim mereu poporului, atunci cînd propovăduim revoluția socială, acest an de neuitat care a trecut, plin de nenorociri naționale, nu vom uita să folosim, mereu ca una din numeroasele arme de luptă împotriva liberalilor cei cu vorbe mieroase, toate declarațiile, toate lămuririle, pe care ei le-au făcut în ședința publică a Camerei din 18 ianuarie 1878 — an care este însemnat credem, prin recunoașterea independenței Romîniei și printr-o îndoită sărăcire a țăranilor romîni» (din «Obșcina», articolul citat).

Din documentele publicate în acest volum reiese și poziția guvernelor diferitelor țări față de interesele Romîniei.

Turcia refuză să recunoască independența țării;

În documentele din volum apare clar sprijinul acordat de către Rusia popoarelor răscolate (în oameni, armament, bani, fără a mai vorbi de ajutorul diplomatic) înainte de a intra direct în acțiune (ceea ce se împlină în anul 1877);

Guvernul francez refuză să sprijine Romînia (Partea a II-a, documentul nr. 652 din 13 decembrie 1876);

Guvernul german face tot mai multe aluzii la afacerea Strousberg (Partea a II-a, documentul nr. 689).

Cît privește guvernul englez, agentul diplomatic al țării noastre la Viena, comunicînd poziția reprezentanților diferitelor țări cu privire la Romînia, comunică:

«Atît lordul Gladstone, cît și lordul Derby i-au declarat-o pozitiv: Ca parte a imperiului otoman, sîntem garantați fiindcă Englitera are interes la existența acestui imperiu, iar ca stat independent pușin îi importă de este sau nu o Romînie» (Partea a II-a, documentul nr. 62).

De aceea Sir Elliot sprijină Turcia (Partea a II-a, documentul nr. 691 din 25 decembrie 1876). Deseori se constată că « Sir Henry Elliot a apărut, după obiceiul său, teoriile Sublimei Porți cu o râvnă mai mult decât otomană » (documentul nr. 695 din 27 decembrie 1876).

Am reprodus citate numai din documentele cuprinse în volumul I (Partea I-a și Partea a II-a). Fiecare volum conține o prefață în care se subliniază documentele pe care redacția le consideră mai importante.

Din studiul tuturor acestor documente apare poziția diferitelor clase sociale și a diferitelor guverne europene față de războiul de independență a României din 1877–1878, precum și desfășurarea războiului.

Ceea ce apare deosebit de limpede din documente este eroismul poporului în lupta pentru cucerirea independenței, și frăția care s-a cimentat între ostașul rus și ostașul român, legături de prietenie care au căpătat un conținut superior socialist după 23 August 1944 între Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste și Republica Populară Română.

Acad. MIHAIL ROLLER

REZUMATUL DOCUMENTELOR

A. DESPRE AGRICULTURĂ (INVOIELI AGRICOLE, PLÂNGERI COLECTIVE, RĂSCOALE LOCALE, ETC.)

1871

1. — [Drăgănești,] 1 Ianuarie. — Contract de invoieii agricole, încheiat între locuitorii așezați pe moșia Drăgănești și proprietarul Nicolae Lahovary.

1872

2. — [Drăgănești,] 21 Aprilie. — Invoiala agricolă între locuitorii așezați pe moșia Drăgănești și proprietarul Nicolae I. Lahovary.

1873

3. — [Mărgineni,] 13 Ianuarie. — Grigore Bălășanu și Todirașu Pipi, arendașii moșiei Mărgineni, reclamă Ministerului de Interne că Prefectul județului Neamț le-a luat oamenii invoiți ca să lucreze, la alt moșier, cu contract expirat.

4. — [București,] 3 August. — Iancu Brașoveanu reclamă Ministerului de Interne că unii locuitori din Vârlezi-Covurlui au contractat o invoială agricolă cu tatăl său, moșierul Gheorghe Brașoveanu, pe care n'au respectat-o, iar autoritățile administrative nu i-au urmărit.

5. — [București,] 4 August. — Ministerul de Interne trimite Prefectului de Ilfov telegrama locuitorilor comunei Luica prin care reclamă că arendașul moșiei Mitreni nu vrea să le dijmuiască semănăturile.

6. — [București,] 7 August. — Locuitorii din Budeștii-Precistei, județul Neamț, reclamă Ministerului de Interne că arendașul N. Vâlcu le-a vândut vitele iar subprefectul îi maltratează.

7. — Piatra-Neamț, 21 August. — Prefectul județului Neamț trimite Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor făcute în chestiunea reclamației locuitorilor din Budeștii-Precistei contra arendașului și administrației.

8. — [București,] 28 August. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Justiție să-l comunice rezultatul cercetărilor făcute de procuror în chestiunea reclamației locuitorilor din Budeștii-Precistei.

9. — București, 3 Octombrie. — Ministerul de Justiție trimite Ministerului de Interne două procese verbale încheiate de Directorul Prefecturii și Procurorul Tribunalului Neamț, referitor la reclamația locuitorilor din Budeștii-Precista.

10. — [București,] 19 Octombrie. — Ministerul de Finanțe face cunoscut Ministerului de Interne că proprietarii și arendașii răspund de plata dărilor către Stat ale ocuitorilor cari s'au angajat să le muncească.

11. — [Galați,] 2 Noembrie. — Prefectura județului Covurlui trimite Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor făcute în legătură cu reclamația arendașului Ion Brașoveanu contra unor locuitori din Vârlezi că n'au executat învoiala agricolă.

12. — [București,] 9 Noembrie. — Ministerul de Interne ordonă Prefectului de Covurlui să observe dacă învoiala agricolă dintre moșierul Brașoveanu și locuitorii din Vârlezi este prevăzută cu toate formele legale.

13. — [București,] 17 Noembrie. — Ordin circular al Ministerului de Interne către prefecturi pentru răfuirea rămășițelor ce decurg din angajamentele agricole

1874

14. — [București,] 19 Februarie. — Ministerul de Interne cere Prefectului de Covurlui să destitue pe primarul comunei Vlădești care a eliberat bilet de circulație unor desrobiți cu angajament de muncă la moșierul Duca și au plecat să se învoiască pe moșia Hăbășești, județul Roman.

15. — [Popești-Palanga, 8 Octombrie. —] Păun Neacșu din Popești-Palanga reclamă Ministerului de Interne că arendașul Ion Christodorescu i-a luat pe nedrept o cantitate de rapiță, ce urma să fie dijmuită și cere a fi despăgubit.

16. — [Popești-Palanga, 15 Noembrie. —] Păun Neacșu, din Popești-Palanga, revine asupra reclamației sale la Ministerul de Interne, contra arendașului Ion Christodorescu, pentru rapița ce i-a luat-o pe nedrept.

17. — [Cosâmbești, 7 Decembrie. —] Mai mulți locuitori din Cosâmbești și Ghiâmbășani, județul Ialomița, se plâng Ministerului de Interne că arendașul Constantin Maratea le pretinde o dare nelegală pentru viile dela Cotroceanca.

18. — [Ghindăoani,] 20 Decembrie. — Mai mulți locuitori din Ghindăoani, județul Neamț, reclamă Ministerului de Interne că proprietarul Vasile Albu îi obligă să-i muncească moșia peste termenul învoielii agricole, în condiții neomenease.

1875

19. — Călărași, 12 Ianuarie. — Prefectura județului Ialomița înaintează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor în chestiunea reclamației locuitorilor din Cosâmbești contra arendașului Maraka pentru arendă nelegală.

20. — [Valea Stanciului,] 14 Ianuarie. — Locuitorii din Valea Stanciului reclamă Ministerului de Interne că, deși sunt în judecată pentru cotropire de pământ cu moșierul Tesameno, administrația le-a luat pentru el recolta și vitele.

21. — [Filioara,] 20 Ianuarie. — Mai mulți locuitori din comuna Filioara, județul Neamț, reclamă Ministerului de Interne că proprietarul Vasile Albu îi obligă să-i muncească moșia peste termenul contractului de învoială.

22. — [C r ă c ă o ă n i,] 26 I a n u a r i e. — Colonelul Rosnovanu, Prefectul județului Neamț, cercetează plângerea locuitorilor din Ghindăoani contra moșierului Vasile Albu și încheie proces verbal spre a fi trimis Ministerului.

23. — [G h i n d ă o a n i,] 27 I a n u a r i e. — Mai mulți locuitori din Ghindăoani, mulțumiți numai în parte cu rezultatul anchetei prefectului, cer să fie scăpați cu desăvârșire de asuprirea moșierului Vasile Albu și să achite datoriile în bani.

24. — [C u ș m i r,] 20 F e b r u a r i e. — Mai mulți locuitori din Cușmir, județul Mehedinți, dau înscris arendașului Scafeșiu de obligațiile pe care și-le iau pentru plata datoriilor restante.

25. — [C r a i o v a,] 22 F e b r u a r i e. — Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne că locuitorii reclamanți din Valea Stanciului sunt omorțorii proprietarului moșiei Grecești și au fost dați în judecată ca turburători.

26. — B u c u r e ș t i, 27 F e b r u a r i e. — Ministerul de Interne cere prefectului de Vaslui să cerceteze dacă reclamația arendașului Ursulescu contra subprefectului plășii Racova este întemeiată și să ia măsuri ca muncile agricole să se execute.

27. — [B u c u r e ș t i,] 6 M a r t i e. — Ministerul de Interne trimite Ministerului de Justiție reclamația arendașului Teodoru către Domnitor contra Prefectului de Dolj și-i cere ca Procurorul general să facă o anchetă.

28. — [B u c u r e ș t i,] 6 M a r t i e. — Ministerul de Interne face cunoscut Prefectului de Dolj că arendașul Teodoru de la Ciuperceni l-a reclamat Domnitorului pentru refuzarea legalizării învoielilor și cere a raporta împrejurările acestei chestiuni.

29. — [B u c u r e ș t i,] 8 M a r t i e. — Arendașul moșiei Lomaș, prin împuternicitul său Simonide, reclamă Ministerului de Interne că organele administrative din Dolj nu au pus în aplicare decizia ministerială referitoare la arenda viilor.

30. — [V a s l u i,] 10 M a r t i e. — Prefectul județului Vaslui raportează Ministerului de Interne că reclamația arendașului Ursulescu contra subprefectului Isăcescu și a sătenilor din comuna Doagele este neîntemeiată.

31. — B u c u r e ș t i, 22 M a r t i e. — Ministerul de Justiție trimite Ministerului de Interne rezultatul anchetei făcute de procurorul general în chestiunea reclamației arendașului Teodoru contra prefectului de Dolj.

32. — [B u c u r e ș t i,] 24 M a r t i e. — Arendașul moșiei Statului, Ciuperceni, reclamă Ministerului de Interne că din cauza că, prefectul de Dolj nu i-a aprobat contractul de muncă cu sătenii, nu a putut semăna grâul în toamnă și nu-și poate face arăturile de primăvară.

33. — 26 M a r t i e. — Locuitorii din comunele Neamțu și Baci, județul Vlașca, reclamă Ministerului de Interne modul neomenos în care li tratează arendașul Vasilache Filelis.

34. — [B u c u r e ș t i,] 30 M a r t i e. — Ministerul de Interne cere Prefectului de Dolj să ordone Primăriei Ciuperceni a legaliza actul de învoială a arendașului I. P. Teodoru, dacă va fi conform legii.

35. — [C r a i o v a,] 10 A p r i l i e. — Prefectul județului Dolj, Colonel Logadi, raportează Ministerului de Interne că arendașul moșiei Statului Ciuperceni a impus în învoială, fără consimțământul țăranilor, să plătească 3 galbeni pogonul de vie.

36. — C r a i o v a, 10 A p r i l i e. — Locuitorii din Rast, prin delegatul lor, reclamă Ministerului de Interne că primarul a legalizat învoiala cu arendașul Pișeacov fără voia lor și o execută cu dorobanți.

37. — [D r ă g ă n e ș t i, 20 A p r i l i e. —] Mai mulți locuitori de pe moșia Drăgănești se împrumută dela proprietarul Nicolae Lahovary cu o cantitate de porumb pentru hrană și-i dau în scris condițiile în care urmează să-l plătească.

38. — [T u r e a t c a,] 1 M a i. — Moșierul Goilav reclamă Ministerului de Interne că locuitorii comunei Tureatca, instigați, nu respectă învoiala agricolă.

39. — [C r a i o v a,] 2 M a i. — Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor făcute în legătură cu reclamația locuitorilor din Rast că nu sunt mulțumiți cu învoielile la arendașul Pișeacov.

40. — [C r a i o v a,] 5 M a i. — Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor cu privire la reclamația arendașului moșiei Lomașu, Holban, în privința sumelor ce datorează locuitorii pentru vii.

41. — [A t ă r n a ț i,] 16 M a i. — Locuitorii din comuna Atârnați, județul Teleorman, telegrafiază Ministerului de Interne că proprietarul moșiei, Scărlătescu, îi execută fără drept ca să-i muncească și cer cercetarea cazului.

42. — A l e x a n d r i a [27 M a i]. — Prefectul județului Teleorman raportează Ministerului de Interne cearta dintre moșierii Scărlătescu și Racotă pentru locuitorii învoiți din comuna Atârnați, fugiți pe moșia celui din urmă.

43. — [D a r a b a n i,] 28 M a i. — Locuitorii din Darabani reclamă Ministerului de Interne că moșierul Cimara, de acord cu autoritățile administrative, îi obligă să execute munci agricole pe baza unor acte false.

44. — S l o b o z i a, 3 I u n i e. — Ioan Calpan din comuna Slobozia, județul Teleorman, reclamă Ministerului de Interne că arendașul Constantin Zotu Pantazi i-a luat boii de la jug pentru o datorie achitată în mai multe rânduri.

45. — [B a c ă u,] 4 I u n i e. — Moșierul Simeon Axente Cerchez reclamă Ministerului de Interne că Gheorghe Exarhu îi reține un număr de locuitori din satul Luncani care sunt angajați la el cu forme în regulă.

46. — B u c u r e ș t i, 4 I u n i e. — Declarațiile deputatului G. Vernescu, în Cameră, referitoare la situația țăranilor.

47. — C a h u l, 5 I u n i e. — Raport adresat Ministerului de Interne în care se arată că reclamația arendașului Armașu contra subprefectului plășii Cotu Morii nu este întemeiată.

48. — [D r a n o v ă ț,] 13 I u n i e. — Locuitorii din comuna Dranovăț, județul Romanați, reclamă Ministerului de Interne că sunt persecutați de arendașul moșiei statului, Nicolae Guran.

49. — C r a i o v a, 15 I u n i e. — Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne, în legătură cu reclamațiile fraților Teodoru, concursul pe care l-a dat administrația la strângerea recoltei moșierilor.

50. — B ă l ă n e ș t i, 24 I u n i e. — Fii preotului Andrei din Bălănești, județul Olt, se plâng Ministerului de Interne că primăria le ia trei răzoare de vie.

51. — C ă l ă r a ș i, 27 I u n i e. — Prefectul județului Ialomița trimite Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor în chestiunea reclamațiilor arendașului G. Radian contra primarului din Țândărei că nu execută învoielile agricole.

52. — [A t ă r n a ț i, 28 I u n i e. —] Mai mulți locuitori din comuna Atârnați, județul Teleorman, reclamă Ministerului de Interne că sunt executați la învoeli agricole pe care nu le recunosc și judecătorul de pace le-a respins contestația.

53. — [Atârnați, 28 Iulie. —] Mai mulți locuitori din comuna Atârnați, județul Teleorman, revin cu reclamația lor contra primarului din comună, care-l maltratează pentru a executa muncile pretinse de arendaș.

54. — [Turnu-Măgurele, 2 Iulie.] — Prefectura județului Teleorman raportează telegrafic Ministerului de Interne că locuitorii din Atârnați nu au fost bătuți și nu li s'a refuzat contestația.

55. — [Caracal,] 4 Iulie. — Prefectul județului Romanați raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor în legătură cu plângerea locuitorilor din Dranovăț contra arendașului Nicolae Guran.

56. — [Bârlad,] 7 Iulie. — Moșierul Romalo reclamă Ministerului de Interne că primarul comunei Cerțești din Tutova la oamenii învoiți și-i duce la moșia prefectului Giurgea de la Negrulești, fără a fi datori să muncească acolo.

57. — [Dorobanț, 9 Iulie. —] Mai mulți locuitori din comuna Dorobanț județul Teleorman, reclamă telegrafic Ministerului de Interne că autoritățile locale li obligă a seceră grâul arendașului peste învoială, și-l maltratează.

58. — [Botoșani, 10 Iulie. —] Prefectura județului Botoșani raportează Ministerului de Interne că locuitorii din satul Hlipcani au încheiat învoielii cu doi moșieri, cari pretind fiecare întăctatea în executarea muncilor.

59. — [București,] 14 Iulie. — Ministerul de Interne ordonă Prefectului de Mehedinți să dea concursul administrației la strângerea recoltei arendașului Scafeșiu în cazul când are învoielii legale.

60. — Turnu-Severin, 16 Iulie. — Prefectul județului Mehedinți raportează Ministerului de Interne că a dat arendașului Scafeșiu concursul, când i l-a cerut, pentru strângerea recoltei.

61. — Budești, 16 Iulie. — Gh. Goiu, arendașul moșiei Budești-Tutova, reclamă Ministerului de Interne că primarul comunei Plopana nu l-a dat nici un concurs la executarea învoielilor — deși a mal reclamat acest lucru de două ori.

62. — [Cușmir, 19 Iulie. —] Arendașul moșiei Cușmir, Scafeșiu, reclamă Ministerului de Interne că, cu toate ordinele date către subprefect și primar, grâul îi stă tot neseccat, deoarece locuitorii datori nu și-au împlinit angajamentul.

63. — [Bărbătești, 19 Iulie. —] Mai mulți locuitori din comuna Bărbătești, județul Argeș, se plâng Ministerului de Interne că arendașul moșiei i-a trecut fără să știe într'un contract de pășunare și le cere plată fără ca vitele lor să fi păscut pe moșia lui.

64. — [Bârlad,] 22 Iulie. — Moșierul A. Pastia reclamă Ministerului de Interne că un număr de desrobiți de pe moșia sa Docăneasa-Tutova s'au refugiat în comuna Baimaclia, județul Cahul, și cere a fi retrimiși să-și execute angajamentele.

65. — [Severinești,] 29 Iulie. — Locuitorii din comuna Severinești, județul Mehedinți, reclamă Ministerului de Interne că proprietarul moșiei, Genescu, nu le primește banii datorati pentru porumbul luat, după cum au avut învoială.

66. — [Cerneți, Iulie. —] Raportul subprefectului plășii Ocolu către prefectul județului Mehedinți, ca rezultat al cercetărilor concursului dat de administrație arendașului Scafeșiu pentru strângerea recoltei în cadrul învoielilor agricole.

67. — [București,] 2 August. — Senatorul Racotă telegraflază Primului Ministru, la Sinaia, că primarul comunei Atârnați, județul Teleorman, persecută pe locuitorii care l-au reclamat pentru nedreptăți.

68. — [C a r a c a l,] 8 A u g u s t. — Proprietarul Ștefan Jianu reclamă Ministerului de Interne că, din partea consiliului comunal Rusăneștii de Jos, județul Romanați, nu are nici un concurs pentru executarea invoielilor.

69. — [B u d e ș t i,] 11 A u g u s t. — Pătru sin Pătru din comuna Budești, județul Argeș, reclamă Ministerului de Interne că arendașul moșiei, popa Andrei Ionescu, i-a luat prin silnicie două care cu nuci și fânul cosit din livadă.

70. — C a h u l, 29 A u g u s t. — Prefectul județului Cahul raportează Ministerului de Interne că desrobiții veniți în comuna Baimaclia au fost reclamați de trimișii comunei Vinderei, județul Tutova, unde unii din ei s'au refors.

71. — C ă l ă r a ș i, 30 A u g u s t. — Prefectul județului Ialomița, Arion, raportează Ministerului de Interne că arendașul moșiei Rosetti Volnasi, Agapiades, a câștigat procesele întentate sătenilor din comună.

72. — C ă l ă r a ș i, 30 A u g u s t. — Prefectul județului Ialomița raportează Ministerului de Interne că sătenii din comuna Rosetti-Volnasi, urmăriți prin portării de arendașul Agapiades, au pornit spre capitală să reclame Domnitorului.

73. — [J i e n i, A u g u s t. —] Locuitorii din satul Jieni-Romanați reclamă Ministerului de Interne că proprietarul moșiei îi oprește a-și ridica produsele de pe câmp, pretinzându-le dijme cari nu sunt în invoială.

74. — [C a r a c a l,] 9 S e p t e m b r i e. — Prefectul județului Romanați raportează Ministerului de Interne că, proprietarul Ștefan Jianu nu a oprit pe locuitorii din satul Jieni să-și ridice munca de pe câmp.

75. — [G ă n e ș t i,] 10 S e p t e m b r i e. — Mai mulți locuitori din comuna Gănești, județul Covurlui, se plâng Ministerului de Interne contra cămătarilor Matei Cealac și Gh. Psilescu, care le-au pus condiții împovărătoare pentru banii împrumutați.

76. — B u c u r e ș t i, 12 S e p t e m b r i e. — Prefectul județului Ilfov raportează Ministerului de Interne cercetarea făcută de suprefectul plășii Oltenița în chestiunea nefnțelegerii dintre moșierii Danielescu și sătenii din comuna Chirnogi.

77. — [B u c u r e ș t i,] 17 S e p t e m b r i e. — Frații Danielescu, proprietarii moșiei Chirnogi, se plâng Ministerului de Interne că prefectul de Ilfov nu le-a dat satisfacție în diferendul lor cu sătenii cultivatori de vii și cer să le trimită pe Primul-Procuror.

78. — C r a i o v a, 18 S e p t e m b r i e. — Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne conflictul dintre proprietarul Ion Hagiade și sătenii cultivatori de vii pe dealul Șimnic, cerând aprobarea măsurilor luate.

79. — [Ș i m n i c,] 19 S e p t e m b r i e. — Enache Fustașul și Maria Cumpănașu, în numele unor cultivatori de vii din regiunea Șimnic, se plâng Ministerului de Interne că nu se execută ordinele de către autoritățile locale, în diferendul lor cu proprietarul Hagiade.

80. — B u c u r e ș t i, 20 S e p t e m b r i e. — Herișescu, Director de Cabinet, raportează Ministerului de Interne, la Bujoru, dispoziția pe care a dat-o prefectului de Dolj în chestiunea diferendului dintre proprietarul Hagiade și cultivatorii de vii.

81. — P i t e ș t i, 20 S e p t e m b r i e. — Prefectura județului Argeș raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor făcute în chestiunea reclamației lui Pătru sin Pătru din comuna Budești în contra arendașului moșiei.

82. — T u r n u - M ă g u r e l e, 20 S e p t e m b r i e. — Prefectul județului Teleorman cere Ministerului de Interne să intervină pentru înlocuirea comandantului Dorobanților și a ajutorului său, care fac executări de invoiele agricole în detrimentul țăranilor.

88. — [Oltenița,] 21 Septembrie. — Ene Streche și Anghel Marin telegrafiază Ministerului de Interne că arendașul moșiei Oltenița li oprește să-și ridice vinurile, și subprefectul nu intervine pentru executarea ordinului din 1872.

84. — [Craiova,] 22 Septembrie. — Procuratorul cultivatorilor de vii dela Șimnic, Raduliano Teodorescu, telegrafiază Ministerului de Interne că proprietarul Hagiade, care se bazează pe hotărâri false, oprește culesul viilor.

85. — Craiova, 23 Septembrie. — Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne, la Bujoru, cum a soluționat conflictul dintre cultivatorii de vii de pe dealul Șimnic și proprietarul Hagiade.

86. — Craiova, Septembrie. — Prefectura județului Dolj trimite, la cerere, Ministerului de Interne sentințele date de tribunal în chestiunea viilor.

87. — [Atârnați,] 3 Octombrie. — Mai mulți locuitori din comuna Atârnați, județul Teleorman, arată Ministerului de Interne persecuțiile la care sunt supuși din partea proprietarului, de acord cu autoritățile locale.

88. — [București,] 6 Octombrie. — Ministerul de Interne cere prefectului de Teleorman să delege pe Procuror a merge la Atârnați să cerceteze reclamația locuitorilor contra autorităților și a moșierului Scărlătescu.

89. — Craiova, 7 Octombrie. — Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne modalitatea de soluționare a conflictului dintre arendașul Teodoru și satenii din Giubega.

90. — București, 9 Octombrie. — Prefectul județului Ilfov raportează Ministerului de Interne că cei patru locuitori din Oltenița, care au reclamat pentru vii, nu au dreptate.

91. — [Turnu-Măgurele,] 15 Octombrie. — Prefectul județului Teleorman raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetării făcută de subprefectul respectiv în chestiunea neînțelegerilor unor țărani din Atârnați cu moșierul Scărlătescu.

92. — Turnu-Măgurele, 17 Octombrie. — Prefectul județului Teleorman raportează Ministerului de Interne care este adevărul în legătură cu petiția senatorului Racotă asupra maltratării locuitorilor din Atârnați de către arendaș... și autoritățile locale.

93. — [Brastavăț,] 22 Octombrie. — Moșierul A. T. Zissu reclamă telegrafic Ministerului de Interne că primarul din comuna Brastavăț, județul Romanați, nu i dă concursul pentru executarea Invoielilor agricole.

94. — Pitești, 27 Octombrie. — Prefectul județului Argeș raportează Ministerului de Interne că reclamația locuitorilor din comuna Bărbătești pentru pășune contra arendașului s'a făcut după ce s'a pronunțat justiția.

95. — Calafat, 30 Octombrie. — Mai mulți locuitori din Calafat reclamă Ministerului de Interne că arendașul moșiei Ciuperceni a violat actul de Invoiala, opunându-șe la dijmuirea porumbului.

96. — Goicea-Mare, 3 Noembrie. — Stan Hristea, cărciumar din Goicea-Mare, reclamă Ministerului de Interne că arendașul moșiei Ciutura l-a nedreptățit la dijmuirea vinului.

97. — Calafat, 3 Noembrie. — Marin Iordache și alți locuitori din Calafat telegrafiază Ministerului de Interne că arendașul Teodoru le face greutăți la căratul dijmei.

98. — [București,] 6 Noiembrie. — Frații Danielescu arată Ministerului de Interne că ei au învoielă cu unii locuitori cultivatori de vii pe moșia lor și cer a fi obligați la același regim și cși care n'au vrut să facă învoială.

99. — [București,] 6 Noiembrie. — Decizie a Ministerului de Interne privitoare la modul de procedare a Prefectului de Ilfov în conflictul dintre moșierii Danielescu și cultivatorii de vii de pe moșia Chirnoși.

100. — Cășlița, 6 Noiembrie. — Condițiunile de arendare a pământului aparținând obștii locuitorilor comunei Cășlița.

101. — Galați, 7 Noiembrie. — Prefectul județului Covurlui trimite Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor efectuate de subprefectul plășii Horincea în chestiunea reclamației locuitorilor din Gănești contra unor cămătari.

102. — București, 11 Noiembrie. — Ministerul de Justiție trimite Ministerului de Interne copia raportului făcut de Procurorul Tribunalului Teleorman în chestiunea reclamației locuitorilor din Atârnași contra moșierului Scărlătescu.

103. — [București,] 20 Noiembrie. — Colonelul Angheliescu reclamă Ministerului de Interne că fostul arendaș al moșiei sale Piatra, jud. Teleorman, a dijmuit produsele cu țărani învoiiți în mod ilegal.

104. — [București,] 26 Noiembrie. — Frații Danielescu fac cunoscut Ministerului de Interne că Prefectul de Ilfov nu a pus încă în aplicare ordinul ca lucrările să se mărginească în limitele învoielii expirate la 1872.

105. — [Slatina,] 11 Decembrie. — Prefectul județului Olt raportează Ministerului de Interne că reclamațiile locuitorilor contra îngrijitorului moșiei Princepelui Brâncoveanu nu corespund realității.

106. — Turnu-Măgurele, 21 Decembrie. — Prefectura județului Teleorman raportează Ministerului de Interne că dijma de porumb de la locuitorii comunei Dorobanți este sechestrată și arendașul nu are magazii unde să-l conserve.

107. — Drăgănești, 2 Ianuarie. — Inscris făcut de 46 locuitori din comuna Drăgănești prin care se obligă a munci arendașilor Bădulescu și Noicu, în contul datoriei.

108. — București, 10 Ianuarie. — Prefectul județului Ilfov raportează Ministerului de Interne că nu poate avea la timp dorobanții și călărașii concentrați peste rând pentru execuțiile administrative din cauza formelor complicate de îndeplinit.

109. — [Craiova,] 13 Ianuarie. — Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne că nu a primit călărașii ceruți pentru a executa pe locuitorii comunei Coșoveni, care se opun a transporta grâul arendașului.

110. — [București,] 19 Ianuarie. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Război să dispună a se da Prefectului de Dolj călărașii ceruți pentru executarea locuitorilor din Coșoveni la transportul grâului.

111. — [București,] 20 Ianuarie. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Război să revină asupra măsurii restrictive cu privire la concentrarea călărașilor și dorobanților pentru execuțiile agricole.

112. — [Roman,] 23 Ianuarie. — Prefectul județului Roman raportează Ministerului de Interne măsurile luate contra proprietarilor și arendașilor care n'au depus listele de răfuiele cu locuitorii pentru învoielă agricole.

113. — București, 28 Ianuarie. — Prefectul județului Ilfov cere Ministerului de Interne să intervină pentru dispoziția de a putea obține concentrarea călărașilor și dorobanților de care va avea nevoie, direct dela comandanții de companii.

114. — București, 29 Ianuarie. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Război să dispună a se face concentrarea călărașilor și dorobanților după propunerile prefectului de Ilfov.

115. — Craiova, 30 Ianuarie. — Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne că din 100 călărași ceruți pentru ordine i s'au acordat numai 18.

116. — București, 7 Februarie. — Ordin circular al Ministerului de Interne către prefecti referitor la depunerea de către moșieri a listelor de munci agricole la primării.

117. — [București,] 16 Februarie. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Război să dispună a se da prefectilor, la caz de trebuință, numărul de ostași cerut pentru menținerea ordinii.

118. — [Urziceni,] 21 Februarie. — Arendașul Alexandru Berceanu reclamă Ministerului de Interne că primarul comunei Coșereni nu legalizează invoiala de pășunat ce a făcut cu locuitorii.

119. — [Brăniștari, Februarie. —] Locuitorii din satul Brăniștari, județul Vlașca, reclamă subprefectului de Călniște asupririle arendașului Zaniadi la executarea invoielilor agricole.

120. — [Craiova,] 2 Martie. — Prefectul județului Dolj întreabă Ministerul de Interne dacă pentru împlinirea unor locuitori din comuna Livezile, care n'au executat contractul de muncă la proprietari, primarul poate aplica legea de urmărire.

121. — Ploești, 5 Martie. — Prefectura județului Prahova raportează Ministerului de Interne revolta țăranilor din comuna Sângeru și punerea în libertate a vinovaților de către justiție.

122. — [București,] 6 Martie. — Ministerul de Interne face cunoscut Ministerului de Justiție punerea în libertate a capilor revoltei din comuna Sângeru de către judecătorul de instrucție al Tribunalului Prahova și cere a fi arestați.

123. — [Nisipeni,] 8 Martie. — Opt locuitori din comuna Nisipeni județul Râmnicu-Sărat, reclamă Ministerului de Interne că arendașul le-a pus condițiuni împovăraătoare la invoiala agricolă.

124. — Brăniștari, 15 Martie. — Proces-verbal încheiat de subprefectul plășii Margenea, județul Vlașca, ca rezultat al cercetărilor reclamației locuitorilor din Brăniștari contra arendașului Leonida Zaniadi.

125. — [Bârza,] 17 Martie. — Locuitorii din comuna Bârza, județul Romanați, reclamă Ministerului de Interne că primarul li silește a primi invoiala agricolă impusă de arendaș.

126. — [Piatra,] 27 Martie. — Locuitorii din comuna Piatra, județul Romanați, reclamă Ministerului de Interne că proprietarul moșiei nu le mai primește dijma pentru vii, obligându-i la diferite invoieli.

127. — [Coteanca, 7 Aprilie. —] Locuitorii din comuna Coteanca, județul Olt, reclamă Ministerului de Interne că primarul, îndemnat de administratorul moșiei principelui Brâncoveanu, nu le legalizează invoielile agricole.

128. — [Valea-Danului,] 10 Aprilie. — Locuitorii din comuna Valea-Danului, județul Argeș, reclamă Ministerului de Interne că sunt persecutați de arendașul Ștefănescu, care a maltratată și pe primar.

129. — [Coteanca,] 10 Aprilie. — Petre Vișan din comuna Coteanca, județul Olt, reclamă Ministerului de Interne că oamenii principelui Brâncoveanu i-a sechestrat pe nedrept un cal.

130. — Călărași, 12 Aprilie. — Contract de arendare de vii, încheiat între Marinache Popescu și un număr de locuitori din comuna Ceacu, județul Ialomița.

131. — [Turnu-Severin,] 15 Aprilie. — Locuitorii din satul Podul Grosului, județul Mehedinți, reclamă Ministerului de Interne că sunt maltratați de autoritățile locale pentru a se învoi cu arendașul în condiții care nu le convin.

132. — [Pitești,] 17 Aprilie. — Prefectul județului Argeș raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor făcute de subprefectul respectiv în legătură cu reclamația locuitorilor din comuna Valea Danului contra arendașului Ștefănescu.

133. — [Slatina,] 20 Aprilie. — Locuitorii comunei Dranovăț, județul Romanați, reclamă Ministerului de Interne că arendașul moșiei Bistrița și primarul îi silește să se învoiască în condiții cari nu le convin.

134. — [București,] 20 Aprilie. — Ministerul de Interne ordonă Prefectului de Romanați a cerceta problema privind impunerea locuitorilor din Dranovăț la învoielii agricole cu sila.

135. — [Călugăreni,] 20 Aprilie. — Jurnalul consiliului comunal Călugăreni, județul Vlașca, prin care stabilește că diferendul dintre locuitorii satului Brăniștari și arendașul Zaniadi este de competența justiției.

136. — [București, 25 Aprilie. —] Extras din articolul publicat în revista «Economia rurală» de Dr. I. Felix, privitor la traiul țăranului.

137. — [Coteanca,] 27 Aprilie. — Locuitorii din comuna Coteanca, județul Olt, reclamă Ministerului de Interne că îngrijitorul moșiei principelui Brâncoveanu și primarul nu respectă învoiala agricolă pe care a făcut-o.

138. — [București,] 28 Aprilie. — Ministerul de Interne ordonă Prefectului de Romanați să cerceteze reclamația locuitorilor din comuna Coteanca.

139. — Caracal, 28 Aprilie. — Prefectul județului Romanați raportează Ministerului de Interne rezultatul anchetei făcute în chestiunea reclamațiilor locuitorilor din Slătioara și Dranovăț cu privire la impunerea silită a învoielilor agricole.

140. — [Galicea,] 3 Mai. — Ilie Predoiu din Galicea, județul Dolj, reclamă Ministerului de Interne că primarul și subprefectul obligă locuitorii a munci la arendaș fără să fie datori.

141. — [Dranovăț,] 5 Mai. — Un număr de locuitori din comuna Dranovăț, județul Romanați, reclamă Ministerului de Interne că arendașii Vlahiță și Brătășanu îi șicanează cu concursul autorităților pentru a le impune învoielii agricole.

142. — Domnești, 7 Mai. — Subprefectul plășii Sabaru raportează Ministerului de Interne că împlinirile fiscale de la locuitori se fac cu activitate iar pentru propaganda de la Copăceni s'au luat măsuri.

143. — [Oltenița,] 11 Mai. — Dumitru Cotea, Vasile Negrea și Șerban Dinu reclamă Ministerului de Interne că subprefectul de Oltenița nu le face dreptate în diferendul pe care-l au cu reprezentantul moșiei Ulmeni.

144. — [Brăniștari,] 12 Mai. — L. Zaniadi, arendașul moșiei Brăniștari, județul Vlașca, cere Ministerului de Interne să se suspende facerea socotelilor la învoieli, deoarece reclamația locuitorilor se află în fața justiției.

145. — Târgu-Jiu, 14 Mai. — Prefectul județului Gorj cere Ministerului de Interne ca executarea mandatelor de arestare să nu se mai facă de călărași, care trebuie să rămână disponibili pentru menținerea ordinii și siguranței.

146. — [Salcia, 15 Mai. —] Locuitorii din comuna Salcia reclamă Ministerului de Agricultură că sunt împledecați de la lucrul pământului de către Marcu Papiu în unire cu subprefectul local.

147. — Slobozia, 17 Mai. — Act de învoială agricolă încheiat între locuitorii din comuna Slobozia, județul Bolgrad, și arendașul Ștefan Veron.

148. — Cășlița, 18 Mai. — Obștea locuitorilor din comuna Cășlița, județul Bolgrad, delegă pe Vasile Bătlan să meargă la București și să arate Ministerului de Interne că arendașul moșiei nu respectă învoiala agricolă.

149. — Bolgrad, 19 Mai. — Prefectul județului Bolgrad raportează Ministerului de Interne că în comuna Slobozia locuitorii s'au revoltat contra primarului și a arendașului.

150. — [Salcia, 19 Mai. —] Locuitorii comunei Salcia reclamă Ministerului de Interne că subprefectul local și Marcu Papiu îi șicanează în activitatea lor, scoțându-i de pe terenurile permise de la arendași.

151. — București, 20 Mai. — Ministerul Agriculturii și Lucrărilor Publice trimite Ministerului de Interne petiția locuitorilor comunei Sabria, județul Mehedinți, care se plâng de persecuțiile subprefectului și ale arendașului.

152. — [Craiova,] 23 Mai. — Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne că Primăria comunei Galicea Mare a silit pe unii locuitori, cari nu semnase învoiala, să lucreze pe moșia arendașului și cere dizolvarea consiliului comunal.

153. — [București,] 23 Mai. — Căpitanul Șubu, comandantul escadronului de călărași, raportează Ministerului de Interne că a concentrat călărași pentru a potoli dezordinile din comuna Vârteju.

154. — [București,] 25 Mai. — Ministerul de Interne cere prefectului de Bolgrad să trimită un memoriu cu amănunte privitoare la revolta țăranilor din comuna Slobozia.

155. — [București,] 26 Mai. — Moșiereasa Maria Manu aduce la cunoștința Ministerului de Interne revolta locuitorilor din comuna Vârteju contra autorităților locale.

156. — București, 27 Mai. — Ministerul de Interne face cunoscut Ministerului de Justiție rebeliunea țăranilor din satele Nefliu, Chirea și Vârteju, cerându-i să ia măsurile judiciare cuvenite.

157. — București, 27 Mai. — Ministerul de Interne cere Prefectului de Ilfov să ia măsuri pentru restabilirea ordinii în satele Nefliu, Chirea și Vârteju.

158. — București, 29 Mai. — Prefectul județului Ilfov raportează Ministerului de Interne măsurile luate pentru restabilirea ordinii în satul Vârteju.

159. — București, 1 Iunie. — Escadronul de călărași Ilfov raportează Ministerului de Interne că a trimis pe Sublocotenentul Oprișan cu 30 ostași în comuna Străini-Dobreni, la cererea Procurorului, unde sătenii au alungat pe primar.

160. — Roman, 9 Iunie. — Prefectul județului Roman raportează Ministerului de Interne că proprietarii și arendașii, înainte de expirarea termenului contractului de învoeli cu țărani, vor să încheie altele, în condiții avantajoase lor.

161. — Calafat, 13 Iunie. — Amza Protopopescu, moșier din Galicea, județul Dolj, reclamă Ministerului de Interne că locuitorii nu respectă învoiala iar Prefectul nu-i dă concursul pentru a-i executa cu dorobanții.

162. — Caracal, 15 Iunie. — Prefectul județului Romanați raportează Ministerului de Interne că numărul redus de călărași nu ajunge pentru executarea împlinirilor fiscale și a tocmelilor agricole.

163. — Bacău, 16 Iunie. — Proprietarul Alecu Drăghici telegrafiază Ministerului de Interne că locuitorii cari au de executat munci agricole pe moșia sa Viforeni, nu se supun și cere a se lua măsurile cuvenite.

164. — [Craiova, 19 Iunie. —] Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne că arendașul Amza Protopopescu va avea tot concursul autorității administrative în cazul când cererea sa va fi fondată.

165. — [Botoșani,] 19 Iunie. — Prefectul județului Botoșani cere Ministerului de Interne să intervină ca să i se pună la dispoziție numărul suficient de călărași pentru serviciul administrativ.

166. — București, 22 Iunie. — Ministerul de Interne cere Prefecților de județe ca administrația să depună toată energia la executarea învoelilor agricole.

167. — Turnu-Severin, 1 Iulie. — Arendașul C. Scafeșiu din Cușmir telegrafiază Ministerului de Interne că locuitorii cu cari are învoială nu ies la seceratul grâului.

168. — București, 1 Iulie. — Administrația Domeniilor Statului face cunoscut Ministerului de Interne că în comuna Vărtina-Baldovinești, județul Romanați, s'au răsculat țărani contra reprezentanților autorităților veniți la delimitarea moșiei.

169. — [Fulga, 2 Iulie. —] Proprietarul A. Amira din comuna Fulga, județul Prahova, cere Ministerului de Interne să ia măsuri contra unor țărani din comuna Glodeanu-Sărat, județul Buzău, cari nu-și execută angajamentele față de el.

170. — București, 2 Iulie. — Ministerul de Interne ordonă Prefectului de Romanați să raporteze împrejurările revoltei sătenilor din Vărtina-Baldovinești.

171. — Târgu-Jiu, 2 Iulie. — Prefectul județului Gorj raportează Ministerului de Interne insuficiența numărului de călărași pentru executarea țărănilor la diferite obligații.

172. — Dorohoi, 2 Iulie. — Prefectul județului Dorohoi raportează Ministerului de Interne că nu a cerut niciodată dorobanți sau călărași pentru urmăriri administrative.

173. — Turnu-Severin, 3 Iulie. — Arendașul moșiei Cușmir, Scafeșiu, reclamă Ministerului de Interne că primarul i-a luat oamenii de la bătutul porumbului ca să-i ducă în altă parte, iar contractul de munci agricole nu se execută.

174. — Caracal, 3 Iulie. — Prefectul județului Romanați cere Ministerului de Interne să i se mărească numărul de călărași pentru executarea tocmelilor agricole.

175. — Fălticeni, 5 Iulie. — Prefectul județului Suceava cere Ministerului de Interne să aprobă concentrarea dorobanților pentru paza ordinei, chiar de a doua zi.

176. — [Craiova,] 7 Iulie, — Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor în conflictul dintre locuitorii din Galicea Mare și arendașul Protopopescu pe chestiunea aplicării legii tocmelilor agricole.

177. — București, 8 Iulie. — Ministerul de Război face cunoscut Ministerului de Interne că a aprobat concentrarea călărașilor în județul Vlașca pentru executarea învoielilor agricole.

178. — Turnu-Severin, 8 Iulie. — Prefectul județului Mehedinți raportează Ministerului de Interne că reclamațiile arendașului Scafeșiu s'au dovedit, în urma unei anchete serioase, a fi neadevărate.

179. — [București, 10 Iulie. —] Deputatul I. Ionescu de la Brad propune un amendament la proiectul de modificare a legii vânzării bunurilor Statului.

180. — [Turnu-Severin,] 10 Iulie. — Prefectul județului Mehedinți raportează Ministerului de Interne rezultatul anchetei făcute în comuna Cușmir, unde arendașul Scafeșiu reclamase că locuitorii nu execută învoiala agricolă.

181. — Giurgiu, 17 Iulie. — Prefectul județului Vlașca raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor întreprinse în legătură cu reclamația proprietarului Em. Grădișteanu că locuitorii nu execută învoielile agricole.

182. — [Galicea Mare,] 19 Iulie. — Locuitorii din comuna Galicea Mare reclamă Ministerului de Interne că sunt nevoiți să fugă din comună din cauza arendașului Amza Protopopescu și a primarului care-i torturează.

183. — [Ceacu,] 19 Iulie. — Un număr de locuitori din comuna Ceacu, județul Ialomița, reclamă Ministerului de Interne că arendașul Marinache Popescu le pretinde sume mari pe pogonul de vie.

184. — Caracal, 20 Iulie. — Prefectul județului Romanați raportează Ministerului de Interne că delimitarea moșiei Statului din comuna Vărtina-Baldovinești nu s'a putut face din cauza îndârjitei rezistențe a țăranilor.

185. — [Craiova,] 23 Iulie. — Prefectul județului Dolj trimite Ministerului de Interne copie după încheierea Consiliului comunal Galicea Mare, referitoare la plângerea arendașului Amza Protopopescu contra țăranilor cu tocmeli agricole.

186. — [București,] 27 Iulie. — Ministerul de Interne face cunoscut Administrației Domeniilor Statului că executarea delimitării moșiei Vărtina-Baldovinești trebuie să se facă pe baza cererii unui agent judecătoresc.

187. — [Dadilov,] 29 Iulie. — Locuitorii din Dadilov-Comana reclamă Ministerului de Interne că arendașul Evloghie Gheorghiev le cere dijmă mai mare decât s'au învoit.

188. — [București,] 30 Iulie. — Ministerul de Interne cere Administrației Domeniilor Statului să precizeze condițiile învoielii locuitorilor de pe moșia Comana cu arendașul Evloghie Gheorghiev.

189. — București, 30 Iulie. — Administrația Domeniilor Statului face cunoscut Ministerului de Interne că n'a făcut nici un fel de învoială agricolă cu locuitorii din Comana.

190. — Sinaia, 4 August. — Decret de promulgare a legii vânzării bunurilor Statului.

191. — [Ploești,] 5 August. — Prefectul județului Prahova cere Ministerului de Interne să aprobe mărirea numărului de călărași la subprefectura Prahova pentru paza ordinii.

192. — [București,] 5 August. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Război să încuviințeze sporirea numărului de călărași, cerut de Prefectul de Prahova, pentru paza ordinii.

193. — [Botoșani,] 5 Septembrie. — Prefectul județului Botoșani raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor în legătură cu reclamația arendașului Constantin Pilat că nu i s'ar fi dat concursul în executarea învoielilor.

194. — București, 6 Septembrie. — Prefectul județului Ilfov întreabă Ministerul de Interne dacă ordinul 17.420 din 1875 mai este aplicabil în diferendul dintre moșierii Danielescu și cultivatorii de vii din Chirnogi.

195. — București, 21 Septembrie. — Ministerul de Război aduce la cunoștința Ministerului de Interne plângerea călărășilor din județul Ilfov că din cauza deselor concentrări nu și-au putut lucra pământul.

196. — [București,] 24 Septembrie. — Ministerul de Interne cere tuturilor prefecților să nu uzeze de măsura concentrărilor de călărăși decât numai în cazuri extraordinare și pentru necesități bine justificate.

197. — [București,] 24 Septembrie. — Referat al Ministerului de Interne către Consiliul de Miniștri în legătură cu diferendul dintre moșierii Danielescu și cultivatorii de vii din Chirnogi.

198. — Călărași, 7 Octombrie. — Prefectura județului Ialomița cere Ministerului de Interne instrucțiuni în legătură cu strângerea recoltei rezerviștilor concentrați, cari s'au plâns în acest sens autorităților militare.

199. — București, 12 Octombrie. — Prefectul județului Ilfov raportează Ministerului de Interne măsurile pe care le-a luat în legătură cu diferendul dintre locuitorii cultivatori de vii din Chirnogi și moșierul Danielescu.

200. — [Glodeanu,] 13 Octombrie. — Locuitorii din satul Glodeanu, județul Buzău, reclamă Ministerului de Interne că arendașul Garofilid le-a pus condiții grele la învoiala agricolă cu concursul administrației locale.

201. — Oltenița, 18 Octombrie. — Moșierul Daniclescu reclamă Ministerului de Interne că nu se respectă ordinele date în diferendul său cu locuitorii din Chirnogi.

202. — București, 20 Octombrie. — Ministerul de Război face cunoscut Ministerului de Interne că prefecții de județe cer înmulțirea numărului de călărăși pentru serviciul administrației.

203. — Dorohoi, 21 Octombrie. — Prefectul județului Dorohoi raportează Ministerului de Interne că a luat măsuri ca recolta ostașilor concentrați să fie adunată de ceilalți locuitori din comună.

204. — București, 27 Octombrie. — Circulara Ministerului de Finanțe referitor la înproprietărirea însurășeilor, conform articolului 5 și 6 din legea rurală.

205. — București, 4 Noembrie. — Ministerul de Război aduce la cunoștința Ministerului de Interne că unor ostași concentrați din Divizia III-a nu li s'a adunat recolta de pe câmp de către comune.

206. — [Oltenița,] 23 Noembrie. — Moșierul Niță D. Danielescu cere Ministerului de Interne să dea un ordin ca locuitorii din Chirnogi să-i plătească arenda pentru viile cultivate înainte de a se pronunța justiția.

207. — București, 26 Noembrie. — Consiliul de Miniștri se declară incompetent de a rezolva diferendul dintre moșierii Danielescu și cultivatorii de vii din Chirnogi în privința dărilor către proprietate.

208. — București, Noembrie. — Ministerul de Interne face cunoscut Prefectului de Ilfov rezoluția de neкомпetență a administrației în diferendul dintre moșierii Danielescu și locuitorii din Chirnogi.

B. INDUSTRIE, TRANSPORT, COMERȚ, CREDIT

1874

209. — Principalele articole de export românesc în anul 1874.

210. — Principalele articole ale importului românesc în anul 1874.

1875

211. — Principalele articole de export românesc în anul 1875.

212. — Principalele articole ale importului românesc în anii 1875 și 1871-1875.

1876

213. — Principalele articole de export românesc în anul 1876.

214. — Principalele articole ale importului românesc în anul 1876.

215. — București, 1 Ianuarie. — Articol în Curierul Financiar referitor la înființarea Băncii de București.

216. — București, 1 Ianuarie. — Ziarul Curierul Financiar comentează demisia directorului Băncii României, care a adus servicii comerțului românesc, mai cu seamă în timpul războiului franco-german.

217. — [București, 3 Ianuarie. —] Proces-Verbal al consiliului societății Creditului funciar urban din București referitor la operațiile efectuate.

218. — București, 11 Ianuarie. — Criza financiară din Europa și din țară comentată de ziarul Curierul financiar.

219. — [București, 11 Ianuarie. —] Tablou de situația casei și a operațiunilor societății Creditului funciar urban, în seara zilei de 31 Decembrie 1875.

220. — București, 18 Ianuarie. — Curierul Financiar susține că acoperirea creditului de 5 1/2 milioane, pentru nevoile armatei, cu un împrumut prin bonuri de tezaur ar deschide calea unei noi datorii flotante.

221. — [București, 18 Ianuarie. —] Curierul financiar publică darea de seamă a activității pe anul 1875 a Societății Economice din Piatra-Neamț.

222. — București [18 Ianuarie]. — Raport de activitate a Societății «Economia» pe anul 1875.

223. — București, 18 Ianuarie. — Articol în Curierul Financiar, referitor la necesitatea înființării Creditului Agricol.

224. — [București, 31 Ianuarie. —] Raportul comitetului de delegați asupra proiectelor de acoperire a deficitului bugetar și a construirii liniilor ferate Ploești-Predeal și Adjud-Tg. Ocna, prezentat Camerei.

225. — [București, 15 Martie. —] Convențiune de comerț și navigație încheiată între România și Rusia.

226. — [București,] 18 Martie. — Lascăr Catargiu, Prim-Ministru și Ministru de Interne, face cunoscut prefectilor de județe situația financiară a țării în timpul guvernării partidului conservator în raport cu anii de guvernare a opoziției liberale.

227. — București, 18 Martie. — Convocarea adunării generale a Societății de asigurare «România» pentru ziua de 18 Aprilie.

228. — [București, 28 Martie. —] Referat al Ministerului de Interne, la Consiliul de Miniștri, cu privire la scutirea străinilor care vin în țară de a poseda o sumă de bani.

229. — București, 2 Aprilie. — Dare de seamă a consiliului de administrație al Societății Creditului financiar urban din București.

230. — [București, 10 Aprilie. —] Statutele Societății pentru industria zahărului cu sediul la Chitila.

231. — [15 Aprilie. —] A doua dare de seamă despre operațiunile Societății de asigurare «România».

232. — [București,] 17 Aprilie. — Raportul comisiei cenzorilor Societății de asigurare «România».

233. — București, 18 Aprilie. — Articol în ziarul Românul, referitor la beneficiile mari pe care le realizează concesionarul liniei ferate Ploești-Predeal.

234. — 18 Aprilie. — Dare de seamă a operațiunilor Societății de asigurare Dacia, pe anul 1875.

235. — București, 26 Aprilie. — Expunere de motive asupra proiectului de lege pentru aprobarea convențiunii de comerț și navigațiune între România și Rusia, prezentat în Adunarea deputaților.

236. — [București,] 22 Mai. — Discurs ținut la a treia aniversare a Societății «Unirea lucrătorilor constructori Români».

237. — [Viena, 24 Mai. —] Raportul Vice-consulului austriac, cavalier Bosicio, referitor la stăruințele României de a-și crea o industrie națională.

238. — București, 25 Mai. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne ca, în baza convenției comerciale cu Austro-Ungaria, să dispună revocarea dispoziției ca străinii ce vin în țară să aibă asupra lor o sumă de bani.

239. — București, 31 Mai. — Primul Ministru face cunoscut Ministerului de Interne abrogarea art. II din Convenția de comerț cu Austro-Ungaria.

240. — București, 11 Iunie. — Banca de București anunță că și-a început activitatea.

241. — [București, 29 Iulie. —] În darea de seamă pe care o face alegătorilor colegiul IV din Roman, Ion Ionescu de la Brad propune înființarea unei bănci pentru nevoile țăranilor.

242. — București, 15 August. — Condițiunile puse de guvern pentru înființarea unei fabrici de hârtie, comentate de Curierul financiar.

243. — București, 18 August. — Ministerul de Finanțe cere Ministerului de Externe să intervină ca Guvernul austro-ungar să nu oprească exportul de vite și mărfuri din România prin vama Guțanu.

244. — București, 30 August. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic al Austro-Ungariei ca să lase liber importul vitelor românești pe la vama Petroșița-Guțanu.

245. — 12 Decembrie. — Generalul Nepocoicți, șeful Statului Major al Armatei ruse, raportează Țarului situația căilor ferate române.

246. — București, 12 Decembrie. — Proiect de lege pentru înființarea unei bănci naționale și comentarii asupra importanței lui.

247. — 19 Decembrie. — Generalul Nepocoicți, șeful Statului Major al Armatei ruse, raportează Țarului măsurile luate pentru completarea materialului de cale ferată din România.

248. — [București, 31 Decembrie. —] Tabel de prețurile articolelor de larg consum pe piața orașului București în cursul anului 1876.

249. — Considerații generale asupra meseriilor, industriei și petrolului, făcute de N. G. Obedenaru în lucrarea « La Roumanie économique ».

1877

250. — București, 19 Ianuarie. — Interpelarea lui Dimitrie Sturza în Senat cu privire la situația financiară a României pe anii 1871—1876

C. BUGETELE GENERALE ALE ROMÂNIEI PE ANII 1876 ȘI 1877.

1875

251. — [București, 4 Martie. —] Proiect de lege pentru fixarea veniturilor și cheltuielilor Statului pe 1876.

252. — București, 4 Martie. — Recapitulare la bugetul Ministerului Justiției pe anul 1876.

253. — București, 4 Martie. — Recapitulare generală a bugetului Ministerului de Interne pe anul 1876.

254. — București, 4 Martie. — Bugetul Ministerului de Război pe anul 1876. Recapitulare generală.

255. — București, 5 Martie. — Recapitulare generală a bugetului Ministerului Cultelor și Instrucțiunii publice pe anul 1876.

256. — București, 6 Martie. — Bugetul Ministerului Comerțului și Lucrărilor Publice pe anul 1876.

257. — București, 6 Martie. — Bugetul Ministerului Finanțelor pe anul 1876. Recapitulare generală.

258. — București, 6 Martie. — Recapitulare generală a bugetului Ministerului de Externe pe anul 1876.

259. — București, 6 Martie. — Recapitulare generală a bugetului general al Statului pe anul 1876.

260. — București, 28 Februarie. — Bugetul general al Statului pe anul 1877.

D. DOCUMENTE PRIVIND MIȘCAREA REVOLUȚIONARĂ DIN ROMÂNIA (1871—1880)

1. DOCUMENTE DATATE

1874

261. — Tulcea, 30 August. — Scrisoare adresată doctorului Russel (Sudzilovskî), referitoare la situația unor emigranți politici.

262. — Iași, 26 Septembrie. — George I. Sion trimite doctorului Russel adresa pe care i-a cerut-o.

263. — Ploești, 6 Octombrie. — Arnold Christen întreabă pe doctorul Russel dacă articolele asupra Elveției ar putea fi publicate în ziarul popular care se înființează.

264. — Cedar Vale Howard Co Kans., 23 Noembrie. — Scrisoare către doctorul Russel de la adeptul unei comunități utopice.

265. — Geneva, 25 Noembrie. — Scrisoarea lui Goldenbêrg în care se vorbește de propunerea pentru înființarea ziarului raznocînților.

266. — Manifest către Partizanii comunei.

1875

267. — Geneva, 15 Ianuarie. — Scrisoarea lui Goldenberg către doctorul Russel în care-i spune că apare numărul 2 al revistei «Rabotnic».

268. — Geneva, 7 Februarie. — Goldenberg scrie doctorului Russel despre rup-tura lui cu ziarul «Rabotnic».

269. — 9 Februarie. — N. Ccaicovskî cere doctorului Russel să întocmească lista ziarelor mai potrivite de editat în Rusia.

270. — Londra, 12 Martie. — Scrisoare prin care doctorul Russel este invitat a face corectura unui articol al său.

271. — New York, 12 Aprilie. — N. Cealcovskî cere doctorului Russel să expedieze în Rusia scrisorile ce-i anexează.

272. — Londra, 19 Aprilie. — Scrisoare către doctorul Russel (Sudzilovski), în legătură cu un proiect de plecare în America.

273. — Leipzig, 1 Mai. — Scrisoare adresată doctorului Russel, referitoare la viața refugiaților ruși.

274. — New York, 2 Mai. — Iulii Lukanin cere lui Kabliț să întrebe pe doctorul Russel dacă a primit răspuns de la Multanovski și Kobllin.

275. — Londra, 15 Iunie. — N. Cealcovskî cere doctorului Russel să-i scrie unele detalii în legătură cu posibilitățile de emigrare în America.

276. — Burlington, 18 Iunie. — Scrisoare către doctorul Russel de la un revoluționar rus emigrat în America.

277. — Geneva, 4 Iunie. — Goldenberg scrie doctorului Russel îndemnându-l să vină la Geneva.

278. — Burlington, 29 Iunie. — Scrisoare adresată doctorului Russel referitor la o comandă de revolvare.

279. — Kingsland, 30 Iunie. — Scrisoare primită de doctorul Russel, referitor la cumpărarea unor ceasornice.

280. — New York, 1 Iulie. — I. Lukanin comunică doctorului Russel amănunte în legătură cu scrisorile trimise în Rusia.

281. — Astoria L. S., 2 Iulie. — Scrisoare trimisă doctorului Russel în legătură cu o călătorie la Geneva.

282. — 6 Iulie. — Referitor la conținutul unui articol pe care l-a scris doctorul Russel.

283. — [Londra], 10 Iulie. — În legătură cu comanda unor ceasornice și alte chestiuni comunicate doctorului Russel.

284. — Londra, 10 Iulie. — În legătură cu mutarea bibliotecii de la Zurich la Geneva.

285. — New York — Astoria, 12 Iulie. — Referitor la călătoria în America a unui grup de refugiați politici.

286. — 14 Iulie. — În legătură cu o lucrare a doctorului Russel.

287. — Londra, 25 Iulie. — Referitor la activitatea unor emigranți politici ruși.

288. — Paris, 1 August. — James Green telegrafiază doctorului Russel că a primit scrisoarea și-l va întâlni peste câteva zile la Geneva.

289. — Leipzig, 7 August. — Scrisoare referitoare la activitatea refugiaților politici ruși în Germania.

290. — București, 22 August. — Nicolae Petrovici Zubcu Codreanu dă informații doctorului Russel referitor la practica medicală în România.

291. — 19 Septembrie. — Scrisoare în care se vorbește că poliția țaristă a pus mâna pe un mare număr de oameni din rândurile revoluționarilor.

292. — Londra 20 Septembrie. — Scrisoare adresată doctorului Russel în legătură cu arestările de revoluționari pe care le-a făcut poliția țaristă.

293. — Illington Green, 23 Septembrie. — Scrisoare prin care un prieten mulțumește doctorului Russel pentru cumpărarea unor ceasornice.

294. — 25 Septembrie. — Scrisoare în care e vorba de scoaterea la Londra a ziarului revoluționarilor ruși precum și de arestările din Rusia.

295. — Geneva, 9 Octombrie. — A. Dementieva` cere doctorului Russel să-i scrie urgent stadiul în care se află culegerea de materiale plănuită.

296. — Illington Green, 3 Noembrie. — Scrisoare trimisă doctorului Russel referitoare la mai multe chestiuni.

297. — Geneva, 13 Noembrie. — Scrisoare în care se vorbește de editarea unor opere ale lui N. Cernișevski.

298. — Illington Green, 18 Noembrie. — Eduard Feder scrie doctorului Russel despre corespondența care se adună la oficiul Lanzet.

1876

299. — Geneva, 20 Ianuarie. — A. Dementieva scrie doctorului Russel referitor la culegerea de materiale pe care o pregătește.

300. — 20 Ianuarie. — Scrisoare adresată doctorului Russel, referitoare la mai multe chestiuni.

301. — Londra, 29 Ianuarie. — Scrisoare trimisă doctorului Russel în legătură cu « o afacere care va reuși pe deplin ».

302. — Moscova, 3 Februarie. — Redacția Revistei de medicină din Moscova trimite o sumă pentru referatele întocmite în 1875.

303. — Geneva, 3 Februarie. — [Pisarev] cere lui N. P. Zubcu Codreanu să-l înștiințeze unde se află coala cu timbru sec pe care i-a dat-o Rally.

304. — Geneva, 9 Februarie. — A. Pisarev scrie doctorului Russel în legătură cu o datorie de bani și cu plecarea sa la Petersburg.

305. — Moscova, 27 Februarie. — Gazeta medicală din Moscova scrie lui Pestrovski despre o sumă de bani ce i-a expediat.

306. — Londra, 2 Martie. — Scrisoare privitoare la ridicarea din gara Pașcani a materialului de propagandă trimis din Londra pentru Rusia.

307. — Geneva, 19 Aprilie. — Scrisoare dela Rally (Zamfir Arbore) către doctorul Russel, privind ultimele orientări ale cercurilor democratice.

308. — Puești, 6 Mai. — Scrisoarea lui N. P. Zubcu Codreanu către doctorul Russel, referitoare la punerea lui în disponibilitate.

309. — [București,] 24 Iunie — Bonifaci cere doctorului Russel să împrumute cu bani ca să poată pleca la Paris.

310. — 11 August. — Scrisoare în care se vorbește de ofensiva poliției țariste contra revoluționarilor.

311. — 20 August. — Scrisoare semnată Boteva către doctorul Russel în legătură cu Hristo Botev.

312. — Londra, 5 Noiembrie. — Scrisoare din Londra către doctorul Russel în care e vorba și despre N. P. Zubcu Codreanu.

313. — Viena, 17 Noiembrie. — Scrisoare adresată lui N. P. Zubcu Codreanu, în chestiuni personale.

314. — Bârlad, 22 Decembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel detalii în legătură cu începutul carerii lor.

315. — [Puești] N. P. Zubcu Codreanu scrie unui prieten, făcând o analiză critică a structurii societății burgheze,

1877

316. — Ploești, 6 Ianuarie. — Scrisoare trimisă doctorului Russel, cu diferite considerațiuni de ordin social.

317. — [Pitești,] 6 Ianuarie. — Prefectul de Argeș comunică doctorului Russel că va fi numit într'un post vacant de medic oficial.

318. — Ploești, 9 Ianuarie. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care un prieten își arată preferințele pentru instruirea personală.

319. — Puești, 19 Martie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie Liubei Fedorovna și doctorului Russel despre epidemia de difterie și condițiile în care el își duce munca de medic.

320. — Puești, 26 Martie. — Scrisoare a lui N. P. Zubcu Codreanu către un prieten, în care arată în ce constă minciuna burgheză a învierii.

321. — Puești, 31 Martie. — Scrisoarea lui N. P. Zubcu Codreanu referitoare la situația țăranilor din România.

322. — 4 Aprilie. — Scrisoare în care se vorbește de găsirea unui expert în arta militară care să ajute răscoala Bulgarilor.

323. — 12 Aprilie. — Fragment dintr-o scrisoare a unei femei care emigrând din Rusia arată cum crede că va găsi de lucru.

324. — [Puești,] 15 Aprilie. — N. P. Zubcu-Codreanu scrie Liubei Fedorovna și doctorului Russel în legătură cu posibilitatea de a-i ajuta materialicește.

325. — Petersburg, 15 Aprilie. — Scrisoare din Petersburg în care o femeie anunță că se pregătește să ia parte la războiul cu Turcii.

326. — [Puești,] 21 Aprilie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre greutatea materiale pe care le întâmpină și posibilitatea de a se angaja la Crucea Roșie în timpul războiului.

327. — 27 Aprilie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu călătoria Liubei Fedorovna la Puești.

328. — Puești, 2 Mai. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Istrate că s'a hotărât să se angajeze ca medic în serviciul Crucii Roșii.

329. — 12 Mai. — Scrisoare referitoare la un articol despre independența României și alte chestiuni.

330. — Puești, 16 Mai. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu ideea de a cere să fie numit medic de plasă în județul Argeș.

331. — București, 20 Mai. — Scrisoarea lui Bonifaciu Hetrat în care arată îngrijorare pentru faptul că N. P. Zubcu Codreanu nu și-a găsit slujbă.

332. — [Puești,] 22 Mai. — Liuba Fedorovna scrie doctorului Russel despre felul de viață dela Puești.

333. — Cedar Vale Chantanna Co Kansas, 25 Mai. — William Frey cere lui N. Zubcu-Codreanu să-i dea știri despre Muromțev, plecat voluntar în Serbia.

334. — [Puești,] 25 Mai. — Liuba Fedorovna scrie doctorului Russel despre felul cum își petrece viața la Puești.

335. — București, 25 Mai. — Articolul de fond al gazetei « Socialistul ».

336. — București, 26 Mai. — Evenimentele politice din Franța comentate în gazeta « Socialistul ».

337. — București, 26 Mai. — Situația din Turcia, la începutul războiului cu Rusia, comentată de gazeta « Socialistul ».

338. — București, 26 Mai. — Gazeta « Socialistul » comentează atitudinea Greciei față de războiul din Peninsula balcanică.

339. — București, 26 Mai. — Gazeta « Socialistul » comentează poziția Serbiei față de războiul ruso-turc.

340. — București, 26 Mai. — Gazeta « Socialistul » comentează poziția Angliei oficiale față de Chestiunea orientului.

341. — București, 26 Mai. — Articol în gazeta « Socialistul », privitor la Războiul independenței.

342. — București, 26 Mai. — Foileton apărut în gazeta « Socialistul ».

343. — București, 26 Mai. — Poezie în legătură cu sărbătoarea Paștelui apărută în gazeta « Socialistul », dela 26 Mai.

344. — București, 26 Mai. — Gazeta « Socialistul » din 26 Mai reproduce știrea unui atac al trupelor neregulate turcești în regiunea Bechet.

345. — București, 26 Mai. — Gazeta « Socialistul » publică anunțul unui concert pentru răniții din Războiul Independenței.

346. — București, 26 Mai. — Mersul trenurilor în România, publicat de gazeta « Socialistul ».

347. — 16 Iunie 1877. — N. P. Zubcu Codreanu cere vești despre un post de medic.

348. — [Ploești,] 14 August. — A. Trușcă și Dobrogeanu-Gherea scriu lui N. P. Zubcu Codreanu în legătură cu chestiuni bănești.

349. — Costești, 15 August. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu posibilitățile de ajutorare a prietenilor.

350. — Pitești, 15 August. — N. P. Zubcu Codreanu telegrafiază doctorului Russel la Curtea de Argeș că Tratemcu a sosit la Ungheni.

351. — 27 Octombrie. — Scrisoare către doctorul Russel referitoare la greutatea războiului.

352. — Pitești, 15 Noiembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu unele chestiuni medicale.

353. — Pitești, 1 Decembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre ajutorarea prietenilor și alte chestiuni.

354. — Petersburg, 21 Decembrie. — Scrisoarea unei femei către un prieten, în care comunică diferite știri și aprecieri.

1878

355. — Pitești, 9 Ianuarie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre abonamentele făcute la diferite reviste.

356. — 16 Ianuarie. — A. S. Trușcă scrie lui N. P. Zubcu Codreanu, trimițându-i o listă a cărților sale.

357. — Petersburg, 24 Ianuarie. — Scrisoare în care se descriu împrejurările împușcării guvernatorului Trepov.

358. — Pitești, 4 Februarie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel chestiuni profesionale și de ajutorarea prietenilor cu bani.

359. — [București,] 6 Februarie. — N. Dragoș (Zubcu Codreanu) publică în revista «Obscna» articolul referitor la suferințele țărănilor români în Războiul Independenței.

360. — Târgoviște, 18 Februarie. — Scrisoarea lui Franchevici către N. P. Zubcu Codreanu, în legătură cu știri despre prieteni.

361. — 25 Februarie. — Scrisoare cu știri despre unii revoluționarii din Rusia.

362. — Paris, 19 Martie. — Scrisoare către doctorul Russel referitoare la activitatea revoluționarilor.

363. — 16 Iulie 1878. — Scrisoarea lui A. S. Trușcă în legătură cu traducerea unor lucrări.

364. — [București,] 31 August. — Scrisoare în care se vorbește de șosirea lui N. P. Zubcu Codreanu în București.

365. — Iași, 5 Septembrie. — Zamfir Arbore (Z. Ralli) scrie că dorește să-l întâlnească pe N. P. Zubcu Codreanu.

366. — București, 8 Septembrie. — Zamfir Arbore scrie prietenului să-l împrumute cu bani.

367. — București, 10 Septembrie. — Scrisoarea lui Zamfir Arbore prin care spune că se ocupă de cererea de naturalizare.

368. — București, 15 Septembrie. — Zamfir Arbore scrie doctorului Russel că dorește să-l întâlnească.

369. — 23 Octombrie. — K. Stăuceanu scrie doctorului Russel în legătură cu activitatea sa medicală și alte chestiuni.

370. — 9 Noiembrie. — Studentul Cernitescu din Franța trimite romanul lui Cernișevschi «Ce-i de făcut?» și alte informații.

371. — 14 Noiembrie. — Scrisoare în care se vorbește de dispariția lui Dobrogeanu Gherea, despre care Zubcu Codreanu presupune că a fost arestat.

372. — 26 Noiembrie. — Scrisoarea lui A. S. Trușcă către doctorul Russel despre diferite chestiuni.

373. — București, 30 Noiembrie. — Scrisoarea lui Tullaev în care se vorbește de o întâmplare la Ploești în legătură cu Zamfir Arbore.

374. — București, 7 Decembrie. — K. Stăuceanu felicită pe N. P. Zubcu-Codreanu de ziua lui și trimite salutări doctorului Russel.

375. — [București,] 12 Decembrie. — Scrisoare în care se cere ca doctorul Russel să trimită urgent bani unor prieteni.

376. — Paris, 26 Decembrie. — A. Pavlovschi scrie doctorului Russel pentru o chestiune de bani.

377. — 26 Decembrie. — Două scrisori către doctorul Russel referitoare la diferite chestiuni.

378. — [Curtea de Argeș, Decembrie. —] N. P. Zubcu Codreanu arată unui prieten viața sbuciumată pe care a dus-o de când a venit în țară.

879. — 1 Ianuarie. — Scrisoare referitoare la durerea pe care a lăsat-o moartea lui N. P. Zubcu Codreanu.

880. — 9 Ianuarie. — Scrisoare în legătură cu întocmirea unei biografii a lui N. P. Zubcu Codreanu.

881. — Iași, 26 Martie. — Chitanță pentru un anunț în ziarul «Curierul», cerut de doctorul Russel.

882. — [Martie. —] Petiție dată de doctorul Russel procurorului pentru a reclama contra ziarului «Cultura», din Pitești care i-a adus unele acuzații nedrepte.

883. — Curtea de Argeș, 26 Aprilie. — Scrisoarea doctorului Russel în care relatează acuzațiile ce i s'au adus de ziarul «Cultura», din Pitești.

884. — 24 Iunie. — Scrisoarea lui Zamfir Arbore către doctorul Russel în legătură cu înființarea unei reviste cu caracter politic-economic-literar.

885. — 20 Iulie. — Zamfir Arbore scrie la Iași în legătură cu traducerea unui manifest în limba rusă și cu posibilitatea de tipărire a unei broșuri.

886. — Focșani, 26 Octombrie. — Scrisoare semnată N. Hozanavski către redacția revistei «Basarabia».

887. — Galați, 26 Noiembrie. — Scrisoare trimisă de Lupu doctorului Russel referitoare la mai multe chestiuni.

888. — 3 Decembrie. — Scrisoare către Zamfir Arbore, în care se vorbește de tipărirea unui dicționar și alte publicații.

889. — Ploești, 23 Decembrie. — Scrisoare a lui Zamfir Arbore în care se vorbește de scoaterea unor publicații pentru popor.

2. DOCUMENTE PARȚIAL DATATE ȘI NEDATATE

890. — [Puești, 30 Ianuarie. —] N. P. Zubcu-Codreanu scrie să se încredințeze doctorului Russel banii veniți din Rusia pe numele lui la bancă.

891. — Pitești, 9 Februarie. — Zubcu Codreanu comunică doctorului Russel că nu a găsit încă monedă rusească de hârtie și că are nevoie de bani.

892. — [Puești,] 14 Februarie. — N. P. Zubcu Codreanu comunică doctorului Russel că a procurat un pașaport pentru ca Pruteanu să poată trece în Rusia.

893. — [Pitești, 14 Februarie. —] Scrisoare a lui N. P. Zubcu Codreanu, referitoare la mai multe chestiuni.

894. — 27 Februarie. — N. P. Zubcu Codreanu comunică doctorului Russel că i-a trimis bani și că în curând va primi cărțile cerute din Rusia.

895. — Puești, 15 Martie. — Scrisoare adresată lui Russel de către N. P. Zubcu Codreanu în care arată datoriile bănești ce trebuie achitate.

896. — [Pitești, 15 Martie. —] N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu mai multe chestiuni.

897. — Pitești, 21 Martie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel referitor la posibilitatea de a urma anul V de facultate.

398. — [Puești, Martie. —] N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu călătoria Liubei Feodorovna în Rusia.

399. — Pitești, 5 Aprilie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel că pleacă la Costești, la vechiul lui post și pe urmă la București.

400. — [Puești, 6 Mai. —] Liuba Feodorovna comunică cum a decurs călătoria până la Pitești și că N. P. Zubcu Codreanu a fost eliberat din funcția de medic.

401. — București, 16 Mai [1875?]. — Scrisoarea lui N. P. Zubcu Codreanu, referitoare la planurile de activare printre țărani.

402. — București, 21 Mai. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel că e urmărit de poliția țaristă.

403. — Puești, 25 Mai [1877?]. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel referitor la speranța de a primi un post în județul Argeș.

404. — [Puești, Mai. —] Nicolae P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel referitor la intenția de a cere să fie numit în județul Argeș.

405. — [Puești, Mai. —] N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre speranța de a fi numit în județul Argeș.

406. — [Costești, Mai. —] Fragment dintr'o scrisoare a lui N. P. Zubcu Codreanu în care vorbește de pelagră.

407. — [București, Iunie. —] N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel să se intereseze pentru un post de medic în județul Argeș.

408. — [Puești,] 8 Iunie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre plecarea Liubei Feodorovna și cere să-i trimită bani.

409. — București, 19 Iulie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre felul cum va petrece vacanța și proiectele ulterioare.

410. — Costești, 16 Iulie. — Scrisoare a lui N. P. Zubcu Codreanu în care arată cheltuielile ce are de făcut cu întreținerea sa.

411. — [București, 21 Iulie. —] N. P. Zubcu Codreanu și Bonifaciu Hetrat scriu doctorului Russel să le trimită bani.

412. — [Costești,] 23 Iulie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre diferite chestiuni.

413. — Costești, 5 August. — N. P. Zubcu Codreanu cere doctorului Russel să-i comunice părerea asupra unui diagnostic de pus.

414. — [Corbești, August. —] N. P. Zubcu Codreanu trimite doctorului Russel traducerea raportului pe care acesta l-a făcut comitetului permanent al județului Argeș.

415. — Costești, 23 August. — N. P. Zubcu Codreanu trimite doctorului Russel informații despre activitatea sa.

416. — Costești, 25 August. — N. P. Zubcu Codreanu roagă pe doctorul Russel să intervină pe lângă Racoviță pentru numirea într'o funcție a unui tovarăș.

417. — București, 1 Septembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel referitor la intenția de a se forma un partid socialist în România.

418. — Costești, 5 Septembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu înființarea în gara Stolnici a unui spital pentru răniți și alte chestiuni.

419. — București, 15 Septembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel ca să vină la București, unde va veni și C. Dobrogeanu-Gherea.

420. — Geneva, 23 Septembrie. — Doctorul Russel scrie lui N. P. Zubcu Codreanu să-i trimită informații privitor la terminarea studiilor la universitatea din București.

421. — [15 Octombrie. —] Scrisoarea lui N. P. Zubcu Codreanu adresată probabil lui Russel.

422. — [Pitești,] 4 Noiembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre modificările ce trebuie să facă la întocmirea statelor de plată.

423. — [Pitești,] 11 Noiembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre încasarea banilor și prezentarea raportului său către Consiliul județean.

424. — [Pitești,] 12 Noiembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre felul cum a repartizat banii primiți dela casierie.

425. — [Pitești,] 14 Noiembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu raportul acestuia din urmă către Consiliul județean.

426. — [Pitești,] 18 Noiembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu mai multe chestiuni.

427. — Pitești, 2 Decembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu lipsa de posibilitate de a găzdui la el un bătrân și despre plecarea la București.

428. — [Pitești,] 7 Decembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre greutatea pe care le întâmpină la echivalarea studiilor.

429. — [Pitești,] 28 Decembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel că va veni la el, probabil și cu C. Dobrogeanu Gherea.

430. — [Pitești, 27 Octombrie. —] N. P. Zubcu Codreanu comunică doctorului Russel informațiuni cu privire la primirea corespondenței.

431. — Scrisoare adresată lui N. P. Zubcu Codreanu prin care îl informează că jandarmii ruși au pus mâna pe un balot cu publicații revoluționare.

432. — Scrisoare a lui N. P. Zubcu Codreanu, în care arată intenția de a pleca la București pentru a interveni să fie admis la examenul de doctor.

433. — Scrisoare adresată lui N. P. Zubcu Codreanu în care trimitătorul îi dă lămuriri cu privire la o scrisoare pe care a comunicat-o și altor tovarăși.

434. — Scrisoare adresată lui N. P. Zubcu Codreanu în care se arată că s'a luat măsurile necesare de către revoluționari pentru a opri difuzarea unor cărți.

435. — [Pitești, 1877]. — C. Racoviță comunică lui Zubcu-Codreanu că nu poate numi pe doctorul Russel într'un post definitiv de medic.

436. — [Costești, Iulie. —] N. P. Zubcu Codreanu către doctorul Russel.

437. — [București]. — Scrisoarea lui Gherea și N. P. Zubcu Codreanu către doctorul Russel.

438. — Fragment dintr'o scrisoare a lui N. P. Zubcu Codreanu în legătură cu dorința de a ocupa un post de medic în județul Prahova.

439. — Nicolae P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu svonurile de război.

440. — Scrisoarea lui N. Zubcu-Codreanu referitoare la trecerea de voluntari ruși pentru Serbia și la moartea lui Hristo Botev.

441. — N. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel ca să interneze în spital o femeie recomandată de d-na Capitanovici.

442. — N.P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel și Liubei Feodorovna în legătură cu speranța de a fi numit într'un post de medic.

443. — Scrisoare în care se arată trimițătorului motivul pentru care nu i s'a putut expedia un cutăr cu obiecte.

444. — O scrisoare în care se indică adrese.

445. — Versuri închinăte memoriei lui N. P. Zubcu Codreanu.

446. — 2 August. — Scrisoare semnată de doctorul Russel, referitoare la amestecul poliției în scopul de a provoca neînțelegeri între revoluționari.

447. — Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către Dr. Russel.

448. — Scrisoare în care i se recomandă lui N. P. Zubcu Codreanu lucrările lui Bălcescu și Șincai.

449. — C. Dobrogeanu-Gherea scrie doctorului Russel diferite chestiuni și-l întrebă când va obține un post.

450. — Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către Russel în care se vorbește de lipsa de bani.

451. — C. Dobrogeanu-Gherea scrie doctorului Russel ce a vorbit cu Radu Mihail în privința poziției revoluționarilor ruși refugiați în România.

452. — Ploești [Aprilie 1880]. — Scrisoare trimisă de C. Dobrogeanu Gherea doctorului Russel, în care se vorbește de scoaterea unei reviste.

453. — Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către Mincov, în care vorbește de revista « Femeia română » și alte chestiuni.

454. — [Ploești, Martie. —] Scrisoarea lui C. Dobrogeanu Gherea către doctorul Russel în care se vorbește de socoteli bănești și de stadiul mișcării socialiste.

455. — [Ploești, 1880. —] Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către doctorul Russel în care se vorbește despre Zamfir Arbore.

456. — [Ploești 1880. —] Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către doctorul Russel în care-i cere urgent o sumă de bani.

457. — [Ploești. —] Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea în care se vorbește de difuzarea ziarului socialiștilor în diferite orașe.

458. — Ploești [Martie 1881.] — Scrisoare a lui C. Dobrogeanu-Gherea în care vorbește de chestiuni bănești și de situația din Rusia.

459. — [București, 1878. —] Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea în care vorbește de posibilitatea de a lua un restaurant.

460. — [Ploești, 1880. —] Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către Lazăr pentru restituiri de bani.

461. — Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către Mincov în chestiuni « de afaceri ».

462. — Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea în care vorbește că i s'a aprobat concesionarea restaurantului din Ploești.

463. — [1880. —] Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către doctorul Russel ca să aștepte pe Sonia în gară.

464. — C. Dobrogeanu-Gherea cere să fie pășuit o lună pentru trimiterea banilor ceruți.

465. — [1877.] Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către doctorul Russel pe care-l întreabă ce are de gând să facă în cazul când vor veni Rușii în România.

466. — Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către doctorul Russel ca să-i trimită lignit pentru atelierul dela Ploești.

467. — C. Dobrogeanu-Gherea propune doctorului Russel să se întâlnească pentru a stabili linia de acțiune politică în România.

468. — C. Dobrogeanu-Gherea scrie doctorului Russel în legătură cu chestiunea tipografiei și alte informații.

469. — C. Dobrogeanu-Gherea cere doctorului Russel părerea în legătură cu intenția de a se muta la Iași.

470. — C. Dobrogeanu-Gherea scrie doctorului Russel să se intereseze la gară pentru bagajele soției sale.

471. — [P l o e ș t i, 1878. —] C. Dobrogeanu-Gherea scrie doctorului Russel că din lipsă de bani nu poate organiza atelierul.

472. — Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea referitoare la posibilitatea de a expedia în Italia cantități mari de droj.

473. — [B u c u r e ș t i. —] Scrisoare a lui Dobrogeanu-Gherea în care se arată cum s'a hotărât să apară ziarul «România Viitoare».

474. — Scrisoare dela Dobrogeanu-Gherea în care se arată greutatea ce se întâmpină cu scoaterea unui ziar și roagă să se trimită bani lui Parcevsscy.

475. — [B u c u r e ș t i, I u l i e. —] Bonifaciu scrie doctorului Russel în legătură cu un comision pentru N. P. Zubcu Codreanu.

476. — 30 I u l i e. — Scrisoarea semnată L. Russel în care spune că de când se află la părinții săi a primit scrisorile târziu. Un fragment dintr'o scrisoare a lui Bonifaciu.

477. — [B u c u r e ș t i, I u l i e. —] Bonifaciu Hetrat comunică doctorului Russel că s'a hotărât să se dedice carierei de scriitor.

478. — Fragment de scrisoare în care Bonifaciu Hetrat cere să i se procure de urgență un pașaport elvețian.

479. — [P u e ș t i,] 21 M a i. — Scrisoarea Liubei Feodorovna adresată doctorului Russel.

480. — [P u e ș t i, M a i. —] Fragment de scrisoare a Liubei Feodorovna către doctorul Russel în care arată unele amănunte din vizita ei la N. P. Zubcu Codreanu.

481. — [P u e ș t i, 2 M a i. —] Liuba Feodorovna descrie viața și greutatea pe care le are de întâmpinat.

482. — [P u e ș t i, 2 M a i. —] Limba Feodorovna descrie viața și greutatea pe care le are de întâmpinat.

483. — [C u r t e a d e A r g e ș, I a n u a r i e. —] Plângerea doctorului Russel adresată prefectului județului Argeș în care se arată abuzurile săvârșite de cler și autorități cu ocazia înmormântării lui N. P. Zubcu Codreanu.

484. — Text în care se arată că problema « Ce e de făcut » trebuie rezolvată după specificul fiecărei țări în parte.

485. — Programul politic al socialiștilor.

486. — Fragment de articol în care se arată ce este socialismul.

487. — Plo e ș t i, 5 M a r t i e. — Th. Lupu scrie doctorului Russel despre arestarea unui tovarăș la Ismail și despre plecarea lui Zamfir Arbore la Iași.

488. — Fragment de corespondență în care se vorbește de o arestare făcută de poliția țaristă.

489. — Fragment de corespondență în care se vorbește de adresa și pseudonimul lui « D »

490. — Lista de publicații cu conținut socialist care pot fi procurate.

491. — 21 I u l i e. — B. Micali cere să i se trimită scrisori și pachete la Herța.

492. — B u c u r e ș t i, 1 F e b r u a r i e. — E. Costinescu roagă pe Z. Arbore să se prezinte la postul în care a fost numit în cadrul unei redacții.

493. — Scrisoare în care se anunță trimiterea unei sume de bani și facerea de abonamente la ziarul socialist « L'égalité ».

494. — Statutele Societății lucrătorilor ciobotari din Iași.

495. — Manifestul comitetului de înființare a Societății Ciobotarilor din Iași.

496. — Regulamentul unei societăți a brutarilor.

497. — P i t e ș t i 10 O c t o m b r i e. — N. P. Zubcu Codreanu scrie că nu se va face spital în Stolnic.

498. — P i t e ș t i, 19 O c t o m b r i e. — N. P. Zubcu Codreanu comunică lui Ru sse despre lipsa de bani.

499. — 28 M a i 1877. — O scrisoare în care se vorbește despre lipsa de bani.

500. — Scrisoare prin care N. P. Zubcu Codreanu îl invită pe Russel la București.

501. — Scrisoarea lui N. P. Zubcu Codreanu către Russel în legătură cu niște reviste și cărți.

502. — 20 O c t o m b r i e. Scrisoarea lui N. P. Zubcu Codreanu în legătură cu două lecții.

503. — 20 N o e m b r i e. — N. P. Zubcu Codreanu scrie despre situația medicilor.

504. — Scrisoare în legătură cu unele evenimente din Italia și Elveția.

505. — Cererea unui medic în legătură cu demiterea sa.

506. — Fragment de articol în care se arată că s'a ajuns în stadiul de maturitate a capitalismului și că popoarele Europei sunt foarte aproape de colectivism.

507. — Invitația trimisă doctorului Russel de către Societatea Studenților în Medicină pentru a participa la cea de a VI-a aniversare a Societății.

508. — [Botoșani, Martie 1881,] — Mathei Dimitrovici scrie lui C. Mille că deși unii tineri la prima legătură se arată a fi de partea ideilor socialiste, când este vorba să se treacă la activitate practică, bat în retragere.

509. — Turcu cere lui Nădejde să-i comunice dacă a sosit soția lui Chrasniuc.
510. — Scrisoare adresată lui « Numa Pompiliu » nume conspirativ de un prieten care nu vrea să se știe că « moare de foame ».
511. — Curtea de Argeș, 15 Noembrie. — Scrisoare în care se dau informații cu privire la atitudinea guvernului român.
512. — 26 Septembrie. — D. Cernătescu comunică că a asistat la o reuniune a refugiaților revoluționari și că nu a putut lua legătură cu Mendelson.
513. — 2 Decembrie — Fragment de scrisoare în legătură cu activitatea revoluționarilor în America.
514. — Fragment de scrisoare în care se arată că în literatura românească nu se găsește nimic despre socialism.
515. — [Geneva —.] Fragment de scrisoare a lui Goldenberg în care comunică unui tovarăș că poate veni la Geneva unde ar putea lucra la ziarul « Rabotnic », ce urmează să fie scos.
516. — Geneva, 4 Ianuarie. — Orest Mihail comunică doctorului Russel că a sosit la Geneva, fără să poată ajunge prin Herțegovina.
517. — Fragment de scrisoare în care se arată regiunile unde sunt refugiați revoluționari ruși cu care trebuie luată legătura.
518. — Fragment de scrisoare în care se arată sarcinile care stau în fața revoluționarilor.
519. — [Ploesti. —] Stărușitul unei scrisori a lui C. Dobrogeanu-Gherea, probabil către doctorul Russel.
520. — Scrisoare trimisă lui Zamfir Arbore în care se anunță trimiterea de articole din străinătate, pentru ziarul « România Viitoare ».
521. — [Iași,] 29 Iunie. — Scrisoare referitoare la numirea într'un post de medic în Moldova.
522. — 23 August. — Scrisoare în care refugiații revoluționari sunt preveniți că trebuie să se ferească de spioni.
523. — Königsberg. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care unul dintre revoluționari îi anunță sosirea la frontieră și-i cere să urgenteze trimiterea banilor.
524. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care i se dau lămuriri în legătură cu o persoană bănuită de spion.
525. — Fragment dintr'o lucrare în care se analizează Constituția țării sub raportul conținutului ei real.
526. — Chișinău, 3 Februarie. — Un necunoscut promite vești despre felul cum merg lucrurile în Chișinău.
527. — Scrisoare în care se dau știri despre procesul a 16 revoluționari judecați la Petersburg.
528. — Scrisoare în care se arată că este necesară publicarea de broșuri revoluționare de popularizare.
529. — Scrisoare prin care Zamfir Arbore cere să i se traducă un document în românește.
530. — Fragment de scrisoare prin care Zamfir Arbore cere să i se trimită un exemplar din « Pera ».
531. — Scrisoare în care trimițătorul comunică vești despre starea sănătății.

532. — Scrisoare în care trimițătorul arată că a renunțat de a mai pleca în Bulgaria și că a devenit adept al ideilor socialiste.

533. — Fragment din scrisoarea lui Nicolai Moinov în care arată că în casa unui tovarăș a avut loc o percheziție.

534. — [Geneva,] 20 Martie. — Scrisoarea lui Zamfir Arbore în care arată în ce constă partea șubredă a propagandei ruse și ideile al căror adept a devenit.

535. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care îi comunică sosirea unei scrisori de asigurare pe adresa de la Bain D'Arvais.

536. — Re ni, 26 Octombrie. — Scrisoare în care se comunică știri cu caracter familiar.

537. — [Tulcea. —] Fragment de scrisoare în care trimițătorul arată cum a luat contact cu unii socialiști.

538. — Fragment de scrisoare în care se arată că mișcarea revoluționară trebuie să părăsească stadiul «eroilor izolați» și să ia caracterul unei mișcări de masă.

539. — Scrisoare în care se arată vechile legături de prietenie între popoarele român și ucrainian.

540. — Scrisoare în care se dau unele informații cu privire la cărți de medicină și posibilitățile de a le procura.

541. — Lucanin comunică doctorului Russel că-i trimite două scrisori.

542. — Scrisoare în care se vorbește despre fapte din Pitești și Curtea de Argeș.

543. — Geneva, 23 Septembrie. — Scrisoare adresată lui Andreev prin care i se dau instrucțiuni cu privire la activitatea ce urmează să o desfășoare la Iași.

544. — Iași, 17 Iunie. — Scrisoare în care se arată condițiile materiale în care trăesc muncitorii din Iași și legăturile pe care și le-a creat un refugiat revoluționar.

545. — Larsi comunică unui tovarăș greutatea materiale pe care le are de întâmpinat și imposibilitatea de a-l ajuta bănește.

546. — Fragment de scrisoare în care se arată că cel căruia îi este adresată trebuie să primească bani dela persoanele indicate.

547. — Scrisoarea lui Lavrentiev în care reproșează unui tovarăș faptul de a fi făcut anumite indicații.

548. — Scrisoare în care se arată cui trebuie restituiți niște bani în cazul arestării celui care i-a încredințat.

549. — Fragment de scrisoare în care trimițătorul arată că este în lipsă de bani și nu-și poate achita datoriile.

550. — Fragment de scrisoare în care se comunică știri cu privire la activitatea revoluționară a studenților din Rusia.

551. — 25 August. — Scrisoare în care se arată intenția unor refugiați revoluționari de a se întoarce în Rusia.

552. — Scrisoare în care se arată la redacția ziarului «Vpered» s'au primit vești că în cercul în care se află Jobulev s'au schimbat unele lucruri.

553. — Londra, 21 Ianuarie. — Scrisoare în care se fac observații asupra felului în care se prezintă ziarul «Rabotnic».

L

554. — Scrisoare în care se arată că se poate ține legătura cu centrul revoluționar din Londra prin intermediul unui muncitor.

555. — [București,] 12 August. — Scrisoare în care se arată ostilitatea poporului român față de boieri.

556. — Scrisoare în care se dau lămuriri cu privire la participarea doctorului Russel la o întreprindere comercială.

557. — 5 Martie. — Scrisoare prin care trimițătorul confirmă primirea unor bani și arată intenția de a pleca.

558. — Londra, 5 Aprilie. — Scrisoare în care se dau lămuriri asupra ideilor de care este animat poporul bulgar în răcoala pe care urmează să o facă împotriva Turcilor.

559. — 1 Iulie. — Larsi cere doctorului Russel să-i comunice noi informații pentru a le putea publica.

560. — Scrisoare în care se dau lamuriri cu privire la expedierea corespondenței.

561. — 17 Iunie. — Danilov cere doctorului Russel să-i trimită o sumă de bani.

562. — 10 Ianuarie. — Scrisoare în care se arată ce arestări s'au mai făcut și cere să i se trimită ziarul «Vperiod».

563. — 26 Iulie. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care i se dau diferite lămuriri în legătură cu propaganda socialistă.

564. — 7 Decembrie. — Kleaci cheamă la Kingsland pe doctorul Russel, pentru a-i da anumite lămuriri.

565. — Scrisoare în care trimițătorul arată de ce a fost nevoit să se împrumute cu o sumă de bani.

566. — Scrisoare în care se cere material de publicat în «Vperiod» și ca toți revoluționarii refugiați să se unească și să nu mai existe animozități între ei.

567. — Dmitri Clement cere doctorului Russel să-i procure două pașapoarte americane

568. — 31 Ianuarie. — Scrisoare în care între altele se arată condițiile în care se pot publica articole în ziarul «Novoros. Teleg. ».

569. — Scrisoare în care se dau informații cu privire la arestările făcute în rândul revoluționarilor din Rusia.

570. — Scrisoare în care autorul își anunță sosirea la Iași și cere secției din Geneva să trimită pe cineva în Rusia după bani.

571. — 29 Mai. — Scrisoare în care se arată că o anumită problemă n'a putut fi soluționată.

572. — 2 Decembrie. — Scrisoare în care se cere să se trimită de urgență bani.

573. — Scrisoare prin care se cere să se comunice vești.

574. — Scrisoare prin care se cer știri despre anumiți tovarăși.

575. — Scrisoare în care se confirmă primirea anumitor vești.

576. — Scrisoare prin care se dau informații privind anumiți tovarăși.

577. — Scrisoare în care autorul arată că-i este greu să părăsească lupta revoluționară chiar dacă ar fi vorba numai deocamdată.

578. — 23 Noembrie. — G. Buianov cere să-i trimită de urgență bani.
579. — 14 Februarie. — Scrisoare în care se dau lămuriri în legătură cu primirea unor corespondențe.
580. — 30 Noembrie. — Telegramă prin care este chemat doctorul Russel.
581. — Brodi, 2 Aprilie. — Scrisoare în care se cere unui revoluționar să-și comunice adresa.
582. — Geneva, 15 Aprilie. — Scrisoare adresată Liubei Feodorovna prin care i se cere să trimită la Zürich corespondența primită.
583. — 27 Decembrie. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care se confirmă primirea unei sume de bani și discută posibilitatea plecării în Rusia.
584. — Listă de socoteli.
585. — Scrisoare în care se dau informațiuni cu privire la unul dintre revoluționarii din Rusia.
586. — 13 Ianuarie. — Scrisoare în care se dau sfaturi pentruca primitorul să poată obține onorariul din partea unei redacții și i se anunță că i-au fost trimise mai multe ziare.
587. — Zürich, 3 Mai. — Scrisoare în care se dau explicații asupra situației bănești a trimițătorului.
588. — 25 Decembrie. — Scrisoare în care trimițătorul comunică știri privind situația familiei și a unor tovarăși.
589. — E. Feder comunică doctorului Russel informații cu privire la activitatea sa din România.
590. — Londra, 10 Septembrie. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care i se comunică informații cu privire la posibilitatea tipăririi unor lucrări conspirative.
591. — Odesa, 3 August. — Scrisoare în care se cere reluarea activității revoluționare într'un oraș din Rusia.
592. — 23 Octombrie. — Scrisoare prin care se cere să se trimită o adeverință de primirea unor bani.
593. — Scrisoare prin care primitorul este chemat de urgență la Petersburg.
594. — Scrisoare prin care trimițătorul cere să se comunice «berlinezilor» că nu posedă pașapoarte valabile pentru trecerea în Rusia.
595. — Scrisoare în care se comunică știri cu caracter familiar.
596. — 7 Martie. — Scrisoare în care se comunică lui Ivan Ivanici știrea îmbunătățirii stării sănătății trimițătorului.
597. — Scrisoare către John Iacovlevici prin care i se cere să expedieze un cufăr.
598. — 9 Ianuarie. — Scrisoare prin care trimițătorul arată greutățile pe care le are de întâmpinat în ducerea activității.
599. — Fragment de scrisoare în care se arată cum trebuie scrise lucrările de propagandă în popor.
600. — Scrisoare în care se arată situația bănească a unor revoluționari.

601. — Scrisoare în care se confirmă primirea corespondenței și se dau instrucțiuni de felul în care trebuiesc scrise în viitor scrisorile.

602. — Scrisoare a lui Andreev în care sunt tratate chestiuni diverse.

603. — Scrisoare în care se vorbește de doctorul Russel.

604. — Scrisoare în care primitorul este informat că studenții din București pregătesc o scrisoare pentru studenții ruși.

605. — Scrisoare prin care se cere trimiterea de urgență a unor recomandări pentru Cernătescu care urmează să plece la Geneva și Paris.

606. — 21 Martie. — Scrisoare în care se confirmă primirea unor corespondențe și sume de bani.

607. — Scrisoare trimisă doctorului Russel în care se vorbește despre relațiile cu studenții și problema restituirii unei datorii.

608. — Zamfir Arbore comunică doctorului Russel informații în legătură cu o discuție avută cu Consulul rus privitoare la pașapoarte.

609. — Londra, 14 Februarie. — Scrisoare în care trimițătorul comunică informații privitoare la activitatea sa.

610. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care i se comunică intenția unor socialiști români de a scoate un ziar.

611. — Scrisoare în care, pe lângă altele, se cere doctorului Russel să ia legătură cu anumiți revoluționari.

612. — Scrisoare în care se arată între altele că Nr. 1, din ziarul «Vperiod», a fost difuzat.

613. — Fragment de scrisoare trimisă de Ceacovschi doctorului Russel în care îi vorbește despre diferiți tovarăși și sănătatea Liubei Feodorovna.

614. — [Pitești] 1877. — Raport al doctorului Russel cu privire la starea sanitară a populației din regiunea Curtea de Argeș.

615. — 1 Iulie. — Scrisoare prin care un elev dela Școala Militară este recomandat pentru a primi lămuriri despre doctrina socialistă.

616. — Scrisoare în care se vorbește de redactarea unui proiect de unificare a grupurilor revoluționare din Rusia.

617. — Fragment de scrisoare în care se vorbește de munca pe care socialiștii trebuie să o ducă în rândurile poporului român.

618. — 19 Septembrie. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care se arată situația materială grea a trimițătorului.

619. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care se vorbește despre lipsa de bani.

620. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care se vorbește despre posibilitatea trimițătorului de a trece în Moldova împreună cu încă un tovarăș.

621. — 1 Februarie. — Scrisoare a lui Zamfir Arbore în care se vorbește despre posibilitatea de a trimite unele publicații și da informații despre Dobrogeanu-Gherea.

622. — 18 Aprilie. — Scrisoare a lui Zamfir Arbore în care vorbește despre diferite chestiuni.

623. — Statutele unei grupări politice cu caracter comunist.

624. — Scrisoare a lui Zamfir Arbore în care comunică că au fost trimise mai multe publicații socialiste.

625. — Scrisoare adresată lui Zamfir Arbore în care, între altele, este rugat să trimită un exemplar din Capitalul în limba rusă.

626. — Kesier sur Okain (?), 21 Septembrie. — Scrisoare trimisă lui Zamfir Arbore în care îi comunică că nu s'a primit manifestul trimis.

627. — Scrisoare în care se vorbește între altele despre situația din Herțegovina.

628. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care se vorbește despre diferite chestiuni.

629. — Scrisoare în care se comunică informațiuni despre viața unui socialist polonez care vrea să plece în Rusia.

630. — Scrisoare în care se dau știri despre arestările făcute în rândurile revoluționarilor din Rusia.

631. — Scrisoare a lui Andreev în care vorbește despre posibilitatea reluării activității revoluționare.

632. — 30 Decembrie. — Scrisoare în care se comunică diferite chestiuni.

633. — Geneva, 22 Martie. — Scrisoare prin care Zamfir Arbore comunică mai multe informațiuni cerute.

634. — [8 Octombrie. —] Zamfir Arbore comunică doctorului Russel, între altele, că va trimite un pachet cu broșuri.

635. — Londra 19 Ianuarie. — Scrisoare în care se discută calitatea conținutului unui ziar revoluționar.

636. — Scrisoare adresată doctorului Russel în legătură cu propaganda revoluționară.

637. — Scrisoare în care se comunică înființarea mai multor cercuri revoluționare.

638. — Fragment de scrisoare adresată doctorului Russel în care i se dau știri despre propaganda revoluționară.

639. — Scrisoare adresată doctorului Russel prin care i se cere părerea în legătură cu participarea revoluționarilor la luptele pentru independența politică.

640. — Scrisoare în care se comunică informațiuni privind plecarea unui grup de revoluționari.

641. — Iași. — Fragment de scrisoare în care se cere primitivului să comunice vești.

642. — 25 Aprilie. — Scrisoare în care se cere ajutor pentru expedierea unei tipografii.

643. — Fragment de scrisoare a lui Petru Alexandrov în care se arată neregulile făcute de administrația comunală a Bucureștilor.

644. — Fragment de scrisoare prin care se cere trimiterea unor materiale în vederea pregătirilor pentru un Congres.

645. — Scrisoare în care se vorbește de Cernîșevschi.

646. — Fragment de scrisoare în care se vorbește despre acțiunile revoluționare din Franța.

647. — Tulcea, 23 Februarie. — Scrisoare în care se anunță sosirea unui tovarăș bănuț a fi spion în cercul revoluționar.

648. — Fragment dintr'o corespondență în care se indică mai multe adrese.
649. — Scrisoare în care se anunță terminarea traducerii în limba română a lucrării « Despre esența constituției lui Lassalle ».
650. — Iași, 12 Aprilie. — Z. Arbore arată într'o scrisoare greutatea pe care le are de întâmpinat cu scoaterea unei reviste.
651. — Fragment de scrisoare în care se vorbește de obținerea recomandății lui Kru-pinski frate cu fiul adoptiv al lui Kogălniceanu.
652. — Scrisoare în care se arată că propaganda socialistă merge greu în România.
653. — Scrisoare către doctorul Russel, referitoare la activitatea unor revoluționari.
654. — Zamfir Arbore roagă pe doctorul Russel să comunice la graniță ca să se trimită la Chișinău o ladă a sa.
655. — Botoșani, 14 Iulie. — Scrisoare în care trimițătorul cere să se facă tot posibilul să rămână cu serviciul în Iași sau în unul din orașele Moldovei, în interesele propagandei socialiste.

ANEXĂ

1880

656. — 1 Februarie. — Scrisoare în care se vorbește de situația grea în care se află unii revoluționari.
657. — 3 Aprilie. — Scrisoarea lui M. Dragomanov în care se vorbește de Kropotkin și alții.
658. — București, 10 Aprilie. — Scrisoare în care trimițătorul vorbește despre unele acțiuni revoluționare din România.
659. — St. Imier, 23 Aprilie. — Scrisoarea lui Arnold Christen care se referă la unele probleme ale mișcării revoluționare din România.
660. — St. Imier, 5 Mai. — Scrisoare în care se vorbește de M. Dragomanov și de situația revoluționarilor din România.
661. — Iași, 6 Mai. — Scrisoare în care se vorbește despre o broșură asupra vieții și activității lui N. P. Zubcu Codreanu.
662. — 14 Mai. — Scrisoare în care se vorbește de viața revoluționarilor din România și de legăturile lor cu revoluționarii ruși.
663. — 20 Mai. — Scrisoare în care se vorbește despre acțiunile revoluționarilor ruși.
664. — 2 Iunie. — Scrisoare a lui N. Morozov în care se referă la procurarea unor broșuri revoluționare apărute în Rusia.
665. — Vama Giurgiu, 2 Iunie. — Scrisoarea lui N. Saphir care invită la abnegație completă pentru cauza socialismului.
666. — 30 Iunie. — Scrisoarea lui N. Morozov cu privire la unele materiale asupra mișcării revoluționare din anii 1873-1875.
667. — 16 Iulie. — Scrisoare în care se vorbește de greutatea pe care le întâmpină Russel de a rămâne în Iași.

668. — 31 Iulie. — Scrisoarea lui Nicolae Morozov în care arată cum scrie istoria mișcării revoluționare din Rusia.

669. — 6 August. — Scrisoarea lui Dobrovolski în care cere informații despre România.

670. — Cloran, 21 August. — Scrisoarea lui N. Morozov în care cere date asupra perioadei 1870-1875.

671. — Geneva, 5 Septembrie. — Scrisoarea lui N. Morozov în care mulțumește pentru unele date primite.

672. — Geneva, 10 Septembrie. — Scrisoarea lui N. Morozov care se referă la un manuscris revoluționar pe care-l aștepta.

673. — Geneva, 12 Septembrie. — Scrisoarea lui N. Morozov către Zamfir Arbore în care îl ceartă pe acesta pentru că nu i-a trimis datele cerute.

674. — Tulcea, 15 Septembrie. — Scrisoarea lui F. Lambert către Dr. Russel cu privire la sosirea sa la Tulcea.

675. — Tulcea, 29 Septembrie. — Scrisoare în care se vorbește de unele greutăți ale revoluționarilor din România.

676. — 12 Noiembrie. — Scrisoare către Dr. Russel în care se vorbește de necesitatea de a se ajuta unii revoluționari ruși refugiați peste hotare.

677. — București, 17 Noiembrie. — Scrisoare în care se vorbește de desfășurarea propagandei revoluționare la Tulcea.

678. — Noiembrie. — Scrisoarea luptătorilor căruțași și lemnari din Iași către Minister în care cer aprobarea proiectului de statut al societății lor.

679. — 12 Decembrie. — Scrisoare în care se vorbește de unele broșuri revoluționare venite din Rusia.

1881

680. — Tulcea, 15 Ianuarie. — Scrisoare a unui revoluționar în care vorbește de situația sa grea de la Tulcea.

681. — București, 10 Martie. — Scrisoare către Dr. Russel cu privire la arestarea acestuia.

КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ДОКУМЕНТОВ

А. О СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ (ДОГОВОРЫ О СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ РАБОТАХ, КОЛЛЕКТИВНЫЕ ЖАЛОБЫ, МЕСТНЫЕ ВОССТАНИЯ И Т. Д.)

1871

1. — [Драгэнешти,] 1 января. — Договор о сельскохозяйственных работах, заключенный жителями поместья Драгэнешти с землевладельцем Николае Лаховари.

1872

2. — [Драгэнешти,] 21 апреля. — Договор о сельскохозяйственных работах между жителями поместья Драгэнешти и землевладельцем Николае И. Лаховари.

1873

3. — [Мэрджинени,] 13 января. — Арендаторы поместья Мэрджинени Гигоре Балэшану и Тодирашу Пипи жалуются Министерству внутренних дел на префекта Нямецкого уезда, забравшего у них договоренных ими людей для работы на других поместьях по потерявшему уже свою силу контракту.

4. — [Бухарест,] 3 августа. — Янку Брашовяну жалуется Министерству внутренних дел на жителей Бырлези-Ковурлуй, нарушивших договор о сельскохозяйственных работах, заключенный ими с его отцом, помещиком Георге Брашовяну, и на административные власти, не принявшие мер против нарушителей.

5. — [Бухарест,] 4 августа. — Министерство внутренних дел передает ильфовскому префекту телеграмму жителей села Луйка с жалобой на арендатора поместья Митрени, отказывающегося выдать им принадлежащие на их долю семена.

6. — [Бухарест,] 7 августа. — Жители Будешти-Пречистэй, Нямецкого уезда жалуются Министерству внутренних дел на арендатора Н. Вылку, продавшего их скот, и на плохое обращение с ними супрефекта.

7. — Пятра-Нямц, 21 августа. — Префект Нямецкого уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного по делу о жалобе жителей Будешти-Пречистэй на арендатора и административные власти.

8. — [Бухарест,] 28 августа. — Министерство внутренних дел просит Министерство юстиции сообщить ему результаты расследования, произведенного прокурором, по делу о жалобе, поданной жителями Будешти-Пречистэй.

9. — Бухарест, 3 октября. — Министерство юстиции препровождает Министерству внутренних дел два протокола, составленные директором Нямецкой префектуры и прокурором нямецкого суда по жалобе жителей Будешти-Пречистэй.

10. — [Бухарест,] 19 октября. — Министерство финансов доводит до сведения Министерства внутренних дел, что ответственность за неуплату государственных податей жителями, работающими на землевладельцев и арендаторов, падает на этих последних.

11. — [Галац,] 2 ноября. — Префектура Ковурлуйского уезда сообщает Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного в связи с жалобой арендатора Иона Брашовяну на жителей Вырлези, не исполнивших взятого ими на себя договорного обязательства по сельскохозяйственным работам.

12. — [Бухарест,] 9 ноября. — Министерство внутренних дел предписывает коворлуйскому префекту убедиться в том, были ли соблюдены все законные формальности при заключении договора о сельскохозяйственных работах между землевладельцем Брашовяну и жителями села Вырлези.

13. — [Бухарест,] 17 ноября. — Циркулярный приказ Министерства внутренних дел, предписывающий префектурам произвести окончательные расчеты по всем договорам о сельскохозяйственных работах.

1874

14. — [Бухарест,] 19 февраля. — Министерство внутренних дел просит коворлуйского префекта отрешить от должности старосту села Владешти, выдавшего проходные свидетельства нескольким вольноотпущенным, которые вместо того чтобы работать, по договору, на землевладельца Дуку, уехали на работы в поместье Гэбэшети, Романского уезда.

15. — [Полешти-Паланга, 8 октября. —] Паун Някшу, уроженец села Попешти-Паланга, жалуется Министерству внутренних дел на арендатора Иона Христореску, самовольно присвоившего причитавшуюся ему часть урожая рапса и ходатайствует о возмещении убытков.

16. — [Попешти-Паланга, 15 ноября. —] Паун Някшу, уроженец села Попешти-Паланга, обращается в Министерство внутренних дел с повторной жалобой на арендатора Иона Христореску, незаконно присвоившего себе причитавшуюся ему долю рапса.

17. — [Косымбешти, 7 декабря. —] Несколько жителей сел Косымбешти и Гымбэшани, Яломицкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на арендатора Константина Маратя, незаконно требующего с них уплаты денег за котроченские виноградники.

18. — [Гиндэоани,] 20 декабря. — Несколько жителей села Гиндэоани, Нямецкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на землевладельца Василия Албу, заставляющего их обрабатывать его землю сверх установленного договором срока и притом в крайне тяжелых условиях.

19. — Казараши, 12 января. — Префектура Яломицкого уезда сообщает Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного по жалобе жителей села Косымбешти на арендатора Марака за незаконно требуемую с них арендную плату.

20. — [Валя-Станчулуй,] 14 января. — Жители села Валя Станчулуй жалуются Министерству внутренних дел на то, что управление помещьем Тесамено самовольно отобрало у них урожай и скот, не считаясь с тем, что тяжба между обеими сторонами о незаконном захвате земли еще не закончена.

21. — [Филиоара,] 20 января. — Несколько жителей села Филиоара, Нямецкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на землевладельца Василия Албу, принуждающего их работать в его поместьи сверх установленного договором срока.

22. — [Крэквоани,] 26 января. — Префект Нямецкого уезда полковник Ровновану производит расследование по жалобе жителей Гиндзоани на землевладельца Василия Албу с составлением протокола на предмет представления министерству.

23. — [Гиндзоани,] 27 января. — Несколько жителей села Гиндзоани, хотя и удовлетворенные отчасти результатами произведенного префектом расследования, продолжают ходатайствовать об окончательном избавлении их от притеснений землевладельца Василия Албу и разрешении уплатить ему свой долг наличными деньгами.

24. — [Кушмир,] 20 февраля. — Несколько жителей села Кушмир, Мехединцкого уезда, выдают арендатору Скафешу письменное обязательство уплатить ему остальную сумму долга.

25. — [Крайова,] 22 февраля. — Префект Должского уезда докладывает Министерству внутренних дел, что подавшие жалобу жители Валя Станчулуй обвиняются в убийстве владельца поместья Гречешти и отданы под суд как подстрекатели к бунту.

26. — Бухарест, 27 февраля. — Министерство внутренних дел предписывает префекту Васлуйского уезда произвести расследование о том, является ли жалоба арендатора Урсулеску на супрефекта волости Ракова обоснованной, и принять меры к выполнению полевых работ.

27. — [Бухарест,] 6 марта. — Министерство внутренних дел пересылает Министерству юстиции прошение, поданное на имя принца арендатором Теодору, жалующимся на Должского префекта, и просит главного прокурора произвести расследование по этому делу.

28. — [Бухарест,] 6 марта. — Министерство внутренних дел сообщает должскому префекту о том, что арендатор поместья Чуперчени Теодору подал на него жалобу принцу за отказ от засвидетельствования договора о сельскохозяйственных работах и просит донести о подробностях дела.

29. — [Бухарест,] 8 марта. — Арендатор поместья Ломаш подает Министерству внутренних дел, через своего поверенного Симоиде, жалобу на административные власти Должского уезда, не исполнившие предписаний министерства об аренде виноградников.

30. — [Васлуй,] 10 марта. — Префект Васлуйского уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что жалоба арендатора Урсулеску на супрефекта Исаческу и на жителей села Доаджезе является необоснованной.

31. — [Бухарест,] 22 марта. — Министерство юстиции пересылает Министерству внутренних дел результаты расследования, произведенного главным прокурором по делу жалобы арендатора Теодору на должского префекта.

32. — [Бухарест,] 24 марта. — Арендатор государственного угодья в Чуперчени жалуется Министерству внутренних дел на должского префекта, отказавшего утвердить рабочий договор его с крестьянами и воспрепятствовавшего таким образом производству озимых посевов и весенней пахоты.

33. — 26 марта. — Жители сел Нямцу и Бачиу, Влашского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на жестокое обращение с ними арендатора Васиlake Филелиса.

34. — [Бухарест,] 30 марта. — Министерство внутренних дел предписывает должскому префекту принавать волостному правлению села Чуперчени засвидетельствовать договор о сельскохозяйственных работах, заключенный с арендатором И. П. Теодору, если этот договор не противоречит закону.

35. — [Крайова,] 10 апреля. — Префект Должского уезда полковник Логати доносит Министерству внутренних дел о том, что арендатор государственного угодья в Чуперчени включил без их ведома в договор о сельскохозяйственных работах условие об уплате ими 3 червонцев за погон виноградника.

36. — Крайова, 10 апреля. — Жители села Раст, через их доверенного, жалуются Министерству внутренних дел на своего старосту, засвидетельствовавшего, без их на то согласие, договор с арендатором Пишняковым о сельскохозяйственных работах и принуждающего их с помощью доробанцев исполнять эти работы.

37. — [Драгэнешти, 20 апреля. —] Жители поместья Драгэнешти получают от землевладельца Николая Лаховари необходимую им на пропитание кукуруву и выдают письменные обязательства об условиях уплаты за эту ссуду.

38. — [Турятка,] 1 мая. — Землевладелец Гойлав жалуется Министерству внутренних дел на то, что жители села Турятки, по наущению подстрекателей, уклоняются от исполнения договора о сельскохозяйственных работах.

39. — [Крайова,] 2 мая. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного в связи с жалобой жителей села Раста, недовольных условиями договора о сельскохозяйственных работах, заключенного ими с арендатором Пишняковым.

40. — [Крайова,] 5 мая. — Префект Должского уезда докладывает Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного по поводу жалобы арендатора поместья Ломашу Холбана на неуплату жителями денег, причитающихся с них за аренду виноградников.

41. — [Атырнаци,] 16 мая. — Жители села Атырнаци, Телеорманского уезда, телеграфируют Министерству внутренних дел, что владелец поместья Скэрлэтеску, без всякого на то права, заставляет их работать на себя, и просят о производстве надлежащего расследования.

42. — Александрия [27 мая]. — Префект Телеорманского уезда доносит Министерству внутренних дел о споре, возникшем между землевладельцами Скэрлатеску и Ракотэ по поводу принятия последним на сельскохозяйственные работы жителей села Атырнаци, укравшихся в его поместьи.

43. — [Дарабани,] 28 мая. — Жители села Дарабани жалуются Министерству внутренних дел на землевладельца Чимара, заставляющего их, с ведома и согласия административных властей, исполнять, на основании подложных актов, сельскохозяйственные работы.

44. — Слобовия, 3 июня. — Иоан Калпан, уроженец села Слобовия, Телеорманского уезда, жалуется Министерству внутренних дел на арендатора Константина Зоту Пантави, забравшего у него из-под ярма волов в уплату уже погашенного в расрочку долга.

45. — [Бакау,] 4 июня. — Землевладелец Симеон Аксенте Черкез жалуется Министерству внутренних дел на Георгия Эварху, который задерживает у себя жителей села Лункани, принятых уже на сельские работы Черкезом, соблюдшим при этом все законные формальности.

46. — Бухарест, 4 июня. — Заявление о положении крестьян, сделанное в палате депутатом Г. Вернеску.

47. — Кагул, 5 июня. — Доклад, адресованный Министерству внутренних дел и показывающий необоснованность жалобы арендатора Армашу на супрефекта волости Коту Морий.

48. — [Драновэц,] 13 июня. — Жители села Драновэц, Романацкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на преследования со стороны арендатора государственного угодья Николая Гурана.

49. — Крайова, 15 июня. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел в связи с жалобой братьев Теодору, о содействии, оказанном местной администрацией помещикам братьям Теодору при сборе урожая.

50. — Балэнешти, 24 июня. — Сыновья священника села Балэнешти, Олтского уезда, Андрея жалуются Министерству внутренних дел на волостное правление, отобравшее у них три ряда виноградника.

51. — Кэлэраши, 27 июня. — Префект Яломицкого уезда препровождает Министерству внутренних дел результаты расследования по делу о жалобе арендатора Г. Радиана на старосту села Цындэрей, уклоняющегося от содействия в вопросе об исполнении крестьянами договоров о сельскохозяйственных работах.

52. — [Атырнаци, 28 июня. —] Жители села Атырнаци, Телеорманского уезда, жалуются министерству внутренних дел, что их вынуждают к выполнению незаконного, по их мнению, сельскохозяйственного договора и что мировой судья отверг их протест.

53. — [Атырнаци, 28 июня. —] Жители села Атырнаци, Телеорманского уезда, подают повторную жалобу на своего сельского старосту, вынуждающего их побоями к выполнению работ, требуемых от них арендатором.

54. — [Турну-Мэгуреле, 2 июля. —] Префектура Телеорманского уезда доносит по телеграфу Министерству внутренних дел, что жители села Атырнаци не подверглись побоям и что никто не оспаривал у них права опротестования.

55. — [Каракал,] 4 июля. — Префект Романацкого уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного по жалобе жителей села Драновац на арендатора Николая Гурана.

56. — [Бырлад,] 7 июля. — Землевладелец Ромало жалуется Министерству внутренних дел на то, что староста села Черцешти, Тутовского уезда, посылает договорившихся с ним людей на работу в имение префекта Журжа из Негрилешти, по отношению к которому они не имеют никаких обязательств.

57. — Доробанц, 9 июля. — Жители села Доробанц Телеорманского уезда обращаются в Министерство внутренних дел с телеграфной жалобой на местные власти, принуждающие их побоями жать пшеницу арендатора сверх предусмотренных договором условий.

58. — [Ботошани, 10 июля. —] Префектура Ботошанского уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что жители села Хлипкани заключили договор о сельскохозяйственных работах с двумя землевладельцами, из коих каждый претендует на первенство в порядке исполнения работ.

59. — [Бухарест,] 14 июля. — Министерство внутренних дел предписывает префекту Мехединцкого уезда оказать содействие административным властям по сбору урожая арендатора Скафешу, если условия договора о сельскохозяйственных работах не противоречат требованиям закона.

60. — Турну-Северин, 16 июля. — Префект Мехединцкого уезда доносит Министерству внутренних дел, что им оказывалось арендатору Скафешу содействие по сбору урожая каждый раз, как он о том просил.

61. — Будешти, 15 июля. — Арендатор поместья Будешти-Тутова Г. Гою жалуется Министерству внутренних дел на старосту села Плопана, не оказавшего, вопреки повторному напоминанию, ни малейшего содействия к выполнению договора о сельскохозяйственных работах.

62. — [Кушмир, 19 июля. —] Арендатор поместья Кушмир Скафешу жалуется Министерству внутренних дел, что, несмотря на все отданные супрефектом и старостой приказания, пшеница остается несжатой по вине жителей, не выполнивших принятых ими на себя обязательств.

63. — [Бэрбэтешти, 19 июля. —] Жители села Бэрбэтешти, Арджешского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на арендатора тамошнего поместья, который, без их ведома, сделал их участниками в договоре о пастбище и требует с них теперь уплаты за пастьбу, несмотря на то, что их скот никогда не пасся на его земле.

64. — [Бырлад,] 22 июля. — Землевладелец А. Пастия жалуется Министерству внутренних дел на то, что несколько вольноотпущенных из его поместья Доканьяса-Тутова бежали в село Баймаклия, Кагульского уезда, и просит об оказании содействия по возвращению их на место жительства, для выполнения принятых ими на себя обязательств.

65. — [Северинешти,] 29 июля. — Жители села Северинешти, Мехединцкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на владельца тамошнего поместья Дженеску, отказывающегося, вопреки договору, получить с них плату наличными деньгами за ссуженную им кукурузу.

66. — [Чернеци,] июль. — Донесение помощника префекта волости Околу на имя префекта Мехединцкого уезда о результатах расследования, произведенного по вопросу о содействии, оказанном местными административными властями арендатору Скафешу при сборе им урожая по договору о сельскохозяйственных работах.

67. — [Бухарест, 2 августа. —] Сенатор Ракотя телеграфирует премьер-министру в Синаю о том, что староста села Атырнаци, Телеорманского уезда, подвергает преследованию жителей, жаловавшихся на него за несправедливое к ним отношение.

68. — [Каракал,] 8 августа. — Землевладелец Штефан Жиану жалуется Министерству внутренних дел на сельский совет села Русанешти де Жос, Романацкого уезда, не оказывающего ему никакого содействия в выполнении крестьянами договоров о сельскохозяйственных работах.

69. — [Будешти,] 11 августа. — Пэтру син Пэтру, уроженец села Будешти, Арджешского уезда, жалуется Министерству внутренних дел на арендатора поместья священника, Андрея Ионеску, самовольно отобравшего у него две повозки с орехами и сено, скошенное в фруктовом саду.

70. — Кагул, 29 августа. — Префект Кагульского уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что раненые вольноотпущенные, прибывшие в село Баймаклия, были затребованы, чрез прибывших за ними посланцев, в село Виндерей, Тутовского уезда, куда некоторые из них уже возвратились.

71. — Кэлэраши, 30 августа. — Префект Яломицкого уезда Арион доносит Министерству внутренних дел, что арендатор поместья Росетти-Волнаси Агапиадес выиграл судобницу тяжбы с местными сельчанами.

72. — [Кэлэраши,] 30 августа. — Префект Яломицкого уезда доносит Министерству внутренних дел, что жители села Росетти-Волнаси, подвергающиеся чрез судебного пристава преследованиям арендатора Агапиадеса, отправились в столицу, чтобы просить там заступничества принца.

73. — [Жиени, август. —] Жители села Жиени-Романацы жалуется Министерству внутренних дел на владельца поместья, препятствующего им собирать с полей урожай без уплаты десятины, о которой в договоре и не упоминается.

74. — [Каракал,] 9 сентября. — Префект Романацкого уезда доносит Министерству внутренних дел, что землевладелец Штефан Жиану не препятствовал жителям села Жиени собирать с полей причитающуюся им за их работу долю урожая.

75. — [Гэнешти,] 10 сентября. — Жители села Гэнешти, Ковурлуйского уезда, жалуется Министерству внутренних дел на ростовщиков Матея Чалы а и Г. Псилеску, ссудивших их деньгами на крайне тяжелых условиях.

76. — [Бухарест,] 12 сентября. — Префект Ильфовского уезда доносит Министерству внутренних дел о расследовании, произведенном супрефектом волости Олтеница по делу о недоразумении, возникшем между землевладельцами Даниелеску и жителями села Кирноджи.

77. — [Бухарест,] 17 сентября. — Братья Даниелеску, владельцы поместья Кирноджи, жалуется Министерству внутренних дел на префекта Ильфовского уезда, не удовлетворившего их претензий в споре с сельчанами-виноград-рями, и просят о передаче этого дела главному прокурору.

78. — [Крайова,] 18 сентября. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел о споре, возникшем между землевладельцем Ионом Хаджиаде и сельчанами-виноградарями Шимникского предгорья и просит об утверждении принятых их мер.

79. — [Шимник] 19 сентября. — Енаке Фусташул и Мария Купанашу жалуются Министерству внутренних дел от лица шимникских виноградарей что местные административные власти не руководствуются данными им указаниями в споре крестьян с землевладельцем Хаджиаде.

80. — Бухарест, 20 сентября. — Директор кабинета Хершеску доносит Министерству внутренних дел в Бужор об указаниях, данных им должскому префекту, чтобы уладить спор между землевладельцем Хаджиаде и местными виноградарями.

81. — Питешти, 20 сентября. — Префектура Арджешского уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного по делу жалобы жителя села Будешти Пэтру син Пэтру на арендатора поместья.

82. — Турну-Мэгуреле 20 сентября. — Префект Телеорманского уезда просит Министерство внутренних дел содействовать замещению другими лицами командира доробанцев и его помощника, которые не считаются с интересами крестьян, при наблюдении за исполнением ими договоров о сельскохозяйственных работах.

83. — [Олтеница,] 21 сентября. — Ене Стреке и Ангел Марин телеграфируют Министерству внутренних дел о том, что арендатор Олтеницкого поместья не разрешает выдачу причитающейся им доли вина, а что супрефект не принимает мер к исполнению постановления 1872 года.

84. — [Крайова,] 22 сентября. — Доверенный виноградарей Шимникского района Радулиано Теодореску телеграфирует Министерству внутренних дел, что землевладелец Хаджиаде препятствует сбору винограда, ссылаясь на несуществующие на этот предмет распоряжения.

85. — Крайова, 23 сентября. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел в Бужор о том, как он разрешил спор между виноградарями Шимникского подгорья и землевладельцем Хаджиаде.

86. — Крайова, сентябрь. — Префектура Должского уезда посылает Министерству внутренних дел затребованный последним список решений, вынесенных судом по вопросу о виноградниках.

87. — [Атырнаци,] 3 октября. — Жители села Атырнаци, Телеорманского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на преследования, коим они подвергаются со стороны землевладельца при поддержке местных властей.

88. — [Бухарест,] 6 октября. — Министерство внутренних дел предписывает префекту Телеорманского уезда послать в Атырнаци прокурора для производства расследования по содержанию жалоб сельчан на местные власти и на землевладельца Скэрлэтеску.

89. — Крайова, 7 октября. — Префект Должского уезда указывает Министерству внутренних дел на возможность разрешения спора между арендатором Теодору и жителями села Джубеги.

90. — Бухарест, 9 октября. — Префект Ильфовского уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что жалоба четырех жителей по делу о виноградарике, является необоснованной.

91. — [Турну-Мэгуреле,] 15 октября. — Префект Телеорманского уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного местным супрефектом по делу спора крестьян села Атырнаци с землевладельцем Скэрлэтеску.

92. — Турну-Мэгуреле, 17 октября. — Префект Телеорманского уезда доносит Министерству внутренних дел об истинном положении дела, изложенного в прошении сенатора Ракота, обвиняющего арендатора и представителей местных властей в нанесении побоев крестьянам села Атырнаци.

93. — [Браставэц,] 22 октября. — Землевладелец А. Т. Зиссу посылает по телеграфу Министерству внутренних дел жалобу на старосту села Браставэц, Романацкого уезда, не оказывающего ему содействия в наблюдении за выполнением крестьянами договора о сельскохозяйственных работах.

94. — Питешти, 27 октября. — Префект Арджешского уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что жалоба жителей села Бэрбэтешти на местного арендатора по делу о пастбище была подана после вынесения судом решения по этому делу.

95. — Калафат, 30 октября. — Несколько жителей Калафата жалуются Министерству внутренних дел на арендатора поместья Чуперчени, нарушающего договор о сельскохозяйственных работах своим отказом выдать причитающуюся им долю кукурузы.

96. — Гойча-Маре, 3 ноября. — Шинкарь села Гойча-Маре Стан Христя жалуются Министерству внутренних дел на арендатора поместья Чутура, обошедшего его при разделе вина.

97. — Калафат, 3 ноября. — Марин Иордаке и другие жители Калафата телеграфируют Министерству внутренних дел о том, что арендатор Теодору препятствует перевозке причитающейся им доли урожая.

98. — [Бухарест,] 6 ноября. — Братья Даниелеску просят Министерство внутренних дел обязать всех проживающих на их земле виноградарей, по примеру некоторых из них, заключить с ними договор о сельскохозяйственных работах.

99. — [Бухарест,] 6 ноября. — Решение министерства внутренних дел, касающееся образа действий, которого должен придерживаться префект Ильфовского уезда в равногласии, возникшем между землевладельцами Даниелеску и виноградарями, проживающими в поместье Кирноджи.

100. — Кышлица, 6 ноября. — Условия аренды земли, принадлежащей общине жителей села Кышлицы.

101. — Галац, 7 ноября. — Префект Ковурлуйского уезда сообщает Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного супрефектом Хоринчской волости по жалобе жителей села Гэнешти на двух ростовщиков.

102. — Бухарест, 11 ноября. — Министерство юстиции пересылает Министерству внутренних дел копию донесения прокурора телеорманского суда по делу о жалобе жителей села Атырнаци на землевладельца Скэрлэтеску.

103. — [Бухарест,] 20 ноября. — Полковник Ангелеску жалуется Министерству внутренних дел на бывшего арендатора его поместья Пятра, Телеорманского уезда, произведшего выдачу договорной части урожая крестьянам в обход закона.

104. — [Бухарест,] 26 ноября. — Братья Даниелеску доводят до сведения Министерства внутренних дел, что префект Ильфовского уезда не привел еще в исполнение приказа о том, чтобы работы ограничивались пределами договора о сельскохозяйственных работах, срок коему истек в 1872 г.

105. — [Слатина,] 11 декабря. — Префект Олтского уезда доносит Министерству внутренних дел, что содержание жалоб, поданных сельчанами на управляющего помещьем князя Брынквяну, не соответствует действительности.

106. — Турну-Мэгуреле, 21 декабря. — Префектура Телеорманского уезда доносит Министерству внутренних дел, что причитающаяся по договору с жителей села Дарабанци договорная доля кукурузы секвестрирована, и что арендатор не располагает свободными амбасами для ее хранения.

107. — Дрэгэнешти, 2 января. — Акт, подписанный 46 жителями села Дрэгэнешти, по которому они обязываются работать на арендаторов Бэдулеску и Нойну, в погашение своего к ним долга.

108. — Бухарест, 10 января. — Префект Ильфовского уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что, по причине сложных формальностей, он лишен возможности своевременно заполучить доробанцев и кэлэрашей, призываемых вне очереди для исполнения в его уезде административных работ.

109. — [Крайова,] 13 января. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел, что не заполучил еще кэлэрашей о присылке коих он просил для наблюдения за исполнением жителями села Кошовени своих договорных обязательств по перевозке пшеницы арендатора.

110. — [Бухарест,] 19 января. — Министерство внутренних дел просит Военное министерство распорядиться о предоставлении префекту Должского уезда испрашиваемых им кэлэрашей для наблюдения за исполнением жителями села Кошовени договорного обязательства по перевозке пшеницы.

111. — [Бухарест,] 20 января. — Министерство внутренних дел просит Военное министерство отменить ограничительные меры, касающиеся призыва кэлэрашей и доробанцев, вызываемых для наблюдения за исполнением сельчанами договорных сельскохозяйственных обязательств.

112. — [Роман,] 23 января. — Префект Романского уезда доносит Министерству внутренних дел о мерах, принятых по отношению к землевладельцам и арендаторам, не представившим отчетов о расчете их с сельчанами по договорам на сельскохозяйственные работы.

113. — Бухарест, 28 января. — Префект Ильфовского уезда просит Министерство внутренних дел посодействовать тому, чтобы за получением согласия на призыв необходимых ему кэлэрашей и доробанцев он мог бы обращаться непосредственно к ротным командирам.

114. — Бухарест, 29 января. — Министерство внутренних дел просит Военное министерство о том, чтобы призыв кэлэрашей и доробанцев происходил в порядке, предложенном префектом Ильфовского уезда.

115. — Крайова, 30 января. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел, что из 100 калэрашей, о присылке коих испрашивалось в целях поддержания порядка, — он получил лишь 18.

116. — Бухарест, 7 февраля. — Циркулярный приказ Министерства внутренних дел префектам касательно представления землевладельцами в сельские управления отчетов по выполнению сельскохозяйственных работ.

117. — [Бухарест,] 16 февраля. — Министерство внутренних дел просит Военное министерство распорядиться предоставить, в случае надобности, в распоряжение префектов, просимое ими количество солдат, необходимое для поддержания порядка.

118. — [Урзичени,] 21 февраля. — Арендатор Александр Берчану жалуется Министерству внутренних дел на старосту села Кошерени, отказывающегося засвидетельствовать заключенный им с крестьянами договор о пастбе скота.

119. — [Брэништари, февраль.] Жители села Брэништари, Влашского уезда, жалуются супрефекту села Кылниште на притеснения, чинимые им арендатором Заниади при выполнении ими договорных обязательств по сельскохозяйственным работам.

120. — [Крайова,] 2 марта. — Префект Должского уезда запрашивает Министерство внутренних дел о том, может ли сельский староста преследовать судебным порядком жителей села Ливезиле, уклонившихся от исполнения рабочего договора с помещиком, с целью принудить их к выполнению принятых ими на себя по этому договору обязательств.

121. — Плоешти, 5 марта. — Префектура Праховского уезда доносит Министерству внутренних дел о восстании крестьян, происшедшем в село Сынджеру и о том, что судебные власти освободили виновных.

122. — [Бухарест,] 6 марта. — Министерство внутренних дел уведомляет Министерство юстиции об освобождении из под ареста зачинщиков восстания из села Сынджеру судебным следователем Праховского уездного суда и просит распорядиться об их задержании.

123. — [Нисипени,] 8 марта. — Восемь жителей села Нисипени, Рымник-Саратского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на арендатора, поставившего им слишком тяжелые условия при заключении договора о сельскохозяйственных работах.

124. — [Брэништари,] 15 марта. — Протокол, составленный супрефектом волости Марджиня, Влашского уезда, о результатах расследования, произведенного по жалобе жителей Брэништари на арендатора Леонида Заниади.

125. — [Бырва,] 17 марта. — Жители села Бырва, Романацкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на своего старосту, принуждающего их соглашаться на все условия договора о сельскохозяйственных работах, навязываемые им арендатором.

126. — [Пятра,] 27 марта. — Жители села Пятра, Романацкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на владельца поместья, отказывающегося принимать от них за виноградник десятину натурой и требующего выплатить ее путем исполнения различных сельскохозяйственных работ.

127. — [Котьянка, 7 апреля. —] Жители села Котьянки, Олтского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на своего старосту, который, по принуждению управляющего помещьем князя Брынковяну, отказывает им в засвидетельствовании договоров о сельскохозяйственных работах.

128. — [Валя-Данулуй,] 10 апреля. — Жители села Валя Данулуй, Арджешского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на притеснение их арендатором Штефанеску, нанесшего побои также и старосте.

129. — [Котьянка,] 10 апреля. — Петре Вишан, житель села Котьянки, Олтского уезда жалуются Министерству внутренних дел на служащих князя Брынковяну, задержавших у себя его лошадь без всякого к тому повода.

130. — Кэлэраши, 12 апреля. — Контракт на аренду виноградника, заключенный Маринаке Попеску с несколькими жителями села Чаку, Яломицкого уезда.

131. — [Турну-Северин,] 15 апреля. — Жители села Подул Гросулуй, Мехединцкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на представителей местных властей, которые подвергают их побоям, принуждая их согласиться на стеснительные для них условия договора о сельскохозяйственных работах, заключаемого ими с арендатором.

132. — [Питешти,] 17 апреля. — Префект Арджешского уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного местным супрефектом по жалобе жителей села Валя Данулуй на арендатора Штефанеску.

133. — [Слатина,] 20 апреля. — Жители села Драновэц, Романацкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на арендатора помещья Бистрица, который вместе со старостой принуждает их соглашаться на стеснительные для них условия заключаемого с ним договора о сельскохозяйственных работах.

134. — [Бухарест,] 20 апреля. — Министерство внутренних дел предписывает романацкой префектуре расследовать дело о насильственном привуждении сельчан Драновэца принять условия договора о сельскохозяйственных работах.

135. — [Кэлугэрени,] 20 апреля. — Протокол заседания сельского совета Кэлугэрени, Влашского уезда, устанавливающий, что разногласие, возникшее между жителями села Брэништари и арендатором Заниади, подлежит ведению судебных властей.

136. — [Бухарест, 25 апреля. —] Выдержка из статьи, появившейся в журнале «Economiă Rurală» за подписью д-ра И. Феликса, касающейся крестьянского быта.

137. — [Котьянка,] 27 апреля. — Жители села Котьянка, Олтского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на управляющего помещьям князя Брынковяну и на сельского старосту, уклоняющихся от исполнения договорных с ними условиях по сельскохозяйственным работам.

138. — [Бухарест,] 28 апреля. — Министерство внутренних дел предписывает префекту Романацкого уезда произвести расследование по содержанию жалобы жителей села Котьянки.

139. — Каракал, 28 апреля. — Префект Романацкого уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного по

содержанию жалоб жителей сел Слатиноары и Драновэца на принудительные меры, применяемые к крестьянам с целью заставить их соглашаться на все договорные условия сельскохозяйственных работ.

140. — [Галича,] 3 мая. — Илья Преодою из села Галича, Должского уезда жалуется Министерству внутренних дел на сельского старосту и супрефекта, которые заставляют крестьян работать на арендатора, не имеющего к ним никаких долговых прав.

141. — [Драновэц,] 5 мая. — Несколько жителей села Драновэц Романацкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на арендаторов Влахицу и Брэтэшану, которые, при потворстве местных властей и путем угров, вынуждают крестьян к заключению договоров на сельскохозяйственные работы.

142. — Домнешти, 7 мая. — Супрефект Сабарской волости доносит Министерству внутренних дел, что местные власти бдительно следят за уплатой населением казенных податей, и что против пропаганды, ведущейся в селе Копчепи приняты надлежащие меры.

143. — [Олтеница,] 11 мая. — Думитру Котя, Василе Негре и Шербан Дину жалуются Министерству внутренних дел на олтеницкого супрефекта за пристрастное отношение к ним в споре с администрацией поместья Ульмени.

144. — [Браништари,] 12 мая. — Арендатор поместья Браништари, Влашского уезда, просит Министерство внутренних дел отсрочить расчеты по сельскохозяйственным работам впредь до разрешения судебным порядком связанных с этим вопросом жалоб крестьян.

145. — Тыргу-Жиу, 14 мая. — Префект Должского уезда просит Министерство внутренних дел принять меры к тому, чтобы исполнение приказов об аресте не возлагалось больше на кэлэрашей, которые должны быть постоянно наготове для поддержания порядка и спокойствия.

146. — [Салчия, 15 мая. —] Жители села Салчия жалуются Министерству земледелия, что Марку Папиу, потворствуемый местным супрефектом, препятствует им обрабатывать землю.

147. — Слобовия, 17 мая. — Договоры об исполнении сельскохозяйственных работ, заключенные жителями села Слобовия, Болградского уезда, с арендатором Штефаном Вероном.

148. — Кышлица, 18 мая. — Кышлицкая сельская община, Болградского уезда, посылает в Бухарест своего уполномоченного Василия Бытлана с наказом довести до сведения Министерства внутренних дел, что арендатор поместья не соблюдает условий договора о сельскохозяйственных работах.

149. — Болград, 19 мая. — Префект Болградского уезда доносит Министерству внутренних дел о восстании крестьян, происшедшем в селе Слобовия и направленном против старосты и арендатора.

150. — [Салчия, 19 мая. —] Жители села Салчия жалуются Министерству внутренних дел на местного супрефекта и на Марку Папиу, которые всячески препятствуют им обрабатывать полученную от арендаторов землю.

151. — Бухарест, 20 мая. — Министерство земледелия и общественных работ пересылает Министерству внутренних дел прошение жителей села Сабрия, Мехединцкого уезда с жалобой на преследования, коим они подвергаются со стороны супрефекта и арендатора.

152. — [Крайова,] 23 мая. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел, что сельское правление села Галича Маре заставило некоторых из сельчан, не подписавших договора о сельскохозяйственных работах, работать на поместье арендатора, и ходатайствует одновременно о роспуске сельского совета.

153. — [Бухарест,] 23 мая. — Командир эскадрона кэлэрашей капитан Шубу доносит Министерству внутренних дел, что он отрядил кэлэрашей для подавления беспорядков в селе Выртежу.

154. — [Бухарест,] 25 мая. — Министерство внутренних дел предписывает болгарскому префекту представить ему докладную записку о подробностях восстания крестьян в селе Слобозия.

155. — [Бухарест,] 26 мая. — Помещица Мария Ману доводит до сведения Министерства внутренних дел, что в селе Выртежу произошло восстание крестьян, направленное против местных властей.

156. — Бухарест, 27 мая. — Министерство внутренних дел извещает Министерство юстиции о крестьянском восстании, имевшем место в селах Нефлиу, Киря и Выртежу и просит о принятии надлежащих судебных мер.

157. — Бухарест 27 мая. — Министерство внутренних дел предписывает префекту Ильфовского уезда принять меры к восстановлению порядка в селах Нефлиу, Киря и Выртежу.

158. — Бухарест, 29 мая. — Префект Ильфовского уезда доносит Министерству внутренних дел о мерах, принятых для восстановления порядка в селе Выртежу.

159. — Бухарест, 1 июня. — Эскадрон Ильфовских кэлэрашей доносит Министерству внутренних дел, что им, по просьбе прокурора, откомандирован младший лейтенант Опришан с 30 нижними чинами в село Стрэини-Добрени, где сельчане отстранили от должности старосту.

160. — Роман, 9 июня. — Префект Романского уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что землевладельцы и арендаторы намереваются, не дожидаясь истечения срока текущего договора о сельских работах, заключить с сельчанами договор на других благоприятных для них условиях.

161. — Калафат, 13 июня. — Помещик Калича, Должского уезда, Амва Протопоеску жалуется Министерству внутренних дел [на³ местных сельчан, несоблюдающих условия договора о сельскохозяйственных работах и на префекта, не пользующегося помощью состоящих в его распоряжении доробанцев, чтобы принять необходимые принудительные меры.

162. — Каракал, 15 июня. — Префект Романацкого уезда доносит Министерству внутренних дел, что ограниченное число имеющихся в его распоряжении кэлэрашей не позволяет ему принимать необходимые меры к правильной уплате населением государственных податей и к соблюдению сельчанами условий заключенных ими договоров о сельскохозяйственных работах.

163. — Бакэу, 16 июня. — Землевладелец Алеку Дрэгич телеграфирует Министерству внутренних дел об отказе сельчан исполнить свои обязательства по производству земледельческих работ в его поместье Вифорени и просит о принятии надлежащих мер.

164. — [Крайова, 19 июня. —] Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел, что арендатору Амва Протопопеску будет оказано полное содействие со стороны административных властей, в случае если его ходатайство окажется обоснованным.

165. — [Ботошани,] 19 июня. — Префект Ботошанского уезда просит Министерство внутренних дел предоставить в ее распоряжение достаточное число калэрашей для выполнения различных поручений административного характера.

166. — Бухарест, 22 июня. — Министерство внутренних дел предписывает уездным префектам принять меры к тому, чтобы подведомственные им административные власти всеми силами способствовали успешному выполнению работ по сельскохозяйственным договорам.

167. — Турну-Северин, 1 июля. — Арендатор К. Скафешу из села Кушмир телеграфирует Министерству внутренних дел о том, что крестьяне, с которыми он договорился о сельскохозяйственных работах, не вышли в поле жать рожь.

168. — Бухарест, 1 июля. — Управление государственных угодий уведомляет Министерство внутренних дел о том, что в селе Выртина-Балдовинешти, Романацкого уезда, произошло восстание крестьян, направленное против представителей власти, прибывших для межевания угодья.

169. — [Фулга, 2 июля. —] Землевладелец А. Амира из села Фульга, Праховского уезда, просит Министерство внутренних дел о принятии надлежащих мер по отношению к крестьянам села Глюдяну-Сарат, Бузвуского уезда, которые не соблюдают принятых ими на себя по отношению к нему обязательств.

170. — Бухарест, 2 июля. — Министерство внутренних дел предписывает префекту Романацкого уезда донести ему о подробностях крестьянского восстания, происшедшего в селе Выртина-Балдовинешти.

171. — Тыргу-Жиу, 2 июля. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что число присланных ему калэрашей недостаточно для наблюдения за исполнением крестьянами различных обязательств.

172. — Дорохой, 2 июля. — Префект Дорохойского уезда доносит Министерству внутренних дел, что он никогда не ходатайствовал о присылке ему доробанцев или калэрашей для административных преследований.

173. — Турну-Северин, 3 июля. — Арендатор поместья Кушмир Скафешу жалуется Министерству внутренних дел на сельского старосту, снявшего у него с работы людей, молотивших кукурузу, и воспрепятствовавшего таким образом выполнению работ по сельскохозяйственному договору.

174. — Каракал, 3 июля. — Префект Романацкого уезда просит Министерство внутренних дел о пополнении числа калэрашей, присланных ему для наблюдения за исполнением договорных условий сельскохозяйственных работ.

175. — Фэлтичеи, 5 июля. — Префект Сучавского уезда просит Министерство внутренних дел как можно скорее исходатайствовать присылку ему доробанцев для поддержания порядка.

176. — [Крайова,] 7 июля. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного по делу

о споре, возникшем между жителями села Галича Маре и арендатором Протопопеску на почве применения закона о договорах на сельскохозяйственные работы.

177. — Бухарест, 8 июля. — Военное министерство извещает Министерство внутренних дел, что им разрешено сосредоточить каларашей во Влашском уезде для наблюдения за исполнением договоров о сельскохозяйственных работах.

178. — Турну-Северин, 8 июля. — Префект Мехединцкого уезда доносит Министерству внутренних дел, что жалоба арендатора Скафешу оказалась, по обстоятельному расследованию дела, не соответствующей действительности.

179. — [Бухарест, 10 июля. —] Депутат И. Ионеску из Брада предлагает внести поправку в проект об изменении закона о продаже государственного имущества.

180. — Турну-Северин, 10 июля. — Префект Мехединцкого уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного в селе Кушмир, жители коего согласно жалобы арендатора Скафешу не исполняли обязательств, принятых ими по договору о сельскохозяйственных работах.

181. — Джурджу, 17 июля. — Префект Влашского уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, предпринятого по жалобе землевладельца Э. Грэдистяну на сельчан, не выполняющих договорных условий о сельскохозяйственных работах.

182. — [Галича Маре,] 19 июля. — Жители села Галича Маре жалуются Министерству внутренних дел на то, что вынуждены бежать из своего села вследствие истязаний, коим их подвергают арендатор Амва Протопопеску и староста.

183. — [Чаку,] 19 июля. — Несколько жителей села Чаку, Яломицкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на арендатора Маринане Попеску, назначившего непомерную цену за погон винограду.

184. — Каракал, 20 июля. — Префект Романацкого уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что межевание государственного угодья Вуртина-Балдовинешти не могло быть проведено из-за упорного противодействия крестьян.

185. — [Крайова,] 23 июля. — Префект Должского уезда препровождает Министерству внутренних дел копию заключения, вынесенного сельским советом села Галича Маре по жалобе арендатора Амвы Протопопеску на крестьян, заключивших с ним сельскохозяйственные договоры.

186. — [Бухарест,] 27 июля. — Министерство внутренних дел сообщает управлению государственными угодьями, что межевание угодья Вуртина-Балдовинешти должно производиться по требованию представителя судебного ведомства.

187. — [Дадилов,] 29 июля. — Жители села Дадилов-Комана жалуются Министерству внутренних дел на арендатора Евлогия Георгиева, предъявляющего к ним большие чем предусмотренные договором требования.

188. — [Бухарест,] 30 июля. — Министерство внутренних дел просит управление государственными угодьями сообщить ему точное содержание условий договора, заключенного между жителями поместья Комана и арендатором Евлогием Георгиевым.

189. — Бухарест, 30 июля. — Управление государственными угодьями сообщает Министерству внутренних дел, что оно не заключало никакого договора о сельскохозяйственных работах с жителями Команы.

190. — Синая, 4 августа. — Декрет об обнародовании закона о продаже государственного имущества.

191. — [Плоешти,] 5 августа. — Префект Праховского уезда ходатайствует пред Министерством внутренних дел о пополнении числа кэлэрашей, присланных уездной супрефектурой для наблюдения за порядком.

192. — [Бухарест,] 5 августа. — Министерство внутренних дел просит Военное министерство удовлетворить просьбу префекта Праховского уезда, ходатайствующего о пополнении числа кэлэрашей, присланных в уезд для поддержания порядка.

193. — [Ботошани,] 5 сентября. — Префект Ботошанского уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного по жалобе арендатора Константина Пилата, обвиняющего его в неоказании содействия к выполнению крестьянами договора о сельскохозяйственных работах.

194. — Бухарест, 6 сентября. — Префект Ильфовского уезда запрашивает Министерство внутренних дел о том, может ли быть применен приказ № 17420 1875 года при разрешении спора между землевладельцами Даниелеску и виноградарями селения Кирноджи.

195. — Бухарест, 21 сентября. — Военное министерство доводит до сведения Министерства внутренних дел о жалобе кэлэрашей Ильфовского уезда, что постоянные призывы их в строй препятствуют им заниматься полевыми работами.

196. — [Бухарест,] 24 сентября. — Министерство внутренних дел дает всем префектам предписания прибегать к ходатайствам о призыве солдат лишь при чрезвычайных обстоятельствах и в случае действительной к тому необходимости.

197. — [Бухарест,] 24 сентября. — Доклад Министерства внутренних дел совету министров по делу о споре землевладельцев Даниелеску с виноградарями села Кирноджи.

198. — Кэлэраши, 7 октября. — Префектура Яломицкого уезда испрашивает у Министерства внутренних дел инструкций по вопросу о помехах, создаваемых при сборе урожая, принадлежащего запасным, которые отрываются от полевых работ частыми призывами в строй по административным надобностям и жалуются на это военным властям.

199. — Бухарест, 12 октября. — Префект Ильфовского уезда доносит Министерству внутренних дел о мерах, принятых им по делу о споре, возникшем между виноградарями села Кирноджи и землевладельцем Даниелеску.

200. — [Глодяну,] 13 октября. — Жители села Глодяну, Бузауского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на арендатора Гарофлида, навязавшего им, при содействии местной администрации, ряд тяжелых условий при заключении договора о сельскохозяйственных работах.

201. — Олтеница, 18 октября. — Землевладелец Даниелеску жалуется Министерству внутренних дел на несоблюдение распоряжений, отданных по делу о его споре с виноградарями села Кирноджи.

202. — Бухарест, 20 октября. — Военное министерство доводит до сведения Министерства внутренних дел, что уездные префекты продолжают ходатайствовать о пополнении числа кэлэрашей, вызываемых ими для административных надобностей.

203. — Дорохой, 21 октября. — Префект Дорохойского уезда доносит Министерству внутренних дел о принятых им мерах к тому, чтобы урожай привываемых в строй солдат собирался их односельчанами.

204. — Бухарест, 27 октября. — Циркуляр Министерства финансов о наделении землею вступивших в брак молодых крестьян, согласно 5-й и 6-й статьям закона о сельском положении.

205. — Бухарест, 4 ноября. — Военное министерство доводит до сведения Министерства внутренних дел, что некоторым из нижних чинов 3-й дивизии, приванных в строй, не было оказано содействия по сбору односельчанами их урожая.

206. — [Олтеница,] 23 ноября. — Землевладелец Ница Д. Данилеску просит Министерство внутренних дел отдать распоряжение об уплате жителями села Кирноджи следуемых с них за аренду возделываемых виноградников денег до вынесения судебного приговора.

207. — Бухарест, 26 ноября. — Совет министров заявляет о своей некомпетентности в споре между землевладельцами Данилеску и виноградарями села Кирноджи и в вопросе об уплате последними денег в пользу владельцев.

208. — Бухарест, ноябрь. — Министерство внутренних дел сообщает префекту Ильфовского уезда революцию о некомпетентности административных властей в разрешении спора между землевладельцами Данилеску и жителями села Кирноджи.

Б. ПРОМЫШЛЕННОСТЬ, ТРАНСПОРТ, ТОРГОВЛЯ, КРЕДИТ

1874

209. — Главные предметы румынского экспорта в 1874 году.

210. — Главные предметы румынского импорта в 1874 году.

1875

211. — Главные предметы румынского экспорта в 1875 году,

212. — Главные предметы румынского импорта в 1875 г. и 1871—1875 гг.

1876'

213. — Главные предметы румынского экспорта в 1876 году.

214. — Главные предметы румынского импорта в 1876 году.

215. — Бухарест, 1 января. — Статья в Финансовом вестнике об открытии Бухарестского банка.

216. — Бухарест, 1 января. — Финансовый вестник обсуждает известие об отставке директора Банка Румынии, оказавшего услуги румынской торговле, особенно в период франко-прусской войны.

217. — [Бухарест, 31 января. —] Протокол заседания совета Бухарестского общества городского земельного кредита, касающийся произведенных им финансовых операций.

218 — [Бухарест,] 11 января — Финансовый вестник обсуждает финансовый кризис, переживаемый Европой и Румынией.

219. — [Бухарест, 11 января 1876. —] Отчет о состоянии кассы и о финансовых операциях Общества городского земельного кредита к вечеру 31 декабря 1875 года.

220. — Бухарест, 18 января. — Финансовый вестник утверждает, что покрытие кредита в 5 1/2 миллионов на нужды армии, посредством займа с помощью облигаций казначейства, может привести к новому кратковременному государственному долгу.

221. — [Бухарест, 18 января. —] Финансовый вестник публикует отчет о деятельности Экономического общества в Пятра-Нямц за 1875 год.

222. — Бухарест, [18 января.] — Отчет о деятельности общества «Экономия» за 1875 год.

223. — Бухарест, 18 января. — Статья, появившаяся в Финансовом вестнике и касающаяся необходимости открытия сельскохозяйственного банка.

224. — [Бухарест, 31 января. —] Доклад, представленный палате депутатов комитетом докладчиков и касающийся проектов по открытию бюджетных дефицитов и постройки железных дорог Плоешти—Предрял и Аджуд—Тыргу Окна.

225. — [Бухарест, 15 марта. —] Русско-румынское соглашение о торговле и судоходстве.

226. — [Бухарест,] 18 марта. — Премьер-министр и министр внутренних дел Ласкар Катаржи рассылает уездным префектам отчет о финансовом положении страны за время правления консервативной партии, сопоставляя с финансовым ее положением за время правления оппозиционной либеральной партии.

227. — Бухарест, 18 марта. — Созыв общего собрания страхового общества «Румыния» на 18 апреля.

228. — [Бухарест, 28 марта. —] Доклад Министерства внутренних дел, представленный Совету министров и касающийся освобождения прибывающих в страну иностранцев от обязательства иметь при себе определенную сумму денег.

229. — Бухарест, 2 апреля. — Отчет административного совета Бухарестского общества городского земельного кредита.

230. — [Бухарест, 10 апреля. —] Устав общества сахарной промышленности, правление коего находится в Китиле.

231. — [15 апреля. —] Второй отчет о деятельности] страхового общества «Румыния».

232. — [Бухарест,] 17 апреля. — Доклад комиссии цензоров страхового общества «Румыния».

233. — Бухарест, 18 апреля. — Статья, напечатанная в газете «Românul» и говорящая о внушительной прибыли, извлекаемой концессионером железной дороги Плоешти—Предрял.

234. — 18 апреля. — Отчет о деятельности страхового общества «Дачия» за 1875 год.

235. — Бухарест, 26 апреля. — Изложение мотивов по законопроекту, представленному палате депутатов об утверждении русско-румынского соглашения о торговле и судоходстве.

236. — [Бухарест,] 22 мая. — Речь, произнесенная по случаю трехлетней годовщины существования в Румынии «Союза рабочих-конструкторов».

237. — [Вена, 24 мая. —] Донесение австрийского вице-консула кавалера Босичио о стараниях Румынии создать отечественную промышленность.

238. — Бухарест, 25 мая. — Министерство иностранных дел просит Министерство внутренних дел распорядиться на основании торгового соглашения с Австро-Венгрией отменой существующего правила, обязывающего всех въезжающих в Румынию иностранцев иметь при себе определенную сумму денег.

239. — Бухарест, 31 мая. — Премьер-министр извещает Министерство иностранных дел об отмене статьи 11 торгового соглашения с Австро-Венгрией.

240. — Бухарест, 11 июня. — Бухарестский банк извещает о начале своей деятельности.

241. — [Бухарест, 29 июля. —] В отчете, представленном избирателями IV избирательного ценза в Романе, Ион Ионеску, житель села Брада, предлагает открыть крестьянский банк.

242. — Бухарест, 15 августа. — Финансовый вестник обсуждает условия, поставленные правительством для учреждения бумажной фабрики.

243. — Бухарест, 18 августа. — Министерство финансов просит Министерство иностранных дел ходатайствовать пред австро-венгерским правительством о беспрепятственном вывозе из Румынии скота и товаров через Гуданскую таможню.

244. — Бухарест, 30 августа. — Министерство иностранных дел просит австро-венгерского дипломатического агента в Румынии об исходатайствовании беспрепятственного вывоза румынского скота через таможенный пункт Петрошица-Гудану.

245. — 12 декабря. — Начальник штаба русской армии генерал Непокойчицкий докладывает царю о состоянии румынских железных дорог.

246. — Бухарест, 12 декабря. — Законопроект о создании национального банка с объяснением значения, представляемого подобным учреждением.

247. — Кишинев, 19 декабря. — Начальник штаба русской армии генерал Непокойчицкий докладывает царю о мерах, принятых им для пополнения румынского железнодорожного материала.

248. — [Бухарест, 31 декабря. —] Список существующим в Бухаресте ценам на предметы широкого потребления в 1876 году.

249. — Париж, 1876. — Общий взгляд на состояние ремесл, промышленности и на производство нефти, изложенный Н. Г. Обеденару в его труде «La Roumanie Economique»).

1877

250. — Бухарест, 19 января. — Запрос [Димитрия Стурвы в сенате о финансовом положении Румынии в период 1871—1876 гг.

В. ОБЩИЕ ГОСУДАРСТВЕННЫЕ СМЕТЫ РУМЫНИИ ЗА 1876 И 1877 ГОДЫ

1875

251. — [Бухарест, 4 марта. —] Законопроект по установлению государственных доходов и расходов на 1876 год.

252. — Бухарест, 4 марта. — Сводка сметы Министерства юстиции на 1876 год.

253. — Бухарест, 4 марта. — Общая сводка сметы Министерства внутренних дел.

254. — Бухарест, 4 марта. — Смета Военного министерства на 1876 год. Общая сводка.

255. — Бухарест, 5 марта. — Общая смета Министерства вероисповеданий и народного просвещения на 1876 год.

256. — Бухарест, 6 марта. — Смета Министерства торговли и общественных работ на 1876 год.

257. — Бухарест, 6 марта. — Смета Министерства финансов на 1876 год. Общая сводка.

258. — Бухарест, 6 марта. — Общая сводка сметы Министерства иностранных дел на 1876 год.

259. — Бухарест, 6 марта. — Общая сводка общей государственной сметы на 1876 год.

260. — Бухарест, 28 февраля. — Общая государственная смета на 1877 год.

Г. ДОКУМЕНТЫ, ОТНОСЯЩИЕСЯ К РЕВОЛЮЦИОННОМУ ДВИЖЕНИЮ В РУМЫНИИ

1. ДАТИРОВАННЫЕ ДОКУМЕНТЫ

1874

261. — Тульча, 30 августа. — Письмо, посланное доктору Русселю (Судзюловский), относительно положения некоторых политических эмигрантов.

262. — Яссы, 26 сентября. — Джордже И. Сион посылает доктору Русселю ватребованный им адрес.

263. — Плоешти, 6 октября. — Арнольд Кристен запрашивает доктора Руссея, могут ли быть опубликованы в начинающей издаваться газете статьи, касающиеся Швейцарии.

264. — Сидар Вель Ховард Ко Канс, 23 ноября. — Письмо, посланное доктору Русселю сторонником утопического общества.

265. — Женева, 25 ноября. — Письмо Гольденберга, в котором упоминается о предложении в связи с изданием газеты разночинцев.

266. — Манифест к приверженцам коммуны.

267. — Женева, 15 января. — Письмо Гольденберга, посланное доктору Русселю, в котором он сообщает о появлении в печати 2-го номера журнала «Работник».

268. — Женева, 7 февраля. — Гольденберг сообщает доктору Русселю о его разрыве с газетой «Работник».

269. — 9 февраля. — Н. Чайковский просит доктора Русселя составить список подходящих для издания в России газет.

270. — Лондон, 12 марта. — Письмо, в котором доктора Русселя просят прокорректировать одну из его статей.

271. — Нью-Йорк, 12 апреля. — Н. Чайковский просит доктора Русселя отправить в Россию посланные ему письма.

272. — Лондон, 19 апреля. — Письмо, адресованное доктору Русселю (Судвилловский), в связи с проектом поездки в Америку.

273. — Лейпциг, 1 мая. — Письмо, посланное доктору Русселю, относительно жизни русских эмигрантов.

274. — Нью-Йорк, 2 мая. — Юлий Луканин просит Каблицу спросить доктора Русселя, получил ли он ответ от Мултановского и Кобылина.

275. — Лондон, 15 июня. — Н. Чайковский просит доктора Русселя сообщить ему некоторые подробности в связи с возможностями эмигрирования в Америку.

276. — Бурлингтон, 18 июня. — Письмо, посланное доктору Русселю русским революционером, эмигрировавшим в Америку.

277. — Женева, 4 июня. — Гольденберг пишет доктору Русселю, побуждая его приехать в Женеву.

278. — Бурлингтон, 29 июня. — Письмо, адресованное доктору Русселю, относительно заказа револьверов.

279. — Кингсленд, 30 июня. — Письмо, полученное доктором Русселем, относительно покупки часов.

280. — Нью-Йорк, 1 июля. — И. Луканин сообщает доктору Русселю подробности в связи с отправленными в Россию письмами.

281. — Астория, Л.С., 2 июля. — Письмо, посланное доктору Русселю в связи с поездкой в Женеву.

282. — 6 июля. — По вопросу содержания статьи, написанной доктором Русселем.

283. — [Лондон,] 10 июля. Письмо в связи с заказом часов и другими вопросами, касающимися доктора Русселя.

284. — Лондон, 10 июля. — В связи с перемещением библиотеки из Цюриха в Женеву.

285. — Нью-Йорк-Астория, 12 июля. — Относительно поездки группы политических эмигрантов в Америку.

286. — 14 июля. — В связи с работой доктора Русселя.

287. — Лондон, 25 июля. — Относительно деятельности русских политических эмигрантов.

288. — Париж, 1 августа. — Жемс Грин телеграфирует доктору Русселю о получении письма и о их встрече в Женеве через несколько дней.

289. — Лейпциг, 7 августа. — Письмо относительно деятельности русских политических эмигрантов в Германии.

290. — Бухарест, 22 августа. — Николай Петрович Зубку Кодряну дает сведения доктору Русселю относительно медицинской практики в Румынии.

291. — 19 сентября. — Письмо, в котором говорится, что царская полиция захватила большое число революционеров.

292. — Лондон, 20 сентября. — Письмо, адресованное доктору Русселю, в связи с арестом революционеров, произведенным царской полицией.

293. — Иллингтон Грин, 23 сентября. — Письмо, в котором приятель доктора Русселя благодарит его за покупку часов.

294. — 25 сентября. — Письмо, в котором упоминается об издании в Лондоне газеты русских революционеров, а также и об арестах в России.

295. — Женева, 9 октября. — А. Дементьева просит доктора Русселя экстренно сообщить о стадии, в которой находится предполагаемый набор материалов.

296. — Иллингтон Грин, 3 ноября. — Письмо, посланное доктору Русселю, в связи с несколькими вопросами.

297. — Женева, 13 ноября. — Письмо, в котором упоминается об издании некоторых трудов Н. Чернышевского.

298. — Иллингтон Грин, 18 ноября. — Эдуард Федер пишет доктору Русселю о корреспонденции, собранной в почтовом отделении Лангета.

1876

299. — Женева, 20 января. — А. Дементьева пишет доктору Русселю о подготовке набора материалов.

300. — 20 января. — Письмо, посланное доктору Русселю, в связи с некоторыми вопросами.

301. — Лондон, 29 января. — Письмо, посланное доктору Русселю в связи «с делом, которое будет иметь полный успех».

302. — Москва, 3 февраля. — Издательство Московского медицинского журнала посылает сумму денег для докладов 1875 г.

303. — Женева, 3 февраля. — (Писарев) просит Н. П. Зубку Кодряну уведомить его, где находится гербовая бумага, данная ему Ралли.

304. — Женева, 9 февраля. — А. Писарев пишет доктору Русселю относительно долгового обязательства и своей поездки в Петербург.

305. — Москва, 27 февраля. — Московский медицинский журнал пишет Пестровскому о посланных ему деньгах.

306. — Лондон, 2 марта. — Письмо, касающееся получения материала для пропаганды со станции Пашкани, высланного из Лондона в Россию.

307. — Женева, 19 апреля. — Письмо, посланное Ралли (Замфир Арборе) доктору Русселю относительно ориентировки демократических кругов последнего времени.

808. — Пуешти, 6 мая. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну, посланное доктору Русселю в связи с снятием его со службы.

809. — [Бухарест,] 24 июня — Бонифачи просит доктора Русселя одолжить ему деньги для поездки в Париж.

810. — 11 августа. — Письмо, в котором упоминается о действиях царской полиции, направленных против революционеров.

811. — 20 августа. — Письмо за подписью Ботевой, адресованное доктору Русселю, в связи с Христо Ботевым.

812. — Лондон, 5 ноября. — Письмо из Лондона доктору Русселю, в котором упоминается и о Н. П. Зубку Кодряну.

813. — Вена, 17 ноября. — Письмо, адресованное Н. П. Зубку Кодряну в связи с личными интересами.

814. — Бырлад, 22 декабря. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю о подробностях начала их карьеры.

815. — [Пуешти. —] Письмо Н. П. Зубку Кодряну, посланное одному приятелю, в котором он производит критический анализ структуры буржуазного общества.

1877

816. — Плоешти, 6 января. — Письмо, посланное доктору Русселю с различными соображениями социального порядка.

817. — [Питешти,] 6 января. — Арджешский префект сообщает доктору Русселю, что он получил назначение на вакантный пост врача.

818. — Плоешти, 9 января. — Письмо, адресованное доктору Русселю, в котором один из его приятелей высказывается за самоубиение.

819. — Пуешти, 19 марта. — Н. П. Зубку Кодряну пишет Любе Феодоровне и доктору Русселю об эпидемии дифтерита и условиях, в которых он работает в качестве медика.

820. — Пуешти, 26 марта. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну одному приятелю, в котором он указывает, в чем заключается буржуазная ложь о воскресении.

821. — Пуешти, — 31 марта. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну относительно положения крестьян в Румынии.

822. — 4 апреля. — Письмо, в котором упоминается о необходимости найти эксперта военного дела, для того чтобы оказать помощь болгарам.

823. — 12 апреля. — Отрывок письма русской эмигрантки, указывающей каким путем она думает найти работу.

824. — [Пуешти,] 15 апреля. — Н. П. Зубку Кодряну пишет Любе Феодоровне и доктору Русселю в связи с возможностью оказать им материальную помощь.

825. — Петербург, 15 апреля. — Письмо из Петербурга, которым какая то женщина заявляет, что она готова принять участие в войне с турками.

826. — [Пуешти,] 21 апреля. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю о материальных затруднениях и о возможности записаться в Красный Крест во время войны.

327. — 27 апреля. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю относительно поездки Любы Феодоровны в Пуешти.

328. — Пуешти, 2 мая. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Истрате, что он принял решение записаться в Красный Крест в качестве врача.

329. — 12 мая. — Письмо относительно статьи о независимости Румынии и о других вопросах.

330. — Пуешти 16 мая. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю относительно намерения просить назначить его участковым врачом Арджейшского уезда.

331. — Бухарест, 20 мая. — Письмо Бонифачиу Хетрата, озабоченного тем, что Н. Зубку Кодряну не нашел службу.

332. — [Пуешти,] 22 мая. — Люба Феодоровна пишет доктору Русселю о жизни в Пуешти.

333. — Педар Вел Шантанкуа Со Кансас, 25 мая. — Вильям Фрей просит Н. П. Зубку Кодряну известить его о Муромцеве, отправившемся добровольцем в Сербию.

334. — [Пуешти,] 25 мая. — Люба Феодоровна пишет доктору Русселю о том как она проводит время в Пуешти.

335. — Бухарест, 25 мая. — Передовая статья газеты «Социалист».

336. — Бухарест, 26 мая. — Политические известия из Франции, комментирующиеся газетой «Социалист».

337. — Бухарест, 26 мая. — Положение в Турции в начале войны с Россией, комментирующиеся газетой «Социалист».

338. — Бухарест, 26 мая. — Газета «Социалист» комментирует точку зрения Греции в связи с войной на Балканском полуострове.

339. — Бухарест, 26 мая. — Газета «Социалист» комментирует отношение Сербии к русско-турецкой войне.

340. — Бухарест, 26 мая. — Газета «Социалист» комментирует отношение официальных кругов Англии к восточному вопросу.

341. — Бухарест, 26 мая. — Статья из газеты «Социалист» относительно войны за независимость.

342. — Бухарест, 26 мая. — Фельетон, появившийся в газете «Социалист».

343. — Бухарест, 26 мая. — Стихотворение, появившееся в газете «Социалист».

344. — Бухарест, 26 мая. — Известие, появившееся в газете «Социалист» от 26 мая, об атаке турецких нерегулярных войск в области Бекет.

345. — Бухарест, 26 мая. — В газете «Социалист» появляется объявление о концерте для раненых во время войны за независимость.

346. — Бухарест, 26 мая. — Расписание поездов в Румынии, опубликованное в газете «Социалист».

347. — 16 июня. — Н. П. Зубку Кодряну просит сведений относительно места врача.

848. — [Плоешти,] 14 августа. — А. Трушкэ и Доброджану-Геря пишут Н. П. Зубку Кодряну в связи с денежными вопросами.

849. — Костешти, 15 августа. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю относительно возможностей оказать помощь приятелям.

850. — Питешти, 15 августа. — Н. П. Зубку Кодряну телеграфирует доктору Русселю в Куртя де Арджеш, что Тратемку прибыл в Унгени.

851. — 27 октября. — Письмо, посланное доктору Русселю, относительно трудностей войны.

852. — Питешти, 15 ноября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю в связи с некоторыми медицинскими вопросами.

853. — Питешти, 1 декабря. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю об оказании помощи друзьям и о других вопросах.

854. — Петербург, 21 декабря. — Письмо некой женщины своему другу, в котором она сообщает о различных слухах и своих выводах.

1878

855. — Питешти, 9 января. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю об абонеентах на различные журналы.

856. — 16 января. — А. С. Трушкэ пишет Н. П. Зубку Кодряну, посылая ему список своих книг.

857. — Петербург, 24 января. — Письмо, в котором описаны обстоятельства, при которых был убит губернатор Трепов.

858. — Питешти, 4 февраля. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю о профессиональных вопросах и об оказании денежной помощи своим друзьям.

859. — [Бухарест,] 6 февраля. — Н. Драгош (Зубку Кодряну) публикует в журнале «Община» статью относительно страданий румынских крестьян во время войны за независимость.

860. — Тырговиште, 18 февраля. — Письмо Франкевича, адресованное Н. П. Зубку Кодряну в связи со сведениями о приятелях.

861. — 25 февраля. — Письмо со сведениями о некоторых революционерах из России.

862. — Париж, 19 марта. — Письмо, посланное доктору Русселю, относительно деятельности революционеров.

863. — 16 июля — Письмо А. С. Трушкэ в связи с переводом некоторых работ.

864. — [Бухарест,] 31 августа. — Письмо, в котором упоминается о приезде Н. П. Зубку Кодряну в Бухарест.

865. — Яссы, 5 сентября. — Замфир Арборе (З. Ралли) пишет о своем желании встретиться с Н. П. Зубку Кодряну.

866. — Бухарест, 8 сентября. — Замфир Арборе пишет своему приятелю, чтобы он одолжил ему деньги.

867. — Бухарест, 10 сентября. — Письмо Замфира Арборе, сообщающего, что он хлопочет о получении псданства.

868. — Бухарест, 15 сентября, — Замфир Арборе пишет доктору Русселю, что он желает с ним встретиться.

869. — 23 октября. — К. Стэучану пишет доктору Русселю относительно своей медицинской деятельности и относительно других вопросов.

870. — 9 ноября. — Студент Чернэтеску посылает их Франции роман Чернышевского «Что делать?» и другие сведения.

871. — 14 ноября. — Письмо, в котором упоминается об исчезновении Доброджану-Геря и о предположениях Зубку Кодряну, что он был арестован.

872. — 26 ноября. — Письмо А. С. Трушкэ доктору Русселю относительно различных вопросов.

873. — Бухарест, 30 ноября. — Письмо Туляева относительно случая с Замфиром Арборе в Плоешти.

874. — Бухарест, 7 декабря. — К. Стэучану поздравляет Н. П. Зубку Кодряну с его днем рождения и посылает привет доктору Русселю.

875. — [Бухарест,] 12 декабря. — Письмо с просьбой к доктору Русселю срочно выслать друзьям денег.

876. — Париж, 26 декабря. — А. Павловский пишет доктору Русселю по денежному вопросу.

877. — 26 декабря. — Два письма доктору Русселю по различным вопросам.

878. — [Куртя де Арджеш, декабрь. —] Н. Зубку Кодряну пишет о не спокойной жизни, которую он ведет со дня своего приезда в страну.

1879

879. — 1 января. — Письмо, гсворящее о тяжелых переживаниях в связи со смертью Н. П. Зубку Кодряну.

880. — 9 января. — Письмо в связи с биографией Н. Зубку Кодряну.

881. — Яссы, 26 марта. — Квитанция на объявление, данное в газете «Курьер» доктором Русселем.

882. — [Март. —] Заявление доктора Русселя, поданное прокурору на газету «Культура» за ложные обвинения.

883. — Куртя де Арджеш, 26 апреля. — Письмо докора Русселя, в котором он перечисляет взведенные на него обвинения питешской газетой «Культура».

884. — 24 июня. — Письмо Замфира Арборе доктору Русселю в связи с изданием литературного журнала политико-экономического характера.

885. — 20 июля. — Замфир Арборе пишет в Яссы относительно перевода на русский язык одного манифеста и возможностей напечатать брошюру.

886. — Фокшани, 26 октября. — Письмо, подписанное Н. Ховзновским, в редакцию журнала «Бессарабия».

887. — Галац, 26 ноября. — Письмо Лупу доктору Русселю относительно различных вопросов.

888. — 3 декабря. — Письме Замфиру Арборе относительно печатания словаря и других публикаций.

889. — Плоешти, 23 декабря. — Письмо Замфира Арборе относительно выпуска народных изданий.

2. ДОКУМЕНТЫ, ЧАСТИЧНО ДАТИРОВАННЫЕ ИЛИ БЕЗ ДАТ

890. — [Пуешти, 30 января. —] Н. П. Зубку Кодряну пишет, чтобы полученные из России деньги были сданы в банк на имя доктора Русселя.

891. — Питешти, 9 февраля. — Н. П. Зубку Кодряну сообщает доктору Русселю, что он не нашел еще русской бумажной монеты и нуждается в деньгах.

892. — [Пуешти,] 14 февраля. — Зубку Кодряну сообщает доктору Русселю, что он добыл паспорт, для того чтобы Прутяну мог поехать в Россию.

893. — [Питешти, 14 февраля. —] Письмо Н. П. Зубку Кодряну относительно всяких вопросов.

894. — 27 февраля. — Н. П. Зубку Кодряну сообщает доктору Русселю, что выслал ему деньги и что вскоре получит затребованные из России книги.

895. — Пуешти, 15 марта. — Письмо, адресованное Н. П. Зубку Кодряну Русселю, указывающего на долги, которые надо уплатить.

896. — [Питешти, 15 марта. —] Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю в связи с некоторыми вопросами.

897. — Питешти, 21 марта. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю относительно возможности записаться на 5-й год факультета.

898. — [Пуешти, март. —] Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю относительно поездки Любы Феодоровны в Россию.

899. — Питешти, 5 апреля. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю, что он едет на свое старое место в Костешти, а затем в Бухарест.

400. — [Пуешти, 6 мая. —] Люба Феодоровна сообщает о поездке в Питешти и о том, что Н. П. Зубку Кодряну был устранен от должности врача.

401. — Бухарест, 16 мая [1875 г] — Письмо Н. П. Зубку Кодряну относительно планов пропагандистской деятельности среди крестьян.

402. — Бухарест, 21 мая. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю что его преследует царская полиция.

403. — Пуешти, 25 мая [1877]. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю о надежде получить пост в Аржешском уезде.

404. — [Пуешти, май. —] Николае Зубку Кодряну пишет доктору Русселю относительно намерения просить назначения в Арджеш.

405. — [Пуешти, май. —] Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю о надежде быть назначенным в Арджешский уезд.

406. — [Костешти, май. —] Отрывок письма Н. П. Зубку Кодряну, в котором говорится о пеллагре.

407. — [Бухарест, июнь. —] Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю поинтересоваться относительно поста медика в Арджешском уезде.

408. — [Пуешти,] 8 июня. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю об отъезде Любы Феодоровны и просит выслать ему деньги.

409. — Бухарест, 19 июля. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю о том, как он проведет каникулы и о дальнейших проектах.

410. — Костешти, 16 июля. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну, указывающего на расходы по содержанию.

411. — [Бухарест, 21 июля. —] Н. П. Зубку Кодряну и Бонифачи Хетрат пишут доктору Русселю, чтобы он выслал им деньги.

412. — [Костешти,] 23 июля. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю о различных вопросах.

413. — Костешти, 5 августа. — Н. П. Зубку Кодряну просит доктора Русселя сообщить ему свое мнение в связи с установлением диагноза.

414. — [Корбешти, август. —] Н. П. Зубку Кодряну посылает доктору Русселю перевод поданного им в постоянный совет Арджелешского уезда доклада.

415. — Костешти, 23 августа. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю сведения о своей деятельности.

416. — Костешти, 25 августа. — Н. П. Зубку Кодряну просит доктора Русселя ходатайствовать у Раковице в связи с назначением на должность одного товарища.

417. — Бухарест, 1 сентября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю относительно попытки образования в Румынии социалистической партии.

418. — Костешти, 5 сентября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю относительно учреждения госпиталя для раненых на станции Стольничи и о других вопросах.

419. — Бухарест, 15 сентября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю, чтобы он приехал в Бухарест, куда прибудет и Доброджану-Геря.

420. — Женева, 23 сентября. — Письмо доктора Русселя, Н. П. Зубку Кодряну с просьбой о присылке информации относительно условий окончания высшего образования в Бухарестском университете.

421. — 15 октября. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну, адресованное Русселю.

422. — [Питешти,] 4 ноября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю об изменениях, которые должны произведены при составлении платежных ведомостей.

423. — [Питешти,] 11 ноября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю об инкассировании денег и о представлении его рапорта уездному совету.

424. — [Питешти,] 12 ноября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет, как были распределены деньги, полученные из кассы.

425. — [Питешти,] 14 ноября. — Отрывок письма Н. П. Зубку Кодряну доктору Русселю, в котором он сообщает о своем назначении на должность врача в Роман.

426. — [Питешти,] 18 ноября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю в связи с некоторыми вопросами.

427. — Питешти, 2 декабря. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю о невозможности принять у себя старика и о своей поездке в Бухарест.

428. — [Питешти,] 11 ноября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктор Русселю о затруднениях, связанных с признанием диплома.

429. — [Питешти,] 28 декабря. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю, что он вероятно приедет к нему с Доброджану-Геря.

430. — [Питешти, 27 октября. —] Н. П. Зубку Кодряну сообщает доктору Русселю сведения относительно получения корреспонденции.

431. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну, в котором сообщается, что русские жандармы захватили пакет с революционными изданиями.

432. — Письмо, вероятно, Н. П. Зубку Кодряну, из которого следует, что он намерен отправиться в Бухарест для того, чтобы получить разрешение представиться к экзамену на звание доктора.

433. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну, в котором отправитель дает разъяснения в связи с письмом, которое он сообщил и другим товарищам.

434. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну, в котором указывается, что революционерами были приняты необходимые меры в связи с приостановлением распространения одной книги.

435. — [Питешти, 1877. —] К. Раковица сообщает Н. П. Зубку Кодряну, что он не может назначить доктора Русселя на должность врача.

436. — [Костешти, июль. —] Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю.

437. — [Бухарест]. — Письмо Геря и Н. Зубку Кодряну, адресованное доктору Русселю в связи с различными вопросами.

438. — Отрывок письма Н. П. Зубку Кодряну доктору Русселю в связи с его желанием занять должность врача в Праховском уезде.

439. — Николай Зубку Кодряну пишет доктору Русселю в связи с слухами о войне.

440. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну относительно проезда русских добровольцев в Сербию и смерти Христо Ботева.

441. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю, чтобы он принял в больницу одну женщину, рекомендуемую г-жей Капитанович.]

442. — Н. П. Зубку Кодряну [пишет доктору Русселю и Любе [Феодоровне о надеждах быть назначенным на пост врача.

443. — Письмо, в котором адресату объясняют причины, по которым не могли выслать сундука с вещами.

444. — Письмо с указанием адресов.

445. — Стихи, посвященные памяти Н. П. Зубку Кодряну.

446. — 2 августа. — Письмо, подписанное доктором Русселем относительно вмешательства полиции с целью спровоцировать разногласия между революционерами.

447. — Письмо К. Доброджану-Геря доктору Русселю.

448. — Письмо, в котором Н. П. Зубку Кодряну рекомендуется труды Балческу и Шингяя.

449. К. Доброджану-Геря пишет доктору Русселю по различным вопросам и спрашивает когда сможет получить место.

450. — Письмо К. Доброджану-Геря доктору Русселю, в котором говорится об отсутствии денег.

451. — К. Доброджану-Геря пишет доктору Русселю, что он говорил с Раду Михаем относительно позиции русских революционеров, эмигрировавших в Румынию.

452. — Плоешти [апрель, 1880]. — Письмо К. Доброджану-Геря, посланное доктору Русселю относительно издания журнала.

453. — Письмо К. Доброджану-Геря Минкову относительно журнала «Румынская женщина» и других вопросов.

454. — [Плоешти, март. —] Письмо К. Доброджану-Геря доктору Русселю, в котором говорится о денежных расчетах и о стадии социалистического движения.

455. — [Плоешти, 1880. —] Письмо К. Доброджану-Геря доктору Русселю, в котором он говорит о Замфире Арборе.

456. — [Плоешти, 1880. —] Письмо К. Доброджану-Геря доктору Русселю с просьбой срочно выслать деньги.

457. — [Плоешти. —] Письмо К. Доброджану-Геря относительно распространения в различных городах социалистической газеты.

458. — Плоешти [март 1881]. — Письмо Доброджану-Геря, в котором говорится о денежных вопросах и о положении в России.

459. — [Бухарест, 1878. —] Письмо К. Доброджану-Геря, в котором говорится о возможности снять ресторан.

460. — [Плоешти, 1880. —] Письмо К. Доброджану-Геря Лаварю относительно возвращения денег.

461. — Письмо К. Доброджану-Геря Минкову по вопросу некоторых «дел».

462. — Письмо К. Доброджану-Геря, в котором он говорит о получении концессии на ресторан в Плоешти.

463. — [1880. —] Письмо К. Доброджану-Геря, посланное доктору Русселю, для того чтобы он ждал Сою на вокзале..

464. — К. Доброджану-Геря просит месячной отсрочки для высылки просимых денег.

465. — [1877. —] Письмо К. Доброджану-Геря, в котором он спрашивает доктора Русселя о том, что он намерен делать в случае прихода в Румынию русских.

466. — Письмо К. Доброджану-Геря доктору Русселю с просьбой послать в плоештскую мастерскую лигнит.

467. — К. Доброджану-Геря просит доктора Русселя о встрече с целью установить линию политической деятельности в Румынии.

468. — К. Доброджану-Геря пишет доктору Русселю относительно типографских вопросов и относительно других дел.

469. — К. Доброджану-Геря спрашивает мнения доктора Русселя относительно своего перевода в Яссы.

470. — К. Доброджану-Геря просит доктора Русселя справиться на вокзале о багаже своей жены.

471. — [Плоешти, 1878. —] К. Доброджану-Геря пишет доктору Русселю, что из-за отсутствия денег не может организовать мастерскую.

472. — Письмо К. Доброджану-Геря о возможности отправить в Италию большое количество дрожжей.

473. — Бухарест. — Письмо К. Доброджану-Геря, в котором он пишет о том, как было решено издавать газету «Будущая Румыния».

474. — Письмо К. Доброджану-Геря, в котором он указывает на трудности с изданием газеты и просит выслать деньги Парчевскому.

475. — [Бухарест, июль. —] Бонифачиу пишет доктору Русселю относительно поручения, данного Н. П. Зубку-Кодряну.

476. — 30 июля. — Письмо, подписанное Л. Русселем, о том, что с тех пор как он находится у своих родителей, письма получают с запозданием. Отрывок письма Бонифачиу.

477. — [Бухарест, июль. —] Бонифачиу Гетрат сообщает доктору Русселю, что он решил избрать писательскую карьеру.

478. — Отрывок письма Бонифачиу Гетрата, в котором он просит о срочной доставке швейцарского паспорта.

479. — [Пуешти,] 21 мая. — Письмо Любы Феодоровны доктору Русселю.

480. — [Пуешти, май. —] Отрывок письма Любы Феодоровны доктору Русселю с подробностями о ее посещении Н. П. Зубку Кодряну.

481. — [Пуешти, 2 мая. —] Люба Феодоровна описывает свою жизнь и трудности.

482. — [Пуешти, 2 Мая. —] Люба Феодоровна описывает свою жизнь и трудности.

483. — [Куртя де Арджеш, Январь. —] Жалоба, поданная доктором Русселем префекту Арджешского уезда на духовенство и власти, совершавшие злоупотребления на похоронах Н. Зубку Кодряну.

484. — Текст, в котором указывается, что вопрос «что делать» должен быть решен в связи с спецификой каждой страны в отдельности.

485. — Политическая программа социалистов.

486. — Отрывок статьи, в которой говорится о том, что такое социализм.

487. — Плоешти, 5 марта. — Т. Лупу пишет доктору Русселю об аресте в Иамаиле одного товарища и об отъезде в Яссы Замфира Арборе.

488. — Отрывок из переписки, в которой упоминается об аресте, произведенном царской полицией.

489. — Отрывок из переписки, в которой говорится об адресе и псевдониме «Д».

490. — Список публикаций социалистического характера, которые возможно достать.

491. — 21 июля. — Б. Микали просит послать ему письма и пакеты в Герцу.

492. — Бухарест, 1 февраля. — Е. Костинеску просит Э. Арборе явиться на предназначенное ему место в редакции.
493. — Письмо, в котором сообщается об отправке известной суммы денег и подписке на социалистическую газету «L'egalité».
494. — Устав работников сапожного цеха в Яссах.
495. — Манифест учредительного комитета сапожного цеха в Яссах.
496. — Регламент хлебопекарного цеха.
497. — Питешти, 10 октября. — Н. П. Зубку Кодрану пишет о том, что в Столници не будет госпиталя.
498. — Питешти, 19 октября. — Н. П. Зубку Кодрану сообщает Русселю об отсутствии денег.
499. — 28 мая 1877 г. — Письмо, в котором горорится об отсутствии денег.
500. — Письмо, которым Н. П. Зубку Кодрану приглашает Русселя в Бухарест.
501. — Письмо Н. П. Зубку Кодрану, отправленное Русселю в связи с несколькими журналами и книгами.
502. — 20 октября. — Письмо Н. П. Зубку Кодрану относительно двух уроков.
503. — 20 ноября. — Н. П. Зубку Кодрану пишет о положении врачей.
504. — Письмо в связи с событиями в Италии и Швейцарии.
505. — Заявление одного врача в связи с его увольнением.
506. — Отрывок статьи, в которой указывается на то, что наступила стадия зрелости капитализма и что народы Европы очень близки к коллективизму.
507. — Приглашение, посланное доктору Русселю Обществом студентов меников для участия на торжестве VI-ой годовщины этого общества.
508. — [Ботошани, Март 1881. —] Матей Димитрович пишет К. Милле, что есть молодежь, которая несмотря на то, что при первом знакомстве кажется сторонницей социализма, когда дело идет о фактической работе — отступает.
509. — Турку просит Надежде сообщить ему, приехала ли жена Красюка.
510. — Письмо, ардесованное «Нуме Помпилиу» (конспиративное имя) одним приятелем, который не желает, чтобы стало известно, что он «умирает с голоду».
511. — Куртя де Арджеш, 15 ноября. — Письмо, информирующее о позиции румынского правительства.
512. — 26 сентября. — Д. Чернэтеску сообщает, что присутствовал на одном собрании политических эмигрантов и что не мог связаться с Мендельсоном.
513. — 2 декабря. — Отрывок письма относительно революционной деятельности в Америке.
514. — Отрывок письма, в котором указывается на то, что в румынской литературе нет ничего по вопросу о социализме.

515. — [Женева]. — Отрывок письма Гольденберга, в котором он сообщает одному товарищу, что он может приехать в Женеву и работать в газете «Работник», которая будет издаваться.

516. Женева, 4 января. — Орест Михай сообщает доктору Русселю, что прибыл в Женеву, но не через Герцоговину.

517. — Отрывок письма, в котором указывается местопребывание русских политических эмигрантов, с которыми следует связаться.

518. — Отрывок письма, в котором указываются задания революционеров.

519. — [Плоешти. —] Конец письма К. Доброджану-Геря, вероятно, доктору Русселю.

520. — Письмо Замфиру Арборе, извещающее о посылке заграничных статей для газеты «Будущая Румыния».

521. — [Яссы,] 29 июня. — Письмо относительно назначения на пост медика в Молдавии.

522. — 23 августа. — Письмо, предупреждающее политических эмигрантов, чтобы они остерегались шпионов.

523. — Кенигсберг. — Письмо, адресованное доктору Русселю, одного революционера, уведомляющее о прибытии на границу, с просьбой о срочной присылке денег.

524. — Письмо доктору Русселю с разъяснениями в связи с одним заподозренным в шипонаже лицом.

525. — Отрывок работы, в которой анализируется Конституция страны в свете ее настоящего содержания.

526. — Кишинев, 3 февраля. — Неизвестное лицо обещает давать сведения о кишиневских делах.

527. — Письмо относительно 16 судимых в Петербурге революционеров.

528. — Письмо, в котором указывается на необходимость опубликования революционных брошюр для популяризации.

529. — Письмо, в котором Замфир Арборе просит перевести один документ на румынский язык.

530. — Отрывок письма, в котором Замфир Арборе просит о присылке ему одного экземпляра «Пера».

531. — Письмо, которым отправитель уведомляет о состоянии здоровья.

532. — Письмо, в котором отправитель указывает, что отказался от поездки в Болгарию и сделался адептом социалистических идей.

533. — Отрывок письма Николая Мойнова, извещающего об обіске в доме одного товарища.

534. — [Женева,] 20 марта. — Письмо Замфира Арборе, в котором он указывает на слабые стороны пропаганды идей, сторонником которых он стал.

535. — Письмо, полученное доктором Русселем, в котором его извещают о прибытии страхового письма по адресу Бэн д'Арва.

536. — Рени, 26 октября. — Письмо со сведениями семейного характера.

537. — [Тульча. —] Отрывок письма, в котором отправитель разъясняет, как он связался с некоторыми социалистами.

538. — Отрывок письма, в котором указывается, что революционное движение должно покончить с стадией «индивидуальных героев» и принять характер массового движения.

539. — Письмо, в котором указывается на старые дружеские связи между румынским и украинским народами.

540. — Письмо, в котором даются некоторые сведения относительно медицинских книг и возможностей их получения.

541. — Луканин сообщает доктору Русселю, что посылает ему два письма.

542. — Письмо, в котором говорится о происшествиях в Питешти и Куртя де Арджеш.

543. — Женева, 23 сентября. — Письмо Андрееву с инструкциями относительно будущей деятельности в Яссах.

544. — Яссы, 17 июня. — Письмо, в котором указывается на материальные условия, в которых находятся яские рабочие, и на связи, которые себе создал один из политических эмигрантов.

545. — Ларси сообщает одному товарищу о материальных трудностях и о невозможности оказать ему денежную помощь.

546. — Отрывок письма, из которого видно, что лицо, которому оно адресовано, должно получить деньги от указанных лиц.

547. — Письмо Лаврентьева, в котором он упрекает одного товарища за денежные им указания.

548. — Письмо, в котором указывается лицо, которому следует вернуть деньги в случае ареста того, кто их доверил.

549. — Отрывок письма, в котором отправитель говорит, что за неимением денег не может уплатить долгов.

550. — Отрывки письма со сведениями относительно революционной деятельности русских студентов.

551. — 25 августа. — Письмо, в котором говорится о намерении некоторых политических эмигрантов вернуться в Россию.

552. — Письмо, в котором говорится о том, что редакция газеты «Вперед» получила сведения о переменах в кружке, к которому принадлежит Жобулев.

553. — Лондон, 25 января. — Письмо с замечаниями относительно газеты «Работник».

554. — Письмо, в котором указывается, как при посредничестве одного рабочего возможно поддерживать связь с лондонским революционным центром.

555. — [Бухарест.] 12 августа. — Письмо, из которого видно враждебное отношение румынского народа к боярам.

556. — Письмо, в котором даются разъяснения относительно участия доктора Русселя в одном «коммерческом предприятии».

557. — 5 марта. — Письмо, в котором отправитель подтверждает получение денег и пишет о своем намерении уехать.

558. — Лондон, 5 апреля. — Письмо, в котором разъясняются идеи, вдохновляющие болгарский народ на восстание против турок.

559. — 1 июля. — Ларси просит у доктора Русселя новых сведений для их опубликования.

560. — Письмо с разъяснениями относительно высылки корреспонденции.

561. — 17 июня. — Данилов просит доктора Русселя выслать ему денег.

562. — 10 января. — Письмо, в котором указывается на произведенные аресты, и с просьбой прислать газету «Вперед».

563. — 26 июля. — Письмо доктору Русселю с различными разъяснениями в связи с социалистической пропагандой.

564. — 7 декабря — Кляч вызовет в Кингсленд доктора Русселя для некоторых разъяснений.

565. — Письмо, в котором отправитель объясняет почему он был вынужден одолжить деньги.

566. — Письмо, в котором просят материал для газеты «Вперед», а также напоминает о необходимости сплоченности политических эмигрантов и прекращения вражды между ними.

567. — Дмитри Клемент просит доктора Русселя достать ему два американских паспорта.

568. — 31 января. — Письмо, в котором говорится и об условиях помещения статей в газете «Новороссийский телеграф».

569. — Письмо, информирующее об арестах, произведенных в рядах русских революционеров.

570. — Письмо, которым отправитель извещает о своем прибытии в Яссы и просит Женевское отделение послать кого-нибудь в Россию за деньгами.

571. — 29 мая. — Письмо с указанием, что известный вопрос не мог быть разрешен.

572. — 2 декабря. — Письмо с просьбой срочно выслать деньги.

573. — Письмо с просьбой сведений.

574. — Письмо с запросом о некоторых товарищах.

575. — Письмо с подтверждением получения известных сведений.

576. — Письмо, информирующее относительно некоторых товарищей.

577. — Письмо, в котором отправитель пишет, что ему тяжело прекратить, хотя бы временно, революционную деятельность.

578. — 23 ноября. — Г. Буянов просит срочно выслать денег.

579. — 14 февраля. — Письмо с разъяснениями относительно получения корреспонденции.

580. — 30 ноября. — Телеграмма, которой вызывается доктор Руссель.

581. — Броды 2 апреля. — Письмо, которым просят одного революционера сообщить свой адрес.

582. — Женева, 15 апреля. — Письмо, адресованное Любе Феодоровне, с просьбой выслать в Цюрих полученную корреспонденцию.

583. — 27 декабря. — Письмо, адресованное доктору Русселю, в котором подтверждается получение денег и обсуждается возможность отъезда в Россию.

584. — Список расходов.

585. — Письмо, информирующее относительно одного русского революционера.

586. — 13 января. — Письмо с советом, как получить адресату плату от редакции и с извещением о высылке нескольких газет.

587. — Цюрих, 3 мая. — Письмо с разъяснениями материального положения отправителя.

588. — 25 декабря. — Письмо, в котором отправитель уведомляет о положении семьи и о некоторых товарищах.

589. — Е. Федер уведомляет доктора Русселя относительно своей деятельности в Румынии.

590. — Лондон, 10 сентября. — Письмо доктору Русселю с сообщением о возможностях печатания некоторых конспиративных работ.

591. — Одесса, 3 августа. — Письмо с требованием возобновления революционной деятельности в одном русском городе.

592. — 23 октября. — Письмо с просьбой выслать расписку о получении денег.

593. — 23 октября. — Письмо, срочно вызывающее получившего его в Петербург.

594. — Письмо, в котором отправитель просит передать «берлинцам», что не располагает паспортами, годными для въезда в Россию.

595. — Письмо с известиями семейного характера.

596. — 7 марта. — Письмо, извещающее Ивана Ивановича об улучшении здоровья отправителя.

597. — Письмо Джону Яковлевичу с просьбой выслать сундук.

598. — 9 января. — Письмо, в котором отправитель говорит о трудностях в его деятельности.

599. — Отрывок письма, в котором указывается, как надо писать для народной пропаганды.

600. — Письмо, указывающее на материальное положение некоторых революционеров.

601. — Письмо, в котором подтверждается получение корреспонденции и даются инструкции о том, как вперед должны писаться письма.

602. — Письмо Андреева, обсуждающего различные вопросы.

603. — Письмо, в котором говорится о докторе Русселе.

604. — Письмо с сообщением, что бухарестские студенты готовят письмо русским студентам.

605. — Письмо, в котором просят о срочной присылке рекомендаций для Чернатеску, уезжающего в Женеву и Париж.

606. — 21 марта. — Письмо с подтверждением получения корреспонденции и денег.

607. — Письмо доктору Русселю, в котором говорится об отношениях со студентами и о возвращении долга.

608. — Замфир Арборе сообщает доктору Русселю о разговоре с русским консулом относительно паспортов.

609. — Лондон, 14 февраля. — Письмо, в котором отправитель сообщает о своей деятельности.

610. — Письмо доктору Русселю, в котором его уведомляют о намерении румынских социалистов издавать газету.

611. — Письмо, в котором просят доктора Русселя связаться с некоторыми революционерами.

612. — Письмо, в котором указывается, что № 1 газеты «Вперед» был распространен.

613. — Отрывок письма Чайковского доктору Русселю, в котором говорится о различных товарищах и о здоровье Любы Феодоровны.

614. — [Питешти, 1877. —] Доклад доктора Русселя относительно санитарного состояния населения области Куртя де Арджеш.

615. — 1 и юля. — Письмо, которым одного ученика Военного училища рекомендуют для разъяснения ему социалистической докторины.

616. — Письмо, в котором говорится о редактировании проекта объединения русских революционных групп.

617. — Отрывок письма, в котором говорится о работе, которую социалисты должны проводить в рядах румынского народа.

618. — 19 сентября. — Письмо доктору Русселю, в котором указывается на тяжелое материальное положение отправителя.

619. — Письмо доктору Русселю относительно недостатка в деньгах.

620. — Письмо доктору Русселю, в котором отправитель говорит о возможности перейти с одним товарищем в Молдавию.

621. — 1 февраля. — Письмо Замфира Арборе, в котором он говорит о возможностях выслать некоторые публикации, а также дает сведения о Доброджану-Геря.

622. — 18 апреля. — Письмо Замфира Арборе о различных вопросах.

623. — Уставы политических группировок коммунистического характера.

624. — Письмо Замфира Арборе, в котором он сообщает о высылке нескольких социалистических публикаций.

625. — Письмо Замфиру Арборе, в котором его, помимо другого, просят выслать один экземпляр Капитала на русском языке.

626. — Кесье на Окаин, 21 сентября. — Письмо Замфиру Арборе, в котором ему сообщают, что посланный манифест не был получен.

627. — Письмо, в котором, помимо другого, говорится о положении в Герцоговине.

628. — Письмо доктору Русселю относительно различных вопросов.
629. — Письмо, информирующее относительно жизни одного польского социалиста, желающего ехать в Россию.
630. — Письмо, извещающее об арестах, произведенных в рядах русских революционеров.
631. — Письмо Андреева, в котором он говорит о возможности вновь заняться революционной деятельностью.
632. — 30 декабря. — Письмо с различными вопросами.
633. — Женева, 23 марта. — Письмо Замфира Арборе, в котором он дает просимые информации.
634. — [8 октября. —] Замфир Арборе уведомляет доктора Русселя, что высылает ему пачку брошюр.
635. — Лондон, 19 января. — Письмо, в котором обсуждаются достоинства одной революционной газеты.
636. — Письмо доктору Русселю относительно революционной пропаганды.
637. — Письмо, в котором сообщается об учреждении нескольких революционных кружков.
638. — Отрывок письма доктору Русселю, в котором даются сведения относительно революционной пропаганды.
639. — Письмо доктору Русселю, в котором у него спрашивают мнения в связи с участием революционеров в борьбе за политическую независимость.
640. — Письмо, извещающее об отъезде группы революционеров.
641. — Яссы. — Отрывок письма, в котором от адресата просят сведений.
642. — 25 апреля. — Письмо, в котором просят помощи для перевозки типографии.
643. — Отрывок письма Петра Александрова, в котором указывается на беззакония, совершенные городской администрацией Бухареста.
644. — Отрывок письма, в котором просят присылки материала для подготовки конгресса.
645. — Письмо, в котором говорится о Чернышевском.
646. — Отрывок письма, в котором говорится о революционной деятельности во Франции.
647. — Тульча, 23 февраля. — Письмо, в котором уведомляют о прибытии одного товарища, которого подозревают в шпионстве за революционными кружками.
648. — Отрывок письма, в котором указывается несколько адресов.
649. — Письмо, в котором извещают об окончании перевода на румынский язык труда «О сущности конституции Лассалья».
650. — Яссы, 12 апреля. — Письмо, в котором Замфир Арборе указывает на трудности при издании журнала.
651. — Отрывок письма, в котором говорится о получении рекомендаций от Крупенского, брата приемного сына Когальничану.

652. — Письмо, указывающее на то, что социалистическая пропаганда в Румынии подвигается с трудом.

653. — Письмо доктору Русселю относительно деятельности некоторых революционеров.

654. — Письмо, в котором указываются некоторые адреса.

655. — Ботошани, 14 июля. — Письмо, в котором отправитель просит сделать все возможное, чтобы он, в интересах социалистической пропаганды, мог оставаться на службе в Яссах или в одном из молдавских городов.

ПРИЛОЖЕНИЕ

1880

656. — 1 февраля. — Письмо, в котором говорится о тяжелом положении некоторых революционеров.

657. — 3 апреля. — Письмо М. Драгоманова, в котором говорится о Креспоткине и других.

658. — Бухарест, 10 апреля. — Письмо, в котором отправитель говорит о некоторых революционных действиях в Румынии.

659. — Ст. Имье. — Письмо Арнольда Кристена, относящееся к некоторым вопросам революционного движения в Румынии.

660. — Ст. Имье, 5 Мая. — Письмо, в котором говорится о М. Драгоманове и о положении революционеров в Румынии.

661. — Яссы, 6 мая. — Письмо, в котором говорится относительно брошюры о жизни и деятельности Н. П. Зубку Кодрану.

662. — 14 апреля. — Письмо, в котором говорится о жизни революционеров в Румынии и о их связях с русскими революционерами.

663. — 20 мая. — Письмо, в котором говорится о действиях русских революционеров.

664. — 2 июня. — Письмо Н. Морозова, в котором говорится о получении некоторых брошюр революционного характера, выпущенных в России.

665. — Вама Джурджу, 2 июня. — Письмо Н. Сафира, призывающее к полному самоотвержению во имя дела социализма.

666. — 30 июня. — Письмо Н. Морозова относительно некоторых данных революционного движения 1873—1875 гг.

667. — 16 июля. — Письмо, в котором говорится о затруднениях, с которыми встречается Руссель в связи с пребыванием в Яссах.

668. — 31 июля. — Письмо Николая Морозова, в котором говорится о том, как он пишет историю русского революционного движения.

669. — 6 августа. — Письмо Добровольского, в котором он просит сведений о Румынии.

670. — Клора, 21 августа. — Письмо Н. Морозова, в котором он просит данных относительно периода 1870—1875 гг.

671. — Женева, 5 сентября. — Письмо Н. Морозова, в котором он благодарит за некоторые полученные данные.

672. — Женева, 10 сентября. — Письмо Н. Морозова, в котором он говорит об ожидаемой им рукописи революционного характера.

673. — Женева, 12 сентября. — Письмо Н. Морозова Замфиру Арборе, в котором он упрекает его за невысылку просимых данных.

674. — Тульча, 15 сентября. — Письмо Ф. Ламбера доктору Русселю относительно своего прибытия в Тульчу.

675. — Тульча, 29 сентября. — Письмо, в котором говорится о некоторых трудностях румынских революционеров.

676. — 12 ноября. — Письмо доктору Русселю, в котором говорится о необходимости поддержать некоторых эмигрировавших за границу русских революционеров.

677. — Бухарест, 17 ноября. — Письмо, в котором говорится о ходе революционной пропаганды в Тульче.

678. — Ноябрь. — Письмо яских рабочих, возачиков и дровосеков министерству с просьбой утвердить проект устава их общества.

679. — 12 декабря. — Письмо, в котором говорится о некоторых революционных брошюрах, прибывших из России.

1881

680. — Тульча, 15 января. — Письмо одного русского революционера, в котором он говорит о своем тяжелом положении в Тульче.

681. — Бухарест, 10 марта. — Письмо доктору Русселю в связи с его арестом.

DOCUMENTE

A. DESPRE AGRICULTURĂ (ÎNVOIELI AGRICOLE, PLÂNGERI COLECTIVE, RĂSCOALE LOCALE, ETC.)

1

[Drăgănești,] 1 Ianuarie 1871

Act pentru tocmeală de lucrări agricole

Subsemnații emancipați așezați pe moșia Drăgănești al D-lui Nicolae Lahovary am făcut cu D-sa următoarea tocmeală.

Subsemnații emancipați socotim astăzi cu Dl. proprietar pentru toți banii ce ne-a împrumutat însă,

I Ca să plătim datoriile noastre către Dl. Tache Dumitriadi, după cum se constată din actul legalizat de Primăria Comunei Costești, din jud. Buzău la 8 Ianuarie, anul 1868 sub Nr. 1, al registrului pt. tocmele agricole.

II Ca să plătim datoriile noastre fiscale județene și comunale pe anii trecuți după cum se constată din recipisele Perceptorilor respectivi și

III Ca să cumpărăm material pt. facerea bordelelor noastre și pentru hrană.

Ne-am ales și ne recunoaștem huni datori către Dl. Proprietar, sumele ce se însemnează mai la vale, în dreptul numelui fiecăruia din noi.

Pentru plata acestor bani am angajat către numitul proprietar, munca noastră pe termen de cinci ani, cu începere dela I ale lunii lui Ianuarie anul curent 1871 (unul) cu următoarele deslușiri, adică:

I Vom fi datori a munci Dsale orice muncă va avea trebuință la această moșie, cu preferință de oricare alții și Dlui ne va scădea din datoria cu zilele muncite de noi socotindu-ne pe prețul ce se va obișnui în partea locului, ca astfel să ne putem plăti de Dsa treptat și cu înlesnire în termenul de cinci ani, arătat mai sus.

II Drept dobândă banilor ce datorăm, vom munci fiecare din noi, pe fiecare an, câte un pogon de seceră, pentru fiecare sută de lei vechi datorită.

Munca agricolă prevăzută la precedentele două articole ne îndatorăm a o face oricând ni se va cere de proprietar îndată, fără cea mai mică cârtire și desăvârșit de bună, precum și a fi solidari întru toate unul pentru altul, adică chezași, răspunzători unul pentru altul și toți pentru unul.

Spre ași avea legala țării și urmare aceasta tocmeală, am rugat pe onorabilul Consiliu Comunal local de a legaliza actul de față.

[Urmează iscăliturile a 71 emancipați].

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 43.]

2

[Drăgănești, 21 Aprilie 1872]

Act de Tocmeală Pentru Muncă Agricolă

Subsemnații emancipați așezați pe moșia Drăgănești a Dlui Niculae I. Lahovary socotindu-ne astăzi cu Dsa pentru toți banii ce-i datorăm după actul legalizat de Onor. Primăria Comunei Drăgănești, înregistrat la Nr. 1 din anul 1871 Ianuarie I, datorie provenită din banii ce a plătit Dsa pentru noi Dlui Tache Dimitria de după cum se constată după actele legalizate de onor. Primăria Comunei Costești, Jud. Buzău No.1 al registrului pentru tocmele agricole din 8 Ianuarie și 9 Aprilie 1868, din dări ce a plătit Dsa pentru noi contribuții fiscale județene și comunale precum și alte împrumuturi ce ni s'au făcut constatate prin biletele de socotecală dintre noi cu Dl. arendaș ne-am ales bani datori, peste tot lei noi

Lei vechi șaptezecede de mii opt sute, două zeci și șapte, 70.827, atât propria noastră datorie cât și aceea a acelor doșiți și neaduși încă la urma lor, pentru care suntem chezași răspunzători după cum în actele de tocmeală, mai suspomenite, se vorbește; și văzând din experiență că cu toată buna voința ce a avut Dnul Lahovary pentru noi ușurându-ne încă dela sfârșitul anului 1869, de lucru a unui sfert de pogon de prășilă ce datoram a-i face pe lângă pogonul de seceră dobândă anuală pe fiecare sută de lei vechi, ce datorăm după tocmeala primitivă, noi suntem tot împovărați cu multă muncă și nu avem nădejde a ne scăpa curând de această datorie. Văzând că prin dobânda ce este în sarcina celor mai greu datori, datoria sporește, sporește în loc de a se micșora, văzând că această spore de datorie este în sarcina și în paguba noastră a tutulor de vreme ce suntem chezași, răspunzători unul pentru altul, am căzut la rugăciune către Dl. Lahovary care a binevoit a ne erta dobândă, îndatorându-ne noi emancipații, a împărți datoria capitalului peste noi toți datorii și a o răfui în muncă, în curs de cinci ani, cu începere dela 1 Ian. 1872 și până la 1 Ian. 1877 ¹⁾ lucrând fiecare din noi, pe fiecare an suma de lei vechi ce se însemnează în dreptul fiecăruia din noi,

¹⁾ În condică aceasta este scrisă printre rânduri.

că cu chipul acesta de odată cu expirarea termenului de cinci ani să fim răfuiți cu desăvârșire de toată datoria noastră către Dlui.

Ne îndatorăm, noi emancipații să-i muncim la orice munca și orice ne va cere Dsa, pe moșie, fără cea mai mică cârtire și desăvârșit de bună. Dl. Lahovary se îndatorează să ne ție în socoteală datoriei fiecare zi muncită cu palmele câte lei vechi doi parale douăzeci 2,20 dându-ne și hrana trebuincioasă cu îndestulare.

Și pogonul de seceră cu legatul, să socotească câte lei vechi 12 și câte șase oca mălai, una oca legume de orice fel și câte o jumătate oca de rachiu de fiecare pogon. Pogonul de prașilă să se socotească ca și cel de secerat, pogonul de cules și tăiatul cocenilor tot asemenea.

Către aceasta Domnul proprietar nu va lua nicio plată pentru locuința noastră, nici pentru ierbăritul vitelor ce avem și vom avea voie a pescui în heleșteu, pentru hrana familiilor noastre și a scoate buturugi pentru trebuința noastră de unde pădurarii Dsale ne vor arăta, fără nicio plată; asemenea vom putea ara câte două pogoane dând dijma din zece una și a cosi fân pentru trebuința vitelor noastre dând dijma din cinci una, pentru această perioadă de cinci ani al acestei tocmei pentru munca agricolă.

Spre a-și avea legala țării și urmare această tocmeală am rugat pe onor Consiliul Comunal local de a legaliza actul de față.

[Urmează șaizeci și opt iscălituri]

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 42 și 45].

3

[Mărgineni,] 13 Ianuarie 1873

Domnule Ministru,

Constituția garantează averea, onoarea și viața tuturor locuitorilor din România, aceste trei puncte esențiale ale omului, dintre care una fiind lovită și mai cu seamă averea, periclitează onoarea și viața.

Articolul 10 din Constituție zice: « Nu există în Stat nicio deosebire de clasă, toți românii sunt egali înaintea legilor ».

Articolul 12 zice: « Toate privilegiile, scutiunile și monopolurile de clasă sunt oprite pentru totdeauna în Statul român ».

Asemenea art. 104 din Constituție zice: « Nici o jurisdicțiune nu se poate înființa, decât numai în puterea unei anume legi, comisiuni și tribunale extraordinare nu se pot crea sub niciun fel de cuvânt și sub nici un fel de numire ».

Subsemnații arendașii moșiei Mărgineni din districtul Neamț, plasa Mijlocul, comuna Mărgineni, pentru a vă putea încredința de motivele tânguirii noastre și pentru a nu vă absoarbe mult timp din înaltele Domniei Voastre preocupăți, cu tot respectul vă supunem în prescurtare împrejurările precum urmează:

Dl George Pruncu, proprietarul moșiei Negrițești, posedă un zăpă cu data 1866 dela un număr de locuitori după această moșie, pentru munci agricole

și cu mărginire anume în cuantum, precum și cu putere numai pentru cinci ani, care drept a expirat în 1871 trecut. În anul 1871 când subsemnații au luat această moșie, după încredințarea dată de Dl Primar local că asupra locuitorilor după această moșie, nu există nici o sarcină pentru munci agricole și în garanția legilor, cu zăpis încredințat sub Nr. 218, de primarul comunei Mărgineni cu dreptul de întâetate, am plătit pentru munci agricole, pentru mai mulți ani în sumă aproape 3000 galbeni.

Văzând Dnul Pruncu aceasta și dorind a-și immortaliza zăpisul din 1866 prin noi datorii făcute pe la locuitori, a format o listă de datorii cu care s'a prezentat la Primăria locală în luna Ianuarie 1872 anul trecut și primarul, de atunci sau din eroare, sau din interveniri indirecte, fără să observe că în lista prezentată sunt și oameni care în zăpisul de mai sus arătat, nu figurau și că asupra mai multor locuitori cifra datorită prin acea listă trece de îndoit, decât figurează în zăpis; prin încredințarea sa a adus și cuvântul de datorii provenite din angajamentul dela 1866.

Pe la finele anului trecut, Dl Pruncu, neconformându-se aliniatului de sub art. 20 din legea tocmelilor agricole, pentru a recurge la Judecătorul de plasă, nu știm în baza cărei speranțe recurge la Prefectura districtului tânguindu-se în contra primarului comunei, că n'a vrut a se expune, la penalitățile prevăzute în ultimul aliniat de sub art. 21 din legea tocmelilor agricole pentru a-i executa, cu drept de întâetate muncile și în vara anului 1872 trecut; și Dl Prefect neținând seamă de Cap. al IV din legea tocmelilor agricole, jurisdicțiunea ce trebuia a se urma în chestiuni agricole, în contra aliniatului de sub Art. 25 din aceeași lege, care zice: « Nicio altă Jurisdicțiune, nici o altă autoritate afară de aceea cuprinsă în legea de față, nu se va putea amesteca în procedurile atingătoare de tocmeli pentru lucrări agricole » și în contra art. 104 din Constituție, au creat o comisie din Dl Subprefect de plasă și care în 10 Decembrie trecut, venind în comuna Mărgineni, cu misiunea de a cerceta drepturi de întâetate între subsemnații și Dl Pruncu; când atunci, Dnul Subprefect făcând o mică formalitate în cauză, fără a observa că acești locuitori au făcut muncile cu prisosință pe fiecare an și încă în loc de 5 ani au lucrat 6 ani, fără a ține seama de drepturile și contestațiunile făcute de noi, nu știu pe ce temei și calcul, sfârșește lucrarea prin un raport către Prefectură, în care arată că există o datorie de 20 mii lei asupra locuitorilor din Mărgineni, provenită din zăpisul 1866, când cifra totală din acest zăpis se sue abia la 13.727 lei, menționatul zăpis precum și lista din 1872, în copie alăturată aicea cu tot respectul supunem la observațiunea Dv. Subsemnații, prin suplica dată Prefecturii am arătat detaliat, protestând amestecul ilegal al administrației. Dnul Prefect fără a ține seama de toate acestea și în contra legilor mai sus citate, bazat numai pe voința sa, hotărăște și ordonă subpref. și primarului de a nu se executa muncile pe vara anului curent 1873 și înainte după angajamentele posedate de noi, până nu vor lucra mai întâi la Dnul Pruncu, cu zăpisul din 1866, expirat în 1871, prin noi datorii făcute; nu se poate

bucura la dreptul de întâetate privilegiat, Dnul Pruncu, la anul 1873 și înainte căci atunci acel zapis ar deveni nemuritor, cu atât mai mult că după art. 4 din legea tocmelilor agricole nu se admite pentru orice angajamente de acestea un termen mai îndelungat de 5 ani, și când admitându-se acest mod, subsemnații după ce am vărsat o sumă enormă pentru munci pentru a ne asigura muncile agricole, n'am putea niciodată intra în dreptul nostru de arendă, astfel încât paralizați fiind în lucrările și interesele pașnicei noastre ocupațiuni să fim și expuși la o desăvârșită ruină.

Domnule Ministru, cu deplină speranță și încredere în justa și imparțiala Domnieivoastre preocupațiuni pentru a putea statornici egalitatea întru toate și pentru toți, depunându-ne cu averile noastre sub protecția legală a Dvstră, protestăm în numele Constituției, arbitraritatea Dlui Prefect Distr. Neamț, în prejudiciul nostru cu toate drepturile ce posedăm și va rugăm totdeodată cu profund respect să binevoiți pentru gravitatea cazului și apropierea lucrărilor agricole a restabili ordinea și a ordona Dlui Prefect respectiv spre a ne restabili în drepturile noastre, rămânând ca Dl Primar să-și urmărească drepturile, prin drumul legal.

Binevoiți, vă rog Dle Ministru, a primi asigurarea prea deosebitei noastre stime ce vă păstrăm.

Grigore Bălășan

Theodirașu Pipi

[Rezoluție:]

Ministerul de Interne

Dnul Prefect al Distr.-Neamț este invitat a lua cunoștință de cele cuprinse în prezenta reclamațiune și cercetând cazul să dea grabnic relație Ministerului de Imprejurări, înapoiind și petițiunea cu anexele ei.

Dl Prefect va fi cu priveghere la legea tocmelilor și la aplicarea ei întocmai.

Ministru,
Fălcoianu

[Rezoluție:] 14/26 Feb. 1873

Spre a se putea da Dlui Ministru relațiuni exacte asupra acestui caz, subscrisul în persoană va porni la comuna Mărgineni spre constatare și în urmă se va raporta Dlui Ministru.

Pref.
Roznovanu

[Arh. St. Buc., Div. Adm., dos. Nr. 4387, f. 64, 65].

Anexă la doc. Nr. 3

Nr. 48

18 Mai 1866

Subsemnații, mai jos locuitori din comuna Mărgineni, declarăm prin aceasta, că ne-am angajat cu Dl. George Pruncu, proprietarul moșiei Negruțești, ca să-i muncim muncile prevăzute mai jos, în dreptul fiecăruia, în timp de cinci ani, începători dela 1867, 1868, 1869, 1870, 1871. Însă prașila, secera și coasa, toate dela început avem a le munci până la istovire și puse toate la locul lor; însă prăjina de prășilă 60 par. în toți anii, prăjina de seceră 20 par. falcea de coasă 40 lei, fără să se poată modifica prețurile arătate, în timp de cinci ani, iar munca ce avem a face și banii ce am primit acum la facerea acestuia se înseamnă în dreptul fiecărui nume.

Nr. crt.	Numele și pronumele	Munca			Banii primiți	
		Prașila	Seceră	Coasă	Lei	Par.
1	Toader Lupu Sandu	40	50	50	185	
2	Vasile Lazăr Mustață	40	50	50	185	
3	Constantin Gh. a Tomei	10	50	50	185	-
4	Dumitru T. Nohai	40	50	50	185	-
5	Toader Nohai	10	50	50	185	-
6	Vasile a Lupului	10	50	50	185	
7	Cozma Lupului Doroftei.....	40	50	50	185	-
8	Constantin Ernaud	40	50	50	185	-
9	Ioana Tudorei	30	50	50	148	
10	Toader Judele	40	50	50	185	
11	Pavel a Ganjului	10	50	50	185	
12	Petre V. Popa	10	50	50	185	
13	Mihai V. Ilie	30	40	40	148	
14	Ioniță Bărjoranu	10	50	50	185	-
15	Andrei a Vădanei	40	50	50	185	-
16	George St. Toderică	30	40	40	148	
17	Dumitru Mihăceși	30	40	40	148	
18	Paraschiv Grigoraș	30	40	40	148	
19	Toader Negrițescu	30	40	40	148	
20	Nicolae Opr. Gavril	40	50	50	185	
21	Ion Dumitrașcu	10	50	50	185	-
22	Constantin Ștefan Nedelcu	40	50	50	185	-
23	Nicolae Eremia Tomei	30	40	40	118	
24	Alexandru Ion Pułu	30	40	40	148	
25	Constantin N. Scutaru	30	10	40	148	-
26	Ion Iordache Cumpătă	30	40	40	148	
27	Grigore Ion a Sandului	30	40	40	148	
28	Toader Săndulache	30	40	40	148	
29	Vasile Grigore Toderică	30	40	40	148	
30	Vasile Mihai	40	50	50	185	
31	Nicolae a Dinităriței	40	50	50	185	
32	Ion a Dinităriței	40	50	50	185	
33	Toader Tofan	40	50	50	185	
34	Ion Botezatu	30	40	—	111	
35	Eremia Anuțai	30	40	40	148	
36	Ion Toader Andrei	20	40	40	111	
37	Toader a Dinităriței	40	50	50	185	
38	Constantin Mobzărășu	40	50	50	185	-
39	Toader Linguraru	40	100	—	111	-
40	Paraschiv M. Anghel	30	50	—	111	
41	Ion Stan	30	40	40	148	-
42	Pavel Blaga	40	40	40	185	
43	George Pojarnicu	30	40	40	148	
44	George Bobancea	30	40	40	148	-
45	Petrache C. Tofan	30	40	40	148	
46	Mihai Jitaru	30	40	40	148	
47	Ion Alevantă	30	40	40	148	
48	Vasile Turtică	40	50	50	185	-
49	Ion Constantin a Bălașei	30	40	40	148	-
50	Ion Ilie Gheorghiiă	30	40	40	148	
51	George H. Tărăță	20	40	40	148	-
52	Toader Tărăță	25	30	40	111	
53	Iordache Bostan	20	30	—	—	
54	Mihai Ion a Babei	30	40	40	148	
55	Constantin Buze	40	40	—	111	-
56	Ion Enache a Florei	30	40	40	148	-

Nr. crt.	Numele și pronumele	Munca			Banii primiți	
		Prașila	Seceră	Coasă	Lei	Par.
57	Ion Constantin Tofau	30	50	40	148	—
58	Paraschiv Mihăilă	30	40	—	111	—
59	George Enache a Floarei	30	40	40	111	—
60	George a Tomei G. N. Bivol	30	40	40	148	—
61	Iordache a Cozmei	40	50	80	185	—
62	Grigoraș Const. a Bălașei	30	50	40	148	—
63	Toader V. a Ștefanei	40	50	40	148	—
64	Petre Tărăță	30	40	40	148	—
65	Anița Mandachioaei	30	40	40	148	—
66	George Mihalache	30	40	40	148	—
67	Grigore Ioniță Toderică	40	50	50	185	—
68	Ion a Cozmulesei	30	50	40	148	—
69	Ion Tofau Ion	30	40	40	148	—
70	Constantin Tofan Ion	30	40	40	148	—
71	Constantin Ion a Saudului	30	40	—	111	—
72	George Trofin Țura	30	40	40	148	—
73	Simion Turcu	40	50	50	185	—
74	Costache Maxim Puiu	30	40	40	148	—
75	Spiridon Puiu	30	40	40	148	—
76	Eremia Gavriluță	40	50	50	185	—
77	Vasile Enache a Florei	30	40	40	148	—
78	Andrei a Bucurei	40	50	50	185	—
79	Enache a Siei	40	50	50	185	—
80	George Ion Puiu	30	40	40	148	—
81	Vasile A. Baciului	30	40	40	148	—
82	Toader V. Nichiușca	30	40	40	148	—
83	George Stoica	40	50	50	185	—
84	George Miron	30	40	40	148	—
85	Vasile Gav. Apostu	30	50	50	148	—
86	Constantin Enache a Floarei	30	40	40	148	—
87	Grigore Costache Dascălu	30	40	40	148	—
88	Nicolae Vlad	40	50	50	185	—
					13.727	

Lei treisprezece mii, șapte sute douăzeci și șapte.

România

Copia prezentată fiind întocmai cu angajamentul transcris în condica de munci agricole la Nr. 98 din 1866 Mai 18 se adevărește.

p. Primar,
Iacov

Nr. 48 B/25 Ian. 1873

Scrie

N. Angelescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Dir. Adm., dos. Nr. 4387, f. 76, 101. Copie.]

[București,] 3 August 1873

Domnule Ministru,

În anul 1869, un număr de 32 locuitori din comuna Vârlezi plasa Prut județul Covurlui au contractat în mod solidar cu Dl Iancu Brașoveanu fiul și administratorul Dlui Gheorghe Brașoveanu tot din aceea comună ca să muncească în vara celui an 32 fălcii secere pentru care au primit 32 galbeni dând în mână creditorului lor înscris legalizat de primăria comunei Vârlezi sub No. 40 din 6 Mai 1869.

În timpul secerișului după toate execuțiunile n'au ieșit la muncă decât doi indivizi, care au secerat câte o jumătate falcie fiecare, posedând chitamțe și prin urmare au lăsat în pericol de a se distruge și scutura 31 fălcii produse; pentru care creditorul a fost nevoit a îndeplini dispozițiile art. XIV din legea tocmelilor agricole existente în acel an plătind la alți lucrători câte 100 lei cursul Galți vechi în total 3100 lei după cum probează procesul verbal redactat de primăria comunei vecine Băleni sub No.869. După care creditorul voind a se desdauna cu această sumă dela neconsecvenții contractanți a reclamat D-lui Subprefect al plasei Prut pentru a-i urmări conform menționatului art. XIV din legea agricolă.

D. Subprefect a trimis pe supleantul său, care a somat pe debitori și apoi s'a casat urînăria atribuind-o de competența judeului de pace că să se procedeze pe calea juridică expunând la noi cheltueli și pierdere de interese atât pe creditor cât și pe 32 agricultori, — deși suma trece peste competența judeului de pace fiind mai mare de 1500 lei.

La multe stăruințe ale creditorului, Dl. Subprefect a arătat oral cauzele, care au făcut ca să se înceteze cu sechestrarea debitorilor sunt că:

Dl supleant ar fi raportat că D-sa s'a informat din întâmpinările născocite ale debitorului, fără să invoace o cât de mică probă, cum că s'a făcut contractare de 31 fălcii—fără a se gândi că prin înscris se prevede 32 fălcii pentru 32 galbeni ce au primit; și că acest angajament l-au executat în modul următor că: după câtva timp dela contractare numiții debitori s'au răzgândit și au închipuit 26 galbeni pe care au voit să-i dea înapoi creditorului după ce și-au înlesnit necesitățile lor; că creditorul refuzându-i, spunându-le că lui nu-i trebuie bani ci munca la care s'au obligat acei debitori au depus 26 galbeni în mâinile Primarului din acel timp numitul Alexandru Burluc; că acel primar însușindu-și dreptul de curte de consemnațiune a primit tacit acel depozit în loc să se conformeze obligațiunii ce li s'a redactat și ceeace e mult că a atacat acel depozit dacă nu a delapidat după obiceiul său întâmpinând că l-ar fi reținut pentru niște dări către Stat ce ar fi dator Dl Gheorghe Brașoveanu — dacă un depozit public poate avea asemenea soartă și pecând Dl. Brașoveanu era o persoană solvabilă și apoi s'a achitat asemenea dări direct fără ca acel primar să posede vreo dovadă

din partea Dlui Brașoveanu că ar fi primit chitanțe de bir sau vreo sumă bani în contul aceluși depozit. Iar pentru restul de 5 fâlcii că pentru 5 galbeni ce nu i-ar fi depus, după contul Dlui Supleant, ar fi arătat locuitorii că ar fi muncit — pe când ei nu au efectuat decât doi o falcie din 32 după cum probează două chitanțe ce posed. Infine că Dl supleant s'ar fi ocupat cu o altă misiune decât aceea de executare cu care era însărcinat adică cu registrele comunei și că nu ar fi găsit în registre trecută asemenea obligațiune. Admițând chiar că aceasta ar fi adevărat și că s'ar fi întâmplat o scăpare din vedere ca autoritatea comunală legalizând acel act, marcându-l cu sigiliul comunei și punând No. 40, nu l-ar fi trecut pentru a lor regulă în vreun registru — aceasta atinge mai mult atribuțiunile primăriei și Subprefecturei, inspectoarea primăriilor, iar nici decum specialitatea obligațiunii care constituie o afacere agricolă sau dreptul creditorului care prezentându-i-se o obligațiune îndeplinită cu formalitatea legalizării adevărind identitatea contractanților au eliberat banii și identitatea cărei obligațiuni nici debitorii nu o neagă. Prin urmare este just că acei debitori dacă au făcut un asemenea depozit ilegal să-și urmărească depozitul lor; iar pentru neconsecvența obligațiunii lor să fie răspunzători de desdăunata creditorului.

Pe aceste argumente imaginare nefondate și netolerate de lege s'a lăsat Dl Subprefect de a încetat cu sechestrarea debitorului calificând faptul a se rezolva de codul civil — procedură neprevăzută de dispozițiunile legii agricole.

Aceste am crezut Dle Ministru a vi le detalia pentru a vă supune la cunoștință: cum se execută legea tocmelilor agricole precum și confuziile denegătoare de dreptate în care ne aruncă autoritățile inferioare. Prin urmare fac apel la D-voastră, Dle Ministru, după facultatea ce aveți de cenzura și executarea legii tocmelilor agricole rugându-vă în calitate de garante a afacerilor D-lui Brașoveanu prin plenipotenția legalizată la No. 805 ca să binevoiți a ordona Dlui Subprefect al plasei Prut sau autorităților ce veți crede de cuviință ca să se execute această afacere agricolă în conformitate cu art. XIV din menționata lege sechestrându-se acei debitori spre a putea desdauna creditorul de suma de 3100 lei cursul Galați vechi neconsecința obligațiunii lor.

Binevoiți Dle Ministru vă rog a primi asigurarea prea distinsei mele stime.

Iancu Brașoveanu

[Rezoluție:]

Ministerul de Interne

3 August 1873 No. 1987

Se recomandă D-lui Prefect de Covurlui să însărcineze pe un subprefect dintr'o plasă vecină a păși la localitatea spre a cerceta toate punctele acestei reclamațiuni și dacă se va constata că primarul nu a executat legea tocmelilor agricole în toate dispozițiunile sale se va revoca din funcțiune. Dacă angajamentul în chestiune este făcut conform legii tocmelilor să luați măsuri a fi executat.

În cele descoperite și regularea ce va face, ne va raporta înapoind și petiția.

p. Ministru,
Fălcoianu

[Rezoluție:]

Se recomandă în original D-lui subprefect de Siret spre întocmire conformare cu apostilul D-lui Ministru și de cele descoperite să raporteze de îndată cu înapoierea petițiunii de față.

p. prefect:...

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 117, 126.]

5

[București,] 4 August 1873

No. 11826

Vă înaintez copie după depeșa ce am primit dela locuitorii comunei Luica prin care reclamă contra arendașului moșiei Mitreni că nu voește a le dijmui semănăturile conform învoelii ce au, și vă invit Dle Prefect să luați dispozițiuni conform ordinului circular ce vi s'a dat anul trecut sub Nr. . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm. dos. Nr. 4388, f. 165.]

Anexă la doc. Nr. 5

Budești, 4 August 1873

Inreg. 4 August 1873, No. 2000

Avem învoială agricolă cu arendașul Moșiei Mitreni este mai mult de o lună de când s'a secerat grâul, arendașul nici până azi nu vrea să dijmuiască, zicându-ne reclamat subprefectului Oltenița n'a făcut nici un drept nu ascultă cererea. Rugăm luați măsuri căci averea noastră se ruinează, trimiteți ancheta și anulați contractul, călcat chiar de arendaș.

Răspunsul plătit.

Păun Stan, Ion Mihai, Constantin Tudor,
Tudor Stanomir, Ivan Barbu, Ghiță Lincă
și alți 60 locuitori din comuna Luica județul Ilfov.

[Rezoluție :] Pref. va vedea depeșa și va lua dispoziții conform ord. circular ce v'am dat în anul trecut.

L. Catargi

$\frac{4}{16}$ August

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 164. Telegramă.]

[București,] 7 August 1873¹⁾

30 Iulie 1873

Domnule Ministru,

Subscrișii locuitori domiciliați în comuna Bodeștii Precistii plasa Piatra județul Neamț avem de posesor pe D. Neculai Vâlcu. Domnul Vâlcu prin ce chipuri nu cunoaștem, a făcut ajutat de legea agricolă felurite formalități încât slujindu-se de ele, ne-a vândut spre satisfacerea sa prin concursul administrației vitele care se scutesc de toate legile existente în țară; aceasta nu ar fi nimica, Dle Ministru și nici n'am putea a se mai tângui dacă am știe că datorii noastre pretinse de Domnul Vâlcu sunt drepte, disperarea ce dreptate ne-a făcut-o, ne-a forțat a ne tângui despre acestea la Domnul Prefect; rezultatul din partea D-sale a fost a ne trimete la D-lui Subprefect D. Costache Rujenski asupra cărui merite nu îndrăznim a zice un cuvânt rămânând ca D-voastră să le prețuiți, Domnul Subprefect din ce împrejurări iar nu știu în loc să urmărească ca să se încredințeze de fapte pe o cale legală ne-a luat în piept pe cei care cutezăm a arăta adevărul înaintea sa și ne-a bătut în public ca să numai avem curaj nici a mai gândi că măcar cu dreptul nostru să ne jeluim undeva.

Domnule Ministru dacă noi am ști că nu avem dreptate ne ne-am jelu și dacă ne jeluim pe calea cea mai pașnică când avem dreptate și Dnii funcționari administrativi sau judecătorești ar ține seama de art. 147. Codul penal sect. 15 nu ar îndrăzni în loc să ne dea rezultate să ne bată în public pentru ca să nu cutezăm a arăta drepturile noastre la refuzul lor la persoane care providența i-a chemat la putere spre protejuierea noastră și a legii.

Din asemenea nechibzuire a Domnului Subprefect precum am zis și de disperare am fost nevoiți a ne hotărâ să venim chiar în Capitală ca să ne tânguim chiar D-voastre; motivele tânguirii noastre sunt că: A) Primăria după ordinul Dl. subprefect bazat pe legea agricolă făcute numai spre formalitate fără a purta în sine adevărul ne-a vândut vitele lăsându-ne săraci (vite scutite de toate legile unuia vacă sau doi boi precum și haine) și acestea fără să fim drept datori, ba încă ce este mai mult, că la mulți din noi s'a luat vaca părintelui pentru pretextata datorie a fiului precum și a fiului pentru datorie părintelui.

B) Domnul subprefect la tânguirile ce-i facem, în loc să aibă răbdare să ne spună curat că după legi suntem datori, ne bate și ne trimete cu sila fără să fim datori la munca câmpului D-lui Vâlcu sub cuvânt numai că i s'ar scutura pâinea și are nevoie de lucrători și pentru a noastră pâine nu gândește.

Domnule Ministru, vă rugăm cu lacrimi față cu cele sus arătate ca să binevoiți a ne da dreptate pe calea ce veți găsi de cuviință căci a ne trimete la

¹⁾ Data înregistrării.

Autoritățile Administrative din județul nostru nu putem căpăta alt rezultate de cât acela c^ă Domnul Rujenschi ni le-a dat.

Să binevoiți vă rugăm, Domnule Ministru a primi încredințările preă osebitei noastre considerațiuni.

Neculai Condurachi	Neculae A. Iftimie
Vasile Bobu	David Aichinoaiei
Mihalache Opr ^{ea}	Vasile Trifescu
Vasile Bostan	Toader Burniană
Gheorghe I. A. Tomulescu	Ion Aichimoaiei
Iordache Butacu	Neculai Atomii
Gheorghe Timofte	Iftimie Petre Blaga
Toader Condurachi	Gavrilă Lăpașu.

[Rezoluție:]

O copie după aceasta se va trimite D-lui Prefect pentru ca însuși să cerceteze la fața locului și dovedind ca subprefectul a implinit vitele ce sunt apărute de lege și a bătut pe locuitori să-l depărteze și să-l dea în judecată, regulând totodată D. Prefect toate chestiile de neînțelegere între proprietar și locuitor conform legii.

O copie după aceasta se va trimite și Min. de Justiție pentru a ordona Procurorului ca să se cerceteze cazurile de luarea vitelor în contra lezei și de maltratare, cu rugămintea a se comunica rezultatul Ministerului de Interne ca să se știe ce măsuri trebuie luate contra subprefectului.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 166, 175.]

7

Piatra-Neamț, 21 August 1873

Domnule Ministru,

După procesul verbal încheiat de Dl. Director al Prefecturei în urma însărcinării ce i-am pus după ordinul Domniei Voastre No. 11846 de a păși la comuna Bodești-Precistii și a constata tânguirea ce au făcut un număr de 16 locuitori din acea comună contra Dlui Subprefect de plasă Costache Rujenschi pentru maltratare, sechestrare-și vânzarea vitelor care după lege sunt scutite, spre îndeștularea pretențiunilor nedrepte a Dlui Nicolae Vălcu, posesorul acelei moșii.

Insofit aicea, cu tot respectul am onoare a vă înainta, întocmai copie, spre îndeplinirea menționatului ordin.

Binevoiți, vă rog Dle Ministru, a primi asigurarea prea deosebitei mele considerațiuni.

Prefect,
Roznovanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 247.]

Anexa la doc. Nr. 7

Debitanți din munci agricole după procesul verbal 1400

No. crt.	Numele și prenumele	Prăjini plătite lor pe cont.	Prețul unei prăjini		Suma plătită în total	
		No.	Lei	p.	Lei	p.
1	Vasile Adiaconiței	16	3		48	
2	V. Luca Miclăcioi	16 ½	3		49	20
3	V. Irimie Boboc	46	3		138	
4	V. Mihalache Bostan	36	3		108	
5	Vasile gg. Ursache	64 ¼	3		192	30
6	Vas. Durican	33 ¾	3		101	10
7	V. Grigore Moraru	25 ½	3		76	20
8	Vasile Ciobanu	23	3		69	
9	V. Abărnoaiei	9 ¼	3		27	30
10	V. Petre Iftode	28 ¼	3		84	30
11	gg. Iordache Afloarei	10 ½	3		31	20
12	gg. Mândru	10 ½	3		31	20
13	Grigore Atotmulești	19 ½	3		58	20
14	Gheorghe Simion	21	3		63	
15	gg. M. Oprea	61 ¾	3		185	10
16	gg. Dirican	15 ¼	3		109	20
17	gg. Adiaconiței Mândru	60 ¼	3		45	30
18	gg. Aftimiei	67 ½	3		180	30
19	Dumitru Vizitiu	7 ¾	3		202	20
20	Dascălu Dobre	9	3		23	10
21	David Aichimoaiei	11 ¼	3		27	
22	Zoița Ion Franțuzul	36 ½	3		33	20
23	Ion Dechița	48 ½	3		109	20
24	Ion V. Cârnu	48 ½	3		145	20
25	Ion Gavril Banciu	1 ¼	3		3	30
26	Ion Ștefan Ilie	22	3		66	
27	Iord. Butacu	54 ¼	3		162	30
28	Iord. V. Ilie	19	3		57	
29	Ion Țapul	32 ¼	3		96	30
30	Ioana Bancului	8	3		24	
31	Ion Sciopul	29	3		87	
32	Ion Grig. Moraru	7	3		21	
33	Const. Alicăi	19 ¼	3		57	30
34	Const. Aeftimiei	25 ½	3		46	20
35	Mihalache Amaricăi	21	3		63	
36	Mihail Blaga	28	3		84	
37	Nicolae Grigore Catană	20 ¼	3		60	20
38	N. Boboc	84 ½	3		253	20
39	N. Vădana	19	3		57	
40	N. Tod. Condurachi	31 ¾	3		95	10
41	N. Aeftimiei	98 ½	3		295	20
42	N. Păr. Catană	65 ½	3		196	40
43	N. Porcescu	21 ¼	3		65	20
44	Petre Blaga	52 ½	3		157	20
45	Ștefan Titirez	8	3		24	
46	Toma N. Budiș	30	3		90	
47	Toader I. Buma	29 ½	3		88	20
48	Toader Pavel Dediu	10	3		30	
49	Toader Mihail Ungureanu ..	9 ¼	3		27	
50	Toader Bleaju	17 ½	3		59	20
51	Toader Condurache	30	3		90	

No. crt.	Numele și pronumele	Prăjini plătite lor pe cont.	Prețul unei prăjini		Suma plătită în total	
		No.	Lei	p.	Lei	p.
52	Tănase Titorez	23	3		69	
53	Toader Voncea	22 $\frac{3}{4}$	3		68	10
54	Gheorghe Aantonaei	10 $\frac{1}{2}$	3		31	20
55	Paraschiva C. Trufașu	11 $\frac{3}{4}$	3		35	10
56	Anton Tudose	18	3		54	
57	Eftimie Petre Blaga	24	3		72	
58	V. Eftimie Gr. Oncea	19	3		57	
59	Gh. a Tomulesei cu maica sa Nastasia	7 $\frac{3}{4}$	3		23	10
60	Toader Ștefan Ilie	46	3		128	
61	Dumitre T. Apopii	14	3		42	
62	Ioan Ceoflanca	69 $\frac{1}{4}$	3		207	30
63	Mihail a Ioanei Bancului ..	51	3		153	
64	Iftimie Mihail a Gr. Pavel ..	16 $\frac{3}{4}$	3		50	
65	V. Toader Atănasei	10	3		30	
66	Iftimie Afrosinei	9 $\frac{1}{2}$	3		28	
67	Dumitru Manea	30	3		90	
68	Petre Iftode Trif	14	3		42	
69	Anton Pivăluță	7	3		21	
70	N. T. Mihut Snop	5	3		15	
71	Toader Mih. Mihuț Snop ..	25	3		75	

Debitanți din Munci agricole după procesul verbal No. 1401

No. crt.	Numele și pronumele	Prăjini plătite lor pe cont.	Prețul unei prăjini		Suma plătită în total	
		No.	Lei	p.	Lei	p.
1	Neculai Pavel Catană	4	3		12	
2	N. Pavel Catană	5 $\frac{1}{4}$	3		15	30
3	Toader Mihai Ungureanu ..	2 $\frac{1}{2}$	3		7	20
4	Mihăilă Bliopi	8	3		24	
5	Dumitru Toader Iftode	1 $\frac{1}{2}$	3		4	20
6	N. Dascălu Ion	1	3		3	
7	N. G.G. Catană	7 $\frac{1}{2}$	3		22	20
8	N. Irinie Boboc	10	3		30	
9	Ion Gajă	$\frac{1}{2}$	3		1	20
10	N. Ion Avăcăriței	5	3		15	
11	N. Grigore Catană	6 $\frac{1}{2}$	3		19	20
12	Enache Aaxinei	6 $\frac{1}{2}$	3		19	20
13	V. Grigore Moraru	7	3		21	
14	V. Grigore Moraru	3 $\frac{1}{2}$	3		10	20
15	Toader Atănăsoaiei	10 $\frac{1}{2}$	3		31	20
16	N. Pavel Catană	$\frac{1}{2}$	3		1	20
17	Anton Grigore Toader	7	4		28	
18	Dumitru T. Iftode	6	2		12	
19	Dumitru T. Apopli	1	3	20	3	20
20	G.G. Amândicăi	4	3		12	
21	Vasile Porcaru	10	3		30	
22	Tănase Titirez	19 $\frac{1}{2}$	3		58	20
23	Vasile G. Trifescu	$\frac{2}{4}$	4		3	

No. crt.	Numele și pronumele	Prăjini plătite lor pe cont.	Prețul unei prăjini		Suma plătită în total	
		No.	Lei	p.	Lei	p.
24	N. Toma Tudor	25	3		75	
25	N. Dandu Aiachimoaiei	5	3		15	
26	Grigore Ceacodan	2	3		6	
27	N. Mihai Ungureanu	3 ¹ / ₂	1	20	5	10
28	Toader Dumitru Budiș	1 ¹ / ₂	3		1	20
29	G.G. Adiaconitei	2	3		6	
30	Vasile Petre Iftode	1	3		3	
31	Toader Mihai Ungureanu ..	3 ¹ / ₂	3		10	20
32	Vasile Petre Iftode	1	3		3	
33	N. Petre Iftode	1	3		3	
34	Petre Rusu Oancea	1 ¹ / ₂	3		4	20
35	Dascălu Dobrin	7	3		21	
36	Neculai Dascălu Ion	1 ¹ / ₄	3		3	30
37	N. Da. Ion	1 ³ / ₄	3		3	30
38	Dumitru I. Iftode	7 ¹ / ₄	3		21	20
39	V. Petre Iftode	3 ¹ / ₂	3		10	20
40	V. Petre Iftode	3	3		9	
41	gg. Adiaconitei Măndru	1 ¹ / ₂	3		4	20
42	gg. Adiaconitei Măndru	1	3		3	
43	Constantin Ifrim.....	4	3		12	
44	Mihail Petre Ungureanu	2	3		6	
45	Dumitru Grigore Tudor	4	3		12	

Dăbitanți din munci agricole după procesul verbal 1402

No. crt.	Numele și pronumele	Prăjini plătite lor pe cont.	Prețul unei prăjini		Suma plătită în total	
		No.	Lei	p.	Lei	p.
1	Alecu gg. Ursache	54	2		108	
2	N. Irimia Boboc.....	112 ³ / ₄	2		225	20
3	N. M. Bostan	36	2		72	
4	N. gg. Ursache	61 ¹ / ₂	2		125	
5	V. Durican	101 ¹ / ₂	2		203	
6	V. Grigore Moraru	89 ³ / ₄	2		179	
7	N. Iftode Păvalnicu	26	2		52	
8	N. Petre Dandu Berluga	29 ¹ / ₂	2		59	
9	Văduva N. Petre Pricup	20	2		40	
10	Vasile Petre Petre Iftode ..	44 ¹ / ₂	2		89	
11	O. Măndru	74 ¹ / ₂	2		149	
12	O. V. Iftode Trifu	50	2		100	
13	Grigore Tudor.....	29	2		58	
14	G. Ion Simon	40 ¹ / ₂	2		81	
15	gg. Mihai Oprea	176	2		352	
16	gg. Durican	82	2		164	
17	gg. Aeftimiei	129 ³ / ₄	2		259	40
18	Dumitru Vizitiu	85	2		170	
19	Dascălu Dobrin	16 ³ / ₄	2		33	20
20	Dumitru Corneanu	54	2		108	
21	Dumitru I. Iftode	40 ³ / ₄	2		81	40
22	Daniel Aichimoaiei	21	2		42	

No. crt.	Numele și pronumele	Prăjini plătite lor pe cont.	Prețul unei prăjini		Suma plătită în total	
		No.	Lei	p.	Lei	p.
23	Zoița Ioan Franțuzul	81	2		162	
24	Ion Dechița	59	2		128	
25	Ion Barba	109 $\frac{1}{2}$	2		219	
26	Ion Ștefan Ilie	44	2		88	
27	Iordache Butacu.....	152 $\frac{1}{2}$	2		305	
28	Ion Țapu	66 $\frac{1}{2}$	2		133	
29	Ion Schiopul	59 $\frac{1}{2}$	2		119	
30	Ion Atanase.....	49 $\frac{1}{2}$	2		99	
31	Eftimie Monahul	22 $\frac{3}{4}$	2		45	20
32	Constantin Alicăi	56	2		112	
33	Mihalache Amaricăi	70	2		140	
34	Marin Ceocodaru.....	89 $\frac{3}{4}$	2		105	20
35	M. Blegu	112 $\frac{1}{4}$	2		224	20
36	N. Grigore Catană	85 $\frac{3}{4}$	2		171	20
37	N. Boboc	60	2		120	
38	N. Tache Condurachi	29 $\frac{1}{4}$	2		58	20
39	N. Eftimie	122 $\frac{1}{2}$	2		245	
40	Pavel Catană	49	2		158	
41	Petre Rusu Oancea	22	2		44	
42	Petre Blaga	67 $\frac{1}{2}$	2		135	
43	Ștefan Titirez	55	2		110	
44	Toma V. Budeș	66 $\frac{1}{2}$	2		133	
45	Toader I. Barna	36 $\frac{3}{4}$	2		43	20
46	Toader Condurache	30	2		60	
47	Tănase Titirez.....	122 $\frac{1}{2}$	2		245	
48	Tache Oancea	28 $\frac{1}{4}$	2		56	
49	Paraschiva Const. Trifescu ..	19	2		38	
50	Anton Tudosie	20 $\frac{1}{4}$	2		40	40
51	Eftimie Petre Blaga	24	2		48	
52	N. Ion Arăciriței	21 $\frac{1}{2}$	2		43	
53	P. Ștefan Ilie	46 $\frac{1}{2}$	2		93	
54	Ion Cioflancu	160 $\frac{1}{2}$	2		321	
55	Mihăilă Aioanei Bancului ..	88 $\frac{1}{2}$	2		177	
56	Eftimie Afrășinei	17 $\frac{1}{4}$	2		34	40
57	Petre Iftode Trifu	17	2		34	
58	Toader I. Bleaju	14	2		28	
59	V. Aantioanei	22 $\frac{1}{4}$	2		44	20
60	Vasile Ion Ursache	16	2		32	
61	V. Amarinței	41 $\frac{1}{4}$	2		82	40
62	V. Dumitru	11 $\frac{3}{4}$	2		23	40
63	V. gg. Trifescu	20 $\frac{1}{2}$	2		41	
64	gg. N. Ceacodan	36 $\frac{3}{4}$	2		43	40
65	Gavril Răposu	16 $\frac{3}{4}$	2		33	20
66	Grigore Ceacodan	14	2		28	
67	Iftimie Aantioanei	77 $\frac{1}{2}$	2		155	
68	Enache a Achimei	29 $\frac{1}{2}$	2		59	
69	Petre Barnu.....	33 $\frac{1}{4}$	2		66	20
70	Toader Andrei Chența	54 $\frac{3}{4}$	2		109	20
71	Toader Tudor	75 $\frac{3}{4}$	2		151	20
72	Toader Atănasei	62 $\frac{1}{2}$	2		125	
73	Toader Burneana	30	2		60	
74	Gh. N. Timofte	94 $\frac{1}{4}$	2		188	20
75	Ion Boboc	27 $\frac{1}{2}$	2		55	
76	Ion Aiachimoaiei	22	2		44	
77	Marin V. Diacon Toader	23 $\frac{1}{2}$	2		47	
78	N. Toma Tudor	48	2		96	

No. crt.	Numele și pronumele	Prăjini plătite lor pe cont.	Prețul unei prăjini		Suma plătită în total	
		No.	Lei	p.	Lei	p.
79	Gh. Dumitru Mihuş	15	2		30	
80	V. Mihalache Amarincăi	54	2		108	
81	V. S. Abancului Puică	30	2		60	
82	Ion Toma Tudose	65	2		30	
83	Eftimie I. Idiţanu	10	2		20	

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 167 — 71.]

8

[Bucureşti,] 28 August 1873

No. 13.165

Ministerului Justiţiei

Referindu-ne la mijlocirea ce v'am făcut prin adresa No.11847, am onoarea a vă ruga, Dle Ministru să binevoiţi a ne comunica rezultatul constatărilor făcute de procurorul însărcinat a cerceta plângerea locuitorilor comunei Bodeştii Precistii, din districtul Neamţ, pentru maltratările ce ar fi suferit și împlinirile ilegale ce s'ar fi aplicat de subprefectu plăşii respective.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 251.]

9

Bucureşti, 3 Octombrie 1873

Nr. 12084

Domnule Ministru,

Transmiţând procurorului Trib. Neamţ, copia după petiţia ce mi-aţi trimis cu adresa Dv. Nr. 11847 m din partea locuitorilor comunei Bodeştii-Precistei, prin care se plâneau contra maltratărilor suferite dela Dnu Subprefect respectiv și sechestrarea ilegală a unor vite și invitându-l a cerceta această afacere, am primit acum din parte-i raportul Nr. 3223, pe lângă care imialătură 2 procese-verbale, unul dresat de Dsa și altul de Dnul Director al Prefecturei și prin care se constată că reclamaţiunea suszişilor locuitori este necxactă și lipsită de orice adevăr.

Aceste procese cu onoare vi le înaintez pe lângă aceasta drept rezultat la suszisa adresă.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

Şeful Secţiune,

Ministru, . . .

C. Aronescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 304.]

15 August 1873

Proces-verbal No. 11621.

Anul 1873 August 15/27 ora 10 dimineața

Subsemnatul Costache V. Andreescu, Directorul Prefecturii, jud. Neamț, în urma însărcinării pusă mie de Dl. Prefect prin ordinul No. 10.648 cu care mi s'a comunicat ordinul Dlui Ministru de Interne No. 11.846 și copia suplicii unui No. de 16 locuitori din comuna Bodești-Precistii, contra D-lui Subprefect de Plasă, Costache Rujenschi, pentru maltratarea, sechestrarea și vânzarea vitelor, care după lege sunt scutite, spre îndestularea pretențiilor nedrepte a Dlui Nicolae Vâlcu, posesorul acelei moșii.

Pășind la suszisa comună, în camera Primăriei unde am găsit prezenți din reclamanți pe Vasile Bobu, femeea lui Mihalache Oprea, Thoader Condurachi, Nicolae Iftimie, Th. Buruiiană: Gheorghe N. Timofte, Nicula Atomii, Ion Aichimoaiei, Vasile Trifescu, pe Dl. Nicolae Vâlcu, posesorul pârât și Dl. Subprefect al Plășii Piatra, Costache Rujenschi.

Am procedat la constatarea celor reclamate și am constatat următoarele:

1) Văzând ca dintre reclamanți lipsesc N. Condurachi, Gh. Atomulesci, Iordache Butac, David Aichimoaiei, Iftimic Petre Błaga și Gavril Răpașu, am cercetat cauza nevenirii lor și Primarul împreună cu ajutorul său m'au încredințat, că cel dintâi, Condurache lipsește din comuna unde nu se știe mai bine de 2 săptămâni, de unde nu s'a mai întors, iar cei cinci din urmă deși li s'a anunțat acest termen, astăzi însă după informația luată, lipsesc dela domiciliu fiind duși pe la iarmaroace și hramuri.

2) În vederea celor arătate la punctul 1, văzând că din reclamanți sunt numai 10, acei lămuriți în fruntea Procesului-Verbal prezent, i-am întrebat pe rând pe fiecare dacă este reclamația făcută de ei și au cunoștință de ea; doi din ei N. Aieftimiei și Th. Buruiiană mi-au declarat că nu au nici o cunoștință de o asemenea reclamație, nefiind sechestrat și nevanzându-li-se nimic, precum nici vreo maltratare n'au suferit dela nimcnea; iar ceilalți opt mi-au declarat că au cunoștință despre reclamație în ce privește sechestrarea și vânzarea de vite ale lor, iar despre maltratare mi-au arătat că n'au suferit dela nimeni.

3) Intrând în amănuntele urmăririi și sechestrării și vânzării reclamanților am constatat:

Arendașul moșiei după actele de angajamente agricole, transcrise prin registrele respectivei și după actele de învoieli pentru primăvărat și tomnat, locuitorii fiind datori a-i face munci agricole n'au urmat a se achita cu toate rămășițele din angajamentele ce îi priveau până în vara anului 1872, așa încât după cum se constată din adresa primarului din Bodești sub No. 888 din 24 Mai 1872 și posesor Vâlcu, Primăria văzând că locuitorii nu-și fac datoria lor și nu

este puțință ca pâinea să sufere întârziere spre a lucra cu datornicii, l-au autorizat prin acea adresă și Proces-Verbal a uza de dispozițiile art. 22 din legea tocmelilor agricole, spre a tocni oameni străini, pe contul vinovaților cu ori și ce preț, spre a nu se cauza posesiei și alte pagube lăsându-se neagricultate recoltele.

Dl. Vâlcu, posesorul moșiei, după asemenea autorizație, a angajat locuitori străini, pentru a face prașila și secera plătind câte 3 lei vechi prăjina prașila și 2 lei vechi prăjina secera după cum se constată prin procesele verbale încheiate de Dl. Vâlcu în unire cu martorii Gh. Toader consilierul Ctin Toader din Cănciulești și adevărite de Primăria Cănciulești sub No. 1400 și 1401 din 28 Oct. 1872 și Procesul Verbal încheiat tot de Dl. Vâlcu, cu martori Ștefan Popa și consilierul Constantin Toader din Căciulești, adevărit de aceia Primărie sub Nr. 1402 la 28 Oct. 1872, pe lângă care sub șnurul Primăriei zise se alătură lămurire de toată rămășița pe prașisă și seceră nefăcută de fiecare din locuitorii din Budești și sumele de bani plătite pentru acele rămășițe; locuitorilor străini din comunele, Cănciulești Șerbești, Crăcăoani etc. a căror nume și pronume li se indică în zisele Procese-Verbale de unde se constată prețul ce a angajat și plătit Dl. Vâlcu, ca să nu se pierdă recolta.

Din acele lămuriri se constată că sumele ce se pretind de Dl. Vâlcu ca plătite, celor străini, pentru reclamanți sunt:

	Prașila pră- jini	Prețul prăji- nilor	Sumele din prășilă	Secere prăjini	Prețul prăji- nilor	Sumele din seceră	Suma bani- lor			
Vasile Bobu	56	3	168	—	112 ³ / ₄	2	225	20	393	20
Vasile Bostan	36	3	108	—	36	2	72	—	180	—
Gh. a Tomulesei	7 ³ / ₄	3	23	10	—	—	—	—	23	10
Iord. Butac.	54 ¹ / ₄	3	162	30	152 ¹ / ₂	2	315	—	467	30
G. N. Timofte	—	—	—	—	94 ³ / ₄	2	186	10	186	10
Th. Condurachi	30	3	90	—	30	2	60	—	150	—
David Aichimoaiei	9	3	27	—	21	2	42	—	69	—
Vasile Trifescu	—	—	—	—	20 ¹ / ₂	2	41	—	41	—
Ion Aichimoaiei	—	—	—	—	22	2	41	—	44	—
Niculae Atomii	25	3	75	—	—	—	—	—	75	—
Iftimie Petria Blagă	24	3	72	—	24	2	48	—	120	—
Gavril Răpașu.....	—	—	—	—	16 ³ / ₄	2	23	20	33	20
Nic. Condurachi	31 ³ / ₄	3	95	10	29 ¹ / ₄	2	50	20	153	30

După reclamațiile Dlui Vâlcu, la Subprefectură se constată că cu ordinul Nr. 513 din 23 Februarie 1873 adresat Primăriei Bodești li s'a făcut prevenirea deosebită, locuitorilor mai sus arătați împreună cu altora ca să achite datori ce conform aliniatului II de sub art. 22 din legea tocmelilor agricole îi privește.

Asemenea cu ordinul Nr. 491 la 26 Februarie 1873 către Primărie i s'a ordonat de către subprefect a face sechestrare dela debitori în conformitate cu legea și cu ordinul No — 493 la 27 Februarie, către Primăria zisă arată termenul

vânzării celor împlinite pentru 14 Martie, dar care s'a amânat, în urmă până la 21 Iulie 1873, când s'a efectuat vânzarea celor împlinite și anume:

No.

- 1 Vacă cu vițel a lui N. Condurachi cu prețul de 100 lei, 9 bani, fără să mai fi posedând alte vite.
- 1 Vacă cu mânzat a lui Vasile Bobu, cu prețul de 128 lei și 25 bani fără să mai posede alte vite.
- 1 Vacă cu vițel a lui Gh. Oprea cu prețul de lei 102 34 bani, care mai posedă trei vite.
- 2 Mânzați a lui Vasile Bostan cu preț de 73 lei 50 bani; mai posedă 3 vite mari și 15 oi.
- 1 Juncan noatin a lui Gh. Ion Atomulesei; are 2 boi și o vacă.
- 2 Juncaii a lui Iod. Butac, vânduți cu 101 lei 50 bani; mai are 2 cai și o vacă.
- 1 Cal a lui Gh. Nicolae Timofte vândut cu 59 lei 70 bani, mai are un cal.
- 1 Juncă a lui Ion Aichimoalei vândută cu 94 lei; mai are 2 boi și o vacă.
- 1 Vacă cu vițel a lui Th. Vasile Aancil, vândută cu 88 lei; mai are 2 boi.
- 1 Juncă a lui David Aichimoalei vândută cu 36 lei; mai are un cal și o vacă.

Din vânzările efectuate mai sus se constată bani primiți de Dl. Arendaș; următoarele sume:

Lei. Par. cursul vechi al pieții.

- 354 20 pentru Vasile Barbu; restul se află în Primărie neprimat de numitul.
- 318 20 pentru Gh. Oprea, restul se află în Primărie neprimat de numitul.
- 23 10 Idem Gh. Atomulesei; restul l-a primit însuși numitul.
- 315 25 Idem Iordache Butac.
- 186 10 Idem Gh. Nic. Timofte.
- 43 — Idem David a Ichimoael, restul se află în Primărie neprimit de cel în drept.
- 169 35 Idem Vasile Bostan; restul se află în Primărie, neprimit de numitul.
- 44 Idem Ion Aichimoalei; răspunși banii de el însuși, luându-și vita ce se vânduse înapoi.
- 153 30 Idem Nicolae Condurachi restul se află în Primărie, neprimit de cel în drept.

Restul din reclamații, precum Vasile Trifescu, Gavril Râposu, au plătit datoria ce îi privea către Dl. posesor direct fără să li se fi vândut vreo avere; Niculae Atomei, Iftimie Petre Blaga nu li s'a vândut nicio avere nici n'au plătit vreun ban Dlui Vâlcu.

Mihalache Oprica nu s'a împlinit și nici n'a dat bani Dlui Vâlcu, nefiind dator și Niculae Aieftimoaiei cu Th. Buruiană sunt în condițiunea prevăzută la punctul II din acest Prescript Verbal unde se arată declarația lor că nu cunosc despre această reclamațiune făcută de ceilalți.

4) Din observație făcută dacă Dl. Arendaș s'a conformat art. 19 din legea tocmelilor agricole, am constatat că Dlui a dat asemenea chitanță locuitorilor de munca făcută în vara anului 1872 în care se lămurește și sumele de bani care mai rămân datori locuitorii, între care intra și suplicanții dar în acele chitanțe suma banilor este cu mult mai mică decât aceea ce li s'a pretins; observând această deosebire, Dnul posesor mi-a prezentat partizile de cont a fiecăruia de unde se constată No. prăjiniilor de prașilă și secere, ce figurează rămășițe din 1872 și costul, ce se lămurea că rămân datori pentru acele prăjini, era acel al prețului

ce îl plătise Dsa la muncitori, de ordinar, fără să fie încărcăți cu sunele ce după dispozițiile ce a luat angajând oameni pe contul neurmătorilor, se urcă la sume mult mai mari.

5) Din observația făcută partizilor reclamanților am văzut că unii din ei, având a face sute de prăjini de secere, n'au făcut decât câte 30—40 și 50 prăjini, urmare care negreșit după autorizarea dată de Primar a silit pe posesor a angaja locuitori în contul lor, ca să facă lucrul care neurmătorii nu l-au făcut, sau n'au voit a-l face, căci este de observat că din peste 200 locuitori, ce sunt pe acea moșie numai un mic număr în care intră și reclamanții sunt care nu caută a își îndeplini datoriile, după angajamente ca astfel să evite reclamațiunile care rezultă și după aceasta consecințele în defavoarea lor, chiar în spiritul și litera legii tocmelilor agricole.

6) Din cele arătate la punctul al III din Procesul-Verbal prezent se constată că vite vândute fără care nu le-a mai rămas altele, nu este decât a locuitorilor Nicolae Condurachi și Vasile Bobu; apucând pe primar și ajutor, pentru ce au împlinit și lăsat să vândă unica vită a acelor oameni ei mi-au întâmpinat că în vederea dispozițiilor dela al. II de sub art. 22 din legea tocmelilor agricole, cred că n'au făcut nici un abuz căci n'au împlinit și nici n'au vândut acele exceptate de lege: « Casa și pământul dobândit după legea rurală » și vitele văzându-le neapărate de această lege au crezut că își fac datoria.

Din toate cele ce preced se poate lesne cunoaște circumstanțele cauzei reclamației locuitorilor în număr de 14 din com. Budești.

Maltratarea dela Subprefect toți acei prezenți au arătat că ei n'au suferit, atât dela Dsa cât și dela nimeni altu.

Vânzarea vitelor s'a efectuat, numai a acelor arătate la punctul 3 din acest Proces.

Actele pe care s'a bazat urnărirea sunt acelea prevăzute la aliniatul I de sub punctul 3 din acest Proces-Verbal.

În ce privește însă veracitatea dacă rămășițele de prașilă și secere care s'au plătit locuitorilor străini, de a le face pe contul locuitorilor din Bordești, erau sau nu obligați a le face, în vara anului trecut 1872, aceasta n'am putut constata, căci pentru a face această lucrare ar fi trebuit să am mult timp material de a cerceta angajamentele pe rând, a fiecăruia, timpul când erau datori a le face și ceace au făcut din fiecare angajament cu toate că, din partea reclamanților n'am văzut contestarea rămășițelor în prăjini ci numai sunele bănești care se pretind.

Acesta fiind rezultatul constatării locale am încheat prezentul Proces-Verbal, care în original se va înainta Dlui Prefect.

Conform cu originalul,
I. Dimitriu

(ss) Director
Andrieși

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388 f. 248, 249, 250, 266, 267. Copte.]

Anexa II la doc. Nr. 9

Proces-verbal

Anul 1873 luna Septembrie 21 zile

Noi procurorul Tribunalului Județului Neamț, în urma ordinului sub Nr. 9728 ce am primit dela Dnul Ministru de Justiție, prin care îmi comunică, în copie, petiția adresată Dlui Ministru de Interne de un număr de 16 locuitori din comuna Bodeștii Precistei, plasa Piatra acest Județ, contra Dlui Subprefect Costache Rujenschi, pentru secfestrarea ilegală și vânzarea vitelor scutite de lege cum și pentru că numitul domn Subprefect i-ar fi maltratat.

Pășind astăzi în suszisa comună, Boldești — unde după avizul ce am făcut primarului, găsind prezenți pe Dnii Subprefect Rujinschi, posesorul Vâlcu primarul, ajutorul și notarul comunei, cum și dintre petiționarii subsemnați în petiție pe: Niculae Aieftimoaiei, Gavril Râpașu, Toader Buruiiană, Vasile Trifescu, Gheorghe Atomulesei, în prezența tuturor am procedat la constatare după cum urmează.

Am constatat din dosarele aflate în Primărie și din condicele de munci agricole că numiții locuitori fiind angajați la posesorul Dnul Vâlcu spre a face muncile agricole, unii dintre dâșii n'au voit a și le termina după angajamente, încât primarul uzând de toate mijloacele acordate prin art. 22 al legii agricole și neajungând la rezultat satisfăcător pentru a nu se pierde pâinea pe câmp au anunțat pe posesor că în conformitate cu legea să tocmească lucrători în contul acelora ce nu voesc a-și îndeplini angajamentele, ceea ce posesorul Vâlcu, față de autoritatea comunală, a și făcut și a încheat de toate Procese Verbale conform art. 22 din zisa lege, iar prețul angajării noilor locuitori a căutat a și-l scoate dela neurmători și adresându-se primarului a cerut secfestrarea și vânzarea averii lor.

Primarul, față cu aceste constatări și cu aliniatul al II-a de sub art. 22 din lege a sechestrat vite de a le lor, și după ordinul Subprefecturii, motivat de al Prefecturii le-au și vândut pe acele ale căroră nu s'au aranjat cu posesorul, cum se prevede și prin procesul-verbal dresat de Dl. Director al Prefecturii locale din 15 August, ce a fost însărcinat de dnul prefect, în urma ordinului Dlui Ministru de Interne spre a face anchetă locală.

În această cauză:

că toate acele procedări sunt făcute în limitele legii neputându-se apăra de vânzare vitele unice ale locuitorilor pentru datorii de munci agricole deoarece legea prin art. 22 nu scutește de vânzări decât pământul de clacă și casa.

Cercetând pe locuitorii prezenți de faptele petrecute și narate mai sus, ei mi-au declarat că au cerut astfel:

În privința punctului al 2-a din petiția lor despre maltratarea ce pretind că le-a făcut Dnul Subprefect, denunțătorii prezenți mi-au declarat că n'au suferit nicio maltratare și că denunțarea nu este făcută decât după instigațiunile

unora și a altora, cum deasemenca și Vasile Bostan, declară această prin petiția adresată Primăriei, înregistrată la Nr. 961. Mai mult încă Nicolae Aieftimoaiei și Gavril Râposu, mi-au declarat că nici n'au știință despre aceea denunțare și nici n'au semnat-o, ceea ce lasă a se crede că în adevăr denunțarea este făcută, în urma unor instigațiuni, afară de Nicolae Condurache care mi-a zis că dnul Subprefect i-ar fi dat o palmă cu ocazia venirii sale în comună și asupra căreia declaranții întrebând atât pe dnul subprefect, cât și pe primar, consilierii și cei prezenți a-mi expune împrejurările cum s'au urmat, ei mi-au răspuns că dnul Subprefect n'a dat nici o palmă numitului, decât că soția sa venind în camera comunei unde era Dsa și făcând mai multă gălăgie, a vrut după mai multe invitații ce-i făcuse înainte, a o da afară, când soțul ei s'a pus în fața dlui Subprefect, punându-i mâinile în piept spre a-l împiedica de a o da afară și că atuncea dnul Subprefect i-a dat brânci, iar că altele n'au urmat.

Din acestea constat că în privința punctului I din denunțare că vânzarea vitelor, procedura este îndeplinită și autoritatea n'a făcut decât a executat legea iar asupra punctului II găsim că dnul subprefect Rujinschi n'a comis asemenea maltratări atât de când ocupăm noi funcțiunea de procuror cât și înainte, n'am auzit sau constatat vreodată că dsa se servește în administrația sa astfel și găsim că dnul Subprefect a fost puțin riguros cu legea care îi impune ca la moment să constate insolența numitului anunțându-ne pe noi spre a-l da în judecată. Acesta fiind rezultatul anchetei s'a dresat acest proces Verbal subsemnat de noi și cu prezenta care însoțit și de o copie după procesul verbal dresat de Dnul Director al Prefecturii la 15 August se vor înainta Dlui Ministru de Justiție.

Procuror,
Ghicescu

Subprefect,
Rujinschi A. Hlistu

I. Iftinie Primar

+ Niculae Aieftimoaiei	+ Eu Gheorghe Atomulesei
+ Eu Gavril Râpoșu	+ Eu Nicolae Condurachi
+ Eu Toader Burulană	+ Eu Ioan Aieftimoaiei
+ Eu Vasile Trifescu	

[Arh. St. Buc., Miș. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388 f. 307, 322.]

10

[București,] 19 Octombrie 1873

No. 28718

Domnule Ministru,

Am onoare a răspunde la nota Dv. No. 15.722 că prin articolul 1 din Circulara ce am împărtășit D-voastră pe lângă precedentă mea adresă No.27.852, am căutat a menține cu dinadinsul pentru trecut răspunderea proprietarilor și arendașilor care s'au folosit de munca locuitorilor și n'au plătit către Staț dările cu care sunt angajați.

N'au exclus dela această regulă decât pe acei proprietari care ar fi în măsură a dovedi că nu s'au folosit de asemenea muncă, deoarece nu e de resortul autorităților financiare a rezolva contestațiile ce s'ar ivi asupra angajamentelor urmate între proprietari și locuitori; iar aceștia din urmă, dacă se cred lăsați, își pot îndrepta legitimele lor tânguiri către autoritățile judiciare chemate a asculta ambele părți litigante.

Vă aduc dar rugămintea, Dle Ministru, să binevoiți a vă uni cu propunerea mea și a da ordine energice Prefecților să facă de urgență răfuirea rămășițelor ce ar figura prin comune din asemenea împrejurări potrivit articolului 1 din expusa circulară.

Primiți vă rog D-le Ministru, asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Director . . . ,

Ministru,
P. Mavrogheni

[Rezoluție:] Cu lucrările.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 114.]

11

[Galați,] 2 Noembrie 1873

No. 2937

Domnule Ministru,

Odată cu înapoierea petiției D-lui Ion Brașoveanu comunicată subscribului cu apostilul Domniei Voastre No. 1987 din 3 August a. c., am onoarea a vă prezenta și o întocmai copie după raportul D-lui Subprefect de Siret No. 4693 precum și în original anexele cuvenite la el spre îndeplinirea ultimului aliniat al apostilului Domniei-Voastre.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru a primi asigurarea prea osebitei mele considerații.

Director, . . .

p. Prefect . . .

[Rezoluție:] D. Prefect va observa dacă aceste învoeli sunt investite de toate formele cerute de legea tocmelilor agricole adică dacă sunt trecute în condica primăriei, și numai atunci este de competența administrativă, încât contrariu părțile lezate se vor adresa la justiție singura competentă. Să se înapoieze și anexele.

Fălcoianu

[Arh. St. Buc., Min., Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 116.]

Anexa I la doc. Nr. 11

Copie

după raportul D-lui Subprefect de Siret. No. 4693 din 23 Octombrie 1873

23 Octombrie 1873

Am pășit la comuna Vârlezi din plasa Prutu și cercetând împrejurările de care tratează reclamația D-lui Ion Brașoveanu ce mi-ați recomandat la încheierea

No.79, am constatat în adevăr D-lui Iancu Brașoveanu a contractat cu număr de locuitori de a-i face 32 fălcii secere, acel contract s'a copiat anexându-se aici copie întocmai; nu s'a făcut decât 1 falcie de secere de către Neculai Vasile Gâță și Gheorghe Mardare, ceilalți nu au fost consecvenți și astfel reclamantul cum mi-a probat cu procesul-verbal al primăriei Băleni No.869 anexat aci în copie a angajat alți lucrători în contul debitorilor de au efectuat acea secere.

Dintre debitori s'au prezentat un număr declarându-mi că recunosc angajamentul făcut cu Dl. Brașoveanu dela care în adevăr au primit 32 galbeni, dar că după câteva zile au răspuns acei bani prin unul din ei Constantin Gâță lui Burluc fost atunci primar spre a-i restitui D-lui Brașoveanu în nimicirea obligațiunei de muncă. Burluc chemat înaintea mea nu a negat că a primit 26 galbeni dela Gâță, spre a-i restitui D-lui Brașoveanu pentru rezilierea înscrisului de muncă, dar că i-ar fi răspuns la casa statului în comțul debitelor figurante asupra D-lui Brașoveanu din diferite contribuțiuni și recipisele tăiate din condici ar fi fost încredințate D-lui Gheorghe Brașoveanu, părintele reclamantului în loc de bani; aceasta nu mi-a probat-o cu nicio dovadă.

Reclamantul cum și părintele său D. Gheorghe Brașoveanu prezentându-se mi-au declarat că nu au primit asemenea bani nici recipise că dările-au plătit la Percepție — păstrând recipisele cuvenite și că nu au convenit niciodată, nici cu locuitorii debitori nici cu acel fost primar Burluc la desființarea înscrisului de secere, cerând a se satisface cu suma de 3100 lei de Galați prețul a 31 fălcii secere răspunsă locuitorilor de Băleni după Procesul-Verbal al acelei primării.

Cercetând apoi în cancelaria comunală mi s'a spus că acolo nu este nicio lucrare, fiind chestiunea pendinte înaintea Subprefecturii de Prut, de unde trimițându-mi-se dosarul No.109 ce se anexează aici văți vedea și Domnia Voastră că la început a fost dispus urmărirea locuitorilor și în urmă după contestația lor s'a revocat, înaintându-se chestiunea la judecătoria de pace.

Din cele expuse rezultă:

a) Că primarul Burluc a comis un act de incompetență și un act de abuz prin faptul că a primit 26 galbeni dela locuitori și nu'și dă seama de ei.

b) Locuitorii nu au rămas desfăcuți de obligațiunea ce au avut deoarece nu este desființată nici prin consimțământul creditorului nici prin judecată — și în fața acestora opinia mea este ca locuitorii să fie constrânși prin mijloacele legii de munci agricole la satisfacerea legitimă a reclamantului Brașoveanu; locuitorii să urmărească pe calea legală pe Burluc pentru suma ce a primit dela dâșii și despre care nu'și dă seamă.

Vă supun și petiția citată în original ce mi-ați recomandat.

pentru conformitate:
N. Panteli

Subprefect,
(s s) C. Atanasiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 118, 125. Copie]

6 Mai 1869

Inscris

Subsenmații locuitori din comuna Vârlezi declarăm prin acest înscris ce-l dăm D-sale D-lui Iancu Brașovanu să fie știut că la trebuință de bani ce am avut ne-am împăcat cu Dlui a ne da bani pe secere cu desăvârșit preț de 46 adică patruzeci și șase lei cursul de Galați vechi pe fiecare falcie și alta nimic în așa chip am priinit dela Dlui suma de treizeci și doi galbeni pentru care avem a secera suma de treizeci și două fălcii; această muncă, avem a o face în vara anului curent și care câți bani a primit și câtă muncă ne privește se lămurește mai jos în dreptul fiecărei iscălituri; însă la acea muncă ne obligăm cu condiția ca la cea dintâi vestire când se va face cunoscut să avem a merge din dată și să secerăm la orz, secară, ghircă și coluz ce ne va pune pe moșie D-sale ce are pe valea Vacei, Holintari, și Itești, etc. Productul avem și totodată să-l facem în clăi bune pe lanul D-sale, fără a da mijloc de întârziere secerișului ca prin aceasta de neurnmare a se scutura, căci la cazul contrar, ne va privi toată responsabilitatea pretențiunii sale fiind garanți unul pentru altul și toți pentru unul și pentru siguranța Dsale urmează ale noastre iscălituri cei ce nu știu carte prin punerea degetului; tot odată poftind și pe D-l Primar actual a legaliza aceasta după formă.

6 Mai 1869

1) Constantin Gâță	46 Lei 1 falcie	17) Vasile Gâță	46 Lei 1 falcie
2) Gheorghe Lăpușeanu	» » »	18) Alexandru Nofitu	» » »
3) Gheorghe Apostu Patrichi	» » »	19) Paraschiv Popa	» » »
4) Neculai Vasile Gâță	» » »	20) Gheorghe Mardari	» » »
5) Neculai C-tin Gâță	» » »	21) Gheorghe Cazacu	» » »
6) Petrachi Safta Pasamoiu	» » »	22) Gheorghe Dinu	» » »
7) Gheorghe Buzencli	» » »	23) Ion Prodan	» » »
8) Neculai Pocornicu	» » »	24) Ion Telegeanu	» » »
9) Enache Totolici	» » »	25) Gheorghe Duțu	» » »
10) Ianu Patrichi	» » »	26) Alex. Vârgolici	» » »
11) Manolache Brudin	» » »	27) Vasile Lovin	» » »
12) Vasile Ioan Patrichi	» » »	28) N-lai Torțu Brudin	» » »
13) Neculai Apostu Patrichi	» » »	29) Ion Hagas	» » »
14) Gavrilă Cocu	» » »	30) Gheorghe Ovidenie	» » »
15) Neculai Lungu	» » »	31) Gheorghe Marâiu	» » »
16) Costin Patrichi	» » »	32) Neculai Nofitu	» » »

Adică treizeci și două fălcii secere și bani una mie patru sute șaptezeci și doi lei cursul Galați vechi.

România
Primăria Comunei Vârlezi

Iscăliturile de mai sus în număr de treizeci și două fiind adevărate atât prin a lor înscriere în condei cât și prin punerea degetelor și după cererea ce ne-au făcut se încredințează.

6 mai 1869
No. 40

(Sub) Priinar,
Ion Ovidenie

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 119.]

Anexa III la doc. Nr. 11

Copia Nr. 869 dușă procesul verbal al primăriei Băleni.

17 Sept. 1871

Proces-verbal

Anul una mie opt sute șaptezeci și unu luna Septembrie în șaptesprezece zile. Noi Ștefan D. Șerbu, primarul comunei Băleni din plasa Siret județul Covurlui.

Având în privire suplica Dlui Iancu Brașoveanu din comuna Vârlezi Plasa Prut înregistrat la No.617 prin care cere a i se da actul doveditor ca cu obligația No.40, legalizată de primăria comunei Vârlezi a avut angajați un număr locuitori de acolo în secere suma de 31 fălcii în contul căror a tocmnit cinsprezece locuitori a secera acea cătîme de fălcii și anume Marin Rapotan, Gheorghe Rapotan, Ion Damian, Neculai Marin, Damina, Ion Rusu, Vasile Rusu, Ilie Panteli, Vasile Baractiru, Ion Baractiru, Gheorghe Damian, Cristea Damian, Tănase Marin, Neculai Marin, Vasile Danian și Ștefan Damian, acești oameni au fost alcătuiți a înființa a doi martori și anume Marin Dămian și Sandu Dascălu cu prețul de una sută lei falcie, cursul Galați vechi.

Această alcătuire a urmărit-o în vara anului 1869. Spre complectarea adevărului s'au chemat fețele ce au fost alcătuite care fără a nega au arătat că s'a primit suma deplină după alcătuire. Pentru regula Dlui Brașoveanu s'a eliberat prezentul proces-verbal.

Iscălit Primar St. Șerbu

Notar Daleu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 120. Copie.]

12

[București,] 9 Noembrie 1873

Nr. 16.705

Spre răspuns la raportul Dv. No. 9237 relativ la reclamația D-lui Ioan Brașoveanu asupra unor locuitori din comuna Vârlezi pentru îndeplinirea angajamentelor agricole vă invit Dle Prefect să observați dacă învoiala este investită

de toate formalitățile cerute de legea tocmelilor agricole adică dacă este trecută în condica primăriei numai atunci este de competență administrativă; în caz contrariu însă părțile lezate se vor adresa la justiție, singura competentă. Totodată vă înapoiez și anexele primite cu citatul Dv. raport.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 121.]

13

[București,] 17 Noembrie 1873

Nr. 17.059

Circulară la toate Prefecturile.

În conformitatea dispozițiilor luate de D. Ministru al Finanțelor prin ordinul circulară No. 28.916 publicat în Monitorul oficial No. 241 din 6 a curente, vă invită D-le Prefect ca potrivit articolului 1 din menționatul ordin, să luați energice și serioase măsuri a se face prin toate comunele acelu district răfuirea tuturor rămășițelor decurse din angajamentele agricole ce legalmente au fost încheiate între locuitori cu proprietarii de moșii și arendașii care vor fi obligați conform art. 18 din legea tocmelilor agricole să depună la 1 Decembrie viitor la cancelaria comunei listă de rămășițele ce vor mai avea pe la locuitori, ca astfel să se cunoască și să se execute părțile conform legii la îndeplinirea reciprocă a îndatoririlor ceși vor fi luat prin acele angajamente.

Totdeodată, cer dela Dv., Dle Prefect să puneți în vederea Consiliilor Comunale și să faceți a se observa ca în viitor toate angajamentele agricole să fie investite cu formalitățile prescise de art. 11 și următorii din legea tocmelilor agricole, adică cu consimțământul părților, legalizate de Consiliul comunal și trecute în condica ad-hoc. Orice învoială pentru care nu se vor fi păzit formalitățile prescise plus menționata lege, se vor considera ca nule și neexistente.

De executarea acestui ordin îmi veți raporta negreșit în luna Ianuarie viitor.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 115.]

14

[București,] 19 Februarie 1874

Nr. 2784

Din anexatul aci în copie raport sub No. 698 ce am primit dela prefectul districtului Roman relativ la reclamația D-lui N. Duca pentru dosirea a 17 desrobiri de pe moșia sa Pașcani din județul ce administrați și stabiliți acum în comuna Hăbășești din districtul Roman văzând că acei desrobiți posedă biletul prinăriei comunei Vlădești pe temeiul căreia proprietarul moșiei Hăbășești, i-a angajat pe munci avansându-le o sumă destul de însemnată Vă invit

D-le Prefect pe de o parte să arătați D-lui Duca a trage la răspundere pe calea justiției pe primarul care a liberat acelor desrobiți biletul ce vi s'a înaintat de Prefectura Roman că le sunt liberi a se angaja pe munci în altă parte, iar pe de alta pentru urmarea acelu primar care este contrară legii să-l revocați imediat din funcțiune dându-l și judecății și până la alegerea altui primar conform legii, afacerile comunei să regulați a se conduce de ajutorul său după cuvenita rânduială.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 357.]

Anexa I la doc. Nr. 14

Inreg. Min. Int.
2 Februarie 1874
No. 2086

No. 698/29 Ianuarie 1874

Domnule Ministru;

În urmarea ofiției Dv. No. 18.997/73, am dat ordin D-lui Subprefect al Plășii Siretul de Sus ca să meargă la Moșia Hăbășești spre a cerceta de pe moșia sa Pașcani județul Covurlui sunt așezați acolo și a constata identitatea persoanelor, datoria de munci agricole ce apasă asupra fiecăruia precum și dacă ei nu contestă această datorie, și dela Dsa am primit, acum cu raportul No. 184, Proces-Verbal ce a dresat la fața locului în această cauză prin care se arată că un număr din acei desrobiți într'adevăr sunt așezați acolo și de pe care Proces, pentru mai detaliată lămurire am onoare a vă comunica anexata de aceasta întocmai copie.

Totodată am onoare a vă supune la cunoștință că daraverile dintre D-l Duca cu acei desrobiți nu se poate lichida de Administrație.

- 1) Fiindcă parte din pretențiile Dlui Duca sunt contestate de desrobiți.
- 2) Că valoarea pretinsă de Dsa nu poate fi acoperită cu averea ce posedă datornicii.
- 3) Că pe temeiul biletului Comunei Vlădești județul Covurlui înfățișat de numiții desrobiți proprietarului moșiei Hăbășești unde ei s'au așezat i-a angajat pe munci avansându-le iarăși o sumă destul de însemnată.
- 4) Că ei ca ambulanți sunt astăzi puși în urmărire pentru contribuțiunile datorite Statului.

În cecece privește biletul eliberat lor de Primarul Comunei Vlădești, în baza căruia ei au venit de acolo la Hăbășești și proprietarul Hăbășeștilor le-a dat bani pe munci, am trimis acel bilet în original Colegului meu dela Covurlui, a se conforma ofiției Dv. cu No. 18.997 citată mai sus.

Binevoii, vă rog, Domnule Ministru a primi asigurarea prea osebitei mele considerații.

p. Director,
G. Kocea

Prefect,
Cant

[Rezoluție:] Se va comunica D-lui Prefect de Covurlui o copie după raportul de față cu invitare pe de o parte să arate D-lui Duca să tragă la răspundere pe calea justiției pe primarul care a eliberat bilet numiților desrobiți că sunt liberi a se angaja în altă parte iar pe de alta imediat să-l revoace și să-l dea judecății pe acel primar pentru urmarea sa care e contrară legii.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 353.]

Anexa II la doc. Nr. 14

16 Ianuarie 1874

România

Proces-verbal 16 Ianuarie 1874

No. 674

Subsemnatul subprefect al plasei Siretul de Sus, județul Roman, în urmarea ordinului No. 371 al D-lui Prefect de județ însoțit de copia oficii No. 18,997 din 21 Decembrie 1873 a D-lui Ministru de Interne, motivată de plângerea D-lui Nicolae Duca, posesorul moșiei Vlădești, județul Covurlui, astăzi transportându-ne la moșia Hăbăsești ce aparține de comuna Brătulești și procedând la efectuarea lucrărilor de care tratează menționatele ordine, rezultatul obținut a fost cel următor:

S'a adus mai întâi numărul de 12 desrobiți așezați pe acea moșie din luna Aprilie anul expirat de care tratează raportul Primarului acestei comuni trimis Prefecturii în copie pe lângă acel a Subprefectului No. 2645 din 10 Iunie 1873 și în prezența autorității comunale confruntându-se cu Dl. Neculai Duca s'a constatat identitatea persoanelor în modul următor:

Desrobitul Gheorghe Vintilă judele este acela care la Pașcani purta numele de Gheorghe Rusu.

Desrobitul Dumitru Vintilă este acel cu numele Mihalache Rusu.

Desrobitul Neculai Schiopu este acel cu numele Costache Feraru.

Desrobitul Gavril Vintilă este acel cu numele de Petrache Rusu.

Desrobitul Toader Ciubotaru este acel cu numele de Mandache Feraru.

Desrobitul sin Toader este acel cu numele de Neculai Șerban.

Desrobitul Gheorghe Feraru este acel cu numele de Mihalache Brumariu.

Desrobitul Vasile Alămaru este acel cu numele de Matei Ungureanu.

Desrobitul Vasile Stefanachi este acel cu numele de Neculai Carnaru.

Desrobitul Neculai Cobzaru este acel cu numele de Sava Cobzaru.

Desrobitul Manole Scripcaru este acel cu numele de Ion Garabet.

Desrobitul Costea Tobosaru este acel cu numele de Ion Ciobotaru și bătrânul orb care se numește Ilie Ciuraru, tot el și Neagu Ciuraru.

Iar pe desrobiții Vasile Evișu, Ion Ciuraru și Pantazi Ciuraru, cu care se completează numărul de 16 indivizi nu s'au găsit statorniciți pe această moșie precum despre aceasta ne-a dat încredințare și autoritatea comunală din care cauză nu s'a putut constata identitatea persoanelor.

S'a dat apoi lectură în prezența ambelor părți tuturor obligațiilor prezentate de Dl. Duca ce s'au văzut legalizate de autoritatea comunei Vlădești și desrobiții nu au contestat întru nimic validitatea lor în ceiace atinge datoria de muncă stipulată prin ele.

S'a dat apoi cuvântul D-lui reclamant Neculai Duca și D-sa după ce ne-a prezentat comptul de răfuială s'a mărginit la pretențiunea asupra acestor desrobiți în valoare de 14.371 lei 14 parale cursul Galați după cum se specifică o parte pe numele fiecăruia prin arătatul compt, intrând tot în această sumă atât procentul banilor cât și cheltuielile făcute în urmărirea lor pe baza obligațiilor luate de ei, prin angajamentele înfățișate de Dl. Duca.

S'a procedat după aceasta la răfuirea fiecărui din desrobiți prezenți aparte, față această cu părțile litigante și autoritatea comunală, din care operațiune rezultă sumele următoare:

Lei	Parale	
836	4	Mihalache Rusu
1.081	9	Neculai Carnaru.
754	16	Matei Ungureanu.
968	6	Neculai Șerban.
852	26	Mandache Feraru
1.045	37	Costache Feraru.
778	12	Gheorghe Rusu.
620	24	Mihalache Brumaru.
514	20	Neagu Ciuraru.
713	18	Ioan Garabet
865	8	Ion Ciubotaru.
860	31	Petrache Rusu.
<hr/>		
10.456	7	

sau adaos după comptul D-lui Duca debitele celor trei desrobiți absenți.

Lei	Parale	
765	23	Vasile
1.032	33	Ion Ciuraru
425	—	Pantazi Ciuraru

12,679 — 23 total la care capital reclamantul mai pretinde a se încasa prin analogie procentul banilor și cheltuiala de urmărire în sumă de lei 1,691 — 31.

14,371 — 14 Totalul cuprins în comptul primit pe lângă ordinul Subprefecturii No. 371.

S'a ascultat pe desrobiți și dânșii au venit a contesta această cifră, susținând cum că sunt încărcăți nevoind a recunoaște decât sumele datorate pentru munci după angajamentele socotite pe prețurile stipulate prin ele și a căror

valoare pe lângă alte sume bănești și luări de produse se rezună de cifra de 5510 lei 17 parale cursul Galați și împart desmembrată luată aceasta după partida de răfuială a fiecăruia astfel:

Lei	Parale	
383	4	Mihalache Rusu
520	29	Neculai Carnaru
319	36	Matei Ungureanu
509	26	Neculai Șerban
375	37	Ion Ciubotaru
369	39	Mandache Feraru
497	17	Costache Feraru
388	31	Petrache Rusu
324	3	Vasile
328	39	Gheorghe Rusu
191	11	Sava Cobzaru
112	20	Pantazi Ciuraru
235	4	Mihalache Brumaru
580	13	Ion Ciuraru
181	—	Neagu Ciuraru
188	28	Ion Garabet
<hr/>		
5510	17	

S'a observat de unde rezultă diferența între cifra ce se pretinde de Dl. Duca în aceia recunoscută de desrobiți și din întâmpinările sale s'a văzut că D-sa în urma emigrării fiind nevoit a se face muncile cu alți angajați pe comptul lor după cum se stipulează de art. 20-din legea tocmelilor pentru munci agricole, au fost forțați a plăti prețuri mai mari după cum aceasta se constată prin procesul verbal încheiat de Primăria Comunei Vlădești la 7 Septembrie anul precedent în registru la No. 855.

Asemenea se mai adaogă de fiecare nume câte 230 lei pretențiune de despăgubire pentru nescoaterea cioturilor de pe 15 fălcii de pădure de unde desrobiții au tăiat lemne de foc în timpul cât au șezut pe moșia Pașcani și care pretențiune vine a o susține Dl. Duca cu actul de constatare ce i s'a eliberat de Primăria Comunei Vlădești sub No. 1.328 plus 1691 lei 31 parale procentul și cheltuelile de urmărire.

S'a cercetat poziția materială a fiecăruia din acei desrobiți aflători la Hăbășești și s'a constatat ceea ce posedă fiecare mărginită, în vite și a nume:

Gheorghe Vintilă: o iapă roaibă cu stea în frunte, pișcătură la urechea dreaptă, o iapă murgă, coama, coada neagră cu stea în frunte și mânzul său sugar și o tretină murgă deschisă cu stea în frunte, coama, coada neagră, cu o pată albă pe spinare, toate acestea evaluate 18 galbeni.

Neculai Schiopu: o iapă neagră cu o pată albă pe spate stânga dinainte evaluată la 6 galbeni.

Gavril Vintilă: Un cal murg deschis, coama, coada neagră roșiatică, hrează în frunte pintenog de picioarele dinapoi și câteva pete albe pe spinare evaluat la $5\frac{1}{8}$ galbeni.

Conache sîn Toader: o iapă murgă deschisă, coama și coada neagră cu pete albe pe spinare cu furculițe la urechea dreaptă evaluată la 6 galbeni.

Toader Ciubotaru: o iapă închisă cu furculițe la amândouă urechițe și tintată în frunte și o iapă sură deschisă cu furculițe la urechea dreaptă evaluată la 12 galbeni.

Neculai Cobzaru: o tretină sură neagră cu stea în frunte și o pată albă pe spinare evaluată la $4\frac{1}{2}$ galbeni.

Gheorghe Feraru: o iapă sură închisă cu pete albe pe spinare și pe bot albă și în străjnic sur coama, coada sură evaluate la $9\frac{1}{2}$ galbeni.

Manole Scripcaru: o tretină neagră și tintată în frunte evaluată la 4 galbeni.

Dumitru Vintilă: un cal (armăsar) șarg, coama și coada neagră și cu o dungă neagră pe spinare evaluat $4\frac{1}{2}$ galbeni.

Vasile Alămaru: un cal (armăsar) murg deschis coama din stânga, cu bortă la urechea dreaptă și o pată albă pe spinare evaluat 9 galbeni.

Vasile Stefanachi: un cal murg închis, coama și coada neagră și cu stea în frunte evaluat 7 galbeni.

Ilie Ciuraru: un mânz sugar negru sur evaluat la 2 galbeni.

Numărul total al capetelor de vite, cai, este de 18 care evaluându-se de autoritatea comunală valorează 88 galbeni și pentru ca să nu se instrăineze de către proprietarii lor, acești cai până la definitivă rezolvare a chestiunii s'au dat în seama D-lui primar de Brătulești, mai ales, că somându-se pe debitori a se întoarce la comuna Vlădești unde au fost angajați sau a răspunde D-lui N. Duca suma ce datorează, dâșii la ambele aceste propuneri au rămas nedeciși și mai mult indiferenți.

Deci având în vedere că cu ocazia făcerii legalizării daravelor bănești dintre ei și creditori s'au mai ridicat contra lor pretențiunea receptorului fiscal pentru 277 lei 32 bani dările neplătite pe întreg anul 1873 cu arătare că ar fi puși în urmărire până la sechestru, li s'a făcut cunoscut că întru aceasta să se conformeze legeri fără a împieta câtuși de puțin dreptul de pretențiune a a D-lui Duca.

Tot asupra acestor desrobiți mai planează datoria de 5573 lei una parale c. p. către proprietarul moșiei Hăbășești care a venit a ne cere a i se face asigurare noi în față competenței ce ne este lăsată de lege i-am făcut și d-sale cunoscut că dacă se crede în drept să-și urmărească pretenția pe drumul legal.

Având în vedere cele cuprinse atât în ordinul D-lui Ministru de Interne No. 18.997 cât și în acel al D-lui Prefect No. 371 am cerut D-lui Primar biletul eliberat de Primăria Comunei Vlădești după care acești desrobiți s'au așezat

în această comună moșia Hăbășești și D-sa prezentându-mi-l în original l-am văzut că este înregistrat la No. 213 datat 1 Martie 1873 iscălit pentru primar I. Cuglia și pus pe el cu tuș sigiliul comunei Vlădești.

Am luat de îndată acest bilet în păstrarea noastră și interogând pe desrobiți că de către cine li s'a dat asemenea bilet dâșii ne-au arătat că și l-au procurat dela Notarul acelei comuni numitul Alecu Lefter și că pentru aceasta iar fi dat 2 galbeni prin desrobotul Ion Ciobotaru pe care nu s'a putut cerceta din cauză că nu se știe unde se găsește acum statornicit după care văzând biletul dimpreună cu Primarul Comunei pentru neschimbare l-am anexat la procesul verbal de față lăsând în cancelaria primăriei întocmai copie:

Așa dar în cele ce preced, mărginindu-se operațiunea de față s'a încheiat prezentul proces-verbal și subscris atât de noi cât și de toți cei prezenți la cercetare, în consecință regulăm ca în original să se prezinte D-lui Prefect de Județ dimpreuna cu comptul, biletul luat dela Primăria Brătuleștilor și acele 14 titluri depuse de Dl. Neculai Duca spre a regula cele ce va găsi de cuviință.

Totodată se va da în plase ordine circular primarilor ca pe viitor să nu mai tolereze așezare de hoarde, nomade prin comune, chiar dacă ar prezenta documente de călătorie în regulă fără autorizația expres a Administrațiunii Centrale, iar Primarului de Brătulești trimițându-se dosarul lucrărilor în chestiune i se va scrie ca lămurindu-se de cele ce conțin ordinele D-lui Prefect No. 371 cât și al D-lui Ministru de Interne No. 18.997 la stăruința D-lui Neculai Duca să-i facă satisfacerea legală fără a lăsa cel mai mic motiv de tânguirc.

Numai puțin i se va adăogi a face deîndată catagrafie de toți desrobiții cu familiile lor așezați pe moșia Hăbășești, după care garantându-i conform prexriptiunilor legii de Poliție rurală și având sub neadormită veghere polițienească, acea catagrafie să o prezinte subprefecturii, asemenea se va opri la dosarul din subprefectură întocmai copie după toate titlurile posedate de creditori, luându-se și dela Primăria comunei Brătulești chitanța formulă pentru darea în păstrarea ei, până la al doilea ordin a cailor asigurați pentru neînstrăinare.

N. Duca	(ss) Subprefect,
M. Robert	Al. Grigorescu
p. Primar, Gh. Dragu	Preceptor Gh. Popovici

Gheorghe Vintilă	Conachi Toader
Gavril Vintilă	Gheorghe Fararu
Dumitru Vintilă	Costea Toboșaru
Vasile Alămaru	Ilie Ciuraru
Vasile Ștefanachi	N. Cobzaru
Toader Ciubotaru	N. Schiopu
Manole Scripcaru	G. Noleanu

p. conf.,...

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 354, 355. Copie.]

[Popești-Palanga, 8 Octombrie 1874¹⁾]

Domnule Ministru,

În vara anului 1870, am treerat 34 banițe de rapiță, ce le-a produs un loc ce l-am avut semănat din toamna anului 1869, pe moșia Dnei Elena Belu, ce are arendaș, pe aceea moșie pe Dl. Ioan Christodorescu, când am finit de treerat și eram gata a prevesti pe Dnul Arendaș a mi-o dijmui, a venit un nor de ploaie pe când sus menționata rapiță era deja în arie și ca să nu o plouă și să nu se strice, am luat-o în căruță și am dus-o acasă; după trecere de două zile, m'am pomenit cu Dl. Gg. Angelescu, amplotiat, din partea Dlui Arendaș I. Christodorescu și cu un adj. de Primar din acel an Stoica Dragomir; au venit la domiciliul meu insultându-mă și chiar dându-mi brânci din casa mea și mi-au luat cu silnicie toate cele 34 banițe rapiță, sub ce cuvânt nu pot să știu, care până astăzi sunt lipsit de toate acele 34 banițe rapiță, cu care puteam și eu cu prețul care puteam lua după dânsă, a-mi susține hrana zilnică și a-mi putea plăti datoriile și interesele mele.

Pentru care dar, alerg cu lacrimi în ochi a vă ruga, Domnule Ministru, a nu ne lăsa să pierim, de năpăstuiala ce ni s'a făcut de Dl. Arendaș Ioan Christodorescu și a face de a mă despăgubi de prețul acelei rapițe, iar pe cel reprezentat din partea Dlui Primar, să faceți cum veți binevoi; las dar reclamațiunile ce am făcut Primăriei, care nu a putut face ca să fiu satisfăcut de dreptul ce mă crez că am.

Sunt al Dumneavoastră prea plecat supus servitor

Păun Neacșu din Comuna Popești-Palanga,
Plasa și Județul Teleorman.

[Rezoluție:] D-nul Prefect de Teleorman va cerceta singur această chestiune și fiind adevărat cele reclamate, va da ordine să despăgubească pe reclamant de rapița ce i se va fi luat pe nedrept.

Ministru,
L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755, Nr. 13, 9, f. 2.]

[Popești-Palanga, 15 Noembrie] 1874

Domnule Ministru,

La 8 Octombrie expirat, anul curent, am reclamat Domniei Voastre, că din partea Dlui Ioan Christodorescu, arendașul actual al moșiei Tătăreștii de Sus, Plasă și Districtul Telorman, am suferit o mare năpăstuire, că în anul

¹⁾ Data înregistrării.

expirat 1870, în silnicie mi-au luat treizeci și patru (34) banițe de rapiță, ce le aveam produse din pogoanele de pământ, cultivate pe moșia proprietărească care reclamațiune s'a înregistrat de D-voastră la No. 2874 sau 2876 din 8 Oct., cum se arată mai sus.

Nu știu Domnule Ministru dacă acea reclamațiune s'a înaintat de D-voastră prin autoritățile pendinte; ași cerceta cazul că eu am reclamat fiindcă eu n'am primit nici un rezultat până astăzi, sub care cuvânt numai pot suferi această năpăstuire, că m'au adus în poziție de a alerga de al doilea la mila și bunătatea D-voastră, și vă rog cu cel mai profund respect a ordona, cele ce veți găsi de cuviință unde ași putea să-mi câștig dreptul ce consimt că posed.

15 Noembrie 1874

Păun Neacșu, reclamantul din Com, Popești Palanga,
Plasa și Districtul Teleorman

[Rezoluție:] În original D-lui Prefect de Teleorman a cerceta și dovedind plângerea adevărată va da în judecată pe părât asemenea și pe primarul respectiv, care n'a făcut după lege convenita îndestulare reclamantului. De rezultat va raporta când va înapoia și aceasta.

Ministru,
L. Catargi

[Apostilă:] În original D-lui Subprefect de Teleorman să aducă imediat la îndeplinire cele ordonate de Dl. Ministru prin apostilul emis, raportând de rezultat când va înapoia și prezenta.

p. pref.
B. Florescu,

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755, 13, 9, f. 3.]

17

[Cosâmbești, 7 Decembrie 1874] ¹⁾

Nr. 3445

Domnule Ministru,

Subsemnații locuitori din Comuna Cosâmbești și Ghimbășani Plasa Ialomița, Dis. Ialomița, având vii sădite de mai mulți ani, conform vechilor legi și regulamente, pe moșia Țotroceașca, ce depinde de moșia Statului Bucu-Mătăsești sau Cotroceașca pentru care prima oară am plătit foștilor arendași, câte 18 lei vechi de pogon, iar mai pe urmă, până când moșia s'a luat în arendă de D. Constantin Maratea, dela actualii arendași D. Octavian Popia cu asociații D-sale, câte 24 lei vechi și în timpul acestui period care expiră la 23 Aprilie 1876, au fost rău obligați la plată, fără nici o formă legală, de numitul D. arendaș C. Maratea adică cu doi galbeni de fiecare pogon, astfel că nu putem agonisi din rodul viilor nici cel puțin darea anuală, a otaștinei dar cum spesele noastre de muncă.

¹⁾ Data înregistrării.

Pentru aceste motive venim, respectuoși Domnule Ministru și vă rugăm să binevoiți ca, conform legilor ce sunt în această privință și drepturilor ce avem să facem ca noi să plătim otaștina bănească după cum am avut învoiala când am sădit viile, căci în alt fel vom fi siliți a le părăsi și interesele moșiei să sufere din desființarea unei asemenea îmbunătățiri.

Devotați

Anastasié Blându	Radu Mosor
Nedelcu Dobre	Stan Ghebă
Marin Dobre	Stan Radu
Stanciu Voicu	Mihai Petre
Ion Oancea	Barbu Croitoru
Tudor Cojocaru	Petre Popa
Ivan Beșlega	Matache Matei
Petre Dumitru	Ioniță Matei
Nedelcu Aldea	Ciumu Alexe

[Rezoluție:] În original D-lui Prefect de Ialomița a cerceta și a ne da relație de împrejurare când va înapoia și aceasta.

p. Ministru,
Fălcoianu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4752, Ialomița 13/5, f. 3.]

18

[Ghindăoani,] 20 Decembrie 1874

Domnule Ministru,

Subsemnații locuitori din comuna Crăcăoani, cătunul Ghindăoani, din plasa Piatra, Județul Neamț, venim cu lacrimi a vă ruga să ascultați suferințele noastre ce întâmpinăm și din care am rămas cu desăvârșire săraci.

Cu zăpis ne-am angajat sau mai bine zicând *ne-au angajat*, să muncim munci agricole domnului Vasile Albu pe moșia Bațna din plasa Piatra, pe timp de trei ani care au expirat în toamna anului prezent; la facerea zăpisului am primit plata de doi ani înainte rămânând ca restul ce ni se mai cuvine să-l primim acum la finele anilor.

Am lucrat, Domnule Ministru, de cu primăvară până în iarnă neîntreput, căci nu ne mai dădea drumul măcar să ne vedem casele și copii, eram întocmai ca robii, însă acum la finele anilor în loc să ni-se mai cuvină să luăm plata anului al treilea, ne vedem încă scoși datori cu o sumă mai atît de mare ca și aceea ce o promisem la începutul anilor, adică am muncit trei ani fără ca munca noastră să poată plăti aceea ce promisem, și să putem măcar rămâne achitați de aceea ce promisem dacă nu ni-se cuvine să primim și restul. Răfuiala ce ne-a făcut d-nul Albu este ca după ce ne-a ținut ca pe făcători de rele, sub pază, în de-

cursul întregului an, apoi în loc să ne dea hrana pe prețuri omenoase, ne-a pus-o în socoteală cu prețuri neauzite; pe lângă aceasta ne-a pus pe spatele nostru, pe fugiți, morți, de moarte bună și chiar pe cei spânzurați de nevoi.

Dacă bunul Dumnezeu nu dădea roadă mai îmbelșugată, decât pe alte locuri, nouă ni-se găsea vină și ne punea diferența închipuită de D-zeu în seama noastră; cu chipul acesta nu trei ani de muncă neîntreruptă ci toată viața noastră de am munci, tot nu ne-am putea plăti de datoria către D-nul Vasile Albu.

Văzându-ne cu desăvârșire chinuiți și la întoarcerea noastră, iarna, la satul nostru găsim-ne casele pustiite, copii împrăștiați de foame pe la casele creștinilor și noi cu desăvârșire sărăciți, încât parte din noi am fost nevoiți a da pământurile câștigate cu muncă și sudoare pentru plata birului, am închis ochii, am mai vândut tot ce ne mai rămăsese dela robia aceasta de trei ani și ne-am hotărât să plătim D-lui Albu întreaga sumă ce ne pretinde — deși nu este drept — ca să fim odată scăpați de D-lui și să ne putem agonisi hrana de toate zilele, însă nici așa vedem că nu putem scăpa.

Am dat hârtie Primăriei noastre, ca să facă cunoscut D-lui Albu să-și primească banii cu cât ne-am răfuit, asemenea am dat hârtie și la Prefectură însă până acuma nu suntem scăpați. D-nul Albu, după cum vedem, nu vroește să ne primească banii, amenințându-ne iarăși cu munca.

Domnule Ministru, nu am fost datori D-lui Albu a munci după contract, decât în timpul acel de trei ani ce s'au sfârșit, prin urmare datoria ce se presupune d-lui trebuie s'o primească în bani; din cauza refuzului d-lui Albu, primăria fiind la dispozițiunea D-sale, nu vroește a ne întări zapisul pe la alte persoane, încât suntem peritori de foame; pe deoparte birurile, pe de alta nevoile noastre ne aduce la mormânt.

Singura nădejde este la Domnia Voastră, Domnule Ministru, vă rugăm, cu lacrimi, faceți să fim desrobiți dela D-nul Albu, ordonați cui veți crede a-l îndatora să-și primească rămășițele în bani, căci peste termenul zapisului nu ne mai poate îndatora la munci; ordonați administrației să ne lase slobăzi a munci pe la alții, căci Domnule Ministru, am auzit că străbunii noștri, plătind, au scăpat din robia Turcilor, Tătarilor și a tuturor neamurilor rele venite peste țara noastră, prin urmare faceți să fim scăpați și noi dela D-nul Albu; fie-i îndeajuns munca și sudoarea noastră stoarsă în trei ani.

Precum întotdeauna, Domnule Ministru, ați revărsat bunătatea D-stră peste cei asupriți, milostiviți-vă și asupra noastră de a ne scăpa.

Plătim totul cât a crezut D-l Albu, nu voim a face pagubă nimănui numai să fim scăpați.

Vă rugăm, din nou, cu lacrimi, nu ne dați uitărei, binevoii a ne scăpa de suferințe fără întârziere, ca nu din lipsa totală la plata dărilor Statului, să ne robim din nou, cu munca, pela alții.

Vă rugăm Domnule Ministru, a primi profundul nostru respect și devotament.

+ ul Simion a lui Const. Năstase	+ lu Vasile Manolache
+ Sandru lui Niron	+ Gheorghe Doroffel
+ Gheorghe Bilbor	+ Ion Toader Leonte
+ Simion Chemeș	+ Gavril Moga
+ Anton Ivancu	+ Dumitru a lui Ion Ștefan
+ Dimitrie Manea	+ Ion Rusu
+ Nicolae Toader Antoci	+ Anița lui Ch. a lui Gavril,
+ Ion a lui Toader Antoci	+ Vădana lui Th. Vs. a Nichitei
+ Gavril a lui Gurje Ioniță	+ Ion Dumitru Antoci.
+ Ion Moga	

[Rezoluția ministrului:] Se recomandă D-lui Prefect de Neamț, ca D-lui să meargă la fața locului și să cerceteze cazul de față și dacă va dovedi arătările adevărate, că locuitorii și-au mântuit angajamentul prescris, va da ordin Primăriei ca să le invoiască alcătuire cu orice persoane vor voi ei, pentru muncile agricole viitoare; încât privește pentru daraverile bănești și prețurile exagerate ce D. Albu pretinde dela locuitori, acestea neprivind pe administrație, va trimite pe ambele părți înaintea Justiției. D-nul Prefect îmi va face un raport detaliat de toate împrejurările ce va descoperi la fața locului, arătându-mi și dacă este adevărat că D-nul Albu a maltratată pe acești locuitori și la caz când ar dovedi aceasta, să-l trimeată înaintea Justiției; totdeodată mi-se va înapoia cu raportul, această suplică.

Ministru,
L. Catargi

7 Ian. 1875

[Apostila prefectului de Neamț:] Pentru constatarea celor reclamate și ordonate de D-l Ministru, prin rezoluția după prezenta petiție, va păși însuși subscrisul la 19 curent, la comuna Crăcăoani, pentru care dară se va da ordin D-lui Subprefect al plăsii Piatra, ca pentru ziua arătată să someze pe reclamanți prin anume ștafetă, ca să se prezinte în ziua termenului cu probele la reclamații, în localul primăriei Crăcăoani, căci în caz contrariu, constatarea se va face în neștiința lor. D-l Vasile Albu, D-sa va fi iarăși anunțat, ca să se prezinte la arătata comisie cu toate probele în această privință, și D-l Subprefect-de-Sus, se va da ordin ca primarul de Toplița cu condicele de angajamente agricole a desființatei com. Grumăzești, unde sunt transcrise angajamente de ale suplicațiilor cu D-l Vasile Albu. Se vor prezenta în arătata zi la comuna Crăcăoani, toți prezenți la ora 10 dimineața.

Prefect,
Roznovanu

Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4764, Neamț 13/22, f. 4, 22.]

19

Călărași, 12 Ianuarie 1875

Domnule Ministru,

Chestiunea ce formează obiectul reclamațiunei D-lui Anastase Blăndu și alți 18 locuitori din comuna Cosâmbești, primită aci cu apostila domniei-voastre 3445, tranșându-se în modul indicat prin anexatul în original Proces-Verbal,

redijată de ajutorul subprefecturii Ialomița cu respect supun cunoștinței domniei voastre, odată cu înapoierea suplicii.

Binevoii vă rog a primi asigurarea înaltei mele considerațiuni.

Director,
Nicolescu

p. Prefect,
G. Pemelescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4752 Ialomița 13/5, f. 1.]

Anexă la doc. Nr. 19

Proces-Verbal

9 Ianuarie 1875

Noi ajutorul Subprefecturii plășii Ialomița, Jud. Ialomița în consecința ordinului domnului Prefect Nr. 12915/874, pe lângă care s'a primit în original petiția D-lui Anastasie Blându și alți 18 locuitori din comuna Cosâmbesti, dată Domnului Ministru de Interne prin care arată că de către D-l Constantini Maratea arendașul moșiei Cotroceanca, proprietatea Statului se execută la plată a câte doi galbeni, pentru un pogon vie ce au sădite pe expusa proprietate.

Transportându-mă la localitate, unde am găsit asistenți atât pe reprezentantul D-lui Maratea, numit Vasile Dumitrescu cât și pe reclamanții locuitori, pentru care sfârșit am chestionat pe cel dintâi, ca să-mi motivez în virtutea căruia titlu percepe dela numiții câte doi galbeni pentru un pogon vie, răspunzând că sunt acum patru ani de zile, decând girează afacerile acelei moșii și când a intrat în posesiune, n'a găsit nici un act după care să fie urmat perceperea locurilor de vii, emis de către predecesorul său, fost în anul 1864 când a venit legea rurală și astfel povățuit interesului a făcut ca reclamanții locuitori să-și cultive viile, fără nici o altă reclamație potrivit înțelegerilor urmate între dânșii.

Am cerut apoi dela reclamanții locuitori ca să-mi arate actul anului 1864 despre asemenea plată, spre a putea proceda în conformitatea art. 13 din legea rurală și în unanimitate mi-au declarat că nu au nici un act pentru asemenea învoeli din anul 1864 căci și cu arendașul fost atunci, n'au făcut nici o învoială în scris, decât numai orală.

În fața celor ce preced, pedeoparte am pus în vedere primarului respectiv ca să facă a se respecta legea, iar pe de altă dresând acest proces-verbal, se va înainta D-lui Pref. spre îndeplinirea ordinului de mai sus.

Primar, M. H. Costescu

Ajutor, R. Marinescu

Anastasie Blându

+ Nedelcu Dobre

+ Marin Dobre

+ Stan Ghebă

+ Ioan Oancea

+ Barbu Croitoru

+ Ivan Beșligu

+ Petre Dumitru

+ Radu Mosor

+ Ioniță Matei

+ Mihai Petre

Vasile Dumitrescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4752 13/5. Ialomița, f. 2.]

[Valea Stanciului,] 14 Ianuarie 1875¹⁾

D-le Ministru !

Subsemnații locuitori din comuna Valea Stanciului plasa Jiului de Jos Districtul Dolj suntem în judecată cu Dl. Ion fiul și moștenitorul averii răposatului Hristoduro K. Tesameno pentru cötropirea părții noastre de moșie ce avem dela moșii și părinții noștri în hotarul Târnava, cu care acum ne aflăm în judecată la onorabila Curte de Casație din București. După recursul ce am făcut și până să ia judecata sfârșit, D. pârît unit cu subprefectul, locotenentul și cu un număr de grăniceri și milițieni prin săvârșire de bătae ne-au luat mai întâi grânele din arii și porumbii dela câmp cu carele și vitele noastre, de unde noi până acum pe vară n'am dat nici dijmă sau erbărit precum asemenea și părinții noștri și după ce ne-au luat toate produsele ne-au ținut și vitele și carele două luni de zile în timpul arăturii ne-a lăsat săraci cu desăvârșire, gonindu-ne și după locurile de muncă ce am stăpânit.

Pentru care cu cel mai profund respect vă rugăm Domnule Ministru să binevoiți a face cele de cuviință pentru despăgubirea noastră de produsele și de pierderea timpului cu vitele și carele și să rămânem în stăpânirea locurilor până ce va lua judecata sfârșit.

Devotați:

Ion Robitu

Marin Gârboi

Stan Robitu

Dinitrie Gârboi

Marin Robitu

Grigore Amza

Radu Iordache

Gheorghe Amza

[Rezoluție:]

Minist. de Interne

În original D-lui Prefect de Dolj a cerceta și a ne da relație de împrejurări când va înapoia și aceasta.

p. ministru,
Fălcoianu

n. 114 1875 Ian. 14.

[Rezoluție:]

N. 331 Primit 24 Ianuarie 1875.

Prefectura Județului Dolj

D. Subprefect de Jiu de jos va cerceta și ne va da relațiuni detaliate de împrejurări deodată cu înapoierea petiției în termen de zece zile.

P. prefect,
Sărăianu

N. 80

1875 Ianuarie 16.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15, f. 2.]

¹⁾ Data înregistrării.

[Filioara,] 20 Ianuarie 1875

Domnule Ministru,

Subsemnații locuitori domicilați în comuna Filioara, văzându-ne constrânși atât cu plata dărilor, către Stat, cu nevoile noastre zilnice, *cât și cu o mare sumă de bani, cu care ne-a încărcat D. Vasile Albu, ca rămășiță dela un zăpis de munci pe moșia Bahna*, ce avusesem cu D-lui pe timp de cinci ani, a cărui termen a expirat în toamna trecută, *am mers la D-nul M. L. Adamescu, arendașul moșiei Topolita*, rugându-ne a ne îngădui la nevoile noastre; D-lui consimțind, am și făcut, cu condițiuni priincioase, pentru noi un zăpis de munci pe termen de cinci ani, începători dela primăvara viitoare. Prin acest zăpis, nu numai că suntem asigurați de dările către Stat, de nevoile noastre și de banii ce ne cere Dnul V. Albu, dar avem și înlesnire ca să ne putem munci și ogoarele noastre, ca să nu fim strânși de nevoie și viitor a cumpăra pâinea cea de toate zilele, din târg, cu prețuri peste puterile noastre.

Am depus, primăriei de Filioara, zăpisele spre a le întări după legea muncilor agricole, însă Consiliul Comunal, ținând mai mult seama de interesele D-lui Vs. Albu, decât de lege și dreptul nostru prin Decizia nr. 5 din 13 Ianuarie 1875 ne respinge legalizarea sub cuvânt că din angajamentele ce avusesem cu D-l Albu la moșia Bahna ne-ar fi rămas o rămășiță și că acea rămășiță ar trebui s'o muncim în decursul altor cinci ani peste cei ce am nuncit după zăpisul, ce avusesem.

Deciziunea consiliului comunal, fiind lovitoare, atât în legea muncilor agricole, cât și în drepturile noastre, *am apelat'o tot astăzi* la Comitetul Permanent, încă văzând că Președinte al acelu comitet se află D-nul Manolache Albu, *fratele D-lui Vs. Albu* și temându-ne ca d-lui să nu partinească pe fratele său, venim cu siguranță a ne plânge și D-voastre, D-le Ministru, contra *nedreptăței*, ce ne-a făcut consiliul comunal, *respingându-ne legalizarea zăpiselor ce i-am depus*.

Domnia Voastră, Domnule Ministru, care întotdeauna ați ținut seamă, atât de pozițiunea noastră, cât și de nevoile noastre ați căutat a ne feri de asupririle la care am putea fi supuși, chiar cu ocaziunea modificării legii muncilor agricole ați susținut ca noi să nu putem fi îngreunați cu munci peste puțința noastră, atât direct cât și indirect, deaceea prin art. III, ați cerut ca contractul să cuprindă condițiunile stipulate între părțile contractante, iar in art. IV ați cerut ca nici o tocmeală de munci agricole să nu se poată face mai mult de cinci ani, prin urmare tot ce răsare, peste contract ca prisosință, peste cinci ani nu poate fi obligatoriu pentru noi, nu putem dar a fi siliți a munci D-lui Albu, decât în decursul a cinci ani ce au expirat, orice rămășiță trebuie s'o plătim în bani, după cum *rezultă din art. 22* din lege, cceace am și făcut dovadă [cu] suplica noastră aflată în primărie.

Consiliul Comunal, refuzându-ne legalizarea zapiselor făcute cu D-nul Adamescu, ne obligă indirect a munci D-lui Albu, sub pretext de rămășițe, nu alți cinci ani, peste contract, care a expirat, ci pe toată viața noastră și astfel legea muncilor agricole în mâinile consiliului comunal, ar deveni o literă moartă și noi nu am mai putea scăpa pe vejnicie de acei arendași care profitând de neștiința noastră, ne-ar arunca, pe fiecare an în socotelele noastre, rămășițe provenite nu din cauza nemunței noastre ci sub cuvânt că ne-a înlesnit cu hrana care a pus'o în socoteală cu prețuri înzecite; din asemenea împrejurări, un contract pe cinci ani, după cum a fost acel al D-lui Albu, ar deveni fără sfârșit și noi am fi reduși ca și la stare de robie.

Voința D-voastră, D-le Ministru, a fost ca noi să fim feriți de asupriri și să facem numai munci cuprinse în contract, pentru cinci ani, iar restul să-l plătim în bani.

Rămășița ce ne cere d-nul Albu și pe care o sprijină consiliul comunal nu curge din pricină că noi n'am muncit, căci am muncit cinci ani neîntrerupt, fără să putem măcar căuta de casele și pământurile noastre încât am rămas săraci; acea rămășiță este din încărcături, aruncate asupra noastră; noi nu ne-am dat în lături; ne-am dus la primărie, după cererea d-lui Albu și i-am depus banii în sumă cât ne-a cerut, numai să scăpăm, însă la termen, d-lui nu a venit; prin urmare consiliul comunal nici dintr'un punct de vedere nu era îndrept a ne respinge zapisele și a patrona pe D-nul Albu în contra legii.

În fața acestora venim cu lacrimi a ne ruga D-le Ministru, să desființați hotărârea Consiliului Comunal și să porunciți a ne legaliza, după lege zapisele cu D-nul Adamescu, care sunt în priința noastră; D-voastră ca părintele nostru, nu veți lăsa să fim asupriți și șărăciți căci nădejdea ne este numai la Domnia Voastră care întotdeauna ne-ați ocrotit. N'am consimțit niciodată a face munci D-lui Albu, ci din contra prin suplica dela primărie, l-am chemat să primească bani, prin urmare zicerea cuprinsă în Jurnalul consiliului comunal, că am fi recunoscut a face rămășițe de bani în muncă, nu este exactă, căci dacă am fi făcut o asemenea consimțire, fără îndoială că am fi eliberat contract D-lui Albu.

Pentru ca să puteți da hotărârea D-voastră în cunoștiință de acte, cu respect vă alăturăm deciziunea consiliului comunal.

Binevoiți, vă rugăm D-le Ministru, a primi încredințarea profundului nostru respect și devotament.

+ lu Th. al lui Ștefan	+ lu Th. a Oțeleai
+ Gh. Buhosu	+ Niculae Lazăr
+ Niculae Gr. Thodiresei	+ Vs. D. Iordache
+ Gav. Pascariu	+ Casandra lui Grigore
+ Gr. Iacob	+ Th. a Magdalini
+ Ion a Marinei	+ Chirilă Ichim
+ Ion Duba	+ Gavril Sevoî
+ Pavel al Marinei	+ Gh. Trifan
+ Niculae Gav. Bodrou	+ Zamfirache Zugravu

+	Gherasim Iordache	+	Niculae Cotarlă
	Gh. Nicu	+	Alexandru Vântu
+	Gr. Strugriu	+	Lazăr a Solomie
+	Dascălu Andrei	+	Ion Șerpoi
+	Chirilă Nechea	+	Mariuca lul Vs. al Năstasei
	D. Domiuti		

[Rezoluție: Se va trimite o copie, după aceasta, Prefectului, și i-se va scrie ca să o pună în desbaterea comitetului în prezența sa și decizia ce va lua să o comunice M[inisterului] pentru ca el la rândul său să vadă dacă acea decizie este în conformitate cu legea.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4674-Neamț 13/22, f. 6, 20.]

22

[Crăcăoani,] 26 Ianuarie 1875

Proces-Verbal

Astăzi anul 1875, Ianuarie 26 zile,

Subsemnatul Colonel Gheorghe Roznovanu, Prefectul Județului Neamț, conform însărcinării puse de Domnul Ministru de Interne prin rezoluția Nr. 17 dela 3 Ianuarie anul curent, pe suplica locuitorilor: Simion al lui Constantin Năstase, Sandu Miron, Gheorghe Bilbor, Simion Ghemeș, Anton Ivancu, Dumitru Manea, Nicolae Toader Antohi, Ion al lui Toader Antohi, Gavril al lui Gheorghe Ioniță, Ioan Magu, Constantin al lui Vasile a Nichitei, Vasile Manolache, Gheorghe Doroftei, Ion Toader Leonte, Gavril Neagu, Dumitru a lui Ion Ștefan, Ioan Rusu, Anița lui Gheorghe a lui Gavril, Văduva lui Toad. Nas. a Nichitei și Ioan Dumitru Antohi, din cătunul Ghiudăoani, comuna Crăcăoani plasa Piatra, tânguitoare contra dlui Vasile Albu, posesorul moșiei Bahna, pentru angajament agricol, încărcare, maltratare și altele.

Fiind al 2-a termen de fapt, pentru constatarea celor reclamate, după procesul Verbal, încheiat la 19/31, a curentei în fața locului și fiind adunați reclamantii, afară de Vădana lui Toader Vasile a Nichitei, asemenea fiind față și părătul în camera Primăriei Crăcăoanii, intrând în cercetarea tuturor punctelor reclamate precum și observând răfuelele făcute în fiecare an după angajamente și conform dispozițiilor Legii muncilor agricole, am constatat următoarele:

În anul 1871, cu două zapise scrise în condica tocmelilor agricole, a desființatei comuni Grumăzești, plasa de Sus, unde până la modificarea legii comunale a făcut parte la N 3 și 28, au fost angajați suplicații, împreună cu alții, a face munci agricole, prășilă, secere și coasă pentru banii luați și care aveau să primească, la finele a trei ani, care expira în toamna anului 1874; în acest interval numiții locuitori pe lângă că n'au fost următori a-și face complet munca ce erau obligați a face fiecare după angajament, dar apoi, unii nici n'au venit la muncă, încât și acea analogie, ce îi unea prin anganjamant sunt chezași

unul pentru toți și toți pentru unul, a rămas, fără îndoială și aceluia muncă, tot asupra lor ca să o facă; precum și în intervalul acestor trei ani, având necesitatea de hrană la munci și altele, au luat pâine și bani, tot acontul muncii, care negreșit urmează a fi achitați odată cu rămășița angajamentelor și a repartiții pentru acei ce n'au lucrat în anii următori.

2. Pâinea dată suplicaților, — după cum din partizele de daraveri între locuitori cu D-nul Albu, am constatat că n'a fost dată mai scump decât 7 lei 20 par, și 8 lei, cursul pieței vechi de fiecare stambol, prețuri care chiar din arătarea suplicaților, am constatat că a existat în anii 872, 873, 874 și sunt mai mici decât prețurile curente ale pieței Neamț și Piatra.

3. Făcând răfuirea fiecărui reclamant în parte, pentru fiecare an, de toate muncile făcute și luaturi, am constatat că asupra-le figurează datoria mai jos lămurită în care intră și rămășițele din angajamentul primitiv, deosebit datoria din nefacerea muncii după tocmeală, după expertize, făcute conform cu legea muncilor agricole și anume:

Rămășițe din angajament și luaturi pentru munci		Datorie din nefacere munci după angajament		
Lei	Parale	Lei	Parale	
143	20	54	16	Simion Constantin Năstase
174	20	86	6	Sandu Miron (N. a lui Gavril)
245	35	84	—	Gheorghe Bilbaru
311	22	42	—	Simion Ghemeș
237	9	22	5	Anton Ivancu
119	3	—	—	Dumitru Manea
296	19	36	—	Niculae T. Antohi
299	29	36	—	Ioan T. Antohi
235	2	—	—	Gavril a lui Gh. Ioniță
231	5	30	—	Ion D. Moga
247	20	36	—	Constantin N. a Nichitei
255	21	30	—	Vasile Manolache
333	31	—	—	Gheorghe Dorofeti (Toader Dumitrașcu)
302	3	30	—	Ion Toader Leonte
315	26	90	—	Gavril Moga
217	5	—	—	Ion Rusu (puncea)
259	17	30	—	Dumitru Ion Ștefan
84	7	—	—	Anița lui Gheorghe sin Gavril
4309	14	606	27	total

Totalul datoriei ce figurează asupra numiților mai sus care au fost față în ziua termenului, și din care datorie suma de 606 lei 27 par. rezultă din nefacerea angajamentului după tocmeală conform cu legea muncilor agricole, trebuie a primi d-nul Albu, bani, în natură urmărindu-i pe calea legală cât pentru cealaltă datorie în care este și rămășița din primitivul angajament și pe

pâinea luată în timpul muncii, conform obligației, trebuie a fi îndatorați să facă în cursul anului curent, sau viitor, lucru până la achitare.

4. Asupra reclamației de maltratare, am constatat din arătarea, tot a numiților, dela punctul al 3-a că n'a fost altfel, decât că sărbătorile fi oprea de a se duce la casele lor, ținându-i la Casa Posesiei, urmare care era în favoarea lor, căci ar fi trebuit totdeauna să piardă două zile de lucru, pentru una de sărbătoare.

Alte maltratări n'am constatat, că să fi suferit nici unul.

5. Intre reclamanți, Ion al lui Dumitru Antohi, deși a avut angajament cu toate acestea, în tot timpul de trei ani n'a fost la muncă și prin urmare nefăcându-și obligațiunea, nici nu putea să reclame.

6. Dintre reclamanții care au lucrat după angajament este și Văduva lui Toader Năs. a Nichitei care însă nu s'a prezentat la constatare.

7. Nici unul dintre suplicanți n'au contestat, datoria arătată la punctul al 3-a, *ceace probează că dânșii sunt numai învâțați și agitați, de alții*, care având nevoie de munci agricole și poate cu prețuri mai avantajoase caută de a-i îndemna la reclamații, de natura acesteia căci unii din reclamanți au arătat că ei nu s'au jelit nici de maltratare nici de prețul cu care li s'a dat făina de păpușoi.

Despre rezultatul acestor constatări, încheind-se prezentul proces verbal în originel se va înainta D-lui Ministru de Interne, odată și cu înapoierea petiției, recomandată spre convenită deciziune.

Prefect,
Colonel Răznovanu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4764 Neamț 13/2, f. 3, 23.]

23

[Ghindăoani,] 27 Ianuarie 1875

Domnule Ministru,

Subsemnații locuitori din cătunul Ghindăoani, comnua Crăcăoani, din Județul Neamț, cu lacrimi venim a vă mulțumi pentru că ne ați ascultat plângerea noastră, contra asuprirei ce suferim dela domnul Vasile Albu.

Domnul Prefect, intrând în răfuială, în adevăr a constatat că am fost încărcăți cu o sumă mare în răfuiala D-lui Albu, și astfel a făcut reducere în dosul fiecărei țidule ce păstrăm.

Venim din nou, Domnule Ministru, a vă ruga ca spre a ne putea scăpa cu desăvârșire de asuprire să binevoiți a ordona să ne primească banii pentru rămășița ce au constat asupra noastră, ca astfel să putem fi slobozi a ne angaja pe unde vom putea găsi mai priincios pentru noi, că nu ținându-ne îngăimați să cădem în grele datorii și să fim reduși în stare a nu putea plăti dările către stat și a ne îngriji de zilnica hrană, fiindcă noi acuma chiar și suntem executați

de dări, amenințându-ne că dacă nu le vom plăti până în trei zile, avem să fim fără voia noastră angajați pe alți ani la Dnul Vs. Albu, ceea ce ne-ar aduce din nou în sărăcie, căci deabia am mântuit zapisul ce avusesem cu numitul.

Apelăm la mila Dvs., Domnule Ministru, și vă rugăm cu umilință nu ne lăsați a fi sărăciți și robiți către Dl. Albu.

Binevoii vă rugăm a primi profundul nostru respect și devotament.

+ Eu Sandu lui Niron	+ Eu Moga Ion
+ Eu Gavril Moga	+ Eu Vasile Manolache
+ Eu Simion al lui Const. Năstase	+ Eu Gheorghe Dorofeti
+ Eu Gheorghe Bilbor	+ Eu Dumitru lui I. Ștefanache
+ Eu Anton Ivoncu	+ Eu Ion al lui Thoader Antoci
+ Eu Dumitru Manea	+ Eu Niculai a lu Th. Antoci
+ Eu Thoader Leonte	+ Eu Anța lui I. Gavril
+ Eu Gavril al lui Ioniță	+ Eu Vădana lui Aruști
+ Eu Constantin a Nichitei	+ Eu Simeon Ghemeș

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4764. Neamț, 13/22, f. 1.

24

[Cușmir,] 20 Februarie 1875

Inscris

Subsemnații locuitori din Comuna Cușmirului am rămas datori bani la D. Constantin Scafeșiu, arendașul acestei moșii și neavând să-i dăm, ne-am rugat de Dumnealui să binevoiască a ne aștepta de astăzi până la finele lunii lui August, anul curent, când atuncea negreșit vom răspunde de toată datoria ce se înseamnă mai jos la numele fiecăruia. La caz însă de nu vom răspunde de bani la arătatul termen, vom plăti fiecare câte zece franci pe fiecare zi de întârziere; această clauză, va urma până la achitarea a toată datoria.

Ne îndatorăm, cei subscriși, ca pentru facerea de bine, ce D-sa astăzi ne-a înlesnit, cu termenul mai sus arătat, vom secera, lega clăi și căra la aria D-sale, câte un pogon de grâu sau rapiță, socotit la fiecare 25 franci, câte un pogon drept dobândă.

Ne obligăm ca la data ce ne va vesti D-lui, prin omul D-sale, fără nici o zăbavă vom merge la pogoanele de secerat; la cazul însă când nu vom merge la prima chemare ce ni se va face, atunci fără nici o expertiză și fără nici un apel de judecată vom despăgubi pe D-lui cu 800 oca grâu sau rapiță socotit în bani 40 franci suta de oca, care bani îi vom răspunde tot la finele lui August anul curent, și pentru asigurarea D-sale am garantat unul pentru altul, toți pentru unul și unul pentru toți; tot deodată am rugat și pe D-nul Primar respectiv de a legalizat acest înscris conform legii și noi cei ce avem știință de carte ne-am scris singuri iar cei ce nu au știință de carte ne-am scris prin condeii scriitorului al acestui înscris și noi drept subscriere am tras cu degetul la numele noastre.

472 bani 53 Mitrache N. Chrigel am rămas dator patruşuteşaptezecidoi, bani 53.

82—60 Niţă Chiriguţi — Idem

79—50 Dinu Florea Drăgomirolul

148 Stancu M. Buică

264—15 Marin St. N. Rogojină

170—45 Preda Oreviceanu

119—40 Dinu Florea Pătrăşcuţ

94—25 George Celcovan

Primăria Comunei Cuşmiru

Cu acest act prezentându-se înaintea noastră cei subscrişi într'însul şi declarând că este dat de bună voe din parte-le au cerut legalizarea atât oral precum şi în scris prin petiţiunea adresată la No. . . . formată conform legii timbrului pe care bază se legalizează spre valoare.

Primar,

(ss) Brătan Boagiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4761 f. 10. Copie.]

25

[Craiova,] 22 Februarie 1875

Nr. 1721

Domnule Ministru!

La apostila D-voastră N. 114 pusă asupra alăturatei petiţiuni dată de opt indivizi din Comuna Valea Stanciului, am onoarea a vă supune cu respect la cunoştinţa D-voastră Domnule Ministru că acei indivizi sunt omorătorii lui Carianopol, proprietarul moşiei Greceşti. Ei au ridicat grăul fără a da dijună convenită şi după reclamaţia proprietarului s'a dispus a se da dijma. Impotrivindu-se autorităţii şi ameninţând cu moartea pe proprietar s'au dat judecăţii ca turburători.

Binevoiţi vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea prea osebitei mele consideraţii.

p. Director,

Mărin

[Rezoluţie:] La dosar Fălcoianu

Prefect,

Logadi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 1.]

26

Bucureşti, 27 Februarie 1875

Dlui Prefect al Judeţului Vaslui

Dnul Ț. Ț. Ursulescu, prin petiţia înregistrată la Nr. 430 reclamă contra Dlui Subprefect al plasei Racova, şi primarului comunei Doagele, care n'au

48

voit, cu toate ordinele primite dela Dvstră, a executa toamna trecută pe locuitorii acestei comune la îndeplinirea angajamentelor lor pentru munci agricole. Trimițând Dvs. copie după menționata reclamație vă invit Dle Prefect a vă informa și dacă arătările Dlui Ursulescu vor fi adevărate pe deoparte pentru această primă dată veți amenda cu o jumătate leafă, pe o lună, atât pe subprefect cât și pe primar, iar pe dealta veți lua severe măsuri pentruca pe viitor să fie executate acele munci agricole ce ar fi făcute conform legii.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4769 Vaslui 13/29 f. 2. Telegramă Copie.]

Anexă la doc. Nr. 26

Inreg. Nr. 430
26 Feb. 1875

Domnule Ministru,

Ca român domiciliat în districtul Tutova am profesiunea de arendaș al moșiilor Chițcani și Punișeni, din acel județ Tutova; interesul arendării reclamând necesitatea de a angaja locuitori pentru facerea de munci, am numărat o însemnată sumă de bani locuitorilor din comuna Doagele jud. Vaslui plasa Racova bazat pe formale obligațiuni ce mi-au eliberat și care le posed, deosebit apoi de aceasta, după invitațiile prin scrisori ale Dlui Primar, din acea comună și ale Dlui Subprefect, am mai răspuns și alți bani pentru plata dărilor lor numai pentru a nu mai avea nevoie ca să se oblige în urmă către alte persoane, cu toate acestea deși am dat bani dar în realitate, nu am putut avea niciun rezultat, numai din cauza Dlui Suprefect Costache Isăcescu și a Dlui Primar al acelei comune, căci acești Domni în loc a îndatora pe numiții locuitori ca să împlinească a face muncile în luni de zile, la plug în toamnă, după cum sunt obligați și după reclamațiunile ce am adresat, din contră mi-au lăsat muncile mele nefăcute și pe numiții datornici i-a dat a face muncile la diferite persoane m-am tânguit, Dlui Prefect de Vaslui, în mai multe rânduri, despre toate aceste persecuțiuni.

Dnul Prefect a dat cele mai serioase ordine dar în zadar a fost totul fiindcă numitul Subprefect nu a voit a da nici o considerare ordinelor și prin urmare nici locuitori nu mi-au dat la munca plugului în toamna anului conținut și nici nu a voit a aplica legea agricolă după cum a fost ordonat de Dl Prefect; cu un cuvânt, din așa împrejurare, dovedită numai din reaua voință a Dlui Subprefect Isăcescu, mie mi s'a cauzat o simțitoare pagubă în interesul agriculturii, fiindcă zișii locuitori ce datorau a face zile la plug nu au fost următori stându-mi plugurile în nelucrarc, din luna Septembrie și până la finele toamnei,

Domnule Ministru nu voi putea zice că nu avem legi, dar ce folos avem de ele, dacă nu se respectă chiar însuși de funcționari și noi românii ne pierdem averile număi din cauza abuzurilor ce comit unii din funcționari—precum am suferit și sufăr din partea numitului Subprefect.

Astfel fiind, vă rog, Domnule Ministru să binevoiți a regula sau orânduirea unei anchete, ori în fine să faceți de a numai fi lovit în interesele agricole și numiții locuitori să se execute la facerea muncilor după obligație, cele puțin măcar acum pentru primăvara viitoare.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea deosebitei stime și respect ce vă păstrez.

T. Ursulescu

[Rezoluție:] Se va pune timbru și se va comunica apoi în copie d Prefect de Vaslui, cu invitare că dacă cele aci expuse sunt adevărate, pe deoparte pentru astă primă dată va streful, cu jumătate din leafă pe o lună, atât pe subprefect cât și pe primar iar pe dealta va lua aspre măsuri pentruca pe viitor să fie executate actele de munci agricole ce vor fi făcute conform legii.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4769 Vaslui 13/29, f. 1.]

27

[București,] 6 Martie 1875

Nr. 4009

Am onoarea a transmite Dv. cu aceasta în original reclamațiunea înregistrată la No. 504 ce a supus onor Domnitorului Dl. arendaș I, P. Theodoru prin care reclamă contra D-lui prefect Logadi pentru nelegalizarea unor învoeli făcute cu locuitorii comunei Ciuperceni și pentru diferite amenințări, rugându-vă Dle Ministru ca să binevoiți a comunica cazul Procurorului general spre a face o anchetă și rezultatul cercetărilor să fie supus ministerului.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 4.]

28

[București], 6 Martie 1875

D. I. P. Theodoru arendașul Ciupercenilor, printr'o petițiune către M. Sa Domnitorul și pe care a publicat-o în Jurnalul Românul, arată că Dv. ați refuzat a-i legaliza niște învoeli cu locuitorii până ce va declara că va vota la viitoarele alegeri pentru candidatul guvernului și că acum câteva zile ați fi declarat în Casinul Iancy în auzul tuturor, că veți bate la spate pe alegătorii colegiului I care nu vor vota după cum veți zice Dv.

Arătați-mi toate împrejurările acestei plângeri.

Ministru,
L. Catargi

S'a expediat.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 6759 Dolj 13/15 f. 3. Telegramă.]

[București,] 8 Martie 1875

Domnule Ministru,

E foarte trist, Domnule Ministru, a mă vedea așa de greu izbit în arendarea acelei nenorocite moșii Lumașu din Districtul Dolj pentru care mă aflu numai sechestrat și urmărit pentru plata arenzii ei — din a cărei venit cel ce nu este decât numai pogonitul viilor și pentru care în neprecurmate și nenumărate rânduri v'am reclamat și după un șir îndelungat de debateri în cele din urmă ați decis, ordonând onor Administrațiunii Locale de Dolj a-mi împlini câte 9 șfanți pe pogon iar pentru restul până la 2 galbeni a-i reclama prin justiție.

Dar ce veți zice Domnule Ministru când veți cunoaște că și această ultimă decizie a D-mnei voastre zace în amorțire din partea zisei Onor Administrațiunii de Dolj, amânându-mă într'o zi într'alta fără nici o împlinire despre care nu îmi rămâne decât a alerga din nou la D-voastră, rugându-vă respectos a ordona cu mai mare seriozitate pentru grabnica îndeplinire, căci mă aflu cu totul izolat în urma celor descrise mai sus.

Primiți omagiile cu tot respectul ce vi-l datorez.

sem. P. Colonel N. Holban arendașul moșiei Lumașu din Distr. Dolj.

Dl. Simonide

[Rezoluție:] În original D-lui Prefect de Dolj a ne da relații detaliate de împrejurări, când va înapoia și aceasta.

p. Ministru,
Fălcolanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 38.]

[Vaslui,] 10 Martie 1875

Inreg. Nr. 4842

Domnule Ministru,

Drept rezultat ordinul Dvoastră No. 3474, am onoare a vă comunica că după arătările făcute în privința muncitorilor reclamați de Dl Teodor Ursulescu, s'a constatat că asemenea muncitori au fost în mai multe rânduri executați și chiar trimiși la mășina Dlui Ursulescu; însă unii dintre dânșii au reclamat la procuror că ar fi fost rău tratați și acea reclamațiune s'a recom:ndat Dlui Primar al comunei Doagele spre a cerceta cauza iar ceilalți protestează de a se mai duce ori după care împrejurare, stând chiar și doșiți.

Totdeodată vă supun respectos, la cunoștință că acele reclamate de Dnul Ursulescu, sunt nedrepte, căci subscrisul este personal încredințat despre concursul leal ce Dnul Subprefect respectiv a dat în cazul de față.

Binevoiiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi încredințarea prea deosebitei mele considerații.

Director,
Manaru

Prefect,
D. J. Donici

[Rezoluție:] Se va răspunde Dlui Prefect că dacă Dnul Ursulescu a făcut asemenea vexație, Dsa urma să-l dea judecății și pe viitor să ia măsuri a nu se mai urma asemenea necuviințe.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4769 Vaslui 13/29, f. 3.]

31

București, 22 Martie 1875

No. 3545

Domnule Ministru,

După mijlocirea din adresa Dv. No. 4009, însărcinând pe procurorul General al Curții de Apel din Craiova ca să facă o anchetă în privința celor reclamate de Dl. I. P. Theodoru contra Dlui Prefect Logadi, am primit acum din parte-i raportul No. 2016 prin care îmi comunică rezultatele anchetei ce a făcut.

Precum veți vedea și Dv. din acest raport pe care vi-l înaintez în copie, după cercetările făcute, nu rezultă vreun fapt calificat de lege crimă sau delict în greutatea Prefectului. Prin urmare, acest Minister, fiind cu totul incompetent în privința celor reclamate în contra Dlui Prefect, rămâne ca Dv., să luați măsurile ce veți crede de cuviință.

Primiți, vă rog Dle Ministru, asigurarea distinsei mele considerații.

Șef Secțiunii,
C. Aronescu

Ministru,
Al. Lahovari

[Rezoluție:] 29 Martie. Se va face un comunicat care se va publica în Monitor încât privește ancheta D-lui Procuror.

În cât privește întărirea contractului se va telegrafia Dl. Prefect, ca să dea ordin primarului ca, convocând Consiliul Comunal și fiind zapisele conform legii tocmellor, ca să nu îngăduie clause precum sunt în contractul de care se face mențiune, să-l întărească, bineînțelegându-se că clausele ilegale puse în acest zăpis să se scoată.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15 f. 6.]

Anexă la doc. Nr. 31

*Raportul Procurorului General Curtea de Apel Craiova
sub No. 2016 către acest Minister.*

Însărcinat fiind de Dv. prin ordinul No. 2831 a cerceta dacă este adevărată plângerea Dlui I. P. Theodoru adresată Înălțimii Sale Domitorului contra D-lui Prefect Logadi

Am ascultat pe numiții, pe persoanele ce ambii mi-au propus, ca martori în susținerea și combaterea acelor pretinse am întrebat mai multe persoane din diferite clase ale societății, am voit să aflu mobilul reclamației de față; din toate, am descoperit în loc de probe și partizani ai Dlui I. P. Theodoru, o indignare și regret general pentru născocirea pretinselor fapte asvârlite cu multă ușurință asupra Dlui Logadi; iar mobilul este: I) ura și pasiunea ce deja domina pe D. Theodoru, din cauză că, voind să cutreere străzile Craiovei cu o locomobilă de arat și transport și să apese pe locuitori prin învoeli cu totul stranii, Dl. Logadi, îl oprea și II) lea din îndemnul inamicilor Dlui Logadi care se pretind și autorii petițiunii în chestiune, după informațiile ce le am.

Plângerea Dlui I. P. Theodoru se rezumă în aceste pretențiuni:

a) că în ziua de 17 Februarie, Dl. Logadi pe când se găsea la Prefectură în camera sa, i-a refuzat legalizarea învoelii agricole dela moșia Ciuperceni sub cuvânt că i-ar fi pretins votul pentru noile alegeri.

b) că Dl. Logadi ar fi amenințat în Casinul Iancy pe alegătorii din colegiul I cu expresia «îi va bate» dacă nu vor da votul lor pentru candidatul ce va propune.

Din cercetările ce am făcut, am onoarea a vă supune la cunoștință următoarele împrejurări:

a) asupra primei petiții:

Dl. Prefect Logadi în urma rugăciunii ce i s'a adresat de către Comitetul Permanent și în vederea economiei de lemne, a părăsit Cabinetul Dsale fiind prea spațios încă dela sfârșitul lunii Ianuarie și lucrează în aceeași cameră cu Directorul.

În ziua de 17 Februarie a.c. pe când Dl. Logadi lipsea dela Prefectură, I. P. Theodoru se prezintă în camera Dlui Director cu o petiție și un concept de învoială reclamând contra Primarului comunei Ciuperceni că-i refuză legalizarea învoelii.

Dl. Director neluând nicio măsură în privința acestei reclamații până la venirea Dlui Prefect, numitul Theodoru se retrage.

La 21 venind iar Dl. Theodoru, găsește pe D. Prefect și Director fiind prezenți D-nii A. Economu membrul Comitetului Permanent și pe D. Paciuera inginerul județului în fața cărora Dl. Director prezintă Dlui Prefect suplica Dlui Theodoru, pe care citind-o îi răspunde «că asemenea plângere trebuia să fie adresată Comitetului Permanent».

În urmă, de curiozitate și în prezența tuturor dă citire condițiilor din conceptul de învoială și se oprește asupra art. 10 care este redactat în modul următor: «și pentru acestea eu îmi rezerv dreptul ca la caz când vreunul din locuitori nu se va purta bine cu oamenii mei sau nu-și vor îndeplini datoriile cu exactitate, a-i depărta după moșie după adunarea recoltei anului și în urma unei constatări prin proces verbal al autorității comunale, fără nici o judecată și fără a avea vreo pretenție asupra-mi, și ori care dintr'înșii se va prinde cu

produse sau fructe furate sau asemenea fără a fi dijmuat, aceluia îi voi lua de contrabandă tot ce va avea în astă moșie fără nicio judecată ».

În fața acestei condițiuni care conține echivocități și clauze penale puse în aplicațiune, ar fi prea împovărătoare și inumane, Dl. Logadi zice: « că chiar dacă acel concept ar fi în regulă totuși Primarul trebuie să refuze legalizarea învoelii, fiind contrarie dispozițiilor ar. XV din legea tocmelilor și ordinului Dlui Ministru de Interne sub No. 5249 din 31 Martie 1873.

Terminând, îl consiliază că ar fi echitabil și moral a scoate asemenea clauze neuzite.

După o discuție de o jumătate de oră, Dl. Theodoru, convine a face oarecare modificări și luând actele ce prezentase Dlui Director în ziua de 17 pleacă. Nici o vorbă ofensatoare pentru Dl. Theodoru nu s'a petrecut cu această ocazie.

La 25 acea lună D. Theodoru se prezintă iarăși la Prefectură cu petiția și conceptul despre care s'a vorbit mai sus petiția se înregistrează la No. 337, iar conceptul observându-se de D. Prefect și observând că nu s'a făcut modificările vorbite, pune rezoluția următoare:

« Se recomandă Dlui Subprefect suplica de față spre a o recomanda Primarului și să confirme legii iar după insistența Dlui Theodoru i se dă înapoi. De această măsură a Dlui Logadi, se supără și începe a vorbi cu tonul tare pentru care s'a invitat să fie mai respectos și să nu uite localul unde se află; retrăgându-se a declarat că va reclama.

Din cele expuse mai sus rezultă:

I) În ziua de 17 Februarie fiind constatat că cabinetul Dlui Prefect era închis și neîncălzit încă mai de înainte, iar suplica cu conceptul de învoială, că, s'a prezentat Dlui Director precum însăși mărturisește, apoi nici că se poate presupune că D. Theodoru ar fi avut vreo convorbire cu D. Logadi care în acea zi nici că venise la Prefectură și prin urmare este inexact că s'a pretins Dlui Theodoru votul, mai cu seamă că după declarațiunile mai multor persoane și a martorilor propuși de D. Theodoru se vede că D. Logadi nimănui și nici Dl. Theodoru nu s'a încercat a-i forța conștiința.

II) Din conversația ce a avut-o în ziua de 21 și 25 Februarie, rezultă că Dl. Prefect nu i-a refuzat aprobarea învoelii deoarece:

a) Nu era competentă să primească sau să refuze o învoială, fiind de resortul Comitetului Permanent.

b) că, chiar de ar fi trecut peste competența sa totuși nu era o învoială în regulă subsemnată de ambile părți ci numai de Dl. Theodoru precum se vede din originalul concept anexat.

c) și că, dacă era o învoială în regulă, totuși avea condițiuni inumane și prohibite de art. XV din legea tocmelilor agricole. În acest considerățiune, nici o altă observațiune nu a întâmpinat Dl. Theodoru decât aceea scrisă mai sus.

II Asupra secundeii pretențiuni.

Intr'una din serile lunei Februarie, pe când se găseau în Caziul Iancy D-nii N. Zotreanu, G. Săulescu, N. C. Pișeacov și P. Petrescu convorbind împreună, se prezintă Dl. Colonel Logadi și se oprește lângă numiții care stau în picioare spre ușa intrării.

Intre alte discuțiuni, s'a vorbit și în privința unor contestații și a alegerilor viitoare în modul cel mai familiar și amical. Cu această ocazie Dl. Logadi le spune că va combate opoziția în Colegiul II-lea, III-lea și al IV-lea fără însă a vorbi și de colegiul I-iu din care făcea parte Dl. I. P. Theodoru.

Prin urmare, chiar dacă cuvântul Dlui Logadi de a combate s'ar interpreta în mod judaic, totuși persoana și poziția Dlui Theodoru era destul de asigurată făcând parte din Colegiul I pentru care D. Logadi nici că și-a manifestat opiniunea, precum rezultă din declarațiunile unanime ale tuturor persoanelor care s'au ascultat de noi.

Astfel fiind, și această a doua alegațiune este inexactă și lipsită de vreo probă serioasă.

Se anexează petiția Dlui Theodoru și actele sub No. 1 până la No. 17 inclusiv.

Primiți, etc.

pentru conformitate,
V. Doxescu

Procuror general
(ss) A. Economu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 7, 8, 20. Cople.

32

[București,] 24 Martie 1875

D-le Prim Ministru,

Ancheta D-lui Logadi s'a făcut.

Petiția mea dată Măriei Sale a fost susținută de 7 martori; văd că până astăzi tot ocupă Dl. Logadi fotoliul de Prefect; vă rog cel puțin înapoițați contractul meu original ce vi s'a trimis cu ancheta și ordonați a legaliza și a se trece în condica tocmelilor agricole conform legii; pe viitor să nu ne mai re-fuze Primăria legalizările și D-nii Prefecți să nu-și mai însușească dreptul a aproba contractele de muncă ce facem cu muncitorii, căci legea agricolă nu-i dă acest drept.

Astă toamnă n'am semnat un bob de grâu, acum unu mă lasă Primarul a lua pe locuitori la lucru fără contract.

Cu ce am plătesc Statului 9000 Napoleoni, pentru Ciupercenii dacă nu mă lasă să-mi muncesc moșia.

1600 familii zbiară a le face contract, și să le dau drumul să are căci zăpada s'a luat și eu stau în București a implora înapoierea contractului și autorizația legalizării sale.

Vă rog încăodată binevoii și tratați afacerea de urgență, căci mă amenință. și pe mine și pe nenorocii de săteni cu această protecțiune o nenoricire mare

devotat,

I. P. Theodoru

[Rezoluții:] Grabnic cu lucrările.

L. Catargi

După rezoluția pusă de Dl. Ministru al Justiției sub Nr. 3545.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dol] 13/15 f. 5.]

33

26 Martie 1875¹⁾

Domnule Ministru,

Suntem locuitori din Județul Vlașca în comuna Neamțu și Baci, plasa Glavaciocului, proprietate astăzi a D-lui Pană Olănescu; arendașul acestei moșii, a-nume Vasilache Silelis, de origină Grec, se află în cel din urmă an al contractului de arendare, adică la 23 aprilie anul curent, și urmează a eși din stăpânirea moșiei. — Domnule Ministru sunt mai mulți ani de când acest nemiloș arendaș ne exploatează sub toate felurile; acum fiind în cel din urmă an, a trecut peste toate cuvintele; la socotelile ce singur își face ne încarcă peste măsură și nu voește a ține cont nici decum de munca ce am făcut; pogoanele de muncă nu sunt pogoane, sunt aproape fâlci și D-lui le ține drept un pogon; zilele ce i-am muncit nu voește a ni le ține în seamă, între altele unii din noi fiind obligați a-i da câte o găscă; ne obligă a-i plăti în bani câte cinsprezece lei una, nevoind a primi găscă în natură, fără să fim datori din anii trecuți la socoteală pe fiecare ne face datori cu sume însemnate. Biletele ce păstrăm fiecare, din trecut, dovedește aceasta, și cu atât mai mult asupririle ce ne-au făcut în toți anii. Ne-am speriat, Domnule Ministru de lăcomia acestui om, care a mers până aproape a da foc satului întreg; au ars mai multe case, primăria comunei și tot ce a avut fiecare locuitor și nici o îndestulare din parte-i nu am văzut. Alergăm la Domnia Voastră, Domnule Ministru, rugându-vă cu cel mai adânc respect să binevoii a ordona să vie în fața locului un ampoiă din partea Prefecturii respective, care să cerceteze față cu arendașul, pe fiecare locuitor dintre noi, fiind numai cu acest chip mijlocul de a descoperi adevărul, când să fie primit din parte-ne, unul din vecinii arendași D. Nae Hristodorescu, care umilit de năpăstuirile ce a văzut singur, că ni se face, s'a însărcinat asta din parte-ne la socoteală, pentru lămurirea dreptului fiecăruia, și care să formeze o listă

¹⁾ Data înregistrării.

generală cu amplotiatul Cârmuirii, deslușitoare pentru adevărata datorie a fiecăruia dintre noi.

Prea plecați:

Obștea locuitorilor din Comunele: Neamțu și Baci reprezentată prin noi; Dobre Cioaba; Constantin Scutelnicu și Alexandru Dobre.

[Rezoluție:] Minist. de Interne. În original D-lui Prefect de Vlașca a însărcina chiar pe Dl Subprefect respectiv a merge la fața locului și împreună cu primarul și prezenți fiind reclamanții sau imputerniciții lor să se socotească locuitorii, aducându-se la îndeplinire actul de învoială, fără asupra nici uneia din părți dându-se Judecății cei care ar căuta să abuzeze de buna credință părții celei-lalte. De rezultat mi se va raporta când se va înapoia și această petiție.

1875 Martie 26

p. Ministru,
A. Fălcoianu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4754, f. 21 și 11.]

34

[București,] 30 Martie 1875

Telegramă D-lui Prefect de Dolj

Văzând rezultatul anchetei procurorului general, în privința lui I. P. Theodoru, vă invit a da ordine Primarului respectiv să convoace Consiliul Comunal pentru a legaliza imediat actul de învoială, dacă va fi conform legii tocmelilor agricole, bineînțelegându-se că orice clauză ilegală trebuie scoasă din acele zapise.

[Arh. St. Buc. Min. Int. Div. Adm. dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 9. Telegramă. Copie.]

35

[Craiova,] 10 Aprilie 1875

Nr. 4757

Domnule Ministru,

Printr'o învoială agricolă depusă spre legalizare de către Dl. Theodoru arendașul moșiei Ciuperceni și ale cărei stipulațiuni și echivocități făceau impracticabilă executarea ei, despre care am încunoștințat D-voastră, în urma reclamațiunii D-lui Theodoru s'a impus locuitorilor, la un aliniat, ca să plătească câte trei galbeni pogonul de vie.

Această impunere aducând vexațiuni locuitorilor, a provocat nemulțumire.

Pentru modul cum s'a urmat darea dijmiei pentru acele vie, s'au tratat prigoniri și mai înainte. Cercetând dar dosarele Prefecturii, am onoarea a supune la cunoștința D-voastră istoricul chestiunii sub toate fazele prin care a trecut.

În anul 1868 locuitorii au reclamat Măriei Sale și Onor Ministerului contra arendașului de atunci Pișeacov că le pune mari condiții asupra viilor, La cerce-

tarea făcută, subprefectul a constatat că locuitorii după o simplă înțelegere cu foștii arendași până la 1863 au plătit dijmă în natură din 10 rânduri unul; că dela 1864, data promulgării legii rurale încoace, au plătit în bani darea: 14 sfaști pogonul după învoiala înscrisă făcută cu arendașul Tudor Coman.

Arendașul Pișacov și locuitorii la facerea anchetei convenind între dânșii, a rămas ca pentru anul 1868 să-i plătească de pogon 20 sfaști și locuitorii să-și culeagă rodul viilor; iar de aci înainte, de nu se vor înțelege să recurgă la justiție.

S'a supus rezultatul anchetei la aprecierea D-voastră și s'a primit răspunsul ordinul Nr. 16.024 din anul 1868 prin care nu se aprobă regularea făcută de subprefect: că a plăti locuitorii mai mult peste învoială din trecut, statuându-se că aceasta nu este de resortul administrativ și prin urmare să se țină lucrurile în statu-quo.

După aceasta locuitorii au reclamat Prefecturii, că ducându-se la vii servitorii arendașului i-au bătut, că subprefectul îl protejează și nu liberează ordin către comună în consecință aceluia al Prefecturii și al onor Ministerului. Prefectura a ordonat a nu se face vreo năpăstuire și a se da judecății culpabilii ceeaice s'a și făcut.

În 1869 August locuitorii au reclamat din nou onor Ministerului. Subprefectul după ordinul ce i s'a dat, s'a transportat la fața locului și a constatat că: deoarece locuitorii n'au așezământ cu proprietatea pentru sădirea acelor vii pe care să se întemeze și fiindcă cea mai mare parte din ei au primit învoiala arendașului Pișacov, acest arendaș este în drept a trata învoielii pe considerentul că ei au avut diferite învoielii cu foștii arendași cu plată în bani.

Predecesorul nostru de pe atunci admite opinia subprefectului, dând ordin a se executa și a supus-o onor Ministerului Finanțelor căruia aparținea atunci dirijarea Domeniilor Statului cu raportul No. 7252 din 10 Septembrie 1869, dela care nu s'a mai primit un răspuns.

Acum după ordinul ce am dat la 17 Februarie trecut sub no. 2062, am primit din partea subprefectului anexatul Proces Verbal dresat de ajutorul său în fața locului la 23 acea lună, prin care constată că actualul arendaș impune locuitorilor a plăti trei galbeni pogonul de vie.

Acestea fiind împrejurările și având în vedere circularele Dv. No. 13.505 și 16.647 din anul 1872, vă rog Domnule Ministru să binevoiți a ne soluționa D-voastră.

Binevoiți vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea prea osebitei mele considerații.

p. Director, Marin

Prefect, Logadi

[Rezoluție:] Se va răspunde D-lui Prefect că soluția în această chestie este deja dată, că se urmează pentru vii conform alcătuirilor ce au și la caz când ar urma neînțelegeri între ei să menține statu-quo și să-i trinită înaintea justiției.

L. Catargi

[Arh. St. Bnc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 29, 50.]

Anexă la doc. Nr. 35

Proces verbal

Astăzi anul una mie opt sute șapte zeci și cinci luna Februarie douăzeci și trei.

Noi ajutorul subprefecturii Câmpul conform cu telegrama D-lui Prefect No 2062, venind astăzi la fața locului în comuna Ciuperceni, pentru a face constatare dacă locuitorii cu vii după această proprietate, dau otaștină în natură sau o plătesc în bani și în prezența primarului acestei comuni precum și o parte din locuitori, intrând în cercetare, se constată atât din actele ce există în primărie, precum și din declarația oamenilor cu știință că aceste vii fiind din acelea ce după vechile așezăminte respectate și de legile în ființă, urmează să dea otaștina în natură, însă acum se constată că locuitorii o plătesc bănește pogonul trei galbeni fără voia lor ci după impunerea arendașului.

Cercetând apoi de când locuitorii plătesc această otaștină în bani, se constată că în anul 1866 au făcut această învoială a plăti otaștină în bani și au urmat până în anul 1873; fiindcă trăgeau și alte foloase din moșie de care astăzi nu se mai bucură și la intrarea actualului arendaș în moșie, n'au făcut nicio asemenea învoială, rămânând a o da în natură, însă fără consimțământul lor, au fost strâmtorați de către arendaș și au plătit în bani până acum.

Pentru care s'a dresat acest Proces Verbal și în original se va înainta D-lui Prefect.

Primar, Ion M. Nedelca

Subprefect,...

Consilieri. Stan Grasu, Marin Cargeatu, Preda Delia, Radu Pârcălabu, Florea Sciligiu.

Locuitori: Marin Măciucă

Radu Măican

Iță Casapu

Ion Sângerosu

Petre Mițoi

Dinu Mancea

Ion Casapu

P. Costantin

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 30.]

36

Craiova, 10 Aprilie 1875

Ministerul de Interne București

Primarul Rastului legalizând fără voia noastră învoiala cu arendașul Pișeacov acum o execută cu dorobanți, vă rog ordonați suspendarea executării și numiți ancheta altfel spargem satul și plecăm în Turcia unde au mai fugit încă 30 familii.

Stan Dinu vechil împuternicit din part a Rastului.

[Rezoluție:] 11 Aprilie 1875. Prefectul va vedea depeșa și va lua grabnice măsuri, referind și Ministerului de rezultat.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759, Dolj 13/15, f. 32. Telegramă.]

[Drăgănești, 20 Aprilie 1875]

Inscris

Noi subsemnații emancipații, așezați pe moșia Drăgănești a Domnului Nicu Lahovary, încredințăm prin acest înscris al nostru, ca la neaparata noastră trebuință ce am avut de porumb pentru hrana familiilor noastre, ne-am rugat de Dlui de ne-a făcut bine împreunăându-ne cu porumb, ce se însemnează mai jos la numele noastre, în banițe, pe care porumb ne îndatorăm să-l plătim în soroc până la Sf. Dumitru anul corent, adică la 26 Oct. 1875 cu prețul de patru lei banițe sau lei vechi zece parale 32/40 și cu dobânda lor legală de lei doisprezece la sută pe an, iar neavând bani să-i dăm Dsale la numitul soroc de mai sus, atunci vom fi îndatorați a-i plăti Dsale, zișii bani cu dobânda lor prin muncă, întocmai după condițiile înscrisului de muncă agricolă, ce avem cu Dsa din anul 1872 din 21 ale lunii Aprilie, înregistrat în condica de tocmeli agricole a Consiliului Comunei Drăgănești sub Nr. 121 și pentru întocmai siguranța Dsale i-am dat acest înscris al nostru, prin care garantăm unul pentru altul și toți pentru unul și neștiind noi carte ne-am iscălit prin scriitorul comunei noastre și noi am pus degetul la numele nostru, rugând și pe onor. Primăria respectivă de a ne-a legalizat, ale noastre iscălituri după regulă.

20 Apr. 1875

Urmează 66 semnături pentru 1.640 banițe porumb și legalizat de Primăria com. Drăgănești sub Nr. 3/75

Primăria Com. Drăgănești

Semnăturile de mai sus, cuprinse în acest înscris în număr de șasezeci și șase prin punere de degete.

Juste fiind afirmă și de noi conform cererii ce ni-se face prin suolica înregistrată la No. 921/875.

Taxa de timbru nu s'a perceput, deoarece acest înscris se raportă la tocmeli la lucru agricol, conform art. 11 din legea relativă.

1875 Iunie 28

scriitor,
R. Georgescu

primar,
V. Dinescu

Acest act de învoială pentru muncă agricolă l-am transmis astăzi pe persoana Dlui Dtru Bădulescu și tovarășul Dsale D-nul Iacovache Noica, arendași ai moșiei. Drăgănești dela care nu i-am primit bani, garantând cu către D-lor executarea lui.

1875 Dec. 7.

N. I. Lahovary

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 62. Copie.]

[Tureatca,] 1 Mai 1875

Dlui Ministru de Interne Buc.

Locuitorii comunei Tureatca, fiind instigați nu se supun angajamentului agricol; cauzează rămânerea moșiei nelucrată; sunt amenințat de pagube enorme; autoritățile locale de județ nu execută; rog regulați urgent executarea angajamentului lucrători din 1873.

Goilav

[Rezoluție:] Prefectul va vedea depeșa și va lua grabnice măsuri, conforme cu legea tocmelilor agricole, dacă acele alcătuiuri sunt conforme cu legea.

L. Catargy

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4763 Dorohoi 13/19, f. 5. Telcgramă.]

[Craiova,] 2 Mai 1875

No. 5445

Domnule Ministru!

În baza telegramei D-voastră No. 6311 prin care ați binevoit a ne anunța depeșa lui Ștan Dinu vechilul locuitorilor din comuna Rastul, tânguindu-se că primarul local a legalizat fără știrea lor o învoială cu arendașul C. Pișeacov și că acum o execută cu dorobanți, am autorizat pe D. subprefect de Câmpu să facă cercetare la fața locului; și din telegrama ce am primit din parte-i cu No. 2455 rezultă că învoiala în chestiune este în toată legalitatea. Numai 53 locuitori sunt în opoziție.

Ceialți, majoritatea, sunt mulțumiți.

Nici o execuție sau măsură coercitivă nu s'a luat și prin urmare alegațiile reclamantului sunt nefondate.

Acestea am onoarea a le supune cu respect la cunoștința D-voastre.

Binevoiți vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea prea osebitei mele considerații.

p. Director,
Marin

Prefect,
Logadi

[Rezoluție:] La dosar 5/17 Mai.

H.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 35.]

[Craiova,] 5 Mai 1875

No. 5999

Domnule Ministru!

Am onoarea a înapoia suplica D-lui Simonidi dată în numele D-lui Colonel Holban arendașul moșiei statului Lumașu, ce ați binevoit a ne recomanda cu

apostila N. 530 și a vă comunica cu respect Domnule Ministru, că chestiunea pogonitului de vii dela această proprietate este deja supusă la cunoștința D-voastră în modul cel mai veridic și detaliat prin rapoartele cu No. 3726 din 22 Martie și 17.355 din 18 Decembrie anul 1873, la care s'a primit răspunsul ordinul No.4871 din anul 1873 și 583 din anul, 1874, prin care ați binevoit a dispune să se menție statu-quo, adică plata pogonitului de 9 sfanți cum locuitorii plățiseră ultimului arendaș.

Conform aceste dispozițiuni, după cum ne informăm din raportul Primarului local, mulți din locuitori au și plătit pogonitul de 9 sfanți, rămânând numai un număr oarecare. Pentru aceștia D. arendaș, a cerut ca să se implinească bani în contul arenzii ce datorează.

Am suspus această cerere onor Administrației a Domeniilor Statului, dela care am primit răspunsul Nota No 4411 din anul curent ca să se pună sechestrul pe sumele ce-i revin D-lui arendaș dela locuitori drept darea pentru vii îngrijind ca ele să se adune de primărie și să se verse la caserie în contul datoriei din arenda.

În consecință dar Prefectura a luat deja dispozițiuni prin D. casier general și subprefectul respectiv.

Binevoți vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea prea osebitei mele considerații.

Director,
Săsăianu

Prefect,
Logadi

[Rezoluții:] Chestiunea fiind rezolvată, aceasta la dosar. 16/28 Mai.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Dir. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 37.]

41

[Atârnați,] 16 Mai 1875

Suntem disperați de greul jug ce ne apasă D-nul Scărlătescu proprietarul Atârnați din Teleorman de două săptămâni ne execută cu opt călărași și consiliul întreg să muncim fără nici un drept, slujindu-se cu acte false; am rămas datori la alții care ne-au scăpat copiii de foame, nu avem pâinea de toate zilele; mieii și găinile ni le-au mâncat; suntem pradă.

Cu umilință ne rugăm ordonați anchetă prin Dl. procuror General, autoritățile nu ne ascultă plângerile noastre.

Mancata

Enache, Barbu, Mirea, Zaharia, Iordache, Radu, Tănase, Pârvan, George.

[Rezoluție:] 16/5. Pref. se va telegrafia cu grabnică ocazie depeșe și să ia măsurile a nu se asupri pe suplicanți și a da Minist. relații de toate împrejurările până în 24 ore.

L. Catargi

Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Ad-tivă dos. 4755 Nr. 13/9 f. 4 Telegramă.]

Alexandria [,27 Mai 1875]

Zece locuitori din comuna Atârnați, proprietatea Dlui G. Scărlătescu părăsindu-și angajamentul ce aveau cu proprietarul prin act conform legii agricole au fugit cu vitele și uneltele lor pe moșia Storobăneasa a Domnilor Frați Racottă, consiliul după cererea Dlui Scărlăteascu, pronunțând hotărârea sa și s'a dus la fața locului ajutat de un mic concurs de călărași, cerut Subprefectului respectiv ca să-i înzapozeze a-și respecta învoiala.

Dl. Racota ce administrează singur moșia Storobăneasa, însoțit de epistatul moșiei și trei servitori prin însăși rezistanța sa personală și amenințări a împiedecat acțiunea consiliului după raportul primarului și a mers subprefectul acolo și a întâmpinat aceia-și rezistență din partea Dlui Racottă. Sub prefectul supunând cazul procurorului local s'a transportat la fața locului și constatând a dat judecății pe culpabili și a ordonat a se executa ultima deciziune, a consiliului prin care cerea un nou concurs de călărași, pentru înapoierea locuitorilor, ceea ce s'a și făcut și fiindcă atât Dnul Racotă cât și Dl. Scărlătescu au reclamat Dvs. supun la cunoștință spre știință iar când mă voi înapoia la reședință voi expedia raportul detaliat, oficial, aflându-ne acum cu consiliul în revizie.

Prefect Teleorman,
Chintescu

[Rezoluție:], 27 Mai— cu lucrările. L. Catargi.
Spre știință. L. Catargi.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755 Nr. 13/9, p. 12 — 13.]

[Darabani,] 28 Mai 1875

Timp de trei ani, de când a venit ca posesor pe Darabani, Dnul Gheorghe Chimara, proprietate a consoartei sale, noi târgoveții din Darabani, suntem persecutați în tot modul. Am tot așteptat cu speranța că lucrurile vor lua un sfârșit favorabil în urma plângerilor ce am dat autorităților locale, însă ne-am înșelat, căci în primăvara anului curent ne vedem deodată executați de primarul comunei, la munci agricole, fiindcă ar exista un act de angajament, făcut în toamna anului 1874 și legalizat de primărie; de îndată ce am luat cunoștință de asemenea acte false am denunțat, înscris, faptul Dlui Subprefect de plasă, Theodor Liciu; am rugat a se transporta imediat în fața locului și a constata următoarele: dacă noi am fost vreodată angajați la dnul Cimara, dacă îi datorăm vreun ban, măcar; dacă a plătit Dsa vreodată birul pentru noi și în fine dacă acel act de angajament este subscris de noi și cu consimțământul nostru, ca în consecință să trădez Justiției pe autor și complicii falsului. După un interval de vreo lună, Dnul Liciu subprefectul, a venit în Darabani, trăgând în gazdă la curte

la Dl. Cimara. După combinațiile făcute cu Dsa și cu intimul său credincios Duhan, Dnul Subprefect a ordonat și Dl primar Bogdan a executat și din noi patruzeci și șase reclamanți, pe opt ne-a pus în arestul primăriei, unde am stat până a doua zi, când venind Dnul Subprefect, după ce ne-a înjurat surugiește, amenințându-ne cu sabia și cu criminal, ne-a hotărât să lucrăm. Noi i-am declarat că nu vom lucra fiindcă nu suntem angajați. Dnul Subprefect a declarat că ne va sărăci și va umple Grosu cu noi; am crezut că toate acestea, nu sunt decât a ne intimida iar că acțiunea noastră, pentru un fals descoperit se va pedepsi de Justiție, dar iarăși am fost înșelați căci rezultatul plângerii noastre este că acuma ne împlinește de straele corpului nostru, sub motiv de a se plăti alți oameni la lucru.

Dle Ministru, nu am adresat acuma plângere Dlui Prefect și Dlui Procuror local, contra Dlui Liciu, subprefectul, pentru motive că Dnul Liciu este acela pe care Dnul Prefect Teleman l-a destituit pentru că a luat mită și tot Dsa l-a numit din nou Subprefect iar Dnul Procuror Stavrat a fost și este, pe cât am aflat, asociatul Dlui Liciu, la antrepriza comunală din urba Dorohoi. Deaceea, cu lacrimi ne adresăm Dvs. și vă rugăm a ordona imediat o anchetă locală compusă din persoane onorabile și independente ca Dnul Procuror General Buicliu sau un alt domn procuror de pe lângă Curtea de Apel din Iași sau Dnul Judecător de Instrucție Panait; vă mai rugăm, deasemenea, pe timpul cercetării locale, Dnul Subprefect, a fi suspendat pentru a nu intimida martorii, ordonând acum a ne restitui hainele împlinite, fiindcă noi ca târgoveți, suntem solvabili, având proprietățile noastre.

Dumitru Crețului, Petrache A. Rotăriței,
Neculae Antonescu, Toader Crețu.

[Rezoluție:] Grabnic se va telegrafia Dlui Prefect ca să vadă depeșa și însuși Dsa să cerceteze și să trimită pe toți culpabilii dinaintea parchetului, referind și Ministerului de regularea ce se va face.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4763. Dorohoi 13/19, f. 11 — 12. Telegramă.]

44

Slobozia, 3 Iunie 1875

Domnule Ministru,

În anul 1866 pe când era cea mai cruntă secetă și lipsă de bucate pentru hrana vieței, având și eu familie grea și nemaiavând alte mijloace de a susține viața copiilor mei, cât și a familiei mele am mers la D-nul Constantin Zotu Pantazi, ce în acel timp se afla arendaș pe această proprietate pe care se află stabilită comuna noastră și m'am împrumutat cu douăzeci și cinci banițe porumb boabe fără alt prisos decât să-i dau grâu pentru el, cu învoială între noi ca atunci

când voi face produse, voi da grâu. În anul 1868 fiind mai Imbelșugare de produse m'am dus la D-nul a-i duce acel grâu ce eram dator. D-sa n'a voit a mi-l primi cu nici un chip, zicând că n'are unde îl pune, care grâu l-am ținut aproape de un an de zile tot cu scopul ca să-l duc știindu-mă dator care n'a stat cu nici un chip puțință de a-l primi și văzând că se risipește l-am vândut și i-am dus o sumă de lei vechi 162, care a primit-o în contul acestui grâu spre a-i săvârși plata în bani și mai trecând scurt timp, i-am mai dat încă lei 186 care fac cu toții lei vechi 348; după aceasta i-am mai dus încă lei vechi 160, tot pentru acest grâu, care face în total lei vechi 508. Tot pentru acest grâu i-am mai muncit 30 zile cu mâinile la treerișul grâului la mașina D-lui, care cu acestea toate n'a fost prin puțință de a mă achita și văzând astfel i-am mai transportat încă 50 banițe produse la schela Giurgiu cu prețul a câte doi lei vechi de baniță tot ca să fie achitat de acest porumb, care nici în urma acestora n'a fost puțință de a fi achitat de dânsul. După acestea toate am mai fost apucat de a-i mai munci și trei pogoane cu desăvârșire, care am fost obligat de i-le-am munci pe deplin, cu desăvârșire, numai ca să mă văd achitat de o asemenea datorie, crezând că în urma acestora toate să fie satisfăcut, în anul 1870, m'am pomenit cu doi servitori ai D lui la mine a-i duce acel grâu, care eu văzându-mă silit de acei servitori am și pus 46 banițe grâu în căruță și ducându-mă la curtea D-lui, cum am ajuns pe dată a pus slugile D-lui și mi-au luat atât căruța cu grâu, ha încă mi-au poprit și boii cu cuvinte că tot pentru datoria celui grâu, care mi-au stat boii proprii de D-lui nouă săptămâni la 9 săpt. I-am mai avut dobândiți în urma unei reclamațiuni ce am făcut D-lui Prefect și care în acele 9 săptămâni am suferit și necesitate la hrana vieții de produse din cauză că n'am avut boi; acuma, pe luna Martie, anul curent 1875 m'am pomenit tot cu oamenii D-lui că vin la domiciliul meu și mi-au luat boii dela jug, împreună cu alte șase oi tot în contul acelei datorii.

Domnule Ministru, văzându-mă așa de rău asuprit după cum mai sus v'am arătat pentru o datorie care cred că este săvârșită cu desăvârșire și fără dreptate și care acuma în timpul de față mă văz în cea mai mare sărăcie din cauza trăgătorilor nemai având mijloace de a cumpăra alți boi spre a putea și eu susține hrana vieții a cinci fete și a doi băieți ce am, fiind rămas în stare de a-i hrăni cu mâinile care este cu totul greu, vin cu lacrimi fierbînți, la mila D-voastră, nemai având nici o putere ca să binevoiți a-mi lua în considerație cele ce reclam și a ordona prin concursul D-stră a-mi libera boii răpiți, spre a putea și eu, a-mi hrăni mai cu ușurință copilașii mei, ce îi am.

1875 Iunie 3

Plecat Eu Ion Cașpan din com. Slobozia Trăznitu Pl. și Distr. Teleorman

[Rezoluții:] La Junle 11/875.

Ministerul de Interne

Se recomandă D-lui Prefect de Teleorman. Nimănu-i este permis a-și face satisfacerea dreptății ce are sau crede că are, ci trebuie a și-o reclama prin autoritățile constituite

Astfel fiind Dl. Prefect va lua măsuri, a se înapoia vitele ce în silnicie i s'au luat de arendaș, rămânând ca acesta să reclame Judecătoria locală, satisfacerea creanței sale.

No. 1289.
1875 Iunie 6.

p. Ministru,
Herișescu

No. 223 — 27 Iunie

Prefectura Jud. Teleorman

Se recomandă D-lui Subprefect de Teleorman spre a se conforma ordinului D-lui Ministru de Interne Nr. 1289 și a referi rezultatul.

Nr. 120
1875 Iunie 12

P. Pref.,
Cloran

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755, 13/9. Teleorman, f. 49; f. 70.]

45

[Bacău,] 4 Iunie 1875

Dnul Gheorghe Exarhu cu autoritatea sa privată, de trei săptămâni îmi reține un număr de 20 locuitori din satul Luncani, care sunt angajați la mine, cu zapise în regulă și cu prioritate, cauzându-mi astfel o daună enormă, căci păpușoiul se pierde. Am reclamat în toate părțile, dar totul este în zadar. Apelez la simțul D-vstre de dreptate și vă rog adresați de urgență liberarea locuitorilor spre a-și îndeplini angajamentele luate către mine. Îmi place a crede că nu veți ezita un moment și veți face ca legea să fie respectată.

Simeon Axente Cerchez

[Rezoluție:] 5/VI Prefectul va vedea depeșa și fiind arătările adevărate va executa tocmele agricole, dacă ele sunt făcute conform cu legea tocmeilor și după rândul pe care prescrie legea.

L. Catargiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4766 Bacău Nr. 13/24, f. 1. Telegramă.]

46

București, 4 Iunie 1875

D. G. Vernescu. «Aș dori ca cu ocaziunea răspunsului la discursul tronului, se arătăm Măriei Sale că această instituțiune aceia adică a instrucțiunei primăriei, nu dă nici un rod în această țară, și că trebuie privegheată cu băgare de seamă, ca astfel instrucțiunea poporului se poată ajunge acolo unde dorește D. Boliac, și unde o dorește țara întregă. Aș voi mai mult decât atâta, aș fi dorit ca cu ocaziunea aceasta să se zică ceva și despre starea țăranului, care este căzut prin împovărarea impozitelor, și că această situațiune'i este foarte grea și 'l apasă cu desăvârșire. Căci D-lor, ceace se zicea adineaori de D. Candiano, în stilul său înflorit, că sunt oameni care din cauza multelor impozite și greutăți

părăsesc această țară și trec în Turcia mi se pare că este adevărat. Am primit și eu informațiuni, că din satul Fundeni au fugit mai mulți țărani în Turcia, ne mai putând suporta dările. Ei bine, D-lor, vă rog să nu credeți să situațiunea aceasta este un mic lucru. Binevoțiți a vă aplica la remedierea acestui reu, bine-voțiți a etrema atențiunea guvernului cu această ocaziune atât de solemnă, asupra stărei țăranului. Bogăția țăranului, înflorirea lui, este bogăția noastră, este înflorirea țării. Aceste cuvinte, D-lor, sunt cuvinte de opozițiune, sunt cuvinte care pleacă din inimă, și pe care, inima n'are nevoie să le concerteze mai înainte, ca să vi le spuie D-voastră. Așa dar, vedeți că toate aceste chestiuni lipsesc din adresa D-voastre, și ele ar fi trebuit să fie spuse Domnitorului cu această ocaziune. »

[*Monitorul Oficial*, Nr. 128 din 13 Iunie 1875, p. 2840.]

47

Cahul, 5 Iunie 1875

Nr. 4327

Domnule Ministru,

Conformându-mă ordinului Dvoastre Nr. 4505, însoțit de suplica Dlui Mihail Armașu din Călmățui, cătun pendinte comunei Leușenii, mai înainte de a vă pune în pozițiunea de a aprecia, urmarea ce am luat cu reclamațiunile anterioare, a Dlui Armașu, că nu i s'ar da concurs în muncile agricole și că i s'ar lovi interesele sale materiale și electorale, presupunând persecuție din partea administrației plasei Cotul-Mării, mă cred dator, mai întâi, a vă supune la cunoștință cine este acest domn Armașu.

« Domnul Mihail Armașu, posesorul moșiei Călmățui este fostul Primar din Comuna Călmățui, revocat din funcția sa, în luna Iulie anul trecut, prin ordinul Dvstră No. 13193 și dat judecății din cauza arestării ilegale, a notarului comunei Leușeni și torturarea lui în arest, cauză care este pendinte înaintea Tribunalului de Cahul ».

Acum vă voi supune și cele ce am urmat a face cu reclamațiile Dlui Armașu, relativ la daunele ce zice că suferă, din cauză că nu i s'ar da concursul cerut pentru aplicarea angajamentelor agricole.

Dnul Armașu, după constatările ce s'au făcut nu s'a conformat legii agricole, a face reclamațiune la Consiliul Comunal respectiv și a apela conform legii în termen de 15 zile, la Judecătorul de Pace contra neîndeplinirilor ce i s'ar fi făcut de către locuitorii angajați, nici n'a trimes, alți lucrători la muncă în locul celor ce au lipsit, conform dispozițiunilor art. 22 din legea tocmelilor agricole și se mărginește a înfățișa o listă de rămășițe — prefăcute în bani, a unor angajamente de muncă, expirată, — după placul său, care în urmă o legalizase de Primărie, fără ca asupra fiecărei rămășiți să fi existat la timp vre-un proces-verbal, în conformitate cu art. 22 din lege.

Subsemnatul având în vedere procedura neregulată ce a urmat la constatarea unor asemenea rămășiți și neputându-le executa, conform legii agricole, am ordonat Dlui Subprefect respectiv cu No. 3253, de a pune în vedere D. Armașu ca să se adreseze la Judecătorul de Pace, singur în drept a ordona îndeplinirea acelor rămășițe după ce va consta că acestea sunt drepte și fără contestare legală, în conformitate cu aliniatul al 3-e de sub art. 22.

În ceea ce privește reclamațiunea Dsale că ar fi șters din listele electorale și comunale de către Consiliul Comunal din Leușeni, Dsa ca unul ce zice că cunoaște legile era dator să ceară, în termenul prescris de lege, înscrierea sa în liste, ceea ce, desigur, nu i s'ar fi refuzat, câtă vreme Consiliul Comunal s'ar fi convins, că posedă acest drept.

Fiți sigur, Domnule Ministru, că în acest județ, nu se tolerează a se persecuta pe nimeni, precum vă pot proba, că nici unul din proprietari sau arendași nu s'au tânguit Domniei Voastre că această administrațiune ar fi refuzat concursul său legal pentru executarea muncilor agricole sau în orice caz s'ar fi adresat legalmente la Prefectură.

Totodată vă mai supun la cunoștință că și Dnul Procuror a primit o asemenea denunțare dela Dnul Armașu și din cercetările ce a făcut, n'a constatat alta, decât de neexacte arătările prevăzute în denunț și că administrația a dat tot concursul trebuitor, în executarea muncilor agricole.

Binevoii vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea deosebitei mele considerațiuni.

Director, . . .

Prefect,
N. Costandache

[Rezoluție:] Spre știință. L. Catargi 12/24 VI.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4771-Cahul 13/31, f. 4; 10.]

48

[Dranovăț,] 13 Iunie 1875 ¹⁾

Domnule Ministru,

Stai ea de mizerie în care ne-a adus timpul cam neproductiv, dar mai mult nedreptele executări, la munca agricolă către dumnealor Nicolae Guran și fiul arendașii proprietății statului din comuna noastră Dranoveți, plasa Oltului de Sus, Județul Romanați, sunt trecuți 4 ani de zile decând au venit dumnealor ca arendași și noi nu am mai avut timp favorabil a ne munci și pentru noi, decât numai la Dlui și cu drept și fără drept fiindcă dumnealui ca renumit comerciant în acest județ și proprietar a avut intinsă influență la toate autoritățile județului și nu au mai considerat nicio reclamație de a le noastre ce

¹⁾ Data înregistrării.

faceam contra impilării ce ne făcea Dlui și oameni Dlui Costică Găbunea cu asociatul și alți logofăți, ci din contră tot pe noi ne bătea, ne silea ca cu orice preț să facem munca Dlor cât ar fi și a noastră să rămână cum a mai rămas nemuncită și noi săraci și datori vânduți.

Domnule Ministru, noi avem învoială cu Dlui ca să-i muncim câte un pogon de grâu adus la arie și unul de porumb să-l punem în pățul și să-i plătim erbărit câte 5 lei vechi de viță mare și un leu și 5 parale de viță mică și de banii erbăritului să-i muncim numai până la suma de 40 lei vechi, cei ce vom avea vite mai multe peste această cifră, iar ce vom avea mai puține să muncim decât vom avea; s'a mai adăogat, ca facultativ, cei ce vom avea timp să-i muncim și în bani să se țină seamă ziua cu mâinile 2 lei vechi; în anul întâi, ne-au lăsat oare cumva mai ușor, al doilea an ne-au aplicat acea învoială încât numai dumnezeu știe și trupurile noastre din casne ce am plătit, în loc de câte un pogon de grâu am secerat 4 și 5, după măsura, Dlui, dar la măsură dreaptă era 7 și 8; am arat 9 pogoane, am făcut ogor, am săpat, în afară de rapiță, câte 2, încât cu seceratul, cu aratul și săpatul de tot felul de muncă pe tot anul câte 18 pogoane de familie, nemai având timp și de ale noastre, s'au prăpădit pe câmp, viile ce aveam pe acea proprietate s'au părăsit cu desăvârșire, luându-ne otaștină când din 5 una din 10, din 15, cum a avut, lăsând la o parte legea și vechiul obicei; în anul trecut 1874, n'am făcut nici câte un strugure să mâncăm și pe unde au fost câte niște struguri i-au mâncat Dlor cu slugile și la vremea socotelii ne-a trecut otaștină la socolteală să plătim câte 5 franci lei noi vadra, fără să vedem struguri cu ochii, plătind câte 2 vedre, alții 3, cum i-a venit Dlui; sărăciți de executarea muncii fără soroc, încărcăți în socoteli de câte nedrepte impuneri ale dumnealor numai când se vor observa conturile fiecăruia din noi în parte, se va vedea cum ne-au pus; neajutați și de timp am rămas să murim de foame, siliți să alergăm a cere ajutor dumnealui; ne-a dat produse să mâncăm grâu de cel trecut pe sub mașină, cu tocmă ca să-i dăm pentru 200, trei sute și să-i secerăm și câte 2 pogoane N'am pufut nici să strângem grâu să-l dăm; ne-a trecut la socoteală în bani câte 3 galbeni suta, cum nu se poate vinde nici în străinătate; lasă că acel grâu ce ne dădu-se nu se putea vinde nici cu 5 lei suta și afară de aceasta ne-a socotit și dobândă la bani de 24 la sută și după ce ne făcea acele socoteli prin primarul ce îl avem ales de dumnealui, le-a sigurat prin zapis cu sugrumări de dobânzi, muncă și altele; Domnule Ministru, acești domni arêndași în timp de 4 ani trecuți, ne-au luat vite fără judecată, ne-au luat carele de hrană, ne-au omorât boii, au bătut primari, conșilieri felurimi de siluiri și de exonărări nouă și familiilor noastre ne-au făcut, care deabea din a zecea mie, care sunt câte una date înaintea onorabilului Tribunal. În satul nostru, Dlor cu toți servitorii Dlor au fost ca un cașalacă în vremea pasvantului, încât am ajuns de numai avem boi, nici vite și ce mai avem le vindem să mai scăpăm de urgia ce planează pe noi. Până și mătușile care nu-și calcă pământul nici de cum, le duc cu hătăi să secere

pogoane; se amestecă și în afacerile comunale tot cu scop să ne predominie în toate.

Starea în care ne-au adus este de jale. Ne-am îndatorat de am luat bucate dela alți proprietari și să muncim Dlui; dacă și în acest an, vom fi executați ca să muncim tot ca în trecut, să-i secerăm 5 pogoane, prin bătăi și alte torturi; apoi ce mai avem și noi se prăpădește pe câmp cum s'a prăpădit în toți anii și noi putem să murim că altă nădejde nu este.

Vă rugăm Domnule Ministru, să binevoiți a ordona unde se cuvine, ca să pună pe domnul arendaș în drepturile Dlui; a-i secera numai pogonul ce ne obligăm, prin actul de învoială și celălalt și să-l secere cu alte mijloace de care va dispune, nu tot cu noi, cum și de a ne ușura de grelele socoteli ce de aiurea a pus pe conturi și forțat de mijloacele Dlor prin influențele ce au avut, ne-au pus de am dat zapis.

Vedeți, Domnule Ministru, că dacă se urmează astfel la ce mai sunt legi și autori ței pînă ale căror agenți competenți să se ducă la îndeplinire pe un țărâm leg.1, și noi săracii, care suntem supuși a Dvoastră, să suferim niște asemenea nedreptăți, în fața cărora dară venim plini de tot respectul înzintea Dvoastră, rugându-vă prea plecați să binevoiți a chibzui spre a se face o serioasă cercetare și toate câte se arată vor fi juste în urma cărora așteptăm rezultat foarte favorabil, a se pune fiecare în respect și drepturile sale.

Prea plecați

Nicu'ae Costea	Marin Tege	Marin Neagoe
Tudoi Tăcălia	Dumitru Ciobanu	Marin Petcu
Dumitru Tucă	Enache Dincă	Dumitru Mătușa
Stancu Ilie Nedelea	Stancu Orțană	Neacșu Nicu
Radu Catrina	Nicu Stanciu	Dumitru Floricescu
Ion Topoloiu	Ioniță Bălăcană	Băluță Ilinca
Preda Topoloiu	Tudor Marin	Pătru Ștefan
Radu Ion Chiriță	Niculae Catrina	Ion Șoldoiu
Marin Ion Chiriță		

și toți locuitorii comunei Dranoveji.

[Rezoluție:] Domnul Prefect de Românați, însuși va pași neamănat, în fața locului și va cerceta și dovedind plângerea adevărată va da judecării pe numiții arendași; încât se atinge de munca ce reclamații au a face, Dsa va regula a nu se împovăra cu nimic peste aceea ce va fi anume arătată în învoială și care trebuie a fi făcută conform legii de tocmeli.

Pentru ce privește celelalte încărcături ce se mai reclamă le va arăta a se adresa la Justiție spre a-și dobândi dreptate.

De regularea și constatarea ce Dl. Prefect va face neamănat ne va raporta cu înapoerca și a acestia.

Ministru,
L. Catargiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos, Nr. 4758. Românați 13/13, t. 2, 25.]

Craiova, 15 Iunie 1875

Nr. 7549

Domnule Ministru!

Executarea muncii agricole la timp este o chestiune căreia administrațiunea i-a dat toată preferința. Primind și telegrama D-voastră No. 8874 prin care ne anunțați reclamația D-lui Iancu Theodoru arendașul mai multor moșii din acest județ că subprefecții nu-i dau concursul la secerișul rapiții, am dat serioase ordine subprefecților respectivi a face să se execute cu promptitudine tocmelile agricole ce vor exista.

Pe lângă raportul No. 3534 D. subprefect de Câmpu, înaintând procesele verbale despre cele constatate, relatează și cauzele nemulțumirilor fraților Theodoru.

Rezultă evident, Domnule Ministru, că administrația le-a dat tot concursul posibil în sfera legii agricole. Acest concurs însă dat de subprefecți și primari este natural a nu satisface pe deplin exigențele D-lor Theodoru.

Dumnealor seamnă mai mult decât pot culege și nu se îngrijesc din vreme a-și angaja oameni trebuincioși prin învoieli sau acte agricole.

La Comuna Rudari, D-lor au avut 11 oameni obligați a secera grâu iar nu rapiță.

Chestiunea s'a rezolvat de Consiliul Comunal ca locuitorii să secere grâu. Alții care au fost datori să secere rapița și-au achitat datoria.

La comuna Galicea Mare oamenii și-au achitat datoria exceptând de 20 al căror act agricol nu specifică ca să secere rapiță sau grâu; cu toate acestea s'au luat măsuri a se pune la rapiță.

La Comuna Galicea Mică și Giubega oamenii și-au îndeplinit datoriile lor pe cât au fost obligați prin acte în regulă. Cu toate acestea rapița nu s'a putut secera toată căci D. D. Theodoru n'au oameni angajați la aceasta.

Dumnealor au mii de pogoane de grâu fără nici un aranjament de secerat. De sigur că și atunci ca și acum se vor tângui contra subprefecților și primarilor că nu le seceră.

Acestea sunt, Domnule Ministru, împrejurările pe care le supun la aprecierea D-voastre.

Binevoiți vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea prea osebitei mele considerații.

p. Director,
Marin

Prefect,
Logadi

[Rezoluție:] Se va răspunde D-lui Prefect că dacă sunt angajamente încheiate în regulă^a D-sa să ia măsuri a se executa imediat fără a căuta să mai dea interpretări care nu sunt de resortul Dumisale.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 54, 74.]

Bălănești, 24 Iunie 1875

Domnule Ministru,

Subsemnații, facem cunoscut Domniei Voastre, Domnule Ministru, că noi ca fii de preot din Comuna Bălănești plasa Șerbănești, Jud. Olt, nefiind căsătoriți până la anul 1864, tatăl nostru ca preot, silit de proprietar a făcut și clacă dar. Comisiunea de delimitare împroprietăririi foștilor clăcași de atunci nu i-a admis dreptul de împroprietărire, sub cuvântul că este preot. Apoi Legea Rurală și Instrucțiunea Comisiunei de împroprietărire a chiriașilor știu că toate pământurile și viile le lasă în posesiunea proprietarilor lor care le-au avut puse de dânsii în proprietățile proprietarilor de moșii cu dreptul de a plăti sau a da dijmă sau otaștină după vechiul obicei, cum s'a dat până în timpul delimitării din 1864 după cum se stipulează în menționata Lege și Instrucțiune și nu știu cum de atunci și până acum, toți primarii ce au urmat unul după altul sub ce drept sau capitol și articol de lege sau Instrucție ne-au stângănit de au fost siliți de a reclama nenumărate rânduri, vrând a ne lua trei răzoare de vie, ce le avem dela părintele nostru preotul Andrei, sub cuvânt că a căzut în pământul ce s'a dat foștilor chiriași, care răzoare le-am plătit către comună otaștina, în bani cum ne-am silit iar nu ne au luat dreptul, după vechiul obicei, din zece (10) vedre una, din cât am făcut ci ne-au luat câte șapte sfanți, de fiecare răzor, pe an și noi <ne> cunoaștem foarte rău năpăstuiți, că după cum a mers timpul, n'a produs otaștină pe cât am plătit, adică dela 1865 până la 1873, câte șapte sfanți vechi de fiecare răzor (7); până la 1873 fac ani nouă (9) câte șapte sfanți (7) fac sfanți saizeci și trei (63) pentru un răzor și pentru trei răzoare (3) fac sfanți una sută optzeci și nouă (189) care bani ni s'au luat în silnicie căci după statute înființe să ne ia din vinul ce am făcut pe fiecare an și după cum se specifică mai sus, n'am făcut pe tot anul, cât atâta vin de câte șapte sfanți (7) otaștină și de sunt acum zece ani (10) credem să nu ni se mai ia, nici un fel de otaștină sau plată, sub cuvânt că după un număr de ani să zică că n'am dat dreptul de otaștină, ca să ne poată lua răzoarele în care categorie mai sunt și alți locuitori cu vie, tot în acest plai de vie, care se văd mei jos.

Pentru care cu profund respect venim cu supunere printr'aceasta și facem cunoscut Domniei Voastre Domnule Ministru și vă rugăm ca să binevoiți a ordona cele ce veți bine chibzui, pentru despăgubirea de bani ce ni s'au luat, mai înuț decât era să dăm otaștină din vinul ce am făcut, iar nu bani, fără să avem nici o altă învoială și peste căderea legilor în ființă, pentru care sperăm că vom fi îndreptățiți.

Primiți Domnule Ministru încredințarea profundelor noastre respecte cu care avem onoare a fi ai Domniei Voastre.

Supuși servitori

+ Petre Ghenciu

Gheorghe Grigore

Alexe Moscu

Radu Șaimoc

Tot din această comună reclamați

+ Costache Popa Andrei

+ Dinu Popa Andrei

din C. Bălănești Plasa Șerbănești Județul Olt

1875 Iunie 24 data

[Rezoluție:] Se va recomanda în original D-lui Prefect de Olt ca să cerceteze și să dea lămuriri Ministerului spre a se putea da ordinele cuvenite. Până atunci va popri orice împliniri ilegale. Deodată cu raportul ce va trimite va înapoia și aceasta.

p. Ministru,
Herișescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4757. 13/12 Olt f. 2 și 7.]

51

Călărași, 27 Iunie 1875

Domnule Ministru,

În urma petiției D-lui Constantin Radian fostul arendaș al moșiei Țândărei, primită cu apostila domniei-voastre Nr. 1354 și aceea prezentată prefecturei de către numitul, ambele anexate aci, în original, dispunând cercetarea împrejurărilor la localitate, ele se rezumă în anexatul proces verbal redijat de ajutorul subprefecturii de Baltă, pe care îl supun cu respect deciziunii domniei-voastre.

Opinia subscrisului, domnule Ministru, este că angajamentul sătenilor către foștii arendași cad din momentul ce dâșii au reziliat, prin tribunal, contractul de arendare, fără a rezerva nici un drept, ci din contră, lăsând putere proprietarului de a face alte învoeli, iar ce privește nemulțumirea suplicatului, calea legală unde poate deschide acțiunea civilă, este tribunalul.

Binevoiți, vă rog, a primi, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

Director,
G. Peneliescu

Prefect,
I. I. Arion

[Rezoluție:] Acest rezultat se va putea arăta petiționarului la stăruință.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4752. Ialomița 13/5, f. 4.]

Anexa I la doc. Nr. 51

Proces-verbal

18 Iunie 1875

Noi Ajutorul Subprefecturii plășii Balta Jud. Ialomița, delegat fiind de D-l Subprefect respectiv ca să cercetez cele reclamate d-lui prefect de către d-nul

Constantin Radian, arendașul moșiei Căineasca, prin petiția sa dela 5 curent, investită cu ordinul rezoluțiune d-lui prefect Nr. 120 din 10 curent, prin care arată că deși a reclamat primarului comunei Țândărei în puterea a două acte agricole, ce are cu locuitorii acelei comune, ca să-i execute a merge să-i facă arăturile ce sunt datori însă n'a fost satisfăcut și nici a voit a constata opunerea acelor locuitori, după care urma să-și ceară despăgubirea pe drum judiciar.

M'am transportat la cancelaria comunei și asistat de prezența reclamantului, am cerut cont primarului reclamat, cel care ne a prezentat dosarele respective, în care există, atât petițiile reclamantului D. C. Radian, precum <și> ale D-lui Proprietar A. Chiriloff și ale fostului asociat cu D. C. Radian, numit N. Iugoveanu după care petiții am luat extract, adică:

D-l Alexandru Chiriloff, proprietarul moșiei, Țândărei, prin hârtia dată primarului acelei, comuni, la 2 Noembrie 1874, înregistrată la Nr. 1011, arată că contractul de arendare al moșiei Țândărei, dela 23 Aprilie 1875 se reziliază, adică contractul dat D-lui C. Radianu și Nae G. Iugoveanu și că locuitorii care ar avea necesitate de moșia Țândărei, pot face învoeli agricole dela 23 Aprilie până la anul 1880, numai cu D-l Nae Iugoveanu.

D. C. Radianu, prin hârtia înregistrată la Nr. 224 din 20 Martie anul curent 1875, a solicitat dela primar executarea unui număr de 45 locuitori ca să meargă a face câte două pogoane arătură pentru primăvara anului acesta, asemenea angajamentului ce are cu D-sa și prin hârtia înregistrată la Nr. 245 din 2 Aprilie cere executarea numai a lui Stoican Dache ca să meargă a-i face arătura în moșia Căinească, unde este învoit și datornic către proprietate, iar primarul prin rezoluția pusă pe menționatele petiții ale D-lui Radian asigură că a comunicat locuitorilor ca să meargă în facerea arăturilor d-lui suplicant.

Tot D-l C. Radian, prin hârtia înregistrată la Nr. 260 din 4 Aprilie, arată că în împrejurări neatârinate de voința D-sale și a tovarășului D-nei Sale Nae Iugoveanu sau desfăcut de tovarășia dintre D-lor și dela 23 Aprilie, anul curent, D. Radianu va exploata separat moșia Căineasca și D. Iugoveanu asemenea moșia Țândărei și că locuitorii care vor voi a beneficia de bunul ambelor moșii, încă pe doi ani viitori pot să profite de dânsese ca și până acum și obligațiunile din contract dintre D-lor și locuitori să le facă precum urmează:

să are pogonul de negru moșiei Căineasca, să facă unul din transpoarte acelei moșii, să lucreze una zi cu mîinile, să plătească erbărit de yită mare 1 lei vechi și douăzeci (20) de parale și să dea dijină pentru arătura ce va face în moșia Căineasca, iar celelalte obligațiuni din contract să le împlinescă moșia Țândărei și în rezumat cere ca locuitorii să meargă a-i face pogonul de negru căci nu sunt liberi a face alte învoeli.

Pe care petițiune, primarul prin rezoluția sa atestă asemenea că a comunicat locuitorilor, însă D-sa Nae Iugoveanu, fost asociat al D-lui Radianu, prin hârtia înregistrată la Nr. 261 din 5 Aprilie anul curent, arată că contractul dintre D-l și D. C. Radianu, cu proprietarul D. Chiriloff s'a reziliat dela 23 Aprilie, anul

acesta și proprietarul poate face alte învoeli noi cu locuitorii foști învoiți pe moșiile Țândărei și Căineasca, adică numai cu acei locuitori care vor voi a se retrage cu vitele și arătură în moșia Țândărei, rămânând pentru aceștia contractul din 1872 anulat — pe care petițiune primarul, prin rezoluția sa atestă că s'a pus în vedere locuitorilor și că a comunicat aceasta în copie, D-lui C. Radianu cu adresa Nr. 278 din 24 Aprilie expirat și prin hârtia înregistrată la Nr. 262 din 6 Aprilie semnată tot de D-l Iugoveanu arată că contractul arendărei moșiei Țândărei s'a reziliat în condițiunile actului de tranzacțiune, depus la Tribunal spre legiferare și că garantează și răspunde vis-à-vis de D. Radinu pentru orice pretențiune ar crede că are contra locuitorilor care se retrag numai în moșia Țândărei, —

hârtie care s'a pus la dosar de către primar pentru cuvântul că s'a comunicat locuitorilor.

Un număr de 66 locuitori din Țândărei prin hârtia dată primarului la 22 Aprilie 1875, arată că în fața desfacerei de tovărășie dintre D. Nae G. Iugoveanu și D. C. Radianu renunță de dreptul ce au de a se folosi pe viitor de moșia Țândărei și Căineasca și că dela 23 Aprilie se retrag cu arăturile numai în moșia Țândărei și pășunea vitelor în condițiunile clauzelor din contractul ce din nou a încheat cu D-l Nae Iugoveanu hârtie care s'a recomandat, în copie D. Radianu pe lângă adresa Nr. 284 din 27 Aprilie, anul curent.

D-l Constantin Radian, prin hârtie înregistrată la Nr. 306 din 26 Aprilie, arată că după contractul ce are cu locuitorii urmează a-i munci în totul câte un pogon pentru fiecare sumă de lei vechi ce i-au rămas datori cerând executarea lor, iar primarul prin adresa Nr. 283 din 27 Aprilie, comunică D. Radain că pe deoaparte a pus în vedere locuitorilor iar pe dealta și că D-l Radian urma a prezenta Consiliului Comunal tablou despre munca datorată de fiecare și aceasta în conformitatea legilor de tocmeli agricole.

Iar prin hârtia înregistrată la Nr. 307, din 26 Aprilie, dată Subprefecturei de către D. Radianu, arată că primarul nu a executat scoaterea locuitorilor la facerea arăturilor, hârtie care de către subprefectură s'a dat ordinul rezoluție Nr. 35 și primarul prin raportul Nr. 285 din 28 Aprilie pune încunoștiință Subprefectura despre chestiune.

Acum în ce privește actul de transacțiune dintre proprietar și arendași, am extras copie după principalele articole cu Nr. 1 și 4 care se axează la acest proces-verbal spre a se vedea că contractul dintre d-lor este anulat și că proprietarul este liber a face altă învoială cu locuitorii care vor voi a rămâne numai cu moșia Țândărei, în fața căror lucrări, primarul a declarat că pe cât locuitorii și-au recunoscut muncile către D-l Radian au fost scoși de le-au terminat, iar în ce privește celelalte munci ce D. Radian mai pretinde a-i face în moșia Căineasca, locuitorii precum se va vedea, din hârtia lor citată mai sus au declarat că intrucât chiar D-l Radian prin hârțiile anterioare declară că s'a desfăcut de tovarășul D-sale dela ambele moșii și că con-

tractul se cunoaște ca reziliat, ei se retrag cu arăturile numai în moșia Țândărei și prin urmare nu au nevoie de moșia Căineasca, iar în ce privește pogoanele ce mai pretinde D. Radian, pentru fiecare sută de lei parte din aceste datorii sunt nerecunoscute de către locuitori căci unele dintr'însele sunt și din cârciumi și de aceea n'au terminat toți munca cerută mai cu deosebire că aceste datorii pentru care D. Radian pretinde facere de pogoane sunt secestrate de către D-nii portărei, după cererea d-lui proprietar.

În rezumat, D-l Radian, prin unele din hârțile sale citate în acest proces declară că tovarășirea avută cu D-l Iugoveanu a destăcut-o, că contractul dintre d-lor și proprietar este anulat și că fiecare dintre d-lor pot face noi învoeli cu locuitorii, acei ce vor voi a veni în moșia fiecăruia, — în contra cărora hârții, tot D. Radian, pretinde și cere ca locuitorii să meargă a-i face obligațiunile din contractul de mai înainte fără însă să ție cont de ceea ce a declarat prin supracitatele hârții.

Astfel fiind dresat acest proces-verbal semnat numai de noi primarul comunei, trei dintre consilieri și doi martori căci D. Radianu deși a fost asistent, însă a declarat că refuză subscrierea acestui proces-verbal pentru cuvântul că nu trebuia să enumerez corespondența între d-ul proprietar și fostul tovarăș și ca să impui primarului a-i da act după legea tocmelilor agricole că locuitorii s'au opus să-i muncească sau să menționez că primarul a neglijat executarea lor, — proces care se va înainta d-lui prefect, odată cu înapoierea petiției de mai sus, spre a lua cunoștință de această afacere.

- Primar,
N. Gheorghescu

Adj. subprefecturei,
R. Marinescu

Consilieri	{	Neagu Vrabie
		David Negoită
		I. Trandafir
Martori	{	Badea Tudoreanu
		Tudor Petcu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4752. Ialomița 13/5, f. 5, 6, 15, 16.]

Anexa II la doc. Nr. 51

Copie

18 Iunie 1875

După art. 1 și al 4-a din actul de transcrițiune legalizat de Onor Tribunal la 7 Aprilie 1875 file Nr. 54.

Art. 1 Contractul de arendare al proprietății rurale Țândărei, cu trupurile și numirile ei, cu data de 12 Martie 1872, încheat între noi, Constantin Radianu și N. S. Iugoveanu arendaș cu D-l Alexandru Chiriloff, proprietar este și rămâne anulat dela 23 Aprilie 1875.

Art. 4 Să fie liber D-l Chiiloff a face o altă învoială cu locuitorii care vor voi să rămână numai în moșia Țândărei, atât cu vitele cât și cu toată arătura, precum și cu Const. Radianu, cu acei care se vor retrage în moșia Câinească.

România

Primăria Comunei Țândărei, plasa Belta Jud. Ialomița.

Această copie fiind transcrisă întocmai după original se atestă de noi.

Primar,
N. Gheorghiescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4752. Ialomița 13/5, f. 7.]

52

[Afârnați, 28 Iunie 1875¹⁾

Domnule Ministru,

Suntem executați la facerea unei învoeli agricole pe care am protestat o conform legii și suntem astăzi la Onor. Inalta Curte de Casație; am făcut contestație la Dl. Jude de pace al plășii Marginea din districtul Teleorman conform art. 399 și următoarele din Procedura Cod. Civil și D. Jude a refuzat a primi acea contestație pentru motive care nu le cunoaștem.

Vă rugăm cu lacrimi fierbinți să binevoiți a ordona numitului Jude a ne primii contestația și a fi judecată.

Ai D-voastră servitori

Enache Nedelea,
Măneață Nedelea;
Mireca Bucălatu;
Barbu Tatu,
Radu Bobărnilă,

Gheorghe Lișu,
Păivan Lișu;
Tănase Velicu,
Iordache Tănase,
J. Iliescu.

[Rezoluție:] 28/6: prin telegraf se va cere știință dela Pref. și dacă află Pref. că Judecătorel de Pace a refuzat în contra Legii a respins contestația se va revoca și da Justiției.

L. Catargiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755 13 9 Teleorman, f. 26.]

53

[Afârnați,] 28 Iunie 1875²⁾

Domnule Ministru,

Cu petițiunea noastră înregistrată la Nr. 1230 am rugat indulgența Domniei Voastre ca să binevoiți a orândui anchetă pentru a constata în fața locului

¹⁾ Data rezoluției.

²⁾ Data înregistrării.

bătăile și arestările ce suferim dela autoritățile locale, dar Dle Ministru în loc de îndulcire vedem azi pe Dl. Primar al comunei Atârnați din Telorman mai rău ca înainte executându-ne la facerea unei învoeli ce zice că avem cu Dl. Proprietar și pe care învoială am protestat-o conform legii și astăzi suntem la Înalta Curte de Casație.

Dle Ministru, suntem arestați și bătuți de primar după cum vă puteți asigura din loviturile ce se văd pe spatele nostru ; am vândut vite pentruca să avem parale să plătim pe avocați și recursul la Casație ; arături pe anul acesta nu avem din cauză că am fost numai într-o bătae și arest ; astăzi suntem lipsiți de hrana de toate zilele ; am părăsit casele cu copii ca să venim la D-voastră spre a ni-se face dreptate fiindcă în comună nu mai avem nici un trai, dacă Dle Ministru nu vom găsi nici la D voastră dreptatea la care ne așteptăm, vom fi siliți ca să scăpăm de aceste suferințe să părăsim cu desăvârșire locuințele și familiile noastre căci cu dreptatea noastră, autoritățile locale nu ne dau nici un ajutor, ba încă ne trimite și dorobanți de ne au mâncat și mălaiul ce îl mai aveam pentru copii.

Vă rugăm cu lacrimi fierbinți să bine voiți a trimite o persoană din sânul Domniei Voastre care să constate toate acestea în fața locului și a dat ordin primarului a ne lăsa să ne vedem de muncă la terminarea procesului și a numai fi arestați și bătuți ca dobitoacele.

Plecați servitori:

Enache Nidelea,	Gheorghe Lișu ;
Măneată Nidelea.	Pârvan Lișu,
Mirea Bucălatu,	Tănase Velicu,
Barbu Tatu,	Iordache Tănase ;
Radu Bobârnilă ;	I. Iliescu.

[Rezoluție:] 28/6 grabnic să ni-se înfățișeze mielucrările. Se va cere de la prefect știința ce lucrări a făcut și această știință se va da în 24 ore.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4755. Teleorman, f. 28.]

54

[Turnu-Măgurele, 2 Iulie 1875]

Răspund telegramei 10178 și 10232, subprefectul Marginea asigură că reclamații nu au suferit nici o bătae sau maltratare de la Primărie. Nu li s'a aplicat absolut nici o execuție de călărași că nu este de loc adevărat că li s'a refuzat contestația ; cu poșta detalii.

p. prefect,
Cioran

[Rezoluție:] 2 Iulie cu lucrările. Să aștepte detaliile ce promite.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755. 13/9, f. 31.]

[Caracal,] 4 Iulie 1876

Domnule Ministru,

În urmarea pețiției Dilor Nicolae Costea și alți locuitori din comuna Dranoveți, învestită cu apostila Dvoastră No. 1376, prin care reclamă contra Dilor Nicolae Guran, fiul său și Costică Găbunea asociatul lor, transportându-ne înșine în fața locului, am găsit prezenți la localul Primăriei atât pe reclamantul cât și pe pârâți și întrebând pe reclamantul a ne detalia faptele, din declarațiilor lor au rezultat:

Nicolae Costea a susținut că în anul 1872, de către Domnul Nicolae Guran i s'au luat caii fără nici o judecată.

Tudor Tocalie a susținut că în anul trecut i s'a omorât un bou tot de către Dnul Nicolae Guran și Ioan Munteanu, că în anul 1872 când a funcționat ca primar, l-a bătut Costică Găbunea, iar ceilalți, au susținut că atât în anii trecuți cât și în cel curent, îi executa ca să muncească mai mult decât sunt învoiți și deosebit măsurătoare ce o face pogoanelor ce le dă spre a munci, este injustă.

După care apoi procedând, în cercetare, s'a constatat, că pentru caii luați lui Nicolae Costea, a fost cercetată cauza de Dnul Subprefect respectiv și actele de constatare înaintate Tribunalului unde se află și astăzi pendinte. Pentru bou omorât lui Tudor Tocalie se află aculmente în judecată la judele de pace al acelei plăși și pentru bătaia suferită de Ioan Munteanu, primarul din anul 1872, a fost dat judecării Costică Găbunea, care s'a achitat.

În privința măsurătorii, ca să putem constata adevărul ne-am transportat la pogoanele ce se dăduse de numiții arendași, a le secera și care se susținea de locuitori că nu este făcută justă și de fața ambelor părți și primarului respectiv, făcând măsurătoarea pe suprafața pământului, s'a dovedit că ea este făcută legal, astfel că chiar locuitori au declarat, că așa li s'a trecut în socoteală de Dl. Arendaș.

Din aceasta dar neconstatând nici un caz de urmărire contra numiților arendași, pe deoparte au pus în vedere reclamanților ca pentru lucrul făcut mai mult peste învoială în anii trecuți să se acheseze la instanțele judiciare spre a putea afla despăgubirea, iar pe dată pentru anul curent, prin procesul verbal ce am dresat, am pus îndatorire primarului respectiv a priveghea ca locuitorii să nu fie împovărați cu nimic.

Acestea fiind rezultatul constatărilor, am onoare a-l supune la cunoștința Dvoastră înapoind și originala suplică.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Prefect,

Gr. M. Lahovary

Dsale Dlui Ministru Secretar de Stat la departamentul de Interne.

[Rezoluție:] Se va avea în vedere, când se va mai ivi o asemenea reclamație $\frac{7}{19}$.

[Arh. St. Buc., Mln. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4758. 13/13 Romanați, f. 1; 26.]

[Bârlad,] 7 Iulie 1875

Nu voiam a mă tângui oficial Dvs. sperând mai cu înlesnire mai cu îndreptare; dela Ianuarie pără astăzi sunt neconținut persecutat de primarul comunei Certești, care neocupându-se decât de interesele private a prefectului Giurgea, nu am cui a arăta cum târăște locuitorii cu sila la moșia Negrițești, districtul Tecuci, fără a fi datori și noi rămânem cu obligațiunile ne executate și trimișii noștri maltratați. Nu este administrație la Tutova o nedreptate, scandal de notorietate publică. Vă rog să vedeți că sufăr: am ajuns să mă tânguesc, cerând respect legeri numai

Romalo

[Rezoluție:] 9/VII Prefectul va vedea depeșa și va pedepsi pe acel Primar care la pe locuitorii fără să fie datori, înlocuindu-l cu altă persoană din Cons. Comunal care să observe cu strictețe legea tocmelilor agricole.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4768. Tutova 13/28, f. 7 Telegramă.]

[Dorobanț, 9 Iulie 1875¹⁾]

Dnul Prefect de Teleorman și Dl. Subprefect al plășii Călmățui, ne execută cu dorobanți a secera pogoane Dlui arendaș N. Dumitrescu, din Dorobanț; deosebit de învoiala ce avem ne mai silește a secera câte trei patru pogoane. Dnul arendaș a adus dorobanți din comuna Mândra, bate oamenii cu săbiile scoase, fără să aibă vreun drept; au bătut pe Ioan Peicu, Mihai Peicu secerând la grâu, abia au scăpat. D. arendaș, cu dorobanții, a luat doi bivoli și o bivoliță sub ce cuvânt nu știm; ne mor vitele la dlui la curte. Toți locuitorii suntem cu grâul ce avem pe pământul nostru nesecerat; rămânem muritori de foame cu aceste ploi ce se văd.

Vă rugăm, cu lacrimi fierbinți, Domnule Ministru, a ni se face dreptate, de a secera aceste bucate ce sunt în pământul nostru și a ne da drumul vitelor că ne mor de foame.

Mihai Peicu-Ion Peicu
Comuna Dorobanț

[Rezoluție:] 9 Iulie. D. Pref. i se va telegrafia aceasta și fiind adevărate, va destitui îndată pe Subprefect și îl va da justiției, pentru samavolnicia ce face cu vitele locuitorilor. Va retrage pe dorobanți dela executarea locuitorilor și — în fine va referi grabnic de regularea și de descoperirea ce a făcut.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4755 Teleorman 13/9 f. 32. Telegramă.]

¹⁾ Expediată dîn Roșiori la 21 Iulie 1875 (st44).

[Botoșani,] 10 Iulie 1875

Domnule Ministru,

Conform oficii D-voastre cu No. 7927 pășind în cercetarea tânguirilor D-lui Theodor Cațichi, pentru că nu i s'ar executa tocmelile agricole ce are încheiate cu locuitorii din satul Hlipiceni Comuna Todireni, am constatat următoarele:

a) Locuitorii din zisul sat în anul 1868 au încheiat cu D-l Costache Pavli o învoiala adițională, ca pentru suma ce vor mai rămâne datori asupra lucrului după angajamentul încheiat pe termen de 5 ani ce a expirat în anul 1871 să lucreze înainte până se vor plăti de datorie; de atunci și până astăzi au expirat doi ani trecuți și locuitorii nu s'au achitat de datorii încât cu această măsură termenul angajamentului devenind nelimitat și în urmare s'a violat. art. IV din Legea tocmelilor agricole, care rostește că nici o învoială nu se poate face pe mai mult de cinci ani.

b) Că în anul 1871 Dl Theodor Cațichi a încheiat un angajament tot cu acești locuitori pentru termen de un an și cu clauze că acei din locuitori care vor rămâne datori, să lucreze până se vor achita — încât astăzi Dl Pavli și D Cațichi pretind că pentru datoriile ce au la acei locuitori să le lucreze în limitele condițiilor unor angajamente expirate.

În vederea acestora subsemnatul văzându-se pus în imposibilitatea de a executa deodată două angajamente expirate, numai în baza unor clauze care sunt contrarii art. IV din Lege a dispus ca ambele părți să stăruiască mai întâi prin autoritățile competente spre a obține o sentință în regulă, căci, după atari împrejurări, Administrația nu mai poate îndatora pe locuitori la munca agricolă, iar pentru lămurirea Domniei Voastre vă trimet aci în copie și propriile învoeli în baza cărora D-nii Pavli și Cațichi pretind a-i lucra locuitorii vorbitului sat.

Binevoiți vă rog Domnule Ministru a primi încredințarea preas. bitei mele considerații.

Prefect I.

[Rezoluție:] Se va răspunde Prefectului că toate aceste confuzii și pagube tuturor părților contractate se primesc din cauza că Primarul nu execută legea; că subprefectul și membrii Comit. Permanent care sunt îndatorați de lege a inspecta Condicele de alcătuirii și Cancelariile Comunelor nu-și fac datoria.

Prin urmare pe primarii și notarii care au primit asemenea alcătuirii să se revoace îndată. Prefectul va da ordin locșitorului de primar și subprefectului până se va hotărî chestia conform cu legea cum să se urmeze îndatoreze pe locuitori a lucra o jumătate la o parte și altă jumătate la cealaltă parte din celace ei vor putea lucra.

Totdeodată se va face o circulară către Prefect prin care li se vor arăta confuziile ce se fac de primarii în privința angajamentelor și li se va scrie ca să îndatoreze pe membrii Comitetului Permanent și pe subprefect a face dese revizii condicelor de angajament și pe acei ce-i va găsi abătuți dela lege să-i dea imediat judecății și depărtându-i din funcțiuni.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 3.]

Contract

Subscrișii locuitori din satul și comuna Todireni, plasa Jijia județul Botoșani, neștiind carte am pus degetele pe semnul crucii, unde ni s'au iscălit numele, facem știut că neavând închipuire bănească de a plăti rămășițele de dări fiscale și comunale pentru răscumpărarea clăcii și a capitației am alergat iarăși la binefăcătorul nostru Dl. Costachi Pavli arendașul moșiei Todireni care ne-a susținut cu pâinea ce ne-a trebuit vreme de trei ani de lipsuri, cu bani în numerar fără procent cu imaș pentru vite noastre pe care încă nu s'a plătit și alte multe înlesniri ce ne-a făcut, pe care rugându-l de a ne plăti și acele dări și Dlui consimțind a ne plăti de acele rămășițe de dări, angajându-ne și noi prin acest înscris pe alți ani înainte până la îndeplinirea achitării a tot felul de datorii ce vom avea către D-sa și după expirarea angajamentului pentru munca agricolă ce deja avem cu D-sa pe timp de cinci ani care expiră la 1871, să prășim de acum începând fiecare cu plata de un leu prăjina, să secerăm câte o falcie și jumătate cu trei zeci și cinci lei falcia și să cosim câte una și jumătate falcii cu douăzeci și opt lei falcia, având a curma aceste trei munci, precum și celelalte ce se prevăd în contractul de angajament ce avem cu Dl. Pavli, tot cu aceleași prețuri și întocmai după glăsuirea acelu contract, datori fiind noi a lucra începând de astăzi precum se arată mai sus pe moșia Todireni sau la oricare altă moșie în depărtare de trei ceasuri tot lucrul pomenit în acel contract, iar că vom fi întocmai următorii angajamentului nostru de față și acelor mai dinainte suntem chezași responsabili solidari unul pentru altul și toți pentru unul garantând pe D-sa Dl. Pavli cu toată averea noastră ce avem și ce vom mai avea, până ce ne vom achita cu toții datoria noastră prin muncă agricolă, bine făcută și la vreme, când vom fi chemați la lucru, spre întocmai urmare am rugat și pe Dl. Primar al Comunei noastre de a legaliza acest înscris de alcătuire ce s'a făcut de două asemenea.

No. 69 Mai 1 1868.

[Urmează una sută nouă iscălituri.]

România

Primăria Comunei Todireni plasa Jijia județul Botoșani.

Copia prezentă fiind substrasă întocmai după contractul Dlui Costache Pavli cu un număr de locuitori din satul Hlipiceni și ne fiind subscris pe hârtie timbru în lipsă că n'a fost, se adeverește de acest oficiu, făcându-se mențiunea că cauza nescrierii pe timbru, că n'a fost. fiind cerută cu urgență de Dl. Prefect..

Conform cu originalul,

L. Roman.

(ss) Primar

V. Burlacu

2 Iulie 1873. Nr. 428

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388 f. 4. Copie.]

16 Octombrie 1871

Subsemnații prin punerea degetelor noastre locuitorii din satul Hlipiceni comuna Todireni plasa Jijia județul Botoșani facem știut prin contractul de față, precum să fie știut că ne am angajat la Dl. Theodor Cațichi, proprietarul moșiei Cobiceni ca să-i lucrăm munca agricolă pe moșia Cobiceni în anul viitor una mie opt sute șapte zeci și doi cu următoarele condițiuni:

1). Fiecare din iscăliți cu tot ajutorul nostru ne obligăm a prăși câte două zeci și cinci prăjini păpușoi, zece prăjini în țelină și cincisprezece în moină, a prăși bine gospodărește și la vremea când ne va chema la lucru, a tăia păpușoiul cu totul a-i, căra de da pe lanuri, a-i desface și a-i căra păpușoiul în coșeri, punându-se strujenii în stoguri sau cirezi, pentru care lucru are a ne plăti câte cincizeci parale de fiecare prăjină cursul pieții cu tainul de două dimerlii faină, două oca brânză și doi litre sare la falcie.

2). Fiecare din iscăliți ne obligăm a secera câte o falcie pâine albă în orice soi pâine ar fi, a secera bine gospodărește și la vremea când ne va chema la lucru și a răscoli la cazul când s'ar uda de ploaie până ce vor veni în calitate de a-l pune în stoguri sau cirezi, pentru care lucru are a ne plăti câte patruzeci lei vechi, de falcie cu tainul de două dimerlii faină, două oca brânză și două litre sare la falcie.

3). Fiecare din iscăliții ne obligăm a cosi câte o falcie iarbă, a cosi bine gospodărește, a aduna în căpițe și la caz când s'ar ude de ploaie a răscoli căpițele spre a se usca până ce vor veni în calitate de a le pune în stoguri pentru care lucru are a ne plăti câte patruzeci lei de fiecare falcie cu tainul de o jumătate dimerlie faină, o jumătate oca brânză o litră sare la lucrul arătat mai sus.

4). Fiecare din iscăliți ne obligăm a face câte patru zile pe an la cărat la arie sau la semănat plătindu-ne câte trei lei ziua, se va începe dela răsăritul și până la asfințitul soarelui, pe lângă plata ce ni se dă mai sus stipulată a ne vara vitele noastre D-lui pe două zeci lei vaca sau gonitorul, patruzeci lei perechea de boi, doisprezece lei mânăzta sau mânăzta iară oile pe doi lei oia fie stearpă sau cu lapte, vitele mari au a se păstori cu oamenii D-sale și noi suntem datori a ieși seara înaintea lor și a lua vacile la muls, care peste noapte vor rămâne sub îngrijirea noastră și a doua zi a le da în mână păstorului spre pază căci din contră dacă vreo vită din cele nedate în mâna păstorului s'ar duce în țarină și ar face vreo stricăciune noi vom fi responsabili; văraticul se va începe dela Sf. Gheorghe și va dura până la Sf. Dumitru, când atuncea le vom lua pela casele noastre.

5). Dl. Theodor Cațichi se îndatorește a plăti pentru noi câte două trimestre din darea personală și răscumpărarea clăcii pentru trimestrul al II și al III și ne fiind închipuiți de bani, tot D-sa se obligă a ne plăti și pe acel trimestru.

6). In anul viitor 1872, îndată după Sf. Dumitru ne vom răfui cu D-sa și toți acei care vom rămâne datori în termen de o săptămână suntem datori a plăti asemenea datorii iar acei din noi care nu vom urma a-i plăti, vor urma înainte acest angajament după prețurile arătate mai sus și cu deosebire că acei din noi vor rămâne mai mult datori vom urma a prăși a secera, a cosi mai mult adică analogic după datoria ce vom avea pentru care de întocmai urmare pe lângă adevăratele noastre semnături tot odată făcând osebita cerere Dl. Primar respectiv a legaliza transcriindu-l în condica tocmelilor de muncă agricolă.

[Urmează treizeci și șase iscălituri.]

România

Primarul comunei Todireni din plasa Jijia județul Botoșani în virtutea art. din legea tocmelilor de muncă agricolă se legalizează acest contract încât privește identitatea semnăturilor și menționând că acest contract este făcut întâia oară.

No. 6/26/7 Octombrie 1871

(ss) primar,
Guserescu

România

Primăria comunei Todireni din plasa Jijia județul Botoșani copia prezentă fiind subtrasă întocmai după contractul D-lui Theodor Cațichi cu un număr de locuitori din Hlipiceni și nefiind subscris pe hârtie timbru în lipsă că n'a fost se adeverește de acest oficiu, făcând mențiune că cauza înscrierii pe timbru fiind cerută cu urgență de Dl. Prefect.

(ss) conform cu originalul
L. Roman.

(ss) primar,
V. Burlacu

No. 429 2 Iulie 1873.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388 f. 5. Copie.]

Anexa III la doc. Nr. 58

Inreg. Nr. 10.726

[București,] 16 Iulie 1873

Copie

In chestiunea reclamațiunii D-lui Cațichi de care tratează raportul No. 4172 până se va hotărâ cum să se urmeze dați ordin ca locuitorii să lucreze o jumătate la o parte din acei ce vor putea lucra.

Ordin detaliat cu poșta.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388 f. 6.]

Anexa IV la doc. Nr. 58

[București,] 17 Iulie 1873

Asupra celor conținute în raportul Dv. No. 4172 relative la reclamațiunea Dlui Theodor Cațichi pentru executarea tocmelilor agricole ce are cu locuitorii comunei Todireni vă răspund că toate confuziile ce se ivesc și pagubele ce ar încerca părțile contractante provin din cauza primarilor care nu execută legea și a subprefecților precum și membrilor Comitetului permanent care fiind îndatorăți de lege a inspecta cancelariile comunale și condicele de alcătuiți agricole nu-și fac datoria prin urmare vă invit Dle prefect ca pe primarul și notarul care au primit asemenea alcătuiți îndată să-i revocați din funcțiune. Tot odată veți da ordin locțiitorului de primar și subprefectului respectiv ca până se va hotărâ conform cu legea cum să se urmeze, să îndatorească pe locuitori a lucra o jumătate la o parte și altă jumătate la cealaltă parte din acei ce vor putea lucra.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 7. Copie.]

Anexa V la doc. Nr. 58

Tg. Frumos, 16 Iulie 1873

Atât suplica ce v'am adresat la 5 Mai cât și telegrama din 23 Mai n'au avut nici un rezultat ; am arătat că deși am angajat prin mijlocul cel mai legal oameni pentru munca agricolă printr'o flagrantă violare a legii și prin mod fraudulos se iau din lucrul meu și se dau la lucru la Dl. Costache Pavli, arendașul moșiei Todireni, județul Botoșani în numele Domnitorului și al legilor protestez ; toate pagubele, păpușoi neprășit, fânețele necosite, pâinea albă se prăpădește pe câmpii. Cer constatare sau prin Dl. Prefect de Iași sau prin Dl. Prefect de Dorohoi.

Primiți respectul meu

Theodor Cațiki

[Rezoluție:] 19/7 1873. Se vor repeta ordinele date D-lui Prefect cu adăogire de a răspunde imediat Ministrului și a regula executarea.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 2. Telegramă.]

Anexa VI la doc. Nr. 58

București, 19 Oct. 1873

Domnule Ministru,

Am onoarea a înainta D-voastră, aci, un exemplar după instrucțiunea ce am pregătit cu adresa Dlor Prefecți de Județe în scopul de a face să înceteze acea pretinsă obligațiune ce își luau în unele localități proprietarii și arendașii

cu ocazia învoelilor agricole, de a plăti între altele contribuțiunile personale și despăgubire clăcei datorită de locuitori în schimbul muncii lor, impozite care în mare parte și pe mai mulți ani în urmă au rămas neachitate de către proprietari și arendași sub diferite pretexte și contestații nerămându-ne alt mijloc, într'aceasta decât a ne adresa către locuitorii debitori.

Și vă aduc rugăminte, Domnule Ministru, să binevoiți a observa cuprinsul acestei instrucții circulări și a-mi împărtăși opinia D-voastră asupra acestei importante chestiuni spre a face să înceteze pe viitor orice stipulațiuni prin actele de învoeli asupra plății impozitelor, pe cât timp acestea au devenit o zădarnică iluzie și un mijloc de abuz contra muncii și buneii credințe a locuitorilor cultivatori.

Binvoiți a primi încredințarea înaltei mele considerații.

Ministru,
P. Mavrogheni

[Rezoluție:] 20 Oct. 1873. Se va răspunde Dlui Ministru de Finanțe, că la modificarea ce s'a făcut legii tocmelilor s'a prevăzut că numai tocmelile pentru care au să se plătească bani în comuna, să se confirme; prin urmare nu găsesc nicio inconveniență că se dea de către Min. de Finanțe, circulara aceasta pentru viitor; cât pentru trecut sunt de părere că această circulară ar ridica răspunderea a multor proprietari care s'au folosit de munca locuitorilor și n'au plătit către Stat dările cu care sunt angajați și prin urmare această circulară ar avea un rezultat de a se mai îndatora pe locuitori de a plăti încodată dările pentru care au muncit proprietarilor și arendașilor. Părerea mea este să se facă o circulară aparte și să dea ordin de a se urmări pe proprietari și arendași pentru banii ce datorează fiscoi pentru muncile ce au făcut locuitorii.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4388 f. 96.]

Anexa VII la doc. Nr. 58

Circulară

Domnule Prefect, .

În mai multe localități există obiceiul ca în ocazia încheierii învoelilor agricole arendașii și proprietarii să ia în sarcina lor plata impozitelor locuitorilor.

Dacă aceste angajamente s'ar îndeplini exact și cu lealitate, din partea arendașilor, Guvernul n'ar avea decât să se felicite despre aceasta.

Dară se întâmplă cu totul altminterea: pe când de o parte locuitorii cultivatori, caută să-și execute în fiecare an lucrările agricole către arendași sau proprietarii de moșii și se cred, prin singurul fapt al muncii lor, liberați către Stat de dările fiscale și ale clăcei.

Pe de altă parte, unii proprietari și arendași, nu au cea mai mică grijă de a plăti cu exactitate către receptorii tezaurului public, impozitele locuitorilor luate asupra-le, din care cauză datoriiile fiscale și rurale se aglomerează din trimestru în trimestru și chiar din an în an și nu ajungem decât cu mari

dificultăți și printr'o îndoită energie din partea administrației, a încasa parte din datorie.

Aceasta nu este tot:

Unii din arendași îndată după expirarea contractului moșiei, pornesc din comună fără a fi îngrijit să achite impozitele locuitorilor către care se obligase; iar alți arendași și proprietari ridică contestațiuni asupra obiectului obligațiilor lor susținând că acele lucrări agricole nu s'au îndeplinit pe deplin, sau că s'au efectuat rău, pentru care nu se mai cred obligați la vre-o despăgubire, precum s'au prezentat cazuri analoage în județul Tecuci, de aci procese între proprietari și locuitori, noi amânări în privința răspunderii impozitelor fiscale și ale clacei, și ce concluzie, restul datoriei este sau compromis sau predestinat a fi perpetu în stare de rămășiță asupra obștei locuitorilor.

Experiența anilor trecuți, ne îndeamnă, ne obligă a face să se desființeze asemenea angajamente pe viitor, ce precum văzurăm nu satisfac decât interesele unui număr de arendași în paguba clasei locuitorilor cultivatori care suportă singuri sarcina acestor datorii grele și aglomerate.

Dară în regulă strictă; ce amestec sau legătură poate rezulta pentru fisc, din faptul învoelilor făcute de locuitori cu arendașii și din angajamentele luate de aceștia pentru plata impozitelor obștei?

Care este titlul cert și autentic pe care se bazează aceste sarcine fiscale, transmise asupra persoanei arendașilor sau proprietarilor și ce drepturi, ce putere legală pot da ele fiscoi, contra acestora, pentru a se despăgubi, în cazuri de neplată, care se întâmplă adeseori.

Există oare declarațiuni formale și pozitive din partea arendașilor și proprietarilor într'aceasta înaintea Primăriilor comunale; și în această privință ordonatu-sa de administrație intabulațiunea proprietarilor sau arendașilor pentru datoriile personale și clăcei locuitorilor prin tabelele sau rolurile de impozite, singurele titluri legale în virtutea cărora am putea să ne întemeem pentru a pune în urmărire directă lucrurile mobile și imobile ale proprietarilor sau arendașilor subrogați în sarcinele locuitorilor debitori.

Ori asemenea declarațiuni nu s'au făcut de arendași și proprietari fie din nevoință sau din temerea ce cred a avea asupra rezultatului final al executării lucrărilor agricole de către locuitori, ori în prevederea de a-și menaja rezerve pentru a putea face contestații la urmă și a înlătura obligațiunea plăței în detrimentul intereselor locuitorilor și a fiscoi.

Ministerul, față cu această stare de lucruri crede de a sa datorie de a se ridica energic contra acestor fapte, care au degenerat pe alocurea în abuzuri funeste și deplorabile ca cele descrise mai sus.

În consecință, vă cer într'un mod formal, Domnule Prefect să dați ordine categorice și severe, tuturor autorităților de ocoale și comune să observe și să facă strict a observa regulile următoare:

I A constata imediat după rolurile anilor trecuți impozitele personale și șosele și clacă, datorate de locuitorii fiecărei comune, precum și angajamentele în scris, formale ce va fi existând la primărie din partea arendașilor și a proprietarilor către locuitori și vă veți întemeia pe dănsule pentru a îndatori cu energie și pe cale legală pe cei dintâi la plata acelor impozite și clăcei.

Dacă se va ridica contestațiuni asupra caracterului de legitimitate al acestor angajamente sau dacă arendașii nu se vor mai afla în localitate, veți face a se constata faptul prin Proces-Verbal special, și veți dispune să se îndrepte urmărirea asupra locuitorilor până la achitarea integrală a impozitelor.

Copii după actele de angajamente și procesele verbale de ne plată se vor înmâna obștei locuitorilor ca, prin delegați aleși, să-și caute despăgubirea prin calea Justiției.

În ambele cazuri însă veți da deplină putere și veți pune energică obligațiune subprefecților și ajutorilor lor, ca prin concursul primarilor, consilierilor sau al percepătorilor să numai lase a se temporiza aceste datorii, ci să facă în cel mai scurt termen răfuirea deplină a impozitelor și a rămășițelor fiscale și rurale, fie dela arendași și proprietarii angajați, fie în caz de contestare a acestora direct dela locuitorii debitori.

II A opri cu desăvârșire, în viitor pe primari, de a mai aproba sau legaliza actele de învoeli dintre arendași cu locuitorii, care ar cuprinde vre-o stipulațiune sau cu vre-o obligațiune atingătoare de plata impozitelor, pe scama locuitorilor.

Veți opri autoritățile comunale de a considera debitori pentru impozite alte persoane decât cele înscrise anume în roluri.

Proprietarii sau arendașii, pentru orice fel de transacțiuni agricole, n'au decât a plăti direct locuitorilor prețul muncii lor, pentruca aceștia să vină dânsii în fiecare trimestru regulat, să se libereze către tezaur și datoria impozitelor.

Ministerul Finanțelor și Casierii Județelor n'au nici un amestec în operația învoelilor dintre arendași și locuitori. Debitorul unic și principal este contribuabilul înscris în roluri și rămâne acestuia grija ca și îndatorirea de a-și procura mijloacele bănești de la aceia unde lucrează spre a veni să se achite către tezaur, iar nu tezaurul de a se adresa în locul său către proprietari sau arendași, în vederea contestațiilor ce au rezultat până aci, asupra acestui obiect.

Primiți domnule Prefect, asigurarea distinsei mele considerații.

Director...

Ministru...

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 97, 98, 107.]

[București,] 14 Iulie 1875

D-nul Scafeșiu îmi reclamă că grâul său este amenințat a fi scuturat, din cauză că administrația nu-i dă ajutorul legiuit. Dacă D-nul Scafeșiu are învoeli în bună regulă, vă fac personal răspunzător când ar rămâne neseccerat din cauza lipsei de concurs din partea administrației; aștept răspunsul Dvs.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4761. 13/17, f. 1. Telegramă.]

Turnu-Severin, 16 Iulie 1875

Răspunzând cu respect telegramei No. 111/46, D-nul Scafeșiu pentru prima oară a reclamat prefecturei la 10 curent că parte din grâul său este neseccerat și chiar în acea zi s'au dat atât ordinul sub No. 6043 către subprefectul respectiv a executa secerișul cât și trei călărași observându-se tot într'un timp Subprefectului de ce n'a oferit concursul său dacă D-nul Scafeșiu ar avea învoeli sau tocmeli în regulă pentru terminarea secerișului.

Prin urmare dar reclamația D-lui Scafeșiu adresată Dvs. că însu-mi nu i-am oferit concursul său nu este în regulă pe cât timp Subprefectul nu-mi referă nimic despre această împrejurare.

Și spre a vă pune în curent despre rezultatul ordonanței date Subprefectului și măsurile luate i s'au cerut cont prin călărași expres și răspunsul ce vom primi îl vom supune în consecință Dvstr. de urgență.

Prefect Mehedinți,
Simboteanu

[Rezoluție:] 16 Iulie. Să mi se înfățișeze raportul ce va sosi în această chestie.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4761. 13/17, f. 2. Telegramă.]

Budești, 16 Iulie 1875

Domnule Ministru,

Este de gândit și avem dreptate a crede că ori nu vrea nimeni să asculte nimic! ori nu vrea nimeni să facă nimic! de timp ce până acum de un an și jumătate n'a venit nimeni să constate actele tânguiri mele și denunțările făcute prin două petiții ce v'am adresat, una în anul trecut 1874 Aprilie 29 și alta în anul curent, Iunie 4 pentru a-mi preda în lucru după legea obligațiunilor,

muncitorii ce am plătiți și tocmiți la cultivarea moșiei Budești, pe anii arătați și pentru revocarea preotului Ilie Palade din funcția de Primar al comunei noastre Plopana din plasa și Jud. Tutova, care mi-a urzit toate loviturile și șicanele, în muncile agricole, numai ca să servească răzbunările și interesele stăpânilor ce are, decând se vede aprobat primar, în contra art. 49 din legea Comunală, numai pe temeiul și influența unei delegații negociată, ce i-a dat predecesorul său, D-l Evghenie Voinescu, neadmisă de al. al 3-a și al 4-a a [l]art. 21 din zisa lege (precum v'am denunțat prin cele 7 puncte din cea de pe urmă petiție menționată mai sus).

Și nu știu Domnule Ministru, care este cauza și cine cutează așa fățiș și îndelungat să susțină la postul de Primar pe numitul Preot, care nu întrunește decât completă degrađațiune și nedemnitate a funcționar. Violându-se astfel principiul moral al tuturor legilor de admisibilitate la funcțiunile Statului, asemenea individ; judecat și condamnat bisericește pentru imoralitate de a nu mai săvârși timp de 5 ani Serviciul Divin și Tainele Preoției; judecat și condamnat de Tribunalul de Tutova, în Aprilie anul curent, la închisoare, de două luni, pentru atentat în contra bunelor moravuri, ce a comis în prejudiciul locuitorului Vasile Savelcu din Plopana — și cu toate acestea ocupă postul de Primar, pentru chiverniseală, prin nenumărate abuzuri de putere în paguba cetățenilor și nu vine nimeni, de inimă, să constate și să ne scape de acest funcționar sub care am suferit și sufăr mari daune și loviri, plătind îndoit și întreit prețul în timpul verii la alți muncitori, în locul celor ce parte i-a dat pomenitului Preot și Primar, de muncesc pela alte persoane și parte a refuzat de a-i executa și a-mi îi da în lucru după legea tocmelilor încât obligațiunile ce posed și daunele cauzate, nu știu Domnule Ministru, cum veți hotărâ să mi le plătească, pentrucă nu mai am trebuință de acei muncitori, fiindcă anii de posesie a moșiei mi-au expirat tocmai acum, când și D-l Subprefect după doi ani de neconținute tânguiri, fiind venit în comună la 29 Iunie expirat, găsi către seară, ocazia, fără nici o formalitate de termen—ori altă procedare legală—mă cheamă după drumul tângușorului Plopana, prin un vătaf al Comunei, ca să merg la Primărie, unde mi-a cerut obligațiunile muncitorilor mei, că voește să facă o cercetare de ei — că altă constatare n'are însărcinare a face — deși l-am lămurit că din anul trecut și curent aștept ordinele Domniei Voastre, ce trebuie să-i fi venit pentru constatarea abuzurilor de care m'am tânguit Domniei Voastre, — însă s'a apărât de asemenea lucrări; cerându-mi curat numai o listă de numărul muncitorilor — că are să-i adune a doua zi când a rămas să-i aduc obligațiunile — căci nu le purtam cu mine, pe drum. Apoi fiind și pomenitul preot acolo — l-am văzut că avea prea încurajată și tolerată îndrăsneală în fața D-lui Subprefect — căci și începuse a face pe avocatul și totodată martorul că muncitorii mei au achitat datoria și alte judecăți nepermise — încât văzând că D-l Subprefect nu-l chiamă la ordine, am apelat la D-lui întrebându-l: ce ește acest preot? martor? primar? cercetător și avocat neîmputernicit de munci-

torii mei, ori că trebuie să tacă ca pârât de mine pentru abuzuri și alte necuvințe — D-lui mi-a spus că nu-i preot condamnat pe timp mărginit și se poate proba prin Prea Sf-tul Episcop de Huși; — atunci mi-a zis că nu respect autoritatea și poate să mă aresteze. Asemenea rezultat am văzut și a doua zi cu deosebire că amestecul era mai mare și toleranța aveau și cei cărora, zisul Preot și Primar le dăduse la lucru, muncitorii obligați la mine, întrucât era un vâlmășag nu cercetare ori constatare a actelor și abuzurilor de care m'am tânguit Domniei Voastre drept care și eu luând obligațiunile m'am retrăs ca să evit discuțiile zadarnice. — Apoi tot în arătata zi către seară, pornind către locuința mea la moșia Budești, numitul preot, încurajat de protecția D-lui Subprefect (cum am arătat mai sus) și-a luat cutezanța a-mi ține calea, la drumul mare, lângă o pădure urmărindu-mă în goana calului său și ajungându-mă a început să mă insulte, înjurându-mă în tot felul că pentru ce l-am denunțat Domniei-Voastre, sărind să mă maltrateze — și cu toată apărarea ce îmi făceam prin vânzoleala calului meu, n'am putut scăpa să-mi țiu drumul către casă, până ce numitul, zărind că se apropie un locuitor, Grigore Gorgan, de aicea și văzând că n'a reușit a mă maltrata, a început a răcni că în numele legii îmi poruncește să mă ducă la Primărie — nu prea vrea omul dar n'a avut ce face și amândoi m'au întors înspre Primărie, apoi pela mijloc de cale aflându-se la prășit un vătășel al comunei, numit Ion Dubău, a răcnit la acela să vie să mă ia și să mă întoarcă înapoi (nu la Primărie) la un cătun Rusenii, zicând să mă ducă înaintea D-lui Subprefect că am sărit să-lucid, încât astfel mă purta pe drumuri ca pe tâlhari; în puterea funcțiunii de primar — am fost nevoit să merg acolo, unde nefiind D-l Subprefect la gazdă, m'a ținut sub pază la o casă din sat; venind D-l Subprefect s'a convins de slăbiciunea și condițiunea mea, încât a recunoscut culpabilitatea popii, că mi-a ținut calea la drum și făcându-i oare care bănueli și muștrări pentru fapt — n'a mai amintit altă lucrare, făcând să ne împăcăm, că astea [sunt] jucărele copilărești și ar trebui să trăim bine, conchizând că mi se va da ajutor pentru muncitori la lucru, însă nu mi s'au mai dat, măcar că era prea târziu; — apoi tot în cea noapte preotul (și Primar) întorcându-se spre casă în Plopana — l-a găsit a doua zi un vătășel al comunei, trântit în mijlocul arestului Primăriei și fiind adunați oameni la Primărie l-au trezit, văzându-l cum erau tăvălite și feștelite hainele pe el în excrementele și vârsăturile sale — încât unii din împrițnați nu se puteau apropia, strigând: «ștergeți-l bine». . . . râdeau zicând: «Iaca Părintele!» iar vătășelul îl târa în școala de băeți ca să-l poată șterge în liniște.

Iată Domnule Ministru, pe care om este lăsată starea de administrație a comunei și cum este de batjocorit postul de primar și amenințată siguranța oricărui cetățean !! sub ticăloșiile și abuzurile de putere a unui asemenea imoral

funcționar. In urmare D-le Ministru, este îngrijorător că D-stră nu puteți găsi un mijloc serios ca să se facă o scrupuloasă și imparțială constatare spre curmarea răului, ca să se convingă oricine că Domnia Voastră nu susțineți și nu voiți să aveți asemenea lepădătură de funcționar a cărui necuvințe ce le suferă norodul nu mai cutez a vi le supune.

Primiți vă rog asigurarea respectului ce vă păstrez,

Gheorghe Goiu

[Rezoluție:] Să mi se înfățișeze lucrările.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4768. Tutova 13/28, f. 9, 25.]

62

[Cușmir, 19 Iulie 1875]

In urma plângerilor mele către Domnia-Voastră, astăzi îmi stă tot aceea sumă de una mie pogoane neseperate; s'au succedat numai ordine către Subprefect și primar fără ca locuitorii datori, să-și îndeplinească angajamentul. Sunt expus la mari pagube și nu cred să o doriți Domnia Voastră aceasta.

Domnule Ministru, grâul mi se scutură; rămânea domnia voastră să decideți de averea mea căci sunt desolat.

Scafeșiu

[Rezoluție:] Dl Prefect va păși însuși la fața locului și va lua măsuri pentru aplicarea tocmellor agricole dacă vor fi conform legel. Dl. Prefect îmi va raporta dacă Primarul și Subprefectul și-au îndeplinit datoriile prescrise de lege și la caz când nu vor fi îndeplinit să le revoace și să numim pe alții care vor fi capabili de a îndeplini datoriile lor.

L. Catargiu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4761 13/17 f. 3. Telegramă.]

63

[Bărbătești, 19 Iulie 1875] ¹⁾

Domnule Ministru,

Subscrișii, din vechime am plătit clacă pe moșia statului Cotmeana din districtul Argeș, până la anul 1864, când atunci, în virtutea legii rurale ne-am împământenit, dându-ni-se pământurile conform legii, însă care pământuri ni s'au dat sunt foarte nefavorabile pentru hrană, agricultură ci mai mult favo-

¹⁾ Data primirii la minister.

rabile pentru pășune de vite, fiind răpoase și piscuri, după poziția pământului, pentru care pământ, plătim necurmat bani Statului și fiindcă pământul nu ne este la îndemână ca să-l cultivăm, l-am făcut izlaz de vite și ne-am pășunat toți locuitorii vitele, în acel izlaz dând imăș fiindcă după sărăcia noastră, nu aveam decât numai câte două vite mari și patru mărunte, unii dintre noi iar alții nici așa ci mai puține, și ni le-am pășunat cum am zis până azi, în raionul nostru.

În anul expirat 874 Februarie 26 ne-a acționat în judecată la D. jude de pace local, Dnul Nicolae Ceaușescu, arendașul zisei moșii Cotmeana, unde stând noi prezenți la judecată de auzim — s'a văzut un act subscris de câțiva locuitori din comuna noastră din cei ce au turme de vite și omologat de fostul primar, în acel an care act citindu-se cuprindea condițiunile erbăritului vitelor locuitorilor dintr'ânsul, între care ne-am văzut și noi iscăliți, fără ca să știm nici cătuși de acel act, și ne-a iscălit acel Primar, fără știrea noastră și pentru care ne-a obligat Judecata ca să plătim niște mari sume de bani Domnului arendaș, pentru erbăritul vitelor pe câțiva ani și noi nu știm să fi călcat moșia Dlui arendaș nici cătuși, fiindcă pedeoparte ne aflăm cu domiciliile în depărtare de botarul Dlui Arendaș și pe de alta nici vite nu avem ca să învoim, precum am zis mai sus că din cauza sărăciei nu avem vite la bătătură și nu știm ca de moarte de această datorie, ce ne impune d. arendaș, în spinare, ca să plătim prin sentința ce a pronunțat Dnul Jude.

— Domnule Ministru, cunoaștem, precum va cunoaște oricine, că această calamitate nu este altceva decât interesul dlui arendaș cu acei locuitori și cu fostul primar, ca să ne înscrie și pe noi în acel contract, ca să poată traduce asupra-ne asemenea datorie; ba încă figurează, tot în acel contract, ca d. Arendaș să aibă voe a ne lua erbăritul pentru puținele vite ce avem și din izlazul nostru cu ce mod nu știm și deși am avut dreptul, dat de dnul Jude ca să opozăm acea carte de Judecată, dar noi gândindu-ne la multele cheltueli ce o să ne privească gândindu-ne și la sărăcia de care suntem cuprinși n'am îndrăznit a opoza cartea de judecată, ci va rămâne definitivă condamându-ne la plata sumelor de bani și altele.

Domnule Ministru, noi nu știm să fi pășunat vitele la dnul arendaș nici un ceas măcar, ne jurăm pe bătrânețele noastre. Aveți cinci martori ce atestă, alăturata dovadă și omologată de actualul primar, prin care stăruește că vitele noastre n'au trecut la dnul arendaș nici cătuși de puțin.

— Pentru care cu lacrimi din adâncul inimilor noastre, cădem la mila și bunătatea Domniei Voastre, Domnule Ministru, și vă rugăm să vă milosti-vească Spiritul Sfânt și asupra sărăciei noastre a ordona unde va fi de drept, ca acel Primar și acei locuitori care au făcut acel contract și l-au dat dlui arendaș, în care ne-au trecut pe noi fără știrea noastră să se dea Justiției, pentru

plastografia urmată de dânsii, cu rău cuget asupra noastră și D. arendaș să ne lase nesupărați de acea datorie fiind nedreaptă și destui bani răspundem către Stat în seama pământului, până când am rămas cu casele goale din cauza sărăciei și cum să mai plătim și Dlui arendaș, cu nedrept acele sume de bani, pe nedreptate.

Domnule Ministru, alte instanțe nu mai putem intenta fiindcă nu putem susține judecata cu felurite taxe la timbru și altele din cauza sărăciei noastre, cu mare supușenie vă punem în vedere chestiunea de față, unde sperăm că nu vom rămâne nedreptățiți, căci la caz de rămânem nedreptățiți dinaintea Domniei Vs. atunci nu mai avem nici o speranță de dreptate în toată lumea și negreșit vom fi jertfiți cu toate micile noastre averi pentru plata acelor sume de bani ce D. Arendaș cu rău cuget ne impune în spinare, ca o năpastă. Luați în considerațiune încredințarea ce depune cinci oameni de capacitate prin prezenta aci dovadă și chiar omologată de Primarul actual. Luați în considerare și plângerea noastră ce vă aducem și nu ne lăsați în mâinile făcătorilor de rele, căci lăsându-ne, cum am mai zis, nedreptățiți atunci noi suntem siliți a ne lua drumul în lume ca niște cerșetori fiindcă la bordeele noastre nu avem la ce mai trage, fiindcă poate că nu avem stare de câți barî zice d. arendaș ca să-i plătim și vom fi trași la curtea Dlui ca niște robi pe timp lung de care geme inimile noastre înlăuntrul corpului nostru.

Primiți, Dnule Ministru și suntem prea plecați suplicați

+ Eu Dumitru Roșca	din	comuna Bărbăteșli	Pl. Oltu	Dist. Argeș
+ Eu Stan Roșca	»	»	»	»
+ Ene Neacșu	»	»	»	»
+ Marin Ivan	»	»	»	»
+ Eu Ilie Ioan	»	»	»	»
+ Eu Gheorghe Din Bărăscu	»	»	»	»
+ Eu Ioan Bratu	»	»	»	»
+ Eu Neacșu D. Roșca	»	»	»	»
+ Eu Florea Mihalcea	»	»	»	»

[Rezoluție:] Se recomandă, în original Dlui Prefect de Argeș să cerceteze și să dea lămuriri Ministerului de toate împrejurările.

p. Ministru,
Herișescu

[Rezoluție Pref.:] Se recomandă Dlui Subprefect de Olt, a cerceta și a ne da relații de împrejurări.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4756 Argeș 13/11 f. 4, 7.]

Anexă la doc. Nr. 63

15 Oct. 1874 Comuna Bărbătești

Dovadă

Subsemnații, constatăm prin aceasta pe a noastră răspundere cu averile noastre mișcătoare și nemișcătoare pentru, Dlor Dumitru Roșca, Neașu D. Roșca, Stan Dumitru Roșca, Florea Mihalcea, că n'am pășunat cu vre-o vită în moșia treimea Statului la D.N. Ceaușescu, arendașul acestei moșii dela A. 1871—73 și nici în contract nu-i știm trecuți pentru care le dăm această dovadă, spre a se servi cu dânsa la caz de trebuință și la orice autoritate vor fi chemați.

D. Răpeanu	}	din comuna Bărbătești Plasa Oltul Jd. Argeș
+ Eu Radu Toader		
+ Eu State Stanciu		
+ Eu Constantin Drăghici	}	din com. Richita de Sus plasa Pitești dist. Argeș
+ Eu Barbu Stan Juluțu		

România

Primăria comunei Drăguteși

Prezenta dovadă fiind a acestora și semnăturile cuprinse într'ânsa se atestă de subsemnatul după a lor zicere.

Primar, Cazan

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4756 Argeș 13/11 f. 5.]

64

[Bârlad,] 22 Iulie 1875

Domnule Ministru,

Un număr de desrobiți, după moșia Docăneasa, comuna Vinderei din Jud. Tutova, debitându-mi cu mai multe lucrări agricole după zapisele ce posed legalizate de primăria respectivă, s'au făcut nevăzuți, lăsându-mă păgubași de o datorie de peste 140 galbeni, bani plătiți pe muncă.

După ce mai mult timp, urmăresc pe fugari, am reușit, în fine a-i afla oploștiți la moșia Baimaclia Județul Cahul; îndată dar am anunțat această descoperire Primarului din Vinderei, care cu adresa Nr. 890, a mijlocit primarului de Baimaclia ca să trimeată pe muncitori. Acolo însă din nefericire, se află primar un grec, a cărui semnătură în dialectul său, abia se poate descifra în numele de Karayanopol; el este și proprietarul sau mare exploatator la Baimaclia și autocitarul care având puterea în mână, a răspuns prin adresa Nr. 641, ce o anexez în copie, că deși muncitorii mei sunt la acea moșie, dar pentru că sunt datori la proprietarul de acolo (adică el) apoi nu-i poate trimete, precum au fost ceruți.

Faptul este precum vedeți foarte grav Domnule Ministru, un Primar să cuteze a călca legea oploștind în comuna sa fugarii mei muncitori și apoi chiar în urma cererii formale ce i-sa făcut să se pună interesele sale mai presus de lege.

Eu cred că aceasta nu va mai fi tolerat de Dvs., dar nu mă îndoiesc că un asemenea funcționar va rămâne nepedepsit ca un abuzator de puterea sa, făcând acte de autoritate, care refuză executarea legii în favoarea sa și în detrimentul meu.

Prin consecință vin respectuos a vă ruga ca să ordonați prefecturii de Cahul, ca după alăturatul extras să-mi împlinească suma de 5477 lei, cu procentele legale dela numitul primar, rămânând ca dânsul să se despăgubească dela muncitori ce i-a oploștit și pe care cu pericolul de a se compromite fi ține la interesele sale.

Sper că această cerere fiind bazată pe dispozițiile art. . . . din legea tocmelilor agricole, vă rog să nu credeți că este o daună speze ci curată sumă ce îmi debitează acei desrobiți și pe care numitul primar m'a lipsit de dreptul meu atribuindu-l sie.

Sper Domnule Ministru, că veți binevoi a aprecia gravitatea cazului, ceea ce îmi dă deplina convingere că voi ajunge la imediata mea îndestulare.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea distinsei mele considerațiuni.

Al. Pastia

[Rezoluție:] Se recomandă, Dlui Prefect de Cahul, ca să cerceteze dacă alcătuirile sunt conform legii tocmelilor agricole și dacă sunt înscrise înaintea alcătuirilor pământului, atunci le va executa conform cu acea lege a tocmelilor agricole comunicând și Ministerului lucrarea ce va face, — cu înapoarea acestei suplice.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4768 Tutova 13/28 f. 15.]

Anexa I la doc. Nr. 64

20 Iulie 1875

Domnule Primar,

Înfățișându-se nota Dvs. No. 890 la această Primărie, de către trimișii Dvs. Costache Tudor, Ion Dănăilă și Gavril Năstase și văzând că prin acea notă, Dvs. cereți a vi se trimete un număr de desrobiți, ce ar fi dispărut după moșia Docăneasa, subscrisul, am onoare a vă răspunde că în această comună, deși sunt veniți niște asemenea desrobiți, însă nu vi se pot trimete din împrejurarea că ei sunt angajați la Dl. proprietar al acestei moșii, Baimaclia, dela care a și primit o sumă de bani, pentru a face munca de secere; îndată însă ce acești desrobiți, își vor termina munca lor, se vor înainta Dvs. cu om special.

Primar,
(ss) Karayanopolu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4768. Tutova 13/28, f. 17.]

Anexa II la doc. Nr. 64

EXTRAS

DOCANEASA

De datoriile desrobiților din cătunul, comuna Vinderet, plasa Târgului, Județul Tutova conform cu mai multe zapise întărite de comuna Vinderet cu diferite munci agricole către Dnul Alecu Pastia pe moșia Docăneasa, precum urmează:

D a t o r i a

D e s c ă r e a r e a

	L.	P.	Prășini		Zile de		Rădăcini de scos palme	Chile de păpușoi de bătut	Au rămas datori		Au muncit valoarea muncii		Prășini		Zile de		Rădăcini scoase	Chile de păpușoi de bătut
			Prășit	Secerat	Plug	Mașină			L.	P.	L.	P.	Prășit	Secerat	Plug	Mașină		
Tincă Turbatu ..	1.385	—	241	603	328	159	15	3	724	—	661	—	164	404	98	73	—	12
Vasile Dinu	690	—	170	339	60	61	10	25	494	—	196	—	110	123	—	5	—	6 5/20
Marin Pruntaru ..	531	—	158	323	1	37	8	15	343	—	188	—	70	148	—	14	—	8 8/20
Alistar Scripcaru ..	487	—	167	326	—	45	3	20	249	—	238	—	112	126	—	—	—	1 10/20
Ion Alistar Coadă ..	133	—	38	80	33	5	—	—	19	—	114	—	38	—	31	19	—	—
Ileana Iordache Vizitiu	341	—	99	160	93	10	— $\frac{1}{2}$	—	69	—	272	—	80	155	50 $\frac{1}{2}$	25	—	—
Toader Bobocică ..	383	—	76	308	—	—	—	—	198	—	185	—	59	213	—	—	—	12 10/20
Costache Clanetaru	452	—	154	336	—	40	—	10	311	—	141	—	65	128	—	—	—	8
Petrache Bobocică	619	—	159	541	—	56	—	—	428	—	191	—	48	253	—	—	—	10
Constantin Neamțu	764	—	181	321	75	60	18	—	504	—	260	—	74	122	43 $\frac{1}{2}$	37	—	4
Vasile Turbatu	730	—	143	400	64	92	37	—	716	—	14	—	—	—	6	—	—	3
Gheorghe Alistar	466	—	111	357	93	33	—	—	466	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dumitrache Alistar	388	—	86	326	60	60	—	—	388	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vasile Bucătaru ..	376	—	80	240	60	30	—	—	336	—	40	—	60	—	5	—	—	—
Enache Bobeică ..	397	—	121	429	—	31	—	—	232	—	165	—	69	159	—	—	—	—

Au rămas datori 5.477
cu ce au muncit 2.665
în 1874 8.142

8.142
Al. Pastia

[Arh. Șt. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4768. Tutova 13/28, f. 17.]

[Severinești,] 29 Iulie 1875

Subsemații locuitori din comuna Severinești, plasa, ocolul Mehedinți am luat dela A. Genescu proprietar acolo, câte 150 oca porumb și dăm bani și dobândă un pogon secerat; ne-am dus cu bani, numitul refuzat cu recipisa No. 730 a Portăreilor somat nevoit a primi; voind a-i depune la casierie, casierul local frate cu Genescu i-a refuzat. Rugăm respectuos dați ordin cercetându-se socoteala vinovatului, pretențiunea o vom desvolta la fața locului, răspuns plătit.

Ion R. Cosman,
Dumitrache Cosman

[Rezoluție:] 29 Iulie. Prefectul va vedea depeșa și va stărui ca casierul să primească banii arătați de locuitori conform cu legea dând și Ministerului lămuriri de toate împrejurările.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4761 Nr. 13/17 f. 5. Telegramă.]

[Cerneți, Iulie 1875]

Nr. 5200/875

In consecința Ordinului Dvs. No. 6359 și 6369 transportându-mă în fața locului la Comunele Cușmiru și Pungina din Plasa Câmpului, a cerceta dacă în adevăr Dl. Scafeșiu a avut nesecerate la 10 Iunie, când a reclamat Prefecturii, 1.600 pogoane grâu după cum s'a tânguit și D-lui Ministru de Interne pentru care a ordonat a i-se da concursul administrativ, dacă va avea învoelile în regulă.

Repetată această tânguire prin telegrama adresată iarăși de Dl. Scafeșiu D-lui Ministru la 18 Iulie, că 1.000 pogoane fi stau nesecerate.

Din cercetările făcute la fața locului D-le Prefect vă pot asigura că tânguirile D-lui Scafeșiu sunt inexacte și iată de ce:

Locuitorii Cușmireni și Pungineni și-au achitat învoielile lor adică au secerat fiecare câte două pogoane grâu, oșebit de vreo 15, care sunt morți, fugiții și strămutații, dar pentru că Dl. Scafeșiu mai posedă 28 Inscrisuri de Creanță, isvorate din datoriile proprietății și împrumuturi pe cât se zice dela 323 locuitori Cușmireni legalizate de primarul local, prin care acei locuitori se obligă a seceră drept dobânda Creanțelor ce debitează la fiecare 25 lei pe termen de șase luni un pogon și așa treptat să lucreze dela 2 = 19 pogoane de fiecare individ oricât ar fi de restrâns Nr. familiei și din aceste înscrisuri, secerând suma de 828 pogoane se mai datorează suma de 297 cu care devin achitați. Cu toate acestea, peste această sumă mai rămân D-lui Scafeșiu 363 pogoane a le seceră cu mijloacele D-sale, nemai având oameni datori nici după învoială nici după acele înscrisuri iar cauza de s'a întârziat cu seceratul până în prezent este căci

locuitorii având asemenea grea sarcină n'a fost posibilă așa de îndată să finească un atât număr însemnat de pogoane, ba ce este mai mult că prin executările făcute, parte dintr'înșii au preferat munca arendașului, lucrând și chiar acum la D-sa; în ceea ce privește neexecutarea, în parte, a secerișului D-lui Scafeșiu nu se poate atribui onorab. Prefecturi, pe cât timp din lucrările aflate în dosar am constatat că D-nul Subprefect nu a pus îndatorire Primarului de a pune în fapt, cele dictate de al. 1 de sub art. 21 din legea tocmelilor agricole și nici au referat Dvs. D-le Prefect, că locuitorii și Primarul se împotrivesc de a seceră grâul arendașului.

În fața acestora subsemnatul pe de altă parte am pus în vedere Dlui Subprefect local și Primarului respectiv a nu înceta cu executarea până ce se va termina toată datoria din partea locuitorilor, iară pe de alta grăbesc a vă supune respectos la cunoștiință măsura ce am luat — pe lângă care mă găsesc dator a vă adăoga D-le Prefect că Inscrisurile de creanță ce posedă Dl Scafeșiu după care alătur aci o copie nu sunt formulate în sensul unei tocmeli agricole, ci mai mult tind la procente și clauză penală și Dl. Arendaș nu avea decât a-i acționa la judele de pace și era destul de suficientă clauza penală la care se supun locuitorii prin acele înscrisuri, căci recolta grâului din anul curent, cunoscută în general, mai în tot Mehedințul nu a produs decât maximum până la 250 oca grâu de pogon, și aceasta foarte rar pe când Dl. Scafeșiu era îndreptățit a beneficia de 800 oca de fiecare pogon nesecurat, însă osebit de aceasta, având în vedere enorma datorie ce debitează D-nul Scafeș către stat am dispus secerarea grâului

Mai înainte de a termina raportul meu, Domnule Prefect, găsesc de a mea datorie și conștiința îmi impune de a vă arăta că dela deschiderea lucrării Câmpului, locuitorii din Comunele Cușmiru și Pungbina, ce se țin în arendă de către Dl. Scafeș, au fost neîntrerupt ocupați la prășitul și târșitul a 600 pogoane porumb, la seceratul a 1100 pogoane rapiță dela începutul secerișului, neconținut în secerat. Dl. Scafeș urma a regula și asigura toate această muncă pe o cale mai legală și în comparație cu brațele de care dispunea. Înapoez aci raportul și lista de care se face mențiune într'însul.

Subprefect,
Scarlat Mavroglu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4761 13/17 f. 119, 23. Copie.]

67

[București,] 2 August 1875

Primarul Comunei Atârnați, din Teleorman, împreună cu ajutorul subprefecturei, bate, maltratează pe locuitorii ce v'au reclamat tot pentru asemenea nelegiuiri; vă rog suspendarea lor și imediat anchetă; de acolo veți vedea ad-

vărul și dreptățile încălcate ale acestor nenorociți împiedicați și astăzi în munca lor; acest fapt de bunăvoință a D-voastră va descoperi lumina adevărului.

senator,
Racottă

[Rezoluție:] Prefectul va vedea depeșa și va înainta lucrările ordonate întru aceasta.
L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755. 13/9. Teleorman, f. 50.
Telegramă.]

68

[Caracal,] 8 August 1875

Rog dați ordin Prefectului Romanați a executa învoiala locuitorilor cătunului Jieni, din plasa Oltul-de-Jos, fiindcă consiliul comunei Rusăneștii-de-Jos nu-mi dă nici un concurs, în executarea învoelii, fiind servitorii acelu proprietar. Dle Ministru dacă nu veți binevoi a face să mi se execute învoelile atunci făcute ca lumea să înțeleagă că legea comunală s'a făcut într'adins ca proprietarii cei mari, cu reședința comunală să omoare pe cei mici în toate afacerile lor. Binevoiți, vă rog Domnule Ministru a primi din parte-mi stima și devotamentul ce vă conserv.

Ștefan Ștefan Jianu

[Rezoluție:] 9/8 Prefectul va vedea depeșa și va lua măsuri pentru aplicarea învoielilor care sunt conforme cu legea tocmelilor agricole.

L. Catargiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4758 Romanați 13/3, f. 3. Telegramă.]

69

[Budești,] 11 August 1875

Domnule Ministru,

Cu ocazia împrumutării ce mi s'a făcut după legea rurală, mai multe pometuri ce le posedam cu clacă, dela moșii și strămoșii mei, a căzut în treimea proprietății Statului, din rodul cărora am plătit către toți foștii arendași, dijmă din 10 una, conform aliniatului de sub articolul XIII al zisei legi, acuma însă pentru păcatele noastre (se înțeleg) devenind arendași pe moșie un cazac de popă, anume Andrei Ionescu, care îi place să dea cu o mână și să ia cu trei, s'a apucat să ne tunză lâna, cu pielea cu tot.

În toamna anului 1873, ne-a ținut cu 2 butii de prune, nedijmuite până ce s'au stricat; în curs de un an, voind să ni le ia pe din două, contra legii și a învoelilor de până aci.

În toamna anului 1874, mi-a cules prin silnicie 10 nuci, din care a luat peste două care de nuci, în vara anului curent s'a pus iar în mod arbitrar, să-mi ia

fânul cosit, după o livadă ce posed invoială de plată, vrând să mă lase și cu vitele muritoare de foame.

Contra acestor fără de legi, deși am reclamat în mai multe rânduri, către Dnul Subprefect, dar n'am putut lua niciun rezultat, căci mijloacele influența sau dibăcia acestui popă, a făcut autoritatea locală să închiză ochii despre faptele sale și l-a lăsat de ne despoae cum vrea. Lipsit acum de orice altă speranță, fac apel la mila Domniei Voastre, rugându-vă, cu umilință să vă milosiviți a da cuvenitele ordine celor în drept ca preotul să mă despăgubească de nucile ce mi le-a prăpădit, prin silnicie, să-mi lase pe loc fânul ce voește a mi-l ridica după livadă și în fine să se mărginească a-și lua numai dreptul său, ca în trecut, conform legii, căci noi ca oameni săraci, lipsiți de toate mijloacele nu ne dă mâna să ne judecăm cu dânsul pe la autorități Judiciare.

Plecat
Pătru sin Pătru
din comuna Budești, Plasa Topologue
Jud. Argeș

[Rezoluție:] Ministerul de Interne. Se recomandă în original Dlui Prefect de Argeș să cerceteze și să dea lămuriri Ministerului.

p. Ministru,
Herișescu

[Rezoluția Prefectului:] Să se trimeată în original, Dlui Subprefect de Topologu, a cerceta și a lua măsuri ca reclamantul să nu fie asuprit peste dreptul prevăzut de legea rurală dând totdeodată și relații de împrejurări.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4756 Argeș 13/11 f. 2, 9.]

70

Cahul, 29 August 1875

Nr. 6389

Domnule Ministru,

În conformitatea ordinului Dvs. relativ la petiția D-lui A. Pastia, recomandată nouă cu soluția Nr. 1776 pentru dosirea unor desrobiți după moșia sa, Docăneasa situată în comuna Vinderei din Jud. Tutova, și care s'ar fi oploșit în comuna Baimaclia, acest district, de către D. Primar, Caraghioside, după cercetările făcute de noi, am constatat următoarele:

Că în ziua de 14 a expiratei luni Iulie, un număr de desrobiți, au venit în comuna Baimaclia cu bilete de legitimație în regulă căutând de muncă, expunând că nu sunt angajați în nici o parte, că în comuna unde ei sunt, nu găsesc de muncă și că sunt lipsiți de hrana zilnică și D. Pruncu, proprietarul moșiei Baimaclia, în necunoștință i-a angajat, cu ziua, la muncă, fără contract în scop de a nu lovi în prescripțiunile legii tocmelilor agricole.

În ziua de 20 a acelei luni, pe când s'a prezentat la Primăria de Baimaclia trimișii Primăriei Comunei Vinderei, în urmărirea desrobiților D-l Primar Caraghiosiadă răspuns, la mijlocirea Primăriei de Vinderei, că îndată ce vor achita banii ce au luat dela Dl. Pruncu, îi va trimite cu toate că acești desrobiți aveau bilete de legitimație și că după cum este cunoscut asemenea desrobiți n'au vre-un domiciliu stabil; dar nici trimișii Dlui Pastia, n'au înfățișat vre-un act de angajament și desrobiții simțind de urmărirea ce li-se făcea, parte din ei s'au reîntors la locul lor și parte s'au făcut nevăzuți; însă noi cu toate acestea, după mijlocirea Dlui Prefect de Tutova, am luat serioase măsuri pentru urmărirea și trimiterea lor.

Cele ce preced am onoare a le supune la cunoștința Dv. Domnule Ministru, restituindu-vă tot deodată, reclamația Dlui Pastia împreună cu anexele ei, spre a regula cele ce veți crede de cuviință.

Binevoii, vă rog, Domnule Ministru, a primi încredințarea prea deosebitei mele considerațiuni.

Director,
I. Maruzoff.

Prefect,
N. Constandake.

[Rezoluție:] Se va avea în vedere când se vor mai ivi reclamații din partea Dlui Pastia.
4/16 Sept.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4768 Tutova, 13/28 f. 14.]

71

Călărași, 30 August 1875

Agapiades cu arendașul moșiei Rosseti Volnasi, la 1859 intentează proces sâtenilor; la 1869 dobândește sentință definitivă și la 1871 a cerut executarea ei, în sumă de 4.500 galbeni plus alte două procese, pendinte la curtea din Craiova și Focșani, pentru alte pretențiuni în sumă de 8000 galbeni. La 1872 se împacă cu debitorii în modul ca fiecare să-i plătească câte 26 galbeni, în doi ani, fără nici o dobândă, asigurându-l cu zapise legale pentru stingerea tuturor pretențiunilor. Aceștia îndemnați de inamicii lui Agapiades, aleargă la diferite pretexte, cerând anularea actelor înscrise creindu-și 140 procese, atât la Tribunalul de Ilfov cât și la cel local, care i-a condamnat la plata sumelor ce debitează. Administrația n'a luat nici o parte în această chestiune ci numai Tribunalul local cu portăreii care execută deciziunile ambelor tribunale.

Prefect,
Arion

[Rezoluție:] Spre știință L. Catargi.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4752 Ialomița 13/5 f. 10. Telegramă.]

Călărași, 30 August 1875

Mai mulți săteni din Comuna Rosetti-Volnasi, sau Cioroiu, întrunindu-se în bălciul ce se face aci, au pornit azi înspre capitală după îndemnul unora, a reclama Domnitorului în contra urmării ce li se face, de portărei, în chestiunea Agapiades. Mă silesc a dovedi pe îndemnători.

Prefect,
Arion

[Rezoluție:] Prin notă s'a telegrafiat Pref. de Ialomița și Capitalei, ca să facă cunoscut locuitorilor a alege o deputațiune ca să meargă cu suplica la Măria Sa, iar nu în grămadă.

Asemenea s'a telegrafiat și D-lui Ministru de Justiție ca să ia măsurile ce va crede de cuvintă.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4752 Ialomița 13/5 f. 11. Telegramă.]

[Jieni, August 1875]

Domnule Ministru,

Subsemnații locuitori din cătunul Jieni, comuna Rusăneștii de Jos, Județul Romanași, ne-am învoit cu contract în regulă, în anul 1875, Iunie 7, cu Dl. St. Ștefan Jianu, proprietarul moșiei Jieni, ca să facem arături pe zisa moșie precum se prevede în *anexata aci copie după contract.*¹⁾

Adică fiecare fruntaș care posedă patru vite mari să i se dea câte 12 pogoane celui cu 2 vite, 9 pogoane și celui cu mâinile, 3 pogoane.

Domnule Ministru, după ce am intrat în lucrarea pământului urmând așa, după contract, astăzi ne vedem oprîți de dnul propietar, ca să ne ridicăm produsele, după câmp. sub cuvânt, că trebuie să i mai dăm drept dijmă pentru opt pogoane ce rămâne ca proprietatea noastră, peste cele patru pogoane, care suntem obligați a le ara, grăpa, semăna cu a noastră semănătură precum și a le transporta la arie făcându-le șiră pentru care nu primim nicio plată, precum suntem chiar obligați prin zisul contract.

Credeți domnule Miniscru, că mai stînd bucatele noastre pe câmp încă un timp oarecar se pot strica cu desăvârșire, precum chiar astăzi se găsesc stricate de desele ploi ce au turnat și astfel când tot săracul așteaptă un timp de bucurie pentru ostenele ce le-a pus în timpul muncii sale, o să ne pomenim duși în extrema sărăcie, rămânându-ne copii pe drumuri căci aceasta este singura speranță.

¹⁾ Lipsește din dosar.

De aceea cu lacrimi alergăm la umilința Domniei Voastre, rugându-vă, Domnule Ministru, să binevoiți a se da ordin locului competent a se face o anchetă relatând despre cele reclamate de noi subscrișii.

Suntem ai Domniei Voastre, prea plecați și supuși servitori.

+ Paun Barbu Cernea	+ Marin Ilie Cocea	+ Dinu Manea Vasile
+ Tudor Ion Logofătu	+ Ion Ilie Cocon	+ Dumitru Matei
+ Pătru Băcă	+ Marin Preda Mocanu	+ Licsandru Răducanu
+ Marin Marin Băcă	+ Ciucă Sandu Răducanu	+ Dumitru Ilie Coconu
+ Vasile Manea	+ Nica Preda Mocanu	+ Ștefan Neacșu
+ Cârstea N. Mocanu	+ Dumitru Alțișaru	+ Marin Băcă.
+ Pătru Niculae Prună	+ Ioan V. Manea	
+ Marin Ion N. Prună	+ Nițu Sandu	

[Rezoluție:] Domnul Prefect de Romanați va lua imediat dispoziții a nu fi șicanați întru nimic reclamanții și a face ca contractul să fie aplicat deopotrivă, între locuitori și proprietarul. In caz când însă proprietarul s'ar opune, prefectura va urma ordinele ce are din anii trecuți, în privința dijmuierei.

De regularea ce va face, ne va raporta cu inapoerea și acestei suplice.

Ministru,
L. Catargi

[Rezoluție:] Se va recomanda cu ordinul în confruntate D. Subprefect al Plasei Oltul-de Jos.

Prefect,
Lahovary

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4758 Romanați 13/13 f. 8.]

74

[Caracal,] 9 Septembrie 1875 ¹⁾

Domnule Ministru,

Văzând conținutul rezoluției Domniei Voastre No. 1946, pusă asupra petiției mai multor locuitori din comuna Jieni, am autorizat cu executarea cazului pe Domnul Sub Prefect al plășii Oltul de Jos și din cele constatate, rezultă că proprietarul, Domnul Ștefan Ștefan Jianu, nu i-a oprit pe reclamanți ca să și ridice munca de pe câmp, ci numai le-a pretins ca să desfacă de sămânță și grâul ce i-a împrumutat în anul trecut și cel curent, pentru care chestiune, Domnul Jianu a declarat că își rezervă, a își căuta dreptul pe calea legală.

Domnul subprefect adaogă că deși mai toți locuitorii și-au adus recolta după câmp însă a lăsat îndatorire autorității comunale, ca să nu îngăduie a se face șicane locuitorilor peste condițiile stipulate prin actul de învoială.

¹⁾ Data înregistrării.

Acestea fiind circumstanțele cazului ce s'a reclamat de acci locuitori, am onoare a-l supune, Domniei Voastre odată cu înapoarea petiției, spre cele de cuviință.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Prefect, Lahovary

[Rezoluție:] Se va avea în vedere când se va mai ivi o asemenea reclamațiune.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4758 Romanați 13/3, f. 7.]

75

[Gănești,] 10 Septembrie 1875

Domnule Ministru,

Vai nouă sărmanilor locuitori, din Comuna Gănești care suntem bătuți foarte de către asprimea secetelor urmate pela locurile noastre mai ales în vara următorului an, când ne-am prăpădit cu desăvârșire, toată sămânța grâului și a orzului și a secarei de a nu avea nici o afacere și parte că nu ne pricepem cum avem de a ne purta contribuțiunile fiscului și deunde să ne căpătăm sămânța de grâu trebuitoare pentru anul viitor. Acum ne vedem apucați de către niște posesori dela Comuna Vădinii Rogojeni numiți D. Matei Sopale sau Cealâc și D. Gheorghe Psileacu, acei care prin dragomanii ce au avut a împărțit bani cu camătă grea, formată din câte trei banițe de grâu la fiecare galben, pentru timpul de șase luni de zile au făcut 2 obligațiuni într'una a zis că ne-a dat galbeni împrumut și în alta că am luat bani de grâu ca să-l răspundem în toamna aceasta sub clauza penală; niște acte cu totul depărtate de adevăr și de legile acestei țări.

Și pentru că ne cunoaștem binevoiți ai osândiți foarte, cu fierbinți lacrimi vă rugăm Domnule Ministru, milostiți-vă a face luare aminte unor așa grele suferințe și a regula îndreptarea greșelilor făcute cu asemenea ciudate obligațiuni a face să fim îngăduiți până la toamna anului viitor cu niște procente legitime; nu ne lăsați să ne constrângă pentru grâul de care nu am primit nici un ban, căci este o camătă cu totul nelegiuită și mare pomenire veți avea.

+ Eu Tănase Iordache

+ Eu Ion Popleanca

+ Eu Stoianu Bârbu

+ Constantin Hopenca

+ Eu Gh. Bujoreanu

+ Eu Ion Androne Mitrofan

+ Eu Constantin Popleanca

+ Eu Sandu Bușilă

+ Eu Gheorghe Ionașcu

+ Eu Nicolae Grecu

+ Eu Nicolae Țișcă

[Rezoluție:] Se recomandă D-lui Subprefect al Plășii Horincea să cerceteze prezenta reclamațiune și să intervină către arendași de a face convenita răfuire între D-lor și reclamanții locuitori, luându-le procente legitime. De descoperirile și regularea ce va face, va raporta Prefecturei înapoind și aceasta spre a supune Ministerului raport în această chestiune.

Ministru, L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4767. Covurlui 13/27 f. 3.]

București, 12 Septembrie 1875

Nr. 13,999

Domnule Ministru,

Asupra conținutelor din suplica prezentată Domniei Voastre de Domnii frați Danielescu, primită cu rezoluția Nr. 2037, ca rezultat, am onoare să înaintez Domniei Voastre, în copii atât raportul Subprefectului Oltenița Nr. 5552, cât și Procesul-verbal ce a încheiat la fața locului, din care rezultă că viile sădite de locuitorii sunt din vechime, făcând chiar vânzări și daruri între dânșii cu respectarea numai a otașnitei.

Că locuitorii posedă și astăzi din partea proprietarului, acte prin care se constată că ei au plătit otaștină.

Că Domnii proprietari, astăzi n'au nici un fel de învoială, cu locuitorii:

Astfel fiind, Domnule Ministru, în acord cu ordinele Domniei Voastre Nr. 13505/1872 și 16647/1872 am dat ordin Subprefectului respectiv, a menține Statu-quo administrativ, de vreme ce, procesul între locuitori și proprietar este pendinte înaintea justiției cu care ocaziune înapoez și suplica menționată mai sus.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea deosebitei mele considerații.

p Director,
Nițescu

Prefec,
D. Bărcănescu

[Arh. St. Buc. Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753 Ilfov 13/6 f. 2.]

Anexa I la doc. Nr. 76

11 Septembrie 1875

Copie după raportul Subprefectului de Oltenița cu Nr. 5552 către Pref. Ilfov

La ordinul Dvs. Nr. 9859 și rezoluției Nr. 230 pusă asupra petiției D-lor frați Danielescu și înaintată D-stră cu apostila D-lui Ministru de Interne Nr. 2037 din 23 August 1875, am onoare a vă răspunde că în ziua de 8 Septembrie, am fost la fața locului unde constatând cu deamănuntul toate punctele reclamate am încheiat, alăturatul aci Proces-Verbal atașat și de mai multe anexe.

Pe lângă aceasta permiteți-mi vă rog Domnule Prefec, a vă mai adăoga și următoarele:

Din actele autentice, ce posedă locuitorii și pe care nu le-au prezentat, se constată evident, că ei posedă aceste vii încă din vechime, făcând chiar vânzări și daruri între dânșii cu respectarea numai a dărei otașniței.

Procesele-verbale de evaluare ale Comisiei instituită de legea rurală, subscrise chiar de D-nul Niță G. Danielescu, ce figura ca delegat al acelei Comisii; ni s'a prezentat și biletele de desfacere între proprietari și săteni, subscrise

tot de D-l Danielescu, în care se prevede aceste drepturi de otașniță. Toate aceste vii sunt sădite, după cum am onoare a vă supune, din vechime prii-urmare cu mult înaintea aplicării legii rurale care a regulat din nou aceste sădini și aceasta tot cu respectarea vechilor condițiuni.

Cu toată stăruința ce am depus, D-le Prefect, spre a găsi un singur act pe care să cred că a putut să se bazeze D-nii Niță și Ghiță, frații Danielescu, proprietari moșiei Chirnogi.

Reclamația adresată D-lui Ministru, nu mi-a fost cu puțință-neprezentându-mi decât trei învoiri separate între D-nii Danielescu cu sătenii: G. Dan, I. Netezescu și Andrei Ilie Florea învoeli făcute în anul 1870, prin care se obligă fiecare din acești trei locuitori, în parte, a plăti anual, D-lor proprietari de fiecare pogon de vie câte doi sau trei galbeni și numai pe un termen de trei ani.

Aceste învoeli însă D-le Prefect, sunt nule fiind făcute în urma regulării legii rurale și neputând intra nici în categoria legii tocmelilor agricole, nefiind trecute în registrele Primăriei dovedindu-se prin ele numai reaua intențiune și aviditatea D-lor Danielescu.

Iată dar, D-le Prefect, singurele și temeinicele acte pe care D-nii proprietari se reazemă și cer ajutorul administrației, strigând că nu-și poate dobândi dreptul, șicanând pe locuitori de atâția ani prin diferite instanțe administrative și judecătorești provocând neconținut anchete și toate acestea spre a stânjeni pe oameni a-și lua dreptul lor.

Am dovedit și constatat prin diferite procese verbale înaintate Parchetului, cum D-nii Danielescu după ce au lăsat pe locuitori să muncească tot anul viile lor, înființează acum oameni ai săi armați cu puști și oprește la aproviziunea culesului intrarea locuitorilor în viile lor, bătându-i și amenințându-i că îi împușcă.

Spre a menține dar strict dispozițiile ordinelor anterioare, mai ales pe cele cu Nr. 13505 și 16647 din anul 1872, al D-lui Ministru, invocat aceste din urmă chiar de D-nii Danielescu, prin petiția adresată D-lui Ministru, am dat ordin autorității comunale locale de a tolera locuitorilor intrarea în viile lor, a apăra rodul de stricăciuni și pagube și a face să se respecte dreptul incontestabil al locuitorilor, precum se prevede prin procesul verbal și vă rog, cu respect, D-le Prefect, binevoști a-mi da cât mai curând autorizația de a tranșa această chestiune care, deși D-nii proprietari susțin că nu se poate decide de administrație, fiind înaintea justiției, însă este clar că aceasta nu o fac decât spre a găsi un motiv de a stânjeni pe oameni dela beneficiul muncii lor, în ajun de a recolta.

Dacă, D-le Prefect, nu vom fi putut a vă expune această chestiune, în mod destul de clar spre a vă convinge de dreptul ce au locuitorii, vă rog dacă binevoști a veni la fața locului spre a vedea prin D-stră înși-vă, nu numai dreptatea cauzei, dar încă cât de necesar este, chiar pentru prestigiul administrației în parte și al autorității, în genere ca această chestiune să se tranșeze cu o oră

mai înainte căci locuitorii sunt disperați de multele suferințe ce îndură din partea D-lor proprietari într'o chestie atât de dreaptă pentru ei.

Totodată, înapoez atât suplica D-lor Danielescu, dată D-lui Ministru, cât și a locuitorilor dată Dvs. iar anexele se notează pe contrapagină.

pentru conformitate,
Predescu

Subprefect,
(ss) Vlangali

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753. Ilfov 13/6, f. 6; 22.]

Anexa II la doc. Nr. 76

8 Septembrie 1875

Proces-Verbal

În urma procesului dresat în ziua de 31 August s'a fixat ziua, pentru constatarea reclamațiunilor din comuna Chirnogi, dată D-lui Prefect pe care mi-o transmite, pe lângă ordinul Nr. 9859 și reclamația D-lor frați Danielescu, dată D-lui Ministru de Interne pe care se vede apostila D-lui Ministru Nr. 2057 și aceea a D-lui Prefect, Nr. 230 din 26 August 1875.

Noi, Mihail Vlangali, subprefectul plasei Oltenița, Județul Ilfov conform citatelor ordine, trecând în localitate la comuna Chirnogi, unde la biroul primăriei, am găsit pe d-nul primar local, pe locuitorii reclamați împreună cu d-nul Alexandru Tăceanu, avocat care îi reprezintă și pe d-nii frați Danielescu proprietari, prin d-l Mihai I. Cacipu cu procură în regulă. Dând lectură citatelor reclamațiuni și ordine se constată precum, urmează:

I. Cerând locuitorilor probe despre posesiunea acelor vii și celor reclamate și notițele date D-lui Prefect, ne-am prezentat acte, cele mai vechi dela 1812 la până 1864 prin care se constată că: mai multe înstrăinări ale viilor pentru care au reclamat; din timp de memorie de om am avut deplina stăpânire de a înstrăina și a face orice cu restructiuni nu mai de a plăti din *douăzeci vedre vin una*, otaștină, din viile ce au avut și pe care le au și acum. Opt Procese-Verbale, de evaluarea proprietății imobile din această comună, făcute în 1868, prin care iarăși se constată că figurează ca proprietari ai acelor vii și care recunoaștere este făcută chiar de D-l proprietar N. G. Danielescu care a fost capul acelei comisiuni.

II. Susținerea și proba notițelor ne-au prezentat în scris prin declarația ce o atașăm de acest proces și pentru mai bună convingere din acea declarație, ne mai prezintă și o sentință a locuitorilor din Comuna Greaca, tot această plasă.

Iar cea din urmă pretenție, au cerut ca ordinul, D-lui Prim Ministru Nr. 13505 din /72 relativ la chestiunea viilor să devie regulă administrației până când judecata dintre dâșii și d-nii frați Danielescu, se va isprăvi cu desăvârșire.

Asemenea se va mai constata din cele cinci bilete trimese cu ordinul D-lui prefect, precum și din alte opt care le prezintă locuitorii ca chiar în anii 1865, 66 și 67 cu plata otaștinei.

III-e. Mai supunând cercetării pe locuitori pentru art. 6 din reclamațiunea dată d-lui prefect, a se proba cum am fost sechestrați fără a fi judecați la vre-o instanță ne-au răspuns că d-nii frați Danielescu când au aplicat sechestrul locuitorilor ce au fost condamnați de d-ul Jude-de-Pace, al Plășii Oltenița pentru creanțele ce îi datora, au sechestrat și pe locuitorii Radu Buleandra, Ioniță Radu Niță, Gheorghe Catrina și Marin Arsenie, care au fost excluși de Cărțile de Judecată Nr. 508, 510 și 512.

Ca probă ne-au prezentat Procesul-Verbal prin care se constată că acei locuitori în adevăr au plătit și ei D-lor Danielescu sumele pentru care au fost urmăriți fără ca să fie condamnați, după cum se vede mențiune în zisul Procesul-Verbal de către D-ul Portărel, iar Cărțile de Judecată, unde se pot vedea adevăratele arătări ale locuitorilor nu se pot găsi aci la această constatare, rămânând a se cere la locul competent.

IV. Cerând, D-lor Danielescu a ne proba cele reclamate D-lui Ministru, prin menționata suplică, adică învoelile ce zice că le a avut cu locuitorii periodice, din timp în timp, vroiau după cum interesul în povățuia, a răspuns următoarele:

V. Că ceea ce privește pretențiunile de otaștină ce locuitorii relamanți zic că urmează să dea pentru viile ce le au pe propietatea D-lor această împrejurare după Apelul locuitorilor, fiind pendinte înaintea Curții, Administrația nu poate lua nici o parte și nici nu poate cerceta sau discuta actele ce s'ar produce de părți, fiind de atribuțiunea Curții ce îi Judecă; astăzi însă numai trei învoeli cu locuitorii G.G. T. Danu Con. Nițescu și Andrei Ilie Florea, care se văzură în parte cu fiecare făcute în anul 1870.

Persoanele, fără a fi trecute în registru, conform legii tocmelilor.

Mai fiind întrebați, spre susținerea reclamațiunei, ne-au răspuns că numai au nimic de zis.

Având în vedere că după actele prezentate de locuitori Procesele-Verbale de evaluare subscrise chiar de D-nii Danielescu și alăturată declarațiune se constată că în adevăr și au posesiunea acelor vii locuitorii.

Având în vedere că așezămintele acestor vii și condițiunile ce au avut n'a fost decât otașniță, după cum se constată chiar din actele de socoteală subscrise de D-lor.

Având în vedere că D-nii Danielescu nu ne-au putut proba cele reclamate, deoarece nu ne-au prezentat decât trei acte de învoeli făcute în anul 1870, în urma regulării legii rurale și care act nu intră nici în categoria legii tocmelilor, nefiind trecută în registrul Primăriei.

Conform art. 4 din circulara d-lui Ministru Nr. 9378 din 1864, cea cu Nr. 13505 din 872 și cea cu Nr. 16647/72 care toate n'au avut alt scop decât a pune capăt șicanelor și asupririlor ce arendașii și proprietarii, făceau locuitorilor ce aveau vii.

În baza acestor considerente sunt de opinie să se țină lucrul statu-quo, adică urmând cu plata numai de otașină.

Acestea fiind cele constatate am dresat Procesul-Verbal care se va înainta D-lui Prefect conform delegațiunei ce am avut, spre a da ordin de urmărire, înaintând totodată și actele despre care e mențiunea.

D-nii Danielescu nu au voit a ne da actele ce ni le-au prezentat pentru care s'au vizat de noi spre neschimbare.

Primar,
C. Hustescu

Subprefect,
(ss) Vlangali

Alex. Tăceanu

Imi rezerv dreptul de a contesta contra conținutului acestui proces-verbal.

M. Cacipu

Andrei Ilie Florea, pentru locuitorii reclamanți

[semnați martori]

p. conformitate,
D. Vasilescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753. Ilfov 13/6, f. 3, 4, 24. Copie.]

77

[București,] 17 Septembrie 1875 ¹⁾

Domnule Ministru,

Sunt mai mult de 15 zile, de când am reclamat Domniilor Voastre, Domnule Ministru, arătând situația în care ne aflăm cu un număr de 50 locuitori, din șapte sute, care au vii pe proprietatea noastră, adăogând Domnule Ministru, că acest număr de 50 locuitori, din anul 1872, de când a expirat învoiala, n'au voit pînă astăzi a se mai învoi ca ceilalți 600 locuitori, ci în mod arbitrar, au cules rodul viilor l-a cărat și l-a vândut fără a îndemniza proprietatea și pe de altă parte a intentat proces, în contra noastră, zicând că ei voesc a ne da otașină; astfel procesul dintre noi este pendent, înaintea Onor Curții de Apel, după Apelul făcut de dânșii, în urma acestui fapt, ca să fim legali i-am somat, prin mijlocirea Portăreilor, zicîndu-le că dacă și în anul curent nu vor veni ca să se învoiască, cu noi proprietarii și să ne plătească ce ne datorează, pe doi ani trecuți, nu vom mai îngădui a dispune de proprietatea noastră fără a ne da dreptul ce avem și ca să fim și mai legali; Domnule Ministru, prin petiția noastră ce am dat-o D-nei Voastre la 23 August, v-am supus cu tot respectul în cunoștiința cazul și Domniei Voastre binevoind, ați adresat-o D-lui Prefect, invitându-l ca să cerceteze dacă învoiala locuitorilor cu care ne prigonim a expirat în anul 1872 și dacă nu există altă, să ordone; Dul Prefect, în mod precis,

¹⁾ Data înregistrării.

a se executa dispozițiile circulare a Domniilor Voastre Nr.16647 din anul 1872; și aceasta ați binevoit a zice prin apostilul Nr. 2037 din 23 August, pusă asupra petiției noastre.

Domnul Prefect însă, Domnule Ministru, având primită și o petiție din partea locuitorilor în prigonire, a ordonat D-lui Subprefect local a cerceta reclamația acelor indivizi, punând și un apostil sub ordinul D-stră, zicând să aibă în vedere și petiția noastră ce i se înaintase de către Onor Minister.

La ziua destinată pentru cercetare, D-ul Subprefect, Domnule Ministru, a ținut ședința ca și Tribunalul și a cercetat acte, care s'au discutat toate înaintea Judecății raportând D-lui Prefect nu știm ce.

Noi însă, Domnule Ministru, ca proprietari ai moșiei noastre, am început a culege rodul viilor ce ne-au rămas în dispozițiune și pentru care de doi ani nu ne-au dat nimic, prigonitorii; dar abia am început și D-ul Primar, ne comunică, pe deoparte o telegramă a D-lui Prefect, conținând mai multe serii de numere fără nici un înțeles pentru noi, fiind corespondență între D-sa și D-l Subprefect, iar pe dealtă pornind pe deal, la vii, cu vre'o 15 oameni, vătășei și un dorobanț, a luat lucrătorii la goană, iar pe pândarii viilor bătându-i i-a arestat.

Acum D-le Ministru întru asemenea stare de lucruri numai avem ce zice, decît vă rugăm respectos sau cereți D-lui Prefect constatarea făcută de D-l Subprefect și protestul nostru și binevoind a vedea cele ce au precedat, să ordonați cele legale, ca să nu se abată din spiritul circulării Domniilor Voastre și a ordinului în rezoluții 2037 din 23 August; sau ordonați d-lui Prim Procuror a veni în localitate să cerceteze faptele arbitrare și să stabilească ordinea, până ce judecata dintre noi și acei locuitori va da o hotărâre, căci este trist Domnule Ministru, a nu se respecta proprietatea astăzi, când legile garantează dreptul fiecăruia.

Primiți, vă rugăm, Domnule Ministru încredințarea prea deosebitei noastre stime și considerațiuni.

Niță Danielescu
G. Danielescu

[Rezoluție:] La dosar în vederea raportului D-lui Prefect de Ilfov cu Nr. 11399

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753 Ilfov 13/6 f. 7 și 21.]

78

Craiova, 18 Septembrie 1875

Locuitorii care posedă vii pe proprietatea f. Hagiadi au adus plângere că acesta nu îi îngăduie să le culeagă până nu-i vor plăti câte 23 franci de pogon, am mers azi la fața locului unde am constatat că prin hotărârea din 1867 a Judecătorului de pace dată între D. Hagiadi și cei ce posedau înainte vii cu otaștină s'a decis ca aceștia să fie obligați de vor voi a mai cultiva viile să se învoiască cu Hagiadi, iar de nu să poată acesta dispune cum va voi de ele.

Cei 363 locuitori au făcut apel la Tribunal care prin trei hotărâri din 1867 învestite cu formulă executorie a confirmat acea hotărâre, țărani au recunoscut că de la 1867 la 1873 au plătit lui Hagiadi până la un galben de pogon iar dela 1873 până azi 23 franci adăogând că au plătit fiind executați cu soldați așa că refuză a mai plăti invocând ordinul Dv. 13.505 din 1872 și proprietarul refuză dea lăsa să se culeagă; învoeli nu sunt dar forme făcute prin Portărei la 1873 care s'au comunicat tuturor comunelor interesate să știe că vor avea a plăti 23 franci de pogon nu există nici într'un an la Prefectură vreo dispoziție de a se fi trimis jandarmi pentru executare.

Această situație trebuia comunicată Dv. încă din 1874 la ordinul No. 17395, în fața hotărârilor și a plăților urmate dela 1867; decizia mea a fost să plătească ca în 1873 și 1874 am subordonat-o însă aprobării Dv. Binevoii a ne da ordine fiind mare urgență, căci se primejduște rodul a aproape 1500 pogoane vie.

Prefect,
Budișteanu

[Rezoluție:] Urmarea rezoluției pusă pe raportul telegrafic al prefectului cu N. 12.256. H. [Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj. 13/15 f. 67, 68. Telegramă.]

79

[Șimnic,] 18 Septembrie 1875¹⁾

Domnule Prim Ministru,

La 24 August 1874, ați primit o petiție cu titlu către toate puterile țării române în chestiunea viilor din acest district Dolj. Am țipat așa de tare pentru că cari au săpat foarte adânci în corpurile noastre și nu mai puteam suferi.

Această petiție abia la 7 Septembrie anul curent s'a anunțat de Subprefectura Ocol Craiovei, toți poporanii de vii a vedea Ordinul D-lui Ministru am mers, ni s'a citit, bun, foarte bun ca toate celelalte. Apoi după un an a eșit la lumină binevoii onor D-le Ministru, cereți de urgență ce s'a făcut în acea zi la ordinul Dvoastră că noi îl vedem o literă moartă ca toate celelalte ordine.

Și unde acum ne așteptăm de a fi scăpați de această silnică dare, la care nici până acum la unii nu le-au trecut frigurile ce le-am căpătat de groaza Turcului, dorobanțului, milișianului și a altor executări.

Noi am crezut că prin menționata petiție vom fi satisfăcuți printr'o anchetă foarte serioasă chiar din partea Dv. luând pe fiecare proprietar sau arendaș cu poporanii săi de vii și luând pe fiecare poporan și se va cerceta cum devenit-a otaștina de 20 vedre vin una în șase sfași de pogon din aceștia

¹⁾ Data înregistrării.

la patrusprezece sfanți și acum câte 20 franci și trei pândăritul pe niște pogoane măsurate nu știu după ce stânjeni.

Acestea sunt petrecute în plaiul Simnicu proprietatea D-lui Rafael Hagiadi acum și un alt D. moștenitor Jean Hagiadi.

Onor Domnule Ministru, lumea culege la vii și noi singura speranță ce o mai avem este aceasta ne uităm cu ochii la sudoarea feții noastre și nu îndrăznim să intrăm că e plai ocolit ca și eu.

Guvernatorii care se glorifică și se vor glorifica în secole nu se prea încred în supuși ci însuși cerceta lucrurile cu deamănuntul și pe care îl dovedea abătut era vâi de el, urmați și veți vedea.

Nu ne trecea prin minte că și menționata petiție va rămâne ca toate celelalte, ci va merge din treaptă în treaptă până se va rezolva chestiune odată pentru totdeauna. Ne-am plâns destul de sus; dacă și aceasta va avea aceeași soartă nu măi avem a face alt de cât a ține cont de secolul XIX și de cei la putere într'acest secol și au și ne vom plânge și în presă care este vocea lui D-zeu și școala lumii.

Onorabile D-le Ministru.

Bolnavul de grea suferință chiamă toți medicii pe rând și apoi face și consultă ca să poată nimeri leacul așa am crezut noi!

Primiți vă rugăm onorabile D-le Ministru stima și considerațiunile noastre că vă vom păstra până la ultimul sfârșit.

Enache Fustașul

Marin Cumpănașu,

Marin

cu toți poporanii de vii.

[Rezoluție:] *În mărginirea lucrărilor la 14.661 memoriu.*

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 80.]

80

București, 20 Septembrie 1875

Domnule Ministru,

În plicul ce am primit de la Dv. astăzi am găsit și conceptul ordinului telegrafic ce ați dat Prefectului de Dolj în chestiunea viilor.

Permiteți-mi, Domnule Ministru a vă relata cum stă chestiunea viilor în față cu legea și ordinele date până astăzi de Minister.

Art. XIII din legea rurală hotărăște că «orice alte pometuri mai are săteanul peste locurile legiuite, rămân în folosul lui, după învoelile săvârșite sau după îndatoririle obișnuite până acum». Așa dar dreptul de proprietate pe locurile cu pometuri nu există decât cu condiția servituții învoelilor existente la 1864.

Viile ce s'au sădit dela 1864 încoace sunt regulate prin art. 9 litera e din legea tocmelilor agricole și supuse prin urmare jurisdicției administrative ca și toate celelalte tocmeli agricole.

Astfel a fost înțeleasă și regulată chestiunea și prin circularile D-voastre Cu No 13.505 din Sept, 1872 și 16.647 din Noembrie 1872.

Mai mult decât atât: prin ordinul circular No. 13505, Dv. ați mai adăogat că.

« In ceiece privește hotărârile ce am apucat a da unuia dintre judecătorii de pace fără competență și cu călcarea legii prin care s'au lovit aceste drepturi ale locuitorilor, tot acum m'am adresat cu mijlocire la Ministerul Justiției pentru anularea unor asemenea hotărâri. »

Primind cererea telegrafică de deslegare a Prefectului de Dolj No. 12.256 fără să mi se fi comunicat dela telegraf că într'aceiași timp a fost expediată și Dv., am studiat chestiunea și întemeindu-ină pe lege și circularile Dvoastră am dat prin telegraf deslegarea No. 14.661 după care am onoare a alătura aci o copie.

Precum vedeți, Domnule Ministru, dezlegarea ce am dat de aici este în contradicție cu aceia ce ați dat Dv. de acolo. Prefectul trebuie să se afle în nedumerire de ceiece urmează să facă.

Supunând cu respect la cunoștința Domniei Voastre despre toate acestea, îmi permit a vă ruga să dați prin telegraf Prefectului ordinul ce veți găsi de cuviință.

Sunt cu cel mai profund respect Al Domniei Voastre prea plecat și supus servitor,

I. Herișescu

Anexa la doc. Nr. 80

Copie după telegrama No. 14.661 din 18 Sept. 1875 către Prefectura de Dolj

Răspunzând la No. 12.256, penfru viile sădite până la 1864 nu tolerați a se aplica decât învoelile ce existau la promulgarea legii rurale, căci art. 13 din legea rurală este categorică viile ce s'au sădit dela acea epocă încoace după deosebite învoeli între proprietari și locuitori intră în categoria art. 9 litera e din legea tocmelilor agricole.

Pentru ambele aceste categorii mențineți-vă în articolele legilor ce vă citez.

Trimiteti-mi copii după hotărârile judeului de pace și tribunalul ce arătați că ar fi intervenit în chestiune,

(Subscris)
p. Ministru,
H...

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759, Dolj, 13/15 f. 81, 82, 98. Copie.]

Pitești, 20 Septembrie 1875

Nr. 7474

Domnule Ministru,

În privința celor reclamate Dvoastră de către locuitorul Pătru sin Pătru din comuna Budești, prin petiția primită cu apostila Nr. 1924, dând ordinul convenit Dlui Subprefect respectiv, a cerceta și a ne da relații, am primit din partea pe lângă raportul Nr. 3254, un Proces-Verbal ce a dresat în localitate, în prezența reclamantului și a pârâtului din care rezultă că, întrucât privește despre rodul acelor pruni, ce susține că i s'au luat de pârât, reclamantul fiind dator a plăti ca dijmă zece la sută din rodul acelor pruni și nefiind următor a da această dijmă încă din anii trecuți l-a acționat la Judele de Pace și prin hotărîre pârâtul în calitate de arendaș al moșiei și cu drept a se bucura de dijma acelor pruni, căzuți pe pământul cedat, reclamantul câștigând acest drept, i l-a luat din rodul anului curent, în baza expusei Hotărîri iar cât pentru fân și nucile ce măi reclamă, acestea i s'au luat de pârât deoarece cade pe pământurile proprietății și fără să aibă nicio învoială cu numitul sau cu vreun alt locuitor din comună.

Acestea fiind, Domnule Ministru, împrejurările ce înconjoară chestiunea de față, am onoarea a le supune la cunoștința Domniei Voastre, deodată cu înapoarea și a suplicii, cu adăogire că s'a pus în vedere reclamantului că dacă susține că are vreun drept asupra rodului acelor nuci și fân, să și-l caute pe cale judiciară.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru asigurarea prea deosebitei mele considerațiuni.

p. Prefect,
G. Micescu

P. Director,
D. Vlădoianu

[Rezoluție:] Spre știință 24/6-IX.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4756 Argeș, 13/11 f. 1.]

Turnu-Măgurele, 20 Septembrie 1875

Comandantul de Dorobanți col. Balea și locotenentul Caracostea, nepotul domnului Dumba concentrează aci un număr de cincizeci dorobanți și face executări de învoială în detrimentul locuitorilor fără nici o autorizație.

Vă rog mijlociți la Domnul Ministru de Război să fie transferat la un Corp de Linie, căci conduita sa prin comuni e degradantă la Corpul din care face parte.

Prefect Teleorman,
Chintescu

[Rezoluție:] 20 Sept. Către Min. de Război.

Cu nota telegrafică de azi s'au mijlocit următoarele:

Comandantul de Dorobanți, din Teleorman și locotenentul Caracostea, au concentrat un număr de 50 dorobanți pentru a executa învoeli și hotărâri a moșului lor Dumba, în detrimentul locuitorilor. Vă rog D-le Ministru a-i suspenda îndată și a trimite alții în loc, dându-i și Judecății, chemând totdeodată la răspundere și pe șefii lor, care nu priveghează și îngăduie pe ofițeri a comite asemenea urmăriri.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755. Teleorman 13/9, f. 55. Telegramă.]

83

[Oltenița,] 21 Septembrie 1875

Domnule Ministru,

Suntem opriți de arendașul moșiei Oltenița să ne ridicăm vinurile, nefiind învoiți nici decum; vrem să plătim ca mai înainte și nu a primit. D-ul Prefect nă-a dat ordin, către Subprefect, așa conform ordinului D-lui Ministru din anul 1872, liberat în privința viilor. D-l Subprefect nu ne face nimic.

Vă rugăm ordonați liberarea noastră, Răspuns plătit 20 cuvinte.

Ene Streche
Anghel Marin

[Rezoluție:] se va trimite, în copie Pref. de Ilfov, spre a se conforma ordinelor circulare din 1872.

N. B. Ordinul circular din 1872 este 13505 în Dos. Extraordinar, biroul III Secția II — 4/72.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753. Ilfov 13/6, f. 8. Telegramă].

84

[Craiova,] 22 Septembrie 1875 ¹⁾

Suntem opriți a nu culege viile de proprietar. Hotărârile pe care se bazează Dl Hagiadi sunt false, rog dați ordin prefectului Dolj a ne ajuta să culegem viile singurele noastre surse de viață; în inspecția făcută de Dv. în anul 1872 ați constatat aceste, căci chiar ați și dat ordinul No. 13.505 din 1872

¹⁾ Inreg. No. 2316 23 Sept. 75.

urmează 2000 iscălituri țărani din Dolj care la 8 Iulie au fost ținuți cu forța de proprietar a nu culege. Suntem în disperare, las pe Dv. să vă gândiți.

Prim Procurator,
Raduliano Theodorescu

[Rezoluții:] 22 Septembrie.

Prefectul va vedea depeșa și va da grabnic știință ce urmare a păzit după ordinul dat într'această chestiune.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 85. Telegramă.]

85

Craiova, 23 Septembrie 1875

Ordinul Dv. pentru viile Hagiadi le-am comunicat locuitorilor invitându-i să plătească ca în anul trecut; imediat au început să plătească, fără conflicte; până azi D. Hagiadi are un portărcel în permanență la moșie, care sechestrează celor ce nu vor să plătească; prin urmare nu cred să-i oprească de a culege.

Prefect,
Budișteanu

[Rezoluții:] 23/9. Se va răspunde D. Prefect că locuitorii se plâng că-l oprește și trebuie să se încredințeze și de a stăruii a-și culege viile să nu-și piardă rodul.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 86. Telegramă.]

86

Craiova, Septembrie 1875

Sentințe ale Tribunalului primite dela Dolj, confidențial, în chestiunea viilor.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15 f. 102.]

I

România

Agentul Curții de Apel din Craiova

Această sentință s'a adus la îndeplinire prin lucrarea operată de Subscripsul precum se constată prin Procesul-Verbal din parte-ne cu data de 14 a curenteii înaintată Grefii onor. Trib.; după care s'a dat copie ambelor părți.

1870 Ianuarie 14

Agent, N. Melinescu

Prezentată la 17 Septembrie 1875

în Cătuțul Simnicu Prefect, C. I. Budișteanu

Văzută la Tribunalul Comercial Dolj.

1875 Septembrie 19.

p. Grefier: Angiulescu

România

Nr. 37 Tribunalul Dolj. Secția I.

Președenția: D-lui Membru M. Emilescu

Supleant: G. I. Peșicu

Fotoliul Ministerului Public a fost ocupat de D-nul A. Ionescu.

Procurorul de secție.

D-lor Dincă Barbu, Pârvu Gârleșteanu, Stoian Ene și Matei Ion vechili și din partea locuitorilor comunei Motoci proprietari de vii din dealul Simnicu prin petiția ce au dat-o Trib. la 6 Februarie anul 1867; a D-lui Jude de . . . primită în registru la N. 3982, au apelat în termenul legal Cartea de Judecată N. 23/867 a D-lui Jude de Pace despărțirea Ocol, pronunțată în procesul intentat contra D-lui Ion Hagiadi pentru neplata pogonitului viilor ce au pe proprietatea D-lui Hagiadi după învoiala ce D-lui a depus-o în anul 1863 cerând a fi citați spre înfățișare cu D-nu Hagiadii pe urmare a cărei cereri și sorocirilor făcute părților precum și a amânărilor din Jurnalul N. 2618 dela 15 Noembrie.

Astăzi la termenul de ființă după apelul nominal făcut părților s'au prezentat Dincă Barbu, Pârvu Gârleșteanu, Stoian Ene și Matei Ion vechili și din partea celorlalți locuitori ai Comunei Motoci apelanții — cu:

D-nul Rafael Hagiadi mandatarul D-lui Ion Hagiadi cu deplină putere, asistat fiind dânsul de D-nul Scarlat Murgășeanu și Dimitrie Capreanu ca avocați recunoscuți în pretoriu — în prezența cărora observându-se mai întâi lucrările relative la formarea apelului s'a găsit în termen și s'a citit:

Petiția de apel care s'a văzut în următorul cuprins:

« Subsemnații procuratori din Comuna Motoci și Mahalaua Urechești depinzând de această Comună din plasa Ocolu Distr. Dolj împuterniciți fiind din partea locuitorilor plăeși. Din comuna și Mahalaua noastră care au vii pe proprietatea Simnicu de Jos a D-lui I. Hagiadi; — cu onoare venim prin aceasta a vă arăta Domniei-Voastre că D-nul Ion Hagiadi nu ne mai tolerează a plăti otașenia din 20 vedre una după cum am avut ci ne apucă să plătim câte un galben de pogon sau să-i lăsăm viile libere cum a propus încheerea cărții de hotărîre cu N. 23 din 1 August expirat anul curent încheiată de D-nul Jude de Pace al Plășii Ocol Distr. Dolj când am fost citați spre înfățișare, și că noi nemulțumindu-ne de această hotărîre o apelăm Onor Domniei-Voastre spre a fi înfățișați cu D-l Ion Hagiadi în chestiunea noastră.

Pentru care tot deodată cu aceasta am depus și legiuita taxă de 4 Galbeni la D. Casier general și alte cuvinte vom mai propune la întrebarea Dv. mai pe larg ».

În urmă de care vechilii locuitorilor având cuvântul au susținut că ei nu voescă primi condițiunile ce li se pun de D-nul Hagiadi în anul 1863 pentru faptul că: asupra acelor vii au căpătat dreptul de proprietate și prin urmare legea determinând aceea ce dânsii urmează a da D-lui Hagiadi ca proprietar al pământului nimeni nu-i poate obliga a da mai mult, că pretinsa învoială

din anul 1853 ei nici nu recunosc și nici că a existat iar dacă dela anul 1853—1863 nu au dat dijmă în natură ci în bani aceasta a urmat după pretențiunile D-lui Hagiadi care le-a convenit și lor și apoi chiar dacă s'ar admite de Trib. că învoiala din anul 1863 a existat, aceasta nu-i poate obliga pe dânșii ca să primească alte condițiuni, pentrucă odată ce termenul acelei învoeli a expirat, ei au intrat în drepturile primitive, fiindcă dânșii nu sunt din aceia care au sădit vii din nou ca să fie învoiți cu Dl. Hagiadi, ci viilor lor sunt sădite înainte de legiuirea din anul 1851, cerând astfel infirmarea cărții de judecată.

D-l Murgășeanu și D-l Căpreanu advocații intimatului la rândul D-lor, au susținut că existența învoelii din anul 1853 se probează prin mărturisirea făcute de apelanți la Judele de Pace și astăzi în Tribunal cât și prin cercetarea făcută de Subprefectul Ocolu în anul 1865 30 + Noembrie, că această învoială nu poate avea alt caracter decât acela al unui contract de închiriere și ca un contract el nu poate avea efect decât pentru timpul cât s'a contractat; deci aceea învoială expirând în anul 1863 clientul D-lor, conform cu legea, a prevenit pe chiriașii săi, că, dacă vor a mai cultiva viile să se supună condițiunilor depuse cu ocazia acelei preveniri. Prin urmare chestiunea este foarte simplă cu atât mai mult cu cât că în ocazia cercetării altui proces de această natură Trib. s'a pronunțat în favoarea clientului D-lor și prin urmare nu rămâne decât sau apelanții să se supună condițiunilor depuse de clientul D-lor, ori aceasta să rămână liber a dispune după voință de proprietatea sa, așa că apelul nefiind întemeiat, iar pretențiunile locuitorilor ilegale, pretinde ca Trib. să confirme cartea de judecată apelată.

D-nul Procuror prin concluziile ce le-a luat a susținut că în adevăr învoiala din anul 1853 constatându-se prin chiar mărturisirea apelanților locuitori, nu rămâne decât a se ști ce caracter și formă trebuie să se redea în acest punct, dar consultând legea, nu a putut găsi că aceea învoială să aibă alt caracter de cât acele al unei închirieri conform art. I dela partea III Capit. 5 Codul Caragea, prin urmare dar ca un contract de închiriere privindu-se aceea învoială intră în regulile comunei de închirieri neputând avea efect decât numai pentru timpul pentru care s'a contractat; din aceasta rezultă că învoiala din anul 1853 expirând în anul 1863 intimatul se găsește în tot dreptul său ca proprietar, de a pune noi condițiuni pentru chiriașii care erau datori sau a le primi, ori refuzând să lase liber pământul intimatului spre a dispune de dânsul în mod liber; cu atât mai mult că proprietarul i-a prevenit de îndată după exprimarea celei dintâi învoeli și astfel fiind apelul găsindu-l neîntemeiat a conclud la respingerea lui și confirmarea cărții de judecată apelată.

Completul apoi retrăgându-se în Camera de Consiliu și deliberând a pronunțat următoarea sentință:

Asupra apelului înaintat de către locuitorii comunei Motoci contra cărții de Judecată a Judelui de Pace Plasa Ocolu Distr. Dolj N. 23 din 1 August 1867:

Arătându-se în vedere că obiectul litigiului după pretențiunea făcută la prima instanță de Dl. Ion Hagiadi, este de a se obliga apelanții de astăzi la îndeplinirea condițiilor depuse de dânsul în anul 1863 în privința modului de cultivare a viilor după proprietatea sa Simnicu și a plăti dreptul său de proprietar.

Având în vedere susținerile ambelor părți și concluziile D-lui Procuror.

Considerând de fapt că învoiala din anul 1853 la îndeplinirea căror condițiuni s'a pretins a se obliga apelanții locuitori, s'a depus de D-l Hagiadi intimatul în urmarea altei învoeli urmată în anul 1853 și a cărei termen expira în anul 1863.

Considerând că existența învoelii urmată în anul 1853, deși se neagă de către apelanți și deși nu s'a produs niciun act pentru constatarea ei, însă:

Având în vedere că cu ocazia cercetării făcute de către Subprefectul Plășii Ocolu în anul 1865 30 Noembrie singuri apelanții locuitori au mărturisit că de la anul 1853 ei nu au mai dat dijă în natură conform cu legea din 20 vedre, una, ci au plătit în bani câte 6 sfaști de pogon după învoiala ce au avut-o cu Dl. Hagiadi — aceia ce dovedește aceea învoială despre care ei au mărturisit nu poate fi alta de cât aceia din anul 1853 pe cât timp nu s'a putut proba contrariul.

Având în vedere că aceiași mărturisire s'a făcut de apelanți nu numai înaintea judeului de Pace dar încă și chiar astăzi înaintea Trib. și prin urmare din această rezultă evidența că învoiala din anul 1853 a existat și încă că ea a fost executată de ambele părți.

Considerând că odată constatată existența învoelii din anul 1853 încheiată pentru termenul de 10 ani, chestiunea este de a se ști dacă învoiala se poate considera ca un contract de închiriere sau nu și dacă la expirarea termenului pentru care a fost făcută mai poate avea efect sau nu.

Considerând în drept ca citită învoiala din anul 1853 precum s'a susținut de părți, având drept obiect ca intimatul Hagiadi să dea apelanților pământul pe care cei din urmă să sădească vii și să plătească câte 6 sfaști de pogon prin chiar natura obiectului asupra căruia s'au tocmit nu poate avea alt contract de cât acela al unei închirieri din acelea prevăzute de art. I, dela partea III Capit. 5. Codul Caragea.

Considerând că ca un contract de închiriere privind învoiala din anul 1853 ea nu poate avea efect de cât pe timpul pentru care s'a încheiat.

Că precum s'a zis învoiala din anul 1853 fiind făcută pentru zece ani, că a expirat încă din anul 1863 și prin urmare cu drept cuvânt Dl. Hagiadi a depus alte condițiuni căci cu aceasta D-lui nu a făcut altceva decât a uzat de dreptul său de proprietar al pământului închiriat apelanților locuitori fără aceea învoială.

Considerând că astfel fiind, odată ce termenul învoelii din anul 1853 a expirat, prin aceasta apelanții locuitori nu mai puteau cultiva acele vii, decât

în virtutea unei noi învoeli și condițiuni ce urmau a se încheia cu intimatul Hagiadi care ca proprietar absolut al pământului în lipsă de vreo nouă învoială este în drept de a dispune liber de proprietatea sa.

Considerând în fine că pretențiunea ce o fac apelanții de a continua cu cultivarea viilor tot după condițiunile învoelii din anul 1853 și pe care motiv numai se întemeiază apelul lor se găsește nefondată și în consecință apelul neîntemeiat deoarece pretențiunile lor nu s'au probat conform art. 1170 din noul cod. civil.

Pentru aceste motive în unire cu concluziile D-lui Procuror și în virtutea art. din legea citată:

Tribunalul hotărăște:

Respinge apelul *că* neîntemeiat.

Confirmă cartea de judecată a Judecătorului de Pace Plasa Ocolu Distr. Dolj venită în apel care își va avea urmarea întru toate întocmai.

Că apelații dacă voi a mai cultiva acele vii sădite pe proprietatea D-lui Hagiadi intimatul să se supună condițiunilor ce li se vor pune de D-l Hagiadi iar ne supunându-se acestor condițiuni D-l Hagiadi rămâne în tot dreptul său de proprietar și prin urmare poate dispune de acele vii după cum va voi ca deplin proprietar.

Taxa rămâne în sarcina apelanților care se apără de alte cheltueli neexistând cerere.

Accastă sentință pronunțată în instanța de apel este supusă recursului în Casație în termen de trei luni socotit dela primirea copiei după dânsa conform art. 44 din legea Constitutivă a zisei Cărți și de revizuire în termenele și cazurile prevăzute de Secțiunea I și II dela titlul 16 procedura civilă.

Dată și citită în ședință publică astăzi două Martie anul 1868 orașul Craiova
..... N. dela 617/867.

Supleant, G. I. Peșicu

Membrii, M. Emilescu
Grefier, Ion Stoicescu

România

Președintele Tribunalului Dolj, Secția I.

Copia aceasta fiind conformă cu originalul se legalizează

Președinte, P. Olănescu

Grefier, I. Stoicescu.

România.

Astăzi anul 1868 Martie doisprezece s'a dat această copie D-lui Ion Hagiadi.

Portărel: N. Hiotu.

Noi Carol I.

.....

Văzând sentința Tribunalului Dolj Secțiunea I cu N. 37/868 în șnur cu cartea de judecată N. 23/67 pronunțată asupra procesului dintre D-nii Dincă

Barbu și alți vechili ai locuitorilor plăeși din comuna Motoci cu D-l Ion Hagiadi pentru pogonitul de vii.

Văzând că această sentință este rămasă definitivă și executorie.

Dăm putere și ordonăm Agenților administrativi să execute această sentință; Procurorilor să stăruiască pentru aducerea ei la îndeplinire, spre credință prezenta sentință s'a subsemnat de noi completul Tribunalului Dolj. Secția I conform art. 135 procedura civilă.

St. Petrescu

M. Emilescu

Grefier, Ioan Stoicescu

Grefa Tribunalului Dolj. Secția I

Această expediție executorie s'a încredințat D-lui Ion Hagiadi îndreptătitul pentru care se atestă de noi conform art. 136 din procedura civilă.

Grefier, Ion Stoicescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/5 f. 103, 104, 105, 122.

II

România

Tribunalul civilo-corecțional Dolj. Secția II-a.

Președinția D-lui Franț Milescu Membru —

Membrii președinți D. G. Brătășeanu Supleant.

N. 48

prezentată la 17 Sept. 1875 la cătunul Simnicu.

Prefect, C. I. Budișteanu.

D-lui Tuță Ghiriță și alți trei vechili ai locuitorilor comunii Mischii nerămânând mulțumiți cu sentința N. 23 pronunțată de D-l Jude de Plasă a Desp. Ocolu în anul 1867 asupra procesului intentat de Dl. I. Hagiadi contra numiților, cu petițiunea ce a dat-o Tribunalului la 11 Septembrie — acel au admis la N. 4703 a făcut Apel și după trei amânări făcute pentru îndeplinirea de procedură, astăzi la termenul fixat în asistența D lui Procuror de Secție făcându-se apelul nominal de către portărelel de ședințe s'au prezentat în Tribunal:

D-lor Ghiță Coveanu

Stan Dincă

Tuță Ghiriță și

Pătrașcu Ion procuratorii apelanților locuitorilor Mischii după procura aflată în Dosar cu —

Dl. Rafael Hagiadi procuratorul general al D-lui Ion Hagiadi având lângă sine de procurator mărturisii în pretoriu pe D-l Gheorghe Chițu, D. Căpreanu și A. Stolojean în prezența cărora observându-se mai întâi lucrările relative la formarea apelului s'au găsit în termen și astfel s'au citit.

Petiția de apel care s'a văzut în următorul cuprins:

Alăturăm aici sentința D-lui judecător de Plasă arondismentul Ocolu Distr. Dolj sub N. 23 dată asupra procesului intentat de Dl. I. Hagiadi în

contra noastră pentru otaștina viilor ce aveam pe moșia Simnicu pe care sentință am primit-o la 12 ale lunii trecute lunii August și vă rugăm D-le Președinte a binevoi de a face punere la cale ca să fim înfățișați la acest Onor Tribunal și la ziua înfățișării vom arăta motivele de îndreptare în contra osândei ce ni se pune în contra vechiului așezământ ce este făcută la sădirea viilor pe această proprietate.

Alăturăm aici și biletul a patru galbeni taxa legiuită.

În urmă de care vechilii locuitorii având cuvântul au susținut că dâșii nu cunosc învoiala făcută de Dl. Ragiadi din anul 1853 decât că știu că în loc de a-i da din 20 vedre vin una, după cum erau învoiți din vechime au consimțit în anul 1853, după cererea D-lui Hagiadi a-i plăti de fiecare pogon câte 6 sfașii pentru care posedă și biletele D-lui Hagiadi; însă această învoială n-a fost pe termen de zece ani după cum se susține de partea intimată că astăzi ei nu primesc la condițiunile ce s'au pus de către Hagiadi a-i plăti de fiecare pogon câte un galben stăruind în aceea învoială făcută în anul 1853 adică a-i plăti de fiecare pogon câte 6 sfașii cerând în față acestora infirmarea cărții de judecată de pace.

D-nii Procuratori ai intimaților la rândul D-lor având cuvântul au propus ca existența actului din învoială din anul 1853 fiind recunoscută de către partea apelantă atât în cercetarea D-lui Judecător de pace cât și astăzi cer confirmarea cărții de judecată a D-lui Jude de pace mai cu seamă că apelanții astăzi s'au servit tot de aceleași propuneri făcute la prima instanță.

D-nul Procurator a cerut confirmarea Cărții judelei de pace fiind pronunțată în conformitate cu legea.

Trecând completul în camera de consiliu și după deliberațiunile ținute a pronunțat următoarea sentință; asupra apelului ridicat de către locuitorii comunii Mischii contra cărții de judecată a D-lui Jude de pace plasa Ocolu din Distr. Dolj cu N. 23 din anul expirat 1867.

Văzând această carte precum și actele aflate la dosar.

Ascultând pe procuratorii apelanților în susținerile făcute.

Ascultând pe procuratorii intimatului în propunerile făcute.

Ascultând pe Dl. Procuror în concluziile luate în sedință.

Considerând că procuratorii locuitorilor comunei Mischii și astăzi în apel s'au servit tot de aceleași motive învocate în cercetarea D-lui Judecător de Pace.

Considerând că acele motive s'au văzut combătute legalmente de către Judele de Pace din cartea de judecată ce au pronunțat-o și care astăzi se află în apel.

Considerând că astfel fiind nu se poate infirma cartea judelei de Pace după cum se susține de partea apelantă.

Pentru aceste motive împreună și cu concluziunile D lui Procuror făcând aplicație art. 1170 din codul civil.

Tribunalul hotărăște:

Respinge Apelul făcut de către locuitorii Comunii Mischii ca neintemeiat și în consecință:

Confirmă cartea de judecată a judeului de Pace Ocolu cu N. 23 din anul 1867 care își va avea urmarea în toate întocmai.

Apără pe apelanții de vreo despăgubire de cheltuieli de instanță către intimiat deoarece nu s'a făcut cerere.

Taxa răspunsă rămâne în greutatea apelanților.

Această sentință pronunțată în instanța de apel este supusă recursului în Casație în termen de trei luni conform art. 44 din legea onor. Curții de Casație și revizuirii în termenul și cazurile prevăzute de Secția I și II dela art. 16 procedură civilă.

Dată și citită în ședință publică astăzi 26 Iunie 1868 orașul Craiova.

Membru, Franț Milescu

Supleant, G. C. Brătășeanu

Gref. I. M. Ghintescu

Citită, Radu Ștefănescu.

România

Grefa Trib. Dolj. Secția II.

Copia aceasta fiind conform cu originalul se verifică.

1868 Iulie 4, Craiova

Grefier, I. M. Ghintescu.

Această copie de sentință s'a dat în primire D-lui Ion Hagiadi astăzi anul 1868 luna August zece.

Capul Portăreilor C. Ocolescu

1868 August 10.

România

Agentul Curții de Apel din Craiova.

Accastă sentință s'a adus la îndeplinire prin lucrarea operată de subscrisul precum se constată prin procesul verbal din parte-ne cu data de 14 ale curentei înaintat Onor. Grefii Tribunalului după care s'a dat copie ambelor părți.

Agent, N. Melinescu

1870 Ianuarie 14.

România.

Grefa Tribunalului Dolj. Secția II.

În consecința Jurnalului completului acestei secțiuni în ședința dela 9 curenta sub N. 2597 subsemnatul Grefier a constatat prin aceasta că dispozițiunile acestei sentințe s'au executat în totul.

p. Grefier, St. Metulescu

1870 Octombrie 13, Craiova

Văzut la Tribunalul Comercial Dolj.

p. Grefier, Angiulescu

1875 Septembrie 19.

Noi Carol I

Din grația lui Dumnezeu și voința națională

Domn al Românilor.

La toți cei de față și viitori sănătate.

Văzând sentința Tribunalului Dolj în Secția II N. 48. dela 26 Iunie 1868 pronunțată în procesul între Dl. Ion Hagiadi cu D-lor Tuță Chiriță și alți trei vechili ai locuitorilor comunii Mischii pentru otașirea de vii care fiind pronunțată în ultima instanță cuprinde astfel:

Respinge apelul făcut de către locuitorii Comunei Mischii ca neîntemeiat, în consecință confirmă Cartea Judclui de Pace Desp. Ocolu cu Nr. 23 din anul 1867 care va avea urmarea în toate întocmai, apără pe apelanții de vreo despăgubire de cheltueli de instanță către intimat deoarece nu s'a făcut cerere. Taxa răspunsă rămâne în greutatea apelanților.

Dăm putere și ordonăm la toți agenții de administrație să execute această sentință. Procurorilor să stăruiască pentru aducerea ei la îndeplinire și spre credință prezenta sentință s'a subsemnat de actualul completul Trib. Dolj secția II astăzi la anul 1868. August Or. Craiova P. Redeanu. G. Sergianu
Grefa Trib. Dolj. S. II.

Acest titlu executoriu s'a încredințat D-lui Ion Hagiadi îndreptățitul din sentință pentru care în confort. art. 106 al II. procedura cod. civili se atestă p. Grelier Ajut. I. Trandafirescu

24 August 1868.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15, f. 106, 107, 120.]

III

Presentată la Trib. comercial Dolj. 1874 Septembrie 20. sem) Preș. Anastasescu.

Prezentată la 17 Septembrie 1875 în cătunul Simnicu sem) Pref. C. I. Budișteanu Văzută la Trib. comercial Dolj. Gref. Angiulescu 1875 Noemb. 19.

România.

N. 36 Tribunalul Districtului Dolj secția I.

Președinția D-lui Membru: M. Emilescu.

Membru prezent Dl G. I. Peșicu supleant.

Fotoliul Ministerului Public a fost ocupat de D. Procuror de secție St. Th. Ionescu.

«D-lor Nicolae Chirițoiu, Ion Triță, Dumitru Dincă, Popa și Costache Popescu, vechili și din partea celorlalți locuitori proprietari de vii din dealul Simnicu, prin petiția ce au dat-o Tribunalului la 9 Septembrie anul 1867 pri-

mită în registru la No. 4009, au apelat în termenul legal Cartea de Judecată a D-lui Jude de pace despărțirea Ocolu pronunțată în procesul intentat contrăle de D-l Ion Hagiadi pentru neplata pogonitului viilor cu au pe proprietatea D-lui Hagiadi după învoiala ce D-lui a depus-o în anul 1863, cerând a fi citați spre înfățișare cu Dl. Hagiadi.

În urmarea cărei cereri, a sorocirilor făcute părților precum și amănărilor din Jurnalul No. 2597 dela 13 Noembrie.

Astăzi, la termenul de ființă după apelul nominal făcut părților s'au prezentat dintre vechii locuitorilor apelanți numai aceștia: Mitrică Dincă, Popa și Ion Triță lipsind dintre dânsii Costache Popescu și N. Chirițoiu pentru care cei prezenți declară că se află bolnavi prezentînd spre constatarea acestei propuneri și o dovadă din partea Primarului comunei Simnicu de Sus din data de 29 Februarie 1868 — cu Dl. Rafael Hagiadi vechilul D-lui Ion Hagiadi împuternicit cu deplină putere, asistat fiind și D-sa de Dl. Scarlat Murgășeanu și Dimitrie Căpreanu în calitate de avocați recunoscuți în pretoriu în prezența cărora procedându-se în cercetare vechilii apelanților locuitori, au dat petițiunea înregistrată la No. 1440, prin care cer amânarea procesului din cauza lipsei celorlalți doi vechii și fără de care ei nu se pot înfățișa neavând o asemenea împuternicire din partea celorlalți locuitori.

Această cerere punându-se în vedere intimatului Dl. Căpreanu avocatul a susținut pe cât timp locuitorii apelanți au fost citați în colectivitate și din parte-le s'au numit patru dintr'înșii ca vechii pe cât timp dintre acei patru vechii se prezintă astăzi doi, apoi găsește că apelanții sunt bine reprezentați de acești doi vechii deoarece prin procura ce se află la dosar nu s'a stipulat solidaritatea între toți patru și așa, prin urmare în virtutea art. 1543 Codul civil pretinde a se judeca procesul în fața celor doi vechii care reprezintă pe toți locuitorii apelanți. D. Procuror prin concluziunile ce le-a luat a susținut că în adevăr locuitorii apelanți se găsesc bine reprezentați și chiar prin acești doi vechii aflați prezenți, măcar că prin procura aflată la dosar se vede că apelanții au constituit din parte-le patru mandatar, însă între acești mandatar după principiul art. 1543 din Codul Civil solidaritatea nu există pe cât aceasta nu este stipulată în mandat și prin urmare în vedere că apelanții locuitori au fost citați în colectivitate lipsa acelor doi dintre vechii nu poate fi o cauză ca să oprească Tribunalul de a cerceta procesul; și dar opiniunea D-sale este ca Tribunalul, admitând că apelanții locuitori sunt bine reprezentați numai prin acești vechii prezenți să procedeze la cercetarea în fond în fața lor.

Completul asupra acestei chestiuni deliberând și având în vedere că în judecată figurează toți locuitorii comunii Simnicu și pentru acest motiv citarea lor în judecată sa făcut în colectivitate considerându-se astfel o singură persoană.

Având în vedere că numiții locuitori prin procura aflată la dosar au constituit patru mandatar care să-i reprezinte înaintea judecății.

Având în vedere că dintre acești patru mandatarî astăzi lipsesc doi și prin urmare chestiunea este a se ști dacă în lipsa lor locuitorii sunt ori nu bine reprezentați numai prin vechilii aflați prezenți.

Considerând că după principiul art. 1643 din Codul Civil când printr'un act s'au constituit mai mulți mandatarî sau procuratori cum este cazul de față nu este solidaritate între dâșșii afară numai când anume s'ar fi stipulat.

Considerând că prin actul (procura) locuitorilor apelanți nu se vede făcută vreo stipulațiune pentru solidaritatea mandatarilor și așa numiții locuitori se găsesc bine reprezentați prin cei de față vechili, iar către această cerere de amânare se găsește neîntemeiată.

Pentru aceste motive, în virtutea art. de lege citate și în unire cu concluziunile D-lui Procuror.

Tribunalul respinge cererea de amânare, statuiază că apelanții sunt bine reprezentați prin vechilii aflați prezenți și prin urmare dispune cercetarea procesului în fond față numai cu dâșșii.

În urma încheerii de mai sus s'au înfățișat părțile în aceeași orânduială, în prezența cărora observându-se mai întâi lucrările relative la înaintarea apelului din dosarul judecătorului de pace primit pe lângă adresa No.195 s'a constatat că apelul este pornit în termen și prin urmare s'a citit.

Petiția de apel cuprinde astfel:

« În termenul prevăzut de art. 21 din procedură subsemnații vechili din partea tuturor plăeșilor comunii Simnicu de Sus plasa Ocolu Districtul Dolj recunoscuți în această calitate prin procura alăturată.

« Avem onoarea a ataca în apel sentința D-lui Judecător de plasă al despărțirii Ocol acest District No. 23 anul curent dată asupra pretențiunii ridicată asupra-ne de Dl. Ion Hagiadi de profesiune comerciant și proprietar domiciliat în suburbia Sfântul Ilie ca să-i plătim drept otaștină câte un galben de fiecare pogon de vie ce avem pe proprietatea D-lui.

« În consecință am format acest apel în două duplicate din care unul pentru «onor Tribunal și altul pentru adversarul nostru.

« Motivele ce invocăm pe lângă cele ce vom dezvolta la ziua înfățișării sunt și acestea :

« Că presupusa învoială din anul 1865 pe care s'a întemeiat Dl. Judecător de plasă în holărîrea sa nu numai că nu s'a prezentat de adversarul nostru dar încă nici nu există, că după vechile drepturi și condiții cu care am avut acele vie noi nu suntem obligați a plăti mai multă otaștină decât din 20 vedre una.

« Că Dl. Hagiadi a mai pornit asemenea pretențiune și în anul 1865—1866 contra orașenilor Craioveni care au vie pe proprietatea D-sale într-o care figurăm și noi și onor. Prefectura i-a respins cererea astfel că astăzi pretențiunea ce face fiind omogenă cu aceia făcută atunci nu o mai poate susține fiind lucru

judecat. Pentru aceste motive cerem confirmarea sentinții citate și apărarea noastră.

« Alăturăm și recipisa Casierului de Dolj No. 2343 pentru răspunderea taxei de patru galbeni și

Cartea de judecată a judeului de pace.

În urmă de care vecbiii apelanților locuitori având cuvântul au susținut motivele invocate în apel, adăogând că ei n'au nici o învoială cu Dl. Hagiadi de cât aceia care a existat din vechime conformă cu legea ca să dea dijmă din 20 vedre una, astfel cum au urmat și strămoșii lor că tot așa au urmat și dâșii dar dela venirea D-lui Hagiadi ca proprietar al Moșiei n'au mai dat dijmă, ci au plătit câte șase sfași de pogon după cererea D-lui Hagiadi care pretindea că n'are în ce popri dijma și altele căci se mulțumesc și astăzi a plăti câte șase sfași ca în trecut, însă nu mai mult și dacă Dl. Hagiadi nu se mulțumeste atunci, conform cu legea și dreptul lor de posesori ai acelor vii, Dl. Hagiadi să ia dijmă din 20 de vedre una, cerând astfel infirmarea cărții de judecată a judeului de pace.

Dl. Murgășeanu, unul dintre advocații intimatului a propus că apelanții locuitori și cu clientul său la anul 1853, printr'o învoială pe termen de zece ani, s'au învoit ca drept dijmă ce erau datori a da din vii să plătească de fiecare pogon câte șase sfași; această învoială deși se tăgădueste de apelanți, dare existența ei se pedepsește prin chiar mărturisirea lor extrajudiciară făcută mai întâi la anul 1865 înaintea subprefectului, respectată apoi înaintea judeului de pace și susținută chiar astăzi; că prin urmare constată odată acea învoială rezultă din aceasta evident că vechile condițiuni s'au înlăturat și prin învoiala făcută la anul 1853 s'au înlocuit cu altele a da sau a plăti în bani datoria lor de chiriași; această învoială neputând avca alt caracter de cât acela al unei închirieri, pe cât timp termenul pentru care a fost făcută acea închiriere a expirat apelanții sau și dacă nu voesc a primi condițiile ce li se oferă, apoi Dl. Hagiadi ca proprietar al pământului poate dispune de dânsul liber și după voință, cerând astfel confirmarea sentinței judeului de pace și respingerea apelului.

Dl. Căpreanu la rândul D-sale după ce a dezvoltat natura contractelor de închiriere, s'a rezumat că învoiala din anul 1853, nu este decât o închiriere din cele prevăzute la art. I. dela partea 3 Cap. 5 Codul Caragea și prin urmare conform art. 3 dela aceiași parte și cap. tocmeala trebuie a se executa întocmai ceiace s'a și făcut și pe cât timp acea închiriere a expirat, apelanții sunt datori a se învoi din nou cu clientul său și dacă nu voesc aceasta, apoi atunci Dl. Hagiadi în puterea dreptului său de proprietar se găsește în drept de a dispune liber de pământul pe care se află clădite acele vii.

Au prezentat apoi în copie procesul verbal al subprefectului de Ocol din 30 Noembrie 1865, în dispozitivul căruia s'a văzut zicându-se, că poporanii de vii au mărturisit că dela anul 1853 s'au învoit cu Dl. Hagiadi a plăti dijmă în bani câte 6 sfași de pogon și că astfel au urmat până în anul

1863, prezentând totodată și mai multe chitanțe de răspunderea banilor către Dl. Hagiadi etc.

În urma acestora Dl. procuror a pus următoarele concluziuni:

Având în vedere că deși apelanții locuitori neagă existența învoelii urmată între dânsii și Dl. Hagiadi intimatul în anul 1863, dar această negațiune nu le poate servi la nimic deoarece ei singuri au mărturisit atât în anul 1865 Noembrie 30 înaintea Subprefectului de Ocol cât și anul 1867 înaintea judeului de pace, iar astăzi înaintea Tribunalului ca dela aceea epocă până la anul 1863 nu au mai dat dijmă Dl. Hagiadi ci i au plătit în bani dreptul D-sale de proprietar ceea ce dovedește numai că aceea învoială a existat, dar încă că ea a fost pusă în fapt și executată până la expirarea termenului pentru care a fost făcută.

Considerând că odată constatată existența acelei învoeli din această rezultă că ei apelanții renunțând la primele condițiuni ce aveau au primit pe acelea ce li s'au dat de Dl. Hagiadi în anul 1853.

Considerând că învoiala din anul 1853 neputând fi privită altfel de cât ca un contract de închiriere, ea nu poate avea efect decât pe timpul pentru care s'a contractat.

Ca prin urmare s'a zis contractarea fiind făcută pentru zece ani ea a încetat încă din anul 1863; astfel apelanții locuitori nici nu pot a se bucura de beneficiul ce li se dăduse printr'însul.

Considerînd că un contract de închiriere cu termenul expirat ne mai putând avea niciun efect pentru părțile contractante, cu aceasta Dl. Hagiadi intră în drepturile D-sale și D-nii apelanți nu mai pot cultiva acele vii decât după o nouă contractare ce ar face cu D. Hagiadi, astfel că pretențiunea lor de ascăzi se găsește neîntemeiată.

Pentru aceste motive, opinia mea este a se respinge apelul ca neîntemeiat și a se confirma cartea de judecată apelată.

Completul apoi retrăgându-se în camera de consiliu și deliberând a pronunțat următoarea

S e n t i n ț ă

Asupra apelului înaintat în termen de către locuitorii Comunei Simnicu contra cărții de judecată a judeului de pace plasa Ocolu Districtul Dolj N. 23 din întâi August 1867. Având în vedere că obiectul litigiului după pretențiunea făcută la prima instanță de Dl. Ion Hagiadi este de a se obliga apelanții de astăzi la îndeplinirea condițiilor depuse de dânsul în anul 1863 în privința modului de cultivare a viilor după proprietatea Simnicu și a plăti dreptul său de proprietar.

Având în vedere susținerile ambelor părți și concluziile D-lui Procuror.

Considerând în fapt că învoiala din anul 1863 la îndeplinirea căror condițiuni s'a pretins a se obliga apelanții locuitori. S'a depus de Dl. Hagiadi inti-

matul în urma unei alte învoeli de anul 1853 și al cărei termen expiră în anul 1863.

Considerând că existența învoielii urmată în anul 1853 deși se neagă de către apelanți și deși nu s'a produs nici un act pentru constatarea ei însă —

Având în vedere că în ocazia cercetării făcute de către subprefectul plășii Ocolu în anul 1865 Noembrie 30, singuri apelanții locuitori au mărturisit că dela anul 1853 ei nu au mai dat dijmă în natură conform cu legea din 20 vedre una, ci au plătit în bani câte șase sfanți de pogon, după învoiala ce au avut-o cu Dl. Hagiadi; ceiace dovedește că acea învoială despre care ei au mărturisit nu poate fi alta de cât aceea din anul 1853 pe cât timp nu s'a putut proba contrariul.

Având în vedere că aceiași mărturisire s'a făcut de apelanți nu numai înaintea Judelui de Pace, dar încă și chiar astăzi înaintea Tribunalului și prin urmare din aceasta rezultă evident că învoiala din anul 1853 a existat și încă, că ea a fost executată de ambele părți.

Considerând că odată constatată existența învoielii din anul 1853, încheiată pentru termenul de zece ani; chestiunea este a se ști dacă acea învoială se poate considera ca un contract de închiriere sau nu și dacă dela expirarea termenului pentru care a fost făcută, mai poate avea efect sau nu, spre acest sfârșit dar.

Considerând în drept ca citata învoială din anul 1853, precum s'a susținut de părți, având de obiect ca intimatul Hagiadi să de apelanților pământ pe care cei din urmă să sădească vii și să plătească câte șase sfanți de pogon prin chiar natura obiectului asupra căruia s'au tocmit nu poate avea alt caracter de cât acela al unei închirieri din acelea prevăzute de art. I dela partea III cap. V. Codul Caragea.

Considerând că, ca un contract de închiriere privindu-se învoiala din anul 1853, ea nu putea avea efectul de cât după timpul pentru care s'a închiriat.

Că precum s'a zis, învoiala din anul 1853 fiind făcută pentru zece ani, ea a expirat încă din anul 1863 și prin urmare cu drept cuvânt Dl. Hagiadi a depus alte condiții, căci cu aceasta D-lui nu a făcut de cât a uzat de dreptul său de proprietar al pământului închiriat apelanților locuitori prin acea învoială.

Considerând că astfel fiind odată ce termenul învoelii din anul 1853 a expirat, prin aceasta apelanții locuitori nu mai puteau continua cultivarea viilor decât în virtutea unei noi învoeli și condițiuni ce urmau a încheia cu intimatul Hagiadi, care ca proprietar absolut al pământului, în lipsă de vreo nouă învoială este în drept a dispune liber de proprietatea sa.

Considerând în fine că pretențiunea ce o fac apelanții locuitorii de a continua cu cultivarea viilor, tot după condițiunile învoelii din anul 1853 și pe care motiv numai se întemciază apelul lor, se găsește nefondat și în consecință

apelul neîntemeiat deoarece pretențiunea lor nu și-au probat-o conform art. 1170 din noul Cod Civil.

Pentru aceste motive în unire cu concluziile D-lui Procuror și în virtutea art. de lege citate:

Tribunalul hotărăște:

Respinge apelul ca neîntemeiat.

Confirmă cartea de judecată a Judelui de pace plasa Ocolu Districtul Dolj N. 23 atacată în apel conform art. 334 procedura civilă, care își va avea urmarea întru toate întocmai adică că apelanții dacă vor voi a mai cultiva acele vii sădite pe proprietatea D-lui Hagiadi intimatul să se supună condițiilor ce li se vor pune de D. Hagiadi, iar nesupunându-se acelor condițiuni atunci Dl. Hagiadi rămâne în tot dreptul său de proprietar și prin urmare poate dispune de acele vii după cum va voi ca deplin proprietar.

Taxa rămâne în sarcina apelanților care se apără de alte cheltueli necexistând cerere.

Această sentință pronunțată în instanța de apel este supusă recursului în Casație în termen de trei luni socotite dela primirea copiei după dânsa conform art. 44 din legea constitutivă a zisei Curți și de revizuire în termenul și cazurile prevăzute de secția I și II titlul 16 procedura civilă.

Dată și citită în ședință publică astăzi 2 Martie 1868 orașul Craiova.
Dosar N. 622/867

sem.) Membru, M. Emilescu.

„ Supleant, G. I. Peșicu.

sem.) grefier, I. Stoicescu.

Citită, St. Caloianu.

Președintele Tribunalului Dolj secția I Copia aceasta fiind conformă cu originalul se legalizează.

sem.) Președinte, C. Chinezu.

1868 Martie 10.

sem.) grefier, Ion Stoicescu.

România

Astăzi anul 1868 Martie douăsprezece s'a dat această copie D-lui Ion Hagiadi.

sem.) Portărel, N. Hiotu.

România

Agentul Curții de Apel din Craiova.

Această sentință s'a adus la îndeplinire prin lucrarea operată de subscrisul precum se constată din procesul verbal din parte-ne cu data 14 ale curenteii înaintată Grefei Onor Tribunalului după care s'a dat copia ambelor părți.

1870 Ianuarie 14.

sem.) Agent, N. Melinescu

Noi Carol I.

.

Văzând sentința Tribunalului Dolj secția I cu No. 36 în șnur cu Cartea de Judecată ambele din anul curent pronunțate asupra procesului dintre Dl. Nicolae Chirițoiu și alți vechili din partea Comunei Simnicu cu Dl, Ion Hagiadi pentru neplata pogonitului viilor ce au pe proprietatea D-lui Hagiadi.

Văzând că aceste sentințe sunt rămase definitive și executorii

Dă putere și ordonăm agenților administrativi să execute această sentință, Procurorilor să stăruiască pe a ei aducere la îndeplinire, spre credință prezenta sentință s'a subsemnat de noi completul Trib. Dolj Secția I. Conform art. 135 procedura civilă,

(sem.) Prș. St. Petrescu. M. Emilescu

(sem.) Grefier I. Stoicescu

Grafa Trib. Dolj secția I

Această expediție executorie s'a încredințat D-lui Ion Hagiadi îndreptățitul pentru care se atestă de noi conform art. 136 procedura civilă.

(sem.) Grefier, I. Stoicescu

N. 69

1868 August 26.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f., 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115.]

IV

1865

Văzut la Trib. Dolj. Secția I.

(sem.) Grefier, I. Stoicescu

1868 2 Martie.

Proces Verbal

30 Noembrie 1865.

Pentru îndeplinirea ordinului D-lui Ministru al Internelor N. 25172 dat asupra Contestației D-lui Ion Hagiadi în privința viilor după proprietatea D-sale Simnicu de Jos primită în copie pe lângă al D-lui Prefect N. 14817 am vestit prin primarii respectiv pe locuitorii ce au vii pe suszisa proprietate, pentru ziua de 29 a curentei a veni în cătunul Simnicu de Jos, însă arătându-se prea puțini, am venit astăzi în comuna Florești unde convocându-se de iznoavă locuitorii, s'au adunat și am procedat la cercetarea condițiunilor ce au fost între proprietari și aceia ce au sădit vii pe pământul D-lui Hagiadi și cum s'au urmat relațiile între ambele părți, dela expirarea învoelii încoace.

Mi s'a arătat de locuitori că mai înainte de a deveni D. Hagiadi proprietar al Moșiei toți aceia ce au avut vii pe această Moșie dădeau dijmă din 20 vedre

de vin una și osebit pentru cramă 2 și 3 sfaști, în anul 1851 devenind proprietari au urmat și D-lui cu luarea dijmiei doi ani însă nu dela toți plășii ci numai dela unii pentru că nu putuse termina facerea în pogoane ca să ia pogonitul și în anul 1853, obiceiul de mai înainte preschimbându se a făcut Dl. Hagiadi învoială ca să plătească în loc de otaștină și crama pentru fiecare pogon de vii câte șase sfaști de atunci și până acum de sunt 12 ani au urmat cu plata pogonitului în bani regulat înfățișându-mi unul dintre D-lor și chitanțe pentru plata pogonitului.

Mi s'a arătat deasemenea de locuitori, că într'adevăr au avut învoială pe termen de zece ani și peste aceștia locuitorii au mai propus că acum doi ani adică în anul 1863, când au mers ca să plătească pogonitul după învoiala de șase sfaști pogonul. Dl Hagiadi umbla prin toate mijloacele a face alte învoeli sub cuvântul că s'au împlinit zece ani și cerea de pogon atunci numai zece sfaști iar nu un galben ca acum, cum le-a cerut în toamna anului curent.

Se constată arătărilor numiților locuitori prin încheierea acestui proces-verbal după care se va comunica copia D. Prefect.

p. Subperfect de Ocol	Ion Herescu
G. G. Stan din Florești	Mihai Transcu
Ion și Preotu Petru	Velișcu Dumitru

« Ivan Bugă, Ion Ghiță C. N. Protopopescu, Ion Maciu,
 « Șumacu, Grigore Nică, Costache Dincă, Constantin Lecoveanu,
 « Matei Muga, Novan Barbu, Constantin Muga, Mitru Ion Oprea.
 « Marin Magoi, Enache Andrei, Ioniță Joca, Constantin Militaru,
 « Ghiță Bătrânu, Ion Buturugă.

« Subsemnații consilieri am fost de față la această cercetare.

« Consilieri Florea Dina	« Ilie Șerban	« Dincă Bratu
« Dincă Barbu din Motoci	« Ion Ilie	« Ion sin Ion
« Matei Ion	« Matei Mehedințeanu	« Ion Tița
« N. Ghiță	« Ion Șonca	« Mihai Stoica
« Nițu Șerban	« Dumitru Catrina	« N. Nădrăgeș
« Trancă Toboșelu	« Stancu Epure	« Barbu Gheorghie
« Preda Stanca	« Ilie Toboșelu	« G. G. Matei
« Pârvu Gârleșteanu	« Radu Amza	« Marin Olteanu
« Marin Ion	« Pârvu Antonie	
« Barbu Ilie	« Udriu Bălănau	

Am fost față la arătarea numiților primari

« D. Barbu	« Barbu Țipuriu	« Constantin Dincă
« Păun Lupescu din Mischi	« Rașcu Urechescu	« Preda Dincă
« Petru Ghenea	« Mihai Cernățeanu	« Sandu Dincă
« Dinușu Niță	« Ion Marin	« Ion Gurescu
« Ilan Petru	« Nițu Dincă	« Dan Sandu

« Ion Matei	« Stan V. Bratu	« Păun Ghenea
« Maria Suchi	« N. Ghenea	« Constantin Preda
« Sandu Ion Zidaru	« Barbu Chiva	« Primari Stan Dincă
« Adam Vaetiși	« Stan Ocică	
« Stan Pârvu	« Marin Popa	

« am fost față la arătarea numiților.

Urmează legalizarea Sub Prefecturii sub. Nr. 5677 din 1 Decembrie 1865.

Copia după raportul Prefecturii Dolj N. 11.511 din 1865 Decembrie 2 către Ministerul Internelor.

În urma ordinului D-voastre No 1) invitându-se subprefectul plășii Ocolu a face o exactă și serioasă cercetare asupra învoielilor ce va fi avut Dl. Ion Hagiadi cu locuitorii poporani ce au vii proprietatea D sale Simnicu din acest district, precum și despre sorginta dreptului ce l-a câștigat D-lui de a și dresa asemenea învoeli cu termene, s'a primit spre răspuns raportul N. 5676 pe lângă care ne alătură o copie după porcesul verbal încheiat la 30 Noembrie la fața locului, prin care se constata că acești poporani mai înainte de a deveni Dl. Hagiadi posesorul proprietății Simnicu, plăteau pentru aceste vii dijma din 20 vedre una și câte 2 sau 3 sfanți pentru crama ce avea la vie, îndată ce a intrat D-lui în posesiune după doi ani, a și schimbat această dare în taxa de 7 sfanți pogonul pe termen de zece ani începând din 1853; asupra acestei schimbări mai toți poporanii s'au supus de bună voe la plata acelor șapte sfanți afară de câțiva orășeni, care deși au făcut oarecare protestări; dar plata către D. Hagiadi au urmat-o ca și ceilalți; la anul 1863, expirând cea învoială D. Hagiadi ca proprietar și ca unul ce-și însușise dreptul de învoială în termen le-a propus o altă învoială pe termen de 20 ani cu prețul de un galben pogonul; asupra acestei din urmă propuneri de învoială, poporanii s'au opus. D-l proprietar a reclamat supunerea lor la învoială; și până ce chestiunea să se rezolve de partea administrativă s'a ținut statu-quo adică dreptul de ași percepe D-lui taxa de 7 sfanți pogonul; în acest interval și mai cu seamă în toamna anului curgător, poporanii au reclamat D-voastră asupra impunerii ce li s'a face de către Dl. Hagiadi de a încheia o nouă învoială și care după dâșii li se pare în povărătoare; Dv., asupra acestei reclamații mi-ați dat ordinul precis cu N. 21694 prin care mă obligați de a ține statu-quo și să nu tolerez a se impune petiționarilor alte condițiuni de cât acelea ce au fost până acuma lucrătoare aceia ce și subsemnatul am făcut.

Aceste dispozițiuni ale Dv. au provocat protestațiunea D-lui Hagiadi către Dv. și emanarea ordinului cu N. 25172.

Iată D-le Ministru în detaliu tot istoricul acestor vii din care văzând și Dv. că D. Ion Hagiadi prin dreptul ce și-a căpătat în anul 1853 de a face învoială cu termen cu posesorii acestor vii, apoi neapărat că D-nului ar avea

1) lipsă la dosar.

drept de a-și susține dreptul de privilegiu despre care deși nu există un act în scris dar și l-a exercitat fără nici autoritatea administrativă nici judiciară să i-l conteste și prin urmare astăzi, după mine ținerea de statu-quo nu poate fi alta decât acel privilegiu de a-și preschimba învoielile după expirarea termenului de zece ani și cei ce se vor cunoaște că au dreptul de a doborî acest privilegiu să reclame la partea judiciară căci de a se reduce ca să susție învoiala ce a existat până acum nu ar fi deloc practic fiindcă acea învoială expirând la 1863 negreșit că nu mai poate fi obligatorie pentru niciuna din ambele părți.

Bine voiți dar D-le Ministru studiați și Dv. chestiunea și de ceace veți dispune, dați-mi ordin de urmare.

sem.) pt. conformitate N. Cristodorescu

Prefectura Districtului Dolj.

Această copie fiind scoasă adlitteram după originalul aflat în Dosarul Prefecturii se verifică în conformitate cu cererea făcută de Dl. Hagiadi prin suplica admisă la N. 8698.

sem.) Prefect, C. Tărățășescu.

N. 7181. Anul 1867 Iulie 25

[Arh. St. Buc., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 116, 117, 118, 119.]

87

[Atârnați,] 3 Octombrie 1875¹⁾

Domnule Ministru,

De la Mai în 5 anul curent, suntem în cea mai mare desnădejde, nu ni s'a ales nici de munca trecută, nici de casă, nici de viață sbierăm ca vitele și nu găsim sprijin și ajutor nicăeri, de am reclamat la D-stră singurul nostru legitim protector și Dumnezeu pe pământ, ne trimiteți la impilatorii noștri a ne face dreptate și dacă îndrăznim să-i numim astfel este că de câte ori ați recomandat petițiunile și plângerile noastre și suferințele noastre ce le-ați văzut înșivă, spinările noastre sângerânde, ei își îndoaia răzbunările lor, închizându-ne vitele ce ni-le ținea nemâncate și ne închidea și pe noi, și pentru ce? ca să muncim ca robii și mai rău decât robii căci ei cel puțin erau hrăniți de stăpânii lor dar pe noi ne muncea ca să ne ia pâinea și hrana copilașilor și vitelor noastre.

Am sbierat la toate autoritățile și spuneam că proprietarul nostru în puterea unui înscris mincinos la dânsul și ce zice că am fi și iscăliți și că ar fi și adevinit, nu ne lasă să ne ducem a ne hrăni unde ne putem găsi hrana, atât pentru noi cât și pentru vitele noastre, cu îndestulare și mai efin. Aceasta

¹⁾ Data înregistrării.

este o crimă din cele nemaipomenite, nici pe când erau robi sub nume de clăcași, dar acum când ni s'a zis că suntem proprietari și guvernul ne silește să plătim proprietățile noastre.

Sunt trei săptămâni, de când pe deoparte ispravnicul ne a scos la Șosea, iar pe de altă pe semne ca să înlesnească pe proprietar ni s'a luat Carele și vitele noastre chiar dela șosea și a le trage în curte la proprietar cu sila și cu zoru, ce nici la turci nu s'a pomenit, să mergem la dânsul să-i muncim astfel încât de atunci și până acum ne stă carele și vitele secestrate în curtea proprietarului nostru și ne-am lăsat munculița în zilele cele mai bune de lucru câmpului, încât plângem cu copilașii pe bătătură și ne-am disperat neștiind ce trebuie să facem. Toți, cu toții dela vătășel, proprietar, zapciu și Ispravnic sunt una ca să ne răpue.

De ne veți trimite în cercetare și milostenia lor, pune mai bine să ne omoare aci pe toți ca pe niște vite, de cât să mai cădem în ugia acestor impilatori.

Domnule Ministru am auzit, că ești drept, milostiv și că nu te înduri de sătenii năpăstuiți, de aceste albine muncitoare și ca bunul stupar te înduri câte odată să cureți stupul de trântori; ca părintele nostru lăsat de Dumnezeu, venim cu lacrimi în numele familiilor și copilașilor noștri și trimite niște oameni cu frica lui Dumnezeu, drepti că cerceteze toate ce vă arătăm și va vedea cum suntem de vânduți fără știrea noastră, de însuși proprietarul nostru, făcându-și însuși înscrisul de vânzare și în puterea căruia vom ajunge mai rău decât întâiași dată, adică robi. Nu mai știm la cine să alergăm, în cea din urmă oară să ne aruncăm în foc cu copii și vite și tot și ce va voi Dumnezeu cu noi. Nădăjduim însă în dreaptă judecată a Domniei Voastre și nu îndrăsnim a ne întoarce înapoi fără o asigurare de soarta noastră, a ne libera să muncim unde găsim mai efin și mai bine de hrănit și a ne despăgubi de toate pagubele ce am simțit din pricina lăcomiei lui, de a ne răpi munca prin înscrisuri mincinoase și a ne străgăni încât am rămas fără hrană atât a familiilor noastre cât și a vitelor noastre pe iarnă, căci noi nu ne împotrivim de a plăti dreptul pământurilor noastre.

Binevoiți, vă rugăm, Domnule Ministru, a primi încredințarea deosebitelor noastre considerațiuni ce vă purtăm cu profund respect, prea plecați și prea supuși săteni din comuna Atârnați jud. Teleorman plasa Mărgineni și împuterniciți din partea celor ce suferă ca și noi și anume: Barbu Tatu, Radu Bobârnel, Pârvan Mișu și Iordache Tănase.

+ Enache Nedelea	+ Mirea Bucălatu
+ Tănase Velicu	+ Gheorghe Lișu
+ Măneață Nedelea	

[Rezoluție:] Grabnic cu lucrările

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755 Teleorman 13/9, f. 59, f. 64.]

[București,] 6 Octombrie 1875

Nr. 15.572

Un număr de locuitori din comuna Atârnași Jud. Teleorman prin o petiție înregistrată la Nr. 2384 mi-au reclamat în contra primarului și funcționarilor administrativi că îi execută și îi maltratează în diferite moduri pentru a îndeplini niște munci agricole, către Dl. proprietar Scărlătescu, pe care le-ar fi contestat ca nefăcute, cu consimțământul com. În petiție locuitorii adaogă că cu ocazia unei alte reclamațiuni, ce au mai supus în această privință mi-au arătat și leziunile provenite din maltratare.

Deși aceasta nu este exact, totuși această petiție subscrisă, am onoare a o comunica. Voiți ca pentru descoperirea până la ce punct reclamațiunile lor asupra modului execuțiunei sunt adevărate să binevoiți a însărcina pe Dnul procuror de pe lângă tribunalul local să meargă la fața locului și să cerceteze cu de amănuntul dacă autoritățile comunale și administrative au trecut peste modul de execuție prevăzut la art. 22 din legea tocmelilor agricole, în care caz să înainteze pe culpabili Justiției. Rezultatul anchetei, Dlui porcuror vă rog să binevoiți a mi-l comunica cât se va putea mai neîntârziat.

[Arh. St. Buc., Div. Adm., dos. Nr. 4755. Teleorman 13/9, f. 58.]

Craiova, 7 Octombrie 1875

22 locuitori din Giubega reclamă că fiind învoiți pe cinci ani cu dare de dijmă la Sălcuța proprietatea Theodoru după ce au muncit aci doi ani, prin comuna înțelegere verbală au primit să muncească în Rudari proprietate a Statului ținuți tot de Theodoru; aci au muncit doi ani și acum arendașul voește a le lua tot porumbul subt cuvânt că țărani au muncit moșia în silnicie! sunt de părere că dacă nu va fi fost dela începutul anului vreo reclamație din partea D-lui Theodoru să se îndatoreze să primească dijma conform învoelii dela Sălcuța.

Binevoiți a-mi arăta dacă aprobați.

Prefect,
Budișteanu

[Rezoluție:] Se va răspunde că aprob propunerea ce face în această chestie, trimițând partea nemulțumită a se adresa justiției; neputând lua pâinea locuitorilor muncită de ei, fără un act și fără o hotărîre judecătorească.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 87. Telegramă.]

București, 9 Octombrie 1875

Nr. 12896

Domnule Ministru,

La apostila Domnici Voastre Nr. 2436, pusă pe reclamația dată de 4 locuitori din orașul Oltenița, am onoare a răspunde, că în ultima mea ducere la acea comună, am cercetat chestiunea fiind Prefectura deja sesizată și am constatat că locuitorii nu au dreptate în cererea lor. Ei pretind că fostul după vreme proprietar Al. Ghika V. V. le-ar fi dat un act, în vechime, care le da dreptul de a cultiva vii, pe acea proprietate, plătind 16 lei de pogon. Acest act însă nu-l pot înfățișa căci nu există. Actualul arendaș, când a intrat în moșie, a depus învoeliile care s'au subscris de toți locuitorii, afară de vre'o 30; învoeli făcute în toate regulile cerute de lege și unde se prevede lămurit într'un articol special cât este a se plăti pentru vii.

Am dovedit că și ceilalți arendași foști depe vreme, în nenumărați ani, au avut tot aceleași condiții ca și actualul și că prețul ce li se cere este cel al localității, dacă nu mai scăzut. Chestiunea intră cu totul în cele prevăzute de legea tocmelilor agricole și D-1 Subprefect a urmat, precum dictează această lege.

Aducându-vă aceasta la cunoștință cu onoare, înapoez și sus menționata suplică.

Binevoști, vă rog, Domnule Ministru a primi asigurarea prea distinsei mele considerațiuni.

Director,
Nițescu

Prefect,
D. Bărcănescu

[Rezoluție:] 11/23 Octombrie. Se va conforma și în această chestiune, precum în toate afacerile, de această natură, ordinele circulare Nr. . . . și Nr. . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4753. Ilfov 13/6, f. 10.]

[Turnu-Măgurele,] 15 Octombrie 1875

Nr. 13.176

Domnule Ministru,

Asupra celor reclamate de Enache Nicolae și alți nouă locuitori din comuna Atârnați contra Dl. Gheorghe Scărlătescu prin telegrama recomandată cu ordinul Domniei Voastre No. 14.853, cerând relație Subprefectului respectiv, am primit răspuns raportul No. 6718, din a cărui cuprindere se constată că reclamanții, aflându-se angajați cu act în regulă în condițiunile legii de tocmeli agricole, a

munci pe proprietatea Dlui Scărlătescu, au arătat opunere întotdeauna la îndeplinirea condițiilor când au fost executați, pentru facerea muncii și sub pretext că nu sunt datori au făcut apel la judele de pace contra încheerii Consiliului Comunal care dispunea executarea lor la muncă pe baza legii. Judele de pace prin sentința pronunțată a confirmat pe aceea a Consiliului Comunal și investindu-se cu titlu executoriu, reclamanții au fost executați și acum a face transportul ce erau obligați prin actul de învoială; însă arătând iarăși opunere, Dl. Scărlătescu cu ajutorul Consiliului Comunal care era chemat a da ajutor, a luat carele și vitele lor ținându-le în curte în scop a face transportul grăului, deja pus în care dar ei s'au opus cu desăvârșire.

În fața acestora având în vedere dispozițiunile art. 14 din legea tocmelilor agricole pe de o parte am dat ordin subprefectului respectiv a elibera imediat carele cu vitele reclamanților, și a pune în vedere Dlui Scărlătescu a face transportul cu plată în contul lor, cerând apoi despăgubirea din propria lor avere pe calea comună, iar pe de alta am onoare a supune cu respect la cunoștința Domniei Voastre, spre îndeplinirea ordinului No. . . .

Binevoiți, Domnule Ministru, a primi încredințarea deosebitei mele stime și considerațiuni ce vă păstrez.

p. Director,
D. Ionescu

Prefect,
Chintescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4755. Teleorman 13/9, f. 60.]

92

Turnu-Măgurele, 17 Octombrie 1875

Nr. 13240

Domnule Ministru

În urma ordinului, Domniei Voastre Telegrafic Nr. 12429, luând cunoștință de telegrama adresată Domniei Voastre de D-nul A. Racottă, senator, relativ la bătaia și maltratarea ce pretinde a fi suferit cei zece locuitori după moșia Atârnați de la Primarul local și ajutorul subprefecturii de Margine, am însărcinat pe Subprefectul respectiv a cerceta cazul în fața locului și din raportul ce mi-a prezentat cu No. 5626, rezultă că, nu numai că nu s'a urmat nici un fapt de bătae, după cum s'a încredințat din însuși mărturisirea locuitorilor, dar lucrurile s'au petrecut cu totul contrariu de cele conținute în telegrama D-lui Racottă, astfel că, în urma celor ce am avut onoare a relata Domniei Voastre, prin raportul Nr. 8853, dela 10 Iulie expirat, la 19 ale aceleiași luni, locuitorii în chestiune fiind executați de Consiliul Comunal, în virtutea Actului de Invoială și legei Tocmelilor Agricole ca să secere pogoanele de grâu ce erau datori D-lui G. Scărlătescu, proprietarul moșiei Atârnați. Numiții s'au opus, ca întotdeauna, după cum se constată din lucrări și Consiliul Comunal spre a evita orice scandal, pe deoparte au suspendat măsura de executare, iar pe de alta prin procesul-

Verbal dresat în ziua sus citată, potrivit art. 22, din zisa lege, a autorizat pe Dl. Scărlătescu, a tocmi alți oameni cu plată în contul lor spre a secera 17¹/₂ pogoane datorite, ceea ce s'a și urmat, plătindu-se de Dl. Scărlătescu lei 226, bani 30, care sumă, Primarul respectiv, prin același Proces, s'a autorizat a împlini din propria avere a vinovaților.

La 27 Iulie, Primarul respectiv voind a executa dispozițiunile citatului Proces, prin a secfestra câte 5 și 6 clăi grâu, averea pârâților după repartiția făcută de Consiliu în proporție cu suma pogoanelor datorite de fiecare nu numai că n'a putut face nici un demers, dar a întâmpinat aceleași împotriviri și rezistență așa că a fost nevoit ca prin două raporturi succesive cu No. 198 și 200 să recurgă la concursul Subprefecturii, solicitând a i se pune la dispoziție un ajutor de 20 Călărași, a cărui cerere Subprefectul văzând în condițiunile legii, prin telegrama No. 4576, a referat cazul Prefecturii, — iar pe de alta spre a înlătura ori ce inconvenient, Subprefectul a delegat pe ajutorul său, să meargă în fața locului și în unire cu primarul respectiv, căci n'a avut nici un Călăraș, să execute deciziunea Consiliului Comunal.

La 1 August însă mergând ajutorul în comuna Atârnați, la localul Primăriei, a găsit acolo pe Primar zăcând pe o ladă și întrebându-l ce i s'a întâmplat, a răspuns că în acea zi pe seară trei dintre acei locuitori anume, Pârvan Lișiu, Gheorghe Lișiu și Iordache Tănase, trecând cu trei care încărcate cu snopi pe dinaintea Primăriei, le-a eșit înainte somându-i să dea din acel grâu, cinci clăi, pentru Pârvan Lișiu, posesorul carelor, la care s'a condamnat de Consiliul Comunal. Acești indivizi însă, nu numai că s'au opus dar l-au și insultat, bătut și maltratată, inițiați fiind de unul Mircea Bucălatu, ce le venise în ajutor, astfel că erau decși a trece cu carele peste dânsul, a-i ridica viața, dacă nu-l scăpa garda ce se afla la Primărie, de către care s'a și luat grâul cu care cu tot.

Ajutorul constatând faptul, prin dresarea actelor s'au dat culpabilii în judecată și a doua zi cu concursul autorității comunale a executat fără cel mai mic sgomot, deciziunea Consiliului Comunal.

Din toate acestea, Domnule Ministru, se constată destul de evident că nu locuitorii au fost bătuți și maltratați, precum reclamă Dl. Racottă, ci primarul a fost care a suferit bătae, pe când era în exercițiul funcțiunei sale, dela acei locuitori și pînă în urmă Domnul Racottă, când a formulat asemenea plângeri în numele lor, a fost negreșit lipsit de cunoștința faptului, bazându-se numai pe simpla arătare a lor, cu care l-au indus în eroare, sperând că prin o asemenea întâmpinare va scăpa de consecințele legii.

Binevoți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea distinsei mele stime și considerațiuni.

P. Dir.,

Di. Ionescu

Prefect,

Const. M. Chintescu

[Rezoluție:] Acest rezultat se va putea arăta Dl. petiționar la stăruință, 22 Oct. AA.
[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4753. Teleorman 13/9, f. 61 ; f. 62.]

[Brastavăț,] 22 Octombrie 1875

Imi împlinesc o datorie de conștiință aducând la cunoștința Dvs. starea administrației din comuna Brastavățu, după nenumărate reclamațiuni adresate atât primarului cât și Dlui Subprefect respectiv, a fost peste putință să obțin executarea locuitorilor învoiți în facerea de arături cu tot timpul înaintat. Veți afla în mod sigur, Dle Ministru, cum înțelege primarul de Brastavăț, datoriile sale, dacă veți binevoi a cere dela D. Căpitan Lecca să vă comunice raportul ce a trebuit să-i facă Caporalul trimis, de chiar Dl. Prefect spre a executa pe Primar.

Cât despre Dl. Subprefect, dânsul n'a făcut decât a încuraja și mai mult prin atitudinea sa procedeele Primarului. În adevăr, Dnul Prefect mi-a dat dovezi de bunăvoință, însă ordinele Dsale au fost nesocotite și de D. Subprefect și de Primar.

Să-mi permiteți Dle Ministru a vă spune că pe aci se pretinde că Primarul și D. Subprefect se află sub influența unei gogorițe care sperie lumea în numele Dvoastră.

Vă mărturisesc că n'am dat crezământ la asemenea lucruri și am ferma convingere că Dv. veți face dreptate și veți face ca pe viitor nici cei lesne crezători să numai crează decât în lege singura gogoriță posibilă, în secolul în care trăim; vă rog luați în considerație Dle Ministru că timpul este foarte înaintat și faceți ca măsurile ce veți binevoi a lua să aibă un rezultat practic pentru mine.

A. T. Zissu

[Rezoluție:] Dnul Prefect va vedea depeșa și dacă este adevărat că nici Primarul, nici Subprefectul n'au executat alcătuirile agricole făcute conform cu legea, să se amendeze și să se execute pe acești ȋmplegați, ca să le aducă la îndeplinire, în ce privește expresiunea, ce întrebuițează Dl. Zissu că un a nume Gogorița ¹⁾ ar întrebuița numele meu. D. Prefect va cere deslușiri dela D.. Zissu.

L. Catargy.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4758. Romanăți 13/13, f. 9, 10. Telegramă.]

Pitești, 27 Octombrie 1875

Nr. 8406

Domnule Ministru,

Imprejurarea reclamată Domniei Voastre de către locuitorii comunei Bărbătești prin petiția primită cu apostila No. 1707, cercetându-se prin Domnul Subprefect respectiv s'a constatat că reclamanții sunt supuși la plata celui er-

¹⁾ Din telegramă se vedea că A. T. Zissu întrebuițează cuvântul « gogorița » în accepțiunea sa curentă, căutând prin aceasta să ocolească numele adevărat al persoanei; pe când Ministrul îl socotește ca un nume propriu.

bărit, după o învoială ce au avut de patru ani și după care au și urmat cu plata până în anul 1874, iar atunci opunându-se de a mai plăti, arendașul i-a acționat în judecată și prin sentințele Nr. 105 și 107 au fost condamnați la plata banilor în chestiune, care sentințe nefiind apelate de reclamanți, au rămas definitive și învestite cu formulele executorii.

Aceasta fiind Domnule Ministru, cele constatate în cazul de față, am onoarea a le supune la cunoștința Domniei Voastre, deodată și cu înapoierea expusei suplici.

Binevoșiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi încredințarea prea deosebitcii mele considerații.

p. Director,
D. St. Vlădoianu

p. Prefect,
G. Micescu

[Rezoluție:] Chestiunea fiind hotărâtă de Justiție aceasta la dosar 31/12 Oct.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4756. Argeș 13/11, f. 3.]

95

Calafat, 30 Octombrie 1875

Arendașul moșiei Ciuperceni proprietatea Statului violat învoiala opunând dijmuirea porumbului telegrama prefect 13.920 ordinul subprefect 271, 7476 ajunserăm muritori de foame, unde să ne ducem nu știm ordonați.

Marin Iordache, Petre Baluță și alții Calafat Dolj.

[Rezoluție:] Prefectul va vedea depeșa și va da ordin subprefectului ca chestiunea să se cerceteze și reguleze de Consiliul Comunal conform legii tocmelilor. H.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 89. Telegramă.]

96

Goicea-Mare, 3 Noembrie 1875¹⁾

Domnule Ministru,

Subsemnatul de profesiune comerciant cu domiciliul în cătunul Goicea mare, ce aparține de comuna Cârna plasa Balta arendând o vie situată de mai mult timp în proprietatea Ciutura ce acest cătun depândă de comuna Vârnaru plasa Dumbrava Dolj. Unde în contractul ce există sau bine zis hrisov, la culesul viilor — după ce se măsoară vinul prin vasele de Domnul arendaș Ghenize ia drept otaștina din douăzeci vedre una.

După cum acesta s'a și urmat până astăzi incontinuu; acum Domnul arendaș al menționatei proprietăți mi-a luat drept otaștină din zece una, neținându-se de contract sau hrisoave.

Cazul de față reclamându-l Dlui Primar al comunei Vârnaru ce aparține și cătunul Ciutura nu mi-a primit nici petiția. Pentru care urmează Dle Ministru

¹⁾ Data înregistrării.

a da ordin necesar de a se sfinți contractul vechi de Domnul arendaș și să primească otaștină din 20 vedre una, căci de D-sa s'a violat contractul.

Stan Hristea din cătunul Goicea mare comuna Cârna plasa Balta jud. Dolj.

N. B. Ba încă la măsurătoarca vinului m'au mai încărcat cu peste o sută cincizeci vedre vin.

[Rezoluție:] Această chestiune fiind a se regula prin Consiliul de Miniștri aceasta la dosar.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 91.]

97

Calafat, 3 Noembrie 1875

Am devenit prada Theodorilor, în fine dijmându-ne oamenii lor după intervenția serioasă a subprefectului care și-a făcut în destul datoriam venit cu dijma la Calafat unde învoiala ne obligă a o aduce; aci nu găsim pătule nici magazii. Stăm cu porumbul în care pe mijlocul Calafatului. Am voit să îl lăsăm în curte; ne-a pus lacăte la ușe; nu mai putem suferi faptele D-lor Theodoru. O să părăsim căminurile în alte țări dacă li se vor tolera încă.

Rog D-le Ministru ce este de făcut!?

Marin Iordache și alții din Calafat

[Rezoluție:] 4 Noembrie.

Prefectul va vedea depeșa și va lua măsuri legale a nu se face asuprirea reclamanților referind și Minist. rezultatul.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 92. Telegramă.]

98

[București,] 6 Noembrie 1875

Domnule Ministru,

Asupriți în drepturile noastre, de proprietari prin niște dispozițiuni și ordine ale D-lui Prefect Bărcănescu abătute cu totul dela legi și făcute peste căderile D-sale, ne-au forțat ca acum vreo zece zile să reclam D-lor Voastre arătând cum D-nl Prefect și-a însușit puterea Judecătorească, rezolvând împrejurarea dintre noi proprietarii moșiei Chirnovi, cu 70 locuitori ce au vii pe moșie și cu care suntem în judecată înaintea Curții de Apel, după chiar Apelul făcut de dânșii.

În vederea plângerilor noastre, D-le Ministru, ați cerut D-lui Prefect să vă relateze împrejurările și astfel prin raportul cu No. 13224, D-nul Prefect ca să acopere relele ce ne-au ocazionat, zice că noi proprietarii atât în anul

1873 cât și în 1874 am luat otaștină dela vii și că prin urmare și D-sa a trebuit să mențină acest obicei și pentru viitor ; aceste relații fiind cu totul neadevărate, că să curmăm străgăniurile ce ni se face venim cu respectul a vă arăta și a dovedi cu acte că adevărul, D-le Ministru, este astfel:

Pe moșia noastră avem date vii la 700 locuitori cu învoeli ca viile să le cultive în folosul lor, având dreptul să pășuneze în tot cursul anului și 1600 vite ale lor când vin la lucru de peste an, având să ne plătească pe an, pentru fiecare pogon de vie câte doi galbeni și alt nimic, acest fel de învoeli s'a urmat încă din timpii trecuți și cea din urmă învoială ce am avut cu locuitorii, a expirat în anul 1872. Atunci 630 dintre dâșii s'au învoit pentru o nouă perioadă iar 70 numai, povățuiți de intriganți nu au voit să se învoiască, care culegând rodul viilor în anul 1873 și 1874 nu au voit a ne plăti dreptul proprietății, pretextând că dâșii vor să dea otaștină din vin, făcându-ne în acest sens acțiune pe cale judecătorească, ce li s'a respins de Tribunal, apelând la Curte, înaintea căreia este procesul pentru otaștină.

În anul acesta ca să evităm pagubele ce ne ocazionau cei 70 de indivizi și ca să nu se împovăreze cu datoria i-am somat să ne plătească datoria pe anii trecuți și pentru viitor să vie să se învoiască ca să le putem îngădui culegerea rodului, reclamând și D-lor Voastre, ca să ordonați a executa dispozițiunile circularei Ministeriale cu No. 16647 din anul 1872, care regulează acest fel de împrejurări.

Deși însă, D-le Voastre, prin rezoluția cu No. 2037 ce ați pus pe petiția noastră ați ordonat D-lui Prefect într'un mod precis ce trebuie să facă în această chestiune, dar D-sa neținând seamă de acest ordin, a ordonat D-lui Subprefect local să facă o cercetare locală conformându-se unor instrucțiuni ce D-sa îi dăduse ; și astfel, D-nl Subprefect, la 8 Septembrie trecând în localitate s'a constituit în autoritate judecătorească și dresând un proces-verbal, pedeparte constată că noi proprietarii ne găsim în prigonire cu acei 70 locuitori înaintea Curții, iar pe de alta judecând prigonirea ne condamnă că trebuie să luăm otaștină din vin, deși însă am protestat, D-lui Prefect contra deciziei ilegale luată peste competența administrației, dar Dl. Prefect nu a luat în seamă nimic, ci prin telegramă către Subprefect, precum și printr'un deosebit ordin, aprobă lucrarea făcută și ordonă hotărâtor ca să se dea otaștină și în caz de vre-un fel de împotrivire contra acestei măsuri luate de administrație să ne lege și să ne dea judecății, și astfel, în asemănare cu aceste dispozițiuni Sub-Prefectul ordonă Primarului, care în zilele trecute a și descărcat cinci vase cu vin depunându-le în drum înaintea casei noastre dela moșie, zicând că aceia este otaștina ce ni-se cuvine.

Pecând se petreceau toate acestea, D-l Prefect prin raportul cu No. 11399 comunica Onor. Ministerului, că în vederea rezoluțiunii cu No. 2037, pusă pe petiția noastră, dovedind că noi cu locuitorii nu am avut nici un fel de învoială a ordonat executarea dispozițiunilor circularei No. 16647/872.

Această neexactitate a raportului D-sale a dovedit-o D-le Ministru, prin cel de al doilea raport cu No. 13224, căci printr'aceasta, zice că deși am avut învoeli cu locuitorii dar în anul 1873 și 74 am luat otaștina din vin și tot astfel a dispus a se urma pentru viitor.

Exprimându-se astfel, D-I Prefect comite încă greșeli, căci vă putem proba, D-le Ministru, că acei locuitori nu ne-au dat nimic și nici nu am luat otaștina, fiind constatat faptul prin hotărârile judecării ce avem și printr'un act a lor privat.

Dece dar, Domnule Ministru, Domnul Prefect voește cu dinadinsul a face să se crează lucruri neadevărate mai cu deosebire, că tot D-sa acum câteva zile a rezolvat o asemenea împrejurare identică cu a noastră la moșia Oltenița, unde a dat ordinul cu No. 12710, D-lui Subprefect ordonând să execute pe locuitorii de acolo a plăti arendașului pentru vii conform învoelilor expirate.

Chestiunea viilor, D-le Ministru este o chestiune importantă din mai multe puncte de vedere, căci dacă administrația s'ar precipita în rezolvarea acestei chestiuni, astfel cum D-I Prefect a făcut cu noi, va pune în turburare pe toți proprietarii, care au vii pe proprietățile lor, și tot deodată ar prejudicia și pe Stat, căci Statul pe mai multe domenii ale sale are vii, care se posedă de locuitori cu învoelile ce arendașii fac cu dânșii.

Vă rugăm dar respectos, D-le Ministru, să binevoiți a lua în considerațiune plângerea noastră, ordonând D-lui Prefect ca să cunoască că D-sa nu este competent a regula neînțelegerile ivite între proprietari și locuitori pentru vii, care atinge dreptul de proprietate și să revoace măsurile ce a luat prin ordinele D-sale date Subprefect mărgininu-se numai în a executa dispozițiunile circulare D-lor voastre cu nr. 16647 care ordonă că acolo unde sunt neînțelegeri între proprietari și locuitori, administrația să execute pe cei din urmă a plăti conform învoelilor expirate până ce judecata va pronunța hotărârea sa.

Avem ferma credință, D-le Ministru, că D-voastră nu veți tolera ca proprietatea noastră să fie jertfa unor procedări ca acelea ce cu tot respectul vi le supunem la cunoștință.

Primiți vă rugăm, D-le Ministru, asigurarea prea distinsei stime ce vă păstrăm.

Niță Danielescu
Ghiță Danielescu

[Mențiune:] Lucrarea după decizia luată în urma raportului înjurnalat la N. 5755 6/18.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753. Ilfov 13/6, f. 32—62.]

99

[București, 6 Noembrie 1875]

Decizie

Asupra raportului D-lui Prefect de Ilfov cu No. 13224 se va răspunde că deodată cu acest raport, primindu-se și o nouă reclamațiune a fraților Danielescu.

Având în vedere că prin chiar acest raport D. prefect declară că a existat o învoială între Danieleşti și locuitori pentru vii, învoială care s'a practicat până la 1872;

Având în vedere că pentru neînțelegerile urmate dela această epocă în care mi s'a prezentat niște sentințe prin care se condamnă locuitorii la îndemnizări pentru neurmarea după învoeli.

Apoi pentru aceste motive D-l Prefect va lua măsuri a se menține lucrurile în marginile învoelii expirate la 1872, rămânând ca partea nemulțumită să recurgă, de va voi la instanțele judecătorești.¹⁾

Ministru,
L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753. Ilfov 13/6 f. 31.]

100

Câșlița, 6 Noembrie 1875

Condițiuni

Obștea locuitorilor din comuna Châșlița, plasa Cahulo-Prut, Județul Bolgrad, voesc a arenda pământul în cantitate de 2617 desetine și 1254 stâneni pătrați, ce li se cuvine după rolul de împroprietărire, cu excepție de viile lor, de vatra satului și pământul cuvenit după lege pentru clerul bisericesc, pe termen de cinci ani, începători dela 26 Octombrie, anul curent și până la aceeași zi și lună a anului 1880, în preț de lei noi 16230, bani 8 pe fiecare an pe condițiunile următoare:

Art. 1. Dl. posesor va plăti regulat, în prima lună din fiecare trimestru a patra parte din suma anuală a arendeii, către perceptor, dela care va primi recipisa cuvenită, în toată durata arenzii, începând a face această plată dela întâi Ianuarie, a anului viitor 1876 și urmând regulat până la finele lunii Decembrie a anului 1880.

Art. 2. Deosebit de plata arătată la art. I, Dl. posesor va fi obligat ca îndată după încheierea contractului să răspundă iarăși în primirea perceptorului comunal sub recipisa cuvenită suma de lei 16230 bani 8 ce datoresc locuitorii Statului pentru despăgubirea anului curent 1875; pentru această sumă, locuitorii se îndatorează a răspunde Dlui posesor, în cursul anilor 1876, 1877, 1878 și 1879, proporțional pe fiecare an din suma de lei 16230 bani 8, adică câte 4057 lei, bani 52, porunciți la 14 Septembrie (ziua Crucei) a fiecărui an fără nicio dobândă.

Art. 3. Pentru plata arenzii ce Dnul posesor plătește i-se acordă fără restricțiune beneficiul de a se bucura de produsul tot, al pământului ce i s'a închiriat, însă din pământul ce locuitorii vor cultiva va fi o deosebită învoială ce se va face la încheierea contractului din toată recolta a pâinei albe va fi cu dijmă,

¹⁾ În aceeași zi se trimite ordin în consecință, cu Nr. 17420, prefectului de Ilfov.

adică din cinci una, iar din păpușoi din 6 una și toate aceste produse se vor aduce de locuitori cu carele și vitele lor la locul destinat de Dl. posesor de pe moșia această.

Art. 4. De pădurile presărate pe acest teren Dl. posesor nu va avea nici un drept a se atinge de ele fiind (că) acestea sunt lăsate în sarcina comunei, care se vor păzi de gardieni plătiți de ea, având însă drept a pășuna vitele. Deasemenea Dl. posesor, nu va avea dreptul de a întrerupe drumurile ce sunt cunoscute astăzi între comune, precum și hotarele vor rămâne sub responsabilitatea Dsale, așa precum sunt.

Art. 5. Clădirile care va cere trebuința a le construi pentru interesele gospodăriei sale, va fi liber a construi pe această moșie, atât în interesul comunei, cât și în câmp, unde interesul îl va povățui.

Art. 6. Orice dări, de ori ce natură s'ar pune în sarcina proprietății, va privi pe locuitori, iar nu pe Dl. Arendaș.

Art. 7. Dacă D-l posesor, nu va plăti câștigurile regulat, pe fiecare an, contractul se va rezilia și că capitalul ce are a răspunde acum înainte, în sumă de 16230 lei 8 bani pentru anul curent, va rămâne în folosul comunei, fără ca Dl. posesor să mai aibă vreo pretențiune; deasemenea și locuitorii care vor contraveni, vor fi responsabili a desdăuna de pagubele ce i-se vor cauza.

Drept care astăzi 6 Noembrie, anul 1875 am încheiat condițiunile de față, în dublu, care împreună cu procesul-verbal, se vor înainta Onor-Comitet Permanent spre a i-se da cuvenită aprobare.

Semnați consilieri:	Marcu Enciu	Dimitrie Batlon
	Const. Baci	Ion Mit. Enciu
	Niculae Stănilă	Ștefan Cherodi

Semnat primar Ion Necula

Semnat scriitor C. Berbec

România

Primăria Comunei Chișlița

Copia prezentei fiind întocmai cu originalul se certifică de noi. Taxa legalizării s'a achitat după lege.

p. primar,
Gheorghe Moraru

Scriitor, Berbec

Nr. 186

Mai 18—1876

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029 f. 147 și 152.]

Galați, 7 Noembrie 1875

Nr. 8251

Domnule Ministru,

Spre rezultatul apostilei Dvs. aplicată pe petiția locuitorilor Tănase Iordache, Ion Popleanca, Constantin Popleanca și Sandu Bușilă, din Comuna Gănești, recomandată D-lui Subprefect de Horincea, acest județ, spre a constata cele reclamate de numiții; din partea D-lui Subprefect primesc raportul Nr. 2840 pe care am onoare a vi-l prezenta aci anexat, în copie odată și cu înapoerea petiției în chestiune, pentru a vă putea lumina asupra acestei chestiuni, precum și regularea ce s'a făcut cu D-nii Matei Cealăcu și Gheorghe Psileacu pentru a măi aștepta încă o lună de zile, pe locuitori, după angajamentul ce au, cu condițiune însă, a le răspunde numai capitalul banilor și grâul, dezistând de la clauza penală ce o avea prevăzută în contractul ce numiții locuitori au dat, D-lor Cealăcu și Psileacu.

Binevoii vă rog D-le Ministru a primi asigurarea prea deosebitei mele considerațiuni.

Director,
St. Niculescu

Prefect, . . .

[Rezoluție:] Spre știință

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4767. Covurlui 13/27 f. 1.]

Anexa I la doc. Nr. 101

*Copie după raportul D-lui Subprefect al Plășei Horincea
Nr. 2840 din 31 Oct. 1875*

În conformitate cu ordinul Domnului Ministru de Interne aplicat pe suplica locuitorilor Tănase Iordache, Ioan Popleancă Constantin Popleancă, și Sandu Bușilă, cu ai lor din Comuna Gănești această plasă, care au reclamat contra D-lor Matei Cealăcu și Gheorghe Psileacu, că aceștia în condițiune de comercianți le-ar fi dat bani, cu procent, câte cu 2 și 3 baniți grâu la galben și că acum sunt constrânși la plată, când numiții nu au nici decum atâta grâu (procentul) cât și bani, capitalul cerând totodată ca față cu seceta ce a fost anul acesta, să fie păsuiți de acum până într'un an, cu niște procente legiuite.

Subsemnatul pășind în fața locului, în asistența petiționarilor și a D-lor Matei Cealăc și Gheorghe Psileacu, am constatat că reclamanții au luat sumă de bani pentru a da grâu în toamna curentă și la cazul când n'ar fi consecvenți, cu predarea, atunci să aibă a plăti drept clauză penală și câte 10 lei la sută; aceste alcătuirii sunt formulate prin contracte autentice. După aceasta am cercetat, dacă pentru aceste datorii au fost constrânși până în prezent și am constatat atât din arăturile Primarului Comunei și a D-lor Cealăc și Psileacu cât și din expu-

nerile reclamanților, că până în prezent nu s'a făcut nici o propunere de asemenea datorie.

După aceasta am insistat ca D-ni Cealâc și Psileacu să facă răfuirea reclamanților și să convie a le amâna termenul de plată pentru un an luându-le procentele legale dezistând astfel și dela clauzele penale, prevăzute prin contract și aceasta pe considerentele că în anul acesta, locuitorii au fost lipsiți mai în totul de recolta grâului din cauza secetei, la care propunere D-nii Cealâc și Psileacu, au spus că nu au pentru ce sta în răfuială fiindcă n'au încasat nimic din datorie și nici nu le poate amâna această datorie pentru un an, cu procentele legale, fiind și ei niște oameni nevoiași, dar în fața împrejurărilor, deși termenul contractelor a expirat, ei pot încă să aștepte pe locuitori o lună de zile și să le răspundă numai capitalul și grâul, fără clauza penală, dela care au declarat că se dezistă, dacă vor fi consecvenți în timp de o lună de zile, iar în caz contrariu se mențin de condițiunile contractului.

Acestea fiind rezultatele constatării am onoare a le supune cunoștinței Dvs., prezentându-vă totdeodată și petiția asupra căreia este formulat ordinul D-lui Ministru, spre a regula cele de cuviințe.

Primiți . . .

pentru conformitate,
Samson

Subprefect,
(ss) Sturza

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4764. Covurului 13/27 f. 2. Copie.]

Anexa II la doc. Nr. 101

Contract

Prin care jos iscăliții locuitori, domiciliați în Comuna Găncști declarăm că la nevoia ce am avut de bani spre a ne cumpăra porumb și alte alimente necesare familiilor noastre am luat dela D-I Matei Ciolâc, domiciliat în Cătunul Vadimi, comuna Rogojeni, câte o sumă bani, plata unei cantități de grâu, din recolta anului curent 1875, specificând în dreptul numelui nostru, cantitatea de produse vândute precum și banii ce am luat; cu prețul de doi lei și cincizeci bani banița de grâu ghircă; plata acestui produs am primit-o acum la facerea acestui contract iar produsul ne obligăm a-l preda la domiciliul D-sale menționat mai sus la 14 Septembrie 1875, grâu ghircă de calitate bună ciuruit și bine uscat; însăși acest produs ne obligăm a-l preda cu banițe scuturate și la zece cu vârf, iar la caz nefiind următorii cuprinderii produsului la sus citatul termen ne obligăm a-i răspunde și câte zece lei la sută, clauză penală pentru capitalul care am luat bani — și care se prevede în dreptul numelui fiecăruia; pe fiecare zi ce va trece, peste termen care clauză penală ne obligăm a-i răspunde în unire cu capitalul, fără însă a fi scutite și apărute de vre-un art. din legile existente astăzi în Țară; precum de s'ar cere de necesitatea reglementată de interesele D-sale de a ne intenta proces contra noastră vom fi supuși la daune interese, cheltueli

de judecată și taxa timbrului, până la terminarea procesului și despre întocmai urmări și o mai bună singuranță, am făcut prin zisul contract, garant, în mod solidar, unul pentru altul și toți pentru unul, rugând prin cererea legală, la Primăria respectivă de a legalizat spre a-și avea validitatea cerută de lege.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4767. Covurului 13/27 f. 4.]

102

București, 11 Noembrie 1875

13.032

Domnule Ministru,

Dând ordinul convenit Procurorului Tribunalului Teleorman în sensul mijlocirii din adresa dată cu Nr. 15.572, relativă la plângerea locuitorilor din comuna Atârnați, contra Primarului și funcționarilor administrativi, am primit acun din parte-i raportul cu Nr. 5106, pe care cu onoare le înaintez Dvoastră pe lângă aceasta, în copie, spre a vedea rezultatul anchetei făcute de procuror la fața locului.

Primiți vă rog Dle Ministru, asigurarea prea distinsei mele considerații.

Ministru,
Al. Lahovary

[Rezoluție:] Se va avea în vedere la darea de noi reclamanți.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755. Teleorman 13/9 f. 71.]

Anexă la doc. Nr. 102

Copie după raportul Procurorului Tribunalului Teleorman No. 5106, înaintat acestui Minister.

La ordinul Dv. No. 11801, anul curent, pe lângă care ne trimiteți suplica ce v'a adresat Z. Ilescu și alți nouă locuitori din Atârnați prin care declară de fals un act de învoială făcut cu Dnul proprietar G. Scărlătescu, reclamând și contra autorității comunale și administrative că au trecut peste modul de execuție prevăzut de art. 22 din legea tocmelelor agricole executând acte false.

Subsemnatul, în conformitatea citatului ordin, am fost în fața locului și în prezența a parte din reclamanții ce au fost prezenți, a d-lui proprietar și primar, după anunțurile ce le-am făcut, am procedat în cercetare și din constatările făcute au rezultat următoarele, pe care cu repect le supun la cunoștința Dvs.

La finele anului 1873, terminându-se învoiala ce locuitorii, toți din Atârnați, avusese cu Dl. Scărlătescu, la întâi Martie 1874, fac un alt act de învoială, pe perioada de patru ani, subscriind un număr de 147 locuitori, în original, act posedat de Dnul Scărlătescu, parte cu propriile lor mâini; între cei subscriși în

act figurează și reclamanți prin punere de deget, afară numai de Z. Iliescu, care când s'a făcut actul se afla primar, caz pentru care nu a subscris, însă în realitate a fost și el învoit, căci a făcut arături, pe pământul proprietății pentru anul 1874 și în toamna aceluiași an, a făcut arături pentru anul 1875 și afară de aceasta în dosarul primăriei am găsit o petiție a acestuia înregistrată la No. 523 dela 29 Septembrie expirat, prin care recunoaște existența acestei învoeli cu D-nul Scărlătescu, în aceleași condițiuni ca și toți locuitorii din comună, subscriși în act; ceilalți reclamanți în număr de nouă, Barbu Talu, Radu Bobârnilă, Mărvan Mișu, Iordache Tănase, Enache Nedelea, Tănase Velicu, Măneată Nedelea, Mircea Bucălatu și Gh. Mișu subscriși în act deși ei declară că ei nu au avut cunoștință de acest act, însă mărturisesc că au făcut arături pentru anul 1874, cum și pentru anul 1875, dar aceasta au făcut-o căci au văzut pe ceilalți locuitori deși n'au avut asemenea învoială scrisă sau verbală cu D-nul Scărlătescu. Acest act de învoială l-am găsit trecut în registru de tocmeli agricole la Nr. 1 pe anul 1874, conform cu originalul și fără a exista vre o adăogire sau ștersătură; în acest act sunt subscriși 106 locuitori, între care și cei nouă reclamanți și cu mențiune că afară de aceștia în originalul act mai sunt subscriși încă 41 locuitori, din acești 41 însă nesubscriși în registru se vede legalizat de ajutorul de primar T. Dane, de consilieri și notar, în registru alt act numai este și la terminarea celui în chestiune există și viza ajutorului de subprefectură conform art. 16 din legea tocmelilor agricole, astfel dar actul se găsește făcut în condițiunile cerute de citata lege; prin urmare nu poate fi fals căci singură alegațiunea numiților locuitori de nerecunoaștere nu poate invalida actul, cu atât mai mult că ne-au declarat că nu știe de cine va fi făcut, adică autorul falsului, că prin faptul că dânșii au făcut chiar și arături pe pământul proprietății, precum am avut onoarea a arăta mai sus prin recunoașterea făcută de Z. Iliescu, în petiția notată și că ceilalți locuitori subscriși recunosc actul făcând și astăzi munca conform obligațiunei din act, apoi și din aceasta se probează că actul nu poate fi fals, că afară de aceasta încă reclamanții prezenți ne-au dat informațiuni că parte dintr'înșii au plecat cu carele cu produse ale D-lui proprietar a le duce la portul Zimnicea și că chiar și dânșii voesc a se întoarce în comună, căci cauza plecării pe moșia Ciochina, a fost din îndemnul aceluia Z. Iliescu.

Asupra modului de executare s'au constatat acestea:

Reclamanții în toamna anului 1874, după ce își fac arăturile, ogoarele, după actul menționat se strămută în comuna Ciochina, proprietatea D-lui Vasile Racottă, unde își fac munca fără a aduce certificat primarului din Atârnați unde fuseseră învoiți, prevăzut de art. 2 și 7 din acea lege că sunt liberi. D-nul Scărlătescu la 28 Aprilie 1875 reclamă primăriei Atârnați dosirea și cere aducerea lor în comună a executa actul. Consiliul Comunal chiar în acea zi face o încheere în conformitatea art. 20 și 21 dispozând aducerea reclamanților depe proprietatea Ciochina; aceștia apelară acea încheere la judele de pace, nu vin la înfă-

țișare, li-se respinge apelul, fac opoziție care prin Cartea de Judecată Nr. 129/875 se respinge această carte și se investește cu titlu executoriu.

Primarul în conformitatea art. 22, cere la Subprefectură ajutor de călărași pentru executarea acestor acțe, se trimete un sergent cu un număr de călărași; reclamanții se opun, există procesul verbal al sergentului, constatator de opunere, vine însuși subprefectul și întâmpină rezistența din parte-le. S'a comunicat cazul D-lui Procuror, depe atunci, care venind și constatând rezistența, — afacerea se găsea pendinte la instrucțiune.

În urma acestora D-nul Scărlătescu la 26 Iunie și 4 Iulie expirat, cere d la primar de a-i da voe să tocmească oameni în contul dosițiilor, spre a strânge grâul de pe câmp și a face arături pentru anul 1876 și plata zilelor cu mâinele și carul.

Primarul și consiliul prin încheierile dela 19 Iulie, 13 August, în conformitate art. 22 revocă dispozițiile primei încheieri de a se aduce reclamanții și aceasta bazat pe rezistențele ce au făcut admitând cererea D-lui Scărlătescu, care în fața consiliului angajează oameni, cu prețul de lei 226, bani 80, pentru scceratul a 17¹/₂ pogoane grâu, ce datorau reclamanții după actul de învoială, eu lei 105 plata de arat ogoarele pe anul 1876 a acestor pogoane și lei 333 plata zilelor cu mâinile și carul; conform actului, socotit 2 lei, 59 bani, ziua cu mâinile, 2 lei și 96 bani ziua cu 2 boi și lei 3, bani 33, ziua cu 4 boi.

Pentru d-lui Scărlătescu, de acești bani s'a urmărit reclamanților 55 clăi snopi grâu, s'a făcut proces-verbal de urmărire în ziua de 2 August 1875, care avere urmărită vânzându-se p în licitație în ziua de 10 August, s'a prins suma de lei 235 bani 50, care s'a dat D-lui proprietar și pentrucă nu se achita cu această sumă în ziua de 10 Sept. 1875 s'a mai urmărit prin drosare de proces-verbal, dela fiecare din reclamanți, încă câte 18 și 20 banițe grâu care în total 9 chile mari și 10 banițe; acest grâu tot prin mod de licitație, dresându-se și acte, s'au vândut în ziua de 25 Sept. 1875 pe preț de lei 45, bani 50 chila mare, prinzându-se suma de lei 432, bani 25, care deasemenea s'a dat d-lui proprietar.

Acesta dar fiind rezultatul cercetării ce am făcut și pentru care am dresat și proces-verbal cu respect îl supun la cunoștința Dvs. Binevoind a cunoaște că pe cât actul nu se constată a fi falș precum am avut onoarea a vă relata mai sus și pe cât din lucrările urmate de autoritatea comunală expusă mai sus, nu se constată că această autoritate și cea administrativă ar fi trecut peste modul de executare prevăzut de art. 22, ci din contră că aceste autorități au procedat în conformitate cu legea tocmelilor agricole. Noi ne permitem a vă supune la cunoștință că nu găsim indici de culpabilitate contra vreunui funcționar și astfel n'am dat acestei chestiuni nici un curs, așteptând ordinul Dvs. de urmare.

Confirm,

I. Cârstoceanu

Procuror,

(ss) Zamphirol

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755. Teleorman 13/9 f. 72, 90. Copie.]

[București,] 20 Noembrie 1875

N. 2827

Domnule Ministru,

În districtul Teleorman, în corpul moșiei Piatra am o proprietate, această proprietate a fost arendată unui Domn Buclea, proprietar al unei alte părți din moșia Piatra domiciliat în acea comună.

Arendașul neplătind al doilea câșt al arendeii, prin sentința Tribunalului Teleorman, a fost deposedat din moșie. Ori fostul arendaș, pecând chestiunea rezilierii contractului era înaintea Tribunalului, — ca să-și cultive moșia a făcut învoire cu locuitorii din comuna Piatra, dându-le în schimb pământ dupe moșia subsemnatului, — cu condiția ca să-i dea din șapte, una și să lucreze pe moșia lui câte două pogoane, — învoire pe care fostul arendaș numai era în drept s'o facă, îndată ce nu îndeplinise condițiile contractului și nu plătitise al doilea câșt al arendeii, care trebuia plătit la Sf. Dumitru 1874.

Prin sentința tribunalului Teleorman, reziliindu-se contractul cu Buclea — intrând în posesiunea moșiei — socrul meu Cristodor Marghiloman — ca delegat din parte-mi și ca proprietar al jumătăței de moșie — a făcut învoire cu locuitorii — cărora fostul arendaș le deduse pământ pe moșia noastră, ca să dea din trei una în loc de șapte una.

Locuitorii au consimțit la învoiala făcută cu condițiunea însă de a fi scutiți de obligațiunea ce aveau luată către fostul arendaș, în schimbul locurilor ce le dădu — de pe moșia noastră Buclea, pe când nu mai era în drept a dispune de dânsa.

Silit a pleca din Măgurele, pentru a mă duce în inspecția generală ce eram însărcinat a face prin Înalt-Decret, am lăsat chestiunea pendentă și pe socrul meu, ca să termine învoelile și să le legalizeze la comuna Piatra.

În lipsa mea și în lipsa socrului meu, Consiliul comunei Piatra, după stăruința fostului arendaș și cu autorizarea administrației a executat de oficiu, într'un mod arbitrar dijmuirea locuitorilor, după condițiile lui Buclea, cu toate reclamațiile făcute de îngrijitorul moșiei.

Domnule Ministru, alăturându-se și telegrama socrului meu, Cristodor Marghiloman, prin care vă anunța ilegalitatea făcută de primăria comunei Piatra, vă rog în interesul dreptăței, să binevoiți a numi o anchetă, care la fața locului să constate adevărul ca să pot fi desdăunat de paguba ce mi s'a adus, prin complezența ce Dl. prefect a avut către fostul arendaș, Buclea.

Domnule Ministru deși nu am norocul să fiu cunoscut de Domnia Voastră, sper însă că în interesul adevărului veți bine ai a da plângerei

mele cursul cuvenit, ca să-mi pot dobândi dreptatea ce sunt în drept să aştept.

Binevoiţi vă rog, D-le Ministru, a primi încredinţarea deosebitei mele consideraţiuni.

Col. E. Anghelescu

[Rezoluţie:] D. Prefect al Districtului Teleorman este invitat să dea relaţii despre toate împrejurările ce mijlocesc, cu înapoere la această petiţie.

Ministru,
L. Catargi

[Rezoluţie:] Se va cere D-lui Subprefect, raport detaliat în această împrejurare arătând şi datele învoelii făcute de locuitori cu D. Arendaş, cum şi învoiala ce există între Dl. Marghioloman cu locuitorii şi în ce timp s'a făcut.

Prof., Chintescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755. Teleorman 13/9 f. 76; f. 86.]

104

[Bucureşti,] 26 Noembrie 1875

Domnule Ministru,

Prin ordinul domniilor voastre cu No. 17420 dela 6 Noembrie aţi binevoit şi aţi ordonat D-lui Prefect al Judeţului Ilfov, ca în împrejurarea viilor după moşia noastră administraţia să-şi mărginească lucrările sale în limitele învoelii expirate în anul 1872.

Sunt azi 14 zile, Domnule Ministru, decând s'a primit de Onor. Prefectură, citatul Ordin fără ca D-l Prefect să ia diposiţii a se executa hotărîrea Domniilor Voastre, fiindcă din această cauză suferim mari prejudicii: vă rugăm cu cel mai profund respect ca să binevoiţi a repeta D-lui Prefect cele ce Domniile Voastre veţi crede de cuvinţă.

Primiţi, vă rugăm, Domnule Ministru, asigurarea prea distinsei noastre stime ce vă păstrăm.

G. Danilescu
Niţă Danilescu

[Rezoluţie:] Cu lucrările grabnic. L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753. Ilfov 13/6 f. 37.]

105

[Slatina,] 11 Decembrie 1875

Domnule Ministru,

Spre răspuns la apostilul Domniei Voastre Nr. 2392 repetat şi prin cel cu Nr. 2697, am onoare a răspunde că cercetând la localitate reclamaţiunile acestora locuitori am costatat că mai toate sunt exageraţiuni ba ce este mai mult şi că faptele chiar nu au gravitatea ce li se dă în aceste petiţiuni.

Acest Nicolae Platon, este chiar îngrijitorul moșiei lăsat de Principele Brâncoveanu și tăierea plugului s'a urmat în împrejurările următoare: Principele Brâncoveanu, voind să deprindă pe locuitori cu pluguri sistematice a comparat 200 pluguri pe care le-a cedat locuitorilor, în prețul de doi napoleoni unul și fiindcă unii din locuitori nu voiau cu nici un chip să-și schimbe plugul, îngrijitorul i l-a tăiat și i-a dat gratis unul bun.

Asemenea am constatat că îngrijitorul moșiei neavând cu ce ridica după câmp parte din recoltă, a constrâns pe locuitori a i le transporta însă chiar a doua zi li s'a plătit câte cinci lei noi pe zi, pentru fiecare căruță cu două vite așa încât locuitorii au rămas foarte mulțumiți și nu au făcut nici o pretențiune; cu toate acestea au pus în vedere ca pe viitor să caute a își procura toate zilele de lucru prin tocmeala de bună voie.

Binevoiți vă rog Domnule Ministru, a primi asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

p. Director,
Th. Melicescu

Prefect,
T. Socolescu

[Rezoluție:] Spre știință când se vor mai ivi asemenea reclamații.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4757 13/12 Olt. f. 4.]

106

Turnu-Măgurele, 21 Decembrie 1875

Răspund ordinului telegrafic 20. 042, Dijma cuvenită din porumb, arendașului, dela locuitorii comunei Dorobanți, este secestrată, prin legea de urmărire, pentru neplata arendei care se urcă la o cifră însemnată. Arendașul nu are magazii unde să-l conserve, nici locuitorii în număr de 40, care au mai rămas nedijmuiți nu voesc a îl lua în păstrarea lor și a-l preda, în primăvară cu reducerea ce li s'a propus de arendaș de $10\frac{1}{2}$ dijma; dară pentru a se satisface reclamația trebuie a se arunca pericolul și statul ar suferi păgubi; aceasta fiind cauza, vă rog a-mi da deslegare dacă să se ia dijma și să se arunce în curtea arendașului.

p. Prefect Teleorman,
N. Boruzescu

[Rezoluție:] 23 Decembrie

Se va răspunde că aceasta nu privește pe locuitori, că Dl. Subprefect, împreună cu autoritatea comunală să reguleze îndată dijmuirea și asigurarea, conform ordinului ad-Domeniilor, a acelei dijme, făcând pătule sau șure în contul arendașului și dacă acesta se va împotrivi să ceară deslegare dela Ad-Domeniilor ce să facă.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755 13/9 Teleorman f. 80 Telegramă.]

Drăgănești, 2 Ianuarie 1876

Inscris

Subsemnații emancipați buzoeni, am rămas datori către Domnii arendași ai moșiei Drăgănești, Dnii Dimitrie Bădulescu și Iacov G. Noicu, sumele de bani ce se văd trecute la numele fiecăruia, ce am avut să plătim în anul expirat 1875. După înscrisul ce-l avem cu Dnul proprietar, pentru care ne obligăm către domnii arendași ca pe lângă datoria ce deja avem să le muncim, le vom mai munci și pentru acești bani în anul curent 1876 întocmai după condițiile ce avem, cu deosebire că pentru această datorie să fim datori a merge ori la care moșie a Dlor, unde vor avea trebuință de noi, să le muncim, vom merge fără cea mai mică împotrivire și înspre asigurarea Dlor am dat acest înscris iscălit de noi prin punere de deget, garantând unul pentru altul și toți pentru unul; tot într'un timp am rugat și pe onor Primăria locală de l-a legalizat după orânduială spre a-și avea temeiul cuvenit.

1876 Ian. 2. Drăgănești

Urmează 46 semnături pentru lei noi 1.466, bani 60 și legalizat de Consiliul Comunei Drăgănești Nr. 1/76

Consiliul Comunei Drăgănești.

Locuitori emancipați, așezați pe moșia Drăgănești în număr de patruzeci-patru, prin suplica înreg. la Nr. am cerut înregistrarea și legalizarea înscrisului pentru munca agricolă ce a încheat cu Dl. Iacovache G. Voicu, arendașul acestei moșii, Drăgănești, pe termen de un an, întocmai după condițiile ce mai au cu Dl. N. I. Lahovary proprietarul zisei moșii.

Consiliul în baza art. 11 din legea pentru tocmele agricole, după ce mai întâi i s'a dat citire de Domnul scriitor al acestei primării în auzul ambelor părți contractant și după ce s'a iscălit atât Domnul creditor Iacovache St. Noicu cât și debitorii emancipați prin punere de deget pe semnul Crucii, cu prioritatea celor ce au asemenea înscrisuri, ce mai au numiții emancipați cu Dnul N. I. Lahovary de mai înainte.

primar,
V. Dinescu

Consilieri	}	Dumitru Toma
		Oprea Glăvan
		Ion Călin
		D. Tănase

scriitor,

R. Georgescu

1876 Martie 11

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 61. Copie.]

București, 10 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

Pentru diferite trebuințe ale administrațiunei, mai ales executarea împlinirii rămășiților din contribuțiuni, s'a cerut la Dnii comandanți de companii ai Dorobanților de prin plăși, numărul de soldați necesari concentrați peste rând, pe un termen de zile mărginit cu plata de diurnă în contul primarilor și perceptorilor neglijenți, aveau ordinul D-lui Ministru de Război însă acum Dl. Comandant al plășii Dâmbovița, refuză de a mai face asemenea concentrări numai după cererea scrisului, adresată direct d-sale, în temeiul ordinului ce are primit dela Dl. Ministru de război No. 9678 prin care dispune a nu mai face concentrări de dorobanți de cât după aprobarea ministerială.

Această dispozițiune Domnule Ministru, temporizează foarte mult concentrarea, căci după cererea ce trebuie să fac Dlui Ministru de Război, Domnia-Sa urmează a da ordin Dlui comandant al Diviziei teritoriale militare, iar Dsa celui de regiment și apoi comandanților de companii. Dl. Comandant al Escadronului de Călărași, asemenea îmi face cunoscut că efectivul escadronului s'a redus, încât din fiecare schimb ce intră de serviciu, rămân numai cinci călărași disponibili, care se pot concentra peste rând, și aceștia cu autorizarea Dlui Ministru de Război, care spre a o obține, va trebui să treacă prin aceeași filieră, cași pentru Dorobanți cum am avut onoare a arăta mai sus.

Cunoașteți Dle Ministru, necesitatea imperioasă ce are administrațiunea de a avea la dispozițiune forța publică, pentru executarea cu grăbnicie a diferitelor afaceri precum împlinirile, *executarea tocmelilor agricole*, lucrarea șoselelor, urmărirea făcătorilor de rele.

În vederea însă a dificultăților ce se întâmpină acum, și pe care le-am descris mai sus, administrația va fi lipsită de concursul suficient și prompt al forței publice, așa că orice acțiune a sa în materie de executări și mai ales pentru urmărirea făcătorilor de rele, va fi paralizată. În interesul serviciului administrației, vă rog Dle Ministru, să binevoiți a mijloci la colegul Dv. dela departamentul de război să binevoiască a da cuvenitele ordine ca Dnii comandanți de companii de prin plăși cât și Dl. Comandant al escadronului de Călărași, să facă concentrările peste rând, după cererea ce li se va face direct de către scrisul, căci a aștepta autorizarea ministerială se pierde mult timp și adesea o asemenea întârziere are cosecințe grave în ce privește siguranța publică și foarte prejudiciabile intereselor administrațiunei.

De dispozițiunile ce veți binevoi, a lua, vă rog Domnule Ministru, a ne onora cu răspuns.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea osebitei mele considerațiunii.

Prefect, D. Bărcănescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 5 și 21.]

[Craiova,] 13 Ianuarie 1876

Nr. 459

Domnule Ministru,

După cererea Consilului Comunei rurale Coșoveni, întemeiată pe art. 21 din legea tocmelilor agricole prin adresa Nr. 13 din 2 ale curentei am cerut dlui Comandant al escadronului de călărași să pună la dispoziția Consiliului, șase călărași pentru executarea locuitorilor cari se opun a transporta grâul și porumbul, Dlui arendaș, după învoială. Sunt astăzi 11 zile, de când am făcut acea cerere și călărași însă nu s'a dat arătând d. comandant că n'a primit autorizația domnului ministru de război.

Acestea am onoare a comunica Domniei Voastre ca urmare la raportul Nr. 231 din 8 ale curentei.

Binevoiți Domnule Ministru a primi asigurarea prea deosebitei mele considerațiuni.

Director,
P. Sărăianu

Prefect,
G. Budișteanu

[Rezoluție:] Să se intervină la Ministerul de Război.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos., Nr. 5029, f. 1.

[București,] 19 Ianuarie 1876

Domnului Ministru de Război

Domnul Prefect al Județului Dolj, prin raportul Nr. 459 ne informează că după cererea consiliului comunei rurale Coșoveni, întemeiată pe art. 21 din legea tocmelilor agricole prin adresa Nr. 13 din 2 ale curentei, Domnului Comandant al escadronului de călărași să se pună la dispoziția Consiliului șase călărași, pentru a executa pe locuitorii care se opun a transporta grâul și porumbul arendașului după învoială.

Cererea dlui prefect, încă nu s'a împlinit iar Dnul Comandant a făcut cunoscut că n'a primit încă pentru aceasta autorizațiunea Dvs.

Subscrisul are dar onoare a vă ruga, Dle Ministru ca să binevoiți a da ordin dlui comandant respectiv pentru a pune la dispoziția Consiliului menționatei comune, cerutul număr de călărași.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 2.]

[București,] 20 Ianuarie 1876

Prin adresa mea cu No. 26 din 3 ale curentei luni, am avut onoare a vă comunica reclamațiunile ce primesc dela D. Dnii prefecti de județe în contra

măsurii ce s'a adoptat de Ministerul Dv. de a nu se face nici o concentrare de călărași, sau dorobanți decât după prin intermediul comandanților respectivi, se va cere avizul Dv.

Cunoașteți că nu numai după cum rezultă din adresa Dv. No. 3654 din 31 Martie anul 1873 a fost convenit ca D. D. comandanți să concentreze numărul de călărași trebuitori în cazuri urgente și extraordinare după imediata cerere a Prefecților, dar și prin regulamentul asupra serviciului călărașilor și relațiile lor cu administrația, publicat prin înaltul decret No. 7090 și înserat în Monitorul Nr. 210 din 24 Septembrie 1875, la Art. 141, 145, 146 etc. . . se zice lămurit că Dnii comandanți ai escadroanelor de călărași sunt datori a da imediat tot numărul de călărași ce s'ar cere de Prefecți și numi aceștia sunt în drept a judeca oportunitatea măsurilor ce au a lua.

Cu toate acestea, pe toată ziua primesc raporturi dela DDnii prefecți, prin care-mi relatează amănările îndelungate ce li se fac la cereri de concentrări pentru menținerea ordinii publice, luarea măsurilor de siguranță și alte necesități urgente cerute de serviciu.

Măsurile restrictive ce ați găsit de cuviință a lua, Dle Ministru, sunt foarte îngreuitoare administrației, că să nu zic chiar compromițătoare. Dv. nu recunoașteți că astăzi suntem în ajunul alegerilor și că opozițiunea a făcut a se răspândi știrea că ea va răscula pe țărani împotriva guvernului și autorităților constituite.

Dacă prefecții poliției și subprefecții nu pot dispune la orice moment de o forță armată suficientă, cum vor putea lua măsurile necesarii pentru menținerea ordinii și siguranța publică? Dacă nu le dăm mijlocele indispensabile, cum vom putea cere dela dâșii răspundere? Vă fac pe chiar Dv. judecător într'această gingașă cauză și vă rog a interveni cât de neîntârziat asupra măsurii ce ați luat, și a menține întru toate regulamentul din Septembrie trecut.

În caz contrariu sunt nevoit cu părere de rău a vă declara că declin orice răspundere și o las asupra ministerului Dv.

De regularea ce veți binevoi a face, vă rog să mă onorați cu răspunsul.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 6 și 20.]

112

[Roman,] 23 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

Spre a cunoaște și Domnia Voastră rezultatul răfuelilor — făcute conform art. 18 din legea tocmelilor agricole — locuitorilor cu proprietari și arendașii de moșii din acest Județ, *pentru daniile de munci agricole*, până la finele anului 1875; anexat pe lângă aceasta, am onoare a vă înainta listele de răfuire, arătate în anexatul extract.

Cu această ocaziune binevoiți vă rog a cunoaște că parte din proprietari și arendași precum: Dnul Țicu Ioan, proprietarul moșiei Oniceniei, comuna Giurgenii, Alecu Livadite, arendașul moșiei Miclăușenii, comuna cu aceeași numire, proprietarul moșiei Cuciulați, arendașul moșiei Hociungii, comuna Porcești, Dnul Lambru Marat exploatatorul moșiei Bătrâneștii, aceeași comună și arendașul moșiilor Sebăoanii, Luțca și Cordonu sub diferite pretexte că au alte interese refuzând depunerea listelor de rămășițe ce îi privesc, subsemnatul a dat ordine Dlor Subprefecți de plasă a face să se constate aceste refuzuri de consiliile comunale prin încheere de Procese-Verbale punându-le în vedere tot deodată, Dlor Subprefecți, că numiți nu vor mai avea dreptul a cere executarea rămășițelor de munci în anul următor.

Binevoiți, Domnule Ministru a primi asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

p. Director,
S. Juncu

Prefect,
A. Ventura

[Rezoluție:] Se va răspunde că Ministerul nu aprobă dispoziția ce a luat de a nu executa rămășița muncii ce mai au; prin urmare se va face o circulară la toți Prefecți ca să deștepte pe toți proprietarii și arendași a urma conform art. 18 din lege făcându-le cunoscut că acei care nu vor fi urmăritori ei nu vor mai avea dreptul asupra acelor rămășițe de a cere executarea invoielilor ce consiliile comunale vor întări pe fiecare an.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029 f. 5.]

Anexă la doc. Nr. 112

Ianuarie 1876

JUDEȚUL ROMAN

Extract

De listele de răfuirea locuitorilor cu proprietari și arendașii de moșii, pentru munci agricole ce se înaintează Dlui Ministru de Interne cu raportul Nr. . .

Plasa Moldova

Nr. cr.

1 Lista răfuirea locuitorilor din satele Tupilați și Muncelul, comuna Tupilați cu Dnul proprietar N. C. Catargi.

2 Idem pentru răfuirea locuitorilor din satele Gherăești, Tețcani și Iugani, comuna Gherăești, cu Dnul Manoliu, proprietarul moșiei Tețcani.

3 Idem răfuirea locuitorilor din satul Muncelu, comuna Tupilați cu D. C. Popovici, arendașul moșiei Mogoșești.

4 Idem răfuirea locuitorilor din comuna Simionești cu arendașul moșiei Cordonul.

5 Idem răfuirea locuitorilor de pe moșia Nisporești, comuna Tupilați, cu Dnul arendaș.

6 Idem răfuirea locuitorilor din comuna Hălăucești, cu arendașul moșiei Mogoșești.

- 7 Idem a locuitorilor din comuna Tămășeni cu Dnii proprietari și arendași.
 8 Idem a locuitorilor din satele Rotești și Barticești cu D. I. Stan, proprietarul moșiei Botești.
 9 Lista răfuirilor locuitorilor din comuna Văleni cu Dnul Stărcea, proprietara acestei moșii.
 10 Idem cu arendașul moșiei Văleni.
 11 Idem a locuitorilor din satul Muncelul comuna Tupilați, cu arendașul moșiei Muncelul.
 12 Idem răfuirea locuitorilor din comuna Mircești, cu arendașul moșiei Simionești.

Plasa Fundu

- 13 Lista răfuirei locuitorilor din comuna Th. Danienești cu proprietarii și arendașii diferitelor moșii.
 14 Listele răfuirei locuitorilor din comuna Rușii, cu proprietarii și arendașii diferitelor moșii.
 15 Idem a locuitorilor din comuna Giurgeni cu Dna Elena Gheorghiu, proprietara moșiei Fundu, Sistoriului și D. Todrașcu Solomon, proprietarul moșiei Bârzoveni.
 16 Idem a locuitorilor din comuna Bătrânești cu proprietarii și arendașii.

Plasa Siretul-de-Jos

- 17 Lista răfuirei locuitorilor din comuna Dulcești cu arendașul.
 18 Trei liste de răfuire a locuitorilor din comuna Trifești, cu proprietarii și arendașii.
 19 Patru liste de răfuire a locuitorilor din comuna Porcești, cu proprietarii și arendașii.
 20 Șase liste de răfuirea a locuitorilor din comuna Cârliși, cu proprietarii și arendașii.
 21 Trei liste de răfuirea locuitorilor din comuna Bahna, cu proprietarii și arendașii.

Plasa Siretul-de-Sus

- 22 Un dosar, cuprinzând listele de răfuirea locuitorilor din comuna Poenari cu proprietarii și arendașii.
 23 Idem a locuitorilor din comuna Stănița.
 24 Un dosar conținând listele răfuirei locuitorilor din comuna Hăbășești cu proprietarii și arendașii.
 25 Idem a locuitorilor din comuna Doljești.
 26 Idem din comuna Oboroceni.
 27 Idem din comuna Gădinți.
 28 Idem din comuna Th. Bâra.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029 f. 6, 29.]

113

București, 28 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

Prin raportul No. 319, am avut onoare a vă ruga să binevoiți a lua înțelegere cu Dl. Ministru de război, ca concentrarea să se poată cere atât pentru călărași cât și pentru Dorobanți și aceasta pentru că numărul călărașilor de care se poate dispune după decizia Ministerului publicată în Monitorul Oficial, nu poate fi suficient, căci pentru escadronul de Ilfov, ținând cont de lipsa de efectiv până la complectarea oamenilor și de cei lăsați în concediu nelimitat, Dl. comandant al escadronului îmi arată că nu poate concentra în caz de trebuință

mai mult de cinci oameni de schimb pentru tot districtul. Este cu neputință Dle Ministru ca cu acest număr redus să se poată satisface trebuințele serviciului și bazat pe bunăvoință ce a avut Dl. Ministru de război de a pune și Dorobanți la dispoziția administrației, am cerut de a se acorda facultatea de a se cere concentrarea acestor oameni de-a dreptul de prefect, Dlor comandanți de companii. Ordinul Domniei-Voastre No. 1451 ce-l primii și la care am onoare a răspunde, nu menționează decât pentru călărași.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Prefect,
D. Bărcănescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 30.]

114

București, 29 Ianuarie 1876

Către cele ce v'am comunicat prin adresa No. 1519, am onoare a vă face cunoscut că dela D. Prefect de Ilfov am primit raportul No. 1239 prin care îmi arată informațiunea dată de comandantul călărașilor escadronului acestui județ, că la caz de trebuință nu se poate concentra din rezerva unui schimb decât numai cinci oameni, din cauza lipsei de efectiv până la complet și a celor lăsați în concediu nelimitat.

Pentru aceasta dar, adaog a vă ruga încă odată, Dle Ministru, să binevoiți a dispune de a se pulea concentra din rezerva tuturor schimburilor și totodată să se poată concentra și Dorobanți la trebuință, după cererile directe ale prefecților către comandanții respectivi.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 31 și v.]

115

Craiova, 30 Ianuarie 1876

Pentru 1 și 2 Februarie am cerut o sută călărași să ajute poliției la caz de trebuință pentru a preveni conflictul. Ministerul de Război cu ordinul No. 659 către Regimentul Călărași acordă 18 deși Dv. ne-ați comunicat că escadroanele sunt ținute să execute cererile noastre de concentrări. Binevoiți a interveni Dvs. pentru a se da numărul suficient de călărași căci secțiile sunt răspândite și izolate de trebuesc și asigurate și comunicații rezezi stabilite.

Prefect,
Budișteanu

[Rezoluție]: 31/I Se va comunica Dlui Ministru de Război cu rugămintea ca să dea ordine la toți divizionari și comandanții să se îndeplinească cererile Prefecților conform regulamentului.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 35. Telegramă.]

București, 7 Februarie 1876

Domnule Prefect,

Prin art. 18 din legea tocmelilor agricole cunoașteți că este prevăzută îndatorirea pentru exploatatorii de moșii fie proprietari sau arendași ca să depună la 1 Decembrie al fiecărui an la cancelaria comunei listă de rămășițele de muncă ce mai este pe la locuitori.

Această îndatorire după informațiile ce am nu este îndeplinită, în unele părți, de exploatatori.

În asemenea situație, Dvoastră Domnule Prefect urmează ca să luați măsuri pentru deșteptarea tuturor exploatatorilor de moșii la îndeplinirea art. 18 citat mai sus, fiind aceasta de interesul nu numai al locuitorilor dar și de al Dlor. În caz când n'ar fi urmăritori de a depune la cancelaria primăriei rămășițele ce au pe la locuitori le veți face cunoscut că nu vor mai avea dreptul a cere în anul următor executarea învoelilor ce Consiliile Comunale vor întări.

Șeful Diviziei,
S. P. Măldărescu

p. Ministru,
Herișescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 8.]

[București,] 16 Februarie 1876

Nr. 2698

În urma înțelegerii ce am avut cu Dvs. rămânând ca să dați ordine a se concentra la cazuri de trebuință, numărul necesar de oameni, după cererile ce vor adresa Prefecției de Județe către comandanții de escadroane, am onoare a vă ruga să binevoiți a grăbi darea ordinilor convenite într'această, către Dnii Comandanți respectivi și să-mi comunicați și mie o copie ca să pot da și din parte-mi ordinele în consecință către Dnii Prefecți de Județe.

Tot deodată, vă rog să binevoiți a dispune, de a se da câte o companie de armata permanentă, ca și în trecut la Botoșani, Bacău și Bârlad, spre a putea fi la îndemână, pentru caz de trebuință.

[Arh. St., Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007 f. 61. Conceptul telegramel.]

[Urziceni,] 21 Februarie 1876*

Cu locuitorii Coșereni am format contract ca să pășuneze cu vitele pe moșia Bărbulești ce țin cu arendă. Contractul depus la primărie pentru legalizare,

*) Data înregistrării.

Primarul Coșereni nu voește să facă legalizare și să libereze contractul. Rog ordonați urgent legalizarea și eliberarea contractului.

Alexandru Berceanu

[Rezoluție:] Prefectul va vedea depeșa, va înainta lucrarea conform legii și va da lămuriri în chestiune.

L. Catargiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 9. Telegramă.]

119

[Brăniștari, Februarie 1876]

Doamnele Subprefect,

Subsemnații locuitori din cătunul Brăniștari, comuna Călugăreni, cu respect supunem la cunoștința Dvoastră, cele următoare:

Încă din anul 1872, decând am făcut învoială cu Dnul Leonida Zaniadi, arendașul moșiei noastre, pe fiecare an când ne socotea numitul, nu avea în vedere cuvenitul act de învoială și ne încărcă la suma banilor, după cum Dsa avea plăcere, ca vara, în loc să ne dea pogoanele legiuite, ce eram angajați a i-le face pe seama sa, numitul ni le da îndoite, că în actul de învoială, vedeam tocmai la isprăvitul contractului, unde urmează semnăturile noastre (că) este trecut a-i da câte cinci oca fasole și Dlui ne-a luat câte zece oca; pentru pogonul de pepeni învoiala zice să dăm de fiecare pogon câte un galben, iar altceva nimic, și în urmă după luarea pepenilor să i-l arăm cu grâu, pentru Dsa, lăsându-i-l așa, iar Dlui ne-a luat în loc de un galben câte un napoleon pe fiecare an câte trei pui de găină, cinci ouă și ne-a obligat de i-am mai secerat și câte un pogon grâu aducându-i-l la arie, ceea ce învoiala nu zice, că tot zisa învoială zice că Dsa să ne dea pe fiecare an, câte două care zonar, ceea ce din acest articol nu ne-a dat nimic, că tot învoiala zice ca Dsa să ne dea islaz pentru pășunatul vitelor la deal și în luncă și numitul a călcat acest articol, pentru cuvântul că, cel din deal — islaz — l-a făcut pe tot arătură, iar noi văzând că ne mor vitele de foame, în anul 1874, rămânând numai cu islazul cel din luncă care era foarte mic, am mers la Dsa, rugându-l a ne da alt islaz în locul celui din deal care l-a arat și supunându-i că ne mor vitele Dsa ne-a zis, ca să mergem cu ele a le paște prin vânt și în cele din urmă abia ne-a mai dat cu aproximație, ca la opt pogoane tot în luncă, spunându-ne că pentru acela nu ne mai ia nimic, căci este în locul celui din deal și băgând vitele în el, de Paște, numitul arendaș s'a sculat și ni le-a închis în curtea Dsale, mai obligându-ne pe lângă toate celelalte de i-am mai făcut fiecare locuitor, câte un pogon arătură anual ca la încărcarea poverilor ce eram obligați a i-le transporta, Dsa pune pe oamenii săi de le încărcă răsând banițele, după plăcerea lor și dacă lipsește câte ceva ni-le pune întreit în socoteală.

Dle Subprefect, numitul arendaș, văzând că acum la 1 Martie, viitori 1876, expiră termenul învoelii, ne-a socotit și ne-a încărcat bănește, de nici noi numai știm, când o să ne plătim, făcând pe unii din noi, datori, câte două mii lei și cel mai puțin cinci sute lei, muncind toată vara, la numitul.

Vedeți, Domnule Subprefect, dreptatea țăranilor, cum s'a ascuns, de către numitul și vă rugăm să binevoiți a face cele de cădere.

(ss) Crăciun Socol	(ss) Alexe Marin	(ss) Apostol Nicolae
» Ene Ion	» Marin Ghimpețeanu	» Tudor Odovoz
» Tănase Mihai	» Constantin Mărășan	» Neacșu Strâmbeanu
» Constantin Ciobanu	» Dumitrache Buică	» Niculae Strâmbeanu
» Dumitru Socol	» Pătrașcu Strâmbeanu	» Niculae Vieru
» Vasile Socol	» Năstase Strâmbeanu	și cu toată obștea
» Niculae Tănase	» Liță Preda	cătunului nostru.
» Tănase Socol		

pentru copie,
I. Costieschi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029 f. 123 Copie.

120

[Craiova,] 2 Martie 1876¹⁾

Domnule Ministru,

Mai mulți locuitori din comuna Livezile refuzând în 1875 de a face parte din munca stipulată în contractul ce au cu D. Hristofi proprietar, Primarul prin îndeplinirea formalităților prescrise de art. XII din legea pentru tocmelile agricole, a tocmit oameni în contul vinovaților.

Trebuind ca aceștia să achite prețul, el s'a plătit oamenilor luați în locul lor, Primarul cere lămurire dacă pentru îndeplinirea acestor bani poate aplica legea de urmărire de vreme ce nu este alt mijloc de a scoate bani.

Articolul 12, suscitând neprecizând dacă în plinirea să se facă prin aplicarea măsurilor excepționale ale legii de urmărire, am onoară a vă ruga să binevoiți a-mi da ordinele Domniei Voastre în această privință.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea deosebitei mele considerațiuni.

p. Director,
M. Leri

Prefect,
G. Budișteanu

[Rezoluție:] Se va răspunde că legea de urmărire este pentru Stat și casele obștești, prin urmare nu se poate aplica aci.

Această urmărire nu se poate face decât de către portărei.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 27.

L. Catargi

¹⁾ Data înregistrării.

Ploești, 5 Martie 1876

Nr. 206

În seara de 28—29 Februarie o grupă de 100 locuitori din comuna Sângeru cătunul Salcia s'a răsculat în contra Primarului care venise a face o constatare pentru călcarea de pământ; l-a ținut arestat 18 ore în acel cătun până ce a sosit ajutorul milițienilor din comună.

Capii acestei răscoale, în număr de șapte, arestându-se s'au înaintat Parchetului cu actele relative, dar Judecătorul de Instrucție, Camera II-a i-a liberat la domiciliul lor, astfel că Primarul și administrația comunală e amenințată.

Comunicându-vă acestea rog luați înțelegerea cu Ministerul de Justiție, a se pune în prevenție capii turburărilor, căci astfel se încurajează anarhia în comunele rurale.

Prefect Prahova,
Is. Negulescu

[Rezoluție:] 6 Mai. Se va comunica D. Ministru al Justiției cu rugămintea ca să ia măsuri în contra împiegaților care păzesc asemenea urmare și totdeauna a da ordin ca culpabilii să fie arestați și dați Judecății.

De regulare se cere răspunsul Dsale.

Nr. 2661

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 70. Telegramă.]

[București,] 6 Martie 1876

Nr. 3845

Dl. Prefect de Prahova, mă înștiințează prin telegrama Nr. 2661, că în seara de 28—29 Februarie trecut, o grupă ca de 100 locuitori din comuna Sângeru, cătunul Salcia, s'au răsculat în contra Primarului care venise a face o constatare pentru călcarea de pământ și l-au ținut arestat 18 ore în acel cătun, până ce a sosit ajutorul milițienilor din comună.

Capii acestei răscoale în număr de 7 arestându-se s'au înaintat Parchetului cu actele relative, dar Judecătorul de Instrucție Camera II-a i-a eliberat la domiciliul lor, astfel că primarul și administrația comunală este amenințată.

Am onoare, Dle Ministru, a vă comunica cele ce preced, rugându-vă să binevoiți a lua măsuri în contra împiegaților care păzesc asemenea urmare și tot deodată să dați ordin ca culpabilii să fie arestați și dați Justiției.

De regularea ce veți binevoi a face, vă rog să mă înștiințați.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007 f. 71. Copia telegramei.]

[Nisipeni,] 8 Martie 1876¹

Excelență,

Subsemnații opt locuitori, din cătunul Nisipeni, Județul Râmnicul Sărat, venim în numele nostru propriu, a vă supune la cunoștință că, prin amăgire și forță, am semnat o învoială agricolă cu arendașul — care este foarte împovărătoare și chiar inumană am putea-o numi, deoarece, între multe și diferite sarcini există și aceasta ca să-i ducă la reședința sa, în alt sat, câte 20 oca fiecare familie, iar în caz contrariu, fie din orice consecință să-i plătească o oca cu 20 parale și că din cauza abuzurilor arendașului cu care se execută ne este imposibil a mai suporta.

Am zis excelență prin amăgire și forță și iată acum: în anul 1874 când arendașul a intrat în posesie, prin diferite promisiuni măgulitoare a înduplecat pe săteni a nu se înstrăina cu arăturile și pășunea vitelor.

În timpul dijmuitului cere a-i semna o învoire — de care este vorba — cu amenințare, că altfel nu va intra în dijmuială.

Sătenii deocamdată s'au opus, au respins-o și au recurs la autoritățile competente locale, dar arendașul îmbunând pe sub mână pe unii dintrânșii și trăgându-i în partea sa, a reușit să dobândească iscăliturile mai multora: astfel pe toți aceia ce au iscălit i-a dijmuit, iar aceia care n'au voit să iscălească, între care eram și noi, priveau cum treera holdele lor.

În van am alergat la autoritățile locale, căci totul părea mut și surd pentru noi, în van orice stăruință, căci timpul înaintase, holdele în risipă pe câmp și chiar aproape a se pierde cu desăvârșire și numai în astfel de stare am închis ochii și am semnat aceeași învoire; probă despre aceasta este că convențiunea abia pe la finile ...vrie și-a luat confirmarea consiliului.

Trecem acum la partea abuzurilor: se ia dijmă din 2 și 3, pe când convențiunea prevede clar din 5. Prin convențiune se zice că, acele care nu și-ar achita datoria pecuniară, în termenele prevăzute, va lucra drept dobândă anuală la 100 de lei vechi, un pogon de tot lucru și măcar că termenele sunt alese cu intențiune, tocmai în timpul când știe că n'avem pe ce lua bani, măcar că prin aceasta am fost siliți să vindem vitele și produsele cu cele mai reduse prețuri, totuși n'au fost cruțați nici acei care au rămas datori câte un bagatel de 10, 20, 30 lei vechi, dând și acestora să lucreze, pentru 10 lei un pogon, pentru 20 lei două și așa mai înainte, încât cu chipul acesta ne-a împovărat peste puterile noastre.

Pogoancle ce ne dă sunt așa de mărite prin măsurătoare, încât echivalează un pogon cu 1 $\frac{1}{2}$.

¹) Data înregistrării.

Acela care îi spune, este bătut cumplit în prezența și chiar (cu) concursul primarului după cum s'a întâmplat în aceste zile cu Matei Panțarul, părintele unuia dintre noi și în fine:

Noi care ne-am consultat și ne-am decis să ieșim cu arăturile și vitele noastre, am fost și chiar suntem sechestrăți prin caraule cu care ne-a înconjurat casele din ordinul primarului, astfel că până astăzi n'am făcut o singură brazdă de primăvară.

Mărturisim Domnule Ministru că n'am mai încercat a ne plânge autorităților locale, deoarece trecutul ne-a probat că nu putem scoate la cale cu arendașul și mai vartos cu arendașii greci.

Deaceia în fața tuturor acestora, pe deoparte am intentat proces întrucât privește rezilierea contractului călit de arendaș, iar pe de altă parte în ceea ce privește sechestrarea noastră și prin consecință împiedicarea dela arătură ne-am permis a ne adresa de drept la excelența voastră și a vă ruga să binevoiți a ordona imediat să fim liberi a ne face arăturile ori unde ne va conveni.

Ai excelenței voastre cu respect

Hristea Vizireanu	Const. Mocanu
Dinu Panțarul	Costache Panțarul
Paraschiva Mocanu	Mirică Mocanu
Ion Bițeanu	Oprisan Mocanu

[Rezoluție: Domnul Prefect al Județului Râmnicu-Sărat, este invitat a da informațiuni deodată cu înapoarea prezentei reclamațiuni.

p. Ministru,
Herișescu

[Rezoluție:] D. Subprefect respectiv va cerceta și îmi va da relație asupra împrejurărilor mijlocite, înaintându-mi și copie după acel act de învoială, va înapoia în același timp și petițiunea, iar până la o definitivă soluțiune, Dsa va suspenda orice executări eșite din lege.

Prefect,
N. Popp

[Arh. St. Buc. Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 64; f. 83.]

124

Brăniștari, 15 Martie 1876

Proces-Verbal

Noi, Gheorghe Ioan Cârtojan, subprefectul plășii Marginea, din districtul Vlașca în baza ordinului apostil al dlui prefect local pus pe raportul d-lui Subprefect de Câlniște cu Nr. 1040, ne-am transportat în cătunul Brăniștari din comuna Călugăreni plasa Câlniștii pentru a cerceta cele arătate de dnul ajutor al Subprefectului de Câlniște prin procesul verbal dresat de Dsa la 3 Martie curent în acest cătun prin care D. Leonida Zaniadi, arendașul moșiei Brăniștari a declarat, că pe locuitorii învoiți cu Dsa, i-a socotit la finele anului 1874,

de toată munca ce i-a făcut și cei care i-au rămas datori i-au dat înscrisuri legalizate în regulă, drept care acum îi apucă în munci că ar fi datori și a-i răspunde bani.

Pentru facerea acestei constatări am dispus prin autoritatea comunei, că atât D. Leonida Zaniadis, arendașul cât și locuitorii învoiți cu Dsa, ce în mai multe rânduri au reclamat dlui prefect că sunt asupriți de Dsa să se adune la casa locuitorului Antonie Dinu din Brăniștari, pentru ziua de eri 14 Martie, destinată a se face cercetări.

În consecință, locuitorii adunându-se am așteptat împreună cu ei până la ora patru după amiază pe Domnul Leonida Zaniadi, care după mai multe chemări ce i s'a făcut de oamenii trimiși de Dnul Primar, prezentându-se și Dsa la ora arătată mai sus, în fața locuitorilor ce se prevăd mai jos, i-au făcut întrebare să ne arate în baza cărora acte, astăzi mai silește pe locuitori a-i munci în moșie când actul de învoială este expirat dela 1 al acestei luni și ne-a răspuns, că în temeiul mai multor înscrisuri ce are din parte-le date în anul 1873, pentru banii ce i-au rămas datori și pentru cei ce le-a dat din mână, care înscrisuri sunt trecute și în registrul respectiv al comunei din anul 1873; că cerând acele înscrisuri ce posedă din parte-le, Dsa a plecat să ni le aducă de acasă dar în loc de a se înapoia cu ele, a plecat îndată la gara Grădiștea, a se duce la Bucureștii sau Giurgiu.

În urma acestora, văzând că D. Leonida departe de a sta față la cercetare și de a ne înfățișa actele (înscrisurilor) ce zice că posedă dela locuitori, fuge din sat; în fața declarațiunii ce ne-a făcut că toate înscrisurile după care îi apucă la muncă și la răspunderi de bani sunt trecuți în registrul respectiv al comunei din anul 1873 am cerut Dlui Primar Haralambie Naum să ne prezinte acel registru, pe care înfățișându-ni-l s'au văzăut întrânsul, înscrise mai multe înscrisuri de bani ale Dlui Zaniadi cu locuitorii, subscrise de ambele părți și legalizate de primarul fost în acel an 1873, am intrat în cercetarea lor față cu locuitorii reclamanți și dnul primar respectiv descoperind următoarele:

Înscrisul cu Nr. 3, ce poartă data de 23 Decembrie 1872, a fost declarat în fals de locuitorii: Ion Anton, Sârbu; Constantin Anton, Năstase Strâmbeanu și Ion Mariuța, lipsind la cercetare Petre Sârbu și Vasile Lazăr; acei prezenți ne-au spus că ei n'au dat nici un înscris, dlui arendaș Leonida Zaniadi, n'au tras cu degetul lor la nume și că ajutorul de primar Barbu Marin, care l-a legalizat să-și dea cuvintele sale cum l-a făcut fără știrea lor.

Fostul ajutor de primar, Barbu Marin fiind ispravnicul dlui arendaș Zaniadi n'a vrut să vie la cercetare în urma chemărei ce i s'a făcut de dnul primar respectiv.

Înscrisul trecut la Nr. 4 cu data de 3 Dec. 1873, a fost deasemenea declarat în fals de locuitorii Constantin Ciobanu, Tudor Bușcă și Dumitrache Buică, lipsind dela cercetări Iordache Popa iar Radu Ciobanu se află încetat din viață; cei prezenți ne-au spus că ei n'au subscris un așa înscris, n'au tras cu degetul

și nici că se cunosc datori Dlui Zaniadis; Primarul fost George Ion, ce l-a legalizat să-și dea părerea asupra lui.

Inscrisul trecut la No. 5, a fost deasemenea declarat în fals de locuitorii Constantin Anton, Nicolae Alecu Spăc, Ion Anton, Sârbu Nicolae, Ridiche Ion, Marnița și Andrei Ion, lipsind la cercetare Ioniță Bleaga, Vasile Lazăr și Stoica Anton; din toți câți l-au scris cei prezenți ne-au spus că ei n-au dat un așa înscris, n'au tras cu degetul, nu știe nimic de dânsul și nici se cunosc datori arendașului sumele de bani ce se văd la numele fiecăruia; este de observat la acest înscris că în condică legalizarea lui nu o găsești făcută ci scris la fine L. Zaniadi.

Inscrisul trecut la No. 6 cu data de 4 Decembrie 1873, a fost și el declarat fals, de locuitorii: Florea Chiriță, Nicolae Barbu, Gheorghe Olteanu, că nu l-au scris, nu știe nimica de dânsul; au primit dela dnul Zaniadi, câte 70, 80 și 90 lei vechi pe muncă, însă înscris nu au dat și munca au făcut-o. Constantin Moloiu și Grigore Ciobanu care cu cei de sus au scris actul, au fost lipsă la cercetare, iar Ilie Moloiu și Stoian Ilie fiul său cu care se completează subscrierile din înscris ne-au spus că ei amândoi au primit numai 13 galbeni și i-au dat un înscris deosebit, iar nu cu ceilalți ce se văd iscăliți în scris.

Inscrisul trecut la No. 7, cu data din 1873, Decembrie 6, asemenea a fost și el declarat în fals de locuitorii Liță Preda, Tudor Mareș, Coman Lazăr, Nasta Strâmbeanu și Alexa Marin. Lipsind la cercetare Ion Ciobanu, Alece Țuicaru, Ion Tudor Mareș, Mitu Ezer, cu care se completează cei subscriși în înscris; cei prezenți ne-au spus, că dânsii n'au scris un așa înscris, n'au tras cu degetul lor și nu știe nimic de dânsul; primarul Gheorghe Ion ce l-a legalizat să arate cum i-a scris în el.

Inscrisul trecut la No. 9, cu data din 6 Dec. 1873, a fost și el declarat în fals de locuitorii Buică Dinu, Nicolae Strâmbeanu și Apostol Nicolae, lipsind la cercetare, Tudor Stancu, Dinu Barbu, Dumitru Serafim, Tinca Serafim și Radu Nicolae; cei prezenți ne-au spus că ei n'au scris un așa înscris, nu știe nimic de dânsul, nu au tras cu degetul și că primarul Gheorghe Ion să arate cum i-a scris când a legalizat acel înscris.

Inscrisul trecut la No. 10, cu data din 6 Decembrie 1875 a fost și el declarat fals de locuitorii Nicolae Vieru, Petre Stan Strâmbeanu, Stan Strâmbeanu Constantin Mârșan, Pătrașcu Strâmbeanu și Marin Ghimpețeanu, lipsind la cercetare Stancu Logofătu, Petre Șerban, Nicolae Zamfir, Marica Zamfir, că prezenți ne-au spus că n'au scris un asemenea înscris, n'au tras cu degetul, nu știu nimic și că dnul fost primar George Ion, ce l-a legalizat să-și dea părerea cum i-a scris în el, fără știrea lor.

Inscrisul cu No. 11, ce poartă data de 7 Decembrie 1873, a fost și el declarat în fals de Ene Ion, lipsind Antrei Tutana, Coman Stan, Ion Marin, Iordache Marin, Ciobanu Barbu și Marin Sticlă, care se văd a-l fi scris; cel dintâi prezent Ene Ion, a spus că nu știe nimic despre acest înscris, nu l-a scris,

n'a tras cu degetul; primarul ce l-a scris să răspundă de dânsul; în acest înscris este de observat că se găsește o sumă de lei 117 la cine, nu (se) știe nefiind trecut numele omului ce i-ar datora.

Inscrisul cu No. 12 din 20 Decembrie 1873, a fost și el declarat în fals de locuitorii Voicu Ion și Constantin Mărșan lipsind Ion Nițu și Bălașa soția Preotului Gheorghe; cei doi prezenți ne-au spus că ei n'au iscălit un asemenea înscris, n'au tras cu degetul, nu știu nimic de dânsul. Constantin Dobrată care s'a scris cu propria sa mână, în acest înscris, ne-a spus că a dat un așa înscris numai dânsul, fără ceilalți, pe care i-au scris singuri în casa Dlui Leonida Zaniadi, unde a găsit registrul Primăriei, de l-a scris căci acest registru era într'o odăiță a caselor dlui Leonida Zaniadi. Inscrisul trecut la No.13, cu data din 31 Decembrie 1873, a fost și el declarat în fals de Tudorache Strâmbeanu, Stan Zamfir Olaru, Lazăr Zamfir, Olaru și Chirilă Daltă; lipsind Iordache Crivăț, Ion Ezer, Stan Marin, Tudorachi Ștefan Chioru, Stan Stoica, Drăghici Dumitru, Stan Dumitru, Niță Lazăr Ciobanu, Tănase Dinu, Anastase Feraru, Ioniță Vișan, Marin Mirea, Niculae Năstase, Ion Chiriță, Trifan Vișan, Alexandru Ciuciu, Stan Ion Cimpoeru, Gheorghe Stoica, Stan Zamfir, Matei Panait și Stan Chiriță; cei prezenți ne-au spus că ei n'au făcut un așa înscris; nu l-au iscălit, nu știu nimic de dânsul și primarul care l-a legalizat să răspundă de el.

Aci fiind înscrisurile, găsite trecute în registrul pe anul 1873, după care Dnul Leonida Zaniadi ne-a declarat că execută pe locuitori la muncă și cu ele împreună și pe toți locuitorii învoiți pe moșie cu d-lui, am întreat pe fostul primar Gheorghe Ion, în etate majoră de profesie plugar, căsătorit și domiciliat în cătunul Brăniștari, din comuna Călugăreni, cel care se vede că a legalizat înscrisurile mai sus, să ne arate cum s'au legalizat ele, dacă știe ceva despre ele și înfine toată cunoștința ce are căci a stat față la întreaga cercetare și a auzit cum fiecare din locuitori ne-a spus că n'a făcut aceste înscrisuri ce se prevăd înregistrate; la toate acestea a răspuns că în toamna anului 1873, locuitorii aceștia care declară în fals înscrisurile, socotindu-se de munca ce făcuse și banii ce luase dela Dnul arendaș Leonida Zaniadi, ei, după ce se socotea cu dlui aduceau la Primărie, câte un bilet de ce datora fiecare, îl trecea pe dată în zăpis, notarul ce l-au avut, Dobre Marinescu și după ce subscria în scrisul dela primărie le da iarăși un bilet, de îl aducea arendașului arătător că a scris înscrisul și în urmă el le-a legalizat; acesta a fost tot răspunsul său.

Fostul notar Dobre Marinescu, care a scris în registru înscrisele locuitorilor și de care se văd a fi subscriși, chemat să asiste la cercetare n'a voit să se prezinte.

După aceasta locuitorii ne-au declarat că în adevăr dl Leonida Zaniadi, după ce îi socotea le dădea câte un bilet de-l ducea la primărie, ce scria întrînsul nu știu, neavând cunoștința de carte, decât că după ce îl ducea primarul le da altul în schimb de îl ducea arendașului; ferească Dumnezeu, eu niciunul

n'au subscris un act sau înscris; de cerea datorii, cei care i-ai subscris în zapis și cel care se servește de dănsule să meargă înaintea judecății.

Registrul, în care am găsit trecute, în aceste înscrisuri declarate în fals, văzându-l l-am luat, a se înainta cu acest proces, locului competente.

Acestea fiind cele constatate la localitate le-am inserat în prezentul proces verbal, care s'a făcut astăzi la cincisprezece ale lunii lui Martie, anul una mie opt sute șaptezeci și șase în cătunul Brăniștari comuna Țălugăreni din plasa Călăniște.

Primarul comunei Călugăreni,
Haralambie Naum

(ss) Subprefect, Pl. Margini
G. Cartoian

(ss) Ene Ion	Crăciun Socol	Dumitru Socali
Gheorghe Ilie	Const. Marin Ciobanu	C. Dobrotea
Tudor Bugea	Tănase Mihai	Ion Tudor
Tudorache Strâmbeanu	Voicu Ion	Florca Chiriță
Petre Strâmbeanu	Vasile Socol	Nastea Strâmbeanu
Ilie Mălai	Stan Olaru	Neacșu Strâmbeanu
Niculae Barbu	Nicolae Ion Vieru	Chiriță Zalta
G. G. Olteanu	Tudor Nicolae Odorog	Noată Popa
Niculae	Niculae Tănase	Coman Lazăr
Tudor Mareș	Ion Mariuța	Sită Preda
Constantin Antonie	A. Ghițescu	Niculae Rădichie
Marin Sticlă	Antonie Dinu	Ion Radu Ciobanu
Stoian Ilie	Pătrașcu Strâmbeanu	Alexe Marin
Lazăr Zamfir	Constantin Mărșan	Apostol Nicolae
Dumitru Matu	Buică Dinu	Tănase Socol
Niculae Strâmbeanu	Stan Strâmbeanu	Dumitrache Buică

Gheorghe Ion fost primar n'a vrut să subscrie

p. conformitate I. Costiescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 120; 121; 132. Copie.]

125

[Bârza,] 17 Martie 1876

Primarul ne silește a primi învoiala cu arendașul pentru patru ani viitori, fără voia noastră, nici voim ara și pășuna moșia, vă rugăm respectuos dați ordine a ne libera de această învoială silită de această nouă clăcuire.

Ion Datcu, Stan Trașcă, Ilie Diaconu, Dinu Gorgan

Comuna Birza,
Jud. Romanați

[Rezoluție:] Prefectul va vedea depeșea și dacă Primarul a silit pe locuitori să facă învoială îl va destitui și da judecății, referind și Ministerului.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 35. Telegramă.]

[Piatra,] 27 Martie 1876

Domnule Ministru,

Subsemnații locuitori din comuna Piatra, plasa Oltului de Sus, Județul Romanați, venim cu cea mai mare plângere la grația Dv. a vă face cunoscut că avem în posesiune lăsate dela bătrânii noștri părinți vii sădite pe pământul proprietății moșiei Piatra, din care am dat dijmă proprietății din zece una, iar altceva nimic.

Astăzi, Domnule Ministru, ne vedem popriți cu desăvârșire din posesia acelor vii de D. Louis Velich, îngrijitorul expusei moșii, nemai având cu nici un mod a ne mai lăsa a poseda cu dare de dijmă, cerându-ne deosebite învoeli, care credem că sunt contra legilor, chiar după ordinul Domniei Voastre Nr. 13505, din anul 1872.

Deaceea venim cu plângere a supune la cunoștința Dvoastră, rugându-vă să binevoiți, Domnule Ministru a da cuvenitul ordin, în chestiune pentru a fi liberi pe acele vii, prin *dare* de dijmă după vechiul obicei.

Binevoiți, vă rugăm, a cunoaște, Domnule Ministru că aceste ale noastre vii, au rămas în părăsire din cauza popririi noastre.

Prea Plecați:

Toader Vâlcea, Mihalache Păun, Costache Vâlcea; Gâtea Cojocar; Costache Catanoiu; Iachim Curea, Dumitru Vâlcea; Stancu Gugea; Dumitru Ivan Marincea; Mănică Ancuța; Stănoiu Mihăilă.

[Rezoluție:] Să se aștepte decizia Consiliului de Miniștri, căruia s'a supus referatul nostru în luna curentă 29/10 Mart.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 46.]

[Coteanca,] 7 Aprilie 1876¹⁾

Ne mai putând îndura chinurile ce am suferit din partea epistatului moșiei Coteanca, a Prințului Brâncoveanu, care precum se vede este aliat și cu Dumnezeu, pentru că noi nu avem dreptate pe pământ, am căutat să ne învoim pe o altă moșie vecină, primarul în complicitate cu acel epistat nu voește a se legaliza învoiala șicanându-ne în tot felul ca să pierdem ocazia. Am venit la reședință și reclamăm; n'am găsit pe nimeni. Milostiviți-vă a da ordin ca să ni se legalizeze învoiala, căci altfel pierdem 1500 pogoane arate [cu] grâu și rămânem pe drumuri.

Radu Popescu, Cameu Grațianu
și alții din comuna Coteanca, jud. Olt.

[Rezoluție]: Se va recomanda prefectului prin telegraf spre a face să se implinească cu strictețe legea. H.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 65. Telegramă.]

¹⁾ Data înregistrării.

Valea-Danului,] 10 Aprilie 1876¹⁾

Dlui Ministru de Interne
și câte o copie Min. de Justiție și Dlui Procuror General

Fiind persecutați de arendașul Ștefănescu, pretinde silnice și grele învoeli; a comis multe nelegiuiri. In seara de 7 curent, a venit în comună însoțit de două persoane, care aflăm azi, că a fost substitutul Capitanovici și avocatul Theodoreanu din Pitești voind a ne speria, să ne învoim a insultat și batjocorit pe primar, ordonând băgarea sa în straje. Suntem înspăimântați de uneltirile ce se fac; nu ne lăsați pradă lor ca să nu părăsim căminele, că ne-au des-nădăjduit.

Toma Prodan, Mitu Anghel, Ion Andrei
în numele locuitorilor năpăstuiți din valea Danului și districtul Argeș.

[Rezoluție:] Prefectul va vedea depeșa va face legiuita îndestulare.

[Arh. St. Buc. Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 70. Telegramă.]

[Coteanca,] 10 Aprilie 1876

Sunt jefuit de un cal, cu tacămul lui, de oamenii Prințului Brâncoveanu după drumurile legiuite. Primarul este al lui. Vă rog respectuos să faceți ce socotiți de cuviință să mi se restituie averea căci pustiim satul.

Petre Vișan

din comuna Coteanca Județul Olt

[Rezoluție:] Prefectul va vedea depeșa și va lua măsurile legiuite de îndestulare.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 67. Telegramă.]

Călărași, 12 Aprilie 1876

Contract

Intre noi subsemnații, care am convenit, unul în calitate de arendaș al moșiei Ceacul și alții ca chiriași cultivatori de vii după această moșie sub condițiunile următoare:

I. Eu Marinache Popescu, ca arendaș al moșiei Ceacu, declar că voi da persoanelor subsemnați aci mai jos, drept de a sădi și cultiva viile ce sunt sădite pe această moșie, ce țin cu arendă dela Stat, pe termen de zece ani de zile, începători dela 23 April, anul 1876, și până la 23 Aprilie 1886.

II. Noi subsemnații, chiriași și cultivatori ale acestor vii, declarăm că ne obligăm a plăti arenda Dlui Marinache Poppescu câte lei vechi patruzeci și opt 48, de fiecare pogon ocupat și închiriaț pe fiecare an.

¹⁾ Data înregistrării.

III. Ne mai obligăm a da Dlui Marinache Poppescu în fiecare an toamna și câte zece oca struguri și o ploscă de fiecare pogon.

IV. Ne obligăm asemenea ca arenda s' o răspundem Dlui Marinache Poppescu, în fiecare an la 20 Septembrie și

V. Eu Marinache Popescu, declar că voi lăsa liber pășunarea vitelor cu care se vor servi la lucratul viilor persoanelor iscălite mai jos, în islazul moșiei Ceacu, însă numai în timpul lucrului de vii.

1876 Aprilie 12 Călărași

(ss) Arendaș Marinache Poppescu

V. Dolezu (față)

+ Eu Ion George

Eu Lazăr Constantin

+ Eu Raiciu Slavu

Eu Dincă Oprea

+ Eu Dobre

Eu Dadu Niculae

Eu Dinică George

România

Comisia culorii de Verde urbea Știrbei semnăturile în număr de opt, fiind juste se atestă și de noi după regulă.

(semn.) Comisar St. F. Scărlătescu

1876 April 12

p. conformitate, G. Poppescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 92 Copie.]

131

[Turnu-Severin,] 15 Aprilie 1876

Sunt patru zile, de când suntem toți locuitorii sechfestrați, arestați și executați, bătuți; patruzeci milițieni și dorobați, dl ajutor subprefecturei Dumbrava și dnul locotenent Dănescu Ion, al milițienilor, a face acte de învoire cu dnul Pepa M. Colan, arendașu moșiei Podul Grosului, conform plăcerii sale, fără voia noastră astfel că în timpii barbarismului și de tristă memorie, fapt contra legii și bunului simț.

Suntem săraci cu totul și cu aceasta voesc a ne pune robi în eternitate. Am reclamat pe toate căile, dreptate nu e, protestăm.

Vă rugăm respectuos, ordonați ce veți crede legal, aceasta datoria noastră de buni pașnici cetățeni.

Plecați:

Petre Drăghiceanu, Ion Smadu Vasile Draghiu, Dumitrache Nistor, Marin Anghel Ion Cilibiul, Amza Mărculescu, Niță Bătrânu, Bala Căpreru, Stancu Caragiu.

[Rezoluție:] Prefectul va vedea depeșa va cerceta și pe dreptate va face legitima îndestulare iar pe de alta va referi.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 90. Telegramă.]

[Pitești,] 17 Aprilie 1876

Domnule Ministru,

Mai înainte de a fi primit ordinul telegrafic al Domniei Voastre cu No. 5533, subscrișul fiind informat dintr'o altă asemenea plângere, ce ni s'a adresat și nouă telegrafic, tot de acei reclamanți și luasem deja convenitele măsuri, însărcinând pe Dl Subprefect respectiv de a cerceta însuși în localitate împrejurarea și a ne da relație, din partea căruia am primit trei piese de Procese Verbale, două dresate mai înainte de către primarul local și cel de al treilea, în urmă, de dnul subprefect, după care acte am onoare a comunica Domniei Voastre, copii întocmai.

Din cele sub litera A și B formate de primar, rezultă că în ziua de 7 ale curente pe la orele 7¹/₂ seara, înoptat pe când mergea la tahtul subprefecturii, unde era chemat, s'a întâlnit în cale cu arendașul Ion Ștefănescu, însoțit și de alte două persoane; oprindu l din drum și poruncind a se înapoia la primărie, iar dânsul întrebând ce trebuință are, atunci a poruncit unui călăraș ce fi însoțea, a-l lua cu forța la primărie, pretinzând că unul din Dlor este procuror și are să facă anchetă, dar primarul necunoscând decât pe arendaș iar pe ceilalți nevăzându-i cu nici un ordin din partea domnului subprefect sau însoțit de Dsa și nici știind să fi urmat în comună vreo crimă și mai ales că și cheea dela Primărie se afla la Notar ce sta în alt cătun depărtat, a refuzat și voind a pleca la reședința Subprefecturii după ordine, numiții au început a-l insulta și poruncind călărașului a-l da jos după cal și a-l băga în strajă, abia putând a scăpa din mâinile Dlor, că a doua zi au dovedit că, cele două persoane, ce erau cu arendașul au fost unul Ion Capitanovici, substitut de procuror și celălalt Mihail Theodoreanu, avocatul arendașului; iar din cel sub litera C. format de dnul Subprefect rezultă deasemenea că, numitul primar, în adevăr a fost maltratat de acele persoane, că cel ce zicea că este procuror, pe lângă insultele și amenințările ce-i făcea, a ordonat și soldatului să-l bage în straje.

Pe lângă cele expuse până aci, cred de datorie Domnule Ministru a vă adăoga că Primarul a fost în necunoștință că Domnul Capitanovici a fost numit substitut, deoarece încă, publicarea prin Monitor nu ajunsese la acea Comună căci numirea Dsale, este trecută prin Monitorul Nr. 80 dela 10 curent și Dlui s'a prezentat la Primărie în ziua de 7 la orele 7¹/₂ seara. Afară de aceasta procedarea d-lui substitut a fost neregulată, adică de a se introduce seara într'o autoritate comunală, însoțit numai de arendașul moșiei (cel care se găsește în mari conflicte cu locuitorii și avocatul său, fără asistența subprefectului respectiv, a cărui reședință este în Curtea de Argeș, și pe unde a urmat neapărat să treacă ca să fi putut merge la comuna Valea Danului.

Tot deodată am onoare a vă mai supune la cunoștință, că domnul procuror a cerut suspendarea acelui primar, și dar în fața celor expuse, îmi permit a vă

ruge, Domnule Ministru, ca să binevoiți a-mi da ordin, dacă se cuvine sau nu a se suspenda numitul primar, deoarece cum zic, dânsul a fost în necunoștință că dnul Capitanovici este substituit.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea deosebitei mele stime.

Director,
G. Micescu

Prefect,
D.

[Rezoluție:] Să se răspundă că trebuie să se aștepte rezultatul justiției; până atunci nu e nevoie de suspendarea celui primar.

20 Ap.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 72 și 79.]

Anexa I la doc. Nr. 132

Procesul-verbal, dresat de primarul comunei Valea Danului

7 Aprilie 1876

Proces-Verbal

Astăzi, șapte Aprilie, anul una mie optsute șaptezeci și șase, orele șapte și jum. seara.

Noi, Primarul Comunei Valea Danului, când ne duceam la ședința plășii, chemat de Dnul Subprefect, din serviciu, ne-am întâlnit cu o trăsură cu arendașul Ion Ștefănescu, însoțit de alte două persoane și d eun soldat și oprindu-mă în drum, mi-au cerut a mă întoarce la Primărie, pretinzând că unul din Dlor este procuror și că are să facă anchetă în primărie, atunci eu, ca unul ce nu cunoșteam decât pe arendaș, am răspuns că nu pot să știu cine sunt Dlor, pe câtă vreme nu sunt însoțiți nici de ordin din partea Dlui Subprefect, sau de Dsa și că localul este încuiat de scriitorul primăriei, care este în alt cătun și că nu cred că să fie procuror fiindcă nu s'a făcut nicio crimă în comună și după aceasta voind a pleca, după chemarea ce aveam, Dlor deodată, au început a mă insulta, a mă sili să sparg ușa localului Primăriei și în cele din urmă a ordonat soldatului să mă dea jos după cal și să mă bage în strajă, din mâinile căruia abia m'au scăpat câțiva locuitori, ce se adunaseră la sgomotele și insultele ce-mi adresău prin înjurături de mumă și altele și dintre care locuitori ce au fost față sunt și Dlor: Mitu Anghel, Toma Prodan, Ion Matei Dima, Ion Corbeanu, Ion Adam, Ion Andreescu, Badea Niță, Niță Mihai, Vasile Nițoiu, Ion Petre Irimia, Ion Pătru Dănilă, Nicolae Crudu și Onu Crudu.

Toți, în vârstă majoră și de profesiune agricultori, domiciliați în această comună.

Și astfel scăpat, am dresat acest Proces, despre cele ce am suferit spre a-l prezenta Dlui subprefect respectiv.

(ss) Primar G. Mateescu

Mitu Anghel	I. Andreescu	Ion Petru Dănilă
Toma Prodan	Badea Niță	Nicolae Crudu
Ion Matei Dima	Niță Mihai	Onu Crudu
Ion Corbeanu	Vasile Nițoiu	
Ion Adam	Ion Pătru Irimia	

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 73. Copie.]

Anexa II la doc. Nr. 132

Procesul-Verbal dresat de Primarul Comunei Valea Danului.

Proces-Verbal

8 Aprilie 1876

Astăzi Aprilie opt, anul una mie opt sute șaptezeci și șase, orele zece dimineața, în urma Procesului-Verbal dresat aseară la orele șapte și jumătate.

Noi Primarul Comunei Valea Danului, cercetând despre persoanele ce însoțeau pe arendașul Ion Ștefănescu și din care unul se pretinde a fi procuror, am dovedit că au fost unul Ioan Capitanovici ce fi zice și Laichioiul, din Curtea-de-Argeș și unul Mihalache Theodoreanu, avocat din Pitești, pentru care am dresat acest proces, înaintându-se dlui subprefect, spre a se alătura pe lângă cel încheat aseară, menționat mai sus.

(ss) Primar G. Mateescu

Vasile Nițoiu	} Noi toți am fost față la cercetarea celor de mai sus.	Ion Petre Irimia
N. Crudu		· Onu Crudu
Micu Dumitru		Niți Anghel
Petre Dănilă		Ion Olteanu
N. Vlasie		

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 74. Copie.]

Anexa III la doc. Nr. 132

Procesul-Verbal dresat de subprefectul plasei Argeșului

Proces-Verbal

12 Aprilie 1876

Astăzi, douăsprezece Aprilie, anul 1876, douăsprezece ziua. — Noi Constantin Christescu, subprefectul plășii Argeșului, din Județul Argeș, în urmarea telegramei ordin primită dela D. Prefect sub No. 2973, prin care ne cere a cerceta și denunța pe Toma Prodan și alți doi, prin telegrama No. 879 îndreptată

Dsale, transportându-ne la fața locului, în localul Primăriei comunei Valca Danului, unde în urma cercetărilor ce am făcut, am constatat din următoarele informațiuni, astfel:

Dlor Ion Andreescu, Toma Prodan și Mitu Anghel, subscriitorii telegramei în cauză, ne-au declarat că în scara de șapte curent, pe când începuse a însera bine, auzind gură înspre localul primăriei, au mers acolo să vadă ce este și tot în acelaș timp s'au mai adunat și alți vreo șapte sau opt oameni atrași de acea gălăgie; ajunși aci au găsit pe arendașul Ion N. Ștefănescu, însoțit de doi boeri și unul din aceștia doi din urmă înjura pe Primar și îi cerca să deschidă ușa localului Primăriei și că primarul a răspuns că nu-i cunoaște cine sunt, că este noapte și că este chemat la Subprefectură și că trebuie să meargă după ordinul ce îl are, atunci acela care înjura și care zicea că este procuror, cât și ceilalți doi au început a insulta pe Primar și în cele din urmă a ordonat acela care zicea că este procuror, să bage un soldat ce aveau — pe primar în straje, atunci cei care erau martori de fapt, văzând batjocorea ce se făcea primarului, întinzându-l călărașul a-l băga în strajă la arest, a intervenit între călăraș și primar a nu se aresta și alt nimica, adăogând că Primarul între alte cauze le spunea acelor persoane că cheia dela local este la sanitar, care se află la locuința sa, în alt cătun, și că Dlor nu-l credeau și-l făceau pe primar hoț, care a doua zi au aflat că, a fost dnul Ion Capitanovici cu dnul Mihail Theodoreanu, avocatul însoțind pe d. arendaș care a spus că i-a adus spre a băga pe primar în pușcărie ca să sperie pe locuitori a se învoi în moșie cum va voi Dlui.

Dlor: Ion Dinescu, Vasile Nițoi, Ion Crudu, Nicu Dumitriu, Ion Toader, Ion Petru Irimia, Badea Niță și Niță Mihai, ne-au declarat ca și cei dintâi întocmai.

Dnul G. Matei, primarul ne-a arătat că peste cele spuse de martori, faptului, are puține de zis, adică faptul s'a petrecut după cum am spus cu deslușire, că dlui în acea zi de 7 curent, fiind dus în frasin la Verrești când s'a înapoiata găsit în comună un vătășel cu ordinul nostru, prin care îl chemau, din serviciu, la reședință și plecând a veni, s'a întâlnit cu acei domni care au făcut după cum ni s'a spus și după cum mi s'a spus și după cum a constatat prin Procesul-ce ne-a înaintat.

Asufel constatând cele ce preced, am dresat prezentul Proces-Verbal, care se va înainta Dlui Prefect cu deosebit respect deslușitor

(ss) Subprefect, Const. Cristescu

Primar Gh. Mateescu

I. Andreescu	Niță Mihai	Ion Toader	} față la închiderea } acestui Primar
Toma Prodan	D. Ghergescu	Badea Niță	
Mitu Anghel	Ion Dinescu	Ion Iordache	
Micu Dumitru	Vasile Nițoiu		
Ion Petre Irimia	Ion Crudu		

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 75. Copie.]

[Slatina,] 20 Aprilie 1876

Locuitorii comunei Dranovăț, Județul Romanați neputând a ne învoi în domeniul Bistrița de grelele împrejurări, de arendașul de astăzi, de primarul respectiv ne vedem executaji a ne învoi siliți.

Răspuns plătit în Slatina.

Marin Utză

Dumitru Iordache

Ioan Solidocu

Marin Geamă

[Rezoluție:] Se va comunica prefectului de Romanați, a lua măsuri să nu se impue locuitorilor învoielii cu arendașul dacă ei nu consimt cu dânsul de bună voie.

Se va telegrafia în acelaș timp și Prefectului de Olt a arăta petiționarilor să meargă la Pref. de Romanați unde s'a dat ordinul.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 88. Telegramă.]

[București,] 20 Aprilie 1876

În urma reclamației ce s'a primit din partea locuitorilor Marin Uță și alți doi, din comuna Dranovățu, că locuitorii acelei comune sunt siliți de primar a face învoeli cu arendașul, scrisul vă invită, dle prefect a lua măsuri să nu se impue locuitorilor asemenea învoeli dacă ei nu consimt la dânsle de bună voe.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 89. Telegramă.]

[Călugăreni,] 20 Aprilie 1876

JURNAL

În ședința extraordinară de astăzi luând în verificare procesul-Verbal adresat de Dnul Subprefect al plâsii Marginea în urma delegațiunei obținută dela Dnul prefect al Județului prin ordinul apostil No. 41, pus pe suplica lui Niculae Tănase, și cu alți 39 locuitori din cătunul Brăniștarii de Sus, această comună prin care se tânguesc contra D-lui Leonida Zaniadi arendașul acelei moșii că i-a asuprit în socotelile provenite din actul agricol ce aveau pentru cultura pământului care proces s'a primit aci în copie pe lângă ordinul Dlui Subprefect local No. 1319 urmat celui cu No. 2844, al Dlui Prefect prin care se expune că aceste daravele este a se judeca de noi conform prevederilor legeri relative.

Consiliul fiind în majoritate:

În prezența Dlui Zaniadi și a mai multor locuitori din reclamanți, voind a se ocupa de această chestiune nu s'a putut face nimic, căci D. Leonida în arăturile sale propune că nici unul din locuitori nu sunt asupriți și că li s'a ținut în seamă

la socoteală, tot cecece dânșii au lucrat, când locuitorii, din contra propun că D. Zaniadi pe deoparte i-a încărcat, iar pe dealta nu le-a ținut în seamă zilele de muncă ce le au făcut, nici pe jumătate și astfel:

Având în vedere, că prin Procesul-Verbal se prevede că unele din asupririle reclamate sunt provenite din niște zoană de grâu, luată de reclamanți cu împrumut dela D. Zaniadi, pârâtul, și îi apucă a plăti câte 400 lei vechi chila,

Având în vedere că din acel Proces-Verbal rezultă că locuitorii au lucrat mai mult decât erau datori după actul de învoială, precum câte două și trei pogoane cu desăvârșire a lucra cu mâinile și cu carele dela zile, cecece locuitorii nu pot fi plătiți altfel pentru această osteneală, decât numai în urma unei hotărâri judiciare și aceasta nu este de competența noastră.

Având în vedere, că unele din aceste datorii sunt provenite din zapise de împrumutare, prin care debitori, drept facere de bine, să facă oarecare muncă.

Considerând că după art. 20 legea agricolă, consiliul este obligat a judeca și executa imediat toate părele provenite din neîndeplinirea contractelor agricole, acestea însă când un asemenea contract, este pus în aplicație iar nu expirat:

Considerând că după art. 18 acea lege, exploatatorii sunt obligați a depune la 1 Nbric ale fiecărui an listă la Primărie de rămășițele de muncă ce mai este pe la locuitori, cecece Dl. Zaniadi n'a făcut.

Pentru aceste considerente

Decide

că această chestiune iese cu totul din cercul atribuțiunilor noastre și care după lege sunt de resortul Instanțelor Judecătorești.

Am format acest Jurnal care în copie se va comunica, Dlui Subprefect spre cele legale.

(ss) Primar Haralambie Nanu

Consilieri { Ioniță Militaru
Niculae Niculae
Ilie Constantin
Ion Dumitru

Primăria Comunei Călugăreni

Prezenta copie fiind tocmai cu originalul se atestă

(ss) Primar Haralambie Nanu

Pentru conf. și ad. literam

I. Costieschi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 122; 131. Copie.]

[București, 25 Aprilie 1876]

TRAIUL ȚĂRANULUI

Agricultura română este lipsită de brațe, populațiunea rurală se înmulțește foarte încet și sunt ani, precum anul 1873, când decesele din toată țara sunt mai numeroase decât naștele. Lăsând la o parte chestiunea umanitară și socială observând faptele numai din punctul de vedere curat economic și potrivit cu misiunea acestei foi, ni se impune datoria de a căuta mijloace pentru combaterea mortalității anormale a țăranilor. Înainte de a căuta leacul, cată să cunoaștem bine boala; să răspundem dară mai întâi la întrebarea: care sunt cauzele principale ale mortalității celei mari a populațiunii rurale?

Pot rezuma răspunsul în trei cuvinte: Traiul prost al țăranului.

Țăranul este rău îmbrăcat, rău adăpostit și rău nutrit, și reaua creștere-l face să compenseze aceste neajunsuri, când are bani sau credit, prin băuturi spirtoase. Lipsa cunoștințelor elementare asupra creșterii pruncilor asupra tranzițiunii dela alăptarea maternă la nutrirea artificială, produce o mortalitate înspăimântătoare între copii în cei dintâi doi ani ai vieții; bordeiul și casa țărănească de gard lipit cu pământ, umedă și neaerată și alimentațiunea proastă a țăranului fac că ei nu poate rezista diferitelor influențe care produc boale, și căzut pe patul zăcerii el nu se scoală lesne, că viața lui în termen de mijloc este mai scurtă decât a țăranului francez și german.

Țăranul postește mai jumătate din zilele anului. Postul a fost de multe ori acuzat ca cauza principală a mortalității premature a sătenilor.

Se înțelege dela sine că rachiul și alte băuturi alcoolice nu pot suplini neajunsul mâncărilor de post rău compuse.

În cât privește copiii mici de țâță, cată să nu-i înțarcăm niciodată în ajunul postului, ci numai în timp de dulce, când le putem da îndestul lapte. Organismul fraged al pruncilor nu suportă tranzițiunea repede dela nutrirea naturală, dela alăptarea maternă, la alimentațiunea groasă a postului. Numai cu încetul putem deprinde copiii cu alimentațiunea ordinară a țăranului și postul este totdeauna periculos pentru dânșii. Diarheele rebele care omoară mare parte din copiii de țărani iau originea din nutrirea irațională a copiilor înțărcați de curând.

[Dr. I. Felix., Extras din articolul «Traiul țăranului», publicat în *Economia rurală*, București, 1876, Aprilie 25 (Nr. 4), p. 77.]

[Coteanca,] 27 Aprilie 1876¹⁾

Pe proprietatea Coteanca a Principelui Brancoveanu, am arat în toamnă și primăvara anului acesta pentru noi și pentru proprietate în temeiul unei

¹⁾ Data înregistrării.

învoeli ce făcusem cu îngrijitorul Platon Nicolau, acum prin autoritatea comunală suntem alungați dela semănăturile și viile noastre cu scopul ca această muncă să vie în folosul proprietății tăgăduindu-ni-se învoiala care după câte știm prin concursul unuia Nedelcu, primarul și om de curte al acestui îngrijitor, ar fi dispărut din primărie înlocuindu-se cu altul ce ne asuprește.

Domnule Ministru, acest îngrijitor grec a hrănit întotdeauna viclenie, spre a se înavuși din sudorile noastre, căci de când administrează am devenit proletari și umblăm în cete nomazi ca să ne plângem de arbitrariul și asupriri și de brutalități, dar pentru noi pare că nu mai este țară nici lege; mai zilele trecute ați primit plângeri dela 200 de săteni ai noștri. Rămăsesem noi, neloviți, acum fiindcă autoritatea n'a căutat să pună în respectul legii pe acest străin, ba l-a încurajat dându-i primar, care îl secondează; ne-a atins și pe noi voind prin manopere frauduloase a ne confisca munca; la rândul nostru ridicăm vocea și vă rugăm domnule Ministru a avea urechea la suferințele noastre netolerind acestui grec, îmbrăcat în livreaua servilismului a ne despuia, mai ales acum când sărăcia și lipsa ne chinuesc, ordonând ca recoltele ce am semănat cu bună credință să nu ni se ia, precum și a destitui pe acest primar pripășit de curând în comună căci prin faptele sale provoacă desordinea și anarhia între noi.

Plecați:

Nicula Milcu, Gheorghe Camou, Valu Covaciu, Stoian Pătru și alți 130 locuitori din comuna [Coteanca] Jud. Olt.

[Rezoluție:] Copie după aceasta se va înainta Prefectului cu îndatorirea a constata la fața locului dacă în adevăr primarul a sustras acea învoială dintre actele comunei și fiind astfel va dresa Proces-Verbal și îl va înainta parchetului. În ce privește chestiunea tocmelii, D. Prefect va face a se urma conform legii tocmelilor, adică a se judeca chestiunea de consiliu comunal și în apel și de judecătorul de pace.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 92, 93. Telegramă.]

138

[București,] 28 Aprilie 1876

Vă comunicăm cu această copie¹⁾ depe telegrama înregistrată la Nr. 1067 ce ne-a supus un număr de locuitori din comuna Coteanca, prin care reclamă contra îngrijitorului proprietății că ar fi făcut să se sustragă din cancelaria primăriei actul de învoială pentru munci agricole și l-ar fi înlocuit cu un altul asupritor pentru dânsii și vă invit, dle prefect a constata la fața locului dacă într'adevăr primarul a sustras acea învoială din actele comunei și fiind astfel să dresați un proces-verbal și să-l înaintați Parchetului; întru ceeace privește însă chestiunea tocmelii Dvoastră veți face a se urma conform legii tocmelilor, adică a se judeca chestiunea de consiliul comunal și apoi de Judecătorul de Pace.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 94.]

¹⁾ Vezi Nr. precedent.

Caracal, 28 Aprilie 1876

Domnule Ministru,

În vederea cazurilor arătate prin nota Domniei-Voastre telegrafică, primită la 24 curent, subsemnatul spre a se încredința de adevărul faptelor și a fi în pozițiune să dau o relațiune exactă de împrejurări, am mers în persoană la fața locului, în ziua de 25 a curentei și rezultatul cercetărilor a fost cel următor.

La comuna Slăioara, am adus pe locuitorii ce s'au putut aduna și parte din milițieni împreună cu șeful de garnizoană, cărora făcându-li-se cunoscut chestiunea pentru care au fost chemați, numiți fiecare la rândul lor, ne-au răspuns că nu este adevărat că ei ori sătenii lor au fost impuși arbitrar și prin forță de Primarul local ca să facă învoeli cu arendașii moșiei Statului, Dranovăț; în acest chip ne-au declarat și opt dintre locuitorii ce au cerut desființarea învoelii făcută cu Dnul Dimitrie Băluțescu, ce se pretinde a fi arendașul moșiei Corneșiu, adăogând că aceasta au făcut-o de a lor bună voe.

La comuna Dranovăț asemenea declarațiuni ni s'a făcut de locuitorii veniți înaintea noastră și de șeful de garnizoană, afară numai de către doi locuitori și anume: Marin Geană și Marin Tucă, ni s'a reclamat că au fost forțați de primar ca să se învoiască pe moșia Dranovăț, al căreia arendași sunt, d-nii Vlahițu și Brătășanu, iar ei opunându-se primarul i-a ținut sub arest patru zile, după care i-a liberat, fără însă să-i maltrateze în acest timp.

Acești reclamați fiind întrebați dacă pot proba acestea cu răspunsul că adevărul așa este dar nu pot face nici o dovadă.

Asupra acestora, primarul a susținut că este neadevărată păra ce i se aduce de acești locuitori căci în ziua când reclamații susțin că au fost arestați pentru a se învoi pe proprietatea Dranovăț, ei erau aduși la cancelaria primăriei, într'o cercetare cu alți consăteni și în acel timp începând să-i rostească cuvinte cu totul necuviincioase și să-l amenințe, au avizat după cum s'a văzut și de noi la redijarea cuvenitelor acte și le-a înaintat dlui subprefect respectiv, ca să ceară dărea în judecată și pedepsirea culpabililor. Asemenea mai constat din lucrările cancelariei, că tot acești doi locuitori, descoperindu-se că fac propagandă printre locuitori vătămătoare intereselor particulare, pentru care fapt s'au dat judecății.

La cercetările urmate, după anunțările făcute DD. Măinescu și Bălutescu, nu s'au prezentat spre a li se face necesarele chestiuni.

D. George Gr. Brătășanu ce a fost prezinte numai la cercetarea dela Dranovăț dându-și înscris declarațiunea, am onoare a o alătura ¹⁾ în original la acest raport.

¹⁾ Nu există în dosar.

Acesta fiind rezultatul constatărilor noastre, din fața locului, cu respect le supun la cunoștința și aprecierea Domniei-Voastre, când totdeodată, găsesc de trebuință a vă informa, Domnule Ministru, că D. Măinescu după cum am aflat îndestul de sigur, prin o asemenea reclamare nu dorea să-și satisfacă decât o veche ranchiună ce poartă Dlui Brătășanu.

Binevoiți vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea deosebitei mele stime.

Prefect,
Amza Jianu

[Rezoluție:] Să se ceară noului Prefect a da relație deodată cu opinia sa. 5/17 Mai.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 99, f. 110,]

140

[Galicea,] 3 Mai 1876

În comuna noastră Galicea, jud. Dolj, primarul și subprefectul au concentrat 60 dorobanți; execuție să muncim siliți arendașului, ce nu suntem datori, maltratări și jafuri ne mai pomenite; vă rugăm opriți aceste nelegiuiri.

Ilie Predoiu

[Rezoluție:] Să se scrie Prefecturii a cerceta chestiunea și a ne da în termenul cel mai scurt știință.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 95. Telegramă.]

141

[Dranovăț,] 5 Mai 1876

Am depeșat fostului Ministru, am petiționat procurorului general, procurorului local și chiar Dsa cercetând că arendașii Vlahiță și S. Brătășeanu, ne ia vitele, nu ne lasă să muncim viile, ce sunt embaticare, băgând vitele în ele spre a le distruge, ne arestează primarul, ne șicanează vrând a ne învoi cu sila pe domeniul Bistrița, am cerut anchetă la fața locului: până astăzi nu s'a făcut nimic. Milostiviți-vă și trimiteți anchetă la fața locului compusă din oameni cu frica lui Dumnezeu sau vom veni toți la Minister spunând că nu mai putem trăi cu asemenea ilegalități. Răspuns plătit 20 cuvinte.

Radu Tuca, Marin Uță, Constantin Neacșu ne-am iscălit pentru 70 locuitori din comuna Dranovăț, plasa Oltului de Sus, Jud. Romanați.

[Rezoluție:] Prefectul va lua cunoștință de aceasta; va face legiuita îndestulare și va referi.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 9. Telegramă.]

Domnești, 7 Mai 1876

Răspund cu respect notei telegrafice cu data de astăzi că deși această plasă este mai mare decât oricare alta, însă după cum se constată chiar din situația casieriei, împlinirile se fac cu mare activitate, așa că rămășița este cu mult mai mică decât la celelalte plăși. Cât pentru propagandă deși s'a ivit singur numai la comuna Copăceni, însă fără seriozitate și pentru care sunt deja luate măsuri. Detalii asupra acestui caz de propagandă, fără însemnătate, vin a vă aduce chiar eu singur.

Ctin Dimitrescu

Sub Prefect,
Sabaru

[Rezoluție:] Să se pue la dosar.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 122. Telegramă.]

[Oltenița,] 11 Mai 1876¹

În urma apostilei Domniei Voastre, s'a autorizat subprefectul de Oltenița a constata plângerea noastră contra reprezentanților moșiei Ulmeni, dar dsa întunecă dreptul fără să fim ascultați.

Rugăm respectos, ordonați a ne sprijini dreptatea împărțelii.

Dumitru Cotea, Vasile Negrea, Șerban Dinu

[Rezoluție:] Se va comunica prefectului și i se va cere a constata și a face legiuita regular e

[Arh. St. Buc. Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 104. Telegramă.]

[Brăniștari,] 12 Mai 1876

Domnule Ministru,

Cinci ani neîntrerupți, ca arendaș al moșiei Brăniștari din Județul Vlașca, am trăit în complectă armonie cu locuitorii ce prin învoeli agricole erau angajați la lucru.

Instigațiuni ocolite, pe la începutul acestui an, au făcut ca parte din ei să tăgăduiască veracitatea socotelilor și însuși existența actelor de creanțe ce mi-au alăturat.

După cercetări și corespondențe inutile în cele din urmă prefectura respectivă, la 29 Aprilie trecut prin ordinul Nr. 4310, a pus în vederea acelor reclamanți a se adresa la instanțele judecătorești pentru prețioasele lor drepturi,

¹⁾ Data înregistrării.

iar că pentru felul actelor, ce li-au finanțat, lucrul s'a adus la cunoștința Parchetului.

Față cu această dreaptă dispozițiune m'am mulțumit, din moment ce afacerea s'a pus pe calea legală și mă credeam scutit de noi demersuri fără competență ale administrațiunei.

Deșertăciune omenească!

căci într'adevăr, prefectura, care recunoscuse necompetința ei la 29 Aprilie, la 3 Mai curent revine și numește un primar din altă plasă, ca să vie și să facă din nou socoteli.

Dacă lucrul n'ar fi intrat pe cale judiciară, cu toată necompetința administrației ași fi primit cu plăcere a mă supune și acestui repețit demers, însă orice lucrare de astă natură, acum nu mai poate fi eficace.

Deaceea, față cu aceste împrejurări și cu contrazicătoarele dispozițiuni administrative, mă adresez respectuos la D-voastră și vă rog să binevoiți a da ordin că înceteze Prefectura aceste lucrări, care nu aduc decât pierdere de timp și pagube atât locuitorilor cât și mie.

Primiți, Domnule Ministru asigurarea stimei mele

L. Zaniadi

[Rezoluție:] Se recomandă D-lui Prefect de Vlașca și dacă chestiunea este astfel precum se descrie, va lăsa ca instanțele competente să se pronunțe, încetându-se până atunci orice lucrare administrativă, iar de lucrurile vor fi altfel, ne va raporta cu înapoierea reclamațiunei.

p. Ministru,
Herișescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 119.]

145

Târgu-Jiu, 14 Mai 1876

Nr. 6163

Domnule Ministru,

În conformitate cu art. 140 din regulamentul călărașilor, mandatele de înfățișare, depunere și arestare urmează să fie executate de acest corp.

În practică am observat Domnule Ministru, că acest serviciu, este foarte prejudiciabil, căci mai tot schimbul călărașilor fiind absorbit cu executarea mandatelor la caz când ași avea nevoie să dispun de garnizoana mea ar fi absolut imposibil; chiar în zilele acestea m'am putut convinge despre acest inconvenient, când a fost vorba ca să iau dispozițiuni pentru prinderea vestitului bandit Maniță care se zice a se afla în părțile Județului dinspre Vâlcea.

De altă parte călărașii continu transportându-se dela un loc la altul în distanțe depărtate prin Județ, a făcut ca caii lor să devină cu totul impropriei serviciului.

Subsemnatul, în dorința de a ameliora această stare de lucruri, am luat înțelegere cu Domnul Comandant al Batalionului de Dorobanți, dacă nu ar

putea ca pe viitor executarea mandatelor să se facă prin primari și concursul șefilor de garnizoane din comune, din partea căruia nu s'a obiectat că fiind reglementar o asemenea sarcină dată călărășilor, nu ar putea-o transmite milițianului.

În consecință, vă rog Domnule Ministru, dacă credeți de cuviință, binevoiiți a lua dispoziție ca să se facă o nouă regulare în chestiunea de care este vorba, căci Domnia Voastră, cunoașteți câte îndatoriri au asupra lor călărășii ca să mai poată face și pe aceea a executării mandatelor care este cu deosebire împovărătoare, pe lângă aceasta, îmi veți permite a vă ruga să binevoiiți a lua dispoziție ca să se oblige Dnul Comandant al Batalionului de Dorobanți, să ia asupra sa posturile gardei de casierie și spital care și acestea se țin de călărăși și din care cauză asemenea numărul oamenilor este împuținat.

Binevoiiți, vă rog Domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Director,
T. M. Săulescu

Prefect,
Ath. Moscuna

[Rezoluție:] Să se răspundă că legile și regulamentele în vigoare trebuiesc executate fără a devia dela dânsese, una din principalele dorințe a Guvernului actual. Cât pentru paza posturilor cu dorobanți în loc de călărăși aceasta privește pe serviciul militar unde trebuie să se adreseze.

[Rezoluție:] Copie după acest raport se va trimite Dlui Ministru de Război și se va cere opinia Dsale asupra ceea ce ar urma să se facă într'acesta.

[Vernescu]

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 129.]

146

[Salcia, 15 Mai 1876]¹

Domnule Ministru,

Subsemnații locuitori domiciliați în comuna Salcia, din plasa Câmpul, Județul Mehedinți, cu învoială în regulă, în conformitatea legii agricole suntem învoiiți cu Dl. Marinache Popescu arendașul moșiei Vrată, pe partea de moșie a D-lui doctor Vergescu, învoiiți la 26 Februarie 1876. Acuma suntem scoși cu plugurile din locurile care ni le-au dat, Domnul arendaș, stăvilându-ne, împiedicându-ne și șicanându-ne pe când a început a trece timpul arăturilor și semănăturilor, care este nădejdea noastră, lăsându-ne săraci și muritori de foame.

Domnule Ministru, această străgânire și șicanie ce ni-se face, ne devine dela un grec anume Marcu Papia, în unire cu Dl. Subprefect local care până astăzi ne-a făcut de am lăsat plugurile noastre pe brazdă și ne-am dus la reședința subprefecturii pentru ce nu știu și care probează că Dl. Subprefect

¹) Data înregistrării la Ministerul Agriculturii.

se interesează dela Dnul Marcu Papia, de origină grec, de timp ce nu se arată pentru ce suntem întotdeauna stânjeniți pe drumuri, ducându-ne la reședința Subprefecturii, în trei rânduri, lăsând plugurile pe brazdă, noi în număr de 50 locuitori încă. Am pierdut 150 pogoane arătură, existența noastră dintr'un an.

Domnule Ministru, ca cele ce sunteți izvorul agriculturii și părintele țării, deaceea plecați alergăm la mila Dvoastră și vă rugăm să binevoiți a da un ordin mai sever, autorităților competente să putem fi îngăduiți a ne face arătura, căci grecul în unire cu Dl. Subprefect ne șicanează grozav, care probează că Dl. Subprefect se interesează dela grec de timp ce ne șicanează fără nici o pricină binecuvântată.

Prea plecați:

Stoilă Gongoiu	Ilie Vlad	Radu Ion Moraru
Radu Pârveu Dinte	Ion Nică Puțilă	Ștefan Dumitru Moraru
Filip Stan Floricel	Mitran Stan Boeru	Marin Mitroi Spiridon
George Ochi Bou	Ghiță Toma Chiser	Florea Meleancă
Ion Trașcă Rădoi	Pătru Bodea Leca	Mihail George Olea
Constantin Sgârdan	Badea Leca	Andrei George Olea
Florea Toma Chiser	Pătru Mitrache Grecu	Ion Oprea Păun
Ion Silhan -	Ivan Ungureanu	Ion Nică Puțilă
Pârveu Meleancă	Marin Ungureanu	Marin Sârbu
Marin Toma Chiser	Ilie Ion Pădureanu	Ion Florea Sârbu
Dumitru Grecu	Dumitru Chirițoiu	Badea Călin Ncașu
Stancu Grecu	Florea Mitrache Chirițoiu	Stan Runcan
Mitrache Grecu	Marin Meleancă	Preda Mitrache Sava
Mitrache Guriță	Preda Stan Moraru	Gheorghe Dumitrașcu Olea
George Guriță	Stoian Tudor Moraru	Gheorghe Manea Tunsoiu
George Stan Balaure	Pătru Vlad Chiser	Stancu Sârbu
Ilie Florea		Stan Ilie Odor.

[Rezoluție:] Fiind de domeniul administrativ, această petiție se va înainta, în original, Dnului Ministru de Interne.

$\frac{19}{31}$ Mai 1870.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 213, f. 234.]

147

Slobozia, 17 Mai 1876

Intre Dl. Stefan R. Veron, arendașul moșiei Slobozia din plasa Chahul Prut, Jud. Bolgrad și între subscrișii locuitori (ai) aceeași comune s'a încheiat prezentul act de tocmeală agricolă prin care se hotărâște chipul și condițiunile cu care Dnul Veron da locuitorilor, locuri de hrană și pășune de vite pentru

un period de cinci ani, începând dela douăzeci șase Octombrie anul una mic optsute optzeci, sub condițiunile următoare:

1. — Toți locuitorii din comuna Slobozia subsemnați în acest act se obligă a lua toate locurile de care vor avea trebuința pentru cultură pe teritoriul acestei comune, ca Dl. Veron a o ține arendată.

2. — Toți locuitorii ce consimt la această învoială și care vor avea mulțumire a lucra pământul în toată perioada arendășiei și în fiecare an vor declara suma fălcilor de pământ ce se angajează a cultiva prin o listă formată la Primăria locală, până la 10 Octombrie a fiecărui an și care pământ va rămâne pe seama lor, obligatoriu a-l exploata, astfel că sau vor cultiva acel pământ sau nu, ei toți și fiecare în parte sunt obligați a răspunde Dlui Veron, dreptul său, după tocmeala următoare:

3. — Locurile se vor împărți la locuitori, de către Dl. Veron sau împuterniciții săi, prin tragere de sorți, în diferite localități, potrivit cu cultura diferitelor feluri de produs.

4. — Ca dijmă pentru tot pământul ce jos iscăliții locuitori primesc pe seama lor și din care două părți vor fi destinate pentru semănături de pâine albă și o parte pentru păpușoi; ei se îndatoresc a lucra în folosul Dl. Veron în deosebit lan un analog în proporția următoare: pentru pâine albă din cinci una și din păpușoi din șase una, în alte cuvinte, primind un locuitor, pentru semănătura de pâine albă, patru fălci de pământ, va lucra în folosul D-lui Veron, asemenea pâine, o falcă (a cincea) asemenea și pentru cultura de păpușoi, primind fălci cinci, va lucra pentru Dl. Veron în aceeași pâine, o falcă (a șasca) și această lucrare se va face după cum se explică mai jos:

5. — Analogul Dlui Arendaș Veron, se va lucra la locul însemnat de Dlui și cu sămânțe Dsale — cultivarea se va face la vreme și când Dlui va cere, fără a putea locuitorii a începe lucrarea pământului lor înainte de a termina lucrarea analogului Dl. Veron, cu deosebire că la secerișul pâinilor albe se vor face întâi Dl. Veron, clăele vor sta pe câmp până ce locuitorii vor termina și secerișul lor, după care vor începe a căra mai înainte pâinea Dl. Veron și pe urmă pe a lor.

Pentru pâinea albă a Dlui Veron, locuitorii se obligă a face arătura adâncă și bună, a semăna potrivit și peste tot cu sămânțe ce le va da Dl. Veron, a boroni și grăpa bine îndată după semănare, a secera, a face snopii și clăele bine, a le căra la arie și a le face în șuri la locul cu Dl. Veron va însemna pe moșie, asemenea și pentru cultura păpușoiului, va face arătura cum s'a zis mai sus, vor potrivi sămânătura peste tot, vor grăpa, vor prăși de două ori și la timp vor culege rodul ce va da Dumnezeu, vor strânge, căra și depune păpușoiul la coșare curățit, vor tăia hlujeni din care două părți pentru noi locuitorii și o parte pentru Dl. posesor, pe care transportându-i le vor face în șire la locul însemnat pe moșie ale Dumnealui, aceasta însă numai în arătura făcută Dsale.

Pentru aceste toate operațiuni, locuitorii le vor îndeplini ca buni gospodari cu vitele, uneltele și hrana lor.

6. — Pentru că vitele noastre vor pășuna tot pe această moșie, Dl. Veron va lăsa înaș îndejuns, cât va socoti trebuincios, numărarea și catagrafia vitelor se va face de Dl. posesor la Ianuarie a fiecărui an; locuitorii sunt obligați a-și pășuna toate vitele pe moșia și pentru aceasta să plătească erbărit după numărul vitelor, ce se va constata că posedă, socotit câte șapte lei noi pentru fiecare cap de vită mare și câte un leu nou de fiecare oae iar mânzații, noatinele și cărlani vor fi doi drept unul; acești bani se vor plăti Dlui Veron în fiecare an, jumătate la 23 Aprilie și jumătate la 14 Septembrie

7. — Dacă locuitorii vor cumpăra în cursul anului orice vită, vor fi datori a o declara D-lui Arendaș, spre a se supune la plata erbăritului, analog cu timpul de aci înainte va pășuna până la finele anului și după prețul unei vite stipulat mai sus, iar la caz când s'ar găsi că vreunul dintre locuitori a micșorat numărul vitelor sale, fără a arăta adevărul, acela va plăti ca amendă pentru această înșelăciune, câte patruzeci de franci, de fiecare vită dosită.

8. — Dacă vreunul din locuitori, nu va achita erbăritul la termenele fixate, acela va fi obligat a face Dlui Veron pentru banii ce îi rămâne dator, munci agricole pe prețurile următoare: șaisprezece lei noi falca de arat, 16 lei noi falca de secerat cu căratul la șuri și treizeci lei noi, falca de prășilă de două ori cu culesul și căratul păpușoiului la coșare, doi lei ziua cu carul și un leu, cu mâinile.

9. — După ridicarea bucatelor, din tot pământul vor fi slobode a pășuna vitele locuitorilor, pe lângă vitele arandașului pe toată întinderea moșiei afară de fânețul țelină.

10. — Nu sunt liberi locuitorii a pășuna vitele nici într'un timp al anului dela 15 Februarie până la 15 August, pe țelina care va fi rezervată pentru fânețe și care fâneț locuitorii care vor avea nevoie a cosi și care se vor înscrie prin o anume listă la începutul lui April formată, a fiecărui an, răspunzând dijmă Dlui posesor, din patru clăi una și aceasta adusă la șura unde va destina posesorul pe moșie.

11. — Pentru paza holdelor locuitorilor, Dl. Arendaș Veron, este dator a-și angaja păzitori spre a le feri de stricăciunea vitelor, iar locuitorii se obligă, drept jitărit, a răspunde Dlui Veron două banițe păpușoi sau patru știuleți (ciocani) două banițe grâu, două de orz, de fiecare plug, după cum locuitorii vor însembrăluți la arat, aceasta va fi obligatoriu în fiecare an.

12. — In caz de neurmăre, abatere sau călcarea condițiunilor de față, locuitorii vor fi supuși răspunderii, după legea de tocmeli agricole și legea Poliției rurale.

Pentru care sfârșit s'a încheat acest act semnat de ambele părți, rugându-se și Primăria locală a-l legaliza după forme.

[Urmează semnăturile locuitorilor].

România
Primăria Comunei Slobozia

Copia prezentă, fiind întocmai cu originalul se certifică de noi, iar taxa legalizării s'a perceput conform legii.

p. primar,
D. Moise

1876 Mai 17

Nr. 253

Scriitor, Baldovici

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029 f. 144; f. 155.]

148

Cășlița, 18 Mai 1876

Delegație

Subsemnații, locuitori din comuna Chășlița plasa Chahul Prut, Județul Bolgrad, împunem pe conlocuitorul nostru, Vasile Bătlan, a merge la reședința capitalei București și a supune cunoștinței Dlui Ministru, că Dl. Arendaș, [al] acestei moșii s'a depărtat a respecta condițiunile tocmelilor Agricole, încheiate cu locuitorii punându-ne altele nouă și prin aceasta aduce locuitorilor neînțelegeri și pagube destul de mari, pentru care dăm prezenta delegațiune subscrisă de noi și se va lua de persoanele delegate.

1876 Mai în 18 zile

Vasile Bătlan	+ Enache M. Schiopu	+ Gheorghe Panait
+ Ioan Mitu Enciu	+ Oncea I. Encea	+ Vasile Chiper
+ Constantin Anton	+ Encea Nedelcu	+ Ioan Groza
+ Constantin Nedelcu	+ Dumitru Bătlan	+ Ioniță Chiper
+ Gheorghe Ciobanu	+ Vancea Mari Costea	+ Nicolae Bătlan
+ Stan Matei	+ Enache Cala	+ Enache T. Cherade
+ Toader Chiperi	+ Gheorghe T. Enciu	+ Stan Stănilă
+ Radu Caș	+ Theodor Serban	+ Gheorghită Chiperi
+ Chiriac Știucă	+ Ioan Trifan	+ Milea Bârlan
+ Gheorghe Vancea	+ Culea Chiriță	+ Tudorache Mari
+ Anton Gh. Enciu	+ Cristache Ciobanu	+ Nicolae Brânză
+ Enache Vancea	+ Luca Mari	+ Ioan Chiriță
+ Nicolae Chiriță	+ Tudorache Pot-Serban	+ Nicolae Stănilă
+ Mitan Șchiopu	+ Coman Sasu	+ Tudorache Chiperi
+ Neacșu Cărlionța	+ Radu Marin	+ Vasile Nedelcu
+ Tudorița Valache	+ Vasile Marin	+ Marcu Mari
+ Nicolae Munteanu	+ Dănilă Crivăț	+ Dimitrie Anton

+ Neagu Sârbu	+ Enache Chiriță	+ Tănase Spătaru
+ Toader Brânză	+ Gheorghe Niculae	+ Ioan Stănilă
+ Toader Groza	+ Iordache Marin	+ Ion Enciu
+ Mitu Cașu	+ Petru Enciu	+ Gheorghe Enciu
+ Constantin Serban	+ Ștefan Nedelcu	+ Niculae Enciu
+ Grigore Cașu	+ Cost. Colcea	

România

Primăria Comunei Châșlița

Semnăturile de mai sus, fiind adevărate prin punerea degetelor se certifică îndeplinindu-se taxa cuvenită, pentru legalizare conform legii.

1876 Mai în 18

Nr. 184

Scriitor, Berbec

Primar,
Gh. Moraru

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 146, f. 153.]

149

Bolgrad, 19 Mai 1876

Plec urgent la comuna rurală Slobozia departe trei poște de reședință spre restabilirea ordinii turburate, după cum astăzi noapte mi-a telegrafiat primarul prin stațiunea Reni, că este rebeliune cu amenințare de omor contra sa și arendașului terenului locuitorilor împroprietăriți care nu vor să le cunoască nici să respecte condițiunile contractului făcut sub administrația predecesorului meu.

Am primit reclamațiuni dela mai multe comune asupra arendării terenului locuitorilor făcute de autorități care fiind contracte nefrauduloase și contrarii interesului locuitorilor fiind în condițiuni oneroase nereservându-le nici cum locuri necesare pentru arături și vin nici stipulând măcar învoelile de exploatare cu dijmă cu asentimentul locuitorilor în fine complicațiuni grave multe, mai în toate comunele comise de funcționarii administrativi și comunali în genere corupți.

Vă rog respectos considerați dificultățile și să aprobați urgent subprefecții recomandați cu telegrama 5053 și 5102 sau desemnați Dvs. persoanele care merită și numiți în posturile vacante de subprefecți la arondismentele Ismail și Domeni, spre a-mi da concursul în constatarea abuzurilor enorme și reprimarea legală a autorilor, căci negăsind aici pe alții demni a vă recomanda și asupra răspunderii pentru funcționari inapți sau perfecți și cu antecedente odioase.

Primiți respectele mele

Prefect, Iacovachi

[Rezoluție:] Indată după înapoierea Dvs. D-le Prefect să-mi raportați în detaliu, despre ancheta făcută de Dvs. și despre măsurile luate pentru îndreptare și liniștea locuitorilor.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 131, 132. Telegramă.]

[Salcia, 19 Mai 1876] ¹⁾

Domnule Ministru,

Subsemnații locuitori din comuna Salcia, plasa Câmpului, Județul Mebedinți, cu învoială în regulă în conformitatea legii agricole, suntem învoiți cu Dnul Marinache Popescu, arendașul Moșiei Vatra, partea de moșie a Dl. Colonel Doctor Vergescu, învoiți dela 26 Februarie 1876; acum suntem scoși și goniți cu plugurile din locurile ce ni le-a dat Dnul Arendaș. Ne izgonește Dl. Marcu Papia de gință grec, în unire cu Dl. Subprefect al acestei plăși.

Domnule Ministru, aceste șicane ce ni-se fac asupra sărăciei noastre cunoaștem că ne vin dela Dl. Subprefect al acestei plăși în unire cu suszitul grec. Ne-a șicanat, ne șicanează, ne străgânește și ne-a străgânit până când am pierdut tot. Am rămas fără de muncă, fără de semănături de primăvară, fără să ne spună ce are cu noi și ce cere dela noi. Dl. Subprefect și grecul numai ne ridică și ne-a ridicat de trei ori până astăzi ducându-ne cu duiumu la reședința Subprefecturii din care cauză cunoaștem o pagubă de 150 pogoane ce ne-au rămas nearate; pentru ce nu știu suferim acestea din partea Dlui Subprefect.

Domnule Ministru, vedeți cum ne șicanează Administrația și Justiția de aceea până ne-au adus într'o stare cu totul deplorabilă. Urmând întocmai ca în timpii de la 1800 și 1813 cu noi. Ceeace nu credeam tocmai în timpii de față, când ne bucurăm de noua constituție.

Domnule ministru până când mai este puțin timp de semănătură și ca să nu rămânem fără muncă, muritori de foame, vă rugăm să ordonați unde se cuvine cele legale căci, noi deși am reclamat, dar Dl. Subprefect nimic nu ne-a luat în considerație, ceeace dă înțeles că s'a interesat dela grec.

Prea plecați:

Stoila Gongoi	Ilie Florea	Ion Trașcă Rădoi
Radu Pârvu Dinte	Ion Nicache	Constantin Sgârdan
Florea Stan Floricel	Mitrache Stanciu	Florea Toma Chiser
George Ochi Bou	Gbiță Toma Chiser	Ion Șilhan
Pârvu Meleancă	Petrea Badea Leca	Dumitru Mitrache Grecu
Marin Toma Cbiser	Mitrache Guriță	Florea Mitrache Cbiriței
Dumitru Grecu	Badea Leca	Marin Meleancă
Stancu Grecu	Petre Mitrache Grecu	Preda Stefan Moraru
Mitrache Grecu	Iovan Ungureanu	Stoian Tudor Moraru
Stefan Guriță	Marin Ungureanu	Petre Vlad Chiser
George Stan Balaure	Ilie Ion Pădureanu	Radu Ion Moraru

¹⁾ Data înregistrării la Ministerul de Interne.

Ștefan Dumitru Moraru	Stan Florea Sârbu	George Dumitrașcu
Marin Mitrache Spițidon	Ion Florea Sârbu	George Manea Tunsoiu
Florea Meleancă	Badea Călin Neacșu	Stancu Sârbu
Andrei George Leca	Stan Ruican	Stan Ilie Odor ¹⁾
Ion Oprea Păun	Radu Ilie Cebuc	
Ion Nică Pușilă	Preda Mihai Sava	

[Rezoluție:] Domnul Prefect de Mehedinți se va informa de aceste reclamații și va face ca reclamanții să găsească un sprijin legal în Dsa.

prim. 24/5—76.

p. Ministru,
Merișescu

Actualul subprefect de plasă să meargă de urgență în fața locului și să facă cele de cuvință conform legii spre satisfacția locuitorilor, raportând și prefecturei de rezultat.

M. I.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 214 și 233.]

151

București, 20 Mai 1876

Domnule Ministru,

Primindu se la acest Minister alăturata, în original petiție, înregistrată la Nr. 774, din partea locuitorilor comunei Salcia din jud. Mehedinți, prin care se plâng contra Subprefectului plășii Câmpului și a arendașului Marinache Popescu, străgănișurile ce le provoacă în lucrările lor agricole, am onoare a vă transmite în original această petiție ca una ce privește acel onor. Minister spre a regula cele ce veți găsi cu cal.

Șeful Diviziei,
C. Olănescu

p. Ministru,
A, T...

[Rezoluție:] Se va transmite prefectului de Mehedinți suplica anexată și să se ceară a da relatare.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 124.]

152

[Craiova,] 23 Mai 1876

Domnule Ministru,

În conflictul ce s'a ivit între arendașul moșiei Galicea-Mare și o sută patruzeci și șapte locuitori pentru arătura pogoanelor în dijmă, după actul de învoială, am constatat din relația și actele ce mi-a înaintat Dl. Sub-Prefect al plășii Câmpul, pe lângă raportul Nr. 4643, că Consiliul Comunci Galicea Mare la

¹⁾ Vezi și doc. 146.

3 Aprilie anul 1875 a făcut legalizarea actului de învoială, depus de arendaș în cuprinderea aceasta :

« Conform Procesului dresat de noi la 3 Aprilie curent precum și declarațiunea locuitorilor aflați în această comună, subscriși și nesubscriși, legalizăm această învoială conform legii agricole spre urmare întocmai ».

Invoiala este scrisă numai de două sute oameni și arendașul a pretins a urma și alți două sute șaptezeci și trei subscriși.

La 25 Aprilie anul curent, consiliul pronunță o încheiere prin care decide executarea tuturor locuitorilor iscăliți și o pune în aplicare.

Rezultă dar că Consiliul comunal a făcut legalizarea în contra dispozițiilor art. 11 din legea tocmelilor agricole care exige iscăliturile părților contractate spre a putea la trebuință să uzeze de art. 20 din lege și că a pronunțat hotărîre asupra unor persoane străine de acea învoială, pe cât timp nu se văd iscălite într'ânsa și prin urmare prin aceasta a comis un exces de putere și o depărtare dela atribuțiunile sale.

În vederea acestora pe deoparte am dispus *darea în judecată a acestui Consiliu Comunal*, iar *pe de alta am onoare a vă ruga, Dl. Ministru, să binevoiți a aproba dizolvarea lui și convocarea colegiului electoral*, în termenul legal, *spre a proceda la o nouă alegere*.

Aceasta este chestiunea, din telegrama Domniei Voastre Nr. 6839, provocată de reclamația lui Ilie Predoi, unul din locuitori, a cărui alegație că s'ar executa cu 60 dorobanți, este neexactă, căci după încredințarea Dlui Sub Prefect, deși trimisese, după cererea primarului zece Dorobanți însă n'au stat decât două zile și au plecat, fiind timpul ploios.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea înaltei stime și a considerațiunii ce vă conserv.

Director,
P. Sărăianu

Prefect,
Jean Titulescu

[Rezoluție:] Se va comunica în copie la Div. II Comunală și să se roage a înainta lucrările cuvenite pe cât se atinge de dizolvarea acelu Consiliu și alegerea altuia, lucrări care fac subiectul principal al acestui raport.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr 5029, f. 136 și 162.]

153

[București,] 23 Mai 1876

Domnule Ministru,

Conform art. 117 din Regulamentul Călărașilor, publicat în Monit. Ost. No. 29 din 875, am onoare a raporta că după cererea Dlui Prefect al Județului Ilfov, am concentrat peste rând 24 călărași care împreună cu Dl. Sublocotenent Oprișan, Dnul Prefect de Ilfov și un Domn Procuror, am pornit la comuna

Vârteju din plasa Sabar unde s'a ivit desordine din partea locuitorilor. Rezultatul îl voi comunica în urmă.

Binevoiți, vă rog, Dle Ministru, a primi încredințarea prea distinsei mele considerațiuni și stime ce vă păstrez.

Comand. Escadronului,
Căpitan D. Șuba

[Rezoluție:] Spre știință.

Herișescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5027, f. 134.]

154

[București,] 25 Mai 1876

Nr. 8282

Spre răspuns la telegrama Nr. 5896 vă invit a-mi supune un memoriu detaliat de cursul lucrărilor de la comuna Slobozia adică dacă locuitorii au arendat înșeși de-adreptul pământurile pe care au fost împroprietăriți sau numai primarul cu consimțământul său fără consimțământul locuitorilor. Care a fost atitudinea administrației în această chestiune și în fine a orice alte detalii ce ar mai fi spre a face istoricul complet și veți supune totdeodată dosarul ce se va fi aflând format în Prefectură, în această cauză.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 136. Conceptul telegramei.]

155

[București,] 26 Mai 1876 *)

Domule Ministru,

Am onoare a aduce la cunoștință D-stră următoarele fapte petrecute în comuna Vârtejul, plasa Sabarul, acest județ în care îmi am domiciliul.

Sâmbătă 22 curent, la orele 8, $\frac{1}{2}$ seara, locuitorii satelor Nefliu, Chirca și Vârteju, adunându-se la localul Primăriei siliră sub amenințări pe Primar și pe Notar să le predea conzelaria și localul Primăriei, declarându-i destituiți și instalând din propria lor autoritate ca primar pe unul din Consilieri, anume Dimitrie Olarul din cătunul Cornetul.

Primarul neisbutind cu toate silințele sale, a restabili ordinea într'un mod pașnic aleargă la Subprefect, unde în lipsa Subprefectului, ajutorul nu numai că nu luă nici o măsură spre a preveni cel puțin pe superiorii săi, dar încă refuză chiar de a primi raportul Primarului pe care acesta fu obligat a-l aduce dimineața la Prefectură.

*) Data înregistrării.

În ziua de 23 Duminică dimineața aducându-se milițieni la exercițiu, se convoacă tot satul ridicându-se toți locuitorii sub amenințări de băți pentru cei care nu voiau să urmeze și se porniră toate satele și cătuncle din comună la Copăceni unde se ziceau chemați de proprietar.

D-tră, Domnule Ministru, urmează să cunoașteți ceja prin ce instigațiuni și sub ce ademeniri s'au adunat locuitorii diferitelor comune din plasa Sabarului la Copăceni.

Subsemnata pot afirma din parte-mi că în statul unde îmi am proprietatea, țărani se află de câțva timp sub influența unei propagande active, făgăduindu-li-se abolirea monopolului și a licențelor, deslegarea de toate îndatoririle contractate prin învoeli, către proprietari, reducerea impozitelor, desființarea chiar a serviciului caraulor și altele asemenea.

Centrul acestor agitațiuni este în comuna Copăceni de unde pornesc neînțet emisari însărcinați a răspândi printre țărani felurite instigațiuni periculoase pentru ordinea publică și vătămătoare chiar lor.

În comuna Vârtejul vă pot cita ca asemenea emisari pe numiții: Vasile Tudor din cătunul Chirca și Dumitru Mihai din satul Vârteju; acesta din urmă, după ce a fost în mai multe rânduri supus la pedepse criminale are și astăzi pe fiul său închis pentru omor săvârșit în pădurea Vârteju și descoperit de primar după cum s'a constatat apoi de D. Procuror Vlădoianu.

Domnule Ministru, subsemnata locuesc de șaisprezece ani în comuna Vârteju, ocupându-mă însumi de exploatarea proprietății mele și trăind întotdeauna și în cea mai perfectă înțelegere cu locuitorii și în cea mai desăvârșită liniște. Din cauza acestor ultime evenimente însă, sunt nevoită pentru întâia oară a mă adresa la D-stră și a vă cere să avizați la măsuri ce veți crede mai nemerite, spre a mă putea reîntoarce la ocupațiunile mele cu o deplină siguranță și odihnă.

Dispozițiunile luate la fața locului am regretul a constata nu mi se par de natura a mă încuraja de a reintra în domiciliul meu și aceasta urmează să adaug nu de teama locuitorilor din satul Vârteju ci de teama neîncetatei instigațiuni cu care pot fi din nou amăgiți.

Astfel cu toate că D. Prefect a pus cele mai laudabile silințe spre a împăciui și a liniști pe toată lumea, atitudinea D-lui Subprefect însă nu a fost cătuși de puțin asigurătoare pentru mine, căci în sensul D-sale găsea că nu putea strica voia locuitorilor mai cu seamă în timpul alegerilor; ba încă în seara chiar de Duminică a suprimat serviciul patrulelor de milițieni,

De asemenea, D-l Procuror, în loc de a proceda la o cercetare serioasă a faptelor întâmplate, pentru care scop cred că a și venit, s'a ocupat numai de a face ancheta Primarului și Notarului destituiți de locuitori și nici n'a dat ochi cu instigatorii desordinilor.

În scurt, Domnule Ministru, în fața unui act de rebeliune caracterizat prin răsturnarea autorităților constituite în fața instigațiunilor periculoase, sub

influența cărora se află neconținut locuitorii plășii Sabarul, rezultatul demersurilor autorităților respective a fost de a consacra toate aceste fapte prin revocarea Primarului și a Notarului și prin înlăturarea oricărei cercetări Judecătorești.

Sunt convinsă Domnule Ministru, că D-tră veți judeca ca și mine că în modul acesta nu se poate decât încuraja repetarea unor asemenea împrejurări, care pot lua proporții mai mari și care pot astfel expune la voia întâmplării nu numai averea noastră, dar încă siguranța noastră personală.

Binevoiți vă rog D-le Ministru a primi încredințarea distinsei mele considerațiuni.

M. Manu

[Rezoluție:] Această petiție se va înainta în copie atât Ministrului Justiției cât și Prefectului de Ilfov, invitându-se fiecare în latura atribuțiilor sale să ia măsurile cele mai eficace ca ordinea publică să fie cu desăvârșire restabilită, ca instigatorii de care se vorbește în petiție, de vor exista, să fie trimiși înaintea justiției și în fine ca acei ce și-au permis să desființeze cu putere dela sine autoritățile comunale menționate și să instaleze altele să fie imediat supuși instrucțiunii și dați judecății, dacă faptele relatate vor fi exacte.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 148, 181.]

156

București, 27 Mai 1876

Nr. 8413

Domnule Ministru,

Am onoare a vă comunica, în copie, petiția primită dela Dna M. Mano în privința faptelor comise de locuitorii din satele Nefliu, Chirca și Vârteju din Județul Ilfov și vă rog D-le Ministru, să binevoiți a lua și D-stră măsurile ce privesc pe acel Onor Minister, ca ordinea publică să fie cu desăvârșire restabilită, ca instigatorii de care se vorbește în petiție, de vor exista, să fie trimiși înaintea justiției și în fine ca acei ce și-au permis să desființeze cu putere dela sine autoritățile comunale, menționate în petiție și să instaleze altele să fie imediat supuși instrucțiunii și dați judecății.

Primiți, D-le Ministru, încredințarea prea distinsei mele considerațiuni.

Șeful Diviziei,

Ministru, . . .

Măldărăscu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007 p. 149.]

157

București, 27 Mai 1876

Nr. 8429

Domnule Prefect,

Vă înaintez pe lângă aceasta, în copie, petiția primită dela D-na M. Manu în privința faptelor săvârșite de locuitorii din satele Nefliu, Chirca și Vâr-

teju din acel județ, și vă învit ca în limitele atribuțiilor D-stră să luați măsurile cele mai eficace, ca ordinea publică să fie cu desăvârșire restabilă, ca instigatorii de care se vorbește în petiție, de vor exista, să fie trimiși înaintea justiției ca și aceia ce și-au permis să desființeze cu putere dela sine autoritățile comunale menționate și să instaleze altele, îi va înlocui.

Totdeodată vă fac cunoscut că am comunicat cazul și D-lui Ministru de Justiție.

Primiți, D-le Prefect, asigurarea considerației mele.

Ministru,...

Șeful Diviziei,
Măldărescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 150.]

158

București, 29 Mai 1876

Domnule Ministru,

Asupra celor conținute în ordinul D-stră Nr. 8429, am onoare a vă răspunde că subsemnatul informându-se în ziua de 23 Mai curent despre faptul întâmplat la Comuna Vârteju, plasa Sabarul, imediat am fost în acea comună împreună cu delegațul Parchetului, D-l Procuror Fortunatu, care a rămas să facă anchetă și să înainteze pe culpabili justiției. Totdeodată am luat măsuri prin D-l Subprefect respectiv ca pe viitor să se preîntâmpine asemenea incidente. Acum chiar, D-nule Ministru, i-am dat ordin spre a fi cu cea mai strictă priveghere ca instigatorii ce ar descoperi să-i înainteze Parchetului.

Primarul din acea comună s'a revocat pentru motivele din raportul Nr. 6862. Cât însă despre suprimarea serviciului patrulilor de milițieni ce se făceau în comuna, am onoare a vă alătura copie după raportul Nr. 4383, ce am primit din partea D-lui Subprefect respectiv, din care vă veți putea informa că această dispozițiune nu este provocată din partea autorității administrative și pentru care, vă rog cu tot respectul ca să binevoiți a interveni pe lângă D-l Ministru de Război, căci din această nouă măsură, serviciul poate să sufere.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea deosebitei mele stime și considerațiuni.

p. Director,
Georgescu

Prefect,
I. Radian

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 151.]

[București,] 1 Iunie 1876¹⁾

Nr. 796

Domnule Ministru,

D-l Prim Procuror al Tribunalului Ilfov, prin adresa de astăzi, fără N-o arată că eri în comuna Străini — Dobreni din plasa Sabar, locuitorii au gonit pe D-l Primar din comună. Cerând nu număr de 30 călărași care împreună cu D-l Jude Instructor Ștefănescu să meargă la fața locului pentru menținerea ordinii; subsemnatul conform art. 117 din regulamentul Călărașilor, am onoare a raporta că am concentrat numărul cerut și sub comanda D-lui Sublocotenent Opișan a pornit la localitate pentru cauza expusă.

Binevoiți vă rog, D-le Ministru, a primi încredințarea prea deosebitei mele considerațiuni.

p. Comandant Escadron,
M. Calomfirescu

[Rezoluție:] Spre știință

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 153.]

Roman, 9 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Am avut ocazia a vedea, că unii din proprietari și arendași de moșii, care au încheiat angajamente de muncă agricole cu locuitorii pe termen de cinci ani, maximum permis de lege, în timpul exercițiului acelu contract, voesc a încheea noi contracte cu locuitorii, câte pe unul sau mai mulți ani, care să se execute după expirarea vechiului contract, astfel că locuitorii sunt totdeauna angajați, tot câte pe cinci ani.

După cum vă este cunoscut, Domnule Ministru, prețul muncii urcându-se pe fiecare an, noile angajamente pentru munci ce au a se face peste cinci ani, ar avea de rezultat a deprecia munca sătenilor și a le angaja brațele cu prețurile de astăzi, pentru un timp când acea muncă poate să fie mult mai scumpă.

Locuitori neprevăzuți și nevoiași angajează cu mare facilitate viitorul lor; guvernul, însă, trebuie să aibă asupra-le o priveghere pot zice tutelară; altfel viitorul lor este compromis.

Legea agricolă însă nu prevede nicio prohibițiune la legalizarea menționatei contracte. Eu, deși ași fi dispus a da ordine să nu se legalizeze noi contracte până la expirarea celor vechi, totuși, pe deoparte, văzând că nu pot întemeia atare ordin pe o dispoziție specială a legii, iar pe de alta că această

¹⁾ Data înregistrării.

dispozițiune ar nemulțumi pe o mare parte din proprietari și arendași și ar împiedica poate chiar încasarea dărilor, căci mulți din locuitori angajează munca lor, pentru acest sfârșit.

Mă refer la Domnia Voastră, rugându-vă să binevoiți a-mi spune dacă sunteți și Domnia Voastră de părere că pot da asemenea ordine, mai înainte ca legea de munci agricole să fie modificată, astfel că viitorul muncilor agricole să fie înconjurat de mai multe garanții, sau că trebuie să aștept modificarea acestei legi, prin adunările respective, ceea ce cred că va face obiectul uneia din cele dintâi preocupări ale Domniei Voastre, îndată ce corpurile Legiuitoare vor fi convocate.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea deosebitei mele considerațiuni.

Director,
M. Georgescu

Prefect,
Ciupercescu

[Rezoluție:] Restricțiunea propusă de Dl. Prefect, nu se poate încuviința nefiind prevăzută de lege.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 190.]

161

Calafat, 13 Iunie 1876

În comuna Galicea Mare unde mă aflu arendaș sunt 540 locuitori care și anul trecut și cel curent au avut semănături în moșie, au păscut cu vitele 1.200 pogoane islaz, dat de mine, în urma învoelii ce am făcut cu dâșșii, anul trecut 1875; 202 locuitori iscăliți în zisa învoială, iar restul neiscăliți, în fapt s'a executat și de unii și de alții, anul curent celelalte obligațiuni dintr'ansa; pentru munca de primăvară s'a executat asemenea de toți iar arătura dijmei la deosebită tarla, 140 locuitori, n'au voit să facă, dintre care 76 locuitori iscăliți, contra cărora, conform legii tocmelilor agricole am reclamat consiliului comunal, cerând executarea lor.

Acesta pronunțându-se, după judecarea chestiunii și în considerațiune că zișii locuitori neiscăliți sunt deja cu semănăturile și pășunarea vitelor în moșie, prin încheerea sa, cu dreptul de apel, i-a obligat și pe cei neiscăliți să lucreze ca și cei iscăliți, contra căruia nu s'a făcut nici un apel. Cerând, în fine, ajutor de dorobanți, necesari pentru executarea lor și drept răspuns cărei cerere de a li se trimite dorobanții preținși, Dl. Prefect trecând peste încheerile definitive ale consiliului comunal, a refuzat, ordonându-le a le face simpla execuție și aceasta numai locuitorilor iscăliți în învoială, astfel că astăzi în urma zisului ordin și ceilalți deși au semănături în moșie, pășunează vitele, s'au bucurat și se bucură de toate drepturile învoelilor, dar nu voesc a face nici prașila porumbului pe care l-au arat chiar dâșșii fără nici o executare, nici transporturi

și în fine nimic, nemai ținând cont de îndatoririle ce prin zisa învoială și încheiere au către mine, profitându-se numai dâșii de avantajele ei, iar eu nici decum așa că unde eram în înțelegere cu 14 locuitori, azi sunt cu toată comuna.

Protestez dar, Dle Ministru, și vă rog respectos cereți urgent de la Dl. Prefect raportul și Procesul Verbal al Dl. Sub Prefect al plasei Câmpul de Dolj relativ la arăturile dijei, la tarla, pe care observându-le să puneți la cale facerea cuvenitei îndreptări de a se menține și executa încheerile consiliului, făcute în puterea legii și rămasă definitivă vis-à-vis de locuitorii subscriși și nesubscriși în menționata învoială existentă între mine și dâșii, recunoscută în drept și cu fapta prin a ei aplicare.

Cu atât mai mult că am și 220 pogoane de grâu, aproape de secerat, de care nu sunt sigur, că le voi aduna în pozițiunea în care sunt alungat astăzi.

Sper dar, Dle Ministru, bazat pe conștiința Dvs. că nu veți lăsa averile noastre pradă în mâinile locuitorilor, celor îndărătnici nărăviți nemai având în țara noastră, altă industrie, decât agricultura pământului care trebuie îngrijită și garantată.

Devotat,
Amza Protopopescu

[Rezoluție:] Să se comunice prin telegraf Prefectului care ne va raporta îndată împreună cu toate lucrările acestei afaceri și va avea în vedere că în afaceri de asemenea natură administrativ avem de îndeplinit hotărârile date de autoritățile competente.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 172, 173, 174, 175: Telegramă.]

162

Caracal, 15 Iunie 1876

Nr. 6612

Domnule Ministru,

De câteva zile observ că serviciul administrativ suferă din lipsă de călărași și căutând a mă încredința de împrejurări, am constatat că aceasta provine dela măsura adoptată prin Decizia Ministerială cu No. 22, inserată în Monitorul Oastei nr. 15 prin care s'a redus schimbul de 70 oameni la 40 și făcându-se din patru schimburi șapte.

Subsemnatul, având în privire că, în prezent, când este venit timpul a trei chestiuni importante, administrative:

Implinirile fiscale, munca agricolă și distrugerea culturii de tutun ilicită, de prin comunele rurale și fiindcă tot acum din partea Dlui Subprefect de Ocol s'a primit raportul Nr. 4619 arătând imposibilitatea ce încearcă în executarea împlinirilor și îndeplinirea celorlalte atribuțiuni din lipsa mijloacelor de execuțiune, aceste reduceri ar putea da loc la multe neajunsuri.

Vă rog cu respect, Domnule Ministru, să binevoiți a interveni către Domnul Ministru de Război să revină asupra citatei deciziuni lăsând efectivul de sol-

dați din trecut, căci altfel serviciul administrativ este expus a suferi simțitor. În tot cazul veți binevoi a ne da deslegare dacă cel puțin putem uza de concentrări la cazuri de necesitate cu plată de diurnă în contul vinovaților.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Prefect,
G. Protopopescu

[Mențiune:] Lucrarea la Nr. 4687.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 216.]

163

Bacău, 16 Iunie 1876

Cu acte legale am cumpărat dela Dl. Teodor Brăescu, munci agricole pe mai mulți ani împreună cu moșia Viforeni, din com. Ungureni, Județul Bacău. Locuitorii obligați nu se supun la munci. Delegați și vătășii comunei executării muncilor au fost și sunt amenințați cu muchia sapei. Autoritățile superioare sunt calme, cauză ce face a se pierde recoltele și amenință averile. Rog luați măsuri grabnice a liniști spiritele și interesele agriculturii noastre supunând pe debitori la legi și la obligațiuni; cea mai mică întârziere va produce daune imense.

Alecu Drăghici

[Rezoluție:] Să se comunice Dlui Prefect, cum având în vedere legea tocmelilor agricole iar pe de alta plângerea aceasta nu s'a respectat.

În tot cazul va face în prezența comitetului agricol să se execute încheerile autorităților competente.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 188. Telegramă]

164

[Craiova, 19 Iunie 1876]¹⁾

Domnule Ministru,

La telegrama Domniei Voastre Nr. 9751²⁾, am onoare a răspunde că am cerut prin subprefect copii, după lucrările relative la plângerile Dlui Amza Protopopescu, și primindu-le le voi înainta îndată, căci actele ce aveam la Subprefectură până în momentul dizolvării Consiliului Comunei Galicea Mare, dela 23 Mai, s'au înaintat Parchetului spre a dispune darea în judecată a Consiliului comunal, care a pronunțat hotărâri contra oamenilor neînvoiți și despre care tratează raportul Nr. 8910³⁾.

¹⁾ Data înregistrării la Min. de Int.

²⁾ Conformă rezoluției Ministerului pe Telegrama lui Amza Protopopescu înreg. la 14 Iunie. Min. Int., Div. dos. 5029, f. 172.

³⁾ Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 136; vezi mai sus, Nr. 206.

Dl. Amza Protopopescu va avea tot concursul autorității administrative în cazul când cererea sa va fi fondată. Pentru moment, Dl. Ministru neavând nicio plângere dela Domnia Sa, în formă și necunoscând pentru ce oamenii se împotrivesc a prăși porumbul, nu pot răspunde; voi cerceta împrejurările în persoană căci sunt decis a merge în curând în fața locului spre a mă convinge de adevăr și *vă voi raporta*.

Mă mir însă de protestarea ce face Dl. arendaș că nu se execută hotărârile Consiliului comunal pentru prășit, căci nefiind autoritate comunală, nu știu cine a putut să le pronunțe.

Cu toate acestea am repetat Subprefectului ordinele anterioare, ca să dea Dlui arendaș tot concursul legal pentru oamenii învoșiți în a face datoria și în caz de îndărătnicire să ne avizeze spre a uza de măsurile prevăzute de lege.

Cât pentru modul de a executa în viitor hotărârile Consiliului Comunal, relativi la învoeli, vă asigur Dle Ministru că cunosc legea și nu voi da ocazie nimănui a se plânge, dacă cererea va fi fondată.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea înaltei stime și a considerațiunii ce vă conserv.

Director,
P. Sărăcanu

Prefect,
Jean Titulescu

[Rezoluție:] Să se aștepte raportul ce promite.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 195.]

165

[Botoșani,] 19 Iunie 1876

Nr. 5274

Domnule Ministru,

Prin ordinul Nr. 20.207 din anul expirat, acel onorabil Minister, voind a lua informațiune despre modul cum se face serviciul administrativ cu călărași, precum și lipsurile și neajunsurile ce sunt — a cerut acestei Prefecturi a-i arăta câte posturi are Județul să se țină de călărași, câți călărași se dau de fiecare post și de câți ar fi nevoie.

La 27 Ianuarie anul curent, Prefectura dând asemenea relațiuni, a prezentat cu raportul No. 679 un tablou întocmit în unire cu comandantul escadronului de călărași, tablou în care a fost prevăzut numărul de călărași strict necesar, pentru ca serviciul administrativ să poată fi făcut cum trebuie și nu în mod iluzoriu, ținând totdeauna seama de trebuințele și nevoile aceluia corp.

Comandantul Escadronului prin adresa sa nr. 292, referindu-se la decizia Ministerului de Război Nr. 22 din Monitorul Oastei No. 15 anul curent, îmi comunică că afară de serviciul plășilor și Ordonanțele Prefectului, pentru toate celelalte servicii ordinare și extraordinare ale Prefecturii exortă de Diligență,

excortă de arestați și orice alt serviciu s'ar ivi, nu poate da decât 10 oameni, cerând suprimarea poștei rurale, care actualmente se face de Călărași.

Având dar în vedere importanța și greutatea serviciului administrativ,

Având în vedere că în ce privește poșta rurală, Județul în bugetul său pe anul curent nu are prevăzută o anume cifră pentru angajare de purtători de corespondență dela plăși la biroul poștal de reședință,

Având în vedere că acel serviciu făcut de călărași, oferă mai multă siguranță și se efectuează într'un mod mai exact și mai expeditiv, decât s'ar face prin niște persoane private,

Având în vedere dispozițiile art. 11 din Regulamentul oastei rurale și Considerând motivele conținute în sus menționatul raport No. 679, subsemnatul, în interesul serviciului, vă rog, Domnule Ministru, ca luând înțelegere cu colegul Dvoastră dela Război să binevoiți a face să se țină cont de trebuințele acestui serviciu atât de important și să se revină asupra susmenționatei deciziuni a Ministerului de Război, căci cu numărul de călărași acordat, prin acea deciziune vă asigur că serviciul nu poate decât să sufere prea mult; poșta rurală ar deveni ceva iluzoriu, arestanții neputându-se expedia la timp ar trebui să stea în sarcina Județului și trebuințele Parchetului și a Judecătorului de Instrucție n'ar putea fi satisfăcute, pe deplin și la timp.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi încredințarea prea deosebitei mele considerații.

Prefect,
Buzdugan

[Mențiune:] Lucrarea la nr. 4687.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. nr. 5007, f. 217, 233.]

166

București, 22 Iunie 1876

Domnule Prefect,

Prin circularea mea cu Nr. 7.607, v'am atras atențiunea asupra respectărei cu sfințenie a convențiunilor încheiate între diferiți cultivatori de pământ și deși sigur că Dvs. ați luat toate măsurile în această privință, totuși m'am convins în urma câtorva reclamațiuni ce am primit și a informațiilor ce am putut lua, că este nevoie să vă întrețin, din nou, asupra acestei importante chestiuni, de un interes vital pentru țara noastră.

Vă invit, dar, Dle Prefect, ca să ordonați, Dlor Subprefecți, să meargă în toate comunele districtului și dinpreună cu primarii respectivi să concilieze și să îndemne pe locuitori a-și îndeplini cu bună credință și la timp angajamentele luate către arendași sau proprietari explicându-le că urmând altfel vor fi expuși la despăgubiri și urmăriri care după dânsese aduc întotdeauna ca rezultat

final, sărăcia și mizeria pentru dâșii. Dacă însă, Dle Prefect, se vor găsi oameni destul de rățaciți, care să nu voiască a asculta nici de bunele oficii ale primarului, nici de acelea ale administrației, atunci veți ordona Primarilor, ca în virtutea legii tocmelilor agricole și anume a art. 20 ,21 și următoarele, să supue și să execute pe locuitori la muncă, îndată ce primind reclamații, s'ar convinge că dâșii se opun a îndeplini tocmelile făcute.

Vă invit în fine, Dle Prefect ca și Dvoastră singur să inspectați pentrucă această lucrare delicată este menită a înmulți avuția tuturor și a duce pacea și armonia între proprietari sau arendași și cultivatorii de pământ și dacă inspectând, veți constata, că unii din Primari sau unii din Subprefecți s'au abătut dela datoriile lor, și prin lipsă de energie și activitate, ar lăsa să se compromită interese legitime, să cereți, imediat, revocarea primarilor, destituirea subprefecților.

Primiți, Domnule Prefect, încredințarea considerațiunii mele.

Șeful Diviziunii,
S. D. Măldărescu

Ministru,
G. D. Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 193.]

167

Turnu-Severin, 1 Iulie 1876

Locuitorii moșiei Cușmiru din Mehedinți, cu care am învoeli agricole în regulă, nu voesc a eși la seceratul grâului. Am reclamat neconținut primarului și subprefectului dar cu toate ordinele date, văd că sătenii nu vin la lucru.

Știți că datorez Statului mai multe cășturi. Cunoașteți nenorocirile ce izbesc de atâția ani pe arendași.

Vă rog, dar, Domnule Ministru să dați ordin pentru luare de măsuri urgente și excepționale. Grâul meu se scutură pe câmp, în paguba mea și a statului. Invoielile cu locuitorii stau literă moartă.

Eu sper că veți face ca contractele să fie sacre și proprietatea respectată și ocrotită.

Constantin Scafeșiu

[Rezoluție:] Se va comunica Prefectului care conform legii tocmelilor agricole, va face să se ia măsuri urgente pentru satisfacerea cererii reclamantului.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 223. Telegramă.]

168

București, 1 Iulie 1876

Nr. 16839

Domnule Ministru,

În anul 1870 s'a convocat comisiune ad-hoc pentru delimitarea definitivă a moșiei Vartina-Baldovinești din Județul Romanați și ivindu-se neînțe-

legeri între delegați au recurs la superarbitru care și-a dat decizia sa tot în acel an, rămânând astfel anulată prima delimitare.

În anul 1871 s'a executat pe fața pământului această decizie de D-l Iotta fost inginer al Sfatului, într'un mod vicios, așa că în loc a se stabili posesiunile conform zisei deciziuni a adus mai mari perturbațiuni și a provocat diferite reclamații din partea arendașilor, din care cauză administrațiunea a deza-probat lucrarea sa și a dispus a se executa din nou.

Această nouă executare rămânând din împrejurări neefectuată până acum prin adresa Nr. 15135 dela 12 Iunie trecut, am însărcinat pe D-l Geormăneanu, inginerul Statului, ca însoțit de avocatul Statului, respectiv să verifice delimitarea și să execute ad-literam, pe fața pământului, decizia superarbitrului, făcând cunoscut că am rugat și Prefectura a-i da concursul necesar.

În urma acestora se primi din partea numitului inginer telegrama sub Nr. 118 prin care arată că eri 30 Iunie mergând la expusa moșie însoțit de avocatul Statului și ajutorul Subprefecturii locale, a găsit locuitorii armați cu topoare, sape și pari, preparați pentru rebeliune și neavând curajul a începe lucrarea, a supus cazul Administrației.

Subsemnații comunicându-vă despre aceasta cu onoare vă rugăm, Domnule Ministru, să binevoiți a lua de urgență măsurile necesare pentru a împiedica orice opunere din partea locuitorilor spre a se putea executa în liniște menționata decizie, onorându-ne cu răspunsul D-stră, relativ la măsurile ce veți fi luat.

Binevoiți, vă rugăm, D-le Ministru, a primi asigurarea considerației noastre.

Director,
P. Moldovanu

Administratori,
Lipăianu și Catargi

[Rezoluție:] Să se comunice D-lui Prefect care ne va raporta în detaliu.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 219.]

169

[Fulga, 2 Iulie 1876] ¹⁾

Domnule Ministru,

Când am văzut publicat ordinul Dvs. cu care cereți executarea tocmelilor agricole, am simțit cea mai mare bucurie văzând și noi un guvern ocupându-se de interesele țării sale, — însă din nenorocire, Domnule Ministru, acele frumoase dispoziții, pe aci, autoritățile administrative nu vor să țină cont de ele și nici nu vor să le execute.

¹⁾ Data înregistrării la minister.

Ocupațiunea mea fiind agricultura pentru aceste operații, pe de o parte să vin în ajutorul locuitorilor, ce crau în suferință, cu criza de față și nu aveau cu ce să plătească dările fiscale, pentru care li-se vindeau vitele și pe de alta ca să fac o întinsă agricultură, în scop de a avansa producția agricolă, pentru aceste motive, am angajat câțiva locuitori din comuna Glodeanu-Sărat, districtul Buzău, pentru a-mi face la moșia Fulga secerișul produselor și arături; este timp decând îi chem la lucru și numiții refuză de a-și efectua angajamentele.

Am reclamat autorităților locale și chiar Dlui Prefect, însă din partea tuturor întâmpin indiferență. Semănăturile și astăzi stau neseccate și toate operațiunile agricole sunt puse în întârziere.

Respectuos vă rog, Domnule Ministru, faceți a fi realizate dispozițiile circulațiilor Dvs. în această privință și dispuneți de a fi grabnic satisfăcute cererile mele legale, căci este trist, Domnule Ministru, ca pe lângă enormele pagube ce ne-au cauzat recoltei multele ploi, și acum puținul ce ne-a mai rămas să se piardă pe câmp neseccat, având banii plățiți încă din iarna trecută, precum (se) constată din contractele ce posed. Primiți, vă rog, Domnule Ministru, încredințarea respectului ce vă păstrez.

A. Amira

din Comuna Fulga, Districtul Pralova

[Rezoluție:] Se va comunica Dlui Prefect, cum dacă tocmelele menționate, sunt conform legii de tocmele agricole, va executa dispozițiile luate de Consiliul Comunal în această privință, fără întârziere, conform prescripțiilor acelei legi.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 238.]

170

București, 2 Iulie 1876

Nr. 12772

Administrația Domeniilor Statului arată că însărcinând pe inginerul Geor-măneanu și avocatul Statului să verifice delimitarea moșiei Vărtina-Baldovinești, numiții ar fi găsit locuitorii armați cu topoare și sape preparați a face rebeliune.

Dați-mi un raport detaliat asupra acestei împrejurări.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 220. Copia telegramei.]

171

Târgu-Jiu, 2 Iulie 1876

Subprefecții raportează că acei câte patru călărași ce li se dau în serviciu sunt fără cai și când au cai, unul fiind brigadier stă fără să facă nimic și altul îngrijește de cai. Am voit să scot oamenii la reparații de șosele și vătășcii au fost

bătuți; trebuie să menținem prestigiul autorității și astfel îmi trebuie concursul prompt și satisfăcător al escadronului la prefectură. Nu am nici un călăraș; în cazarmă asemenea nu sunt și căpitanul îmi răspunde că schimbul este redus. Am asupra-mi reparațiuni șosele, împliniri de bani, corespondențe cu Sub-prefecții în chestiuni de lucrări agricole, afaceri grabnice de expediat, care toate sunt împiedicate. Rog dispuneți ceea ce veți crede de cuviință.

Nr. 8884

Prefect Gorj,
S. Th. Moschuna

[Rezoluție:] Se va trimite D-lui Ministru de Război.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 223. Telegramă.]

172

Dorohoi, 2 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a vă raporta asupra ordinului D-voastră No. 12.365, că decând sunt Prefect, nu am cerut nici o concentrare de dorobanți sau călărași și că am și oprit a se lua puterea militară la urmărirea dărilor, întrucât legea de urmărire dă perceptorilor alte mijloace de încasare, decât cele militare.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi încredințarea prea deosebitei mele considerații.

Prefect, . . .

[Rezoluție:] La dosar.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 249.]

173

Turnu-Severin, 3 Iulie 1876

La 2 curent primarul Cușmir după ordinul pomojnicului și în lipsa subprefectului a venit cu milițieni armați și călărași, a ridicat lucrătorii ce aveam la bătuțul porumbului spre a-i duce la Colibășeanu din Botașești și i-a arestat.

Oamenii mei au protestat dar pomojnicul a răspuns, că așa vrea și așa face.

Astfel toată munca mea e compromisă, siguranța conacului și omenilor mei amenințată, lumea demoralizată și respectul contractelor disprețuit.

Am reclamat Parchetului. Cât pentru executarea învoelilor, prefectul în urma telegramii ce v'am adresat a dispus mergerea directorului la fața locului tocmai la cinci curent. Până atunci recolta în suferință și compromisă. Din acestea înțeleg că cu toate ordinele Dvs. prefectul voește cu orice preț compro-

miterea tuturor intereselor mele. Vă rog să-mi spuneți ce trebuie să fac pentru ca legea să mă ocrotească și administrația să-și facă datoria. Averea mea și a Statului sunt jucăria arbitrarului și pasiunilor personale.

Constantin Scafeșiu

[Rezoluție:] Se va comunica Dlui Prefect semnalându-i-se să se aplice legea întocmai egal pentru toți și să-mi raporteze rezultatul, prezentându-mi detaliat.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 244. Telegramă.]

174

Caracal, 3 Iulie 1876

Până acum nici un adaos de călărași precum am avut onoare a vă ruga prin raportul No. 6612, Iunie 15 și telegrama Nr. 6670 Iunie 16; acum fiind timpul pentru executarea tocmelilor agricole și neavând îndestule mijloace serviciul administrativ suferă într'un mod simțitor; rog binevoii a mijloci, cât de îndată, adaosul cerut, de călărași.

Prefect Romanați,
Protopopescu

[Rezoluție:] Se va comunica Dlui Ministru de Război.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 251. Telegramă.]

175

Fălticeni, 5 Iulie 1876

Nr. 6211

Mulțimea de marfă și lumea străină care s'a adunat până acum la iarmaroc pune în mare îngrijorare pe administrație. Pentru a păzi serioasa și bună ordine, rog, Dle Ministru, ordonați grabnic concentrarea dorobanților încuviințați prin ordinul No. 12533 chiar de mâine până la 26 curent, căci cu sergenții de oraș în nr. de 30 ce are poliția, prefectura nu poate răspunde de serviciu serios și se teme de daune în contra comercianților și chiar a ordinei.

Prefect Suceava,
Diaconovici

[Rezoluție:] Se va trimite la Ministerul de Război spre cele de cuviință.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 255. Telegramă.]

[Craiova,] 7 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Alergând în comuna Galicea Mare în ziua de 28 Iunie, precum am avut onoarea să comunic cu Domnia Voastră, prin raportul meu Nr. 10.558, Iunie 17 pe deoparte am complectat actele relative la *neînțelegerea dintre locuitorii comunei Galicea Mare cu arendașul lor*, Dl. Amza Protopopescu, pe care cu onoare le înaintez Domniei Voastre, într'un dosar sigilat la parafat, iară pe de alta, am cercetat cu scumpătate plângerea făcută Domniei Voastre de d. arendaș spre a vedea până la ce punct este fondată, precum și împrejurările acestei afaceri.

De acuma cu respect expun următoarele fapte, la cunoștința Domniei Voastre.

Actualul arendaș, Dnul Amza Protopopescu, depune la 21 Martie 1875, în Primărie, o învoială care din 520 locuitori este primită numai de vreo 200. La 3 Aprilie Consiliul Comunal legalizează învoiala și declară contrariu Procesului Verbal, ce se vede la dosar că învoiala își va avea urmarea atât pentru subscriși cât și pentru cei nesubscriși. Această împrejurare denotă reaua credință, ce a avut Consiliul Comunal către locuitori ocupându-se de persoane ale căror intențiuni nu le cunoștea și într'o epocă când noul arendaș nici nu intrase în posesiunea moșiei, care începea la 23 Aprilie.

Invoiala depusă de D. arendaș prevede între altele două condițiuni, sorgintea tuturor neînțelegerilor între arendaș și locuitori, adică dela art. 1 ca pogonul convenit ca dijmă să se are la deosebită tarla, și adică dela art. 5 ca zilele și transportul ce vor face locuitorii pe fiecare an să se scadă cu prețul ce s'a plătit și până acum.

În vara anului 1875 arendașul nu uza de facultatea acordată de art. 1 de a obliga pe oameni să are dijma la deosebită tarla, ceea ce se vede din Procesul-Verbal încheat de subprefectul plăsii Câmpul la 11 Mai 1872, și aceasta cu drept cuvânt, căci o moșie ca Galicea nu se putea exploata fără brațe; — oamenii cei nesubscriși crezând că arendașul a renunțat la clauza prevăzută în art. 1, au intrat cu munca în moșie.

În anul 1876, primăvara începând de timpuriu, după cum este cunoscut de toți, Dnul arendaș și chemat pe locuitori să-i facă arătură de primăvară în socoteala rămășițelor de datorii a anului 1875, depuse la Primărie.

Cu această ocazie începe prima neînțelegere între locuitori și arendaș asupra interpretării art. 5 din învoială.

Subprefectul după un simplu raport al Consiliului Comunal fără să existe hotărâre în sensul legii tocmelilor agricole, cere una sută călărași ca să execute pe locuitorii ce împotrivesc la asemenea muncă. Locuitorii reclamă că nu pot

munci, fiind încărcăți la socoteală de arendaș și nici că se recunosc datori, deoarece i-au muncit în toamnă dela 3—6—9 pogoane de om.

Prefectul de atunci, Dl. Const. Budișteanu, a trimis pe polițaiul orașului Craiova ca să facă cercetare la fața locului și acesta la întoarcere a înaintat Prefecturii un raport cu un Proces-verbal, după care copii sunt anexate la dosar.

Din aceste acte rezultă că între locuitori și arendași există mare neînțelegere asupra prețului fiecărui pogon, căci arendașul profitând de latitudinea acordată de art. 5, le-a ținut în seamă o sumă foarte inferioară, de cece se plătise până atunci de vechii arendași.

Asupra raportului Dl. Polițai cu toate acestea Dl. Prefect pune rezoluție și dispune trimiterea a 50 călărași, în comuna Galicea, ca să execute pe oameni să facă arătura de primăvară arendașului fără ca cel puțin să existe o Hotărâre care să reguleze modul plății și să știe și oamenii pe cât lucrează.

Unii din locuitori în număr de 111 înspăimântați se vede de asemenea execuțiuni, cer la Primărie rezil.erea învoelii. Consiliul Comunal, prin hotărârea Nr. 4 de la 9 Martie, în loc de a se ocupa numai de acești reclamanți găsește de cuvîntă a schimba chestiunea, pronunță un dispozitiv pentru tot satul, care nu era în joc și hotărâște ca toți oamenii, fără deosebire, care au muncă în moșie, învoiți și neînvoiți să se supună la învoiala Dlui arendaș.

Această unică hotărâre, este destul să vă convingă, Dle Ministru, de ce spirit era inspirat Consiliul Comunal în fața plângerii consătenilor lor. Tot în acea zi consiliul, prin hotărârea Nr. 5, fixează prețurile muncii care au să servească în viitor de normă în socotelile arendașului cu locuitorii.

Acestea sunt efectele art. 5 din învoială.

Acum vă voi vorbi, Dle Ministru, de efectele art. 1.

Cu ocaziunea arăturii porumbului din acest an, după ce locuitorii fără distincțiune, subscriși și nesubscriși, au făcut pogonul de învoială, dl. arendaș voește să pună în aplicație dispozițiile art. 1 la care renunțase pe anul 1875, și cere dela toți a ara pogoanele convenite de dijmă la deosebită tarla. Toți se supun afară de un număr de 78 locuitori, după cum rezultă din hotărârea Consiliului Comunal Nr. 10 pronunțată în ziua de 25 Aprilie și prin care Consiliul după cererea Dlui arendaș, condamnă pe acei 78 locuitori a se conforma art. I din învoeli.

Tot în ziua de 25 Aprilie, Consiliul Comunal printr'o procedare neînțeleasă care denotă din partea sa lipsă de bună credință, pronunță hotărârea Nr. 11, ce este la dosar și pe care Dl. Arendaș se bazează astăzi în plângerea ce o face Domniei Voastre, zicând că Prefectul a trecut peste încheerile Consiliului Comunal, rămase definitive.

Iată ce este acea hotărâre.

Consiliul Comunal după simplă cerere a arendașului, fără ca locuitorii să știe ceva, cece rezultă din redacțiunea hotărârii, vine și sub cuvânt de revizuire anulează hotărârea Nr. 10 dată contra a 78 locuitori pronunță o altă

hotărâre condamând pe toți locuitorii, în genere, fără să numească pe cine anume îi privește, care sunt cei îndărătnici, ba încă dispune că nimeni nu sunt liberi a face arături în moșii străine.

Este cunoscut, Domnule Ministru, că orice hotărâre în genere, trebuie să cuprindă numele și pronumele, domiciliul ori reședința părților, calitatea în care procedează obiectul cererii și concluziile părților, chestiunile de fapt și de drept, motivul și dispozitivul, adică aceea ce judecata ordonă în virtutea legilor.

Hotărârea Nr. 11 a Consiliului Comunal din 25 Aprilie nu cuprinde nimic din toate acestea, ba nu are meritul cel puțin de a cuprinde numele persoanelor ce condamnă, așa că încât la o executare prin călărași să se știe ce persoane anume trebuiesc executate.

Domnule Ministru, la 6 Mai, abia după o zi dela venirea mea ca prefect al acestui Județ, am primit cererea Subprefectului Plășii Câmpul, ca să concentrez un număr de 50 Călărași spre a executa un număr de locuitori din Comuna Galicea Mare, care se împotrivesc a face munca, conform învoelei.

Vă mărturisesc, Domnule Ministru, că am o repulsiune pentru concentrările de călărași, căci căpătând o lungă experiență în exploatarea moșiilor m'am convins de acest adevăr, că un proprietar și un arendaș care nu va căuta să abuzeze de buna credință a săteanului și va fi onest în toate angajamentele sale, nu are trebuință niciodată de călărași. Poporul rural are destul simț ca să execute tocmeala ce face din propria voință.

Cu toate acestea pentru că legea este formală, înainte de a acorda numărul de Călărași cerut am găsit de cuviință să consult locurile și să cer subprefectului respectiv ca să meargă în fața locului spre a încheia un proces-verbal despre toate aceste împrejurări.

Din citirea lor m'am convins că Consiliul Comunal dela început până la sfârșit a fost de rea credință și a abuzat de puterea sa pronunțând hotărâri contra persoanelor străine de învoială, ceea ce m'a și făcut a cere dizolvarea Consiliului aprobată prin ordinul No. 8689 și darea sa în judecată precum și depărtarea subprefectului, care în procesul-verbal a făcut interpretări asupra hotărârilor Consiliului Comunal, ce nu era de competența sa.

Pentru persoanele învoite am dat imediat ordin a se executa conform cu legea tocmelelor agricole iar pentru cele neînvoite mi s'a părut că comit un abuz de putere, în a trimite călărași să execute hotărârea No. 11, pronunțată în neștiința părților și fără să cuprindă numele acelor îndărătnici ca să știe execuțiunea în contra cui este îndreptată.

Iată faptele, Domnule Ministru, în toată goliciunea lor, rămâne ca Domnia Voastră, confruntând zisele mele cu actele din dosar să decideți dacă am fost în legalitate a nu executa încheerile Consiliului Comunal în sensul precum a dorit Dl. Arendaș.

Totdeauna spre a vă convinge că protestarea Dl. arendaș Amza Protopescu nu este provenită din nedreptatea ce i-se face ci din învâțul din trecut

a i-se da călărași pentru orice cerere dreaptă sau nedreaptă, mă găsesc dator a vă comunica informațiile ce am luat în fața locului și care sunt așternute în alăturatul proces-verbal. Ele se reduc la acestea:

I. Toți locuitorii fără distincțiune, iscăliți și neiscăliți, au arat pogoanul de porumb prevăzut în învoială.

II. Toți cei cu vitele au arătat în socoteala datoriilor și a erbăritului, dela 1—3 pogoane de fiecare.

III. Toți locuitorii iscăliți și neiscăliți au avut pogoane de dijmă la tarla afară de 79, care au pretins să dea dijmă ca și anul trecut.

IV. Toți locuitorii au prășit pogoanele de învoială.

V. Toate pogoanele arate în socoteala erbăritului, au fost prășite, afară de un număr de 56 pogoane, neprășite din cauza timpului ploios.

VI. Nicio hotărâre a Consiliului Comunal, în privință prășitului n'a avut loc și Dl. arendaș nici nu s'a adresat vreodată la Prefectură pentru prășit.

VII. Toți locuitorii, după asigurarea dată de Primar, fără deosebire, au făcut câte patru transporturi la Calafat în socoteala erbăritului, care după învoială trebuia plătit jumătate la 1 Aprilie și jumătate la 1 August.

Astfel fiind faptele, mă întreb, Domnule Ministru, care să fie cauza ce a împins pe Dl. arendaș să reclame contra mea și explicațiunea nu o pot găsi decât în această împrejurare că Dl. Amza Protopopescu este din numărul acelora puțini arendași care neînțelegându-și interesul său și nefiind condus de spiritul de dreptate crede că prin singurul fapt a avea o moșie în exploatare, Administrația trebuie să fie la ordinele sale și în această credință, fără să se gândească la numărul brațelor de care dispune, ară, prin toate mijloacele, mii de pogoane și când vine la adunatul lor, dacă locuitorii se opun ei se plâng că administrația nu le dă concurs.

Ca să vă dau probe despre această e destul să vă spun, Domnule Ministru, că domnul arendaș care nu are învoiți decât 200 locuitori a semănat peste 3.000 pogoane grâu din care 1.200 l-a bătut grindina și a arat porumb peste 1.200, pe când învoiala nu-i dă dreptul decât la două pogoane de fiecare om pe an.

Termin prin a vă ruga, Domnule Ministru, să binevoiți după ce veți studia aceste acte să-mi ordonați dacă trebuie să execut prin călărași hotărârea Nr. 10 și 11, cea dintâi relativă la 78 locuitori ce n'au voit să are la tarla și cea de a doua, pronunțată în neființa părților, asupra tuturor locuitorilor din comună și să întind efectele acestor hotărâri asupra a orice muncă se va ivi în cursul anului fără să mai fie trebuință de noi hotărâri, despre cum are aerul a pretinde Dul arendaș.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea deosebitei mele considerațiuni.

Director,
P. Sărăianu

Prefect,
I. N. Titulescu

[Rezoluție:] Să se scrie Dlui Prefect că dacă sunt date hotărâri de Consiliul Comunal și dacă acel Consiliu conform legii tocmelii agricole, n'a avut ajutor pentru executare, administrația este datoare, în limitele legii, a da concursul său.

Pentru Primar și Consiliu, abătut, prefectul ne va face cereri prevăzute de lege pentru înfrinarea și îndreptarea lor.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 382, 383, 384, 401, 402.]

177

București, 8 Iulie 1876

Nr. 5969

Domnule Ministru,

La adresa Dvs. cu No. 12766 am onoare a vă comunica că am luat dispozițiuni ca comandantul escadronului de călărași Vlașca, să concentreze numărul de călărași necesari după cererile prefecturei respective pentru executarea învoelilor agricole.

Binevoiți, vă rog domnule Ministru a primi încredințarea prea deosebitei mele considerații.

p. Director Serviciu,
Băicoianu

Ministru, . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 257.]

178

Turnu Severin, 8 Iulie 1876

La telegrama 840 stația Severin¹⁾ subscrisă Scafeș, am onoare a răspunde că în urma unei anchete serioase s'a constatat că cele reclamate sunt neadevărate; prin poștă rezultat detailat.

Prefect Mehedinți,
Izvoranu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 269. Telegramă.]

179

[București, 10 Iulie 1876]

A m e n d a m e n t

La discuția proiectului de lege pentru vânzarea bunurilor Statului.

« Propun ca prețul loturilor dela 5 până la 10 pogoane să fie plătit în termen de 12 ani în anuități semestriale, calculate pe o dobândă de 6 la sută, plus amortizare conform tabelului de amortizament ».

¹⁾ Teleg. din 2 Iulie 1876, Min. Int. Div. Adm., dos. 5029, f. 223.

I. Ionescu. «Cred, d-lor, că nu mai este nevoie de a mai desvolta acest amendament. Este vorba de a se înlesni mijloacele de a putea cumpăra pământ sătenii și orășenii care nu pot să numere odată 100 sau 200 galbeni, dar când li se dă termne de 12 ani, ca să plătească acel pământ, atunci toată lumea poate să cumpere. Apoi pentru cumpărătorii de moșii mari ați donat termenul de 12 ani și pentru cumpărătorii cei mici nu ați voit să-l adoptați? Ați voi să respingeți pe cumpărătorii mici? Când aceste pământuri au să se vândă prin licitație, prețul fălcii poate să se urce până la 30 galbeni, și atunci, cum are să plătească un țăran odată 300 de galbeni? De aceea, d-lor, am onoare a propune acest amendament, rugându-vă și pe d-voastră să binevoiți a-l primi, acordând avantaje și micilor cumpărători de pământ, după cum le-au avut și cei mari.

.....

D-lor, eu am cerut să se dea pământuri până la 10 pogoane, acelor care nu au. Văd că unii din d-voastră au refuzat a primi această propunere. Dar știți d-voastră că aceasta este una din chestiunile cele mai importante din țara noastră? Dela 1864, de când s'a împroprietărit țăranul, până astăzi, s'a înmulțit numărul proprietarilor săteni în țară. Aveți cunoștință despre aceasta? Eu sunt foarte fericit de a vedea pe d-l Ministru de Finanțe al țării mele propunând și cerând dela Adunare să-i dea voe să scoată în vânzare pământuri în loturi pentru țărani (Aplauze). Căci mica proprietate formează fericirea și bogăția țării (Aplauze). Prin urmare, acelu domn, care a zis că țăranii economisesc și că nu au cu ce plăti, mă dispensez de a-i răspund.

Atât numai, răspund că toată bogăția din această țară, dela mâinile cele negre ale țăranului iese (Aplauze).

Țăranul este econom și poate mai mult chiar decât oricare dintre noi. Țăranul vine regulat și plătește acele sute de milioane de datorii, în care suntem înecați, acele sume însemnate sunt plătite de dânșii (Aplauze) și mai ales dela legea rurală dela 1864 încoace, dacă veți face socoteala, veți vedea că Statul a venit în ajutor numai cu a ireia parte, iar două părți din cea colosală sumă țăranii au plătit-o. Și acum, cei ce au rămas fără pământ, când vă zic: dați-ne să cumpărăm și noi să plătim, cum plătesc cei bogați, vă refuzați!

Faceți cum voiți: eu unul îmi fac datoria să vă rog pentru cei ce muncesc, pentru proprietatea mică, care face fericirea țării. Nu voesc ca să vă aduc aminte cuvintele lui Pliniu care zicea că atunci când proprietatea mare s'a întins, atunci a început Statul Roman a pieri. Asemenea și la noi, când proprietatea mică creștea, și era întinsă, atunci țara aceasta raporta cele mai strălucite victorii (Aplauze), dar când a venit domnia Fanarioșilor, atunci a început a străgăni și chiar a nimici pe răzași și atunci țara a suferit nenorocirile și umilințele prin care a trecut (Numeroase aplauze). Vă rog dar, luați în considerațiune propunerea mea și dați și țăranilor pământ precum vă ruga săteanul la 1848 și vă zicea :

dați-ne și nouă o bucătică de pământ în țara aceasta ; dați dar și la cei care au rămas fără pământ, căci ei vă cer cu bani nu de geaba.

[R. Rosetti, *Acte și legiuiri privilegiate la chestiunea fărâncască*, Seria II, Vol. II partea I, București 1907, p. 361—372.]

180

[Turnu-Severin,] 10 Iulie 1876

Domnule Ministru,

După mai multe telegrame, prin care îmi atrăgeați atențiunea, asupra reclamațiilor Dlui Scafeșiu, făcute contra Administrației. cred de datorie a vă raporta, cât se poate mai scurt cauza acestor reclamații.

Domnule Ministru,

Ziua când mi-ați făcut onoarea a mă chema să administrez acest Județ, știati că aveți trebuință de oameni onești, activi, imparțiali și executori cu sfințenie ai programei ideilor acestui Guvern.

În conducerea afacerilor acestui Județ, până astăzi, în ceea ce privește prudența, tactica, imparțialitatea și executarea strictă a legilor, sper că nu va găsi nici un om, care având *germenul* sentimentului dreptății, în inimă, ar putea să se plângă. Cu toate acestea nu este încurajator pentru mine, când cu o neadormită veghere, am căutat să mă țin la înălțimea așteptărilor Dvoastră și tot nu am putut evita reclamațiile Dlui Scafeșiu.

Sorgința acestor reclamații, Domnule Ministru, sunt încă urmele privilegiilor de care reclamantul se bucura sub alte Administrații, în alte timpuri și care privilegiile au trebuit să fie șterse din *codul ilegalității* de odată cu venirea Dvoastră la Minister și, cu depunerea Jurământului meu că voi servi cu credință, legilor și instituțiilor țării.

Confianța ce ați pus în mine și postul de cap al Județului, trebuia să fie o garanție pentru oricare că nu favoarea ori pasiunea, ci legalitatea va fi linia mea de conduită în administrație, linie de la care nu mă voi putea abate un milimetru.

Și reclamațiile Dlui Scafeș, nu pot avea alt rezultat decât să pue mai mult relief exactitatea cu care au fost executate circulările Dvoastră, cu Nr. 7607 și 10232. Dacă după ce am răsfoit legea comunală, legea tocmelilor agricole și alte legi, *dacă nu am găsit* nici un articol în puterea căruia, să pot pune *forțe administrate* la discreția Dlui Scafeș ca să *jupoaie lumea*, nu este vina mea.

În Prefectura nu există nici o reclamație din parte-i decând sunt numit Prefect și prin urmare nu puteam ghici nevoia reclamantului. În urma depeșelor fulgerătoare a treia zi chiar, Directorul Prefecturii, a mers la fața locului să cerceteze cauza nesupunerii locuitorilor și să ia cele mai energice măsuri, conform adresei, ce-i făcuseri, ca învoelile Dlui Scafeș să fie executate;

zisesem chiar să facă o execuție exemplară ca să pot pune pe Dl. Scafeș în poziție de a se achita către Stat. Dacă când voiam să probez Dlui Scafeș, cu această ocazie că pasiunea este necunoscută acestui guvern și prefectilor săi, cât de mare a fost decepția mea, când s'a constatat că la moșia Dsale nu existau învoeli agricole, în regulă ci numai niște rămășițe din anii trecuți, transformate prin o criminală falsificare într'un act agricol.

Această, cred că vă poate lămuri cauza pentru care reclamantul sare peste Primar, Subprefect, Prefect și *sbiră* tocmai în cabinetul Dlor Miniștri.

Dl. Scafeș cunoscând că nu are o adevărată învoială, roșea a se adresa la Administrația actuală, pe când distanța îl făcea să spera că adevărul va rămâne în întuneric. Acum că veritatea este în mâna Dlui Procuror, sunt în poziție a vă răspunde că *reclamațiile*, făcute de Dl. Scafeș sunt *nefundate* fiind gata a răspunde de neexactitatea la orice cercetare, veți voi să faceți. În pretinsul act de învoială ce zice că are, sunt trecuți oameni care nu mai crau în viață, pe când se pretindea că acel act este făcut.

Și ca să puteți judeca dacă conduita mea este corectă am onoare a vă înainta cu acest raport, chiar raportul de anchetă al Directorului Prefecturei. În original, Nr. 6606, împreună cu o copie după un raport, făcut de Prefectul Guvernului trecut Nr. 6739, despre care reclamantul nu avea dreptul a se plânge.

Aceasta vă va convinge că dacă acel Prefect, pus sub patronajul Dsale, a tremurat de a executa ilegalitățile cerute atunci, atât mai mult trebuie să tremur eu care nu pot asculta decât vocea legii.

Împreună cu anchetă și acel raport am onoare a vă înainta și hârtia cu care depune la Primărie condițiile de învoială, cu copie după acele condiții și după actul agricol care, după cum veți vedea din ancheta Dlui Director, nu este contrasemnat de părțile contractante, conform art. 11 din legea tocmelilor agricole și este declarat în fals de către locuitori.

Rămânând dar, ca atât din cele ce am onoare a vă raporta, cât și din ancheta făcută de Directorul Prefecturei însoțită de celelalte piese să vă formați convingerea și să ordonați în consecință, vă rog să credeți că cunosc delicatețea situației și voi căuta să fiu cu demnitate un *mic șurub la marea mașină a administrației*.

Binevoiți, vă rog Domnule Ministru, a primi asig. prof. meu respect.

pt. Director,
G. Vardala

Prefect,
Marin R. Isvoranu

Anexa I la doc. Nr. 180

[Turnu-Severin,] 8 Iulie 1876

Domnule Prefect,

Asemănându-mă autorizațiunei ce am avut onoare să-mi dați prin adresa Dvoastră No. 6462, bazată pe telegrama D-lui Ministru de Interne, după

reclamația Dlui Constantin Scafeș, arendașul proprietății Statului, Cujmirul din plasa Câmpului din acest district, prin care se tângue contra locuitorilor de acolo, că nu voiesc să iasă a-i secera grâul ce are conform învoelilor agricole în regulă, ce posedă din parte-le.

M'am transportat la fața locului și în ziua de 6 Iulie cor. găsind prezență la casa Primăriei locale peste 100 locuitori, — iar din partea Dlui Scafeș, pe Dnul Ioan Curelea recunoscut cu procură generală de sprijinitor al intereselor Dsale la acea proprietate, — am intrat în cercetare, în prezența părților și în asistența primarului și D. Subprefect respectiv, după ce mai întâi, am dat lectură, în auzul tuturor, telegramei, în chestiune a Dlui Scafeș, adresată personal Dlui Ministru și aceea prin care Dl. Ministru ordoră satisfacerea cererii, reclamantului, conform legii tocmelilor agricole.

Dând cuvântul Dlui Curelea, reprezentantul Dlui Scafeși, că să desvolte motivele pe care sprijină interesele stăpânului său arendaș, și rezumându-se a susținut:

« că prin actul agricol cu data de 13 Februarie, legalizat de consiliul comuna lă No. 2, acest an, subscris de 172 locuitori se stipulează că dânșii au primit bani să secere Dlui Scafeș pogoanele de grâu arătate la numele lor care însumează un număr de 624 pogoane, din care pogoane mai debitează 370 parte dintre locuitorii ce s'au împotrivit și asupra cărora are pretențiunea a le secera proprietăți.

Că deosebit de acest act, deși alte învoeli scrise numai posedă, Dl. Scafeș, din partea locuitorilor care compun comuna Cujmirul, în număr de peste 400, dar pretinde să fie obligați toți în doebște, a secera câte două pogoane de fiecare proprietate, pentru cuvântul, că munciindu-și viile ce au în prisosul proprietății, au participat din foloasele moșiei și pe această bază să crede obligați a face acest seceriș conform art. 4, din condițiunile redijate de Dl. Scafeș la 10 Aprilie și depuse la Casa Primăriei la 30 aceeași lună.

Locuitorii ascultând pretențiunea arendașului, au susținut «unii că nici un ban n'a primit dela Dl. Scafeș, dat că această sarcină li s'a impus prin acel înscris, la socoteală, ca derivând din clauzele penale ale fabulosului act cu care în anul precedent 1875 au fost executați să secere unii și câte 20 pogoane, de nume; — iar un număr de 30 locuitori au declarat în fals, atât verbal cât și formal, vorbitul act, cerând a se proceda la cele legale și a se dispensa de injusta pretențiune a Dlui Scafeș, — obiectând în privința secerișului acelor câte două pogoane ce li-se mai pretinde pentru munca viilor că ei de vor fi supuși la această injustă pretențiune, părăsesc sădirile, lăsându-le în folosul moșiei.

Față cu cele ce preced dară, pe deoparte în ce se atinge declarațiunea actului în fals, autorizând pe Dl. Subprefect, a procedat la formarea instrucțiunei legale și constatând că Dumitru Dumitrache, ajutorul primarului a iscălit mai pe toți locuitorii în denumitul act agricol, prin care se zice că oamenii au primit bani, pecând acum chiar pomenitul a mărturisit că bani n'a primit, dar

a rămas dator la socoteală, pe lângă această s'a dovedit că a falsificat iscălitura lui Stancu Tițe care știe a iscăli și în fine că a iscălit pe Dobrină Frumosul în acel act, că a primit bani în ziua de 13 Februarie ca să secere opt pogoane, pe când acesta se dovedește chiar din actele stării civile ale acelei comune, că se afla mort încă dela 16 Ianuarie, acest an.

Desvoltându-se asemenea, prin actele instrucțiunei că Ivan Popescu, fost primar pe vremea formării acelui act i-a dat legalizarea numai după atestarea ajutorului său mai sus pomenit, fără a chema oamenii să-i mărturisească, încredințând cu legalizarea sa, aflarea în viață a lui Dobrină Frumosul, la 13 Februarie, pe când acesta se afla mort dela 16 Ianuarie, s'au trimes amândoi, înaintea Parchetului spre a se da Judecării cu toți complicii lor, ca să-și ia pedeapsa meritată.

Iar de alta întrucât privește vorbitul act, pe ceilalți locuitori observând pozițiunea sa vis-à-vis de dispozițiunile legii tocmelilor agricole l-am constatat ncs mnat și D. Scafeș conform aliniatului al II-lea de sub art. XI și legalizat de primarul din acea vreme Ioan Popescu, cu consilierul Florea Chiser, numai pe baza atestării ajutorului său Dumitru Dumitrache.

Cât pentru cece se atinge de pretențiunea Dlui Scafeș ca locuitorii să fie toți obligați a secera 2 pogoane pentru că au muncit viile ce au în prisoase, am constat că până anul acesta nu a existat asemenea învoeli de muncă.

Astfel fiind constatările făcute în localitate, le supun cu onoare D-voastră deodată cu copii după următoarele acte:

I. Copie după actul agricol, în chestiune dela 13 Februarie, declarat fals de 30 locuitori, prevăzuți în actele Instrucțiunei.

II. Copie după hârtia Dlui Scafeș și condițiunile sale depuse la primăria comunei Cujmir, în ziua de 10 Aprilie, în privința viilor și

III. Copie după raporul Prefecturei No. 6739, dela 30 Iulie 1875, către Dl. Ministru de Interne, relativ la chestiunea de unde locuitorii au susținut că derivă actul agricol arătat mai sus.

În care ocaziune vă supun că în cece privește acei 30 locuitori, ce au declarat în fals, actul în chestiune, nu am putut aviza la nicio satisfacere a Dlui Scafeș.

Iar pentru ceilalți locuitori am depus ca actualul Consiliu Comunal să procedeze la cele legale, cât însă pentru vii, care este o chestiune excepțională neprevăzută de legea agricolă, rămâne ca Dvoastră, să apreciați ce veți crede de cuvință în vederea art. 13 din legea rurală.

Primiți, vă rog, Domnule Prefect, încredințarea prea distinsei mele considerățiuni.

Director,
I. Mirilleanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 302 și 318.]

Anexa II la doc. Nr. 180

Cuşmir, 13 Februarie 1876

Act Agricol

Prin care noi subsemnații locuitorii din comuna Cuşmir, plasa Câmpul, districtul Mehedinți, facem cunoscut că astăzi la trebuința ce am avut, am primit bani dela Domnul Const. Scafeși, pe seama pogoanelor ce se arată la numele nostru mai jos pe care ne obligăm și ne legăm prin acest act cel dăm Dlui, ca pe vara viitoare 1876 să le secerăm la prima vestire sau chemare care va face, secerate, legate, cărate la arie, puse pe șină sau dați snopi la mașină de trecreat fără a mai pretinde altă plată ba din contra cel ce nu va fi următor acestui legământ, la cea dintâi chemare, după cum ne obligăm prin acest suscris mai sus, atât la seceratul legatul și căratul pogoanelor, orice pęgube ar isvorî pentru Dl. Scafeși va fi în sarcina noastră conform și după cum se prevede prin legea de tocmeli agricole, pentru executarea atât a muncii ce ne obligăm prin acest suscris, cât și pentru daune interese ce ar isvorâ din neexecutare, ne punem garanți unul pentru altul și toți pentru unul, cu toată averea noastră mobilă și imobilă.

Pentru care dăm acest suscris la nostru Dlui Scafeși, legalizat de Onor. Primăria și trecut în condica respectivă conform legii de tocmeli agricole.

Marin St. Stroi	un pogon	Stan Balaure	10	pogon
Dobre Cebuc	3½ »	Dinu Răduleși	3	»
Nișa Cebuc	6 »	Nicolae Lulea Mare	2	»
Ilie Manca Tăbăcel	3 »	Stancu V. Boangiu	4	»
Stancu Melcioiu	—½ »	Florea St. al Mariei	4	»
Ion Funseru	4 »	Stancu M. Dețe	2	»
Dociu Funseru	4 »	Ratoșni Lesre	4	»
Ion Mitra Raicu	1 »	Gh. Mavrigu	4	»
Marin M. Raicu(mare)	5 »	Florea G. Petcu	5	»
Marin M. Raicu (mic)	1 »	Marin Otrei	2	»
Marin Duță	1 »	Sandu D. Prună	4	»
Ion N. Dinculeasa	4 »	Stancu Gace	4	»
Stan V. Dinculeasa	3 »	Dinu D. Frumosu	4	»
Ioan D. Andrei	3 »	Nicolae G. Frumosu	2	»
Petre Bonciu	4 »	Ion St. Vasilache	4	»
Florea D. Andrei	1 »	Dobrina Frumosu	8	»
Marin Tușoica	4 »	Mitra Fl. Dragomir	7	»
Ancuța S. Grigore	1 »	Stan P. Marcu	4	»
Ghiță al Saftei	9½ »	Mihai D. Dragomir	4	»
Dumitru I. Raicu	2½ »	Dinu Ilie Lulea	4½	»
Florea Bârleşteanu	2 »	Barbu Gh. Trandafir	10	»

Ion St. Potârniche	8	pogon	Marica Gh. Gaciu	2	pogon
Marin C. Neagoș	3 ½	»	Florea D. Andrei	1 ½	»
Pătru D. Stefan	4	»	Gh. M. Dița	6	»
Barbu D. Stefan	6 ½	»	Barbu Cașoveanu	1 ½	
Dinu Dudureche	3 ½	»	Niculae Cașoveanu	6	»
.....	3	»	Stan Mințu	2	»
Dima St. Dragota	8	»	Vasile Lulea	8	»
Sandu Daia	6	»	Mitrache I. Raicu	5	»
Dtru St. Bleajea	3 ½	»	Pârvu N. Niță	6	»
Gh. T. Firu	4	»	Ioan St. Steriu	1 ½	»
Marin And. Cabiser	4	»	Gh. St. Ceorocan	2	»
Nuța Munteanu	2	»	Dtru A. Moraru	2	»
Tudor R. Munteanu	3	»	Gh. Nița Filipoiu	2	»
Ion M. Mitroi	4	»	Mitritu Zăpadă	6	»
Mitra T. Raicu	2	»	Marin I. Lupu	1	»
Marin Pupălapte	4	»	Dima I. Vuliar Micu	3	»
Pătru M. Al. Floarei	3	»	Marin S. Rogojină	4	»
Ion S. Trașea	4	»	Mitrache N. Chirigel	4	»
Gh. Folandroi	3	»	Iovan Cumoiu	4	»
Stancu St. Tița	4	»	Ion Dtru Enea	1	»
Foiu D. Stefan	3	»	Vlad U. Tabacu	4	»
Marin U. Bădica	6	»	Tamache D. Vuplan	1 ½	»
Mitra S. Strimu	4	»	Barbu Martin	2	»
Dinu Gh. Raicu	4	»	Dincă Bace	4	»
Radu Nedelcu	3	»	Gh. D. Prună	1	»
Ion M. Drăgier	4 ½	»	Pătru Gerge	3	»
Maria D. Mucrea	4 ½	»	Petru P. Rogojină	1	»
Iovan Doprișeanu	4	»	Ion P. Gerge	1 ½	»
Pătru Nichita	1 ½	»	Dumitru Prună	3 ½	»
Stoica D. Firu	4	»	Ghaze Bustubusi	1 ½	»
Stanca I. A. Moraru	3	»	Dtru D. Maricai	7 ½	»
Gheorghe Lupu	7	»	Florea I. Lerean	3	»
Mitrache Buica	3	»	Mitrache Bace	2	»
Stefan Lupu	2	»	Marin Fl. Lesne	5	»
Marin P. Androi	3	»	Dan Ion Boengi	2	»
Eftemie Mințu	2	»	Dima P. Andrei	2	»
Mihai N. Niță	2	»	Stancu G. Maurig	4	»
Ion M. Muscă	2	»	Stan S. Prună	2	»
Ion S. Muscă	2	»	Matruzi M. Irimia	6	»
Gh. St. Muscă	2	»	Marin Vlastan	4 ½	»
Giurea Fl. Dragomiran	6	»	Marin T. Gligorie	2 ½	»
Florea I. Antonie	2	»	Radu Man	3 ½	»

Barbu Darnarcanu	2½ pogon	Zăpadă Gh. Funser	4 pogon
Dtru Ion Trașcă	4 »	Mitra Gh. Funser	3 »
Gh. Dinu Stefan	6 1/2 »	Anghel Dicu	1 »
Florea Zăpadă	6 »	Tudor P. Neagoe	1 »
Tudor Aug. Raicu	3 »	Nistor Cașovcanu	1 »
Iovan Tabacu	8 »	Dinu T. Tabacu	4 »
Ion Rogojină	7½ »	Stan Broască	4 »
Ion Ior. Trașcă	7 »	Ion S. Miu	2 »
Ilic Nedelcu	1 ½ »	Dinu Zinți	2 »
Marin P. Lesne	1 »	Miștrache Năstase	6 »
Mitra M. Dobre	4 »	Stancu Bădoiu	2 »
Gheorghe I. Bocangiu	1 ½ »	Const. R. Neagoe	4 »
Oprea Săbăcel	2½ »	Andrei. I. Purcariu	7 »
Florea Ion	11 »	Dinu R. Bădoi	1 »
Nicolae Raica	4 »	Marin Marinași	4 »
Ion Puțica	5 »	Trancă Văduva	2 »
Ilic Melcioiu	4 »	Gh. Sanda Văduva	2 »
Pătru S. Prună	7 »	Stan P. Rogojină	2 »
Gh. V. Firu	4 »	Ghiță Mocanu	4 »
Ion Gh. D. Firu	2 1/2 »	Stancu D. Călugaru	2 »
Ion Tuță Filip	8 »	Nasta S. Curiguța	4 »
Vlad Floaru	4 »	Nicolae D. Drăghici	2 »

Accest înscris fiind făcut în fața mea atestăm

Primăria Comunei Cușmir

Pe baza atestării făcute de ajutorul acestui Primar, în urma autorizației date se atestă și de noi Primar, I. Popescu

1876 13 Febr.

Consilier, D. Dumitrache

Florea Chiser

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 305 și 306; 313; 314.]

Anexa III la doc. Nr. 180

Cușmir, 10 Aprilie 1876

Domnule Primar,

Vă depun pe lângă aceasta condițiunea de învoială ce subsemnatul ofer locuitorilor din această comună dela 23 Aprilie curent pe termen de cinci ani. De aceea rog cu onoare, Domnule Primar binevoiți a face ca conform lezei de Toameli-Agricole să se pue îndată în vedere tuturor locuitorilor din cuprinsul acestei comune spre știință și regulă.

Plecat,

Const. Scafeși

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. No. 5029, f. 304. Copie.]

Cuşmir, 10 Aprilie 1876

Condițiuni de Invoială

Subsemnatul în calitate de arendaş al proprietăţii Statului Cuşmirul pe periodul anilor 1876—1886, declar că ofer locuitorilor din comuna Cuşmirul următoarea condiţiune de Invoială pe termen de cinci ani, dela 23 Aprilie anul curent, adică :

Dau locuitorilor din pământul rămas pe seama mea locuri de muncă îndes-tule, atât pentru grâu cât şi pentru porumb, ori câte le va trebui, cu dijmă fără excepţiune din trei una, al treilea pogon dijma muncită în tarla, sămânţe însă va fi dela mine şi drept această sămânţă îmi va munci un pogon de grâu sau de porumb, cu desăvârşire fără nicio plată.

Asemenea li-se oferă păşunarea vitelor atât pe moşia cuşmirul cât şi pe Punghina, ca şi până acum pentru care va face fiecare an:

1 pogon de grâu muncit cu desăvârşite	} fără nicio plată.
1 pogon de porumb asemenea	

vor mai face zile pe fiecare an.

4 cu mâinile	} fără nici o plată
2. cu carul în moşie	
1. transport dela pădure	

Iar plata erbăritului pe fiecare an de vită mare câte patru franci şi de cele mici un fruanc şi una litră de brânză de fiecare mânăzare. Banii erbaritului se vor plăti totdeauna la 31 Ianuarie, adică la finele anului.

Vor transporta cu vite de tras toate produsele după moşie la schelele vecine, Gârlă sau Cetate când vor fi chemaţi, şi li se va plăti optzeci de bani de fiecare sută, drept transport.

Viile vor plăti la cules, 14 Sept. de fiecare pogon pe an, cincisprezece franci, accia însă care nu vor avea nici vite nici muncă pe moşie, având viile vor munci un pogon de grâu şi unul de porumb, numai cu mâinile fără vre-o plată iar via va plăti cu cincisprezece franci pogonul.

Asemenea fânul cei ce vor avea trebuinţa, li-se va da să cosească, în parte ca şi în trecut.

Vor da fără deosebire, de fiecare câte doi pui pe an.

Dacă însă locuitorii nu se vor mulţumi pe condiţiunile de mai sus, atunci subsemnatul fac cunoscut că primeşte a se învoi întocmai după invoiala ce au avut cu mine până acum, cu deosebire numai că dijma din patru una să se facă în tarla, în pogoane cu sămânţa dela dâşşii.

Cu chipul acesta dar dacă în termen precis de zece zile de astăzi nu se vor învoi, atunci li-se face cunoscut că voi fi decis a le pune alte condiţiuni mai împovărate şi defavorabile pentru dâşşii, potrivit trecerii timpului.

Const. Scafeşi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 304 bis.]

Turnu-Severin, 30 Iulie 1875

Domnule Ministru,

În consecința telegramei Dvoastră, No. 11146, dând ordin Domnului Subprefect de Câmpu, în referire și la un alt ordin al Prefecturii No. 6043, dela 10 Iulie, după reclamația Dlui C. Scafeș, cu care totdeauna trimisesem și o execuție de trei călărăși asupra subprefectului, și primarilor comunelor Cușmiru și Recea, ca conform învoielilor și tocmelilor agricole să scoată pe oamcnî datori spre a-i secera cele 1600 pogoane grâu; — La 17 Iulie curent primind raportul subprefectului respectiv Nr. 3091, prin care îmi comunică că locuitorii comunei Punghina s'au achitat de datoria lor, a câte 2 pogoane de secerat conform învoelii agricole, iar cei din Cușmir, numai parte și că cei întârziatori se află scoși în lucru, precum asemenea și cei datori cu deosebite înscrisuri din tocmelile agricole, obligați ca la fiecare 25 lei să-i secere succesiv drept dobândă, câte un pogon grâu, urcându-se dela 1—15 pogoane de om, mai rămânând încă în secerat 900 pogoane, însă cu toate acestea după lista dată de Dl. Subprefect, se constată cum că Dl. Scafeș nu poate avea brațe îndestule și tot îi mai rămâne 400 pogoane a le secera prin osebite mijloace.

Tot deodată prezentându-se în Pretoriul Prefecturii și Dl. Scafeș a obiectat nu numai că, relatarea menționată nu ar fi exactă, dar că nici oamenii nu s'au scos la lucru după cum se arată, — caz ce m'a făcut să deleg pe Dl. Subprefect de ocol a se transporta în fața locului, atât pentru scoaterea oamenilor în lucru asemănat datoriilor ce vor fi existând, până la achitarea lor, precum și de a-mi da o relatare exactă de împrejurări.

Dar pe când acest subprefect, poate nici nu ajunsese în fața locului, mai întâmpinând și telegrama Dvs. Nr. 11457, după aceea a Dlui Scafeș, prin care iar se sârguia că s'au succedat numai ordine către Subprefect și primari, fără ca locuitorii să-și îplinească angajamentul, etc. . . forțat și după aceasta, am mai expediat un ordin, cu expres călărăși, privind obligațiunea către Dl. Subprefect ca locuitorii să-și achite datoria și să-mi dea relațiunea cerută, notificându-mi totodată dacă Subprefectul și Primarii respectivi și-au îndeplinit datoria lor, conform legii de tocmeli agricole.

Astăzi însă prezentându-se numitul subprefect cu raportul Nr. 5200, în anexare și de o copie, după unul din înscrisurile rezultate ca din tocmeli agricole, din care se poate vedea până la ce punct Dl. Scafeș, ar fi putut avea rezon să reclame contra Administrației, — mă găsesc dator a le supune, în copie, pe lângă aceasta, pentru a se vedea că neîncetatele sale reclamații sunt neadevărate — iar administrația și-a făcut mai mult decât datoria, execu-

tând acele acte cu clause fabuloase, din punctul de vedere mai mult că, aci era în joc și interesele Statului pentru enormele rămășițe din arenzi ce există asupra Dl. Scafeș.

pentru întocmai cu concepta stată
în dosarul respectiv,
A. Poppovici

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 303, 317. Copie.]

181

Giurgiu, 17 Iulie 1876

Domnule Ministru,

În conformitatea Ordinului Dv. Nr. 13078 scriindu-se D-lui Subprefect de Călniște a da tot concursul legal D-lui Em. Grădișteanu în limitele legii de tocmeli agricole și a constata maltratarea oamenilor Dsale, suferită dela locuitorii din comuna Strâmba, am primit din partea zisului subprefect anexatul aci, în copie raport sub Nr. 3145 prin care mă informează că s'a constatat atât maltratarea suferită de oamenii D-lui Grădișteanu, cât și s'a dat tot concursul pentru executarea învoelilor ce au acei locuitori asemenea leg-ii respective, cauza însă pentru care unii din locuitori nu și-au putut termina angajamentele lor provine că se găesc foarte împovărați, după cum se constată din anexatul aci, în copie, act de datorie al locuitorului Radu Nestor.

Cele ce preced respectos se supun la cunoștința Dvs. spre cele de cădere. Primiți, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea profundului meu devotament.

p. Director,
Florescu

p. Prefect,
Bolintineanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 325.]

Anexa I la documentul Nr. 181

16 Iulie 1876

La ordinele Domniei Voastre Nr. 6877, 7030 și a rezoluției din 8 curent, pusă pe ordinului Domnului Ministru de Interne Nr. 13070, pe lângă care se anexează, în copie, petiția D-lui Emanoil Grădișteanu, proprietarul moșiei Strâmba și prin care reclamă:

I. că țărani ar fi sărit cu amenințări asupra îngrijitorului Dsale J. Cristovici.

II. că locuitorii au bătut pe niște țigani aduși de Dsa pentru seceratul grâului și

III că administrația nu-i dă nici un concurs pentru executarea locuitorilor la seceratul de grâu, ce dătoresc și că mai mulți din locuitori s'au trimes la Dnul Simonovici la Bălăvoia, a seceră acolo.

Mă grăbesc cu tot respectul Domnule Prefect, a răspunde că după cercetările făcute de «mînc» însumi am constatat următoarele:

Asupra punctului de amenințare ce zice că a suferit îngrijitorul Cristovici dela locuitori, fiind autorizat Primarul Comunei Călugăreni a cerceta acest caz s'a primit din parte-i raportul No. 589 prin care arată că ducându-se de două ori la localitate să constată cazul, reclamantul nu a mai stat în pretențiune și nu a voit a-l însoți la cercetare,

În ce privește cel de al 2-a punct, în privința bătăii suferită de țigani, dela locuitori, cazul s'a cercetat de Primarul respectiv și actele de constatare sunt înaintate Dlui Procuror cu adresa Nr. 3007 dela 7 curent.

Asupra celui de al 3-a punct, reclamat de Dl. Grădișteanu că locuitorii nu voiesc a eși la seceră și că s'au trimes mai mulți la Dl. Simonovici, am constatat după declarația chiar a îngrijitorului Dl. Grădișteanu că toți locuitorii au secerat pogoanele ce datorau după actul de învoială și că locuitorii din acel cătun în număr de 87, prin deosebit act, în regulă agricol, care s'a observat și de noi, sunt angajați a seceră Dlui J. Simonovici la Bălăvoia, câte $\frac{1}{2}$ pogon grâu.

S'au executat de Primar și pornit la muncă după ce însă mai întâi au terminat munca datorită Dlui Grădișteanu, după actul de învoială, cât pentru pogoanele ce mai pretinde acum Dl. Grădișteanu de la locuitori a i-le seceră, este după niște acte de datorii, în care există clauză penală ca în caz de neplata lor la termen să-i facă drept dobândă — seceră — fiecare dintr'ânșii, calculat după suma banilor ce are să-i dea, astfel că mii dintr'ânșii fiind prea împovărați, se găsesc în imposibilitate de a putea îndeplini și această clauză, căci ar ajunge ca pentru dâșii să numai facă nicio muncă. Probă despre împovărătoarele condițiuni din acele înscrisuri este alăturata copie extrasă după unul din actele de datorie, notate mai sus, al locuitorului Radu Nistor; cu toate acestea și pentru îndeplinirea acestor obligațiuni, cărora nu li-se poate da titlul de agricole totuși din 69 de locuitori, câți sunt datori, au eșit la muncă 32 pentru a seceră pogoanele ce dătoresc cu dobândă iar ceilalți după îndemnările Primarului, și-au luat obligație, chiar în fața sunscrisului că vor face și acea muncă.

Acstea fiind cele constatate am onoarea a le supune cunoștinței Domnului Voastre, conform obligației pusă prin sus zisa citată rezoluție când totdeodată se înapoiază și originalul ordin al Dlui Ministru de Internu No. 13078, primit cu rezoluție de mai sus.

p. conformitate,
C. Mierlescu

Subprefect,
N. S. Dornescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 326, f. 357. Copie.]

Strâmba, 2 Martie 1876

Contract

Eu, subsemnatul Radu Nistor, din satul Crânguri, Com. Singureni, socotindu-mă astăzi 1875 cu Dnul Emanoil Grădișteanu pentru daraverile ce am avut între noi am rămas dator suma de lei cincisprezece..... parale Lei 15..... parale după cum se vede în Borderoul No..... ce mi s'a dat la mână, iar pentru plata acestor bani m'am învoit cu Dl. Emanoil Grădișteanu după cum urmează:

Eu Radu Nistor mă oblig:

1) A plăti Dl. Emanoil Grădișteanu, suma de cincisprezece lei, în bani până la 9 Martie 1876; neplătind voi face un pogon de seceră drept dobândă.

2) A lucra Dlui Em. Grădișteanu pogoane prăjini No. P. P. a le ara și semăna cu porumb, sapă de două ori culege și căra la magazie sa la tot produsul ce va dobândi după acel pământ, această muncă am socotit-o Lei Parale.

3) A lucra D-lui Em. Grădișteanu cu grâu, orz sau ovăz pogoane prăjini No. P. P., arat de două ori semănat și grăpat, — munca aceasta s'a socotit drept lei par.

4) A lucra D-lui Em. Grădișteanu pogoane, prăjini, orz sau ovăz, a-l face clăi și a-l căra la aria munca aceasta s'a socotit drept Lei Parale.

5) A lucra D-lui Grădișteanu cu mâinele zile No. această muncă s'a socotit drept Lei Parale.

6) A lucrat Dlui Em. Grădișteanu chile povară dela povara va putea fi, după voința Dlui, grâu, porumb, orz, fân sau lemne de foc sau de chereștea, muncă socotită drept lei parale.

Munca prescrisă la art. 4 mă îndatorez a o face oricând mi-a va cere Dom. Em. Grădișteanu și se refuză astfel datoria până la

Ori de câte ori voi munci sau voi plăti D-lui Em. Grădișteanu, ni se va da dovadă înscrisă cu acele chitanțe ale D-lui sau ale epistatului domnealui să-mi servească drept dovadă dela răfuire.

Pentru asigurare am rugat pe Onor. Primăria comunei Singureni de a legaliza acest contract și e-l trece în condică după formele legiuite.

Strâmba, 2 Martie 1876.

Radu Nestor

Primarul Comunei Singureni

Îscălitura din fața acestui înscris fiind depusă în prezența noastră, pentru suma de cincisprezece lei vechi și un pogon de seceră, se atestă.

Primar,

P. Mântulescu

Secretar, D. Vlădescu

6 Martie 1876.

Primăria Comunei Singureni.

Această copie fiind scoasă întocmai după originalul se legalizează și de noi.

Secretar, D. Vlădescu
9 Iulie 1876

Primar,
C. Petrescu

p. conformitate,
Gb. Georgescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, p. 327. Copie.]

182

[Galicea Mare,] 19 Iulie 1876

În locul lăcustelor, avem [pe] arendașul Amza, torturându-ne, primarul cu panduri ceruți, deci înecați, desertarăm din comună lăsând muncile. Nu avem învoeli; cruzimea aceasta n'a fost nici în regimul 1875; ordonați. Răspunsul simplu plătit, pentru locuitorii Bobocica, Stroia, Gheorghe Buptea.

[Rezoluție:] Se va comunica Dlul Prefect, care examinând plângerea, va lua urgente măsuri de îndreptare; de o va găsi întemeiată va, cerând îndată revocarea primarului.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 335 Telegramă.]

183

[Ceacu,] 19 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Subsemnații locuitori din comuna Ceacu, plasa Borcea, Județul Ialomița, Astăzi alergăm la mila Dumneavoastră, ca fii la părinți și când sunt înăbușiți de nedreptate, ascmena și noi venim și spunem Domniei Voastre neștiind o altă parte unde ne-am duce ca niște muncitori ce suntem și nu putem umbla prin alte dregătorii, decât alergăm la mila Domniei Voastre; Dumneavoastră sunteți proprietari de moșiile Statului, precum erau egumenii înainte când ne-au dat voie de ne-am sădit niște vii, pentru hrana noastră și pentru folosul proprietății; tocmeală am avut cu foștii arendași egumeni un icușor de pogon; până acum am durat tot cu această plată, care acum Dnul arendaș Marinache Poppescu, dela venirea Dlui ca arendaș pe moșia Ceacu, fel de fel de clause ne-a impus, ca să ne izgonească cerându-ne câte cinci galbeni de pogon.

Văzând aceasta că în primăvara anului curent ca să intrăm să lucrăm acele vii Dlui nu ne-a lăsat cu niciun chip a le lucra până ce nu vom da cinci galbeni de fiecare pogon; văzând aceasta am dat petiție Dlui Prefect a ne da ordin ca să le lucrăm și să-i plătim învoiala ce am avut cu foștii arendași; așa

dar în petiția noastră am cerut că dacă nu se va putea cu niciun chip tot cu aceeași învoială, apoi am cerut ca să scoatem vița din pământ. Credam că Domnia Voastră nu veți îndura de munca noastră, care mari greutăți suferim și susținem toate greutățile țării noastre, ca să ne dați un ordin ca un șinet ca să nu ne mai maltratăm învoelile ci să avem o învoială pentru totdeauna.

Domnul arendaș ne cere această învoială sub pretext că nu ne-am învoit pe moșia Dsale, dar însă toți ceilalți locuitori ce sunt învoiți pe moșia Dsalc plătesc tot aceeași taxă precum s'a plătit și la foștii arendași cu câte un icușar de pogon.

Domnule Ministru, cine s'ar fi dus așa cu voce pe altă moșie și ar lăsa domiciliul său, văzând atâtea clause ce ne impune Dlui; în toamna trecută ne-a ținut porumburile până la Crăciun nedijmuite să-i dăm bani ca să-i plătim erbăritul vitelor și altele ce aveam în contract cu Dse; nu ne primea, șicanându-ne, că n'are timp a-i primi ca să treacă timp îndelungat pentru a lua dobânzi câte lei vechi trei de sută pe lună și ne-a ajuns pe unii câte două lire dobânda. Neputând suferi asemenea clause, la expirarea contractului, ce am avut cu Dsa, ne-am și strămutat pe altă moșie, unde am găsit învoeli înlesnicioase.

Deaceia dar, Domnule Ministru, venim cu lacrimi de sânge la cunoștința Dvoastră și vă rugăm ca să binevoiți a face cele ce veți crede de cuviință.

Primiți vă rugăm, încredințarea prea deoscbitei noastre stime

Dobre Vasile	Manea Calciu	Anghel Datcu
Christache Arabal	Ioab Deciu	Gerge Gherghescu
Radu Vlăsceanu	Cristea Boborusa	Marin Ganciu
Ion Tetrade	Iancu Radu	Vencu Stoicea
Nicu Demer	Dumitru Belciu	Vasile Gherghescu
Ioan Dragnea	Nicula Turcan	Ruse Dulău
Ion Gerge	Ivan Grosu	Petraua Ivanganca
Constantin Arabal	Stan Naburgeacu	Călin Diacu
Ioan Mavrecu	Tihan Ignat	Rusa Ivan
Ivanciu Ciobănescu	Stoian Chirana	Anica Dobre

} femei
} văduve

[Rezoluție:] Ministerul de Interne

Dnul Prefect din Ialomița va lua îndeaproape cercetare, această reclamațiune și ne va raporta despre rezultat.

p. Ministru,

.....

[Rezoluție:] Prefectura Districtului Ialomița

Se recomandă Dlul Subprefect de Borcea a cerceta și a raporta împrejurările ce mijlocesc înapoi și aceasta.

22 Iulie 1876

Pt. prefect,
D. Periețeanu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 503, f. 91 și 98.]

Caracal, 20 Iulie 1876

Nr. 9024

Domnule Ministru,

La ordinele Domniei Voastre telegrafice Nr. 12772 și 13766 răspund cu respect că după cererea Onor. Administrației Domeniilor Statului făcută prin Dnul Avocat Public local, însărcinându-se Domnul Sub Prefect respectiv ca să asiste pe D-nii Avocat și Inginer Giormăneanu la operația verificării pe fața pământului a delimitării în chestiune, din partea D-lui Sub Prefect s'a primit la 5 Iulie curent raportul No. 3839 însoțit de un Proces-Verbal prin care pentru motiv că locuitorii interesați s'au arătat cu o gravă rezistență materială la acea operațiune, conchide că nici nu au putut să procedeze la efectuarea ei.

Aceasta s'a comunicat imediat onorabilei Administrații a Domeniilor, prin adresa Nr. 7554, cu invitație să binevoiască a aviza la mijloacele legale de oarece Administrația nu-și poate exercita puterea sa publică decât numai în urma cererii unui agent Judecătoresc de executare conform legii de procedură civilă.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru a primi asigurarea profundului meu respect.

Prefect,
Protopopescu

[Rezoluție:] Se va comunica acest raport al Prefecturii, Administrației Domeniilor spre răspuns la mijlocirile sale sub nr. 16839 și 18564.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 285.]

[Craiova,] 23 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Spre răspuns la telegrama Domniei Voastre Nr. 13467, am onoare a vă înainta copie după încheierea Consiliului Comunei Galicea Mare din 17 ale curentei, despre rezultatul dat plângerii Dlui Amza Protopopescu, arendașul moșiei Galicea Mare.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea deosebitei mele considerații.

Director,
P. Sărăianu

Prefect,
I. N. Titulescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., Nr. 5029, f. 365.]

Nr. 14

În urma executării făcute locuitorilor acestei comune, asupra muncilor ce sunt datori către Dl. arendaș Amza Protopopescu, declarăm modul cum s'au executat în muncă, pe anul curent, prin care regulăm după specificările arătate mai la vale.

I. 2200 pogoane grâu, având, Dnul Arendaș pe acest an, dintre care 1180 pogoane s'au bătut de grindină, 900 pogoane s'au secerat până astăzi, mai rămâne 120 pogoane a se seceră.

II. 52 locuitori împotrivesc să se cere arătând că dâșii nu sunt datori și că nu au nici vite, nici munci moșia Dlui arendaș, renunțând la învoială că nu sunt subscriși într'însa.

III. A secerat fiecare locuitor câte 1, 1, 2 și cea mai mare parte câte 3 pogoane; cel care a secerat numai câte un pogon, adică cel de învoială răspund că dâșii au dat banii erbăritului la 1 Aprilie conform actului de învoială, iar Dnul Arendaș îi apucă de datoria anului 1875; însă parte din locuitori arată că pe socotelele făcute asupra-le din anul 1875, sunt nemulțumiți arătând că sunt încărcăți.

IV. Pogoanele de învoială, s'au secerat, rămânând numai cei împotriviți dela art, 2 de mai sus.

V. Domnul Sub Prefect într'această a venit de cinci ori în Comuna.

VI. Dela începutul seceratului s'au executat de înșine consiliul și vătășei comunali, iar dela 12 curent și înainte se execută cu călărăși și dorobanți în număr de zece.

VII. Actele pronunțate în supunerea locuitorilor de a se ține de angajament se află deja înaintate iar după cele dresate din nou, din cele ce a mai dispus, precum și petițiile în această chestiune se atașează aci copie.

VIII. Au rămas 56 pogoane neprășite, după cum se constată prin procesul-verbal dresat la 8 Iunie expirat, iar de cele arătate de D. arendaș prin petiția dela 8 Iunie expira de 193 pogoane, acelea sunt din cele arate de locuitori străini, care și astăzi mai are ca 150 pogoane neprășiți.

IX. Dela 12 Iulie curent, de zece Călărăși și până astăzi s'a executat hotărîrea consiliului comunal și se execută.

Asupra acestor dispozițiuni de mai sus, chibzuim următoarele:

Având în vedere că prin încheerea Consiliului această comuna din 9 Martie anul curent Nr. 4 s'a dispus ca locuitorii cei care n'au vite și nici munci pe moșia Dl. arendași, sunt apăiași.

Având în vedere că prin petiția dată la 14 crt. de Dl. Amza Protopopescu, înregistrată la Nr. 787, prin care cere constatarea pogoanelor care locuitori le-au luat asupra-le și le-au lăsat nesecerate.

Considerând că după constatarea făcută la care se prevede prin alăturata copie de proces atașată la această încheiere, Dnul arendaș Amza Protopopescu -despăgubirile [cerute] prin canalul Judecătoresc, precum și cei de la 52 locuitori prevăzuți la art. 2, de mai sus.

Considerând asemenea că executarea se urmează neîncetat cu ajutoare de care dispunem spre a secera și suma pogoanelor de 120 pg.

Considerând că prin petiția dată la 15 Iulie curent, înregistrată la Nr. 790, dată de D. arendaș local, prin care înaintează o listă de 70 locuitori prin care îi face datori a mai secera câte 1,1,2 și 3 pogoane de fiecare, prin care le acordă trei zile ca să secere la numele lor, iar în caz de n'ar secera să le formeze actul de constatare, lăsând pogoanele asupra-le, a se despăgubi dela dânsii, prin canal Judecătoresc, care după termen zis de trei zile, sunt decis a ne pronunța și asupra acestei reclamațiuni.

Pentru care am dresat prezenta încheiere în număr dublu, care un exemplar se va înainta Dlui Subprefect respectiv, drept știință.

pt. conformitate,
Th. Bodescu

Primar,
Ion Durlă

Consilier, Stan Stroe

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 366, f. 378. Copie.]

186

[București,] 27 Iulie 1876

Nr. 14210

Dlor Membri ai Administrației Domeniilor și Pădurilor Statului.

În urma adresei Dvs. Nr. 16839 prin care ne-ați comunicat că locuitorii după moșia Statului Vartina-Baldovinești, se opun la operația verificării pe fața pământului a delimitării moșiei, cerând convenita relație Dlui Prefect de Romanași, au primit raportul Nr. 9024 prin care mă înștiințează că după cercerea Dvs. făcută prin Dnul Avocat Public Local, însărcinând pe subprefectul respectiv ca să asiste cu avocatul și cu inginerul Geormăneanu la operațiunea în chestiune, nu s'a putut proceda la efectuarea ei din cauză că locuitorii intereseși s'au arătat cu o gravă rezistență.

Tot deodată Dl. Prefect mă încredințează că v'a făcut cunoscut de aceasta prin adresa No. 7554, rugându-vă să avizați la mijloacele legale, deoarece administrația nu-și poate exercita puterea sa publică, decât numai în urma cererii unui agent judecătoresc de executare, conform legii de procedură civilă.

Am onoare, Dlor membri, a vă comunica cele ce preced spre răspuns la adresa Dvs. sus citată.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 286.]

¶Dadilov, 29] Iulie 1876

Nr. 2301

Domnule Ministru,

Subsemnații locuitori domiciliați în cătunul Dadilov, ce aparține de comuna Comana, plasa Câlniștea, Județul Vlașca, venim cu cel mai profund respect supunând la înalta cunoștință a Domniei Voastre că în toamna anului expirat 1875, ni se expira angajamentul ce aveam cu Dnul Evloghie Georghiev, actualul arendaș al acestei moșii, fiindcă și dânsului i-se termina arendarea acestei moșii și neputând lua în acel timp pentru altă perioadă, a venit Dl. Serbănescu, Directorul onorab. Administrațiunii a Domeniilor Statului și după ce au fost chemați toate cătunele după această moșie la reședința Primăriei Comuna unde s'a propus de Dnul Serbănescu că proprietatea Comana nu s'a putut da cu arendă și ca să rămână nearată cu semănătura de toamnă, ne-a dat voce să arăm o icâte locuri, le vor găsi pentru asemenea semănătură, din care recoltă vom da dijmă din trei una, și de vom merge cu vitele vom face două zile cu carul și două cu mâinile și ierbăritul ca și la arendași, iar care vom face semănătura și nu vom călca cu vitele, să dăm dijmă din trei una și alt nimic.

Parte din noi, am avut nevoie de locuri pentru semănături de toamnă și am și semănat fiind timpul foarte scurt și Dl. Serbănescu ne zisese să nu rămăe moșia nearată, că deși se va vinde pentru anul 1876, tot cu acele condițiuni se va arenda.

Domnule Ministru, prin luna Februarie anul curent ni s'a spus de Dl. Evloghie Gheorghiev că moșia s'a luat în arendă de Dlui pe termen de 10 ani și ne a propus niște condițiuni foarte grele cu care nu ne-am angajat și la 23 Aprilie anul curent o parte din locuitori în sumă de 50, ne-am tras pe proprietatea învecinată — Brăniștarii-de-Sus proprietatea Dlui Costache Goga, unde am găsit niște condițiuni mult mai favorabile pentru noi precum și locuri de hrană de îndestul.

Domnule Ministru, semănăturile noastre de toamnă făcute pe moșia Comana ce Dnul Evloghie ține cu arendă și care s'a luat de Dlui cu mult mai în urmă după ce noi am făcut arătura care produse astăzi fiind secerate și făcute clai ne-am dus la Dlui să ne dijmuiască și Dlui a zis să-i dăm toate produsele în parte și noi am zis să-i dăm din trei una cum am fost înțeleși când am făcut arătura.

Iată că munca noastră se află risipită pe câmp bătută de ploi, după ce creatorul Dumnezeu nu i-a dat rodul bun, apoi și ce este se strică de ploi; cu ce dar vom plăti dările fiscale și altele dacă agonisita noastră se află poprită de Dlui și încă ce este mai mult că prin forță ne ia vitele după legiuitele noastre locuri, ne ia vitele le închide în curtea Dlui și le ține poprite, până i-se aduce act de învoială din partea posesorului lor făcându-ne să fim străgăniți pe drumuri și duși

Înaintea Justiției făcând pe cea mai mare parte din locuitori să fie învoiți, fără voia lor.

Domnule Ministru, dacă e m ajuns la culmea aceasta ca noi să punem toată sămânța și toată munca și să dăm dijmă una și una, apoi nu mai putem zice că agricultura este un lucru plătitor pentru noi țărani, ci mai bine să zicem că suntem robi cu desăvârșire la proprietari și la arendași și această robie s'o primim cu sila căci în altfel numai putem trăi pe pământul țării noastre ca unii ce suntem constrânși din toate părțile și suduiți chiar de niște națiuni străine; băgați slugi pe la arendași și proprietari. Domnule Ministru, din angajamentul ce am avut pe trecuții cinci ani, am rămas datori câte patru și cinci sute de lei vechi, fiecare fără să fi dat Dlui cinci parale la vreunul, ci numai din daraverile moșiei, căci chiar munca ce eram obligați să-i facem, nu am avut unde necum să aibă locuri să ne dea nouă din destul, ba încă munca care nu am avut unde să i-o facem ne-a obligat să-i plătim cu preț îndoit, pentru care dar venim cu cel mai profund respect prin aceasta, căzând înaintea milii Dvoastră și rugându-vă să binevoiți a face ca prin înaltul ordin ce se va da autorităților îndrept, să fim dijmuiți din trei una, căci în parte nu-l putem da, chiar de s'ar prăpădi pe locurile Dlui.

Domnule Ministru, am reclamat, Dlui Subprefect al plășii noastre Câlniștea, mai înaintea secerișului căci eram opriți de Dnul arendaș să nu mergem nici cu vitele și Dl. Subprefect a rezolvat numai mergerea cu vitele, iar pentru dijmă ne-a zis să ne înțelegem cu Dl. arendaș, care susține tot cele sus zise.

Binevoiți, vă rugăm Domnule Ministru, a primi încredințarea stimei noastre ce vă conservăm.

Ai Domniei voastre supuși servi

Ion Tudor	Petru Ciucă	Voicu Cădărețu
Sandu Ion	Ion Simon	Tudor Rădu
Nicolae Ion	Ion Burcea	Niculae Barbu
Ilie Comănescu	Radu Nedea	Onete Săltărețu
Stan Petcu	Tudor Amarad	Constantin Preda
Dumitru Stuparu	Marin Rainea	

[Rezoluție:] Administrația Domeniilor ne va desluși îndată, fără cea mai mică întârziere dacă aceste reclamațiuni, în privința arăturilor de toamnă sunt exacte.

Vernescu

Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 125.]

188

[București,] 30 Iulie 1876

Nr. 14.442

Domnului Administrator al Domeniilor Statului.

Un număr de locuitori după moșia Comana din Județul Vlașca, proprietatea Statului prin petiția înregistrată la Nr. 2381, reclamă contra Dlui arendaș

Evloghie Gheorghiev care n'ar fi voind să primească dijmă din trei una după po-goanele lucrate în toamna anului trecut, pretinzând Dl arendaș a-și însuși toată munca lor. Accastă dare, din trei una susțin locuitorii că s'ar cuveni arendașului actual după învoelile făcute în toamna trecută cu Dl. Serbănescu, directorul Administrației Domeniilor Statului. Comunicând Dvoastră această plângere, vă rog, Domnule Administrator să binevoiți a desluși îndată fără cea mai mică întârziere dacă reclamațiunile locuitorilor, în privința tocmelilor sunt exacte.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 2.]

189

București, 30 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Observându-se cele cuprinse în adresa cu Nr. 14.442 de astăzi, avem onoare a vă supune la cunoștință, că în adevăr Dl. Director a fost în mai multe rânduri la Comana și a depus la Primărie o învoială cu locuitorii, că pe lângă aceasta s'a propus locuitorilor diferite învoeli, atât prin Subprefectul respectiv, cât și printr'un alt delegat al Administrației și chiar printr'unul din administratori care a fost la fața locului; locuitorii însă au refuzat neîncetat orice învoială până în primăvară, când moșia s'a arendat Dlui Evloghie Gheorghieff, prin urmare nu există nicio învoială între Administrație cu locuitorii, pe care ei să-și poată baza reclamațiunea.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea considerației noastre.

Administrator, . . .

Director,
T. Serbănescu

[Rezoluție:] Fiindcă Administrația Domeniilor denunță ocolurile locuitorilor, petiția lor se va pune la dosar. Se va invita însă Dl. Gheorghieff arendașul dela Comana a se prezenta la Minister spre a-mi da deslușiri în această afacere.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 4.]

190

Sinaia, 4 August 1876

. . . Asupra raportului Ministrului Nostru, Secretar de Stat la Departamentul de Finanțe, sub No. 1156;

Camerile Iegiuitoare au votat și Noi, pe puterca Art. 93 din Constituție, am sancționat ce urmează:

L E G E

Pentru trecerea serviciului vânzărilor de bunuri ale Statului în atribuțiunile administrației generale a domeniilor și pădurilor Statului, precum și modificarea unor articole din legea dela 31 Martie 1868.

Art. 1. — Aplicarea și executarea legii din 15 Iulie 1866, modificată printr-o lege din 31 Martie 1868, intră în atribuțiunile administrațiunii generale, a domeniilor și pădurilor Statului.

Art. II — Comitetul pentru vânzarea bunurilor Statului continuă a exercita controlul asupra tuturor operațiunilor vânzătorilor.

El se compune de:

- a) Ministrul Finanțelor, care va avea președenția.
- b) Doi deputați aleși de Adunarea deputaților.
- c) Doi senatori aleși de Senat.
- d) Un membru al Camerei de Comerț, din București.
- e) Un membru dela Curtea de Conturi.

Prezența a 4 membri va fi indispensabilă, pentru ca să se poată proceda la o lucrare.

Art. III. — Căderile comitetului sunt:

a) A încuviința punerea în vânzare a bunurilor care s'ar afla în condițiunile cerute de legile speciale spre a se putea înstrăina;

b) A se pronunța asupra prețurilor făcute de Comisiunile districtuale;

c) A lua parte la licitații, a opina asupra adjucecațiunilor, care ar fi confirmate; în fine, a priveghia toate operațiunile relative la vânzări.

Art. IV. — Licitatiile pentru vânzarea bunurilor, pe lângă centrele fixate de legea din 15 Iulie 1866, se vor putea face pe viitor și la prefecturile locale, de către comisiuni anume instituite din prefect, primarul titular al urbei de reședință unde se efectuează vânzarea și casierul general, la care vor putea lua parte întodeauna senatorii și deputații județelor respective, cu vot deliberativ.

Art. V și Art. VII din legea din 1868, Martie 31, se modifică în modul următor:

Comitetul are facultatea de a împărți bunurile puse în vânzare în loturi, care vor începe dela 5 pogoane și vor continua în sus la 6, 7, 8, 9 pogoane și așa mai departe, după cum interesele locale și interesele Statului vor cere, ținând seamă totdeauna și neapărat de cererile locuitorilor români rurali.

Prețurile minimum al fiecărui pogon vor fi de 80 lei, în partea de dincoace de Milcov, iar peste Milcov prețul minimum al unei fălci va fi de 200 lei, plătit integral o lună după confirmarea vânzării, care se va face după formele legii din 1868, prin licitații publice.

Prețul locurilor dela 5 până la 10 pogoane se va plăti o a treia parte o lună după confirmarea vânzării, iar două treimi în termen de 20 ani prin anuități

semestriale, calculate pe o dobândă de 6% pe an, plus amortizarea, conform tabelului de amortisment.

Art. VI. — Sunt și rămân abrogate orice dispozițiuni contrarii legii de față, care sunt așezate prin legea din 15 Iulie 1866 prin modificările promulgate la 31 Martie 1868 sau prin regulamente de administrație.

Această lege s'a votat de Adunarea deputaților în ședința din 10 Iulie, anul 1876 și s'a adoptat cu majoritate de 88 voturi contra 4. —

Secretar,
R. Mihai

Președinte,
C. A. Rosetti

Această lege s'a votat de Senat, în ședința dela 30 Iulie, anul 1876, și s'a adoptat cu majoritate de 23 voturi, contra a 2. —

Secretar,
G. Leca.

Vicepreședinte,
Ioan Ghica

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul Statului și publicată prin Monitorul Oficial, asemănat Art. 115 din Constituție. Dată în Sinaia, la 4 August 1876,

Nr. 1531

Carol

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul Justiției,
Eug. Stătescu

Ministru Secretar de Stat la
Departamentul de Finanțe
I. C. Brătianu

[*Monitorul Oficial* din 10 August 1876, p. 4406.]

191

[Ploești,] 5 August 1876¹⁾

Nr. 10.198

Domnule Ministru,

Domnul Subprefect al Plaiului Prahova prin raportul cu Nr. 8777 îmi comunică că în afacerile Administrative încearcă mari dificultăți din cauza restrânsului număr de Călărași ce se dau în serviciul acelei Subprefecturei, căci cei patru Călărași destinați la acel Plai, nu sunt suficienți nici chiar pentru escortarea arestaților ce se trec frontiera, pe la Predeal și cei ce se aduc la Tribunalul local și la alte Autorități.

Subsemnatul, având în vedere că serviciul acelei Subprefecturei este împovărat mai cu deosebire, acum cu ocazia construcției Calei-Ferate, Ploești-Predeal unde sunt un însemnat număr de locuitori, atât străini, cât și

¹⁾ Data înregistrării la minister.

indigeni, care în fiecare zi comit diferite fapte, în fața cărora Administrația nu poate rămâne indiferentă, de a nu lua măsurile necesare ce îi incumbă.

Considerând că pe lângă executarea tocmelilor agricole, pentru care administrația este obligată de lege a da concursul său și a întrebuița chiar executări cu Călărași, diferitele afaceri reclamă imperios îndeplinirea lor de urgență și acea Subprefectură nu dispune de alte mijloace pentru că vătășii fac serviciu prea greu cu purtarea expedițiilor prin Comuna și a ordinilor circulare și altele.

Am onoarea a supune la cunoștința Domniei Voastre acestea și vă rog respectuos Domnule Ministru, să binevoiți a interveni la Dnul Ministru de Război, a mai da un serviciu zisei Subprefecturi, cel puțin câte patru Călărași în fiecare schimb, ca astfel să se poată preîntâmpina afacerile acelei Subprefecturi și a nu se paraliza Serviciul Administrativ.

Binevoiți, vă rog Domnule Ministru, a primi asigurarea prea distinsei mele considerații.

Director,
Gr. Korbătcscu

Prefect. . .

[Rezoluție:] Se va interveni la Război, ca să mai dea încă câte doi călărași la fiecare schimb, la subprefecturile aceluia județ.

Herișescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 317.]

192

[București,] 5 August 1876

Nr. 14935

Dnul Prefect de Prahova, mă informează prin raportul nr. 10198, că subprefectura plaiului Prahova încearcă mari dificultăți în afacerile administrative, din cauza restrânsului număr de 4 călărași ce i-se dă de serviciu, care nu sunt de ajuns nici chiar pentru escortarea arestațiilor ce se trec peste frontieră pe la Predeal și cei ce se aduc la Tribunalul local și alte autorități.

În vedere dar că serviciul acelei sub-prefecturi este împovărat, mai cu deosebire, acum cu ocazia construirii Căii Ferate Ploești-Predeal, unde sunt un însemnat număr de lucrători atât străini cât și indigeni, care în toate zilele comit diferite fapte în fața cărora administrația nu poate rămâne indiferentă de a nu lua măsurile necesare ce-i incumbă.

Considerând că pe lângă executarea tocmelilor agricole diferitele afaceri reclamă imperios, îndeplinirea lor de urgență.

Am onoarea, a vă ruga Domnule Ministru, să binevoiți a dispune ca să se mai dea încă câte doi călărași, la fiecare schimb, la suszisa subprefectură.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 318.]

[Botoșani,] 5 Septembrie 1876

Nr. 7199

Domnule Ministru,

Conform ordinului Domniei Voastre Nr. 16204 privitor la reclamațiunea ce v'a adresat Dl Costică Pilat, anexată pe lângă suscitatul ordin, am onoarea a vă aduce la cunoștință cele ce urmează.

Dnul Pilat este arendașul moșiei Cervicești din plasa Târgului, odată cu arenda, Dsa a primit dela proprietarul Dl. A. Văsăscu un angajament de muncă agricolă încheiat între un număr de locuitori din Cucorâni cu Aron Avramovici și C^{nie}, pe timp de cinci ani dela 1 Aprilie 1871, până la acea zi a anului curent 1876, pe moșia Cătămărești.

Acel angajament, pe lângă dreptul ce se lasă arendașului de a putea trece munca angajată la orice altă persoană pe altă moșie în depărtare de patru ore, la art. 12 prevede și clauza următoare: « și noi ne obligăm a urma întocmai și la împlinirea de cinci ani după răfuială ce urmează a se face în fața unui agent comunal în fiecare an în ființa acestor ani, oricâtă datorie vom fi datori ne obligăm în termen de o lună după finirea răfuielilor a-i restitui în natură dlui arendaș și la caz când noi în acest termen nu vom fi următori a răspunde acea datorie în act, atunci nu ne va mai fi permis a plăti cu bani, ci rămânem datori de îndată a contracta un alt angajament pentru cinci ani, după prețurile și condițiunile prevăzute în acest contract ».

Dnul Pilat se prezintă la Prefectură și reclamă în contra Primăriei de Cucorâni că nu i-ar da concursul datorit pentru executarea angajamentului său nici pentru împlinirea banilor ce-îi datoresc locuitorii după răfuială, arătând că autoritatea comunală ar patrona un angajament ce Dl Ohrinoschi. arendașul de Cucurâni are cu aceiași locuitori, angajament pe care Dsa îl declară de fals, ca făcut fără consimțământul și știrea lor,

Prefectura nu a avut decât să recomande o asemenea tânguire Sub prefectului respectiv, spre a face să se conformeze legii tocmelilor agricole în ce privește executarea angajamentelor existente și constatarea faptului de fals denunțat de Dn Pilat; aceasta s'a și făcut.

Subprefectul de Târg a constatat la fața locului în asistență și unire cu Dl Pilat cele reclamate de Dsa și a înaintat lucrările sale Parchetului; — în Procesul-Verbal încheat în cauză a scris și Dl Pilat.

Prin urmare dacă autoritatea comunală de Cucurâni a refuzat ilegal a legaliza angajamentul prezentat de Dn Pilat și dacă dânsa va fi patronat pe acel al Dlui Ohrinoschi bănuir de fals, justiția va decide cine e culpabil și îl va pedepsi, administrația neavând nici cum un asemenea drept.

Di Pilat însă nu se mulțumește cu atâta, având a lua o sumă considerabilă de bani, dela locuitorii din Cucurâni, Dsa în durere și nerăbdare de a se vedea despăgubit se agață de administrație, încriminând-o când că nu voește angajamentul vorbit mai sus când că îi refuză a-i scoate banii dela locuitori.

Ori cât de justă iar fi durerea cu mare părere de rău însă Administrația nu-i poate satisface cerința sa; angajamentul vorbit mai sus fiind expirat la 1 Aprilie anul curent, după dispozițiile legii tocmelilor agricole nu mai poate fi lucrător și executoriu; un alt angajament încheiat din nou, Di Pilat nu ne prezintă pentrucă nici nu-l are format; care angajament, dar poate cere Di Pilat, dela Administrație să-l execute.

În privința banilor ce îi datorează locuitorii, Di Pilat nu ne prezintă nici o hotărîre cu formulă executorie, în virtutea căreia administrația să aibă dreptul a regula îndestularea sa.

Astfel stă, Domnule Ministru, chestiunea dlui Pilat și nu mă pot opri a-mi exprima părerea de rău, că dnul Pilat în durerea sa, nu-și face nici un scrupul a ocupa administrația alterând chiar și adevărul lucrurilor.

Odată cu expunerea unor asemenea împrejurări, am onoare a vă prezenta în copie, angajamentul citat al dlui Pilat și prescriptul Verbal al Subprefectului de Târg, după care s'au înaintat lucrările la parchet.

Bînevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi încredințarea prea deosebitei mele considerațiuni.

Prefect,
I. Buzdugan

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 146, 173.]

Anexa I la doc. Nr. 193

CONTRACT

Subsemnații, prin punerea degetelor noastre, locuitori din satul Cucoreni, comuna Cucoreni, plasa Târgul, Județul Botoșani, facem știut prin contractul de față ce ne-am angajat de bună voe cu Dlui Domnul Aron Avramovici et Cnie, arendaș al unei părți din moșia Călămărești, de a lucra pe acea moșie, timp de cinci ani de zile, începători dela 1 Aprilie 1871 și până la asemenea zi și lună a anului 1876, cu condițiunile mai jos arătate și anume:

1) Fiecare din noi, suntem îndatorați a face câte cincizeci prăjini prașilă în păpușoi, prășiți de două ori, bine, gospodărește, a tăia strujeni și a-i căra cu carele noastre, a culege păpușoi, a-i desface, a-i turna în coșarele boerești la orice loc ni s'ar porunci cât și a clădi strujeni tot du pă voința Dlor arendași, cu prețul hotărît de 85 lei falcea.

2) Suntem îndatorați a face fiecare câte o falce și treizeci prăjini secere în orice soi de pâine-albă, legat în snopi, dus tot cu carele noastre la orice loc

ni s'ar porunci a-i clădi în girezi, cu prețul hotărît de patruzeci doi lei de fiecare falce.

3) Asemenea ne îndatorăm a cosi fiecare câte două fălci iarbă, bine cosită adunată trase căpițele cu boii noștri și clădite în girezi și stoguri cu prețul hotărît de trezeci și doi lei falcea ca adăogire fiindcă dlor dnii arendași pe menționata moșie nu va avea iarbă, sunt obligați a prăși, câte de patru ori unde va avea asemenea iarbă.

4) La caz fiind vara ploioasă și cerând trebuința a răscoli clăile sau căpițele de fân, suntem iar îndatorați a le răscoli spre a se usca și în urmă având a le clădi după cum se vorbește în condițiunile de mai sus.

5) Fiecare dintre noi care avem și vom avea boi sau cai suntem obligați de a ara în toamnă fiecărui an, câte una și jumătate falcie de fiecare pereche de boi sau cai, arată, semănată și grăpată de două ori, bine, gospodărește cu preț de patruzeci lei, fiecare falce.

6) Oricând D-nii arendași ar avea trebuință de plugari, atât primăvara cât și toamna, în fiecare an, în tot cursul anilor, de mai sus, înși-ne ne îndatorăm a-i da numărul necesar la plugurile Dsale cu preț de un leu pe zi, care plugari nu vor putea fi mai mici de cincisprezece ani.

7) Fiecare din noi, pălmași, suntem obligați a face câte cincisprezece zile, în fiecare an la mașina de treerat cu prețul de 2 lei, 10 parale pe fiecare zi și mâncare, iar cinci zile vom face la orice alt lucru, cu preț de doi lei pe fiecare zi și fără tain.

Asemenea și noi, ce avem și vom avea boi și cai pentru facerea zilelor ne obligăm a-i transporta un stângen lemne, după cum sunt clădite în pădurea Călămărești, adică a transporta de fiecare pereche boi sau cai, un stângen lemne din pădurea menționată, la moara de aburi, proprietate a Dsale în Botoșani jumătate vara și jumătate iarna cu prețul hotărît de trei și cinci lei stângenul și la caz când dnul arendaș n'ar avea lemne de cărat de pe menționata moșie, atunci fiecare din noi cu carele, suntem obligați a facem în fiecare an câte zece zile cărătură, orice soi de pâine i-ar cere trebuința plătin-du-ne câte trei lei, 20 parale ziua.

8) Ne obligăm în fiecare an a transporta ori ce soi de pâine, câte 20 merți de pereche boi sau cai de pe menționata moșie la Botoșani sau la stația Botoșani, cu prețul de un leu de fiecare merț.

9) Ne obligăm în fiecare an, a bate păpușoi și a vântura bine câte zece merți de fiecare om, cu prețul de un leu merța.

10) Toate condițiunile vorbite mai sus, avem a le îndeplini fără vreo pretenție de tain afară numai zilele de mașină, precum se prevede la art. 7 de mai sus.

11) De câte ori dnul arendaș ar avea trebuință ori la ce lucru al câmpului mai cu seamă prășilă, seceră, ne obligăm a eși la lucru cu toate ajutoarele noastre.

12) La caz când d-nul arendaș s'ar desface de arenda moșiei Călămărești, atunci noi ne obligăm a merge cale de patru ore, îndeplinind tot lucrul de mai sus, către orice fețe ne-ar trece o tranzacție fără de a ne mai cere consimțământul nostru, ce va fi în drept a-l trăda către orice persoană ar voi și noi ne obligăm a-l urma întocmai și la împlinirea de cinci ani după răfuială ce urmează a se face în fața unui agent comunal în fiecare an, în ființa acestor ani oricâtă datorie vom fi datori ne obligăm în termen de o lună după finirea răfueilor a-i restitui în natură d-lui arendaș și la caz când noi în acest termen nu vom fi următori a răspunde acea datorie în act, atunci nu ne va mai fi permis a plăti cu bani ci rămânând datori de îndată a contracta un alt angajament pentru cinci ani, după prețurile și condițiunile prevăzute în acest contract.

13) Pentru tot sotul de lucru cu care ne-am legat a lucra bine, înțelegându-se că dnul arendaș nu va plăti prețurile stipulate mai jos în lei vechi c. p.

14) Dnul arendaș va răspunde a conta contractului de față pe lângă datoria ce suntem datori, după actul de răfuială din 3 Februarie, anul curent în reg. No. 124 se mai obligă a mai plăti pentru noi atât dările ce datorăm Statului din urmă cât și în viitor a ne achita către toate tretile, fără excepție, iar modul plății al dărilor din urmă până la 1 Ianuarie 1871, se va răspunde de către dnul arendaș în patru trete, adică acum la facerea acestuia, a patra parte, când va răspunde tretul întâi a anului prezent 1871 și în semenea mod va urma și la treturile viitoare, care în totul ne va achita până la finele lunei Noembrie și orcând dnul arendaș va răspunde pentru noi bani, după cum se prevede mai sus, ne va elibera chitanțe din matcă și deosebit o listă formală d-lui arendaș de fiecare anume spre a ni se încărca la partizele noastre, iar noi: Dtru Tănase, Iord. Nistor sin Ungureanu, Valachi Apetrei Niculai Dumitraș, Thoader Cântec, Const. Aciubotăriței, Vasile Tănase, Gh. Borș, Vasile Huzun, Gh. Ungureanu și Iord. Băbici, care direct ne-am achitat dările noastre către Stat până în prezent, asemenea și noi, Sultana Ion Manole, Maria Ilie Ghervase, Casandra Ciubotăriței, la care nu suntem datoare către Stat, noi nu vom intra în categoria acestui contract, ci numai vom urma înainte a lucra timp de trei ani, după prețurile și condițiunile prevăzute în angajamentul vechi din 12 Martie 1868 și legalizat de Primărie No. 243 înțelegându-se ca anul al treilea sporit la angajamentul vechi, este pentru zile și cărătura a două fâlci, ce nu le-am făcut în tot cursul angajamentului vechi la care nici în acești trei ani de astăzi nu vom face aceste zile nici cărătură, iar deosebit lucru vom urma ad-literam după acel angajament; căratul pâinei albe ne obligăm cu toții a eși și căra toată fără excepție de laolaltă. Pentru întocmai urmare, făcându-se, asemenea două exemplare iscălite de ambele părți contractante, adică unul care va sta în păstrarea Dlui arendaș iar al doilea transcris în condica respectivă a angajamentului care va sta în păstrarea onor. Primăriei.

ss. Aron Avramoovici

Cost. Tubultoc
 Vasile Chirilă
 Gh. Avereteșiei
 Gh. M. Chirilă
 Gh. Artim
 Vas. Borș
 Gh. Simin Anton
 Const. Drasi
 Th. Ungureanu
 Petrache Onofrei
 Ion Pânzaru
 Dtru Eremia
 Alexa Cardunian
 Gh. D. Ignat
 Vas. Mândrescu
 Mihail Chirilă
 Ilie Gh. Ghervase
 Casandra Ciubățarișei
 Bălașa Husum
 Trașina Iliușescu
 Dtru Hrițcu
 Iord. Doroftei
 Simion Băbici
 Nic. Mândreșteanu

Iord. Rotaru
 Gh. Onofrei
 Th. Bidău
 Catrina Maria Aniței
 Gh. Păduraru
 Dtru Hușan
 Ion Z. Ungureanu
 Iord. Gavril
 Petrache Răchiță
 Dtru Poghiuc
 Gh. Nistor
 Niță Buga
 Gh. sin Ghervase
 Dtru Lungulesei
 Gh. Alexa
 Th. Ghervase
 Catrina Iord. Borș
 Manole Macim
 Dtru Rotaru
 Const. Onofrei
 Gh. Borș
 Valachi Apetrei
 Neculae Dumitraș
 Manole Florariu

Th. Onofrei
 Manole Onofrei
 Nicolae Simion
 Iord. Lupu
 Vasile Ion Feraru
 Dtru Tănase
 Manole Nistor
 Const. I. Iftime
 Sultana Ion Manole
 Iord. Niță Iacob
 Const. Gh. Galan
 Iordan Nistor
 Anton Pintelei
 Const. Anton
 Ion sin Ungureanu
 Th. Cântec
 Const. Aciobănișei
 Vasile Tănase
 Vasile Hușan
 Gh. Ungureanu
 Iordache Babici
 Maria Ilie Ghervase
 Gh. Dadoi

România

Consiliul com. Cucorâni, plasa Târgul, Jud. Botoșani,
 Având în vedere anunțul dlui primar Nr. 350

Având în vedere greutățile ce se întâmpină la incasarea dărilor cuvenite Statului, observându-se mai întâi contractul de față și având în vedere că prețurile sunt avantajoase pentru cultivatori, având în vedere că Dnul Aron Avramovici et companie, asigură Statul atât pe trecut cât și pe viitor, dările tezaurului, în cât privește pe locuitorii, Anton Pintilie și Gh. Dudoi, vor rămâne după condiția contractului vechi și conform rostirei art. 14 din acest contract pe timp de trei ani; Consiliul în majoritate și în virtutea art. 7 din legea agricolă, legalizează contractul de față.

Gh. Măzăreanu

Membri [ss] Cons. Crețu

Th. Chircu

V. Silnic

No. 351 1871 Aprilie 3

(ss) Primar,
 I. Petrivanu

(ss) Secretar
 Bancescu

România

Primăria Comunei Cucoreni, Plasa Târg Jud. Botoșani.
Copia de față fiind întocmai și originalul se legalizează.

N 735
1876 August 7

Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 148; 149; 170. Copie.]

Anexa II la doc. Nr. 193

ROMANIA

18 Iulie 1876

Proces-Verbal Nr. 1936

Anul una mie opt sute șaptezeci și șase luna Iulie, optsprezece zile.

Noi Costache Grecu, Subprefectul plășii Târgului, Județul Botoșani, în urmarea ordinului prefecturei respective Nr. 5963, prin care arată că prescriptul verbal, încheiat de primarul comunei Cucorâni după tânguirea Dlui C. Pilat, cuprins în suplica înregistrată la Nr. 1230, s'au făcut cu totul nesatisfăcătoare, față cu tânguirea Dlui Pilat, însărcinându-ne a face înși-ne în persoană, din nou o atare cercetare.

Astăzi pășind la fața locului, unde după ce mai întâi ne-am însoțit de doi martori asistenți, în prezența atât a dlui Pilat cât și a locuitorilor de acolo care fac parte, în chestiune și anume: Niculae Borș; Ioan Calu, Vasile Chirilă, Toader Bidău; Costache Tabolțoc, Vasile Borș, Vasile Mândrescu, Costache Onofrei, Gh. Andrei, Constantin Anton Andrei, Dumitru Anton, Petrache Onofrei, Dumitru Pughiuc, Mihalache Chirilă, Gh. Alexa, Ion Niță, Constantin Dumitraș și Costache I. Aftimiei, precum și în absența dlui Ohrinovschi, care deși a fost anunțat de primăria respectivă a fi prezent la cercetare, însă n'a fost arătând că este bolnav. Intrând în cercetare mi s'a declarat în unanimitate de numiții locuitori cum că ei n'au avut nicio știință despre contractul ce fosta Primărie de Cucoreni a încheiat în numele lor cu Dnul Petre Ohrinovschi, în privința muncii agricole cecece a făcut de au și reclamat în acest caz, adăogând o relatare în cele din urmă, cum că văzând că lucrul agricol al acestui an l-au terminat mai în totul la dnul Ohrinovschi, în baza nefericitului contract fals, legalizat, de locțiilorul de primar al acelei comune, Niculae Artim, în unire cu consilierii Thudosache Nomipu, Gh. Selincu și Vasile Paolnicu, prin înțelgerę cu fostul notar de acolo, Dumitru Marinescu și căroro vroind a le face întrebare, spre a ne lămurii de adevăr, în privința celor ce li se impută de numiții locuitori — nu s'a putut din cauză că au fost absenți din comună.

Apoi voesc a primi asupra-le condițiunile acelui fals angajament cu care sunt legați de către d-nul Ohrinovschi cu aceasta însă că d-lui să le plătească dările ce-i privesc către Stat, Casa de Lichidare și comună, nu mai puțin datoria recunoscută de ei, ce au către Dl Pilat.

Asemenea și dnul Pilat ne-a declarat oral, în fața cercetărei că de vreme ce acei locuitori nu i-au făcut lucru pentru achitarea datoriei ce are la ei, apoi se desistă de a mai face vreun nou angajament, fiind mulțumit a i se răspunde banii, conform declarațiunei făcută atât de ei cum și de dnul Ohrinovschi prin acel contract; observându-se condica de angajamente existente în primăria acestei comune, s'a văzut că contractul în cauză e neiscălit de dnul Ohrinovschi și care deasemenea poate trage consecințe după sine, vis-à-vis de rostirea legeri în asemenea. Având în vedere cele constatate până aci și din care se vede că contractul de angajament făcut în persoana dlui Ohrinovschi este bănuir de fals, atât după declarația verbală a locuitorilor cât și aceea înscrisă ce au adresat primăriei de Cucoreni și care s'a înregistrat la Nr. 687, — considerând înfine și declarația ce ne-a făcut oral, Dl Pilat cum că de vreme ce acei locuitori până acum nu i-au lucrat, completându-se interesele de muncă cu oameni depe aiurea, acum nici nu are unde să-i pună la lucru, cerând numai a i se înapoia banii.

Având în vedere lipsa membrilor [consiliului] comunal și din care cauză n'am putut lua o lămurire exactă în privința legalizării bănuirului contract.

Pe aceste considerente reglez ca așa precum contractul păstrat de dl Ohrinovschi fiind bănuir de locuitori și tot deodată lipsit de formalitățile prescrite de lege, rămâne a se decide de Justiție, în privința validității lui, cât privește însă petiția dlui Pilat și de a-i mai lucra locuitorii, văzând că însuși s'a desistat pe motivele arătate mai sus, cerând a i se înapoia banii datorăți, aceasta nefiind în competența noastră, rămâne ca d-nul Pilat să-și urmărească dreptul de cale legală.

Drept care am încheeat acest prescript verbal, în dublu exemplar dintre care unul se va înainta Parchetului dimpreună cu petiția dlui Pilat jurnaliată la Nr. 1230, Prescriptul Verbal încheeat de Primarul Comunei Cucoreni, înregistrat la Nr. 638, precum și petiția locuitorilor, adresată direct Primăriei de Cucoreni înregistrată sub Nr. 687, spre observare și regularea celor ce se va găsi de cuviință, iar unul se va comunica Prefecturei spre știință și regulă.

(ss) Subprefect C. Grecu

(ss) Costache Nistor }
Dumitru Tănase } martori asistenți

(ss) Niculae Borș	Const. Anton Andrei	Dumitru Pughiuc
Ioan Calu	Dumitru Hușan	Mihalache Chirilă
Vasile Chirilă	Petrache Onofrei	Gheorghe Alexa
Vasile Măndrescu	Toader Bădău	Ion Niță
Costache Onofrei	Costache Tobolțoc	Constantin Dumitraș
Gheorghe Onofrei	Vasile Borș	Costache I. Aiftimiei

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 147, 172. Copie.]

București, 6 Septembrie 1876

Domnule Ministru

Relativ la neînțelegerile unei părți din locuitorii moșiei chirnogi, plasa Oltenița, ai Dilor frații Danielescu, pentru viile ce au cei dintâi pe proprietatea numiților și pentru care s'a primit la Prefectură suplicile ambelor părți, reeomandate cu apostila Domniei Voastre, No. 2494, 2824 și 2849 a.c. am primit raportul Directorului Prefecturii prin care îmi alătură Procesul-Verbal de cele constatate la fața locului.

Alât din cercetarea în localitate, cât și din lucrările aflate în Prefectură, rezultă că până la anul 1873, Aprilie numiții proprietari, au luat dreptul de dijmă de la acele vii după învoelile ce au avut cu locuitorii pe acel period, și care au expirat atunci, iar pentru viitor în fața neînțelegerilor ce mijloceau între părți, Prefectura prin ordinul Nr. 13075/876 a răspuns Subprefecturii că învoiala fiind expirată, rămâne ca la caz de neînțelegere ia să se adreseze la instanțele judiciare.

Din raportul Nr. 13224/875 ce v'a supus Prefectura, se vede că pe 1873, 1874, și 1875 locuitorii ar fi plătit otaștină deși proprietarul stăruia să se mențină în vigoare darea după învoelile expirate, la care raport acel onor. Minister, prin ordinul Nr. 17420, prescrie ca să se menție lucrările în marginile învoelii expirată la 1872 și partea nemulțumită să recurgă de va voi la instanțele judiciare.

Acest ordin s'a comunicat Subprefectului și frații Danielescu stărue a se aduce la îndeplinire, iar locuitorii pretind a da otaștină. Învoelile menționate nemai existând și azi această chestiune fiind pendinte înaintea instanțelor judiciare.

Domnule ministru, în fața peripețiilor, prin care a trecut această chestiune, având în vedere și ordinul Domniei Voastre circular No. 16647/72 și pe cât timp învoelile expirate la 872 numai pot fi obligatorii, cu atât mai mult că soluțiunea definitivă a acestor pretențiuni de o parte și altă, este de domeniul Justiției unde se și află pendinte; subsemnatul vă rog să binevoiți a-i arăta dacă urmează a se ține în vigoare dispozițiile ordinului No. 17420/875, fiind neapărat a se da cât mai în grabă de administrație cursul ce veți crede legal, în raport cu competența sa, căci timpul culesului se apropie și este timpul a se preveni orice neînțelegeri.

Binevoiți, vă rog Domnule Ministru, a primi asigurarea prea deosebitei mele stime și considerații.

Director,
G. Ionescu

Prefect,
Ralian

[Rezoluție:] Se va scrie Dlul Prefect a-mi arăta lămurit dacă ordinul din 1875 trimes D-lui cu Nr. 17420 s'a pus în lucru pe acel an să vedem dacă cultivatorii de vii au plătit pe acest an după învoiala din 1872.

Fălcolanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753, f. 42.]

București, 21 Septembrie 1876

No. 8036

Domnule Ministru,

Comandantul regimentului 3 Călărași, prin raportul său cu Nr. 1932 îmi supune la cunoștință reclamațiile ce a întâmpinat dela călărașii din Ilfov, cum că din cauza deselor concentrări ce se efectuează, au ajuns de a face serviciu în permanență, dispoziție contrară legii și regulamentului acelei arme, din care cauză sunt siliți a-și părăsi cultivarea pământului, singura sursă de avuție a lor, și că prin urmare au sărăcit complet.

Intr'adevăr, Domnule Ministru, escadronul de călărași Ilfov în lunile Iulie și August afară de serviciul ordinar administrativ, al fiecărui schimb care se urcă la 89 oameni pe fiecare săptămână, a mai avut și următoarele concentrări peste rând: pentru executări de munci agricole, împlinire de dări fiscale, menținerea bunei ordine la bălciurile: Pantelimon, Tigănești, Păsărea, Brezoaia și Maia; urmăriri de tâlhari și distrugerea culturii ilicite a tutunului.

Astfel fiind nu-mi rămâne decât a supune cazul aprecierii Dvoastră, rugându-vă Domnule Ministru să binevoiți a recomanda cu deosebire, Domnilor Prefecți, ca pe cât acest Minister s'a crezut dator a da tot ajutorul său autorității administrative, tot atât este în drept a pretinde de la Dnii Prefecți, de a nu uza de măsura concentrării de Călărași decât cu mult scrupul și numai în cazuri extraordinare și pentru necesități bine justificate, căci pe lângă cheltuelile ce rezultă mai trebuie a se ține cont și de îngreunarea serviciului Călărașilor, cărora urmează a li se lăsa timpul prevăzut de lege pentru ca dânșii să-și poată căuta de interesele lor private.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea deosebitei mele considerațiuni.

Băicoianu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. nr. 5007, f. 434.]

[București,] 24 Septembrie 1876

Nr. 17.930

Domnul Ministru de Război îmi comunică prin adresa No. 8026 că întâmpina reclamațiuni din partea călărașilor, că din cauza deselor lor concentrări au ajuns să facă serviciu în permanență, că această urmare pe lângă că este contrarie legii și regulamenrului în vigoare, apoi îi face să nu-și poată cultiva pământul, singura lor sursă de avuție și să sărăcească cu totul.

Vă recomand, Dle Prefect, cu deosebire acest caz, și vă invit să fiți cu atențiune de a nu uza de măsură concentrărilor de călărași, decât cu mult scrupul și numai în cazuri extraordinare și pentru necesități bine justificate, căci pe lângă cheltuelile ce rezultă mai trebuie a se ține cont și de îngreunarea serviciului călărașilor, cărora urmează a li-se lăsa timpul prevăzut de lege pentruca să-și poată căuta de interesele lor private.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 435.]

197

[București.] 24 Septembrie 1876

Nr. 17952

Domnilor Miniștri,

Domnii frați Danielescu, proprietari în Chirnogi, Județul Ilfov, printr'o petiție înregistrată la No. 2037 din anul trecut 1875, au reclamat Ministerului, contra a 70 locuitori eare având vii pe proprietatea Dlor, n'au voit a se învoi ca în trecut și au încetat din anul 1872 a mai plăti dările către proprietate.

Petiția Dlor Danielescu s'a recomandat D-lui Prefect al Județului Ilfov cu următoarea rezoluție: Dacă lucrurile sunt precum se descriu dacă învoelile ce au fost făcute pentru vii între proprietate și locuitori au expirat, dacă altele noi nu s'au făcut, apoi Dl. Prefect va da ordine precise pentru a se urma conform circulărei Ministerului No. 16647.

În urma acestui apostil, Dl. Prefect, pe lângă raportul No. 11. 399 din 12 Septembrie 1875, transmite copie după procesul verbal încheiat de Subprefectul plășei Oltenița, la fața locului, din care rezultă că locuitorii, din vechime, au posedat acele vii, fără nici un amestec din partea proprietarilor moșiei, pe care erau sădite, decât plata otașniței, că în virtutea dreptului lor de embaticari au făcut acte de proprietari, cum vânzări și daruri între dânșii, ca dovadă că locuitorii au plătit otașnița, au prezentat bilete înainte de legea rurală subscrisă de Dnii Danielescu; că Dnii frați Danielescu, n'au putut prezenta la anchetă decât trei învoeli separate, făcute în anul 1870 cu sătenii: G. Dan, I. Netezescu și Ilie Florea, prin care se obligă fiecare din acești trei locuitori a plăti anual Dlor proprietari de fiecare pogon de vie câte doi sau trei galbeni și numai pe un termen de trei ani.

Peste câțva timp Dl. Prefect printr'un alt raport sub Nr. 13224 dela 16 Octombrie, face cunoscut că locuitorii, după expirarea învoelii din 1869, au cules viile și unii dintr'înșii au dat Dlor Danielescu, otașnița din 20 vedre una, potrivit așezămintelor din trecut, că în fața acestor dări urmată doi ani consecutivi, Dsa a luat măsuri a ține lucrul în Statu-quo rămânând ca Justiția, unde se află procesul, să se pronunțe.

În urma acestui raport, Ministerul a dat ordinul No. 17420 la 6 Noembrie, acelaș an, de a menține lucrurile în marginele învoelilor, din 1872 motivând acest ordin pe faptul existenței unei învoeli care s'a practicat până la 1872 și pe prezentarea de către Dnii Danielescu a unor sentințe, prin care se condamnă locuitorii la îndemnizări, pentru neurmărire după învoeli.

Acum apropiindu-se culesul viilor, atât D-nii frați Danielescu, cât și locuitorii s'au prezentat din nou cu reclamațiuni, unii contra altora. Voind a mă informa cum s'a tranșat această chestiune, de către autoritățile locale, după ordinul Ministerului No. 17420, menționat mai sus, am cerut lămuriri Dlui Prefect și din raportul sub No. 12938 ce am primit dela Dsa, rezultă că ordinul No. 17420 din 6 Noembrie 1875 s'a comunicat subprefecturei de Oltenița toțmai la 19 Martie anul curent, adică după 4 luni și 13 zile, eă locuitorii în anul trecut, a dat otașniță pe care Dnii Danielescu s'au opus a o primi; stăruind ca această dare să li se facă în bani, după învoelile expirate în anul 1872 conform citatului ordin, iar pentru anii 1873 și 1874, chiar locuitorii au declarat, la cercetare că n'au dat nimic.

Acestea sunt Dl'or Miniștri, fazele diferite prin care a trecut chestiunea înaintea autorității Administrative, rămânând ca D-voastră să hotărâți dacă ordinul din urmă al predecesorului meu, trebuie respectat sau dacă se cuvine în urma învoeli locuitorilor cu Danielescu ce s'a pus în lucru p. anii 1870, 1871, 1872 ca Ministerul să revie din nou la acel ordin din anul 1875. Bazat pe circulara cu Nr. 16647 pun chestia în dezbatere, având de obiect opoziția locuitorilor, asupra dării prețului ale contractelor de învoeli. Pentru celelalte este cazul, după lucrările ce v'am înfățișat, să expuneți opinia D-voastră.

Cu această ocazie am onoare a anexa¹⁾ aci și copie după circularile Ministerului sub Nr. 13505 și 16647 din anul 1872, la care se referă ordinul No. 17420 din anul trecut 1875.

Șeful Diviziei,
Piersiceanu

Ministrul de Interne,...

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753 Ilfov 13 6, f. 47, 18, 49
Concept.]

198

Călărași, 7 Octombrie 1876

Mai mulți rezerviști și dorobanți din compania 11 Slobozia, reclamă că cu ocazia concentrării, recolta lor a rămas nestrânsă pe câmp și cer a se dispune strângerea ei, de către locuitorii respectivi. Rog dați-mi deslegarea Dv. în această chestiune.

p. Prefect-Ialomița, G. Periețeanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5173, f. 1.

¹⁾ Lipsesc din dosar.

București, 12 Octombrie 1876

Nr. 20.238

Domnule Ministru,

Răspunzând ordinului No. 18.917 am onoarea a vă comunica că în cât privește partea cea dintâi a telegramei Domnului Danielescu relativă la alegerile comunei Chirnogi, cu raportul No. 14.796, am înaintat D-voastre copie după încheierea comitetului permanent, prin care s'a casat alegerea și s'a dat ordine Subprefectului ca în virtutea Art. 45 din legea comunală să se facă o nouă alegere, iar în cât privește partea relativă la chestiunea otaștinei în urma raportului Subprefectului cu No. 5.974 după care am avut onoare a vă înainta copie, i-am dat ordin subprefectului să urmeze ca în anii trecuți, ținând cont și de dispozițiunile ordinului D-voastre cu No. 17.529 prin care se dispune ca vinul sau strugurii să nu se înstrăineze.

Nu cred de prisos a vă ruga și cu aceasta ocaziune Domnule Ministru să binevoiți a avea în vedere că butiile cu vin sunt expuse fiind în câmp liber, până la tranșarea chestiunii în Consiliul de Miniștrii.

Binevoiți, vă rog D-le Ministru a primi asigurarea prea distinsei mele considerații.

p. Director,
C. Dimitriu

p. Prefect,
Ionescu

[Rezoluție:] S'a prezentat D-lui Ministru și a răspuns a se atașa la dosar, afacerea fiind pendinte de Consiliul de Miniștrii.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adin., dos. Nr. 4.753 jud. Ilfov, f. 68.]

[Glodeanu,] 13 Octombrie 1876¹⁾

Domnule Ministru,

Domnul Ghiță Zissu, proprietarul moșiei Glodeanu-Săliștea, din Județul Buzău, plasa Tohani din păcatele și nefericirea noastră, în anul 1872 a arendat această moșie Dlor frați Garoflid; aceste persoane, în calitatea Dlor de arendași pe lângă exploatarea moșiei din an în an cu împrumuturi și mai cu deosebire în anul 1874, în lipsă de produse dându-ne și porumb, pentru hrana noastră, chila socotit pe 500 lei vechi, și în deaproape legături cu primarul respectiv, ne-au făcut pe zăpise datori mai mulți, pe 140 locuitori cu cifra fiecare de la 1500

¹⁾ Data înregistrării la minister.

lei vechi în sus. În actele ce posedă D. Garoflid, fiind solidari unul pentru altul și toți pentru unul, această clauză însă fără consimțământul nostru — se înțelege că am fost trădați de primarul nostru cu această clauză, iscălim acel act fără să știm ce iscălim, nu destul că ne obligă în acel act a plăti dobândă de cinci la sută, dar la fiecă sută de lei vechi, să-i muncim și câte un pogon cu desăvârșire, adică arat, grăpat, secerat și dus la arman, porumbul însă săpat și de două ori în curs de patru ani pe lângă alte rușeturi ce datorăm am muncit Dlui Garoflid, unii din noi, câte 15 și 20 pogoane, astfel că muncile noastre au rămas jos și noi am devenit în mizerie.

Domnule Ministru că cele ce declarăm până aci sunt toate adevărate și mai mult decât poate descrie cineva, dar aveți a vedea, ceva mai mult la vale, tot nenorocire pentru noi, Dnul Garoflid, după ce s'a văzut tare asupra noastră a început să ne constrângă, astfel că unii din noi, de voe de nevoe i-am vândut pământul dat nouă de legea rurală pentru veci și Dsa și l-a tras împrejurul satului nostru clădind pe dânsul binale și moară, astfel că noi voim să ieșim cu vitele din sat; suntem rău strămtorați de Dnul Garoflid și unii din locuitori, lăsându-și casele au și părăsit comuna.

Dnul Ghiță Zissu aflând despre toate acestea a refuzat a-i mai arenda moșia, dând-o altui arendaș. D. Garoflid acum văzându-se că nu mai poate fi stăpân pe moșie, prin influența sa către autoritățile respective din Județ, cere ca deodată să fim achitați de Dsa; unii din locuitori vinde produse, vite, ce are și Dsa refuză primirea banilor, sub cuvânt că este o lună de când ne-a trecut termenul și că locuitorii mai întâi să iasă a-i face arătură; care însă din locuitori vede că a pierdut vitele și n'au cu ce să-i facă arătură, aceluia le ridică bucatele, le pune în magazia D-sale, le ia pământul pe câte cinci și zece ani, cu chirie pogonul pe 12 lei și noi să fim datori a le plăti la Stat.

Toate acestea nu le face în baza vreunei sentințe și numai prin Dl. Subprefect care de vreo zece zile cu toți călărașii Dsale și-a făcut reședința în comuna noastră dând tot concursul Dlui Garoflid.

Domnule Ministru, astăzi actele de le are Dnul Garoflid din partea noastră sunt sfinte pentru Dsa mai cu seamă că sunt făcute de un frate al Dsale ce este doctor în drept.

Ceeace voim noi și alergăm la milostivirea Domniei Voastre este ca să numiți o anchetă justă și nu oameni de ai districtului, adică oameni ai administrației, căci ne temem să nu fie una cu Dl. Garoflid — și numai atunci s'ar vedea prin ce excocherii un locuitor a devenit dator cu două și trei mii de lei și cum li-se ridică bucatele și li-se ia pământul forțat și cu ajutorul administrației.

Dacă s'ar putea să ne vindem totul în termen de șase luni și să-l achităm fiecare de banii ce avem să-i dăm, numerar; să fim scutiți de munca, ce pretinde să-i facem și de acum înainte ca în trecut, precum și pământul să ni-l lase a-l munci pe seama noastră nu a Dlui.

Primiți vă rugăm asigurarea considerațiunii noastre.

+ Stan Răzor	+ Nic. Dobre	+ Șerban Nistor
+ Nancu Nistor	+ Ghiță Borcan	+ Neagu Gheorghe
+ Ion Voicilă	+ Toma Anghel	+ Ștefan Mihai
+ Radu Sava	+ Radu Vasile	+ Dobre Sara
+ Toader Grigore	+ Ioniță Voicu	+ Stoica Nistor
+ Tudor Stan	+ Radu Nistor	+ Tache Mitu
+ Ionița Cojocaru	+ Neagu Radu	+ Marin Mihai
+ Nicula Joițu	+ Stoica Nistor	+ Dumitru Lupa
+ Oprea Neagu	+ Nicula Nistor	+ Răoucanu Borcan
+ Nistor sin Nistor	+ Iancu Nistor	

[Rezoluție:] Se va comunica Dlui Prefect care se va invita ca Domnia Sa singur să facă anchetă în fața locului și dacă se vor dovedi adevărate acestea, pe de o parte să ceară imediat destituiră sub prefectului iar pe de alta să-mi raporteze ca să fac să se ia măsurile cuvenite cu purtarea culpabililor.

Vernescu

Rezoluție: Se va ruga Dnul Ministru să binevoiască a delega pe Dnul Director, căci subsemnatul nu pot lipsi dela consiliul gen.

Prefect,
G. E. Filipescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 286, 287 și 302.]

201

Oltenița, 18 Octombrie 1876

Dela 14 curent și până azi 18, ordinele D-lui Prefect și Subprefect. administrative, sunt legale mai cu seamă cel din urmă No. 6.247 care regulează ca buțiile să se asigure în comună să nu fie liberi a le înstrăina până la decizia Onor. Consiliului de Miniștrii și părțile interesate să fie liniștite, însă buțiile se înstrăinează din aceasta suntem neliniștiți; ordinul nu se e ectuează; noi de patru ani ne vedem expropiați chiar după ordinele legale dar neefectuate la fața locului. Rog ordonați cele de cuviință.

Danielescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4.753 Ilfov 13 6, f. 69. Telegramă.]

202

București, 20 Octombrie 1876

Nr. 9061

Domnule Ministru,

Adesea ori primesc cereri de a se înmulți călărăși ce sunt dați în serviciul Administrativ sub cuvânt că numărul lor este cu totul insuficient, pentru diversele trebuințe ale administrației.

Am căutat întotdeauna a mă informa exact asupra felului, serviciilor la care acești oameni sunt supuși de Domnii Prefecți și de cauzele ce produc, această insuficiență și am văzut că principala cauză a neajungerii numărului călărașilor este că ei sunt întrebuințați și la alte servicii decât acelea fixate lor prin legile și regulamentele militare. Astfel Călărașii sunt întrebuințați a transporta corespondență particulară sau oficială, fără urgență, sunt luați de Dnii Prefecți și Subprefecți pe scaunul trăsurii și în cursele Dlor particulare și că rare ori numărul lor este insuficient din cauza serviciului reglementar.

Pentru că atât mijloacele bugetare, nu permit a mări numărul călărașilor ce se aduc în serviciu cât și pentru a pune capăt relei întrebuințări a acestor oameni, deși consacrat poate printr'un vechi obicei și ținând cont de spiritul legii de recrutare care nu impune serviciu obligator tuturor tinerilor, decât pentru serviciul militar, vin a cere concursul Dvs. rugându-vă a da instrucțiunile ce veți crede mai nemerite, ca Dnii Prefecți și Subprefecți să nu întrebuințeze Călărași decât numai în serviciu pur de Jandarmerie și care este fixat prin regulamentul Călărașilor din anul 1875 publicat în M. Oficial Nr. 210 din 24 Sept. 1875 pe care trebuie să le aibă totdeauna în vedere, neabuzând niciodată de facultatea ce le este lăsată de acest regulament, adică de a însărcina pe călărași cu transportul corespondenței oficiale urgente, căutându-se a se înființa un serviciu deosebit pentru acest scop, cu mijloacele de care dispun Județele.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

p. Director de serviciu,
Maior Băicoianu

Ministru,
Col. Slăniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 532.]

203

Dorohoi, 21 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

Primind ordinul Dv. Nr. 19008, relativ la facerea apelului la sentimentele de generozitate ale locuitorilor de prin comunele rurale ale acestui Județ, pentru strângerea recoltei rămase după Călărași, Dorobanții și rezerviștii chemați în concentrare, pentru manevrele de toamnă, am onoare respectuos a vă răspunde, Domnule Ministru, că subscrisul, îndată după plecarea rezerviștilor și a soldaților armatei teritoriale a dat ordinele convenite subprefecților și primarilor comunali, adunându-i pentru acest scop la reședința prefecturii și profitând de ocazia recrutării, la trecerea mea prin mai multe comune, am putut constată că s'au și pus deja în aplicație măsurile luate pentru strângerea recoltelor rămase după acei soldați.

255

Cele ce preced vi le supun cunoștinței Dv. spre știință și cea din parte-vă regulă.

Binevoiți vă rog, D-le Ministru, a primi asigurarea prea osebitei mele considerații.

Prefect,
D. P. Moruzi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5173, f. 8 și v.]

204

București, 27 Octombrie 1876

Nr. 28.941

MINISTERUL FINANTELOR

Circulara Ministerului de Finanțe, către d-nii prefecți de Județe, pentru împrăștierea pe moșiile Statului a însurățeilor și celorlalte categorii de săteni în drept, conform Art. 5 și 6 din legea rurală.

Domnule Prefect,

Am onoare a vă trimite în alăturare instrucțiunile întocmite pentru aplicarea părții din legea rurală, relative la împrăștierea pe moșiile Statului a însurățeilor și celorlalte categorii de săteni în drept, conform art. 5 și 6 din zisa lege, rămase neaplicate până acum.

Sunt 12 ani, de când acești săteni, așteaptă aducerea la îndeplinire a dreptului ce li s'a recunoscut prin lege.

Este dar o chestiune de echitate și de datorie pentru Guvern de a face ca prescripțiunile legii să se îndeplinească și că acești săteni să ajungă a se bucura de dreptul lor, fără amânare.

Vă rog dar, d-le prefect, a vă ocupa de punerea în lucrare a dispozițiilor cuprinse în instrucțiunile alăturate, cu activitatea și interesul, ce se datorează acestei chestiuni importante, astfel că punerea în posesie a sătenilor pe locurile, la care au drept, să fie săvârșită în cel mai scurt timp posibil. Veți constitui de îndată comisiunea înființată prin Art. 1 din instrucțiuni, adresându-vă la comitetul permanent ca să delege pe membrul numit din parte-i și invitând pe primarii comunelor rurale a veni pe rând în comisiune, la zilele ce le veți fixa chiar acum pentru fiecare, astfel ca comisiunea să înceapă a funcționa de îndată și să lucreze fără împiedicare.

Mă veți înștiința îndată prin telegrame despre constituirea comisiunii, și-mi veți raporta pe fiecare săptămână de mersul lucrării, adică, pentru câte comune s'au săvârșit constatările în cursul săptămânei; iar după terminarea constatărilor pentru câte comune s'a săvârșit executarea împrăștiării pe fața pământului.

Orice cerere de deslegări mi le veți prezenta prin organul administrației domeniilor, care este însărcinată cu executarea acestei dispoziții a legii rurale.

Administrația domeniilor vă va trînite formularele de imprimare trebuitoare, listă de numărul pogoanelor de pământ disponibile pe fiecare moșie a Statului și toate lămuririle necesare.

Nu trebuie a pierde din vedere, Dle Prefect, că oricât de vie este dorința obștească de a vedea așteptările atât de legitime ale acestor săteni realizate, este însă de datoria noastră a veghea ca interesul Statului să nu fie pe nedrept sacrificat. De aceea onorabila comisiune să aibă în vedere ca lucrările de constatare să se săvârșească cu o scrupuloasă exactitate, spre a nu se introduce în lista sătenilor în drept a se împroprietări pe moșiile Statului și persoane, care fără drept s'ar încerca a se strecura printre aceia cărora singuri, legea le-a recunoscut asemenea drept.

Domnule Prefect, punerea în lucrare a împroprietării acestor săteni, trebuind a se face în mod de a se îndeplini totdeodată pe cât cu putință și o mare nevoie de Stat a țării împopularea moșiilor nelocuite, urmează a dirija această lucrare, spre a ajunge la rezultatul de a se înființa comune noi pe moșiile Statului, mai cu seamă în părțile de câmp, care sunt mai mult lipsite de locuitori.

Voind a prezenta de urgență Corpurilor Legiuitoare un proiect de lege pentru organizarea acestei măsuri, v'am rugat, în interesul studierii acestei chestiuni, a propune Consiliului Județean, ca să chibzuiască și să dea socotința sa, care ar fi în acel județ moșiile Statului și locurile cele mai potrivite pentru înființarea de comune noi.

Veți pune în vedere Onor. Consiliului Județean a însoți avizul său de toate observațiile ce ar crede de trebuință și că prin proiectul de lege ce voi prezenta Camerelor, voi propune în considerația nevoiei de a se împopula părțile de țară lipsite de locuitori a se acorda asemenea înlesniri și scutiri în favoarea locuitorilor ce vor primi a forma comune noi pe moșiile ce se vor determina pentru aceasta.

Primiți, d-le Prefect, încredințarea prea deosebitei mele considerațiuni.

Nr. 28941

Ministrul Finanțelor,

I. C. Brătianu

[Acte și Legiuri privitoare la chestiunea țărănească — Radu Rosetti, Seria II, vol. II, partea I p. 380, 381, 382.]

Anexă la doc. Nr. 204

27 Octombrie 1876

INSTRUCȚIUNI

pentru aplicarea Art. 5 și 6 din legea rurală.

Art. I. — Se înființează în fiecare județ o comisie compusă din: prefectul Județului, un membru al comitetului permanent și primarul fiecărei comune

rurale, constituindu-se astfel comisiunea în lucrare, pentru fiecare comună, cu primarul acelei comune.

Această comisiune va lucra, sub președinția prefectului. Secretarul comisiunii va fi secretarul comitetului permanent.

Art. II. — Însărcinarea comisiunii este:

a) De a completa constatările și a încheia tabelele definitive pentru sătenii în drept a se împroprietări pe moșiile Statului.

b) De a aduce la îndeplinire, în urma acestor constatări împroprietărirea pe moșiile Statului, după dispozițiunile de mai jos.

Art. III. — Conform art. 5 și 6 din legea rurală, sunt în drept a se împroprietări pe moșiile Statului:

a) Sătenii agricultori, care la promulgarea legii rurale, s'au aflat avînd numai casă și grădină în sat, fără a fi fost în stare de clăcași și prin urmare, n'au avut drept a primi locuri de hrană pe moșia unde locuiau, rezervându-li-se prin Art. 5, dreptul de a se împroprietări pe moșiile Statului.

b) Sătenii foști clăcași, cărora din două treimi ale moșiilor unde s'au aflat la epoca aplicării legii rurale în 1864 și 1865, nu li s'au putut împlini întinderea locurilor legiuite și care au rămas neîmproprietăriți pe acele două treimi, spre a se strămuta pe moșiile Statului.

c) Însurățeii (spornici) dela epoca dinaintea promulgării legii rurale, adică din anul 1863 și 1864 cărora până la promulgarea legii nu li s'a fost dat încă locurile legiuite.

d) Sătenii, care la promulgarea legii rurale în 1864, se aflau sub steaguri (Jurnalul Consiliului de Miniștri din 7 Octombrie 1864, după care aceștia se socotesc în rîndul însurățeilor și că astfel li s'a rezervat dreptul a li se da locuri pe moșiile Statului, potrivit Art. 6 din legea rurală).

Despre constatări și formarea tabelor de împroprietărire

Art. IV. — Se va forma pentru fiecare comună în parte tabele de împroprietărire, după formularul alăturat, cuprinzînd numărul și numele sătenilor în drept a se strămuta pe moșiile Statului și numărul pogoanelor, ce fiecare voește a cumpăra, precum și suma despăgubirii cuvenite Statului, socotit câte 5 galbeni pogonul.

Fracțiunile de pogon sau numărul de prăjini vor fi înlăturate.

Art. V. — Comisiunea, compusă pentru fiecare comună cu primarul acelei comune, va săvârși lucrarea de constatare a celor în drept, avînd în vedere următoarele:

a) Baza tuturor constatărilor va fi tabela lit. A. formată de comisiunea de plasă, înființată la epoca punerii în aplicare a legii rurale din 1864 și 1865 și compusă din delegatul proprietarilor, delegatul comunelor și delegatul fiscului. Prin această tabelă lit. A. s'a constatat atunci și lămurit toate categoriile de locuitori aflați la acea epocă în sate; s'a constatat prin urmare:

Și pe sătenii agricultori care atunci se aflau, având numai casă și grădină.

Și pe acei clăcași, care din douătreimi ale moșiilor, unde se aflau locuind, neputându-li-se împlini pământurile legiuite, au rămas atunci neîmproprietăriți, spre a se strămuta pe moșiile Statului.

Aceste două categorii de locuitori au trebuit, deosebit de tabela generală lit. A. a se înscrie de acea comisiune de plasă într'o tabelă specială lit. B.

Această tabelă lit. B., va servi de dovadă dreptului locuitorilor prevăzuți în Art. 5 și 6 din legea rurală.

Comisiunea va examina dar și va constata în procesul ei verbal de lucrare pentru fiecare comună, dacă tabela litera B. s'a format odată cu tabela litera A. de către comisiunea de plasă din 1864—65, sau dacă s'a omis a se forma tabela litera B.

Acolo unde există tabela litera B. ea se va lua de temeii pentru a se înscrie pe toți sătenii cuprinși întrânsa, în tabela de împrumțărire ce comisiunea este însărcinată a forma, scoțându-se din ea acei care nu ar mai voi a uza de dreptul de a se strămuta pe moșiile Statului și acei care nu ar mai fi în viață, dacă văduvele lor, având copii, nu ar voi a uza ele de acest drept.

b) Acolo unde s'a omis a se forma tabela litera B. de către Comisiunea de plasă din 1864—65, unde în lipsă de aceasta, s'a format o tabelă litera B în anul 1873, de către comisiunile înființate în urma circulării Ministerului de Finanțe cu No. 16.132 din 20 Iunie 1873 (care tabelă se află în arhiva comitetului permanent.)

Comisiunea va controla și verifica această tabelă prin mijlocul tabelcii litera A, a comisiunii de plasă din 1864 și 1865, spre a lua următoarele încredințări:

Dacă numele sătenilor din tabela litera B., din 1873, figurează în tabela litera A., din 1864 și 1865, fie în categoria de săteni, având numai casă și grădină, fie în categoria de clăcași de pe moși strâmte, unde din două treimi nu li s'a putut împlini pământurile legiuite și că astfel au rămas neîmproprietăriți pe acele moși, spre a se strămuta pe moșiile Statului.

Cu ajutorul acestui mijloc de constatare, comisiunea va revizui tabela litera B., întocmită în 1873 și va trece în tabela de împrumțărire pe acei, care se află în aceste două categorii de săteni.

c) Pentru însurăței, dreptul lor se va proba prin actele de căsătorie care se vor prezenta comisiunii în original, sau lipsind originalul, în copie legalizată de primărie, extrasă din codicile bisericilor din anii 1863 și 1864. Notarii comunelor vor fi însărcinați a ajuta pe acești săteni în scoaterea copiilor după actele de căsătorie.

d) Sătenii, care la promulgarea legii rurale se aflau sub steaguri, vor dovedi poziția lor cu actele de eliberare din oaste. Pentru aceștia nu se cere a fi fost trecuți în tabela litera A. din 1864 și 1865.

e) Prefectul, prin autoritatea comunală, va da în cunoștință locuitorilor, cari au făcut declarațiune înaintea comisiunii de plasă din 1864 și 1865 și a celui din 1873, că vor a se așeza pe moșiile Statului, aceia adică, care sunt trecuți în listele încheiate de acele comisiuni pentru fiecare comună, invitându-i a se prezenta la comisiune, ei înșiși sau prin delegat din parte-le.

Vor fi invitați asemenea a se prezenta la comisiune și toți acei săteni, care s'ar crede în drept a se împroprietări dar cari, din orice împrejurare, n'au fost trecuți în tabela lit. B întocmită în 1864, 1865 sau în cea din 1873.

Primindu-se cereri în cazul din urmă, comisiunea le va verifica tot prin mijlocul tabelii litera A. a comisiunii de plasă din 1864 și 1865 și găsindu-i înscriși în această tabelă, la una din categoriile prevăzute de Art. 5 și 6 din legea rurală, fi va trece pe aceștia în tabela de împroprietărire.

Art. IV. În acest mod comisiunea va completa și încheia tabela definitivă de numărul și numele celor în drept a se așeza pe moșiile Statului.

Această tabelă se va face pentru fiecare comună în parte.

Un proces-verbal de lucrare se va încheia pentru fiecare comună.

Aceste acte se vor face în două exemplare: unul pentru administrația domeniilor, celălalt pentru comitetul permanent.

Art. VII. — Tabelele încheiate și Procesele-Verbale împreună cu dosarul de actele justificative, se vor trimite de d-l prefect administrației domeniilor îndată ce va fi săvârșită lucrarea pentru comunele dintr'o plasă.

Despre executarea împroprietării

Art. VIII. — După săvârșirea tabelelor definitive, comisiunea întrunită și cu inginerul sau un alt delegat al administrației domeniilor, având în vedere lista pământurilor disponibile pe moșiile Statului și împrejurările locale, va face, după formularul alăturat, repartiția numărului sătenilor a se așeza pe fiecare moșie, povățuindu-se într'aceasta de dispozițiile cuprinse în Art. 10 și 11 de mai jos. Acest proiect de repartiție se va prezenta administrației domeniilor.

Art. IX. — După ce se vor observa tabelele definitive de către administrația domeniilor și se va stabili de către dânsa numărul pogoanelor ce urmează a se da sătenilor în drept, pe fiecare din moșiile ce se vor hotări pentru aceasta, comisiunea va păși la executarea împroprietării pe fața pământului, însărcinând cu această lucrare pe inginerul administrației domeniilor, membrul comitetului permanent și primarul din localitatea fiecărei moșii. Această comisiune întrunită la fiecare din moșiile determinate, va alege partea din moșie, unde se va chibzui a se da locuitorilor, ținându-se pe cât cu putință, seamă și de împrejurările moșiei, și-i va pune în posesiunea pământurilor cuvenite. Inginerul administrației domeniilor va delimita și prețui partea de moșie dată în proprietatea locuitorilor.

Prefectul, prin autoritatea comunală, va încunoștiința pe locuitorii în drept, despre numele moșiei unde urmează a fi împroprietăriți și despre termenul regu-

lat pentru mergerea comisiei la fața locului, invitându-i ca la ziua hotărârlă să se prezinte la acea moșie ei înșiși sau un delegat din parte-le spre a fi față la lucrarea comisiei, și a-și primi pământurile în stăpânire. Această înștiințare se va face atât prin publicație în fiecare comună, cât și personal fiecărui sătean, înscris în tabela definitivă, care va fi invitat pentru aceasta la cancelaria Primăriei, unde va subscrie într'un proces-verbal, ce se va încheia de primar, că a auzit încunoștiințarea.

Acest proces-verbal, completat pentru toți cei în drept se va trimite prefecturii.

Art. X. — Sătenii în drept, care se află locuind chiar pe moșiile Statului, se vor împroprietări pe însăși aceste moșii, dându-li-se locuri pe cât cu puțință alătura cu pământul celorlalți locuitori, afară de cazurile unde va fi a se forma comune noi.

Deasemenea sătenii în drept, locuitori în comune vecine cu moșii de ale Statului, sau în apropiere de acestea se vor împroprietări pe aceste moșii, avându-se în vedere de a se așeza de preferință pe acele din moșii, care sunt mai lipsite de locuitori.

Art. XI. — Ceilalți locuitori în drept, de pe moșiile particulare se vor împroprietări pe moșiile Statului, ce se vor hotări pentru înființarea de comune noi.

Art. XII. — Moșiile Statului, pe care urmează a se înființa comune noi se vor determina de administrația domeniilor. În acest scop, se va prezenta de urgență corpurilor legiuitoare un proiect de lege, în urma avizelor și a consiliilor județene, care vor fi consultate în sesiunea ordinară actuală asupra locurilor celor mai potrivite pentru formare de comune noi în diferite județe, mai cu seamă în părțile țării, care sunt mai mult lipsite de locuitori.

Dispozițiuni diverse

Art. XIII. — Nu se va putea da unei familii mai mult de 12 pogoane sau 5 fălci.

Art. XIV. — Nu se va atinge a treia parte a moșiei, rezervată arendașilor prin contracte.

Se exceptează dela această regulă generală, moșiile acelea, care se vor determina pentru formarea de comune noi, în părțile de câmpii, care sunt mai mult lipsite de locuitori, unde în considerația interesului de a se înființa comune noi administrația va trata cu d-nii arendași, a se ocupa oricâtă întindere de moșie.

Art. XV. — După punerea sătenilor în posesiunea pământurilor cuvenite comisiunea dela fața locului, compusă din membrul comitetului permanent, inginerul administrației domeniilor și primarul comunei în cuprinsul căreia se află moșia, unde s'a aplicat împroprietărirea, va încheia pentru fiecare moșie

un act, în care se va specifica numărul locuitorilor împroprietăriți, numărul pogoanelor s'au fâlcilor date fiecăruia și delimitarea părții de moșie, pe care au fost puși în posesiune. Acest act se va întocmi în trei exemplare: unul pentru cancelaria primăriei locale, al doilea pentru comitetul permanent și celălalt pentru administrația domeniilor.

Din partea locuitorilor din fiecare comună, ce se vor împroprietări, comisiunea va lua declarație legalizată, că a primit în stăpânire pământurile date, Aceste declarațiuni se vor trimite administrației domeniilor, spre a-i servi la debitarea comunelor cu sumele convenite Statului ca despăgubire dela locuitorii împroprietăriți.

Art. XVI. — Administrația domeniilor va libera fiecărui locuitor împroprietărit un titlu provizoriu de proprietate, care după răspunderea câștigului din urmă, se va preschimba cu un titlu definitiv.

Ministrul Finanțelor,
I. C. Brătianu

[Acte și Legiuiri privitoare la Chestiunea Tărănească — Radu Rosetti. Seria II vol. II, partea I, p. 382 387.]

205

București, 4 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Comandantul Diviziei a 3-a terit. militară prin raporturile No. 6.500 și 6.502, arată că soldații concentrați din comunele Vadul lui Isac, Manta, Crihara Roșu, Zaveresti, Baurei Moldoveni, Costangalia și Chioselia Mică din plasa Costangalia, districtul Cahul și comunele Țiganca, Boroganii, Carclia Nouă, Cârpești și Șomalia din plasa Tigheciu acel district, au reclamat că după știrile ce au primit dela părinți și rude, păpușoiul lor pe lângă că nu s'a cules, intră vite'n el și-l mănâncă și astfel se pierde munca lor, căci primarii zișelor comune nu au luat nici o dispozițiune pentru strângerea muncii lor

Având onoare a comunica D-v acestea, vă rog D-le Ministru să binevoiți a da ordinele convenite pentru strângerea muncii după câmpuri a dorobanților, călărașilor și rezervelor concentrate de către comune după cum am avut onoare a vă ruga și prin adresele No. 8706, 9181 și 9266 din anul curent și după cum s'a urmat și anii trecuți.

Primiți vă rog, D-le Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerații.

p. Ministru . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5173, f. 34.]

[Oltenița,] 23 Noembrie 1876 ¹⁾

Domnule Ministru,

De către D. Meitani avocatul unor locuitori, ce cu învoeli între ambele părți au muncit vîi pe proprietatea noastră și a căror învoială a expirat la finele anului 1872 după care ceilalți locuitori în No. de peste 600 recunoscând dreptul nostru, care s'au învoit; parte însă din ei, ca 50 care au angajat numitul avocat n'au mai voit (și aceasta după mai multe intrigi ce li s'a făcut de unii, alții, reclamând neconținut pe calea administrației, de unde n'au putut căpăta decât a îndemniza proprietatea a respecta învoelile, cel din urmă ordin ministerial No. 17.420 li s'a dat ca să urmeze cu plata învoelii lor, expirată la 1872 către Domnii proprietari (elaborând asemenea ordine și în alte comune) iar nemulțumindu-se să reclame pe calea justiției, singura competentă a regula alte cereri ce cred că vor avea dreptate în proprietate străină, căreia administrația nu poate decât a ține statu-quo în dreptul îndemnizării proprietății.

Locuitorii deși s'au pus pe calea justiției, dar nu încetează de a vă reclama și Domniei Voastre neconținut.

Vă rog Domnule Ministru dați un ordin ca pe câtă vreme se află pe calea justiției, până își vor căpăta ceiace cred, proprietatea noastră care nici de ei nu se neagă trebuie respectată a o îndemniza în modul în care ei s'au găsit la iscărea neînțelegerii între ambele părți, adică îndemnizarea învoelii anului 1872.

Domnule Ministru plătim de trei ani neconținut fonciera viilor și toate dările tiscale pentru această mică a noastră proprietate aproape de 4000 franci pe an, și noi dela acești locuitori n'am luat vreun ban. Mare nedreptate Domnule Ministru și credeți că răul este destul de mare și pentru locuitori fiindcă neîndemnizând proprietatea 4 ani și mai mergând asemenea alți 4 ani apoi la timp proprietatea tot o să-și primească dreptul ei, dar locuitorii fiind împovărați cu 8 și 10 ani o să-și vîndă boii; nu lăsați în rătăcire, Domnule Ministru nici pe locuitori nici pe proprietari a plăti dări fiscale și a nu se îndemniza după proprietatea lor care nu se neagă de locuitori prin toate petițiile lor.

Primiți Domnule Ministru, încredințarea osebitei mele stime și respectul ce vă păstrez.

Niță G. Danielescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753 Ilfov, f. 74.]

¹⁾ Data înregistrării.

București, 26 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Consiliul Miniștrilor în ședința sa dela 25 Noembrie curent, luând în deliberare referatul Domniei Voastre sub No. 17.952 relativ la chestiunea dintre D.D. Frații Danieleştii proprietari în Chirnogi Județul Ilfov, cu locuitorii ce au vii pe acea proprietate în privința dărilor către proprietate a dat rezoluția următoare:

Având în vedere referatul D-lui Ministru de Interne;

Având în vedere natura afacerii expusă Consiliului;

Consiliul se declară necompetent d'a decide în asemenea materie.

Subscrisul are onoarea d'a comunica Domniei Voastre această rezoluție, înapoiindu-vă și anexele referatului în număr de trei;

Primiți vă rog, Domnule Ministru asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

p. Secretarul Gl.,
N. Duncan

Președinte
I. C. Brătianu

[Rezoluție:] Să se scrie D-lui Prefect, înaintându-i-se rezoluția Consiliului de Miniștri împreună cu referatul subsemnatului că, Consiliul de Miniștrii declarându-se incompetent din cauza materiei și naturii afacerii, adică din cauza incompetenței Administrației în această chestiune, toate ordinele administrative date spre regulare să fie revocate și prin urmare considerate ca nule și neavenite, rămânând părților dreptul de a se adresa la autoritățile competente atât pentru regularea posesiunii cât și pentru rezolvarea definitivă a diferendelor iscate între ele.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753. Ilfov 13/6, f. 73.]

București, Noembrie 1876

Supunând în deliberarea Onor. Consiliului de Miniștrii chestiunea relativă la neînțelegerile dintre frații Danielescu proprietari din Chirnogi, acel județ și locuitorii ce au vii pe acea proprietate, Onor Consiliul prin rezoluția pusă pe referatul meu sub No. s'a declarat necompetente din cauza materiei și a naturii afacerii, adică din cauza incompetenței administrației în această chestiune,

Subscrisul dar, transmițând Dvs. cu această copie după menționatul referat dimpreună cu rezoluția pusă pe dânsul, vă fac cunoscut, Dle Prefect, că toate ordinele administrative date spre regularea acestei afaceri sunt revocate și prin urmare considerate ca nule și neavenite, rămânând părților dreptul de a se adresa la autoritățile competente atât pentru regularea posesiunii cât și pentru rezolvarea definitivă a diferendelor iscate între ele.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753 Ilfov 13/6, f. 77.]

INDUSTRIE, TRANSPORT, COMERȚ, CREDIT

209

PRINCIPALELE ARTICOLE DE EXPORT ROMÂNESC ÎN ANUL 1874

Numirea obiectelor exportate	1874	
	Valoarea	% din totalul general
	L e i	
<i>I. Producte agricole</i>		
1. Grâu	46.995.402	34,89
2. Porumb	23.555.687	17,48
3. Secară	3.035.340	2,25
4. Orz și ovăz	21.386.165	15,88
5. Meiu și hrîșcă	101.771	0,07
6. Rapiță	1.558.050	1,16
7. Fasole	218.005	0,16
8. Semințe de in	276.136	0,20
9. Alte semințe și cereale	110.263	0,08
10. Legume	136.574	0,10
11. Făină de grâu	698.337	0,52
12. Făină de porumb	143.400	0,11
13. Fructe).....	516.404	0,38
Total	98.731.534	73,29
<i>II. Animale și produse animale</i>		
1. Cai, boi, bivoli, asini	7.458.585	5,54
2. Oii, capre, miei, iezi	1.871.122	1,39
3. Porci	4.605.161	3,42
4. Alte animale și pasări	28.893	0,02
5. Produse animale alimentare ²⁾	2.051.325	1,52
6. Piel, păr, etc.	3.890.716	2,80
7. Lânuri	6.343.884	4,71
8. Pescării	527.305	0,39
Total	26.741.601	19,85
<i>III. Lemnării</i>		
1. Lemnării de construcții	1.310.982	0,97
2. Alte lemnării și fabricate din lemnării	704.052	0,52
Total	2.015.034	1,49

¹⁾ Fructe afumate, opărite, uscate și proaspete.

²⁾ Cărnuri proaspete, preparate, cârnățarie, vânat-uri, lapte, unt, ouă, miere, brânzeturi.

(urmare)

Numirea obiectelor exportate	1874	
	Valoarea	% din totalul general
	Lei	
IV. Materii minerale și derivate		
1. Păcură	938.386	0,70
2. Sare	784.143	0,59
3. Petrol	1.356.196	1,01
4. Alte materii minerale	20.203	0,01
Total	3.090.018	2,29
V. Băuturi		
1. Vinuri	353.430	0,26
2. Spirtoase	7.181	—
3. Alte băuturi	20.783	0,02
Total	381.394	0,28
VI. Diverse alte articole		
	3.754.237	2,80
Total general	134.713.818	100,—

[C. I.: Băicoianu, *Istoria Poliției Noastre Vamale și Comerciale*, 1871 — 1902. Vol. I, Partea II, Anexa I].

210

PRINCIPALELE ARTICOLE ALE IMPORTULUI ROMÂNESC ÎN ANUL 1874

Nr. cu- rent	Insemnarea articolelor	1874	
		Valori	% din totalul general
		Lei	
1	Încălțăminte și lucrări de selar, curelar, cuferar ..	3.403.370	2,77
2	Țesături de lână, ceaprazuri și panglicărie	7.341.307	5,98
3	Vestimente confecționate și rufărie	6.023.440	4,90
4	Țesături de bumbac fine	—	—
5	Piele tăbăcite	3.279.596	2,67
6	Zahăr rafinat și brut	4.668.123	3,80
7	Torturi de bumbac	2.378.915	1,94
8	Lemne de construcții	1.481.019	1,20
9	Cărbuni de pământ	497.117	0,40
10	Țesături de bumbac semi-fine	—	—
11	Lucrări de păslă și păslă	113.714	0,09
12	Lucrări de lemn fine	788.901	0,64
13	Împletituri (bonetărie) de lână	5.031.252	4,10
14	Ralluri de fer și oțel	720.473	0,59
15	Hârtie de orice fel afară de cea de lux și ordinară ..	1.391.698	1,13
16	Untdelemn	1.957.122	1,59
17	Mercerie comună	—	—
18	Tutunuri	3.976.645	3,24
19	Țesături de diferite textile (abaca, iută, aloes) ordi- nare	—	—
20	Cafea crudă	1.509.267	1,23
21	Obiecte de fier sau oțel comune, simple, spoite, smăl- țuite, nepolite	—	—
22	Țesături de bumbac ordinare	—	—
23	Obiecte de piele combinată sau nu cu alte materii, afară de mătasă, etc.	—	—

Nr. cu- rent	Insemnarea articolelor	1874	
		Valori	% din totalul general
		Lei	
24	Lucrări de lemn extra fine: mobile tapisate, lucrări sculptate, etc.....	—	—
25	Bijuterii de aur, platină	—	—
26	Instrumente agricole	818.077	0,67
27	Tinichea în fier și table, cositorie, arămuite, zincuite etc.	—	—
28	Impletituri (bonetărie) de bumbac.....	614.021	0,50
29	Chibrituri	742.159	0,60
30	Fontă și fier brut	2.712.061	2,21
31	Uleiuri vegetale de tot felul	495.597	0,40
32	Cai	1.035.052	0,84
33	Blăni (piei cu blană pregătite sau nu)	—	—
34	Mașini agricole, industriale și părți și accesorii de mașini	10.633.877	8,66
35	Orez	1.124.649	0,91
36	Petrol rafinat și brut și uleiuri și unsoari minerale	21.968	0,02
37	Pește proaspăt, sărat uscat, afumat.....	2.455.536	2,00
38	Ciment și plăci de ciment, var ordinar și hidraulic, ipsos, cretă	531.054	0,43
39	Lucrări de lemn ordinare	—	—
40	Fier în table negru sau laminat.....	295.095	0,24
41	Stofe de mătase amestecată cu alte textile, fără fire de aur, etc. ceaprazările și panglicările....	—	—
42	Teșături de bumbac extra fine, tuleri, dantele și broderii de bumbac	—	—
43	Făină de grâu	278.798	0,22
44	Portocale, lămâi, chitre, rodii, smochine, stafide, migdale	1.386.075	1,13
45	Piroane și cuie de fer, cuie de sârmă.....	—	—
46	Obiecte de aramă, vopsite sau vernisate, cizelate sau nu, aurite sau nu, etc.	—	—
47	Preparațiuni farmaceutice	555.714	0,45
48	Șurupuri de fer și oțel	—	—
49	Grâu	407.215	0,33
50	Obiecte de fier și oțel semi-fine	—	—
51	Pietre brute comune pentru construcții, pietre brute de moară și lespezi pentru pavagiu	150.400	0,12
52	Obiecte de fer și oțel comune, nespăite, nesmălțuite, nepolite	—	—
53	Tauri, boi, bivoli, vaci, mânzați	501.658	0,41
54	Fier în sine pentru roate	—	—
55	Articole de modă	123.530	0,10
56	Fierărie groasă (grinzii de fier, etc.)	—	—
57	Otgoane și frânghii de cânepă, in, etc.	—	—
58	Hârtie de lux	—	—
59	Lumânări de stearină	649.277	0,53
60	Trăsuri fără arcuri	425.309	0,35
61	Sticlă de geamuri în culoare naturală, negravată, nezugrăvită	—	—
62	Torturi de lână de orice fel vopsite sau nevopsite	36.887	0,03
63	Acid nitric, potasă, carbonat și bicarbonat de potasă, oxid de plumb, etc.	116.750	0,08
64	Măslina în butoaie, sărate sau în saramură	385.044	0,31
65	Obiecte de fontă ornamentate	—	—
66	Hârtie, carton ordinar, și pastă de hârtie	—	—

Nr. cu- rent	Insemnarea articolelor	1874	
		Valori	% din totalul general
		Le i	
67	Ozocherită, parafină și ceresină	—	—
68	Spirtoase distilate	638.827	0,52
69	Pânză de cânepă sau in, simplă, înalbită sau vâp- sită de orice cantitate.....	—	—
70	Sfoară, căpestre de in, cânepă, etc.	—	—
71	Arglut brut	—	—
72	Icre nedenumite	—	—
73	Ceasornice de aur	—	—
74	Cărănizi	—	—
75	Olărie fină de porcelan	—	—
76	Olărie ordinară și de tot ordinară	—	—
77	Apă regală, acid galic, etc	—	—
78	Umbrele de mătasă pură sau amestecată	—	—
79	Bijuterie (imitație comună)	—	—
80	Bumbac brut, dărăciț sau peptănat	3.883.235	3,16
81	Sulfat și valerianat de chinină	—	—
82	Brânzeturi de tot felul	299.800	0,24
83	Cărți de citit și orice publicațiuni în limbi străine sau române și hărți	208.276	0,17
84	Rășină de brad, catran, caloforin, etc.	44.598	0,03
85	Pire de in și cânepă	73.723	0,06
86	Lucrări comune de aramă, alamă polite sau nu, dar neaurite, etc.	—	—
87	Pălării și bonete de liber, de pale garnitură, pălării și bonete împletite sau țesute cu mătasă ..	—	—
88	Mănuși de piele	213.875	0,17
89	Vinuri de orice calitate în orice vase	592.538	0,48
90	Lucrări de cauciuc și gutapercă fine sau ordinare recombinat cu alte materii	—	—
91	Tevi și urloae de fer, fusuri și osii de trăsuri ..	—	—
92	Conserve de cărnuri, vânat, pește	—	—
93	Aramă, alamă și bronz în plăci sau în sârmă ne- aurită, etc	305.446	0,25
94	Ape minerale	—	—
95	Sticlă tăiată, colorată, zugrăvită, aurită, argintată	183.725	0,15
96	Piei brute de vite mari și mici	229.838	0,19
97	Săpunuri ordinare	666.532	0,54
98	Uleiuri volatile nedenumite	—	—
99	Jucării de lemn, hârtie, etc.	147.406	0,12
100	Lucrări de piele, fine	—	—
101	Lăuuri de orice fel chiar peptănate și vopsite ..	305.443	0,25
102	Oglinzi de tot felul	192.669	0,16
103	Covoare	298.334	0,24
104	Cânepă și in, verde uscat sau topit, melițat sau nu, câlți, jută, abaca și alte textile brute sau pep- tănate	80.352	0,03
105	Grâu	407.215	0,33
106	Pânză cătrănită și mușamale ordinare sau fine ..	—	—
107	Stearină în masă	—	—
108	Orfeverrie de argint	—	—
109	Aramă, alamă, și bronz brute	243.908	0,20
110	Orfeverrie de aur, platină	—	—
111	Cealu	185.671	0,15
112	Vagoane pentru călători, poște	401.537	0,33
113	Obiecte de tuciu brut numai turnat	—	—

(urmărire)

Nr. curent	Insemnarea articolelor	1874	
		Valori	% din totalul general
		Lei	
114	Lacuri în bucăți, verniuri și uleiuri sicative	—	—
115	Sărmă de oțel sau fier	—	—
116	Colori derivate din păcură de cărbuni (apilină, fucsină, etc.)	—	—
117	Obiecte de pacfong sau alte aliage, albe, aurite sau nu	—	—
118	Scrobeală albă	211.147	0,17
119	Obiecte de tinichea, lucrate simplu	—	—
120	Claviruri, pianie și pianine	89.020	0,07
121	Obiecte de tinichea fin lucrate	—	—
122	Berbeci, oi și capre	80.519	0,06
123	Cuțitările ordinare	277.323	0,23
124	Pături și mobile de metal ornate, vopsite, vernisate cu picturi, bronzate etc	—	—
125	Cuțitările ordinare	—	—
126	Bere, cidru, idromel și alte băuturi fermentate ..	327.771	0,27
127	Porumb	11.813	0,01
	Diverse alte articole	41.236.261	33,58
	Total general	122.794.114	100,00

[C. I. Băicoianu: *Istoria Politicii Noastre Vamale și Comerciale 1871 — 1902*. Vol. I, Partea II, Anexa 5]

211

PRINCIPALELE ARTICOLE DE EXPORT ROMÂNESC ÎN ANUL 1875

Numirea obiectelor exportate	1875		1871 — 1875 Mijlocia anuală	
	Valoarea	% din totalul general	Valoarea	% din totalul general
	Lei		Lei	
I. Produse agricole				
1. Grâu	68.111.847	46,98	57.612.176	36,86
2. Porumb	24.474.412	16,88	32.342.943	20,69
3. Secară	2.448.884	1,69	4.343.322	2,78
4. Orz și hrișcă	9.705.016	6,70	16.049.814	10,27
5. Meiu și hrișcă	148.756	0,10	439.675	0,28
6. Rapiță	5.284.348	3,65	7.803.808	4,99
7. Fasole	1.198.337	0,83	495.007	0,32
8. Semințe de iu	127.770	0,08	190.616	0,12
9. Alte semințe și cereale	241.204	0,17	134.896	0,09
10. Legume	130.831	0,09	125.501	0,08
11. Făină de grâu	1.004.664	0,69	844.186	0,54
12. Făină de porumb	9.128	—	41.000	0,02
13. Fructe ¹⁾	189.495	0,14	303.154	0,19
Total	113.074.692	78,00	120.726.101	724,4

¹⁾ Fructe afumate, opărite, uscate și proaspete.

(urmăre)

Numirea obiectelor exportate	1875		1871 — 1875 Mijlocia anuală	
	Valoarea	% din totalul general	Valoarea	% din totalul general
	Lei		Lei	
II. Animale și produse animale				
1. Cai, boi, bivoli, asini	6.388.443	4,41	6.922.170	3,43
2. Oi, capre, miei, iezi	1.637.876	1,13	1.917.952	1,23
3. Porci	4.814.288	3,32	6.304.211	4,03
4. Alte animale și păsări	20.200	0,01	184.969	0,11
5. Produse animale alimentare ¹⁾	1.701.867	1,17	2.244.084	1,44
6. Piel, păr, etc.	3.900.001	2,69	4.029.144	2,58
7. Lânuri	5.846.988	4,03	6.102.271	3,90
8. Pescării	891.124	0,61	884.258	0,57
Total	25.200.787	17,38	28.561.387	18,27
III. Lemnării				
1. Lemnării de construcții	1.638.934	1,13	1.341.413	0,86
2. Alte lemnării și fabricate din lemnă- rii	167.480	0,12	552.821	0,35
Total	1.806.414	1,25	1.894.234	1,21
IV. Materii minerale și derivate				
1. Păcură	725.119	0,50	981.785	0,63
2. Sare	970.204	0,67	360.049	0,23
3. Petrol	1.700.475	1,17	1.324.846	0,85
4. Alte materii minerale	76.684	0,05	43.734	0,03
Total	3.472.572	2,40	2.710.414	1,74
V. Băuturi				
1. Vinuri	227.705	0,16	216.449	0,14
2. Spirtoase	2.325	—	10.025	—
3. Alte băuturi	15.506	0,01	16.152	0,01
Total	245.536	0,17	842.626	0,15
VI. Diverse alte articole	1.162.078	0,60	2.184.436	1,39
Total general	144.962.079	100. —	156.297.303	100. —

[C. I. Băicolanu, : *Istoria Politicii Noastre Vamale și Comerciale 1871-1902*. Vol. I, Partea II, Anexa I.]¹⁾ Cărnuri, proaspete, preparate, cărnăfărie, vânaturi, lapte, unt, ouă, miere, brânzeturi.

PRINCIPALELE ARTICOLE ALE IMPORTULUI ROMÂNESC
IN ANII 1875 și 1871 — 1875

Nr. crt.	Insemnarea articolelor	1875		1871 — 1875 Medie anuală	
		Valori	% din totalul general	Valori	% din totalul general
		Lei		Lei	
1	Încălțăminte și lucrări de șelar, curelar, cuferar	3.340.309	1,31	3.062.520	2,98
2	Țesături de lână, ceaprazărie și panglicărie	8.107.681	8,04	6.751.212	6,57
3	Vestminte confecționate și rufărie....	5.489.432	5,44	5.573.556	5,42
4	Țesături de bumbac fine	—	—	—	—
5	Piei tăbăcite	3.718.852	3,69	2.790.319	2,71
6	Zahăr rafinat și brut	5.250.467	5,21	5.011.177	4,88
7	Torturi de bumbac	2.971.743	2,95	2.572.402	2,50
8	Lemne de construcții	1.891.287	1,96	1.435.479	1,40
9	Cărbuni de pământ	24.035	0,02	357.830	0,35
10	Țesături de bumbac semi-fine	—	—	—	—
11	Lucrări de păslă și păslă	290.937	0,29	173.961	0,17
12	Lucrări de lemn fine	689.536	0,68	743.430	0,72
13	Impletituri (bonetărie) de lână	1.534.148	1,52	1.898.151	0,85
14	Raliuri de fier și oțel	1.056.895	1,05	888.684	0,86
15	Hârtie de orice fel afară de cea de lux și ordinară	838.325	0,83	1.019.961	0,99
16	Untdelemn	2.061.746	2,04	1.763.563	1,72
17	Mercerie comună	—	—	—	—
18	Tutunuri	3.312.161	3,28	4.454.374	4,34
19	Țesături de diferite textile (abace, iută, alos)	—	—	—	—
20	Cafea crudă	1.647.364	1,63	1.224.196	1,19
21	Obiecte de fier sau oțel comune, simple, spoite, smălțuite, nepolite	—	—	—	—
22	Țesături de bumbac ordinară.....	—	—	—	—
23	Obiecte de piele combinată sau nu cu alt materii, afară de mătasă, etc.	—	—	—	—
24	Lucrări de lemn extra fine: mobile tapitate, lucrări sculptate, etc.	—	—	—	—
25	Bijuterii de aur, platină	—	—	—	—
26	Instrumente agricole	539.517	0,53	732.236	0,71
27	Tinichea în fier și table, cositorite, arămuite, zincuite etc	—	—	—	—
28	Impletituri (bonetărie) de bumbac	562.677	0,56	588.359	0,57
29	Chibrituri	658.068	0,65	564.151	0,55
30	Fontă de fier brut	1.416.881	1,41	2.269.245	2,21
31	Uleiuri vegetale de tot felul	755.038	0,75	390.827	0,38
32	Cai	829.641	0,82	768.249	0,75
33	Blăni (piei cu blană pregătite sau nu) ..	—	—	—	—
34	Mașini agricole, industriale și părți-accesorii de mașini	2.955.589	2,93	4.942.966	4,81
35	Orez.....	956.891	0,95	1.056.291	1,02
36	Petrol rafinat și brut și uleiuri și unsori minerale	24.468	0,02	27.667	0,03
37	Pește proaspăt, sărat uscat, afumat	1.950.957	1,93	2.112.305	2,06
38	Ciment și plăci de ciment, var ordinar și hidraulic, ipsos, cretă	436.766	0,43	467.594	0,46

Nr. crt.	Insemnarea articolelor	1875		1871 — 1875 Medie anuală	
		Valori	% din totalul general	Valori	% din totalul general
		L. e i		L. e i	
39	Lucrări de lemn ordinare	—	—	—	—
40	Fier în table, negru sau laminat	428.510	0,43	334.542	0,33
41	Stofe de mătase amestecată cu alte tex- tile, fără fire de aur, etc. ceaprazărie și panglicărie	—	—	—	—
42	Țesături de bumbac extra fine, tuluri, dantele și broderii de bumbac	—	—	—	—
43	Făină de grâu	232.629	0,23	255.713	0,25
44	Portocale, lămâi, chitre, rodii, smochine, stafide, migdale	1.012.371	1,00	1.127.361	1,10
45	Piroane și cuie de fer, cuie de sarmă..	—	—	—	—
46	Obiecte de aramă, vopsite sau vernisate, cizelate sau nu, aurite sau nu, etc..	—	—	—	—
47	Preparațiuni farmaceutice	441.168	0,44	516.015	0,50
48	Șurupuri de fer și oțel	—	—	—	—
49	Grâu	370.078	0,37	618.063	0,60
50	Obiecte de fer și oțel semi fine	—	—	—	—
51	Pietre brute comune pentru construcții, pietre brute de moară și lespezi pen- tru pavagiu	170.513	0,17	161.905	0,16
52	Obiecte de fer și oțel comune, nespoite, nesmălțuite, nepolite	—	—	—	—
53	Tauri, boi, bivoli, vaci mânzași	405.750	0,40	424.686	0,41
54	Fier în șine pentru roate	—	—	—	—
55	Articole de modă	134.274	0,13	103.484	0,10
56	Fierărie groasă (grinzi de fier, etc).....	—	—	—	—
57	Olgoane și frânghii de cânepă, in etc....	—	—	—	—
58	Hârtie de lux	—	—	—	—
59	Lumânări de stearină	1.254.246	1,24	1.257.959	1,22
60	Trăsuri fără arcuri	668.879	0,66	440.311	0,43
61	Sticlă de geamuri, în culoare naturală, negravată, nezugrăvită.....	—	—	—	—
62	Torturi de lână de orice fel, vopsite sau nevopsite	78.359	0,08	70.514	0,07
63	Acid nitric, potasă, carbonat și bicarbo- nat de potasă, oxid de plumb etc..	62.084	0,06	89.417	0,09
64	Măslină în butoaie, sărate sau în sara- mură	514.189	0,51	429.655	0,42
65	Obiecte de fontă ornamentate.....	—	—	—	—
66	Hârtie, carton ordinar, și pastă de hârtie	—	—	—	—
67	Ozocerită, parafină și ceresină	—	—	—	—
68	Spirtoase distilate	766.770	0,76	833.199	0,81
69	Pânză de cânepă sau în simplă, înălbită sau văpsită de orice cantitate.....	—	—	—	—
70	Sfoară, căpestre de in, cânepă, etc....	—	—	—	—
71	Argint brut	—	—	1.353	0,00
72	Icre nedenumite	—	—	—	—
73	Ceasornice de aur.....	—	—	—	—
74	Cărămizi	—	—	—	—
75	Olărie fină de porcelan	—	—	—	—
76	Olărie ordinară și de tot ordinară	—	—	—	—
77	Apă regală, acid galic, etc.....	—	—	—	—
78	Umbrelle de mătăsă pură sau amestecată	—	—	—	—

(urmare)

Nr. crt.	Insemnarea articolelor	1875		1871 — 1875 Medie anuală	
		Valori	% din totalul general	Valori	% din totalul general
		Lei		Lei	
79	Bijuterie (imitație comună)	—	—	—	—
80	Bumbac brut, dărăcit sau peptănat	2.429.986	2,41	2.454.125	2,39
81	Sulfat și valerianat de chinină	—	—	—	—
82	Brânzeturi de tot felul	214.333	0,21	179.428	0,17
83	Cărți de citit și orice publicațiuni în limbi străine sau române și hărți	128.157	0,13	140.345	0,14
84	Rășină de brad, catran, caloforin, etc..	53.087	0,05	20.104	0,02
85	Fire de in și cânepă	116.265	0,13	180.896	0,18
86	Lucrări comune de aramă, alamă polite sau nu, dar neaurite, etc	—	—	—	—
87	Pălării și bonete de liber, de paie garnitură, pălării și bonete împletite sau țesute cu mătasă	—	—	—	—
88	Mănuși de piele	120.740	0,12	247.737	0,24
89	Vinuri de orice calitate în orice vase	635.235	0,63	588.582	0,57
90	Lucrări de cauciuc și gutapercă fine sau ordinare necombinate cu alte materii	—	—	—	—
91	Țevi și urloae de fer, fusuri și osii de trăsuri	—	—	—	—
92	Conserve de cărnuri, vânat, pește	241.531	0,24	227.976	0,22
93	Aramă, alamă și bronz în plăci sau în sârmă neaurită, etc.	—	—	—	—
94	Ape minerale	199.413	0,20	186.014	0,18
95	Sticlă tăiată, colorată, zugrăvită aurită, argintată	—	—	—	—
96	Piei brute de vite mari și mici	88.995	0,09	931.594	0,91
97	Săpunuri ordinare	559.856	0,57	436.736	0,41
98	Uleiuri volatile nedenumite	—	—	—	—
99	Jucării de lemn, hârtie, etc.	177.364	0,19	147.284	0,14
100	Lucrări de piele, fine	213.472	0,21	—	—
101	Lânuri de orice fel chiar peptănate și vopsite	54.020	0,05	110.058	0,11
102	Oglinzi de tot felul	40.437	0,04	185.689	0,18
103	Covoare	370.078	0,37	183.770	0,10
104	Cânepă și in verde, uscat sau topit, melițat sau nu, călți, jută, abaca și alte textile brute sau peptănate	—	—	—	—
105	Grâu	—	—	—	—
106	Pânză câtrănită și mușamale ordin. sau fine	—	—	—	—
107	Stearină în masă	184.166	0,18	552.077	0,54
108	Orfevrie de argint	—	—	—	—
109	Aramă alamă, și bronz brute	158.362	0,16	162.129	0,16
110	Orfevrie de aur, platină	104.796	0,10	253.166	0,25
111	Ceaiu	—	—	—	—
112	Vagoane pentru călători, poște	—	—	—	—
113	Obiecte de tuciu brut numai turnat ..	—	—	—	—
114	Lacuri în bucăți, verniuri și uleiuri sicative	—	—	—	—
115	Sârmă de oțel sau fier	—	—	—	—
116	Colori derivate din păcură de cărbuni (apilină, fucsină, etc.)	247.068	0,25	190.980	0,19
117	Obiecte de pakfong sau alte aliage, albe, aurite sau nu	—	—	—	—

(urmare)

Nr. crt.	Insemnarea articolelor	1875		1871 — 1875 Medie anuală	
		Valori	% din totalul general	Valori	% din totalul general
		Lei		Lei	
118	Scrobeală albă	126.800	0,14	107.910	0,10
119	Obiecte de tinichea, lucrate simplu....	—	—	—	—
120	Claviruri, plane și pianine	37.811	0,04	86.927	0,03
121	Obiecte de tinichea fin lucrate	203.126	0,20	131.785	0,15
122	Berberci, oi și capre	—	—	—	—
123	Cuțitările ordinare	—	—	52.294	0,05
124	Pături și mobile de metal ornamentate, vopsite, vernisate cu picturi, bronzate, etc.	—	—	—	—
125	Cuțitările ordinare	—	—	—	—
126	Bere, cidru, idromel și alte băuturi fermentate	174.198	0,17	196.391	0,19
127	Porumb	22.252	0,02	140.441	0,14
128	Diverse alte articole	33.833.723	33,55	33.661.805	32,06
	Total general	100.834.169	100,00	102.750.092	100,00

[C. I. Băicoianu: *Istoria Politicii Noastre Vamale și Comerciale. 1871—1902. Vol. I, Partea II, Anexa 5.*]

213

PRINCIPALELE ARTICOLE DE EXPORT ROMÂNESC ÎN ANUL 1876

Nr. curent	Numirea obiectelor exportate	1876	
		Valoarea	% din totalul general
		Lei	
I. Producte agricole			
1	Grâu	66.148.866	28,12
2	Porumb	57.337.530	24,37
3	Secară	12.690.296	5,40
4	Orz și ovăz	24.116.130	10,25
5	Mieiu și hrișcă	586.168	0,25
6	Rapiță	3.530.103	1,50
7	Fasole ¹⁾	²⁾ —	—
8	Semințe de in	352.685	0,15
9	Alte semințe și cereale	1.541.270	0,65
10	Legume	4.301.703	1,83
11	Făină de grâu	1.541.938	0,66
12	Făină de porumb	13.951	—
13	Fructe ¹⁾	2.169.135	0,92
	Total	174.329.775	74,10

¹⁾ Fructe afumate, opărlite, uscate și proaspête.

²⁾ Se cuprinde în legume.

(urmare)

Nr. curent	Numirea obiectelor exportate	1876	
		Valoarea	% din totalul ⁽¹⁾ general
		Lei	
II. Animale și produse animale			
1	Cal, boi, bivoli, asini.....	11.957.235	5,08
2	Oi, capre, miei, iezi	2.118.737	0,90
3	Porci	11.754.480	5,00
4	Alte animale și păsări	64.918	0,03
5	Produse animale alimentare ¹⁾	4.581.808	1,95
6	Piei, păr, etc.	3.785.196	1,61
7	Lânuri	6.137.498	2,61
8	Pescării	983.265	0,42
	Total.....	41.382.484	17,59
III. Lemnării			
1	Lemnării de construcții	1.968.233	0,84
2	Alte lemnării și fabricate din lemnării.....	1.343.943	0,57
	Total.....	3.312.167	1,41
IV. Materii minerale și derivate			
1	Păcură	521.302	0,22
2	Sare	1.104.379	0,47
3	Petrol	2.355.303	1,00
4	Alte materii minerale	474.973	0,20
	Total.....	4.455.957	1,89
V. Băuturi			
1	Vinuri	1.166.699	0,50
2	Spirtoase	3.126	—
3	Alte băuturi	33.576	0,01
	Total.....	1.203.401	0,51
VI. Diverse alte articole			
	Total general.....	235.572.502	4,50
		235.256.286	100.—

214

PRINCIPALELE ARTICOLE ALE IMPORTULUI ROMÂNESC ÎN ANUL 1876

Nr. curent	Insemnarea articolelor	1876	
		Valori	% din totalul general
		Lei	
1	Încălțăminte și lucrări de șelar, curelar, cuferar....	7.462.948	4,50
2	Țesături de lână, ceaprazărie și panglicărie	7.255.301	4,37
3	Vestminte confecționate și rufărie	5.165.970	3,09
4	Țesături de bumbac fine	—	—
5	Piel tăbăcite	3.535.970	2,13
6	Zahăr rafinat și brut	3.343.009	2,01
7	Torturi de bumbac	4.806.288	2,90
8	Lemne de construcții	6.957.295	4,19

1) Cărnuri proaspete, preparate, cărnățarie, vâna turi, lapte, unt, ouă, miere, brânzeturi.

Nr. curent	Insemnarea articolelor	1876	
		Valori	% totalul general
		Lei	
9	Cărbuni de pământ	5.031.252	3,03
10	Țesături de bumbac semi fine	—	—
11	Lucrări de păslă și păslă	1.829.029	1,10
12	Lucrări de lemn fine	672.713	0,41
13	Împletituri (bonetărie) de lână	1.530.255	0,92
14	Raliuri de fier și oțel	51.692	0,03
15	Hârtie de orice fel afară de cea de lux și ordinară....	668.518	0,40
16	Untdelemn	1.942.607	1,17
17	Merceria comună	—	—
18	Tutunuri	1.499.963	0,90
19	Țesături de diferite textile (abaca, iută, aloes) ordi- nare	—	—
20	Cafea crudă	1.248.842	0,75
21	Obiecte de fier sau oțel comune, simple, spoite, smăl- țuite, nepolite	—	—
22	Țesături de bumbac ordinare	—	—
23	Obiecte de piele combinată sau nu cu alte materii, afară de mătasă, etc.	—	—
24	Lucrări de lemn extra fine: mobile tapisate, lucrări sculptate, etc.	—	—
25	Bijuterii de aur, platină	—	—
26	Instrumente agricole	488.542	0,29
27	Tinichea în fier și table, cositorite, arămuite, zin- cuite, etc.	—	—
28	Împletituri (bonetărie) de bumbac.....	531.113	0,32
29	Chibrituri	1.303.010	0,79
30	Fontă și fier brut	1.078.708	0,65
31	Uleiuri vegetale de tot felul	490.577	0,30
32	Caî	959.958	0,58
33	Blăni (piei cu blană pregătite sau nu)	—	—
34	Mașini agricole, industriale și părți și accesorii de mașini	4.164.858	2,51
35	Orez	873.803	0,53
36	Petrol rafinat și brut și uleiuri și unsoari minerale ..	13.001	0,01
37	Pește proaspăt, sărat uscat, afumat	1.468.847	0,89
38	Ciment și plăci de ciment, var ordinar și hidraulic, ipsos, cretă	456.743	0,28
39	Lucrări de lemn ordinare	—	—
40	Fier în table, negru sau laminat	341.148	0,21
41	Stofe de mătase amestecată cu alte textile, fără fire de gur, etc., ceaprazărie și panglicărie	—	—
42	Țesături de bumbac extra fine, tuluri, dantele și bro- derii de bumbac	—	—
43	Făină de grâu	438.522	0,26
44	Portocale, lămâi, chitre, rodii, smochine, stafide, migdale	1.159.899	0,70
45	Piroane și cuie de fier, cuie de sârmă	—	—
46	Obiecte de aramă, vopsite sau vernisate, cizelate sau nu, aurite sau nu, etc.	—	—
47	Preparațiuni farmaceutice	771.756	0,46
48	Șurupuri de fier și oțel	—	—
49	Grâu	576.798	0,35
50	Obiecte de fier și oțel semi fine	—	—
51	Pietre brute comune pentru construcții, pietre brute de moară și lespezi pentru pavagiu	432.287	0,26

Nr. curent	Insemnarea articolelor	1876	
		Valori	% din totalul general
		Lei	
52	Obiecte de fier și oțel comune, nespoite, nesmălțuite, nepolite	—	—
53	Tauri, boi, bivoli, vaci mânzați	255.366	0,15
54	Fier în șine pentru roate	—	—
55	Articole de modă	49.027	0,03
56	Fierărie groasă (grinzi de fier, etc.)	—	—
57	Otgoane și frângerii de cânepă, în etc.	—	—
58	Hârtie de lux	—	—
59	Lumânări de stearină	946.606	0,57
60	Trăsuri fără arcuri	210.459	0,13
61	Sticlă de geamuri, în culoare naturală, negravată, nezugrăvită	—	—
62	Torturi de lână de orice fel vopsite sau nevopsite..	289.438	0,17
63	Acid nitric, potasă, carbonat și bicarbonat de potasă, oxid de plumb, etc.....	424.998	0,26
64	Mășline în butoaie, sărate sau în saramură	340.347	0,20
65	Obiecte de fontă ornamentate	—	—
66	Hârtie, carton ordinar, și pastă de hârtie	—	—
67	Ozocherită, parafină și ceresină	—	—
68	Spirtoase distilate	526.022	0,32
69	Pânză de cânepă sau în simplă, înălbită sau văpsită de orice cantitate	—	—
70	Sfoară, căpestre de în, cânepă, etc.	—	—
71	Argint brut	—	—
72	Icre nedenumite	—	—
73	Ceasornice de aur.....	—	—
74	Cărămizi	—	—
75	Olărie fină de porcelan	—	—
76	Olărie ordinară și de tot ordinară	—	—
77	Apă regală, acid galic, etc.	—	—
78	Umbrele de mătăasă pură sau amestecată	—	—
79	Bijuterie (imitație comună)	—	—
80	Bumbac brut, dărăcit sau peptănat	2.033.556	1,23
81	Sulfat și valerianat de chinină	—	—
82	Brânzeturi de tot felul	291.647	0,18
83	Cărți de citit și orice publicațiuni în limbi străine sau române și hărți.....	908.732	0,55
84	Rășină de brad, catran, caloforin, etc.....	105.118	0,06
85	Fire de în și cânepă	193.896	0,12
86	Lucrări comune de aramă, alamă polite sau nu, dar neaurite, etc.	—	—
87	Pălării și bonete de liber, de paie, garnitură pălării și bonete împletite sau țesute cu mătasa	—	—
88	Mănuși de piele	558.974	0,34
89	Vinuri de orice calitate în orice vase	382.900	0,23
90	Lucrări de cauciuc și gutapercă fine sau ordinare necombinate cu alte materii	—	—
91	Țevi și urloae de fier, fusuri și osii de trăsuri.....	—	—
92	Conserve de cărnuri, vânat, pește	145.701	0,09
93	Aramă, alamă și bronz în plăci sau în sârmă neaurită, etc.	—	—
94	Ape minerale	167.524	0,10
95	Sticlă tăiată, colorată, zugrăvită, aurită, argintată..	—	—
96	Piei brute de vite mari și mici	169.531	0,10
97	Săpunuri ordinare	463.210	0,28

(urmare)

Nr. curent	Insemnarea articolelor	1876	
		Valori	% din totalul general
		Lei	
98	Uleiuri volatile nedenumite	77.350	0,05
99	Jucării de lemn, hârtie, etc.	98.077	0,06
100	Lucrări de piele, fine	2.590.458	1,56
101	Lânuri de orice fel chiar peptănate și vopsite	180.943	0,11
102	Covoare.....	155.967	0,09
103	Oglinzi de tot felul	198.913	0,12
104	Câneapă și în verde uscat sau topit, melișat sau nu, călți, jută, abaca și altele textile brute sau peptă- nate	68.565	0,04
105	Grâu	576.798	0,35
106	Pânză câtrănită și mușamale ordinare sau fine.	—	—
107	Stearină în masă	—	—
108	Orfeverie de argint	70.250	0,04
109	Aramă, alamă și bronz brute	199.476	0,12
110	Orfeverie de aur, platină	2.500	0,00
111	Cealu	154.419	0,09
112	Vagoane pentru călători, poște	1.146.080	0,69
113	Obiecte de tuciu brut numai turnat	—	—
114	Lacuri în bucăți, verniuri și uleiuri sicative	—	—
115	Sărmă de oțel sau fier	—	—
116	Colori derivate din păcură de cărbuni (apilină, fuc- sină, etc.)	—	—
117	Obiecte de pakfong sau alte aliage, albe, aurite sau nu	—	—
118	Scrobeală albă	167.160	0,10
119	Obiecte de tinichea, lucrate simplu	77.427	0,05
120	Claviruri plane și pianine.....	10.381.763	2,26
121	Obiecte de tinichea fin lucrate	—	—
122	Berberci, oi și capre	25.761	0,02
123	Cuțitările ordinare.....	145.474	0,09
124	Pături și mobile de metal ornamentate, vopsite, ver- nisate cu picturi, bronzate, etc.	—	—
125	Cuțitările ordinare.....	—	—
126	Bere, cidru, idromel și alte băuturi fermentate	113.725	0,07
127	Porumb.....	183.673	0,11
	Diferite alte articole	72.305.001	34,58
	Total general.....	165.933.503	100,00

[C. I. Băicoianu, *Istoria Politicii Noastre Vamale și Comerciale*, 1871 — 1902, vol. I, partea a II-a, Anexa 1.]

215

București, 1 Ianuarie 1876

BANCA DE BUCUREȘTI

Prin diferite numere am constatat că *Banca de București* ale cărei operațiuni au început la 3/15 Decembrie, vine să îndeplinească în țară trebuințe bine simțite și să opereze ca institut de prima ordine.

Aștăzi, aflăm cu o vie mulțumire că două case din Paris și de cele de rangul întâi în Europa: Casa Fould și Casa Camonde, au intrat ca fondatori ai *Băncii de București*.

Numitele case nefiind simpli corespondenți sau deschizători de credite în favoarea Băncii de București, fiecare înțelege că în calitatea lor de fondatori și alături cu numele bărbaților români ce se află în capul acestei instituții, nume care inspiră un respect și o încredere nelimitată, creditul și viitorul Băncii de București este asigurat. Noi am vorbit în diferite rânduri despre această Bancă, lăsăm astăzi cuvântul ziarului *Pressa*, care printr'un articol bine simțit, arată fiecăruia succesul acestei Bănci, și cu aceasta succesul mișcării noastre economice, succesul acelei mișcări care trebuie să ne conducă și pe noi la avere, la prosperare, la dezvoltarea, în fine, a acelei sorginte de putere și de înavuțire care va forma, de sigur forța statului român, răspândind pretutindeni bunul trai general. Iată articolul:

Știrile economice, pentru noi Români mai ales au o importanță tot mai mare ca și știrile politice. Popor mic dar laborios și econom, puterea noastră este mai mult decât la alte popoare, numai în avuție și fiindcă avuția se dobândește prin muncă și constituie aceea ce economiștii numesc muncă acumulată, oricine va ușura și încuraja munca, devine o sorginte de avuție, adică de putere pentru noi.

Institutede de credit sunt cele mai puternice mijloace, de încurajare pentru muncă, pentru avuție. Dacă proprietarul nu ar avea capital nu va avea cu ce să-și îmbunătățească proprietatea sa, moșia sa. Dacă cultivatorul, dacă arendașul nu-și va putea procura cu înlesnire capitalul de care are nevoie, nu va avea cu ce să exploateze, cu ce să facă productivă proprietatea ce cultivă. Dacă industriașul, dacă comerciantul nu va avea capital, nu va avea cu ce să continue sau cu ce să desvolte industria și comerțul său.

Așa dară noi Români, mai mult decât alți, trebuie să încurajăm și să susținem înființarea de institute de credit, a căror misiune specială este de a procura capitalurile necesarii, de a înmulți aceste capitaluri.

Băncile sunt pentru comerț și industrie, aceea ce drumul de fier este pentru persoane și obiecte. Prin ele se răspândesc capitalurile, se întinde circulația obiectelor și persoanelor și prin urmare creșterea producției.

O a treia instituțiune de credit se formă la noi, este acum o lună, sub numele de Banca de București, și noi felicităm nașterea acestui institut, știind că se creează astfel o nouă sorginte pentru a se înmulți, și răspândi capitalurile la noi în țară.

Știrea îmbucurătoare ce putem da astăzi este că acest institut care și-a început operațiunile abia la 3/15 Decembrie, urmează aceste operațiuni cu un mare succes și totodată cu o prudență ce se cuvine a se observa — de o bună și prevăzătoare administrație.

Timpul în care s'a format această nouă bancă a fost într'adevăr cam greu. Criza sau jena financiară, care domnește, există nu numai la noi, dar în toată Europa. Cu toate acestea, după informațiunile sigure ce le avem, acest institut nu s'a oprit de loc, a lua, în așa scurt timp, o dezvoltare cum rare ori s'a văzut și a se bucura de un credit, cum foarte greu se dă în vremea de astăzi.

Ce e mai mult, aflăm că două mare case de bancă din Paris, și din cele de întâiul rang din Europa, casa Fould și Camondo sunt intrate ca fondatori în institutul nostru român Banca de București.

Aceste două mari case nu sunt numai simple corespondenți sau deschizători de credite în favoarea institutului nostru românesc, ci sunt, repetăm, chiar acționari, chiar fondatori. Pentru prima oară ni-se pare, așa mari case străine iau parte directă la formarea unei asociațiuni românești.

Oricine dară înțelege lesne că, odată ce numele Fould și Camondo, se află alături cu nume românești și cu nume de bancheri din București, care inspiră respect și încredere, creditul Băncii de București era asigurat; și nu ne mirăm deloc a afla acum că toate casele de bancă de întâiul rang din toată Anglia, Franța Germania, Italia, Rusia din toată Europa, în fine, s'au grăbit a deschide credite însemnate Băncii de București. Astfel și capitalurile străine pot fi atrase și răspândite în România, spre a contribui la producția și dezvoltarea producției acestei țări avute.

Urâm dar prosperitate acestui institut care are înaintea sa un viitor atât de strălucit. Reușita lui, atât de însemnată, pentru un timp atât de scurt, probează pentru noi un adevăr esențial: adică că creditul român este stabil.

Un Stat însă care are un Credit este un Stat avut și Statul avut este un Stat forte. Iată cea mai bună știre ce putem da fiecărui bun român.

[*Curierul Financiar*, An. III, nr. 1, Buc. 1/13 Ian. 1876, p. 4—5.]

216

București, 1 Ianuarie 1876

BANCA ROMÂNIEI

Domnul Baron de Herz, directorul Băncii României, demisionând, noul numit a și sosit în Capitală și-a și intrat în funcțiunile sale, cu începere dela 1 Ianuarie 1876 st. n.

Retragerea Dlui Baron de Herz dela Direcțiunea Băncii Românești, e viu simțită și viu regretată de întreaga piață a Bucureștiului. Nu cunoaștem motivele retragerii acestui distins financiar, care a adus atâta servicii comerțului român mai cu seamă în timpul războiului Franco-German, ale cărui efecte dezaastroase pătrunzând și la noi, o mulțime de firme ar fi fost căzute, dacă Baronul de Herz nu le-ar fi venit în ajutor. Aici e un fapt care nu se poate constata de nimeni, de oarece toate acele case mulțumită înlesnirilor Băncii României, funcționează și astăzi și fac afaceri destul de mulțumitoare, conservând pentru Bancă și în mod particular, pentru Baronul de Herz, simpatii și recunoștință care nu pot dispărea așa de lesne.

Domnul Demetriu Frank, este înlocuitorul D-lui Baron de Herz. D. Frank vechi Director al Băncii Austro-Otomane din Constantinople, este asemenea un distins financiar care promite însemnate servicii și Băncii și Comerțului român.

Sosit de puține zile în capitală, D. Frank a știut să înspire destule simpatii și să fie bine apreciat peste tot locul; aceasta ne autoriză și mai mult a crede că noul numit posedă toate calitățile spre a întemeia și în România legături și simpatii ca acelea ce a întemeiat la Constantinopole.

Urând d-lui Frank un bun succes, nu putem termina mai bine decât prin a zice, că noul numite este bine venit la postul său.

[*Curierul Financiar*, An. III, Nr. 1, Buc., 1/13 Ian. 1876, p. 6.]

217

[București, 3 Ianuarie 1876]

Cu ocaziunea încheerii anului 1875, primul în care această societate a început operațiunile sale, consiliul de administrațiune, delegând o comisiune din sânul său compusă de trei membri, cu însărcinarea ca în prezența d-lui Comisar al guvernului, să procedă la constatarea situațiunei casei și a operațiilor societății, a primit astăzi rezultatul lucrărilor sale, după cum se arată în tabloul de mai jos.

Consiliul, esaminând acest tablou și găsind că situația operațiunilor societății este în regulă, autoriză publicarea acestei lucrări, înaintea dării de seamă și a bilanțului general, care, conform statutelor, se vor încheia și publica în termenul legal.

Președintele consiliului,
D. Cariagde

T A B L O U

*de situațiunea casii și operațiunilor societății creditului funciar urban
în seara de 31 Decembrie 1875.*

O p e r a ț i u n i l e I m p r u m u t u r i l o r

In cursul anului 1875 s'au prezentat 386 cereri de împrumutare în valoare de lei 8.057.900	
Din aceste cereri:	
103 s'a realizat suma de lei	2.815.900
Pe seama acestor împrumuturi s'au emis scrisuri funciare de valoare egală, sprijinită pe garanții ipotecare prețuite în sumă de lei noi 5.991.536.	
2 cereri contractate și scrisurile pregătite de realizare în sumă de lei noi.....	160.000
31 Cereri în curs de luarea inscripțiunilor ipotecare pentru suma de lei	385.000
18 Cereri admise și în curs de contractare.....	355.000
232 Deto în curs de completarea Titlurilor de proprietate.....	4.342.000
386 Total egal cu suma de mai sus	8.057.900

S c r i p t e l e C o m p t a b i l i tăț i i

Comptabilitatea operațiunilor societății s'a găsit ținută în regulă.
Din operațiunile acestui an s'a constatat cele ce se specifică mai jos:

C A S S A

	Numerar		Efecte
	Lei	B.	Lei
Încărcările efectuate în cursul anului	198.342	88	
Respunderile făcute în cursul anului	178.446	66	
Saldo numerariu în seara de 31 decembrie 1875	19.896	22	
<i>Efectele</i>			
Scrisurile prelevate asupra împrumuturilor			1.194.090
Scrisurile eșite pentru purgi hypotecare.....			697.090
Saldo efectelor aflate în casă la 31 decembrie 1875.....			497.000
<i>Situațiunea fondurilor</i>			
Capitalul social, rețineri de 2%, asupra împrumuturilor realsate	18	—	56.200
Capitalul de rezervă, deto de 1/4% deto deto	7.039	75	
Capitalul de revirement, compus din fondurile următoare:			
<i>Beneficiile Societății însă:</i>			
a) Rețineri de 1/2%, pentru cheltueii de adm. pe timpul dela realizarea împrumutului până la finele semestrului	3940,38		
b) Procentele scrisurilor reținute pentru capitalul social	1.893,50		
c) Comisionul de 1% asupra unui împrumut rambursat cu anticipație	15		
d) Folosul realizat din cumpărarea de scrisuri cu numeralul capitalului social	542		
Procente încasate	100.656,50	6.390	88
» plătite	83.041 —		
» rămase de plată din cauza neprezentării încă		17.615	60
Amortismentul din capitalul unicului împrumut contractat în primul semestru 1875		143	10
Diurna esperțiilor încasași	8.839,50		
» respinși	7.498,58		
rest de plată în 1876		1.340	92
Imprimate, produsul vânzării statutelor.....		880	—
Diverse încasări		8.710	—
Purgi hypotecare, efecte reținute	1.137.790,—		
» eșite	697.090 —		
			440.700
	42.138	15	497.000

	Sume		Numerar		Efecte
	Datorate	Plătite	Lei	B.	Lei
<i>Cheltueii de Administratie</i>					
Mobiler pentru instalare	2.424 —	2.785 50			
Chiria localului pe un an	5.000 —	—			
Imprimate, Registre, Stampile ..	10.000 87	3.111 44			
Spese de Birou	—	2.364 99			
Retribuțiuni	—	13.980 —			
Diferiți creditori	8.000 —	—			
	25.424 87		22.241	93	
Total egal cu saldul numerar și efectele aflate în ființă în seara de 31 decembrie 1875			19.896	22	497.000

Membrii comisieiuli } D. Cariagde
delegați de consiliu } Ion Calinderu
Em. Protopopescu Pache

Present comisarui guvernului, D. Cornea

[Telegraful, Nr. 1129 din 10 Ianuarie 1876.]

București, 11 Ianuarie 1876

BULETIN FINANCIAR

Sărbătorile absorbind și din săptămâna aceasta câteva zile, piața a rămas până la urmă liniștită.

În genere situația n'a luat nici o schimbare; criza domnește încă și poate mai pronunțată chiar decât săptămânile trecute. Aurul dispare din ce în ce mai mult și exportul metalic ia proporții din ce în ce mai întinse. Franța de vreo câțva timp a început a refuza pe de o parte în unele pieți creditele sale, în altele a le reduce la jumătate și la sfert din ceea ce erau până acum, iar pe de alta a strânge tot numerarul în cuferele sale. De aci fiecare înțelege jena în care trebuie să se afle diferitele pieți ale Europei și în mod particular a noastră, care suferă de mai mult timp.

Efectele scad într'un mod simțitor; de acțiuni nici nu se vorbește.

Cursurile diferitelor valori se semnalează astfel:

Renta Română: 59—58.

Oblig. Rurale: Neglijate: 93 1/4—93.

Oblig. Domeniale: 90 1/4—90 cu operațiuni cu totul mărginite.

Lozuri Municipale: Calme: 21—20.

Oblig. Casei Pensiiilor: 175—165, fără cumpărători.

Cred. Fonciar Rural: Liniștite: 78 1/2—76.

Cred. Fonciar Urban: Consiliul de administrație publicând situația financiară a Societății până la 31 Decembrie 1875, sgomotele ce se răspândiseră în defavoarea acestor valori a trebuit forțamente să dispară și publicul să-și îndrepte din nou privirile către această valoare, a cărei soliditate nu se poate contesta: 70 cu tendințe de a reprinde cursul emisiunii.

Căi fer Române: Depreciate: 29 1/4.

Dacia Soc. de Asig.: Liniște: 105—100.

Societatea Financiară: Iată o valoare care după noi merită dacă nu mai mult cel puțin cursul emisiunii de 250 și cu toate acestea ea a deschis eri cu 230—220. Se pretinde că Societatea ar fi suferit oarecare pagube; oricât de mari ar fi aceste pretinse pagube — pe cât știm — ele nu întrec rezervele acestei case și prin urmare *Financiarele*, cu toată lipsa de afaceri și de numerar tot merită prețul emisiunii lor. Ar fi de dorit ca Consiliul de Administrație să facă ceea ce a făcut *Creditul Fonciar Urban:* să publice situația Cassei mai înainte de Adunarea Generală și a face să dispară sgomotele răspândite în defavoarea acestor valori.

[*Curierul Financiar* An. III, Nr. 2, Buc. 11/23 Ianuarie 1876, p. 10—11.]

[București, 11 Ianuarie 1876]

T A B L O U

de situația casei și a operațiunilor societății Creditului Funciar Urban
în seara de 31 Decembrie 1876

Operațiunile Imprumuturilor

In cursul anului 1875 s-au prezentat 386 cereri de împrumut, în valoare totală de lei noi.....	<u>8.057.900</u>
Din aceste cereri:	
103 s'au realizat pentru suma de lei	2.815.900
Pe seama acestor împrumuturi s'au emis scrisuri funci- ciare în valoare egală, sprijinite pe garanții hipoc- tecare prețuite în sumă de lei 5.991.536	
2 cereri contractate și scrisurile pregătite de realizare în sumă de lei	160.000
31 cereri în curs de luarea înscricțiunilor hipotecare pen- tru suma de lei	385.000
18 cereri admise și în curs de contractare lei	355.000
232 cereri în curs de completarea titlurilor de pro- prietate	<u>4.342.000</u>
386 Total egal cu suma de mai sus	<u>8.057.900</u>

Scriptele contabilității

Contabilitatea operațiunilor societății s'a găsit în
regulă.

Din operațiunile acestui an s'au constatat cele ce spe-
fică mai jos, însă:

C a s a

Incasările efectuate în cursul anului	198.342 88
Răspunderile făcute în cursul anului	<u>178.446 66</u>
Soldul numerar aflat în casă	<u>19.896 22</u>

Efectele

	Numerar	Efecte
Scrisurile prelevate asupra împrumuturilor		1.194.090
Scrisurile prelevate eşite pentru purgi hipotecare.....		<u>697.090</u>
Soldul efectelor aflate în casă		497.000

Situația Fondurilor

1) Capital social: rețineri de 2% asupra împrumuturilor realizate..	18	56.300
2) Capital de rezervă: rețineri 1/4% asupra împrumuturilor realizate	7.039 75	
3) Capital de revirm. compus din fondurile următoare:		

Beneficiile societății, însă

a) Rețineri 1/2%, pentru cheltuieli de administrație pe timpul dela realizarea împrumuturilor până la finele semestrului	3.940 38	
b) Procentele scrisurilor reținute pentru capital social	1.893 50	
c) Comisionul de 1%, asupra unui împrumut ram- bursat cu anticipație	15	
d) Folosul realizat din cumpărare de scrisuri cu nu- merar, capital social	<u>542</u>	6.390 88

<i>Procente încasate</i>	100.656 50	
" plătite	83.041	
Procente de plată din cauza neprezentării încă....	17.615 50	
<i>Amortisment</i> din capitalul unicului împrumut contractat în primul semestru din 1874	143 10	
Diurnă expert { încasați lei 8.839 50 { plățiți lei 7.498 58		
Rămași de plată în anul 1876	1.340 92	
<i>Imprimare</i> : produsul vânzării Statutelor	880	
Diverse încasări	8.710	
4) Purgii hyp. { Ef. reț. lei 1.137.790 { Ef. eș. lei 697.090		
Soldul ef. reținute pt. purgii		440.700
Totalul fondurilor societății	42.138 15	497.000

Cheltueli de Administrație

	Sumele	
	Dator.	Plătite
Mobilier de instalare	2.424	2.785 50
Chiria local pe un an	5.000	
Impr. regis. stamp.	10.000 87	3.111 44
Speze de birou		2.364 99
Retribuțiuni		13.980
Diferiți creditori :.....	8.000	
Total.....	25.424 87	22.241-93
Total egal cu soldul numerar și efecte aflate în ființă în seara de 31 Dec. 1875		19.896-22 497.000

Membrii comisiunii delegați de consiliu: D.Cariagdi; Ion Calinderu, Em. Protopopescu-Pake, Prezent Comisarul Guvernului D. Corne

[*Curierul Financiar*, An. II, Nr. 2. Buc. 11/23 Ian. 1876, p. 12,13.]

220

București, 18 Ianuarie 1876

Nici astăzi nu avem de semnalat vreo ameliorare în situația pieței noastre. Toate efectele în genere scad; lipsa de numerar se face din ce în ce mai simțită și confiența face vârf tuturor.

Evenimentul zilei este creditul de 5 milioane și jumătate cerut de Guvern Camerii române, pentru furnitura armatei cu cartușe, ambulanțe, etc. pentru a cărui acoperire propune a emite bonuri de tezaur.

Această măsură de acoperire, care deschide calea unei noi datorii flotante, atunci pe când abia acum nouă luni o închisesem prin contractarea împrumutului cu renta asupra Statului a făcut o urâtă impresie în piața noastră și a produs legitime temeri. Cheltueile sporind neconținut prin forța lucrurilor, publicul a ajuns a se întreba cu ce resurse se vor plăti acele bonuri de tezaur și cu ce se vor acoperi deficitele ce lasă anul 1875 și 1876 care se pot calcula după acum la 34 milioane, căci de noi impozite de astă dată numai este vorba, deoarece țara e mai mult decât împovărată.

Toate acestea dau loc a crede că bonurile de tezaur ce se vor pune în circulație, sau mai bine împrumutul prin bonuri de tezaur, nu va mai fi de astă dată

atât de fericit spre a înscri 8% dobândă; el se va face în condițiuni mai grele, am putea zice grele de tot, deoarece administrarea finanțelor noastre a devenit atât de confuză încât nimic nu ne face să credem până acum în vre o ameliorare; din contră deficite și datorii flotante, acesta va fi rezultatul anilor 1875, 1876 și 1877.

Tristă și gravă situațiune.

[*Curierul Financiar* An. III, nr. 3, Buc., 18/30 Ianuarie 1876, p. 19.]

221

[București, 18 Ianuarie 1876]

SOCIETATEA ECONOMIA

« Corespondența Provincială » dela Piatra, publică darea de seamă a Consiliului de Administrare al Societății economice din urbea Piatra către Adunarea Asociaților în ședința dela 21 Decembrie pentru gestiunea afacerilor casei pe anul 1875, din care extragem următoarele:

Numărul asociațiilor este actualmente de 116 cu 246 rate, fiindcă 6 asociați au trecut ratele lor către alți co-asociați, iară 2 au trecut ratele către persoane străine, care au devenit asociați.

Plata ratelor s'a făcut cu exactitate de către asociați, ceea ce a redus amenda la minima sumă de 252 lei 80 bani, față cu încasarea unui capital de 59.040 lei.

Cu toată criza ce este pe piața Pietrei ca și pretutindenea, societatea n'a suferit nici o pierdere; Consiliul a găsit însă de cuviință a înlesni pe debitorii săi și prin urmare comerțul, prelungind unele termene de plată, fiindcă găsea toate garanțiile necesare pentru solvabilitate.

Procentele s'au menținut tot anul la suma de 16% deși în piață se luau cu mult mai mari. A avut în cursul anului două procese, unul s'a terminat încasându-se banii iar altul este pendinte.

Conform dispozițiunilor regulamentului, și-a cumpărat și anul acesta bonuri pentru suma de lei 11.361,25.

Din sumele bugetare de lei 600 s'a cheltuit numai lei 307,97 în care întră și suma de lei 92 ce s'a restituit pentru un cupon vândut și care eșise la sorți, restul va rămâne pentru imprimarea obligațiilor.

Fondurile Societății sunt următoarele:

Lei	B.	
124.912	15	Capital real aflat în casă în seara de 27 Decembrie 1874.
59.040	—	Încasați din rate în decursul acestui an dela 116 asociați cu 246 rate lunare a 20 lei una.
27.991	73	Încasați în decursul acestui an din diverse venituri produse de sus zisele capitaluri până în seara de 10 Decembrie anul curent.

Total 211.943 58

Lei	B.	
4.079	7	Scăzându-se cheltueli și anume:
		Lei B.
	407	97 cheltueli bugetare.
	48	— salariul odăiașului
	3.243	10 Remiza de 12 % a casierului.
	480	— Remiza de 2 % a scriitorului.
	4.097	7
<hr/>	<hr/>	
207.864	81	

Rămâne fond real în seara de 10 Decembrie 1875 adică: două sute șapte mil opt sute șase zeci și patru lei și opt zeci unu bani.

Capitalul suszis se compune:

Lei	B.	
54.956	50	In 17 creanțe ipotecare.
15.069	12	In 23 bonuri scontate.
27.214	86	In 41 obligațiuni de împrumut de ale asociațiilor.
101.512	69	In 79 creanțe hirografare.
	998	75 Valoarea casei de fier.
	5.164	20 In bonuri domentiale aflate în casă
	2.686	5 In bonuri rurale aflate în casă.
	262	64 In numerar
<hr/>	<hr/>	
207.864	81	Total real

Făcându-se repartitia veniturilor pe capitalurile existente, după sistemul repartițiilor proporționale lunare, dat în raport cu venitul total de 27.991 lei 73 bani, un profit de lei 18 bani 12 la sută, iar scăzându-se cheltuelile, venitul neto repartizabil de lei 23.912,66, rămâne un profit real de lei 15 b. 54%.

Capitalul la care s'a raportat venitul neto este 153.868 căci restul de lei 529,79 fiind bonificate din anul expirat pe seama d-lui A. Aposteliu nu i-s'a acordat venit.

Făcându-se repartitia profitelor pentru fiecare obligațiune a dat rezultatul următor:

- 58 lei 43 bani pentru obligația de 376 lei din 1872—73.
- 48 lei 64 bani pentru obligația de 313 lei din 1874.
- 40 lei 9 bani pentru obligația de 258 lei înscrisă în 1874 și 18 lei 65 bani pentru rata anului curent.

In consecință pentru anul curent vor fi următoarele obligațiuni:

- 1) Pentru asociații înscriși în 1872—73; 365 lei 72 b.
- 2) Pentru asociații înscriși în 1874; 298 lei 74 b.
- 3) Pentru asociații înscriși în 1875; 258 lei

Numărul obligațiilor după ani sunt:

- 164 obligațiuni a 376 lei a anului 1872—73.
- 164 obligațiuni a 313 lei a anului 1874.
- 44 obligațiuni a 258 lei a celor înscriși în 1874.

Cu începutul anului acestuia s'au înscris 38 asociați așa încât, numărul total al obligațiunilor pe anul prezent este de 246.

[*Curierul Financiar*, An. III, nr. 3 Buc., 18/30 Ianuarie 1876.]

222

București, [18 Ianuarie 1876]

SOCIETATEA «ECONOMIA»

La 18 Ianuarie s'a ținut sub președinția d-lui P. S. Aurelian întrunirea adunării generale a acestei societăți. Dl. I. A. Brătescu a dat citire următorului raport, pe care-l recomandăm atențiunii lectorilor noștri:

Domnilor membri,

În numele comitetului și în virtutea Art. 44 din statute, am și de astădată onoare de a vă aduce la cunoștință gestiunea casei Societății Economia în noua perioadă în care a intrat cu începerea anului 1875.

Expirând anul 1874, expira cu dânsul și perioada de cinci ani pentru care se constituise la început această societate și care, cu toate greutățile prin care a trecut, a putut să trăiască spațiu de cinci ani și să progreseze cu fiecare an ce trecea.

Neapărat, Domnilor, că odată epoca de cinci ani trecută, după statute trebuia să înapoiem capitalurile depuse în cursul acestor cinci ani acelor din membrii ce le-ar fi cerut. D-voastră vă aduceți aminte că în anul 1874 ați regulat prin o matură chibzuire cum are să se procedă la această operațiune a lichidării, și aceasta a trebuit să o reglați, deoarece convingși fiind de foloasele ce rezultă din viețuirea unei asemenea instituțiuni, și mai ales la noi în țară unde până în anul 1870 nu era nici o asociațiune de felul acesta, ați decis ca instituțiunea noastră să trăiască indefinit și ați pus bazele cum are să se restituască capitalele, ca să nu mai fim expuși de a se retrage odată tot capitalul și să se desorganizeze instituțiunea.

Prin urmare, consecința votului d-voastră, comitetul a procedat la îndeplinirea formalităților pentru lichidare, și deși se decisese că să nu fie lichidați decât numai acei membri care ar fi făcut cunoscut voința lor comitetului până la 15 Decembrie 1874, totuși comitetul, pentru a arăta și mai mult membrilor care cereau desfacerea și mai ales acelor care criticau această instituțiune, soliditatea sa, puțința ei de a face față oricărei cereri și a nu da loc la nici o nemulțămire dacă se putea, a decis ca epoca desfacerii să se prelungească până la 1 Iuliu, de când nici nu s'au mai operat restituiri de capitaluri.

Procedând dară la această operațiune, în luna Ianuarie s'a vărsat din casa societății suma

de lei noi	90.375,73
din cari în numerar	51.694,46
în ef. vechi desf.	36.683,27
	<u>90.375,73</u>

În luna Febr. s'au vărsat	49.141,40
din cari în numerar	24.405,15
iar în cr. v. desf.	24.736,25
	<u>49.141,40</u>

În Martie și celelalte luni	13.640,84
din cari în num.	7.812,34
în creanțe lei	5.828,50
	<u>13.640,84</u>

Se mai adaugă suma lichidată din banii intrați în anul 1875 din diferite împrejurări și mai ales cazuri de moarte lei	175
Totalul lichid a fost	153.332,97
din cari în num.	84.084,02
iar în efecte	69.248,02
	<u>153.332,97</u>

Cu această sumă s'au restituit capitalurile și s'au lichidat afacerile a 226 societari. Cum vedeți unora li s'a dat capitalul ce aveau depus în casa societății, căci în aceasta constă cel mai bun și mai eficace efect al acestei societăți adică în puțința unui membru d'a se putea împrumuta la această societate p'o garanție oarecare ș'a plătit în rate datorია, precum ș'a o stinge la epocile determinate de statute d'a se face restituțiunea capitalului prin compensațiune, dacă acea datorie nu s'a putut plăti până la acea epocă, cu alte cuvinte, dacă un membru a fost împrumutat cu suma de 100 lei la 1 Februarie și dacă până la finele anului când trebuia să restituiască capitalul, el se află tot dator, dar a pus însă mize în tot cursul anului, astfel încât a egalat datorია și dacă n'o poate plăti, atunci face cerere d'a i se considera capitalul depus drept plata datoriei și a fi dispensat.

Să nu credeți, domnilor, că făcând restituirea capitalului celelalte operațiuni au fost suspendate. Nu, mersul Societății a fost regulat ș'un moment n'a fost întrerupt. Astfel, cu tot numerarul ce am fost siliți a scoate din casă, totuși am putut satisface cererea de împrumut până'n suma de lei 21,806 plus lei 4920 dați în mandate scontate.

Vă veți mira poate cum s'a făcut că am putut făcea atâtea operațiuni cu modesta noastră sumă ce avem în casă. Aceasta, domnilor, este rezultatul încrederii ce a inspirat tuturor societarilor care cereau desfacere; puțința de a satisface momentan chiar cererea, văzând astfel că aici nu este nimic

de pierdut și că capitalul său ce a depus a fost sacru, că el i s'a restituit în întregul său, ba încă i s'a dat și folosința, așa modestă cum rezultă din afacerile noastre, 8⁰/₀, 7⁰/₀, dar în fine capitalul este sacru, căci d-voastră ca și noi toți ați constatat cât de greșiți sunt aceia care umblă după dobânzi mari și mai ales capitaliștii cei mici, căci nu numai nu iau dobândă dar nici capitalul chiar uneori, ci numai câte 20 sau 30 la sută, ceea ce pe unii de multe ori îi ruinează; văzând, zic, soliditatea acestei instituțiuni și buna-credință cu care administratorii ei au condus-o după încrederea ce le-ați acordat și onoarea ce le-ați făcut de a-i pune să mănuiască capitalele, micile d-voastră economii, mulți și-au redat capitalele iarăși casei societății, mulți s'au reînscris iarăși, astfel că se pot număra pe degete aceia care s'au retras definitiv din sânul nostru. Această încredere a făcut ca și anul 1875 să nu fie decât un an de progres pentru societatea noastră, căci de unde în 1874 s'au încasat 115.000 lei, anul acesta s'a încasat suma de 129.668 lei adică în mai mult 14.000, cu toate că în acest an am avut și desfacerea.

Această încredere a făcut ca mai toată suma vărsată să ne intre în casă, să ajungem a avea un capital de 257.000 cu o diferență de 23.000 lei din ceea ce avea la 1 Ianuarie 1875 când am început lichidarea, căci atunci aveam 208.000, și de aci vedeți chiar că la finele anului 1876 o să întrecem cu mult cifra ce o putusem avea în casă în timp de cinci ani, adică în doi ani o să putem încasa noi aceea ce am încasat în cursul celor cinci ani ai primei perioade. Aceasta constată progresul ce l-a făcut această instituțiune, precum și toate câte s'au înființat de felul acesta prin districte, căci dela mai toate primim raporturi din cele mai satisfăcătoare, precum este societatea de Economie din Râmnicu-Sărat, Alexandria și de prin alte capitale de județe. Aceasta mai constată încă că Româniilor au început a pune multă încredere în asemenea instituțiuni și că ele au pătruns oarecum în deprinderile noastre, ale micilor capitaliști sau mai bine zis al micilor economisitori.

Toate actele constatate oare de desfacerea urmată sunt în casa societății și se vor pune la dispozițiunea comisiei ce veți binevoi a alege spre a verifica situațiunea.

Acum, domnilor, din numărul total al membrilor care s'au înscris până la finele anului 1874, sunt 155 din acei neregulați, care nu depun nici mize, nici n'au cerut desfacerea, ei reprezintă suma de 17754 lei 14 bani, din aceștia sunt mulți care sunt datori către societate și cu care sperăm să lichidăm în cursul acestui an, căci mai pentru toți avem sentințe definitive, și o să le punem sechestru; asemenea credem că vom putea termina și cu chestiunea fostului contabil Petraru, pentru care vă rugăm să dați un vot pentru ca să putem ridica garanția dela casa de depuneri spre a o pune în urmărire.

Din membrii înscrși până la finele anului 1874, și care urmează și azi regulat sunt 362, care reprezintă un capital lăsat în casa societății la 1 Ianuarie 1874 de lei 108,893, bani 15.

Cu aceasta terminăm cu operațiunea lichidării și trecem a vă expune mersul și gestiunea casei societății pe anul încetat 1875.

Incasările s'au urmat în modul următor:

	<u>Mize</u>	<u>Procente</u>	<u>Insc.</u>	<u>Totale</u>
Ianuarie,	165.20	3.043,40	285	19.848,40
Februarie,	106.23	295,16	115	13.693,16
Martie,	9.567	1.169,55	60	10.796,55
Aprilie,	8.330	1.629,05	35	9.994, 5
Maiu,	6.575	1.557,75	20	8,152,75
Iunie,	7.010	1.680,15	55	8,745,15
Iuliu,	7.905	1.466,20	35	9,406,20
August,	7.135	1,607,55	30	8,772,55
Septembrie,	8.425	1.568,75	35	10,028,75
Octombrie,	8.125	1.949,80	90	19,164,80
Noembrie,	8.510	1.450,80	25	9,985,80
Decembrie,	7.850	2.171,55	60	10.081,55
	<u>106.575</u>	<u>22.249,71</u>	<u>845</u>	<u>129.669,71</u>

Operațiunile s'au urmat pe fiecare lună după cum rezultă din alăturatul tablou urcându-se:

In totale bani intrați	296.619,70
Iar numerar bani ieșiți	381.003,70
Totale rulajul bănesc	678.023,40

Dacă vom considera totalul operațiunilor urmate în fiecare lună cu bani dați și intrați și cu schimbarea de creanțe avem:

Rulajul intrării	817.373,54
Rulajul ieșirii	817.373,54
Totale	1.634.747,08

Din cele ce preced este văzut că după operațiunile făcute, avem un beneficiu de:

din care scăzându-se cheltuielile.....	7.273
Ne dă suma de	14.976,71

care trebuie împărțită între societari și care după calculele făcute de 8⁰/₀ beneficiu care se va trece în bonurile ce se vor emite pe acest an, calculându-se în porțiuni cu depunerile și cu timpul în care a depus. Membrii din nou înscrși sunt în număr de 169 și ne dă o sumă de 845 lei ca taxă de înscriere.

Capitalul societății este astăzi constituit cum urmează:

In efecte ale societății	242.089,67
In bonuri de pensii	7.857,59
	<u>249.947,26</u>
Cheltuieli	7.273
	<u>257.220,26</u>

Toate actele operațiunilor sau mai bine zis efectele societărilor sunt în casa societății și pot atesta orișicând aflarea capitalului societății.

În ceea ce privește cheltuelile, ele s'au urmat conform bugetului votat de d-voastră cu diferență numai de 80 lei, care s'au adăugat la chiria localului, astfel bugetul era de 7210 și s'au dat 7273, adică 63 lei mai mult pentru care se cere aprobarea d-voastră. Vă putem spune că economia era de 127 lei, dar a trebuit să dăm 110 pentru tipărirea de bonuri, care cheltuială nu era prevăzută în buget, dară din paragraful tipăriturilor am dat și această sumă.

Cât pentru bugetul anului acesta el este mai urcat, însă necesitățile ne-au dictat această sporire și d-voastră o veți aprecia și veți vedea când se va vota bugetul dacă este bine sau nu a se admite și acel adaus ce vi-l cere comitetul.

Comitetul, domnilor, a vroit ca prin acest raport să vă facă cunoscut și cum se împart societari și de aceea am făcut următoarea notiță statistică aicea:

Membrii noștri se împart după sex:

Bărbați	453
Femei	79
din aceștia 14 copii.	

După profesii:

Profesori	75
Militari	49
Funcționari administrativi	89
Comercianți	34
Industriași	9
Funcționari	19
Judecători	13
Funcționari la comună și s.	28
Funcționari privați	7
Pensionari	14
Doctori militari și civili	27
Medici veterinari	10
Advocați	6
Din clerul înalt al țării	2
Din clerul laic	21
Ingineri	3
Jurnaliști	5
Farmaciești	3
Pictori	1
Societari	1
Servitori	13
Societari a căror profesie este necunoscută și'n care intră femeile măritate și copii	119
totale	532

După depunerii se împart:

Cei care depun câte cinci lei	149
„ „ „ „ „ 10 „	158
„ „ „ „ „ 15 „	9
„ „ „ „ „ 20 „	128
„ „ „ „ „ 25 „	5
„ „ „ „ „ 30 „	17
„ „ „ „ „ 35 „	2
„ „ „ „ „ 40 „	20
„ „ „ „ „ 50 „	15
„ „ „ „ „ 55 „	2
„ „ „ „ „ 60 „	3
„ „ „ „ „ 70 „	2
„ „ „ „ „ 80 „	5
„ „ „ „ „ 100 „	14
„ „ „ „ „ 150 „	1
„ „ „ „ „ 200 „	2
Totale	532

Din aceștia patru zeci și unu nu depun regulat și sunt înapoiți cu mai multe luni iar 22 n'au depus ot anul.

Cu aceste notițe încheiem darea de seamă ce aveam a face în numele comitetului despre gestiunea casei pe anul 1875, rugându-vă să binevoți a numi o comisiune verificatoare spre a constata cele ce am avut onoarea a înainta.

Pot afirma de pe acum că și anul 1876 va fi tot un an de progres pentru societate, căci până acum chiar s'au înscris 14 membrii și s'au incasat din mize suma de 4360, dobânzi 719,55 ceea ce este foarte mult în fața crizei prin care piața noastră trece astăzi.

I. A. Brătescu

[Bibl. Acad. R.P.R., *Românul*, 13 Februarie 1876, p. 130.]

223

București, 18 Ianuarie 1876

CREDITUL AGRICOL

Necesitatea înființării unui Credit Agricol în țară e atât de viu simțită încit numai este de discutat asupra ei. Intreaga presă română s'a pronunțat deja în favoarea creerii unui asemenea Institut. Ministerul Agriculturii, Comerțului și Lucrărilor Publice chiar, s'au grăbit anul trecut a autoriza printr'o circulară pe toți agenții noștri din străinătate a se pune imediat în relațiuni cu toți oamenii competenți și în pozițiune de a crea asemenea institute și la noi și a-i invita a face propunerile lor și a veni la București spre a se înțelege asupra detaliilor. Am publicat și noi această circulară căreia presa politică și economică europeană, i-a dat cea mai întinsă publicitate.

293

Mobilul acestei circulații a avut de scop a dota țara cu un institut care să înlesnească, în mod real pe cultivatorii noștri mici și mari, cu capitalurile de care ei vor avea trebuință și aceasta cu o dobândă minimum de 7%, înlesnire pe care sistemul Societăților mutuale de credit agricol, n'ar fi putut o ajunge fără a împune, în acelaș timp noi sarcini asupra contribuabililor, asupra comunelor sau asupra Județelor și aceasta cu riscul de a face nimic, de a vegeta numai, iar nu de a funcționa și a da fructele la care fiecare e în drept a se aștepta.

Dacă circulara ministerială a avut acest unic scop, efectele sale au fost, că mai multe grupuri din străinătate s'au și prezentat cu propunerile lor la Minister. Intre aceste propuneri figurează în prima linie, din punctul de vedere al avantajelor și al seriozității ce oferă ea, și cea a grupului *de Reuter* din Londra, propunere a cărei cuprindere am publicat-o noi, cei dintâi, în extenso, printr'unul din numerile precedente și care se rezumă astfel: Capitalul Societății va fi la început de 10 milioane franci, reprezentat prin 20 mii acțiuni a 500 fr. care se vor vărsa integral la intrarea în lucrare a Băncii Creditului Agricol.

• Capitalul Societății va putea fi urcat la 50 milioane de va fi necesitate de o asemenea augmentație. La emisiunea capitalului jumătate din subscripții, se va oferi capitalurilor române și Consiliul de Administrație va fi compus jumătate de proprietari români și jumătate de fondatori străini.

• În timpul celor dintâi 18 ani, care vor începe dela data decretului pentru aprobarea statutelor, dacă beneficiile nete realizate de societate nu vor fi suficiente pentru a plăti cheltuelile de administrație și dobânzile capitalului de 10 milioane franci calculate pe 7%, diferența va fi plătită de Stat, fără însă ca suma ce va fi astfel plătită pentru a garanta că 7% a capitalului vărsat să poată exceda în fiecare an 700 mii franci.

Operațiunile societății consistă în a procura capitaluri agriculturii și industriei ce țin de dânsa; a face în virtutea unei autorizațiuni speciale orice fel de operații care să aibă drept țintă defrișarea și ameliorarea pământului; a comandita industriile ce țin de agricultură, fără să aibă voie să întreprindă societatea singură aceste industrii, a face avansuri pe arenze, recolte în picioare sau în magazii, precum și pentru cumpărare de material agricol și vite; a face sau înlesni prin garanția sa, scontul sau negocierea efectelor exigibile cel mult la 90 de zile; a deschide credite sau a împrumuta cu termen larg, care însă să nu treacă peste trei ani, în virtutea unui amanet sau altă garanție specială. A creia sau negocia titluri a căror exigibilitate să nu poată trece peste cinci ani, și suma reprezentată de aceste titluri să nu fie mai mare decât suma reprezentată de creditele sau împrumuturile operate.

, Într'un cuvânt a face orice operațiune care va favoriza agricultura și industriile ce țin de dânsa și aceasta în cazurile prevăzute de Statute, care se vor supune la aprobare Guvernului.

Afară de aceste grupul d-lui de Reuter se oferă a executa și irigațiunile în țară și a face toate planurile și studiile necesare în curs de doi ani cu propria sa cheltuială.

Care a fost însă rezultatul acestei propuneri? E trist a spune adevărul cu toate acestea faptul e atât de urâcios încât oricât am căuta să-l anvizagem, el va spune neconținut capitalurilor europene, că ele numai pot conta pe seriozitatea guvernului român și în particular pe aceea a Ministerului Agriculturii, Comerț și Lucrări Publice.

În adevăr, se invită prin două circulări Ministeriale, capitaliștii din cele mai mari piețe europene spre a veni în țară și a trata cu guvernul «Creditul Agricol» și «Irigațiunile»; amatorii părăsesc Londra, Parisul, Bruxelles; se transportă în București, depun ministrului propunerile lor, așteaptă două luni un răspuns pozitiv sau negativ și neprimind nici pe unul nici pe altul, ei părăsesc capitala și se înapoiază la Londra etc. ducând cu dânsii sarcina unor cheltueli destul de grele, făcute în baze a două invitațiuni guvernamentale, fără de care n'ar fi avut trebuință a părăsi căminele lor.

O asemenea provocare mi-se pare că nici nu tentează nici nu încurajează intrarea capitalurilor străine în țară; din contră ea le depărtează cu atât mai mult cu cât ele ajung a se convinge că lucrările Ministerului Agriculturii, Comerț și Lucrări Publice, se conduc de acel spirit de *laissez aller* și cu o ușurință cum n'am putea felicita de fel pe Dl. Teodor Roseti.

O interpelare se făcu în Cameră de un domn deputat în privința Creditului Agricol și al irigațiunilor. Interpelarea avea rațiunea ei, în fața necesităților și a greutăților ce devin din ce în ce mai simțitoare pentru agricultura noastră cu toate acestea Ministerul se mulțumi a răspunde că «în adevăr a primit mai multe propuneri din străinătate, între care și a grupului de Reuter dar că aceasta din urmă cerând pe de o parte garanția Statului până la concurența de 700 franci pe an pentru asigurarea dobânzilor, de 7⁰/₀ la capitalul de 10 milioane și pe de alta și concesiunea irigațiunilor, n'a putut accepta propunerea».

Din acest scurt răspuns fiecare înțelege în ce stare de înapoiere se află Ministerul Agriculturii, Comerțului și Lucrărilor Publice. După noi nu vedem în răspunsul Ministerului nici un argument serios și demn de a respinge propunerea în chestiune. Grupul Reuter, cere concesiunea Creditului Agricol și în același timp și pe aceea a irigațiunilor; aceste două concesiuni urmând a forma două deosebite legi, camera putea să aprobe pe una și să respingă pe alta; unde este dar inconvenientul care a făcut pe dnul Theodor Rosetti, a respinge ambele concesiuni mai ales că pentru studiile și planurile irigațiunilor concesionarul nu reclama nici un ban urmând a le face el cu propriile sale cheltueli, pe când italienii ne-au cerut 500 mii franci. Aici dacă nu e o rea credință, este cel puțin o mână foarte puțin abilă de a conduce asemenea mari chestiuni care trebuie să transforme agricultura noastră.

Nu putem garanta 7%, ne spune Ministrul în plină Cameră, Creditului Agricol. Este aci un argument serios care să ne facă să respingem într'un mod atât de brusc o propunere ca aceea care formează obiectul discuțiunii de față? Nu trebuie să fie cineva nici mare economist, nici mare agricultor, spre a înțelege că această garanție nu va aduce Statului nici o sarcină deoarece se știe că agricultorii noștri astăzi abia, găsesc a se împrumuta cu 24% și prin urmare Creditul Agricol urmând a împrumuta cu 10 sau 12%, ei vor fi fericiți, mai mult chiar decât mulțumiți, societatea ar acoperi cheltuelile de administrație și dobânzile de 7% și Statul n'ar avea a suporta nici o sarcină.

Dacă însă toți oamenii competenți văd astfel, Dnul Theodor Rosetti nu vede tot așa; d-sa zice: *laisser faire, laisser aller*; cerea mai mult; d-sa lasă la o parte o propunere atât de serioasă fără să o studieze și fără să o supue chiar Consiliului de Miniștri, care desigur ar fi văzut altfel decum vede dnul Theodor Rosetti.

Din ceea ce precede rezultă că argumentele invocate atât de Ministerul de Finanțe cât și de cel al Agriculturii etc. sunt niște puerilități care nu tind decât în a ne compromite în afară, a descuraja intrarea capitalurilor străine în țară și a ține mult timp agricultura noastră în starea de înapoiere în care se află, pe când ea trebuie să meargă, dacă nu în linie egală cu aceea a altor state, cel puțin pe o cale de dezvoltare și de perfecțiune mai întinsă, spre a putea lupta cu concurența ce ne fac produsele Americii, ale Californiei, etc.

De aceea zicem: Credit Agricol d-lor Miniștri, Credit Agricol patrioți deputați și onorați Senatori, acesta și numai acesta va putea da agriculturii noastre mijloacele de care ea are trebuință; acesta și numai acesta, va putea pune iarăși în picioare acea clasă de cultivatori mici și mari care pier pe nesimțite astăzi victima cămătarilor, fără altă speranță decât în voi și în instituțiunea cu care vă veți grăbi a dota țara.

[*Curierul Financiar*, An. III, Nr. 3. Buc., 18/30 Ian. 1876, p. 20, 21.]

224

[București, 31 Ianuarie 1876]

RAPORTUL

comitetului de delegați asupra proiectelor prezentate de d. Strat, ministrul finanțelor, pentru acoperirea deficitului de 30 milioane și pentru realizarea unui împrumut de 60 milioane necesare construirii liniilor de căi ferate Ploiești-Predeal și Adjud-Ocna.

Domnilor Deputați,

Domnul ministru de finanțe, prin situațiunea ce s'a presintat, areată că diferența între prevederile și constatările veniturilor bugetare ale anului precedent 1875 și din lipsa de speranță ce este de a se încasa în anul curinte mai mult de 10 milioane din rămășița din 17.248.683 lei 78 bani a veni-

turilor înscrise în acel buget, rezultă în toate un neajuns de lei 12.537.894 bani 46, care cade în sarcina esercițiului anului curinte.

În ceea ce privește situația esercițiului anului curinte trasă din prevederile bugetului rectificativ votat de d-voastră, combinate cu conclusiunile trase de d-sa din rezultatele date de bugetele anilor precedinți, d. ministru găsește că și acest esercițiu va trebui să lase un deficit al lui propriu de 12.894.427 lei 47 bani.

Osebit și independinte de previsiunile bugetare, d. ministru mai espune că în consecința a osebite legi votate, mai atârnă în sarcina statului chieltueli cari se suie la cifra totală de lei 3.243.105 bani 37, pentru cari nefiind destinate și mijlacele de a le acoperi, vin și sporesc cu atât suma deficitului arătat.

Eată cifrele:

12.537.894 l. 46 b. neajunsul anului 1875, din care: deficitul probabil al anului 1875.

5.289.210 68 deficitul curat rezultat din diferența între evaluări și constatări.

7.248.688 78 rămășiță ce se crede că va rămânea nefincasată din veniturile anului.

12.537.894 46 totale.

12.894.427 l. 47 b. deficitul probabil al anului 1876.

3.243.105 l. 37 b. deficitul decurs în sarcina ambilor ani din osebite legi și în afară de prevederile bugetare și anume:

767.105 37 cuveniți d-lui Lemaitre și Berman în anul 1875 după legea din Iuliu acel an.

1.026.000.00 asemenea cuveniți a se plăti în anul curinte.

950.000.00 acordați de d-v. d-lui ministru de resbel pentru cumpărare de arme, peste 3 milioane pentru cari i s'a încuviințat a face viriment.

500.000.00 ce crede d. ministru că-i vor trebui în cursul anului peste 150.000 lei acordați prin bugetul rectificativ pentru diferite chieltueli neprevăzute.

3.243.105.37

28.675.427 l. 30 bani, deficitul total.

Pentru acoperirea acestui deficit, d. ministru a presintat camerei două proiecte de lege, din cari unul relativ la un împrumut consolidat pentru suma de 30 milioane efectiv, și celălalt relativ la emitere de bonuri de tesaur cu care să-și procure fondurile necesare pentru a face față la menționatele trebuințe, la cas când împrumuțul consolidat, votându-se de puterea legiuitoare, nu s'ar pute realiza în condițiuni acceptabile.

Totodată domnul ministru a presintat camerei și un al treilea proiect de lege prin care cere modificarea art. 6 din legea de la 22 Iuniu 1875 relativă la concesiunea linielor ferate Ploiești-Predeal și Ocna-Adjud, prin care tinde a face posibile efectuarea împrumuțului încuviințat prin acea lege pentru lucrarea acelor linii.

Aceste trei proiecte de lege, trâmise în desbaterea comitetului delegaților d-voastre de secțiuni, acesta, după ce-a discutat asupra lor în zilele de 28 și 29

ale curintei, în unanimitate mi-a făcut onoarea d'a mă însărcina să vă supun prin raport concluziunile seale.

Domnilor deputați,

Înainte d'a se rosti asupra primelor după proiecte prezentate de guvern, relative la acoperirea deficitului anilor 1875 și 1876, comitetul s'a preocupat a constata:

1. La cât să se suie deficitul propriu zis al anului 1875, pentru a cărui acoperire camera nu poate refuza d'a da guvernului mijloacele necesarii.

2. Deacă și întru cât ar putea camera împărtași temerile d-lui ministru de nerealisarea rămășițelor anului trecut.

3. Cari sunt cauzele din cari provin aceste neajunsuri în finanțele țării.

4. Ce mijloc ar fi mai avantajos pentru țară a se acorda guvernului pentru acoperirea trebuințelor ce areată.

5. Deacă și cât trebuie să se recunoască ca deficit al anului 1876.

I

Deficitul sigur al anului 1875 este în sumă de 5. 289.200 lei 68 bani, neajuns ce rezultă între cifrele asignate ca venituri în bugetul acelu an și între cifrele ce la 31 Decembre a aului 1875 s'au constatat realisabile din acele venituri.

Din condicele comptabilității Statului se constată că acest deficit se încheagă în modul anume arătat în anesatul aci tablou. În privința acestui deficit comitetul delegaților d-voastre a fost unanim a acorda guvernului mijloacele necesarii de acoperire.

II

În privința cifrei de 7.248.688 lei 78 bani, deficit dedus de d. ministru din imposibilitatea ce crede că va fi d'a încasa întregele rămășițe, și a cifrei de 3.243.105 lei 37 bani deficitul comun al anului 1875 și 1876, relativ la trebuințe neprevăzute prin bugetele respective, s'a ivit desbinarea în sinul comitetului în următorul înțeles:

Maioritatea compusă din d. Petru Mavrogheni, delegatul secțiunii II, d. principe Stirbei, delegatul secțiunei IV, d. Dim. Sturdza, delegatul secțiunei I, d. Ar. Celibidachi, delegatul secțiunei VII, și suptscrișul raportore, delegat al secțiunii III pe considerante:

Că în cursul primelor luni ale acestui an sunt a se plăti, după bugetul anului 1875, suma de 23.434.966 lei 19 bani, anume arătată în tabloul aici anesat;

Că este posibil ca, până în timpul când interesul mănținerii creditului Statului și a bunei administrațiuni a finanțelor, cere ca acea sumă să fie achitată, să nu fie cu puțință a se încasa din rămășițe nici măcar acele zece milioane în a cărora realizare la timp crede d. ministru.

Că criza financiară în de comun simțită și lipsa de prețuri care împedecă desfacerea produselor de către arendașii domeniilor care dătoresc o mare parte din acele rămășițe (peste 8 milioane), pot sta pedecă la acea încasare;

Maioritatea comitetului a crezut necesar a se avisa de către țeară la a se procura guvernului pe lângă suma de 5.289.200 lei 68 b., la care să suie deficitul real, încă 10.710.799 lei 32 bani, în total 16 milioane lei, spre a face cu ei față la trebuințele pomenite.

Minoritatea comitetului însă, compusă din d. principe Dim. Ghica, delegatul secțiunii IV, și din d. George Cantacuzino, delegatul secțiunii IV, au declarat că sunt de altă opinie, pe care o anexează la presintele raport.

Aici este locul să aduc la cunoaștința d-voastră, d-lor deputați, că, după propunerea d-lui Iorgu Cantacuzino, care este și aceea a sedțiunii VI, comitetul în unanimitate, este de părere ca onor. cameră să ceară de la guvern ca toată suma ce va mai fi rămas neîntrebuințată din creditul menționat de 4 milioane acordat pentru arme să se amâne spre a reduce atât deficitul ce apasă asupra tesaurului, public.

III

A trecut apoi comitetul d-voastră la studiarea cauzelor care ne pun deodată în nenorocita pozițiune d'a face față la trebuințele anului precedente în privința întâmpinării cărora țeara credea că la votarea bugetului acelui an își impusese toate sacrificiile necesarii și posibile.

În adevăr d-lor deputați, după ce prin mănținerea stabilității în administrațiunea țării în curs de mai mulți ani, prin introducerea ordinii constituționale în votarea bugetelor anuale, prin sporirea resurselor și reducerea după puțină a cheltuielilor, fiecare credea că am parvenit de nu a stinge, cel puțin a domina desastroasele pentru țeară efecte ale împrumuturilor grele contractate în anii 1864, în sumă de 22.889.437 l., în 1866 de 13.610.500, în 1871 de 78 000.000 lei, și altele, a ne vedea din nou în fața necesității de a contracta un nou împrumut de 30 milioane, ar fi fost ceva înspăimântător deacă împrejurări ne atârinate de voință omenească n'ar fi venit să justifice în parte această trebuință și deacă camera nu va ave curagiul din timp și îndată a lua din nou în revisiune bugetul anului curinte, spre a evita o parte măcar din deficitul ce din el urmează a decurge.

Necesitatea d'a face față și la sarcina plății datorielor moștenite din trecut și la conducerea serviciilor statului, a cărora neapărate necesități cresc pe tot anul în proporție cu sporirea naturală a prețului fiecărui lucru și la legitimele cerinți și aspirațiuni d'a merge cât se poate mai răpede pe calea progresului, spre a ajunge la un traiu mai bun, dând naștere, cu ocașiunea facerii bugetului anului 1875, la numeroase, neapărate trebuințe, ele s'au asigurat în buget de către guvern și s'au aprobat de cameră, care amendare, în nobilul lor zel pentru

binele public, s'au măgulit cu speranța că veniturile anului, a căruia soartă financiară o regulau, vor atinge proporția la care au fost în anii cei mai buni.

Deacă această speranță nu s'au atins, deacă constatările făcute la 31 Decembrie 1875 au lăsat un gol de 5.289.210 lei 68 b. din cifra la care Adunarea aceasta, în ședința sea din 21 Ianuarie 1875, a evaluat veniturile țării pe acel an, vina nu poate fi nici a guvernului, care s'a conformat strict legilor financiară și a pus toată regularitatea în executarea lor, nici a Camerei, care în cunoștință de cauză și după mature desbateri, a asigurat acele venituri, ci numai a nenorocitelor împrejurări ce au apăsas în cursul anului 1875, asupra producției și asupra comerțului, țării, împrejurări pe care guvernul și Camera nici le-au adus, nici le poți împedea de a veni. Aceste împrejurări precum le cunoașteți din suferințele zilnice ale fiecărui din d-voastră și ale fiecărui locuitor din această țeară, sunt lipsa de recoltă în mare parte a țării și crisa de bani care a împedecat vânzarea bucatelor ce s'au făcut.

. Tot acestea sunt cauzele rămășiței ce este neîncasată și a greutății ce admite comitetul d-voastră în unanimitate de a se încasa îndată acea rămășiță.

Cine ar pute avea deci pretențiunea ca lipsa în general resimțită de toți locuitorii unei țări fără excepțiune se nu se resfrângă și asupra încasărilor fiscale?

IV

Cugetând comitetul d-voastră asupra mijloacelor ce ar trebui să se acorde guvernului pentru acoperirea trebuințelor imperios reclamate, prima otărfire ce în unanimitate a luat, conform cu opiniunile unanime ale secțiunilor respective, a fost de a se autorise d. ministru de finanțe a emite bonuri de tesaur pentru cifra ce s'au constatat a fi neapărat trebuitoare.

Am discutat apoi asupra mijloacelor definitive ce trebuiesc puse la dispozițiunea guvernului pentru plata la scadență a acelor bonuri de tesaur, și aci, după ce s'a respins de majoritatea comitetului propunerea făcută de d. Petre Mavrogheni, susținută și de d. Principe Stirbei, de a se face un împrumut în rentă de 5 la sută pe bazele asternute prin legea din 7 Martiu 1875, s'a ivit iarăși divergință între membri comitetului și anume:

Maioritatea compusă din d-nii principele D. Ghica, Iorgu Cantacuzino, Dimitrie Sturdza și suptscrisului raportor, suntem de părere a se face față la plata acelor bonuri din împrumutul de 42 și jumătate milioane ce prin legea din 22 Iuliu 1875 guvernul este autorisat a contracta pentru construirea căilor ferate Ploiești-Predeal și Adjud-Ocna și a căruia sumă totale după contractul ce este închiăiat cu d. G. B. Crawley și Comp., nu are a se plăti întregă în anul curinte, ci treptat după înaintarea lucrului până la Iuliu 1878, până când încasându-se rămășițele, se vor restitui la destinația banii întrebunțați.

Minoritatea însă, a celorlalți d-ni delegați a fost de părere de a se autoriza pe guvern ca odată cu împrumutul de 42 și jumătate milioane pentru

drumul de fer să împrumute prin același contract și în aceleași condițiuni și suma de 16.000.000. recunoscută de comitet ca necesară spre a face față la trebuințele momentului, și aceasta pe considerante: 1. Că este de o bună economie de a se avisa odată la toate necesitățile cunoscute; 2. Că împrumutul făcut la un loc pentru ambele trebuințe în o sumă mai mare se poate contracta în condițiuni mai avantajoase; 3. Că, dacă pentru moment să înlăture necesitatea unui împrumut special pentru acoperirea deficitului actual, acea necesitate nu va fi mai puțin simțită când se va ivi golul lăsat în fondurile destinate drumurilor de fer prin deturnarea lor de la destinațiune și când va trebui atunci a se acoperi acel gol seau prin noi contribuțiuni seau prin nou împrumut; 4. Că lovirea ce va proveni firește în creditul Statului prin contractarea acestor două împrumuturi consecutive, se va traduce în îngreuiarea pentru tesaurul public și la condițiunile contractării împrumutului ce va trebui făcute atunci, și la orice alte operațiuni financiare ar avea necesitate statul a face mai pe urmă, și asupra efectelor statului în circulațiune; și 5. Că nu este nici înțelept, nici drept a se urni necesitățile momentului prin măsuri ale căror efecte, viitoare nu se pot cu precisiune calcula.

V

Am venit în fine la deficitul presumat de d. ministru pentru esercițiul anului curinte 1876.

Asupra acestui punct majoritatea comitetului, unită cu opiniunea unanimă a tuturor secțiunilor, s'a rostit că nu-l poate recunoaște nici lua măsuri pentru acoperirea lui până nu se va supune unei noi revisiuni și reduceri acel buget.

Resultatul acestor desbateri a dat loc la alcăturirea alăturatului proiect de lege supt lit. A, menit a înlocui cele două proiecte presintate de guverne și cari se supun la desbaterea onorabilei camere.

Se alătorează aci sub lit. B. și contraproiectul minorității cu espunerea lui de motive.

Comitetului d-voastră a luat tot atunci în cercetare și proiectul de lege presintat de guvern pentru modificarea art. 6 din legea dela 22 Iulie 1875, relativă în construirea căielor ferate Ploești-Predeal și Adjud-Ocna; și

Luând în privire greutatea ce ar întâmpina guvernul de a contracta împrumutul de 42 și jumătate milioane încuviințat prin acea lege în condițiuni avantajoase pentru țeară, din cauza restricțiunii cuprinsă la art. 6, care otărasce că cursul emisiunii acestui împrumut nu va putea fi inferior de 91 a valorii nominale;

Luând în privire că după contractul închiăiat cu d. Crawley și comp., Statul român trebuie să plătească la 1 a viitoarei luni Iuliu din prețul acestei lucrări în monedă sunătoare peste 10 milioane lei, așa încât cu o oră mai înainte trebuie să luăm cele mai energice măsuri spre a ne procura acești bani;

Luând în privire că mănținându-se cursul de emisiune fixată prin art. 6 din legea vechiă ce se cere a fi modificat, mai ales pe acest timp de crisă, este imposibile de a se găsi bani în condițiuni bune;

Luând în privire că afectându-se ca graniță pentru acest împrumut venitul monopoliurilor tutunurilor, concurența împrumutătorilor fiind mai mare, s'ar găsi bani în condițiuni mai avantajoase pentru Stat;

Comitetul, în unanimitate, a admis opiniunea d-lui M. Mavrogheni de a se lua în considerațiune proiectul guvernului, de a se abroga art. 6 din legea din 22 Iuliu 1875 și de a se înlocui prin alt articol, prin care să se îndrituiască pe guvern a deschide concurență prin oferte sigilate pentru fixarea cursului emisiunii acelu împrumut, la asigurarea căruia să se afecteze venitul monopoliului tutunurilor.

Din această modificare va trebui firește să decurgă abrogarea dispozițiunilor art. 3. din aceeași lege câte sunt contrarie dispozițiunilor din nou luate.

În conformitate cu părerea comitetului, am făcut și pentru aceasta cuvenitul proiect pe care supt lit. C. îl supun deliberării onorabilei camere.

Raportor,
C. Christodulo Cerchez

Proiect de lege

Lit. A.

Art. 1. Pentru acoperirea deficitului bugetar al anului 1875 constatat în sumă de lei noi 5.289,210 bani 68, și spre a putea face față la chiăltuielele neefectuate din acest exercițiu, ministrul de finanțe este autorizat a emite bonuri de tesaur până la concurența de lei noi 16.000.000.

Art. 2. Bonurile acestea de tesaur vor fi la purtător cu termin de 6, 9 și 12 luni.

Art. 3. Legea împrumuturilor provisorii din 9 August 1871 nu se va aplica în privința acestor bonuri.

Art. 4. Plata acestor bonuri se va face din împrumutul de 42 milioane și jumătate ce guvernul este autorisat de mai înainte a contracta pentru construirea liniilor ferate Ploiești-Predeal și Adjud-Ocna.

Art. 5. Sumele ce se vor împlini din rămășițele anului 1875 și din acele ale exercițiilor anterioare închise, după ce se vor plăti chiăltuielele reclamate din acele exerciții, vor servi exclusiv la înapoierea banilor luați din capitalul drumurilor de fer, până la a lui întregire, și astfel în cât să nu se smintească întru nimica termenile de plăți datorite antreprenorilor.

Raportor,
C. Christodulo Cerchez

Proiect de lege

Lit. C.

Art. 1. — Art. 6 din legea de la 25 Iuliu 1875 este abrogată și înlocuită prin cel următor:

Art. 6. Prețitul definitiv al emisiunii acestui împrumut se va fixa prin concurință publică cu oferte sigilate.

Pentru asigurarea anuităților acestui împrumut, guvernul va putea afecta produsul monopolului tutunurilor.

Art. 2. — Partea din dispozițiunile art. 3 din menționata lege, câte sunt contrarii legii de față, sunt și rămân abrogate.

Raportor,

C. Christodulo Cerchez

Proiect de lege

Lit. B.

Art. I. Pentru a face față la plățile cele mai urgente ce sunt a se efectua în primele luni ale anului 1876, ministrul finanțelor este autorizat a emite bonuri de tesaur până la suma de 12.000.000 (douăsprezece milioane).

Art. II. Chiăltuielile anului 1876, nu se vor angagia, nici efectua decât în limitele împlinirilor, spre a nu resulta deficit la finele acestui an. Spre acest sfârșit guvernul este însărcinat a face reducerile necesarii în bugetele votate și a mărgini completarea armaturei numai în comenzile contractate.

Art. III. Bonurile de tesaur ce se vor emite confirm art. I al acestor legi, se vor achita din împrumutul de 42 $\frac{1}{2}$ milioane lei autorizat pentru plata construcțiunii căilor ferate Predeal-Adjud, a căruia anuitate se va trece în bugetul anului viitor 1877.

Art. IV. Sumele ce se vor împlini din rămășițele esercițiilor închise, după ce se vor plăti chiăltuielile ce se vor reclama din acele exerciții, să se verse la casa de depuneri și consemnațiuni la finele fiecărei luni, până la acoperirea sumei de 12.000.000 lei luată provizor din capitalul construcțiunii drumului de fer Ploești-Predeal.

Dimitre Ghica — G. Cantacuzino

O p i n i u n e

Considerând că întârzierile în încasările rămășițelor nu constituiesc un adevărat deficit, ci numai o jenă momentană în plăți;

Considerând că chiar admitând de bună deosebirea între evaluările și constatările veniturilor bugetare pe anul 1875, cunoscută la 31 Decembre al aceluiași an, totuși este mijloc d'a asigura regulata plată a creanțelor statului fără a recurge la împrumuturi consolidate și la măsuri financiare cari să împovăreze țara cu noi impozite;

Considerând că adevăratul produs al veniturilor bugetare pe anul 1876 este încă necunoscut, deoar că în orice caz prudența cere ca, spre a evita noi impozite, să se reducă chiăltuielele anului 1876 în limitele împlinirilor efectuate;

Suptsemnații, respingând împrumutul de lei 30 milioane în rentă propusă de d. ministru de finanțe, suntem de părere a se adopta măsurile coprinse în alăturatul proiect de lege, spre înlăturarea greutăților financiare ce presintă anii 1875 și 1876.

Dimitre Ghica — G. Cantacuzino

[*Românul* din 25 Februarie 1876, p. 1—2.]

225

[București, 15 Martie 1876]

CONVENȚIUNE ¹⁾

Guvernul Măriei Sale Domnului României și guvernul Majestății Sale Imperatorul tuturor Rusiilor, animați de dorința de-a înlesni și desvolta relațiunile comerciale între ambele state, au hotărât de a încheia pentru acest sfârșit o convențiune de comerț și de navigațiune și au numit pe plenipotențieri ai Lor:

Măria Sa Domnitorul României, pe Ministrul Său Secretar de Stat la Afacerile Străine Ion Bălăceanu, etc. etc.

Și

Majestatea Sa Imperatorul tuturor Rusiilor, pe agentul Său diplomatic și consul general în București, consilierul de stat actual Ioan Zinoviev, cavalier al ordinelor ruse: sfântul Wladimir a 3-a clasă, sfânta Ana a 2-a clasă cu coroană imperială și sfântul Stanislas a 2-a clasă cu coroană imperială, etc. etc.

Cari, după ce și-au comunicat depline puteri respective, găsite în bună și regulată formă, au convenit asupra următoarelor articole:

Art. 1. — Va fi reciproc deplină și întregă libertate de comerț și de navigațiune pentru bastimentele și naționali inaltelor Părți contractante în orașele, porturile, râurile sau alte locuri din ambele state, a căror intrare este actualmente permisă sau va putea fi pe viitor supușilor și navelor oricărei alte națiuni străine.

Românii în Rusia și Rușii în România vor putea reciproc, conformându-se legilor țării, a intra, călători și șede în toată libertatea în oricare parte ar fi din teritoriile și posesiunile respective, pentru a-și căuta de afacerile lor și se vor bucura pentru persoanele lor și bunurile lor de aceeași protecțiune și siguranță ca și naționali.

Vor putea exersa în toată întinderea ambelor teritorii industria, a face comerț, atât cu ridicata cât și cu măruntul, a închiria sau a poseda case, magazii,

¹⁾ Încheiată la 15 Martie, a fost votată de Cameră la 15 Iulie, de Senat la 20 Iulie; ratificată de Țar la 30 Septembrie; semnată de Cancelarul Imperiului la 4 Octombrie. Promulgată la 21 Octombrie.

prăvălii, sau pământurile de care vor avea trebuință, fără a fi supuși, fie pentru persoanele lor sau bunurile lor, fie pentru a exercisa comerțul lor sau industria lor, la taxe generale sau locale, nici la impozite sau obligațiuni de orice natură ar fi, altele sau mai oneroase decât acelea care sunt sau vor putea fi stabilite asupra naționalilor. Se înțelege, cu toate acestea, că stipulațiunile ce precedă nu derogă întru nimic la legile, ordonanțele și regulamentele speciale în materie de comerț, de industrie, de poliție și de siguranță generală, în vigoare în fiecare din ambele țări și aplicabile la toți străinii în general și în ceea ce privește România, legilor și prescripțiunilor relative la prohibițiunea de a cumpăra și de a poseda bunuri imobile rurale.

Art. 2. — Românii în Rusia și Rușii în România vor avea deplină libertate de a cumpăra, de a poseda și de a înstrăina, pe toată întinderea teritoriilor și posesiunilor respective, orice fel de proprietate ce legile țării permit sau vor permite supușilor oricărei națiuni străine de a cumpăra sau de a poseda.

Vor putea a le dobândi și a dispune de dănele prin vânzare, donațiune, schimb, căsătorie, testament sau în oricare alt mod ar fi, în aceleași condițiuni care sunt sau se vor stabili în privința supușilor oricărei alte națiuni străine, fără a fi supuși la taxe, impozite sau sarcini, sub orice denumire ar fi ele, altele sau mai ridicate decât acelea care sunt sau vor fi stabilite asupra naționalilor.

Vor putea asemenea exporta liber produsul din vânzarea proprietății lor și bunurilor lor în general, fără a fi supuși a plăti, ca străini, pentru exportățiune, alte drepturi, sau mai ridicate decât acelea ce naționalii ar răspunde în asemenea circumstanțe.

Art. 3. — Românii în Rusia și Rușii în România vor fi scutiți de orice serviciu personal, sau în armate de uscat și de mare, sau în gardă și miliție națională, de orice contribuțiune, sau în bani sau în natură, pentru a înlocui serviciul personal, de orice împrumut forțat și de orice prestațiune sau rechizițiune militară.

Sunt, cu toate aceasta, exceptate sarcinele care sunt atașate la posesiune sub oarecare titlu a unei proprietăți, precum și prestațiunile și rechizițiunile militare la care toți naționalii pot fi chemați a se supune ca proprietari funciari sau ca arendași.

Vor fi asemenea dispensați de orice sarcină și funcțiune judeciară și municipală.

Art. 4. — Corăbiile române și încărcămentul lor într'un port al Rusiei și, reciproc, corăbiiile ruse și încărcămentul lor în România, la sosirea lor sau direct din țara de origine sau din altă țară și oricare ar fi locul provenienței sau destinațiunea încărcămentului lor, se vor bucura în toate privințele de același tratament ca și corăbiile naționale și încărcămentul lor.

Niciun drept, taxă sau sarcină oarecare, pusă sub oricare denumire ar fi, pe corpul corăbiei, pe pavilionul său sau pe încărcămentul său, și perceput în

numele său în profitul guvernului, al funcționarilor publici, al particularilor, al corporațiilor sau al oricăroră stabilimente, nu se va impune bastimentelor unuia din ambele State în portul celuilalt, la sosirea lor, pe timpul șederii lor și la ieșirea lor, la care nu ar fi asemenea și în aceleași condițiuni impus corăbiile naționale.

Art. 5.— Naționalitatea bastimentelor va fi admisă, și de o parte și de cealaltă, după legile și regulamentele particulare ale fiecărei țări, după titlurile și patentele liberate căpitanilor sau patronilor de autoritățile competente.

Art. 6.— În tot ceea ce privește așezarea corăbiilor, încărcarea și descărcarea lor în porturi, rade, havre, bazine, fluvii, râuri sau canaluri, și în general pentru toate formalitățile și dispozițiuni oarecare la care nu pot fi supuse corăbiile de comerț, echipajul și încărcamentul lor, nu se va acorda corăbiilor naționale în unul din ambele state niciun privilegiu și nicio favoare, care nu va fi asemenea și pentru corăbiile celuilalt; voința Inaltelor Părți contractante fiind ca, sub acest raport, bastimentele române și bastimentele ruse să fie tratate pe piciorul unei perfecte egalități, și să se bucure reciproc de avantajele acordate națiunii celei mai favorizate.

Art. 7.— Căpitanii și patronii bastimentelor române și ruse vor fi reciproc scutiți de orice obligațiune de a recurge în porturile respective ale ambelor state la expediționarii oficiali și vor putea, prin urmare, a se servi liber sau de agenții lor consulari respectivi, sau de expediționarii, ce vor desemna ei singuri, numai să se conforme, în ceasurile prevăzute de codul de comerț și regulamentele vamale ruse, dispozițiunilor cărora prezenta clauză nu acordă nicio derogățiune.

Art. 8.— Dispozițiunile din prezenta Convențiune nu sunt deloc aplicabile la navigațiunea pe lângă mal sau cabotagiu, care rămâne exclusiv rezervată, în fiecare din ambele țări, pavilionului național.

Este bine înțeles că dispozițiunile acestui articol nu derogă întru nimic la principiile admise de congresul din Viena și consacrate prin tratatul din Paris, în privința fluviilor care despart sau traversează mai multe state.

Art. 9.— Nici corăbiile ruse, nici mărfurile care se află pe bordul acestor corăbii, nu vor plăti în porturile țărmlui românesc al Dunării nici un drept special, decât numai taxele actualmente în vigoare în aceste porturi și stabilite pentru singurul sfârșit de a se ameliora stațiunea corăbiilor și de a favoriza executarea unor lucrări publice destinate a înlesni încărcarea și descărcarea mărfurilor.

Sub raportul acestor taxe ale dreptului de cheagiu, precum și sub toate celelalte, corăbiile și mărfurile ruse vor fi asimilate în porturile române cu corăbiile și mărfurile naționale, precum și cu acelea ale națiunii celei mai favorizate.

Art. 10.— Companiile de navigațiune ruse precum și proprietarii vapoarelor care fac un serviciu regulat de transport pe Dunăre, vor putea cumpăra

în schelele române, la debarcaderele stațiunilor vapoarelor lor, terenul necesar pentru instalarea biourourilor lor, atelierelor și magazinelor și le va fi permis a stabili magazine speciale, care vor fi considerate ca întreprinzi, îndată ce vor răspunde la cerințele legilor române în vigoare asupra acestui punct.

Art. 11. — Se înțelege că stipulațiunile din prezenta Convențiune, vor fi aplicabile la toate bastimentele care navigă sub pavilion rus, fără nicio distincțiune între marina comerciantă rusă propriuzisă și cea care aparține mai cu deosebire marelui ducat al Finlandei.

Art. 12. — Se face excepțiune la stipulațiunile prezentei Convențiuni, în ceea ce privește avantajele al căror obiect sunt sau vor putea fi produsele pescăriei naționale.

Art. 13. — Mărfurile de orice natură, produse ale industriei sau solului unuia din ambele state, care pot sau vor putea fi legal importate în celălalt, sau a fi exportate sau pe uscat sau pe apă, nu vor fi supuse la niciun drept de intrare sau de ieșire, altul decât acelea ce vor avea a plăti produsele similare oricărei alte națiuni străine cea mai favorizată.

Art. 14. — În tot ceea ce privește drepturile de vamă, la intrare și la ieșire prin fruntariile de uscat și de mare, drepturi de importațiune, de exportațiune și altele, cele două Inalte Părți contractante își promet reciproc a nu acorda nicio scădere de taxă, privilegiu, favoare sau imunitate oarecare supușilor și produselor unui alt Stat, care să nu fie asemenea și îndată întins, fără condițiune, naționalilor și produselor respective din ambele țări; voința celor două Inalte Părți contractante fiind ca pentru tot ceea ce privește importațiunea, exportațiunea, tranzitul, întreprinziul, reexportațiunea, drepturile locale, curtagiu, tarifele și formalitățile de vamă, precum și tot ceea ce privește exercițiul comerțului și industriei, României în Rusia și Rușii în România să se bucure de tratamentul națiunii celei mai favorizate.

Art. 15. — Nicio prohibițiune la importațiune sau exportațiune nu se va putea stabili de una din Inaltele Părți contractante în privința celeilalte, care nu va fi în același timp aplicabilă la toate celelalte națiuni străine, exceptându-se cu toate acestea, prohibițiunile sau restricțiunile timpurarii ce unul sau celălalt guvern ă crede necesar de a stabili în ceea ce privește contrabanda de război sau pentru motive sanitare.

Art. 16. — Pentru a se înlesni tranzitul produselor ruse prin teritoriul român, s'a convenit:

a) Că toate produsele care, în virtutea prezentei Convențiuni, ar putea fi introdusă fără plată de drepturi de vamă în România, vor fi asemenea scutite de taxele de exportațiune și de întoarcere, precum și de taxele de plombagiu, cu condițiune de a se verifica la intrare și la ieșire și sprijinite în acest din urmă caz, de un titlu de origine dcla vama de plecare.

b) Că cautiunea în numerar ce expeditorii în tranzit de produse nefabricate vor avea a depune la vama de intrarea română, nu va trece în niciun

caz, suma drepturilor de importățiune, ce aceste produse ar fi avut a suporta în virtutea prezentei Convențiuni, dacă ar fi fost destinate pentru România, cu excepțiune pentru zișii expeditorii a ține cont la vamă, afară de cauțiunea mai sus specificată, de taxele de plombagiu recunoscute exigibile și a se supune verificărilor de intrare și de ieșire arătate mai sus; și

c) Că produsele nefabricate vor putea fi păstrate de expeditor și în deplina sa dispozițiune pe un termen de șase luni în antrepozitele române, conform legilor și regulamentelor speciale stabilite în această privință.

Art. 17. — Orice reproducțiune în unul din ambele state, a mărcilor de fabrică sau de comerț puse în celălalt pe oricare mărfuri, pentru a constata originea și calitatea lor, precum și orice punere în vânzare sau în circulațiune de produse investite cu mărci de fabrică sau de comerț române sau ruse, contra făcute în orice țară străină, vor fi cu severitate interzise pe teritoriul ambelor țări și pasibile de pedepsele prevăzute de legile țării.

Operațiunile ilicite menționate în prezentul articol vor putea da loc, înaintea tribunalelor și după legile țării unde au fost constatate, la o acțiune în daune-interese valabil exercată de partea lezată, contra celor ce s'au făcut culpabili.

Naționali din unuia din ambele state, care vor voi să-și asigure în celălalt proprietatea mărcilor de fabrică sau de comerț, vor fi datorii a le depune exclusiv, adică: mărcile de origine română la St. Petersburg la Departamentul comerțului și manufacturelor, și mărcile de origine rusă la București, la grefa Tribunalului de comerț.

În caz de îndoială sau de contestațiune, se înțelege că mărcile de fabrică sau de comerț, cărora se aplică prezentul articol, sunt acelea care, în fiecare din ambele țări, sunt legal dobândite, conform legislațiunii țării lor, de industrialii și comercianții care se servesc de dânsle.

Guvernul Măriei Sale Domnitorul României propunându-și a prezenta în curând Camerelor Române o lege asupra mărcilor de fabrică și de comerț, prezentul articol nu va deveni aplicabil decât după ce legea în chestiune, conform dispozițiunilor generalmente admise în această materie, va fi pusă în vigoare.

Art. 18. — Relațiunile comerciale ale Rusiei cu Regatele Suediei și Norvegiei și statele și țările limitrofe ale Asiei fiind regulate prin stipulațiuni speciale în privința comerțului de fruntarii și independente de reglementele ce se aplică comerțului străin în general, cele două Inalte Părți contractante convin ca dispozițiunile speciale cuprinse în tratatul încheiat între Rusia și Suedia și Norvegia la 26 Aprilie (8 Mai) 1838, precum și acelea ce sunt relative la comerțul cu celelalte state și țări mai sus menționate, nu vor putea în niciun caz fi invocate pentru a modifica relațiunile de comerț și de navigațiune stabilite între cele două Inalte Părți contractante prin convențiunea de față.

Art. 19. — Convențiunea de față va rămâne în vigoare în timp de zece ani, cu începere din ziua schimbării ratificațiunilor. În caz când niciuna din Inaltele Părți contractante nu ar fi notificat cu 12 luni înainte de finele acestei perioade, intențiunea sa de a face să-i înceteze efectele, ea va rămâne obligatorie până la expirarea unui an, din ziua în care una sau alta din cele două Inalte Părți contractante o va fi denunțat.

Dispozițiunile care preced vor fi executorii în ambele state o lună după schimbarea ratificărilor. Cele două Inalte Părți contractante își rezervă dreptul de a introduce mai târziu, prin o comună înțelegere, la această Convențiune modificațiunile care s'ar crede conform spiritului și principiilor sale și a căror oportunitate ar fi demonstrată de experiență.

Art. 20. — Convențiunea de față va fi ratificată și ratificările vor fi schimbate în București, cât se va putea mai iute.

Drept care plenipotențiarii respectivi s'au semnat și au pus pe dânsa sigiliu armelor lor.

Făcută în București, la 15 (27) Martie anul mântuirii 1876.

Semnați: Ion Bălăceanu — I. Zinovicw

Această Convențiune împreună cu articolul separat atașat la dânsa și legea pentru aprobarea ei s'a votat de Adunarea Deputaților, în ședința din 15 Iulie 1876 și s'a adoptat cu majoritate de șaptezeci și opt voturi contra a optsprezece, fiind și zece abțineri dela vot.

Secretar,
I. Carabotescu

Președinte,
C. A. Rosetti

Această Convențiune împreună cu articolul special atașat la dânsa și legea pentru aprobarea ei s'a votat de Senat în ședința dela 20 Iulie, anul 1876, și s'a adoptat cu majoritate de douăzeci și cinci voturi, contra două.

Secretar,
Stefan Bello

Vice Președinte,
Ion Ghica

Articol separat

În momentul de a procede la semnătura Convențiunei de comerț și navigație, încheiată astăzi între România și Rusia, plenipotențiarii subsemnați, ai Măriei Sale Domnului României și ai Majestății Sale Imperatorul tuturor Rusiilor, au făcut următoarea declarațiune:

Favorurile care sunt sau vor fi acordate în România, prin stipulațiuni speciale sau adiționale, unui stat limitrof oarecare, și reducățiunile sau scutirile de drepturi a cărora aplicațiune este sau va fi restrânsă la oarecari fruntarii sau locuitorilor oarecăroră districte, vor fi întinse sub același titlu naționalilor și produselor ruse.

Prezentul articol separat va avea aceeași putere și aceeași durată ca Convențiunea de comerț și de navigațiune încheiată cu data de astăzi.

Drept care plenipotențiarilor respectivi l-au semnat și învestit cu sigilul armelor lor.

Făcut în București, la 15/27 Martie, anul mântuirii 1876.

Semnați: Ion Bălceanu — I. Zinoviev

Acest articol împreună cu Convențiunea și legea pentru aprobarea ei s'a votat de Adunarea Deputaților în ședința din 15 Iulie 1876 și s'a adoptat cu majoritate de șapte-zeci-și-opt voturi contra și opt-sprezece, fiind și zece abțineri dela vot.

Secretar,
I. Carabatescu

Președinte:
C. A. Rosetti

Acest articol împreună cu Convențiunea și legea pentru aprobarea ei, s'a votat de Senat, în ședința dela 20 Iulie 1876 și s'a adoptat cu majoritatea de două-zeci și cinci voturi contra două.

Secretar,
Ștefan Bello.

Vice Președinte;
Ion Ghica

Ordonăm ca legea de față să fie învestită cu sigiliul Statului și publicată prin « Monitorul Oficial ».

Dată în București, la 21 Octombrie 1876.

Carol

Ministru Secretar de
Stat la Departamentul
Afacerilor Străine,

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul Justiției,

Eugeniu Stătescu

N. Ionescu

(Urmează coloana I pag. 5788 scrisă în limba rusă)

apoi:

Prin mila lui Dumnezeu,
Noi Alexandru al doilea,
Impărat și Autocrator,
A tuturor Rusiilor,

de Moscova, Kiev, Vladimir, Novgorod, Țar de Kazan, Țar de Astrakan, Țar al Poloniei, Țar al Siberiei, Țar al Hersonisului Tavrimei, Țar al Gruziei, Domnitor al Pscovului și Prinț moștenitor al Smolenscului, Lituaniei, Voliniei, Podoliei și Finlandei; Prinț al Estlandei, Lifflandei, Curlandei, și Semigaliei, Samoghitiei, Belostocului, Kareliei Tverului, Iugorului, Pernei, Veatkei, Bolgariei și altor; Domn și Prinț moștenitor al Novgorodului de jos, al Cernigovului, Razanei, Poloțkului, Rostovului, Iaroslavului, Belozerscului, Udo-

vorului, Obdorscului, Kondiei, Vitebscului, Mstislavului și a tuturor regiunilor Septentrionale; Suveran și Domn al pământurilor Iveriei, Cartaliniei și Kabardiniei și a provinciei Armeniei; a Prinților Cercasieni și de Gorsc și a altor Domn moștenitor și Suveran; moștenitor al Norvegiei, Gerțog de Slesvig-Golstein, Stormarn Ditmarsen și Oltemburg și celelalte, și celelalte, și celelalte.

Foștii agentele diplomatic și consul general al Nostru în București, Consilierul de Stat actual Zinoview și Ministru Afacerilor Străine al României Bălăceanu, pe baza mandatelor ce li s'au dat, au încheiat și iscălit în București la 15/27 Martie acest an, Convențiunea comercială compusă de 20 articole și de anexatul la ea articol. Primind și întărind, după o matură chibzuință acea Convențiune. Noi am împuternicit pe Cancelarul Imperiului Nostru Sercnisimul Prinț Alexandru Gorciakow a subsemna declarațiunea de inviolabilă conservare și executare a condițiunilor cuprinse în acea Convențiune.

Și spre încredințare, Noi iscăbind acest mandat al Nostru, am ordonat al întări cu punerea sigiliului Nostru.

Dat în Livadia, în ziua de trei-zeci Septembrie, anul una mie opt sute șaptezeci și șase; iar al domniei Noastre al douăzeci și doilea an.

Cancelarul Imperiului,
Prinț Gorceakow
(L. S.)

Alexandru

În virtutea ordinelor Majestății Sale Imperatorul tuturor Rusiilor, subsemnatul Cancelar al Imperiului ratifică Convențiunea de comerț încheiată între guvernul Majestății Sale Imperatoarele tuturor Rusiilor și acela al Mărei Sale Domnitorului României la București, la 15/27 Martie 1876, precum și articolul separat făcând parte din ea și declară că stipulațiunile acestei Convențiuni și ale articolului separat, vor fi cu fidelitate observate și executate în toată a lor cuprindere.

Spre credință, sub-semnatul Cancelar al Imperiului, a semnat acest document cu propria sa mână și a făcut să se pună pe el sigiliul Ministerului Imperial al Afacerilor Străine.

Făcut în Livadia, la 4 Octombrie 1876.

Gorceakow

Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Străine, sub No. 11.068,

Facem cunoscut și încredințăm prin cuprinsul celor de față, la toți și la fiecare pe care-i privește, că Dl. Nicolae Ionescu, Ministru al Afacerilor Străine, este autorizat a ratifica în numele Nostru, Convențiunea de comerț și navigațiune, încheiată la București, la 15 (27) Martie 1876, între plenipotențiarul Nostru și plenipotențiarul Majestății Sale Imperatorul tuturor Rusiilor.

Drept aceea, am scris cu mâna Noastră această plenipotență și am poruncit să se întărească, aplicându-i sigiliul Nostru.

Dat în București, a douăzecea zi a lunii Octombrie, anul 1876 și al unsprezecelea al Domniei Noastre.

Carol

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul Afacerilor Străine,
N. Ionescu

În virtutea ordinelor Măriei Sale Domnitorului României, subsemnatul Ministru al Afacerilor Străine, ratifică Convențiunea de comerț, încheiată între guvernul Majestății Sale Imperatorului tuturor Rusiilor și acela al Măriei Sale Domnitorului României în București, la 15/27 Martie, 1876, precum și articolul separat, aparținând zisei Convențiuni și declară că stipulațiunile Convențiunei despre care e vorba și ale articolului separat, vor fi cu fidelitate observate și executate în toată cuprinderea lor.

Drept care, subsemnatul, Ministru al Afacerilor Străine, a scris documentul de față cu propria sa mână și a pus pe el sigiliul Ministerului Princiarei Afacerilor Străine.

Făcut la București, la 21 Octombrie 1876.

N. Ionescu

Subsemnații înfrunându-ne pentru a proceda la preschimbarea ratificărilor Convențiunei de comerț, încheiată la 15/27 martie 1876, între Rusia și România, instrumentele acestor ratificări au fost produse și găsiindu-se exacte și concordând între ele, s'a operat preschimbarea lor,

Drept care, subsemnații au dresat acest proces verbal, pe care l-au scris în dublă expedițiune și l-au investit cu sigilurile lor.

Făcut în București, la 21 Octombrie (2 Noembrie), anul una mie opt sute șapte-zeci și șase.

Baron D. Stuart
Agent diplomatic și
consul general al Rusiei

N. Ionescu
Ministru Afacerilor
Străine

[*Monitorul Oficial*, Nr. 240, 28/9 Nov. 1876, p. 5785—5789.]

226

[București,] 18 Martie 1876

Nr. 4429

Domnule Prefect,

Știți că de câteva zile a eșit în ziarele opoziției, sub nume de « *Adresa Comitetului partidului național liberal* », un manifest către alegători: Guvernul ar fi lăsat să treacă fără a-i da vreo atenție un act care nu cuprinde decât defăimări

violente și neexactități cugetate, dacă în josul acestui manifest nu s'ar fi sfiit a subscrie oameni care au exercitat de atâtea ori puterea și pe care voința țarei i-a depărtat dela cârma afacerilor. Documente autentice și acte care nu se pot șterge, sunt față pentru a dovedi modul în care, la diferite epoce, persoanele politice coalizate astăzi în contra guvernului s'au invinováțit unii pe alții de arbitriari, risipă financiară și chiar imoralitate și numai defăimările ce și-au aruncat unii altora pot întrece acuzările ce aduc astăzi unui guvern menit de soartă a lupta cinci ani pentru a îndrepta greșelile lor, fără ca în această operă uriașă să fi isbutit deplin până astăzi. Din toate terenurile de luptă ce putea să aleagă opoziția coalizată, nu era altul mai defavorabil, pentru dânsa decât gestiunea financiară. Cifrele mai eloquente decât declamațiunile arată în ce mod unii din subsemnatarii Manifestului au girat averea publică de câte ori ea le-a fost încredințată. Aceste cifre nu le voi extrage Dle Prefect, decât din raporturile adresate Adunării de unul din membrii coaliției D. Manolache Kostaki care în două rânduri în 1869 (6 Dec) și în 1871 (ședința Adunării din 7 Iunie) judecă gestiunea financiară atât a ministerului I. Brătianu cât și a ministerului Al. Golescu-Kogălniceanu, Din cifrele extrase din aceste două acte, pe care coaliție nu le poate respinge, se va stabili utilă comparație între starea financiară de astăzi și starea financiară în timpul acestor 2 ministere. Aceste două guverne sunt în adevăr acelea care, prin durata lor au exercitat o influență mai mare asupra gestiunii finanțelor țării, căci Guvernul Dlui Brătianu începând dela 1 Martie 1867 a durat un an și 9 luni și guvernul Dlui D. Ghica-Kogălniceanu și Al. Golescu intrat la putere la Noembrie 1868, n'a căzut definitiv decât la 20 Aprilie 1870. În trei ani și câteva luni de zile care a fost rezultatul gestiunii financiare unor persoane care cer astăzi dela alegători sprijin și încredere pe acest tărâm. Țara cunoaște raportul prin care D. Manolache Kostaki a judecat în termeni așa de severi administrația financiară a Dlor. I. și D. Brătianu. Acestei administrații, succedând guvernul Dlor Al. Golescu, Kogălniceanu și M. Kostachi la 1871, în primele luni ale venirii noastre la putere, a trebuit să lichidăm groaznica moștenire lăsată și care făcea necesară contractarea imediată a unui împrumut de 78.000.000. Iată în ce termeni se exprimă însuși D. M. Kostachi, raportorul acestui proiect de lege, în raportul său din 7 Iunie 1871:

Nu credem de prisos a vă reaminti Dlor Deputați, diferitele împrumuturi din trecut care apasă astăzi situația noastră financiară. «1) Împrumutul Stern, în sumă de 22.800.000 lei. Vă este cunoscut că el s'a întrebuințat la cheltueli ordinare 2) La Octombrie 1866 s'a contractat împrumutul Oppenheim în sumă de 31.600.000 cu destinație a se plăti datoria flotantă și datoria flotantă nu s'a plătit și împrumutul s'a cheltuit în anul 1867 (sub ministerul I. Brătianu) pentru trebuințele ordinare.

3) Grație abuzului ce s'a făcut de facultatea de a se emite bonuri de tezaur care dintr'o înlesnire pecuniară a degenerat într'o resursă bugetară foarte co-

modă, avem astăzi a plăti o datorie flotantă, contractată în anii din urmă (ministerele I. Brătianu, Al. Golescu, Kogălniceanu, M. Kostachi, I. Ghica) de 57.431.589 lei efectiv (în bani ceeace nominal, adică în obligațiuni se urcă la suma de 78.000.000) pentru care vi se prezintă proiectul de față. »

Rezultă dar din însăși mărturisirea scrisă și netăgăduită a Dlui M. Kostachi că guvernele dela 1867 și până la venirea Guvernului de astăzi și în special guvernele I. Brătianu. Al. Golescu, Kogălniceanu, în mai puțin de 4 ani de zile, au cheltuit peste resursele bugetare anuale (lăsând la o parte împrumutul Stern) 31.600.000 ale împrumutului Oppenheim și 78.000.000 ale împrumutului domenal făcut pentru a acoperi datoria flotantă care au lăsat, adică a mărit datoria publică *cu una sută zece milioane*, în mai puțin de patru ani, ceeace în termen de mijloc face aproape 30.000.000 pe an. Și când au făcut aceste cheltueli? Când țara nu avea în exploatare nici o linie de drum de fier când prin urmare nu existau nici anuitățile căilor ferate nici anuitățile foarte grele care au rezultat pentru guvernul actual din chiar însăși aceste risipe. Și în care ani s'au risipit peste resursele ordinare aceste milioane? În anii atât de înbelșugați în privința recoltei cât au fost de nenorociți anii din urmă și până astăzi.

Era dar o grea moștenire pe care o lua guvernul actual care totdeodată trebuia să facă și plățile și să creeze resursele; și datoriile nu sufereau întârzieri, pe când resursele cereau timp; căci mai este de observat că acei care angajau cheltuelile cu o prodigalitate nemărginită, nu s'au gândit un moment la mijlocul de a le face față. Această sarcină a căzut ca multe altele pe actualul minister. Aceste anuități noi nu s'au urcat în cele din urmă la o mai mică sumă de 31.575.055, astfel descompusă:

8.000.000; dobânda împrumutului domenal

23.215.675; anuitățile căilor ferate Vârciorova-Suceava în care intră și suma plătită ca dobândă casei de depuneri și consemnațiuni pentru rezolvarea acestei chestiuni.

359.380; ajutoare și recompense naționale votate sub guvernele trecute.

La această sumă, care toată privește în răspunderea subsemnatarilor manifestului s'a mai adăugat sub guvernul actual suma de 452.425, joncțiunea la rași-Prut și suma de 2.230.000, dobânda împrumutului cu rentă, iar în total înorma sarcină de 34.257.480 lei, la care guvernul a trebuit să facă față prin eesurse inferioare și târzie. Aceste resurse se compun din taxele asupra băuturilor spirtoase și asupra licențelor din monopolul tutunului din timbru și înregistrare din venitul rezultând din improprietărirea coloniștilor și în fine din excedentul de venituri al căilor ferate. Toate acestea dacă se ține seama de desființarea altor impozite, precum arenda cârciumilor și darea coloniștilor, vechile taxe judiciare, vechile taxe asupra tutunului și băuturilor spirtoase, n'au dat în sumă rotundă, decât 22 milioane pe an care comparându-se cu cifra de 34 milioane a sarcinilor rezultă un deficit aproximativ de 12 milioane pe an, care

în șase ani bugetari ar fi putut lăsa un deficit mai mare de 70 milioane efectiv.

Numai scrupulul și spiritul de economie cu care Guvernul actual a girat afacerile a redus acel deficit la proporții mult mai mici. Acest spirit de economie, care cu toate criticile opoziției a condus Guvernul actual va rezulta în mod luminos din comparația bugetelor acestui Guvern cu bugetele membrilor coaliției. Guvernul, Dle Prefect, aci ca întotdeauna la incriminaiuni vagi răspunde prin acte precise la vorbe prin fapte, la declarațiuni prin cifre. Voi lua dar bugetul din 1868 a Dlor frați Brătianu, bugetul din 1869 al Dlor Al. Golescu, Kogălniceanu, bugetul din 1870 a Dlui M. Kostaki. Aceste cifre nu se vor contesta: pe lângă că ele rezultă din acte oficiale, apoi membrii coaliției au avut grije să se controleze unii pe alți când se combăteau.

Iată cheltuelile bugetului din 1868 cum rezultă din raportul Dlui M. Kostaki.

« Anul 1868, prin însemnatele proporții ce a luat nu-și găsește pereche în curgerea perioadei care am descris-o căci totalul creditelor bugetare suplimentare și extraordinare s'a urcat la cifra de 89.305.022 la noi » (pag. 9 a raportului)

În 1869 totalul cheltuelilor, credite bugetare, suplimentare și extraordinare, au fost de 86.002.708. Această cifră este extrasă din situațiunea publicată în suplimentul *Monitorului Oficial* Nr. 69 subsemnată de ministrul de finanțe și de directorul contabilității din ministerul Al. Golescu, D. Lambriu Vasilescu. În fine, în anul 1870 cheltuelile s'au urcat la 75.000.000 și mai bine, plăți constatate după situația prezentată Camerii în 1871. Toate acestea sunt cifre mărturisite

Dacă cu aceste cifre de cheltuieli adăuim anuitățile la sumă de mai bine de 34.000.000 care s'au adăuog de atunci, este lesne de a vedea care ar fi astăzi cifra cheltuelilor Statului, dacă s'ar fi menținut bugetele, în enormele proporții ce aveau sub guvernele oamenilor care strigă azi economii.

Așa bugetul guvernului din 1868 ar fi fost de $89 + 34 = 123$ milioane, bugetul guvernului din 1869 de $86 + 34 = 120$ milioane și bugetul mai moderat din 1870 de $75 + 34 = 109$ milioane.

Ei bine bugetul rectificativ din 1876 este fixat la cheltuieli în sumă de 97.894.427 lei și aceasta fără jignirea vreunui serviciu și făcându-se la zi toate plățile tezaurului. Iată suma cheltuelilor.

Pe lângă aceasta, în curs de cinci ani, guvernul actual a stins prin amortizare suma de 37 milioane din datoria publică.

În privința veniturilor, dacă guvernul este astăzi silit să recurgă la un împrumut provizoriu de 16 milioane, cauza nu este nici risipă în cheltuieli, nici nepăsare de banii publici, Țara întreagă cunoaște această cauză. Veniturile prevăzute nu pot intra din cauza strâmtoarei trecătoare a contribuabililor.

În asemenea condițiuni guvernul nu poate gândi la noi impozite nici a stoarce dela națiune ceea ce forțele ei economice nu-i permit a plăti pentru o

epocă desigur trecătoare. Acei care reclamă contra acestui împrumut nu mă pot propune în *mod sincer* decât sau impozite sau bancrută Statului. Manifestul Opoziției, amestecă cu intenție creditul de 16 milioane destinat la deficit, cu împrumutul separat de 42 milioane pentru construcția liniei Predeal-Ploești în scop de a ajunge la un total înspăimântător.

Această procedare puțin sinceră nu poate surprinde buna credință a alegătorilor. În asemenea mod s'ar fi putut mări deficitul anului 1868 cu suma de 300 milioane, costul liniilor concesionate de Guvernul Dlui I. Brătianu. Pentru a asigura un dețuseu, acestor linii, pentru a împuțina anuitatea de 23 milioane anual, rezultat al concesiunii care astăzi produce numai 3 milioane încărcând pe contribuabili cu 20 milioane, Guvernul a condat joncțiunea dela Predeal și a obținut joncțiunea dela Vârciorova. Astfel să dă răsufare în două părți unei linii de 1.200 km. înfundată până astăzi și care dacă ar fi continuat a fi exploatată în condițiunile în care a fost condată, fără legături și fără viitor, ar fi produs ruina economică și financiară a țării. Astfel s'a șters ultima urmă a erorilor comise de administrațiile trecute.

În fața dar a atâtor greutăți, având și o serie de recolte rele, agravată prin deprecierea produselor noastre, este lesne de înțeles, că situația financiară n'a putut fi cu totul satisfăcătoare. Însă alegătorii, care ar arunca răspunderea ei asupra guvernului, ar comite o nedreptate și o eroare. O nedreptate căci ar face răspunzători de niște fapte ce le sunt străine, oameni care luptă de cinci ani a le îndrepta; o eroare căci ar chema la cârma Statului, pentru a repara răul, pe însiși autorii lui.

Acești oameni acuză Guvernul că a strivit țara cu impozite.

Guvenul a mărit impozitele numai cu 19 milioane dacă se ține seama de desființarea altor dări, pentru a plăti sarcinile anuale de 31 milioane moștenite dela dâșzii.

Ei acuză Guvernul că a contractat împrumuturi *nerușinate*.

Ei au risipit împrumutul Oppenheim și au lăsat o datorie flotantă de 58 milioane în bani plătită prin împrumutul domencial de 78 milioane.

Alegătorii vor judeca în ce parte este nerușinarea. Guvernul pentru trebuințele sale n'a contractat decât împrumutul cu rentă, din care cinci milioane au fost consacrate la cumpărarea de arme din cele dintâi fabrici ale lumii. Deși dâșzii au mărit datoria țării cu *una sută zece milioane*, totuși armele le-au cumpărat recurgând la subscripții pretinse voluntare. Această armătură mai este în parte și vicioasă.

Ei acuză Guvernul actual de arbitrar.

Ministerul n'a cheltuit un ban fără o lege sau un credit regulat.

Ei au cheltuit milioane prin emisiuni de bonuri de tezaur, făcute numai de Minister, fără credit și fără lege; și concesiunea de 300 milioane a căilor ferate a pus-o în lucrare fără a aștepta votul Senatului.

Guvernul actual a împrumutat cu 7 și 7,3/4 la sută. Ei au împrumutat cu 12 minimum și 18 maximum.

Guvernul actual pe lângă aceasta a amortizat 37 milioane din datoria publică.

În fine ei acuză Guvernul actual de risipă. El a făcut economii în bugetele votate de Cameră. Ei au întrecut întotdeauna aceste bugete.

Judece dar ținara în ce parte sunt impozitele, împrumuturile risipite și arbitrariul.

Ori care le ar fi vorbele ademenitoare, faptele lor proaspete în memoria tuturor prin suferințele încă nevindecate ale țării vor striga mai tare decât toate manifestele și voința națiunii, care este glasul anticipat al viitorului, se va pronunța, sperăm pentru a treia oară în contra lor.

În mijlocul unor evenimente așa de grave, când Orientul întreg e te sgu-duit, Poporul Român, prin liniștea purtării sale, prin onestitatea cu care își împlinește angajamentele, prin energia și moderația cu care își apără drepturile, înfățișează Europei, un spectacol asigurător.

De la dânsul atârână de a stârui pe această cale înțeleaptă ori de a se arunca în necunoscut după îndemnul unor oameni pe care a putut să-i cunoască până astăzi. Dânsul dar are să aleagă. Oricare însă ar fi rezultatul, nouă ne va rămâne mângâierea de a ne fi făcut până în capăt datoria de conservatori și de Români.

Vă invit, Dle Prefect a da acestei adrese cea mai întinsă publicitate.

Primiți, Dle Prefect, asigurarea considerației mele.

Ministru de Interne
și Președinte al Consiliului de Miniștri,
L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Înt., Div. Adm. dos. Nr. 5007, f. 85, 86 și 115.]

227

București, 18 Martie 1876

SOCIETATEA GENERALĂ DE ASIGURARE «ROMÂNIA»

Are onoarea a convoca pe toți dâmnii acționari în conformitate cu art. 56 din Statute la a doua Adunare Generală care va avea loc la 18/30 Aprilie a.c. în localul Societății, strada Carol Nr. 40 la 11 ore a. m. conform art. 58 și 59 din Statute: fac parte din adunarea generală toți dâmnii detentori de cel puțin 20 acțiuni cari vor fi depuse la casa societății 8 zile înainte adunării generale, adică până la 10/22 Aprilie a.c.

Ordinea de zi va fi:

1. Raportul consiliului de administrațiune asupra gestiunii afacerilor de la 1. Ianuarie la 31 Decembrie 1875.
2. Raportul comisiei censorilor și a direcțiunii generale.
3. Înscierea socotelilor pe anul 1875.
4. Modificarea § 10 al Statutelor.

5. Propunerea consiliului de administrațiune relativ la reactivarea a 194 acțiuni ale societăței, asupra cărora plata ratei a doua nu s'a efectuat din partea detentorilor la termenul fixat.

6. Alegerea censorilor pentru anul 1876.

Propuneri eventuale din partea acționarilor în conformitate cu § 63 din Statute.

București 18/30 Martie, 1876

Consiliul de administrațiune,
Președinte, Dim Ghica

[*Telegraful*, Nr. 1186, din 19 Martie 1876.]

228

[București, 28 Martie 1876]

Domnilor Miniștri,

Domnul Ministru de Externe prin adresa Nr. 5286, mă încunostiințează că prin art. 2 al protocolului final, anexat la convențiunea comercială, încheiată cu Imperiul Austro-Ungar, România a luat angajamentul de a revoca, în cel mai scurt timp și înainte de punerea în aplicare a convențiunei, adică înainte de 20 Iunie viitor, regulamentul care cere astăzi, ca străinul ce va trece frontiera, spre a intra în România, să aibă asupra lui oarecare sumă de bani (5000 lei vechi).

Dl. Ministru de Externe dar, cere a se lua măsurile cuvenite, spre a se revoca restricțiunea pusă la intrarea streinilor în țară și să-i comunc, înainte de 20 Iunie, deciziunea consiliului de miniștri, în sensul art. 2 al zisului protocol.

Subscrisul, examinând lucrările ce se află în această chestiune la Ministerul de Interne, a văzut, că în anul 1871, prin referatul cu Nr. 4007, s'a cerut Consiliului de Miniștri a se menține măsurile de mai înainte luate, pentru a nu se îngădui să intre în România, străini care nu au o meserie reală, spre a-și procura mijloacele de existență, sau un capital cu care să poată întreprinde o speculație onorabilă, căci asemenea străini nu numai că nu pot fi folositori, dar încă fiind lipsiți de mijloacele de subsistență, pot deveni vătămători. Consiliul Miniștrilor, prin jurnalul ce a încheiat, în ședința dela 24 Martie, același an sub Nr. 3, a decis a se menține suma de lei noi 1852, echivalentă cu suma de lei vechi 5000, ce a fost fixată sub instrucțiunea sub Nr. 382, aprobată de sfatul administrativ extra-ordinar, în seanța domnească dela 14 Octombrie 1843 (Manualul administrativ al Moldovei, pagina 517), iar cât pentru cei ce ar avea meserie, cu care s'ar putea hrăni, să se constate prin pașapoartele sau prin biletele de identitate cu care vor călători.

Aceasta am onoare, Domnule Ministru, a le aduce la cunoștința Dv., rugându-vă să binevoiți a decide măsurile ce urmează a se lua, spre aducerea la îndeplinire a angajamentului ce s'a luat prin Art. 2 al protocolului anexat la convențiunea comercială.

Ministru de Interne,...

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5086, f. 3. și v.]

București, 2 Aprilie 1876

SOCIETATEA CREDITULUI FUNCICIAR URBAN DIN BUCUREȘTI.

Darea de seamă a consiliului de administrație pentru operațiunile anului 1875.

Domnilor societari,

Starea de depreciere în care ajunsese proprietățile funciare în țara noastră a făcut din an în an mai simțită trebuința introducerii instituțiilor de credit funciar, care au drept scop înlesnirea mobilizării capitalurilor reprezentate de proprietatea funciară.

Ajunși la convingerea utilității acestor binefăcătoare instituții, am putut constata cu toții și cu o legitimă admirație, imediatele rezultate obținute pentru proprietățile rurale, de către prima societate de credit funciar român, creată în virtutea legii din 1873.

După dânsa, proprietarii de imobile urbane din capitală, n'au întârziat de a profita de prerogativele ce le asigura art. 2 din legea mai sus menționată și unindu-se în număr de 204 fondatori, au și obținut, la rândul lor, autorizația dată prin decretul domnesc Nr. 2.129 dela 21 Decembrie 1874 de a se institui și pentru proprietățile urbane creditul funciar, a cărei primă adunare generală este aceasta.

Consiliul de administrație ales de încrederea primilor fondatori ai acestei societăți, având în vedere art. 52 din Statute, a determinat ziua de astăzi pentru întrunirea dv. în adunare generală ordinară, cu intențiunea de a vă supune a sa dare de seamă, invitându-vă tot de odată să procedați la rezolvarea lucrărilor următoare:

- 1) Regulamentul ședințelor adunării generale.
- 2) Bugetul veniturilor și cheltuelilor anului curent.
- 3) Alegerea a doi membri pentru completarea consiliului, conform art. 33 și 35 din Statute, care au a funcționa dela 1 Ianuarie 1877.

Incepem dar prin a vă expune și a vă da seama de situațiunea și lucrările ce consiliul de administrație al societății a săvârșit în perioada de timp ce a trecut dela alegerea sa și până la finele anului trecut.

În privința aceasta, d-lor primele operațiuni ce au făcut obiectul ocupațiilor consiliului, după constituirea sa, au fost următoarele:

- 1) Elaborarea regulamentului relativ la formalitățile cerute de lege pentru facerea împrumuturilor ipotecare.
- 2) Organizarea serviciului interior al direcțiunii.
- 3) Măsurile necesare pentru înconjurarea fabricării scrisurilor funciare cu cele mai sigure și mai scrupuloase, garanții, pentru a le face să circule cu succes pe piețele funciare și între aceia ce își vor pune capitalurile în efectele emise de creditul nostru.

4) Luarea măsurilor necesare pentru a se înlătura chiar cele mai legitime cheltueli, prin gratuitatea serviciilor aduse în tot cursul anului 1875 de patru din consilieri și prin aceeași gratuitate din partea celorlalți membri, până la facerea prinului împrumut care a avut loc la 12 Iunie 1875; precum și prin declararea tuturor de a nu primi mărcile de prezență pentru care și-au rezervat dreptul, decât atunci când societatea ar dispune de fonduri. Aceeași dezinteresare, aceleași sacrificii, au fost făcute societății, chiar de funcționarii direcțiunii, fără excepție, pentru intervale de timp mai mult sau mai puțin întinse, în raport cu pozițiunea și mijloacele fiecăruia.

În prezența tuturor dificultăților învinse, ne credem obligați a expune că am fost secundați, fără rezervă de binevoitorul concurs și de experiența onorabilului d. Dimitrie Cornea, comisarul delegat al guvernului pe lângă acest credit, care a arătat cea mai mare sollicitudine pentru acest institut național.

Numai astfel, d-lor, se poate explica cum în timp de 6 luni ce au curs dela începerea operațiunilor și până la finele anului expirat s'au putut acorda proprietarilor de case împrumuturi de 2.815.900 lei noi, bazate pe garanții ipotecare de o valoare aproape întreită.

Dacă totuși, D-lor societari, nu se va fi putut satisface pe deplin, unii dintre d-voastră fie în privința modicității sumelor ce ni s'au acordat în raportul valorilor cu mult mai mari ale proprietăților d-voastră; fie în privința timpului ce a reclamat îndeplinirea formalităților riguroase cerute de legi pentru constatarea titlurilor d-voastră de proprietate.

Acestea credem că le veți fi atribuit adevăratelor cauze, adică dorinței intime de a face ca prin soliditatea garanțiilor luate să dăm efectelor noastre creditul indispensabil spre a circula cu facilitate și pe un picior egal cu cele mai acreditate efecte publice ale României, căci d-voastră știți că la rigoarea măsurilor luate în operațiunile financiare răspunde totdeauna confiența publicului capitalist. E de prisos a vă mai adăoga că deși totalul împrumuturilor făcute de societate nu este mare, dar numărul acestor împrumuturi, este destul de important, de oarece cea mai mare parte reprezintă sume cu totul minime. Considerând asemenea scurtul timp în care s'a efectuat, având în vedere experiențele ce au trebuit să se facă în aplicarea serviciului și mai cu seamă insuficiența personalului direcțiunii, vă puteți explica întârzierea ce ați putut să întâmpinați în soluționarea cererilor d-voastră.

După ce am învins dar primele greutăți de organizare, după ce am ajuns să realizăm împrumuturi în sumă de trei milioane, consiliul crezând timpul sosit pentru întinderea operațiunilor sale și în alte orașe, a procedat în vederea înmulțirii lucrărilor, la completarea sa, potrivit art. 33 din Statute, alegând pe d. I. Calădaru, membru înaltei Curți de Casație și fost administrator al Domeniilor, că membru al consiliului, în locul lăsat vacant de d. I. Cantancuzino, oprit de ocupațiile sale de ministru a participa la administrațiunea societății d-voastră.

Dlor, prin operațiunile făcute până acum cu proprietarii din capitală și prin începerea împrumuturilor cu orașele Craiova, Brăila, Galați, Giurgiu și Oltenița, avem convingerea că afacerile noastre vor continua a dobândi din zi în zi mai mare consistență și că scopul economic al acestui institut, va fi fără întârziere atins.

Despre conturile societății

Trecând acum la examinarea gestiunii operațiunilor financiare ce am făcut în anul 1875, ați putut vedea, d-lor societari, din bilanț și din tablourile desvoltate ce s'au comunicat fiecăruia din d-voastră, toate amănuntele lucrărilor ce, după Statute, suntem ținuți a vă supune.

Din menționatele piese de contabilitate rezultă, d-lor, că daraverile societății constau în următoarele operațiuni:

Lei 2.815.900, reprezintă creanțele noastre ipotecare, echivalente cu scrisurile emise de societate.

Lei 56,318 reprezintă capitalul social, compus din reținerea de 2 la sută, din cifra totalului împrumuturilor de mai sus și care aparține proprietarilor societari.

Lei 19.896, bani 22, numerar disponibil la finele anului, cu destinațiunea următoare:

1) Pentru piata cupoanelor pe semestrul al II al anului 1875, câte nu s'au prezentat până la finele aceluia an.

2) Pentru diurnele relative la expertizele neefectuate în anul trecut.

3) Pentru rata de amortizare din capitalul unicului împrumut realizat în I-ul semestrul 1875.

4) Pentru cheltuelile relative la cererile de împrumuturi din orașul Giurgiu.

Lei 32,395, bani 92, materialul și retribuțiunea unora din funcționarii direcțiunii. Această sumă este echivalentă, cu creanțele contractate de casa societății, pentru acoperirea cheltuelilor sale peste suma de lei 6.270 bani 68, ce au produs, sub titlu de cheltueli de administrație, împrumuturile realizate în anul trecut.

Lei 68, bani 70, rest din capitalul de rezervă de lei 7.039 bani 75 ce se adunase din reținerile de 1/4 la sută aplicate asupra împrumuturilor cu destinația a îndestula neajunsurile eventuale ale serviciului.

Suma luată, din fondul de rezervă, în asemănare cu art. 14 din lege, este intrată în cifra de mai sus de lei 32.395 bani 92 și se va restitui aceluia fond, în data ce resursele cheltuelilor de administrație vor covârși trebuințele strict mărginite ale serviciului.

În fine, d-lor din tabelele relative la valoarea scrisurilor aflate în circulație, la cursul variabil, al scrisurilor urbane și la operațiunile plăței cupoane veți recunoaște că pe cât cursul valorilor noastre au mers tot crescând în lunile Iunie, Iulie și August, pe atât scăderea lor s'a simțit în cele 3 luni de criză monetară

ce bântue Europa întreagă ; cum că scăderea atât în trecut, cât și acum nu derivă din cauze proprii efectelor noastre, ci din cauze generale și cu efect asupra tuturor valorilor publice, nu avem decât să constatăm că proporțiile diferenței cursului lor au fost aceleași totdeauna între efectele noastre și toate celelalte efecte publice.

Despre bugetul anului 1876

Conformându-ne cerințelor prevăzute de Statute avem onoarea d-lor societari, a vă prezenta bugetul anului curent.

Acest buget cuprinde la venituri resursele destinate de lege a se încasa din anuitățile împrumuturilor lor deja contractate și din acelea ce se prevăd că se vor mai realiza, care după calcule făcute, vor atinge în acest an suma de lei 44.614.

Cheltuelile ordinare însă, oricât de restrânse sunt ele și oricât de mult am căutat a le restrânge, cu toate că nu cuprind nici mărcile de prezență ale consiliului nici retribuțiile directorului, casierului și unuia din avocați pe 3 luni din anul curent, totuși ele se vor urca la suma de lei 55.360 de unde rezultă o neajungere de lei 10.766 la care încă mai adăugându-se și datoriile exigibile din anul trecut, în sumă totală de lei 25.424, totalul neajungerii resurselor anului curent, va fi de 36.190 deosebit de alte chetueli neprevăzute ce ar putea reclama întinderea operațiunilor creditului până la finele anului, care chetueli împreună cu mărcile de prezență ale membrilor consiliului se vor trece în bugetul anului în care se vor putea plăti, care va fi, sperăm, anul 1877, cel ce ne va lăsa cu bugetul echilibrat.

Cu această convingere dar, vă rugăm, d-lor societari, a încuviința proiectul bugetului ce supunem la examinarea d-voastră.

Despre alegerea a 2 membri pentru completarea consiliului

După art. 34 din Statute, primul consiliu de administrație este ales pentru 3 ani. După art. 139 din aceleași statute, primul an social cuprinde timpul între data decretului de constituire și 31 Decembrie a aceluși an. Decretul care a autorizat funcționarea societății noastre, fiind din anul 1875, d-voastră sunteți în drept a proceda la alegeri pentru anul 1877.

Șșirea a doi membri din consiliul după o perioadă de 3 ani de funcționare trebuie făcută prin tragere la sorți, însă 2 din consilieri demisionând, această tragere devine de fapt inutilă, astfel că nu rămâne decât a proceda pur și simplu la alegerile membrilor în chestiune.

Președinte, D. Cariagdi

Vice președinte, Dr. P. Iatropol

Consilieri: A. Țrețescu, C. Derussi, Al. Băicoianu, I. Calinderu.

Extras din procesele verbale ale Adunării Generale a Societarilor

Adunarea Generală dela 7 Martie 1876, după constituirea ei în condițiunile art. 54 din Statute a adoptat, în total cu unanimitatea voturilor proiectul de regulament al ședințelor ei, față fiind și domnul comisar al guvernului.

Adunarea în urma acestora, ascultând darea de seamă și bilanțul operațiunilor financiare ale societății, a exprimat deplina ei mulțumire membrilor consiliului, d-lui comisar al guvernului, fostului director și tututor funcționarilor direcției, care și-au sacrificat timpul și au depus concursul d-lor la fundarea acestei instituțiuni.

Asemenea adunare, luând în desbatere bugetul societății pe anul 1876, l-a votat cu 225 voturi ale membrilor prezenți și cu adăogire de câte una sută lei mai mult la retribuțiile mensuale ale advocaților și ale șefului contabilității.

În fine, în ședința a doua, ținută la 14 Martie adunarea reconstituindu-se în condițiunile statutare, a procedat iarăș, în prezența d-lui comisar al guvernului, la alegerea a 2 membri ai consiliului în locul demisionaților d. Lambru Vasilescu și Em. Protopopescu Pache și rezultatul scrutinului a fost cel următor.

Realegerea d-lui Lambru Vasilescu cu 164 voturi și a dlui Alexandru Lu-pășcu, la al doilea scrutin, cu 161 voturi, având a funcționa amândoi cu începere dela Ianuarie 1877.

[*Românul* din 2 Aprilie 1876, p 294, 295]

230

[**București, 10 Aprilie 1876**]

STATUTELE SOCIETĂȚII ANONIME ZACARINE ROMÂNE DIN CHITILA

Capitolul I

Obiectul, denumirea, scaunul și durcata societății,

Art. 1. Între subsemnații și între toate persoanele care ar deveni proprietari de acțiuni ce se crează, se formează o societate anonimă, având de obiect dezvoltarea industriei zacarine prin crearea unei sau mai multora fabrici de zăcă în România precum asemenea prin toate operațiunile industriale și comerciale raportându-se la industria zăcărilor.

Art. 2. Societatea ia numirea de *Societatea anonimă zacarină română dela Chitila*.

Art. 3. Scaunul social este așezat în București (România), nu va putea fi schimbat decât prin deciziunea adunării generale.

Art. 4. Durata societății este fixată la 30 de ani care vor lua începere din ziua constituirei definitive, afară de cazul de soluțiune ce se va prevedea mai jos.

Art. 5. Societatea sa va putea disolva și înaintea termenului fixat :

În caz de pierdere de cel puțin a jumătate de capitalul social, pierdere stabilită prin un bilanț aprobat în regulă prin o hotărîre a adunării generale.

Daçă perderea se pr   la trei sferturi din çapital, disolu iunea va putea fi pronunțată de acționari, posed nd un sfert din acțiunile reprezentate la Adunare. Modul lichidării se determină de adunarea generală.

Art. 6. Societatea nu poate dob ndi sau conserva alte bunuri nemi c toare dec t cele necesare la operațiunile sale. Ea nu poate să emită bancnote sau bilete de casă, nici verice altă hârtie la purtător, de aceeași natură.

Capitolul II

Capital social, acțiuni.

Art. 7. Capitalul social este fixat la șapte sute mii franci reprezentați prin una mie patru. sute acțiuni de c te cinci sute franci.

Art. 8. Societatea este constituită și poate începe operațiunile sale prin o subscriere de una mie una sută acțiuni deja efectuată de către prin ul Nicolae George Bibescu și D-nii Cail Halot et Comp.

Subscriitorii acelor una mie patru sute de acțiuni ce se emit la început, sunt fondatorii societății zacarine; ei au drept de privilegiu pentru emisiunile subsecvente, astfel după cum se dispune la Art. 11.

Subscriitorii sunt obligați a efectua vărsarea unui cart adică una sută douăzeci și cinci franci de acțiune la întâi Ianuarie 1876.

Justificarea acestei vărsări operate va fi făcută fa   cu guvernul înainte de întâi Februarie 1876.

Consiliul de administrație va putea să ceară restul prin vărsarea de c te cincizeci franci cel mult  ncuno tiin nd pe acționari cu o lună înainte.

V rs rile vor putea fi constatate prin recipise ale bancherilor societății.

Art. 9. Çapitalul va putea fi sporit, prin emisiuni ulterioare în urma deciziunii adunării generale a acționarilor, care regulează condițiunile emisiunii și modul vărsării.

 nici o acțiune nu poate fi emisă mai jos dec t cursul.

Art. 10. Prin deciziunea adunării generale a acționarilor se vor putea emite obligațiuni plătibile prin tragerea la sorți cu o valoare superioară aceleia a prețului emisiunii, cu condi iune ca toate obligațiunile să fie plătibile cu aceeași sumă și să raporte cel pu in cinci la sută procente, și că anuitatea cuprinz nd amortismentul și procentele să fie aceleași pentru toată durata împrumutului.

Valoarea acestor obligațiuni calculată pe taxa de rambursament nu va putea întrece jumătatea capitalului vărsat.

Art. 11. Ac ionarii fondatori și primii obligatori vor avea la orice emisiune subsecventă fiecare dreptul de preferin   pentru subscrierea noilor acțiuni și obligațiuni și aceasta în raport cu numărul titlurilor ce vor fi subscris la prima emisiune.

Termenul în care acest drept de preferin   se poate exercsa va fi fixat de consiliul de administrațiune.

Art. 12. Acțiunile sunt nominative până la complecta lor liberare; după complecta lor liberare ele vor fi nominative sau la purtător după placul acționarilor.

Art. 13. Transferul unei acțiuni nominative cuprinde totdeauna față cu societatea cesiunea tuturor drepturilor și îndatoririlor aparținând acelei acțiuni.

Posesiunea unei acțiuni comportă de drept adeziunea la statutele și la deciziunile adunării generale.

Orice acțiune este indivizibilă; societatea nu recunoaște decât un singur proprietar pe acțiune.

În caz de deces al unui acționar, când acțiunea e nominativă, erorii săi sau cei în drept sunt ținuți de a prezenta în cele trei luni dela data decesului unul sau mai mulți acționari de o solvabilitate notorie.

Art. 14. Acțiunile la purtător și certificatele de inscripțiune nominativă sunt extrase din registre cu sușe. Și acțiunile și certificatele sunt subsemnate de doi administratori, vizate de un comisar și însemnate cu sigiliul societății.

Art. 15. Proprietatea acțiunilor la purtător se transmite prin simpla tradițiune a titlului.

Transmisiunea unei acțiuni atrage de drept față cu societatea cesiunea tuturor procențelor și dividendelor scăzute și neplătite.

Condițiunile statutelor de față obligă și urmăresc acțiunea în orice mână ar trece,

Acțiunile nominative sunt reprezentate prin o inscripțiune anume în registrele societății; se va libera fiecărui acționar unul sau mai multe certificate constatând inscripțiunea sa în registrele societății.

Orice cesionar de acțiune nominativă trebuie să fie agreat de consiliul de administrațiune.

Transmisiunea unei acțiuni nominative se operează prin o declarațiune de transfert înscrisă pe un registru de acționarii ținuți spre acest sfârșit la scaunul social.

Acest registru va conține pentru fiecare acțiune indicarea vărsărilor efectuate și designarea precisă a proprietarului.

Cererea de transfert este subsemnată de cedant și acceptată de cesionar sau de împuterniciții lor.

Transfertul înscris în registru este vizat de doi administratori.

Societatea nu intervine decât pentru a regula transferurile pe registrele sale.

Ea nu este răspunzătoare fie către cedant fie către cesionar sau oricare alții nici de consecvențele transferului, nici de individualitatea, nici de capacitatea părților contractante.

Art. 16. In lipsă de vărsări asupra acțiunilor, la epoca exigibilității, procentul de cinci la sută este datorat de drept.

După o lună de zăbavă și după două avertismente, prin scrisoare recomandată, consiliul de administrațiune va avea drept să pronunțe decăderea acțiunilor și să urmărească pe cei în întârziere.

In caz de decădere, vărsările deja efectuate vor rămânea câștigate societății.

Se va putea întocmi cu acționarii angajamente, având de scop să acopere vărsările cerute prin furnituri de materii prime sau de fabricațiune.

Capitolul III

Administrațiunea și supravegherea

Art. 17. Societatea este administrată de un consiliu de trei membri cel puțin și de șapte cel mult.

Operațiunile societății sunt supravegiate de trei comisari cel puțin și de șapte cel mult.

Administratorii și comisarii sunt numiți și revocabili de către adunarea generală care fixează numărul lor.

Art. 18. Un administrator și un comisar se retrag pe fiecare an cu începere dela treizeci și unu August 1880.

Pentru prima oară ordinea retragerilor se determină prin tragere la sorți.

Membrii eșiți sunt imediat reeligibili.

In caz de vacanță de un loc de administrator sau de comisar, consiliul de administrație poate să procedeze provizoriu la împlinirea locurilor care ar deveni vacante prin decesul sau demisiunea administratorilor sau comisarilor.

Adunarea generală la prima sa întrunire procede la elecțiunea definitivă.

Administratorul sau comisarul ales în înlocuirea unui membru demisionat sau încetând pentru orice altă cauză să facă parte din administrație îndeplinește termenul aceluia pe care-l înlocuește.

Art. 19. Consiliul de administrație alege un prezident și un secretar dintre membrii săi.

Hotărârile sunt luate cu majoritatea glasurilor.

In caz de paritate, propunerea este amânată la întrunirea următoare dacă se mai ivește și atunci paritate, glasul președintelui este preponderent.

Această amânare nu se mai face ci glasul președintelui hotărăște dela prima deliberațiune chiar dacă urgența este unanim recunoscută.

In acest caz urgența este motivată în proces-verbal.

Art. 20. Consiliul nu poate delibera dacă majoritatea membrilor săi nu este prezinte.

Nici o deciziune nu este valabilă dacă ea nu obține deciziunea majorității membrilor compunând consiliul.

Deliberările consiliului sunt constatate prin procese-verbale subsemnate de membrii care au luat parte la deliberare și înscrise într'un registru special ținut la scaunul societății.

Copiile sau extractele a se produce în justiție vor fi subsemnate de unul din membrii consiliului.

Art. 21. Consiliul de administrație în limitele și conformitatea statutelor este investit cu puterile cele mai întinse pentru administrarea societății și între altele:

Fixează spelele generale de administrație. Autoriză, încheie sau ratifică tratatele, tocmele de orice natură, cumpărările sau vânzările de imobile sau de obiecte mobiliare, retragerile, transferurile sau alienările de fonduri rente sau valori aparținând societății.

Regulează aprovizionările și plasamenturile de valori disponibile.

Dă chitanțe și desființează opozițiuni sau inscripțiuni ipotecare, cu sau fără plată, precum și dezistări de privilegii.

Autoriză tot felul de acțiuni judiciare, comprimisuri, tranzacțiuni și dezistări.

Acțiunile judiciare atât în calitate de reclamant cât și în calitate de pârât sunt făcute în numele societății prin urmărirea și stăruința unui administrator sau unei persoane designate de consiliul de administrație.

Consiliul de administrație face regulamente relative la organizarea serviciurilor.

Consiliul de administrație fixează epocile de plata dividendelor și generalmente statuează, în limitele și în conformitatea statutelor de față, asupra tuturor intereselor care concern administrațiunea societății, afară de puncturile rezervate de statute adunării generale a acționarilor.

Art. 22. Consiliul de administrație se întrunește în cea dintâi zi de luni a fiecărei luni, după o convocare făcută cel puțin cu zece zile înainte, în care se va indica ordinea zilei.

În caz de urgență consiliul de administrație se întrunește după convocarea președintelui sau a doi din membrii săi.

Art. 23. Consiliul de administrație va fi destul de bine reprezentat prin trei din membrii săi cel puțin, fără ca ei să aibă a justifica de vreo autoritate sau împuternicire specială a consiliului și aceasta pentru toate actele ce consiliul are cădere a face. Consiliul poate asemenea sub răspunderea sa să delege tot

sau parte din drepturile sale unui sau mai multor din membrii săi pentru un timp ori pentru una sau mai multe afaceri determinate.

Art. 24. Administratorii și comisarii societății nu contractează nici o obligație personală sau solidară pentru funcțiunile lor, ei nu răspund decât pentru executarea mandatului lor.

Art. 25. Pentru a cauționa gestiunea lor, membrii consiliului de administrațiune sunt ținuți a depune fiecare treizeci acțiuni ale societății.

Se face mențiune de această afecțiune pe registrele și certificatele de inscripțiune.

Cauțiunea nu poate fi restituită sau înapoiată liberă, decât prin deliberațiunea adunării generale, după descărcarea dată conform cu articolul treizeci și nouă, prin aprobarea bilanțului a exercițiului în care funcțiunile administratorului ar fi luat sfârșit.

Art. 26. Consiliul de administrațiune numește și revoacă pe toți funcționarii societății, determină apunțamentele lor sub orice formă ar fi și specifică funcționarea și atribuțiile lor.

Art. 27. Comisarii au un drept nemărginit de supraveghere și de control asupra tuturor operațiunilor societății.

Ei pot să ia cunoștință la scaunul social de registrele de corespondență, de procesele verbale ale ședințelor, ale consiliului de administrațiune și în genere de toate afacerile sociale.

Comisarii verifică bilanțul și fac pe fiecare an raport adunării acționarilor asupra exercițiului supravegherei lor.

Art. 28. Consiliul va putea să numească un director girant, căruia-i va determina atribuțiunile.

Un membru al consiliului de administrațiune va putea fi însărcinat cu funcțiunile de director și va lua în acest caz titlul de administrator — girant.

Adunarea generală

Art. 29. Adunarea generală, regulat constituită reprezintă universalitatea acționarilor.

Deciziunile regulat luate sunt obligatorii pentru toți, chiar pentru absenți.

Art. 30. Adunarea se compune de toți titularii sau purtătorii de 10 acțiuni cel puțin; nimenea nu poate reprezenta un acționar dacă nu este chiar el membru în adunare.

Forma procurei se determină de consiliul de administrațiune.

Zece zile înaintea adunării, purtătorii de acțiuni sau mandatarii lor trebuie să facă cunoscut administrațiunii numărul și numerile acțiunilor posedate sau reprezentate de dânsii.

Art. 31. Proprietarii de acțiuni la purtător sau mandatarii lor sunt admiși în adunare producând sau acțiuni și procuri sau un certificat de depozite de acțiuni și procură la scaunul societății.

Sunt asemenea admiși la adunare ;

1. Titularii de acțiuni nominative, înscriși 10 zile cel puțin înaintea întrunirii.

2. Mandatarii proprietarilor de acțiuni nominative care au făcut cunoscut procurele lor în același termen.

Art. 32. Zece acțiuni dau dreptul la un glas.

Totuși nimeni nu poate lua parte la vot pentru un număr de acțiuni, reprezentând mai mult de a treia parte a acțiunilor emise sau de 2 din cinci părți din acțiunile reprezentate.

Art. 33. Adunarea se întrunește de drept, în cea de a doua zi de Miercuri a lunii lui Noembrie, în fiecare an, la locul ce se va desemna de consiliu.

În această întrunire se procedează la alegerea administratorilor și comisarilor al căror mandat încetează la 31 August următor.

La această întrunire se comunică bilanțul societății și raportul asupra operațiunilor exercițiului închis.

Comisarii fac raport de verificarea bilanțului exercițiului supravegherilor.

Adunarea statuează asupra bilanțului dacă e loc la aceasta, în cazul prevăzut de Art. 39.

Art. 34. Adunarea generală poate fi convocată extraordinarmente de consiliul de administrație.

Ea trebuie să fie convocată după cererea scrisă a acționarilor întrunind între dânsii o a 5-a parte cel puțin a acțiunilor.

Art. 35. Epoca și ziua adunării ordinare sau extraordinare sunt anunțate prin două avizuri, publicate cel puțin la interval de 5 zile și cel din urmă aviz 15 zile cel puțin înaintea întrunirii în două jurnale cotidiene din București din care unul oficial și în Monitorul Belgiei.

Aceste avizuri anunță obiectul întrunirii.

Art. 36. Președintele consiliului de administrație preside adunarea generală în lipsă-i un administrator-l înlocuiește.

Funcțiunile de secretari sunt îndeplinite de un administrator sau de un director.

Proceesele verbale sunt subsemnate de președinte și de secretar și de doi membri ce au fost desemnați de adunare, spre a îndeplini funcțiunile de scrutatori.

Art. 37. Afară de cazurile aci jos prezăzute, voturile se exprimă prin apel nominal, cu majoritate absolută a sufragelor totuși alegerile de administratori și comisari se fac cu vot secret; tot astfel se procedează asupra oricărui alt obiect, dacă votul secret este cerut de cinci acționari cel puțin sau de doi comisari.

În toate cazurile în care se urmează votul, fiecare votant remite atâtea buletinuri câte glasuri are.

Dacă majoritatea nu este obținută la prima votare se urmează un balotaj între cei doi candidați care au întrunit cele mai multe glasuri.

În caz de egalitate de voturi, cel mai în vârstă este proclamat.

Pentru a delibera valabilmente asupra sporirii capitalului social, asupra emisiunii de obligațiuni sau asupra modificării statutelor, adunarea trebuie să reprezinte două din trei părți din acțiunile emise. Și dacă acest număr nu s'a întrunit, să se convoace o nouă adunare, care poate delibera oricare ar fi numărul acțiunilor reprezentate.

Și într'un caz și într'altul deciziunile trebuiesc luate cu o majoritate de două din trei părți de glasuri.

Art. 38. Adunarea generală deliberază asupra tuturor propunerilor care-i sunt făcute de consiliul de administrație sau de majoritatea comisarilor, îndeajuns numai ca ele să fi fost anunțate în ordinea zilei.

Nici o propunere făcută de acționari nu este pusă în deliberare dacă nu este subsemnată de cinci membri ai adunării, și dacă nu a fost comunicată consiliului de administrație cu 8 zile cel puțin înainte, afară de cazul când consiliul ar consimți la această punere în deliberare cu lipsa chiar a acestei formalități.

Capitolul IV

Bilanțul, reparațiunea, rezerva.

Art. 39. În toți anii, la 31 August cu începere din anul 1876, registrele societății sunt închise și administrațiunea formează bilanțul.

Se va ține compt de deprecierea averii sociale și de suma trebuincioasă la amortisment.

Bilanțul și piesele justificative vor fi predate înainte de 1 Octombrie comisarului, ei au 20 zile spre a le examina și a statua asupra aprobării bilanțului.

Aprobarea bilanțului de majoritatea comisarilor va descărca cu desăvârșire pe administrație.

În caz de desentiment între comisari și consiliul de administrație, adunarea generală hotărăște.

Art. 40. Bilanțul societății cu piesele justificative este depus în cele 15 zile care preced și cele 15 zile care urmează întrunirii adunării generale ordinare la scaunul societății, unde acționarii și purtătorii de acțiuni care justifică de această calitate, pot să le examineze pe loc.

O copie vizată de consiliu este depusă la puncturile de fabricație în România

Cinsprezece zile după aprobare, o copie certificată a bilanțului și a contului de profituri și pagube, anunțând întrebuițarea beneficiurilor se transmite ministrului de comerț.

Art. 41. Escedentul favorabil din bilanț, după deducțiunea cheltuelilor generale și a sarcinilor sociale, în care se coprinde serviciul procentelor și a amortimentului obligațiunilor și a amortimentului pentru scăzământul averei sociale, constituie beneficiul net al societății.

Asupra acestui beneficiu se preia mai întâi în profitul acționarilor 8 la sută din valoarea sumei cerută și vărsată asupra acțiunilor.

Prisosul e împărțit în modul următor:

1. Zece la sută la rezervă, spre a menține întregimea capitalului și spre a face față la perderile și evenimentele neprevăzute.

2. Zece la sută conform cu Art. 43.

3. Zece la sută directorului girant.

Consiliul va putea fixa un maximum asupra acestei din urmă preluări.

4. Cinci la sută fondatorilor a se împărți cu numărul titlurilor subscribe de dânsii la prima emisiune.

5. Și 65 la sută acționarilor asupra a ceea ce a fost cerut și vărsat.

Art. 42. Aplicațiunea fondului de rezervă se regulează prin consiliul de administrație.

Când fondul a ajuns la două sute mii franci reținerea poate fi redusă la 5 la sută, prin deciziunea adunării generale; ea încetează când fondul de rezervă s'a urcat la jumătatea capitalului subscris.

Dacă fondul este atins, reținerea se face din nou până ce este completat.

Art 43. Cei 10 la sută a se împărți în virtutea numărului doi, aliniatul 3 al articolului 41 sunt atribuiți administratorilor și comisarilor după un regulament de ordine interior a se face de consiliu.

Dacă preluările acestor 10 la sută nu se ridică la 12 mii franci pe an cel puțin, adunarea generală va putea autoriza completarea acestei sume, făcându-se imputație pentru aceste cheltueli generale.

[Statutele societății anonime zacarine române dela Chitila. In *Economia rurală* Buc., 1876, 10 Aprilie, Nr 3, p 65.]

[15 Aprilie 1876]

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIUNE
al Societății Generale de Asigurare «România» în București

Prezidiul:

Președinte: Prințul Dimitrie G. Ghica
Vice-Președinte: Theodor Veissa
Director General: Julius Szekuliz

Major Mișa Anastasievici
Banca României
Lazăr la Ienderoglu
Nicolai Calimachi-Catargi
Dimitrie Cozadini
Grigore Cozadini

Membrii Consiliului

Mihail Daniel
Emanuel Hillel-Manoach
Mihail Cogălniceanu
I. Negruzzi
I. Neuschotz
George C. Philippescu

Alexandru C. Plagino
Vasile Pogor
George I. Racoviță
Dimitrie Rosetti
Prințul Alexandru B. Știrbey
M. de Waldberg

A doua Dare de Seamă: Despre operațiunile Societății pe anul 1875.
Adunarea acționarilor din 18 (30) Aprilie 1876

Venituri

Eșiri

Secțiunea Incendiului		Lei noi	B.	Lei noi	B.	Secțiunea Incendiului		Lei noi	B.	Lei noi	B.
332	Rezerva Premiilor din 1874	276.622	34			Premii de reasigurări cedate altor Societăți	272.004	84			
	Premii realizate în numerar cu taxe	1.106.798	68			Storni (Netto)	17.898	55			
	Rezerva daunelor din 1874	20.443	—			Daune cu speze de constatare, minus cele rebonificate de alte Societăți	401.006	06			
	Premii în bonuri pentru anii următori	1.489.544	47	2.893.408	4	Promisiuni plătite (Netto)	75.196	64			
Secțiunea Grindinei				513.233	27	Rezerva pentru Daune pendinte (Netto) ..	25.890	92			
Premii realizate cu Taxe						Rezerva Premiilor pentru asigurări neespirate	348.226	20			
Secțiunea Transportului						Rezerva Premiilor în Bonuri pentru anii următori	1.489.544	47	2.629.767	68	
333	Rezerva Premiilor din 1874	19.566	75			Secțiunea Grindinei					
	Premii realizate cu Taxe pentru asig. fluviale:					Premii de reasigurări cedate altor Societăți	99.220	09			
L. 151.069 B. 83	355.834	39	385.804	35	Storni (Netto)	14.184	47			
	asigurări maritimeL. 204.764 B. 56	10.403	21			Daune cu speze de constatare, revalorificate de alte So.iet.	442.739	72			
Rezerva daunelor din 1874					Promisiuni plătite (Netto)	38.283	18	594.427	46		
Secțiunea Centrală						Secțiunea Transportului					
Rezerva Dobândei din 1874	20.892	10			Premii de reasigurări cedate altor Societăți	72.089	61				
Dobândă la Efecte	116.072	94			Storni (Netto)	24.307	15				
Rezerva Profitului din 1874	2.689	75			Daune cu speze de constatare, minus cele rebonificate de alte Societăți	142.870	31				
Diferite venituri din tăblițe, timbre și alte	14.685	78	154.340	57	Promisiuni plătite (Netto)	37.510	56				
					Rezerva Premiilor asigurărilor neespirate ..	19.541		329.252	63		
					Rezerva pentru Daune pendinte	32.964					
					Secțiunea Centrală						
					Dobânda plătită pentru Acțiuni (8%)	98.606	40				
					Dobândă nereclamată	1.393	60				
					Amortizația spezelor de fondare	21.534	65				
					Amortizația mobilierului	2.478	25				
					Speze generale, precum: Salarii, Chirii Speze de călătorii, Imprimare și altele	150.840	14				
					Rezervă de dobândă pentru anul 1876	26.666	66	301.519	70		
					Soldu, ca Profit			91.819	21		
								3.946.786	68		
					Din soldu de mai sus de Lei: 91.819 B. 21, se scade pentru acoperirea diferenței asupra Cursului efectelor din 31 Decem. 1875			88.769	08		
					Rămâne ca Sold drept transferare pe anul 1876			3.050	13		
								91.819	21		

Examine conform art. 21 din Statute și constatate în regulă.
N. Mandrea, N. Xantho, Vasile Gudju

Șeful Comptabilității centrale:
M. Stynu-Popper

București, 15 (27) Aprilie 1876

București,] 17 Aprilie 1876

Proces-Verbal

Anul 1876 — Aprilie 17

Noi censori, aleși de adunarea generală a acționarilor Societății de asigurare « România » din 30 Martie (11 Aprilie) 1875 în conformitate cu art. 21 din Statutele Societății, am examinat comptul bilanțului și comptul de profit și pierdere, ce ne-a prezentat Domnul Director general al Societății în privința stării gestiunii și operațiilor zisei Societăți în periodul de la 1 Ianuarie 1875 până la 31 Decembrie 1875.

Spre a verifica diferitele posturi cuprinse în compturile prezentate, am cercetat starea în care se află registrele de comptabilitate al Direcțiunii generale anume: cartea marc, prima notă și jurnalul; am urmărit sumele indicate în aceste registre, rezultând din diferite operații, în diferite registre accesorie, în corespondența, în diferitele acte justificative și astfel am constatat că registrele sunt ținute în regulă, că diferitele posturi coprinse în ele se justifică și că este o conformitate perfectă între compturile prezentate și între registre.

În deosebi, încât privește comptul de profit și pierderi, am constatat că pe de o parte premiile de Incendiu au fost de 1.383.421 L. n. 2/100; Premiile din Grindină de 513.233 L. n. 27 b., premiile din transport de 375. 401 L. n. 14 b; că pe de altă parte s-au plătit drept despăgubirea daunelor cauzate din incendiu 401.006 L. n. 06 bani în care sumă sunt însă coprinse și speze de constatare și rezerva pe anul 1874, că în secția pentru transport s-au plătit 72.089 Lei 61/100 premii de reasigurare, daune reale 128.165 Lei 87/100 și 4.301 Lei 23/100 speze pentru constatarea daunelor, că în secția grindinei s-au plătit l.n. 594.427 46/100, din care 99.220 Lei 9/100 pentru reasigurări, pentru stornă 14.184 Lei 47 bani, 442.739 Lei 72/100 daune reale și speze de constatare și 38.283 Lei 18 bani proviziune. Este constatat că beneficiile din secțiile pentru incendiu și pentru transport covârșesc pierderile ce au fost în secția grindinei. De altminterea în cercetarea actelor, în privința daunelor cauzate ne-am convins că constatările s-au făcut cu scrupulozitate și spre mulțumirea asiguraților, căci în foarte multe acte de constatarea daunelor am găsit acte de mulțumire publică.

În cât privește comptul bilanțului, am constatat că la 31 Decembrie 1875 au fost numerariu 137.769 Lei 56/100, că Societatea avea 1.512.303 Lei 77/100 în efecte și anume în bonuri rurale, obligații domeniiale, Credit fonciar rural, obligații municipale, priorități de ale Companiei căilor ferate române. Cifra de 1.512.303 Lei 77/100 indică valoarea ce aveau efectele la 31 Decembrie 1875, încât între prețul cumpărării și între cursul de la 31 Decembrie este în minus de 88.769 Lei 08/100. Indicarea efectelor după cursul lor de la 31 Decembrie iar nu după prețul lor de cumpărare, este în intima noastră convingere o dovadă, că mai presus de orice considerații s-au recunoscut regulele ce se observă pretu-

tindeni și care trebuie să se observe în formarea unui bilanț. Nu mai puțin are Societatea în polițe și în ipotece sumele notate în bilanț.

Cât privește diferitele rezerve înscrise în bilanț, acestea se justifică prin o calculare minuțioasă cuprinsă în diferite acte destinate pentru aceasta.

Aceste fiind rezultatul examinării noastre am încheiat acest proces verbal pe care-l l-am iscălit.

N. Mandrea, m/p, Vas. Gudju, m/p, M. N. Xantho m/p,

[Telegraful, Nr 1216, din 28 Aprilie 1876.]

233

București, 18 Aprilie 1876

CONCESIUNEA CRAWLEY

Societatea Crawley și comp. a terminat de a suprata lucrările de construcție pe de linia Ploești-Predeal.

Lucrările supratate prin adjuducație ne pot da o idee destul de exactă despre costul total al întregii linii și dacă este adevărat că guvernul ar fi adoptat ca lucrări de apărare a terasamentului drumului de fer, pereurile produse de dnii Crawley și comp. și că este în deajuns de a primi, după propunerea concesiionarilor, poduri metalice stabilite pe pari de fier bătuți în pământ, tocmai ca parii de lemn pentru podurile provizorii, evaluarea lucrărilor se poate vedea în tabloul de mai la vale:

Natura lucrărilor și a furniturilor	Sumele plătite de guvernul român	Sumele plătite de Crawley și comp. întreprinderilor	Diferența în avantajul concesiionarilor	Observațiuni
Studii, proiecte personal	993.000	843.000	150.000	
Exproprieri	993.000	553.000	640.000	
Terasamente și lucrări de apărare	10.993.000	4.200.000	6.723.000	
Lucrări de artă, tunele, etc. ..	8.275.000	4.050.000	4.225.000	
Șine, traverse, balast și accesorie	4.300.000	3.400.000	900.000	In această sumă se cuprind și căile de garaj.
Bastimentele de gară și cantoane	3.315.000	1.686.000	1.629.000	Mobilierul cuprins
Material fix, pasagii de nivel, clo- ture, telegraf	1.655.000	550.000	1.105.000	
Material mișcător	2.695.000	2.529.000	167.000	
Total	33.150.000	17.611.000	15.539.000	

Așa dar beneficiul curat al dlor Crawley și comp. este de 15.539.000, adică aproape jumătate din sumă, reprezentând întreaga concesiune. Și nu ni se poate obiecta că aceste cifre sunt ipotetice sau arbitrare luate de noi; ele sunt exacte,

adevărate, pozitive, căci ele sunt chiar cifrele cu care dnii concesionari au dat lucrările d-lor subt-întreprenori. Așa dar, primul folos ce marii patrioți din Camera cliemaților au adus țării, în călduroasa lor desbatere asupra concedării drumului de fier Plocești-Predeal, este 15.000.000 ce dau cu piciorul afară din țară!

Mai mult, după modul de a efectua plățile prevăzute de guvern în caetul de însărcinări și acela impus de concesionari întreprenorilor lor, d-nii Crawley și comp. n'au nici un avans de bani a face; ei lucrează numai cu banii statului; în alte cuvinte, oricine, fără a risca cea mai mică sumă, ar fi putut executa lucrările și suma de 15.539.000 totuși i-ar fi venit întreagă ca beneficiu.

Am crezut a face o lucrare interesantă pentru întregul public, aducându-i la cunoștință toate avantajile ce dnii Crawley și Comp. trag din facilitățile ce statul român le-a făcut pentru traseul, după care se execută linia și care diferă cu totul de acel pe care au licitat și pe care d. Rosetti l'a cântat cu atâta vervă în Cameră, cât și din facilitățile ce guvenul le-a acordat pentru lucrările de apărare și ce este dispus a le acorda pentru lucrările de artă și mai cu seamă pentru podurile metalice.

Este evident, pentru orice om de artă că, dacă drumul de fier ar fi apărât serios în contra impetuozității râului Prahova, iar nu prin acele simulacre de apărări care sunt deja aprobate de d. inspector Allard și pe care d-sa nu le-a putut vedea, sunt sigur decât în cărțile d-lui Figuier, dacă podurile s'ar executa în piatră, material ce nu lipsește pe valea Prahovei, iar nu pe pari de fier, valoarea lucrărilor s'ar urca la 10.150.000 lei noi, adică la o sumă totală de 28.500.000 lei noi, de unde ar rezulta un beneficiu foarte rezonabil și frumos de 4.650.000 cu care oricine s'ar mulțumi pentru o întrepriză unde nu este nici o soldă de riscat!

Astăzi țara a făcut experiența sa și în materie de drumuri de fier ea s'a fript destul pentru a fi geloasă de interesele sale, cel puțin în executarea liniei de care ne ocupăm. Pentru ce dară statul ar plăti el 400.000 lei kilometru de drum de fier, când după socoteala concesionarilor, arătate în tabloul precedent, el nu costă decât 210.000? S'e înțelege că am avut a ne rezerva dreptul de a cere lucrări solide și serioase pentru apărarea în contra apelor și lucrări de artă, în raport cu opoziția excepțională a acelei linii.

Ne angajăm a arăta, în numărul următor, lucrările ce securitatea și respectul intereselor țării noastre impun guvernului datoria de a cere dela concesionari. Vom arăta că nu este nevoie numai de pereuri uscate pentru a apăra terasamentele drumului de fier în contra apelor, dar că trebuie ca aceste pereuri să fie așezate pe un teren solid, care să nu permită infiltrațiunea apelor, ca aceste pereuri să nu fie uscate ci zidite și că la spatcle lor urmează a se executa o zidire de umplutură în piatră uscată care să oprească împingerea terasamentelor și să apere drumul în caz de infiltrație sub pereu.

Ceeace ne miră mai mult în aprobarea proiectelor de apărare, propuse de dnii Crawley și comp. este ușurința cu care s'a dat această aprobare și disprețul

ce ministerul pare a atribui lucrărilor de apărare ce el a executat în valea Prâhovei pentru a apăra șoseaua Ploești-Predeal.

În privința lucrărilor de apărare a unui drum de fier executat în matca unui râu, avem o mulțime de documente, scrise de cei mai însemnați oameni de meserie, și pe care nici un inginer nu poate să nu le cunoască; vom enumera mai cu seamă darea de seamă a lucrărilor drumului de fier Rodez-la Montauban, făcută de d. Kranz, și darea de seamă a lucrării drumului de fier d'Arvant la Murat, făcută de d. Nordling.

Cea din urmă linie, mai cu seamă executată pe marginea Alagnonului, mic râu din Franța având 8 milimetri de pantă pe metru curent, s-a pus în exploatare la 16 August 1866 și la 24 Septembrie 1866 ea fu luată pe unele locuri totalmente de apă, și nu fu reconstruită decât la 1 Ianuarie 1868.

Cât pentru podurile de fier propuse de d. Crawley, acest sistem este așa de puțin serios, încât în Franța el n'a fost niciodată întrebuințat chiar pe liniile de interes secundar. D-nii Crawley susțin acest sistem foarte puțin costisitor, este adevărat, dându-ne de exemplu linia ce d-lor au executat în Circasia. La acest argument este lesne de răspuns, căci știm cu toții că orice exemplu rău nu este bun de urmat și în orice caz, dacă s'ar adopta aceste poduri puțin serioase și puțin costisitoare, apoi este drept ca d. Allard să se gândească puțin și la țara noastră, care îl plătește și să ceară a se scădea, în consecință prețul ce s'a acordat de kilometru d-lor concesionari.

Pentru a termina acest mic sumar ce am crezut a da mai înainte aci despre studiul ce ne propunem a face în chestiunea concesiunii Crawley, vom ruga pe d. Allard, directorul, să aibă în vedere că Statul român, când a acordat lei noi 33.150.000 pentru o lucrare care se poate executa și cu 17.005.000, avea în vedere a se cere de la concesionari lucrări serioase și durabile, pe care să nu fim nevoiți a le executa a doua oară, când d-sa va fi întors în țara sa și când d-nii englezi, vor fi încasat deja cele 33 milioane lei. Rugăm dar pe acest mare inginer, ce nu am refuzat de a-l plăti cu 50.000 franci pe an și altele, de a fi mai zelos de interesele noastre în aprobarea planurilor ce i se supun de către concesionari.

[*Românul* din 18 Aprilie 1876, p. 342, reprodus după *Alegătorul 'liber*]

234

18 Aprilie 1876

E x t r a s

Procesul Verbal încheat în Adunarea Generală a Acționar.

Președintele Consiliului de administrațiune, Prințul Dim. Ghica, constatând prezența a 43 Acționari reprezentând 516 voturi și 10.337 Acțiuni, declară conform Art. 60 și 65 a Statutelor, că Adunarea poate lua deciziuni valabile.

Anexă la doc. Nr. 228

D A C I A

Societate generală de asigurare în București

a patra Dare de seamă

Despre Operațiunile Societății de la 1 Ianuarie până la ultima Decembrie 1875

Adunarea Generală a Acționarilor din 25/7 Aprilie 1876

București, 25 Aprilie 1876

Comptul profitelor și perderilor pro 1875

Venituri				Eșiri			
Secțiunile de asigurări elementare (Incendiu, grindină, și transport).				Secțiunile de asigurări elementare (Incendiu, grindină și transport).			
Pr. Reserva premiilor de incendiu din 1874	2.981.004	14		Pr. Premii pentru reasigurări de incendiu, grindină și transport	1.019.504	01	
se scade bonurile scăzute în 1875	730.553	11	2.250.451	Se scade Storni și Ristorni	57.768	05	961.735
• Rezerva premiilor de transport din 1874			116.204	• Daune de incendiu, grindină și transport după scăderea părților privitoare pe reasiguratorii			3.709.983
• Rezerva de daune de incendiu, grindină și transport din anul 1874				• Spese de constatare			105.089
• Premii directe și indirecte realizate în decursul anului 1875	8.102.150	69	138.653	• Provisiuni și alte spese de achizițiune după deducerea rebonificărilor din partea reasiguratorilor			1.113.174
se scade Storni și Ristorni	518.298	41		• Reserve pentru asigurări neplătite și pentru acelea pentru anii următori			3.501.582
• Taxe încasate în decursul anului 1875	70.966	80	7.553.861	• Reserve pentru daune pendente după deducerea părților privitoare pe reasiguratorii			184.665
se scade Storni	1.542	25	69.454				88
			10.128.624				9.576.231
Secțiunea vieții				Secțiunea vieții			
Pr. Reserva premiilor pentru contra asigurări din 1874			76.461	Pr. Depunerile asociației transmise la fondul separat			427.693
• Reserva speselor de administrațiune din 1874			28.642	• Reserve de premii pentru contra-asigurări și pentru asigurări de rente			361.927
• Reserva daunelor din 1874			1.301	• Reserve pentru spese de administrațiune			28.507
• Interese la rezervele de sus			8.408	• Daune din contra-asigurări plătite în anul curent			21.372
• Reportul depunerilor pentru asociațiunii din anul 1874	110.950	—		• Reserve de daune			315
• Depuneri pentru asociațiunii în anul curent	316.743	05	427.693	• Provisiuni de achizițiune plătite din decursul anului curent			91.359
• Premii pentru contra-asigurări și rente realizate în anul curent			361.432	• Provisiuni pentru încasări plătite în decursul anului curent			41.072
• Taxe de administrație la asigurările de supra-viețuire reciprocă			114.551	• Reserva de premii de asigurări pentru caz de moarte			10.383
• Taxe de polițe			23.147	• Reserva de premii pentru mortalitate mai mică			4.350
• Anticipațiuni scăzute			6.859	• Onorare plătite medicilor pentru asigurare pe caz de moarte și spese			2.633
• Premii de asigurări pentru caz de moarte realizate în anul curent			21.420	• Provisiuni la asigurarea pe caz de moarte			2.568
• Interese la aceleași			856	• 5% din profitul asigurărilor pe caz de moarte rezervat spre a se împărți între asigurați			1.170
			1.070.774				62
							963.354
				Generale			
				Pr. amortisment din spesele de fundațiune	47.967	64	
				• Amortisment de mobilier	4.017	29	
				• Interese la capitalul acțiunilor	140.000	—	

G e n e r a l e					
Pr. Profit reportat din anul trecut			2.623	39	
• Interese și venit din case			234.605	82	
• Profit la tăblițe de case și prelevări pentru timbru			10.308	62	247.609 83
					11.447.000 27
			L.n.		11.447.000 27

București în 31 Decembrie, 1875 — 30 Aprilie, 1876. — Contabilitatea centrală: statute, bilanțul de față l-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele

După citirea Raportului Consiliului de Administrațiune asupra gestiunei anului 1875, și a Raportului Censorilor, Adunarea generală votează în unanimitate următoarele deciziuni:

- 1) Raportul Consiliului și a Directorului general se aprobă.
- 2) Bilanțul pe 1873 se aprobă.
- 3) După propunerea Consiliului, art. 10 existând al Statutelor se modifică și se notează cum urmează:
« Titlurile definitive vor avea un talon (Matcă) cu 45 cupoane cu numere de ordine ».
- 4) Se admite reactivitatea a 194 Acțiuni aflate în întârziere cu vărsământul al 2-lea.
- 5) Se alege în unanimitate censori actuali Dlor N. Mandrea, N. Gudju și N. Xantho și pe anul 1876, exprimându-li-se mulțumiri pentru scrupuloasa îndeplinire a însărcinării Dlor.
- 6) După propunerea unui Acționar, Adunarea generală, în unanimitate, adresează mulțumiri Consiliului și Direcțiunii generale pentru înțeleapta gestiune a afacerilor.

[Telegraful, Nr. 1216 din 28 Aprilie 1876.]

Generale (urmare)				
Pierderi la cursul efectelor și alte diferențe de curs41.315.70				
Se scade profit				
Se scade profit3.903.10				
Pr. Interese bonificate fondul de asociațiuni	38.223	60		
» Apuntamente și renumerațiuni 13.516 05				
» Spese de călătorie 194.550 67				
» Chirii pentru birourile centrale 15.784 65				
» Spese de poște 15.088 12				
» Provisiuni de bancă, contribuțiuni și alte spese ale aginților generale, principale și speciale din țeară 13.963 40				
» Spesele reprezentanților generalii din Viena, Paris, Berlin și St. Petersburg pentru chirii, personal, poșta, călătorii, contribuțiuni etc.....				
» Imprimare, hârtie, registre și inserate pentru afacerile din țeară și străinătate 52.018 65				
» Jetoane de prezență 103.034 91				
» Salde drept profit 56.61? 15				
» Salde drept profit 4.360 — 796.151 13 796.151 13				
				111.272 21
Leul nou				11.447.009 27

G. I. Teclu. — Direcțiunea: A. Vorell. — Subscriși, examinând, conform art. 32 din societății. — Revizorii: G. M. Tătărescu m.p., N. Nicolescu m.p. I. N. Alesandrescu m.p.

[*Românul* din 30 Aprilie 1876, p. 4.]

229

București, 26 Aprilie 1876

ADUNAREA DEPUTAȚILOR

D. D. Cornea, ministrul afacerilor străine, dă cetire următoarei expuneri de motive asupra proiectului de lege pentru aprobarea convențiunii de comerț și navigațiune între România și Rusia.

Expunere de Motive

Prin convențiunea de comerț și navigațiune ce guvernul Măriei Sale Domnului, Augustul nostru Suveran, are onoare a prezinta astăzi Corpurilor Legiuitoare, încă una din Puterile garante ale imunităților României rezultând din propriile noastre tratate încheiate cu Turcia în anii 1391, 1460, 1518 și 1529, confirmă din nou și într'un solemn dreptul țării de a trata direct și pe un picior de cea mai perfectă egalitate cu puterile străine. (Aplauze).

Și era natural ca Rusia, care însă dela anul 1829 a recunoscut prin art. V al tratatului din Adrianopole, că posedăm o întregă libertate de comerț, să fie una din cele dintâi puteri pentru a înlesni exercițiul unui drept străbun la care niciodată nu am renunțat.

Intr'adevăr, dacă nu am încheiat tratate de comerț încă din sec. al XVI, am negociat și semnat însă acte de ordine politică, precum tratate de supre-

mație, de alianță, de pace, de rezbel, de jurisdicțiune, și în timpii mai moderni, convențiuni de extradicițiune, de navigațiune, poștale și altele.

Cu toate acestea, România, bazată pe dreptul său de mai multe ori secular și comptând pe sprijinul puterilor garante, a putut și poate fixa, după voința sa, și conform intereselor sale, raporturi de comerț cu Staturile străine, ca o țară pe deplin autonomă și din punct de vedere vamal neavând a se preocupa de *acta inter alias*.

Capacitatea României de a încheia direct și tratate de comerț fiind bine stabilită, instrumentul probând acordul intervenit între România și Rusia a primit forma uzitată și consacrată de regulile dreptului internațional pentru actele de această natură.

Astfel convențiunea ce vă prezintăm este negoțiată și încheiată în numele Maiestății Sale Impăratul tuturor Rușilor de plenipotențiarul Său, numit pentru accest sfârșit prin patentă imperială semnată de Maiestatea Sa, și contra-semnată de Alteța sa Prințul Gorceacov, cancelarul Imperial, ministru al afacerilor streine.

Această patentă este depusă în arhiva ministerului nostru în schimbul patentei domnești, prin care Suveranul nostru a numit plenipotențiarul său tot pentru încheierea zisului tratat, pe D. Ioan Bălăceanu, fost ministru al afacerilor străine.

Inainte de a examina împreună cu Dv. dispozițiunile coprinse în această convențiune, guvernul Măriei Sale Domnului îndeplinește o datorie de conștiință și de onoare exprimând aci, în sânul reprezentațiunii naționale, guvernului Maiestății Sale Imperatului tuturor Rușilor, grațitudinea și recunoștința noastră pentru spiritul de echitate și de imparțialitate ce a prezidat în negoțiarile urmate pentru încheierea convențiunii de comerț și navigațiune. (Aplauze).

Această datorie împlinită voi afirma mai întâi că această convențiune conține principiile generale admise de toate națiunile și că cea mai perfectă egalitate este admisă pentru ambele înalte părți contractante. (Aplauze).

Necesitatea și utilitatea unor tratate de comerț sunt în genere recunoscute. Toate națiunile sunt legate astăzi între dânsele prin convențiuni de comerț. România singură se află izolată de celelalte țări, în lipsa de angajamente contractate spontanee, și astfel comerțul și industria noastră sunt supuse la incertitudini care-i sunt foarte vătămătoare.

Ceea ce importă, înainte de toate comerțului, este fixitatea regimului economic. Când o țară este legată prin tratate de comerț, relațiunile de schimb și previziunile comerciale nu pot fi deranjate.

Astfel vedem că în Franția ale căreia tratate de comerț sunt unele în ajun de a expira, iar altele denunțate, guvernul cerând avizul camerilor de comerț și camerilor consultative de agricultură, de artă și manufactură, dacă tarifele urmează a fi stabilite în viitor prin legi simple interioare, sau prin tratate internaționale, aceste corpuri deliberante au cerut reînnoirea tratatelor de comerț și menținerea tarifelor convenționale, observând că «tratatele sunt pentru

industrie, atât în interior cât și în afară, o garanție de stabilitate, și stabilitatea este o condițiune necesară dezvoltării și progresului ».

Fixitatea regimului economic fiind odată asigurată și la noi, vom vedea creându-se și dezvoltându-se diferite interese, trebuințe și resurse care se anunță deja, în urma încheierii convențiunii noastre cu Austro-Ungaria, industria zaharului care compează până astăzi două fabrici, ce în curând vor începe a funcționa.

Convenția de Comerț încheiată între România și Rusia conține principiile generale admise de diferite națiuni în ceea ce privește securitatea și facilitarea tranzacțiilor comerciale, șederea bastimentelor în porturile țărilor respective, situațiunea ce se face supușilor părților contractante și transmisiunea bunurilor mobile, plata sau apărarea de impozite, de contribuțiuni extraordinare, serviciul în armată sau miliții, dreptul de a se servi în unele cazuri de agenți consulari respectivi, transbordarea și întreprizitul mărfurilor, drepturile de navigațiune, carantine, cabotagiul și altele.

Bazele admise sunt: pentru stabilirea, asimilarea cu naționalii și supunerea la legile țării relative la străini; pentru comerț, tratamentul națiunii celei mai favorizate fără restricțiuni; pentru navigațiune; tratamentul național.

În privința stabilirii și navigațiunii există o egalitate completă și o întregă și deplină reciprocitate, care ne dă un echilibru exact. Reciprocitatea absolută însă, în ceea ce privește comerțul, sau mai bine drepturile vamale, nu se acordă de Rusia precum și de nici un alt Stat pentru că este imposibil a se obține această reciprocitate prin tarifele convenționale, din cauza diferenței ce există forțamente între un Stat și altul asupra forței productive, bogăției agricole, comerciale sau industriale, moravurilor și spiritului legislațiunii economice.

Astfel fiind, drepturile de importațiune nu pot fi uniforme, și tratatele de comerț conțin de ordinar o clauză prin care părțile contractante își conferă mutual regimul națiunii cele mai favorizate, adică participarea la avantajele cele mai considerabile ce au acordat sau vor acorda unei a treia puteri.

Această clauză este reprodușă în convențiunea noastră cu Rusia. Prin urmare noi acordăm Rusiei, ca țară limitrofă, tratamentul dat deja Austro-Ungariei prin convențiunea încheiată la 22 Iunie 1875, și Rusia ne acordă tratamentul națiunii cele mai favorizate, adică acel dat Franței prin tratatul de comerț, încheiat cu această din urmă putere la 20 Martie 1874.

Convențiunea de comerț și navigațiune, încheiată între România și Rusia pe piciorul de cea mai perfectă egalitate, va avea de efect, pe lângă importanța sa politică, dezvoltarea și consolidarea relațiilor ce există între ambele țări.

Guvernul Măriei Sale Domnului are încrederea că veți binevoi a o aproba.

Ministru afacerilor străine,
D. Cornea

[*Monitorul Oficial*, Nr 96 din 1/13 Mai 1876, pp. 2425—2426]

[București,] 22 Mai 1876

DESPRE SOCIETATEA «UNIREA LUCRĂTORILOR CONSTRUCTORI ROMÂNI»¹⁾

[I]

Societatea noastră a intrat în al patrulea an de viață; a treia aniversare a fondării sale o sărbătorim astăzi.

În această zi sântă lucrătorii constructori auură pentru prima oară ocaziunea de a se îmbrățișa unul cu altul, cunoscându-se între dâșșii, în urma marii lupte întreprinsă de unii din confrății noștri pentru constituirea acestei societăți, folositoare nouă din multe puncte de vedere.

Cu reeșirea propagării principiilor ce are în fond societatea, în cercul confrăților noștri, lucrătorul constructor angajat în această acțiune, lua asupra-și o obligațiune morală: aceea de a înțelege și practica spiritul de asociațiune, menit de a forma din o clasă de lucrători o singură familie.

În acest sens, întruniți mai mulți, legiferă printr'un Statut punctele privitoare la starea lucrătorilor și câteva asupra unor ramure industriale de domeniul constructiv, care cer o mai întinsă dezvoltare.

La început societatea avea un foarte restrâns număr de adepți, dară fiecare dintr'înșii erau ținuți a vorbi în sensul spiritului de asociațiune, către colegii lor, convingându-i pe cât era posibil de binefacerea ce ea garantează membrului asociat.

Lucrătorii cunoscând în această societate un adăpost al nevoilor sale, în cazuri extreme cunoscute de dâșșii se grăbi a mări cadrul ei.

Acțiunea dară era începută.

II

Pentru a putea străbate vastul câmp al acestei încercări care pentru noi, lucrătorii constructori erau o nouă întreprindere; pentru a atinge mai bine scopul propus aveam nevoie de concursul altor idei mai luminate, așa că speranțele unei propășiri ni se părea a fi și în concursul moral al acelor ce conduceau atunci destinele țării, căci ni se spunea — și astfel am crezut și noi că în toate țările unde s'au format societăți de asemenea natură guvernele nu au lipsit a le susține pe orice cale și cum a putut.

Dispensați de aceasta, adică de a fi cel puțin moralicește încurajați și mai ales în o asemenea întreprindere introdusă nu de mult în țara noastră, noi lucrătorii constructori, furăm compensați cu diferite numiri: de revoluționari etc...din care unele erau atât de radicale încât nu le-am putut înțelege și nici voim a le înțelege vreodată.

¹⁾ Discurs ținut cu ocaziunea întrunirii de vară pentru a treia aniversare a fundațiunei societății «Unirea lucrătorilor constructori români» din Revista Științifică, 1876, 1 Iunie.

Astfel dară neținând cont de cele ce ni se atribuiău, ne-am urmat calea cu perseverență și iată-ne ajunși într'o stare prosperă.

Cine nu poate să-și imagineze că începutul acțiunii noastre constituie o revoluțiune?

În adevăr era o revoluțiune, dar acea revoluțiune avea caracterul unirei lucrătorilor din ramura construcțiunii în fața nevoilor simțite de ei, în fața legilor care-i absorbeau produsul său și mai ales în prevederea unei legi dracōnice menită a omorî munca lucrătorilor români.

Nici un mijloc mai facil nu ne rămânea decât, prin asociațiune, a ne ajuta unul pe altul.

Sub impresiunea naturală că lucrarea începută va contribui mult la starea noastră socială, și cu toate invecitivele ce ni se adresau, edificiul Societății Lucrătorilor constructori se ridică.

III

Intrați în acest exercițiu, începurăm a simți mai mult, a cunoaște mai bine importanța spiritului de asociațiune și cât de puternic este în orice întreprinderi, de orice natură ar fi ele.

Constatarăm trecutul și prin foile rămase scrise, găsirăm că în vremile trecute Români se asociau pentru orice afacere: patriotismul sta în caracterul său.

Domnirea despotică a fanarioșilor ne lasă triste urme: desbină pe Români prin intrigile lor. Fii acei epoce aveau misiunea de a urma tradițiunile lor, așa că în epoca noastră întâlnim pe unii dintr'înșii având principiul distrugerii intereselor naționale, servind, de preferință, conform caracterului lăsat de străbunii lor, interesele străine.

Era remediu de a scăpa de dânsii. Națiunea acum ca și atunci, cunoscându-și interesele sale, s'a pus în luptă alungând cu indignare dela afacerile Statului pe acei vitregi susținători ai drepturilor și intereselor române, i-au alungat, căci servind pe străini și văzând că națiunea se opunea acțiunii lor erau gata să o sugrume spre a-și împlini scopurile.

Ne-am oprit la aceste cugetări și am zis:

Dumnezeu va voi poate să trimeată în sânul acestui popor oameni care să o servească întru toate, în vederea dorințelor sale, să îndemne pe tot Românul a se asocia la tot ce aparține intereselor țării.

IV

Sunt trei ani dela constituirea noastră în asociațiune și de binefacerile ei ne-am putut convinge.

Progresul făcut de Societatea noastră este, pentru noi, într'un grad foarte simțitor.

Lucrătorii asociați nu au lipsit a-și da fiecare silințele spre realizarea unora din principiile conținute în statutele Societății.

Acțiunea la care ne-am mărginit a stat în câteva puncte:

1. Am ușurat, pe cât a fost posibil, greutățile în caz de nenorocire a unora din familiile confracților noștri.
2. Am asociat femeile, surorile și copiii noștri, ca pnnct de plecare în contra viștiului.
3. Am contribuit, pe cât mijloacele ne-au permis, la dezvoltarea intelectuală și profesională a elevilor ce compun școala Societății.

Intru cât privește școala ne putem felicita că ea merge conform dorințelor noastre. Copiii și elevii noștri ce urmează la această școală, într'un număr foarte restrâns de lecțiuni au devenit în stare a cunoaște toate figurile geometrice, a ceti, a scri, și a executa destul de corect, orice plan de construcție relativ la desenul liniar.

Elevii care an urmat regulat cursul și și-au dat mai multă silință la învățatură vor primi cu ocaziunea aceasta modeste premiuri, ce Societatea și le-a procurat din micile ei fonduri.

Suntem mulțumiți și de atât; suntem mulțumiți cu atât mai mult că prin această Societate s'a deschis o cale de dezvoltare fiilor noștri, atât în materie profesională cât și intelectuală, fără care corpul e mort.

În viitor, când fondurile Societății vor fi suficiente, sperăm a da satisfacere unor puncte conținute în Statute privitoare la dezvoltarea unor ramure de industrie, ce din nenorocire României nu le-au exercitat.

Nu ne impunem fapte de care nu suntem capabili a le face, ci numai în cece privește meseria de lucrători și nici nu avem pretențiuni absurde ci pretențiuni cari să aducă țării o sorgintă de avuție: Industria.

Să ni se dea nouă lucrătorilor constructori, partea de concurs ce ni se cuvine, să se dea celorlalți confracți ai noștri atelierile și materialul necesar, să se dea avânt muncii, iacă pretențiunile noastre și credem că sunt legitime. Având toate acestea puse în stare perfectă sau cel puțin pe cale de progres spre a putea concura cu vecinii noștri atunci putem încheia cu cea mai mare facilitate convențiuni cu dâșii, asigurându-i că nu ne vom opune nici de cum; până atunci însă vom fi prada mizeriei ce, pe zi ce merge, ia proporțiuni însemnate.

Frați lucrători,

În fața a câtorva din cetățenii cei mai luminați ai țării, a căror prezență la sărbătoarea noastră este o dovadă de considerația ce are către lucrători; în fața unui atât de numeros public, Comitetul avu sarcina de a arăta scopul ce urmărește Societatea lucrătorilor Constructori, tendințele și aspirațiunile sale.

Dea Dumnezeu ca ele să ajungă la auzul tuturor Românilor și din idei ce sunt să se traducă în fapte.

Implinindu-și misiunea cu care fu însărcinat, Comitetul, în numele Societății, mulțumește Dlui Profesor Pompilian pentru ostenele depuse cu educați-

unea elevilor școalei, d-lor membri fondatori care au sporit, prin bunăvoința d-lor fondurile Societății, mulțumește deasemeni tuturor persoanelor ce au binevoit a onora această serbare.

1876, Mai 22

Comitetul

[*Revista Științifică*. 1876, p 123,]

237

[Viena, 24 Mai 1876]

Stăruințele României de a-și crea o industrie națională

În Cartea brună, supusă la 24 Mai a.c. de către Comitele Andrassy delegașunilor austro-maghiare, se găsește între altele și un raport al consulatului austriac din București relativ la situațiunea economică a României.

Reproducând acest raport, amintim că autorul lui e d. vice consul, Cavaler Bosicio, care iacă cum se exprimă:

« În România s'a observat de mai mulți ani tendința de a poseda un tărâm economic independent. Această tendință se manifestă prin stăruințele de a crea o industrie națională. În adevăr, nu este mic numărul acestora care ar voi cu orice preț, fiecare chiar și cu sacrificarea producțiunii agricole, să înființeze o mare industrie națională, crezând că cu modul acesta vor isbuti a pune stavilă neajunsurilor ce ar bătui bună starea națională. Dară mai lămurit se explică această nouă atitudine prin însăși starea actuală a agriculturii, care singură ar trebui să serve de bază luptătorilor, iară nu motivele politice ce s'au deprins a invoca numai pentru ca să dea un mai mare avânt stăruințelor lor. Prin urmare motorul principal ce a dat naștere acestei impulsioni este decăderea comerțului cu cereale. Comerțul cerealelor române suferă o mare concurență pe piețele europene și mai cu seamă pe importanta piață a Angliei. România formează pentru Europa o magazie naturală de bucate, deoarece dispune de un pământ foarte fructifer și de o poporațiune eminentemente agricolă. Bunăstarea națională constă mai ales într'o organizațiune economică rațională, iară înavuțirea ei depinde dela un avantajos comerț cu cereale. Exportul cerealelor române aducea, până acum câțiva ani, mari foloase și promitea prea frumoase prospecte pentru țară căci pe de-o parte ele se produceau cu puțină muncă și mici cheltueli iară pe de alta erau foarte căutate pe acele piețe pe care încă nu se ivise o concurență străină. În fața acestor favorabile împrejurări, a lipsit numai impulsul muncii împreună cu capitalele reclamate de o agricultură rațională căci nimeni nu se gândea la viitor, ci fiecare se mulțumea numai spre a-și storce pământul pentru câștiguri momentane. Și dacă din partea unora începuse din când în când a se manifesta, cu drept cuvânt, temeri despre posibilitatea decăderii comerțului cu cereale, aceste însă au rămas fără efect, neluându-se nici un fel de măsuri corespunzătoare pentru îmbunătățirea și evaluarea produselor, ca

astfel să poată înfrunța concurența ce li s'ar face de către străini. Dela anul 1870 încoace, România a avut trei recolte slabe din cauza secetei care provine din neconținuta devastare a pădurilor; prin urmare, țării i s'au răpit multe capitale, care dacă ar fi rămas în țară, poate s'ar fi întrebuințat pentru ridicarea agriculturii, prin îmbunătățirea produselor și promovarea comerțului cu dănsese. Astfel din cauza slabelor secerișe agricultorii țineau la prețuri mari și în timpul când România s'a bucurat de-o bună recoltă, fără însă ca calitatea produselor să fie mai perfecționată și din contra se constată că cerealele române au pierdut mult chiar și din calitatea lor de mai înainte și prin urmare din aptitudinea de a face concurență țărilor străine. Astfel disproporțiunea între preț și calitate, cum și noua concurență, împiedică mult esportul cerealelor române. Comerțul cerealelor române numai cu mari anevoinți se va mai putea susține pe piețele Occidentului, deoarece pe de-o parte din clădirea drumurilor de fer sudice rusești a început un viu și mare export de cereale din Odesa și Archangel, care umple toate piețele Franței și Angliei, principalii consumatori ai produselor române; iar de pe altă parte exportul produselor americane luând tot mai mari dimensiuni pe piețele Angliei, astfel prețul cerealelor a început a scădea prea mult pe toate piețele europene. Dară pericolul ce amenință cerealele române și rusești poate să devină și mai mare dacă America va isbuti a-și reduce cheltuelile sale de export. — Cele mai multe cereale americane se exportă din Chicago și cheltuelile de transport ale unui hectolitru adus la Londra sau la Liverpool egaleză aci cu prețul a trei hectolitri din Chicago. Se speră că în curând vor urma în această privință mari înlesniri, deoarece s'au găsit mijloace eficace pentru transportarea cerealelor pe râul Mississippi către New-Orleans și d'aici încărcându-le pe corăbii le va îndrepta spre Europa. Cu modul acesta cheltuelile micșorându-se foarte mult, tot pe această cale se vor transporta apoi cereale din văile Mississippi și Missouri și astfel prețul lor va trebui să scază mult pe piețele Angliei. Mai mult însă, chiar îndepărtata Californie este deja în stare a trimite în Anglita o mulțime de cereale și încă de o calitate excelentă. Sunt prospecte ca această cantitate să se mărească cu atât mai mult cu cât vor înainta mai tare lucrările căilor de comunicațiune pentru a pune în legătură cu marea fertilele regiuni ale Americii apusene. Tot asemenea a început în timpul din urmă a se esporta cereale la Londra din Chili; America și India estică. Prin urmare reușind acestea a-și înlesni exportul atunci concurența Americii de nord, constatându-se avantajele ce ar avea Anglita prin importarea cerealelor americane și indiene, tot asemenea s'ar sili și Germania împreună cu Franța pentru a și le procura. Aceste considerațiuni insuflă mari temeri cercurilor d'aici pentru că consecința lor nu poate fi cătuși de puțin în favoarea României. Până acum lumea de aici era deprinsă a crede că starea materială a României atârnă mai cu seamă numai dela evenimentele naturii, presupunând că un seceriș bogat iarăși poate readuce binele din timpurile trecute. Ei bine, dară în fața puternicei concurențe ce s'a ridicat pe județele străine, această

presupunere nu mai are nici un temei, cu atât mai vărtos că vânzarea semințelor române deja pare a fi problematică.

Importanța pentru România a piețelor engleze și franceze se constată în mod elocinte din următoarele date statistice. Exportul total al României s'a urcat între anii 1865 până la 1872 cam la 150 milioane franci. Exportul cerealelor (cam 110 milioane de franci) a fost de 73% procente din care 31, 9% sau 35 milioane franci cad pe Turcia, 27,2 sau 30 milioane franci pe Anglia, 22,8 sau 25 milioane franci pe Franța, 7,2 sau 8 milioane franci pe Austro-Ungaria și în fine, 10,9 sau 12 milioane franci se împarte în diverse staturi. Astfel exportul se urcă la 50% sau la jumătate din totalul export al cerealelor române, reprezentând o valoare în sumă de 55 milioane franci. Această sumă are o importanță cu atât mai mare cu cât dacă România ar fi concurat pe piețele acestor două staturi, atunci ea numai cu anevoie s'ar mai putea compensa prin alte debușuri. Unde ar găsi astfel de debușuri?

Trebuințele Turciei sunt pe deplin acoperite prin cantitatea specificată în suma de 35 milioane, deoarece în dânsa se mai importă multe cereale din Rusia, care sunt și mai bune și mai prețioase. Prusia de Nord, provinciile Ronului, Belgia, Elveția și Italia sunt debușurile naturale ale Ungariei, de unde se aprovizionează mai cu multă înlesnire; astfel România cu atât mai puțin își poate procura în Ungaria sau Austria un debușeu care s'o compenseze pentru piețele engleze și franceze de pe care va fi exclusă. Mai mult încă: România chiar nici prin desființarea taxelor vamale asupra cerealelor sale totuși nu va putea concura produsele agricole ale Austro-Ungariei, căci fiind calitatea produselor ungare superioară celor române, astfel diferența între prețuri n'are să fie de oarecare însemnătate. Deși datele statistice ne arată că România la anul 1872 a exportat în Austro-Ungaria cereale în valoare de 45,724,815 franci totuși această sumă nu poate servi de normă la calcularea unui debușeu al cerealelor române în Austro-Ungaria din motiv că cantitatea importată a provenit din cauza slabului seceriș de atunci și numai pe jumătate s'a consumat acolo căci cealaltă jumătate a fost numai un tranzit pentru alte țări. Această afirmațiune se dovedește prin următoarele date statistice:

La 1867 România a exportat în Austro-Ungaria cereale în preț de 4,070,444 și la 1868 în preț de 3,685,515 milioane franci, pe câtă vreme în cei din urmă 8 ani totalul export al cerealelor române în Austro-Ungaria abia se urcă la suma de 8 milioane franci sau 7,2 procente.

În fața acestei împrejurări, dacă cerealele române în calitatea și prețul lor de astăzi nu vor putea înfrunța concurența ce li se face pe piețele engleze și franceze și nu vor fi în stare să-și câștige noi debușuri, atunci această pierdere devine cu atât mai simțitoare pentru România cu cât ea e aplicată numai la producțiunea agricolă pentru acoperirea tuturor necesităților sale, procurându-și mai toți articolii industriali din țările străine.

Din datele statistice ale Angliei se constată că cerealele române nu se mai bucură pe piețele engleze de trecerea care au avut-o până acum, căci exportul României de grâu, porumb și orz în Anglia era la anul 1860 de 16 procente și la 1861 de 5,2 procente iar la anii 1863, 1868 și 1870 fusese de 4 procente, la 1871 de 3 procente, la 1872 și 1873 de 2,5 procente, pe când la 1874 ajunsese a fi numai de 1,4 procente. Astfel exportul român de grâu, porumb și orz scăzut la 1874 dela cifra de 5 milioane numai la un milion centenar englez, pe când importul total al Angliei de grâu, porumb și orz s'a urcat în acest an dela 30 la 70 milioane. Cu împușinarea importului cerealelor române în Anglia s'a împușinat de-o potrivă totalul de cereale al României căci la 1875 valoarea cerealelor române rămase nevândute s'a constatat că reprezintă suma de 80 milioane franci. O tristă constatare:

Din cele ce am zis până aci se constată că silințele României privitoare la crearea unei industrii naționale pentru a-și procura noi resurse materiale sunt pe deplin justificate. Întrebarea numai dacă aceste silințe vor avea ori nu rezultatul dorit?

România deși are bogate comori naturale și deși dispune în abundență de materii brute, cu toate acestea îi lipsesc condițiunile indispensabile pentru întemeierea industrii naționale. Apele care șerpuesc peste toată țara, având caracterul râurilor de munte nu sunt proprii pentru fabrici căci primăvara și toamna inundează iar iarna nu se pot folosi deloc. Lipsind materialul pentru foc, mașinile de abur nu se pot întrebuința. Pădurile se devastează neconținut și cu toate acestea lipsa și scumpetea lemnului pentru foc apasă mult asupra sărăcimii. Cărbunii de piatră sunt și mai scumpi și mai anevoie de procurat. Din acest temei mașinile drumurilor de fer întrebuințează mai cu seamă lemne.

Intr'o țară ca aceasta, unde clasa mai avută știe numai să consume ¹⁾, lipsindu-i cu desăvârșire spiritul de economii, nici vorbă nu poate fi despre acumularea capitalelor indispensabile pentru dezvoltarea unei industrii naționale. Din această cauză binecuvântată cifrele bugetului s'au înmulțit și urcat astfel încât populațiunea nu-și mai poate plăti contribuțiunile, ceea ce se constată din însuși raportul ministrului financelor supus Camerei, arătând că suma rămășițelor trece peste zece milioane franci. Din pricina micșorării exportului și a slăbelor recolte din anii trecuți, mizeria a început a se ivi mai pretutindeni.

Considerând apoi dobânzile cele mari care se plătesc aici chiar și după capitalele asigurate prin ipoteci, cum sunt bonurile domeniile și rurale care aduc câte 8 și 10 procente, astfel industriașii mari numai cu mari camete vor putea să atragă puținele capitale ce se găsesc în țară, prin urmare vor fi nevoiți a lucra cu capitale foarte scumpe.

O chestiune însă și mai dificil de rezolvat este lipsa muncitorilor.

¹⁾ Sublinierea este a autorului.

România pe o întindere de kilometri pătrați 120,973 are o populațiune numai de 5 milioane. Această populațiune nu e deajuns nici chiar pentru munca agricolă. Astfel din lipsă de brațe se explică pentru ce nu progresează agricultura. Atât proprietarii mari cât și arendașii sunt nevoiți a lucra cu muncitorii străini. Țăranul român ținându-se morțiș de vatra sa, el nu se va devota industriei nici chiar atunci când ar vedea într'insa un câștig cu mult mai mare. Țăranul român e inteligent și accesibil, însă cu toate acestea nu e apt pentru industriei deoarece îi lipsește perseverența, iubirea de muncă, spiritul de întreprinderi și înfârșit, din cauza climei are o constituție debilă.

Românul n'are plăcere și atragere pentru alte industrii decât numai pentru agricultură. D'aici provine că toate meseriile și toate industriile în orașe se găsesc în mâinile străinilor. Servitorii chiar sunt mai toți străini. Acești străini sunt veniți din țările învecinate, mai cu seamă din Ungaria și osebit din Transilvania. Pentru constatarea acestei afirmațiuni ajunge a spune că în România sunt peste 40.000 supuși unguri, care se ocupă cu deosebite lucruri. Cât va fi de mare numărul emigranților din celelalte ținuturi ale monarhiei austro-maghiare e anevoie a-l preciza.

În România lipsesc cu desăvârșire școale speciale. Românul n'are nici cea mai mică ocaziune d'ași câștiga cunoștințe tehnice și astfel înființându-se necari industriei, România e nevoită a-și aduce din străinătate ingineri, mașiniști și tot felul de meșteri. Din aceasta se vede că înființarea fabricilor aici e pr-o problematică, cu atât mai vârtos că o industrie românească ar avea să întâmpine mari greutăți în privința motorilor mecanici, capitalelor și simbriilor pentru muncă, deoarece chiar lucrătorii încă ar trebui aduși din străinătate. Dovadă că mai toate fabricile înființate în România au căzut. Din acest temei se presupune c'aici numai acele ramuri industriale vor avea viitor care vor sta în mai d'aproape legătură cu agricultura. Această părere domnește în mai toate cercurile influente d'aici, cecece s'a dovedit mai bine cu ocaziunea discutării convențiunii comerciale, când mai toți oratorii se sileau a supune la taxe mai mari astfel de producțiuni industriale.

Cele mai cercetate industrii au fost aici până acum, neapărat, producerea de făină, spirt și bere. Dl. M. G. Obedenaru ne arată că la 1860 existau 6771 mori, 1677 fabrici de spirt și 72 bererii. Spirtul și berea se bucură de o consumare considerabilă chiar aici în țară. Cu'n mai puțin noroc au debutat fabricile de piei, lumânări și săpunuri.

Din timpul mai recent s'au introdus două ramuri industriale pân'acum neobișnuite aici, fabrica de zahăr și hârtie. Speranțele în privința zahărului se întemeiază pe experiența că nu numai sfeclele întrebuintate ca nutreț ci și sfeclele cele fine, de zabăr sunt de-o calitate superioară, după cum probează rezultatele câștigate în mai toate districtele României, conținând sfeclele fine, o substanță zacarică de 12-13 procente. Un început practic la introducerea fabricării de zacăr l-a făcut o societate numită « Société anonyme Sucrière roumaine de

«Chitila » care reșeade în locul numit în urmă și care isbutind se va ramifica în mai multe ținuturi ale României. În privința fabricării hârtiei nu se poate zice că s'ar fi făcut un început serios ci numai s'a proiectat fabricarea de hârtie mai ordinară. Cum vor debuta aceste ramuri de industrie își poate închipui orișicine deoarece ele nu numai că vor întâmpina o ageră concurență dar chiar înainte de'ași putea asigura reușita lor vor fi expuse la scumpe experimente. La toată întâmplarea trebuie să treacă încă mult timp până când ele vor putea conta p'un număr mare și sigur de consumatori și până când se vor afirma pe tărâmul economic din toate punctele de vedere.

Cu toate acestea nu se știe încă dacă România se va putea ori nu compensa prin industrie pentru micșorarea exportului de cereale. Și dacă brațele și capitalele ce vor trebui să serve pentru dezvoltarea industriei n'ar fi mai folositoare și producătoare când ele s'ar întrebuița spre îmbunătățirea produselor agricole sau pentru economia de vite, care are un câmp cu mult întins decât se crede.

Târgurile europene dovedesc îndeajuns că producțiunea de cereale, de bucate pentru pâne e mai mare decât consumațiunea. Aceasta este calamitatea care bântue mai toate țările agricole, cum este și România. Astfel țările care sunt amenințate de această [ne]norocire ar trebui să facă o schimbare rațională în economia lor, ar trebui să cugete matur la înmulțirea veniturilor lor spre a putea înfrunta pericolul ce le amenință. Prin urmare stăruințele României de a-și crea o industrie națională sunt reclamate de împrejurările timpului pentru a preîntâmpina lipsa ce s'ar putea naște din calamitatea sus amintită, cu toate că nu cred că numai crearea de industrii poate să fie suficientă pentru a întâmpina răul; căci pentru acest săvârșit ar trebui a se căuta alte remedii salvatoare, între care presupunem că cel mai salutar și eficace ar fi: înmulțirea și îmbunătățirea animalelor domestice. »

[Stăruințele României de a-și crea o industrie națională. În *Economia rurală*. București, 1876, Iunie 25, p. 174.]

238

București, 25 Mai 1876

Domnule Ministru,

Cunoașteți că Joi, la 20 Mai curent, în urma deciziei consiliului de miniștri și a autorizațiunei Măriei Sale Domnului, am preschimbato cu reprezentantul Austro-Ungariei certificările convențiunei de comerț încheiată la 10/22 Iunie 1875, la Viena.

Prin Art. 2 al protocolului final anexat la această convențiune, guvernul român a luat angajamentul de a revoca în cel mai scurt timp și înainte de executarea acestei convențiuni, adică înainte de 20 Iunie viitor, regulamentul care cere astăzi ca străinul care va trece frontiera română, să aibă asupra lui oarecare sumă de bani (5000 lei vechi).

352

Referindu-mă la adresa celui onor. Minister, sub No. 4239, din 2/14 Aprilie 1871, am onoare a vă ruga Domnule Ministru, să binevoiți a cere dela consiliul de Miniștri, revocarea dispozițiunei despre care e vorba, și a-mi comunica înainte de 20 Iunie, deciziunea consiliului în sensul art. 2 al zisului protocol.

Am onoare a vă transmite totodată și un exemplar al acestei convențiuni al cărei text oficial va apare în curând în monitorul nostru.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Ministru, Kogălniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5086, f. 1 și v.]

239

București, 31 Mai 1876

Referitor la cele cuprinse în referatul Ministerului de Interne în privința intrării în țară a supușilor străini, cererile Ministerului de Interne fiind aprobate, se vor trimite în acest sens dispozițiile Consiliului de miniștri fiecărui minister în parte, adică abrogarea Art. II din convenția cu Austro-Ungaria.

Consiliul Miniștrilor în ședința sa dela 28 Mai curent, luând în deliberare referatul Domnului Ministru al Afacerilor Străine sub Nr. 5443, relativ la dispozițiunile ce sunt a se lua pentru aplicarea convențiunei de comerț, încheiată cu Austro-Ungaria, a dat asupra suszisului referat, care s'a publicat în Monitorul Oficial sub Nr. 117 dela 30 Mai, rezoluțiunea următoare:

«Aprobându-se cele cuprinse în acest referat, d. Ministru Președinte, va comunica fiecărui Ministru partea ce i se incumbă, spre aducerea întru împlinire».

Subsemnatul am dar onoarea de a comunica Domniei-Voastre această rezoluțiune, spre cele de cuviință.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Președinte, M. Kostaki

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Com., dos. Nr. 5086, f. 4.]

240

București, 11 Iunie 1876

BANCA DE BUCUREȘTI

Capital social zece milioane.

Prima emisiune patru milioane lei noi.

Aprobată prin decretul din 20 Noembrie s.v. 1875 Nr. 1835

Consiliul de Administrație este compus de:

D. D. Prințul Dimitrie Gr. Ghika-Președinte.

• Georges Ad. Ghermani, Vice-Președinte.

• Basile Boerescu

- » Prințul Alexandru B. Stirbey
- » Salomon Așer
- » Abram L. Emanuel
- » Eulogie Georgief
- » M. Klein

A început operațiunile sale la 3/15 Decembrie, anul curent.

Reședința sa este în București, Palatul Dacia

Str. Lipscani, Nr. 2 și colțu Podului Mogoșoaiei, la etajul I.

[*Curterul Financiar*, An. Nr. 2, Buc. 11/23 Ian. 1876, p. 16.]

241

[București, 29 Iulie 1876]¹⁾

DARE DE SEAMĂ

către alegătorii Coleg. IV de Roman, Din partea Dlui Ion Ionescu, deputatul lor

Propunere pentru înființarea unei bănci sătenești:

În fața nevoiei ce are săteanul cultivator de capital de bani necesar exploatării cultivei sale, în fața sacrificielor ce-și impune pentru a-l dobândi plătind la procente mai mari de cât capetele, în fața muncii ce dă săteanul cu prețuri scăzute spre a plăti capetele și dobânda cu un cuvânt, în fața exploatării muncii săteanului prin bani și a sărăciei lui, propunem emanciparea săteanului din robia banilor prin înființarea unei instituțiuni de credit popular, sub numirea de Banca sătenească.

Pentru a ajunge la acest scop, nu cerem nici un sacrificiu din partea nimă-nui. Munca săteanului liberă, solvabilitatea și onestitatea lui sunt bazele cele mai solide ale prosperității unui credit popular sătenesc. Voim a pune în locul capitalului interesat a exploata și a sărăci pe săteni, capitalul nostru al tutulor, capitalul țării, capitalul care, în loc să robească munca săteanului și să-i aducă sărăcia, să desrobească munca și să facă a trăi bine acela care crează subsistența publică și avuția țării. Cerem ca Statul să intervie, fără a-și impune cel mai mic sacrificiu în fondarea instituțiunei de credit sătenesc.

Grație instituțiunei naționale de credit fonciar român, mulțumită oamenilor de bine care au stărut și au înființat creditul fonciar român, noi putem astăzi fonda banca sătenească, fără a înstrăina fondul de care avem trebuință pentru a ne procura capitalul pecuniar necesar înființării băncei sătenești.

Propunem dar a se autoriza Guvernul Măriei Sale a preface o parte din capitalul fix al domeniilor în capital circulatîv, a ipoteca o parte din domenii spre a forma capitalul necesar creerei băncei sătenești.

Guvernul fiind autorizat a ipoteca la prima Societate de Credit Fonciar Român, domenii de o valoare de 72 milioane, poate dobândi înscrisuri fonciare

¹⁾ Data publicării.

de 36 milioane, cari scontându-se pot a ne da 33 milioane, cu care să se fondeze banca sătenească.

Zicem 33 milioane capital al băncii sătenești, pentru ca să putem înființa o bancă cu 33 de sucursale în cele 33 de județe în care este împărțită țara, spre a avea în fiecare județ câte o bancă cu câte un milion capital circulatoriu.

Capitalul băncii sătenești are o destinațiune specială, aceia de a veni în ajutorul săteanului, a-l scăpa de nevoia ce-l siluește a-și angaja munca sa cu prețuri scăzute și pentru mult mai înainte de a se face, a-l ajuta de a nu cădea în cursele întinse de unii ce-i iau dobânzi mai mari decât capitalul ce dau, a-l pune înfine în stare a dobândi pe munca sa prețul cel mai avantajos.

Capitalul ce se va avansa sătenilor va avea numai 12 la 100 pe an.

Plătind săteanul 12 la 100 pe an, banca va întrebuița aceste procente în chipul următor:

1. Va plăti creditului fonciar procentele de $7\frac{1}{2}$ la 100 pe an;
 2. Va plăti amortisarea capitalului brut de 1 la 100 pe an;
 3. Va plăti cheltueli de $\frac{1}{2}$ la 100 pe an; peste tot va plăti 9 la sută pe an.
- Restul de 3 la sută ce rămâne se va întrebuița:
- 1 la sută pentru înființarea unei case de cruțare;
 - 1 la sută pentru formarea capitalului de rezervă;
 - $\frac{1}{3}$ la sută pentru cheltuelile băncii.

Capitalul acumulat și crescut în casa de cruțare se poate spori și cu alte resurse usitate în instituțiunile de credit popular din Germania; pot lua parte la formarea lui și târgoveții; și astfel sătenii și târgoveții să profite de dănele plătind un procent numai de 6 la sută pe an.

Înființarea instituției creditului rural este de o importanță pentru producerea agricolă mult mai mare decât însăși împroprietărirea sătenilor, căci munca și pământul fără de capital nu pot face nimic în producerea avuției.

Pentru a înzestra producerea subsistenței publice și a avuției țării cu capital, care este cel mai mare motor al prosperității societăților moderne, propunem înființarea băncii sătenești după alăturatele două proiecte de legi: 1. pentru formarea capitalului băncii, și 2 pentru înființarea unei bănci sătenești.

I. Ionescu: N. B. Locusteanu. — N. Fleva. — M. Ghelmegeanu. — N. I. Constantinescu. — Al. Sihleanu. — M. I. Vlădimirescu. — C. Climescu. — S. A. Mihăilescu. — D. Mărgăritescu. — I. C. Fundescu. — F. Allunianu. — V. Gheorghianu. — R. R. Campiniu. — C. Djuvara. — S. Călinescu. — I. Diamandescu. — C. A. Borănescu. — Gr. Moșiescu. — Maior R. Mihai. — N. M. Negulescu. — Ștefan Sihleanu. — E. Predescu, — C. Fussea. — G. Pruncu. — C. Colliboșoianu. — G. Mihail. — Haral. — Zugrăvescu. — Al. Lupașcu. — Vulturescu. — Fr. Milescu. — Gh. Mortzun. — Goja. — Gr. P. Serrurie. — G. Sefendaki. — Em. Filippescu. — E. I. Vergatti. — P. Arbore. — I. Carabatescu. — I. Lațescu. — I. Codrescu. — T. Boldur. — Lațescu. — N. Vișoreanu. — George P. Mantu. — C. G. Pesa-

cov. — T. Bagdad. — N. I. Bujoreanu. — A. Z. Gheorghiu. — L. Eraclid. — C. Fleva. — D. P. Moruzi. — General G. Magheru. — N. Ionescu. — V. Maniuk. — C. F. Georgescu. — G. Exarho. — Iorgu Sc. Miclescu. — A. Vizanti. — N. Nicorescu. — N. Haggi Nicola. — Dimancea. — P. Iatropolu. — D. Coriagdi. — Mich. G. Burillianu. — Pastia. — 67.

I

Proiect de lege pentru formarea capitalului băncii sătenești

Art. 1. — Guvernul este autorizat a ipoteca la prima societate de Credit Fonciar Român domenii de-ale Statului de o valoare de 72 milioane.

Art. 2. — Scrisurile fonciare scomptate formează capitalul băncii sătenești.

Art. 3. — Guvernul plătește primei societăți de Credit Fonciar Român procentele și amortisarea în 50 de ani a capitalului împrumutat.

Art. 4. — Guvernul ia dela Banca Sătenească $7\frac{1}{2}$ la sută pentru plata procentelor, 1 la sută pentru amortisarea capitalului, $\frac{1}{2}$ la sută pentru cheltuieli, peste tot 9 la sută pe an.

Art. 5. — Guvernul dă seama Corpurilor Legiuitoare, la finele fiecărui an, de starea raporturilor lui atât cu prima societate de Credit Fonciar Român, cât și cu Banca Sătenească.

II

Proiect de lege pentru înființarea Băncii Sătenești.

Art. 1. — Se înființează o bancă sătenească cu un capital de 36 milioane.

Art. 2. — Banca sătenească face avansuri sătenilor cu procente de 12 la sută pe an.

Art. 3. — Din aceste 12 la sută pe an, Banca Sătenească dă Statului 9 la sută pentru procente și amortisarea capitalului, 1 la sută pentru capitalul de rezervă, 1 la sută pentru înființarea Casei de Cruțare și 1 la sută pentru cheltuielile sale după budgetul anexat la această lege.

Art. 4. — Banca Sătenească, cu reședința în București, înființează în fiecare județ câte o sucursală cu câte un capital milion fiecare, una cu alta după trebuință.

Art. 5. — Banca Sătenească are în București un consiliu de priveghiere compus din ministrul de finanțe, un deputat și un senator, directorul casei de depuneri și directorul creditului fonciar, iar în județe, din prefectul județului, președintele tribunalului și președintele consiliului județean.

Art. 6. — În fiecare plasă Banca Sătenească are un consiliu de priveghiere compus din subprefect, judecătorul de pace și un delegat al sătenilor. Consiliul acesta, adjutat de primarul și perceptorul comunei, priveghiază operațiunile de luături și daturi ale sătenilor.

Art. 7. — Oricare sătean va avea trebuință de bani, se va adresa la primarele și perceptorele comunei în care locuiește, însoțit de doi garanți și va cere suma de bani ce voește a lua cu împrumutare.

Art. 8. — Primarele și perceptoarele aprobând cererea săteanului și garanția ce presintă, eliberează mandat de darea banilor ceruți.

Art. 9. — Perceptoarele comunal este în comună agentul direct al Băncii Sătenești. El ia bani de la casierul general al județului, casier care este în județ agentul Băncii Sătenești, și-i dă săteanului. Perceptoarele comunal strânge la termene bani ce înapoesc sătenii și-i înaintează casierului general.

Art. 10. — Banca Sătenească avansează bani sătenilor pe termen de 3, 6 și 9 luni și cu facultatea preschimbării termenului, însă numai odată sau cel mult de două ori pe an.

Art. 11. — Avansurile se fac sătenilor pe garanția a doi garanți pentru un sătean; iar când vor fi mai mulți săteni ce voesc a se împrumuta, atunci se primește garanția tuturor pentru unul și a unuia pentru toți, — garanție solidară.

Art. 12. — La avansarea banilor ceruți de săteni, Banca Sătenească eliberează fiecărui sătean un livret conținând dările și luările dintre săteni și bancă.

Art. 13. — Perceptoarele comunal dând și luând bani de la săteni înscrie în livretul fiecărui sătean operațiunea făcută. Și pentru toate operațiunile ține socoteală într-un singur registru, după formularul anexat la această lege.

Art. 14. — Primarele comunei și perceptoarele sunt apretuitorii fără apel ai solvabilității sătenilor de voesc a se împrumuta, precum și a garanțiilor cu oferă. Pe a lor răspundere se avansează banii.

Art. 15. — Primarele comunci, adjutat de consiliul comunal are îngrijirea ca sătenii, prin resursele de cari dispun, să plătească la termen avansurile ce li s-au făcut. El priveghează ca sătenii debitori să întrebuițeze resursele lor de plată și mai ales munca, așa ca cu dânsule să poată plăti avansele ce au primit, fără însă a se da munca sătenilor cu prețuri scăzute și fără a se angaja munca alminterea de cât în timpul când este trebuință de dânsa.

Art. 16. — Angajarea muncii mai înainte de a se face și executarea de munci angajate cu prețuri scăzute este oprită sub pedepsă de nulitate, și de 3 până la 12 luni închisoare pentru uneltitorii unor asemenea angajamente.

Art. 17. — Munca de care dispun sătenii și cu care înapoesc Băncii Sătenești avansurile ce li se fac se va executa după ce sătenii își vor fi făcut munca necesară subsistenței lor. Primarii ce se vor abate dela această dispozițiune vor fi supuși penalității de la 3 până la 12 luni de închisoare. Acestei pedepse vor fi supuși și uneltitorii.

Art. 18. — Banca Sătenească este în drept prin agenții săi a urmări munca disponibilă a sătenilor, cărora li s-au făcut avansuri; pentru aceasta primarii vor căuta ca sătenii debitori să muncească și să capete pe muncă prețul cel mai avantajos.

Art. 19. — Banca sătenească are datoria de a fonda și o casă de cruțare pentru săteni primind de la dânsii, ca și de la târgoveți, ori ce sumă, însă nu mai mică de cinci lei nici mai mare de 50 lei și plătind câte 4% pe an, putând

pune procentele la capete din 3 în 3 luni. Capitalele acumulate în casa de cruțare se vor avansa numai la Români, săteni și târgoveți, cu un procent de 6% pe an.

Art. 20. — Banca sătenească este liberă a face oricât de mari avansuri sătenilor, destul numai ca sătenii să-i presinte cuvenitele garanții de solvabilitate. In genere însă, avansurile ce se vor face sătenilor cari, pe lângă garanția mutuală, nu au alte resurse de plată de cât numai munca lor, nu pot fi mai mari de cât suma prețului a trei pătrare de muncă de care pot dispune, după ce s'a făcut mai întâi munca necesară subsistenței lor.

Art. 21. — Sătenii ce vor muri mai înainte de a plăti avansurile ce au luat de la Banca sătenească, lasă pentru plata datoriei, nu numai pe garanții lor, dar și ori ce altă avere mișcătoare vor fi având. Primarele este dator a lua în această privire măsurile necesare spre a nu se perde capitalul băncii.

Art. 22. — Banca sătenească se administrează de director numit de Domn și propus de ministerul de finanțe.

Art. 23. — Ministrul de finanțe este responsabil de manipulările fondurilor băncii sătenești, întocmai ca de toate celelalte fonduri ale tesaurului public. El este supremul administrator al acestei instituțiuni naționale, create cu fonduri naționale pentru folosul marelui număr de cultivatorilor săteni români din țară.

Art. 24. — La responsabilitate sunt supuși toți agenții finanțari ai tesaurului public, ca niște agenți ce sunt și ai Băncii sătenești.

Art. 25. — Banca sătenească, prin plata cu amortisare a capitalului avansat ei, scoțând de sub ipotecă domeniile Statului, rămâne cu un capital propriu al său, continuă a exista, a crește capitalul său, tot în virtutea acestei legi, măcar că fondurile ei vor fi ajuns a fi averea acumulată a sătenilor.

Art. 26. — Este oprit Băncii sătenești a face alte operațiuni de cât cele arătate în această lege. Banca sătenească înființată numai pentru săteni, de săteni are numai să caute. In acest sens se vor face toate regulamentele necesare pentru aplicarea acestei legi.

Art. Transitoriu. — Se deschide ministerului de finanțe un credit de 30000 lei pentru a funda 15 burse cu cari să trimită 15 tineri în străinătate spre a studia mecanismul și comptabilitatea instituțiunilor de credit popular și a se face capabili de a fi întrebuințați ca agenți ai tesaurului public și în operațiunile creditului popular român înființat prin banca sătenească.

B u g e t u l

Venituri:

Procentele de 12% de la capitalul de 33 milioane..... 3.960.000

Cheltuelle:

Procentul de 7 $\frac{1}{2}$ % pentru capitalul împrumutat.

Amortizarea de 1% a capitalului de 36 milioane.

Cheltuiile de 1/2%:

Pentru 9% se plătește creditului fonciar pentru 36 milioane..... 3.240.000

Pentru 1% capitalul de rezervă..... 330.000

Pentru 1% capitalul casei de cruțare 330.000

Cheltuielile de administrațiune

1 Director	12.000	
1 Comptabil	8.000	
4 Scriitori	8.000	
Chirie, local, etc.	6.000	
Cheltuielile de cancelarie	24.000	
Neprevăzute	2.000	
	60.000	60.000
		3.960.000

Registrul unic de Contabilitate

Data	Numele omului	Jurnal Casa		Carte Mare						
		Debit	Credit	Debit			Credit			
				Capi- tal	Pro- cente	Suma Totală	Capi- tal	Pro- cente	Suma totală	

Lipsit de instituțiunile de credit cari vin în ajutorul îndestulării trebuințelor noastre, cu durere am constatat că pe toată ziua aceste trebuinți se înmulțesc, și că în acelaș timp, mijloacele de a le îndestula scad în loc să crească și ele. Însăși organizarea făcută comunelor de către regimul căzut a adus o sporire de trebuinți, o sporire de cheltueli cu cari s'au mai îngreuiat sarcinile ce purtăm.

Toți deputații sătenilor s-au adunat, s-au sfătuit și s-au înțeles ca să ceară desființarea legei comunale actuale. În acea întrunire între deputații sătenilor s-au primit propunerea ce le o am făcut despre principiile ce trebuiesc introduse în legea comunală, care așa cum era, tot a mai fost ciuntită de guvernul trecut în paguba sătenilor.

Eată acele principii.

Sătenii au dreptul de a forma o comună

Comuna se poate forma ori unde este o biserică

Poporarii de la mai multe biserici pot să se unească și să formeze o comună.

Comuna nu poate fi mai mică de 50 familii, poate fi însă ori cât de mare o vor voi s'o facă acci ce se adun la un loc și fac o comună.

Sătenii uniți în comună sunt alegătorii autorității comunale. Nimenea nu poate intra în autoritatea comunală dacă nu va fi ales. Străinii nu sunt admiși nici ca alegători nici ca aleși.

Primarele se alege de săteni.

Sătenii plătesc, sătenii trebuie să se și impue pentru a forma veniturile comunale, și tot ei trebuie să cerceteze și să încuviințeze socotelile de venituri și cheltueli, sătenii, în fine, trebuie să-și numească și jurați care să judece pri-cinele cele mici dintre dânșii.

Aceste propuneri dimpreună cu adausurile la 26 de articole la legea în vigoare s-au dat unei comisiuni care a făcut o propunere ce s-a prezentat Adunării deputaților. Adunarea a primit a se face acum oarecare modificări la legea actuală până ce la sesiunea viitoare se va face o nouă lege comună. Modificarea cea mai însemnată ce s-a făcut este privitoare la circumscripțiunile comunale. În locul unirei comunale din legea în ființă, s-a pus unirea lor dupe legea din 1864.

Cu aceste modificări s-au curmat nenumăratele plângeri ale sătenilor în contra alipirii comunelor de sub regimul căzut, regim cari prin mărirea comunelor a adus pagube însemnate sătenilor.

Modificarea aceasta trage după sine și altele, precum disolvarea consiliilor, alegerile după legea din 1864, despărțirea bugetelor și altele.

Precum vedeți, bunii mei alegători, plângerile în contra alipirii comunelor din 1864 s-au uitat dinaintea plângerilor mai mari și mai numeroase, pornite din legea de la 1874. Am plecat și eu capul înaintea decisiunii Adunării care a preferat un rău mai mic și ne-a scăpat de răul cel mare, de greutățile peste măsură ce ni le-a pus în spate guvernul trecut. Să ne supunem legii făcute acum, având speranța că în curând vom scăpa și de răul din legea de la 1864 și vom dobândi libertatea de a forma comuna cu cine voim și după cum cer interesele acelor ce au să locuească în comună. Aidem să facem comuna! adică aide să-ne unim, a fost strigătul cel dintâi al celor asupriți cari s-au unit și au format comunele, spre a se putea lupta în contra asupritorilor. Asupritorii au căutat oameni să se furișeze în comună, să puie mâna pe dânsa și să o întrcbuînțeze în folosul lor. Noi avem să căutăm ca comuna să fie numai în folosul acelor ce s-au adunat, s-au unit și o au constituit.

Ion Ionescu, de la Brad

[Telegraful, Nr. 1292 din 29 Iulie 1876.]

212

București, 15 August 1876

Inființarea Fabricelor de Hârtie în România

Monitorul oficial No. 175 din 10/22 August curent publică condițiunile generale pentru înființarea unei fabrici de hârtie în țară și darea în antrepriză a furniturii hârtiei necesare tuturor autorităților pe timp de zece ani.

Publicăm mai la vale, un rezumat din aceste condițiuni și dăm în extenso lista generală de cantitatea și speciile hârtiei ce se cere pentru anul 1877.

Suntem mulțumiți a vedea că guvernul actual a recunoscut și el necesitatea absolută a încurajării industriei în țară, și sub astă frumoasă inspirație, vine în fine a pune în aplicare legea votată de fostele Corpuri Legiuitoare, în luna Martie, anul 1875.

Orî cât de satisfăcuți am fi însă de această măsură guvernamentală, nu putem trecē peste ea, fără a atrage atențiunea publică și în particular a Mini-

strului de Interne, nu asupra lacunelor ce cuprind acele condițiuni pe baza cărora se va conceda întreprinderea și care vor forma obiectul unui separat și foarte serios studiu de care astăzi nu ne putem ocupa, ci asupra unor rele combinațiuni ce cuprinde caetul de sarcini, ca să ne exprimăm astfel, și care desigur vor face ca adjudecarea sau să nu aibă nici un efect sau să aibă pe acela ca în ziua de 27 Septembrie să nu se prezinte decât un singur adjudecatar, care urmărește poate de mult această afacere.

În adevăr condițiile general stipulează că în ziua de 27 Septembrie viitor se va ține licitație cu oferte în prezența Consiliului de Miniștri. O mai întunecată dispoziție ca aceasta ni se pare că nu poate fi.

Se vorbește de oferte; ofertele însă sunt ele sigilate sau orale? dau ele loc la supra licitație sau numai la o simplă și definitivă adjudecare în acea zi. Iată ceea ce concurenții ar trebui să știe mai înainte de toate, pentru formarea propunerilor lor în cunoștință de cauză; iată lămurirea indispensabilă a fi pusă sub ochii publicului, dar asupra căreia condițiunile trec fără scrupul, ca și cum scopul lor ar fi nu acela a atragerii unui număr considerabil de concurenți, ci alungarea lor cât se va putea mai mult dela această întreprindere, rezervată probabil unui singur amator, inițiat deja în secretele acestei afaceri, și pentru care pare a se fi făcut anume aceste condițiuni!

Condițiunile mai stipulează că concurentul va fi dator a instala în România o fabrică de hârtie, că această fabrică va fi cu motor hydraulic sau cu abur, clădită după cele mai noi și perfecte sisteme și că Ministerul de Interne va putea delega pe directorul Imprimeriei Statului a supraveghea construcția fabricii, dacă ea se clădește în condițiuni de a putea produce speciile de hârtie necesare consumului, într'o cantitate de 4.000 kg. pe zi minimum.

Din acest articol rezultă că aceea ce cere guvernul este pe deoparte foarte vag, iar pe dealta foarte împovărător.

Vag pentru ca cerând unui industriaș a concura pentru înființarea unei fabrici de hârtie, trebuie mai întâi să i-se arate în detaliu planurile și devizele unei asemenea construcții, fără de care nu se poate concurența, ci numai un privilegiu dat unei persoane care din vreme, se pregătise spre a prezenta în ziua licitației niște asemenea planuri.

Împovărător pentru că se pune clauza, ca fabrica să fie clădită în așa condițiuni ca ea să poată livra publicului 4.000 kg. pe zi; adică statul cere dela acel fabricant privilegiat o fabricație de 1.460.000 kilograme pe an minimum, pe când hârtia ce Statul se obligă a lua dela acea fabrică conform listei generale, nu se urcă decât la 131.883 kilograme reprezentând 20.000 topuri pentru serviciul Ministerelor și 43.961 kilograme reprezentând 8.000 topuri pentru diferitele administrațiuni din țară sau în total 175.844 kilograme, adică producția fabricii în curs de 44 zile a 400 kg. pe zi.

De parte de a intra în lungi comentarii, pe care fiecare și le poate face singur, întrebăm: care este scopul condițiunilor ce se impun fabricantului? Este el

acela de a-i recunoaște privilegiul votat de Cameră prin legea din 1 Martie 1875, de a face aplicabilă sau nu, înființarea în țară a unei fabrici de hârtie? și spre a înființa o asemenea fabrică privilegiată, trebuie oare să venim a cere niște condițiuni care nu au alt merit după noi și după orice om serios, decât acela de a înlătura desigur pe toți acei întreprinzători onești și leali care ar avea de scop realizarea cu adevărat a acestei industrii?

Intre condițiunile pentru furnitura hârtiei necesare pe anul 1877 până la înființarea fabricii mai găsim și următoarele că antreprenorul să fie dator a preda cel puțin a treia parte din toate cantitățile și speciile de hârtie, până la 1 Noiembrie 1876. Nu trebuie să fie cineva mare și experimentat industriaș spre a-și pune următoarea întrebare: se poate executa această condițiune de către concurenții care nu sunt pregătiți din timp îndelungat decât numai din ziua în care a apărut în Monitor, condițiunile acestei întreprinderi? Putea-va oare un amator concurent să ia dispoziții spre a-și procura mai dinainte o furnitură de care nu este sigur că o va obține în ziua de licitație?

Noi trebuie să ținem cont, de un singur lucru care este și foarte rațional, acela că un concurent serios nu va putea fi pregătit la ziua defiptă, decât numai cu prețurile respective ale fabricelor din străinătate și numai atunci când va rămâne adjudecatar definitiv, adică când i se va da contractul, când va primi avansul conform legii de contabilitate, atunci numai zicem, acel adjudecatar, va putea angaja cantitatea cerută fără ca cu toate acestea să o și poată preda guvernului la 1 Noiembrie 1876 astfel după cum o specifică convenția ce discutăm aci și iată pentru ce:

1) Că licitația va avea loc la 27 Septembrie.

2) Că după legea contabilității, trebuiesc trei zile petru a se confirma, căci aceste trei zile sunt acordate supra-licitării și prin consecință nu se poate încheia contractul mai înainte de 1 Octombrie 1876.

3) Că depunerea cauțiunii și preschimbarea contractelor definitive va ține pe concesionar încă 4—5 [zile] în București. Cu un cuvânt, formalitățile indispensabile absorb concesionarului 10 zile; adjudecatarul furnizor nu va avea pentru comandarea a 47 specii de hârtie, pentru aducerea și predarea ei în țară, decât trei misere săptămâni! Este oare posibil una ca aceasta?

Am dori dar ca guvernul și în particular Ministrul de Interne să studieze mai matur această chestiune și ținând cont de sincerile noastre observațiuni să caute a modifica cât mai iute condițiunile și a face:

1) Ca licitația să se amâne pentru cele dintâi zile ale lui Decembrie în ceace privește furnitura hârtiei pentru anul 1877, și aceasta pentruca să se poată prezenta mai mulți concurenți indigeni sau străini, pentrucă se știe că cu cât concurența e mai mare, cu atât beneficiază și fiscul mai mult.

2) In ceace privește înființarea fabricii, licitația să se amâne pentru primele zile ale lui Ianuarie, pentru ca și indigeni să aibă timp să studieze chestiunea să se formeze în societate să consulte oamenii practici și să exa-

mineze într'un mod serios unde s'ar putea stabili o asemenea fabrică în România.

3) În condițiunile instalării fabricei, să se lase liber cantitatea de fabricat anual, ca nu printr'o asemenea restricțiune să devină imposibilă înființarea acestei industrii, căci se înțelege dela sine, că nicio companie nu se va hotări a înființa o fabrică în România, numai pentru a preda 30 mii topuri Guvernului.

4) A se lămuri într'un mod precis, dacă fabrica aceasta este singura care se poate înființa în zece ani sau se mai pot înființa și altele și asupra cărora s'ar resfrânge privilegiul de a furniza Statului, hârtia necesară.

5) Pentru avantajul înființării industriei hârtiei în țară ar fi de dorit a se separa cu totul furnitura de instalarea fabricei, adică a lăsa cu totul independentă una de alta și a se pune numai condițiunea, că statul va acorda privilegiul furniturii hârtiei în timp de zece ani, acelei fabrici, care se va instala mai curând, până la 1878, căci prin asemenea stimulațiuni suntem mai siguri că în loc de una se vor instala mai multe.

REZUMAT DE CONDIȚIUNILE GENERALE PENTRU INFIINȚAREA UNEI FABRICI DE HÂRTIE ÎN ȚARĂ ȘI DAREA ÎN ANTREPRIZĂ A FURNITUREI PE 10 ANI

În virtutea legii din 1 Martie 1875 și în scop de a introduce fabricarea hârtiei în România, Ministerul de Interne, prin Direcția Imprimeriei Statului, publică următoarele:

Ministerul de Interne, va ține în ziua de 27 Septembrie 1876, licitație cu oferte în pretoriul ministerului și în asistența Consiliului de Miniștri, pentru concesionarea furniturii hârtiei trebuitoare tuturor autorităților din țară, pe termen de 10 ani.

Concesionarul va fi dator a instala în România o fabrică de hârtie.

Această fabrică cu motor hidraulic sau cu abur, va fi stabilită, după cele mai noi și mai perfecte sisteme, fiind organizată astfel încât să poată fabrica toate speciile de hârtie ce sunt de resortul fabricațiunii, cu mașini de toate calitățile, greutatețile și dimensiunile și care să fie în stare de a produce un minimum de 4.000 kgr. hârtie pe zi. Ministerul de Interne va putea delega pe Directorul Imprimeriei Statului sau pe orice alt funcționar superior, pentru a se încredința în tot cursul construcției dacă fabrica se clădește în condițiuni de a putea produce speciile și cantitatea minimum, arătată mai sus.

Guvernul garantează concesionarului ce se va obliga a înființa fabrica de hârtie, antrepriza furniturii de hârtie pe 10 ani a tuturor ministerelor ca la 24.000 topuri anual precum și a tuturor autorităților administrative din țară ca la 8.000—10.000 topuri.

Aceasta cu începere dela 10 Ianuarie 1877.

Condițiunile sunt următoarele:

1) Concurenții vor depune o garanție provizorie de 6.000 lei în numerar sau bonuri de ale Statului.

LISTA GENERALĂ
de cantitățile și speciile hârtiei necesară tuturor Ministerelor pentru anul 1877

Nr. crt.	Nr. model	Cantitatea topuri	Speciile hârtiei	Dimensiunile Toli de Viena	Greutatea Fuții de Viena
1	1	1.932	Hârtie No. 1 albă de scris	13 —16	6
2	—	500	— 1 — — —	13 — 16	7 ¹ / ₂
3	—	2.800	— 1 — — telegrafal	10 — 16	4 ¹ / ₂
4	—	1.458	— 2 — — scris	14 ¹ / ₂ — 18 ¹ / ₂	9
5	—	20	— 3 — — —	15 — 19	11
6	—	2.340	— 4 — — —	16 — 20	11
7	—	645	— 4 — — —	16 — 20	12 ¹ / ₂
8	—	50	— 5 — — —	17 — 23	15
9	—	550	— 5 — — —	17 ¹ / ₂ — 22 ¹ / ₂	14
10	—	60	— 6 — — —	18 — 24	19
11	—	1.450	— 6 — — —	18 ¹ / ₂ — 24 ¹ / ₂	17
12	—	150	— 8 — — —	20 ¹ / ₂ — 27	30
13	—	132	— 8 — — —	21 — 29	25
14	—	20	— 8 roșie de scris	20 ¹ / ₂ — 27	30
15	—	13	— 10 albă de scris	23 ¹ / ₂ — 34	30
16	—	20	— 12 — — —	24 ¹ / ₂ — 36 ¹ / ₂	40
17	—	82	— 1 — groasă	13 ¹ / ₂ — 16 ¹ / ₂	12
18	2	650	— 1 — stampată 1878	13 — 16	10
19	—	950	— 2 — — 1878	14 ¹ / ₂ — 18 ¹ / ₂	10
20	3	1.080	— 1 Vănată de scris	13 — 16	6
21	—	400	— 2 — —	14 ¹ / ₂ — 18 ¹ / ₂	9
22	4	288	Hârtie No. 4 albă jumătate cleită	16 — 20	10
23	—	350	— 6 — — —	18 — 24	12 ¹ / ₂
24	—	50	— 8 — — —	21 — 29	17
25	—	4.000	— 12 albă jumătate cleită Monitor	24 ¹ / ₂ — 36 ¹ / ₂	22
26	5	128	— 1 albă liniată	13 — 16	8
27	—	36	— 2 — —	14 ¹ / ₂ — 18 ¹ / ₂	10
28	—	67	— 4 — —	16 — 20	12
29	—	30	— 6 — —	18 — 24	18
30	—	36	— 8 — —	21 — 29	30 ¹ / ₂)
31	—	55	Hârtie No. 10 albă liniată	23 ¹ / ₂ — 34	36
32	—	6	— 12 — —	24 ¹ / ₂ — 36 ¹ / ₂	38
33	—	2	— 14 — —	25 — 48	48
34	6	2	— 6 colorată	18 ¹ / ₂ — 25 ¹ / ₂	14 ³ / ₂)
35	—	50	— 6 — —	18 ¹ / ₂ — 24 ¹ / ₂	10 ³ / ₂)
36	—	41	— 6 — —	18 ¹ / ₂ — 24 ¹ / ₂	18 ⁴ / ₂)
37	7	44	— 1 albă ministerială	13 — 16	12
38	—	50	— 1 — —	13 — 16	10
39	8	107	— 1 — verge	13 — 16	10
40	—	5	— 1 — —	10 — 16	8
41	9	26	— 2 albă fină	14 ¹ / ₂ — 18 ¹ / ₂	13
42	—	80	— 6 — —	18 ¹ / ₂ — 24 ¹ / ₂	18
43	—	5	— 8 — —	21 — 29	40
44	10	21	— 1 albă cadrilată	13 — 16	12
45	—	2	— 2 — —	14 ¹ / ₂ — 18 ¹ / ₂	15
46	11	30	— 12 albă de împachetat	24 ¹ / ₂ — 36 ¹ / ₂	36
47	12	3.500	Carton de pae	16 ¹ / ₂ — 19 ¹ / ₂	5—6 buc. în oca
		20.806			

1) Din hârtie No. 8 liniată, 12 top. vor fi liniate cu coloane după mod. ce se va arăta de direcțiune.

2) Din această hârtie 1 top va fi albastră și 1 galbenă.

3) Din aceasta 20 topuri va fi galbenă, 15 albastră și 15 roșie.

4) Această va fi de diferite culori.

2) După aprobarea adjudecării de către Minister, adjudecatarul va depune o garanție definitivă de 25.000 lei în efecte de ale Statului care se va păstra la Casa de Depuneri și Conservațiuni.

3) Speciile și cantitățile hârtiei sunt prevăzute în lista anexată aci, în care se specifică și dimensiunile și greutatea, iar calitățile și culorile în modelele semnate de Minister și de Direcția imprimeriei (care se vor semna și de adjudecatar în ziua licitației).

Antreprenorul va fi dator a preda cel puțin a treia parte din toate cantitățile și speciile până la 1 Noembrie 1876, a doua treime în Martie iar restul în Iunie 1877.

Peste tot douăzeci de mii opt sute șase topuri și 3.500 oca carton de pae.

[*Curierul Financiar*, An. III Nr. 33, Buc., 15/27 August 1876, p. 379—380.]

243

București, 18 August 1876

Domnule Ministru,

Șeful perceptor dela biroul vamal Petroșița, Județul Dâmbovița, cu raportul No. 109, arată că guvernul austro-ungar a oprit importul de vite, mărfuri etc...din România prin vama Gușanu corespunzătoare cu vama română Petroșița, lăsându-se liber numai exportul din Austria de vite, mărfuri etc...

Această măsură fiind desavantajoasă atât comerțului cât și fiscului, subsemnatul vă roagă Domnule Ministru, să binevoiți a interveni prin Consulatul respectiv d'a se lăsa liber pe la trecătoarea Gușanu importul de vite, mărfuri etc... precum se permite exportul în România, căci altfel vom fi nevoiți a ridica funcționarii vamali dela Petroșița și a închide cu desăvârșire acest punct pe cât timp nu se poate face nicio operațiune de export din România.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea osebitei mele considerații.

Director general, Bolintineanu

p. Ministru, B. Brătianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 325, f. 4 și v.]

244

București, 30 August 1876

Austria

Nr. 8734

Domnule Agent,

Pe baza unui raport al șefului perceptor dela Oficiul vamal Petroșița (Dâmbovița), Ministerul de Finanțe îmi face cunoscut că Guvernul Austro-Ungar a interzis importul vitelor și mărfurilor de proveniență românească prin vama Gușanu, corespunzătoare vămii noastre Petroșița, lăsând Austriei deplină libertate pentru a exporta aceleași articole.

Această măsură păgubind atât comerțul cât și fiscul, am onoare, Domnule Agent, să vă rog să binevoiți a mijloci unde se cuvine, ca exportul vitelor, mărfurilor și altor articole să fie lăsat liber prin vama Gușanu, căci dacă autori-

tățile vamale austro-ungare nu aplică reciprocitatea, atunci Ministerul de Finanțe ne comunică că va fi silit să retragă personalul vămii Petroșița și să suprime definitiv acest oficiu, din moment ce, prin acest punct, nu se poate face nicio operație vamală de oarecare importanță.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 326, f. 5 și v. Originalul în limba franceză.]

245

12 Decembrie 1876

Știri despre situația C. F. R.

După informațiile culese atât cu ajutorul consulilor noștri din România cât și de persoane speciale detașate (trimise) în România, s'a dovedit că mijloacele căilor ferate din România sunt foarte limitate. În special se simte o lipsă mare de locomotive și platforme. Din această cauză nu se pot trimite la distanțe mari, ca de pildă Turnu-Severin, decât 4 trenuri pe zi, iar la distanțe mai mici 5 și 6 trenuri. Majestatea Sa țarul a înștiințat de această situație pe Ministrul de Război și a cerut ca el să dispună ca materialul rulant al căilor ferate române să fie mărit ori să fie transportat de pe liniile căilor ferate de la Privisleanc prin Galiția și dacă acest lucru va fi imposibil, atunci să fie aduse 50 de locomotive, 250 de platforme și 100 de vagoane demontate. Dar fiindcă în momentul de față încă nu se știe, dacă toate acestea vor putea fi îndeplinite, Majestatea Sa țarul pentru transportarea armatei la Dunăre se poate baza numai pe mijloacele existente ale căilor ferate române. Inșă fiindcă aceste mijloace sunt foarte slabe Majestatea Sa țarul a ajuns la convingerea că, căile ferate române trebuie să fie privite nu ca mijloace de concentrare a întregii armate, ci ca mijloace care servesc pentru transportarea numai a acelor unități care ar fi greu de transportat în alt mod, și ca un mijloc pentru aducerea diferitelor materii care sunt necesare armatei. Prin urmare, vor fi transportate pe căile ferate numai acele unități care trebuie să parcurgă distanțe foarte mari, ca de pildă până la Turnu-Severin și trupele corpului IX de armată precum parcurile de pontoane de telegraf și de asediu. Toate celelalte trupe vor fi transportate în ordinea lor obișnuită de campanie. Inșă pentru concentrarea părții celei mai mari a armatei în împrejurimile Bucureștiului va fi nevoie aproape de 6 săptămâni.

Considerațiuni amănunțite cu privire la transportarea armatei vor fi prezentate Majestății Voastre îndată după executarea definitivă a dispozițiilor cu privire la această chestiune.

Despre toate cele expuse mai sus am fericirea de a raporta cu tot devotamentul Majestății Voastre.

Semnat: Șeful Statului Major al armatei active,
General de administrație
Nepocoicițki.

[Colecția de materiale cu privire la războiul ruso-turc din 1877—78 în *Peninsula Balcanică*, vol. 14, p. 17—18. Extras.]

București, 12 Decembrie 1876

BANCA NAȚIONALĂ
PROECT DE LEGE

Instituirea și scopul Băncei

Art. 1. — Se institue o bancă cu numele de Bancă Națională. Așezământul său va fi în București.

Art. 2. — Scopul acestei băncei este a înlesni românilor capitalurile necesare în bune condițiuni. Ea are singură dreptul de a emite bilete de bancă.

Art. 3. — Banca Națională va institui câte o sucursală în fiecare oraș, începând dela cele mai însemnate orașe ale țării și unde trebuința va cere. Aceste sucursale vor avea câte un comitet de scont numit de Consiliul General.

Durata Băncei

Art. 4. — Durata băncei va fi nelimitată; ea nu se va putea dizolva, decât când Adunarea Generală, arătând motivele, va cere dizolvarea. Această dizolvare va trebui să se decidă de corpurile legiuitoare.

Capitalul băncei și fondul de rezervă

Art. 5. — Capitalul băncei este de zece milioane lei. Acest capital se va depune jumătate de către Stat și jumătate de către public. Cinci milioane ce se va depune de public se va diviza în 2.500 acțiuni de câte 200 lei, care se vor încasa jumătate înainte de funcționarea băncei și jumătate după trei luni dela începerea operațiunilor. Dacă însă capitalul de cinci milioane nu se va completa în acest termen, banca va completa prin alte acțiuni suma de cinci milioane. Statul va da celelalte cinci milioane în obligațiuni domeniiale în sumă suficientă pentru a completa suma purtând dobândă și plătibile în termen de cinci ani. Aceste obligațiuni se vor vinde treptat de către bancă și banii se vor încasa pentru a completa în numerar suma de zece milioane.

Art. 6. — Banca va începe operațiunile sale după ce se va constata de o delegație a Corpurilor Legiuitoare că s'au îndeplinit dispozițiile art. 5

Art. 7. — Beneficiile anuale ale băncei vor forma un fond de rezervă din care :

a) Se va acoperi orice pierderi s'ar încerca, prin operațiunile băncei, asupra capitalului de zece milioane.

b) A împlini un beneficiu anual pentru acționari până la concurența unui dividend de 5 la sută pentru capitalul vărsat, peste dobânda ce se va da asupra acțiunilor.

c) Cu restul beneficiilor se va plăti mai întâi o parte din acțiuni prin trage-re la sorți, însă suma acțiunilor retrase într'un an, nu va trece peste a cincea parte din suma acțiunilor emise.

d) Ceeace va mai rămâne din beneficiile anuale va servi la plata obligațiunilor Statului emise sau depuse la casa băncei ca, capital realizabil. Dacă însă

din fondul de rezervă al băncii nu se va putea atinge până la a cincea parte din obligațiuni domeniiale, Statul la finele fiecărui an, va completa această a cincea parte din bugetul său.

Art. 8. — Când plata acțiunilor și a obligațiilor se va termina capitalul de zece milioane devine proprietatea băncii. Atunci pierderile ce s'ar încerca asupra acestui fond se vor acoperi din beneficiile anuale.

Art. 9. — Capitalul băncii se va putea mări pe viitor dacă va fi trebuință, conform art. 31.

Art. 10. — Beneficiile băncii, care vor urma pe viitor, după îndeplinirea articolelor de mai sus, vor forma un *tezaur public*, care va fi productiv. Modul de producere se va determina printr'o lege specială.

Operațiunile Băncii

Art. 10. — Operațiunile băncii sunt:

1) A sconta sau a cumpăra polițe și alte efecte care vor avea de scop operațiuni de comerț și bonuri de tezaur în marginile hotărâte prin Statute.

2) A face comerțul metalelor de aur și de argint.

3) A se însărcina cu încasarea efectelor ce i-se va încredința de particulari sau de deosebitele stabilimente.

4) A face înaintări de fonduri pe bucăți sau monede de aur și de argint.

5) A primi sume în cont curent, în depozit, titluri, metale prețioase și monede de aur și de argint.

6) In fine a face înaintări în cont curent, sau a face înaintări de termene scurte pe depozite de efecte publice naționale sau alte (valori garantate de Stat), în marginile fixate, pe perioade, de către administrația băncii împreună cu censorii și în urma aprobării Ministerului de Finanțe.

Art. 11. Banca nu va putea face alte operațiuni decât acelea prevăzute la art. 10. Ea nu va putea să se împrumute nici nu va putea da cu împrumut de ipoteci sau pe acțiuni industriale.

Ea nu va putea lua parte nici directă, nici indirectă la întreprinderi industriale sau a face vreo speculă sau comerț. Ea nu va putea avea proprietăți imobiliare decât acelea care sunt neapărat trebuincioase stabilimentului său.

Art. 12. Banca va face serviciul de casier al Statului în condițiunile hotărâte printr'o lege specială.

Art. 13. Banca va emite bilete de purtător. Suma biletelor din circulație va fi reprezentată prin valori realizabile cu înlesnire. Proporția între rezerva metalică și biletele de circulație se va stabili prin Statute.

Art. 14. Prin Statutele băncii se va stabili mărimea cătimelor, modul emisiunii lor și cantitatea ce se va emite pentru fiecare categorie.

Art. 15. Biletele băncii vor fi plătibile la înfățișare la biroul Băncii, din București și la sucursale în valoare metalică. Guvernul este dator a le primi a toate casele Statului precum și la toate casele altor stabilimente publice

dependente de guvern. Biletele Băncii vor fi asemenea plătibile la înfățișare în orașele unde vor fi stabilite sucursalele băncii.

Art. 16. Pentru înlesnirea viramentelor de fonduri, banca poate crea mandate plătibile după câteva zile dela înfățișare.

Art. 17. Banca este autorizată a cumpăra fonduri publice fără a trece peste suma în numerar a capitalului Băncii.

Nici o cumpărare nu se va putea face decât în virtutea autorizației date de Ministerul Finanțelor, în urma cererii consiliului de administrație aprobată de Consiliul de cenzori.

Art. 18. Banca va da bilete, în suma necesară, institutelor de credit agricol și urban, însă emisiunea lor de către aceste institute, se va face conform dispozițiilor acestei legi.

Administrația Băncii

Art. 19. Banca se va administra de un guvernator și de patru directori — care împreună vor forma *Consiliul de Administrație* al băncii.

Art. 20. Banca va fi priveghiată de *un consiliu de șapte cenzori*.

Art. 21. Banca va mai avea *un comitet de scont* numit de *Consiliul General*.

Art. 22. Consiliul de Administrație împreună cu Consiliul de cenzori formează *Consiliul General*.

Art. 23. Guvernatorul băncii se numește de guvern pe termen de cinci ani. El nu poate fi în același timp membru în vreunul din Corpurile Legiuitoare. El nu mai poate primi pensie de la Stat pe timpul funcționării sale ca Guvernator, nici a face comerț de scont.

Art. 24. Directorii și cenzorii se numesc de *Adunarea Generală*.

Pentru prima oară și o singură dată, directorii se numesc de guvern și pe termen de trei ani.

Durata funcțiunii directorilor și a cenzorilor și rândul schimbărilor lor se regulează, prin statute.

Art. 25. Guvernatorul, directorii și cenzorii sunt retribuiți de bancă.

Art. 26. *Adunarea Generală*, se compune din zece membri din Corpurile Legiuitoare, cinci din Cameră și cinci din Senat. — De membrii Camerii de Comerț și de membrii tribunalului de Comerț din București. — De membrii Consiliului comunal din Capitală. Doi reprezentanți ai membrilor Curții de Casație. — De un delegat al Ministerului de Comerț și un altul al Ministerului de Finanțe. De membrii Consiliului General al băncii — aceștia însă nu vor putea lua parte la vot în caz de alegere prevăzut la art. 24. Pe lângă acești membri se va mai alege douăzeci, ca membri în adunarea generală din cei care au subscris o sumă mai mare ca acționari.

Art. 27. Un comisar din partea guvernului va priveghia toate operațiunile băncii și mai cu deosebire scontul și emisiunea biletelor.

Apunțamentele sale se vor fixa de guvern în înțelegere cu administrația băncii și se vor plăti de bancă.

Art. 28. Toți împiegații care compun personalul băncii, atât cel superior cât și cel inferior, trebuie să fie români sau naționalizați.

Art. 29. Direcția băncii va adresa guvernului în fiecare lună un Stat, arătând situația băncii și ale sucursalelor sale. — Această situație se va publica prin *Monitor* în fiecare lună.

Guvernul are drept de a controla toate operațiunile băncii. El are drept de a se opune la executarea oricărei măsuri care ar fi contrară legii și statutelor sau intereselor Statului.

Art. 30. Falsificarea biletelor de bancă se pedepsește cu aceleași penalități ca și falsificarea monetei metalice.

Art. 31. Statutele acestei bănci vor prevedea celelalte dispozițiuni, care vor fi conform cu principiile acestei legi. Ele vor fi supuse la votarea Corpurilor Legiuitoare și nu se vor putea modifica decât tot de Corpurile Legiuitoare și numai după cererea adunării generale și prin aprobarea guvernului.

Art. 32. Legea de față nu se poate modifica decât conform art. 31.

Dispozițiuni transitorii

Indată după promulgarea acestei legi, consiliul de administrație al băncii, constituindu-se va publica o subscriere publică pentru fondul de cinci milioane. Durata subscrierii va fi de treizeci zile minimum. Toți românii vor putea subscrie la acest fond, începând dela o obligațiune până la 400 obligațiuni — zece zile după subscriere se va vărsa la casa băncii jumătate suma subscrisă, pentru care se va primi un titlu provizoriu. — Titlurile provizorii vor fi nominale pentru aceia care au subscris. — După trei luni se va vărsa restul sumei subscrise, când se va libera titlurile definitive.

Dacă suma subscrisă va trece peste suma de cinci milioane se va reduce proporțional la toți acei care au mai mult de zece acțiuni. — Fiecare acțiune are drept de un vot la alegerea membrilor. Comisiunea conform art. 6, constatând subscrierea de cinci milioane și vărsarea în numerar la casa băncii a două milioane și jumătate, ea va convoca pe subscriitorii care au drept a face parte din adunarea generală conform art. 26.

[*Curierul Financiar*, An. III, Nr. 50, Buc. 12/24, Dec. 1876 p. 529, 530, 531.]

19 Decembrie 1876

În componența armatei active va intra batalionul de lucrări feroviare care în momentul de față însoțește armata; la începerea operațiunilor militare acest batalion va fi transportat pe calea ferată la Ungheni pentru a executa

lucrări importante pe porțiunea de cale ferată dintre Iași și Ungheni. Lucrările acestea se execută din următoarele motive: linia largă a drumurilor noastre vine în contact cu linia îngustă a drumurilor de peste graniță la Iași.

Deaceia toate trupele și materialele care vor trebui transportate pe căile ferate române va fi necesar să fie descărcate și reincărcate la Iași. Această descărcare și reincărcare în special a materialului artileriei grele și a parcurilor de pontoane și de asediu nu poate să fie făcută cu destulă rapiditate din care cauză la Iași se va produce o îngrămădire a unui număr însemnat de trenuri și fiindcă stația feroviară de la Iași nu este prea încăpătoare, o atare îngrămădire cu trenuri va aduce un prejudiciu ordinii și vitezei încărcării. Lărgirea liniei ferate de la Iași este aproape imposibil de făcut. De aceia sunt necesare două puncte de încărcare și descărcare la Iași și la Ungheni. Inșă pentru aceasta va trebui ca pe porțiunea de cale ferată dintre aceste două puncte de o întindere de aproape 20 de vârste să se facă construirea unei a doua căi cu linie îngustă. Atunci o parte a trenurilor va merge pe linia largă la Iași, iar cealaltă se va opri la Ungheni unde vor fi aduse trenuri de la Iași pe linia îngustă. Datorită unei asemenea metode de descărcare și încărcare ordinea și viteza acestor operațiuni vor câștiga mult. Pentru efectuarea acestor lucrări trebuie să fie pregătite șine, întărituri, macazuri și alte obiecte. Toate aceste materiale necesare au fost achiziționate la stațiunea din Odessa și deja s'a consemnat ca ele să fie transportate din vreme la Ungheni. Având toate aceste mijloace pregătite dinainte, aceste lucruri vor putea fi executate foarte repede. Cumpărarea tuturor acestor materiale și efectuarea lucrărilor va costa între 170.000 și 200.000 de ruble de argint însă aproape o jumătate din această sumă va fi recuperată prin vânzarea șinelor. Deși cheltuețele sunt mari ele însă sunt necesare și Majestatea sa țarul a hotărât să dea toate dispozițiile preliminare referitoare la această chestiune.

In raportul meu trecut trimis Majestății Voastre s'a precizat că materialul rulant al căilor ferate române este foarte redus. Pentru mărirea cantității de material rulant Altețea Sa Imperială Comandantul suprem a hotărât să recurgă la închirierea a 50 de locomotive, 350 de vagoane și platforme dela întreprinderile particulare din Austria. Dacă propunerea Alteței Sale făcută Ministrului de Război cu privire la transportarea materialului rulant demontat de pe liniile de la Privisleansc prin Galiția ori pe căile noastre ferate nu va fi acceptată, pentru strângerea de informații cu privire la închirierea materialului rulant a fost însărcinat un trimis special la Viena.

.....

Semnat: Șeful Statului Major al armatei active
General aghiotant Nepocoiciuki.

[Colecția de materiale cu privire la războiul ruso turc din anii 1877-78 în *Peninsula Balcanică*, vol. 14, p. 19-22.]

[UNELE CIFRE ȘI DATE PRIVIND ECONOMIA ROMÂNIEI]

MESERII

In România, numărul tuturor meseriașilor era, la 1860, (nu s'a mai făcut niciun recensământ de atunci) de 83.061, dintre care 59.869 patroni și 23.192 lucrători. In acest număr nu sunt cuprinși țărani, deși fiecare dintre ei se îndeltnicește cu mai multe meșteșuguri, mai cu seamă iarna, când ei se ocupă cu facerea de rogojini, mături, sarici, coșuri și coșulețe, etc.

Cu prilejul ultimului recensământ, s'au putut stabili nu numai felurile soiuri de meșteșuguri, dar și câtimea și valoarea materialelor brute întrebuintate, a obiectelor produse, precum și numărul lucrătorilor care iau parte la fabricare. Toate aceste date sunt întrunite în tabelul următor:

PRINCIPALELE INDUSTRII
cu cifra veniturilor lor și numărul muncitorilor

Numărul și Felul Industriei	V a l o a r e a		Lucrătorii întrebuințați		
	materialelor brute între- buintate în franci	articolelor fabricate în franci	Bărbați	Femei	Copii
1 Arsenal al Armatei	500.000	732.240	280	—	79
4 Saline ¹⁾	1.304.561	3.965.092	1.071	—	—
6.771 Mori	40.642.193	56.456.650	9.005	83	82
621 Olării	32.230	112.873	782	28	20
417 Mori de călcat pentru stofe și pâslă	599.240	855.160	468	13	—
608 Ferăstrae	384.338	851.294	884	—	—
1.687 Rachierii	6.067.481	9.070.406	5.465	13	166
378 Brutării	5.694.047	8.635.703	1.680	12	67
58 Fabrici de ulei lampant	490.270	773.391	159	33	22
233 Tăbăcării	705.596	923.402	506	3	13
463 Cuptoare de var	51.820	139.930	608	—	—
145 Fabrici de lumânări și de săpun	2.151.442	2.817.708	364	41	13
226 Fabrici de cărămizi	111.728	625.203	1.121	541	54
220 Brânzării	352.547	390.462	784	199	187
23 Cariere	14.321	67.750	207	—	—
4 Fabrici de stofă ²⁾	200.000	498.740	164	75	29
24 Tipografiile și stabilimente lito- grafice	179.858	317.308	146	—	17
72 Berării	326.775	799.870	302	2	8
212 Cofetării	492.325	733.270	511	6	74
100 Bragagerii	69.043	190.230	217	1	104
70 Abatoare	2.185.998	2.802.700	1.420	156	232
53 Alte industrii ³⁾	1.394.853	2.453.308	663	116	35
12.867 Stabilimente industriale	62.720.176	90.277.350	25.736	1.348	1.198

¹⁾ Dăm mai jos cifra producției actuale a salinelor.

²⁾ Repetăm că acest recensământ este din 1860 și că nu s'a mai făcut altul de atunci. Astăzi (1875) nu mai există decât o singură fabrică de stofe.

³⁾ Printre acestea trebuie să socotim fabricile de cristaluri, de faianță, de stearină, de paste făinoase, de amidon, de praf de pușcă, de rogojini, de saci și țesături de păr de capră, de pălării, de frînghii, etc.

Lumânări. Singura fabrică de lumânări care progresează este fabrica de lumânări din Galați. A fost fondată de Dni Faulquier & Blanc din Montpellier și cedată unei societăți anonime. Fabrică anual cca 600.000 kilograme de lumânări.

Întrebuințează 1.320.000 Kg. de său.

Poate face, dacă sunt cereri, 996.000 Kg. săpun zis *vergin*; 1.224.000 Kg. săpun de rășină zis extra.

Personalul în lucru este de cca. 50 bărbați și femei, 4 șefi de atelier, și personalul dela contabilitate.

Capitalul este de 1 milion de franci și va fi ridicat în curând la 2 milioane.

Stofe. Singura fabrică de stofe astăzi în activitate este aceea a Dlui Cogălniceanu, la *Neamț*. Ea ocupă 120 muncitori, aproape toți localnici.

Producția anuală a fabricii este de 50.000 metri stofă și de 8.000 pături de trupă (pentru oameni și cai).

Ajungem la industriile care întrebuințează materii prime scoase din regnul mineral.

La Baia de Aramă (județul Mehedinți) și la *Baia de Fier* (județul Gorj) găsim urme ale unor străvechi exploatări de aramă și de fier.

Am dat mai sus analiza zăcămintelor de ematită făcută de Dl. Hanon.

O societate foarte puternică se constituie în momentul de față pentru exploatarea acestui mineral.

Pietre de moară. Piatra de moară este exploatată într'un număr destul de mare de localități din județele Gorj, Dâmbovița, Buzău, Bacău, Neamț, Suceava și mai cu seamă în județul Botoșani la Hârlău, ale cărui cariere sunt cele mai renumite.

Cărămizi. Clădirile din orașe sunt în mod obișnuit de cărămidă. Fabricarea folosea la 1860 în întreaga țară 226 stabilimente cu 428 cuptoare și ocupa 1.716 muncitori, în mare parte țigani. Valoarea produselor în cărămizi, olane și tuburi a fost de 625.488 franci.

Argila întrebuințată la facerea cărămizilor se găsește de obicei pe malurile râurilor.

Varul. Piatra de var prilejuește, în aproape toate județele de munte, o exploatare destul de însemnată în 564 varnițe, care ocupă 608 muncitori, dar produsul anual nu se ridică decât la 140.000 franci în 1860, dat fiind prețul mic al acestui material.

Varul, amestecat cu nisip și cu călți este întrebuințat ca mortar la clădirile de cărămidă; el mai servește la spoitul caselor pe dinafară ca și înăuntru.

Altădată se clădeau curțile, zidurile dimprejur și mai cu seamă bisericile din România din cărămidă alternând cu piatră și nu se încărca nici cu ciment, nici cu var, astfel că se alcătua un *opus reticulatum* de culori felurite plăcute ochiului. Clădirile se mai împodobeau cu ornamente de teracotă smălțuită de felurite culori, și este cazul să regretăm părăsirea acestor vechi procedee.

Aproape pretulindeni se găsește lut de olărie din care se face în foarte multe sate oale obișnuite având forme cu totul originale de o mare varietate și mai ales cu totul grațioase. Oalele folosite de țărani români sunt de culoare roșie, albă sau neagră și adesea smălțuite în verde, galben și castaniu, cu felurite înflorituri care amintesc de multe ori oalele etrusce cele mai pure. Județele cele mai renumite în ce privește olăria sunt Romanații (cu satul Oboga) Prahova (cu satele Brazi, Puchenii, etc), Dâmbovița, Mehedinți, Suceava (cu satul Lespezi), Muscel (Câmpulung), Covurlui (Țiglina) și Bolgrad.

Olăritul. Industria olăritului era reprezentată la 1860 prin 622 fabrici cu 728 cuptoare și 830 muncitori. Producția anuală se ridica la 142.503 franci. Muncitorii din aceste fabrici lucrează numai o parte din an. Ei sunt și agricultorii.

Faianțele. În județul Gorj și județul Bacău sunt fabrici de faianță și de porțelan care produc vase de sufragerie și sobe.

Salinele. Ocnele din România au fost exploatate din timpurile cele mai vechi, și se poate cunoaște, după felul în care sunt întocmite, epoca unor săpături pe care o întâmplare ne face să le descoperim în straturile de sare de prin țară. Sistemul de extragere a sării din ocne era încă dintre cele mai primitive până acum vreo douăzeci de ani, însă Guvernul a format un corp de ingineri de mine care au întreprins în această ramură lucrări temeinice. Minele de sare care sunt astăzi în plină exploatare se găsesc la Ocna (județul Bacău), la Slănic și la Telega (județul Prahova) și la Ocnele-Mari (județul Vâlcea). Sarea cea mai curată și cea mai albă vine de la Slănic. Acea de la Ocna este tare și strălucitoare. Acea de la Telega are o culoare vânătă, cenușie. În fine cea de la Ocnele Mari este adesea amestecată cu argilă.

Cu privire la calitatea și cantitatea producției ce sunt în măsură a da, salinile din România pot rivaliza cu acele din Galiția, iar atunci când lucrările de artă întreprinse vor căpăta o dezvoltare mai mare, este sigur că ele le vor egala pe acestea și din punctul de vedere tehnic.

Exploatarea salinelor în România este chemată să aibă un mare viitor iar stabilirea unor industrii accesorii în vederea obținerii produselor chimice ce se pot extrage din sare (carbonatul de sodiu, bicarbonatul de sodiu, sulfatul de sodiu, acidul clorhidric) va aduce un spor acestui izvor de bogăție al țării.

În vederea exploatării salinelor, metoda ce se urma altădată era din cale afară de simplă și de primitivă. Se săpa în stânca de sare un puț vertical până la o adâncime de cam douăzeci de metri; apoi se scobeau pereții de jur împrejur și totodată fundul puțului spre a se obține o cavitate ovală. Această cavitate era mărită treptată în sensul vertical și în cel lateral. Odată ce adâncitura ajungea să aibă un diametru transversal de cca 50 metri se înceta a se scobi în lături și se mergea numai în adâncime sub pământ. Mina avea astfel forma unei sticle de apă ¹⁾. Atunci când extragerea sării devenea prea costisitoare din cauza prea marelui adâncimi a săpăturii, mina aceasta era părăsită și se începea o alta alături.

Astăzi se urmează după o altă metodă intrată în practică la 1845. Se sapă galerii, despărțite prin coloane de siguranță. Adâncimea salinelor variază dela 40 la 105 metri, diametrul cel mai mare la bază este de 100 metri. Galerii în lungime de 70 până la 100 de metri îngăduie ca salinele să comunice între ele. Se extrag cuburi mari cântărind între 120 și 270 kilograme ce se împart apoi în blocuri având între 60 și 90 kilograme. Extracția se face prin mijlocirea unor roți ²⁾ cu cai. De curând s'a început a se opera extragerea sării cu ajutorul mașinilor cu aburi.

Se întrebuințează muncitori liberi și condamnați la muncă silnică. La 1860, se aflau în totalitatea salinelor 1.071 muncitori dintre care 791 liberi și 280 condamnați. Intre 1866 și 1870 numărul total al muncitorilor a variat între 1.600 și 2.000. La 1873 acest număr a fost de 1.829. Pentru a sparge blocurile, muncitorii se slujesc de târnăcoape de fier de formă conică, având un vârf foarte ascuțit, în greutate de 3 Kg. 500, și cu coadă de lemn. În saline, nu se pun la lucru nici femei, nici copii.

Muncitorii liberi precum și condamnații ocnași nu sunt expuși malariei, probabil din pricina prezenței lacurilor sărate atât de numeroase în regiune. Scrofuloza este mai puțin răspândită în satele din preajma salinelor decât în tot restul țării. La 1831, holera a bântuit cu furie în toată țara, însă muncitorii dela saline au fost la adăpostul flagelului.

Până la 1848, cei osândiți la munca silnică pe viață dormeau în interiorul salinelor și nu ieșeau niciodată la aer liber. Dl Dr. Caillat, care a avut prilejul să viziteze aceste mine înainte de 1848, ne descrie starea în care i-a găsit pe ocnași (*Union Médicale*, 16 Mai 1854). Condamnații pe termen erau scoși din mină îndată după sfârșitul lucrului. Nici unul dintre ei nu suferea de acele oftalmii pricinuite de praful mineral. Condamnații pe viață,

¹⁾ În text: « la forme d'une carafe ».

²⁾ În text: « manèges ».

care nu ieșeau din săline niciodată, erau toți atinși de o boală ce nu o puteai evita, înceată ca mers dar omorîtoare.

Iată în ce consta această grozavă afecțiune. Indivizii aveau o tusa uscată, neîncetată; simțeau ca o mare greutate apăsându-le pieptul. Percutarea și ascultarea indicau prezența unui lichid în pleure, în pericard și în peritoniu. Fața era umflată, ochii scoși din orbite, chiar pielea capului sub păr era umflată de edem; gingiile erau moi, ulcerose, sângerânde. Se observau vânătăi mari sub piele. Pe scurt, totul indica o hidropizie generală și scorbutul. Condamnatul pe viață era în mod inevitabil răpus de boală după vreo patru ani.

O repetăm: acum că toți condamnații sunt retrași din mină după terminarea muncii zilnice, sănătatea ocnașilor este mai bună decât aceea a țăranilor liberi din județele dela câmp.

Sarea. — Prețul de extragere a cuintalului metric de sare era altădată în mijlocie de 1 fr. 30; la 1873, acest preț a fost de 1 fr. 40 —

Cantitatea de sare scoasă anual s'a ridicat după cum urmează:

La 1862.....	50.433.000 kilogr	La 1868.....	51.400.000 kilogr.
1863.....	49.000.000 „	1869.....	65.200.000 „
1864.....	45.400.000 „	1870.....	70.000.000 „
1865.....	71.000.000 „	1871.....	51.240.000 „
1866.....	58.200.000 „	1872.....	65.000.000 „
1867.....	48.140.000 „	1873.....	83.000.000 „

Sarea este dată în debit pe loc unor țărani care o transportă prin toată țara, desfăcând o în detaliu. Prețul de vânzare pe loc a variat între 5 fr. 45 și 10 fr. suta de kilograme; prețul de vânzare în diferitele localități ale țării a variat între 7 fr. 80 și 23 fr. 40 suta de kilograme.

Se exportă sare în Turcia, Serbia și Rusia. Exportul a atins următoarele cifre:

1862.....	14.000.000 kilograme	1868.....	15.460.000 kilograme
1863.....	19.000.000 „	1869.....	15.300.000 „
1864.....	13.800.000 „	1870.....	10.271.000 „
1865.....	15.800.000 „	1871.....	10.268.000 „
1866.....	15.570.000 „	1872.....	16.505.000 „
1867.....	16.000.000 „	1873.....	29.570.000 „

Până în anul 1872, prețul de vânzare la export al sării a variat între 5 fr. 80 și 9 fr. 20 suta de kilograme predate în porturile dela Dunăre. Incepând din anul 1873, a fost nevoie să se coboare prețul pentru a se putea concurența sarea exportată de către Austria în Serbia și Turcia. Astfel că acum sarea se vinde la export la prețul de 4 fr. 38 pentru Turcia și de 3 fr. 13 pentru Serbia suta de kilograme predată în curtea salinei.

Iată tabelul cu veniturile în franci pe care le-a avut Statul din sare:

Anul	I n c a s ă r i			C h e l t u e l i			Beneficii realizate
	Consumație în țară	Export	Total	Exploatare și administrație	Transport la porturi	Total	
1862	1.607.642	3.817.370	10.233.743	—	—	2.447.307	7.786.436
1863	2.417.799						
1864	2.390.932						
1865	3.034.918	611.414	3.646.332	476.435	380.479	856.914	2.789.418
1866	2.752.874	633.542	3.386.416	540.394	383.444	923.838	2.462.578
1867	3.038.746	1.284.754	4.323.500	370.291	373.945	744.236	3.579.264
1868	3.357.645	1.255.023	4.612.668	625.935	383.271	1.009.206	3.603.462
1869	3.966.614	1.214.118	5.180.732	960.980	477.684	1.438.664	3.742.067
1870	3.329.213	949.124	4.278.337	638.860	610.743	1.249.603	3.028.733
1871	3.208.516	812.670	4.021.186	609.226	4.500	613.726	3.407.460
1872	3.945.815	1.707.901	5.653.707	658.307	—	658.307	4.995.400
1873	2.512.257	1.220.591	3.732.850	1.176.449	—	1.176.449	2.556.401

Transportul sării până la calea ferată se face numai cu carul cu boi. Dar s'au dat în concesiune două linii de drum de fier care, într'un termen de trei ani, vor lega cele două saline principale cu rețeaua deja în ființă; din acel moment, exploatarea va lua un alt avânt, fiind dat că până în prezent transportul dela saline și până la schela dela Giurgiu (158 kilometri) costă între 2 fr. 20 și 2 fr. 80 suta de kilograme.

Petrolul. O altă exploatare care, de câtva timp, a atins în România o însemnătate destul de mare este aceea a petrolului. Se cunoaște mai demult bogăția terenurilor țării în materii bituminoase. Izvoarele de petrol sunt atât de abundente încât adesea vedem petrolul fășnind pe povârnișurile dealurilor. Iar în unele locuri, stratul superficial al solului este atât de mult îmbibat cu această substanță încât răspândește în aer un miros puternic de catran și ia foc de îndată ce apropiem o făclie aprinsă. În multe locuri, s'au săpat puțuri deschise, aproape la nivelul pământului și s'a scos catran care poate servi numai la unsul căruțelor țărănești și la luminat la serbări. După 1860, s'a început a se înțelege importanța acestei exploatare; s'au săpat mai multe puțuri în diferite locuri și s'au pus în funcțiune fabrici pentru a extrage din țiței feluritele produse pe care le conține. Țițeiul este exploatat în cinci județe și anume Dâmbovița, Prahova, Buzău, Râmnicul-Sărat și Bacău.

Metoda de exploatare merită o descriere aparte. Se fac puțuri la o depărtare de douăzeci de metri unul de altul. Țițeiul nu este decât izvoare permanente dar vine prin straturile cari constituie pereții săpăturii făcute. Ca adâncime puțurile au între 50 metri și 120 metri, iar ca diametru transversal 1 m. 50. Munca se face prin lucrători în grupă. Fiecare grupă cuprinde șapte indivizi

dintre cari unul este ales în mod liber ca șef. Mai întâi se sapă un puț obișnuit, apoi unul dintre muncitori, legat cu o frânghie groasă, este coborât în puț. Doi oameni sunt mereu gata să-l tragă afară, dacă este trebuință, cu ajutorul unei manivele. Dacă s'a depășit 15 metri în adâncime, este nevoie a se ventila puțul din pricina degajării de hidrogen protocarbonat. Dimineața nu se începe lucrul în fundul puțului decât după ce s'a făcut ventilația timp de trei ore. Lucrătorul care sapă poate lucra în fundul puțului timp de aproximativ două ore. Atunci când se apropie de stratul de țiței nu poate să se mențină decât un sfert de ceas, sau cel mult jumătate de ceas. Iarnă și vară, o cămașă lungă de pânză groasă îi este toată îmbrăcămintea; pe cap poartă un fel de pâlnie de tinichea care îl apără în parte de apa și de țițeiul care cad. Un alt lucrător stă în gura puțului cu ochii țintă la frânghia cu care este legat muncitorul din fundul groapei. Când acesta scutură frânghia cât de puțin este tras afară repede de tot; amețit ca un om beat, se tăvăleşte în nisip pentru a se curăța de petele de țiței de pe trup.

Pământul din puț, ca și nisipul sau sfărămăturile de stâncă sunt scoase afară cu căldarea. Tărnăcopul nu ajunge întotdeauna să spargă stânca; se întrebuințează atunci o bombă de 13 kilograme cu mâner de lemn sau de fier pe care cel ce sapă îl apucă cu amândouă mâinile. Cu prilejul săpăturilor, se găsește câteodată în fundul puțului câte o vână de petrol care dă între 50 și 100 litri de lichid în curs de douăzeci și patru de ore, dar chiar și aceste vine seacă după două sau trei luni. Înainte de a atinge adâncimea de 80 m., putem întâlni până la cinci vine de acestea. Dar săpăturile nu sunt oprite pentru a se exploata aceste vine subțiri, ci se merge mai departe, căutându-se izvoarele mari. În genere, puțul este socotit foarte bun dacă dă 500 litri pe zi în primul an; mai puțin bun dacă produce 360 litri; sub această limită, puțul este declarat de proastă calitate.

Din când în când se întâlnesc mici pâriașe de apă, însă ele nu sunt o piedică pentru exploatarea petrolului. Totuși când apa vine în cantitate mare, se părăsește puțul, căci apa, prin presiunea ce o exercită, împiedică scurgerea petrolului în fundul pâlniei puțului.

Uneori, lucrătorii scot ei-înșiși petrolul cu gălețile cu ajutorul unui script; alteori, se folosește o roată învârtită de un cal.

După cum se vede, metoda de exploatare este cu totul primitivă. Și totuși ea este singurul mijloc ce pare temeinic. S'a încercat a se practica tuneluri; s-a întrebuințat și sonda. Dar aceste mijloace n'au dat rezultate cu cari să ne putem lăuda; terenul nu este îndeajuns de tare, și adesea se surpă; iar pe de altă parte, s'a văzut mai sus (vezi geologia) că în România țițeiul izvorăște încet din diferitele straturi; nu aflăm aici, ca în America, depozite și pânze de țiței gata să țâșnească cu putere în contact cu sonda. Nu s'a văzut niciodată în România petrolul țîșnind ca dintr'un puț artezian. Dealminteri puțurile sunt repede sleite fără ca petrolul produs să compenseze costul întreprinderii

unei sonde. Unul dintre aceste puțuri primitive, așa cum se fac în România, necesită o cheltuială de 3.000 de franci la o adâncime de 60 metri, și de 9.000 la o adâncime între 120 și 180 metri.

Puțul dă țigeti timp de 10 până la 12 luni. În timpul ultimelor două sau trei luni, produce pe sfert față de ce dădea la început. Sunt puțuri cari produc în primele cincisprezece zile între 64 și 103 hectolitri în 24 de ore; în lunile următoare, dau succesiv 60, 25, 7 hectolitri în același interval de timp. După 15 până la 18 luni, nu mai dau decât cam 300 litri pe zi.

Exploatarea reușește atunci când petrolul se află între straturi de argilă; este inutil a se săpa puțuri dacă petrolul se găsește între straturi de gresie sau de calcar.

La Ploiești, Galați, Brăila, București și în alte locuri s'au ridicat uzine în care se rafinează petrolul. Aceste fabrici produc ulei mineral, la un grad de puritate variabil, parafină din care se toarnă lumânări, benzină și alte reziduuri. Procedeele de distilare nu sunt la nivelul descoperirilor noi. Aparatele lasă mult de dorit, produsele chimice folosite în vederea epurării se procură la un preț prea ridicat, distilarea nu este fracționată așa că rafinarea se face în mod imperfect, se pierde unele produse și, în genere, uleiurile obținute sunt de a doua mână.

Reziduul de catran este exportat în țările vecine, fiind folosit la ungerea roților la căruțele de țară.

Se poate evalua astăzi (1875) la un milion de franci produsele obținute anual în uzinele din țară.

Compoziția și densitatea petrolului variază dela un zăcământ la altul, delă un puț la altul. La Tețcani, Pustiana și Cămpeni (județul Bacău) găsim un petrol foarte pur, asemenea naftei; are o greutate specifică de 0,76 până 0,79 este puțin gălbui, aproape transparent, neviscuos, și nu prezintă de loc, ca celelalte petroluri, culoarea roșcată caracteristică. Petrolul dela Modreni are ca greutate specifică între 0,70 și 0,82; cel dela Apostolache de 0,82 până 0,86 este verde deschis ca oul de rață, emitransparent. Acel dela Dolciana (jud. Bacău) este cel mai încărcat cu materii gudronoase; are ca greutate specifică 0,98.

Di Chiandi (din Marsilia) a analizat mai multe calități de petrol din România. Iată rezultatul cercetărilor sale:

Proveniența	Densitatea la 15°C	Esență ușoară	Ulei ușor din prima țășnitură	Ulei greu	Gudron	Apă și pierderi	Total
Modreni.....	0,82	17,5	62	14	4,5	2	100
Ploiesci.....	0,85	20	45	15	17,5	2,5	100
Ploiesci.....	0,855	25	40	12,5	20,0	2,5	100
Sarata.....	0,88	10	40	14	33,0	3	100

Uleiurile minerale dela Modreni, dela Pustiana și dela Cămpeni pot fi puse pe același rang cu petrolul din America de prima calitate.

Numărul muncitorilor cari lucrează la săpatul puțurilor se urcă la 4.000 sau 5.000. Ei sunt întotdeauna uniți în grupe de 7; ei lucrează cu bucata și își împart câștigul în părți egale. Sunt plătiți cu cca. 1.000 franci pentru un puț de 60 metri adâncime; cu 3.000 până la 3500 franci pentru o adâncime de 120 metri. În adaus, li se dă hrana și vin sau rachiu. Acești muncitori, în general voinici, sunt supuși la friguri. Nu se vede la ei nici o aplecare la rele și nelegiuiri; trăiesc în cea mai bună înțelegere.

Cazurile în care se produc accidente mortale sunt foarte rare. Într'un județ au fost 6 cazuri de moarte prin accident într'un interval de timp de 4 ani. Sau omul însărcinat să ia seama la scuturărilor frângheii nu fusese atent îndestul și îl lăsase în puț pe lucrătorul care, scuturând frânghia, dăduse de veste că se înăbușă sau mai mulți lucrători nu s'au sinchisit îndeajuns de emanațiile de hidrogen protocarbonat.

Producția de petrol a fost următoarea:

La 1862.....	37.730 hectolitri	La 1868.....	98.016 hectolitri
1863.....	45.170 „	1869.....	101.775 „
1864.....	55.330 „	1870.....	132.500 „
1865.....	62.730 „	1871.....	156.575 „
1866.....	67.255 „	1872.....	158.725 „
1867.....	88.465 „	1873.....	174.400 „

În 1871 s'a vândut petrolul brut cu 7 fr. 80 hectolitru. Astăzi când petrolul rafinat din America se vinde în Europa cu 27 fr. suta de kilograme, nu se mai poate obține în România nici măcar 4 fr. 65 pe hectolitru de petrol brut.

Între 1865 și 1867, explorarea petrolului și-a atins maximul. Se trimetea petrol la Marsilia, Constantinopol, Viena, Odesa. În ultimii ani, uleiurile minerale americane au cucerit primul loc, iar exploatarea produselor românești a pierdut din importanță, după cum se poate vedea din tabelul ce urmează.

Exportul petrolului

Anul	Petrol brut		Petrol rafinat		Total în franci
	Cantitatea în hectolitri	Valoarea în franci	Cantitatea în hectolitri	Valoarea în franci	
1860	3.949	189.314	—	—	189.314
1861	4.683	210.387	1.014	74.353	284.740
1862	7.900	298.840	3.087	123.217	422.051
1863	15.330	577.500	13.688	834.670	1.412.170
1864	29.076	1.123.220	7.829	378.690	1.501.910
1865	34.151	1.325.740	8.595	494.309	1.820.049
1866	40.840	1.585.545	11.589	1.799.476	3.385.021
1867	27.507	1.067.810	15.444	2.398.128	3.465.938
1868	29.654	690.690	3.511	1.362.875	2.053.565
1871	„	1.197.078	„	669.260	1.866.338

Prețul de transport pentru petrol poate fi stabilit astfel: Dela Brăila la Constantinopol sau la Odesa, 4 fr. suta de kilograme...

În ce privește exploatarea petrolului, am împrumutat multe date de la un excelent memoriu al Dlui Tocilescu (*Columna lui Traian*, 1874).

[Extras din M. G. Obedenaru, *La Roumanie Economique*, Paris 1876, p. 192—209.
Textul în limba franceză.]

250

București, 19 Ianuarie 1877

DESPRE SITUAȚIA FINANCIARĂ A ROMÂNIEI PE ANII 1875 1876

(*Ședința Senatului din 19 Ianuarie 1877*)

D. D. Sturza. D-lor senatori, în istoricul finanțelor noastre, ce am avut onoare a vă face ieri, v'am spus cum legea comptabilității interzice în mod categoric, ca bugetele să fie neechilibrate, cum — legea comptabilității nu admite rectificarea bugetelor de cât în marginea sumei totale — bugetare votată de Adunare, — cum legea comptabilității nu admite credite suplimentare și extraordinare afară de paragrafele specificate în buget, — cum legea comptabilității zice că atunci când se ivesc nevoi cari trec peste sumele bugetare să se ceară dela Adunări credite extraordinare, cu indicarea totodată a mijloacelor pentru acoperirea lor. Am avut onoare a vă spune că nici legea nu a fost păzită. Am expus abuzul ce s'a făcut cu bugetul rectificativ, și din care cauză a devenit aceste bugete o adevărată calamitate. Am expus abuzurile ce s'au făcut cu creditele suplimentare și extraordinare.

Venim la administrațiunea finanțelor, am arătat cum s'a contractat împrumutul Stern și Oppenheim pentru plata datoriilor înainte de 1867, — cum s'a făcut împrumutul domenal ca să se plătească datoriile anterioare anului 1871 — cum acest împrumut n'a închis Era împrumuturilor ci mai mult a deschis-o într'un mod și mai înfricoșat ca mai înainte. Am mai spus mai departe că cu începutul anului 1871 au venit sarcini noi și cum pentru acoperirea lor s'a creat resurse noi; — cum situațiunea era grea, dar cum ea ar fi putut fi lămurită, dacă ar fi predominat un spirit de economie, dacă politica financiară ar fi fost prevăzătoare întru toate. Am arătat că toate acestea nu s'au făcut și că cu toate împrumuturile și dările votate, stăm astăzi înaintea unei situațiuni cu mult mai grea decât în trecut, stăm pe povârnișul fatal al unor noi deficite bugetare, aceste au devenit o adevărată boală cronică a finanțelor noastre.

Am intrat în cercetarea acestor deficite cu începerea anului 1870 pentru că, precum împrumutul Oppenheim asemenea și cel domenal formează o linie de demarcație în finanțele noastre. Se zice că de la anul 1870 nu mai trebuie

să se mai facă nici un fel de datorii noi. În privirea această ași cita chiar câteva acte oficiale în care se zice că acesta va fi cel de pe urmă împrumut,

Am arătat în urmă cum în anul 1870 deficitul era de 991.295 lei 59 bani și cum situațiunea financiară arăta un excedent de 2.108.704 lei 41 bani, cum în anul 1871 deficitul era de 4.738.799 lei 40 bani și cum situațiunea financiară arăta un excedent de 1.705.674 lei 33 bani, cum în anul 1872 deficitul era de 6.677.619 lei 76 bani și cum situațiunea financiară îl arăta numai de 223.146 lei 3 bani, cum în anul 1873 deficitul era de 5.399.015 lei 31 bani și cum situațiunea financiară arăta un excedent de 1.045.458 lei 42 bani, — în fine cum în anul 1874 deficitul era de 12.843.177 lei 74 bani și cum situațiunea financiară arăta un deficit numai de 4.698.704 lei 1 ban. Am arătat cum s'au adoptat un sistem întreg ca să se învâluie adevărata stare a lucrurilor.

A trebuit să întru în aceste detalii minuțioase, pentruca să vă pot arăta unde stăm cu datoria flotantă, și cari sunt exigențele aceste datorii.

Vin acum la anul 1875.

Venituri încasate	98.480.115 lei 16 b.
și anume:	
Veniturii proprii	86.490.115 lei 16 b.
Din rentă	11.990.000 lei — b.
Cheltueli efectuate	98.812.586 lei 80 b.
Deficitul anului 1875	332.471 lei 64 b.
La care se adaugă deficitul 1874.....	12.843.177 lei 74 b.
Totalul deficitului anului 1875.....	13.175.649 lei 37 b.

Situațiunea prezentată atunci arăta un deficit numai de 5.031.175 lei 65 bani, pentru ca deficitul anului 1874 se arătase mai mic.

Aci am să vă arăt un neajuns mare ce prezintă situațiunea noastră financiară. În situațiunea financiară se arată: de o parte, veniturile încasate, iar pe de alta cheltuelile efectuate. Împrumuturile efectuate în cursul unui an, nu sunt venituri proprii ale aceluși an, ci niște încasări pentru acoperirea deficitelor; prin urmare încasările din împrumuturi nu se pot pune la veniturile ordinare, căci prin aceasta este a se pune un vâl, a face deficitele mai puțin văzătoare ochilor. Regulata procedere este, că ar trebui ca veniturile să se echilibreze totdeauna cu cheltuelile încasate, și pe urmă să se arate cum deficitul care rămâne, să se acopere cu bonuri de tesaur sau printr'un împrumut definitiv.

Dacă vom lua noi să examinăm din acest punct de vedere, care au fost deficitele diferiților ani de la 1870 până astăzi, vom vedea atunci, că este o mare diferență între deficitele astfel cum s'au presiniat și adevăratele deficite ce a existat. Iată cum stau adevăratele deficite ale acestor șase ani.

Anii	Deficitele bugetare	Imprumaturile	Deficitele anului	Deficit, adevărat
1870	—	—	—	991.295,69
1871	3.747.503,81	3.772.875,28	7.520.379,09	8.511.674,68
1872	1.938.870,36	12.283.749,19	14.222.619,55	22.734.294,23
1873	(+1.278.604,45)	14.697.745,64	13.419.141,19	36.153.435,42
1874	7.444.162,43	—	7.444.162,43	48.597.597,85
1875	332.471,64	11.990.000,00	12.322.471,64	55.920.069,49
1876	21.991.602,08	—	21.990.602,08	77.910.671,57

Acești șapte ani se soldează deci nu cu un deficit de 35 milioane, precum se vede în situațiunea financiară, ci prin un deficit de 78 milioane. Cauza este pentru că s'a adoptat arta cea fatală de a grupa cifrele, adică de a le arăta altfel decât cum sunt.

Venim acum la anul 1876.

Dela 1871 veniturile bugetare au mers tot crescând; de la 66.768.407 lei 63 bani, în 1871 s'au urcat în 1875 la 86.490.115 lei 16 bani când ei au ajuns la desăvârșita lor dezvoltare. Anul 1876 nu aducea venituri noi, ele sunt egale cu acele ale anului 1875, adică de 87.000.000 lei. Cu toate acestea veniturile anului 1876 au fost evaluate la 97.997.400 lei, la care se adaugă rămășițele exercițiilor anterioare în sumă de 3.238.205 lei 45 bani, sau un total de evaluări de 101.235.605 lei 45 bani. Această evaluare a fost o eroare capitală și această eroare provine dintr'o procedare rea care s'a adoptat, de a se evalua veniturile, atât cât trebuia pentru ca să se poată echilibra bugetele într'un mod aparent, când se prezentau înaintea Camerei. Iată dovada despre aceasta.

Anii	Evaluările		Constatările		Diferența		
1871	71.602.891	20	69.547.051	20	2.055.840	—	3,0%
1872	73.638.282	79	70.428.401	07	3.209.881	70	4,5%
1873	86.509.446	97	81.111.155	33	5.398.291	64	6,6%
1874	91.818.773	39	85.752.302	45	6.066.470	94	7,0%
1875	93.679.456	85	87.491.510	50	6.187.946	35	6,6%
1876	97.997.400	99	87.500.000	00	10.497.400	99	10,7%

Dacă ne mai amintim, că constatările erau totdeauna mai mari decât încasările, ușor veți putea cuprinde toată dezordinea ce a putut aduce acest sistem în finanțele țării și că lipsa unui sistem mai înțelept, a fost fatală pentru tesaurul public, când s'a fi urmat cum ar fi trebuit să se urmeze lucrările nu ar fi ajuns Statul în starea de astăzi.

Cu această ocaziune veți permite să repet ceea ce am mai zis și altă dată. Este o eroare capitală a înscrie veniturile cu evaluări umflante. Trebuie ca veniturile să se înscrie totdeauna cu suma cea mai mică a încasărilor în cursul

de mai mulți ani, căci e mai bine ca guvernul să poată încasa mai mult și la finele anului să aibă un excedent real al gestiunii financiare, decât să se înscrie un venit mai mare și pe urmă gestiunea să se soldeze cu deficit.

Evaluarea veniturilor anului 1876 la suma de 97.997.400 lei fără de rămășițe a fost prea urcată. Aceasta s'a spus după ce budgetul anului 1876 a fost votat chiar de doi foști miniștri de finanțe, în Noembrie 1875 și în Februarie 1876, de către amândoi, cifra reală a veniturilor s'a menținut a fi de 87.000.000 lei. Diferența în plus e de 24% sau $1/4$. Ar fi fost de dorit ca din momentul în care chiar din anul 1875 se dovedise, că cifra înscrisă la venituri era prea mare, să se pue cheltuielile pe un picior de economie, macar în anul 1876 în fața deficitului care se pregătea într'un mod înspăimântător și cert, chiar din anul 1875.

Nu s'a făcut însă astfel.

Creditele acordate în 1876 au fost de 100.233.276 lei 48 bani.

A venit un prim budget rectificativ de 97.391.317. lei 47 bani.

A venit un al doilea budget rectificativ care a redus cifra cheltuielilor la 95.641.085 lei 10 bani.

Însă această cifră a fost iluzorie, pentru că cheltuielile s'au așternut pe o cale cu mult mai largă.

Au venit următoarele sume de au mărit cheltuielile:

675.572—64 Plăți de credite repurtate necuprinse în budgetul rectificativ.

9.892.479—38 Credite suplimentare și extraordinare înainte de 27 Aprilie 1876.

2.781.464—96 Credite suplimentare și extraordinare după 27 Aprilie 1876

13.349.516—98.

Astfel totalul cheltuielilor anului 1876 s'au urcat la suma de 108.990.602—8 iară deficitul s'a mărit la suma de 21.990.602—8 adică 20% sau $1/5$ a veniturilor reale.

Acest deficit de 21.990.602—8 nu este însă deficitul total. Această sumă se sporește prin deficitul anului 1875 de 13.175.649—38 și din alte două sume care trebuiesc menționate aci, dar pe care le voi desluși mai în urmă, și anume: de deficitul casei rurale de 10.000.000 lei, și de datoria existentă astăzi pentru drumul de fer Predeal-Ocna care este de 11.195.427—33. Aceasta prezintă un total de 56.361.678—79, care constituie datoria flotantă la 1 Ianuarie 1877. Această sumă este de 64,4% a veniturilor reale sau aproape $2/3$ a acestora. Credeți că aceasta este o stare bună înflorită?

Sper, D-lor, că v'am arătat cu destulă claritate cum s'a urmat cu administrația finanțelor până la finele anului 1876. V'am arătat cum s'au ascuns deficitul într'un mod sistematic, cum s'a arătat totdeauna excedente sau deficite neînsemnate în loc de deficite reale foarte însemnătoare, cum deficitul au ajuns să isbucnească la lumina zilei fiind-că erau prea mari, cum am fost

obligați să facem împrumutul cu rentă și cum nici atunci nu s'a pus o stavilă cheltuelilor ce se practică pe o scară mai întinsă decât puțința, decât puterea, decât bogăția noastră. V'am arătat în fine cum stăm astăzi d'înaintea unui deficit înfricoșat.

Pentru acei cari nu cunosc situațiunea finanțelor țarei, era de nevoie să expun ceea ce s'a făcut, pentru ca să servească de exemplu și pentru viitor.

Acum se naște întrebarea: se putea lua măsuri pentru a evita răul? Răspunsul la aceasta vi-l voi da, pentru că este trebuitor ca să lămurim ce avem de făcut de acum înainte.

Să stabilim mai întâi datoria publică în fiecare din acești cinci ani din urmă.

Din ce se compune această datorie? Ea se compune din anuitățile pentru împrumutul Stern, pentru poduri de fer: pentru calea ferată București-Giurgiu, pentru împrumuturi Oppenheim, pentru calea ferată Ițcani-Vârciorova, pentru împrumutul Domenial, pentru calea ferată Ungheni, pentru casa de depuneri și consemnațiuni și în fine pentru împrumutul cu rentă.

Iată anuitatea datoriei publice existente, astfel cum s'a plătit de tesaurul public:

1871.....	24.172.225,97
1872.....	33.126.411,70
1873.....	37.339.102,32
1874.....	37.670.304,81
1875.....	45.280.203,85

Dacă guvernul era prevăzător, aceste anuități nu erau așa de mari și grele în 1873 și 1875. Și aci nu voi cerceta dacă suma de 10.000.000 dată companiei căilor ferate putea fi evitată sau nu.

În suma anuităților care trebuiau plătite în 1873 și 1874, s'ar fi putut evita 1.201.324—10, reprezentând procentele casei de depuneri și consemnațiuni cu 748.899—6 și anuitatea pentru calea ferată Iași-Ungheni cu 452.425—84, iară în 1874 pe lângă aceste sume procentele de 100.000 lei la bonurile de tesaur care nu era de nevoie a fi emise. În anul 1875 s'ar fi putut evita o plată de 4.364.853—49, adică cele două anuități de mai sus în sumă de 1.201.324—10, precum și anuitatea rentei de 2.164.427—65.

Vă voi dovedi îndată cum se puteau duce la port bun finanțele noastre, fără să se fi făcut împrumutul cu rentă și acel de la casa de depuneri, nevoțând a se face căile ferate Iași-Ungheni și Predeal-Ocna.

Anuitățile datoriei publice afară de sarcinile menționate, sunt următoarele:

1871.....	24.172.225,98
1872.....	33.126.411,70
1873.....	35.137.777,10
1874.....	36.468.979,91
1875.....	41.915.350,36

Cheltuielile din 1871 cum v'am spus, au fost de 50.000.000 lei. Dacă ele ar fi fost reduse la 42.000.000 adică la 16% nu exista nici împrumutul Domenial, nici cel de la casa de depuneri și nici datorită flotantă de astăzi.

La 5 Noembrie 1875 s'a propus, deși cam târziu, a se reduce bugetul dela 52.000.000 lei la 45.000.000 adică cu 10%, însă această reducere nu s'a făcut, ea a rămas numai proiect pe hârtie. Reducerea propusă de comisiunea bugetară este de lei 42.000.000.

Am fi fost în adevăr în strâmtoare dar numai câțiva ani, însă în urmă am fi venit în largul nostru. Mai bine s'ar fi cheltuit câțiva ani ceva mai puțin pentru ca țara să se poată îmbogăți și în urmă la nevoie să se poată face cheltueli mai mari; decât să se facă cheltueli nesocoțite și să vină deodată din cauza lor la o zdruncinare și la o reducere mai mare.

Iată cum s'ar fi soldat acești ani dela 1871 până acum când ar fi fost bugetul redus la 42.000.000

		Anul 1871:	
Venituri:	70.491.282		
Cheltueli	66.947.090,38	și anume:	
		24.172.225,98	anuit. datoriei.
		42.000.000	administrațiunea cu dotațiunile.
Excedent:		3.544.192,31	care se reduce la 2.544.192,31 din cauza sumei de aproape lei 1.000.000 deficitul anului 1870.

		Anul 1872:	
Venituri:	75.645.185,18	și anume:	
		71.000.992,87	venit ordinare.
		2.544.192,31	Excedentul anului 1871.
		2.100.000	Plus rezultând din vânzarea a 15 milioane domeniale a 76% în loc de 90%.
Cheltueli:	75.126.411,70	și anume:	
		33.126.411,70	Anuit. datorit.
		42.000.000	Administrația și dotațiunile.
Excedent:	519.773,48		

Chestiunea vânzării acelor 15.000.000 lei rămase din împrumutul domenial este, că în loc să se vândă domeniialele treptat, în loc să se facă vânzarea pe prețul pieței, s'au vândut cu 76% aceea ce cu 6 luni în urmă erau urcate la 90%. O administrațiune bună și conștiincioasă, nu ar fi făcut niciodată această greșală care a costat pe Stat 2 milioane. Trebuia să arăt aici aceasta.

Anul 1873:

Venituri:	78.671.086,15	78.151.312,67	Venituri ordinare
		<u>519.773,48</u>	Excedentul anului 1872.
Cheltuieli:	77.137.777,10	35.137.777,10	Anuit. datoril.
		<u>42.000,000</u>	Administrația și dotațiile.
Excedent:	<u>1.533.309,05</u>		

Anul 1874:

Venituri:	84.151.188,46	82.617.879,41	Venituri ordinare.
		<u>1.533.309,05</u>	Excedentul.
Cheltuieli:	78.468.979,91	36.468.979,91	Anuit. datoril.
		<u>42.000,000</u>	Administrația și dotațiile.
Excedent:	5.682,208,55		

Anul 1875:

Venituri:	92.142.470,51	86.460.261,96	Venituri ordinare.
		5.682.208,55	Excedentul anului 1874.
Cheltuieli:	83.915.350,36	41.915.350,36	Anuit. datoril.
		<u>42.000,000</u>	Administrația și dotațiile.
	<u>8.827.120,15</u>		

Anul 1876:

Venituri:	94.000.000	86.000.000	Venituri ordinare.
		<u>8.000.000</u>	Excedentul anului 1875.
Cheltuieli:	88.708.457	41.915.350,36	Anuit. datoril.
		42.000.000	Administrația și dotațiile.
		1.793.105,37	Bergman și Lemaitre.
		<u>3.000.000</u>	Credite raportate.
Excedent:	<u>5.291.543</u>		

Astfel rezultatul unei administrațiuni prevăzătoare și conștiincioase ar fi fost în loc de un deficit de 78.000.000 lei, un excedent de 5.000.000 lei. Excedentul nu există, deficitul există și aceasta este consecința unui guvern care nu a avut nici un fel de politică financiară.

Ați văzut, D-lor, cum cu o sistemă de economii putea cineva să îndrepteze situațiunea grea a tesaurului public, și ați văzut cum cu o sistemă de risipă vine cineva la niște deficite însemnate, care în fiecare an devin mai mari, fiindcă atunci când sunt deficite, Statul nu are numai datoria de acoperit, ci plătește procentele acestei datorii și procente la procente pedesupra.

Să venim acum la prezent, să stabilim care este situațiunea și să privim către viitor. Să vedem ce trebuie să evităm și ce trebuie să facem.

Prezentul este următorul:

Să stabilim mai întâi starea datoriei flotante.

Bilanțul anului 1876 este următorul:

95.641.085—10 Cheltuielile bugetului rectificativ.

675.572—64 Creditele reportate.

12.673.944—34 Credite suplimentare și extraordinare ale

minist. înainte
de 27 April 1876

ale minist. după
27 April 1876

2.432.475—76 Minist. de Resbel

1.940.000—00

1.795.008—50 Bergmann.—Lemaître

353.366—85 Construct. militare

—

541.794—97 Cred. supl. și extraor.

841.464

515.921—82 „ post. anterioare

—

400.000—00 Proc. la Impr. 16 mil.

—

1.574.396—67 Plăt. făc. la Pred.—Ocna

—

1.963.390—23 Cred. report 1873—1874

—

324.724—59 Procese pierdute

—

9.892.479—38

2.781.464—96

108.990.662—08 Totalul cheltuielilor.

87.000.000—00 Veniturile reale ale anului 1876.

21.990.602—08 Deficitul propriu al anului 1876.

Vedeți, D-lor, că creditul suplimentar și extraordinar s'a urcat în anul 1876 la o cifră enormă, la peste 12¹/₂ milioane din care aproape 10 milioane sunt pe sarcina ministerului dinainte de 27 Aprilie 1876 iară 2¹/₂ milioane pe sarcina ministerului după ziua de 27 Aprilie 1876. Din acest credit 4¹/₂ milioane adică 1/3, s'au cheltuit de ministerul de resbel.

Acest deficit de aproape 22 milioane este mai mare decât deficitul prevăzut în situațiunea tesaurului public prezentată de D. ministru de finanțe. Deficitul este acolo prevăzut de 19.380.647 lei 69 bani, și aceasta pentru că creditele suplimentare și extraordinare nu s'au trecut toate. Această situațiune s'a făcut la 1 Octombrie 1876 pe când eu am înscris creditele suplimentare și extraordinare cum astfel ele s'au efectuat până la finele anului 1876.

Așa dar:

21.990.602—08 Deficitul anului 1876

13.175.649—38 Deficitul anului 1875

35.166.251—46 Datoria flotantă la finele anului 1876. Această datorie se mărește încă prin următoarele sume:

10.000.000—00 Deficitul casei rurale.

10.195.427—33 Lucrările efectuate ale liniei Predeal-Ocna.

20.195.427—33

55.361.678—79 Totalul datoriei flotante.

Sunt încredințat însă că se va găsi câteva credite din anul trecut cu care datoria flotantă se va urca la 56.000.000 lei.

D. P. Lungeanu. Ași voi să știu cum a ajuns la acest deficit.

D. D. Sturza. Vă voi explica îndată.

D-lor, pentru cine s'ar îndoi asupra cifrei de 35.166.251 lei 46 bani, a datoriei flotante proprie a tesaurului public la finele anului 1876, acela nu are decât să apropie această cifră de cifrele deficitului anului 1876, anunțate de doi miniștri în 1875 și în 1876. Apropiând aceste cifre vom vedea că în adevăr există acest deficit.

Iată situațiunea deficitului precum ea a fost prezentată la 5 Noembrie 1875.

Anul 1875.	
Venituri ordinare și extraordinare evaluate	110.049.175—25
Cheltueli evaluate	110.896.164—96
Și anume:	
Cheltuelile anului 1875	106.197.460—95
Deficitul anului 1874:	<u>4.698.704—01</u>
Deficit	846.989—71
Venituri ordinare evaluate:	<u>93.794.431—24</u>
Venituri ordinare reale:	<u>85.752.302—45</u>
Deficit	<u>8.042.128—79</u>
Deficit la finele anului 1875	8.889.118—50

Acest deficit, după opiniunea ministerului de atunci, poate trece și peste 10.000.000 lei.

Anul 1876.	
Cheltueli evaluate	101.236.386—80
Venituri	<u>94.236.884—40</u>
Deficit	6.990.502—40
Venituri ordinare evaluate :	94.236.884—40
Venituri ordinare reale	<u>85.752.302—40</u>
Deficit	<u>8.484.582—00</u>
Deficitul propriu al anului 1876	<u>15.484.084—40</u>
La care trebuie adăogit deficitul dela finele anului 1875	10.000.000
Totalul deficitului dela finele anului 1875 anunțat la 5 Noembrie 1875	25.484.084—40

La acest deficit este a se mai adăoga diferența dintre cheltuielile reale și acele evaluate de către ministrul de finanțe de atunci și anume:

Cheltuielile anului 1876 efectuate	108.990.602—08
Cheltuielile anului 1876 evaluate	<u>101.236.386—80</u>
Deficit	<u>7.754.215—28</u>

Așa dar totalul deficitului sau datoria flotantă la finele anului 1876, calculată pe 5 Noembrie 1875, după datele ministerului de finanțe de atunci, este de 33.238.299—68

Deosebirea între această cifră și aceea susținută de mine ca constituind datoria flotantă la 1 Ianuarie 1877 e de 9 milioane. Ea e naturală și provine din calculul greșit al deficitului anului 1875, care în realitate era mai mare de 10 milioane.

Ceeace rămâne însă constant este un deficit care întrecea 30 de milioane.

Venim acum la deficitul prevăzut de alt ministru de finanțe în Februarie 1876.

Anul 1875	
Venituri constatate	104.143.352—51
Cheltuieli constatate	<u>109.432.563—19</u>
Deficit	5.289.210—68
Rămășiți de venituri	<u>7.248.683—78</u>
Deficit al anului 1875	12.537.594—46

Între această sumă și aceea a deficitului real al anului 1875, care e de 13.175.649 lei 38 bani, există o diferență de 638.054 lei, 92 bani. Această diferență provine de acolo, că situațiunea s'a făcut cam pe fugă și că nu s'a făcut calculul deficitelor cu începere de la anul 1870. Ori și cum această diferență nu schimbă fondul lucrărilor. Ministrul din Februarie 1876 arată deficitul anului 1875 de 2½ milioane.

Anul 1875.	
Venituri ordinare	85.000.000—00
Cheltuieli ordinare și extraordinare și anume:	102.462.105—54
Cheltuieli votate prin budg.	97.894.427—57
Bergmann-Lemaitre	1.793.105—37
Armele	950.000—00
Procese pierdute	300.000—00
Cheltuieli obligatorii	500.000—00
Proc. la dator. de 30 milioane	<u>1.174.572—60</u>
Deficit al anului 1876	17.462.105—54
Deficit al anului 1875	<u>12.537.894—46</u>
Tot. deficit la finele anului 1876	30.000.000—00

La acest deficit de 30.000.000 lei noi trebuie adăogită diferența dintre cheltuielile reale și acele evaluate de ministrul din Februarie 1876, și anume:

Chelt. budgetare evaluate	97.894.427—57
„ budg. reale în 1876	<u>96.316.657—74</u>
Diferența în mai puțin:	1.576.769—83
Chelt. extraor. reale în 1876	12.673.944—34
„ extraor. evaluate	<u>4.567.767—97</u>
Diferența în plus	<u>8.106.176—37</u>
Deficit de adăogit la suma de 30 milioane	6.529.406—54

Ministrul de finanțe din Februarie 1876, prevestea un deficit cert de 30.000.000 lei, care s'a urcat prin cheltuielile ce s'au făcut în urmă și pe care nu le putea prevedea. Cifra e mai mare decât aceea susținută de mine. Calculul s'a făcut cu iuțeală și poate chiar elementele unei socoteli exacte nu erau atunci adunate.

Dacă vom examina cu această ocaziune cele două case publice, casa rurală și domenială, ale căror deficite privesc tot pe tezaurul public vom vedea, că și aceste case nu stau prea bine.

Casa domenială este într'o situațiune mai bună decât cea rurală.

Încasările acestei case sunt următoarele:

Arenzi de moșii de la 1871	
până la 1876	38.126.470 lei 24 b.
Avansați de ministerul de finanțe	800.000 „ — „
Cupoane încasate a se rambursa	25.680 „ — „
Total de încasări	38.952.150 „ 24 „
Plățile făcute sunt:	
Procente dela 1872 până la 1876	29.258.000 lei — „
Capital de la 1872 până la 1876	9.496.000 „ — „
Cupoane rambursate	6.840 „ — „
Saldo casei la 30 Septembrie 1876	91.310 „ — „
Total de plăți	38.852.150 „ — „
Plățile de făcut încă sunt:	
Rest de procente	416.960 lei — b.
Rest de obligațiuni	829.000 „ — „
Cupoane de rambursat	18.840 „ — „
Totalul plăților de făcut	1.264.800 „ — „

Totalul plăților fiind deci de 40.116.950 lei și totalul încasărilor de 38.952.150 lei și 24 bani, rezultă un deficit la finele anului 1876, de 1.164.799 lei și 76 bani. Acest deficit se cuprinde în creditele repurtate ce sunt a se plăti de ministerul de finanțe și care în cea mai mare parte se constituie din această sumă.

La această casă s'a adoptat o regulă care nu este bună. Pentru deficitul ce casa domenială ar putea avea, ministerul de finanțe trebuie să-i vie în ajutor, ministerul trebuie să avanseze acestei case rămășițele neîncasate dela moșiile ipotecate prin împrumutul domenial pentru ca astfel casa să poată totdeauna plăti cupoane și bonuri eșite la sorți; și ministerul să ia asupra-și restul din arenzile moșiilor ne plătite. Cu alte cuvinte, când casa nu poate încasa, atunci datoria casei de depuneri să treacă asupra ministerului de finanțe, mai ales că casa domenială nu poate rămâne cu rămășițele de arenzi neîncasate, căci ea trebuie să aibă totdeauna toți banii necesari pentru a face plată la scadențele cupoanelor și capitalului.

D. Ioan Deșliu. Este o asemenea dispozițiune în legea fundamentală a acestei case?

D. Dimitrie Sturdza. Casa domonială încasează jumătate din resursele ei înainte. De aici provin rămășițele de 5.873.526 lei și 76 ba ii. Aceste rămășițe provin din 7 ani.

	Lei	B.			
Din 1871 au rămas neincasați	74.370	25	}		
Din 1872 „ „ „	1.829.819	43			
Din 1873 „ „ „	36.163	12		Lei	B.
Din 1874 „ „ „	737.112	8		3.658.469	74
Din 1875 „ „ „	931.004	89			
Trimestrul din urmă 1876				2.215.060	02
Totalul rămășițelor la finele anului 1876:				<u>5.873.526</u>	<u>76</u>

Aceste 3.658.469 lei 74 bani, care figurează ca rămășițe ale anilor dela 1871 până la finele anului 1875, le socotesc ca și pierdute, pentru că veți vedea în urmă că din rămășițele veniturilor domeniiale, Statul nu va putea încasa decât o sumă mică. Spre a preciza încă mai bine ceea ce v'am spus, adică că rămășițele anterioare a anului 1876, nu sunt de vreo însemnătate, vă voi arăta că din veniturile anului 1872, s'au încasat:

In exercițiul 1872	63,62 %
„ „ 1873	27,63 %
„ „ 1874	3,00 %
„ „ 1875	1,00 %
„ „ 1876	0,02 %
Și au rămas neincasate	4,73 %

În rezumat, vedeți că încasările rămășițelor în anul al cincilea sunt aproape nule, și că aproape $4\frac{1}{2}\%$ ale rămășițelor pot fi considerate ca neincasabile. Aceasta este un adevărat semn al timpului și dovedește, pentru cine vrea să vadă, sărăcia crescândă a țării.

Aceste câte am zis se dovedesc încă într'un mod palpabil prin examinarea perceperei veniturilor domeniiale în anii 1873, 1874 și 1875.

În fiecare an s'au încasat mai puțin din sumele datorite de exercițiul curent.

În 1873 s'au încasat 72% din veniturile proprii ale anului 1873 și 28% din rămășițele anilor anteriori.

În 1874 s'au încasat 69% din veniturile proprii ale acestui an, și 31% din rămășițele anilor anteriori.

În 1875, s'au încasat 64% din veniturile proprii ale acestui an, și 36% din rămășițele anilor anteriori.

Dacă luăm debitul întreg al acestor ani, vedem, că în anul 1873 s'au încasat 70%, în 1874 63% și în 1875 numai 59%. În trei o diferență de 11% în mai puțin în suma de venituri domeniiale constatate!

Debitul anual al veniturilor domeniiale e de 19 milioane termin de mijloc, iar încasările de $17\frac{1}{2}$ milioane, prin urmare rămășițele sunt de $1\frac{1}{3}$ milioane sau de 7,8%, ceea ce e enorm, pentru un venit care ar trebui să fie totdeauna încasat în toata întregimea lui.

Pentru a reveni acum la rămășițele ce sunt de încasat de casa domeniială, opiniunea mea este, că rămășițele din 1871, 1872, 1873, sunt ca și pierdute. Rămășițele din 1875 nu vor fi încasate decât într'o proporțiune minimă. Cât pentru anii 1877, eu nu cred că se vor încasa din această rămășiță mai mult de 660.000 lei și anume.

10.000 lei rămășițe din anii anteriori anului 1875.
30.000 lei rămășițe din anul 1875.
620.000 lei rămășițe din anul 1876.

Este dar foarte necesar ca să avem despre operațiunile casei domeniiale, o situațiune lămurită și clară pentru ca să știm totdeauna cum ea stă, căci orice pierdere a ei lovește direct casa tezaurului public.

Până acum, D-lor, s'a crezut și se crede, că casa rurală, stă bine. Aceasta cel puțin a fost opiniunea pe care am auzit-o împărtășindu-se din toate părțile. Aceasta este însă, o mare eroare; casa rurală nu stă bine, că este într'o pozițiune cu mult mai critică decât casa domeniială, fiindcă rămășițele casei domeniiale se pot prevedea în budgetul Statului, și tezaurul public trebuie să dea casei domeniiale ceea ce nu poate încasa din arenzile anuale; însă fondurile casei rurale sunt odată pentru totdeauna fixate, și pentru prezent ea nu mai are alte fonduri pentru a se alimenta.

Fondurile casei rurale se urcă la 216.441.733 lei 19 bani. Ele încetează cu anul 1880. Prin urmare rămășițele neîncasate sau neîncasabile ale acestui fond, rămâne în sarcina tezaurului public și formează iarăși un spor a datoriei publice.

Iată starea acestei case:

S u m a d e p l a t ă dela 1865 până la finele anului 1876 este de . . . 158.225.173 lei 73 b.
și anume:

Capital 60.135.148 lei 10 b.
Procente 98.090.025 » 63 »

Suma plătită dela 1865 până la 30 Septembrie 1876 este de..148.282.848 lei 42 b.
și anume:

Capital53.705.614 lei 06 b.

Procente ,94.577.234 » 36 »

Rămășițe de plată în capital și procente sunt dar de : 9.942.325 lei 31 b.

Suma de încasat dela 1865 până la finele anului 1876 este de..170.797.396 » 80 »

Sumele încasate dela 1865 până la 30 Septembrie 1876 este de 149.949.073 » 90 »

Prin urmare rămășițele alese la 30 Septembrie 1876 sunt de..... 20.848.232 » 90 »

Aceste rămășițe sunt mai mari decât rămășițele din situațiunea financiară prezintată acolo, rămășițele sunt de 17.337.126 lei 5 bani, fiindcă s'a omis a se trece al 4-lea trimestru de încasări al anului 1876, care se sue la suma de 3.511.106 lei 95 bani. Făcând socoteala până la 1 Ianuarie 1877 trebuia să se adaoge și acest trimestru.

Aceste rămășițe de 20.848.232 lei 90 bani, se împart astfel:

10.290.170 lei 06 bani rămășițe ale anilor 1865—1873.

2.208.845 » 36 » » » 1874 și 1875

8.409.217 » 58 » » » anului 1876.

Dacă luăm în considerațiune că din rămășițele totale ale anilor 1865 până a 1873, astfel precum ele erau la 1 Ianuarie 1876 în sumă de 10.418.981 lei 23 bani, nu s'au încasat în 9 luni ale anului 1876 decât suma minimă de 188.811 lei 17 b. adică 1,8%; nu cred că, în acești 4 ani, în care rămâne a se termina operațiunea casei rurale, se vor încasa mai mult de 800.000 lei din rămășița anilor anteriori anului 1874 în sumă de 10.200.000 sau câte 200.000 lei pe an, și nici nu cred că vor ajunge încasările la această sumă.

Rămășițelé prin urmare neîncasabile au să fie de 9.400.000 lei, la care să pot adăoga 600.000 lei ca neîncasabili din anii următori, sau în total suma rămășițelor neîncasabile va fi de 10.000.000 lei.

Să vedem care sunt plățile de făcut în acest interval:

Plățile de făcut dela 1877

până la 1880 inclusiv sunt de.....66.741.601 lei 43 b

și anume:

Capital	46.858.956 lei 10 bani
Procente	9.940.319 » 94 «
Rămășițe	9.942.325 » 39 »
Sumele de încasat în acelaș	
period sunt de56.482.659 » 29 b.
Debit/ propriu:45.644.426 l. 39 b.
Rămăș. încasab.10.848.232 l. 90 b.

Deficitul casei rurale va fi
deci de10.258.942 » 14 b

Acest deficit poate deveni mai mare, căci la casa rurală se calculă, că se vor mai emite bonuri rurale de 500.000 lei, la care adăogindu-se procentele de 750.000 lei, ajungem la cifra de 1.250.000 lei, ceea ce ar face că deficitul ar fi de 11 $\frac{1}{2}$ milioane.

Viu acum la rămășițe.

S'a vorbit mult de rămășițe, și am văzut chiar că se pun speranțe mari pe rămășițe pentru a echilibra budgetul, pentru a remedia situațiunea deplorabilă în care ne aflăm. Dar D-lor nu trebuie să uităm că mai întâi și rămășițele au în fața lor creditele raportate și că aceste credite reprezintă în fiecare an sume destul de considerabile.

Iată tabloul rămășițelor și creditelor raportate, plătite în acești din urmă ani:

Exercițiile	Rămășițe încasate	Credite raportate plătite
1871.....	3.588.578—25	531.638—52
1872.....	3.028.569—33	3.191.878—26
1873.....	2.709.086—71	1.790.848—58
1874.....	2.338.711—60	878.387—42
1875.....	5.491.227—77	880.445—93
Total.....	17.156.173—66	7.273.198—71

Aci nu trebuie uitat că multe credite din 1874 și 1875 s'au plătit în mare parte în 1876, și între aceste credite voi cita numai o jumătate milion, pe cari l-ați votat mai deunăzi pentru lichidarea compturilor poștale și telegrafice cu străinătatea tocmai din acești ani. Avem, doar, o mijlocie de rămășițe de încasat în fiecare an de 3.500.000 și 1.500.000 credite raportate de plătit. Prin urmare, ca venit budgetar rămășițele nu prezintă o sumă mai mare de 2 milioane până la 2 $\frac{1}{2}$ milioane lei.

Dar să urmărim mai departe rămășițele.

Rămășițele anilor anteriori anului 1871, nici nu se poate o considerare când este vorba de a se face evaluările veniturilor budgetare. Ele se vor încasa cu fiecare an într'o sumă mai mică, și nimic nu strică, că ele să formeze un spor de încasări anuale ale tezaurului public. La 1 Ianuarie 1876, rămășițele anilor anteriori anului 1871, formează cifra de 9.108.282 lei 84 bani, din această sumă s'a încasat în nouă luni din 1876 de abia 105.755 lei, 17 bani, adică 1%; rămânând neîncasați la 1 Octombrie 1876 suma de 9.002.527 lei 67 bani.

Deasemenea se împuținează în fiecare an ce mergem mai înainte cuantumul încasărilor rămășițelor ce le lasă în urma lui un exercițiu.

Voi cita cifrele pentru a da o dovadă necontestată:

Rămășițele anului 1870	3.344.473 lei 73 b
Incasați în 1871	647.099 lei 71 b.	
„ 1872	974.508 „ 24 „	
„ 1873	146.407 „ 12 „	
„ 1874	93.622 „ 55 „	
„ 1875	61.517 „ 96 „	
„ 1876 9 luni	<u>10.611 „ 54 „</u>	1.933.767 „ 12 „
Neîncasați la 1 Octombrie 1876	1.410.706 „ 61 „
Rămășițele anului 1871	3.782.251 „ 53 „
Incasați în 1872	626.574 lei 02 b.	
„ 1873	672.004 „ 37 „	
„ 1874	157.328 „ 28 „	
„ 1875	74.230 „ 96 „	
„ 1876 9 luni	<u>47.935 „ 72 „</u>	1.578.073 „ 33 „
Neîncasați la 1 Octombrie 1876	2.204.178 „ 20 „
Rămășițele anului 1872	3.913.069 „ 56 „
Incasați în 1873	1.504.662 lei 20 b.	
„ 1874	683.873 „ 77 „	
„ 1875	610.122 „ 90 „	
„ 1876 9 luni	<u>251.482 „ 32 „</u>	3.050.241 „ 19 „
Neîncasați la 1 Octombrie 1876	862.828 „ 37 „
Rămășițele anului 1873	3.286.784 „ 66 „
Incasați în 1874	1.044.930 lei 41 b.	
„ 1875	1.163.946 „ 87 „	
„ 1876 9 luni	<u>211.390 „ 89 „</u>	2.420.277 „ 17 „

Netncasați la 1 Octombrie 1876 866.507 lei 49 b.
 Rămășițele anului 1874 6.229.575 „ 44 „
 Incasați în 1875 3.326.366 lei 52 b.
 „ „ 1876 9 luni 1.151.622 „ 18 „ 4.477.988 „ 70 „
 Netncasați la 1 Octombrie 1876 1.751.586 „ 74 „

Spre mai mare claritate, voi pune, pentru fiecare din exercițiile trecute, în fața veniturilor constatate încasările efectuate, voi pune în fața rămășițelor alese rămășițele împlinite.

Anii	Veniturile constatate fără rămășițe	Incassări efectuate fără rămășițe	Rămășițe alese la finele exercițiului	Rămășițe împlinite în cursul exercițiului
1870	60.295.574—70	56.951.100—97	3.344.473—73	4.745.926—17
1871	66.962.080—71	63.179.829—38	3.782.251—53	3.588.578—25
1872	71.885.993—10	67.972.423—54	3.913.069—56	3.028.569—33
1873	78.729.010—62	75.442.225—96	3.290.610—66	2.709.086—71
1874	86.508.740—25	80.279.162—81	6.229.575—44	2.238.711—60
1875	87.491.510—50	80.982.512—30	6.508.998—11	5.507.602—77

Dacă calculăm procentele veniturilor ce rămân în fiecare an ca rămășițe, atât la finele exercițiului bugetar, cât și la 30 Septembrie, când se înscrie situațiunea financiară ce se prezintă Corpurilor Legiuitoare, trebuie să ne convingem că rămășițele prezintă o sumă foarte însemnată.

Iată datele pozitive în această privire:

Anii	Prin procentele rămășițe din veniturile reprezentate	
	la 30 Septembrie	La finele exercițiului
1866	—	13,90
1867	—	10,28
1868	—	7,70
1869	—	5,25
1870	—	5,10
1871	43,30	5,40
1872	39,10	5,20
1873	46,80	4,00
1874	46,70	7,00
1875	46,80	7,00
1876	41,00	—

În 1876 am calculat aceste procente pe venitul constat de 87.000.000 lei, pe același venit ca și în anul 1875, iar nu pe 98.000.000, fiindcă este o cifră iluzorie aceasta.

Rămășițele totale ale anului 1870, 1871, 1872, 1873 și 1874, sunt de lei 20.556.154 bani 92; din acestea s'a încasat, până la 30 Septembrie 1876, suma de 13.460.347 lei, 51 bani, prin urmare, a rămas neîncasate 7.095.807 lei, 41 bani, adică 35% sau 1/3 a sumei totale. Din aceste rămășițe, acele ale anului 1870, în sumă de 1.410.706 lei, 61 bani, nu se mai pot lua în considerațiune, căci în anul 1876 s'a încasat din sumă numai 10.611 lei 54 bani. Asemeni încasări de 1.421.318 lei 15 bani, sunt neexistente, când e vorba de a evalua un venit bugetar. Rămășițele anului, în sumă de 2.204.178, 20 bani, nu se prezintă mai bine, căci în 1876 s'au încasat numai 47.935 lei, 72 bani, din suma de 2.252.113 lei, 92 bani.

În rămășițele anului 1872 au mai rămas neîncasate 862.828 lei 37 bani, și din acele ale anului 1873 suma de 866.507 lei, 49 bani, sau în total 1.729.355 lei; iară din rămășițele rămase din 1874 în sumă de 1.751.585 lei, 74 bani, consider numai 1.400.000 lei realizabili. Din aceste rămășițe de 7 milioane, nu cred că se pot încasa decât dela 2 milioane până la 2½ milioane lei, și aceștia succesiv în timp de mai mulți ani de zile. Restul de 5 milioane, sau de 4½ milioane, e pierdut.

Acum, la finele anului 1877, rămășițele se prezintă într'o mai mare [proporție] decât în anii anteriori. Dar acesta este natural, că în anul acesta au fost încasările mai dificile. În tot cazul, nu trebuie să comptăm aceste rămășițe pe suma de 98 milioane ca venit în buget, ci pe suma de 87 milioane.

Se zice că rămășițele vor fi încasabile, însă eu voi întreba de unde se vor încasa? Căci astfel, cum stă astăzi starea economică a țării, nu se mai iau impozitele din prisosul muncii, ci din capitalurile noastre. Și chiar acest capital a scăzut cu totul. Prin urmare, oricum ne vom întoarce, pe rămășițele ca resurse bugetare nu se poate compta decât pe 2½ până la 3 milioane. Dacă s'ar trece mai mult în buget, acesta s'ar umfla, fără alt rezultat decât de a mări deficitele.

Acum D-lor, să venim la datoria flotantă. Precum am arătat ea este de 56 milioane. Trebuie, dar s'o stingem. Eu cred că nu este alt mijloc de a se stinge decât prin vânzarea de moșii ale Statului, până la concurența sumei de 56 milioane.

Datoria publică a țării este imensă. Sunt state unde cifra totală a datoriei publice e mai mare decât la noi; dar când privim la mijloacele economice ale țării, noi ocupăm în privirea datoriei publice, rangul întâi.

Dați-mi voi să citesc în această privire niște date comparative, care vă vor convinge sper cât de rău stăm.

Țara	Valoarea nominală a datoriei publice.	Cheltuieli budgetare	De câte ori datoria e mai mare decât cheltuielile.		Populațiunea	Datoria pe cap.	
	În milioane	În milioane			În milioane	În lei	
Anglia	19.238	2.169	16	8,8	30	18	641
Franța	11.225	1.797	11	6,2	38	15	296
Austria	7.506	1.616	6	3,9	77	5	83
Rusia	6.412	1.140	12	6,3	35	11	214
Italia	5.500	998	9	5,5	24	12	229
Spania	5.200	493	18	10,5	15	16	335
Olanda	2.014	223	17	9,0	3	17	575
Prusia	1.523	839	3	1,8	24	4	53
Portugalia	1.094	124	15	8,8	4	13	243
Bavaria	844	183	8	4,6	5	10	168
România	686	90	14	7,6	4	9	152
Belgia	654	167	5	3,9	5	7	131
Danemarca	376	65	10	5,7	1	14	251
Saxonia	360	50	13	7,2	2	8	144
Wurtemberg	176	43	7	4,0	2	6	88
Suedia	118	55	4	2,1	4	3	26
Svițera	60	49	1	1,2	2	2	24
Norvegia	48	28	2	1,8	2	1	24

Dacă calculăm de câte ori datoria publică e mai mare decât cheltuielile budgetare, România din 18 State ocupă al 14-lea rang. Numai Portugalia, Anglia, Olanda și Spania au prioritatea asupra ei. Ea întrece pe Belgia și pe micile regate ale Germaniei cu mult.

Dacă calculăm cât apasă datoria publică pe locuitori, România ocupă între 18 State rangul al 9-lea. În Norvegia, Svițera, Suedia, Prusia, Austria, Wurtemberg, Belgia și Saxonia, cetățeanul poartă o sarcină mai ușoară, și câte instituțiuni admirabile nu există în acele State.

D. D. Ghica. Această datorie este numai dela 69 până la 75 dar și pe viitor care se va face?

D. Dimitrie Sturdza. Datele ce citez sunt pentru România pentru anul 1876, pentru celelalte State pentru 1869. Acesta însă nu trebuie să vă sperie, căci dacă Franța a adăugat o datorie așa de mare, cauza a fost un război mare.

D. Dimitrie Ghica. Altă chestiune.

D. Dimitrie Sturdza. Noi ar trebui să vedem că România astăzi nu stă atât de prosperă cum a stat Franța sau alte State europene la 1869. Să nu ne amăgim,

căci astfel am dus-o până acum, și am ajuns în pozițiunea în care suntem. Dacă vom compara anuitățile datoriei publice, cu cheltuielile bugetare ale Statului, și vom rezuma această comparațiune în procente, noi suntem întâiul Stat, plătim în comparațiune cele mai mari anuități.

Procente ale cheltuielilor bugetare reprezentate prin anuitatea datoriei publice	
50,00 România	23,80 Franța
42,70 Italia	19,80 Belgia
33,70 Danemarca	18,10 Bavaria
33,10 Ungaria	17,20 Rusia
31,18 Austria	16,60 Spania
30,20 Wurtemberg	11,00 Norvegia
30,10 Anglia	10,30 Suedia
27,10 Olanda	7,30 Prusia
26,90 Portugalia	6,40 Svițera

Iată cum au să se stingă până la 1891 o parte din datorii și cum vor sta ele atunci.

<i>Stingerile datoriei</i>	<i>Capital</i>	<i>Anuități</i>		<i>Capital</i>	<i>Anuități</i>
1877 Calea ferată București-Giurgiu	10.975.122	2.010.000	rămâne	492.777.437	și 39.900.994
1880 Podurile de fer	12.027.285	1.443.274	,,	480.750.152	,, 38.457.720
1886 Calea ferată Iași-Ungheni ..	3.770.215	452.428	,,	476.979.937	,, 38.005.292
1888 Imprumutul Stern	22.889.437	2.124.374	,,	454.090.500	,, 35.880.916
1889 Imprumutul Offenham.....	31.610.500	3.164.141	,,	422.480.000	,, 32.716.804
1891 Imprumutul Domenial	78.000.000	8.000.000	,,	344.480.000	,, 24.716.775

În aceste sume nu este cuprinsă nicio datorie flotantă de astăzi. Aceasta este situațiunea ce vom avea la 1891, dacă însă vom lua măsuri a mărgini cheltuielile noastre în venitul ce avem. Dacă însă vom merge după cum am mers, atunci negreșit că vom ajunge la un dezastru.

Mă voi încerca să spun ce avem să devenim pe la anul 1880, dacă vom merge cum mergem acum. Avem să ajungem foarte departe, și puteți să vă înfiorați de prevederile mele.

Voi lua de bază a veniturilor sigure suma de 82 și jumătate milioane provenind din 80 și jumătate milioane venituri evaluate de comisiunea bugetară actuală și din 2 milioane rămășițe curate. La cheltuieli iau suma cheltuielilor administrative aceea fixată de aceiași comisiune bugetară și anume 42.300.000 lei.

Iată cum au să se prezinte anii bugetari.

Anul 1877:

Cheltuieli	86.324.144 lei	adică	44.026.144 lei	anuit. datorii
				42.300.000 lei cheltuieli adm.
Venituri	82.500.000 lei			
Deficit		3.826.144 lei	
Procent. la datoria flotantă		5.600.000 *	
Deficit al anului 1877		9.426.144 *	

Anul 1878:

Cheltuieli	95.800.000 lei	adică	53.500.000 lei	anuit. datorii
					42.300.000 * cheltuieli adm.
Venituri	82.500.000 lei			
Deficit	13.800.000 lei			
Deficitul 1887	3.800.000 *			
Deficit al anului					
1878....		17.100.000 *			

Anul 1879:

Cheltuieli	97.200.000 lei	adică	55.200.000 lei	anuit. datorii
					42.000.000 * cheltuielile ad.
Venituri	82.500.000 lei			
Deficit	14.700.000 lei			
Deficit 1878	17.100.000 *			
Deficit al anului					
1879	31.800.000 *			

Anul 1880.

Cheltuieli	100.600.000 lei	adică	58.300.000 lei	anuit. datorii
					42.300.000 * cheltuielile ad.

Am enumerat starea celorlalte State, relativ cu noi, pentru că a ajuns la un asemenea grad, încât cineva trebuie să se sperie. Se va zice că această datorie are să se stingă. Dar mai este timp până atunci. Abia anul acesta s'a văzut stinsă una din datorii, aceea a căiei ferate București-Giurgiu; drumul de fier Ungheni, datoria Stern, datoria Offenheim și în fine împrumutul Domeniale se vor stinge abia în anul 1891, când are să rămâe de achitat o datorie de 344 și jumătate milioane cu o anuitate de 24 și jumătate milioane.

Venituri:	82.500.000 lei
Deficit	18.100.000 lei
Deficit 1879	31.500.000 *
Deficit al anului 1880	49.600.000 *

În patru ani de zile cheltuind numai suma de cheltuieli reduse, proiectate de către comisiunea bugetară, ajungem la o nouă colosală datorie flotantă de 50.000.000 lei.

Întreb ce vom face atunci?

Lucrarea comisiunii bugetare a Adunării este foarte bună și foarte conștiincioasă, însă ea nu este completă.

Eu cred că această lucrare este bună, fiindcă veniturile s'au evaluat astfel cum trebuia să se evalueze, după sumele încasate. Orice sporire în evaluare s'ar face, rezultatul nu va fi altul, sunt sigur, decât la finele anului 1877, o să avem înaintea noastră rămășițe mai mari și deficit mai mare decât acele prevăzute. Aceasta nu va să zică că ministerul de finanțe nu trebuie să pună toată activitatea în încasarea dărilor și în ameliorarea serviciilor; el trebuie să încaseze cât se poate mai mult, cu atât mai bine dacă vom încasa peste prevederile comisiunii bugetare.

Vin acum la partea practică. Ce este de făcut în asemenea împrejurări grele? După mine trebuie să se echilibreze bugetele numai de cât, și aceasta cred că se poate face în modul următor:

De dări noi nu putem scăpa.

A fost o greșală că s'au scăzut licențele care produceau 2 milioane mai mult de cât prevederile pentru 1877. Prin urmare ar trebui să se restabilească licențele cum a fost înainte.

Cred că trebuie să se sporească impozitul fonciar cu unul sau două la sută. Astfel am căpăta o sumă de venituri de la 3 până la 4 milioane.

Mai rămân încă 5 până la 6 milioane deficit. Ce să se facă cu aceasta?

Cheltuielile bugetare s'au redus la un minimum de către comisiunea bugetară, pentru toate ministériile afară pentru acel de resbel, pentru ministerul de resbel s'a alocat încă o sumă de 14.500.000. Eu propun ca cheltuielile ministerului de resbel să se reducă la jumătate, adică 8 milioane, un buget de resbel de 14 milioane este peste puterile noastre, și aci iarăși voi veni cu exemple din alte State.

Dacă calculăm în procente partea bugetului administrativ a diferite state europene, absorbită de armata de pământ, îmi pare rău să constat că suntem întâiul Stat după puternică Rusie.

Partea exprimată (în procente) a cheltuelilor
administrative absorbite de armata de pământ

38,50 Rusia	23,87 Suedia
37,20 România	22,85 Norvegia
35,00 Ungaria	22,36 Wirttemberg
31,57 Belgia	21,47 Portugalia
28,65 Italia	21,47 Danimarca
28,40 Franța	20,09 Bavaria
27,46 Austria	18,55 Spania
27,75 Prusia	18,04 Olanda
25,75 Anglia	14,95 Svițera

Nu văd de ce noi vom cheltui mai mult decât toate Statele cele mari ale Europei? Nu văd de ce numai noi să avem un buget militar care să rivalizeze cu bugetul Rusiei? Aceasta în capul meu cel puțin nu intră.

Dar să mergem mai departe?

Am mai citat odată, sunt acum șase ani, un calcul care a fost considerat de extravagant. Dar acel calcul nu era al meu, era al unui bărbat care ocupă o pozițiune foarte mare în știință, era un calcul al statisticului Block, una din cele mei mari autorități științifice de astăzi.

D. Block calculează că Statele cheltuesc 20 de ani pentru un soldat, pentru a-l pune în al 21-lea an să meargă la resbel, și că prin urmare înmulțind de 20 de ori bugetul armatei și împărțind această cifră cu numărul oamenilor care îi pot pune într'un moment dat în foc, se vede ce capital a pus o națiune într'un soldat. Iată dar această socoteală pentru noi în comparațiune cu câteva State Europene:

Tara	Bugetul armatei de 20 ori	Soldați gata de bătae	Capitalul repre- zentat printr'un soldat
Anglia	7.336 mil lei	497.000	17.000 lei
România	300	30.000	10.000
Rusia.	9.300	977.000	9.359
Franța	8.320	1.200.000	6.933
Prusia	4.980	900.000	5.533
Bavaria	602	157.000	3.834
Suedia	268	210.000	1.447
Svițera	130	202.000	640

Nu-mi pot închipui de ce noi trebuie să rivalizăm cu Anglita, cu unul din Statele cele mai bogate din lume, în privirea scumpetei unui soldat.

Dar se va zice: ce este de făcut cu bugetele armatei? Acei D-ni care se ocup de scința militară, să vină și să facă o organizare militară pentru țara noastră, astfel ca țara să o poată suporta, a împune țării niște sacrificii peste puterile ei, este a o îngloba în datorii, este a asvârli banii peste fereastră, în vânt. Nu voi vorbi de ceace lipsește armatei noastre, fie în puști, fie în cartușe, fie în cisme și în toate celelalte cari sunt de prima necesitate pentru o armată, dar voi spune numai atâta că, chiar acești 30.000 oameni puși în picior de resbel cum avem să-i punem în mișcare, să-i ducem în bătălie, când avem o datorie flotantă de 56.000.000 și când suntem dinainlea unui budget cu un deficit, care cu toate economiile și reducerile ce le facem, are să fie de 10.000.000 și în fine când tesaurul public este gol. Ași vrea să-mi arătați cum se va mișca această armată? De unde se vor lua bani? Căci, când armata este să se ducă în foc atunci trebuie bani mulți. Și nu știu pentru ce am pune-o în mișcare? Intr'o situațiune grea, dificilă, de astăzi, armata poate să ne încurce, să ne silească a face lucruri care nu avem să le facem, cari sunt contrarii intereselor noastre? Având o armată și mobilizând-o, caută să-i dai de treabă, mai ales și iată de ce? Că am cheltuit pentru dânsa 300.000.000 lei. Ii vom da de treabă și în împrejurările de față, vom face atunci un ce care este contrar politeței noastre tradiționale, contrar simțămintelor exprimate de ambele Corpuri Legiuitoare în repetate rânduri, în timp de jumătate de an.

Când vom reduce bugetele noastre la 35.700.000 maximum cheltuielilor de administrație având anuități de 50.000.000, vom putea echilibra budgetul cu venituri de 86.000.000.

Dacă nu vom face aceasta și în anul curent, atunci este zadarnic să se mai tipărească situațiuni financiare, este zadarnic să se țină compturi la ministerul de finanțel Puteți atunci să vă duceți să luați bani fără măsură de la contribuabili, să scoateți bani de unde se vor găsi fără socoteală, fără chibzuială, și puteți să-i cheltuiți iarăși fără socoteală, atunci este de prisos a se mai vota bugete, este de prisos să vină Corpurile Legiuitoare să-și piardă timpul studiind și votând necontenit la bugete, care se vor solda cu ruina țării. Atunci să închidem ochii și să mergem înainte orbește spre prăpastie. Dacă aceasta este o sistemă bună D-voastră veți judeca! Eu cred că este o sistemă rea și ne duce la slăbiciune și la ruină. Iar când vom fi slăbiți, din cauză că nu putem plăti datoriile noastre și vom putea subveni la cheltuielile budgetare, atunci vă rog să spuneți ce are să fie din această țară? Va fi pradă străinilor! Urmând pe calea aceasta ducem țara la piere! Înțeleg să avem armată dar s'o avem după puțința noastră. În politica externă să ne măsurăm iarăși după puterea noastră. Poate un Stat slab, mic, să fie în politica externă tot așa de sdravăn ca și un Stat mare când se reazămă pe drepturile sale cu demnitate, și pentru această demnitate nu are nevoie să cheltuiască peste măsură, peste puterile sale, pentru armată, căci de va cheltui, poate să ajungă la o lipsă, cum suntem noi astăzi, ca să nu poată să mai susțină armata aceea, pentru care a cheltuit atât de mult.

Am ajuns, D-lor, la capăt, și vă rog să-mi permiteți să mă rezum:

Resursele votate de țară în 1871 și după 1871 pentru a satisface noilor sarcini cari se crease, erau suficiente. Ele au fost indestulătoare pentru că n'a fost nici un fel de prevedere. S'a făcut politică externă, politică de alegeri, politică de călcarea legilor, dar numai o politică financiară înțeleaptă nu s'a făcut. Neprevederea este sigiliul acestor din urmă ani, și neprevederea aceasta a produs împrumuturile curentă și datorii la casa de depuneri și consemnațiuni și datoria flotantă de astăzi, care face un total de 110 milioane.

Dacă noi nu vom regula dar încetarea deficitelor, echilibrarea bugetului, dacă nu vom lua măsuri de îndreptare grabnice, dacă cu un cuvânt nu ne vom face datoria în aceste momente grave; cred că cu drept cuvânt memoria noastră va fi blestemată de toată țara.

Această ameliorațiune se așteaptă de guvern, această ameliorațiune trebuie să o căpătăm, de nu vom avea-o, nu avem nici dreptul de a avea un guvern reprezentativ și atunci să ne ducem acasă să ne plângem păcatele noastre, căci nu suntem în stare să avem energia necesară de a ne face datoria.

(*Monitorul Oficial* Nr. 29 din 8/20 Februarie 1877, p. 899—907.)

C. BUGETELE GENERALE ALE ROMÂNIEI PE ANII 1876 ȘI 1877

251

[București, 4 Martie 1875]

PROIECT DE LEGE

Pentru fixarea veniturilor și cheltuelilor statului pe anul 1876

TITLUL I

BUGETUL GENERAL

§ 1. Cheltuieli autorizate

Art. 1. Se deschide Miniștrilor credite pentru cheltuieli ordinare și extraordinare pe anul 1876, conform tabloului general al bugetelor aici anexate.

Aceste credite se aplică la datoria publică, lista civilă, dotațiunea Corpurilor legiuitoare, curtea de compturi și serviciile generale ale miniștrilor, astfel precum rezultă din bugetele speciale, constituind o sarcină pentru Stat, de lei 101.209.192, bani 48.

Art. 2. Creditele suplimentare și extraordinare ce guvernul va fi nevoit a-și deschide în cursul exercițiului anului 1876 vor fi mărginite la cifra de lei 1.000.000.

§. 2. Impozite și venituri autorizate

Art. 3. Contribuțiunile directe și indirecte, arenzile, chirii, emba-ticurile, taxele postale, telegrafice și ale căilor ferate, veniturile diverse și extraordinare anume trecute în bugetul veniturilor se vor împlini după legile speciale.

Prețul sărei geme destinată consumațiunei interioare se fixează la opt lei suta de chilograme.

Pentru export guvernul este autorizat a face asupra acestui preț reduceri convenite, conform dispozițiilor legii speciale a salinelor.

Prețul sărei de mare se fixează la patru lei suta de kilograme ori care ar fi destinațiunea ei.

Art. 4. Mijloacele pentru exercițiul anului 1875 se evaluează la suma de lei 89.834.527, bani 98, astfel cum s'a trecut în tabloul veniturilor.

§. 3. Evaluati a mijloacelor bugetului

Art. 5. După creditele și resursele acordate prin legea de față, rezultatul general al bugetului pe anul 1876, se resumă precum urmează :

Cheltuieli	101.209.192, bani	48.
Venituri	94.236.884, »	40.
Deficit	6.972.308, »	9.

Art. 6. Acest deficit se va acoperi prin intercalarea la venituri a nouilor resurse ce se vor aproba prin osebite legi.

Art. 7. Ministrul finanțelor este autorizat a cere pentru serviciul de tresorarie, bonuri de tezaur în limitele și conform prescripțiilor legii speciale asupra împrumuturilor provizorii.

Titlul II

VENITURI ȘI CHELTUELI PENTRU SERVICII SPECIALE

Art. 8. Veniturile și cheltuielile comitetului de lichidare, Casei de depuneri și consemnațiuni și ale comitetului pensiunilor se vor efectua conform bugetelor lor speciale.

Titlul III

SERVICIUL SPECIAL AL JUDEȚELOR

Art. 9. Pentru serviciul special al județelor se autoriză perceperea zecimilor votate de consiliile județene asupra principalului contribuțiilor directe, conform bugetelor lor aprobate de ministerul de interne și asemănat legii care regulează zecimile județene.

Titlul IV

SERVICIUL CAMERELOR DE COMERȚ

Art. 10. Pentru serviciul camerelor de comerț se autoriză conform legii speciale, perceperea unei zecimi asupra principalului taxelor de patente clasa I

și II și acelor fixe sau proporționale egali sau mai mari decât cele fixate pentru aceste clase.

TITLUL V

SERVICIUL COMUNELOR

Art. 11. Pentru serviciul comunelor se autoriză perceperea zecimilor votate și prevăzute în bugetele lor asupra principalului contribuțiilor directe, conform legii comunale și legilor speciale ale acelor contribuțiuni.

TITLUL VI

DISPOZIȚIUNI GENERALE

Art. 12. Orice contribuțiuni directe, orice taxe și venituri altele decât acele trecute în bugetul veniturilor și autorizate prin legea de față sub orice titlu și sub orice numiri s'ar împlini, sunt oprite formal sub pedeapsă pentru autoritatea care le-ar ordona, pentru funcționari care ar întocmi rolurile și tarifele și pentru acei care ar face împlinirea de a fi urmăriți conform legilor în vigoare.

Ministrul finanțelor,
G. Gr. Cantacuzino

[Bugetul general pe 1876, p. 2—4.]

252

RECAPITULAȚIUNE

La bugetul Ministerului Justiției pe exercițiul 1876

Nr. Capitol	Natura cheltuielilor	Total general	
		Lei	B
Partea I CHELTUIELI ORDINARE			
1	Administrațiunea centrală	123.080	—
2	Materialul general	170.000	—
3	Curtea de Casațiune	442.044	—
4	Curțile de apel	817.740	—
5	Tribunalele	2.061.144	—
6	Judecătorile de ocoale	193.416	—
	Total.....	3.806.424	—

Acest buget ce coprinde în total lei trei milioane opt sute șase mii patru sute douăzeci și patru, împreună cu legea bugetară, s'a votat de Adunarea deputaților, în ședința sa din 4 Martie anul 1875, și s'a adoptat cu majoritate de cincizeci și nouă voturi, contra a douăsprezece.

Președinte,
Dimitrie Ghica

Secretar,
Ștefan C. Fălcoianu

[Buget General 1876, Bugetul Min. Justiției, p. 3.]

253

RECAPITULAȚIA GENERALĂ

A. Bugetului Ministerului de Interne pe exercițiul anului 1876

Nr. Capito- lelor	Numirea serviciilor	Sumele	
		Lei	B.
Partea I CHELTUIELI ORDINARE			
I	Administrația centrală	230.370	—
II	Imprimeria Statului cu Monitorul	422.440	11
III	Poliția Capitalei	700.035	66
IV	Administrația județelor	2.004.600	—
V	Telegrafele și postele	3.190.220	—
VI	Penitenciarele	902.740	—
VII	Serviciul sanitar	625.990	—
		8.076.395	77
Partea II			
VIII	Cheltuielile extraordinare	332.981	50
		8.409.377	27

Acest buget, ce coprinde în total lei opt milioane, patru sute nouă mii, trei sute șaptezeci și șapte, bani douăzeci și șapte, împreună cu legea bugetară, s'a votat de Adunarea deputaților în ședința din 4 Martie anul 1875, și s'a adoptat cu majoritatea de șasezeci voturi, contra a unsprezece

Președinte,
Dimitrie Ghica

Secretar,
Șt. C. Fălcoianu

[Bugetul General 1876, Bugetul Ministerului de Interne, p. 3.]

MINISTERUL DE RESBEL
RECAPITULAȚIE GENERALĂ

Capitoli	Natura cheltuielilor	L e i	B.
R E C A P I T U L A Ț I E			
I	Administrația centrală	264.177	60
II	Staturile Majore	761.268	80
III	Școli.....	394.600	—
IV	Solda și accesorii	6.513.760	—
V	Flotila	299.000	—
VI	Spitalurile	617.604	65
VII	Armata teritorială	4.577.000	—
VIII	Echipamentul	980.000	—
IX	Încălzitul și luminatul	532.742	55
X	Furajul	772.406	40
XI	Remontarea	160.200	—
XII	Transporturi și misi	150.000	—
XIII	Solda de neactivitate	15.000	—
XIV	Concentrări anuale	150.000	—
XV	Materialul artileriei și genului	640.000	—
XVI	Anuitatea clădirilor	640.000	—
		17.467.760	
XVII	Pompieri.....	1.032.000	—
	Total general.....	18.499.760	

Prima unui voluntar înrolat pentru un an în armata permanentă sau doi în cea teritorială, care se varsă la casa de dotație a oastei conform art. 7 al. 2 din legea organizării armatei, se fixează la trei sute lei.

Acest buget ce cuprinde în total lei optsprezece milioane patru sute nouă zeci și nouă mii șapte sute șesezeci, împreună cu legea bugetară, s'a votat de Adunarea deputaților în ședința din 5 Martie anul 1875 și s'a adoptat cu majoritate de 51 voturi contra a 9.

Președinte,
Dimitrie Ghica

Secretari, Ștefan C. Fălcoianu
D. C. I. Codrescu

Acest buget s'a sancționat prin Înaltul Decret sub Nr 670 din 5 Aprilie 1875

[Bugetul Ministerului de Resbel, 1876, p. 3.]

MINISTERUL CULTELOR ȘI INSTRUCȚIUNII PUBLICE

RECAPITULAȚIA GENERALĂ

a bugetului cheltuielilor pe exercițiul anului 1876

Nr. Capi- tolelor	Natura cheltuielilor	Sumele		Observațiuni
		L e i	B.	
	Partea I			
	<i>Serviciul central</i>			
1	Administrația centrală	185.891	—	
2	Serviciul general al instrucțiunii	555.986	—	
3	„ „ „ cultelor.....	604.281	—	
	Partea II			
	<i>Serviciul Special al Instrucțiunii</i>			
4	Scoale comunale rurale	816.000	—	
5	„ primare urbane	1 344.000	—	
6	„ speciale	406.685	—	
7	„ secundare de fete	207.687	—	
8	Licee și gimnazii	739.113	—	
9	Seminariele	404.076	—	
10	Universitățile.....	440.078	—	
11	Stabilimente și depozite de cultură....	85.926	—	
12	Arhivele Statului	56.711	—	
13	Teatrele	33.408	—	
	Partea III			
	<i>Serviciul special al Cultelor</i>			
14	Eparhiale	417.941	—	
15	Cilnovii de monahi și monahii.....	987.256	—	
16	Monastirile.....	101.276	—	
17	Bisericile	661.908	—	
	Partea IV			
18	<i>Serviciul extraordinar</i>	176.997	—	
		8.225.223	—	
	Peste tot lei opt milioane, două sute douăzeci și cinci de mii, două sute douăzeci și trei.			

Acest buget ce cuprinde în total lei opt milioane două sute douăzeci și cinci de mii, două sute douăzeci și trei, împreună cu legea bugetară s'a votat de Adunarea Deputaților, în ședința din 5 Martie anul 1875, și s'au adoptat cu majoritate de cincizeci și șase voturi, contra a nouă

Președinte,
Dimitrie Ghica

Secretar,
Ștefan C. Fălcoianu

[Bugetul General 1876, Bugetul Min. Cultelor și Instrucțiunii Publice, p. 3.]

RECAPITULAȚIUNEA

Bugetului pentru cheltuielile Ministerului Comerțului și Lucrările Publice
pe exercițiul anului 1876

Numirea capitolelor	Lei	B.	Observații
BUDGETUL ORDINAR			
Capitolul I	222.500	—	
„ II	362.960	—	
„ III	70.000	—	
„ IV	212.832	—	
„ V	5.000	—	
„ VI	187.391	50	
„ VII	13.907	41	
„ VIII	265.845	—	
„ IX	1.460.500	—	
„ X	10.997	—	
„ XI	700.000	—	
„ XII	226.000	—	
„ XIII	8.000	—	
Totalul Bugetului ordinar	3.745.932	91	
BUDGETUL EXTRAORDINAR			
Capitolul I	500.000	—	
„ II	870.000	—	
„ III	5.000	—	
„ IV	10.000	—	
„ V	40.000	—	
„ VI	500.000	—	
Totalul Bugetului extraordinar	1.925.000	—	
RECAPITULAȚIUNE GENERALĂ			
Bugetul ordinar	3.745.932	91	
„ extraordinar	1.925.000	—	
Totalul general.....	5.670.932	91	

Acest Buget, ce cuprinde în total lei cinci milioane șase sute șaptezeci de mii, nouă sute treizeci și doi, bani nouăzeci și unu, s'a votat de Adunarea deputațiilor, împreună cu legea bugetară, în ședința din 6 Martie anul 1875, și s'a adoptat cu majoritate de 61 voturi contra a 10.

Președinte,
Dimitrie Ghica

Secretar,
Șt. C. Fălcoianu

[Bugetul General 1876, Bugetul Min. Comerțului și Lucrărilor Publice p. 3.]

RECAPITULAȚIUNE GENERALĂ

Ministerul Finanțelor

Natura serviciilor și a cheltuielilor		Lei	B.
BUDGETUL ORDINAR			
Partea	I Datoria publică.....	43.832.388	96
•	II Lista civilă, dotațiunile și cheltuielile Puterilor legiuitoare	1.796.462	19
•	III Curtea de compturi	269.315	—
•	IV Serviciul general al finanțelor.....	977.759	40
•	V Serviciul de tresorerie.....	1.015.180	—
•	VI Cheltuieli pentru administrația domeniilor și pădu- rilor Statului	1.944.747	—
•	VII Cheltuieli de regie, de percepere și pentru exploa- tarea veniturilor publice	2.105.300	—
•	VIII Cheltuieli de ordine, pe cât s'au încărcat veniturile respective.....	16.500	—
Totalul bugetului ordinar.....		51.957.632	55
BUDGETUL EXTRAORDINAR			
Partea	IX Cheltuieli extraordinare pentru exploatarea veniturilor publice	445.000	—
Totalul bugetului extraordinar.....		445.000	—
RECAPITULAȚIE GENERALĂ			
Budgetul ordinar		51.957.632	55
Budgetul extraordinar.....		445.000	—
Total.....		52.402.632	55

Acest buget ce cuprinde în total lei cincizeci și două milioane, patru sute mi-
șase sute treizeci și doi, bani cincizeci și cinci, s'a votat de Adunarea deputaților cu legea
bugetară în ședința din 4 Martie anul 1875 și s'a adoptat cu majoritate de 57 voturi
contra a 5.

Președinte,
Dimitrie Ghica

Secretar,
Ștefan C. Fălcoianu

Director: C. I. Codrescu

[Bugetul General 1876, Bugetul Ministerului Finanțelor, p. 3.]

RECAPITULAȚIUNE GENERALE
a Bugetului de cheltuieli al Ministeriului Afacerilor Straine pe exercițiul
anului 1876

Nr. Capitolelor	Natura serviciilor și a cheltuelilor	Lei	B
I	Administrațiunea centrale	134.129	25
II	Serviciul porturilor	41.647	38
III	Indemnizări de drum, port de scrisori și depeși telegrafice ale ministerului și ale agențiilor.....	15.000	—
IV	Cheltuieli diplomatice.....	150.000	—
V	Comisiunea internațională a Prutului.....	10.800	—
VI	Agențiile țării în străinătate	427.612	12
		779.188	75

Acest buget ce cuprinde în total lei șaptesuteșaptezece și nouă mii una sută optzeci și opt, bani șeptezeci și cinci, s'a votat de Adunarea deputaților în ședința din 6 Martie anul 1875, și s'a adoptat cu majoritate de cincizeci și trei voturi, contra a zece.

Președinte,
Dimitrie Ghica

Secretar,
Ștefan C. Fălcoianu

[Bugetul General 1876, Bugetul Min. Af. Ext., p. 3.]

RECAPITULAȚIE GENERALĂ

Nr.	Natura veniturilor	Lei	B
I	Contribuțiuni directe	28.638.601	83
II	Contribuțiuni indirecte	31.403.000	—
III	Domenie	20.295.542	7
IV	Postă, Telegraf și Drum de fer	3.520.000	—
V	Produsuri diverse	7.649.927	10
VI	Ratele bunurilor vândute	1.917.313	40
VII	Venituri extraordinare.....	812.500	—
		94.236.884	40

Acest buget, ce cuprinde, în total, lei nouăzeci și patru milioane, două sute treizeci și șase mii, opt sute optzeci și patru, bani patruzeci, împreună cu legea bugetară și bugetele speciale de cheltuieli pe anul 1876 s'a votat de Adunarea deputaților, în ședința din 6 Martie anul 1875, și s'a adoptat cu majoritate de cincizeci și șapte voturi, contra a zece,

Președinte,
Dimitrie Ghica

Secretar,
Șt.C. Fălcoianu

[Bugetul General 1876, Bugetul Veniturilor, p. 2—4, 9.]

TABLOU GENERAL
al *Budgetului d Exercițiul anului 1877*

Venituri	Lei	B.	Cheltueli	Lei	B.
Contribuțiuni directe	24.210.000	—	Datoria publică.....	44.926.144	40
Contribuțiuni indirecte ...	28.127.000	—	Consiliul miniștrilor	28.208	—
Venituri domeniale.....	17.013.208	—	Ministerul de interne	6.732.422	—
Poșta, telegraf și căi ferate	7.452.147	—	Ministerul de externe	656.368	90
Produsuri diverse	2.411.929	—	Ministerul de justiție	3.345.472	—
Produse din vânzări de bonuri ale Statului ...	1.790.000	—	Ministerul de culte.....	8.001.131	35
			Ministerul de resbel	13.571.344	85
			Ministerul lucrărilor publice	3.723.884	65
			Ministerul de finanțe	6.281.929	19
			Pentru deschiderea de cre-		
			dite suplimentare 200.000	400.000	—
			Idem extraordinare 200.000	400.000	—
	81.004.284	—		87.666.905	34

B a l a n ț a

Venituri	81.004.284	—
Cheltueli	87.666.905	34
Deficit.....	6.662.621	34

Această lege, împreună cu tabloul general al veniturilor și cheltuelilor Statului, pe exercițiul 1877, s'a votat de Adunarea deputaților, în ședința din 28 Februarie 1877, și s'a adoptat cu majoritate de 61 voturi, contra 3.

Președinte,
C. A. Rosetti

Secretar,
Ion Lățescu

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul Statului și publicată prin Monitorul oficial.

Dată în București, la 28 Februarie 1877.

Carol

Ministru secretar de Stat la
departamentul de justiție,
I. Cămpineanu

Ministru secretar de Stat la departa-
mentul finanțelor, ad-interim,
I. C. Brătianu

[*Monitorul Oficial* Nr. 47 din 1/13 Martie 1877.]

Anexa I la doc. Nr. 260

TABLOU GENERAL

AL BUGETULUI DE CHELTUELI PE EXERCITIUL 1877

Natura serviciilor și cheltuelilor	Credite dupe bugetul exer- cițiului 1877	Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877	Analogia pe 2 luni din credi- tele bugetului 1876, conform legilor din 4 Ianuar și 4 Febr. 1877	Totalul cre- ditelor buge- tare pe 1877	Observațiuni			
<i>Consiliul Miniștrilor</i>								
Cheftulcii de repres. președint. consi- liului de miniștri	8.888	7.406	68	1.981	32	9.388	—	In suma de lei 1.981 — 32 intră și lei 500 cheltueli de trăsură ale secretarului general
Personalul cancelarii	18.120	15.100	—	4.860	—	19.960	—	
Spese de birou, lemne, etc.	1.200	—	—	—	—	1.200	—	
Total general	28.208	22.506	68	6.841	32	30.548	—	
<i>Ministerul de Interne</i>								
Personalul administrației centrale	95.820	79.850	—	20.380	—	100.230	—	Analogia pentru lunile Ianu- arie și Februarie, este mai re- dusă cu lei 2.970 reprezentând retribuțiunile și spesele perso- nului statistic care s'a pus la cap. 9 § 1 art. 1.
Articole de cancelarie	2.400	2.000	—	2.520	—	2.520	—	Cheltueli fixe lunare.
Cartonat și broșatul imprimatelor ..	2.000	—	—	—	—	2.000	—	
Încălzirea	1.400	—	—	—	—	1.400	—	
Iluminat, repar. de mobile etc.	3.000	—	—	—	—	3.000	—	
Comisia de revizuire a recruțiilor	10.000	—	—	—	—	10.000	—	
Diurne deosebitelor comisii	2.000	—	—	—	—	2.000	—	
Mentținerea ordinii publice	30.000	25.000	—	11.790	—	36.790	—	Suma de lei 11.790 este ordo- nanțată în lunile Ianuarie și Februarie și este mai mică cu lei 4.878 bani 66 de cât ana- logia după bugetul pe 1867
Personalul poliției capitalei	193.320	161.100	—	36.720	—	197.820	—	
Spese și iluminat	1.440	1.200	—	789	32	1.983	32	Cheltueli fixe lunare.
„ „ comisii	2.400	2.000	—	616	66	2.616	66	Idem
Încălzit	3.500	—	—	—	—	3.500	—	
Asigurarea edific. de incendiu	221	—	—	—	—	221	—	
Chiri de localuri	28.200	—	—	—	—	28.200	—	
Mobile și reparația lor	500	—	—	—	—	500	—	
Mici reparații localurilor	2.500	—	—	—	—	2.500	—	
Curățirea privatelor	500	—	—	—	—	500	—	
Subvenția pentru întreținerea sergenților	170.134	—	—	—	—	170.134	—	
Personalul prefecturilor și spese	596.040	496.700	—	122.706	—	619.406	66	Analogia pe 2 luni pentru per- sonalul prefecturilor după bu- getul 1876 (cap. 4 §. 2 art. 1) lei 3.966 bani 66.
Personalul subprefecturilor	915.240	—	—	—	—	915.240	—	
Personalul și spese a 6 polițiilor de orașe ..	135.900	113.250	—	24.115	—	137.365	—	
Spesele subprefecturilor	30.240	—	—	—	—	30.240	—	
Idem Poliției Iași	2.800	2.333	33	469	32	2.802	65	Cheltueli fixe lunare.
Încălzitul poliției Iași	1.150	—	—	—	—	1.150	—	
Pensii și recompense răniților în lupte	3.000	—	—	—	—	3.000	—	
Întreținerea sergenților din Iași	54.264	—	—	—	—	54.264	—	
Personalul telegrafo-poștal	1.761.440	1.467.866	60	293.800	—	1.761.666	60	
Spese de cancelarie	34.000	28.333	33	5.833	32	34.166	65	Cheltueli fixe lunare.
Încălzirea	18.000	—	—	—	—	18.000	—	
Chiri de localuri	65.000	—	—	—	—	65.000	—	
Mobile și reparația lor	3.000	—	—	—	—	3.000	—	
Reparația linilor și întreținerea aparata- telor	35.000	—	—	—	—	35.000	—	
Montarea și întreținerea plielor	10.000	—	—	—	—	10.000	—	
Roluri de hârtie și hârtie chimică	2.000	—	—	—	—	2.000	—	
Împachetarea și transportarea materia- lului	1.000	—	—	—	—	1.000	—	
Subvenția antrep. de poste	630.000	—	—	—	—	630.000	—	
Cuții de scrisori cumpene etc.	5.000	—	—	—	—	5.000	—	
Cheltueli neprevăzute	1.000	—	—	—	—	1.000	—	
Personalul penitenciarelor	169.560	141.300	—	34.490	—	175.790	—	
Întreținerea arestanților	550.000	—	—	—	—	550.000	—	
Cheftulcii de inspecții, de cancelarii etc..	25.000	—	—	—	—	25.000	—	
Chiri	7.400	—	—	—	—	7.400	—	
Reparația stabilimentului central	7.500	—	—	—	—	7.500	—	
Întreținerea atelierelor	20.000	—	—	—	—	20.000	—	
Cheftulcii neprevăzute	1.000	—	—	—	—	1.000	—	

424

425

(urmare)

Natura serviciilor și cheltuelilor	Credite dupe bugetul exer- ciului 1877	Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877	Analogia pe 2 luni din credi- tele bugetului 1876, conform legilor din 4 Ianuar. și 4 Febr. 1877	Totalul cre- ditelor buge- tare pe 1877	Observațiuni
<i>Ministerul de Interne (urmare)</i>					
Asigurare de incendiu	5.173	—	—	5.173	Suma de lei 41.910 corespunde la analogia pe 3 luni după bugetul 1876, căci noa lege pentru organizarea serviciului sanitar s'a promulgat la 31 Martie. (Vezi Monitorul Ofi- cial din 1877 Nr. 71). Chel- tueli fixe lunare.
Personalul serviciului sanitar.....	48.300	36.225	41.910	78.125	
Spese de cancelarie	960	800	240	1.040	Din acest credit se vor resti- tui și taxele încasate în anul 1876. (Vezi legea promulgată prin Monitorul Nr. 76 din 1877).
Încălzitul	740	—	—	740	
Subvenția efor. spit. civile pentru osp Mărcuța	129.200	—	—	129.200	
Subvenția * * * asilul Elena Doamna	74.000	—	—	74.000	
Subvenția epitr. sf. Spiridon din Iași ..	124.000	—	—	124.000	
Diurne juriului concursurilor	6.000	—	—	6.000	
Mobile și reparația lor	500	—	—	500	
Analize chimice	2.000	—	—	2.000	
Restituirile taxelor telegrafice	350.000	—	—	350.000	
Diurne profes. școlilor telegrafice	2.400	—	—	2.400	
Personalul imprimeriei și moultorului	181.720	151.433	33	184.306	
Hărțile de tipar la monitor	57.000	—	—	57.000	
Spese de cancelarie	600	—	—	600	
Încălzitul	600	—	—	600	
Mici reparații	200	—	—	200	
Spese de cancelaria imprimeriei	1.000	—	—	1.000	
Hărțile și cartoane	70.000	—	—	70.000	
Cerneală de tipar	2.000	—	—	2.000	
Lemne și carbuni	7.000	—	—	7.000	
Iluminatul atelierelor	2.500	—	—	2.500	
Material de turnătorie.....	2.500	—	—	2.500	
Diferite unelte, reparația mașinilor etc. .	2.500	—	—	2.500	
„ obiecte atelierului de cules litere	200	—	—	200	
Plata lucrătorilor mobili	7.000	—	—	7.000	
Legatul cărților didactice	2.000	—	—	2.000	
Reparații de local și mobile	1.000	—	—	1.000	
Asigurare de incendiu a obiectelor impr- meriei	2.260	—	—	2.260	
Personalul oficiului statistic	14.700	12.250	2.970	15.220	
Abonamente la jurnale străine, cărți, etc.	500	—	—	500	
Cheltuieli după bugetul exercițiului 1876 pe temeiul art. 3 din legea pentru fi- xarea veniturilor și cheltuielilor exerci- țiului 1877.					
Tratamentul personalului a 31 polițiilor de orașe				103.860	
Spese de cancelarie				5.580	
Total general	6.732.422			6.922.921	19
<i>Ministerul de Externe</i>					
Personalul administrației centrale	100.080	83.400	17.800	101.200	
Oamenii de serviciu	10.800	9.000	2.460	11.460	
Spese de cancelarie	2.400	—	—	2.400	
Biblioteca	3.000	—	—	3.000	
Reparații localului ministerului.....	700	—	—	770	
Hărțile, registre etc.	2.000	—	—	2.000	
Lemne	1.400	—	—	1.400	
Asigurarea edificiului	120	—	—	120	
Întreținerea grădinii	300	—	—	300	
Porturi, personal	25.760	21.300	6.240	27.540	
Spese porturilor B.G.I.G.	888	48	—	888	48
Spese portului Severin	88	80	74	148	
Chiria porturilor Galați Brăila	1.540	74	—	1.540	74
Încălzit și luminat port. Brăila, Galați, Isuall	666	66	—	666	66
„ „ celelalte porturi	222	22	—	222	22
Indemnitate de druni, poste, telegraf, etc	15.000	—	—	15.000	
Chiria porturilor Galați Brăila	1.540	74	—	1.540	74
Încălzit și luminat port. Brăila, Galați, Isuall	666	66	—	666	66
„ „ celelalte porturi	222	22	—	222	22
Indemnitate de druni, poste, telegraf, etc	15.000	—	—	15.000	

(urmare)

Natura serviciilor și cheltuielilor	Credite dupe bugetul exer- citiului 1877	Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877	Analogia pe 2 luni din credi- tele bugetului 1876 conform legilor din 4 Ianuar. și 4 Febr. 1877	Totalul cre- ditelor buge- tare pe 1877	Observațiuni
<i>Ministerul de Externe (urmare)</i>					
Cheltuieli diplomatice	100.000		—	100.000	
Diurna coms. român la coms. Interna- țională a Prutului	2.000	—	—	2.000	
Personalul agenției din Constanti- nopoli	60.000		—	60.000	
Cheltuieli de reprezentare	20.000	16.666	66	21.666	66
Chiria	19.100	—	—	19.100	
Mill	1.185	—	—	1.185	
Spese de cancelarie	740	—	—	740	
Iluminatul și încălzitul	1.600	—	—	1.600	
Cheltuieli pentru trimiterea alocațiilor Agențiile Paris, Londra, Iesi	1.026	—	—	1.026	
Personalul agenției din Berlin	33.000	27.500	—	33.000	
Cheltuieli de reprezentare	10.000	8.333	33	10.850	
Chiria localului	10.000	—	—	10.000	
Cheltuieli de transmiterea alocațiilor ..	530	—	—	530	
Personalul agenției din Roma	33.000	27.500	—	33.000	
Cheltuieli de reprezentare	10.000	8.333	33	10.850	
Cheltuieli de transmiterea alocațiilor ..	430	—	—	430	
Personalul agenției din Berlin	27.000	22.500	—	27.000	
Cheltuieli de reprezentare	10.000	8.333	33	10.850	
Chiria localului	10.000	—	—	10.000	
Cheltuieli de transmiterea alocațiilor ..	470	—	—	470	
Personalul agenției din Viena	30.600	25.500	—	31.000	
Cheltuieli de reprezentare	10.000	8.333	33	10.850	
Chiria localului	10.000	—	—	10.000	
Cheltuieli de transmiterea alocațiilor ..	506	—	—	506	
Personalul agenției din St. Petersburg ..	27.000	22.500	—	27.000	
Cheltuieli de reprezentare	18.000	15.000	—	18.666	67
Chiria localului	10.000	—	—	10.000	
Cheltuieli de transmiterea alocațiilor ..	550	—	—	550	
Personalul agenției din Belgrad	23.820	19.850	—	23.820	
Cheltuieli de reprezentare	6.000	5.000	—	6.333	33
Chiria localului	4.700	—	—	4.700	
Cheltuieli de transmiterea alocațiilor ..	345	—	—	345	
Total general	656.368	90		666.654	76
<i>Ministerul Justiției</i>					
Personalul administrației centrale	85.680	71.400	—	87.740	
Iluminat	240	—	—	240	
Mobile	300	—	—	300	
Încălzit	1.200	—	—	1.200	
Spese de cancelarie	1.800	—	—	1.800	
Biblioteca	240	—	—	240	
Imprimarea bugetelor, registre etc	200	—	—	200	
Cheltuieli de inspecții	1.000	—	—	1.000	
Progoane pentru Instruc. criminală	90.000	—	—	90.000	
Faceri de registre	10.000	—	—	10.000	
Încălzitul	10.000	—	—	10.000	
Reparații de locale și mobilier	8.000	—	—	8.000	
Personalul curții de casație	378.732	315.610	—	385.134	
Spese de cancelarie	2.000	—	—	2.000	
Chiria localului	19.100	—	—	19.100	
Personalul curților de apel	696.204	522.153	—	714.738	
Spese de cancelarie	7.080	5.900	—	7.180	
Chiria localului curții București	4.800	—	—	4.800	
Personalul tribunalelor	1.797.180	1.497.650	—	1.797.550	
Material	37.800	31.500	—	37.660	
Personalul judecătorilor de pace	180.876	—	—	180.876	
Spese de cancelarie	6.540	—	—	6.540	
Încălzitul	6.500	—	—	6.500	
Total general	3.345.472			3.372.798	

Modificările legii organice s'a
pus în aplicare deodată cu
promulgarea bugetului (1
Martie).

Suma de lei 192.585 este pe
trei luni după bugetul anului
1876, căci legea de reducere
în personalul curților de apel
s'a promulgat la 1 Aprilie (Vezi
Monitorul Oficial No. 72).

430

431

Natura serviciilor și cheltuielilor	Credite dupe bugetul exercițiului pe 1877	Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877	Analogia pe 2 luni din credi- tele bugetului 1876 conform legilor din 4 Ianuar. și 4 Febr. 1877	Totalul cre- ditelor buge- tare pe 1877	Observațiuni		
<i>Ministerul Cultelor</i>							
Personalul administrației centrale	121.620	—	113.350	—	25.708 50	139.058 50	Suma de lei 113. 50, analogia pe 10 luni din alocația pe 1877 se compune din 10 12 a sumei din bugetul pe 1877 plus 12.000 lei diurnele consiliului permanent de instrucțiune pe 10 luni conform art. 3 din legea bugetară nefiind votată noua lege a instrucțiunii publice.
Spesele consiliului permanent de instrucție	300	—	—	—	—	300	
Spese ministerului și St. Sinod	2.000	—	—	—	—	2.000	
Abonamente la jurnale	200	—	—	—	—	200	
Hârtie pentru imprimate	4.000	—	—	—	—	4.000	
Reparația mobilierului	300	—	—	—	—	300	
Iluminatul localului	360	—	—	—	—	360	
Cheltuieli de inspecție	7.000	—	2.500	—	10.000	12.500	Suma de lei 7.000 creditul anului 1877, se compune din lei 3.000 prevăzuți în buget și lei 4.000 în tabloul modificător anexat la buget. Suma de lei 10.000 se compune din 6.000, analogia pe lunele Ianuarie și Februarie 1877 dupe bugetul anului 1876, iar lei 4.000 cei adăogați prin tabloul modificător anexasat la bugetul anului 1877.
Plata de epistole	300	—	—	—	—	300	
Cheltuieli extraordinare	3.000	—	—	—	—	3.000	
Retribuția a 16 revizori școlari	76.800	—	64.000	—	15.395 82	79.395 82	
Medicii internatelor	3.600	—	3.000	—	748	3.748	
Dotarea școalelor primare	20.000	—	—	—	—	20.000	
„ „ secundare	15.000	—	—	—	—	15.000	
Premii școlare	10.000	—	—	—	—	10.000	
Ceremonii școlare	500	—	—	—	—	500	
Încălzitul localului ministerului și școal. secundare	78.800	—	—	—	—	78.800	
Chirii de locale de școle	70.888	—	—	—	—	70.888	
Reparații localurilor școalelor	20.000	—	—	—	—	20.000	
Mobile școalelor secundare	10.000	—	—	—	—	10.000	
Asigurări contra incendiului	6.250	—	—	—	—	6.250	
Asigurare a edificiului teatrului	7.479	—	—	—	—	7.479	
Medicamente pentru infermerii	5.000	—	—	—	—	5.000	
Premii pentru elaborarea de cărți didactice	15.000	—	—	—	—	15.000	
Stipendii pentru străinătate	81.767	—	—	—	—	81.767	
Burse din fondul Poteca	6.100	—	—	—	—	6.110	
Idem elevilor școalelor de bele-arte	6.000	—	—	—	—	6.000	
Publicarea documentelor istorice	—	—	—	—	3.166 66	3.166 66	Această cheltuială s'a suprimat prin tabloul modificător anexat la bugetul anului 1877, rezervându-se analogia cuvenită pentru lunile Ianuarie și Februarie dupe bugetul anului 1876.
Subvenția școalelor normale	44.000	—	—	—	—	44.000	
„ „ din Turcia	20.000	—	—	—	—	20.000	
Cumpărătoare de cărți didactice idem.	1.000	—	—	—	—	1.000	
Subvenția școlii luterane din București	3.000	—	—	—	—	3.000	
Subvenția episcopiei catolice din Iași ..	3.000	—	—	—	—	3.000	
„ societăților de cultură	18.500	—	—	—	—	18.500	
„ școlii Săvoiu din Târgul-Jiu ..	3.700	—	—	—	—	3.700	
„ școlii române din Brașov ..	23.500	—	—	—	—	23.500	
„ societății constructori români ..	3.000	—	—	—	—	3.000	
„ grădinei botanice (Fătu) din Iași	2.000	—	—	—	—	2.000	
Diurne St. Sinod	15.000	—	—	—	—	15.000	
Retribuția protoierilor	93.600	—	78.000	—	15.960	93.960	
Spese de cancelarie protoierilor	3.024	—	—	—	—	3.024	
Dotarea bisericilor	3.000	—	—	—	—	3.000	
Întreținere a orologiilor de la biserici. .	1.480	—	—	—	—	1.480	

Natura serviciilor și cheltuielilor	Credite dupe bugetul exercițiului 1877	Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877	Analogia pe 2 luni din creditele bugetului pe 1876, conform legilor din 4 Ianuar. și 4 Febr. 1877	Totalul creditelor bugetare pe 1877	Observațiuni
<i>Ministerul Cultelor (urmare) *</i>					
Asigurarea edificlelor eclesiastice	1.500	—	—	1.500	—
Ceremonii religioase	2.000	—	—	2.000	—
Reparațiunile anuale de monastiri și biserici	70.000	—	—	70.000	—
Ajutoare la dispoziția Măriei Sale Domnitorului	14.800	—	—	14.800	—
Pensii mensuale	268.000	—	—	268.000	—
Ajutoare din fondul unor monastiri ..	12.932	—	—	12.932	—
Subvenția diferitelor capele	66.018	—	—	66.018	—
Retribuția învățătorilor comunelor rurale	892.000	743.333	33	895.333	33
Retribuția școalelor primare urbane ..	1.336.600	1.113.833	33	1.332.433	33
Spese idem idem	32.400	—	—	32.400	—
Personalul școalelor pedagogice	56.340	46.950	—	54.362	—
Material idem	94.072	78.393	34	90.003	—
Inflințarea unei școale normale în T. Severin	15.000	—	—	15.000	—
Idem idem în Ismail ..	15.000	—	—	15.000	—
Personalul școalelor de bele-arte	33.768	—	—	33.768	—
Material idem	4.320	—	—	4.320	—
Personalul școalelor de muzică	101.968	84.973	33	97.507	33
					Suma adăugată prin legea din 10 Iulie 1876 pentru școala de muzică din Iași, s'a calculat cu analogie pe lună.
Materialul școalelor de muzică	1.500	1.250	—	1.414	32
Personalul școalelor comerciale	49.604	—	—	49.604	—
Spese idem idem	700	—	—	700	—
Inflințarea unei școale comerciale în Craiova	10.000	—	—	10.000	—
Personalul școalelor de farmacie	17.160	—	—	17.160	—
Material idem	5.040	—	—	5.040	—
Personalul școalei de veterinari	18.780	15.650	—	15.650	—
					Această școală până la 1 Martie, data promulgării bugetului pe 1877, s'a plătit de ministerul de resbură în bugetul căruia făcea parte.
Material idem	7.072	5.893	33	5.893	33
Subvenția școalei gregoriane de mașini din Iași	8.000	—	—	8.000	—
Inflințarea unei școale de meserii în Vrancea	12.000	—	—	12.000	—
Personalul școalelor secundare de fete ..	29.688	24.740	—	28.676	—
Spese școalelor secundare de fete	4.000	—	—	4.000	—
Internatele de fete, personal	101.394	84.495	—	100.952	—
Idem material	79.270	65.058	33	78.070	67
					Analogia pentru primele două luni ale anului 1877 s'a făcut asupra sumei de lei 70.865 plus lei 1.200 din suma de lei 4.150 încuviințată prin tabloul modificator anexat la buget. Suma de lei 79.270 se compune: lei 78.070 creditul prevăzut în buget și lei 1.200 cei notați mai sus.
Licee și gimnasii, personal	765.208	637.673	33	745.793	15
Duplicarea clasei I, la 4 licee	11.000	—	—	11.000	—
Material	81.867	65.764	16	78.771	32
					Analogia pentru primele două luni ale anului 1877 s'a făcut asupra sumei de lei 60.343 plus lei 2.950 din suma de lei 4.150 încuviințată prin tabloul modificator anexat la buget. Suma de lei 81.867 se compune din lei 78.917 creditul prevăzut în buget și lei 2.950 notați mai sus.
Personalul seminarelor	252.976	210.813	34	254.732	—
Spese idem	89.310	74.425	—	88.206	16
Personalul universităților	423.216	352.680	—	419.345	—
Material idem	45.840	38.200	—	41.323	32
Personalul stabilimentului de cultură ..	17.228	14.356	67	16.938	67
Material idem	10.200	8.500	—	10.033	33
Personalul muzeelor de antichități	5.764	—	—	5.764	—

(urmare)

Natura serviciilor și cheltuielilor		Credite de pe bugetul exercițiului 1877	Analogie pe 10 luni din creditele pe 1877		Analogia pe 3 luni din creditele bugetului 1876, conform legilor din 4 Ianuar. și 4 Febr. 1877		Totalul creditelor bugetare pe 1877	Observațiuni
<i>Ministerul Cultelor (urmare)</i>								
	Material idem	1.420	—	—	—	—	1.420	—
	Personalul museului de științe naturale	6.074	—	—	—	—	6.074	—
	Material	2.000	—	—	—	—	2.200	—
	Personalul plnacotecilor	3.216	—	—	—	—	3.216	—
	Material idem	5.000	—	—	—	—	5.000	—
	Personalul cabinetului de fiscală și chimie	9.252	—	7.710	—	1.476	9.186	—
	Material	8.000	—	—	—	—	8.000	—
	Personalul arhivelor	43.955	—	36.629	16	6.505	43.134	32
	Material idem	6.020	—	5.016	67	893	5.910	—
	Personalul eparchiilor	401.324	—	—	—	—	401.324	—
	Spese idem	16.620	—	—	—	—	16.620	—
	Personalul chinovilor	67.564	—	56.303	33	13.272	69.575	33
	Material idem	735.289	—	612.740	84	137.088	749.829	—
	Personalul monastriilor	41.016	—	34.180	—	8.638	42.818	—
	Material idem	23.679	—	19.732	50	4.625	24.358	32
	Personalul bisericilor	564.086	—	470.071	66	99.771	569.842	66
	Material idem	53.760	—	44.800	—	9.260	54.060	—
	Serviciul extraordinar	139.043	—	—	—	—	139.043	35
	Total general	8.001.131	35				8.005.341	35
<i>Ministerul de Resbel</i>								
	Personalul administrației centrale	138.500	—	115.416	68	27.429	142.846	28
	Material	44.200	—	—	—	—	44.200	—
	Stat majorul domnesc	32.065	—	26.720	84	6.936	33.657	64
	Stat majorul general	185.790	—	154.825	—	30.879	185.704	80
	Justiția militară	63.185	—	52.654	17	10.577	63.231	77
	Intendența	86.760	—	72.300	—	18.552	90.852	—
	Școala fiilor de militari	106.000	—	88.333	34	23.500	111.833	34
	Școala de infanterie și cavalerie	77.200	—	64.333	33	17.333	81.666	66
	Școala de subofițeri	10.560	—	8.800	—	4.100	12.900	—
	Școala specială de cavalerie	—	—	—	—	10.107	10.107	33
	„ veterinară	—	—	—	—	4.171	4.171	82
	Jandarmeria	192.784	—	160.653	34	33.333	193.986	66
	Vânătorii	557.960	—	464.966	68	—	464.966	68
	Infanteria	2.231.320	—	1.859.433	34	634.000	2.493.433	34
	Cavaleria	523.954	—	436.628	34	102.500	539.128	34
	Artileria	1.126.709	—	938.924	18	166.588	1.105.513	6
	Geniu	255.320	—	212.766	68	54.413	267.179	88
	Trope de administrație	258.600	—	215.500	—	63.166	278.666	66
	Dorobanți	2.354.737	—	1.962.280	84	392.618	2.354.899	—
	Călărași	948.400	—	790.333	34	240.500	1.030.833	34
	Flotila, personal	190.200	—	158.500	—	31.945	190.445	—
	„ material	30.000	—	—	—	—	30.000	—
	Spitale, personal	200.799	—	167.332	50	41.385	208.717	70
	„ material	165.000	—	—	—	—	165.000	—
	Pompieri personal	607.935	—	506.612	50	170.166	676.779	16
	„ material	15.000	—	12.500	—	—	12.500	—
	Echipament	600.000	—	—	—	—	600.000	—
	Prime de echipare	15.000	—	—	—	—	15.000	—
	Încălzit și iluminat	300.000	—	—	—	—	300.000	—
	Încălzit. școlii veterinare	—	—	—	—	200	200	—
	Furaj	980.000	—	—	—	—	980.000	—
	Pășunarea cailor călărașilor	50.000	—	—	—	—	50.000	—
	Remontarea	42.000	—	—	—	—	42.000	—
	Indemnitate pentru pierderi de cai ..	18.000	—	—	—	—	18.000	—
	Transporturi și misii	100.000	—	—	—	—	100.000	—
	Solde de neactivitate	40.000	—	—	—	—	40.000	—
	Materialul artileriei	150.000	—	—	—	—	150.000	—
	Materialul genului	200.000	—	—	—	—	200.000	—
	Concentrarea dorobanților în serviciu ad ministrativ	20.000	—	16.666	67	—	16.666	67
	Concentrarea dorobanților la instrucție ..	150.000	—	—	—	—	150.000	—
	Concentrarea călărașilor în serviciu ad ministrativ	50.000	—	41.666	67	—	41.666	67
	Concentrarea călărașilor la instrucție ..	100.000	—	—	—	—	100.000	—
	Construcții militare	353.366	85	—	—	—	353.366	85
	Total general	13.571.344	85				13.950.120	65

(urmare)

Natura serviciilor și cheltuielilor	Credite de pe bugetul exercițiului 1877	Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877	Analogia pe 2 luni din creditele bugetului 1876, conform legilor din 4 Ianuar. și 4 Febr. 1877	Totalul creditelor bugetare pe 1877	Observațiuni
<i>Ministerul Lucrărilor Publice</i>					
Personalul administrației centrale	93.720	78.100	18.460	96.560	
„ consiliul tehnic	40.800	34.000	8.090	42.090	
„ oamenii de serviciu	8.580	7.150	1.290	8.440	
Material	7.320	—	—	7.320	
Retribuțiunea inginerilor și conductorilor	162.120	135.100	44.250	179.350	
Material	6.400	—	83	6.483	33
					Suma de lei 83,33 este chiria pe lunile Ianuarie și Februarie a localului circumscriptiei 4.
Cheltuieli de transport și diurne	40.000	33.333	11.666	45.000	—
					Cheltuieli fixe lunare și în parte eventuale.
Subvenția elevilor ingineri în străinătate.	30.000	—	—	30.000	
Personalul controlului și poliției căilor ferate	35.520	29.600	4.126	33.726	66
Material	600	500	200	700	—
Personalul serviciului superior al liniilor.	47.160	39.300	6.600	45.900	—
Material	650	—	—	650	—
Personalul serviciului administrativ și polițienesc	49.680	41.400	8.540	49.940	—
Material	3.340	—	—	3.340	—
Transport și diurne	16.240	—	600	16.840	—
					Pe lunile Ianuarie și Februarie 1877. Ing. secs. 2, 3 și 4, a avut diurne de câte 200 lei pe lună
Personalul liniei Ploești-Predeal	112.013	93.344	9.333	102.678	5
Material	2.550	—	—	2.550	—
Personalul școlii de agricultură	34.860	29.050	7.034	36.084	—
„ „ „ ferme	5.760	4.700	1.260	6.060	—
„ „ „ pomologie	1.800	1.500	800	2.300	—
Materialul școlii de agricultură	20.894	—	—	20.894	—
„ „ „ ferme	4.500	—	—	4.500	—
„ „ „ pomologie	5.000	—	—	5.000	—
Personalul școlii de meserie	21.540	17.950	3.586	21.536	67
Material	27.033	—	—	27.033	40
Personalul școlii de instrumente din Iași	33.312	27.760	6.212	33.972	—
Materialul școlii de instrum. din Iași...	42.505	—	—	42.505	50
Asigurarea localului	580	—	—	580	—
Personalul liniei București-Giurgiu	256.836	214.030	45.196	259.226	—
Lucrători cu ziua și indemnități	73.600	61.333	10.104	71.438	29
Material pentru gare și stații	36.563	—	—	36.563	—
Material liniei și tracțiunii	185.360	—	—	185.360	—
Cumpărare de locomotive	196.000	—	—	196.000	—
Cheltuieli neprevăzute	5.300	—	—	5.300	—
Personalul liniei Iași-Ungheni	81.600	68.000	10.340	78.340	—
Lucrători cu ziua	8.000	—	—	8.000	—
Material pentru gare și stații	8.900	—	—	8.900	—
					Reducerea sumei de lei 5.000 făcută la votarea bugetului s'a aplicat la capitolul 7 art. 2, 4 și 5.
Material liniei și tracțiunii	70.500	—	—	70.500	—
Cheltuieli neprevăzute și diverse	2.000	—	—	2.000	—
Lucrări de poduri și șosele contractate.	290.000	—	—	290.000	—
Personalul căilor naționale	142.980	119.150	75.000	194.150	—
Lucrători cu ziua	77.020	—	—	77.020	—
Întreținere a șoselelor	441.000	—	—	441.000	—
Întreținerea lucrărilor de artă existente.	100.000	—	—	100.000	—
Apărări contra inundațiilor	8.997	7.497	1.832	9.330	39
Ultima anuitate a vagoanelor acționa-	500.000	—	—	500.000	—
rilor	384.750	—	—	384.750	—
A treia anuitate pentru măsuri și greutăți					
Cheltuieli pe lunile Ianuarie și Februarie					
1877, dupe bugetul anului 1876, supri-					
mate în bugetul anului 1877.					
Personalul școlii de poduri și șosele ..	—	—	11.760	11.760	—
Material idem	—	—	1.900	1.900	—
Personalul grădiniilor publice	—	—	3.719	3.719	50
Material idem	—	—	5.000	5.000	—
Iluminatul Cișmigiuului	—	—	583	583	33
Total general	3.723.884	65		3.812.874	12

436

437

Natura serviciilor și cheltuielilor	Credite dupe bugetul exercițiului 1877	Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877	Analogia pe 2 luni din creditele bugetului 1876, conform legilor din 4 Ianuar. și 4 Febr. 1877	Totalul creditelor bugetare pe 1877	Observațiuni
<i>Ministerul Finanțelor</i>					
Lista civilă	1.185.185	19	—	1.185.185	19
Personalul și materialul Senatului	104.884	—	—	104.884	—
Diurna a 157 Deputați pentru 90 zile ..	252.055	—	—	252.055	—
Retribuții impiegaților Adunării.....	176.438	147.031	64	178.335	30
Spese de cancelarie	5.000	—	—	5.000	—
Încălzitul localului	2.000	—	—	2.000	—
Abonamente la jurnale	1.000	—	—	1.000	—
Progoane M Sale, D lor Senatori și Deputați	40.000	—	—	40.000	—
Curtea de Compturi, personal	249.540	—	—	249.540	—
• • • spese de cancelarie	1.800	1.500	—	2.200	—
• • • încălzirea localului	1.400	—	700	1.400	—
• • • chiria	10.575	—	—	10.575	—
• • • mobilier	500	—	—	500	—
Personalul administrației centrale a finanțelor	362.532	287.004	50	387.407	83
					Suma de lei 100.403 bani 33, este analogia pe două luni și jumătate după bugetul anului 1876, fiindcă noua lege a organizării Ministerului s'a promulgat la 15 Martie 1877, (Monitorul Nr. 62 din 1877)
Spese de cancelarie, idem, cu abonament	4.080	3.400	—	5.200	—
Cheltuieli mărunte.....	4.000	—	—	4.000	—
Material pentru presa autografă	370	—	1.800	370	—
Cumpărătoare de cărți	500	—	—	500	—
Încălzit	4.200	—	—	4.200	—
Ecleraj	1.600	—	—	1.600	—
Mobile și reparația lor	200	—	—	200	—
Uvrieri atelierului de timbre	20.400	—	—	20.400	—
Spese, idem idem cu abonament	2.040	1.700	—	2.300	—
Cheltuieli diverse	1.000	—	600	1.000	—
Restituirea de taxe ce s'ar constata rau încasate	20.000	—	—	20.000	—
Hârtie, imprimate, etc.	60.000	—	—	60.000	—
Aprovisionarea de hartie pentru timbre.	62.000	—	—	62.000	—
Confecționarea de mărci postale în țeară.	2.000	—	—	2.000	—
Personalul și materialul comitetului Rural și Domenial	49.800	—	—	49.800	—
Personalul și materialul oțelului de monedă	5.300	—	—	5.300	—
Cheltuieli preparatorii pentru baterea monezii de argint	3.000	—	—	3.000	—
Diurna comisar. guvernului la Societ. Cred. Fonciar	12.000	—	—	12.000	—
Retribuția casierilor generali	587.280	489.400	—	605.860	—
Spese de cancelarie idem	23.760	19.800	—	26.400	—
Încălzirea localului	10.000	—	116.460	10.000	—
Chirii idem.....	28.000	—	6.600	28.000	—
Mobilier	7.000	—	—	7.000	—
Progoane în serviciul administrației finanțelor.....	10.000	—	—	10.000	—
Personalul exterior al vămilor	606.240	479.940	50	637.402	50
					Suma de lei 157.462 bani 50 este analogia pe două luni și jumătate după bugetul anului 1876, căci noua lege de organizare s'a promulgat la 15 Martie. (Vezi Monitorul Nr. 62, din 1877). Reducerile făcute prin legea de la 23 Decemb. 1876 și 23 Iulie 1876, nu diminuează cifra totală a bugetului 1876 cu privire la analogia pentru cele 2 luni și jumătate ale anului 1877, căci acele reduceri nu s'au făcut prin suprimări de cheltuieli, ci prin neaplicarea legii vamale în primele două trimestre ale anului 1876.
Diurna esperților	3.000	—	—	3.000	—
Spese de cancelarie biourilor vamale ..	8.280	6.900	—	8.820	—

Natura serviciilor și cheltuielilor	Credite de pe bugetul exercițiului 1877	Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877	Analogia pe 2 luni din creditele bugetului 1876, conform legilor din 4 Ianuar. și 4 Febr. 1877	Totalul creditelor bugetare pe 1877	Observațiuni
<i>Ministerul Finanțelor (urmare)</i>					
Încălzirea idem	9.000	—	—	9.000	—
Chirii	14.000	—	—	14.000	—
Reparații de mobilier și mobile noi ..	3.000	—	—	3.000	—
Case de fer	2.000	—	—	2.000	—
Sfoara cu sârmă și plumburi	12.000	—	—	12.000	—
Întreținerea și repararea mașinilor de cântărit etc.	3.000	—	—	3.000	—
Prime doveditorilor de contrabande ..	12.000	—	—	12.000	—
Cheltuieli mărunte	4.000	—	—	4.000	—
Plata măsurilor și greutateilor predate de D. Lemaître și Bergman peste contract	30.000	—	—	30.000	—
Retribuția personalului salinelor	193.200	161.000	44.350	205.350	—
Spese de cancelarie	2.400	2.000	400	2.400	—
Combustibile pentru încălzire	3.000	—	—	3.000	—
Chirii și embaticuri	9.000	—	—	9.000	—
Reparații și rețineri de mobilere	1.000	—	—	1.000	—
Întreținerea și reparația mașinilor	200	—	—	200	—
Cheltuieli pentru estragerea sărei	400.000	—	—	400.000	—
Subvenții și răspunderi diverse	15.000	—	—	15.000	—
Contribuțiuni muncitorilor și pasnicilor	40.000	—	—	40.000	—
Cheltuieli mărunte	10.000	—	—	10.000	—
Confecționarea diplomelor de naturali saște	700	—	—	700	—
Restituiri de taxe judecătorești	5.000	—	—	5.000	—
Ameliorări în exploatarea salinelor	70.000	—	—	70.000	—
Cheltuieli neprevăzute și restituiri de sumi rău încasate	7.000	—	—	7.000	—
Personalul Administrației Domeniilor ..	214.680	178.900	35.900	214.800	—
Spese de cancelarie	2.400	2.000	666	2.666	66
Cheltuieli mărunte și reparații de mobile.	1.000	—	—	1.000	—
Îluminare și încălzire	2.000	—	—	2.000	—
Cumpărătoare de hârtie	2.000	—	—	2.000	—
Cheltuieli de transport în serviciul Domeniilor	10.000	—	—	10.000	—
Retrib. avocaților apăr. Domeniilor ..	257.160	214.300	48.360	262.660	—
Retribuția inginerilor	105.600	88.000	17.433	105.433	32
• personalul silvic	201.340	167.783	38.316	206.100	66
• intenșionilor și oamenilor de serv.	3.840	3.200	1.000	4.200	—
• pădurarilor și pasnic. de hotare ..	277.800	—	—	277.800	—
Întreținerea și remontarea palatului din București	20.000	—	—	20.000	—
Repar. constr. și întreț. Palatului din Iași	10.000	—	—	10.000	—
Reparația bunurilor Statului	10.000	—	—	10.000	—
Cheltuieli de procedură	10.000	—	—	10.000	—
Cumpărare de instrumente și cărți	1.000	—	—	1.000	—
Datori de plată pentru procese pierdute	300.000	—	—	300.000	—
Restituiri de garanții încasate la tesaur	10.000	—	—	10.000	—
Măsurătoarea și amenajarea pădurilor	48.650	—	—	48.650	—
Delimitări și alegeri de hotare	20.000	—	—	20.000	—
Total general	6.281.929	19		6.386.394	80
<i>Datoria Publică</i>					
Datoria către Poartă	908.000	—	—	908.000	—
Cheltuieli pentru efectuarea plății	6.000	—	—	6.000	—
Procente și amortismente împrumutului Stern	2.062.200	—	—	2.062.200	—
Comision asupra anuității	10.311	—	—	10.311	—
Cheltuieli de schimb	40.000	—	—	40.000	—
Anuitatea împrumutului Oppenheim ..	3.047.660	—	—	3.047.660	—
Comision de 1/2 la sută	15.238	30	—	15.238	30
Cheltuieli de schimb	75.000	—	—	75.000	—
Capital și procente la depos. județ. de peste Milcov	10.000	—	—	10.000	—
Anuitatea împrumutului de 78 milioane	8.000.000	—	—	8.000.000	—
Renta 5 la sută	2.230.000	—	—	2.230.000	—
Cheltuieli de schimb, etc.	50.000	—	—	50.000	—
Procente de 7 ¹ / ₂ la sută la împrumutul casei de depuneri de lei 9.985.320	748.900	—	—	748.900	—
Construc. podurilor de fer	1.443.274	—	—	1.443.274	—

(urmare)

Natura serviciilor și cheltuielilor	Credite dupe bugetul exer- cițiului 1877	Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877	Analogia pe 2 luni din credi- tele bugetului 1876, conform legilor din 4 Ianuar. și 4 Febr. 1877	Totalul cre- ditelor buge- tare pe 1877	Observațiuni
<i>Datoria Publică (urmare)</i>					
Calea ferată Iași-Ungheni	452.425	85	—	452.425	85
Procente garantate societ. acționarilor ..	18.609.750	—	—	18.609.750	82
Idem Suceava, Roman-Iași-Botoșani ..	3.857.025	82	—	3.857.025	82
Procente la bonurile de tesaur ce Statul va face în cursul anului	200.000	—	—	200.000	—
Procente la bonurile de tesaur după legea de 2 Mai 1876	900.000	—	—	900.000	—
Rente către spitalul Chișinău	185	19	—	185	19
„ „ „ Nijnu	185	19	—	185	19
„ „ „ Sf. Spiridon	185	19	—	185	19
Subvenția către mănăstirea Sf. Spiridon „ pentru întreț. ospiciului Galata ..	7.777	78	—	7.777	78
Embaticul bisericii Stejarul	18.518	88	—	18.518	88
Renta municip. Ismail pentru dreptul de pescuit în bălțile oraș. Ismail	370	37	—	370	37
Renta municip. Ismail pentru dreptul de pescuit în bălțile oraș. Ismail	2.177	78	—	2.177	78
Procente D-nei Maria Hristescu	253	20	—	253	20
Procente instit. Elisabeta	370	—	—	370	—
Subvenția casei pensiilor	1.851.851	85	—	1.851.851	85
Ajutoare viagere etc.	378.484	—	—	378.484	—
Total general	44.926.144	40	—	44.926.144	40

177

Anexa II la doc. Nr. 260

TABLOU RECAPITULATIV

DE SITUAȚIUNEA BUGETULUI DE CHELTUELI PE ANUI 1877

113

Nr.	Ministeriile	Credite dupe bugetul votat de Adunare		Modificări după legile din 4 Ianuarie și 4 Februarie 1877 și art. 3 din legea de la 1 Martie 1877		Creditele ce rămân pentru exercițiul 1877		Observațiuni
				Adaoase	Scăderi			
1	Consiliul de miniștri	28.208	—	2.340		30.548	—	
2	Ministerul de Interne	6.732.422	—	190.499	19	6.922.921	19	
3	„ „ Externe	656.368	90	10.285	86	666.654	76	
4	„ „ Justiție	3.345.472		27.326		3.372.798	—	
5	„ „ Culte	8.001.131	35	4.210	20	8.005.341	55	
6	„ „ Resbel	13.571.344	85	378.775	80	13.950.120	65	
7	„ „ Lucrări publice	3.723.884	65	88.989	47	3.812.874	28	
8	„ „ Finanțe	6.281.929	19	104.465	61	6.386.394	10	
9	Datoria publică	44.926.144	40	—		44.926.144	40	
	Total general	87.266.905	34	806.892	13	88.073.797	47	

[Bugetul General 1877. p. 306.]

D. DOCUMENTE PRIVIND MIȘCAREA REVOLUȚIONARĂ DIN ROMÂNIA (1871 – 1880)

1. DOCUMENTE DATATE

261

Tulcea, 30 August 1874

Scumpe Doctor,

Predați scrisoarea alăturată lui Iacob. Nikolai Maikov a primit-o ieri sau alaltăieri, rugându-mă s'o transmit la Iași. Această scrisoare o trimit neterminată: metal inferior nu există. În chestiunea lui Boniface n'am făcut nimic. Stau toată ziua acasă, căci doctorul nu-mi permite să ies. Am păcătuțit la Brăila și Dumnezeu m'a pedepsit. Am întrebuițat iodoform pentru 2 franci. Despre Pavel am știri. Trăiește și e sănătos. Aștept cu nerăbdare pe S. și pe francez. Situația la noi este cea veche. Mi se propune funcția de inginer hotarnic, aproape de Galați cu leafa de 200—400 de franci pe lună. Astăzi voi vorbi cu inginerul și peste câteva zile voi fi probabil la Galați.

Aflați dela Iacob ce cărți a luat din Tulcea și scrieți sau rugați-l pe el să-mi scrie.

Cu o cordială strângere de mână:

al dumneavoastră Vanica

Era cât pe aci să uit cu totul: cereți d-rului Franchevici chinină și trimeteți-ne-o, căci toți ai noștri sunt bolnavi de friguri.

Pe Andreiev îl cheamă tovarășii ¹⁾ [mai departe urmează cifru].

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

262

Iași, 26 Septemvrie 1874

Iubit Prieten,

Vă cer mii de scuze de a nu vă fi scris pentru a vă da detalii asupra treburilor noastre; sunt foarte ocupat cu bacalaureatul pe care aș vrea să-l

¹⁾ Adăugat cu creion.

trec și să sfârșesc cu acest chin. Iată dragul meu, vă trimit adresa pe care mi-o cereți.

20 Moray Road Follington
Park Holloway London N.

Primiți vă rog salutările mele prietenești și mă încredințez amabilei D-voastră amintiri, rugându-vă a-mi da vești de ori și unde vă veți afla: vă strâng mâna din toată inima și rămân al D-voastră prieten sincer

George I. Sionu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

263

Ploești, 6 Octombrie 1879 [1874 ?]

Scumpe cetățene,

Am aflat dela prietenul nostru Zamfir despre înființarea ziarului nostru popular. Dorind să fiu de folos cauzei și să-mi întrebunțez timpul liber exercitându-mi pana, m'am gândit să scriu o serie de corespondențe asupra Elveției, istoriei, instituțiilor sale, asupra vieții sociale și politice a locuitorilor săi etc. etc. și mă adresez dv. pentru a vă întreba dacă un astfel de studiu ar fi potrivit, pentru ziarul vostru și dacă l'ați tipări.

Cum cred că voi pleca în curând, mă voi sili să termin schițele înainte de plecare. N'ar apărea decât în 3 numere ale ziarului. Dacă totuși n'ar fi gata înainte de a pleca, vă voi trimite sfârșitul dela Odesa. În tot cazul, dacă puteți să le plasați, puteți conta pe punctualitatea mea.

Cred că un astfel de studiu asupra Elveției, sub formă de « causerii » ar putea interesa pe cititorii voștri.

Vă rog să aveți bunătatea de a-mi răspunde dacă trebuie să le scriu (bine înțeles că redacția va trebui să le traducă). În caz afirmativ, mi-ar plăcea să știu numele ziarului și care ar fi cititorii probabili: muncitori, țărani sau oameni ceva mai culți.

Ajuns în Rusia, ași putea de asemenea să scriu, dacă o doriți și numai în cazul când aceasta v'ar fi cu adevărat util, niște corespondențe sau articole tratând despre chestiunile populare.

Dacă mă ofer este de înțeles că o fac fără nicio pretenție și pentru a fi de folos, făcând totodată exercițiu. Așa că-mi puteți răspunde pe șleau. Dacă m'am adresat dv., am făcut-o pentru că nu știu cine e redactor șef și nici nu cunosc pe nimeni altul.

Salutare și solidaritate

Arnold Christen

P. S. Dacă-mi răspundeți, puteți să-mi răspundeți în limba germană, dacă preferați, sau prin mijlocirea prietenului nostru *Costică* sau *Arbore*.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

264

Cedar Vale Howard Co. Kans., 23 Noembrie 1874

Am primit scrisoarea dumatăle din 24 Octombrie, Sudzilovski, acum trei zile. Mă folosesc de primele clipe libere pentru ați răspunde tot atât de conștiințios și sincer, așa cum mi-ai scris și Dumneata.

Sunt foarte bucuros că d-ta ai înțeles foarte just ideea în numele căreia lucrăm aici. Pentru a te alătura însă nouă trebuie să ne cunoști mai întâi de toate personal, trebuie să cunoști convingerile noastre, viața noastră și ca să-ți dău măcar o noțiune superficială despre aceasta, mă voi strădui să-ți arăt pe scurt trăsăturile noastre caracteristice.

Noi nu avem nimic cu ce asemui convingerile noastre (ceva asemuitor nu există și nici nu poate exista), noi căutăm armonie în caractere, noi căutăm oameni care ar putea să învețe împreună cu noi. Ori această ultimă calitate vine adesea în contradicție flagrantă cu asemănarea de concepții. Eu de pildă, locuiesc deja de cinci ani și probabil voi locui tot timpul împreună cu bătrînul Brix, un spiritualist, în timp ce Manstad care este mult mai apropiat de convingerile mele, nu a putut să se împace cu mine.

Se înțelege că locuind împreună câțiva ani nu s'a putut să nu ne formăm anumite concepții asupra calității necesare pentru acel care intră în rândurile noastre și asupra condițiilor pe care trebuie să le îndeplinească.

In primul rând trebuie să fi răbdător, nu trebuie să vezi în convingerile adversarului ceva josnic sau ofensator pentru tine — ci dimpotrivă să vezi în ele cea mai bună școală pentru autoeducație. Acesta nu este un extras din scriptură ci o condiție serioasă pentru că vei avea aici ocazia să vezi multe lucruri ciudate și noi pentru dumneata.

In al doilea rând cuvântul nu trebuie să vină în contradicție cu fapta. Oamenii care vorbesc una și fac alta, nu pot fi oameni plăcuți pentru că astfel sunt ori fățarnici ori copii, lipsiți de capacitatea să se controleze și să se transforme... Una din micile consecințe ale acestei mari condiții este: să te debarasezi de obiceiul dăunător și imoral de acumă. În timp ce una din rezultatele primei condiții este recunoșterea drepturilor minorității...

Noi negăm despotismul majorității când discutăm problemele noastre, noi ne străduim să nu ne batem unul pe altul cu boturile, ci ne străduim să ne convingem reciproc. Hotărîrea unanimă este idealul nostru spre care tindem și numai pentru chestiunile care nu îngăduie amânări mai lungi, admitem majoritatea de 3/4.

In al treilea rând oamenii care intră, aici trebuie să știe că comuna este o singură familie și că înăuntrul ei nu trebuie să existe despărțituri. Nu numai educația tuturor copiilor în comună dar și însăși procreația se află sub controlul comunei, care poate să spună un veto pentru procrearea copiilor, fie din cauza condițiilor financiare slabe, fie din cauza sănătății șubrede a părinților.

Aceste idei nu sunt noi, astăzi toți părinții rezonabili le înfăptuiesc într-o măsură mai mare sau mai mică. Este clar că comuna devenind un părinte colectiv trebuie să ia asupra sa atribuțiile proprii părinților.

Trebuie remarcat că acest control nu atentează câtuși de puțin libertatea de al iubi și de a trăi cu cine-ți place. Această uniune însă trebuie să fie — 1. bazată pe liberul consimțământ, — 2. cunoscută comunei și — 3. oamenii care intră în această uniune să declare că sunt hotărâți să se supună comunei, în cazul când aceasta ar pronunța un veto în ceea ce privește procrearea copiilor.

Este inutil să mai spunem că copiii vor fi educați sub supravegherea unor educatori speciali aleși, iar părinții vor avea influența asupra educației numai pe calea prin care influențează mersul tuturor celorlalte treburi: adică prin schimburi de păreri la mitinguri, prin critism etc.

Mâna nu mai merge deloc. Tare vreau să dorm...

Până mâine.....

Eri am lucrat mult și aseară tare am vrut să dorm.

Astăzi (deși s'a făcut seară) mă simt mult mai treaz și pot continua mai bine cele începute. Am recitat scrisoarea. E scrisă cam palid, totuși îți redă just cerințele noastre esențiale pe care le punem celor cari ni se alătură. Se înțelege, că d-ta odată sosit aici vei vedea că viața noastră este oarecum originală din multe puncte de vedere: astfel noi folosim pentru deplasări transporturile de două ori pe zi, folosim « Gramam brad » (pâine din făină neagră de grâu), nu bem ceai și cafea, tot.

.....

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

265

Geneva, 25 Noembrie 1874

Dragă prietene

Duminică am avut adunarea cercului ziarului, la care am citit scrisoarea ta, în care propui înființarea ziarului raznocinților. Cu toții nu puteam fi de acord cu propunerea ta. În primul rând pentru că definiția largă pe care o dai tu raznocințului nu îngăduie să se stabilească programul ziarului. În al doilea rând, Iavrov și poate Tcaciov, vor edita asemenea ziare, așa că și fără noi vor fi destule ziare de acest fel.

În al treilea rând cercul din Rusia cere o revistă pentru popor și nu pentru raznocinți.

Nu uita că după tine raznocineț este și studentul și dascălul și seminaristul și felcerul. Acestea sunt motivele principale ale respingerii propunerii tale.

Te-ai văzut cu Cleacico? Ai început munca? Îți voi scrie mai amănunțit altă dată. Transmite-i lui Lavrov și altora că li s'au trimis 8 numere din « La Commune » pentru care trebuie să trimită bani, 8 franci pe adresa Le Français.

Manuscrisele Congresului Internațional le-am primit săptămâna aceasta, le voi expedia imediat redacției revistei « Vperiod ».

Aștept scrisoarea și manuscrisul promis.

Îți strâng mâna
colega Goldenberg.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

266

CĂTRE PĂRTIZANII COMUNEI

După trei ani de impilare, de masacre, reacțiunea vede că teroarea încetează de a fi un mijloc de guvernare în mâinile sale slăbite.

După trei ani de putere absolută, învingătorii Comunei văd că Națiunea, recăpătându-și puțin câte puțin viața și conștiința, scapă din strânsoarea lor.

Uniți împotriva Revoluției dar desbinați între ei, ei slăbesc prin violențele lor și scad prin neînțelegerile lor puterea de luptă, care e singura speranță a menținerii privilegiilor lor.

Intr'o societate în care, cu fiecare zi, dispar condițiile care i-au adus imperiul, burghezia se silește în van să le facă să mai dăinuiască; visând la lucrarea imposibilă de a opri cursul vremii, ea vrea să imobilizeze în prezent sau să retrogradeze în trecut o nație pe care Revoluția o mână înainte.

Mandatarii acestei burghezii, acest stat-major al reacțiunii instalat la Versailles, par să nu aibă altă menire decât aceea de a manifesta, prin incapacitatea lor politică, decăderea ei și, prin neputința lor, de a-i grăbi prăbușirea. Unii doresc un rege, alții un împărat; ceilalți camuflează sub numele de Republică forma perfecționată a înrobirii pe care vor s'o impună poporului.

Dar oricare ar fi sfârșitul tentativelor dela Versailles, monarhie ori Republică burgheză, rezultatul va fi același: căderea Versaille-ului și revanșa Comunei.

Căci ajungem la unul din acele momente istorice mari, la una din marile crize în care poporul, pe când pare că s'a scufundat în mizeriile sale și că se înțelenește în moarte, își reia cu mai mare tărie mersul său revoluționar.

Victoria nu va fi prețul unei singure zile de luptă: bătălia va reîncepe și învingătorii vor trebui să țină seama de învinși.

Această situație creează noi îndatoriri pentru proscriși. În fața destrămării crescânde a forțelor reacționare, în fața posibilității unei acțiuni mai eficace, nu ajunge numai să se mențină integritatea Proscripțiunii, apărând-o împotriva atacurilor polițiste, ci e vorba să ne unim sforțările cu cele ale partizanilor Comunei din toată Franța pentru a elibera pe cei dintre ai noștri, căzuți în mâinile inamicului și pentru a pregăti revanșa.

Ne pare deci că a sosit ceasul pentru cei ce trăiesc în ilegalitate, de a se afirma, de a se declara.

Este tocmai ceea ce face astăzi grupul: *Comuna revoluționară*.

Căci este timpul să se recunoască între ei acei care, ateii, comuniști, revoluționari, concepând în același fel Revoluția cu scopul și mijloacele sale, vor să reînceapă lupta; și, pentru această luptă decisivă, să reconstitue partidul Revoluției, partidul Comunei.

Suntem *Atei* pentru că omul nu va fi niciodată liber atâta vreme cât nu va fi gonit pe Dumnezeu din inteligența și judecata sa.

Produsă de viziunea necunoscutului, creată de ignoranță, exploatată prin intrigă și îndurată din imbecilitate, această noțiune monstruoasă a unei ființe, a unui principiu în afară de lume și de om, formează urzala tuturor mizeriilor în care s'a sbătut omenirea și constituie principalul obstacol în calea eliberării sale. Atâta timp cât viziunea mistică a divinității va întuneca omenirea, omul nu va putea nici cunoaște, nici poseda; în locul științei și fericirii, el nu va avea decât sclavia mizeriei și a ignoranței.

Pe baza acestei idei a unei ființe în afară de lume și care o conduce, s'au produs toate formele de înrobire morală și socială: religiile, despotismele, clasele, înrobiri sub care omenirea geme și sângerează.

A expulza pe Dumnezeu din domeniul cunoașterii, din societate, este o lege pentru om, dacă vrea să ajungă la știință, dacă vrea să înfăptuiască scopul Revoluției.

Această eroare generatoare a tuturor celorlalte trebuie renegată căci printr'însa omul este supus, înlănțuit, exploatat și martirizat din veac în veac.

Comuna să scape pe veci omenirea de acest spectru al mizeriilor trecute, de această cauză a mizeriilor prezente.

În sânul Comunei nu există loc pentru preot: orice manifestare, orice organizație religioasă, trebuie să fie interzisă.

Suntem *Comuniști* pentru că vrem ca pământul cu toate bogățiile lui naturale să nu mai fie acaparate numai de câțiva, ci să aparțină Comunității. Pentru că noi vrem ca, liberi de orice împilare, stăpâni în sfârșit pe toate mijloacele de producție: pământ, fabrici etc., muncitorii să facă din această lume un loc de bunăstare și nu de mizerie.

Astăzi ca și altădată, majoritatea oamenilor este condamnată să muncească pentru întreținerea și plăcerile unui număr mic de supraveghetori și de stăpâni.

Ca ultimă expresie a tuturor formelor de robie, dominația burgheză a scos la iveală exploatarea muncii dintre vălurile mistice care o ascundeau: guverne, religii, familie, legi, instituții ale trecutului ca și ale prezentului, s'au arătat în sfârșit, în această societate redusă la simplii termeni de capitaliști și de salariați — ca instrumente de impilare cu ajutorul cărora burghezia își menține dominația și stăpânește Proletariatul.

Dijmuind pentru a-și mări bogățiile, tot supra-produsul muncii, capitalistul nu lasă muncitorului decât numai cât îi trebuie ca să nă moară de foame.

Menținut cu forța în acest infern al producției capitaliste, al proprietății, s'ar părea că muncitorul nu ar putea să-și rupă lanțurile.

Dar proletariatul a ajuns în sfârșit să-și dea seama de el însuși: el știe că poartă în sine elementele societății noi, știe că eliberarea sa va fi răsplata isbândeii sale asupra burgheziei și că, odată ce această clasă va fi doborâtă, clasele vor fi desființate și scopul Revoluției, atins.

Noi suntem Comuniști pentru că vrem să ajungem la acest scop fără a ne opri la jumătăți de măsură, compromisuri care amânând victoria, sunt o prelungire a sclaviei.

Distrugeând proprietatea individuală, Comunismul dăruiește una câte una, toate instituțiile al căror pivot îl constituie proprietatea. Gonit din proprietatea sa unde, ca într'o fortăreață, își are garnizoana împreună cu familia sa, bogătaşul nu va mai găsi azil pentru egoismul și privilegiile sale. Prin desființarea claselor, vor dispărea toate instituțiile de impilare a individului și a grupului, al căror singur rost era menținerea claselor, înrobirea muncitorului de către stăpânii săi.

Invățământul pus la îndemâna tuturor, va da acea egalitate intelectuală fără de care orice egalitate materială rămâne fără de folos.

Nu vor mai fi salariați, victime ale mizeriei, ale lipsei de solidaritate, ale concurenței: ci va fi o uniune între muncitori, egali între ei, care își vor împărți munca între ei, pentru a obține cea mai mare dezvoltare a Comunității, cea mai mare bună stare pentru fiecare. Căci fiecare cetățean va găsi cea mai mare libertate, cea mai mare dezvoltare a individualității sale în cea mai mare dezvoltare a Comunității.

Această stare va fi răsplata luptei și noi vrem să ducem această luptă fără compromis, nici întreruperi, până la distrugerea burgheziei, până la triumful definitiv.

Suntem Comuniști, pentru că Comunismul este negarea cea mai radicală a societății pe care vrem s'o răsturnăm și afirmarea cea mai netă a societății ce voim să întemeiem.

Pentru că, doctrină a egalității sociale, ea este mai mult decât orice doctrină, negarea dominației burgheze, afirmarea Revoluției. Pentru că, în lupta sa împo-

triva burgheziei, Proletariatul găsește în Comunism expresia intereselor sale, regula acțiunii sale.

Suntem *Revoluționari*, sau altfel zis partizani ai Comunei, pentru că noi, voinde isbânda, vrem și mijloacele necesare. Pentru că înțelegând condițiile de luptă și vrând să le îndeplinim, vrem cea mai puternică organizație de luptă, coaliția eforturilor, nu împrăștierea, ci centralizarea lor.

Suntem revoluționari pentru că, pentru a înlăptui scopul Revoluției, noi vrem să răsturnăm prin forță o societate care se menține prin forță. Pentru că știm că slăbiciunea, ca și legalitatea, omoară revoluțiile, iar energia le salvează. Pentru că recunoaștem că trebuie să cucerim această putere politică pe care burghezia o păstrează cu gelozie, pentru menținerea privilegiilor sale. Pentru că într'o perioadă revoluționară în care instituțiile societății actuale vor trebui secerate, dictatura proletariatului va trebui instaurată și menținută până când nu vor mai exista, în lumea eliberată, decât cățănenii egali între ei ai societății celei noi.

Revoluția, care e mișcarea către o lume nouă de dreptate și egalitate, poartă în ea însăși propria sa lege și tot ce se opune trimfului său trebuie să fie zdrobit.

Suntem revoluționari și vrem Comuna, pentru că vedem în Comuna viitoare, ca și în cele dela 1793 și dela 1871, nu încercarea egoistă a unui oraș, ci Revoluția triumfătoare în țara întreagă: Republica comunizantă. Căci Comuna este Proletariatul revoluționar înarmat cu dictatura, pentru spulberarea privilegiilor, zdrobirea burgheziei.

Comuna este forma militantă a Revoluției sociale. Este Revoluția în picioare, stăpânindu-și inamicii. Comuna este perioada revoluționară din care va ieși societatea cea nouă.

Comuna, nu trebuie s'o uităm — noi cei care am primit sarcina amintirii și răzbunării celor asasinați — mai este și revanșa.

În marea bătălie care s'a angajat între burghezie și Proletariat, între societatea actuală și Revoluție, cele două tabere sunt bine definite: nu poate să existe confuzie decât pentru imbecili sau trădători.

De o parte, toate partidele burgheze: legitimiștii, orleaniștii, bonapartiștii, republicanii conservatori sau radicali; de cealaltă parte, partidul Comunei, partidul Revoluției — lumea veche împotriva celei noi.

Viața a și părăsit câteva din aceste forme ale trecutului, iar varietățile monarhice se rezumă la urma urmei, la imundul bonapartism.

Cât privește partidele care ar vrea, sub numele de republică conservatoare ori radicală, să imobilizeze societatea în exploatarea continuă a poporului de către burghezie, direct, fără intermediarul regal, radicali sau conservatori, ei diferă mai mult prin etichetă decât prin conținut; mai curând decât ideoi

deosebite, ei reprezintă etapele pe care burghezia le va parcurge înainte de a găsi în victoria poporului, ruina sa definitivă.

Prefăcându-se că cred în înșlăciunca sufragiului univrsal ei ar vrea să convingă poporul să accepte acest mod de măsluire periodică a Revoluției; ar vrea să vadă partidul Revoluției intrând în ordinea legală a societății burgheze, și prin aceasta chiar, încetând de a mai exista, iar minoritatea revoluționară să abdice în fața opiniei de mijloc și falsificate a majorităților supuse tuturor influențelor ignoranței și privilegiului.

Radicalii vor fi ultimii apărători ai lumii burgheze pe moarte; în jurul lor se vor aduna toți reprezentanții trecutului ca să dea ultima bătălie împotriva Revoluției. Sfârșitul radicalilor va fi sfârșitul burgheziei.

De abia ieșiți din masacrele Comunei, să amintim celor ce-ar vrea poate să uite, că stânga versailleză, nu mai puțin ca dreapta, a comandat masacrul din Paris și că armata călăilor a primit felicitări și dela unii și dela alții. Versaillesii de dreapta și versaillezii de stânga, trebuie să fie la fel de urâți de popor: căci radicalii și iezuiții se înțeleg întotdeauna împotriva lui.

Deci nu poate fi nicio eroare și orice compromis, orice alianță cu radicalii trebuie să fie socotită ca trădare.

Mai aproape de noi, oscilând între cele două tabere sau chiar rătăciți printre rândurile noastre, întâlnim oameni a căror prietenie, mai primejdioasă chiar decât dușmănia, ar amâna la infinit victoria poporului, dacă acesta ar urma sfaturile lor, s'ar lăsa înșelat de iluziile lor.

Limitând mai mult sau mai puțin mijloacele de luptă numai la cele ale luptei economice, ei predică în diferite grade, abținerea dela lupta armată, dela lupta politică.

Ridicând la rangul de teorie desorganizarea forțelor populare, ei par — în fața burgheziei armate — atunci când e vorba de a concentra toate eforturile pentru o bătălie finală — să nu vrea altceva decât să organizeze înfrângerea și să expună poporul desarmat, loviturilor dușmanilor săi.

Neînțelegând că Revoluția este mersul conștient și consimțit al omenirii spre țelul pe care i-l hărăzește dezvoltarea și firea sa, ei înlocuiesc realitatea lucrurilor cu imaginile fanteziei lor și ar vrea să substituie mișcării rapide a Revoluției, încetinelile unei evoluții ai cărei profeți vor să fie.

Amatori de jumătăți de măsură, agenți ai compromisului, ei pierd victoriile populare pe care nu le-au putut împiedica ;

.....

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Geneva, 15 Ianuarie 1875

Dragă Sudzilovschi!

Iți mulțumesc pentru bilețel. Nu mai știu ce se gândesc despre tăcerea ta. Cât privește caracterizarea persoanelor de la «Vperiod», eu în parte îi cunosc și sunt în totul de acord cu tine, cu excepția lui Linev. Cred că e un om cumsecade. De asemenea este bine că «tu însuși ești cu cercul lui Ceaicovschi». Aceștia sunt oameni de treabă, cinstiți și ceea ce este esențial, oameni sinceri. Dar ce să-ți mai spun, știi doar singur! Acum nu prea am chef să scriu. Iți comunic numai că mâine va apare «Rabotnic» nr. 2: luni ți-l voi expedia, numai cu condiția că tu să-mi trimiți imediat o analiză cât se poate de amănunțită. Salutări lui Cleacico, Ceaicovschi și Linev.

Semnătura ta este indescifrabilă.

La revedere dragul meu binefăcător.

P. S. Iți trimit adresa lui Golștein.

P. S. Uite ce dragul meu. Am uitat cu desăvârșire că la școala Dolmatov din Clarence, lângă Geneva, locuiește Elsnitz în calitate de învățător. Am să scriu acolo să aflu dacă nu se poate găsi un loc de învățător pentru tine la acest pension. Eu am fost acolo învățător timp de 2 luni. Salariul 120 franci cu întreținerea completă.

Te sărut dragul meu,

Goldenberg

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Geneva, 7 Februarie 1875

Mult stimate coleg!

Iartă-mă că nu am răspuns așa de multă vreme la scrisorile tale. În prezent mă aflu într-o asemenea stare încât nimic nu-mi intră în cap. Tu bănuiești desigur că eu vorbesc despre ruptura mea cu «Rabotnic». Oameni atât de amabili și de dulcegi, s'au dovedit a fi niște mari intriganți, Anarhiști de calitate cea mai înaltă s'au dovedit a fi centraliștii cei mai riguroși (mai mult decât «ambitioși»). Oameni care nu sunt capabili de niciun fel de activitate practică s'au dovedit a fi minunați conspiratori. Noi trebuia să edităm toți împreună aici acest ziar. (Pe ce temeieri, despre aceasta ți-am scris cândva), iar acum rezultă că votul hotărîtor îl are numai Ralli, Jucovschi și Elsnitz (?) și au vrut să mă bage și pe mine în administrație, (adică în situația de rob al lor). Cel mai jignitor lucru pentru mine este faptul că în decurs de 6 luni eu am fost un tâmpit al acestor domni, Nimeni nu a vrut să aibă nicio legătură

cu ei. Toate acestea le-am aranjat eu, anunțându-l pe A. și toate acestea pentru ca să se transforme această chestiune serioasă într'un joc de ambiție. Crede-mă că îmi este greu să scriu despre acest lucru și mai mult nu voi scrie. Să-ia dracul! Se pare că am fost întotdeauna prudent față de tot felul de aventurieri; acum însă se pare că mă voi ascunde complet în găoace.

În ceea ce privește lecția, se pare că a luat-o acum altcineva. Lui Goldstein eu nu i-am scris pentru că îl cunosc prea puțin și, ca să fiu sincer, nu-l iubesc. Altă muncă deocamdată nu am în vedere. Aici sunt în prezent 4 emigranți noi care vor să învețe o meserie. Dintre aceștia 2 muncitori sunt emigranți. Popov, bea și se îmbată și pe el îl urăsc acum. Eu nu cred în sinceritatea lui și el merge acolo unde primește mai mult. El este un adevărat lacheu al domnilor pe care îi adulează.

Eu nu l-ași sfătui pe Solovev să se mute aici întrucât este puțină muncă de tipografie, iar o altă muncă nu cred să se găsească.

După părerea mea, tu ai face bine dacă ai trimite o scrisoare lui Rally în legătură cu munca în Serbia. Adresa lui este: Geneva, Terrasière, Café Gressot, pour M. Rally [în franțuzește].

Așa dar vezi, scumpul meu, Dumnezeu te scutește de neazuri ca să nu fie nevoie să le cauți.

La revedere colega, te sărut cu putere

Goldenberg

Complimente soției tale. Transmite complimente lui Linev, și amintește-i că mi-a promis să scrie despre No. 1 din «Rabotnic»...

Complimente lui Cliacico, lui Ceaicovschi etc.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

269

9 Februarie 1875

N. K.

Îa cârma conducerii în mână și extrage din ziarele și revistele pe care le cunoști lista celor mai potrivite pentru a fi editate în prezent în Rusia. În momentul de față s'a creiat posibilitatea de a da drumul lucrurilor cu șanse sigure de succes. Pentru orice eventualitate voi scrie titlurile cărților a căror listă am trimis-o de mult acolo, fără a fi primit însă răspuns. Probabil că scrisoarea n'a ajuns. Sindels — The Forms of Water in Rhein (Formele apei în Rin) [?] Foods by ar Edv. Smith (Alimentația — de doctorul E. Smith). On the Conservation of energig — Stewart (Despre conservarea energiei) Animal locomotion P. (Tracțiunea animală) Detengwient the newchemistry P. Kook (Chimia nouă).

2 romane ale lui Charles Roond, Mutter... și Moldsley despre responsabilitate. Acestea două din urmă nu vor găsi desigur editor.

Și încă ceva — Coleman «Notes of health» (însemnări despre sănătate). Dr. Macanley «Across the Ferry First impression of America and its people» (Prin Ferry, primele impresii despre America și despre poporul ei).

Se pare că numai atât.

Cât privește locuința, după toate probabilitățile urmează să rămân deocamdată la ai mei. Căutarea de locuință a rămas deocamdată fără succes. Ress a găsit însă o căsuță cu 4 camere, unde ne vom muta probabil.

N. Ceaicovschi

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

270

Londra, 12 Martie 1875

Dragă Nicolae Constantinovici, ar fi bine dacă te-ai abate pe la noi, ca să vezi corectura a doua a articolului dumitale, de oarece mâine încep să paginez numărul. În afară de aceasta, V. L. m'a rugat să-ți transmit că trimițând articole *s'a epuizat*. Te rog pregătește pentru cules în numărul 4.

Salutări calde lui Liubov Feodorovna, iar dumitale îți strâng puternic mâna.

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

271

New York, 12 Aprilie 1875

Dragă Doctore! Te rog să nu-ți fie lene să faci, iată ce: să expediez scrisorile anexate din două file din orice oraș neelvețian, pe următoarea adresă: *Russland, Via Berlin and Moskow, pe calea ferată Orlov - Briansk, stația Ciarțcovo, lui Ivan Andreevici Ulrich.*

Mi-e frică să trimit scrisoarea direct de aici, dispar oricât de nevinovate ar fi.

Dacă acest lucru nu se poate face din Germania, atunci fie măcar din Paris (nu știu dacă este cineva acolo).

Zilele trecute v'am trimis o a doua scrisoare din N. K. Până în prezent aceasta este a treia. Nimic nou. Scrieți. Vă îmbrățișez. Salutări tuturor a lor noștri.

N. Ceaikovski [?]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Londra, 19 Aprilie 1875

Astăzi am primit, dragă Nicolai Constatinovici, două scrisori dela dumneata, din care vedem că într'adevăr trebuie să abandonăm discuțiile despre Florida, că, pe de altă parte, California este prea îndepărtată etc. Dece nu scrieți nimic despre statele intermediare cum sunt: Misuri, Kentuki etc., atunci când spui că Virginia este neinteresantă numai în ceea ce privește scumpetea pământului. În legătură cu ultimul punct țineți seama de faptul că scumpetea călătoriei într'o Californie oarecare, având în vedere pentru plecare nu numai pe noi în număr de 20 sau aproximativ 20 de oameni, dar și pe toți ceilalți tovarăși, în sfârșit posibilitățile de călătorie în viitor, — poate fi acoperită foarte convenabil prin cumpărarea de terenuri scumpe în localități apropiate deoarece în cazul unei noi mutări sau a ceva asemănător, pământul poate fi vândut cu acelaș preț sau chiar cu unul și mai ridicat, în timp ce a cheltui prea mult pentru călătorie înseamnă pur și simplu ați secătui fondurile. Astfel încât după părerea noastră, nu trebuie să ne speriem de scumpete, dacă nu este prea mare, în cazul în care celelalte condiții sunt convenabile. Suntem cu totul de acord cu dumneata că este extrem de nepotrivit să luăm pământ neatins; astfel încât problema posibilității de a achiziționa terenuri lucrute este foarte importantă, — țineți seama de acest lucru. Probabil că pentru început vom fi numai cinci persoane, dintre care două femei însărcinate, va trebui să lucrăm în trei și în aceste condiții nu este recomandabil să luăm asupra noastră defrișarea, și prelucrarea pământului, precum și vitele, construirea caselor, achiziționarea lucrurilor necesare. În afară de aceasta, așezându-ne într'o regiune foarte îndepărtată și puțin populată ne putem aștepta ca pentru orice fleac, fără să mai vorbim de lucrurile importante, să fim nevoiți să plecăm departe, ceiace este deasemenea un mare neajuns.

Aveți în vedere că dacă va trebui să faceți călătorii pentru a culege informații, cheltuelile pot fi acoperite cu banii pe care îi vom avea în jurul lui 1 Mai, iar acum, puteți probabil lua dela Kobliț, deoarece n'ar avea sens să trimitem bani de aici. După ultimele date situația treburilor noastre bănești este următoarea: mama scrie că spre Paște, adică în jurul lui 13 Aprilie (rusesc) primește 10 mii, deocamdată întârzierea e din cauza unor flacuri. Apoi ea mai trebuie să rămână în Rusia cam vreo săptămână și va sosi aici cu banii și cu știri referitoare la data când pot veni ceilalți.

Pe lângă aceasta am scris în Rusia ca imediat după primirea banilor să ni se trimită o sumă oarecare pentru călătoria spre sud. Deocamdată nu putem sau mai bine zis nu avem date pentru a hotărî problema: Europa sau America: mama va aduce părerea celor din Rusia în această privință, acum nu ne rămâne altceva de făcut decât să culegem informații — sunt multe șanse și într'o direcție și în alta.

La întrebarea când putem pleca din Londra nu putem răspunde deocamdată afirmativ și iată din ce motiv alarmant. Acum câteva zile am primit tot dela mama scrisori care cuprind o aluzie în legătură cu faptul că Molinea și compania au fost arestați sau deportați — trebuie presupus și una și alta în așteptarea unei vești mai clare. Dacă însă acestea sunt adevărate va trebui să acționăm în conformitate cu ceiace va aduce mama, poate chiar va trebui să plecăm să-i eliberăm — într'un cuvânt atunci toate planurile se vor duce la dracu. In orice caz vom scrie despre toate acestea de îndată ce vom primi știri, acestea urmând să sosească peste vreo 2 zile.

Scrieți mai amănunțit despre călătoria în America, despre încăperea pentru bărbați și cea pentru femei, despre hrană, despre scoaterea pe punte (povestirea lui Ross) etc. Pentru noi este straniu de ce nu răspundeți personal până acum în legătură cu telegrama lui Volkenstein Alexe, trimisă de noi în scrisoarea din 20 Martie. Pentru orice eventualitate repet traducerea ei: (ea este scrisă în limba germană)

«Kiev 23 Martie. J. Alexa, jandarmii mă arestează, cer dovezi pentru sosirea dumitale în străinătate, telegrafiază adevăratul dumitale nume. Răspunsul este plătit ». Firește că nici noi n'am răspuns nimic, iar copia ți-am trimis-o dumitale. Nu se poate să nu o fi primit până acuma. Probabil pentru că jandarmeria a aflat din nou că Kobliș stă pe piața Goldschmidt și primește câte 4000 în bani, de 23 de zile nu am mai primit suta de ruble care ni s'a expediat încă la 15 Martie (după stilul rus). Dracul știe pentru ce a fost nevoie de ci.

Ziarele vi le-am trimis de mult, de îndată ce le-am primit pe numele John Rossel¹⁾.

Chiar astăzi am primit din Piter o scrisoare pe numele Alexe pe care o anexez.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

273

Leipzig, 1 Mai 1875

Turnstrasse 16 bei Frau Vogel

A trecut mai mult de o lună de la primirea scrisorii dvs. scumpe Mr. Russel. Odată v'am scris chiar un răspuns pe jumătate. A intervenit ceva interesant, am vrut să vă comunic am lăsat neterminat, iar înainte de plecarea din Zürich am rupt. Voiam să scriu din Lipsca unde sunt de acum de peste 2 săptămâni. La Lipsca am mai mult noroc decât la Zürich. De mai mult de o săptămână lucrez

¹⁾ E vorba de J. Russel.

la fabrică, deocamdată « Probezeit » (de probă) dar există speranța că patronul mă va ține. Cu « Parteigenossen » (tovarășii de partid) am făcut de asemenea cunoștință și am intrat chiar în rândul corespondenților la « Volksstadt », la secția rusă. În unul din numerele următoare veți putea vedea un extras din articolul dvs. Pe baza cifrelor trimise dvs., eu am tras în unele locuri alte concluzii decât dvs. « Parteigenossen » sunt oameni cumsecade aici, blânzi ca și pretutindeni. Cu Liebknecht, la care am avut o recomandare de la Greyman, am făcut cunoștință la serbarea de la « Arbeitsbildungsverein » la care el a ținut « Festrede ». Privind fizionomia sa aspră, puțin uscățivă în viața de toate zilele, e greu să presupui că el poate vorbi atât de aprins, atât de sincer aprins. Mi-a plăcut întotdeauna să-i citesc cuvântările, dar citirea lor nu produce nici pe departe aceeași impresie ca atunci când îl auzi. N'am auzit niciodată ceva asemănător. Ți se taie suflarea ascultându-l. O mânie începe să clocotească în inimă. Cuvântarea lui, după câte am observat, s'a stenografiat și va fi tipărită exact.

E adevărat, despre Zürich nu merită să scriem. Dvs. probabil știți de mult totul și despre propagandist, adică despre mutarea lui la Zürich și despre treburile de la Geneva și despre altele din « Rabotnic ». Imi pare rău că nimic cinstit nu poate rezista la noi. Prieteni nesinceri, dorința de a vorbi, de a juca un rol! Să-i ia dracu, boierii rămân boieri, chiar dacă se îmbracă în blana revoluționară; tot ce este onest și cinstit se pare că îi părăsește, Goldenberg și Jebunov [?] au părăsit cauza și doar ei sunt, zău, oameni buni. Aștept și nu mai ajung să văd însărcinarea dvs. despre « hrist ». Mi-ați scris de ce atât de puțin, nu faceți decât să repetați, că vă pare rău că nu am făcut cunoștință cu el, iar eu, drept să spun, nu regret, cu cât trăiesc mai mult în străinătate, cu atât mă trage mai mult spre Rusia. Sper că peste un an voi pleca neapărat. Scrieți-mi ce faceți dvs., pentru ce umblați prin Serbia sau Elveția... Scrieți. Povestiți lui Linev despre viața mea. Spuneți-i că-i voi scrie după obținerea Nr. 4 al ziarului. Nu uitați de asemenea să-i spuneți să trimează Nr. 2, exemplarul 5 nu-l am. Ce să scriu până la..... ex. pe care ar fi putut să le trimită, să trimită 10 bucăți, pentru orice eventualitate. Deocamdată îi cunosc puțin pe ruși. Aici sunt foarte mulți. Tot felul de pierde - vară, cum se spune: diferiți filologi și chimiști trimiși din Rusia pe seama statului pentru obținerea cunoștințelor. Nu e lipsit de pericol să trăim aici. Există unii fil. ruși care locuiesc pe lângă universitate.

Deocamdată al dvs.

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

New York, 2 Mai 1875

P. O. Box 3095 Russ — Sian Society
Lui I. A. Lukanin

Kabliț

Bagajul l-am primit abia astăzi și tot astăzi vă trimit pașaportul fratelui. Anunțați-mi primirea lui. Salutați-l pe Sudzilovski și întrebați-l dacă a primit sau nu răspuns de la Multanovski și Kobilin. Dacă nu, atunci mai pot scrie lui Zabelin — profesorului M. H. de la Academie.

Vă strâng mâinile. Scrieți-mi

Al. dvs. Iulii Lukanin

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Londra, 15 Iunie 1875

Doctore, vă trimit hârtiile dvs. și scrisoarea, adusă azi dimineață de neamțul dvs. După forma plicului am dedus că acolo se află un altul trimis dvs. prin intermediul neamțului. Asigurându-mă de acest lucru, vă trimit totul împreună ca să evit discuții lungi cu neamțul cu privire la plecarea dvs. Cum de nu i-ați comunicat că plecați — scrisorile se vor prăpădi.

Ce înseamnă tăcerea Dvs. sau aspectele dela Rin împreună cu sosul de noutăți dela Geneva v'au făcut să pierdeți dorința chiar de a scăpa Londra. Se pare că dvs. sunteți un om în toată firea. E timpul să vă lăsați de asemenea ușurințe. Iată, dragul meu, avem o rugămintă la dvs. Ați spus odată că cunoașteți la Hamburg un evreiaș care se pricepe la chestiuni de emigrare, afară de aceasta, cunoașteți adresa (fie și prima) a biroului transatlantic de acolo. Nu vă leneviți și scrieți acolo pur și simplu pentru a câștiga timpul, evreiașului sau biroului, ce vă convine mai bine, ca noi (pe adresa noastră și numele lui Slioma) să fim puși în cunoștință, cât costă acum.....(?) pe vapoarele de acolo. Noi, nenisorule, suntem la smeură (?) dela unu Iunie — pe vapoarele engleze păzim (?) cinci guinee adică pe patru avem 9 lire..... ni se promite că vom avea până la 6 lire. Desigur că trebuie să-l rugați pe cel căruia vă veți adresa la Hamburg să vă răspundă imediat, căci aceste informații sunt necesare rușilor iar la 22 sau (cel mai târziu) la 26 vom pleca. Cu acest prilej, scrieți-ne nouă în special ce știți, pe cine cunoașteți și unde se află ei la Hamburg și în ce măsură toate acestea pot să fie folositoare oamenilor noștri dacă ei vor pleca din Rusia prin Hamburg, lucru care se va întâmpla cel mai târziu la 10 Iunie de aici. Ultimul punct, adică migrațiunea și în special termenul ei veți

face mai bine dacă veți tăcea un timp oarecare, căci altfel tot felul de zvonuri se răspândesc cu o iuțeală de necrezut.

Acasta-i totul. Deocamdată adio. Toți îi salută pe toți.

N. Ceaicovschi

Cel mai bun lucru ar fi dacă în Hamburg ar fi trimis un prospect. Scrieți care este părerea dvs. cu privire la forma sub care pot fi duși banii în America? Ce fel de valori sau aur sunt mai comode. Eu am uitat, iar frații se încurcă. Mai bine voi aștepta cu cumpărarea hârtiilor până ce voi avea adresa dvs. personală.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

276

Burlington, 18 Iunie 1875

Nikolai Konstantinovici!

Cele două scrisori anexate, au fost primite pentru d-ta; au fost ridicate dela oficiul poștal 10, așa că probabil nu mai e nimic. Deoarece una din scrisori nu încăpea în plicul meu, am rupt plicul în care a sosit, n'am citit nicio literă.

Mă aflu acum în orașul Burlington, statul Vermont, unde am venit cu intenția de a intra în comuna «Down Valcour». Această comună nu mai există—s'a destrămat și mă îndoiesc că va putea fi organizată din nou. Cu altă ocazie voi vorbi mai mult despre ea. Am umblat prin sate pe aici, am căutat de lucru, am găsit, m'au alungat etc. Acum muncile de primăvară au fost terminate, iar cele de vară n'au început încă, ci vor porni abia în Iulie. Aștept știri dela d-ta. La New York se află o scrisoare dela d-ta pentru mine. După ce o voi primi, adică peste câteva zile, vă voi scrie și despre comisionul d-tale.

Lucanin mi-a promis că vă va trimite catalogul de prețuri al firmei Smith și Weson.

Din cauza scrisorii mele venită din străinătate o rudă de-a mea a fost chemată la poliție (probabil sora), s'au interesat de scrisoare.

Ceaic, și ceilalți au plecat? Nu s'ar putea să încep o corespondență cu ei și să-i vizitez după ce se vor fi aranjat?

18.6.1875

Burlington V.

Kol.
căt-re N. C. Sudzilovschi

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Geneva, 4 Iunie 1875

Terrasier Kafe Gresso

Am hotărît bine dragă, vino, fără frică, se va găsi câte ceva poate. Nici nu admit contrariul. Ești un om sănătos și priceput, ergo, nu te vei prăpădi.

În ce privește transportul patului nu te-aș sfătui să-l ei. Patul îl poți vinde acolo, iar cu acești bani poți să-ți cumperi altul de lemn. O cameră fără mobilă poți închiria oriunde cu 10— sau 12 franci pe lună. Pe mine mă poți găsi astfel; intră la cafeneaua Gresso și întreabă de mine. Gresso te va îndruma.

Te aștept dragă. Salutări și urează drum bun lui Ceaikovski și lui C... (?)

Colega Goldenberg

Dragă prietene

Sunt extrem de bucuros că vii la Geneva. Mă simt vinovat față de tine prietene. La întrevedere ne vom explica. De altfel aceasta trebuie s'o spun chiar acum. Am vrut de multe ori să-ți scriu și mă gândesc adeseori la tine. Deci nu e răceala care se manifestă față de tine, ci alte motive au fost... Acuma e amurgul și mă grăbesc să-ți scriu măcar câteva cuvinte. În orice caz nu vei avea nimic de pierdut în urma mutării. Aici se poate trăi cu vreo 35 franci pe lună, mai ales dacă gătești acasă. Creditul există. Pe deasupra și câțiva prieteni. Eu și Nadia te așteptăm nu numai ca prieten în genere, dar și ca prieten medic, pentru că ea este bolnavă și sănătatea mea e sdruncinată. Probabil din cauza vechilor ocupațiuni. Afară de aceasta dintre băștinașii de aici nu ne-am împrietenit aproape cu nimeni. Deci prietene, te așteptăm cu nerăbdare. Salutări din partea Nadiei. Te îmbrățișez.

Al tău [semnătura indescifrabilă]

Află te rog dacă se poate face rost de un pașaport american pentru o familie și cât va costa.

Colega Goldenberg [?]

P. S. Dar mi se pare că dacă vei bea ceaiul acasă și în general vei mânca acasă, întreținerea poate să coste 60 franci. Dacă Ceaic, încă n'a plecat, îi strâng puternic mâna.

[*Texte marginale :*]

Transmite-i salutul meu prietenesc. Îi voi scrie în America.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Burlington, 29 Iunie 1875

Deocamdată nu vă pot da un răspuns pozitiv cu privire la termenul de executare, deoarece nu am terminat încă tratativele cu diferite uzini; zilele acestea chestiunea se va rezolva. Pentru a nu întârzia lucrările, trimiteți exemplarele de îndată ce le veți primi, iar eu vă voi comunica amănunțele peste câteva zile în viitoarea mea scrisoare.

După cum se pare, lucrurile se vor putea aranja. Adresați-vă fie lui N. I. prin cercul rus sau lui T. Colin M. O. Burlington.

Am primit dela dvs. două scrisori. Cea din urmă săptămâna trecută. V'am trimis în ziua de 18 prin Londra 2 scrisori și un bilețel din partea mea. Uneia din aceste scrisori i-am scos plicul pentru ca s'o pun mai bine, dar n'am citit-o. Lui Ciubarov i-am trimis biletul vostru. Totodată anexez și înștiințarea lui Smith și Visson, care mi-a fost înmănată de Lucanin. Aici nu se menționează niciun preț; dar oral i-a spus următoarele: vezi [rupt] fabrică numai trei feluri de revolvere, unul conform desenului, altul ca al său (Luchin) iar al treilea ca al lui Cobl. Prețul primului fel este 18 dolari, celui de al doilea 10, iar celui de al treilea 9 dolari; la cumpărăturile cu ridicata se fac reduceri. Luc laudă modelul prezentat pe desen; minunat, trage departe și cu putere.

La scurt timp după dumneavoastră, am plecat din N. I. la fermă, în Longayland, în Statul N. I. iar deacolo am plecat la Vinovsc, unde am fost la Dawn Valcaunt Comunity. Am aflat, că ea s'a disolvat; în afară de familia Shipman, întemeetorii ei, nu mai e nimeni acolo, iar această familie nu se deosebește cu nimic de tipul de familie burgheză (felul mios de a vorbi al lui Shipman, nu se întâlnește numai la el) așa că în ciuda invitației lui de a rămâne și de a înființa o nouă comună nu am socotit avantajos să rămân. Acum mă plimb prin statul Vermont. Muncesc sau caut de lucru.

Adresat lui Sudzilovschi

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Kingsland, 30 Iunie 1875

Bunule domn

Prea bunul meu Nikolai Konstantinovici,

Sper că ați primit de mult revista Dvs. «Lanset», deoarece biroul a promis să o expedieze în aceeași zi. Am plătit pentru ea 19/6 și pentru expedierea lucrurilor 3/8, bani pe care i-am primit de la Cleacico. În afară de aceasta, mi-au transmis 2-14 lire sterline, pe care îi expediez cu această. Pentru patul și lavoarul dvs. am obținut numai 18 shilingi. Aș fi vrut să vând în absența dvs.

cu prețul fixat. S'a dovedit că nu este « Wool matrace » (saltea de lână) ci paie, umplută cu ceva, și numai pe margini « Wool » (lână). Dacă nu sunteți de acord cu acest preț, am pus condiția ca cumpărătorul să fie obligat să o restituie. Aștept dispoziția dvs.

Dați-mi voie să vă sărut pentru intervențiile cu privire la aflarea prețurilor și calităților ceasornicelor. Totodată, adaug o rugăminte — de a cumpăra comisionul.

De formatul cel mai mic. Dacă se poate fără cheie pentru întors și închidere, adică cu două capace. Gravura să fie cu medalion și în medalion rog să dispuneți să se graveze într-o parte « Elena » și în alta « Marie ».

Pentru fiecare ceasornic o cutiuță frumoasă, deci condițiile sunt foarte complicate.

Trimit 3 lire sterline, dar las la alegerea gustului dvs. să plătiți mai puțin sau ceva mai mult. Uneori diferența de preț nu este mare, dar este o diferență de obiect. În caz de întârziere, voi trimite banii imediat.

Dacă nu este o diferență de preț, atunci luați-le cu minutar. Vă rog să le întoarceți bine, pentru ca să mergă bine și să fie gata de întrebuințare.

Rugați fabricantul de la care cumpărați, ca el să vă sfătuiască pe cinste, care să le luați, provenite din Geneva sau altele: diferența este de preț, dar este oare într'adevăr o diferență între ceasornice?

Nu știu dacă vă veți descurca în scrierea mea excepțională, dacă nu, atunci o să o ghiciți.

Rușii noștri au plecat vineri la ora 10 dimineața din Londra și au uitat ambii paltoanele pe care le-am trimis ieri. Vor suferi pe vas fără ele. Noptile sunt reci.

M'au rugat să vă salut pe dvs. și pe soția dvs.

Vă rog să ne iertați, prea bunule Nikolai Konstantinovici că vă fac să vă deranjați. În primul rând descifrarea scrisorii, iar în al doilea rând, buclucurile în ce privește cumpărarea ceasornicelor și celelalte. Vorba proverbului: « în-tinzi un deget și-ți ia toată mâna ».

Cele mai respectuoase salutări Liubovei Feodorovna.

Fiiți sănătos și mulțumesc pentru toate.

Al dvs. în totul respectuos,

[Indescifrabil]

9 Devonshire Terrace

Kingsland

27 Iunie 1875.

P. S. Cartea pe care ați dorit-o nu va apare înainte de 1 Septembrie.

Socoteala: de la Cleacico 2—14

pentru pat și celelalte 3—18

bani mei 6—12

Eri seara de la Cleacico și de la Nik. Vas. scrisori din..... Bor.
Alex. suferă de vomismente, situația așa și așa.

30 Iunie 75

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la
Biblioteca Academiei R.P.R.]

280

New York, 1 Iulie 1875.

Sudzilovski,

Nu trimiteți pălăria, deoarece mi-am cumpărat aici, un produs al mărfurilor de sezon. În schimb interveniți pentru tipărirea circularii trimise cu Pergamenov. Bani pentru aceasta îi voi trimite imediat prin cont la primirea circularii. Aranjați aceasta. Lui Zabelin i-am scris a treia zi, v'am trimis scrisoarea cu poșta la noua adresă, primită abia a treia zi de la Kolin (?). N'am scris atâta timp pentru că n'am avut adresa. Aștept răspuns la scrisoarea mea și pe rușii care trebuia să plece la Conservator. Ați primit oare răspuns de la Mulcenski și Kobîlin? Le voi mai scrie. Inchipuiți-vă că până în prezent n'am primit niciun fel de răspuns la zece scrisori, exclusiv de afaceri, trimise de mine în acest timp în Rusia. Dracu știe ce-i asta. Iată cauza care a făcut să nu primiți răspuns de la Mulcinovski și Kobîlin. Scrisoarea lui Zabelin a fost înregistrată și îl rugăm să ne răspundă printr'o recomandată. Vor ajunge mai sigur. Dacă puteți, aflați de la Pergamentov despre locul unde se află Knopp (?). El are un scris exercitat și e un om bun. Imi pare foarte rău că din lipsa adresei Dvs. n'am putut să scriu atâta timp nici Dvs. nici lui Zabelin (și lui ar fi trebuit să i se comunice adresa Dvs.). Vă învinuiesc pe Dvs. și pe Kolin. Vă strâng mâna urându-vă toate bune. Salutări lui Kobîlin.

Al Dvs. I. Lukanin

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la
Biblioteca Academiei R.P.R.]

281

Astoria L. S., 2 Iulie 1875

Domnule Russel,

Probabil sau chiar aproape sigur, că voi călători cu Abissinia Counard Line, dacă nu-mi vor lua mult până la Havre sau Paris cu « Mosele » North German Line, apoi Geneva, deoarece nu numai că am neapărată nevoie să vă văd, dar afară de aceasta nu știu dacă am să pot călători fără ajutorul dumneavoastră, fie numai pentru motivul că, sau voi fi nevoit să aștept banii, deoarece nu am deajuns pentru tren și înseamnă că trebuie să trăiesc cu economie, sau să iau bani de la dumneavoastră pe la 10—20 pe timp foarte scurt, adică numai

464

pentru timpul necesar să plec și să vi-i înapoiez. Despre aceasta vom vorbi acolo, în orice caz eu voi pleca nu mai târziu de 17 Iulie din New-York. Cu toate acestea eram gata să plec la Londra. Bine mi-ar fi stat. Am bani foarte puțini. Nu v'ăși fi găsit nici pe dumneavoastră, nici locuri unde ași fi putut să trăiesc sau să găsec de lucru. În orice caz nu așa curând. Așteptați deci undeva câteva zile, altfel va fi rău de mine. Și trebuie neapărat să aflu ceva dela dumneavoastră.

[semnătura indescifrabilă]

Zilele trecute au sosit rușii Cleacico și Ceaicovschi cu soțiile lor, dela ei am aflat că ați plecat dela Londra la Geneva, ei nu au putut să-mi comunice nimic, nici despre munca dusă la Londra, nici despre Kabl. Amintiți-vă eu am spus unde trebuie trimis. Unde este el? Aflați deocamdată. Ah, am să vă spun cei din Rusia... Intenționăm să plec ca și dumneavoastră — totul este gata.

Incercați riscul de a trimite la Havre sau la Paris pe numele Iacob Green [în text este șters].

Trimiteți scrisoarea la Paris IV Rue Berthelot Madame Goldschmidt (pour mademoiselle Clementine) Înăuntru scrieți că este destinată pentru C.I.

S. Ciubarov

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

282

6 Iulie 1875

Dragă prietene Nicolai Constantinovici

Am primit scrisoarea dv. și mă grăbesc să răspund la ea, însă numai « parțial » am sperat să mai schițez încă mânerul, deoarece recunosc, încă nu m'am oprit eu însumi la o idee precisă.

Toate obiecțiunile dv. le recunosc ca fiind bine întemeiate, însă nu pot fi de acord că instrumentul meu nu ar fi « destul de trainic », așa încât el poate fi înlocuit cu ușurință cu un altul. Tot așa nu pot fi nicidecum de acord că una din condițiile importante ar fi ieftinătatea, 5—6 shilingi, așa cum fixați dv. Eu cred că un astfel de instrument trebuie să fie un tovarăș credincios în acțiunea concepută, ca el să nu trădeze în nici un caz din cauza construcției sale imperfecte. Imaginați-vă că dintr'o simplă defectare a acestui instrument, a cărui predare în mâini sigure este întotdeauna legată de o mulțime de greutate și de multă bătaie de cap, poate fi stricat un plan de evadare care a fost pus la punct timp îndelungat și în bune condiții. Partea economică a chestiunii nu are în acest caz pur și simplu nici o importanță. Ce fel de economie este aceea când, vrând să cumperi un cal de curse, cauți să rupi din preț 2 ruble și să iei

465

o mărtoagă șchioapă. Cum te va înjura fiecare în sufletul lui, dacă pentru o economie de câțiva bani, el va cădea în aceleași labe din care s'a străduit cu perseverență să scape.

Să nu credeți că tirada de mai sus ar arăta dorința mea de a construi un instrument complicat și scump. Eu, ca vechi maestru știu foarte bine că un instrument comod și practic este aproape întotdeauna unul cu o construcție simplă. Inșă simplitatea construcției nu determină întotdeauna ieftinătatea, deoarece simplitate nu este contrariul unei munci precise, și această precizie trebuie plătită.

În prezent, așa cum v'am spus, nu anexează nici un fel de schiță. Repet că nu m'am oprit la nici un proiect care să mă satisfacă și să corespundă tuturor condițiilor puse de dv. Dar mă voi strădui s'o fac zilele acestea. Afară de aceasta, cred că ar fi fost mai bine ca aceste lucruri să fie comandate în Elveția, deoarece, în primul rând, mica industrie meșteșugărească este mult mai dezvoltată în Elveția decât în Anglia, iar în al doilea rând veți găsi acolo mâini mai sigure și mai ieftine decât aici. Nu ar fi rău dacă v'ați informa.

Aș vrea să spun câteva cuvinte cu privire la încheierea articolului « Poporul și Studenții » trimis de dv. Să nu vă supărați dacă vă voi vorbi sincer. Poate mai sincer decât s'ar cuveni față de « autor », fără a cruța atașamentul pe care orice autor îl simte pentru creația sa.

După câte mi se pare v'ați grăbit, sau pur și simplu ați vrut să cocoloșiți încheierea articolului. Titlul « Poporul » corespunde perfect schiței dv. foarte interesante; dar unde este studențimea? Chiar dv. spuneți, adresându-vă tineretului revoluționar: « ? , aici este nevoie încă de mai puține cuvinte, ea ne va înțelege și fără cuvinte »

Despre rolul « studențimei » în mișcarea istorică actuală nici un cuvânt. Or, despre aceasta se pot spune multe și tocmai dv. — o știu — aveți multe de spus în această privință. Mai mult, eu cred că aceste probleme vă chinuiesc, că dv. înșivă în convingerea dv. căutați un teren sigur pentru a arunca acolo o ancoră puternică, care să nu se rupă. De ce oare nu ați face din această problemă obiectul unui articol separat, dacă dintr'o cauză sau alta nu ați dorit să întindeți mai mult raportul dv. Oare atingând atât de ușor această grupă care, după clasificarea dv., se găsește cuprinsă între oamenii de stat și între revoluționari, ați cuprins și ați caracterizat întreaga această grupă? Bineînțeles, nu. Ori, această grupă este cea mai sigură pentru că în primul rând este destul de numeroasă, iar în al doilea rând este singura sursă din care își soarbe puterile sale, grupa a treia, grupa revoluționară. Desigur că scopul dv. atunci când v'ați apucat să scrieți « Poporul și Studențimea » a fost să contribuiți ca această sursă să dea un procent cât mai mare de activiști pentru grupa III-a.

Starea de spirit în care ați scris încheierea articolului se deosebește net de acelea în care ați scris capitolul I și capitolul penultim. Pentru mine nu încape îndoială că făcând caracterizarea acestei grupe ați avut, în ultimul articol,

În fața ochilor spirituali ai dv. « hristoși ». De aceea aveți o atitudine atât de călduroasă față de această grupă, de aceea este atât de puternică simpatia dv. personală față de ei. Din vasta grupă care este caracterizată de dv. în corespondența anterioară ca « ...oameni la care cele două elemente incompatibile, Dumnezeu și Mamon, s'au îmbinat în proporții aproximativ egale. Chiar mai mult decât chiar orice — îndoieli, iar de aceea energie mai puțin decât orice. Majoritatea lor nimeresc la casa de nebuni (îmi permit să mă îndoiesc de aceasta) sau se duc în lumea străbunilor lor, etc. Ați cuprins o parte infimă (cum aș putea numi altfel cercul « hristoșilor ») sub influența amintirilor personale și spuneți despre ei următoarele:

« Acesta nu este un monstru, ci un om mai complet, mai multilateral decât amândouă extremele (incluzând aici prin urmare și pe revoluționari). Monstruo-zitatea sa este aparentă; contradicția sa este fantomatică. Nu ei sunt monștruoși: monstruoasă este viața de astăzi care îi înconjoară. În această viață nu există un principiu în care să-și poată găsi expresia toate forțele fizice, morale și intelectuale ale acestor oameni. A căpătat una, trebuie să sacrifice altceva, încă mai esențial, să se lipsească de lucruri, renunțarea la care este legată de durere, de suferință. »

« A fugi de cei care devorează și de cei care sunt devorați, de cei care vând și de cei care cumpără. . . . *iată sarcina lor*. Pentru a duce un război îndârjit și fățiș cu o lume pe cale de dispariție. — este necesară predominarea unor anumite instincte, predominare care este, dacă dorința, chiar *monstruoasă*, anormală. . . . Transpuneți-i în această societate nouă și veți vedea că contradicțiile fictive vor dispărea fără urmă, ca roua încăl. »

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

283

[Londra,] 10 Iulie 1875

Aproape că aș fi scris prea *bunul* meu Nikolai Konstantinovici !

N'am erezut că sânteți atât de rău. Puteți fi, dragă doctore. Imi mulțumiți pentru nu știu ce bătaie de cap, dar nu știu care. Ce să fac eu atunci, ce să vă spun pentru tot ce ați făcut pentru mine? Voi spune: Vai, vai, doctore! dar să lăsăm cearta, să vorbim serios:

Scrisoarea dvs. am primit-o în clipa asta, vineri seara, și de oarece mâine este Sâmbătă, iar timpul privitor la informația asupra scrisorii dvs. va trece, și nu voi mai avea timp să scriu, vă scriu chiar astăzi ca să nu așteptați răspunsul atât de mult timp, iar mâine voi adăuga numai succesele sau ghinioanele în ce privește căutarea scrisorii.

Și acum vă mulțumesc Nik. Konst. că v-ați obosit să-mi atrageți atenția asupra tuturor avantajelor și inconvenientelor cumpărăturii mele. Sunt abso-

lut de acord cu cele ce afirmați dvs. cu ceea ce vi se pare că e mai bine, ceea ce va fi în orice caz bine pentru mine. Mijloacele mele nu-mi permit să cumpăr ceasornice scumpe și deoare ce copiii sunt încă tineri, niște ceasornice modeste le va face plăcere, le vor întoarce și cu cheia. Când vor fi vreodată bogați atunci vor avea ceasornice și fără cheie. În prezent este o amintire suficientă din partea tatălui. De aceea, Nik. Konst. vă rog banii primiți pentru ceasornice să-i folosiți cât mai bine. Dorința mea este numai ca ele să fie cât se poate de mici și frumoase la vedere.

Cred că acolo unde veți cumpăra ceasornicele vă vor grava numele fără nici o greutate. Dacă desenul exterior nu permite să se graveze numele, atunci nu e nimic de făcut, poate fi gravat și în interior. Dar vă rog ca fiecare ceas să aibă o cutiuță frumoasă. Ele nu vor fi prea scumpe. În ce privește trimiterea lor, trebuie într'adevăr să ne gândim. Aș fi vrut să le văd, și de aceea v'am rugat să mi le trimiteți. Dar deoarece eu însumi nu știu unde mă va sufla vântul și problema expedierii.....

În orice caz la Londra nu voi rămâne, dar el mi-a... și să povestesc nu pot. Atâta timp cât au fost oameni buni, cunoscuți, aici n'a fost rău, suportabil. Dar în prezent unul este ca o stană și Weiler, pe care se pare că îl cunoașteți, a plecat din Londra, ultimul cunoscut, așa încât acum se poate muri de plictiseală. Am de gând să mă mut la Hamburg, deoarece călătoria până într-acolo costă numai 25 de shilingi și se poate trăi mai ieftin decât aici și mai aproape de Rusia. Vă mulțumesc, bunul meu Nik. Konst, pentru invitația de a fi mai aproape de dvs., dar trebuie să mă supun împrejurărilor.

Cum stau lucrurile cu trimiterea ceasornicelor? S'a înregistrat la Hamburg. Dar vedeți dvs. va trebui să plătim vamă și acolo. Dacă puteți afla sigur că nu trebuie să plătesc vamă, atunci vă rog să-i trimiteți prin poștă la Hamburg O. Eduard Feder, Poste-restante. Se pare că în curând, poate săptămâna viitoare, voi pleca. Nu mai am răbdare aici. În caz că trebuie plătită vama, lăsați-le la dvs până ce va fi o ocazie spre Rusia. Atunci le voi vedea, dar ele vor ajunge la destinația lor.

Pentru Rusia adresa este: Petersburg, Zagorodnâi Prospekt, casa nr. 10, apartamentul 4, domnului Rezențov. Soția cu familia este la țară și vor veni cam pe la 20 august la Petersburg, dar acum locuiește acolo în lunile de vară un profesor de la conservator și el le va lua în primire pentru a le preda soției. El dă lecții particulare copiilor și locuiește din amabilitate în locuința soției, deoarece locuința nu poate fi lăsată singură.

Cu aceasta să terminăm corespondența despre ceasornice.

O scrisoare s'a primit din Rusia pe numele lui Ceikovski. Ea mi-a fost trimisă din Londra de la cine nu știu, am expediat-o imediat în America la Nik. Vas. Cred că nu putea fi scrisoarea lui pe care ați așteptat-o. Se pare că adresa era făcută Evershall Plat Talinghow dar nu țin bine minte.

De la americanii noștri nu avem încă știri. Se pare că ei au ajuns Mercuri la New York. Am scris deja de trei ori acolo. Odată am trimis un palton pe care l-au uitat aici, apoi scrisoarea menționată și în sfârșit o depeșă din Rusia la ei.

Imediat ce voi ajunge la Hamburg vă voi triinite adresa mea. Dar, în afară de aceasta, îmi puteți scrie poste-restante. Probabil că adresa va fi complicată, voi căuta o locuință mai ieftină.

Acum mănânc mult mai puțin, și fără nici un fel de poftă. Cred că este din cauza plictiselii. Umblu mult, pentru a face ceva cu timpul, mă plimb pe străzi, dar nu am poftă de mâncare. De altfel mă simt mai mult sau mai puțin bine. Vă mulțumesc pentru atenția D-voastră.

Să vă întreb cum stați cu sănătatea, este aproape inutil, deoarece judecând după scrisoare, sunteți sănătos și vesel, ceea ce doresc și soției dvs. din toată inima.

Eu simt ceea ce spuneți sau credeți, dar nu se va termina oare cu acest, cum să spun « Geschmier » (fleacuri). Vă veți strica ochii și vă veți chinui creierii cu descifrarea scrisorii. De aceea noapte bună vă doresc dvs. și Liubovei Feodorovna.

Dacă ar trebui să mai scrieți aici, se poate, deoarece, dacă nu voi fi, scrisorile mi se vor trimite prompt. Adresa este aceeași 9 Devonshire Tennace.

Fără rost? Am fost la 11 Goldsmith Lion Street, acolo de la plecarea lui Kleaci și a celorlalți n'a fost *nicio* scrisoare. Apoi la General Post Office, acolo mi-au indicat Rochern Letter Office, Telegraph Stouth. Aici am aflat următoarele: 1) n'a sosit o scrisoare pe numele dvs., 2) scrisorile nepredate se păstrează numai o săptămână și după aceasta se trimit înapoi în Rusia, 3) dacă ați fi avut o scrisoare și ați fi indicat noua adresă, ea v'ar fi fost predată fără îndoială. Așa încât se poate presupune că nu a sosit deloc la Londra. Cu această ordine uimitoare pe care am văzut-o și de care m'am convins, e greu chiar să presupun că scrisoarea ar fi putut rămâne nepredată. I: *fiecare* country (fără) de la A la Z pe nume. Apoi acelaș lucru pentru scrisorile în care adresa alternează de la A la Z. Apoi o secție pentru poste-restante. Scrisorile pentru fiecare « country » și nume de la A la Z. Sânt trei camere numai pentru acest fel de scrisori.

Am vrut să mă mai duc la Levenshall Road, dar am renunțat deoarece scrieți că acolo nu a fost adusă. Inseamnă că ați fost înștiințat de un cunoscut. Fiți sănătos, Salutările mele lui Liubov Feodorova.

Al dvs. întotdeauna « Dankschuld » (îndatorat)

Sâmbătă 10 Iulie 1875, ora 4 afternoon [după masă].

[îndescrifabil]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Londra, 10 Iulie 1875

Ewereshot Redde Tolligton

Dragă prietene Nicolai Constantinovici,

Sunt nevoit să încep această scrisoare cu altceva și nu cu ceea ce intenționez să încep, mă refer la răspunsul la ultima dumitale scrisoare cu privire la « Narodn i Stud. ». Iată despre ce este vorba. Eri am primit o scrisoare disperată dela Sofia Pereiaslavțeva, secretara bibliotecii din Zürich. Scrisoarea este atât de aparte, încât vă citez din ea.

« ... Vă scriu în mare grabă, Linev, rugați-o pe Idelson ca ea să nu mai elibereze nimănu și sub nici un motiv, securi pentru incasarea dela Bancă din banii bibliotecii. Aici se petrece acum așa de mare harababură, încât eu cred că am să mă îmbolnăvesc în curând. Iată despre ce este vorba: Ross este de mult la Zürich și se grăbește să pună mâna pe bibliotecă. Ca să ne punem în gardă, ne-am gândit s'o mutăm la Geneva și am ridicat această chestiune. Atunci Ross, văzând că scapă terenul (el nu poate să apară la Geneva) s'a hotărât să lupte din răputeri ca s'o rețină pe loc. În acest scop el a strâns în jurul său pe Vahovschi (care s'a înscris recent ca membru), Tasunov, pe cei doi Asvadurovi, Halperin (doi), Ucerg, Rambach, Poplavschi, Barry, Ulanov, aceștia din urmă sunt membri abia de câteva luni și trebuie să plece peste două săptămâni. Dumnezeu îi cunoști bine pe acești oameni și deci n'ai să te miri că el a reușit să-i strunească. Noi am procedat conform Regulamentului și am înaintat o propunere în sensul acesta secției dela Geneva, deasemenea am comunicat acest lucru și celorlalte secțiuni. Am obținut aprobarea tuturor membrilor și am convocat o adunare pentru a discuta această chestiune. Majoritatea membrilor din Zürich — 16 persoane — s'au pronunțat pentru Geneva, iar acești 11 se opun, spunând că nu vor admite așa ceva. Poate vi se pare curios acest lucru, că ei îndrăznesc să se comporte astfel, dar spre nefericire, forța fizică este de partea lor. Este clar, că eu am dreptate și, deci dacă ei vor porni la scandal, vor pierde; ei s'au gândit să întocmească un nou regulament, să-l traducă în limba germană și să-l autentifice la poliție; și-au ales un nou secretar și un bibliotecar și pretind ca proprietarul să asculte de ei și nu de mine (secretară) și de Tumanova (bibliotecară); ei au fost deja la Bancă și s'au interesat cum ar putea să ridice banii bibliotecii. Ei nu recunosc regulamentul pe motiv că acesta nu este semnat de nimeni ¹⁾. Vă rog să mă credeți că nu-mi ajung cuvinte ca să vă descriu toate mârșăviile și porcăriile la care recurg ei și toate insultele cu care ne împroșcă acești potlogari din cauză că noi suntem ferm hotărâți să nu le dăm cheile și nici dosarele cu hârtii... Zău, că acest incident mă va trânti la pat... »

¹⁾ Regulamentul într'adevăr nu este semnat, în schimb însă sunt semnate peste 90 de procese verbale de ședință, la care a fost adoptat acest regulament. Vai ce tupeu!

Iată cum stă chestiunea după cum spune Nicolici. . . Stai și te minunezi, ce-i trebuie lui Ross să acapareze încă o bibliotecă, doar poate pentru ca să procedeze și cu asta, cum a făcut cu prima, adică să alunge treptat pe toți membrii ei și apoi s'o vândă la anticari. . . Halal și de « colegvorzii răsăriteni » pe care i-a recrutat. . . « Voi distruge și nu voi admite » — și asta față de niște femei fără apărare. . . Halal cavaler, fără pată și!

Arată această scrisoare lui Goldenberg și gândiți-vă cum s'ar putea câștiga cauza dar cât mai energic, căci Ross nu va acționa nepregătit. Oare rușii vor permite asemenea abuzuri și nu vor lua apărarea bietelor studente? Te rog să-mi scrii câteva rânduri despre rezultatul consfătuirilor voastre.

Am amânat pe altădată, adică pe mâine, să-ți răspund la scrisoare cu privire la « Narodn. i Stud. » Inșă vreau să accentuez următorul lucru. Observările mele cu privire la acest articol nu sunt din partea redacției, ci sunt *ale mele personale*. Lavrov, din contră, nu a găsit de cuviință să facă vre-o observație și l'a predat de mult la tipografie. Culegerea lui nu s'a terminat încă, deoarece articolul nu va apare în nr. 13 din cauza lipsei de loc. Dacă dorești eu pot să-ți trimit articolul pentru corectură, iar dacă nu

Dar indiferent de forma în care va apare articolul, eu aș mai avea multe de discutat cu dumneata, ceea ce și am să fac în scrisoarea următoare.

Salută și strânge mâna din partea mea lui Jebunev și spune-i că noi ne vom strădui și vom procura cât mai urgent tot ce va fi posibil din domeniul literaturii politice. Tare aș vrea să cunosc și eu experiențele lui.

Cu privire la scriitori vreau să mă sfătuiesc cu L. . . [?]) fiindcă el este foarte competent în astfel de chestiuni. Deocamdată îți spun la revedere, s'a făcut târziu.

Smirnov îți scrie separat. Îți strâng mîna

[semnătura indescifrabilă]

Dragă domnule Russel!

După cum vezi, eu sunt la Londra ; am venit să-i vizitez pe prietenii vechi și regret foarte mult că nu te-am găsit — noi doi am avea ce să vorbim. In aceste șase luni de când ne-am despărțit, eu am văzut mulți nemți și să-ți spun drept, i-am îndrăgit. Și dumneata ai umblat mult și, ceea ce este mai principal, mi se pare că ai muncit cam mult. Eu mai stau câteva zile la Londra și apoi plec acasă, adică la Leiptzig. Dacă ai ceva să-mi scrii, îți dau adresa mea: Leiptzig, Hospital Strass 19 bei Veber — pentru mine. Când voi ajunge la Leiptzig, probabil că am să-ți scriu câte ceva, acum însă mi-e lene. Transmite te rog din partea mea, o plecăciune adâncă, « propagandistului intelectual » și lui Goldenberg. Spune-i lui Goldenberg să-mi trimeată și mie un exemplar din., în caz dacă l'a editat.

La revedere, Noapte bună [engl.], Al dumitale

Doctor [indescifrabil]

P.S. Mă roagă Linev să-ți comunice că el a scris deja « Un înțelept » și acum îl scoate în broșură.

Cu privire la adresa lui Andreev și Gubarev.

II.7.1875.

Ce mai face « soția »?... Unde este acum? Chiar acum am primit din Leipzig scrisoarea lui Goldenberg, în care mă roagă în ce privește lit. lit. soc. în limba germană. Imediat ce ajung la Leipzig voi căuta să-l satisfac. Spune-i te rog, că am primit cărțile, însă printre ele nu este nici un exemplar din « Ce-i de făcut »?

...toate s-au epuizat.

[Texte marginale:]

Anexez o scrisoare pentru americanul dvs., eu am deschis-o fiindcă pe plic nu scria decât dl. Alex.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

285

New York—Astoria, 12 Iulie 1875

Ei dragă doctore, după cum știi la 25 Iunie noi am părăsit Londra, la 26 am plecat din Liverpool și la 7 Iulie am sosit cu bine la New York. Călătoria ne-a costat destul de puțin, cel mai mult a suferit, bine înțeles, Varia, care în primele 5 zile a debordat într'una atâta vreme cât avea ceva în stomac; dar din a treia zi, când devenise atât de slabă încât abea mai putea ieși dimineața pe bord și seara să se întoarcă înapoi în... împuțită și înăbușitoare, ea a început să se îndrepte și ultimelē zile s'a simțit aproape complet refăcută, deși mai deborda odată pe zi.

... Aceasta este darea de seamă amănunțită despre starea sănătății noastre care vă interesează în calitate de Esculap.

Acum trec la impresiile culese la New York. ...la Liverpool în gară ne-a întâmpinat proprietarul hotelului, a cărui adresă o anexez, și care răspunde pentru siguranța buzunarelor pasagerilor în fața Companiei Cunard Line; a transportat la dânsul toate lucrurile noastre și pe noi înșine într'o trăsură, luându-ne pentru aceasta în total 2 shillingi, ne-a găzduit noaptea... Recomandă acest hotel celor care pleacă în America prin Liverpool. Mai departe, la New York am sosit dis de dimineață și toată ziua am consumat-o căutând locuință abea seara am putut găsi o locuință la un german internaționalist (care ținea o cârciumă și Nr... Nr...) ¹⁾ Într'o cămăruță pentru 4—5 Dollari pe săptămână cu « Bord » (întreținere). După ce m'am văzut cu oameni din Rusia am hotărât ca după ce voi sta aci o săptămână să mă mut la Astoria,

¹⁾ Adresa o anexez.

unde ne aflăm în prezent, începând de ieri. La primul « floare » (etaj) împreună cu Mundel și Ciubarov (care sâmbătă, adică pe data de 14, pleacă în Europa) pentru 5 Dollari pe lună fără « bord » și mobilă. Din acest punct de vedere după cum vedeți lucrurile merg bine. Ei dar cu altele n'ași putea să mă laud. În primul rând nu am primit până în prezent telegrama convenită din partea Rușilor din Hamburg și nu știm ce să credem...

În al doilea rând peste două zile dela sosirea noastră aci, cu toată dorința noastră de a ne ține cât mai departe de tot felul de certuri, am fost amestecat într-o afacere care până în prezent nu s'a terminat.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

286

14 Iulie 1875

Dragă Nikolai Konstantinovici!

Peste câteva zile voi scrie mult mai amănunțit cu privire la materialul pentru culegerea d-tale litografiată. Acum pentru a nu te întârzia mă voi limita la următoarele indicații.

Nu se prezintă rău următoarele lucrări:

1. Der Weber von Obergersdorf — poveste de Robert Schweicher publicată de Volksblatt Kalender für das Jahr 1873 (text german).

2. Rotte Ostern — de acelaș autor, publicat în Volksblatt pe 1875.

3. Aus der guten alten zeit — poveste publicată de Neuer Oesterreicher Kalender für Arbeiter F.I.1875.

4. Allerhand Proletarien — v. Otto Valster.

Zilele astea voi controla Sozial-politische Blätter și Volksstadt Erzelen. Mi se pare că acolo au fost publicate câteva lucrări bune, care merită să fie traduse. Voi controla și alte ziare muncitorești care publică deasemenea noutăți tendențioase.

Nu aveți nevoie de lucrări usoare politico-economice, istorice ale domnului Larsi (?) Ar fi mult mai ușor să întocmiți o culegere din ele.

Vă trimit odată cu scrisoarea și cartea lui Hlebnicov. Este pentru noi. Nu avem în bibliotecă (?) nici pe Belcev (Țăranii și Rusia), nici pe Hlebnicov. Cartea trimisă vă rog s'o restituiți cât mai repede. Vom avea curând nevoie de ea.

Vă trimit deasemenea scrisoarea lui Kraver (?), pe care am primit-o astăzi.

Polița d-tale a fost primită. Lonov o să vă facă o dare de seamă amănunțită în această privință. Acum L. este ocupat până peste gât — culege No. 13 care trebuie să meargă astăzi la tipar.

Iți strâng puternic mâna, vă salut pe toți, al d-tale

[semnătura indescifrabilă]

473

Lucrurile indicate pot fi găsite la Leipzig, prin Rihter. Nu ai un cunoscut la Konstantinopol, al cărui nume este S-ii?

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

287

Londra, 25 Iulie 1875

Dragă prietene!

Se pare că va merge deacum pe această linie: închipuiți-vă că, ultima dvs. scrisoare (« charge ») a fost trimisă fără adresant, adică era scrisă adresa completă dar nu era menționat pentru cine este scrisoarea. Din această cauză ea mi-a căzut în mână, abia ieri și abia că mi-au eliberat-o. A venit un funcționar special de la poștă și numai după explicații îndelungate și după ce am deschis pachetul în fața lui el s'a convins că scrisoarea îmi este adresată într'adevăr mie, din fericire acolo era o scrisoare în limba engleză în care se amintea numele meu.

Măine luni plec la Westminster Bank și voi îndeplini însărcinarea dvs. Lui Olchin îi voi trimite prin telegraf iar dvs. vă voi face un transfer la o bancă oarecare din Geneva. Cred că acum nu se va mai ivi nici o întârziere.

Vă mulțumesc mult pentru știrile din Zürich. Pereslavțeva nu a scris nimic până azi. În schimb astăzi mi-a trimis o scrisoare foarte lungă.

... Trebuie să fim obiectivi și să recunoaștem că Pereslavțeva s'a purtat excepțional. E o femeie perseverentă și deșteaptă. Păcat că s'a cufundat atât de adânc în știință. Oare ea nu se mută la Geneva?

În ce privește expedierea corecturii vom proceda în felul următor. Astăzi o voi pune la cutie. Vom aștepta să vină îndărăt până în ultima clipă, până când culegerea va fi dată la paginare. Dacă ea va veni până atunci — vom corecta textul, dacă nu lasă să plece așa cum este.

Nu scrieți nimic despre articolul de fond al numărului 13. Trebuie să recunoaștem că Lavrov nu a publicat fără emoții acest articol în presă și socotea că el va fi întâmpinat la fel ca « Știința și Revoluția »¹⁾. El repeta nu odată: cu acest articol putem să ne frîngem gâtul; dar *trebuie* să ne pronunțăm și altfel nu pot să mă pronunț. Comunicați-ne vă rog impresia pe care a produs-o, îndeosebi ar fi interesante argumentele adversarilor. Noi am primit o obiecțiune deși ea exprima o opinie strict personală, recunoscând că din punct de vedere teoretic articolul este just.

¹⁾ *Znanie i Revolii.*

Vă rog să vă informați cât mai repede despre arestarea lui Wachtel și Zegor. Informațiile noastre sunt foarte incomplete.

Care a fost motivul acestei arestări și de când este arestat.

Despre nefericita carte a lui Hlebnicov o să vă scrie probabil zilele acestea V. N. Păcat că ați primit-o. Amenda depășește cu mult valoarea ei. Măine noi ne vom informa la poșta centrală.

Mudrița a fost expediată. Comunicați-ne vă rog despre ea tot ce veți auzi. Nu este o simplă curiozitate. Noi trebuie să facem schimb de păreri și comentariile pe care le vom auzi, în special de comentariile « Seriacovilor » pentru care se scriu aceste cărți. E posibil că nici dvs. nici eu nu vom scrie nici o carte, probabil pentru ca critica cărților populare să se desvolte pentru ca *tipul* cărții populare ideale să fie precizat. Numai prin dezvoltarea acestei critici îmi explic succesele rapide (în comparație cu existența scurtă a acestei literaturi) care s'au făcut în această direcție. Iar în ce privește « Mudrița » acest schimb este important și din alt punct de vedere — ea este scrisă într'un stil cu totul diferit decât celelalte cărți.

Vă rog să transmiteți scrisoarea anexată lui Jebunev. Ii scriu despre traducerea cărții « Mudrița » în limba ucraineană.

Salutări tuturor celor care mă cunosc. Vă strâng tare mâna.

A . . . [semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

288

Paris, 1 August 1875

Mr. Russel,
Stimate Domn,

Am primit scrisoarea Dvs. la Paris, și vă voi vedea peste câteva zile la Geneva.

James Green

Vă strâng mâna,
[Pe verso]

Am o scrisoare pentru Dv., pe care v'o voi remite personal.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

475

Leipzig, 7 August 1875

Hospitalstrasse 19 IV bei Weber.

Dragul meu, credeam că am să stau la Londra trei zile, dar am stat trei săptămâni, ba am mai stat și la Hamburg vre-o săptămână; așa că am sosit aici la Leipzig cu vre-o 4 zile în urmă. Nu am răspuns imediat la scrisoarea dumneavoastră, din cauza unei istorii foarte murdare care s'a petrecut la Leipzig în timpul absenței mele. Această istorie m'a supărat foarte mult la început, dar chibzuind mai bine asupra ei îmi pare chiar caraghios. Propriuzis au fost două istorii — 1. — eu sânt spion, 2. — apariția unui oarecare aventurier al revoluției — Degtiarov, care a trecut ca o cometă pe firmamentul Leipzigului și a dispărut în bezna nopții undeva, lăsând în urma sa multă spaimă rușilor și sârbilor de aici. Prima istorie că sunt un spion a fost răspândită curând după căsătoria mea, a înconjurat Leipzigul adică « parteigenosse » (membrii de partid) de aici, rușii și sârbii, — dar datorită lui Bebel, care le-a dovedit toată prostia presupunerii, s-a terminat foarte curând, adică cu mult înainte de sosirea mea. M'am aprins și eram gata să fac un scandal public, dar totul a pornit din nou ca și în trecut. Germanii începuseră chiar să-mi facă curte, dându-și seamă de prostia lor. A doua istorie — apariția unui oarecare flecar din Petersburg Degtiarov încă nu s'a terminat și germanii vor mai trebui să capete o muștrare delicată pentru lipsa lor de pricepere, la care a contribuit destul de mult și palavrăgiul pe care îl cunoașteți și dumneavoastră Iv. Iac. Cernâșev, care din cauza prostiei sale fără margini a făcut destule mârșăvii. Acum el mai este deocamdată aici; dar după cum se aude are de gând să plece curând ori la dumneavoastră ori în Belgia.

Ambele aceste istorii mi-au dat de lucru în primele trei zile, nu vă scriu amănunțit despre ele pentru că să vă spun drept m'am săturat. Peste vre-o două, trei săptămâni va veni la dumneavoastră la Geneva un bun cunoscut de al meu Nestor Hrennicov, pe care vă rog să-l primiți bine. Deși este tânăr, totuși este un băiat foarte serios — dacă veți dori, el vă poate povesti totul amănunțit.

Acum nu am bani — dar voi avea în curând, deși nu prea mulți. Indată ce îi voi căpăta îi voi trimite lui Goldenberg tot ce voi putea procura; dar deocamdată rugați-l să-mi trimită lista cărților pe care le are și prin urmare dacă le-ași cumpăra ar fi o cheltuială de prisos. Eu rămân în timpul iernii aici în Leipzig, dar la primăvară poate că voi pleca « dahin, dahin ins liebe Vaterland » [acolo, acolo în patria iubită]. Dealtfel nu se știe încă. Am și eu de lucru destul de mult — adică am promis să fac destul de mult, dar la drept vorbind nu știu dacă îmi voi îndeplini promisiunea. La Londra am tradus

în limba rusă broșura lui Liebknecht « Für Trutz und » [în nemțește — indescifrabil].

Am de gând să mai traduc ceva.

Dar deocamdată adio. Complimente lui Goldenberg și Drebușevilor.

Al dumneavoastră

[semnătura indescifrabilă]

P.S. Trimiteți-l pe americanul dumneavoastră direct la mine, îl vom aranja noi aici.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

290

București, 22 August 1875

Conform dorinței dumitale îți scriu imediat după ce am primit scrisoarea dumitale din Geneva din 29 August. În primul rând răspund la întrebările dumitale cu privire la legile medicale din România și la situația materială a medicilor în această țară. În răspunsurile mele voi păstra aceeași ordine în care mi-ai pus și întrebările.

a) Diploma de doctor dela Universitatea din Elveția are în România aceeași valoare ca și în Rusia, adică având-o, trebuie să dai un examen pentru dreptul de practică în România, dar acest examen suplimentar nu este greu.

b) Potrivit regulamentului, acest examen trebuie dat la București și nu în vreun alt oraș din România. Examenul poate fi dat în limba franceză, germană sau română, după dorința candidatului. Examinează profesorii dela Facultatea de Medicină a Universității din București, cărora candidatul trebuie să plătească pentru examinare o taxă de 300 de franci. Trebuie date 4 examene: o lucrare scrisă, care durează 4—5 ore și care constă din 2 probleme, una de medicină internă și a doua de chirurgie. Al doilea examen este clinic — și se ține la unul din spitalele civile. Candidatul examinează 3—5 bolnavi, vorbește despre diagnostic, prognostic și tratamentul bolilor respective și răspunde la diferite întrebări teoretice și practice. Dacă membrii comisiei de examen socot necesar, propun un al treilea examen — de medicină legală. Candidatul scrie timp de 2—3 ore o lucrare despre o problemă ce i se dă din domeniul medicinei legale. Al patrulea examen este oral și se ține în diferite ramuri de medicină, chirurgie și obstetrică. Așa dar, iată ce conține regulamentul examenului suplimentar pentru obținerea dreptului de practicare a medicinei în România. Anatomia și fiziologia după cum vedeți nu se cer. După cât știu, acest examen suplimentar este mult mai ușor decât s'ar crede citind regulamentul. Totuși cu cunoștințe puține nu se poate trece examenul decât dacă ai noroc.

c) Legile românești nu permit sub nici un motiv străinilor care nu au căpătat cetățenia română să ocupe posturi de medici într'o instituție civilă

sau militară. În realitate însă au fost cazuri, când străini (polonezi) au ocupat posturi de medici în instituții militare înainte de a fi căpătat cetățenia română. Pentru aceasta însă acești străini au avut sprijinul Inspectorului Sanitar Militar, doctorul Davila. Nu știu dacă asemenea abateri dela lege au mai avut loc pentru obținerea posturilor de medici în instituții civile. Cred însă că protecția și cunoștințele serioase, dar nu banii ar putea să silească autoritățile ca să facă excepții dela lege și să numească medici și în posturi civile.

d) Cunoașterea limbii române nu este necesară pentru examenul suplimentar. Cunoașterea elementară a limbii, care din cauza lipsei unor manuale serioase, se obține mai bine prin practică, este necesară pentru a te putea înțelege cu bolnavii în cursul practicii particulare.

e) În practica particulară se poate câștiga o bucată de pâine bună, se poate trăi bine, dar nu în Capitală, ci în celelalte orașe din țară. Nici Iașul nu este prea indicat pentru aceasta. Dar și la Iași se poate trăi din practica în particular a medicinei.

f) Aici nu există ajutoari de medici sau ceva în felul acesta. Dar există vaccinatori, care sunt numiți dintre persoanele cu oarecare studii medicale. Vaccinatorii sunt numiți și persoane fără cetățenia română. Salariul lor este în general 100 franci pe lună, Ei sunt datori să se deplaseze pe socoteala lor (dacă ești în *bune* relații cu autoritățile județene te poți deplasa și pe socoteala *ta proprie*) în județ ca să facă vaccinări antivariolice. Sunt foarte puțin ocupat — 3 zile pe lună.

g) Certificatul de la anul cinci al universității ruse dă dreptul pentru obținerea postului de vaccinator, precum și de intern (felcer) la spital, cu o leafă de 60 franci pe lună, casă și masă pe lângă spital. Postul de felcer poate fi ocupat și de cineva care *nu este* român, trebuie să țină, însă, un concurs, apoi, nu știu dacă pretutindeni felcerii sunt renumerați după cum am arătat mai sus și după cum e cazul la București. Certificatul dela anul cinci al universității ruse este *necesar* de asemenea pentru examenul suplimentar, în vederea obținerii dreptului de liberă practică, spre a fi admis la acest examen sunt necesare următoarele acte: certificatul de identitate, apoi certificatul de absolvire a liceului sau gimnaziului rus, o dovadă de frecvență de cel puțin patru ani, a facultății de medicină dela vreo universitate ¹⁾ și diploma de doctor.

La cele de mai sus voi adăuga că, în lumea medicală de aici cont'ază mult, mai ales, doctorul Davila, un francez, și doctorul Marcovici, o intervenție din partea lor ar putea procura un post în departamentul civil, chiar și înainte de a obține cetățenia română.

În scrisoarea pe care o voi trimite în curând lui Sion, îi voi aduce aminte despre cărțile și banii, expediați de dv., deși nu e chiar atât de necesar să-i aduc aminte despre aceasta. N'am corespondat cu Sion și nu m'am întâlnit

¹⁾ Drept acest act poate servi certificatul dela anul cinci al universității ruse.

cu el, nici până în prezent nu corespundez cu el. Poate fi voi scrie, eventual aceasta îmi va servi la ceva.

V'am expediat o scrisoare prin Londra și v'am întrebat ce reviste și cărți socialiste îmi recomandați. Sper că veți culege informații amănunțite în această direcție. Aveți oare de gând să alegeți România ca loc de domiciliere, pentru un timp oarecare? După cât se pare, nu există niciun fel de motive, pentru a se teme de extrădarea către Rusia, dacă te ții cuminte, nu te amesteci în « politică ».

Primiți oare scrisori dela Hromoi, care e acum la Iași și care mi-a adus scrisoarea dumneavoastră? Abia ieri le-am scris. Aștept răspuns dela ei. Aștept dela dvs, răspuns la scrisoarea precedentă.

Al Dumneavoastră,

N. Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

291

19 Septembrie 1875

Dragă prietene!

Am primit ieri două scrisori din Rusia... Ce s'a petrecut acolo nu înțelege nici maica domnului!

Au pus mâna fir'ar al dracului pe un mare număr de oameni, documente, bani, material de presă, adrese.

Autoritățile cred că au descoperit însăși focarul revoluției... Uitați-vă!

1. A fost arestat un întreg cerc de caucazieni la unul dintre ei s'au găsit zece mii ruble bani... Muntenii s'au baricadat, s'au înarmat, unul a tras în jandarmi, numai unul a reușit să fugă...

2. A fost arestat Tvelenev, la el s'au găsit documente, un geamantan cu cărți și presă.

3. Au pus mâna pe grămezi de muncitori.

4. A fost arestată Batiușcova, în urma denunțului unui oarecare Beliavski... Vitează fată. Nu a vrut să dea jandarmilor scrisoarea — a băgat-o în gură. Faraonii ¹⁾ au început cearta, s'a iscat o bătaie și i-au scos un dinte.

5. A fost luat Anosov.

6. Au fost arestați toți Fricii.

7. A fost arestată Zetvergova pe calea ferată Iaroslavl, cât pe ce să pună mâna pe două scrisori de ale mele către muncitori și multe cărți; ea se strecura spre vechea mea locuință.

¹⁾ Faraoni — așa erau numiți polițiștii în Rusia țaristă (N. Tr.).

8. A fost luat ofițerul Ivanov.

La arestați s'au găsit scrisori, adrese... Ce va mai fi!

9. La Novgorod au dat de propaganda nefericită în rândurile soldaților. O duceau conțopiștii. Unul din conțopiști a fost arestat și a trădat pe studentul dela care a primit cărțile.

E josnic, e cât se poate de scârbos!

Comunicați imediat despre acest pogrom « Activiștilor », lui Filipova și celorlalți.

N'ai vești dela Serghei?

A plecat Russel? Iți strâng mâna.

[semnătura indescifrabilă]

P.S. Mitrea a plecat și se află deocamdată la Petersburg. Zilele acestea va părăsi capitala.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

292

Londra, 20 Septembrie 1875

Pogrom, dragă Nicolai Constantinovici, și ce pogrom, iarăși s'a tras deasupra capetelor noastre în Rusia! E teribil când te gândești la rezultatele acestui lucru. Iată ce scrie Kh. în scrisoarea primită estăzi de mine:

« Mă folosesc de prilejul de a vă relata unele amănunte din ceea ce se întâmplă — febra arestărilor sporește din nou. Recent s'au făcut arestări la Piter și Moscova — un mare eșec, așa cum puține au fost. Au fost arestați vre-o cinci caucazieni (arestarca a fost însoțită de împușcături) asupra unuia dintre ei era o sumă însemnată (10.000 — după cum ni s'a scris într'o altă scrisoare). A fost din nou arestată Batiușcova. Jandarmul a vrut să-i smulgă cu forța paltonul pe care a vrut să-l îmbrace și în luptă i-a scos o măsea. A mai fost arestat Tveleniev, la el s'a găsit un geamantan cu cărți, documente și diferite materiale conspirative. Proporțiile pogromului nu au fost încă stabilite, dar va avea răsunet și în alte localități. Au fost arestate toate surorile Subbotin, Liubatovici și Figner — pe scurt toți Fricii.

Jandarmii își frecau mâinile și-și exprimau speranța că au nimicit hidra revoluției.

« Pe șoseaua Iaroslavl a fost arestată Cetvergova, în împrejurări foarte urâte, acestea vor trebui să fie lămurite (cunoaștem deja amănuntele) ».

Iată ce știri îți aduc! Dar din alte vești se aude că au fost arestați mai mulți. Și când te gândești ce oameni de treabă au căzut — majoritatea, fie că ne sunt personal cunoscuți, fie că am auzit de ei vorbindu-se mult bine, te doare inima. Crede-mă că la noi în Rusia lucrurile se prezintă mult mai grav decât în Hertegovina. Acolo, deocamdată, după cum spune martorul ocular

Crov, nu se duce decât războiul tribal. Mișcarea noastră lovește « miezul ». Intr'o altă scrisoare primită de asemenea astăzi, se scrie că au fost arestați « mase » de muncitori. Lucrurile iau o întorsătură cât se poate de gravă.

Pentru noua ediție a cărții de cântece vă laud pe d-ta și pe Goldenberg. Este foarte cerută. Poporului îi place încă această formă. Dar din păcate nu te pot ajuta. N'am primit versurile lui Kh. și nici alte versuri potrivite nu avem. (S'a primit câteva la redacție, numai că sunt prostii). Nu avem nici cântecul lui Gud, dar pe cât îmi aduc aminte îl veți putea găsi în ediția din străinătate a poeziilor lui Mihailov. Cartea a apărut la Leipzig în 63—64. Poate că este și o ediție nouă.

Da-da, iată cum stau lucrurile! Numai că degeaba acești mișei se freacă pe mâini. Pierderile noastre sunt mari, ne pare foarte rău de acești oameni buni, dar valul nu se va opri: nu mai este vremea când poți acoperi și nimici ade-vărul. Masele celor arestați din rândurile *poporului* — valorează ceva. Zilele acestea au fost descoperite materiale de propagandă la unitățile aflate la Novgorod. Cine crezi că le transporta? Unul din furierii cancelariei militare! Tocmai el! Se întâmplă oameni de treabă în clasa cea mai coruptă prin tradiția serviciului militar și a escrocheriei. Este un semn al timpului! Numai că în ce fel și când am dobândit tehnica revoluționară! Masele de victime sunt proporțional extrem de mari, sunt atât de mari încât te apucă teama uneori.

Cum să ajuți în această nenorocire? Amănuntele arestărilor nu se cunosc încă, dar probabil că și de data aceasta vre-o greșeală de neiertat a unui om i-a adus agenți pe urmele sale. Precauțiunea nu se află în sângele nostru.

Ascultați ce s'a întâmplat cu nr. 9 din « Rabotnic »? Este oare just, este oare tactic să desvăluie dușmanului planurile *imEDIATE*? După mine este *cea mai mare* greșeală pe care o putea face un redactor de ziar.

Oare despre asemenea lucruri se vorbește la toate răscrucile de drumuri? Aceasta înseamnă să-ți pui singur piedici în obținerea scopului. Și în cele din urmă — lucrul cel mai important după părerea mea — o are organizarea de bande pentru viața liberă și eliberarea celor arestați poate fi la noi în condițiile actuale, câmpul principal de acțiune al unui revoluționar. Nu poate fi nu numai obiectul principal, ci nici secundar. Ca o întâmplare, ca un episod de luptă — asta mai merge, dar să umpli cu asemenea predici un număr *întreg* de revistă (literalmente întreg) — după mine este o absurditate.

Apoi oare ei nu văd că acest număr este în totală opoziție de cele precedente?

Salutări călduroase lui Goldenberg, Jeb, și citește-le scrisoarea aceasta. Îți strâng mâna

A... [semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Illington Green, 23 Septembrie 1875

Prea bunul meu Nikolai Konstantinovici!

Până acum nu V'am mulțumit pentru cumpărarea ceasornicelor și foarte mult timp nu V'am scris, motivul este în parte că sunt din nou bolnav și slăbit, se pare că vechea boală îmi revine, nu am poftă de mâncare; și în parte pentru că mai întâi vreau să aflu despre ceasornice.

Expedierea la Hamburg a fost nereușită deoarece a trecut mult timp până ce ceasornicele au ajuns la destinație. Eri am primit o scrisoare din Rusia în care se spune că s'au primit ceasornicele, și sunt foarte bune, frumoase, etc., etc. Copiii se bucură atât de mult și-mi sunt atât de recunoscători, încât nu pot să nu vă mulțumesc și Dvs.

Nu știu dacă mai sunteți acolo sau v'ați mutat. Scriu la întâmplare.

Eu mai sunt la Londra și se pare că nu voi pleca așa de curând, deoarece știrile din Rusia nu sunt încă satisfăcătoare.

Dela Nik. Vas. am primit o scrisoare cu o lună în urmă. Pe atunci încă nu veniseră din Rusia tovarășii. Cu Cleacico am încetat corespondența, înseamnă că ne-am certat numai din cauza lui.

Dacă aveți anumite însărcinări pentru Londra, vă rog să dispuneți de mine în mod absolut.

Am timp mult și dorința de a vă servi cu ceva este și mai mare, de aceea rog, dispuneți de mine.

Aș fi mers la acel Office unde ați vrut să obțineți data trecută cartea, dar nu știu titlul cărții și de aceea nu pot să mă orientez dacă a ieșit acum sau nu. Atunci spuneau că ea va apare în septembrie.

Ce mai faceți, ce face Liubov Feodorovna, sper că este sănătoasă și într'o stare de spirit bună.

Aici plouă de trei zile. Acum cel puțin nu auzi atât de des nice morning. Adresa mea este 5 Pierrepowen, Illington Green. Multă sănătate, plecaciunile mele lui Liubov Feodorovna. Rămân sluga dvs. și sunt datornic supus

A... [indescifrabil]

5 Pierrepowen Terrace

Illington Green

23 Septembrie 1875.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

25 Septembrie 1875

Prietene!

Am mare nevoie să plec la Londra pentru stabilirea definitivă a ziarului nostru și pentru hotărîrea definitivă a alegerii reședinței mele, dar nu voi avea bani înainte de 14 Octombrie. În același timp Lavrov și K-o mă roagă să-mi grăbesc sosirea.

Mi-ați propus să-mi obțineți bani. Oare nu-i puteți obține acum? Ei voi înapoia sigur la 17 Octombrie. Ar fi bine dacă dvs. ați binevoi să-mi remiteți 200 franci...

Ce se întâmplă în Rusia. Crezând că nu mai sunteți la Geneva am scris lui Gold despre pogromul dela Moscova și l'am rugat să comunice despre acesta în « Rabotnic » lucru pe care probabil nu l-a făcut deoarece Polli mă roagă să-i scriu ce știu despre cercul dispărut din Caucaz. Ce eșec? Avem vești turburi din Piter. Și acolo pier cele mai bune forțe... Deocamdată nu avem amănunte... De altfel îmi închipui ce va fi când vor începe să se desfacă listele, adresele, scrisorile iscușiților noștri conspiratori propagandiști...

Încă o știre neobișnuită. Scriu din Harkov că Rogacev a fost ucis în gubernia Harkov. Trei jandarmi au încercat să-l aresteze. Pe doi i-a trimis pe lumea cealaltă, iar al treilea însuși i-a poruncit să trăiască mult timp. Știrea se confirmă prin comunicarea făcută de un deținut, care a ascultat o convorbire despre acest lucru între doi jandarmi... gardienii fratelui nostru. Și ce va mai fi, dracu știe! Ei, da o propagandă fără propagandiști. Să credeți, la Moscova poți să dai și cu tunul; în curând va fi același lucru la Piter! Peste câteva zile va sosi aici un domn care în prezent este martor ocular al arestărilor, tănuirilor, etc. Il aștept cu nerăbdare ca să-mi dau seama măcar aproximativ de situația revoluției noastre la Piter!

Vă strâng mâna cu putere și L. F. al dvs.... [indescifrabil]

P.S. Transmiteți lui Gold că nu sunt încă niciun fel de știri din Piter în ce privește mutarea lui, deși scriu că vor satisface toate cerințele și revendicările mele peste câteva zile.

Scrisoarea lui Andreev am expediat-o.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

295

Geneva, 9 Octombrie 1875

Scumpule Rossel, în numele lui Dumnezeu, permiteți să vă exprim îndoielile mele. Aud mereu că publicarea « Culegerii » plănuit de Dvs. nu se va face niciodată, pentrucă niciodată nu vă gândiți serios la acest lucru, ci ați vorbit

numai așa. Această părere despre D-ta pe care am formulat-o se mai confirmă prin aceea că ați uitat cu totul să-mi trimiți anunțul despre Culegere.

Oare se poate ca toate cele ce mi-ați vorbit să nu fie decât vorbe goale?

Te rog să-mi răspunzi imediat după primirea acestei scrisori. Am început acest lucru cu toată speranța și încredere în posibilitatea realizării ei. Mi-ai spus că vei face rost și de bani pentru publicarea acestei Culegeri. Acum aud că n'ai nici bani și că nici nu ai de unde să-i găsești.

Te rog numai un singur lucru: să fi față de mine absolut *sincer și deschis* în această chestiune. Acest lucru îmi este absolut necesar ca să știu ce să fac pentru că voi pune în mișcare totul pentru a publica această Culegere. Am cules până acum mult material și unele lucruri au și fost traduse, dar nu mă hotărâsc să ți le trimet deoarece e posibil ca eu singură să fiu nevoită să fac acest lucru fără d-ta. Vă rog încă odată să-mi răspundeți cât mai urgent.

Salutul meu prietenesc lui Liubov Feodorovna.

A Dvs.

A. Dementieva

Adresa mea: Bul. de Plaine Pale Nr. 20, pension M-me Barbesat à M-me Alexandrine.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

296

Illington Green, 3 Noembrie 1875

[Marginea scrisorii ruptă.]

Bunul meu Nikolai Konstantinovici!

Incotro ați plecat, la marginea pământului?

În primul rând vă mulțumesc foarte mult pentru ambele scrisori foarte cordiale pe care le-ați trimis; din Geneva din 27 și cartea poștală din 28 Septembrie și din România din 2 Octombrie. Ambele scrisori mi-au adus multă, multă bucurie și Dvs. ați dat dovadă de atâta amabilitate în ambele scrisori încât nu știu cum să vă mulțumesc și nu știu cum o să vă răsplătesc acest lucru, Vă mulțumesc scumpule!

Iar acum să-mi permiteți să vă cert! 1. În scrisoarea din Geneva scrieți « Vă voi trimite adresa mea și o notă pe baza căreia se poate primi corespondența etc., apoi: cum veți primi adresa veți scrie etc. — acum în ultima scrisoare din nou: » D-voastră nu scrieți nimic și... Unde? Apoi vă trimit nota pentru... corespondență etc. Unde este ea?..

Ei Doctore ce spuneți despre felul Dv. distrat. Cine trebuie să certe: eu pe Dv. sau Dv. pe mine?

La scrisoarea Dv. din Geneva eu am așteptat dispozițiile Dv. ulterioare (după cum ați scris în cartea poștală) până la 2 Octombrie. La 2 Octombrie, eu

v'am scris iarăși pe vechea adresă și am decupat din scrisoarea Dv. locul în care scrieți *literalmente*: « De îndată ce veți primi adresa, atunci veți scrie etc. » dar se vede că Dv. nu ați primit-o.

La 29 Octombrie eu i-am scris lui Nic. Vas. în York. Și întreb dacă nu poate el să-mi indice un mijloc ca scrisoarea să ajungă la Dv. și iată astăzi primesc scrisoarea Dv. din 20 Octombrie.

Iată tătucule ce împrejurări, cum am vrut acum să vă răspund și să vă mulțumesc pentru simpatie, dar nu știam *unde*.

Repet că adresa Dv. pentru *toți* și sub orice pretext va fi ținută secret din partea mea. Să n'aveți nicio grijă în privința acestui lucru.

Iar pentru însărcinarea Dv. eu sunt gata să fiu până la ultima picătură de sânge sluga Dv. supusă. Să dea Dumnezeu posibilitate ca să-mi achit cât de cât datoria față de Dv.

Trimițeți numai cât mai repede nota, și în aceeași zi eu voi merge la Evershod Road și vă voi trimite imediat ce voi primi.

La întrebarea cum îmi merge ce să vă răspund: prost tătucule, prost! Aproape fără picioare, aproape că am orbit și asurzit, capul nu este în stare să gândească. Mă cuprinde adesea melancolia, etc. etc.

Boala mea este veche, un catar, de mâncat mănânc puțin, sufăr de frig și e strașnic plictisitor, plâng adesea, sub coaste mă doare, și am impresia că îmi stă un nod în gât: iată tabloul meu și al bolii mele.

Cauza bolii poate să fie faptul că într'un timp am trebuit să trăesc foarte economic și acum mai sunt tot acolo... Mi-a fost rușine să-l întreb pe Nic. Vas, și am făcut rău. Iată deci că m'am hotărât să-i scriu și am primit răspunsul lui din 10 Octombrie 23 seara. El scrie că peste o zi sau două îmi trimite bani, dar astăzi este deacuma 2 Noembrie, și totuși mandatul n'a sosit! Voi mai aștepta până Sâmbătă pe data de 6, dacă până atunci nu vor sosi, voi crede că scrisoarea lui s'a pierdut și atunci nu mai știu ce va fi cu mine. Necazuri, și chinuri, atâta tot Nikolai Konstantinovici. Aș fi foarte, foarte bucuros dacă aș reuși să mor mai repede. O asemenea viață lipsită de speranțe este mai rea decât moartea. Vă scriu din tot sufletul fără Rück-halt (fără nicio rezervă).

Dv., bunul meu, încercați să m'ă convingeți să mă țin, propuneți chiar să interveniți acolo pentru mine, dar eu cred că pentru mine acest lucru este târziu, întru cât nu prea cred că voi reuși de data aceasta să mă salvez, dat fiind că sunt foarte slab și organismul nu cred să suporte încă o lovitură.

Vă trimit scrisoarea lui Nic. Vas. și ea este ultima și acolo veți găsi răspuns la întrebările Dv. Nu voi reuși să scriu mult, știu precis acest lucru deși în prezent mă simt foarte, foarte puternic din cauza emoției de pe urma primirii amabilei Dv. scrisori.

Eu nu m'aș da în lături să plec din această Londră antipatică unde nu am avut în cei 2 ani de zile nimic altceva decât necezuri.

Dacă ar trebui să plec, fiți liniștit corespondența Dv. va fi remisă prin Weiler și adresa va fi păstrată secret și față de el. Se înțelege că pentru acest lucru eu voi cere în primul rând consimțământul Dv. De altfel, n'avem de ce să ne îndoim de Weiler; el pare să fie un om de treabă. Nu cred ca cineva să i se adreseze cu întrebări.

Am scris această scrisoare cu multe întreruperi și odihnă, astăzi a doua zi. Intru cât Dv. sunteți foarte ocupat, eu nu vreau să fur timpul Dv. de ceea mai am o singură rugămintă iubite Nikolai Konstantinovici: dacă veți putea să-mi scrieți ceva ce ar putea să mă ușureze, trimiteți odată cu nota. Dv. puteți să înțelegeți că eu nu pot să utilizez ajutorul doctorului. După cât am înțeles, am descris boala mea, dacă puteți ajuta, ajutați.

Scumpule, fiți sănătos, complimente lui Liubov Feodorovna și dispuneți de mine absolut. Eu voi fi fericit dacă vă voi putea fi cu ceva util.

Dacă veți afla despre locul respectiv, scrieți Nik. Konstantinovici, nu se poate ști ce se mai poate întâmpla.

Vă sărut scumpul meu și pe ai Dv.

[semnătura indescifrabilă]

5. Pier Point-Teras Illington-Green, 3 Noembrie 1875.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

297

Geneva, 13 Noembrie 1875

Stimate domn,

Acum trei zile am avut plăcerea miercuri să primesc scrisoarea dv. și să vă răspund astăzi la toate propunerile și întrebările dv.

În momentul de față nu am aici niciun exemplar din *Economia Politică*, iar romanul încă nu a apărut; de aceea vă propun să trimiteți scrisoarea anexată la Iași librărilor Dimitriu Danieli, care în decursul anului a vândut un singur exemplar din *Economie*, două scrisori și, probabil, nu va vinde mai mult.

Romanul «Ce-i de făcut» va apare peste vreo două săptămâni, vă voi trimite 50 de exemplare și nu 10, întrucât în primul rând, 50 de exemplare nu înseamnă mult, în eventualitate că despre el vor fi articole în ziare, iar în al doilea rând — a trimite în cantități mici este foarte neavantajos.

Dacă însă dv. veți socoti că-i incomod să trimiteți scrisoarea anexată la Iași sau dacă Danieli nu vă va trimite cartea, în acest caz, când o voi primi din Bruxelles vă voi trimite 10 exemplare din *Economie*.

Tăcerea dv. o voi considera că consimțiți să primiți 50 de exemplare din roman și că ați primit dela Danieli cărțile mele.

Prețurile de vânzare sunt:

Economia Politică v. I — 4 fr. 50 cent.

Scrisoare fără adresă — 40 cent.

« Ce-i de făcut » — 3 fr. 50 cent.

Aceste prețuri sunt de magazin, adică ele includ și cota parte a librarului.

Vă urez succes în popularizarea operelor lui Cernâșevski.

Vă strâng mâna

A. Tveritinov

19, Petit Chemin de Lancy, Genève.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

298

Illington Green, 18 Noembrie 1875

Bunul meu Nikolai Konstantinovici,

Scrisoarea dvs. din 13 cu anexarea celor trei scrisori, am primit-o astăzi la ora 8 dimineața și le-am expediat imediat. În redacție am primit două scrisori pe care le expediez.

Un domn tânăr, mic de statură, îmi comunică că ei primesc scrisori în care întreabă de adresa dv. și Goldenberg îi scrie ce să facă, la « Lanzet » s'a adunat o grămadă mare. Regret că nu pot da niciun fel de știri, deoarece eu însumi aștept zi de zi dela Dvs.

Văd că-i scrieți lui Goldenberg, căci altfel m'aș fi dus la Office Lanzet și aș fi spus ca să nu mai trimeată la Geneva și aș fi obținut ce este acolo și v'aș fi trimis-o Dvs. Dar nu știu ce fel de dispoziții ați dat.

Dela Nik. Vas., după scrisoarea pe care v'a trimis-o, *niciun cuvânt*. Se pare că speranța mea s'a dus dracului și aici.

Fiți sănătos, am obosit, salutări dvs. și soției dvs. Al dvs. întotdeauna

Eduard Feder

5 Pearpont Terrace,

Il. Green.

18 Noembrie 75

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

299

Geneva, 20 Ianuarie 1876

Dragă Rossel vă trimit cei 21 fr. pe care îi datorez soției dvs. I-aș fi expediat de mult timp, dar la puțin după plecarea dvs. și neprimind scrisori dela dv. am întrebat pe Pisarev dacă nu știe unde vă aflați și ce să fac cu acești 21 fr.? El mi-a răspuns la aceasta, că i se pare că sunteți în Rusia și că banii trebuie puși alături de 60—80 fr. pe care i-ați lăsat aici pentru o culegere.

487

Acum cu privire la culegere. Nu știam de ce nu răspundeți la cea de a doua scrisoare a mea — și ce credeți? Am aflat abia de curând că soțul meu, pe care l-am rugat să ducă scrisoarea la poștă, a uitat-o în buzunar.

În această scrisoare vă întrebam dacă nu veți dori ca anunțul cu privire la apariția acestei culegeri să fie publicat în «Nabat»?

Apoi aș mai vrea ca culegerea să fie tipărită aici, la Geneva — pentru mine acest lucru va fi incomparabil mai comod. Trebuie să lucrez singură la culegere pentru că cu oamenii care la început au vrut să-mi ajute, m'am despărțit. Sper s'o întocmesc până în primăvară.

Vă rog foarte mult să-mi scrieți dacă sunteți sau nu de acord cu propunerile mele. Vă rog de asemenea să nu vă fie lene să-mi scrieți câteva cuvinte despre felul cum dvs. și cei din jurul dvs. apreciați «Nabat» și rolul său în organele dvs.

La revedere, dragă, multe, multe salutări pentru soția dvs.

Vă strâng puternic mâna a dvs.

A. D.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

300

20 Ianuarie 1876

Am primit scrisoarea d-tale la 17 Ianuarie, mi-a produs o impresie grea. În primul rând păcat ca omul bun pentru cauză, nu numai că renunță după cât se pare la cauză, ci chiar se îndoiește de folosul unui lucru în care nu mai departe decât doi ani în urmă a crezut și era gata să-și dea viața pentru el! Expresia d-tale: «unele lucruri trebuie recitite, reconsiderate etc.», au fost pentru mine ca un cuțit băgat în inimă! D-ta să fii cel ce o spune? Oare d-ta ai citit puțin, ai discutat puțin? Oare știința e în stare să rezolve problemele care te interesează? Mi se pare că îndoielile d-tale se datorează pur și simplu faptului că nu ai nimic de făcut, că nu simți teren sub picioare.

2. Mi-a fost greu să citesc scrisoarea și pentru că aici trebuie să mă cert din cauza d-tale de multe ori. D-ta ești aici cunoscut din perioada teoriilor și părerea pe care o au despre d-ta nu este dintre cele mai bune. Ce crede lumea despre d-ta, o știi. Nu vorbesc despre simpatiile personale pentru d-ta, despre atașamentul care se datorează, probabil, faptului, că am trăit împreună clipe, ce nu se vor mai repeta niciodată și care sunt străine altora. Dar văzându-te la munca practică am dreptul să te prețuiesc și în această privință. Și deodată vine scrisoarea d-tale! De altfel n'are niciun rost să te indispun. Nici așa nu trăiești pe roze și ești singur de vină. Dar mai bine să trec la treabă. Știu de multă vreme că te afli în străinătate. Dar ce faci acolo, ce întreprinzi? Aceasta era pentru mine «terra incognita». În Iunie ți-am scris o scrisoare, dar probabil că n'a ajuns la d-ta. Că m'am interesat de d-ta ca de o rudă apropiată, de lucrul acesta cred că nu te îndoiești. Nu ți-am scris prima pentru

a doua oră la adresa pe care mia dat-o domnul trimis de d-ta, dându-ți vești din partea mea, pentru că nu știam dacă te mai interesează viața mea și cauza din trecut. In ce privește aceasta, lucrurile stău prost de tot. A fost arestată lume multă complect nevinovată: Aptekar Buchin a stat 9 luni, era întrebat despre un oarecare Jacov care după cât se pare a denunțat primul totul. L. P. și în sfârșit Kadâm. Acum e închis numai K. De sigur toți au spus că n'au observat nimic suspct în purtarea d-tale. A. A. de asemenea nu a recunoscut nimic. Lihăceev a mințit drăcu știe ce, că i-ai dat o semnătură, (în lucrurile d-tale s'a găsit o sulă și o daltă), stampile și praf pentru narcotizarea paznicilor. Procurorul învinuia pe I. K. de acest lucru. Firește că K. a negat totul. A fost amestecată și una Ivanova, a fost întrebat Cesbulașov dacă A. A. a fost într'adevăr la el și încotro a plecat. Pe scurt împotriva lui K. nu există indicii, nici împotriva d-tale nu există, afară de declarațiile lui L. și J. Iți redau declarația lui K. ca nu cumva să te ducă în cazul când vei fi arestat. Procurorii vor să te scoată delicvent de drept comun. A. A. este acuzat că ar fi ținut un sediu. După cum știi noi nu știam că Mașev este Kovalic, iar Belkin este Lomonosov. Firește că nimeni nu este crezut. Eu cred că A. A. este pur și simplu țăpul ispășitor, vinovați nu sunt, iar cazul a fost umflat (se spune că în acest caz s'a făcut chiar și un raport special al unui inspector), deci acesta este ținut. Zace în fortăreața Petru și Pavel, neamurile îl vizitează din când în când, este nervos, bolnav, dar nu învinuște pe nimeni de nimic. Vă avea un sfârșit prost. In ciuda protecției puternice pe care o are nu i s'a dat drumul pe cauțiune chiar pentru 25 mii ruble. Faptul acesta arată că e considerat un criminal important. Se pare că nu ău rămas urme. De altfel nici nu puteam afla lucrul acesta, căci după ce mi s'a dat drumul, n'am mai fost acolo. Să scriu nu e cazul și nici nu are vre-un scop. Pe mine personal nu mă interesează decât un subiect: acesta e Alex. Moșierii au fost niște nemernici și prin declarațiile lor au încurcat rău cazul lui K. In special feciorul a căutat să dea o declarație pe trei pagini. Printre altele el a arătat că d-ta ai fi așteptat pe A. A. (atunci când ai fost) la ei înainte de a fugi și ai spus că el te va duce la Sâzrani. Minciună patentă, căci A. A. nu știa unde te afli. Iar pe baza declarației fiului moșieritei A. A. mai este acuzat că ar fi trimis conștient pe jandarmi la Saratov ca să te prindă pentru a-i îndepărta de Marieva (—). Așa stau lucrurile.

[Texte marginale:]

Lucrurile d-tale au fost confiscate, iar cărțile sunt la Bar din Piter.

Domnul care a comunicat adresa mea nu va primi scrisoarea decât peste o lună.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Londra, 29 Ianuarie 1876

3 Ewershard rod Tollington Park

Dragă Nicolai Constantinovici! Am primit scrisoarea dumitale la 27 Ianuarie. Chiar eri am scris la Petersburg cu privire la căutarea unui om potrivit. Fiindcă dumneata nu mi-ai comunicat numele tipului, a trebuit să « mă dumiresc singur », cum spune Amas Feodorovici lui Gogol. Cred că nu m'am înșelat: nu e așa, că este vorba despre acel domn, numele căruia se scrie cu doi de K. Tocmai acest nume am comunicat eu în scrisoare cifrată bineînțeles). Cred că afacerea va reuși *pe deplin*, căci afacerile de felul acesta sunt în prezent la ordinea zilei. Inșă mă tem să vorbesc prea mult de asta în scrisoare, în curând vei afla. Pe unii părtași ai acestor întreprinderi îi cunosc personal, sunt oameni de treabă.

Cu privire la cazul nostru este necesar să ne înțelegem asupra următoarelor: pentru a trece la partea practică va fi nevoie să-i punem în legătură pe « Practican canoții » cu dumneata sau cu doamna? In caz dacă va trebui cu dumneata, atunci învață-mă cum să te gădesc, iar dacă cu ea, atunci probabil că mi se va comunica și adresa ei și voi primi o recomandatie dela dumneata în acest sens. Apropos, ești sigur că ea este destul de discretă, tăcută și în general, că nu se va enerva, cum fac toate femeile? Dacă dumneata nu poți răspunde cu capul și nu pui mâna în foc pențru ea, atunci n'ar fi mai bine să discutăm cazul nostru fără ea? Bani pentru aceste asociații se află la « Rüsslande ». Acum trei zile a fost Feder. El pleacă în Rusia.

Pe numele dumitale s'au primit cu totul dela Geneva numai 16 ieni germani, adică 20 de franci (se pare că dela Tcacev, trimiși de Goldenberg, care s'a mutat deja la noi la Londra). Eu am transmis lui Goldenberg nu numai acești bani, ci din greșeală, cu doi șilingi mai mult. Feder este destul de slab. După cum am înțeles, întrebându-l de sănătate, se pare că, el suferă de o boală organică de stomac.

Iți trimit o scrisoare adresată dumitale. Iți cer cuvântul anticipat că vei restitui atât scrisoarea aceasta, cât și cele ulterioare care se vor referi la cazul nostru. Este mai bine pentru liniștea noastră. Despre cazul nostru eu n'am mai comunicat nimănui, afară de persoana căreia a fost adresată scrisoarea cifrată în Rusia. Inseamnă că despre aceasta nu știe nimeni (absolut nimeni) și nici din cei cu care locuim.

De sigur, că toate aceste precauțiuni nu ți se vor părea de prisos. Să le consideri drept garanție pentru atitudine serioasă față de cazul nostru.

Cu totul al dumitale

V. [indescifrabil].

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Moscova, 3 Februarie 1876

Redacția Gazetel de Medicină din Moscova
Editată de Societatea doctorilor ruși
din Moscova

Nr. 30

Dragă domnule,

Redacția n'a primit cele trei scrisori ale dumneavoastră de care amintiți în scrisoarea din București. În caz contrar v'ar fi trimis banii după prima d-vstră scrisoare.

Vă trimitem 75 de ruble ca plată pentru referatele dumneavoastră și vă rog dacă vă este posibil să faceți o listă a următoarelor d-voastră referate pe anul 1875. Scrisul d-voastră și al lui T. . . sunt atât de asemănătoare că nu le pot deosebi. Și de aceea, numărul lucrărilor d-vstră poate să nu corespundă.

Vă stau la dispoziție.

[semnătura indescifrabilă]

Poate că veți găsi posibilitatea să scrieți la ziar ceva din București.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

303

Geneva, 3 Februarie 1876

Rue de Mont-Blanc nr. 9

Grăbește-te, dragul meu, să mă înștiințezi unde se află coala cu stemă, pe care ți-a predat-o Rally pentru a fi transmisă lui Dmitrie. Avem mare nevoie de ea. Dacă se află la dumneata, grăbește-te să ne-o trimiți; sunt suficiente câteva foi din fiecare.

Ai primit scrisoarea mea adresată post-restant?

Te îmbrățișez, al dumitale

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

304

Geneva, 9 Februarie 1876

Dragă prietene, fiind acum câteva zile la tipografia ziarului «Rabotnic» ți-am scris: unde se află coala cu stemă, pe care ți-a dat-o Rally ca să transmiți lui Dmitrie? Această întrebare am scris-o lui Codreanu, pentru că nu aveam la mine adresa dumitale. Această hârtie este necesară pentru plecarea în Rusia. Te rog să-mi răspunzi cât mai urgent.

Dumneata mă întrebi dacă voi veni personal la Petersburg? Negreșit, și voi face tot de ce ai nevoie. Scrie-mi. În ceea ce privește acei 200 de franci

pe care i-am luat odată de la dumneata, eu am să ți-i dau înapoi la Petersburg (spune numai cui), după cum mi-ai cerut dumneata ultima dată; aceasta îmi convine chiar mai mult decât să-i trimit la Londra, după cum mi-ai scris tot dumneata la timpul său... Simt și pe bună dreptate, că reproșurile făcute de dumneata la adresa datornicilor dumitale — Kislorod și Jeb... mă privesc și pe mine... Dar, ce-i de făcut? Lipsa de bani, — mereu are nevoie de ei cineva —, a devenit atât de acută, încât n'am putut nici până astăzi să mă reabilitcșz față de dumneata. Am să ți-i trimit din Petersburg. Plec acolo la sfârșitul lui Februarie (după calendarul rus).

Îți strâng mâna cu căldură al dumitale

A. Pisarev

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

305

Moscova, 27 Februarie 1876

Redacția Gazetei Medicale din Moscova
editată de Societatea Medicilor Ruși
din Moscova

Nr. 939

Domnule Pestrovschi,

Redacția a primit din partea dumneavoastră două scrisori din București și pe baza primei scrisori va expediat pe adresa dată de dumneavoastră suma de 75 ruble, convenită dumneavoastră.

Peste câteva zile am primit o telegramă scrisă în limba franceză, care la telegraf și-a pierdut orice sens. În urma acestei telegrame s'a primit a doua scrisoare a dumneavoastră... [indescifrabil] în care vă exprimați supărarea.

Stabiliți acum cine este vinovat?

Eu cred că nu este vinovată redacția care nu a primit din partea dumneavoastră nici o scrisoare din cele despre care ne scrieți.

Dr. Elținschi

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

306

Londra, 2 Martie 1876

Publishing Office • Forward •
Russian Newspaper

3 Everest road,
Tollington Parc.

Dragă tovarășe,

Ce s'a întâmplat cu Andreev? De ce n'a răspuns niciun cuvânt la scrisoarea pe care i-a scris-o Goldenberg? La Pașcani stă marfă... neridicată.

Încă câteva zile de târăgănare și marfa ne va fi înapoiată la Londra, și vom fi nevoiți să plătim fără niciun rost drumul dus și întors.

Fiți atât de bun și îndemnați-l pe Andreev să acționeze cu mai puțină precauție și totodată mai energic.

Vă salut frățeste,
[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

307

Geneva, 19 Aprilie 1876

Grands Philosophes, maison Jaccaz II Ralli

Tocmai am primit scrisoarea Dvs. dragă tovarășe, pe unde, Dumnezeu, ați fost până acuma. Am fost întrebat din toate părțile de D-ta și după toate probabilitățile multă lume a avut într'adevăr nevoie de d-ta, dar n'am putut deloc să stabilesc unde vă aflați acum.

Ce să vă spun despre treburi în genere! Multă apă a curs decând ați părăsit orașul nostru. În primul rând ziarul «Rabotnic» a trebuit să-și înceteze apariția la nr. 10 deoarece toți prietenii mei au pierit în Rusia — toți până la unul; eu însumi plecasem să lichidez chestiunile cercului din Moldova, dar din Cernăuți am primit pe neașteptate ordin să mă întorc cât mai repede deoarece din Rusia a sosit un delegat. M'am întors *urgent*, sosesc și găsesc un oarecare M. O persoană extrem de simpatică, energică și inteligentă și principalul cinstită până în măduva oaselor. Desigur că ați auzit până acum despre ea. Și tocmai această persoană a modificat hotărârea noastră adoptată cu privire la ziare. Ea a adus următoarele noutăți. Contopirea cercurilor a avut loc cu aproximație, muncitorii Cercului au cerut «sine qua non» ca gazetele să-și continue apariția; împotriva ziarului «Rabotnic» au fost adepții lui Ceaicovski, pentru el muncitorii și prietenii mei. Majoritatea au avut-o aceștia din urmă,

Situația este acum următoarea: redacția este aceeași, Domnul Pisarev colaborează, lucru pe care îl puteți constata în ultimul număr al ziarului în care este publicat un foileton al lui. El scrie minunat! Totuși principala parte a lucrului cade tot pe seama noastră. Așa dar acest ziar își va continua apariția. Cu privire la «Vperiod» acest delegat ne-a adus următoarea hotărâre: cercurile vor ajuta revista, suntem rugați să schimbăm tonul și caracterul articolelor de fond. La aceste revendicări, Piotr Lavrovici a răspuns printr'un refuz de a continua revista, a dat deodată 3 luni și a declarat că numărul următor va apare fără articol de fond. Eu privesc această hotărâre a lui Lavrov, în momentul de față, cu oarecare îngrijorare. Va fi o nenorocire dacă revista va sucomba, o nenorocire pentru că acum când a început să apară organul jacobin a lui Tcacev «Nabac», anarhiștii nu trebuie să rămână fără revistă.

Chiar dacă «Vperiod» n'a fost prea bun, totuși a făcut câte ceva. Toată nenorocirea constă în aceea că toată intelectualitatea noastră rusă nu e nici decum fermă în privința principiilor, pentru ca să putem garanta că a o abate dela drumul ei actual este greu. Iar «Nabac» e ademenitor, ai unde să lași frâu liber amorului propriu și ambiției, poți în orice caz juca rolul de conducător, de șef, în Cerc.

Așa stau lucrurile în jurnalistică, acum să-ți scriu despre ceea ce petrece în Rusia. În această parte a scrisorii mele voi fi succint pentru că am obiceiul profund înrădăcinat de a nu întrebuința prea multă hârtie și condeiul. La noi acolo aproape toți oamenii devotați revoluției au adoptat un plan al revoluției regionale; se propune ca să se înceapă organizarea. Acțiunile riscante nu au reușit *deocamdată*, abia ieri am primit cu privire la aceasta o lungă scrisoare cifrată. E greu!

După toate probabilitățile ne vom vedea curând, deoarece am primit însărcinarea să plec prin locurile voastre, aștept doar bani și un om care trebuie să vină aici să mă înlocuiască.

Salutul meu tuturor oamenilor de treabă din jurul Dvs. O strângere de mână lui Codreanu.

Al Dvs.

Z. Ralli

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

308

Puești, 6 Mai 1876

Nicolai Constantinovici!

La 3 Mai am plecat la Bârlad pentru ca a doua zi, 4 Mai, s'o întâlnesc pe Liubov Feodorovna și am fost lovit ca de trăznet de știrea că am fost concediat. Să-ți explic cauzele acestei împrejurări. Nu de mult s'a publicat o lege în virtutea căreia districtele trebuie să aibă nu numai medici «de plasă», ci și «medici primari de județ». Districtul nostru nu avea fonduri pentru a întreține un medic primar și nu s'a hotărât să încredințeze postul meu unui medic primar, luându-mi-l astfel mie. Desigur că nu țin prea mult la postul din Puești, totuși știrea că am pierdut postul a fost o surpriză neplăcută. Desigur că voi găsi alt post, sper că foarte curând. Mă tem numai că o să găsesc unul de 350 franci și nu de 400. Dar principalul este că până voi primi răspunsul dela medici primari din diferite locuri, mi se vor termina banii și-mi va fi greu să plec la noul serviciu.

Imi rămân pentru trai, până îmi voi găsi un post nou nici măcar 100 franci. 300 franci voi cheltui pentru a plăti datoriile, pentru pâine, carne, etc. De altfel Dumnezeu e bun și poate că voi ieși și din această situație.

Mă gândesc să ocup un post la Roman dacă mă vor primi pe mine «licențiat» [românește] sau în județul Vaslui. De ași putea numai cât mai repede să mă aranjez. Mie teamă că va trece mult timp până mi se va răspunde sau că nu mă vor primi pentru că sunt «licențiat». Ce se va întâmpla voi scrie apoi.

Liubov Feodorovna a ajuns cu bine la Bârlad, e a doua zi de când stă în Pueștii mei, unde trăesc fără post dela 1 Mai. Deocamdată Liubov Feodorovna e sănătoasă și nu se plânge de nimic. Dacă n'ar fi această catastrofă cu mine ași fi trimes-o probabil pela 15 Mai în Rusia pe socoteala mea, dacă până la data aceea banii dela Larsi n'ar fi sosit. Acum vrând nevrând va trebui să aștepte banii din altă parte dacă nu voi reuși în scurt timp să gădesc un post, lucru la care nu sper deloc. Răspunde imediat dacă Lupașcu a primit în afară de ultima scrisoare pentru Estern și altceva? Ce ai spus despre bani, despre cui aparțin. Lui Lupașcu? Ce ai spus prima dată când ai primit primii bani? Ce ai spus acum ca explicație în legătură cu scrisoarea? Să-mi scri amănunțit despre aceasta. Acestea fiind zise, rămâi cu bine.

Al d-tale Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

309

[București,] 24 Iunie 1876

Prea iubite prieten,

La ora la care vă scriu aceste rânduri, sunt ferm hotărît să părăsesc România pentru totdeauna, dar cum? De unde mijloace? Această din urmă întrebare mă chinuște. Dacă socotiți să mai rămâneți în România pentru a vă ocupa de afacerea dumneavoastră, iată ce vă propun: Știu foarte bine că nu puteți dispune dintr'o dată de o sumă mai mult sau mai puțin importantă. Și mai știu că datoriile pe care le aveți față de mai multe persoane vă plictisesc și vă silesc să rămâneți într'un loc uitat de lume numai și numai pentru a scoate bani spre a acoperi aceste datorii. Dar dacă fac apel la Dv. acum într'un moment hotărîtor și critic este din cauză că nu gădesc printre cele ce mă înconjoară în prezent niciun sprijin și situația mea e cumplită în adevăratul înțeles al cuvântului. Să nu credeți că e vorba de situația mea materială: cu ea m'am învățat și de voie ori de nevoie știu să rabd cu curaj lipsa celor trebuincioase oricărui om. Nu mai e vorba de așa ceva: m'am săturat de București; ce-ași mai putea face aici? Nu am niciun mijloc pentru a ieși dintr'o situație care moralmente mă îmbolnăvește, ceea ce e mai grav decât orice altă boală. Poate că ași fi putut găsi câteva lecții, dar nu-mi dau nici măcar osteneala de a le căuta. Vedeți Dv., voi fi sincer, nu caut, pentru că nu mai

pot trăi aici; viața în București mă apasă; ați spune: dar corespondențe. Nimic de făcut. Mai întâi, nu mai prezintă niciun fel de interes și apoi trebuie să minți, să minți, să minți;... Dar mă întreb ce ași fi putut face la Paris; în cazul cel mai rău, mi-ar fi mai ușor să trăiesc la Paris decât aici; admitând chiar că ași scrie corespondențe, dar corespondența dela Paris este de o mie de ori mai necesară decât aceea dela București. Dacă m'ași adresa unei redacții ca simplu traducător n'ar fi rău. Dar nu vreau să mai vorbesc despre aceasta; iar cazul cel mai rău și găsesc că acest cel mai rău este cu mult mai bun decât situația mea actuală. În niciun caz nu mai pot rămâne aici. Cred, sunt chiar convins că schimbarea de loc te face mai activ, aici nu am nimic de făcut, nimic, absolut nimic. Iată de ce apelez la Dv. într'o clipă hotăritoare; vă rog să credeți că atunci când spun « hotăritoare » nu fac fraze este curatul adevăr. Apelez la Dv. ca la o persoană pe care o stimez, ca la un prieten pentru care ași face orice fără a mai face socoteli meschine și demoralizante, care lasă să se creadă că un sentiment are mai puțină valoare decât câțiva franci. Vă voi spune un cuvânt pe care nu l'am pronunțat niciodată în față altcuiva, oricine ar fi fost, pe care amorul meu propriu m'a oprit de a-l pronunța, ascultați-l: scăpați-mă și dați-mi posibilitatea de a pleca la Paris; dar puteți oare? That is the question [aceasta-i întrebarca]. Iată de ce. V'am spus: « Dacă socotiți să mai rămâneți în România, pentru a vă ocupa de afacerea Dv. . . . « Ați putea oare să-mi trimiteți (mi-e frică să spun cifra) vreo 5—600 fr? »....

Dacă puteți, mă salvați, asta este destul de grăitor. Nu mă tem de un refuz, dacă nu e cu puțință spuneți-mi-o cât mai curând posibil, trebuie să știu. Banii vă vor fi înapoiți, firește, când? habar n'am. Dacă trebuie să fiu dator, prefer să fiu dator față de Dv. decât față de altcineva; cât despre acest « altcineva », nu este niciunul. . . Sunteți pentru mine singura salvare. . .

Ieri, 23, Costică a fost să ne facă o vizită; mă stăpâni mult, mult, dar în cele din urmă, pe când vorbeam toți trei spre situația grea în care mă aflu, m'am întrebat, în mine însumi; de ce să nu-i cer să mă împrumute? unde ar fi răul? Ei bine, blestem ceasul în care i-am cerut să-mi dea vreo 3—400 franci; m'a refuzat pe șleau, el care, după spusele lui, are vreo 6 sau 7000 fr. Ar fi trebuit s'o prevăd, adică refuzul lui; dar mizeria mizeriilor, nu m'am putut stăpâni până la capăt, nu-mi voi ierta niciodată această slăbiciune în urma acestui refuz, am înțeles și mai bine toată greutatea situației mele. . . Cece m'a sprijinit în hotărîrea mea pripită de a-i cere 3-400 fr. cu împrumut a fost faptul că mi-am spus: și eu i-am dat lui, pe vremuri; i-am dat și lui Larcy, fără să mai fac socoteli; de ce nu mi-ar da și el mie; oare nu i-i voi da înapoi? Da îmi dau seama că am fost naiv; nu trebuia, nu trebuia; acum roșesc. Ceea ce este nostim, pur și simplu nostim, este faptul că Codr. îl susținea; vedeți dv. Costică, are probabil vreo afacere în minte: o fabrică de săpun sau ceva asemănător; deci, își spune el nu se poate să-și risipească banii; dar nu le port pică; eu sunt cel netreb-

nic; nu trebuia să cer, de o mie de ori nu. Numai de ați putea înțelege starea mea de acum! Înțeleg, acum mai mult ca oricând, ce înseamnă să ai *un colț al lău, să nu te bizui decât pe tine însuși*.

În încheiere, iată ce vă spun Dv: dacă nu-mi puteți întinde o mână prietenească, este, sunt sigur, că Dv...

- [Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

310

11 August 1876

Am primit banii și scrisoarea. Vă mulțumesc nespus căci banii au sosit tocmai în clipa în care aveam mai mare nevoie de ei.

Vă plictisiți din ce în ce mai mult. Cât despre mine nu am timp să mă plictisesc. Caut... și știți că pentru a găsi trebuie să umbli să alergi și iarăși să alergi. Cred că norocul începe să-mi suradă, deci cred că voi putea să nu mai recurg la bunătatea Dv. Dar mi-ați făcut într'adevăr cel mai mare serviciu trimițându-mi cei 102 fr. și vă mulțumesc încă odată.

[Of. Zan] [O. I. Zan] sunt la Costică. Am primit de curând numărul pe Iulie. Trebuie oare să vă scriu despre ultimele evenimente? Cred că sunteți oarecum la curent. Jocul revolverului a început în Rusia: vânatul nu e de cel obișnuit... Se pregătește ceva serios...

Sănătate
Bonifaci

[Verso:]

Vă trimit un număr al unui ziar rusesc care se redactează aici; veți găsi în el articolul meu care... mi-a adus un câștig de 37 franci; sunt angajat pentru a scrie două articole pe săptămână, adică să apar în fiecare număr deoarece jurnalul este bi-săptămânal. Semnez « Candide ». Este încă o bucățică de pâine... Și apoi, râd și lovesc. Mi-ați putea trimite ziarele, adică, numercele vechi?

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

311

20 August 1876

Dragă Nicolai Konstantinovici

Astăzi am fost la preot. Fără martori lucrurile nu se vor putea petrece. Am hotărât împreună cu preotul ca numele martorilor să fie anunțate după cununie care va avea loc luni la ora cinci și jumătate. Vă convine? Scrie-mi, o putem schimba.

Toată lumea e sănătoasă. Liubovi Fedorovna, datorită, se pare, elocvenței mele, s'a liniștit complet. Eu hoinăresc mereu, inima îmi cântă: nu mai sunt mese dela Ploiești, nici băile de acolo...

Se spune că Botev este viu, numai rănit. Să dea Dumnezeu ca să fie adevărat.

Răspunde-mi la această scrisoare. Cum trăiește Pavluha?

Vă sărut, vă sărut, vă sărut.

Boteva [?]

20 August 76

Liubovi Fedor

[P* verso:]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

312

Londra, 5 Noembrie 1876

57 Fonhill Road Seven Sisters Road, London N

Scumpe tovarășe ¹⁾,

M-am bucurat foarte mult primind dela dvs. și dela Codreanu un răspuns la scrisorile mele. Mă grăbesc să vă fac să vă schimbați părerea în acele ipoteze pe care le faceți asupra lui Noel, asupra tăcerii lui. În prezent el nu este la Londra, încât nu pot să vă transmit propria lui explicație. Dar țin bine minte că vorbind despre Dvs. el v-a învinuit de acele lucruri de care, aflua acum, vă exprimați pretențiile asupra lui. Când, nu mai știu cu ce ocazie, încă înainte de plecarea lui din Londra am vorbit despre persoana Dvs., el și-a exprimat mirarea neștiind de ce vă supărați pe el și nu scrieți. Nu țin minte dacă mi-a spus că a primit dela dv. două scrisori, și dacă v-a răspuns, dar țin minte că amintește de o scrisoare recomandată cu două ruble, scrisă de dvs. într'un ton atât de oficial, ca și cum v'ați fi adresat expeditorului obișnuit al ziarului, din care el a și tras concluzia că dv. nu doriți să mai continuați a avea legături cu el. În prezent nu-i cunosc adresa, doarece nu și-a găsit încă o reședință permanentă, dar imediat ce vom restabili legăturile, cred că-i voi scrie despre scrisoarea dvs. și despre propunerea dvs., referitor la raporturile lui cu dvs. Am citit scrisoarea dvs. cu mare atenție, dar nu mi-am făcut o idee clară despre actuala dvs. stare de spirit. Se înțelege că locul nostru nu este la Londra, dar nici la Geneva, deși ambele orașe nici nu pot fi comparate unul cu celălalt. ...Condițiile de viață trebuie să fie îngrozitoare acolo și acționează asupra omului în mod negativ. Aici la Londra e altceva. Incoace vine omul numai pentru afaceri și orice ar face, în orice caz e imposibil să stea aici fără lucru.

¹⁾ Paginile documentului au fost găsite în locuri diferite și reunite de redacție.

Dar asemănarea între aceste două puncte constă în aceea că atât aici cât și acolo omul se simte rupt de sol, ca și cum ar atârna în teorie. Numai absolută necesitate mă silește să rămân aici și imediat ce împrejurările vor permite mă voi întoarce și mă voi întoarce în Rusia, unde deși avem deseori neplăceri, suntem uneori nemulțumiți, dar ne găsim totuși în atmosfera noastră. Faceți aluzie că deși sunteți în afara Rusiei fi sunteți totuși aproape. Eu, aceste aluzii nu le pot înțelege, cred că diferența între distanță ca și în caracterul împrejurărilor nu este mare între situația dvs. și a mea, cu excepția specialității sarcinilor legate de șederea în cutare sau cutare localitate. Spuneți că acum nu este timpul să murim « pour la Patrie » [pentru Patrie], se înțelege că eu nu am de gând să vă zdruncin convingerea numai prin considerente logice, ce anume constituie rodul unei stări de spirit temporare, a diferitelor împrejurări din viață și a insucceselor suferite. Totuși, consider că este necesar să vă spun părerea mea și să-mi exprim deplina încredere că și dvs. veți ajunge la aceasta. Cred că în prezent în Rusia împrejurările nu sunt prea favorabile pentru activitatea noastră, dar folosesc acum cuvântul în sensul cel mai îngust, înțelegând prin aceasta o perioadă de câteva luni. Imediat ce acest « acum » va trece, va începe pentru noi epoca cea mai activă și această epocă este aproape și trebuie să ne pregătim pentru ea cât mai repede. Nu trebuie să scăpăm steagul din mână, nu trebuie să părăsim întreținerea scântei, chiar dacă acuma abia, abia licărește și nu arde ca o flacără vie. Acum avem nevoie de oameni ca să sprijine cauza care, după aspectul exterior, pare că se stinge. Tocmai acum trebuie...

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

313

Viena, 17 Noembrie 1876

Scump prieten, Nikolai Petrovici!

În primul rând mă simt dator să vă aduc la cunoștință că nu am primit decât o singură scrisoare la cele patru trimise de mine, două din Chișinău și două din Kiev. După cum v-am scris, consider că nu mi-e la îndemână, ba chiar mi-e imposibil, să mai rămân în Rusia. Nu m-ați înțeles bine atunci când ați luat boala mea (care nu este de natură fizică) drept o boală reală și ați spus că un om bolnav nu poate să trăiască la București cu 30 ruble. Acum mă aflu la Viena. Iată că se împlinește o săptămână, mâine sau poimâine plec și-mi voi vizita familia din Elveția, unde sper să rămân un timp. Lucrurile pe care mi le-ați scris despre București în general m-au bucurat foarte mult, căci tocmai doream așa ceva, cum e la voi. Un singur lucru m-a întristat întrucâtva. Este vorba de cei cinci ani necesari pentru absolvirea medicinei — starea nu prea strălucită a universității de acolo, scumpetea vieții. Prea multă vreme continui cu studiile individuale, și e timpul să le termin odată. Dacă n-ar fi

fost întâmplarea aceea nenorocită, aş fi acum la academie în anul doi, lucru la care aveam tot dreptul, pentrucă am urmat facultatea de ştiinţe naturale, aproape tot anul 3 (nu am putut să dau examenul). Dragă prietene, nu ştiu ce să fac? Să vin la D-voastră sau să plec undeva mai departe. De altfel, împrejurările îmi vor arăta ce trebuie făcut. În privinţa lui Medvedi, pot să spun că vrea să vină numaidecât la D-voastră. Il pândeşte ceva asemănător, dar acum nu are bani aproape de loc. Acum nu poate să vândă pământ şi nu se ştie când va putea face. Scrisoarea D-voastră l-a descurajat, căci credea că veţi fi în stare să-i faceţi rost de un post oarecare, dar din scrisoarea D-voastră rezultă că şi D-voastră înduraţi lipsuri şi singur aţi avea nevoie de ajutor. Dar într'un fel sau altul, el s'a hotărât, după cum mi se pare să vină la D-voastră. Deci să-l aşteptaţi. Dacă îi veţi scrie, trimiteţi corespondenţa pe adresa mea din Chişinău pentru Constantin Fedorov, De vechi îi va transmite, sau pe numele lui Ivan... la gara Bâcoveţ depe calea ferată Iaşi—Odessa... Nic. Codreanu pentru Iv. Urs. De asemenea Filip Codreanu vrea să vină să stea o lună sau două. Toto vrea mai întâi să-şi câştige banii de drum, în care scop îşi caută de lucru, pentrucă ştie şi poate să muncească, numai că nu cunoaşte nici o meserie, în schimb în agricultură poate fi de folos oricui. În privinţa lui Mihu, acesta aşteaptă bani dela D-voastră, precum şi o scrisoare, grăbiţi-vă să-i trimiteţi şi una şi alta, mi se pare că în curând îl ia la armată. Țineţi legătura cu el prin doctorul, pe care de altfel îl cunoaşteţi. Recent am primit o scrisoare dela Crivul şi Potorneacova (?); vara vrea să vină la voi, așa c-l puțin s-a exprimat. Ea este o doamnă foarte bine, păcat numai că nu cunoaşte limba română.

Scrieţi-mi pe adresa următoare

Victor Ian..

Bern Suisse Longasse 211

pentru Mons. Hossmané pour Hélène Vigana

Scrieţi vă rog după ce veţi primi această scrisoare. Dacă veţi răspunde repede, scrisoarea mă va mai putea găsi.

[Texte marginale:]

Scrieţi şi trimeteţi-mi la Berna scrisori de recomandare la Geneva; dacă vin la Bucureşti, voi lua un transport de cărţi.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

314

Bârlad, 22 Decembrie 1876

Am primit astăzi, dragă Nicolai, scrisoarea Dvs. cu toate anexele. Am un mare necaz din cauza tuturor lucrurilor neplăcute pentru mine, pe care le-am lăsat în urma mea la Bucureşti. Stergarul, primit de mine dela «garde-

ropiță » s'a pierdut într'adevăr, eu nu l'am luat cu mine. Una din multele femei de serviciu pe care le-am avut, ori l-a pierdut, ori furat, poate că l-a dat chiar garderobierei și a uitat. In orice caz iau asupra mea plata acestui fleac. Dar cearceaful este pierdut de Iaslovici și acum, porcul de câine, profită de ocazie și aruncă vina pe mine. Explicați acest lucru lui Marc și el să-mi ia apărarea. Dacă n'o să izbutească, dă-l încolo cu administrator, cu banii pe care îi va opri. Imi pare rău că n'am lăsat o cerere cu privire la concediu. Imi pare rău pentru că în acest caz ați fi putut după toate probabilitățile să ocupați temporar postul meu, mai ales dacă v'ași fi recomandat în cererea mea. De altfel dacă veți reuși să obțineți cu începere dela anul nou un post în districtul Argeș dați-l încolo de post de intern. Desigur că până la anul nou ați fi putut obține în postul meu măcar 2 franci pe zi, dar n'ai ce-i face, cu veșnica noastră lipsă de simț practic! De îndată ce voi avea timp liber, fi voi scrie lui Lupașcu rugându-l să vă recomande. Racovița este bine recomandat, din punct de vedere național-român. De altfel dacă sperați că lucrurile vor merge bine și fără această recomandație, scrieți-mi ca să nu-l deranjez degeaba « pe prietenul meu și pe personalitatea suspusă ». Citesc în fiecare zi « Monitorul Oficial » dacă nu există pentru Dv. un post atât de neînsemnat ca al meu în apropiere de mine. Deocamdată n'am găsit nimic. Scrieți Dvs. la Iași. Știu că acolo mai sunt și acum 2 locuri vacante. Desigur că acolo veți pleca numai după susținerea tezei. Acum pentru început ar fi un adevărat noroc să căpătăm un post în Argeș. Eri, la invitația medicului primar am vizitat câteva sate în care se presupunea că ar exista cazuri de anghină difterică. Vă voi împărtăși pe urmă impresiile călătoriei mele. Acum vă voi spune că am înopțat noaptea trecută la administratorul unei mari moșii, care m'a servit foarte bine și care mi-a dat 6 franci pentru o rețetă pe care am scris-o pentru fiul său bolnav. Pentru prima oară în viața mea am primit un onorar pentru o consultație medicală! Inceputul e plăcut! Dacă și pe urmă toate ar merge așa. Până acum am scris deja multe rețete gratuite, dar toate pentru oameni săraci la care ar fi o crimă să iei bani chiar în cazul când i-ar da. Am primit astăzi un mandat pentru 199 franci. L-am amanetat pentru 120 franci pe care trebuie să-i plătesc, în rate lunare de câte 10 franci. Visteria județului nostru nu plătește salariul nici măcar pentru Octombrie. Curând am să intru ca membru al unei societăți de aici care va cumpăra mandatul meu pentru dobândă simplă cu condiția să mă înscriu în rândurile ei. Ii voi scrie lui Lupașcu ceea ce m'a rugat Larsi.

Al Dvs. Codreanu

[Texte marginale:]

Dece să-l întrețină pe Costică o « femeie bătrână » dacă cu el s'ar putea simți fericită și una tânără? Spuneți-i lui Lazi să aibă acest lucru în vedere.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Puești, 1876]

Scumpe prietene,

Mă inviți a-ți răspunde dacă într'adevăr socialiștii după cum se susține, sunt niște distrugători; dacă ei vor să distrugă familia, religia, statul, într'un cuvânt toate bazele societății actuale. Ei bine, îți voi răspunde, deși sunt sigur că răspunsul meu nu va fi deplin: deoarece este făcut în treacăt și pentru a răspunde în totul și cu totul de înțeles, ar trebui să scriu un volum întreg și poate mai multe chiar, dar nu numai o mică scrisoare ca aceasta; cu toate acestea nădăjduiesc ca scrisoarea mea oricât de scurtă ar fi, te va putea face să ai o mai bună opinie despre noi, și astfel trec la chestiune.

Să începem cu Statul.

Ce este statul? să întreb apărătorii societății actuale și răspund:

Statul este o formă a sociabilității care a decurs din liberul angajament al membrilor societății pentru a proteja interesele individului și a-i da cât se poate mai multe mijloace pentru dezvoltarea forțelor și capacității sale.

« Statul, zic socialiștii, prin vocea lui Enghelson, este « o conspirațiune a minorității contra imensei majorități a omenirii ».

Desigur că nu am nevoie ca să-ți mai explic ce mare diferență, ce imensă prăpastie se află între aceste două definiții ale Statului.

Cine are dreptate?

Să stăruim a analiza aceasta într'un mod cu totul nepărtinitor.

Statul, zice minoritatea privilegiată, a decurs și decurge chiar în prezent din liberul angajament al membrilor societății. Dreaptă e oare această definiție?

Eu cred, că pentru un om nepărtinitor, a pune numai această întrebare este a o și rezolva. Ar trebui să scriu prea mult pentru a analiza această chestiune din punctul de vedere istoric, a analiza concepțiunea și dezvoltarea Statului din timpurile cele mai vechi; voi spune numai că cele mai mari autorități ale științei sociale ca Mill, Spencer, Men, Lavele sunt de acord a susține că isvorul Statului a fost întotdeauna cotropirea militară. Dar să ne întoarcem a examina Statul modern; pentru aceasta nu ne vom ocupa de monarchia absolută, unde liberul angajament al membrilor societății ar fi o absurditate prea evidentă, ci să luăm statele libere și constituționale, ca Anglia, Statele Unite, România, etc.

Este oare drept că la aceste națiuni Statul cu tot organismul său decurge din liberul său angajament? Da, zic liberalii, fiindcă poporul întreg alege reprezentanți care dau consimțământul lor, la existența Statului și prin urmare consimțământul acestui popor pe care îl reprezintă. Dar tocmai aci este punctul îndoios care trebuie discutat, dacă acești reprezentanți reprezintă voința întregului popor. Nu voi vorbi de censul electoral, căci este evident pentru

oricine, că dânsul nu poate da reprezentanți ai voinței poporului ci numai reprezentanți ai avereii și prin urmare a unei clase foarte mici; ci să vorbim de sufragiul universal.

Intr'adevăr, când poate un angajament să se numească liber? Natural, că atunci când nu există nici o presiune asupra părților contractante. Dar liber este oare angajamentul pe care una din părți îl subscrie, având în față întotdeauna perspectiva de a muri de foame? Statul actual nu este decât un angajament, nu este decât un contract de felul acesta. Pentru ca Statul să fie expresiunea liberei voințe a tuturor membrilor societății, ar trebui ca toți acești membri să fie independenți și interesele lor să fie în armonie.

Dar mai poate fi vorba de o asemenea independență, când de o parte stau marii proprietari, iar de alta țăranul jefuit și lipsit de pâine? Când de o parte stă bogatul fabricant și de alta proletarul doborât de muncă.

Poate fi vorba oare de armonia intereselor între minoritatea privilegiată și majoritatea poporului?

Interesul proprietarului este ca țăranul să nu aibă niciodată pământ, pentruca astfel să-l poată ține mai bine sub dependența sa; desigur că interesele țăranului sunt cu totul opuse.

Interesul fabricantului este ca lucrătorul să primească o plată cât de mică muncind de s'ar putea 24 ore pe zi; lucrătorii însă, prin greve destul de însemnate riscând de a pierde până și existența familiilor lor își manifestă pe tot minutul dorința de a li se mări salariul și a li se reduce orele de lucru.

Ce admirabilă armonie a intereselor!

Din momentul dar ce lupta intereselor există dimpreună cu dependența, adevărați reprezentanți ai voinței poporului nu pot exista.

Poporul muncitor își alege reprezentanții sub gârbaciul Prefectului, sub amenințarea boierilor de a le răpi mijloacele de trai și sub teama de a fi asvârliți pe uliți din fabrici.

Adaugă la toate acestea ignoranța poporului, prejudecățile religioase și vei avea cea mai exactă idee despre liberul angajament luat de membri societății.

Am văzut dar că Statul nu decurge din liberul angajament; s'ar putea însă ca el, oricare ar fi origina, să protejeze interesele individului. Să vedem aceasta.

Pentru a proteja interesele individului Statul are mai ales trei instituțiuni: armata, Justiția și poliția.

Să vedem dacă armata protejează interesele individului.

Negreșit, vei zice D-ta, căci dacă dânsa n'ar exista în țară, popoarele vecine, ar putea, fără nici o piedică să năvălească și să distrugă tot ce le-ar eși în cale.

Dar care ar fi interesul unui popor, ca să străbată sute de kilometri, pentru a spinteca un popor vecin?

Ce antagonism de interese ar putea avea țăranul ungar pentru a extermina pe țăranul român? Interesul amândorora este de a-și cultiva moșioara cu care să-și poată hrăni familia, iar nici decum să străbată distanțe enorme pentru a se extermina unii pe alții, Nu tot acestea sunt interesele claselor privilegiate: ale boerilor, fabricanților, comercianților etc.

Boerul ungar din Evul Mediu a avut interese de a posedea cât mai mulți robi și supuși și cu cât mai mulți supuși cu atâta mai multă bogăție avea, cu atât mai mult lux și răsfățare: și iată pentru ce cotropirea este în interesul boerilor!

Fabricantul modern, fie el englez, francez sau austriac, are nevoie de un număr de piețe cât se poate de mari, pentru a exporta producțiunile sale și de aici concurența, lupta de interese și războaiele făcute cu scopul de a dobândi aceste piețe. Ce este oare renumita chestiune a Orientului? dacă nu lupta claselor privilegiate a diferitelor naționalități pentru a dobândi dreptul exclusiv de posedare asupra acestei părți a Europei ca debușeu pentru producțiile sale, pe când clasele muncitoare ale acestor naționalități nu au decât un singur interes: acela ca popoarele Orientului să trăiască în liniște și fericire. Dar poate îmi vei obiecta că cu cât se înmulțesc piețele cu atâta se mărește și producțiunea și prin urmare câștigul, ceea ce ar face ca muncitorii să fie mai bine plătiți, astfel că acest câștig revine tot poporului. Cât de neadevărată este această aserțiune, ne-o probează Englitera, ale cărei clase privilegiate au făcut să se verse șiroaie de sânge pentru dobândirea piețelor și cu toate acestea câștigul nu a venit decât tot acestor clase, care s'au îmbogățit într'un mod fabulos, pe când mizeria poporului a mers din ce în ce crescând, mizerie care îl forțează să emigreze în America și Australia! Războiul este organizarea omucidului în masse de către clasele privilegiate cu scop de a-și grămădi comori și a-și zidi castele și palate din sângele și lăcrămile poporului.

Dar armata este trebuincioasă și pentru un alt scop. În toate statele civilizate precum Englitera, Franția, Belgia etc., forța armatei este necesară pentru a forța pe lucrătorii ce s'ar pune în grevă refuzând de a lucra pentru un salariu mizerabil, o enormă cantitate de ore, ca să primească condițiile patronilor. Dar ce este mai admirabil este, că mulțumită vicleniei organizațiunii a minorității poporul este forțat să se sinucidă; fratele să ucidă pe frate, fiul pe tată etc. Oare această hidoasă instituțiune apără ea interesele poporului, sau apără numai interesele minorității? Judecă însuși.

A doua instituțiune, menită a apăra interesele individului este Justiția cu reprezentanții legii. Dar cine face legile? Corpurile legislative parlamentul; reprezentanții minorității; se înțelege dar ale cui interese vor apăra aceste legi.

Legea pedepsește pe un țăran care taie o bucată de lemn din pădurea boerului pentru a-și încălzi copiii degerați de frig. Pedepsește oare legea pe boerul care folosindu-se de nevoia țăranului îi cumpără munca pentru ani întregi înainte, robindu-i astfel singurul mijloc de existență, atât lui, cât și

copilașilor lui? Legea însă susține toate instituțiile sociale existente și pedepsește cu asprime orice violare a lor [?].

Dar îți voi demonstra că aceste instituțiuni sunt contra poporului ca și legea prin urmare.

Trebue oare să mai vorbim și de Poliție?

Nu avem decât să ieșim în stradă și acolo vom vedea pe vreunul din agenții săi lovind și batjocorind pe vreun sărman din popor; se închină însă și salută cu respect trecerea vreunui boer care cine știe dacă cu câteva minute mai înainte nu va fi despoiat pe vreun biet muncitor. Ne putem închipui dar ale cui interese apără și Poliția.

Rămâne încă un punct de discutat: dacă Statul oferă individului cele mai bune mijloace pentru dezvoltarea forțelor și capacității sale. În ce constă activitatea Statului în această privință?

În înființarea școalelor, în înființarea căilor de comunicație și în luarea tuturor măsurilor ca starea economică a țării să prospereze cât mai mult. Adevărat este, că toate aceste instituțiuni se întrețin de popor? Dar oare statul care este amestecat în aceste instituțiuni pledează el cauza poporului? Aruncând ochii asupra bugetelor diferitelor ministere, avem răspunsul că nu Ministerul de Instrucție este cel mai important pentru popor la toate statele și bugetul său este cu mult mai mic decât al Ministerului de Război, care are menirea de a duce mizeria și moartea în sânul națiunii într'un mod legal! Și chiar din această mică sumă ce profită poporul? Putem afirma că mai nimica, căci sumele importante se cheltuiesc pentru instrucția claselor privilegiate, iar poporul tot ignorant rămâne.

Pe socoteala țaranului se construiesc drumuri de fier și totuși el nu profită nimica, căci din cauza mizeriei el nu poate profita, nu numai pentru necesitățile sale, dar chiar nu poate merge de la o stație la alta. Cu aceste drumuri ferate, se transportă bucatele din țară, pe când producătorul lor moare de foame, se importă articole de modă pe care le vedem împodobind într'un mod elegant păpușele din oraș, pe care poporul nici nu le cunoaște. Astfel statul este cu adevărat liberul angajament, dar nu a tuturor indivizilor ce îl compun, ci numai a minorității, e adevărat că apără interese dar numai pe ale minorității, e adevărat că dă multe mijloace pentru dezvoltarea forțelor și a capacității, dar numai minorității, care se susține cu banii majorității, cine are dreptate în privința definiției, burghezii sau socialiștii? Judecați singuri...

Să trecem acum la altă bază a Societății și anume la « Proprietate ».

Ce este proprietatea se întreabă apărătorii Societății actuale? și răspund: « Proprietatea este dreptul de a profita și de a uza de foloasele muncii, fie manuale, fie intelectuale »...

« Proprietatea » zice « Proudon » este o tâlhărie: « La Propriété c'est le vol », iată două definițiuni diametral opuse, pe care voim să le analizăm în parte spre a vedea care din aceste două este adevărată.

Permite-mi scumpe amice, de a trece cu vederea punctul istoric al acestei chestiuni deși este foarte interesant; îți recomand însă să consulți în această privință pe autoritățile științei sociale Dl. Mill, Men, Spencer, Lavelle care sunt de acord în afirmarea că proprietatea a venit în urma jafului, tâlhăriei, înșelăciunii etc. etc. Proprietatea, în România arată până la evidență cât este de dreaptă această afirmare. Tu știi ca și mine istoria României și ai observat faptul cum proprietatea comunei rurale a trecut în mâinile ciocoilor greci și pământeni. Se susține de către acei care ca și noi recunosc această tâlhărie, că nu putem să desmoștenim pe strănepoți pentru tâlhăriile strămoșilor, deși acest argument este foarte slab, să lăsăm trecutul și să vedem cum se formează proprietatea azi.

Mulțumită unei nedreptăți istorice, țăranul sau că n'are pământ sau dacă are este foarte mic pentru dânsul și familia lui; pentru aceasta el trebuie să se adreseze la proprietar al cărui strămoș, poate într'un mod fraudulos a luat tot acest pământ dela strămoșul țăranului. Proprietarul dă țăranului câteva fălci de pământ și pentru asta el ia dela țăran jumătate din produsele ce le face; tot așa dă la al 2-lea, la al 3-lea etc. etc. și la sfârșitul anului Proprietarul are tot atâtea produse cât toți țăranii împreună. De unde dar s'a luat aceste bogății, această zisă proprietate?

Nu cumva acestea sunt produsul muncii manuale și intelectuale a proprietarului?

Să luăm alt exemplu. Proprietarul nu-și dă moșia în arendă ci o lucrează pe socoteala sa angajând lucrători; țăranii n'au pământ sau au prea puțin și astfel forțați de foame și de lipsă sunt nevoiți a se angaja la proprietar. Fiecare își poate închipui ce condițiuni cuviincioase pot obține. Să presupunem că 1.000 de lucrători s'au pus pe muncă și au produs 10.000 de chile de bucate. Proprietarul plătește muncitorilor un salariu echivalent cu 5.000 de chile iar restul de 5.000 intră în magaziile acestuia. Ce sunt oare aceste 5.000 de chile? sunt ele produsul muncii proprietarului?

Să presupunem cazul cel mai fericit, adică proprietarul este un bun gospodar și agronom. Dar chiar în cazul acesta, tot nu i s'ar cuveni o răsplată atât de exorbitantă, ci cel mult, atât cât plătește el, unui bun vechil al său. Dar dobânda pentru capital — zic unii care se cred învățați, — nu trebuie să și-o tragă proprietarul? Nu, răspundem noi, căci capitalul nu a căzut din cer, ci este produsul muncii anterioare, poate chiar al strămoșilor acestor țărani. Iar alții, dacă nu atâta de învățați, dar foarte liberali zic: astăzi țăranii nu mai sunt clăcași și dacă condițiunile li se par desavantajoase, nu au decât să nu vie a cere pământuri. Admirabil! Dar aceasta seamănă cu totul cu aceia: dacă o mână de oameni ar monopoliza aerul (ceea ce s'ar face desigur de ar fi cu putință) și ar pune un impozit asupra tuturor acelor care ar vrea să respire, și dacă cineva le-ar face vreo obiecțiune, nu ar avea decât să le răspundă: apoi bine! la noi nu există robie. Cine voește să respire nu are decât

să respire, cine nu, nu. Libertate pentru toți; pentru a respira trebuie însă să plătească. Vrei a avea o bucătică de pământ pe care s'o cultivi? trebuie să plătești, dacă nu plătești poți să mori de foame. Libertatea de a alege există dar. Și această mână de oameni, nu este de mirare, să susțină odată că aerul este rezultatul muncii și prin urmare acei care respiră fără să plătească, sunt niște tâlhari pentru care toate chinurile cunoscute până azi, sunt foarte slabe. Dacă te vei gândi numai la acest exemplu, vei putea foarte bine să-ți faci o idee justă despre formarea proprietății rurale.

Acum trebuie să trecem la proprietatea urbană. Să luăm toate aceste palate, comptoare, magazine etc. Și putea-vom oare zice că ele reprezintă munca proprietarilor cărora aparțin? Vezi scumpe amice, un savant însemnat a zis că: dacă axioma de 2 ori 2 face 4, ar lovi în interesul unei clase a societății, desigur s'ar forma partide care ar demonstra cu înverșunare că de 2 ori 2 fac 5, 6 sau poate chiar o lumânare de spermanțet. Nicăieri nu simți mai bine toată profunditatea acestor cuvinte, decât atunci când discuți despre proprietate. Să te uiți odată împrejurul tău cu atenție și ce vei vedea? Cine a creat aceste Palate, Case, Teatre, Castele? Poporul muncitor. Cine trăește în niște găuri umede în care un bun stăpân nu și-ar lăsa nici câinele? Poporul muncitor. Cine a creat toate aceste mătăsuri, catifele, atlasuri, pânzeturi fine? Poporul muncitor. Cine umblă învelit în zdrențe, atât vara cât și iarna, cu corpul mai mult gol? Poporul muncitor. Cine a produs toate aceste vinuri, mâncări gastronomice, într'un cuvânt, toate produsele alimentare? Poporul muncitor. Cine moare de foame și n'are câte odată, nici chiar o bucată de mămăligă pentru a-și hrăni copiii flămânzi? Poporul muncitor. Cine a creat toate aceste Universități, Muzeu, Tipografii, pe a cui spinare s'au creat toate aceste cărți, jurnale, în fine tot cu ceace se fălește civilizația actuală? Poporul muncitor. Cine rămâne în ignoranță aproape preistorică? Poporul muncitor. Unde este dar proprietatea ca rezultat al muncii omului.

Proprietatea este o tâlhărie zice Proudon, adică el zice că de 2 ori 2 fac 4,

Nu! zic apărătorii proprietății actuale, proprietatea este rezultatul muncii noastre a omului adică de 2 ori 2 fac 6 și chiar reușesc a încurca aceste chestiuni într'un mod fabulos. Fiindcă chestiunea este foarte încurcată, îți voi mai da un exemplu, care va fi, cred, mai convingător decât toate celelalte.

Să luăm România de exemplu.

Se știe că România este o țară eminentemente agricolă. Să presupunem chiar că ea nu produce decât produse agricole. Să mai presupunem că poporul muncitor ¹⁾ a produs într'un an 10.000.000 de chile de bucate. Această sumă de chile reprezintă toată bogăția României și iată ce se petrece în societatea de azi.

¹⁾ Prin poporul muncitor, eu nu înțeleg numai pe acei care muncesc cu brațele, dar și pe Doctori, învățători de școale rurale.

O parte din această bogăție, care este strict necesară pentru poporul muncitor, ca să nu moară de foame și se lasă lui; rămâne însă o parte, câte odată chiar mult mai mare decât aceia pe care a consumat-o poporul și pe această parte, foarte grasă, se aruncă o mulțime de corbi; pe această parte se aruncă guvernul cu toate angaralele, ... și bancherul de orice națiune, cămătarul, boerul, comerciantul, ba și clasele privilegiate ale poporului vecin, cărora nu le-a ajuns partea luată dela poporul țării din care fac parte. Aceștia toți se luptă între ei pentru a dobândi o porțiune cât se poate de mare. Din această parte dată prăzei și care se numește concurență, cine va putea să dobândească, partea cea mai grasă?

Iată împărțeala făcută. Dar deoarece nici unul nu poate cónsuma tot ceea ce a luat, fiind într'o cantitate foarte mare, atunci unul trimite cea mai mare parte în străinătate și primește în schimb vinuri, mâncări alese; altul zidește palate; altul construiește o fabrică și primește chiar medalia de merit, pentru încurajarea industriei naționale. Făcând fabrică, fabricantul ia 100 de lucrători care fac, să presupunem, 100.000 de coți de stofe; din aceste stofe lucrătorii vor primi 50.000 de coți, ca salariu, iar restul intra în buzunarul fabricantului. Dar dacă lucrătorul ar întreba pe fabricant, cum tocmai dânsul vine de îi răpește o parte din munca sa, dânsul care este apărătorul proprietății. Fabricantul răspunde: Nemuțumitule! au oare eu nu trebuie să trag nici un folos din capitalul pe care l-am întrebuințat la facerea fabricii în care ți-ai găsit și tu mijloace de trai? Dar capitalul D-tale, va zice lucrătorul nu este el oare produsul muncii noastre anterioare și prin urmare anul acesta nu faci altceva, decât a-mi plăti ceea ce mi-ai răpit anul trecut?

Nu! zice capitalistul, capitalul meu este rezultatul economiei. Să nu râzi scumpe amice! Zecimi de volume și foarte mult spirit s'a cheltuit pentru a demonstra că capitalurile și bogăția sunt rezultatul economiei. Vezi amice Strousberg, Bleichroder, Rotschild, n'au mâncat zile întregi, au strâns para lângă para și astfel au făcut milioane și chiar sutime de milioane de franci. Dar ce este mai admirabil, este că, savanți ca Mill, susțin această absurditate. Într'un fel capitaliștii au dreptate, dar numai cu o mică rectificare; bogăția este într'adevăr, rezultatul economiei, dar a produsului muncii altora, iar nici decum a produsului muncii lor.

La toate acestea s'ar putea face două obiecțiuni:

1. Dacă un om de geniu face o invențiune care folosește lumii întregi, trebuie ca să primească mult mai mult decât un simplu muncitor.

Mai întâi, cuvântul « trebuie », nu este exact, căci, inventatorul se găsește îndatorat localității în mijlocul căreia a trăit, prin ajutorul căreia a putut ajunge la o asemenea perfecțiune, căci, de s'ar fi născut el cu un geniu oricât de mare, dar pe insula lui Robinson Crusoe, ar fi devenit un animal sălbatec. Apoi un om învățat nu trebuie să uite că știința s'a dezvoltat pe spatele popo-

rului și nici discuțiune nu ar trebui să existe în această privință, deoarece munca corporală este chiar mai trebuincioasă decât cea intelectuală, fiindcă fără dânsa omul nici nu ar putea să trăiască.

Trebue să mai adăugăm că, adevărații oameni de știință și de artă trăesc totdeauna în sărăcie; Schiller a murit sărac, Uhland asemenea, Beethoven de abia avea o bucată de pâine, Stephensohn, Wuat au fost și au murit săraci, pe când Strousberg și Bleichroder, inventatorii de tâlhării și vicleșuguri « en gros » se răsfață în lux și bogăție.

A II-a obiecțiune este: dacă capitaliștii mari nu posedă proprietăți ca produs al muncii lor ci al altora apoi nu poate fi așa cu proprietarii cei mici, ca țărani, meseriași etc. care posedă pe drept proprietățile.

Astă obiecțiune este adevărată, dar trebue să-ți notez că tot mersul civilizației și progresului nostru economic tinde acolo ca micile proprietăți să dispară și să se concentreze în mari proprietăți, așa că în țările cele mai înaintate, cum sunt Belgia și Englitera, proprietăți mici nici nu există mai de loc.

Astfel este și aceasta a doua bază a Societății.

Mă adresez dar la bunul tău simț și te întreb: Cine au dreptate, Socialiștii sau burghezii?

A treia bază a Societății este hereditatea. Dacă ai înțeles cele ce ți-am spus mai sus, apoi trebue să pricepi că de hereditate nici nu poate fi vorba, căci: hereditatea ne fiind decât dreptul de a transmite proprietatea moștenitorului, deoarece proprietatea este o răpire, apoi nimeni nu poate transmite un lucru asupra căruia nici el nu are drepturi legale, deoarece aparține altuia.

Să trecem acum la familie.

Ce este familia? Familia este reuniunea a doi indivizi de sex diferit, cu scop de a perpetua speța umană. Pe de altă parte, conștiința, bunul simț și știința modernă demonstrează că acest scop poate fi împlinit numai prin garanția inclinațiunii acelor persoane unul, către altul, ceace în limba vulgară se numește amor. Amorul însă între doi indivizi, poate să existe numai atunci când amândoi sunt liberi în alegere: când asupra lor nu e nici o apăsare; atunci numai, poate să se manifeste într'un mod normal inclinațiunea acestor doi indivizi care singură este garanția fericirii lor, precum și a copiilor ce vor rezulta din această reuniune și care vor fi normali atât din punct de vedere fizic cât și intelectual și moral. Iată reflexiuni în contra cărora nu va găsi nimic de zis cel mai aprig apărător al familiei actuale. De aci rezultă: deplina libertate a iubirei, deplina libertate a bărbatului și a femeii și deplina independență a lor reciprocă.

Pentru aceste adevăruri evidente, socialiștii sunt numiți corupători ai familiei!? Să vedem dar ce este această familie? Instinctele naturale ale omului, știința modernă, impun deplina libertate a alegerii și a iubirei.

Dar acuma ce se face?

Pe aceste instincte naturale, încă în germenul lor, mai întâi religia pune mâna ei cea neagră și le apasă; pentru că se împreună doi indivizi e necesară permisiunea lui Dumnezeu, care se dă prin reprezentantul său pe pământ, prin popa. Religia înființează legi pentru căsătorie, oprește căsătoria și ce e mai vătămător e că religia declară nedăspărțenia (ceea ce a unit Dumnezeu, omul să nu dezunească) și astfel forțează și pe femei și pe bărbați să trăiască fără voie, vrând nevrând și prin aceasta îi pune în cea mai mare contradicție cu legile naturii.

A doua instituție, care apasă acest instinct sacru, este statul cu legile sale factice și a treia este chiar familia de astăzi; părinții bazându-se pe știu eu ce știință sau morală, declară că ei sunt mai competenți de a alege pentru copiii lor un soț sau soție, și într'adevăr ei aleg și prin aceasta ei calcă în picioare inclinațiunile naturale ale copiilor, care inclinațiuni sunt după cum s'a zis, unica garanție a fericirii familiei.

Însă, fiindcă natura omului nu e așa de lesnă de învins, câte drame, câte lacrimi, câte sinucideri chiar nu se nasc din ciocnirea acestei naturi, cu despotismul părintesc?

Al patrulea factor care dă lovitura de moarte cerințelor naturale ale omului, sunt obiceiurile societății, instituțiunile moderne: zestrele, statutul etc.

Societatea omenească, cu instituțiile sale, se poate asemăna unui vierme pe care voină a-l distruge nu poți să-i lași nici o bucățică pentru a nu se reproduce și a se forma viermele întreg.

Acest adevăr îl uită modernii noștri, care vor, ca prin niște paleative ridicole, să vindece toate boalele societății. Din instituțiunea proprietății moderne, se naște sărăcia; din sărăcie se naște furtul și crimele; din furt și din crime se naște Justiția, care la rândul ei, pentru îndeplinirea sentințelor sale, dă naștere poliției. Ațintește fenomenele societății moderne și vei vedea că toate sunt legate într'un mod indestructibil. Între aceste fenomene familia nu este o excepțiune. Familia este și ea produsul instituțiunilor moderne și prin urmare influențează asupra lor.

Proprietatea este un termen care influențează foarte mult căsătoria. În familiile nobile, bogate și avute inclinațiunea naturală: amorul nu mai joacă niciun rol: în locul său se pune rangul, bogăția, renumele etc.

În timpul de astăzi familia a ajuns o speculațiune hidoasă: tineri care nu s'au văzut nici odată, se unesc; însă în locul inclinației naturale, vin factori și factorițe care fac acest gheșeft; acest negoț de corpuri umane.

Inclinațiunea unei fiice bogate către un sărac se numește chiar scandal! Un om sărac fără poziție în societate, nu poate să se însoare până la o vârstă înaintată și cei mai buni ani ai vieții sale rămâne becher. Un tâmpit privilegiat, care are speranță pentru o moștenire bună « poate face partida cea mai bună așa că, în loc de inclinațiune naturală, care este sădită în om de natură

însăși, se fac necesare niște elemente cu totul nenaturale: așa permisiunea lui Dumnezeu, permisiunea Statului, autoritatea părintească, poziția în societate, bogăția, rangurile, moștenirea etc. Oare toate aceste elemente pot ele să aibă acea influență binefăcătoare asupra căsătoriilor, asupra copiilor lor, cum exercită instinctul natural? Ar trebui amice să-ți scriu volume întregi, pentru a-ți enumera toată minciuna societății, care se introduce în familia actuală cu toate corupțiunile ei! Dar îți voi aminti acum numai despre una singură care are cea mai funestă influență asupra familiei: «armata!». Pentru a avea armată regulată, statul ia cea mai sănătoasă parte a junimei; ia pe bărbat dela nevastă și copii; pe mire dela mireasă și îi închide în cazarne...

Se știe ce rezultate, ce corupție se răspândește într-o țară și în familii, prin această instituțiune. Astfel se calcă în picioare înclinațiunile naturale ale omului; însă un instinct așa de putinte ca înclinațiunea naturală, nu se poate învinge prin cele mai cumplite constrângeri. Din romanțuri ca și din viața practică, se cunoaște cât de putinte este acest instinct și cu ce forță el se luptă și rupe toate piedicile ce îi stău în cale. Acest instinct, s'ar răzbuna contra constrângătorilor și prin urmare s'ar reflecta asupra familiei actuale, dacă în persecuția sa, n'ar găsi un liman... și acest liman... este tot o instituțiune a societății actuale: este «prostituțiunea»... Crima aduce după sine altă crimă, minciunea altă minciună, familia actuală: «prostituțiune!».

Da, scumpe amice, prostituțiunea, această instituțiune mârșavă și hidoasă, este o instituție necesară a societății actuale!

Majoritatea bărbaților și în orașe aproape totalitatea lor, rămân neînsurați tocmai în etatea dela 20—30 ani, acea etate când pasiunile fierb și se sbuciumă în corpul plin de viață. Ei bine, ce s'ar întâmpla când această supra-abundență de vitalitate materială, n'ar găsi un saț, un liman?!?... Unde s'ar revărsa clocotindele pasiuni ale omului în floarea tinereței? În ce mod el ar găsi un frâu și un țarm... când presupune, că legislatorii noștri, inspirați de un generos sentiment de umanitate, de un sentiment trecător, n'ar mai permite și n'ar mai tolera «prostituțiunea».

Pasiunile nu ar înceta de a fi, focul tinereței nu s'ar stinge; din contră, cu cât el ar fi silit să ardă mai sub cenușă, cu atât tensiunea lui ar deveni mai nemăsurată și cu atât va fi mai peste putință legiuitorilor de a-l opri să nu izbucnească și să nu se reverse asupra întregii societăți printr'o flamă arzătoare și cotropitoare, ce va învălui în vâltoarea ei însăși familia organizată precum este ea. Și trebuie să știi, că cu cât pasiunile sunt mai violente, cu cât ele țin mai puțină seamă de trebuințele societăței, cu atât ele devin mai egoiste, mai sălbatice, mai înspăimântătoare.

Dacă nu ar exista prostituțiunea, te întreb, cum ar putea să existe armata! cel puțin sub forme ei de acum?! — Toate aceste instituțiuni sunt strâns legate între ele: una nu poate exista fără ccalaltă.

Iată pentru ce toți legislatorii au sancționat și sancționează această instituțiune: frumoasă, trebuincioasă, de laudat și demnă de păstrat. Oare nu această societate și această familie susține și reclamă existența unei atât de exersabile instituțiuni cum e prostituțiunea?!

Știi, gânditu-te-ai scumpe amice, cât de teribilă instituție este prostituția?! Dacă este ceva care să-mi sgudue mintea, acest ceva este prostituția. Ființa umană, deslipită dela sânul familiei și aruncată unei negustorese de corpuri omenești, condamnată să satisfacă poftele grosolane ale primului venit, ale bătrânului corupt; femeia batjocorită de toți acei care au mizerabilul obicei de a insulta și batjocori suferința; femeia la care nu se respectă niciunul dintre instinctele omului, nici instinctul amorului, nici instinctul demnității omenești, nici instinctul maternității; ființă umană pusă afară din lege și prefăcută în obiect, în marfă, ființă pusă pe aceeași treaptă cu miasmele și infecțiunile, sub supravegherea sanitarilor; adevărată paria societății, la a cărei atingere o femeie din lumea « bună » se socotește ciumată și insultată... această ființă este « prostituata ».

Blestem asupra societății care are nevoie de o asemenea instituțiune! blestem asupra instituțiilor omenești care fac necesar asemenea așezământ! blestem asupra tuturor acelor cari, folosindu-se în mod mârșav fac în același timp din prostituată, o paria societății! Blestem asupra noastră tuturor cari, în fața acestei monstruoase enormități a societății moderne, stăm cu mâinile încrucișate! Ne-am deprins așa de mult cu noroiul societății; ne-am obișnuit până într'atât cu toate dramele, cu tot plânsul și cu tot sângele, încât trecem zilnic prin înaintea acestor monstruoziități a căror tragică privilegiște ar trebui să ne sgudue și să ne stoarcă lacrimi arzătoare! Trecem indiferenți și chiar fără a le vedea.

Știu că se vor găsi oameni lipsiți de ver-ce simț uman care să zică: « ele sunt de vină », căci, nimeni nu le silește la aceasta. Meschină obiecțiune! Dar... coconașii cari violează o față săracă, dar stăpânul care isgonește slujnica lăsând-o fără pâine și fără adăpost, dar proprietarii care despoaie pe muncitori, dar mulțimea acea de speculanți de corpuri omenești, dar pofta de înavuțire, care îndeamnă pe tată să-și vândă pe fiica sa, dar efemera civilizației care desvoltă pasiunea luxului și mai presus de toate, trebuința ce are societatea actuală de o asemenea instituțiune?!... Toate acestea împing și târâsc pe femei în casa prostituțiunei. Și mai îndrâsnesc acești oameni să învinovățească pe socialiști, pentru că sunt și pentru că luptă contra unor atât de odioase instituțiuni? Dar cine face, această acuzațiune?? Nu boerul care fură și aduce în sapă de lemn, strigând că proprietatea este sfântă și inviolabilă? Nu Funcționarul, acest instrument al bogaților contra săracilor? Nu judecătorul care vinde Justiția? Nu Patriotul, care e gata să-și vândă patria pentru un ban? acești toți în fine cari, violând în fiecare moment statul, strigă și vociferează pentru inviolabilitatea statului? Nu Popii care servesc pe puter-

nicii lumii și care își vând conștiința și pe Dzeul lor în fiecare moment, strigând că religia e sfântă și inviolabilă?! Nu, Desfrânatul care și-a făcut educația în lupanare? Bătrânul corupt în mijlocul haremului; nu, factorii de ambele sexe, care fac negoț cu corpurile umane, propagând sfințenia familiei?!

Acest tablou admirabil amintește căderea și degradarea moravurilor în Roma cea veche!

Despre religiune îți voi scrie cu altă ocazie.

Al tău amie N. Codreanu

[O pagină din Socialismul român, Viața și activitatea lui Nicolae Zubcu Codreanu, p. 30—47,]

316

Ploești, 6 Ianuarie 1877

Scumpe Domnule Russel,

Sossind de la pădurea Predeal care e aproape de frontieră unde se face Drumu de Fer, tocmai alaltă eri, 4 Ianuarie, Domnul șef uitase că a primit 2 epistole la adresa mea și d'abia eri și a adus aminte și mi le a dat. Una este pentru Dumneavoastră, pe care v'o înaintez acum; e cea laltă cu data de 1-iu Ianuarie 1877, e de la D-v, la care mé grăbescu a respunde.

Fussei azi-dimineață la spital și Sterian zisse că poimâne se și facem pachetului objectelor ce ai uitat a lua.

Me bucur că Ghighi având un tovarăș la învățătură, se vor molipsi mai bine de imbecilitatea acelei cărți, ce ați bine voit a'i da. *Nu trebuie se și spun căl'fi datoresc, moralmente mai cu sémă.*

Am pus în videra frate-meu Doctorele, câteva principiiuri positiviste de uă viață nouă, la al cărui liman tinde tote ilusiunile melle a se realiza și i am spus că Ghighi, 'i va da « Memoriele unui Imbecil » spre a vedea și dânsul de unde și cum 'mi am format convincțiunile despre sublimitatea altei vieți, altei doctrine, pe care i am detaliat-o pre pucin: Iam amintit că în uă asociațiune, oamenii nu sunt supuși speculațiuniii cellor, alți; că uă societate organizată ast-fel, e dispensată de aventurielle neplăcute alle celei de azi; că într'ânsa mizeria nu și pôte face cuib; că nu are monopoluri nici naturale nici artificiale; că oamenii ei, nu pot fi aduși prin diferite fasse de viață, ea cei de azi, ca se zică adessé; « *M'am desgustat de viață* » și, « *De ce m'am născut, Mai bine se me fi născuta mama mort* » — N'avem dér de cât se ne scopim, ca se ne scăpăm de acusări și se punem capăt acestui defect human, decă alt remediu nu există. Dér omului cât de sărac ar fi, este egoist (instinct normal?) și nu vrea se facă nu numai acesta dér chiar a primii consiliuri de la altu care ar fi spre folosală séu. Dacă i faci un bine material, primește, dér în urmă te face prost. Așa e la noi; am văzut acesta. Eu care am citit pucin și care

am înțeles cam cu greu, că este ne drept a avea cineva puțin și altul mult, nu știu decă ași putea avéinima deschisă pentru cellu care ar face dreptatea cu sabia. Sângele nu pré are aderenti. Cuvântul inse, și fapta — da. In cazul acesta, ar reuși dreptatea fără măcel, ér în cell alt, măcelul fără dreptate.

[Texte marginale:]

Pucine schimbări s'au făcut în personă mea. Am dobândit un gust de necredut pentru a călători cu poștele pe jos; pân acu amu făcut 4 curse de când ași plecat d'aici, de câte 10,15 și 20 kilometre. Acesta a pus în mare mirare pe șefu, și m'a numitu «robust».

Naivitatea care o am și care mi a observat-o soția D-voastră nu știu din ce pricină se tot mărește; acesta pote e un defect mare. Ce crezi? —

Ți-am scris pré liber, franș, pe șléau; spațiu nu'mi a permis a face altfel.

N'am lemne; e frig în odaie. Azi nópte n'am putut dormi, din pricină că picioarele'mi erau înghețate. Léfa după Noembrie 'mi o dá mâine. — Sunt pré rustic, de a suferi de ceva; cu tóte acestea, aceste valuri ale lumii nu mi plac.

Sunt convins că mai puțin are corpul trebuință de hrană, de cât *su-fletul*, de cuvântul lui D-zeu.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

317

[Pitești,] 6 Ianuarie 1877

Am primit epistola D-voastră, precum și cererea formală care a-ți făcut pentrn ocuparea unui postu de Medicu de Arondisment. Comitetul Domnul meu primește cererea D-voastră și cu ecspediția de poimâine veți primi răspunsul oficial. Condițiunile prevăzute în budjetul consiliului pentru salariul Medicilor de Arondisment sunt 350 franci pentru cei care au numai licența în Medicină și 400 franci pe lună pentru cei cari au titlu de Doctoru în Medicină. D-voastră după cum mă asigurați veți depune teza D-voastră în scurtă timpu și prin urmare această reducere nu veți suferi de cât până veți depune teza. După recomandația Domnului Doctor Teodorescu sunt mândru Domnul meu de a putea fi secondat în missiunea mea de persoane ca D-voastră.

Primiți Domnul meu asigurarea considerațiunii mele.

C. Racoviță

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Ploești, 9 Ianuarie 1877

Duminică

Scumpul meu Domn.

Astăzi fussei la uă nuntă unde béui uă jumătate ocă vin . . . Îndolența spiritului meu, care-i pucin cam imbecil (venită nu știu din ce cauză), a încetat dér . . .

Eu, leneșul la scris, dupe cum vezi, cum te îmbulzescă cu scrisorile, care pôte te amciază.

Am scris lui frate meu doctorele, după cum ți-am mai spus, despre ideile pozitivistilor, așa cum le-am înțeles eu; aștept ceva respuns de la dânsul despre care ți voi comunica și Dumitale; știu că-ți va face plăcere. Ah, mult ași dori ca frații mei se participe la uă fermă a lui Lagargote; și sper, simt sigur, că se vor găssi mai mulți aderenți pentru această nouă dér cu adevărat salutară doctrină; decât pentru acea a socialistilor.

Dacă din întâmplare'mi voiu perde ilusiunile că voiu trai pe această lume în uă viață practică — pozitivă, tot voi esistă; voi trăi în viața ilusionară — pozitivă, séu mai bine zis ideală, chiar dacă ași fi silit din cauza meprisului ce l-ași întâmpina atunci, ca prin sudoarea feței mele se-mi câștig hrana ca cel mai humil dintre muncitori; cu tote că până când nu va apare bine proletarul în acest bală mascat allă nostru (R) orice om meprisabil, ori ce trântor, va trăi din belșug: Tara noastră e încă foarte bogată. Acesta e bine, pentrucă socialistii nu vor putea apuca înaintea pozitivistilor.

Nu e așa, că bine fac, preparându-mé de acum, fie pentru viață practică, fie pentru cea ilusionară seu ideală? În scopul acesta D-le Russel, te rog din tot sufletul a ți lua osteneală sè'mi recomanzi ca se cumpér nu cărți de legislațiuni sociale, nici de conspirațiuni, nici cărți de viață experimentate azi de totă lumea, ci 3 séu 4 cărți de imbecilități care n'au mai esistat și care tratează despre noua viață ce se propagă prin doctrina pozitivistilor; chiar partea cea ideală; chiar ellementele de filosofia pozitivă, mi se pare a-mi fi utile; nu pentru că voesc a mé face filososof; ci mi se pare, că fie ce om care zice că trebuie se esiste pe această lume, este dator se știe, se simtă, aceste elemente, aceste idei, acesta viață, în tot coprinsul lor.

Și, nu așa că această filosofie nu este grea de înțeles ca celle antice, de orice e pozitivă și prin urmare practicabilă? — Acelle fragmente filosofice pozitive, despre care ne vorbesc Litré că se strecoră în convorbirile nostre de totă ziua, mi le imaginez pipăibile aproape că nisce granule de niscip de aur, pe care oamenii nu le-au zărit, nu le-au simțit, séu că nu le-au cunoscut volorea, și prin urmare nu le-au dat nici uă importanță, dér pe care Lomte, Litré, și alți, vézându-le și sciindu-le valoarea, s'au silit a le strânge cu îngrijire la uălaltă, a le topi și a ni le arăta într'uă singură massă bine vizibilă și prin urmare lesne de studiat.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Puești, 19 Martie [1877]

Dragi Liubov Feodorovna și Nicolai Constantinovici!

Odată cu expedierea scrisorii primite pentru Dvs. din Rusia, folosesc prilejul pentru a sfa puțin de vorbă cu dumneavoastră, pentru a vă trimite câteva cuvinte. Ieri m'am întors dintr'un sat bântuit de difterie. Am stat acolo, adică am locuit patru zile în șir și am îngrijit zece bolnavi, suferind de această boală periculoasă. Deocamdată sunț bițe, sănătos, totodată, m'am obișnuit mult cu această boală periculoasă. La început, îmi era frică de contaminare, dar acum nici nu vreau să știu de nimic, deși, îngrijind pe bolnavii, nu uit să iau măsuri de precauție. Această boală blestemată m'a istovit. Din cauza ei n'am nici un pic de răgaz, trebuie mereu să fiu pe drumuri, în loc să stau acasă. Măine, voi pleca la alte sate contaminate, unde am fost invitat să viu. Aceste invitații sunt, desigur, oficiale; pentru asistența acordată bolnavilor nu primesc de la ei nici un onorariu. Tare mă tem, că în caz de veți veni la mine, Liubov Feodorovna, veți rămâne adeseori singură în coliba mea lipsită de veselie, din cauza acestei boli ce bântuie în «plasa» mea. Boala s'a extins mult și șefii pretind ca noi să fim mereu pe drumuri, iar nu să stăm acasă. Am primit o scrisoare de la Pruteanu din Chișinău. După cum vedeți, el a ajuns în Rusia. În aceasta constă tot interesul, pe care-l prezintă scrisoarea sa. El scrie de asemenea că, de curând a avut loc pentru prima oară la Seminarul din Chișinău o percheziție, dar nu s'a găsit nimic, deoarece totul a fost ascuns cu mult înainte. El scrie că, în curând, românii de acolo vor veni la mine. Persecuțiile îi vor sili s'o facă.

Am mare nevoie de o căruță și un cal cu șea. Serviciul meu se desfășoară în chip foarte neregulat, din lipsa unei căruțe proprii. Uneori se întâmplă că nici un birjar nu poate și nici nu vrea să te ducă, iar medicul primar îți poruncește să pleci cu orice preț, la locul unde bântuie epidemia. La noi, la Puești, nu sunt decât 4 birjari și nici aceștia nu sunt birjari adevărați. Îți iau șapte piei pentru transport. Pentru aceste considerente este necesar să-mi fac rost de un cal. Deîndată ce împrejurările o vor permite, prima cheltuială mare pe care o voi face va fi procurarea unui cal cu toate cele necesare.

Aici, la noi, avem de astăzi o vreme din cele mai păcătoase. Plouă, drumurile sunt din nou impracticabile, or, cu toate acestea trebuie să pornim la război împotriva difteriei. Un asemenea concurs de împrejurări, în care mă aflu adeseori, mă irită până la extrem. Dar ce să-i faci! Oricât îmi este de neplăcut, dar, totuși, spre a evita mari neplăceri sunt nevoit s'o rog pe Liubov Feodorovna să nu vie la mine deîndată, ci, ceva mai târziu, când epidemia se va potoli aici, când vremea se va îmbunătăți și când, în genere, viața la locuința mea din Puești va deveni mai suportabilă. Spre durerea mea, toate acestea nu se vor

putea întâmpla până la sărbătorile Paștelui. Eu voi fi pe drumuri, vremea va fi, după toate probabilitățile, urâtă și, ceea ce este principal, epidemia continuă să bântuie și eu nu pot rămâne acasă.

Vă sărut pe amândoi ca pe niște frați,

Al Dumneavoastră
Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

320

Puești, 26 Martie 1877

Prietene!

«Încă câteva minute mai rămân, până ce tunul să vestească, orașului, creștinescul sacramental «Christos a Inviat!» Ei bine și această noapte tristă pentru mine, îmi va răpi ea odihna trebuincioasă după cum multe alte nopți tot astfel mi-au răpit-o; în meditație și cugetări. Și cum ași putea să mai dorm și să mă mai odihnesc eu care sunt cu mintea neîmpăcată. Cred că nici tu nu dormi, scumpe prietene. Și cum am putea să dormim și să închidem ochii, care trebuie să privegheze și să ștea totdeauna deschiși ca să vadă adâncă neștiință și gugumânia în care zace astăzi neamul omenesc și această lume zisă creștină?

Cine ar fi crezut că după 19 veacuri, zise de mântuire, omul să se găsească tot așa de nemântuit cum era și înainte de Christ?

O, lume! o, omenire! cu mintea întunecată! Când ași putea eu căpăta nădejdea adevăratei tale mântuiri?

Și tu Christoase, omule cel adevărat, tu care ai înțeles și te-ai luptat pentru viața și bunul trai al omului pe pământ; tu generosule, tu adevăratule socialist, dacă ai vroit și ai putut să înviezi (?) de ce ai înviat a 3-a zi? Și dacă n'a înviat, de ce nu înviezi acuma ca să vezi lumea și pe acești creștini pe care credeai că vei fi putut a i mântui?

Scoală-te Christoase, scoală-te și vezi, că în jur de tine, dela răsărit până la apus, dela miază noapte până la miază zi, se ridică tot aceleași gemete de apăsare, tot aceleași vaete de desperare; tirania și barbaria domnesc acum cu aceiași putere, peste o lume tot așa de întunecată ca și mai înainte de tine! Ba încă, bigotismul și fanatismul religios împreună cu ignoranța, împletit-au lanțuri grele care încarcă și încătenează orice mișcare socială; luat-au învățăturile tale drept pavază, o mână de trândavi și din biserică, armă contra celor cu mintea slabă, au făcut. Injugat-au lumea la carul lor cel infam și iată amice, că ea îl trage cu lașitate, întocmai ca vitele cele inerte și ticăloase.

Insușitu-și-au lor, pământul, apa, aerul și lumina soarelui și n'au lăsat, semenilor lor, decât goliciune și sudoarea proletariatului. Iată colo palatul bogatului, adică a jefuitorului, se ridică radios strălucind din sudoarea celor

sărăciți. Iată și mai colea o colibă ticăloasă în care ninge și plouă peste niște copii, ființe umane ce pare că se nasc și cresc numai pentru a fi gârbovite de sărăcie și buhăvite de foame și reumatism!

Ce zici amice, o fi înviat Christos? O nu, el n'a înviat! căci atunci și dreptatea ar fi înviat pe acest pământ, dar a înviat nedreptatea în locul dreptății; tirania în locul bunătății; lăcomia și avariția în locul generozității! Înviat-a nerușinarea, înviat-a imoralitatea, înviat-a nepăsarea omului de om, înviat-a calomnia și minciuna, înviat-a invidia, trădarea și lașitatea, înviat-a crima și omucidul; înviat-a toate ticăloșiile sociale și lumea cea ticăloasă zice încă: Christos a Înviat!...

Dar ce?... auzi clopotele răsună, auzi tunul bubue!... cuvântul sacramental s'a pronunțat!..... Izbutit-au cei mișei a face o religie stabilită pe burtă și numai pe burtă!... amestecat-au cele sfinte cu cele profane și au scos credințe și superstiții false, zadarnice și mincinoase!... Bazat-au religiunile pe slăbiciuni firești ale omului: zis-au că e păcat a mânca în zile de post carne și altă mâncare mai hrănitore..... și cu toate astea ei mănâncă carne din carnea săracului și a văduvei și se adapă cu sânge din sângele proletarului!... Făcut-au din acele clopote lugubre, glasuri ce răsună chemarea la jug!... iar bubuitul tunului, acest instrument sacrilegiu, l-au unit cu veselia sărbătorilor!... Zic bunii creștini: « Christos a Înviat cu tunul și piabodul ochit »!... Ai să vezi că acele temple, zise temple de rugăciune și altare sfinte, au să fumege de tîmâe și rugăciuni ipocrite, ca să ajute Dumnezeu unui popor a ucide pe fratele său om, a sugruma pe semenul său... ce minciună! Ce le pasă că moare omul, numai să zică « Christos a Înviat »¹⁾... ce le pasă de robie și tiranie, destul că cu cuvântul liberate ei se servesc a încatuna popoarele!.....

Scoală-te Christoase, scoală-te doamne, scoală-te popor... Tu ești Christos cel răstignit pe cruce; tu ești adevăratul tău mântuitor!! Să vază neamurile învierea ta și să se mire... sculați-vă voi toate popoarele adormite! Rupeți jugul tiranilor și dându-vă mână de unire, să trăiască omul unit cu omul fratele său: să ducă viață lină pe acest pământ, singura patrie a omului. Atunci și numai atunci, amice, omul va avea dreptate să zică: Christos a Înviat ».

[O pagină din Socialismul român. Viața și activitatea lui Nicolae Zubcu Codreanu, p. 16-17-18-19.]

321

Puești, 31 Martie 1877

Mult respectate și mult iubite prietene,

Mai întâi, tare te rog să mă iarți pentru prea întârziată îndeplinire a făgăduinței ce ți-am dat-o în București, adică de a-ți scrie din localitatea în care

¹⁾ Era pe timpul trecerii rușilor prin țară.

soarta m'ă aruncat ca medic. Crede-mă respectate Costică, că m'am înămolit într'o mulțime de treburi, care de care mai grabnice. Apoi în tot timpul celor două luni din urmă am avut mereu cazuri de anghină difterică, în circumscripția mea. Am pe urmă o circumscripție din cele mai întinse: se începe la Bârlad și se isprăvește la Plopana, târgușor sub Bacău. Drumurile pe aicea, unde șoselele lipsesc cu desăvârșire, sunt foarte stricate și cu toate acestea lumea plătește și pe aicea poduri și șosele. Toate aceste împrejurări mi-au consumat mult timp și multe treburi mi-au rămas nefăcute. Pe acasă stau prea puțin; acuma însă stau mai mult, căci epidemia a mai slăbit. Mulțumită primăverii, drumurile s'au mai îndreptat. Așa dar acuma mai am ceva timp de stat pe acasă și îmi fac mare plăcere de a scrie Dtale, câteva rânduri.

Despre viața și traiul meu personal mult nu-ți voi scrie. În genere nu sunt mulțumit de condițiile sub care trăesc; Puești, reședința mea nu este localitatea în care să găsești o societate de oameni cu idei și simțiminte mai puțin ordinare. Cu toate acestea, nu sufăr de urât pentru că sunt mult ocupat cu serviciul și fără de asta, am și vreo câteva cărți și de medicină și de alte soiuri, cu lectura cărora mă îndeltnicesc și așa mă dispensez de urât și mă distrez foarte mult. Totuși însă, lipsa ce simt împrejurul meu de oameni potriviți cu cerințele mele, mă face adesea să simt nemulțumiri morale intense. Din zi în zi, mă conving că nu e potrivit pentru mine serviciul de medic de plasă deși s'a întâmplat bine, să încep cariera mea cu acest serviciu, care mă pune în fața nemărginetelor suferințe a clasei muncitoare rurale, dela noi din țară. În Bârlad încă n'am izbutit a face cunoștință cu oamenii care m'ar satisface. Sper însă că, în curând, voi avea în Bârlad, aceste cunoștințe.

Dă-mi voe acuma, iubite amice, să trec la alt obiect: la obiectul acela care totdeauna m'a interesat și care acuma încă mă interesează în întâiul rând.

Ca unul ce sunt pus în mijlocul populației rurale, ca unul ce privesc pe toate zilele păsurile ei, grozava nefericire a ei, vreau să-ți scriu puțin despre această populațiune, care ea singură și împreună cu clasa muncitoare de prin orașe, ne-a păstrat naționalitatea noastră, limba și datinele străvechi, pe când clasa privilegiată devenea: ba slavă, ba greacă etc. etc. după cum îi venea mai bine.

Starea de decadență economică a acestei populațiuni, care s'a început odată cu introducerea instituțiilor europene în țara noastră e precară, e îngrozitoare, cel puțin în părțile pe care le locuiesc și pe care le vizitez eu. Când trăiam în București, îmi făceam idee, despre starea populației rurale, numai după cărți și jurnale. Nu eram însă nici atuncea optimist în ideile mele despre viața țaranului nostru. Credeam și atuncea adânc, că mizeria noastră este mult mai înaintată, decât mizeria din toate țările din Europa, ba chiar decât mizeria din Turcia! Ei, tocmai acum eu văd că, fiind în București, eu eram optimist mare în părerile mele despre starea țaranului român. Sunt proști, ticăloși sau de cea mai rea credință, acei care zic, că în România nu există

proletariat! proletari sunt, cea mai mare parte din locuitorii populațiunii rurale! și nu proletari de aceea pe care îi cunoște Europa apuseană, ci proletari de 5 sau 10 ori mai înaintați în mizerie. Nici un proletar în Europa nu își are munca vândută cu cinci ani înainte. La noi, enorma majoritate, 90% din împroprietăriți, și-au vândut pe 4—5 ani înainte toată munca cât o pot face în timpul priincios al agriculturii. Dintr'o sută gospodari țărani, mai ales cei împroprietăriți, abia 15 își plătesc dările, fără a fi siliți sau să-și vândă pământul cu care au fost împroprietăriți sau vitele trebuincioase agriculturii sau munca mâinilor pe câte 4—5 ani înainte. Pe urmă, nici într'o țară din Europa, muncitorul nu-și vinde munca cu prețuri așa de barbar scăzute ca la noi. Aceea însă, ce cu deosebire trebuie să intereseze pe bunul și adevăratul patriot român, ceea ce trebuie să-l îngrijească, să-l turbure și să-l înspăimânte, sunt înfiorătoarele condiții igienice, sub care, populațiunea noastră rurală, duce o existență din ce în ce mai mizerabilă, o viață din cele mai ticăloase!

Iată, pentru ce numărul, în genere al românilor din România, descrește pe fiecare zi! Iată pentru ce Românii degenerază, mor, pier, cu încetul dispărând după fața pământului!... Când văd cu ce se hrănesc țărani noștri, când văd că copiii, abia luați dela țâțele mamelor lor se hrănesc numai cu mămăligă, când văd locuințele țaranilor noștri, înțeleg cifrele din teza Docteurului Agapie, cifre care constată o descreștere continuă a poporului român, dela 1859 și până în zilele noastre. Anul 1859... acesta este anul decând cei mai mulți dela noi, încep a număra era anilor de regenerare a Românilor, de fericire și consolidare a statului român cu un cuvânt «era de organizare» și tot acest an «acest an 1859» este anul de la care se începe mortalitatea cea mare a Românilor, pieirea lor de pe fața pământului, descreșterea și degradarea lor fizică? ce însemnează oare această mișcare politică a țării noastre și degenerarea și mortalitatea înfricoșată a populațiunii ei? Oare reorganizare va să zică moarte?! Ciudat lucru: dela acest an statul român se organizează, se consolidează, pe fiecare zi; se îmbogățește cu căi de comunicație, se împodobește cu libertăți cetățenești și cu instituții europene; în fine dela acest an statul român se apropie încetul cu încetul, în exteriorul său de statele europene și tot în același an, începând mortalitatea, descreșterea Românilor merge din an în an sporind!! În anul 1859 aveam 57½ morți la o sută născuți, în 1872 aveam 95½ morți, la o sută născuți, și în 1873 vai au fost 100 1/7 morți la o sută născuți!!

Da, stimate prietene, punând în comparație aceste cifre, care mărturisesc pe de o parte, pieirea treptată a națiunii noastre, iar pe de altă parte, considerând înăvuițirea țării cu instituțiunile europene, care de care mai costisitoare pentru națiune, eu de mult am ajuns la ferma convingere că: «introducerea instituțiunilor» și reformelor europene, în acea formă în care s'a introdus la noi, a fost o greșeală enormă, o rătăcire funestă din partea conducătorilor națiunii noastre. Aceste inovațiuni n'au întărit națiunea noastră, ci din contră

au slăbit-o, răspândind sărăcia, micșorând numărul Românilor, lăzind depravarea, apatia și scârnăvia moravurilor, în toate păturile societății române! Ei bine, când națiunea descrește și neamul românesc se stinge, aceasta nu va să zică nici consolidare, nici civilizație, nici progres ci ceva cu totul contrariu...

Vreau scumpe amice, să fiu bine înțeles. Eu nu sunt contra instituțiilor bune, de regenerare și de progres, nu sunt asemenea contra libertăților de tot felul, mai ales când ele, nu numai se scriu și se zic, după cum se întâmplă mai totdeauna, dar când ele se și fac și se gustă de către toți. Sunt însă contra formelor costisitoare nesuferite pentru țară, sub care aceste instituțiuni s'au introdus. Oamenii de stat trebuiau să nu copieze acele instituții europene, căci pentru aceasta nu se cere mult talent, nici multă muncă; din contră ei trebuiau să cugete a sădi în această țară niște așezăminte potrivite cu ayuția ei, cu gradul ei de dezvoltare economică. La noi însă ce se face? Producem cum produceau societățile primitive și cheltuim pentru instituțiile noastre, cum cheltuete Englitera, Franța sau Germania! Neapărat că prin acest sistem, s'a pus în cea mai sigură primejdie existența națiunei române; și iată de ce se naș e 100 indivizi și mor 100 1/7!... Liberalii noștri, așum la putere, n'au făcut nimic pentru îndreptarea răului și după cum i-am văzut în cameră, ei nici nu sunt capabili a face ceva. Puținele persoane oneste, din numărul lor, se pierd, ca picăturile de ploae în mare, fără nici un folos pentru națiune și țară, astfel că, viitorul țaranului și prin urmare al națiunei, este învăluit în nori întunecoși, triști și grozavi pentru dânsa! Răsări-va oare și pentru România adevăratul soare ale regenerării sale?... Iată întrebarea ce ți-o voi face totdeauna.

Te salut frățește, al tău

N. Codreanu

[O pagină din Socialismul român. Viața și activitatea lui Nicolae Zubcu Codreanu, p. 20—21—22—23—24.]

322

4 Aprilie 1877

Dragă prietene!

Nu cunosc absolut pe nimeni dintre ai noștri care ar putea să ajute la răscoala bulgară, ca expert în artă militară. Cravcinski? Ce știe el despre aceasta? El nu e artilerist decât cu pumele și în niciun caz nu poate să conducă trei mii de soldați... Cine mai poate fi dintre cei ce au rămas întregi? Nu știu pe nimeni la care să ne putem adresa. Nimeni nu-mi vine în minte.

Trimite-mi adresa d-tale, am uitat-o.

Al d-tale.

Alexandr

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

521

12 Aprilie 1877

Domnişorule!

Acuma de curând Ț'am primit révaşul. N'am se mai cârnesc nici de felé ş'am Țes spui drept că sunt vinovat și nu odată, da nuștiu singur eû de câte ori. Vez erau mai tôte cărțile de « Znanie » împreașciete pe la cetitori și pên ce l-am grămădit nusciem ce se fac; ba ș'acuma încă (adică la 12 Aprilie) l'am trimis nu pe tote de odată. Pe anul curgător vei primi regulat, pentru ei cum vé primi cărțile din redacții. Ve le trimet. Acuma v'am trimes a lui Ușinsky ... pe anul trecut (76) și doû cele întei cărți de « Znanie » pe anul acesta. Pe a lui Ușinsky și altele, drept, Ți l'am făgăduit de mult că l'am trimes, dar adoua zi după ce l'am cusut am primit scrisore de la D-ta că acuma nu-Ți trebuie și eu me am făcut socotelă că se le trimet mai pe urmă. Dar acuma fiind că a trecut nu puțină vreme, socotesc, că nu Ți'o fi de jiaba. Pe anul curgător mai mult de doă cărți de « Znanie » penacuma și nu de mult. Nu te supera, mé rog, eû am înterziet; tóta pricina e acea spusă mai sus. Cât din partea altora pricini, ve încredinȚezi cu cuvent sigur că mă las aici nu numai ele singură, dar măcar umbra lor nu se pote areta. Fii încredinȚat... vor fi trimese aproape de întei. Mai dar nu mai degrabă fiindcă nu sunt abonat la el. Zilile aesté m'oi abona numai decât.

Mie-mi trimeȚi acuma *Poesii și baladele populare a lui Alexandri și Pompiliu*... afară de aesté numai decât *Istoria critică a lui Hașdeu* ediția 2, *Diction lui Frunzescu și Bolintineanu Caletor la Romani din Macedonia* (buc. 1863). Te poftesc, me rog, trimetimi un catalog mai detailat, a nisci + caiva librărie. Este pe limba română opera lui Cratinesco « Le peuple roumain d'après ses chemts naționaux »; dacă nu, romansci, apoi este de vândut franțuzeci gălescimi, te poftesc, a lui... și me-o trimeȚi Costicică nu e mare. Aeste sunt memuurul a unui însurgent bulgar din Balcan. Cărțile cele românesci îm trebuesc acuma chiar pentru lucrare me.

Tu bine ai făcut că me-ai trimes romanul; te mulcémesc dar pên acuma n'am primit nimic. Nu zébovi a trimeȚi și viitore.

Nu te sfii, D-le, nici de fel. Ce-Ți trebuie, dém de scire și dorinȚa va fi împlinită numai decât. Acuma avem puțină vreme, dar cum so menȚin așa memuurile, voi fi slobod.

La noi pân acuma nu s'aude nimică tare de interes. MulȚi se bucuré că s'o început bătălia; unii de bucurie a tras chiar câte o beȚie. Nusciû ce o mai fi mai încolo. Ziarele n'ai voe de la acârmuire se scriu de bătălie afară de acea ce va fi în ... Cum e pe la D-voastre, în ce stare acuma e țara și ce gândesci publicu și poporul? scriemi, te rog, cât poȚi și cât se pote. Din parteme nu vei ave multe nerebdare și aseptare și mai mult când me oi mai mentui de

lucru. La noi s'ar începu de grabă examenurile; da degrabă și s'ar méntui.

Fii sănətos și'n putere a aduce folos țerii într'o timp așa de bun și așa de reu ca acuma. Mai multă încredințare la sine, de cât la alții, că alții câte-odată nus pre buni.

Fii sanətos!

P. S. Cărțile sunt trimese *porto* cu se ajungă mai de grabe.

Tu vremé aēsta mai bine e se trime-ți cărțile în pânze; afară de « Romanul, care poți să-l trimeți în pachetu ziarilor pe adresa, care ți'l-am comunicat. Să scri în graba!

Cărțile trimeți mai degrabă.

Scrisoré de la Sărcu.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

324

[Puești,] 15 Aprilie 1877

Dragii mei Liubovă și Nicolai,

Nu vă mai scriu rusește și vă poftesc și pe Dumneavoastră să mi scriți d'acuma înainte românește. Numai-ce a venit din Bărlad sub-prefectul d'aceia, mi-a adus înapoi paralele, care i-li-am dat pentru a le trimite prin poștă în București redacției « Româmului ». Mi spune, că poșta numai primește bani. Această împrejurare m'a întristat foarte mult. Gândiam să vă trimet măcar o liră. Dacă este just ceea ce spune sub-prefectul, nu vă voi putea trimite nimic. Mai spune sub-prefectul, că telegraful este în mâinile Rușilor, în curând va fi a Rușilor și poșta. Iubiții mei prieteni, nu v'am trimis până acum nimic pentru că abia doue zile în urmă am scomptat mandatul meu pe luna Martie, l'am scomptat cu procente atât de mari, ca nici o-dată. Am luat pe mandat de 400 fr. ce-va mai mult de 250 franci, din care 165 franci le împrumutasem de la scompatorul mandatului înainte de paști. Așa acuma trei zile în urmă abia am căpătat 100 franci, cu care am plătit mai multe datorii și mai dispuneam de o liră pentru a ve trimite-o Dumnea-voastră și acuma nici aceasta nu-o pociu face din cauză că la poștă nu primesc parale. Cum voi afla, că este cu puțință a trimete parale, ve voi trimete ce voi putea. Pe aicea se vorbește astăzi în ziua de 15 Aprilie, că Rușii a ajuns la Bărboși, nu departe de Galați. Intr'un cuvînt, resbelul este început și nu știu cum vom trăi în timpul resbelului. Totul deja s'a scumpit, numai mandatele funcționarilor scad în prețul lor din zi în zi. De mine nu mi-e grijă multă: Cum — va voi trăi în timpul resbelului. Me îngrijesc foarte mult de Dumnea-voastră. Ce veți face? Cum veți trăi? Scrieți-mi tot, cum stați, ce să face pe la voi. Mi pare reu de moarte de niște împrejurări ticăloase, care nu mi permit să ve ajut, după cum doria. Am rugat pe un domn să se silească, să împrumute pentru mine vr'o doue sute de franci. Dacă mă va împrumuta și vă voi putea trimete parale, vă voi trimete

ne-părat vr'o 100—150 franci. Acuma n'am ce să vă mai scriu. Ve doresc din inimă să vă strecurați cu bine prin timpurile sosite așa de rele. Fiți sănătoși.

Al vostru prieten
Nicolai Codreanu

P. S. Spune-i lui Moscu, dacă poate, să plătească pentru mine 9 franci în redacția « Românului ». Spune-i că la poștă n'a primit bani, care eu i-am trimis pentru « Românul ». Scrie-mi, cât de mult timp ai să mai fii în București? Poate Lupășcu ți primi, cât vei fi în București, banii lui Alfonsu. În acest caz Dumneata te vei duce la Lupășcu și ai primi bani ca și în rândul trecut. Scrie-mi, te rog îndată despre toate.

Te salut încă odată

În Bârlad Rușii vor face un spital central

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

325

Petersburg, 15 Aprilie 1877

Dragul meu prieten, dragul meu,

Am primit acum câteva zile scrisoarea d-tale care mi-e atât de scumpă. Ce plăcut este să știi și să simți că la o distanță de o mie de verste, undeva într'o țară necunoscută, există un om care-ți este aproape, care te înțelege pe deplin. Ești foarte perspicace, dragul meu, ai înțeles totul, m'ai înțeles, ai înțeles starea mea și cauza pe care, recunosc, am vrut să ți-o ascund. Să nu crezi că la baza acestei dorințe era o lipsă de sinceritate. Nu. Pur și simplu mi-a fost rușine, mi-a fost greu să vorbesc despre treburile mele mărunte, deși aceste treburi mărunte au fost uneori foarte chinuitoare. Mi-e necaz că te-am făcut să ai un sentiment neplăcut pe care a trebuit să-l provoace scrisoarea mea sufletului d-tale iubitor, dar dorința de a mă aranja într'un fel vara m'a preocupat mult și de aceea ți-am scris. Desigur că ești la curent cu războiul dintre Rusia și Turcia. Vreau să iau parte la acest război și în această calitate (aceasta o vor stabili șefii) voi alege Caucazul ca loc de muncă și după toate probabilitățile voi fi ajutoarea lui Senia. Dar nu pot spune precis ce va fi, aceasta va depinde în parte de sănătatea mea, în parte de hotărârea lui Senia de care nu pot face abstracție. Din aceste cuvinte vei înțelege că presupunerea d-tale este pe deplin întemeiată. Ne iubim iarăși, adică n'am încetat să ne iubim, pentrucă numai datorită sincerului și puternicului atașament dintre noi discordia nu ajunge niciodată până la sfârșit. Ajunge până la maximum și deodată, pe neașteptate, se întoarce înapoi. Așa s'a întâmplat și acum.

17 aprilie. Vezi dragul meu că trebuie să intrerup mereu, deoarece am puțin timp înainte de examen. La 17 Mai am ultimul examen și în jurul zilei de 20 sper să părăsesc Petersburgul. Ași vrea foarte mult să trec pe la Chișinău, să viu pe la voi, dar nu știu dacă voi reuși. Nici nu mai spun că Senia mă așteaptă și vrea să mă grăbesc, chiar fără să mai trec pe la Chișinău. Dar mi-e

greu să spun precis ce voi hotări. Războiul, acest măcel, această distrugere a poporului, mă revoltă puternic. Aș vrea atât de mult să muncesc, să-mi aplic cunoștințele la ceva. Ce se aude la voi în România în legătură cu războiul? Scrie-mi te rog, bunul meu prieten. Scrie-mi mai repede pentru că vreau să-ți primesc scrisoarea înainte de plecarea mea din Petersburg. Sunt sigură, dragul meu, că vom continua sincera noastră corespondență. Această încredere decurge din plăcuta și buna d-tale scrisoare. Dece nu-î scrii bărbatului meu? Mă întreabă de d-ta și dacă nu ți-a scris până acum este numai din cauză că nu i-am scris destul de clar adresa d-tale. I-am trimis-o din nou dar din păcate cea veche, la care-ți scriu cu riscul să nu-ți parvină deoarece cealaltă scrisoare i-am dat-o românului fără să copiez nouă adresă. L-am rugat să-mi trimită pe cea nouă dar nu știu de ce mi-a trimis-o tot pe cea veche pe care o știu și fără el. Senia călătorește acum cu regimentul său dar, dela 1 Mai va fi din nou în locul vechi la Cusara. Nu mă pot stăpâni să nu-ți împărtășesc sentimentul de bucurie provocat de scrisorile sale pe care le primesc în ultimă vreme foarte des. Nu mai vorbesc de atașamentul său față de mine care este desigur foarte plăcut. Dar în scrisori Senia al meu se manifestă pe deplin. E acel ș om bun, cinstit, și plin de cele mai nobile năzuințe. Credem unul în celălalt, în viitor. Să știi că omul pe care-l iubești și care te iubește este solidar cu tine, să știi că nu ești singură, — nu, nici nu pot exprima ceea ce simt. Ap e-ciez atât de mult acest lucru la Senia. Fără această solidaritate viața mea ar fi fost otrăvită. Nutrind în suflet sentimentele și convingerile pe care le cunoști, ce minunat este să aud ecoul lor în sufletul lui. Toate acestea îmi sunt dragi și mă bucură. Această legătură morală este foarte puternică și cele mai mari neplăceri personale vor rămâne numai neplăceri și nu mai mult. Scrie-i dragul meu, el merită aceasta. Îți scriu adresa lui: orașul Cubu din gubernia Băku, pentru a fi transmis la Cusari, medicului secundar S.L. din regimentul Servan. Mulți dintre studenții noștri vor fi pe Dunăre. Poate că vă veți întâlni și veți face cunoștință. Cred că dacă Levan (acum Mațveeva) va fi acolo, se va întâlni cu d-ta. Ai de gând dragul meu să iei parte într'un fel la acest război? Scrie-mi. Stau acum singură în două camere, plătesc scump, dar nu mă lasă conștiința să părăsesc pe buna mea gazdă. Tare ași vrea să te văd. Iar d-ta dragul meu ingrat, nu-mi trimiți nici măcar o fotografie. Poate că e mai bine așa, dumnezeu știe. La Piter a fost Bilrit. L-a operat pe Necrasov. Marele nostru poet e bolnav și nu mai are mult de trăit.

Ieri am terminat cu chirurgia, mai am încă patru examene. Dorește-mi succes, dragul meu. Te las deocamdată, e foarte târziu și sunt oșosită, trebuie să mă culc ca să mă scol mâine cu forțe noi pentru învățatură. Să fii sănătos.

[semnătura indescifrabilă]

care te iubește.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Puești,] 21 Aprilie [1877]

La 19 al acestei luni am primit scrisoarea d-tale în care descrii situația d-tale groaznică. În aceeași zi nu puteam să-ți telegrafiez deoarece la Puești nu există un oficiu telegrafic. Eri am fost la Bârlad și ți-am trimis o telegramă pe care ai primit-o desigur. Sunt deja 12 zile, dacă nu mai mult, de când la poșta din Bârlad nu se primesc bani pentru expediere. La început nu au primit din motivul că trupele rusești erau în România și din motivul că se temeau de intrarea trupelor turcești. În ultimul timp nu au primit bani de oarece este întreruptă comunicația pe calea ferată din cauza inundației care a avariat podurile și în multe locuri rețeaua feroviară. Din cauza acestor împrejurări nu puteam să-ți trimit nici pușinii bani pe care am putut să-i pun la o parte pentru d-ta din salariul meu. Încă câteva zile nu se vor primi bani la poșta dela Bârlad. Până ce se va restabili comunicația, un cunoscut de al meu din Bârlad va reuși să împrumute pentru mine 150 franci, pe care ți le va trimite imediat, îndată ce se vor primi bani la poștă. Din salariul meu pe martie nu puteam să-ți trimit ceea ce am promis, deoarece condițiile în care am vândut mandatul pe martie nu au fost acelea pe care le sperasem când îți promisesem 100 franci din salariul pe martie. Rușii au intrat în România și valoarea mandatelor a scăzut groaznic. În loc de 350—360 franci pentru un mandat s'au dat ceva mai mult de 250 franci. Din acești bani trebuia să plătesc într'un loc o datorie de 50 de franci, pe care ți le-am trimis d-tale, trebuia să plătesc birjarului pentru luna martie, apoi tuturor negustorilor de la care luasem provizii. Făcând toate aceste plăți, am rămas cu 50 franci în buzunar din care vroiam să-ți trimit o liră, dar de două ori nu au primit banii la poștă. Te rog să mă crezi că nu cheltuiesc banii pentru prostii, pentru lucruri inutile. De când am venit la Puești, mi-am cumpărat 6 batiste și ciorapi — iată toate cheltuielile mele pentru îmbrăcăminte în decurs de 4 luni. Nu m'am abonat la nici o revistă, nu am cumpărat nici o carte. Am trimis 5 franci la «*Românul*» pe care l-am primit timp de o singură lună. După aceea nu mi l-au trimis din cauza neachitării banilor. Și cu toate aceste economii, cu toate aceste lipsuri, nu am avut totuși bani și nu am nici acum. Cunoscuți bogați la care să pot împrumuta bani nu am deloc. Câțiva mici funcționari, care servesc drept intermediari între mine și cămătarii cărora le vând mandatele care îmi împrumută și acum suma de 200 franci din care 150 le trimit d-tale. Voi plăti o dobândă de 20—25 la 1 franc pe lună! În ultimul timp s'au mai adăugat împrejurări nefericite. Trebuie să schimb locuința. Aceea pe care o ocup acum este groaznic de umedă și rece. Toată luna martie și luna aprilie stau în această cameră în galoși, șubă și palton. Și nici așa nu este încă cald. Voi lua o altă locuință fără mobilă. Oricât de puțin m'ar aranja deoarece nu am domiciliul permanent la Puești, mobila o voi cumpăra singur, ceea ce necesită cheltuieli.

Trebuie să cumpăr și tot ceea ce este necesar pentru bucătărie, pentru masă etc. Date fiind aceste cheltuieli pe care trebuie să le fac numai decât din salariul pe luna aprilie, dat fiind că cei 100 franci cu dobânda, pe care-i împrumut acum, trebuie să-i plătesc din salariul pe aprilie, dat fiind în sfârșit că mandatul îl voi vinde din nou foarte ieftin, în total cu 300 de franci, nu prevăd posibilitatea de a-ți trimite din salariul pe aprilie măcar 50 de franci. Există încă o împrejurare pe care o exclud din socotelile mele. Am primit o invitație, « ordin oficial » de a mă pregăti cu — « trusă », « uniformă » etc. pentru serviciul, militar. Desigur că nu m'am pregătit și nu mă voi pregăti. Uniforma militară cu sabia și celelalte catrafuse vor costa 20 cervoneți, după cum mi se spune. Oricât de puțin m'ar aranja, dat fiindcă intenționez să cer cetățenia română, dar cred totuși să răspund doctorului care mă invită să mă pregătesc de serviciul militar pentru cazul unui război că, *nefiind supus român*, nu mă voi pregăti, că numai în cazul unui război real al României împotriva cuiva, mă voi înscrie ambulant în « Societatea Crucea Roșie ». De altfel mă liniștesc cu speranța că România nu va lupta împotriva nimănui și nu va trebui să cheltuiască ceva cu acest prilej. Singurul lucru pe care pot să-l mai propun d-tale, dacă aceasta va putea ușura situația materială a d-tale, dacă și d-ta și Liubov Fedorovna veți accepta acest lucru, este că Liubov Fedorovna să vină să stea la mine la începutul lunii mai, să stea la mine până ce voi putea să procur de undeva banii pentru călătoria ei în Rusia. Până la 1 Mai nu pot s'o invit deoarece nu am o casă cât de cât bună, nu am nici bani suficienți pentru întreținere, pentru mâncare și celelalte cheltuieli. Dela 1 Mai voi avea camere acceptabile, voi avea și mai mulți bani. Sper că până la 15 Mai voi putea să împrumut undeva 100 franci pentru Liubov Fedorovna dacă până atunci d-ta, ca medic în județul Argeș, nu vei putea să procuri cumva singur acești 100 franci. Ce să-ți mai scriu? Dacă te-ai supărat pe mine mi-ar părea foarte rău, între altele, și din motivul că ai fi nedrept. Am făcut tot ceea ce a fost numai în limita posibilităților mele pentru a-mi îndeplini promisiunea pe care ți-am făcut-o. Iar dacă lucrurile au ieșit groaznic de prost, vina nu o am eu ci împrejurările neașteptate, nefavorabile. La mine în « plasă » bântuie difteria. Săptămâni întregi aproape că nu sunt acasă, ci stau în sate contaminate. Se spune că astăzi 21 aprilie rușii au sosit și la Bârlad. Ei au vrut să construiască acolo un spital uriaș.

Scrie-mi cum îți merge, dacă pleci la Racoviță. Îți strâng mâna d-tale și lui Liubov Fedorovna.

Amănunte despre călătoria cu trenul la Bârlad vei afla la Moscua căruia să-i predai « complimente ».

În ce hotel va sta Liubov Fedorovna la Bârlad, cum o vei găsi apoi, despre acestea voi scrie mai târziu, când vei primi banii, când vei scrie că Liubov Fedorovna poate să plece la Bârlad.

Adio.

Codreanu

Și Costică mi-a cerut de mult bani, 50 franci de care a avut absolută nevoie înainte de Sf. Gheorghe. Deși am regretat sincer, nu puteam să-i îndeplinesc dorința, nu puteam să-i trimit și lui ceva.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

327

27 Aprilie [1877]

Ieri so 'nd acasă din plasă am primit scrisoarea d-tăle din 23 Aprilie. Circulația pe drumul dela Iași a început, banii se primesc la poștă și sunt sigur că înainte de primirea acestei scrisori, vei primi 100 franci, iar după cel mult trei zile alți 50 de franci. Imparte acești bani între d-ta și Liubov Feodorovna cum vei crede de cuviință și Liubov Feodorovna să se pregătească de drum la Bârlad. Liubov Feodorovna să cumpere tot ce are nevoie pentru plecarea în Rusia și la București. Aici la Bârlad toate sunt foarte scumpe. Aceasta se referă mai ales la îmbrăcăminte. Cât de repede va putea Liubov Feodorovna să plece din Pitești în Rusia? Cred că această întrebare te interesează foarte mult pe d-ta și mai ales pe Liubov Feodorovna. Din păcate nu pot răspunde acum la ea cu toată preciziunea dorită. Am împrumutat 150 franci cu dobândă până la 1 ale lunii. 170 franci i-am împrumutat cu condiția să-i restituți din lefa pe Aprilie. Mai mult n'am să mai pot să-ți dau nimic din această lefă. Sper să pot face un nou împrumut. Mă voi strădui desigur să-l fac cât mai repede. Din păcate chestiunea nu depinde numai de străduințele mele, ci și de bunăvoința celor care dau împrumuturi. Sper în orice caz că până la jumătatea lui Mai voi avea bani ca s'o expediez pe Liubov Feodorovna.

Nu pot s'o aștept mult pe Liubov Feodorovna la Bârlad. Fiecare zi pe care o petrec la Bârlad mă costă 8 franci. Intrețin pe socoteala mea și căii. Liubov Feodorovna să închirieze după sosirea la Bârlad o cameră la hotelul « Europa », cameră care costă 2,50 franci. Acest hotel mai poartă denumirea de « Mulțimea ». Poate că acum, din cauza sosirii rușilor la Bârlad, camerele să fie mai scumpe. Ea să ceară o cameră cu 2,50 franci și baste. Nu știu dacă este ușor să călătorești acum pe calea ferată din cauza mișcării trupelor rusești. Eu am plecat din București cu clasa a 3-a pe cale ferată dimineața și seara am fost la Brăila unde am și înnoptat.

Clasa a 3-a nu pleacă direct din București la Tecuci. Pasagerii înnoptează totdeauna la Brăila. De altfel e o prostie că vorbesc despre clasa a 3-a, Liubov Feodorovna să vină cu clasa a 2-a. La Brăila hotelurile trebuie să fie foarte scumpe și nici n'are rost ca să aibă deaface cu bagajele, cu hamăli și cu altele de' acest fel la Brăila. Clasa a 2-a dela București la Bârlad costă 33,30 franci. Sfătuește-te cu Moscu (?) când e mai bine să plece Liubov Feodorovna ca să ajungă mai repede la Bârlad. Desigur că vei ține seama și de mersul trenurilor

publicat în ultima ediție. O zi înainte de plecarea ei să mă înștiințezi că Liubov Feodorovna pleacă în ziua cutare, vei indica ora de plecare, clasa cu care pleacă și aproximativ timpul când după părerea d-tale și a lui Moscu va sosi la Bârlad. Dacă m'ai înștiința cu două zile înainte ar fi și mai bine. Afară de aceasta Liubov Feodorovna să pregătească la București o scrisoare pe care s'o pună în cutie la gara din Bârlad de îndată ce va sosi în gară. Prin aceste două scrisori voi fi înștiințat când să vii din Puești la Bârlad. Chestiunea se pune ca nici eu să nu cheltuesc degeaba bani la Bârlad așteptând-o pe Liubov Feodorovna, cu cai și ea să nu peardă bani așteptându-mă la hotel pe mine. Încă-odată: hotelul din Bârlad « Hotel de Europe » lângă Biserica Sf. Ilie și în str. Sf. Ilie; Apoi 2 scrisori: una din București despre ziua când pleacă Liub. Fed. și a doua din Bârlad la Puești. Nu telegrafia nimic. La Puești nu ajung telegramele. Scrie prin poștă. Liubov Feodorovna să plece cât mai repede. Sper că până în 2—3 Mai va sosi la Bârlad. Tocmai în zilele acestea trebuie să fiu și eu la Bârlad. O voi lua atunci pe Liub. Fed. și o voi aduce la Puești. În privința locuinței pentru primirea lui Liub. Fed. nu sunt destul de pregătit. Dar ea nu e exigentă și mă va scuza. În privința alimentației îi va fi bine la mine, și în general în toate privințele se va odihni. Și acum rămâi cu bine și grăbește-te să te duci la Racovița. E îngrozitoare lipsa de activitate dela noi!

Îți strâng mâna ție și lui Liubov Feodorovna și aștept; Îi doresc drum bun cât mai grabnic și fără oprire.

Al d-tale Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

328

Puești, 2 Mai 1877

Stimabile Costică,

... Oricum ar fi țara noastră se află în război cu unul din mulții săi inamici: cu Turcia. Ideea despre datoria ce trebuie acum îndeplinită către țară pune pe gânduri și neliniște nu numai pe oamenii de omenie, dar mai pe toți de rândul. M'am gândit și eu, neapărat despre ceea ce trebuie să fac în împrejurile de față ale țării noastre; în ce chip să mă arăt că sunt vrednic de un adevărat fiu al națiunii române; de acea iată că m'am hotărât să părăsesc, pentru câteva vreme, serviciul de medic de Plasă și să mă duc acolo unde arma inamicului sau mai bine barbaria omeniei, zdrobește vieți tinere și puternice, pentru gustul și capriciul a doi tirani!...

Pentru mine, sângele care va curge în șurdaș, fie el turcesc fie românesc sau rusesc, e tot sânge; sânge al omului pe care, ce zici? omul, în nebunia și neștiința lui, nu-l varsă pentru o cauză sfântă, după cum cred cei mai mulți

și după cum se strigă în gura mare fără rușinare și fără sfială! . . . Din aceste considerații și mai ales din considerații care privesc caracterul meu personal, am hotărât să intru în campanie ca medic ambulant. Dar lucru cel mai potrivit pentru mine ar fi să intru în ambulanța „Crucei” roșii de la noi. Mă interesez însă întru câtva și de partea economică a trebii, căci stau rău în privința banilor și am avut de plătit o mulțime de datorii. Afară de acestea, am avut în îngrijirea mea mai mulți Români, refugiați politici . . . amenințați a muri de foame, dacă nu le-ași fi venit eu în ajutor cu mica leafă de 400 fr.

. . . România are oarecare instituțiuni, oarecare libertăți pe care le plătește scump și pentru care vai! cea mai mare parte a populațiunii, moare de foame și de mizerie!! . . . libertățile însă nu se pot căpăta decât cu lacrimi și cu sânge! . . . Răspunde-mi dar, la cine să mă adresez și ce să fac ca să pot intra la ambulanța « Crucei roșii », etc. etc. . .

Al tău amic

N. Codreanu

[O pagină din Socialismul român, Viața și activitatea lui Nicolae Zubcu Codreanu, p. 24–25.]

329

12 Mai 1877

Joi seară,

Prea iubit prieten!

Ai primit oare cele două scrisori ale mele? Aceasta e a treia; răspunde; de abia aștept să știu. Cum merg treburile? Am primit toate scrisorile D-tale. Nimeni nu scrie, asta mă neliniștește.

Actualmente sunt foarte mulți ruși în orașul nostru și se spune că vor rămâne încă lungă vreme aici. Telegrafiști ruși au și început a lucra în telegrafie; nu-i de glumit, e serios.

Vrei să-ți trimit cufărul sau să-l iei D-ta însuși când vei fi aici? Fă cum știi și bizue-te pe mine întotdeauna. Costică nu trimite nimic și eu am mare nevoie de bani; i-ai scris? ți-am trimis o bucată de articol, trimite-mi-l înapoi de îndată ce-l vei fi citit; tema este vastă, l'ași putea cumpleta și corecta și-mi va aduce un oarecare câștig. Azi dimineață am trimis la « Journal du Nord », care a început să apară dela 1 Mai, un articol destul de serios; vorbesc despre proclamarea independenței României, dar înainte de a atinge subiectul prezint o schiță a situației României înainte de aceasta, adică dela răscoala Slavilor până la trecerea Rușilor: ei bine! mi-a reușit; am citit mult și am înțeles perfect problema pe care o tratez; această schiță este scurtă dar limpede; acum văd că e ușor să scrii și mărturisesc sincer că aveai dreptate când spuneai că ar trebui să o iau mai în serios. De îndată ce voi fi primit răspunsul celor două ziare, părăsesc corvoada care mă plectisește din ce în ce mai mult. Cât de bine îmi pare că ești mulțumit de slujba pe care o ai și că ai dori s'o păstrezi-

După cum ți-am mai scris, teza se găsea la poștă zece minute după citirea scrisorii D-tale. *Dacă voi rămâne aici*, sper să-ți pot trimite jurnale. Mă crezi? Ași dori mult să mă duc din nou în Bulgaria... vreau să văd, vreau să trăiesc; cu sănătatea stau prost; crede-mă, dragul meu, ceea ce mă îmbolnăvește nu este nici lipsa de hrană, nici lipsa de bani, este plictiseala, o cumplită plictiseală... Ce mă voi face când va pleca și *Entsch*? Trebuie să-ți spun că simt nevoia de a-l vedea, îl iubesc din toată inima; mi-e mult mai drag decât *prichindelu' acela de redactor*; e un băiat cumsecade, sincer și bun. Este cel dintâi bulgar care îmi este cu adevărat drag. Parcă ne-am cunoaște de douăzeci de ani. În mai multe întâlniri avute mi-a dovedit, și nu odată, că are ceva minte, că nu este ceea ce se cheamă prost; că iese întotdeauna din încurcătură; ceea ce îmi place mai mult la el este faptul că *nu joacă teatru*, îmi spune lucruri care nu se spun decât unui prieten devotat, și mi le spune cu un aer deschis sincer; e o mare calitate a lui. Așa că-i răspund și eu cu aceeași moneadă. E un om *dintr'o bucată*. Scrie, scrie, dragul meu; nu da uitării pe cel mai devotat și sincer prieten pe care te rog să te bizui întotdeauna și în orice împrejurare

Bonifaci

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

330

Puești, 16 Mai 1877

Nicolae Constantinovici!

Am primit scrisoarea dumitale în care îmi descrii în culori atât de vii pe care am avea-o amîndoi, dacă ași reuși să ocup locul de medic de plasă la Argeș. Cu toate multe din cele ce-mi scrii în această privință sunt în totul de acord și m'am hotărît să trimit în sfârșit astăzi o cerere și o scrisoare lui Racoviță. În scrisoare îl rog să stărue la Comitet să mă primească ca medic de plasă la Argeș, cu leafa de 400 de franci. Dacă voi primi un răspuns afirmativ, vin neapărat să te iau, deși însă am această intenție, prevăd depe acum încă în fericirea pe care mi-o descri, multe laturi întunecate, care mă neliniștesc destul de mult. În primul rând munții îmi plac foarte mult, dar nu iarna și în anotimpurile ploioase și reci, ci vara, pe vreme frumoasă. Eu îmi închipui limpede toate grozăviile călătoriei în fiecare lună de iarnă prin plasă, când suflă vântul rece, și care în munți trebuie să fie mai rece decât oriunde, iar plasa Argeș este destul de muntoasă. Ar fi interesant să știu cât este de vastă plasa, dacă are multe comune, și câte zile trebuie pentru a vizita toate comunele? Ar fi interesant să știu apoi ce anume cere administrația locală din partea unui medic de plasă. Îmi amintesc, Racovița mi-a spus, că medicii de plasă vor fi tot timpul ocupați în serviciul lor eu deplasările prin plasă. Numai 20 de zile pe

531

lună să umble prin munți iarna — și ese sufletul din tine. Cunoșc plăcerea călătoriilor nu prin munți ci prin regiunile deluroase din locurile noastre de aici și mă îngrozeșc numai la ideea unor călătorii de lungă durată prin munți în timpul iernii. Am înghițit iarna aceasta cu atâtă frig, călătorind prin plasă, ca niciodată în viața mea. Din cauza frigului, toată suprafața corpului, cea acoperită și neacoperită, devine rece ca un cadavru. Mă mir cum nu m'am îmbolnăvit de frig. Întreabă pe cine poți cum este serviciul medicului de plasă în Argeș? Întreabă de drumuri, dacă sunt bune, dacă există șosea sau nu, cum sunt șitate comunele, dacă trebuie să umble mult prin munți pentru a vizita plasa, dacă administrația cere să fie vizitat fiecare sat, . . .

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

331

București, 20 Mai 1877

Prea iubite!

Dacă Codr. nu a găsit încă nici o slujbă, e foarte trist. Ce-i de făcut? iată ce mă întreb și eu. Nu pot crede că Larcy să nu-și fi primit banii; în cazul aceasta cum să interpretez purtarea lor. . . Dacă și-au primit banii, nu este cinstit din partea lor, iată singura vorbă care îmi vine acum. . .

Îți dau cuvântul meu de onoare că nu pot nimic. . . Am încercat, nu mai merge. — La 1 Iunie, elvețianul va încasa leafa mea. Vrea neapărat ca, afară de aceasta, să scot și efectele de sub gaj. . . Suntem într'o mare încurcătură. . . Ce-i de făcut? Am primit abia azi 50 fr pentru lecție și nu mai am decât câțiva franci; am plătit la dreapta și la stânga. Îți trimit câteva mărci, asta-i destul de original; vei putea să-ți cumperi tutun și să plătești cu timbre. . . O să fie tutun timbrat. . .

De îndată ce vei primi scrisoarea, răspunde-mi; poate ai nevoie de câte ceva.

Te îmbrățișez de mii de ori

Bonifaci

Se caută corespondenți; redactorul dela Timpuri Noi va sosi aici; sper să reușesc întru totul: până atunci îmi văd de lucru, — Unde-i Codr.? Spune-mi și mie.

Corespondența [odată] plătită, la 1, părăsesc munca mea *silnică*.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

332

[Puești,] 22 Mai 1877

Eri și-am scris cu creionul o scrisorică mică crezând că o voi trimite, dar n'am reușit și abia mâine seară pleacă poșta de aici, ceea ce înseamnă că

532

scrisoarea va pleca abia Marți. N.P., nu poate găsi cai ca să plece la Bârlad și, până acum nu poate primi cu niciun chip leafa (ineă nu sunt bani în casă). Nu știu ce vei face tu, dragul meu? Și eu tot mai sunt aici cu dorul meu chinuitor, neprimind nici un răspuns la scrisorile mele către tine. Tu crezi, probabil că totul e bine și că eu sunt de mult în colțul meu liniștit, dar drumurile s-au stricat și poșta de la București nu mai vine de 12 zile.

Nu știu ce se întâmplă la voi și ce va fi mai departe. Mă tem că va trebui să mă întorc. Nu este nimic mai chinuitor decât această nesiguranță. Dragul meu, nu pot să-ți exprim cât de revoltată este inima mea astăzi. Sunt pur și simplu bolnavă din cauza acestor scene pe care a trebuit să le văd astăzi. Sufletul meu se revoltă în fața acestei nedreptăți care să înfăptuiește de dimineață până seara în primăria care este alături de noi. Și cum se face această judecată bună. Pe o ușe se introduc împricinății iar la intrarea din dos bat cu bastoanele în cea mai mare parte pe țigani ca pe niște paria, fără a mai judeca dacă au sau nu au dreptate.

Sărman popor! Ce furtună se răscolește în mine văzând ce se întâmplă pe pământ, mi se pare că dacă aș avea putere sau ași cunoaște limba, eu l-aș injura, l-ași blestema pe acest prefect, care înfăptuiește această judecată asupra acestor martiri lipsiți de ajutorare. Chiar dacă aș putea să-mi arăt protestul numai prin a-l sgâria, a-l mușca, tot mi-ar fi mai ușor. Capul mă doare îngrozitor. De ași primi măcar mai repede o veste dela tine. Ești sănătos? M'am gândit mereu la toate în această vreme de nesiguranță că drumul de la Tecuci este de asemenea stricat, la fel și podurile.

Am vrut să trimit o telegramă și a fost imposibil, deoarece pentru aceasta trebuie să plec la Bârlad, ceea ce costă 12 franci, iar aici nu am nici măcar un ban. Ce a rămas de la drum s-a cheltuit totul pentru mâncare. Nu, se pare că soarta mea este să-mi duc crucea fără odihnă și nu se vede sfârșitul încercărilor.

La revedere dragul meu, mă gândesc ades la tine. Măcar dacă ai fi tu fericit, m'aș consola cu aceasta.

A ta Liubușka

Fii sănătos și scrie despre toate în mod amănunțit.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

333

Cedar Vale Chantanqua Co Kansas, 25 Mai 1877

Nic. Codreanu,

Vă scriu aproape fără nicio speranță de a primi răspuns dela dvs., pentru că scriu pe o adresă lăsată de dvs. pentru [șters] aproape cu un an în urmă,

533

Iar dacă totuși scrisoarea mea vă va ajunge, vă rog în mod convingător să faceți tot ce este în puterile dvs. pentru a afla unde se găsește acum *Murômșev*.

E vorba de faptul că una din cele mai scumpe persoane pentru mine, *Vladimir Pavlovici Murômșev*, pe care l-am cunoscut la Kansas nu răspunde în ultimul timp la toate scrisorile care i s'au trimis în decurs de aproape un an. Ingrijorat de aceasta, am luat informații despre el la prietenii mei din Rusia, aflând că a plecat voluntar în Serbia și că după terminarea războiului a rămas acolo în serviciul civil.

Fiți așa de bun și aflați dacă se poate, unde se găsește și pe ce adresă i se poate scrie. Prin această mă obligați foarte mult. Un lucru de mare importanță mă face să-l caut.

Ajutați-mă dacă puteți, căci dacă vă mai aflați în Moldova, atunci sunteți vecinul lui apropiat.

Prietenul dvs.

William Frey

[Pe plic:]

România, București, Spitalul Colței

Nicola Codreanu

La *Bârlad*

[Pe verso-ul plicului:]

La *Bârlad* medic de plasă

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

334

[Puești,] 25 Mai 1877

Dragul meu *Nicolașa* !

Astăzi am primit scrisoarea ta și sunt atât de bucuroasă, prietenul meu, atât de bucuroasă, încât nici nu-ți pot reda. Doar de 10 zile n'am primit poștă din București, drumurile erau stricate din cauza ploilor și trenurile n'au mers. Și abia astăzi spre bucuria noastră în cele din urmă a sosit poșta. Mă simt iarăși mai bine, sunt mai liniștită și sunt mai veselă, dealtfel regiunea este aici deluroasă și se prezintă minunat (ce înseamnă după cum vezi) că senzațiile subiective sunt puternice. Fiecare seară când văd că timpul este frumos, plec la plimbare cu *N. Petr.* și cu multă plăcere mă cațăr pe coline să culeg flori. Câte flori sunt aici, flori pe care până acum nu le-am văzut în câmp, dar totuși ele nu-mi pot înlocui ierburile și florile din patria mea, dealtfel și natura nu prea este bogată în viață, este puțin înviorată de păsări.

Ei, dragă *Nikolai Petrovici* a fost grozav de asaltat din toate părțile. Parcă într'adins în vremea această critică li s'a năzărit tovarășilor săi să vină la el,

juducând după scrisorile lor... [indescifrabil] crezi în abstenența lui... [indescifrabil] au inventat acolo pe socotcala lui destul basme: despre amante-pentru care el cheltuiește mulți bani și câte și mai câte a scornit. Desigur că lui N. P., acestea nu-i plac, cu atât mai mult că oamenii care sub influența discuțiilor (?) erau cei mai buni, cei mai de nădejde, dealtfel n'au întârziat să [indescifrabil] omul muieratic și care a muncit puțin pe cunoscutul câmp de acțiune. Trist și trebuie să văd iarăși confirmarea adevărului că între militanții voștri nu se temină niciodată socotelile cu privire la cine și ce a făcut. . . . Ei toți și-au pus speranța pe N. P. îl năpădesc cu familiile și apoi vor scrie că mor de foame. Singura speranță să pleci și să cultivi via ca să ai ce mânca. Eu nu cred în această posibilitate. Numai nevoia îi poate face să stea locului, altfel nu prea cred în reușită. De unde banii pentru cumpărarea pământului? Toate doar fac parte din viitor, iar nouă între timp ne vor aduce pupili. Până acum nicio știre despre Costică, tăcere complectă la scrisorile noastre, se vede că nu e acolo, să nu fi fugit cumva . . .

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

335

București, 25 Mai [1877]

Lector, când retras într'un unghiu singuratec, ori când destul de tare — trecând prin lume, ai putut ca « un spion al lui Dumnezeu pe pământ » să pătrunzi destinele omenirii; să înțelegi acele mari principii născute de secole, care se numesc, libertate, egalitate, fraternitate; să înalț un ideal sublim ca scop al aspirațiunilor omului, spune ce ai cugetat, ori mai bine ce ai simțit?

Buzele tale, în prada unei emoții generoase, n'au îngânat poate o rugă, un imn? din ochiul tău profund n'a curs o lacrimă caldă de fericire?

Dar, când tunul fratricid, te-a readus în realitatea vieții; dar când gemetele miseriei și-a înecat imnele; dar când ai văzut, în fine, marile mase populare, pe acești lăudați Români, atât de ignoranți, atât de egoiști, atât de apatici, atât de adversari rațiunii; nu te-ai îngrozit? n'ai trecut mâna pe frunte ca un om ce crede că visează.

Ei bine! dacă ai un suflet generos, entusiast pentru adevăr, simțitor la durerile fraților tăi, capabil a face un sacrificiu pentru binele lor, aruncă masca indiferenței! armează-te cu credința în tine și provoacă ignorața, ipocrisia, egoismul la un duel de moarte! Pune pe această gigantică tribună, care se numește ziar, făclia rațiunii și încet, încet întunerecul va dispărea.

Noi, care am cugetat ca și tine, știm cu cine avem să luptăm; cu toată lumea noastră. Aceasta însă ne adaoga la curaj.

Ca să vadă însă toți « cum suntem » să ne întrebăm: Ce vedem în această țară? și să trecem în revistă.

Instrucțiunea, alimentul cel mai revivificător pentru corpul social, organizat pe niște baze vicioase: localurile școalelor, cu toate accesoriile lor, care au o influență naturală nemărginită, inspiră desgust: partea substanțială neînțeleasă, rău stabilită, în genere dirijeată de preoți ai culturai cu o cultură dubie.

Astfel, aceste generații, care es necontentit, lipsite de știință serioasă, fardate peste tot, fără principii, fără morală, indiferenți, morosi, infecunzi, epicurei stupizi când nu sunt ridicoli, formează inteligenta clasă de fantasme.

Ziaristica, adică credințele voastre, Români, — dacă aveți vreunele, — campionii voștri, partidele voastre în fine, să vedem ce sunt și cum vă pot folosi.

Iată:

Radicalii cu *Românul* lor, care au învățat din Franța să fie republicani, și care aci sunt dinastici, cu colegii electorale, cu religie de stat, cu cameră de lorzi, și peste toate cu o înspăimântătoare neconsecință în zisele lor, vă zice arătându-vă Constituția: « Iată programul nostru! »

Conservatorii-liberali cu *Timpul* lor, immortalizați prin doi Catargii, aristocrați în spiritul egalitar al secolului XIX, superbi putreziți de corupție, sfruntând și legi și drepturi, pălmuind cu cinism onestitatea virtuoaasă, escamotând credulitatea, acuzați mergând înaintea Casației și strigându-vă la rândul lor: « Găgăuți, Constituțiunea este programul nostru! »

Conservatorii-centriști cu *Pressa* lor, presată de un trecut criminal, căutând a profita de toate circumstanțele, schimbând ideile cu portofoliurile ministeriale, parveniți menajând toate mediocritățile, toate interesele spre a atinge egoistele lor scopuri, tot Constituția vă prezintă.

Ei bine, Români, prin ce diferă acești oameni de stat ai voștri, dacă ei nu pot diferi prin principii? După ce îi cunoașteți voi? cum vă încredințați lor?

« Unii ne fură și ne bat; ceilalți ne scapă de hoți și de bâte », veți zice.

Iată dar, că nimeni nu vă învață să fiți prin voi înșivă temuți și să vă puteți scăpa singuri de oricine.

Poporul suveran nu e suveran!

În cece privește ziarele, părțile organice ale partidelor, spectacolul e și mai trist.

Ce găsiți în ele voi, care aveți necesitate de lumină?

Tu, agricultorul, ai văzut undeva cum poți lucra pământul mai bine? Tu, industriașul extraordinar, ai auzit că Europa civilizată progresează prin invenții care măresc miraculos, producția? Tu, om al științei, ce știință vezi? Tu, preot al binelui, ce încurajare întâlnești? Și, tu care suferi, ce consolație capeți?

Pretutindeni vorbe vane și sunătoare, idei palide împrumutate unor timpuri de zăpăceală și de metafisicism, lupte de interese parțiale și meschine, nimic mai mult.

D. Laboulaye zicea undeva: « Times este consulul general al Angliei »,

Așa dar — dacă popoarele libere au consuli lor în republica inteligenței — vom întreba: «Români, unde e consulul vostru?

Ați strigat totdeauna pentru *alegeri libere*. Iată singurul vostru merit. Dar cugetați oare mai departe?

Când alegerile vor fi libere, veți ști voi ce să alegeți?

Până acum ați ales *persoane* mai mult sau mai puțin oneste, — ați fost *oamenii de casă* ai cutărei figuri politice; n'ați cugetat de loc, dacă mandatorii voștri sunt democrați ori demagogi. Astfel ați stabilit partidele de interese personale, adică gașcele.

Determinați-vă în fine, a avea principii, a lucra pentru binele tuturor.

Scopul acestui ziar este să vă ajute în această direcțiune.

Principiile voastre le veți cunoaște încet, încet astăzi le rezumăm în sfânta trinitate a oamenilor liberi.

«Libertate, egalitate, fraternitate».

Nu vă întrebați acum, «cine suntem noi», ce vă pasă? Oameni mari, oameni mici, cunoscuți, necunoscuți, oricum vom fi, v'am spus ce voim.

Iată însă ce să vă întrebați: Acești pseudonimi, au ei dreptate?

Dacă credeți că: *da* susțineți-ne; dacă: *nu*, lăsați-ne să vorbim celor ce vor să ne audă.

Și, când nimeni nu ne va asculta, nu vom pieri, căci ziua de mâine va da fiecăruia al său.

Verina

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, București, Str. Cazărnel 12), anul I, No. 1; — 26 Mai 1877; p. 1 col. I, II, III.]

336

București, 26 Mai 1877

POLITICA EXTERNĂ

F r a n ț a

Lovitura de cap, cum zice un corespondent din Paris, făcută de mareșalul Mac-Mahon, a produs o justă îngrijire pretutindeni și mai cu seamă în Italia și în Germania. Clericalismul, această teribilă plagă a Occidentului, care a împiedicat intotdeauna pe Francezi de a pune în practică marile lor cugetări democratice, azi are susținători pe Mareșalul și pe consilierii săi. Notele afectuoase schimbate între Roma și Paris, nu sunt garanții pentru scopurile oneste ale mareșalului: ele au fost schimbate într'o regiune, unde a minți nu e o crimă.

Noul ministru, care nu are nici o culoare politică, e constrâns să disolve camera republicanilor. Pentru aceasta se cere votul Senatului, în care monarhia e reprezentată printr'o majoritate de 4 voturi. Se crede foarte probabilă deci disolvarea Camerei. În aceste priviri Ministerul Broglie, a și făcut mare schimbare de prefecți, dându-le ordine severe de a susține candidaturile oficiali.

Ce va face însă Mareșalul când națiunea cultă și înțeleaptă a Franței, va trimite aceeași majoritate de 329 voci republicane, dacă nu mai mult?

Căci trebuia să o spunem tare, spiritul democratic a făcut progrese imense în acest focar al civilizațiunei, care până dăunăzi a fost întunecșasă. D. Gambetta, a lăsat să se creadă că Președintele mareșal va demisiona. Această credință e împărțășită mai de toate ziarele. Cu toate acestea, noi cutezăm a nu o zice; căci,

« In malo ingenio vincit pravum consilium ».

Cel ce ese cu atâta cutezanță din cercul constituțional propriu zis, cel ce în republică patronează candidaturile oficiale gonite odată cu de tristul memorie Buffet, nu ni se pare nouă decis a păstra cu sântitate ęegulele stricte ęle onesității.

În orice caz însă avem încredere în nobilul popor francez, care a proclamat drepturile omului, care a decapitat un rege, care a fost atât de mare. El va ști, desigur și acum, să-și susțină prerogativele de națiune liberă...

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, Buc. Str. Căzărmei 12), anul I, Nr. 1; — 26 Mai 1877; p. 1, col. III.]

337

București, 26 Mai 1877

[POLITICA EXTERNĂ *urmare*]

Turcia

În această parte toate privirile stau așintite. Că Turcii vor fi învinși, numai încăpe îndoială. Dar vor ști ei cel puțin să fie demni acum în ajunul morți, poate? Iată, ce este curioasă lumea să afle. — « Cum va deslega problema Orientului acest matematic dela Nord? » Iată ce o interesează mult.

Inceputul luptelor, lipsă de finanțe, așteala ce domnește la Constantinopoli, nu e de natură a încânta vederea dacă, anima n'ar putea-o mișca. Ei chiar înțeleg mărimea pericolului îndestul de mult deși războiul sacru și-a destins stindardul. În acest sens, s'a anunțat că Turcia încearcă șansele împăciuirei. Noi credem, că aceasta ar fi să zică, ori prea multă speranță, ori prea mare sacrificiu.

Totuși, am dori ca sângele să nu se mai verse, ca Turcia să primească condițiunile Europei interesate în chestiune, ca pacea să poată fi posibilă.

Până atunci operațiunile în Asia sunt minunate pentru Ruși. Ardahanul e în posesiunea lor deplină și operațiunile sunt îndreptate spre Erzerum. La Dunăre mici deprădări; lupte de tunuri: Barbaria bași-buzucilor și eroismul Românilor.

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, București, str. Căzărmei 12), anul I, Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 1, col. III și p. 2, col. I.]

București, 26 Mai 1877

POLITICA EXTERNĂ

Grecia

Ministerul Dlui Comonduros se crede a fi un minister de acțiune. Și apoi nici n'ar fi prudent ca în aceste momente de răfuială Grecii să nu cugete la conașionalii lor supuși, care atât timp în van au cerut Europei libertatea.

După știrile ce vin de acolo, înclinăm a crede că descendenți lui Temistocle și Pericle vor avea un cuvânt de zis. S'a comandat în America 45.000 puști, carne, provizii: s'au organizat bande de acum, care să înceapă atacul, cu Turcii chiar fără voia guvernului; în fine manifestația din urmă a studenților — care nu am uitat că au contribuit câtva la căderea lui Bulgaris, — sunt destule argumente pentru probabilitatea resbelului.

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, București, Str. Cazărmei 12), anul I, Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 2, col. I.]

București, 26 Mai 1877

[POLITICA EXTERNĂ *urmare*]*Serbia*

Neutralitatea ei ar fi sigură, dacă noi circumstanțe nu o vor târi. Știrile din urmă au anunțat deja o încălcare a teritorului sârbesc de cetele turcilor. Austriacii au trimis două monitoare înaintea Belgradului.

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar București, Str. Cazărmei 12), anul I — Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 2, col. I.]

București, 26 Mai 1877

[POLITICA EXTERNĂ *urmare*]*Anglia*

Guvernul Reginei — în contra sentimentelor poporului englez — n'a cercat să dea altă direcțiune politiceii sale tradiționale turcești. Flota sa se află și la Pireu.

Nu știm încă, ce rezultat a dat meetingul dela Birmingham, nici dacă și acolo ca pretutindeni vocea poporului este disprețuită.

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, București, Str. Cazărmei 12), anul I, Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 2, col. I.]

București, 26 Mai 1877

RESBELUL

În mijlocul agitațiunilor care mișcă ambele continente, pe cei săraci ca și pe cei bogați, este resbelul. Nu avem nevoie a repeta acest cuvânt, deoarece este simțit de toți, însă am văzut entuziasmul care domină noua generație și m'am decis a consacra câteva linii zeului Marte.

În mijlocul unei familii pașnice, unde domnea fericirea, am văzut, când a suflat vântul resbelului, doliul și orfelinatul; în mijlocul unei câmpii fertile, unei țări aproape în ultimul grad de cultură, resbelul; și apoi privind în urmă am văzut barbaria și dezastrul, operele secolelor distrugându-se la arzătoarea suflare a focului; onestul cetățean transformat în asasin; coduri, legi, toate disprețuite, sfărâmate; vocea magistratului tăcută, la privirea crimelor.

Și peste toate, acela care s'a distins mai mult în acest carnagiu uman, acela care a lăsat în urmă mai multe victime, încoronat, proclamat de vingător.

« O tempora! o mores! » s'a zis odată. E timpul să repetăm.

Am văzut cultul diferiților zei încetat, însă cultul neînblânzitului Marte, chiar în secolul XIX, e în mai multă vigoare. L-am văzut pe rând schimbând băta cu spada, spada cu arcul, arcul cu pușca, pușca asociindu-se cu tunul, tunul perfecționat, mitralieșii Krupp! instrumentele morței și ale distrugerii le vedem perfecționându-se.

Dar ale păcei?

Domnilor resbelatori, junime entuziasmată, oameni capabili a perfecționa omorul, arătați-ne, perfecționați-ne arma păcei!

În secolul al XIX-lea s'a proclamat egalitatea și înfrățirea oamenilor desființarea inimițiilor dintre națiuni și cu toate acestea astăzi încă auzim oamenii pe care barbaria secolelor, i-au despărțit printr'un brâu zis națiunei numind inamici pe vecinii lor. De aci naște în luminatele capete ale preinșilor conducători ideea de pretinsă necesitate [de] lupte, resbele, adică distrucțiunea.

Indivizii diferitelor naționalități care se întâlnesc în acelaș oraș, la aceeași masă, în acelaș vagon sau vapor, nu trăesc ei în cea mai completă armonie?

De unde provine dar, această armonie. Domnilor care pretindeți că ura este născută în om?

Să cercetăm cauza.

Omul în starea primitivă a căutat să se supună unor legi care date pe mâna unor speculanți, au fost spoliaste în profitul lor. Din acești spoliatori s'au format

două clase: *regi și preoți*: cei dintâi au spoliat cu arma cum vedem; cei de al doilea cu bigotismul, cum durează încă.

De aci divergențe, spoliațiuni, formarea partidelor sau națiunilor, ce și-au dat soarta pe mâna altor spoliatori; lupte și apoi din toate acestea, născu zeul Marte în mijlocul unei furtuni, în mijlocul dezolațiunii.

Copil sufletesc al regilor, când îi vom putea zice: «E timpul de a ne da pace, avem altceva de făcut decât resbelul sfărâmarea brâului stabilit de secole, înfrățirea oamenilor și dezvoltarea artelor la umbra păcei.

Spoliatorii cei mai puternici au spoliat pe cei slabi; Troia s'a sfărâmat de Greci, Grecii de Romani, Romanii de barbarii pădurilor nordice. Abia aci ne oprim puțin. Puterea regilor care mergea mână în mână cu a preoților, o vedem despărțindu-se, Carol Magnul pune temelia unei spoliațiuni profane, Leon III pe acea papală, temelii zise ale clerului după care trebuia să se ducă națiunile. Și unii și alții pretind că sunt locotenenții ființei supreme pe pământ, și unii și alții își iau dreptul ca, în duelul dintre dânșii să înjunghie sau să facă asasini pe cei ce pentru un moment au crezut spusele lor de adevăr.

Oameni cărora ocupațiunea onestă le era nesuferită, prind armele, se numesc resbelatori și pleacă în cuceriri; bătrânii cărora bubuitul tunului convulsiunile morței, le fac plăcere, mirosul sângelui le astâmpără setea, prind armele și pleacă în cuceriri; fanatici cu mintea îngustă, pentru care lumea e un colț, libertatea în spadă, excitați de preoți și trubaduri, se asociază:

Orașele ard, muncă agricultorului se sfărâmă sub copita piciorului calului, sânul virginelor se deschide sub luciul spadelor, mamă plânge, tatăl, fiul căzut, chiamă mânia cerului contra ucigașului.

Un câmp de mutilațiuni, de morți, de sânge este patul zeului Marte, este gloria regilor.

«Ce spectacol frumos veți zice!» Ce spectacol oribil vă zicem.

D-lor care în sec. XIX-a găsiți o astfel de plăcere, spuneți-ne rezultatul învinșilor și vîngătorilor?

Cei dintâi muncesc zecimi de ani pentru a înavuți pe regi și curteni sub cuvânt de spese; cei de al doilea se supun jugului cu mândrie.

Franța liberă la 93, amețită de bubuitul tunului de la Austerlitz se supune unui conguerant, care după ce îi sfărâmă legile și libertatea, îi duce să moară în ghețurile Rusiei.

Europa liberă la 48, la 54 se mercenează și merge să-și verse sângele sub zidurile Crimeii.

Pentru ce?

Era o necesitate, la 93 Franța amenințată de coaliție trebuia să se apere.

...Cine formase coaliția în 93? Capetele a trei împărați.

Cine formase criza orientală la 54? Un cap încoronat.

Cine a excitat fanatismul Turcilor la omorul creștinilor din Bulgaria? Preoții.

Ce-au făcut națiunile în timpul asta? Instrumente oarbe în mâna lor au servit de a se sugruma unii pe alții fără de știință.

Proverbul zice: « Certurile regilor și ale preoților se sparg pe capul popoarelor ». Dar certurile popoarelor?

Lectorul ne va scuza dacă abătuși pentru un moment, vom căuta să legăm firul, precum diplomația poate să lege firul păcei prin coada electrică a torpilelor.

Am căutat dar să stabilesc în câteva [linii] ideia și rezultatele resbelului și resbelatorilor.

Am vorbit de noua generație electrizată de sunetul armelor, la începutul scrierei; cată acum să ne întoarcem iar la dânsa.

Nouă generațiune, misionară a păcei privește trecutul caută origina resbelului și rezultatul lor, și te vei convinge că dorința de a te înarma cu fierul omucid îți va trece.

E altceva de făcut decât resbelul este industria, este arta.

Este un inamic mai puternic decât vecinii din afară, inerția, lipsa de acțiune.

Încă un ultim cuvânt și vom termina. Azi însă e timpul când Români în avântul și entuziasmul suvenirilor trecute iau armele pentru a-și apăra independența.

Români, fiți generoși. Acela în care descărcați arma voastră este om, are o mamă sau copii ca și voi care vor plânge moartea lui. Orașele pe care bomba voastră le preface în cenuse sunt azilul artelor.

Fiți generoși!

Acei ce luptă contra voastră, sunt cuprinși de un fanatism excitat de cei mari.

Fiți demni! respectați durerea, până când timpul va veni să spunem acestor însetați de sânge: « domnia voastră a încetat. Preoți cu fanatismul vostru, regi cu lanțurile voastre, resbelatori cu armele voastre, în lături! e timpul păcei! Lăsați pacea să treacă!

Trebuiă ca istoria să nu-și mai înceapă epocile din lupte.

Trebuiă ca bardul să nu-și mai modeleze cântul după bubuitura bombelor.

Trebuiă ca omul de orice rasă, în orice parte a continentelor, să numai fie decât cetățean al lumii, pașnice și egalitare!

U.

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, București, Str. Cazărmei 12), anul I, Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 2, col. I, II, III, p. 3, col. I, II.]

București, 26 Mai 1877

Folletton

TABLOU

I

LECTORUL. — Ce tablou, voești să faci D-le autor? Nu cumva ai de gând să reprezinți luarea Carsului de armatele Impăratului, trecerea Românilor peste Dunăre, arborarea drapelului nostru pe acoperișul Sfintei Sofii? Ori vrei să râzi și D-ta, că a tot-putinții noii direcțiuni, cu ceva à la *Moșii*, scrisă zlesigur în parfumul și armonia de la bariera târgului de afară? Suntem sătui de așa.....

AUTORUL. — Ai răbdare, D-le! Ai să vezi!

.....Așa dar mărturisesc, inteligentul meu lector că ași fi preferat să-mi inaugurez intrarea în bărăganul literaturii cu un roman, adică să fi intrat pe *poarta cea mare*, cum zice cineva, dar poetul Macedonski, retregându-se din nisipul publicității, am crezut și cred că nu voi găsi vreun protector.

Aveam deschisă înainte ramura nuvelilor. Dar, ce voești? Ca un spirit modest și slab ce sunt, am voit să evit întâlnirile resbelnice cu căpitanii nuvelilor noastre: așa dacă m'ași fi dus și eu să răscolesc istoria republicelor italiene din evul mediu, spre a vă da un specimen original și național, cine știe dacă azi ași mai fi putut scrie măcar un tablou social.

Romanul e bun de citit în timpuri liniștite, și atunci numai pentru figurile grave și serioase; nuvelele, oricând, pentru grațioasele și umanele noastre Doamne. Dar — mi-am permis eu să cuget — pentru imensa majoritate a celor ce știu să citească și care nu sunt nici serioși nici de genul inocentei Eve, ce rămâne? Ei, oare să fie lipseți cu totul de binefacerile literaturii? Ar fi o nedreptate strigătoare și procurorul nostru general nu se mai ocupă azi de unii Ruși, care înfruntă legile.

Prin urmare m'am decis să scriu, anume pentru acei ce au de gând să moștenească împărăția cerurilor, ceva facil, scurt ca o anecdotă, dacă s'ar fi putut, fără a-i trimite pe la bibliotecă după citațiuni ori după autori.

Înainte de a termina acest fel de prefață, mi se pare sunt dator să vorbesc ceva cu lectorii, pentru care scriu anume și de a căror critică severă n'am să mă tem.

Dacă, din întâmplare, veți crede că vă insult, așa *fără perdea* cum se zice, vă las facultatea de a-mi cere o despăgubire, pe care am și preparat'o. Astfel, vă rog, cu profund respect, să începeți a-mi citi tabloul când vă veți culca și vă asigur că veți adormi imediat. Iată, așa dar, că vă scutesc de plata medicamentelor adormitive, fără a da și eu ceva.

II

Il n'avait pas vingt ans. Il avait abusé
De tout ce qui peut être aimé, souillé, brisé.
Il avait tout ternit sous ses mains effrontées.
.....
Sa sève, nuit et jour, s'épuisait aux orgies
Comme la cire ardente aux méches des bougies.
Jamais il ne trempait sa tête dans ces ondes
Qu'Homère et que Shakespeare épanchent si profondes;
Il ne croyait à rien; jamais il ne rêvait;
.....
Il se faisait du tout le centre et le milieu:
Il achetait l'amour, il aurait vendu Dieu.

VICTOR HUGO

Intr'o cameră bine mobilată, dintr'o suburbie oarecare un june debil și palid, dar de o paloare senină și pură ca o pagină din Platon, rezemat de un fotoliu, privea o pendulă de masă. Iată ce avea într'însa atrăgător: deasupra orarului erau două figuri, lucrute în marmură de Pentelic, care se țineau de mână; una purtând o carte și o lunetă, reprezenta știința calmă și majestuoasă; cealaltă timidă și surâzătoare, avea un miosotis în mână, era iubirea modernilor, nu zeul păgân cu tolba și arcu înveninator. Amândouă păreau a privi cerul întrevăzând, poate, prin neguri imortalitatea.

Junele privea lung și absorbit. La început obrajii lui moi și catifeleți străluciră de o fericire fără limite, în care se rezuma un amor ceresc, apoi, încet, încet o lacrimă curse din pleoapele-i lungi, încă una mai arzătoare până când torențele îi înecară fața. Erau lacrimi de acelea care nobilează sufletul.

Plângea încă când ușa se deschise. Noul venit păru surprins.

— Dece plângi amicul meu? Lacrimi pentru tine, care ai destul aur și nici o lipsă, n'am gândit să existe.

— Ai zis bine, nimic nu-mi lipsește: nici inima. Astfel lacrimile mele sunt lacrimi de fericire, răspunse surâzând cu tristețe, junele nostru, pe care îl vom numi Damon.

— Anima nu ne lipsește nici nouă. Ea însă e o pungă membrosă compusă din două auricule și două ventricule, prin care circulă sângele și în care cât lumea nu vei găsi lacrimi nici sentimente.

— Prin unele animi cu toate acestea, circulă un sânge mai infectat de atmosfera corupției, prin altele, altul curat și viu. Dar să lăsăm, aceste chestiuni. Ți-am spus adesea că nu pot fi altfel de cum sunt. Ce noutăți din Atena — României?

— Inimi și lacrimi.

— Vroești să răzi pe comptul meu..

— Te înșeli. Animi în care sângele patriotic, bate cu înflăcărare și lacrimi duioase.....

— Ale umanității ultragiate.

— Ale mamelor, surorilor și soțiilor, care au trimis pe fii, frații și soții lor, pe marginile Dunărei.

— Așa dar admiți, animi și lacrimi.

— In unele cazuri. Ale tale sunt de fericire. Te rog, mărturisește-mi ca unui preot confident cine sau ce le-a provocat. Și dacă nu afli în mine un coreligionar filosofic de sigur că vei vedea pe amicul fraged și simțitor.

— Ei bine, convin. Privește pendula de pe masă. Mi-a trimis-o buna mea Eugenia, acel suflet candid și iubitor, despre care ți-am spus ceva, îmi pare. Și ai găsit în opera artistului distins, atâta...

— O cugetare profundă și o animă sublimă, a fidanței sufletului meu, care m'au impresionat adânc; căci, am uitat să-ți spun ea a comandat-o artistului.

— Aide! ai un suflet delicat de poet. Bine că nu ești și religios că ai întrece pe Alexandru Dumas, fiul. Te admir. Și apoi, Eugenia ta este o frumusețe care ar fi servit de model lui Rafael pentru Madonă.

Acum dă-mi voe, să viu la obiectul vizitei mele. Sunt 7 ore deja, și nu-mi place să convorbesc cu amicii la lumina lămpei. Am o însărcinare, pentru tine, de la lumina lămpei. Am o însărcinare pentru tine dela Doamna R.

— N'o cunosc.

— O vei cunoaște la 8 ore și un quart. Este frumoasă și de spirit cât voești de vei rămâne la dânsa, vei uita pe Eugenia.

— In adevăr? Și ce voi face acolo?

— Să-ți explic. Te-a văzut, nu știu unde și i-ai rămas în minte. Trebuie să știi că Doamna ta e văduvă; prin urmare... m'ă rugat să te conduc la dânsa plătindu-mi acest serviciu cu cunoștiința unei radioase amice a ei. M'ai înțeles.

— Prea mult încă; și iată că nu te pot satisface. Doamna ta e de o originalitate care, mi se pare că sfrunțează cea mai comună morală.

— Nu te amăgi. E elegantă, de spirit, bine considerată, avută, onestă, strălucitoare. Este un tip feminin, care iubește plăcerea și are spaimă de conrupție. Afară de acestea, cred că combați călugărismul.

— Cu toată puterea.

— Pe ce motive dacă ești bun.

— Întâiu că se întreține trândăvia.

— Și al doilea?

— Al doilea că se forțează natura.

— Ei bine?

— Ei bine Newton a murit...

— Tu însă, care n'ai pretențiune de a fi Newton, binevoește a rămâne om.

— Dă-mi brațul! Termină Damon. Și la Doamna noastră! Ambii juni urcară într'o trăsură admirabilă care îi aștepta și eșiră.

(Va urma)

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar București str. Cazărmei 12) anul I, nr. 1; 26 Mai 1877; p. 2 3, col. I, II, III.]

București, 26 Mai 1877

PAȘTELE

Altă dată când la țară
 Grațioasa primăvară
 Semăna pe câmpuri flori,
 Când prin salbele inverzite
 Se 'ngânau de dor răpite
 Micile privighetori;
 O ! cu câtă bucurie
 N' așteptam oare să vie
 Paștele ce-mi surădea?
 Să mă 'mbrac cu haine nouă,
 Să ciocnesc mereu la ouă,
 cu copii de seama mea? !

Astă dalbă sărbătoare,
 Astă zi strălucitoare
 Pentru ori care creștin,
 Găsea fruntea mea senină
 Și-al meu suflet, ce suspină,
 De-o iubire sfântă plin !
 Salutăm a ei sosire
 Cu-o nespusă fericire
 Și cum mic atunci eram
 Orele voloase, line
 Treceau, astfel pentru mine
 Cât de veste nu prindeam !

Nu știam de nedreptate,
 De popoare oprimate
 De călăi și de tirani
 De ciocolul beat de ură
 Ce cu buza lui impură
 Suge 'ntruna pe sârmani !
 Eu credeam că toți sunt bine
 Toți sunt inocenți ca mine;
 Dar, ce mult mă înșelam? !
 Mai târziu... decepții, chinuri,
 Măști și cupe cu veninuri,
 Nu era cum eu vedeam!!!

Zi, de mare suvenire
 Pentru biata omenire
 Suferindă ca și Christ !
 Vesel mă reafli oare?
 Ori, vărsând la lăcrămioare?
 Ori, ca și durerea trist?
 Zi, de secolî consacrată
 Mai surăde-mi ca alt'-dată,
 Când atâta Imi plăcea:
 Să mă 'mbrac cu haine nouă,
 Să ciocnesc mereu la ouă
 Cu copii de seama mea !

Pasărea, 26 Martie 1877

D. N. SAPHIR

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, București, str. Cazărmei Nr. 12), anul I; Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 3, col. II, III.]

[București, 26 Mai 1877

ȘTIRI DIN INTRU (*urmare*)

Din Românuł;

În noaptea de 23 spre 24 Mai, între orele 8 și $\frac{1}{2}$ și 10, mai mulți săteni din comuna Ostroveni, în apropiere de Bechet, veniră în mare grabă să previe pe comandantul trupelor cantonate aci că un număr de vreo 50 tâlhari turci au trecut Dunărea între Jiu și Bechet și că le-au furat un cârd de vite, pe care voiau a le trece Dunărea.

Comandantul, îndată ce primi această plângere, trimise un pluton de 50 oameni sub comanda unui căpitan și patru ofițerj, care se puseră în goana bandei de tâlhari turci deschizând focuri asupra lor. Tâlharii răspunseră la focul soldaților români, dar focurile acestora fiind foarte vii, îi constrânseră să părăsească prada și, amenințați din ce în ce mai mult de focurile soldaților români, dispărură.

Numărul vitelor pe care tâlharii puseseră mâna era de 25. Ele au fost aduse la Ostroveni și predate locuitorilor cărora aparțineau.

În această goană de tâlhari, plutonul de soldați români, n'a suferit nici o pierdere.

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, București str. Cazărmei 12), anul I, Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 4, col. II.]

București, 26 Mai 1877

CONCERT

pentru răniții din războiul național

Prin inițiativa d-lor P. Nițescu și Ștefan St. Sihleanu, sub patronajul grațioasei noastre Doamne va avea loc la teatrul cel mare în seara de 5 Iunie, un concert pentru sporirea fondului destinat la înființarea ambulanțelor române. Vor lua parte la acest concert d-șoarele Niculescu-Aman și Assan, d-nii N. Fleva, C. Dimitrescu, P. Nițescu și Ștefan St. Sihleanu, d-na Flechtenmacher s'a oferit a declama și d. Wiest va dirija orchestra.

Între alte piese, orchestra va executa marșul Independenței Române de d. P. Nițescu și marșul dedicat armatei române de C. Dumitrescu. Corul conservatorului va avea și el partea sa.

Afișele cu programul complet se vor publica în curând.

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, București str. Cazărmei 12), anul I: Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 4, col. III.]

București, 26 Mai 1877

MERSUL TRENURILOR ÎN ROMÂNIA

*București Galați Roman, cu liniile laterale București—Pitești—Vârciorova,
Tecuci Bârlad și București—Giurgiu*

Km.	București Galați Roman	Tren. accelerate	Tren de persoane
60	București	Plec. 8.15	10.00 d.
	Ploești	Sos. 9.35	11.45
	»	Plec. —	12.45
129	Buzău	Sos. 11.24	2.15
	»	Plec. 11.34	2.35
229	Brăila	Sos. 1.43	5.30
	»	Plec. 1.53	5.45
250	Barboși	Sos. 2.25	6.20 s.
	»	Plec. 2.45	9.05 d.
322	Tecuci	Sos. 4.28	11.15
	»	Plec. 4.38	11.40
425	Bacău	Sos. 7.26 d.	3.00
	»	Plec. 7.33	3.12
468	Roman	Sos. 8.40	4.25
Barboși—Galați și vice versa			
19	Barboși	Plec. 2.55	6.25
	Galați	Sos. 3.30	7.00
19	Galați	Plec. 1.20	8.25
	Barboși	Sos. 1.55	9.00
Roman—Galați București			
13	Roman	Plec. 8.45 s.	12.10 d.
	Bacău	Sos. 9.43	1.17
116	»	Plec. 9.50	1.27
	Tecuci	Sos. 12.20	4.45
218	»	Plec. 12.30	5.10
	Barboși	Sos. 2.06	7.20 s.
239	»	Plec. 2.26	8.10 d.
	Brăila	Sos. 2.58	8.45
339	»	Plec. 3.08	8.58
	Buzău	Sos. 5.19 d.	11.50
108	»	Plec. 5.27	12.00
	Ploești	Sos. 7.00	2.25
168	»	Plec. 7.12	0.45
	București	Sos. 8.30	4.30

(urmare)

Km.	Tecuci—Bârlad și vice-versa		Tren accelerate	Tren persoane
51	Tecuci	Plec.	5.00 d.	5.35
	Bârlad	Sos.	7.05	7.60
	Bârlad	Plec.	8.40	10.00
	Tecuci	Sos.	10.50	12.00
București—Vârciorova și vice-versa			Tren. de persoane	Tren. mixte
49	București	Plec.	8.00 d.	6.05
	Titu	Sos.	9.22	8.90
109	„	Plec.	—	—
	Pitești	Sos.	10.56	10.15 s.
189	Slatina	Plec.	1.05 d.	
	„	Sos.	—	
250	Craiova	Plec.	3.57	
	„	Sos.		
364	Turnu-Severin	Plec.	7.58 s.	
	„	Sos.	9.01	
381	Vârciorova	Plec.	6.45 d.	
	Turnu-Severin	Sos.	7.20	
131	„	Plec.	11.19	
	Craiova	Sos.		
192	„	Plec.	1.41	
	Slatina	Sos.		
273	„	Plec.	4.22	7.15 d.
	Pitești	Sos.	6.23	9.38
333	„	Plec.	7.40	
	Titu	Sos.		
381	„	Plec.		
	București	Sos.		11.20

Stațiunile principale	Preț ul					
	Cl. I		Cl. II.		Cl. III.	
	L.	B.	L.	B.	L.	B.
De la București la Ploești	7	20	5	40	3	
„ Ploești la Buzău	8	30	6	30	4	
„ Buzău la Brăila	2		1	80	01	
„ Brăila la Barboși	2	50	1	80	1	20
„ Barboși la Galați	2	30	1	80	1	
„ Barboși la Tecuci	8	70	6	50	4	
„ Tecuci la Bârlad	6		4	50	3	
„ Tecuci la Buzău	12	36	9	30	6	
„ Bacău la Roman	5	20	3	90	2	
„ Roman la Pașcani	5	90	4	15	3	
„ Pașcani la Iași	7	08	5	31	3	
„ Iași la Dolhasca	3	15	2	40	1	
„ Dolhasca la Veresti	3	60	2	70	1	80

(urmare)

Stațiunile principale	Preț ul					
	Cl. I		Cl. II.		Cl. III.	
	L.	B.	L.	B.	L.	B.
Dela Verești la Botoșani	5	28	3	96	2	60
la Suceava	2	16	1	62	1	08
★						
Dela București la Titu	5	80	4	40	2	90
• Titu la Găești	2	60	1	90	1	30
• Găești la Pitești	4	60	3	50	2	30
★						
Dela București la Giurgiu	8	40	6	30	4	20
★						
Dela Iași la Corlățeni	1	45	1	10	0	73
• Corlățeni la Ungheni	0	95	0	70	0	47
★						
Dela București la Galați	32	30	24	30	16	20
★						
Dela București la Bârlad	44	70	33	50	22	40
★						
Dela București la Roman	56	16	42	12	24	00
★						
Dela București la Iași	68	04	51	03	34	02

Km.	Corespunde cu Viena		Tren accelerate	Tren de persoane
968	Roman	Plec.	8.52 d.	4.53 d.
508	Pașcani	Sos.	9.53	6.53
567	Iași		1.03	9.30
614	Botoșani		1.23	—
688	Suceava		11.50	9.55
942	Lemberg		11.08	3.55
285	Cracovia		1.33	5.89
700	Viena		5.20	7.89
	Viena	Plec.	10.30 d.	8.00 d.
415	Cracovia		9.35 s.	10.36
	Lemberg		6.17 d.	12.15
	Suceava		5.11	6.30 d.
	Botoșani		3.00	—
	Iași	Plec.	3.45	7.08
	Pașcani		7.07 s.	9.54
	Roman		8.09	11.32

(urmare)

Km.	București—Giurgiu (Smârda)	Tren accelerate	Tren de persoane	Tren mixte
72	București Giurgiu (S.)	9.15 d.	6.05 s.	1.60 s.
72	S. Giurgiu București	4.37 d.	4.37 d.	12.20 d.

Serviciul de vară București—Giurgiu; Trenurile No. 103 și 104, vor circula obligatoriu, în zilele de Miercuri și Sâmbătă, luând călători de cl. I și II, care vor merge cu viteza trenurilor mixte.

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, București, Str. Cazărmei Nr. 12), anul I, Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 4, col. I, II, III.]

347

16 Iunie 1877

Scumpe amice,

Astăzi, Joi la 16 Iunie am primit 32 franci de la D-ta. Te mulțumesc prea mult pentru acest trimes. Aveam mare nevoie de parale. Primind această sumă, nevoia mi s-a va îndestula puțin. Așteptam cu mare nerăbdare și interes și vr'o câte-va rânduri, vr'o scrisorică de la D-ta. Inșă nu mi-ai trimes scrisoarea lucru care bună impresie nu mi-a făcut. In starea mea nedefinită d-astăzi, fără post, fără parale, eu am nevoie de scrisorile bine-voitoare ale amicilor mei.

Să ți scriu acum, ce am de gând să fac. In această seară chiar plec în Muntenia. Măine dimineață voi fi în București inșă nu mă voi coborî din tren, voi merge până la Pitești, unde voi fi la 12 oare. Vreau să me întâlnesc mai înainte de toate cu Racoviță. Dacă el mi va da un post în județul Argeș — bine. Dacă nu mă întorc în București, mă pui pe studiat anatomia, chirurgia operatorie și intru în ambulanță ca medic. Să ocup un post de 300 franci, din care după scoptarea mandatului, după plata transportului prin plasă mi va rămânea abia vr'o 100—150 franci pe lună. Nu găsesc de bine, mai ales acumă când România face resbe^l, când medicii se cer pentru ajutorul răniților. Chiar și în cazul, dacă Racoviță mi va da un post, eu tot mă întorc măine seară din Pitești în București, ca să mă văd cu Lupașcu, să le înapoiez biletul de transport, ce ei mi l'au trimes și cu care fac caletoria aceasta din Berlad la Pitești și București. Aș vrea în tot cazul să mă întâlnesc cu D-ta, mă voi duce în armată sau voi ocupa un post în județul Argeș.

Scrie-mi pe adresa lui Bonifas, scrie-mi ce gândești D-ta despre hotărârile mele, scrie-mi cât costă transportul în diligență de la Pitești la Curtea

D'Argeș. Privesc ca o fericire mare numirea în postul de medic de plasă în plasa Argeș. Inșă n'am speranță să parvin la această fericire. Racoviță nu mi-a răspuns la petițiunea mea. Una din doue: sau petiția s'a pierdut, n'a ajuns la Racoviță, sau el nu poate să mi dea un post din vr'o oare care cauză. Să mi scrii, dacă mai ții la mine, *imediat* pe adresa lui Bonifas. Nu este cum-va la D-ta anteiuul tom a chirurgiei operatorie a lui Pirogov? Nu ți-a înapoiat cum-va Franchevici părțica aceea a cărții lui Fort, car conține chirurgia operatorie? Mi-ai face mare bine, dacă mi-ai trimite atât pe Fort cât și pe Pirogov chiar îndată tot pe adresa lui Bonifas. Scrie-mi adresa lui Costică. Scrie-mi ai primit vr'o știre de la Liub. Fedorovna, A ajuns ea la locul seu?

Te salut și te îmbrăcioșez prietenește

Devotat D-tale Codreanu

Iunie 16 seara.

Numai ce am primit rândurile, care mi-le-ai scris la 11 Iunie. Scrisoarea a fost în Puești, când eu plecasem d'acolo. Lui Racoviță nu i-am răspuns nimică, fiind că el numi-a scris nimică. Voiu vedea, ce-mi va spune mâine. Amicii mei au plecat la Iași la 5 Iunie. Despre Liub. Fed. ți'am scris demult. Cred că ai primit scrisoarea. Scrie-mi D-ta, unde este ea acum.

Te salut, Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

348

[Ploești,] 14 August 1877

Duminică

Scumpul Codreanu!

Nu pot se ți scriu mult fiind-că mă grabescu, trebuie sé mă duc îndată. Bon [iface] mi a făcut un lucru mare. Pentru densu m'am înterziat cu 2 zilele și am temere să nu perd mult. Acuma mă ducû la Brăila. Acolo am să pun pe Surdul la spălătoriea. Dar eacă ce: âmi trebuie parale; în numele a lui dumnezeu parale: fără vre 100 de franci eu pot se perd un loc de 500 pe lună și unde pot se câștigi ceva și Surdul. Câte parale poți se trimeți. Trimete îndată dacă poți se lași âncă pentru o lună ceasornic lasă-l acolo i plătescu eu dobânda, după vro dou 3 septemâne plătescu eu ție parale. Dacă a'm se perd eu ocaziunea de la Brăila, am se perd spălătură și âncă la doua locuri unde âmi este promis spălătura; altmintererele vorbind perdem noi (eu cred că mă înțelegi) a 1000 de franci, de care eu că și dumnietu, că și D. Jon a Alexandre aviem un interes. De la Alexandre am luat tote parale pân la o para se 1 trimeți 30 de franci, care ai de la Djon îndată. Parale lui Alexandre se trimeți pe adresa:

Domnului Alexandre Trișcă.

gard-ajutor la Ploești strada spitalului casa Paltineanu.

Dar parale pentru mine se nu trimeți la Brăila ci la București pe adresa asta:

Domnului Michel Gorodezky
vis-a-vis de grădina amicitia casa ulain (lângă Cismegiu),
la Bucurescl.

N'am la ce se te mai rog o dată este așa interes a dumitale că și al meu. Lui Alexandrè tot pe adresa la Ploesci trimete și L'conomie sociale. Bon... a luat de la mine 45 de franci, și nu mi a dat nici o para. Se-l trăsnescă dumnizeul Stimabile Domnule Codrene.

În curând și voi scrie uă lungă epistolă. Se me erți că până acum nu și am răspunsu la nici una din epistolele ce'mi ai adresatu cu tote că elle priveu în mare parte pe D. Costică, care și a luat osteneala de a și scrie. Pân acum se me crezi că n'am avut meterial care se merite a umplea uă epistolă d'alle nostre. Acum însă, când am fost p'acasă și când mi-a mai venit idei... Ca să-și fi adresat epistole numai de complimente, și grațiozități acesta știi că nu prea intra în spiritul imbecililor. Am găsitu prileju de a râde puțin de D. Russel; așteptă numai pâna la altă ocașie apropiată și se vezi cum am să și lui terfelescu. Der terfeleala are se fie dulcișoră și are se-i plăcă și Dumneului, parol d'oneur.

La révoir al D-tale

A. S. Trușca

[Texte marginale:]

N. B. Această scrisoare înainte-o și lui Jon că pote mi va trimite și ellu parale. Trimite-i mai bine amendoue aceste scrisori ca sa înțeleagă mai bine Costache.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

349

Costești, 15 August 1877

Iubite Djon,

Ti trimet doue scrisori, ce li-am primit dela Djincs. Scrisoarea pentru densul, care ai trimes-o mie și care am primit-o ieri, tot ieri i-am trimes'o lui la București pe vechea lui adresă. Până aum n'am primit leafa, n'am fost la Pitești. Astăzi mă duc, voiu primi leafa, voiu trimete lui Alecsandru 30 franci, lui Costică 100 și lui Surdul vr'o 50 franci. Poate lui Costică ei voi trimite mai mult, 150 franci, dacă voiu putea. Postul de indendent, care'l ai ține'l bine. Dacă nu'l va lua Costică, îl voi da lui Surdul, dacă acesta nu va intra în școala tehnică, sau nu să va apuca d'alt ce-va.

Surdul n'are decât certificatul de naștere și acela sub numele de Braga. Voi mijloci și eu pe lângă prefect, ca să îl primescă în post de intendent, dacă D-ta vei consimți la aceasta. Scrie-mi cât de curând și trebuie intendent.

Bagajele Revechei stau tot la otel. Cred că acuma le voiu scoate. Am făcut cunoștință cu Capitanovici, loc-șitoru de Procuror. El mi spus că mí va da

bagajele. Bolnava de care ți-am scris este sănătoasă. Hemmorrhagia n'a putut proveni la ea din cauză directă. Ea fost bătută la cap, în urechi, nu i s'a introdus nici un corp, care i-ar fi putut'o lesa membrana timpanică, sau alt-ce-va. Neapărat că acum nu mai gândesc la fractura fundului craniului. Ai d-ta dreptate. Membrana timpanică nu i-am examinat'o, n-am cu ce, da și în fractura craniului mi pare că este ruptă. Cum ar fi cazul a fost pentru mine instructiv, n'am vezut nimic de felul acesta, până acum. Cărțile, care li-am citit în această privință, nu- m'au lămurit, de loc. Nu pociu veni luna aceasta la Argeșiu. Nu voiu avea timp. Trimite-mi Otecestvennie zapischi. T'am trimes trei nomere de « Znanie » Ți voiu mai trimete.

Servus Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

350

Pitești, 15 August

Prezentată la Officiul Pitești transmisă de officiu Pitești.

Nr. present 768 cl. P.
nr. cuv. 14 gr. ... T. }
data 27 1877
ore 8 m... m...
Nr. sosiri...
Data 27 1877
ore 9 m... tēmp...

Expediată...
Data... 187...
ore... m... temp.
subscris... .

TELEGRAMMA

Officiul...

Doctor Russel

Argeșu

Tratemcu sossit la Ungheni la 13 știrea primită azi.

Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

351

27 Octombrie 1877

Iată trei săptămâni de când nu am nici un rând dela tine; aceasta mă neliniștește mult căci această cauză nu pot întreprinde nimic hotărît. În fiecare zi vremea se strică mai mult, ploile de toamnă au făcut că eu va trebui să stau pe loc din nou aici pentru un timp nedeterminat. Până la calea ferată sunt 170 verste și a ajunge până la ea nu este ușor pe aceste drumuri de provincie care sunt îngrozitoare. Regret acum că tu nu intenționezi să trimiți bani. Până acum aș fi putut de zece ori să obțin acest *mărunțiș* care (dacă tu l-ai trimis) va veni abia peste o lună după expediere. În ultimul timp primim vești proaste. Mulți dintre prietenii și rudele noastre au suferit în urma războiului cu Turcii.

Cneazul Baratov, adică nepotul meu, suferă de o plagă trans-toracică prin armă de foc, dela fratele Colea nu mai sînt știri de două luni (el este în armata din Rusciuc). Mitrofan este și astăzi în armata operativă. Mama mea este foarte îndurerată și plînge ades. Intr'adevăr în Rusia e rău să ai mulți fii. Serviciul militar este obligator pentru toate stările. Tu nici nu ai recunoaște revista « Sin otecestov » [Fiul patriei] de astăzi cât este de liberală și cât de des râde de fiii patriei sale. Nu de mult foiletonul lui și-a răs, și foarte reușit, de oamenii aleși ca guvernatori ai Bulgariei.

Dacă cineva dintre voi se abonează la « Otecestvenie Zapiski » poate să citească și să dea în mod deosebit atenție povestirii lui Ivanov « Oi fără turmă ». Eu am citit conspectul acestei povestiri și conchid că trebuie să acordăm o deosebită atenție acestor autori, deoarece ei ne sînt cunoscuți nouă mai mult decât oricui.

La mine se mai abonează la revista « Niva » în care se străduiesc cu zel să laude faptele eroice ale actualilor generali, cu supliment..., deoarece din cauza lipsei de fapte nu ajunge străduința pentru atingerea scopului, acest lucru îl face să rădă grozav pe un om dotat cât de puțin cu spirit de observație.

Ah, cât îmi este de greu și pentru că sufletul meu nu este liniștit. Toate gândurile mele sînt de cele mai multe ori în România lângă tine, pentru care am început să mă tem atât de mult în ultimul timp. Această frică involuntară nu scade nici atunci când mă străduiesc să o alung printr'o mulțime de argumente.

Nu te supăra pentru această sinceritate, m-am chinuit atât de mult că nici nu o pot spune, închipuindu-mi totul cu mintea mea într'o lumină mult mai rea decât este poate în realitate. Mă consolez în prezent prin citirea lui Ușinski care explică atât de firesc și pe înțeles toate cutele sufletului omenesc și orice afecțiune nervoasă și psihică. Salutări lui N. P. Ii voi scrie după ce va începe să-mi răspundă la scrisorile mele. În schimb mă închin cu plecăciune lui I. M. salutul meu sau, după toate probabilitățile, a devenit foarte mândru în timpul corespondenței sale la revista « Mir ».

Mă străduiesc să obțin acest ziar pentru a mă delecta cu elocvența⁶ lui «Miroc».

Ce să-ți spun, sănătatea mea, în afară de nervi, s'a îndreptat. Boala mea de uter a trecut. De o lună și jumătate nu simt nimic. Lucrez mult. În afară de aceasta nu am dureri de cap. La revedere dragul meu! Ah! Cât aș vrea mai repede, mai repede să te văd. Te-ași strînge tare la piept, mai ales dacă vei fi mai frumos decât ai fost. Am de gând să mă duc la N. În curând vom citi procesul celor 196, dar celelealte nu se consideră importante. La revedere!

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Pitești, 15 Noembrie 1877

Nicolai Constantinovici,

Astăzi am primit scrisoarea Dvs. din 15 în care cereți să prezint procurorului raportul despre autopsia lui Marin Floroi. Nu am decât 4 rapoarte ale Dvs. și între ele nu se află cel cu privire la autopsia lui Marin Floroi. Este un raport despre autopsia lui Noic Stan Ceban, Ion Stan și Nae Drăgățescu și nu este despre Marin Florian. Afară de aceste 3 rapoarte este și certificatul Despinei Dumitru Ion, o femeie care a avortat. Așa dar aflați exact unde este acest raport, dacă ni l'ați trimes sau dacă nici nu s'a făcut autopsia lui Marin Floroi.

Astăzi am trimis banii Dvs. lui L. F. I-am trimes 81 ruble în bancnote.

Lecciónile care au rămas la mine le voi traduce cât mai repede la fel ca și rapoartele și vi le voi trimete curând.

Nu știu cum veți traduce lecțiunile în limba română. Ași înțelege dacă ar face-o Bonifas. Imi va fi destul de plăcut. Bonifas n'are ce să facă, iar eu sunt ocupat ba cu spitalul, și mai ales sunt trimes la Stolnici. Acest Stolnici a și fost cauza principală că am întârziat cu traducerile.

Spuneți lui Bonifas că decând a plecat de aici nu am primit absolut nimic pentru el, nici ziare nici scrisori, nimic. Mă mir și eu de acest lucru.

Sunt foarte ocupat. Nu-mi ajunge timpul și de aceea rămâneți cu bine,

Al. Dvs. Codreanu

P. S. Trimit farmacistului Dvs. un borcan cu alifie din grăsime obișnuită, cu acid boric. Nu am trecut-o în acest bon, pentru că nu știu cantitate acestui fel de alifie. Intrebați-l Dvs. despre cantitate, scrieți-mi și voi trimete un al doilea bon special pentru alifie.

1877, 15 Noembrie, Pitești

Al. Dvs. Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Pitești, 1 Decembrie 1877

[Sus scrie românește]:

« Am primit dela domnul Manole Popescu 20 de franci pentru bătrânul ». — Am să-l trimit pe bătrân la București, sau la Târgoviște la Franchevici; poate am să-l las la mine. Ii trimit lui Bonifaciu 70 de franci, iar el, afurisitul, să trăiască mai cu economie, pentru că eu luna aceasta nu voi putea să-i mai trimit mai mult. Am primit două numere din « Otecest-vennâe Zapischi ». Numărul care mai este la mine nu pot să ți-l trimit acum. Am să fac aceasta ceva mai târziu. In curând ne vin mai mulți răniți. Probabil că, din cauza aceasta nu voi putea veni la București. In caz că voi veni, și că voi avea mai mulți bani, am să-ți cumpăr un pat, dacă nu vi-l cumpără

Manole. Lecția de sâmbătă ți-o trimit sâmbătă dimineața. O vei primi la ora 12 cu poșta.

[Rupt mai departe].

Ți trimit originalul ultimei lecții, pe care o am la mine, scrisoarea pentru Bonifaciu și 2 numere din « Severnâi Vestnic ».

Citește cronică judiciară din unul din numere. Acolo figurează și numele dumitale.

Al dumitale
Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

354

Petersburg, 21 Decembrie 1877

Scumpe și mult stimată prietene! acum vreo trei zile am primit scrisoarea d-tale atât de drăguță și de plină de suflet. Văd în ea sufletul d-tale atât de cinstit și de devotat. Dragul meu, dă-mi voie să țe îmbrățișez sincer și să-ți spun din suflet: nu te descuraja, mergi înainte! Alături de bucuria de o clipă provocată de faptul că ești același în toate privințele, mi-a părut rău pentru dumneata. Da, înțeleg situația dumitale, deși poate nu complet. Ești singur pe drumul d-tale spinos și această singurătate este prea grea. Aș fi de-adreptul fericită dacă ți-ai găsi o femeie cinstită, cel puțin ca mine. Cred că mă gândesc prea mult la mine, dar cu toate că sunt o persoană mediocră în multe privințe, simt că flacăra din sufletul meu nu se stinge și nu se va stinge niciodată. Buzuindu-mă pe aceasta îndrăznesc să-ți spun că într-o femeie asemănătoare mie (dar mai frumoasă decât mine) vei găsi întotdeauna numai sprijin, un tovarăș în adevăratul sens al cuvântului. Cum țe-ar însufleți, ce mult ți-ar ridica moralul o astfel de femeie! Totodată îți dai seama cum bărbații nu știu să aprecieze la noi pe femeile înțelepte și cinstitute. Prin câte amărăciuni trec aceste soții demne văzând că bărbații lor merg pe alt drum decât ar vrea ele. Nu te supăra dragul meu pentru lipsa mea de jenă. Am citit scrisoarea d-tale unei soții de acest fel. Priveam cu durere în suflet emoția ei, mărturisirile ei sincere: de ce, de ce soarta nu m-a făcut să întâlnesc un astfel de om. Am să-mi las bărbatul, am să mă duc singură, nu mai pot suporta. Scrisoarea d-tale este deadreptul fermecătoare și vecina mea care te cunoaște pe d-ta d-nul Codreanu din auzite, s'a îndrăgostit de d-ta fără să te vadă vreodată. Ți-am caracterizat în câteva cuvinte personalitatea. E imposibil să nu te iubească cineva. Dar am insistat prea mult asupra soțiilor și a meritelor lor. Mai vreau să spun un singur lucru: dacă poți, evită o logodnică nepotrivită. Cred că aceasta este mai rău decât singurătatea d-tale de acum. Ți-am scris că sunt în ultimul an. Am intrat relații prea devreme în viață. Ce mă așteaptă, cum are să-mi meargă? Voi putea oare să-mi aranjez

viața cum vreau eu sau va fi o luptă deznădăjduită? E drept că nu sunt singură, am un prieten în care am multă încredere. Cred numai în faptul că fericirea mea personală, dacă se va realiza (până acum nu prea a reușit) și familia în sensul restrâns al cuvântului nu mă vor mulțumi niciodată. Dar ce va urma, iată întrebarea. Cel puțin să nu mor în zadar. Dar ce gânduri negre îmi trec prin cap? De altfel nici nu e de mirare: altora le este tot atât de rău. Nu mă pot reține să nu spun două-trei cuvinte despre evenimentele din ultimele zile: mulți acuzați din procesul actual au fost eliberați pe cauțiune până la darea sentinței; printre ei se află și Gheiștor [?]. Ea s'a schimbat mult. Este distrusă din punct de vedere fizic, dar sufletul ei a rămas tot atât de sincer și de cinstit, deși mai adânc, mai înțelept. Mă bucur pentru ea și mă doare că acum, când are nevoie în măsura posibilului de un mediu igienic, nu are niciun ban. P. stă la închisoare și-și așteaptă soarta amară care este ușurată de faptul că are o logodnică. Gheiștor este și ea logodnica d-rului Dobrovolschi, care este arestat și va fi probabil deportat. Procesul se desfășoară desgustător. Mai sunt și alte evenimente: unul dintre cei eliberați a murit; prietenii și simpatizanții au vrut să facă o înmormântare cum înțeleg ei, adică cu discursuri, etc. ceva în genul unei demonstrații, dar poliția le-a luat-o înainte: când au sosit la decedat, acesta nu mai era acolo. Aceasta a indignat puternic pe mulți, a aprins pasiunile în mințile și inimile infierbântate. La întruniri au avut loc discuții aprinse, oamenii s'au împărțit în grupuri. Un grup de revoltați a hotărât să se ducă în masă la casa ministrului Palen și să protesteze, spunând că guvernul ar trebui să-și schimbe legile, din a căror nedreptate oameni nevinovați sunt ținuți arestați câte 3—4 și 5 ani și apoi sunt eliberați distruși, buni pentru moarte, etc. Alt grup a demonstrat stupiditatea unei asemenea demonstrații. N'a ieșit nimic. Zilele acestea a murit alt acuzat. Am vrut să profităm de aceasta, dar înmormântarea a avut loc la ora 8 dimineața și au reușit să vină numai vreo 15 persoane. Se așteaptă moartea unui al treilea. Iată dragă prietene, fapte fragmentare din viață. Studenții noștri n'au arătat nici cea mai mică simpatie față de aceste demonstrații plănuite. În mormântarea celui de al doilea trebuia să fie întovărășită de o demonstrație, adică să fie condus de o mulțime de vreo două mii de oameni, care să meargă în tăcere pe străzile animate, dar aceasta n'a reușit. Noi stăm de-oparte, ne e frică să mișcăm și un deget ca să nu ne pierdem drepturile. Ce oameni! Nu pot să nu spun că Lidovchin[?] se poartă ca un ticălos la proces. Nu mai spun nimic pentru că ai să mă dojenești. Nu pot, nu pot. Aștept cu multă nerăbdare fotografia d-tale. Dar vezi să ieși bine în fotografie și cât mai curând. În general am devenit foarte nerăbdătoare și vinovat de aceasta este Senica. Trimite-i lui fotografia. Astăzi am primit o scrisoare dela el. Acum el este la Țarschie-Colodți, din gubernia Tiflis, medic tot al regimentului Servan. Ai putea să mă lauzi pentru înțelepciunea mea: e al doilea an de când nu-l văd pe Senia dar trebuie să recunosc că această despărțire are o influență asupra mea din toate punctele de vedere;

uneori sufăr cumplit și lupt cu mine însumi. Alteori sunt într'o încordare atât de mare încât mi-e teamă pentru mine. Dar pentru ce scriu toate acestea? Sânt o proastă și asta e tot. Cred că ai cunoscut-o pe Cuprianova, care a fost până în ultima vreme tovarășa mea. Ea a murit sfârșindu-și viața și puterile în brațele soțului ei iubit — Ghen. Păcat de ea, deși nu era decât umbra aceleia de acum cinci ani. A devenit o cucoană în adevăratul sens al cuvântului. A murit după naștere, dintr'o septicemie. Uite ce te costă copiii. E mai bine să nu-i ai deloc, deși uneori tare aș vrea să am lângă mine un mititel cu sufletul său curat. Da, copiii sunt foarte drăguți, îi iubesc mult. Lui Senia i-a murit un pacient de 4 ani și nu se mai poate liniști.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

355

Pitești, 9 Ianuarie 1878

Anexez la aceasta 3 chitanțe ale poștei din Pitești de primire a plății abonamentului pe un an întreg la « Lancet » și de plata abonamentului pe 6 luni al « Zentralblatt für chirurgie » și « Berliner klinischer Wochenschrift ». Ii trimit Liubovei Feedorovna « recipisa de primire, » a scrisorii recomandate la « Nedeli » anexând 4 ruble și încă o scrisoare. După cum vedeți din chitanțe pentru cele trei reviste am plătit 89 franci și 65 bani. La « Vorwärts » nu se putea face abonament la poșta din Pitești, chiar dacă aș fi avut bani. Această revistă nu este trecută printre revistele, la care se poate face abonament. În catalogul poștei figurează două reviste « Vorwärts » dar una din ele apare la Viena, iar cealaltă la Writzen am Oder. Revista « Vorwärts » care ne interesează pe noi nu figurează. Abonându-mă la poștă, am plătit pentru toate cele trei reviste cu 1,5% mai mult. Dar altfel nu se putea aranja lucrurile. Cu toate căutările mele nu am găsit în Pitești bani austrieci în bancnote. Ar fi costat firește mult mai scump dacă aș fi trimis monezi. Am 10 ruble de hârtie, de care am făcut rost pentru « Otecestvinăe zapischi ». Chiar mâine le voi trimite la Petersburg. N'am reușit încă să cumpăr nimic pentru dumneavoastră. Mâine voi cumpăra scaune și toate celelalte.

Banii rusești i-am procurat dând câte 2 franci și jumătate pentru o rublă. La prețul acesta se mai pot găsi mulți bani rusești. Nu i-am trimis lui Boniface șubele, deoarece venind acasă am găsit invitația de a pleca în « plasă » acolo fiind epidemie, ceea ce va trebui să și fac. Ori, pe drum am extremă nevoie de șubă. Spre satisfacția mea am găsit la Pitești situația mulțumitoare. Numai invitația asta păcătoasă mă supără. Voi vorbi astăzi cu prefectul dacă trebuie să plec sau nu.

Cu aceasta vă sărut pe toți, sosesc la voi binevoitor al dumneavoastră
Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

16 Ianuarie 1878

Domnule Codrene

Cu mare bucurie am luat cunoștință despre însemnata D-tale scrisoare, atingătoare de idealul nostru: — a fi cât de mult utili semenilor noștri. Scrisoarea D-tale, cei dreptu, e datată de multu, dér trebuie se scii că Costică mia arătato pe la 12 alle acestei luni; scuzându-mé prin acesta, nu voiu sé aducu vină lui Costică fiindcă știi cât face ellu pentru cauza noastră alergând fără preget în tote părțile unde'i sé presintă chestiuni de buzunar. Și eu am uă prevedere și tristă și îmbucurătoare; Costică ș'a făcut un bun rost, séu ca să zicu așa — a prinsu chiagû; și, prin aplecarea sa firescă în speculațiune, are să fie multu timpu înaintea noastră ca cellu mai bun lucrător pentru... ști D-ta. Această prevedere, am băgatu de semă că o are și Costică, de aceea ellu s'a pus cu totă inima la acea muncă obositoare și chiar desgustătoare pentru Dânsul, cu totă aplecarea sa firescă spre chilipir și ghișeft; care cuvinte întrebunțate de noiș companioni ai lui Costică (cu perciuni, în mare parte) se traduce esact în românește prin: bună ziua. Afară de acesta există uă mare îngăduială între ellu și cei alți speculanți; ba încă iubire la coadă, căci câte uă dată (ba adeseori)... uf!... sé sărută cu ei în botișor. Ce dracu se faci? Pentru a lupta împotriva unui reu trebuie adeseori în ziua de azi ca se iei în ajutor-ți unui alt reu (mai mic).

În scurt, mai vorbind uă dată asupra celor de sus, și spun D-le Codrene că, pe cât am putut înțelege din scurta întrevorbire ce am avut-o cu Costică asupra scrisorii D-talle, ellu ca și mine crede celle ce urmează: 1) că suntem subșiri la buzunar (și eu cred că chiar la minte de aceea ce ne interesează: ne trebuie înainte de tote cărți). 2—lea Trebuie se dispară cu totul această criză cu cauzele ei și apoi se ne constituim în societate (recunoscută de stat). 3-lea Trebuie să dobândim adesiunea altora, căci numai 4,5 inși câți suntem ce o să facem noi? Prin fundarea societăței nostre înțeleg strângerea la un locu a câtorva membrii care să lucreze incontinuu la jurnalul; uă bibliotecă cât de mică; ședințe și uă corespondență viuă. Acestea tote ceru opinteli grosnice care puse în lucrare nu acum, vor reuși.

După mine e că totul ce se pote face în această privință în timpul de față și cea ce cred că este destul d'o cam dată: A ne lega mai strâns și mai des unii de alții prin epistole, prin care se ne comunicăm ce am lucratu, prin care se ne cerem cărți care ne interesează; — putem se ajungem a avea ua bibliotecă frumușică prin cumpărare de cărți și abonarea la jurnale de principii care ne interesează, de pildă convorbirile eu era se me abonezu cum'mi au zisu, la Colimina, dér pe cât am putut vedea din sumarul materiilor acestui jurnal publicat prin gazete, el ellu este pur lingvistic, istoric și filologic cea ce nu știu dacă ne-ar interesa așa mult ca alte reviste literare (pe care nu le cunosc). Cu tot

cercul restrâns allû mijlocelor mele, tot ași putea se mi cumpăr câteva cărți și se mă abonez la 3, 4 jurnale; și pote și unii din ceilalți ar putea se facă acesta. Der cine'mi recomandă mie uă carte cum și locul unde se pote gassi? (vorbesc mai cu semă de celle franțuzești). Cu tote că D-lu Larsi nea uitat, totuși D-lû R. ar putea se corespondă cu alți cunoscuți diņ Paris și Londra. Idea de a face uă bibliotecă circulantă e firească și de multe ori'mi a trecut și prin capul meu; în scopul acesta'mi a venit în gând că trebue înainte de tote se ne face fiecare listă de mai multe exemplare, despre cărțile care le posedăm în presele pe la cunoscuți. Uă asemenea listă e bună în 2 privințe: 1) Pentru că s'ar putea împedeca răul de a cumpăra mai mulți inși aceeași carte, și al doilea 2) Pentru că îndată ce ai trebuință de uă carte știi la cine se te adresezi spre a o dobândi. Un formular de uă asemeni listă, l-am trimis verișoarei mele dela T. Jiu spre ași face și ea inventariul bagajului bibliotecii sale, sunt aproape 2 luni d'atunci și ea încă nu s'a înlesnit se-mi respundă. Acest formular cuprinde colonele cam cele următoare:

Lista cărților melle

No. curent	Data	Ediția	Autorul	Titlu cărți	Specialitatea	No. volumului	No. Vol. ce trebue se aibă	Numele posesorului	Numele cărui sa trimesu	Data scrisorii cu care sa trimesu	No. exemplarelor de cărți	Observațiuni
1	1876	5	Spencer	Science Sociale	Sociologie	1. 2.	3	Boniface	Trușcă	15 Dec. 77	1	
2	1875	—	Negruzi	Convorbiri literare	Litere și arte	4	6	Codrên			1	
3	1876	—	Idemu	Idem	Idem	5	*	Idem			*	
4	1877	—	Idemu	Idem	Idem	6	*	Idem			*	
5	1875	—	Noel		Nuvelă sociologie		1	Boniface			2	sa expeditat numai unu exemplar, fără scoarțe și 2 fol lipsă dela fine

Se înțelege că aceste liste se modifică prin expedițiunea și cumpărarea de cărți. Colonele se pot așeza și înmulți dupe trebuința și mărimea bibliotecii. La biblioteca elevilor de la școla de Agricultură Nr. curent al cărței se scria și pe un petic care se lipea pe muchea cărții cu scopu ca așezându-se cărțile în bibliotecă, fiecare la rândul seu dupe număr, se și pote găssi mai cu înlesnire.

Costică a cumpărat scrierile lui Bălcescu ; mi le-a dat mie spre cetire. Găsești într'ansele gândiri frumoase, stilu îmbelșugat de cuvinte românești, der sunt numai vreuă 4 foi acea ce me interesează mai mult... Vă scrie la școlă că voi plăti 5, 6 franci pe an ca cotizațiune la societatea elevilor, numai se citesc cărți în biblioteca sea sub garanția de 10 fr. Este în acea bibliotecă « magazinul istoric » jurnal în care a scris Bălcescu despre... multe. — Vorbem cu Costică despre o vizită ce ar trebui se țio facem, când ași dori ca se iau și pe Ghi-ghi cu mine, dēr pân acum n'am hotărît ziua.

A. S. Trușcă

[Texte marginale:]

— Te felicit cum și pe R. de cója de dovlác din pept.

— Cu vre o sută cinsprezece fr. care'i am la Larci și cu 100 care'i am iconomisit până acum, ce ispravă crezi că n'ași face? Ba zéu ce bibliotecă ași avea cella pucin ar fi inșesata de Max Spențer Spilgăghen, Cernișevá, Pacpe, Lasal, Comte etc. Tote cărțile ne traduse în românește sunt de opiniune se le avem în Franțuzește pentru ca vénitulú că la noi sunt mai mulți cari rupe în această limbă.

V'ași ruga zéu ca sei scriți lui Larci care ne făgăduise că în tomna 77 'mi va inapoia banii. D-lor cei drept că trebuie se lucreze pentru Franța, der de aci nu urmeză ca se lucrăm și noi. Trebuie să existe libertate în acțiune, mai cu semă când noi suntem aici și ei acolo.

— Cel puțin Larci când se îmbăta era ca'un inger de bun, sincer vesel, iubitor și se țocăia cu toți în gură.

— Adese ori printré bourgeois se gădesc oameni buni sinceri dēr slabi de inimă; acesta nu va sé zica că trebuie sé le speculăm bunătatea și tocmai de acea nu te-am crezutú cele ce mi-ai spus despre Larci căruia am băgatu de semă că nu pré esse din marginile loialității ei din potrivă îi place să se mențină în acea frescețá de morală care adesea te face să fii în contrăți se te resimți.

— Mi făgăduiesci că mi vei trimite program de studiu județului; deca nu'mi poți face ást bine, trimete-mi cărțile lui Ionescu, și Imbecilulú.

— Ne era vorba ca de sărbători se dăm ocbi amândoi der nisce ne no-rociri bănești m'a împedecat se facu acesta. Madam Larci avea « revoluția franceză » dela Costică și nu a voitu se ne o lase și nouă ca se ne ocupăm cu ea mai cu semă că era scrisă de Luis Blanc. Der eu cred că a fost luatá din greșală căci alt minteri n'ași putea înțelege pe numita D-na pe cât timp D-nia sa 'mia spus că o știe și că s'a săturat citind cărți multe.

— Jurnalului séi daiu seu un nume românescu seu «Economia socială» seu «sociologia» Titlul de socialism mi se pare pre fără formă și vechiu.

—Ca se țî faci uá idee despre ce i pote piele lui Bonifaciu 'ți trimet cartea lui «101 adevăruri».

— In Ploești nu pre găsești tineri de D-ne ajuta !... Uitai seși spun ca pentru acum se mai pote face ceva în București unde sunt bărbați indestul de cunoscuți prin aspirație frumoase ca Bonifaciu F., Pantazi și alți cărora le-am putea face apeluri anonime cellui pucin arătându-le trebuința de a se lega bărbați cu dor de țera între dânși spre a luca la uă laltă. Sunt încredințat că Bonifaciu e un socialist escelent care'i a plăcut să se ocupe mult cu doctrinele filosofice și sociale.

— Dă-mi voie acum să te iau și pe D-ta la rapangheli. Te-am bănuait către Costică de bărbat autoritar, și noi voim se fim mai a la Bacunin. Zici prin scrisore că ești hotărât împreună cu D-na R. ca să fundați societatea... Dér mé rog. numai Dv? Aa! Dacă ai fi zisu: hai băieți se fundăm uă dată societatea atunci ar fi fost alteea. Der nu, nu D-le Codrene; ne uităm mai mult la fapte și caracter de cât la niște vorbe care pote din iuțeață și ne precugetare să cadă tronc.

A. S. Trușcă

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

357

Petersburg, 24 Ianuarie 1878

Dragul meu prieten, încep cu evenimentele zilei, deoarece expunerea lor mă împinge să scriu. Azi de dimineață s'a tras în guvernatorul Trepov, și a fost omorît. Am să-ți scriu mai jos cum și ce fel, iar acum ascultă altă veste îmbucurătoare. Ieri s'a dat sentința în procesul prietenilor acuzați. Din 136 de acuzați 90 au fost eliberați și ceilalți au căpătat pedepse relativ ușoare; numai Mășchin a fost condamnat la 10 ani muncă silnică. Câte bucurii au fost ieri! In numărul celor eliberați se află și prietenii noștri Gheiștor, Pavlovschi, Lidovchin [?]. Motivul pentru care a fost eliberat acesta din urmă a fost faptul că a recunoscut totul și trebuie să adaog o ticăloșie fără margini: el a trădat pe toți tovarășii săi. Cred că știi aceasta. Dacă ar fi rămas aici... Dar poate că așa e mai bine. Mă doare numai singurătatea d-tale. Să ne întoarcem la moartea lui Trepov. O oarecare doamnă Cozlova care s'a dat drept studentă, a venit cu o cerere la Trepov și în timp ce el o citea, a tras și a nimerit. Bravo ei!

Ți-am spus că s'a dat drept studentă. Au venit s'o ridice pe Erșalova, șefa noastră, pentru a se dovedi dacă este într'adevăr studentă. S'a văzut că nu e. Foarte bine. Altfel ar fi ieșit o harababură întreagă cu cursurile noastre. Deocamdată nu știu alte amănunte, dar vreau să-ți scriu dragul meu și nu vreau să amân. Am primit zilele acestea scrisoarea d-tale cu cele 10 ruble. In aceeași zi Agnes s'a dus la redactorul Eleseev (precum vezi îl cunoaștem și mergem pe acolo). I-a dat banii și adresa d-tale. Acum apare, adică se editează o revistă nouă « Slovo » în loc de « Znania » și « Molva ». Am citit ceva din primul număr și mi se pare mai bună decât « Otecestvenăe Zapischi ». Scrie acolo și Antono-

vici, Am vrut să aștept și să-ți comunic despre această revistă dar m'ai grăbit foarte tare și m'am gândit să-ți îndeplinesc îndată rugămintea în legătură cu T...[?] îți voi spune că abonamentul costă acum 40 de ruble: trebuie să dai 20 de ruble iar apoi câte 5 ruble pe lună. L-am văzut mai demult pe românul care mi-a spus că te-a abonat la...[?] Ți-a scris? Cărțile pe care mi le-ai trimis, după aceea le-am....

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

358

Pitești, 4 Februarie 1878

Scrisoarea lui Franchevici, pe care o anexează, am primit-o a doua zi după ce am sosit la Pitești venind dela Argeș. Am vrut s'a trimit odată cu banii rusești pentru Liubov Feodorovna însă nu i-am putut încă procura. Banii rusești s-au scumpit și se găsesc greu la Pitești. O rublă se poate cumpăra cu 2 franci 80 centime. Peste vreo 2 zile, eu voi trimite totuși banii Liubei Feodorovna; am să trimit în Rusia bani pentru cărțile dvs. Acum însă citiți scrisoarea lui Franchevici, instruiți-vă și să nu mai fiți nerecunoscători.

Am primit nr. 1 al revistelor «Община» și «Отецественные Записки». După ce le voi citi, am să vi le înapoiez.

Săptămâna viitoare plec la București. N'am reușit încă să primesc salariul meu.

Turcii noștri continuă să moară, Astăzi am înmormântat patru dintre ei, Și e groaznică boala lor! Nu este tifosul exantematic și nici febra tifoidă tipică și aproape nici nu seamănă deloc cu ea. Simptomele ei amintesc de febra recurentă. La autopsie (eu fac acum autopsia tuturor cadavrelor) nu se descoperă nici o urmă de ulcerații tifice. Iată medicina noastră, halal de ea, ce-ar spune nemții de asta? Mor sute de oameni, temperatura nu coboară, autopsii nu se fac, mor *sute* de oameni fără un diagnostic clar și precis. În ultimul timp cresc mereu speranțele mele în posibilitatea dezvoltării societății proiectate în România. Am primit câteva vești foarte plăcute. Meditează mai mult asupra lucrării proiectate de d-ta. Depune stăruință, principalul este ca opera proiectată să fie, dacă e posibil, *convingătoare* pentru societatea noastră. Pentru aceasta ea trebuie să fie foarte *documentată*, să fie însoțită de tot felul de argumente și să fie deasemenea sistematizată. Nu mai spun că ea va trebui să fie pătrunsă de sentiment, etc.

Deci, s'o scrieți. Munca nu va fi în zadar. Și eu lucrez deasemenea.

Al dumitale
Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[București,] 6 Februarie 1878

ROMÂNIA

Voi descrie pentru cititorii « Obscinei » câteva pasagii triste, lipsite de veselie din România. În România există ca și pretutindeni o masă exploatată, care muncește, suferă, degenerază și piere, și există și o minoritate exploatatoare, trândavă, parazită. Dar învățătura cea nouă, care promite fiecărui muncitor fericire în muncă și posibilitatea de dezvoltare a tuturor facultăților, încă nu răsună în țara noastră, încă nu a început la noi acea luptă conștientă împotriva exploatării muncitorului și pentru o nouă orânduire a societății, luptă care în Apus revărsă de pe acum oarecare lumină, deși nu tocmai abundentă, sub formă de propagandă și organizare social-revoluționară, asupra fondului sumbru, infinit de trist al tabloului suferințelor muncitorului proletar de acolo. În România încă nu a început propovăduirea socialismului. Național-liberalii noștri au grijă de popor dar cititorii « Obscinei » știu unde ajunge de obicei poporul muncitor atunci când i se poartă de grijă în felul acesta. Poporul își exprimă protestul împotriva exploatării în mare parte într'un mod primitiv și reflex: sub forma unei nemulțumiri și neîncrederi cronice față de cele două partide cari își dispută la noi puterea în stat, sub formă de bătăi și omoruri, pe cari le săvârșesc din timp diferite persoane din popor asupra diferitelor persoane din minoritatea care exploatează poporul; în fine sub forma unor rare răscoale, cari unesc pe locuitorii dintr'un sat, cel mult din patru sau cinci sate la un loc. Față de o asemenea situație, este limpede că suferințele și exploatarea muncitorului, degenerarea și pieirea lui vor imprima corespondențelor mele o nuanță în genere tristă.

De data aceasta voi comunica cititorilor « Obscinei » cum a resimțit poporul muncitor din România războiul pe care țara noastră, aliată cu Rusia, l-a dus împotriva Turciei. Aici pot să comunic numai o parte din consecințele războiului asupra situației economice a poporului, numai, aceea parte a acestui fenomen social care s'a lămurit aproape complet. Toate urmările rele ale războiului se vor lămuri complet numai după un timp, poate îndelungat dela încheierea păcii. Înainte de război, finanțele statului Român erau extrem de dezorganizate, ele se găseau aproape într'o situație disperată.

Partidul național-liberal, care este și astăzi la cârma țării, a reușit numai cu eforturi extraordinare să obțină la începutul anului 1877 un fel de echilibru între veniturile și cheltuielile statului. Pentru plata datoriei flotante (« dette flottante »), care grevează asupra tezaurului statului din decursul anilor 1875—1876, nu au putut să născocescă altceva mai bun decât să legifereze emiterea de bancnote. Asupra poporului muncitor apăsa povara impozitelor, cari nu se mai puteau mări, ceea ce ar fi fost imposibil și absurd, deoarece poporul nu ar fi putut plăti mai mult. Creditul statului atât în interiorul cât și în exteriorul

țării era aproape egal cu zero. În asemenea condiții puteau desigur micșora cheltuielile statului la diferite articole de administrație, dat fiind că, în plus era nevoie de fonduri pentru a se duce războiul. Însă guvernul nostru împreună cu adunările legislative au constatat că și aici au atins limita peste care nu se mai putea trece.

Și iată, față de o asemenea stare de lucruri, minoritatea conducătoare a poporului român a hotărât să înceapă războiul împotriva Turciei, ... spre a asigura mai mult independența țării față de Turcia, independența proclamată tot de această minoritate conducătoare. Au fost puși pe picior de război aproape 60.000 oameni, dintre cari peste Dunăre și la Plevna au fost trimiși aproape 40.000.

De unde și cum au fost procurate aceste fonduri? Războiul a fost început cu scopul de a se cuceri independența țării față de Turcia, independență, care forma obiectul unor nădejdi vechi, fierbinți, ... Și-a pus pe umerii săi minoritatea aceasta vreo povară pentru a duce războiul, a sacrificat ea oare pentru a-și atinge scopul ce-i era scump, măcar o fărâmă din interesele sale, pe măsura năzuinței arzătoare către scopul acesta? Cititorul desigur că prevede răspunsul la întrebările de mai sus. S'a repetat și în acest caz istoria veche și veșnic nouă în societatea contemporană, istoria, care are loc și în timp de război, istoria aruncării întregii poveri în spinarea poporului, a muncitorului.

Dar din cauza sărăcirii extreme a maselor noastre muncitoare, din cauza unui anumit mod de a stoarce poporul care se practică acum, această stoarcere a poporului a luat, de data aceasta, forma unei exproprieri, aproape totale a muncitorilor, transformând aproape jumătate dintre proprietarii muncitori ai țării în proletari, în argați, cari nu vor deveni niciodată gospodari independenți atât ei, cât și copiii lor vor rămâne proletari până la încetarea orânduirii sociale de astăzi. Iată cum s'a petrecut această nenorocire națională în adevăratul sens al cuvântului.

Oricât s'au sbătut conducătorii noștri, nu au reușit să găsească bani pentru a duce războiul pentru a întreține armata de 60.000 de oameni. Au recurs atunci la un mijloc ușor: guvernul a propus, iar camera și senatul au legiferat să ia în natură dela toți cetățenii țării (doar trăim sub egida egalității tuturor în fața legilor!) tot ce se va putea găsi la ei din obiectele necesare pentru întreținerea armatei și ducerea războiului. Și iată că în virtutea acestei legi, au pornit să rechiziționeze cai pentru artilerie și cavalerie, pentru transporturi etc., să rechiziționeze vite pentru carnea necesară armatei, să rechiziționeze alte alimente, grâu, porumb, brânză, legume, să rechiziționeze case clădiri pentru plasarea bolnavilor și a răniților, să rechiziționeze căruțe și care, să rechiziționeze chiar oameni cu carele lor pentru transport etc. etc. Legea rechizițiilor prevedea că este supusă rechizițiilor proprietatea tuturor cetățenilor a celor bogați și a celor săraci și apoi, că toate obiectele și serviciile rechiziționate vor fi plătite mai târziu de

către Stat. În aparență toate erau în limitele celei mai înalte justiții. Din nefericire însă, aceasta era numai în *aparență*; dar și aceasta părea, dela început, numai acelor care știau foarte bine că legea este de partea lor, că toată greutatea ei zdrobitoare cădea nu asupra lor, și asupra țăranului. Această făimoasă lege a rechizițiilor nu lămurea deloc, când se rechiziționează proprietatea proprietarului sărac și a celui bogat, nu preciza dacă se poate rechiziționa ultima vacă, ultimul cal, ultima pereche de boi de muncă a țăranului, atunci lângă el locuște un proprietar sau un arendaș, care are cirezi mari de tot felul de vite. Aceste chestiuni esențiale erau lăsate spre soluționare în seama administrației care executa legea, în seama subprefecților și a primarilor comunelor. Și acești executori ai legii așa de bine au executat-o și o execută și acum, încât un val de nemulțumire a străbătut rândurile muncitorilor, dela un capăt la altul al țării. Nemulțumirea aceasta lua uneori forme amenințătoare, cari îi nelinișteau pe guvernanții noștri și pe executorii legii și numai împrejurarea aceasta putea să apere clasa muncitoare de ruina totală. Se lua dela țăranii sub forma de rechiziție ultimele alimente, porumbul, brânza, legumele, fânul, orzul etc. și totodată, în același sat continuau să trăiască ca niște paraziți, moșierul, arendașul sau chiaburul, cari făceau un negoț vast cu aceste produse. Primarul comunei și subprefectul aveau un interes direct să-i cruțe pe exploatați și să nu se poarte cu mânuși cu țăranimea muncitoare.

Dar ceeace s'a resimțit și se va resimți deosebit de greu asupra situației economice a țăranului, ceeace a transformat aproape o jumătate dintre gospodăriile independenți în argați pe viață ai moșierilor și arendașilor s'a arătat într'un mod deosebit de revoltător nedreptatea de care dădea dovadă administrația — este rechiziționarea oamenilor cu carele, pentru a transporta pe câmpul de luptă diferite produse necesare armatei. În acest caz, nenorocirea era cu mult mai grea, deoarece oamenii erau rechiziționați nu numai pentru transporturile necesare armatei române dar și pentru cele necesare Rusiei. Comisionarii ruși, plăteau, e drept cu bani ghiață pentru orice serviciu și plăteau uneori bine, dar faptul este că muncitorul român, deși era bine plătit pentru aceasta, transporta totuși poverile rusești, mânat de bățul românesc, care nu voia să știe dacă vitele de muncă ale țăranului sunt extrem de istovite, dacă vitele acestea vor fi în stare să suporte transportul care trebuia în orice caz făcut. Administrația noastră nu lua în seamă asemenea fleacuri, și cu atât mai puțin când era vorba despre transportarea încărcăturilor românești la o distanță considerabilă. Fără să ia în considerare, altceva decât ordinul autorităților superioare, administrația îi obliga pe țăranii să facă pe neașteptate cu carele un drum de două săptămâni sau și mai mult, în locuri îndepărtate, fără să se gândească ce va mânca țăranul, în timpul acesta și mai ales, cu ce își va hrăni în drum nenorocitele sale vite, cari poarte cu trei patru zile în urmă au făcut un drum tot atât de lung. De obicei, asemenea rechiziții nu-i atingeau deloc pe moșieri și pe arendași, cari putea să-și dea frâu liber în liniște entuziasmului său patriotic pentru vitejia militară

și pentru neînfricarea arătată de țăranul-soldat român de dorobanț. Gospodăriile țăranilor plecați în drumeție cu vitele de muncă — și așa dezorganizate — se dezorganizau și mai mult în timpul lipsei lor de aproape o lună; vitele lor se prăpădeau pe drum de istovire, de lipsă de hrană și de molimă care bântuia în regiunea Dunării, așa că țăranul se întorcea acasă pe jos, fără vite și fără car, având o dovadă dela administrație că a făcut transporturi atâtea zile și are dreptul că fie recompensat de guvern, se întorcea toamna sau iarna, uneori cu mâinile și picioarele înghețate, se întorcea cu lacrimi în ochi, ca să vadă lacrimile copiilor săi, gospodăria cu totul ruinată, să fie silit să se angajeze pentru totdeauna ca argat la dușmanul său istoric, de veacuri, la moșier sau arendaș. Cititorul rus înțelege foarte bine, ce înseamnă un țăran fără vite de muncă, chiar atunci când posedă un lot infim de pământ; cititorul rus înțelege că dacă țăranul a ajuns la această stare nenorocită, pierzându-și vitele, el, cu foarte rare excepții, nu se va mai ridica la situația lui din trecut, ci va rămâne pentru totdeauna în ghiarele chiaburului; pe viitor, situația lui va fi și mai grea. Iată la ce situație a dus războiul pentru independență (ce ironie inumană a situației țăranului creată de război!), aproape o jumătate dintre țăranii mici proprietari cari s'au păstrat până la război.

Pe cititor trebuie să-l intereseze care este atitudinea țăranilor și a clasei privilegiate față de situația creată țăranilor de către război și de rechiziții?

Imi rezerv dreptul de a examina atitudinea țăranilor față de nenorocirea aceasta într'o altă scrisoare. Acum voi vorbi despre clasa privilegiată, căci aceasta, cel puțin în persoana câtorva deputați, a confirmat în mod solemn la Cameră tot cece am relatat mai sus. La 18 Ianuarie curent, atunci când mai mulți deputații au interpellat ministerul în chestiunea rechizițiilor, unul din ei, Cernătescu, a spus între altele: « Toate greutatea războiului nostru cu turcii au căzut în special asupra țăranilor. . . Mulți dintre țărani aveau cea mai sinceră dorință să-și vândă pentru nimica toate vitele lor de muncă, numai să scape de aceste transporturi. » Deputatul Bagdat declară în aceeași ședință a camerei, următoarele: « Din fiecare județ erau trimiși în cărașie îndelungată câte două mii de țărani, cu tot atâtea care, având înjugați la ele câte doi sau patru boi ». Deputatul Maniu declară că « răul războiului a căzut asupra acelei clase din popor, care, neavând nimic, a dat mai mult decât bogății, a făcut tot felul de sacrificii, mai mult ca aceia cari aveau de unde să le facă. Țăranul a jertfit războiului pe fiul său, a dat ultimul bun al său și dacă va fi cineva care în schimbul tuturor acestor jertfe nu va primi nimic, acela va fi numai țăranul ». Deputatul Vergati declară că « din cauza a tot felul de măsuri de constrângere, țăranii au ajuns la sapă de lemn » și au devenit proletari, că « la mulți țărani rechiziționați cu carele, vitele le-au pierit pe drum, din cauza lipsei de hrană ». La toate declarațiile acestea Guvernul a răspuns prin persoana primului ministru, că acestea sunt mai bine cunoscute guvernului decât tuturor d-nilor deputați, că a luat măsurile ca să preîntâmpine toate acestea, dar n'a putut să facă nimic ;

că nu se cuvine să se vorbească acum despre aceasta, mai ales în ședințele publice; că prin declarațiile făcute se aruncă cu noroși în situația înaltă, iar reputația excelentă pe care a dobândit-o țara în urma războiului. Primul ministru și-a încheiat discursul cu următoarea tiradă caracteristică pentru felul de a vedea al liberalilor noștri: « Nu cred ca un om având o rană la picior, pe care l-ar apuca în drum viscolul, ar proceda cuminte dacă s'ar opri la mijlocul drumului ca să-și vindece rana. În acest caz, el ar pieri sub troenele de zăpadă. Acuma, în toată țara suflă viscolul și nu ne putem opri în drum, ca să ne vindecăm rănila dela picioare. Dea domnul ca rănila acestea să nu progreseze; dea domnul să nu le vedem mărite. Să închidem deocamdată suferințele noastre în inimi, să nu facem din ele un obiect de interpelări în Cameră, unde, după cum vedem singuri nu putem ajunge la nici un rezultat ». Camera alcătuită aproape exclusiv numai din liberali, a rămas satisfăcută de explicațiile d-lui prim ministru și a trecut la chestiunile curente.

Iată cititorule, care este atitudinea guvernanților și a legiuitorilor noștri, față de nenorocirea poporului, legiferată și provocată de ei și care putea fi preîntâmpinată, dacă în inimile liberalilor noștri s'ar fi găsit măcar a suta parte din acea compătimire față de soarta țaranului pe care o arată atât de des în discursurile lor parlamentare și în cele ținute în alte împrejurări. S'au adunat, au palavrăgit, și-au afirmat sus și tare în fața societății « culte » compătimirea față de soarta țaranului, pe care tot ei au aruncat-o pe capul majorității populației din țară și au trecut să flecărească despre alte chestiuni mai importante cari au un interes mai « general de stat »... Au uitat de popor și de sărăcirea lui generală...

Dar poporul care a suferit, dar noi, puținii socialiști români cari încercăm acum să ne organizăm, nu vom uita cu al cui sânge, cu ale cui lacrimi, cu a cui sărăcie a fost cumpărată independența țării. Poporul va transmite generațiilor viitoare sub formă de legende, de cântece populare, jalea nenorocirii sale, amarul său pricinuit de războiul pentru neatârnavare, iar noi socialiștii români, nu vom uita să amintim mereu poporului, atunci când propovăduim revoluția socială, acest an de neuitat care a trecut, plin de nenorociri naționale, nu vom uita să foloșim, mereu ca una din numeroasele arme de luptă împotriva liberalilor cei cu vorbe mieroase, toate declarațiile, toate lămuririle, pe cari ei le-au făcut în ședința publică a Camerei din 18 Ianuarie 1878 — an care este însemnat credem, prin recunoașterea independenței României și printr'o îndoită sărăcire a țaranilor români.

N. Dragoș

Obscina, Nr. 3 și 4 din Martie și Aprilie 1878, p. 46—48].

Târgoviște, 18 Februarie 1878

Dragă prietene Codreanu,

Am primit cea de-a doua scrisoare a dumitale și mă grăbesc să-ți răspund. Nu am nici o veste despre Lucinschi; trebuie să fie la București, l-am așteptat și aici, dar n'a venit. Peste câteva săptămâni plec la București și dacă îl voi vedea, îi voi comunica că-l aștepti. Fort l-am trimis la adresa dumitale, București 1876, dar se vede că s'a pierdut la poștă.

Spune-i lui Russel că am să-i cumpăr altul la București sau pot să-i trimit bani pentru Fort (curs operat).

Am primit banii dela Russel și i-am trimis notele. Aici la Târgoviște îmi merge foarte bine. Am leafă acum 400 franci și clientelă particulară.

Prietenul dumitale

Franchevici

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

361

25 Februarie 1878

Scumpul meu!

Am primit scrisoarea ta. Îți mulțumesc pentru ajutorul oferit, dar până va trebui să plec — adică nu înainte de luna Mai — voi avea și eu ceva bani, și de aceea te rog să nu fi îngrijorat de aceasta, și nu pune nimic la o parte pentru călătoria mea, în detrimentul tău.

J. a fost achitată, trăiește la noi ca și până acum. Se pare că starea sănătății ei începe să se îndrepte câte puțin. A spus că doctorul Alexandr Alexandrovici a plecat în război.

Și A. te sărută mult. Cu primul prilej îți va scrie și ea. Toți ceilalți sunt bine și sănătoși, toți vă trimit salutări. În ceea ce privește pe V... copilul, pupila a devenit și mai albă, seamănă și mai mult cu o bucată de sticlă. Mă tem să nu se molipsească și celălalt ochi, deoarece îi lăcrămează în permanență.

Scrieți-ne, nu uitați de noi.

Te sărut

A ta [semnătura indescifrabilă]

Și eu vă sărut pe amândoi, fiți fericiți!

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

570

Paris, 19 Martie 1878

Dragul meu Russel,

A trecut atâta timp de când ne-am văzut ultima oară și am făcut schimb de păreri asupra unor subiecte ce ne interesau deopotrivă, încât mă simt de-a dreptul stânjenit să încep a-ți scrie. Dacă ai primit ultima mea scrisoare dela Cedar Vale (cred că era prin August 77, când ți-am scris la Curtea de Argeș), ea îți va fi explicat suficient de ce sunt aici și ce am să fac aici. Cât privește ultimul punct, deocamdată nu l-ași putea socoti mai mult sau mai puțin satisfăcător, deoarece încă nu am luat nicio hotărîre, dar sunt ferm convins că soluționarea acestei probleme nu e prea îndepărtată. În general vorbind, mă întorc repede la vechea mea atitudine pe care acum trei ani credeam că am lepădat-o pentru totdeauna, dar care mă recucerește cu mai multă putere și vigoare ca oricând. În momentul de față nu ți-ași putea explica tot ceea ce gândesc și simt despre acest subiect, deoarece gândurile și simțimintele mele înseși n'au atins încă acel stadiu de echilibru care permite în mod liniștit o analiză. N'am sosit în Europa decât de 10 zile și noianul de impresii noi sau aproape uitate e coplesitor, astfel că-mi va trebui câțva timp până să-l asimilez și să-l clasific. Singurul lucru care îmi este foarte clar, este că, cu cât ești mai aproape de viața reală, cu atât ești mai departe de lucrurile efemere, și cu atât mai bine.

Ajung acum la o problemă care este, probabil, foarte importantă. Înainte de a pleca din Am.[erica], am primit o scrisoare dela Nicholas prin care-mi cere să aflu ce e cu D-ta și să-ți comunic următoarele. Ți-a scris de două ori după primirea ultimei D-tale scrisori, dar se teme că nu ți-au parvenit scrisorile, căci n'a primit niciun răspuns. Scrisorile conțineau unele chestiuni foarte importante atât pentru D-ta cât și pentru el și așteaptă cu nerăbdare răspunsul. Amândouă au fost adresate la Curtea de Argeș. În caz că nu le-ai primit fiindcă ți-ai schimbat adresa, caută să le capeți și răspunde imediat. Dar dacă ți-e imposibil să le obții, scrie-i de îndată, indicând și noua D-tale adresă. Adresa lui este: Sonyea, Livingston Co., N. Y. Urmează încă cu multă stricteță Noua Credință și se simte foarte fericit. Locuște în mod provizoriu la o comunitate Shaker, în statul New York.

Am încercat aici să-ți aflu adresa, dar nereușind, am ales această cale de a comunica cu D-ta.

Deocamdată locuiesc la Paris, am găsit de lucru la un fotograf și voi rămâne aici probabil câteva luni.

Adresa mea este: Mr. Goldin pentru S. Kl., Passage Cardinet 28, Batignolles, Paris.

La revedere, iubit prieten, rămân cu calde îmbrățișări, al D-tale
[semnătura indescifrabilă]

Salutările mele soției D-tale.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la
Biblioteca Academiei R.P.R.]

363

16 Iulie 1878

Dragii mei prieteni!

Vă rog să mă scuzați că nu v'am scris până în prezent. Voi, singuri, departe de prieteni, care cel puțin prin scrisorile lor v'ar putea distra de la necaz... Călătoria mea de la Curtea de Argeș am făcut-o în trei zile; pentru a vă face o idee asupra suferințelor mele din această călătorie: închipuiți-vă că o zi întreagă am mers apostolic (adică pe jos...) aproximativ două stațiuni de poștă și am plătit zece franci mai mult decât pe celălalt drum fără a menționa o altă nenorocire — mi-am înecat 7 franci într'un râu, [în spatele unei mori?,] când am vrut să-mi răcoresc picioarele.

Să lăsăm aceste mici evenimente ale vieții pentru a vorbi asupra altora care sunt mai importante: vegetarianismul merge bine, m'am îndepărtat puțin de la regula generală: am mâncat uneori supă și odată zece grame de carne pentru a arăta domnului subinspector din Ploești (deoarece pe atunci locuiam la Ploești) că nu sunt fanatic în această religie (dacă o putem numi astfel). *Ideea* mea! Drace! Dece oare sunt eu aruncat aci în această lume, *pentru* a nu putea munci în momentul de față pentru *Ideea* mea!... (să cerem socoteală lui Dumnezeu... (?)) Eu sunt foarte ocupat în momentul de față cu chestiunile serviciului și pentru acest motiv nu pot nici să citesc, nici să scriu, nici să mă revolt... Sunt sigur că peste puțin timp vom forma aici, noi gorjenii, o societate de oameni de știință!... da, da, de oameni de știință, patrioți și savanți; am întâlnit câteva persoane cărora viciile și suferințele le-au schimbat inimile, pentru a se preface în inimi bune; ei sunt pușini, dar semnătura lor... va fi rodnică. Eu n'am niciun fel de distracții decât acele ale verișoarei mele cu care studiez și discut asupra obligațiilor și drepturilor sexului său și despre alte lucruri în legătură cu viața noastră în general. Noi ne pregătim pentru lovitură încetul cu încetul în lucrurile mici... Ea a părăsit poezia sentimentală pentru a se dedica științelor pozitive; îi place mult fizica și pentru acest motiv vrea să fie liberă pentru a ocupa un birou de telegrafie și pentru a simți sentimentul electricității...

Vă rog să-mi răspundeți și vă promit că voi scrie mai regulat. Sperați, prietenii mei în *Ideea*, și eu sper. Peste puțin timp îmi voi termina treburile și voi începe munca. Sper să vă revăd în Septembrie și atunci voi fi sigur că ne vom plimba în munți.

572

« Vă recomand pe verișoarea mea Paulina Moiescu ». Dorind ca această scrisoare să vă găsească sănătoși, vă salut din toată inima.

al vostru A. S. Trușcă

S. Rem., Doi tineri de aici au început să traducă « forța și materia » de Buchner și *Critica* lui Flamarion; unul dintre ei este colegul meu dela Școala de Agricultură și celălalt fiul unui preot care a studiat la Seminarul Central din București.

Trușcă

Aseară la (gazin?) am făcut cunoștința unui profesor de muzică dela Școala Normală de aici (Gerger); el a promis traducătorilor lui Buchner o critică asupra criticii lui Flamarion — eu cred de *Faucht*. La toamnă va veni aici un prieten al meu care a absolvit Școala de Agricultură și care în momentul de față se află la Jembloux (Belgia). Și el este un bărbat serios și instruit și care are un suflet bun.

Adresa mea

Alexandru Trușcă brigadier silvic la Târgu Jiu, unde m'am stabilit definitiv de o lună.

Viața rurală de aici este mai interesantă, mai caracteristică decât cea a celor din Prahova. Masacrele și suferințele *de ambele părți* nu lipsesc și aceasta numai pentru *pământ — pentru bogății*.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

364

[București,] 31 August 1878

În clipa când a sosit scrisoarea voastră, Polly se întindea în patul său, Eri mi-am părăsit locuința și m'am mutat la cazarmă, unde directorul ei și profesorii îi schilodesc pe copiii români. În felul acesta i-am cedat locul lui Polly care locuiește acum cu Codreanu. Acum trei zile acesta a venit la București așa că a putut să se întâlnească cu Polly. Revistele vi le voi trimite neîntârziat. Dacă nu le-am trimis până acum este pentru că am fost ocupat: trebuie să-mi adun bagajele ca să mă mut în noua locuință — Vă voi trimite și romanul lui Flerovschi « Pe viață și pe moarte », apoi « Le grand jour de la révolution », poate și « Prologul prologului ».

Poate voi pleca în străinătate. Voi căuta să câștig ceva bani pe de o parte prin pălăvrăgeliile care apar regulat în « Cetățeanul occidental », iar pe de altă

parte cu ajutorul pälăvrăgelilor în limba franceză dela institutul «Cocaresco» din strada Colței No. 50.

Să fiți sănătoși.

[semnătura indescifrabilă]

31 August 1878

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

365

Iași, 5 Septembrie 1878

Dragă tovarășe, iată-mă aici. Am sosit de o săptămână. Măine intenționez să plec la București. Aș fi vrut să ne vedem dar nu știu cum să fac lucrul acesta. Până în prezent am fost extrem de nenorocos în ceea ce privește întâlnirile cu ai noștri. Astăzi, de pildă, e a treia zi de când umblu să caut unde se află Codreanu, și fără să aștept răspunsul, am hotărît să plec la București ca să te văd pe dumneata. Acest lucru este extrem de necesar. Scrie-mi pe adresa: București, poste-restante, Aivazov.

Al. Dumitale Z. Ralli

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

366

București, 8 Septembrie 1878

Dragă prietene!

Iată că am sosit și aici, am intenția să mă stabilesc cu familia la Ploești pentru primul an de zile, apoi voi vedea; se prea poate că am să mă mut; această chestiune se va rezolva altădată. Deocamdată vă spun că sunt foarte, foarte nefericit. Am trimis la Iași o telegramă lui Stăucanov, care mi-a răspuns că Codreanu este aici, însă când am venit, cei de acasă mi-au spus că el este plecat de două zile; eu însă am mare nevoie de el, iar pe Stăucanov nu l-am putut găsi nici până astăzi. Așa că stau la hotel, unde plătesc câte 3 franci pe zi pentru o cameră care seamănă foarte mult cu un coteț, înjur toată ziua, însă în zadar.

Dragă prietene, am multe proiecte și multe împuterniciri; înafară de aceasta, mai am și multă treabă și deaceia aș vrea să mă întâlnesc cu d-ta cât mai curând posibil. Cum să facem?

574

Te rog să mă anunți, anunță-mă la adresa următoare: București, B. Aivazov-Poste-restante.

Aceasta ar fi prima chestiune: fixarea întâlnirii. Inșă eu mai am o chestiune foarte urgentă și anume: eu nu am niciun ban, am numai 20 de franci în buzunar, dumneata ești mai de mult aici, ai devenit ca să zic așa, localnic, așa că te rog să împrumuți pentru mine sau să-mi dai dumneata 100 de franci pe două săptămâni, și să-i trimiți imediat la adresa indicată de mine; ai să-mi faci un mare serviciu și eu te voi servi în curând la rândul meu.

Deci te rog să-mi răspunzi, să-mi răspunzi imediat, aștept scrisoarea dumitale, eu sunt deocamdată singur aici.

Al dumitale
Z. Rally

Hotel Neubauer, str. Răureanu nr. 35
ds. Aivazov — București

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

367

București, 10 Septembrie 1878

Scumpe tovarășe,

Hotel Neubauer

Voi rămâne aci cam 10 zile — nu mai mult; după aceea voi pleca la Ploiești, unde am o chestiune personală. Imi stabilesc domiciliul la Ploiești pentru 6 luni.

În tot timpul acesta am fost ocupat cu transportul. Astăzi a plecat ultimul, — totul e în bună regulă. Acum încep să mă ocup de naturalizarea persoanei mele. Am foarte multe șanse de reușită. Așteptăm scrisori.

Deci sper să ne vedem în curând aci.

Deocamdată primește salutul meu,

Z. Rally

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

368

București, 15 Septembrie 1878

Dragă Rossel, foarte bucuros că în curând vom reuși să ne vedem cu Dvs. Aici în România sunt mulți prieteni buni ai Dvs. așa de pildă a fost aici acum 4 zile Cadian care face serviciul la Crucea Roșie, a plecat în Bulgaria, aici a mai fost Dr. Ivanovschi, care acum locuiește la Brăila (el fugise din închisoare fiind implicat în procesul dela Moscova); cred că după terminarea chestiunilor mele aici în legătură cu obținerea cetățeniei, voi pleca și eu la Brăila, dar acum vă aștept pe Dvs.

Multă apă a curs decând ați plecat din Elveția! Avem ce vorbi, avem la ce să ne oprim, există posibilitatea să hotărîm diferite probleme privitoare la viitor. Așa că vă voi aștepta, Primiți salutul meu frățesc.

Al Dvs.
Z. Ralli

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

369

23 Octombrie 1878

Dragă Doctore!

De mult nu Ț-am scris, eu m'am mutat de la spitalul de copii la Colța serviciul lui Turnescu merg bine cu dânsul — Concursul de Medici secundari s'a ținut și a eșit Racoviceanu I, Istrati II, Boicescu III, Argesanu IV, Evianu V, Istrati a trecut la Colța și Racoviceanu la copii cauza ca Racoviceanu nu a vrofit să se mute în spital unde nu este nici *un* doctor și s'a dus la copii unde este Dr. Danielopol care șade în spital.

D-șoara Cort a venit de la Mondpelier și mâine pleca la Ploesci cu Bonifas — ea a venit cu un svițeran. *Chistin Arnold*. — Lucrările tale a ramas în odaia mea la spitalul de copii, nimenea nu intră în odaie. Patologia Generală am dat-o lui Filiti, precum și cărțile lui Istrati. Istrati a fost la Bacău înainte înse de a pleca mi-a spus ca are scrisori pentru tine, și când se me duc se le ieu plecase — am așteptat întoarcerea lui și ți le trimet asseminea și moscu — tu dupe serbetori poți veni la mine în Colța — Lupu se află în București — el a lasat pe fratele seu în Iassy—

Copacinescu a primit o scrisoare de la Braila care-i spune se se duca acolo ca se vândă lucrurile de la spălătoria lui Robert — Dându-i și adresa — eu am dat adresa, craiului de verde, și l'am rugat se urmărească, mi-la promis, mâne mă duc să iau nuvele. — M-ma, Robert a primit o scrisoare din Iassy în care'i spune că Cohan este arestat și că s'ar fi găsit la el *poze* diverse și scrisori com-primițătoare pentru dânsul ca spion — vom videa.

al tău amic
K. Stăuceanu

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

370

9 Noembrie

Iubite Doctore!

Am primit scrisorele, și imediat am și espediatu la adresa ei, nu vaim reș-puns îndată, că n'avem nimic de inportant și știi că Românul nu se grăbește

576

niciodată. Pe aici or fi multe noutăți, înse eu nus în curentul lor, cu tote că nici n'am pretenție, să fac sigur tot așa de bine și fără mine.

Ceia ce regret e că nu știu rusește, așa vra mai degrabă să știu rusește de cât franțuzește, ca să pot înțelege prelegerile, care isu f. importante după cum mi să recomandă.

Pe luna viitoare e posibil să vă vie un oaspete, la caz dacă nu va găsi pine în Galiția Austriacă, pentru care pleacă acuma. Aici e de 3 luni mai bine și iau fost imposibil de a găsi de lucru de și are meșteșug f. practic.

Eu am început cursurile la 22, înse până acuma merge greu, cu totă știința ce am de la vestita facultate din Iași, epropo —mare mi-au fost mirarea când am cetit că și studenții noștri s'au sculat din hibernația cea adincă în care înlemnisă, însă mă tem că eară lea veni somn și nor duceo tot așa de bine până la sfârșit.

Termin, vreu să scriu și Cucoanei, care sigur că e supărată pe mine, că nu iam scris până acuma.

Să auzim de bine

D. Cernitescu

Vă trimet Que faire, de și e foarte rău tradus și cu multe greșeli, cred că știți. Adresa faceți Ion Ruc du Rhône gon III sau Universitate.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

371

14 Noembrie 1878

Dragul meu, astăzi am primit cea de a doua scrisoare dela tine, prima a sosit foarte târziu — după cinci zile dela expediere. Am scris la prima adresă pe care mi-si dat-o, anexând scrisoarea lui Ra. în care îmi spune că Costica a dispărut fără veste și că toate căutările au fost zadarnice. Am mai primit două scrisori pentru tine din partea neamurilor și dela Codreanu (?). Nu le pricep. Nimic deosebit nu cuprind afară de faptul că sora ta s'a măritat cu un medic militar. În scrisoarea dela Cod. sunt repetate temerile că Cost. a fost luat de jandarmi și rugămintea de a împrumuta bani cu prilejul dispariției lui Cost. în care avea toată nădejdea în această privință. Cât îi putem oferi? Nici noi n'avem până nu vom primi. Lui B. . . (?) îi datorăm 50 fr., nu am decât 20 pentru cheltuială. Am plătit 17 fr. și servitoarei am dat jumătate din leafă, fă cum știți. Frate! Să vezi ce se face la spital. Astăzi doctorul l-a bătut pe Stan care vrea să se plângă și să se sfătuiască cu tine pentru că palmele au fost primite din cauza ochelarilor tăi (indescifrabil). Stan și Marița (indescifrabil) de loc. Nu sunt decât cinci bolnavi, mari și lați iar aceștia primesc mai puțin de un sfert de pâine pe zi, lăptăreasa a fost expe-

diată definitiv. Rachiu și vin pentru bolnavi, nici pomeneală. Stanca cumpără orez și-l împarte în două, spunând fără jenă: această jumătate e pentru mine, iar restul pentru spital. Doctorul s'a întors abia astăzi dela vânătoare, a lipsit patru zile, lăsând spitalul în voia soartei. Rutco a fost la plasă unde se află și acum. A sosit de mult la post și se plimbă fără nicio învoire, fără să-i spună cineva ceva. Subprefectul a făcut cunoștință cu soția doctorului, iar soțul ei a plecat cu o mare societate de granguri de pe aici la vânătoare deasemenea. Ce să-ți mai povestesc, se pare că am deșertat toate noutățile. Am primit revista Nedelea și o carte de romane, precum și scrisori, restul e fleac. Cartea Otecî Sap. este slabă, mă plictisește. Păcat că n'ai luat cu tine cartea aceea mică pe care ai adus-o din București. Este o carte interesantă, doar și tu te plictisești seara. Mă îngrijorează dacă ai pe ce să dormi, dealtfel cred că și românii fac haz de neglijența ta. Totul este în ordine, aștept mereu, încă n'a venit ora nașterii, probabil că mi-e dat să nasc în prezența ta, lucru pe care l-aș dori mult. Mi-am făcut o baie, parcă mi-au înghețat picioarele, ca niște spasmuri, nu pot în aceste clipe să mă mișc, parcă ar fi spasmuri. Mă tot gândeam că te vei întoarce repede, acum văd că ești fără lucru, dar vei găsi. Ridcover [?] a umblat cu vătășelul dela primărie, nu știu ce e cu tine.

Te sărut puternic, te aștept cu nerăbdare și în fiecare clipă mă conving că nu te poți baza decât pe tine însuși.

Te îmbrățișez tare, tare de tot încă odată dragul meu. Dacă ai semăna măcar cât de puțin cu mucoșii care se intitulează tovarăși, n'eș fi stat cu tine o clipă măcar. Obligația grea de soție, obligație pe care nu o simpatizez, mi se pare ușoară pentru că te iubesc pentru tot ce e bun în tine și ce lipsește la ei, la acești prieteni ai tăi. Acest atașament pentru tine, dragul meu, mă ține în această pustietate și mă împiedică să te las, să te pierd, de dragul celor ce mă ispitesc atât de des acolo în depărtare. Nu știu ce e acolo dar sunt sigură că acolo e mai multă viață și se poate trăi bine deși nu prea multă vreme.

A ta Liubușca

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R].

372

26 Noembrie 1878

Scumpe Doctore,

Am primitu epistola D-tale și a D-nei Rin care 'mi anunța mai acum o lună uă frumoasă lucrare că erai se o esecuți D-ta. Tóte îmi au plăcut dér numai tittulu nu și eu, care mé credeți am *mai mult de ștință* cum voiți se iau parte sub un titlu atât de îngust? și în același timp atât de réu înțelesu la noi? . . .

578

Nu ne trebuie nici cocardă nici alt nimic, de cât principii, idei, idealuri, bine înțeles, sănătoși și fi fericiți dacă și putea forma un amic, scăpându-l după panta unui vițiu, și inculcându-i un ideal, — dupe cum am scăpat eu prin Dvs. de atâtea vițuri care era și bețiv.

Sunt fericit a-ți comunica că aici s'a format o societate de tineri, numită « Progresul » — științe, litere, sociologie; dezvoltarea și răspândirea lor. — S'a ținut 3 ședințe la școala normală, din care două de perorațiune; eu am vorbit despre științe, necesitatea ideilor sociale, și am criticat soiul de literatură intimă, sentimentală și tot produsul imaginațiunilor bolnave de amor și alte boale. Un amic care a terminat agricultura la Gemblousc, a vorbit despre nedreptatea ce se face comunelor prin întrebuițarea contribuțiunilor lor, în folosul și spre înfrumusețarea orașului, și alte lucruri *patriotice* despre Plevna și T. Vladimirescu. Joi ce vine vom vota Statutele și regulamentul. Ce zici?...

Aici sunt 2 locuri vacante de medici în județ; unu medic pe două plase; reședința ne apară la țeră; într'unui locu, e aproape de Filiași (gară). Lefa 450 lei pe lună de medic clientelă mică. Transportul în 2 plăși cam dificult; dăr în plasa Jiu și Gilortu (Filiaș) e mai lesnicios fiind șosele mai bune.

În tot cazul trebuie ca un medic să țină căruță; patru sute cinci zeci de franci fac o celulă mult depe 2—3 luni, se despară ori ce învovonient. Oamenii sunt buni, viața efină. Ași dori să veniți. Cele două posturi sunt vacante dela 1 Ianuarie; s'au votat de comitet și rămâne a se aproba de guvern. Nu se poate ocupa posturile de cât de *doctori* în medicină. Vă voi scrie când se vor publica ce e de făcut.

Sunt trist de pierderea amicului nostru Constantin și cu atât mai mult că era un om bun și de caracter; eu cred în nemorirea sufletului... și cred că o dată, o dată tot lă voi îmbrățișa colo... pe pământ. — Să sper?...

Împarte complimente și sărutări de mâini.

La revedere pe altă dată

Al Dvs. prieten

A. S. Trușcă

Fratemeu doctoru a cunoscut după stampilă că scrisoarea e adresată de aci și eu întrebându-l cum stău posturile, l-am spus că D-ta nu ai scris de aci, D-lui s'a bucurat auzind că vei veni între noi. Ce zici?...

La București n'am scris de mult și voi scrie cum vei voi.

La revedere Doctore

A. S. Trușcă

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

București, 30 Noembrie 1878

Imi pare foarte rău, prietene, că nu te-am găsit nici la P., nici aici, însă se vede că așa vrea Dumnezeu și împăratul ca niște amăriți ca noi să nu *avem liniște nicăieri*. Bietul Z. R. dela Ploiești, este acum foarte speriat, după ce ni s'a întâmplat un fapt foarte curios: eu mă duc acasă la el, întreb și mi se spune că lipsește, a ieșit soția lui (eu n'o cunoșteam): văd că iese o doamnă, eram sigur că îl găsesc, ea însă mi-a spus că nu este. Mai târziu apare *Gluhar* (nici pe el nu-l cunoșteam, sau mai bine zis nu l-am recunoscut) mă ia de braț și mă duce afară din curte, eu îi arăt adresa și-l întreb dacă cunoaște persoana, — el răspunde că da, nu mai îmi spune nimic și mă duce mai departe. Am mai mers o stradă așa și eu îl întreb din nou, dacă cunoaște persoana. De data aceasta îmi răspunde negativ. Ei, drăcia dracului, mă gândesc eu, dar totuși merg mai departe. La un moment dat mi s'a făcut frică: nu e cumva un spion? Ajungem în fine la Valter și deodată îmi spune pe rusește: « așteaptă-mă aici, mă duc până la poștă și mă întorc », iar când l-am întrebat unde *mergem după aceea*, el mi-a răspuns « *vei afla mai târziu* ». Atunci într'adevăr l-am luat drept spion și imediat ce s'a îndepărtat, m'am urcat într'o birjă dând adresa lui R. Inchipuți-vă cât de mirat am fost, când birja s'a oprit în fața aceleiași case. După ce am întrebat din nou, cetatea a fost cucerită în fine și numai datorită faptului că am zărit figura lui R. care se uita de după ușă. Regret că nu scriu satire și nu sunt poet, căci unde aș găsi un subiect mai bun ca: « cine se teme mai tare », sau « de jure de facto » [textul în latinește], reiese că nu am nimerit de jure; împotriva bătei nu ai ce face, și de aceea R. este acum literalmente prizonier.

Ei, prietene, aceasta a fost nostimada, acum să trecem la fapte: la ultima noastră întâlnire ți-am transmis recipisa pentru niște cărți dela Viena și după câte îmi amintesc actul lui Stuhl [?] pentru coletul (de 30 puduri) dela Londra, acum întrebarea este, — ce s'a făcut cu acestea și dacă se poate face ceva? R. nu mai știe nimic de asta de mult și de aceea te rog să fii așa de bun și să-i scrii lui, iar el, la rândul său, îmi va comunica, căci istoria aceasta interesează multă lume. Apoi îți doresc toate bune, te salut cu tot respectul și îți strâng mâna.

Al dumitale,
Tuliaev

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

București, 7 Decembrie 1878

Dragă Naie,

Te felicit de ziua ta care a și trecut. Se sperau timpuri mai bune când omul își va putea spune ori când și ori cui focul ce'l are pe inima sa. Trăim într'un timp reu, dar suntem adăpostiți sub o stâncă mare care ne scutesce de grozavnicile furtuni generozitatea caracteristică a românului.

Dragă Naie! Intâiul Doctorat încă nu l'am depus din cauza pe care ți le voi aduce la cunoștință cu cea antea ocazie.

Eu sunt mutat la Colța la Dr. Turnescu — de la 1 Decembrie stau bine. Carțile le duc în altă parte conform unei scrisori din Ploesci.

Am primit nisce scrisori pentru tine pe care ți le trimit deschise pentru cuvântul economiei.

Tu nu poți veni în Bucuresci sub nici un pretest, până nu te voi anuncia.

Cel cu farmacia, se află la recore (arestat). In urma plângerii mele împreună cu un tovarăș al său la 5 decembrie am fost pe la B. M. și am întrebat și mi sa răspuns cu *da*.

— Eugen vine în București la mine încurând.

— Scuza întârzierea scrisorii. — A fost la mine, cu o scrisoare de la Ploesci un domn, care te cunosc și care ța scris scrisorei *mongola* — *chineza* de care mă întrebi. Complimente de la toți.

al tău K. Stăuceanu

Lucrurile tale le las într'o odaie de la spital de aice fii sigur de dânsle că și când vor fi la mine mereu este încuiată chieia la mine și în fiecare septemâna voi veni de 2 ori ca să le ventur.

[Texte marginale:]

Complimente lui Russel.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academie R.P.R.]

[București,] 12 Decembrie 1878

Iubite amice!

Ai primit ultima mea scrisoare? De ce nu scrii?

Scopul acestei scrisori este următoră. Spune lui Nicolai că, *dacă pote* se me trimete bani cât va putea și mai de grabă. Te rog pentru Dumnezeu se i spui acesta. Numai extremitatea m'a forțat se me adresez iar la el.

Nu mai sunt acolo unde am fost până acuma. Am găsit uă lecțiunea de 45 franci și l'am început numai ieri, și, eaca toate resursele mele... Nu mai era posibilitatea de a rămâne acolo... Incă, bine că în momentul acesta mergu foarte bine cu sănătatea. Me însănătoșezu cu deseversire. Spunei der căci n'am

ce se mănânc, în sensul adevărat al cuvântului. Poate se trimete la fosta adresa ca și până acuma, adică Colțea Nr. 50 Institutul ect. Der eu șezu acuma piazza Episcopii, casele lui Manu într'una mica odăița unde aș putea forte bine continua aceea scriu dacă așa avea pânea și lemne....

Ti spun încă odată : pentru Dumnezeu, se se grăbească !

Al tău

[indescifrabil]

Les bougies et la sonde raccomodée sont envoyées depuis longtemps.
Les a-t-on reçues?

Repondez vite, vite, vite !

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

376

Paris, 26 Decembrie 1878

Iată despre ce e vorba, scumpul meu prieten !

Am sosit aici din New-York acum două zile. Acolo la-am lăsat pe Nicolai Vasilievici. M-a rugat să-ți scriu. Ar fi scris el personal, dar nu e sigur că ești aici. Dela Secherov el a plecat acum câteva săptămâni. Trăiește foarte greu. N'are nimic de făcut în toate privințele, ori sufletul lui e însetat de activitate, simte multă putere. Vrea să vină numaidecât în Europa, dar îl împiedica lipsa banilor. El te roagă să faci toate eforturile ca să-i procuri măcar 200 ruble, ceea ce la cursul actual este 95 dolari. Vezi că-i trebuie 200 dolari, dar probabil că 100 dolari va primi din Rusia. L-am lăsat atunci când nu avea în buzunar decât câțiva dolari, aceasta în timp ce are familie, e șomer, așa că fără să exagerez el se teme să nu moară de foame. Te rog să te gândești bine de tot cu privire la ceea ce poți face în această chestiune și răspunde-mi imediat la adresa următoare: Paris, rue du Batoire 9 Mr. N. Tsacni. Lui Nicolai Vasilievici îi poți scrie la adresa următoare. New York City 417 East 9-th street Nicolai Ceaicovschi. Deci, dragă te rog să-mi răspunzi imediat măcar câteva cuvinte și apoi scrie și lui Nicolai, altfel îi va fi greu lui, săracul.

Mai este ceva: În America există doctor Popov, este căsătorit are doi copii. Acest om se află într'o mizerie grozavă, aceasta timp de câțiva ani. S-a bucurat foarte mult când a aflat că Ivanovschi se află în România și m'a rugat să-i transmit (ei sunt colegi de universitate) dacă acesta nu poate să găsească un loc de doctor în România. El va fi de acord cu condițiile cele mai modeste, căci în America îi vine foarte greu. Nu vrei să transmiți acestea lui Ivanovschi?

Trimite lui Zubcov salutul meu frățesc, îți strâng puternic mâna.

A. Pavlovski

P. S. Te mai rog odată să-mi răspunzi imediat

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

26 Decembrie 1878

Abia am primit scrisoarea d-tale din 4 Ianuarie. Mă îngrijorează mult sănătatea lui Tegner și deaceea te rog N.C. să mă ții la curent cu privire la felul cum evoluează boala lui. Ce soartă crudă ne mai persecută? Și tocmai când? Abia aveau intenția să cad de acord cu el asupra activității comune.

Aici pleacă astăzi sora lui Costică. Ea îl va vedea pe Benkendorf și pe alții, pe de altă parte i-am dat recomandații și adrese pentru prietenii noștri, al căror ajutor va fi deasemenea necesar.

Păcat, prieteni că situația noastră s-a înrăutățit încă și din partea aceasta «entre nous» (între noi). Costică săracul nostru prieten și-a lăsat nevasta gravidă. Cel puțin aceasta este părerea bunicii. Scrieți-mi prieteni.

Al vostru

[semnătura indescifrabilă]

Din ce în ce mai greu, scumpe Nicolai Constantinovici, ba oamenii nu au o bucată de pâine, ba o soră bolnavă, înșelată de câinii de polițiști, mărșavi, suferă de tot felul de privațiuni ale fratelui, care vor avea fără doar și poate urmări asupra sănătății sale și fără aceasta destul de șubredă, și pleacă să ușureze soarta fratelui său, judecând după scrisoarea d-tale, primită ieri seara Ș este aici la P. — Troian este grav bolnav. Ce mai este și asta?!?!?!

Te rog dragul meu, să-mi dai vești despre starea lui Tegner. Astăzi plec înapoi la București, cu sora lui Costică, probabil că acolo va pleca mai departe singură.

Iți strâng mâna

Conrad

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Curtea de Argeș, Decembrie 1878]

Scumpe amice,

...O dispoziție din cele mai amărâte, o stare de adâncă tristețe, nu mă părăsește, de când s'au ivit cele din urmă întâmplări, ce m'au adus pe aicea. Tare m'am săturat de sbuciumări, de neliniște și de persecuții! De cinci ani eu sufăr această stare; cinci ani au trecut de când am făcut ceva; ceva însă de puțină însemnătate...și în acest ceva «oamenii sângiurilor» au găsit prilej pentru a mă persecuta, a-mi strica toate proiectele mele, a-mi turbura liniștea afacerilor mele, pașnice, chiar în sânul țării mele... Sunt nemulțumit în toate ființa mea: «provincia mi-se pare o întinsă închisoare plină cu ființe nenorocite»!!!...

Când vei întâlni pe D.A., încunungițtează-l despre exilul nenorocit care mi l-au impus «aliații noștri»...

Scrie-mi, dar numele meu, n'are să fie pe adresă.

Al tău totdeauna

N. Codreanu

[O pagină din Socialismul român, Viața și activitatea lui Nicolae Zubcu Codreanu, p. 27.]

379

1 Ianuarie 1879

Dragul meu,

Ca trăznetul s'a abătut asupra mea nenorocirea comună care a dat peste noi. Plâng puțin și rar în viață, dar această durere m'a doborât, lacrimile îmi curg din ochi ca la un copil durerea îmi oprește răsufierea. Dragul nostru tovarăș a luat cu el în mormânt și speranțele mele și visurile mele de a merge în curând cu el, mână în mână, pe drumul larg al activității noastre.

Și hotărît că nu sunt în stare să scriu, mă doare prea tare sufletul.

Te rog, dragul meu, roagă-l din partea mea pe Bonifaciu, deoarece după toate probabilitățile dumneata nu vei consimți, nu mă vei putea bucura cu sosirea dumitale, roagă-l pe Bonifaciu să vină la mine și să-mi povestească toate amănuntele din ultimele lui clipe.

Il rog deasemenea pe Monici să vină la mine; ieri noaptea (31) soția mea a născut și cu personal nu pot îndeplini formalitățile oficiale necesare.

Îți strâng tare mâna

Al dumitale

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

380

9 Ianuarie 1879

Mulțumesc dragul meu pentru ultima scrisoare. Acum îți scriu cu scopul special de ați propune să împarți cu mine munca pe care am de gând să o duc. Vreau să scriu chiar acum o scurtă biografie a prietenului nostru, cam cât o coală de tipar de format mare, biografie la care voi face o prefață ... Ambele manuscrise vi-le voi trimite înainte de a fi tipărite pentru revizuire și sunt sigur că de partea dvs., dragul meu, veți scoate fără nici un scrupul tot ce veți găsi nepotrivit și veți verifica tot ce veți găsi necesar.

Acum vă rog să-mi scriți toate datele pe care le cunoașteți din viața prietenului nostru, atât din viața lui petrecută în Rusia, cât și din cea petrecută în România.

Broșura o voi tipări imediat în limba rusă și sunt sigur că ea va fi tradusă de prietenii lui români *independent* de noi, în limba română și va fi tipărită din fondurile lor, lucru care este chiar necesar. Prin aceasta voi da ultimul omagiu în perioada ce urmează morții scumpului nostru prieten.

Sunt sigur că mă veți ajuta și de aceea îndată ce veți avea o oră liberă, schițați-mi în câteva cuvinte informațiile pe care le cunoașteți din viața prietenului nostru decedat.

Personal, eu nu cunosc precis anul fugii lui, cauza care l-a obligat să fugă. Acest lucru este necesar. Dragul meu, cât de necesar este pentru mine să am o întrevedere cu dvs. și să discutăm despre multe. Hotărît că nu știu cum voi face, deoarece pentru mine cel mai periculos lucru este drumul de fier unde, după știrile din București, continuă să mă urmărească, iar ca să merg pe căi ocolite, costă îngrozitor de mult.

Aștept scrisoarea dvs.

Al Dos,
[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

381

Iași, 26 Martie, 1879

Curierul Th. Balassan

Nr. 339

Chitanța

S'a primit de la Dr. Russel suma de lei noi 60 pentru anunț a se pune de 36 ori.

Prop: Curierului,
Th. Balassan

Iași, în 26 Martie 1879

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

382

[Martie] 1879

Domnule Procuror !

Datat dela 15/I în Nr. 7 al ziarului « Cultura » care apare în Pitești și care eu alătur pe lângă acestea într'un articolu așa numit de fondu și care nu portu nici o iscălitură care prin urmare emană dela însăși D. redactor responsabil eu găsesc mai multe locuri care nu potu fi privite decât cu cele mai mari calomnii și diformațiuni, cărora scopul direct e de a sapa reputațiunea și numele meu.

585

În acest articolu D. redactor al numitului ziar mă impune mie:

1)—că eu sunt nihilist și *liber cugetător*

2)—că eu sunt un fugit din Rusia și me ascund în Curtea de Argeș de frică a fi recunoscut de Ruși.

3)—că eu am violat cadavrul lui Defunct Dr. Codreanu

Tote aceste nu e decât un atentat la onorea mea ca unui bun cetățean, fiindcă:

1) eu sunt de religiunea Evangelistă, ce poci proba prin documentele melle și prin marturisirea Sf. Sale Preotului Prato a bisericii Evangeliste din București.

2) eu sunt cetățenu a Statelor Unite din America, ce poci proba prin pasportul și hârtiile melle care sunt tote în regula asemenea ca și prin marturisirea consulului meu.

3) că eu nu numai că n'am violat însumi cadavrul defuncta, ci din contra mă opuneam pe cât ne permittea lege violarea memoriei Dv și celui din urmă voințu a defunctului de către D. Subprefect, care în contra legilor existente a țări s'a făcut să se treacă prin biserica cu dorobanți fara chiar a întreba pe cineva despre voințu reposatului și în contra autorizației de înmormântare a off. str. civ.

4) că având intențiunea a înmormânta pe reposatul civil eu nu am mai executat cea din urmă voințu a reposatu, care eram dator a respecta cât de differita ar fi credințu mea religiosu propria, voințu exprimata de defunctul în cea mai deplină conștiințu și în fața mai multor martori. Numele acestor sunt:

D. Tudor Mitrescu (Com. Curtea de Argeș)

D. Marița Protopopescu (ibid)

D. L. Russell, nevasta mea

Sf. Sa Părintele Steptan Schintescu

4 sluji pe cari le am în casa:

Doctor Stancescu

Anoris Lecomte arhitect

N. Gabrilescu...

În urma tuturor celor expuse eu ve rog D.P. se bine voiți a institui o instructajiu asupra faptelor expuse și când calomnia va fi dovedida a attrage asupra redactorului numitului ziar raspunderea legală și a obliga pe el a tipări pe coloanele salle hotărârea tribunalului.

În cea ce privesce că Dr. Codreanu erea în adevăr un liber cugetator vor marturisi amici a lui

Dr. Istrati

Const. Stancescu studn med.

Gh. Menvici

Alexandr Trușu Silviu

și mai mulți alții

Dr. Russel

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Curtea de Argeș, 26 Aprilie 1879

Scumpulu meu Amicu

Onoru Dvs. iepistolă amu primito vei ști că cându amu desfăcuto și amu văzutucă este o onoru Dvs. meu făcutu o mare bucurie. Atutu mie precum și consoarti mele, și la toți amici Dv. amu opservatu totu ce au fostu scrisu în trânsa. Aseminea și noi venimu prin aceasta Ană știința că dinu mila celui prea naltu ne aflăm sănătoși.

Scumpe Amice vă descriu amăruntelile care se au petrecutu'n curtea de Argeși și care se petrecu: Mai ntii dupe plecarea Dv. dinu curtea de Argeși la vro trei săptămîni, D-lui Arfiteatu'n preună cu D-lu Gavrilescu au'n tâlnitu pe D-lu Iorgu Potropopescu de năintea mănăstiri și iau datu D-lui Iorgu, pentru ce mai datu'n jurnalul ce vătămarea amu făcutu ieu D-le Iorgule, Iorgu au răspunsu arfitectului ieu te amu datu'n jurnalul că ai fostu amicu D-lui Ruselu care oți îngropatu mortu contra legi, în urmă au începutu ai trage cu bastonu și Gavrilescu și arfitectu cu Iorgu până lau lăsatu totu *Dloru* în urmă Iorgu au reclamatu procurorului. Arfitectu au plecatu pe dată la București lucrurile sau potolitu.

Acuma de vreo două zile niște oameni an bătntu pe unu și acela la șapte sau optu zile au muritu suprefectura au cerutu știința dela procuroru dinu Pitești. Au venitu Căpitanovici și cu Doctoru Stăncescu lau spintecatu și zice că mortu nu au muritu dinu cauza bătăi ci că au muritu de brâncă ce sau iscatu'n capu. Dupe constatare au datu procuroru ordinu popi lui Ștefanu selu'n groape, popa nau vrutu, ci au reclamatu la ministeri că constatarea procororului cu a Doctorului Stăncescu nu ieste bună că *Dloru* au luat u bani dela omorători case nu arâte adevăru, au venitu pe dată procuroru generalu dinu București, se facă dinu nou constatare și au găsitu constatarea Stăncescului adevărată și cufu de popă au rămasu rușinatu. Doctoru Stăncescu lau datu judecăți pă popa Ștefanu, finitu nuștiu cum va își — vei ști că'n orașu nostru niște făcători de rele au datu focu grajdului a lui Costandinu Georgiu și au arsu și alte doo au fostu o frică la 22 spre 23 foarte mare — au fostu'n primeșdie și Aterescu și spișeria focu au fostu foarte tiribilu făcătoru de rele cearcă adese ori 'n mai multe locuri dor astăzi toți'n genere păzimu toată noaptea credemu că poate vomu da peste tâlhari.

Cocoana Duduca este bine după cumu știi chiriași până astăzi nu au găsitu. La noi mai nou ieste că omizile unui felu de vermi au mîncatu frunza la toți pomi și lîntu foarte multe.

Suprefectu Penescu sau premutatu la plasa oltului au venitu suprefectu costică Zăvoianu; pomoșnicu iste D-lui Ștefan Dumitrescu ne au părutu rău că nu neați aratatu ce face fetița Dv., cu altă scrisoare se nu treacă din vedere.

Comerțu merge camu îndărātu din cauza viteloru ce sau ropusu, primăvara asta sau perdutu foarte multe oi.

Altu ne avându ați scri primește scumpele și dulcele salutări; frățești dela mine scumpelu amice și dela consoarta mea.

Aseminea primește sărutările dela mine și consoarta mea ce le trimitemu Doamni Dvs., și vă dorimu

Alu Dv. singuru amicu
[indescifrabil]

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

384

24 Iunie 1879

Dragă tovarășe,

Iată deja al doilea pachet pe care îl primesc dela dv. și care m-a mâhnit profund pe mine personal. Primul conținea manuscrisul meu, trimis mie, împreună cu cele trei scrisori ale mele, al doilea, conține scrisoarea dv. adresată lui Costic, în care scrieți despre mine la persoana a treia, ca despre un om cu totul străin. Având obiceiul de a fi « nette » [pe germană] în asemenea cazuri, prețuind prietenia dv. doresc ca până la întâlnirea noastră, care va avea loc probabil foarte curând, să mă explic cu dv. In primul rând, cu privire la caracterul violent al scrisorilor mele în ceea ce privește manifestul; fapt este că această violență din partea mea a fost provocată de scrisoarea dv. adresată lui Costic, în care scrieți: « Am așteptat *zadarnic* dela fratele Rul un răspuns la întrebările noastre în ceea ce privește revista și celelalte ». Acest *zadarnic* m'a rănit adânc și eu am început scrisoarea mea (a doua) cu aceeași expresie. In primul rând (după părerea mea) eu v'am răspuns printr'o scrisoare amănunțită în ceea ce privește revista. Scrisoarea aceasta am scris-o în franțuzește și am adresat-o lui Nădejde. In afară de cele scrise nu știu absolut nimic ce aș mai fi putut spune. S'a dovedit că eu nu am înțeles întrebarea dvs., că intenționați să editați pur și simplu o bună revistă politico - economico - literară. Aflând însă din scrisoarea dv. următoare, greșala pe care am făcut-o, eu totuși nu am putut să adaug nimic la cele spuse, deoarece din partea mea puteați să doriți un răspuns numai la aceasta. După părerea mea, un răspuns la o singură întrebare și anume la participarea mea, atât personală cât și la participarea prietenilor mei din străinătate. Inșă la aceasta eu nu am răspuns numai pentru că socoteam acest lucru inutil. Această participare călduroasă și deplină este dela sine înțeleasă. Așa dar după cum vedeți eu nu am meritat nicidecum acest « *zadarnic* » despre care ați scris lui Costic. Inșă în timp ce eu consideram că ați primit un răspuns complet dela mine, nu am socotit nicidecum că dv. ați răspuns tot așa la întrebarea mea cu privire la manifest. A trecut o lună dela trimiterea lui și eu nu am primit nici un răspuns la întrebările mele: adică părerea dv., corecturile dv, prețul pentru tipărit și celelalte. In una din scrisorile dv. următoare, mi-eți scris deodată că tradu-

cerea a fost făcută și că rămâne doar ca profesorul s'o revadă. După această scrisoare au mai trecut două săptămâni și nu am primit nici un răspuns la întrebările mele. Or, fără răspunsurile cerute eu nu pot merge mai departe în proiectele pe care le-am avut.

Însă toată această chestiune este de așa natură, încât nu merită, dragă Russel, ca pentru ea să rupem acele legături trainice care ne leagă, adică care mă leagă pe mine personal de dv. și de aceea mă întreb pentru ce o asemenea purtare. Ajunge. Și fără aceasta viața mea aici nu este prea ușoară!

Acum a doua chestiune, chestiunea banilor. După câte îl știu pe Costic sunt convins că el nu crede că «ați făcut rău» luând bani. În ceea ce privește chestiunea noastră, din cei *trei mii franci* (300?) pe care îi suntem datori, 2.600 îi vor fi restituiți în Octombrie, iar restul sumei va fi, într'un fel sau altul, împrumutată în Rusia, până în Decembrie, pentru a-i fi restituită. Nu, tătucule, după câte se vede, trebuie neapărat să ne vedem cât mai curând. Altminteri vom uita unul de celălalt.

Ajunge, ne vom vedea și vom spăla aceste rufe murdare. Acum o chestiune serioasă: Cristen vă propune serviciile sale. Primește-le, răspunde-i călduros. Este un tânăr înțelept și cunoscător. Eu am scris o scrisoare lui Dr. Gomanov, el ne dă un corespondent pentru Austria și Ucraina. Afară de aceasta, va scrie și el personal. Eu voi articolul Elisei Reclu, care nu a fost încă tipărit, intitulat «*La question orientale*» (în text în limba franceză). Ne vom vedea și vom discuta serios. Și acum vă trimit adresa bucureștenilor: C. Stouceanu, Strada Primăverii Nr. 16, Manicea, Str. Infundată în dosul bisericii Slobozia, Nr. 17, Gorănescu — Str. Scăunelor Nr. 7, N. Burcă, funcționar la Ministerul Lucrărilor Publice, Spiroiu, în Țern la Colțea. Însă în afară de adresele pe care vi le dau vă sfătuiesc să trimiteți câte 10 numere lui Lupu, Hotel Stănu, Stouceanu și Maniciu, deoarece ei vor putea să le împartă abonaților. Măine plec la B. și voi putea discuta cu ei despre aceasta.

Al d-voastră
Z. R.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

385

20 Iulie 1879

Cetățene,

Profit de ocazia pe care mi-o oferă scrisoarea Dv. pentru ca, anunțându-vă că vă voi trimite cărțile cetățeanului Boniface chiar astăzi, să vă spun că vă voi trimite manifestul despre care v'a vorbit amicul meu S, de îndată ce va fi gata; vi-l voi trimite pentru ca să-l studiați cu luare aminte în grupa Dv.,

589

aducându-i toate îmbunătățirile pe care le veți găsi de cuviință. Inafară de aceasta, v'ași ruga să stimulați pe prietenii noștri pentru ca traducerea într'o românească curată să se facă fără întârziere și să fie foarte îngrijit făcută.

Vă mai rog, stimat cetățean, să binevoiți a vă informa la tipografiile din Iași cât ar costa tipărirea și broșatul unei broșuri în—4° din 2 coli de tipar.

Trebue să vă spun că din considerente practice m'am convins că trebue să tipăresc acest manifest în Moldova și nu aici, la noi.

În ceea ce privește manuscrisul, vă rog să trimiteți de în dată ce-l veți fi tradus, originalul rusesc la adresa următoare: *Elveția Vevey. Domnul Elisée Reclus* (Recomandată).

Iată cetățene tot ce am vrut să vă comunic pe ziua de azi. Terminând scrisoarea, vă rog să transmiteți Doamnei Nădejdi, pe care am cunoscut-o prin Dl. Lupu și prin prietenii dela Iași, multe complimente din partea mea și a familiei mele.

Dat fiind că, cu toată corespondența noastră mai mult sau mai puțin oficială, nu am avut încă plăcerea de a vă cunoaște personal, ași dori mult să comunic mai des cu Dv. Nu ne-am putea oare scrie mai des? Să ne punem unul pe altul la curent cu faptele și lucrurile ce ne impresionează mai mult pe fiecare în mediul nostru. Lucrul acesta mi-ar fi cu atât mai plăcut cu cât sunt, ca să spun așa, secestrat la țară, lipsit de orice legătură cu vreun grup însuflețit de aceleași simțiminte ca noi.

Dacă această propunere vă surâde tot atât cât mi-ar place mie să o realizez, începeți să o puneți în practică și scrieți-mi o scrisoare lungă. Aceasta până când ne vom putea cimeta prietenia făcând cunoștiință personală și reciprocă,

salut și solidaritate

Z. R...

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

386

Focșani, 26 Octombrie 1879

Iubite amice,

Îți dau titlul de *amice*, pentru că cred că mica neînțelegere din timpul controlului, ai uitat-o deja și ai revenit la sentimentul de amice pentru mine de mai înainte.

Aceste stabilite, vinu la « *Bessarabia* ». O primescû de la Nr. 1 al ei, și conformându-ne anunțului din Nr. 8 vroindû pe de altă parte a o primii regulat, îți trimit sau mai bine trimit Administrației acestei foie 4 fr. 50 b. costul abonamentului pe trei luni.

Presupunem că Administratorul « *Bessarabiei* » ești D-ta, dar reactorul??! Mi se pare însă că ne cunoaștem. Dacă nu personalmente, apoi prin alții.

590

Te rog dar se faci multe complimente din parte-mi D-rului Russel și să-l asiguri despre amicia mea cea mai sinceră. (Nu credă ca se ne înșelă în privința identității persoanei D-sale).

Recomandă «Bessarabiei» cu tot înadinsul jurnalul nostru «*Dziemik polski*». Vă rog să publicați măcar în rezumat, feiletonul intitulat «*Przes-troga historji*» început în Nr. 245, și care merge continuind. — Apoi articolul de fond din Nr. 255, precum și *correspondența* din Czernoivitz din 2 Lústopada, asimine și rubrica *Sprawy zagraniczne* Petersburg 31 Pazdeiernika (tot Nr. 255). În genere, credă și sînt convinși că «*Bessarabia*», va avea chiar devotamen-tul meu, ânsă numai și numai în schimbă cu o amicie sinceră și declarată pentru patria mea. — Amin!

N, Hazanovschi.

P. S.

Te rogă ca «*Bassarabia*» se aibe banderola ei, iar nu adresa scrisă pe mar-gina foi. Acestă modă de expediție este uriciosă. — Apoi pe lîngă numele meu se nu puneți titlul de ingineră căci sînt aici nimica alta decăt un bietă *deseșna-tor*. Așa dar, numele fără titlul.

În fine te rogă ca pentru orice eventualitate se-i cauți o ocupație sau un locă la Iași. Cu toate că sînt foarte bine privit aice și amă 400 fr. pe lună, totuși preferă 250 fr. la Iassi.

Scrieți-mi!

Prisosul de 50 bani, de'lă rogă unui serman.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

387

Galați, 26 Noembrie 1879

ROMÂNIA

5

Cinci bani

CARTA POSTALĂ

Domnului
Doctor Russel
la... Strada Mare, casa Neuschatz
Iași

[Pe verso:]

Ah! Doctore dragă, ce faci! În loc de o scrisoare pentru Dopescu, ai tri-mis o scrisoare de la Jonas care ți-era trimisă pentru a o expedia în [Rusia], sau lui Jaques, nu știu, E bine. . . Mai trimite ziarele. Treburile mele merg foarte prost.

Al d-tale

Lupu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

591

3 Decembrie 1879

Dragă Zamfir Alexandrovici,

Scrisoarea d-tale a ajuns la mine într'un moment când îmi pierdusem pur și simplu capul de atâta muncă de tot felul. *Dicționarul* trebuia terminat în câteva zile, procesul *Ruvo'té*, schimbarea în administrație și în sfârșit re-legerile.

Acum aș fi trimis o dare de seamă asupra congresului, dar ca dinadins m'am mutat la Kulikova pe 10—15 zile și totul stă nedespachetat. Darea de seamă a apărut cu ziarul în anexa la « Jeune Republique », dar s'a oprit la par. XV tocmai în momentul în care discuțiile au devenit cel mai interesante. Această împrejurare a frâna tipărirea. Acum ea va apare într'un volum de 700 pagini și promit că va apare foarte curând.

Indată ce voi primi acest volum ți-l voi trimite, și îndată ce mă voi orienta, voi trimite darea de seamă la ziar.

Cum îți merge, ai d-tale sunt toți sănătoși? Eu tot mai sânt aici, mă ocup de ziar, unde am rămas aproape singur cu cei din munți. Necazuri există foarte multe, mai ales din cauza cunoașterii imperfecte a limbii.

Mă grăbesc să închei. Astăzi nu sunt sănătos; m-am întors din Lausanne foarte răcit, capul îmi arde.

Îți strâng puternic mâna. Transmite salutul meu sincer tuturor alor tăi.

Semnătura indescifrabilă

Scrisoarea anexată transmite-o lui Kristen.

Scriind adresa, nu eram sigur că Arbore este adresa d-tale. Acum ... scrisoarea d-tale.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Ploești, 23 Decembrie 1879

Dragă tovarășe, în primul rând te rog să mă ierți pentru că îți răspund așa de târziu la ultima scrisoare. Aceasta din cauză că am avut mereu supărări — Mitea al meu este foarte bolnav, a avut convulsii și altele și cu m'am sbatut mult și sunt foarte obosit. Acum copilul se îndreaptă și eu deasemenea am început să-mi revin.

În primul rând ți-u să-ți spun că sunt *complet* de acord cu propunerea dumitale, cu privire la publicarea câtorva broșuri, atât pentru intelectuali, cât și pentru popor. Eu personal mă sbat pentru transpunerea « Plugărimea »¹⁾ în limba română. Cred, că dacă vom creia o serie întreagă de astfel de broșuri noi vom face foarte mult și eu am propus celor dela București să înceapă direct

¹⁾ Илборобство.

să editeze broșuri, având formatul de 10 cm., care vor purta denumirea de « bibliotecă populară ».

Intr'o astfel de bibliotecă se vor putea introduce broșuri de natură foarte diferită, așa de ex., lasă să facă Nădejde într'una din broșuri un rezumat (2 coli de tipar) din tot Ernest Heckel și să le ofere românilor o cărțuție, intitulată « De unde și cum au apărut oamenii pe pământ »; nu trebuie să-l presați prea mult, lăsați-l să-și urmeze calea științei, iar noi, cei care nu mai avem ce pierde, noi îi vom oferi țăranului român quintesența concepțiilor noastre — va veni momentul în care și el nu se va mai uita înapoi și atunci după mine — potopul îți este totul indiferent când nu mai vezi în fața ta decât siluetele negre ale spânzuraților unde mor cei mai buni fii ai societății omenești.

Însă este necesar, dragul meu, ca propunerea dumitale să nu fie « vocea celui care strigă în pustiu », ci trebuie ca la voi, la Iași, cel mai târziu în Februarie să apară măcar o broșură; cei din București intenționează să publice zilele aceste necrologul pentru Nic. Peter. — Aceasta este inițiativa lor, eu nu am crezut de cuviință să mă opun. Fie și asta! Acum să răspund la întrebările voastre. În primul rând cu privire la pachetele pe care le-ați primit: banii pentru ultimele două pachete trebuie să-i primiți dela Kristen care va veni în curând dela Odesa pentru ca să ia aceste pachete cu cărți și reviste pentru « Ciornâi peredel », iar banii pentru « Cobzaric » să-i cereți dela acea persoană care va dori să-l traducă, fiindcă le-a comandat Volc, însă el nu are acum nici un ban și stă la mine. Indată ce vine Kristen să-mi telegrafieze numaidecât!. Aceasta este absolut necesar.

În cece privește participarea lui Nădejde la societatea Papini & Co. — acest lucru pot să-l aranjez imediat. Însă, au oare frații vre-o aptitudine pentru astfel de întreprinderi? Iată întrebarea. Eu am stat de vorbă cu P., el este de acord cu această propunere, însă mai întâi trebuie văzut dacă frații au « aptitudini » pentru a putea rezolva această chestiune. În urma intrării lui Costică, Societatea s'a reorganizat mult, acum ea se compune din Costică, Papini și Cicorelli, toți trei sunt socialiști, toată întreprinderea este a noastră și deci întrebarea este dacă face ca Nădejde să intre în ea — o posibilitate pur materială de a obține mijloace de existență pentru ei, dat fiind aptitudinile lor pentru comunism, cu cari i-a înzestrat natura.

Gândiți-vă la aceasta!

Acum am și eu o rugămintă. Vă rog să-mi trimiteți o colecție completă de « Bessarabia », a mea nu este completă și eu vreau să am una. Apoi trimiteți-mi o delegație cu stampila dumitale ca să primesc bani dela Hadjiischi și dela alți Ploeșteni.

Te salut dragul meu.

Ploești, 23—4 Decembrie 1879

al dumitale, Z. Arbore

[Puești, 30 Ianuarie]

Abia ieri, 29 Ianuarie seara am primit telegrama d-tale. In același timp cu această scrisoare îi trimit și lui Lupașcu o scrisoare în care scriu, să ia neîntârziat banii dela bancă, dacă au sosit, să-l invite de urgență pe Russel și să-i înmâneze toți banii *mei* primiți din Rusia. Il recomand pe Russel, ca doctor și ca vechi și credincios prieten al meu, căruia i-am încredințat unele treburi ale mele din București. Russel îi va da scrisoarea alăturată și la primirea banilor îi da o chitanță în care va indica suma. Iată tot ce va trebui să facă și să aibă în vedere Russel, pentru ca să ceară banii. Eu continui să-i scriu lui Lupașcu că banii sunt ai mei, căci ar fi stupid să-i scriu acum altfel, când am vorbit înainte, că se vor primi banii mei. Am adăugat în scrisoarea către Lupașcu, ca el să dea banii lui Russel și chiar în cazul când Russel va veni la el fără să primească dela el în prealabil o scrisoare. N-am înțeles deloc sensul telegramei d-tale, începutul ei. De aici reese de parcă banii ar fi fost furajați. Voi fi în curând la Bârlad, îi voi expedia lui Russel 100 franci.

Acum nu am timp să scriu,

Al d-tale Codreanu

Plec, birjarul mă așteaptă de mult.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Pitești, 9 Februarie

Am tot căutat și caut și acum bani rusești de hârtie, însă nu am găsit și nu pot găsi nici acum. Mai am o singură speranță la un negustor despre care toată lumea spune că ar avea bani rusești. Astăzi, sau cel mai târziu mâine el vine din București și dacă nu voi reuși să găsesc la el, va rămâne să schimb numai la București, unde voi pleca neapărat săptămâna viitoare. Odată cu această scrisoare, vă trimit și No. 1 al revistei « Obscina ». « Otecestvennâe zapischi » am să trimit peste vreo patru zile. Vă rog să nu murdăriți și să nu rupeți « Obscina » și nici « Otecestvennâe zapischi ». Am primit « Nedelia » trimisă de dumneată. Din Rusia eu n'am primit nici o carte din acelea pe care le-am așteptat, din cele care mi s-au promis.

Dacă puteți, trimiteți zilele acestea la locuința mea pe vre-un argeșean care vine la Pitești, să-i dau « Otecestvennâe zapischi ». Aș vrea să economisesc

un franc — costul expedierii lor. Situația mea financiară mă exasperează. Din salariul pe Ianuarie, după ce voi achita toate datoriile, îmi va rămâne numai 60 fr., pentru plecarea la București. Veniturile sunt prea mici, iar zilnic se ivesc cerințe noi și nu poți să nu le satisfaci, căci este prea dureros.

Mi s-a răspuns din Petersburg că abonamentul la «*Тимсен*» costă 40 de ruble, din care 20 se achită la început, iar restul câte 5 ruble pe lună.

Cu aceasta vă doresc atât D-voastră cât și celor din jurul D-stră, în special lui Liubov Feodorovna, multă sănătate și toate cele bune. Dela fratele lui Liubov Feodorovna deocamdată nu s'a primit nimic.

...care tot învață și nu reușește să învețe. Printre turcii stabiliți în Pitești a început o mare epidemie de febră tifoidă. Spitalul dela gară a trebuit îmbunătățit considerabil, micșorat numărul paturilor etc, pentru a aranja de bine de rău lucrurile. De 12 zile sunt singur în acest spital. Am foarte mult de lucru și totuși mor zilnic în acest spital 2—3 turci, uneori chiar 6! Ași fi venit cu procurorul, dar nu vreau să las spitalul, doresc să aranjez cumva lucrurile. Este adevărat că niciodată în viață nu am fost așa de ocupat ca acum. S'au la spital câte 8 ore pe zi, trebuie să supraveghez tot, curățenia, spălătul rufelor etc. Din cauza aerului din spital m'am îmbolnăvit și eu și am zăcut 4 zile. Acum sunt sănătos. Îți trimit «*Биржевіе вѣдомости*» (Buletinul bursei — N.Tr.). Anul acesta nu am primit niciun număr. Aștept din Rusia cărți, mi s'a promis că îmi vor fi expediate imediat. Am trimis de mult bani pentru «*Отецтвеннае записки*», Scrie ce să cumpăr. Ști că toate sunt mult mai scumpe decât ai presupus.

Ce-i cu Boniface? Medicul primar a primit o muștrare dela prefect pentru că dorea să te trimeată spre cercetare. Poți să nu te mai neliniștești deloc cu privire la aceasta.

Salutări lui L, Fedorovna și lui Boniface. Foarte probabil că nu voi primi altă leafă decât leafa unui medic de plasă.

Rămâi cu bine. Sunt foarte prost dispus din cauza situației mele din spital și a pierderii banilor și din multe alte cauze.

Al d-tale Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

392

[Puești,] 14 Februarie

Îți răspund dragă, Nikolai Konstantinovici, la scrisoarea dumitale transmisă prin Pruteanu. Să vorbim mai întâi despre acest tânăr. Pentru 11 fr. — cheltuieli pe deplin legale, — am putut să-i procur un pașaport pentru o călăto-

595

rie legală în Rusia. Urma ca el să primească acest pașaport încă acum patru zile. M'am mirat mult că l-am putut obține atât de ușor și eftin desigur în comparație cu Rusia. Cum se obțin ele în străinătate, nu știu. Mai întâi eu am garantat pentru Pruteanu că voi răspunde pentru toate pretențiile față de el, ce s-ar ivi după plecarea lui. Această garanție m'a costat 5 fr. și 25 bani; apoi mi-a fost eliberat pașaportul îndată ce am prezentat această garanție; și care m'a costat 5 franci 50 bani. Acestea sunt toate cheltuielile și toate formalitățile. Nu știu dacă Pruteanu a plecat din Bârlad și dacă a trecut deja frontiera. Eu l-am lăsat acum patru zile încă la Bârlad. Cred că el a trecut sau va trece granița fără nici o dificultate și fără pericol. Aceleași urări pe care le trimiți dumneata național-liberalilor noștri, le adresez și eu din suflet, numai că eu le trimit la cub. Te revoltă prostia, inconsecvența și imoralitatea. Să luăm chiar acest principiu stupid: doctori pot fi numai români. Dar dacă populația are nevoie de doctori, trebuie admiși și cei străini, măcar până se vor găsi doctori români. Însă ei, afurisiții, s'au cramponat de principiul acesta ca niște catări și nu vor să știe nimic, își neglijează tocmai interesele lor naționale, lăsând în mediul rural asistența medicală pe mâna babelor și a tot felul de oameni inculți. Te rog să-mi scrii cum se va rezolva chestiunea găsirii unui post pentru dumneata. Lucrul acesta mă interesează foarte mult.

* Mie totuși nu-mi vine să cred că va fi război. În caz dacă va începe războiul desigur, că situația noastră va fi foarte proastă, chiar și a mea cu toate că dumneata mă crezi aranjat foarte bine. Eu n'am putut ascunde aici că mi-am făcut studiile în Rusia. Desigur, că eu caut să-i conving pe toți că sunt român și chiar născut aici, însă mulți străini i-au tras pe sfoară destul de des pe compatrioții mei în privința originii lor și iată că ei se îndoesc și de naționalitatea mea, —mă cred muscal. Totuși, în această privință nu sunt chiar atât de alarmat. Mă îngrijorează faptul, că în timpul războiului condițiile de viață vor fi foarte grele. Dracu știe cine va mai cumpăra mandate și cu ce procente. Această va fi pentru mine un dezastru. Dacă nu se va putea vinde mandate va fi imposibil să trăiești. Eu nu am venituri particulare, nici măcar de 20 franci pe lună.

În caz de războiu Boniface, dacă va vrea, va putea sta cu mine la Pitești, în aceeași cocioabă în care stau și eu, sau poate am să-i pot închiria chiar o cameră separată. Desigur, că el se va afla aici în deplină siguranță, dacă bineînțeles mă voi bucura și eu de ea. S'ar putea spune și mai mult el poate fi denunțat.

[Pe verso:]

Scrisoarea românească s'o transmiți lui Moscu.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Pitești, 14 Februarie]

...aci sunt pentru francez, încât și atunci când mă va amenința vreun fleac, pe el nu-l va amenința absolut nimic. In această privință puteți fi atât d-ta cât și Boniface pe deplin liniștiți. Numai să nu se producă din nou vreo neplăcere din cauza lipsei de bani.

Dumnezeule, cu ce nerăbdare aștept ca însfârșit chestiunile mele bănești să devină ceva mai suportabile. L-am expediat pe Pruteanu la familia Kebeni în Rusia, eu însumi rămânând iarăși chiar în prima jumătate a lunii—absolut fără bani, cu 5 franci în buzunar. Lemne nu am niciun băț, iar birjar care să mă transporte în această lună prin plasă, nu avem. De curând am primit o scrisoare de la București ca să trimit neapărat și cu orice preț la 25 Februarie 150 de franci, sumă datorată unei oarecare cocoane Tinca. Va trebui să trimit împrumutul, trebuie să trimit cel puțin 30 de franci lui Gluhoi ¹⁾ la Iași. Acolo și Parcevschi e creditor pentru mai mult decât o sută de franci. Apoi pentru transporturile din această lună va trebui să plătesc numai decît 100 de franci, deoarece drumurile s'au stricat într'atâta, încât pentru o sumă mai mică nimeni nu va consimți să mă ducă. După aceea din leafa de pe luna curentă va trebui să-mi plătesc întreținerea din timpul acestei luni. Și pâinea, și zahărul și carnea — toate le consum acum în contul salariului viitor. Astfel se va întâmpla ca în luna viitoare să rămân absolut fără bani, încât mă voi vedea iarăși silit să trăiesc în contul unei viitoare etc. etc. Sărmane Nicolai, nu știu ce post vei avea, poate vei avea venituri particulare. Numai cu leafa va fi foarte greu ca să trăiești cu familia d-tale. }

Păcat că va trebui să fim iarăși fără bani. Altfel s'ar putea lua o vie și 3—4 deseatine în arendă, Gluhoi va veni probabil în primăvară să locuiască la mine. Va executa toate lucrările acestea și ne vom câștiga întreținerea și pentru iarna viitoare. Mi se pare că și Boniface este amator de munci de câmp, mai ales de a se îngriji de vie... Acum nu-l iau la mine pe Gluhoi deoarece, ce-i drept, n'aș putea să-l întrețin cu 25 de franci, pe care eu îi plătesc pe lună pentru întreținerea lui în casa lui Parcevschi, Apoi la Iași el are totuși posibilități de contact cu persoane interesante în oarecare privințe, însă aci el n'ar avea ce face. L'am primit pe Fort. La București a început să apară de curând revista « Săteanul » de 3 ori pe săptămână. Te rog să-mi cumperi toate numerile apărute, căci sunt foarte ieftine, și să mi le trimiți. Revista după cum arată numele « Săteanul » este destinată pentru lămurirea « țaranilor » scris în românește) noștri. Este editată, pare se, de crema partidului nostru

¹⁾ Surdul.

radical și desigur este interesant felul în care tocmai această cremă a partidului înțelege să lumineze poporul. De aceea, cumpără-mi toate numerile și trimitemi-le mai curând.

Ce face Istrate? Acum 2 săptămâni am primit o scrisoare de la madam Lupașcu. Aceasta îmi scrie că Istrate ar dori să ocupe funcția de « medic de plasă » în județul Argeș, în Curtea de Argeș. Cum s'a prezentat el la examene? Trimite-i complimente și spune-i că am să-i scriu în curând.

M'am despărțit de Pruteanu cu deplina convingere a acestuia că familia Larci și Costică cu Sofia vor pleca la Paris. El găsea această plecare foarte nepractică și eu am fost de aceeași părere. Dar spune-mi, dacă acesta nu-i un secret, este adevărat că familia Larci vrea să ne părăsească, vrea să plece din România? Aceasta ar fi foarte trist. Unde vor pleca?

Ce este cu Pavel al d-tale, cu Liubov Fedorovna? Ce mai fac? Trimite d-nei Liubov Fedorovna salutări cordiale și frățești și spune-i că în curând îi voi scrie.

15 februarie¹

Astăzi am primit invitația « medicului de județ », șeful meu direct, invitația de a pleca « de urgență » într'un sat, unde bântuie o difterie groaznică. Trebuie să mărturisesc că nici odată nu m'am temut așa de mult ca acum să mă infectez și să mor. « Medicul primar » îmi ordonă să stau minimum trei zile în satul contaminat, eu însumi să consult pe bolnavi, să merg la fiecare bolnav din casă în casă și să îndeplinesc această procedură până ce va dispărea epidemia. Or, epidemia bântuie, 4 oameni mor în acest sat aproape în fiecare zi, ei mor a doua sau a treia zi după îmbolnăvire.

Astăzi am citit ultimele două numere din « Românul ». M'am convins și mai mult că nu va fi război. Serbia și Muntenegru încheie pace cu Turcia, împăratul Germaniei a declarat solemn că pacea va fi meținută, iar Rusia nu are nici bani și nici aliați. Și dimpotrivă întreaga Europă este împotriva ei — toate acestea sunt circumstanțe care fac războiul improbabil. Era cât pe aci să pălăvrăgesc. Probabil că te-ai plictisit citind scrisoarea mea. Scrie-ți teza, iar eu pornesc mâine chiar în centrul ororilor morții.

Adio!

Te sărut pe tine și pe toți.

Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

27 Februarie

Dragă Nicolai Constantinovici

Am scris că la jumătatea lunii trecute am trimis 82 franci la Brăila lui Gluhoi ca să ne cumpere 30 ruble și să ni le trimită. Aceasta s'a făcut, banii d-tale au fost trimiși la Pîter și curând vei primi cărțile. Cu 27 franci am cumpărat recent 10 ruble în hârtii pe care vi le trimit cu Bonifas. Dacă nu mă înșel, la ultima mea vizită am împrumutat dela d-ta 62 franci, iar dela Liubov Fedorovna 24 franci. Împreună cu cei 30 franci primiți mai înainte și scăzând spezele arătate mai sus, rezultă că îți mai datorez 7 franci. Mă îndoiesc numai asupra cifrei de 62 franci. Te rog să mă crezi că nu ții minte exact cât mi-ai dat la ultima mea venire în Argeș. Întreabă pe Liubov Fedorovna despre lucrul acesta. Probabil că ea va ține minte mai bine decât noi.

Cărțile d-tale din Rusia vor veni pe adresa mea. Dar fără să desfăc pachetul; ți-l voi trimite d-tale.

Restul îți va transmite Bonifas. Dumnezeu m'a păzit de epidemie, trăiesc și în cursul lunilor acestui an nu am avut timpul să mă plictisesc. Gândul însurătoarei nu m'a preocupat și l-am pus deoparte pentru multă vreme, până ce se va ivi o ocazie potrivită. Prefectul a consimțit să intervină ca nouă « medicilor concentrați » să ni se plătească diurne. Spitalul meu, mulțumesc lui Dumnezeu, a mers bine, de când sunt stăpân aici. În ultima lună am fost medicul fabricii rusești de pesmeți de aici. Te sărut cu drag. Fii fericit. Complimente soției.

Al d-tale
Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

Puești, 15 Martie

Dragul meu Nicolai Constantinovici!

Am primit tocmai acum scrisoarea d-tale, prin care îmi faci cunoscut că ați înmormântat pe Pavel. Am fost apucat de disperare în blestematul ăsta de Puești. O săptămână întreagă, imediat după ce am primit scrisoarea d-tale precedentă, am făcut un pachet de 50 franci pentru d-ta. L'am dat unui proprietar cunoscut de aici care spunea că pleacă la Bârlad și până în prezent din cauza

drumurilor noastre minunate, acest proprietar n'a ajuns acolo și pachetul stă la el, iar d-ta la București probabil că mă blestemi pentru indiferența mea față de d-ta. Nici un om dintre acei cărora le-ași putea încredința bani nu a plecat la Bârlad în tot acest interval de timp, și eu singur caut de 4 zile în zadar un căruțaș care să mă ducă nu la Bârlad ci într'un sat unde bântue din nou difteria. Noroiul este îngrozitor și din Puești nu pleacă nimeni nicăieri. La Oficiul poștal din Puești nu se primesc mandate poștale. Astfel, cu toată dorința mea de ați trimite bani, nu ți-am trimis nimic. Măine proprietarul va pleca probabil la Bârlad și-ți va expedia banii. Nicolai Constantinovici, tare mă tem că m'ai blestemat, că m'ai trimis la dracu pentru indiferența pe care ți-am arătat-o în clipele cele mai grele, în cele mai frumoase luni ale vieții d-tale. Crede-mă prietene că am suferit profund când la începutul acestei luni am dat întreaga mea leafă, fie pentru plata datoriei către Susana Tinca, fie pentru plata datoriei către căruțași și tot felul de negustori de alimente, fie la Iași, Surdului. Am suferit profund pentru că mi-era teamă și eram îngrijorat de d-ta, mi-erea teamă că ești din nou în mare nevoie. Crede-mă că după plata acestor datorii am rămas fără nici un ban. Cei 50 franci pe care ți-i expediez mâine, dacă vremea va fi mai bună, i-am împrumutat aici. Crede-mă că după plata acestor datorii am rămas totuși dator la doi boieri, cărora tare ași fi vrut să le plătesc pentru a mai avea la ei credite în viitor. Am rămas dator măcelarului și negustorului de vin la care din când în când iau pe datorie câte un litru de vin. Aproape o sută întreagă de franci mi s-a dus pentru căruțași, care m'au dus prin plasă în cursul lunii Februarie pe vreme proastă și pe drumuri impracticabile din cauza desghețurilor 150 franci cucoanei Tinca. Se înțelege că nu m'am gândit să-i trimit întreaga datorie, dar s'a întâmplat ca tocmai în ajunul primirei legii să primesc din partea ei o scrisoare atât de mișcătoare, plină de reproșuri, blesteme și rugăminți, încât i-am trimis întreaga datorie cu inima strânsă și consolându-mă cu gândul că Larsi ar fi în stare să vă împrumute ceva bani. Garanții mei la cucoana erau oameni pe care nu i-am vrut să-i comprimit și care decând sunt în Puești mi-au scris de atâtea ori de ce nu-i trimit cucoanei Tinca banii înainte de scadență, așa cum i-am promis. Se înțelege că în această situație îmi rup părul din cap regretând și căindu-mă că nu ți-am trimis banii d-tale și nu am amânat plata către cucoană. Ea desigur nu m'ar fi spânzurat, dar acum e târziu să mă căesc, asta nu are să-ți ajute d-tale la nimic și te rog să mă ierți dragul meu pentru prostia mea și crede-mă că m'am aflat în cea mai proastă situație când am împărțit leafa mea. Mi-am pierdut capul printre scrisori prin care mi se cereau bani și în fața cerințelor orale insistente. Las această chestiune pentru explicații orale atunci când ne vom vedea și trec la alte chestiuni.

Dragul meu, simt alături de d-ta profund suferințele d-tale și compătimesc și mai mult pe biata Liubova Feodorovna în suferințele ei¹⁾. Iată ce vă propun:

¹⁾ Ca mamă și în special ca mamă deosebită suferă mai mult ca d-ta.

Dacă credeți că d-tale și Liubovei Feodorovna vă va fi mai ușor: Să vină de sărbători la mine, și vă sta cât va dori. Intreabă-l pe Davila dacă vă promite un loc în județul Roman. Dacă da, să vină Liubov Feodorovna încoace, de unde îi va fi în drum să plece la voi atunci când veți fi la Roman. Și poate că aerul dela țară, atmosfera puțin schimbată, mâncarea bună, va avea o influență favorabilă asupra ei, își va reveni din nenorocirea ei. Reflectați bine asupra acestui lucru... și răspunde-ți-mi imediat. Eu voi primi leafa abea vineri.

...în săptămâna patimilor. Numai atunci voi putea trimite bani atât d-voastră cât și pentru sosirea lui Liubov Feodorovna, dacă amândoi veți fi de acord ca ea să vină încoace. Dacă veți hotărî că cu cât această sosire a lui Liubov Feodorovna încoace va avea loc mai repede, cu atât mai bine va fi pentru ea, atunci să vină, dacă e posibil să înceapă cu cei 50 de franci care vi se vor trimite mâine. Mai înainte de săptămâna patimilor ea n-are în nici un caz voie să vină încoace și nici timpul nu i-o va permite, atunci voi fi și eu la Bârlad de unde o voi lua abia în săptămâna patimilor.

Adresați-vă numaidecât lui Davila, întrebați-l dacă v'a găsit un post la Roman. Zilele acestea voi scrie lui Lupașcu despre d-voastră și-l voi ruga să vă recomande la Roman. Ar fi minunat dacă ați reuși să găsiți, să ocupați un post la Roman, 400 franci pe lună și foarte aproape de mine. Și eu m'aș muta la d-voastră la Roman dacă v'ați stabili acolo. La Roman sunt două posturi, iar Pueștii nu mă atrag prin nimic. E egal dacă e Puești sau așezarea în care se pare că va trebui să locuim la Roman.

Scrieți-mi imediat după ce vă veți fi lămurit dacă Davila vă va da bani pentru tipărirea disertației. Dacă nu va da, voi depune toate eforturile să vă ajut pe cât posibil. Slavă domnului că nu este cucoana și nici Pruteanu. Acum e numai Glukov și cheltuielile mele personale care sunt modeste. La începutul lui Februarie vă voi trimite poate, dacă veți avea nevoie aproximativ 50 franci. Boniface va fi atât de generos să mă aștepte cu datoriile mele până vă veți putea pune pe picioare. Scrieți-mi deschis cât vă trebuie și vă voi trimite cât îmi va sta în puteri. Liubov Fedorovna scrie că ar vrea tare mult să plece în Rusia. Cei 100—150 franci pe lună cât îmi rămân după cheltuielile mele stau la dispoziția d-voastră și a lui Liub. Fed. Tot ce-mi va rămâne voi pune la dispoziția d-voastră, scumpii mei. Dacă d-voastră personal, Nicolai, nu mai aveți de ce rămâne la București, veniți și d-voastră la mine. De altfel acest lucru nu este deloc probabil. Dar în orice caz să-l aveți în vedere. Lui Liub. Fed. îi voi scrie amănunțit în ce condiții va locui la mine dacă va fi de acord să vină. Rămâneți cu bine scumpul meu: vă îmbrățișez fierbinte.

Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Pitești, 15 Martie

Dragă Nicolai,

Îți trimit scrisoarea venită din Rusia. Am primit dela Dumneata trei numere din « Nedelia » și « Obscina » și mai mult nimic. Dumneata ai primit cartea « Acușerstvo » — de Schreder?

Sunt foarte mirat și puțin contrariat că până în prezent n'am primit și alte cărți rusești pentru care s'au trimis de mult la Petersburg cele 30 de ruble date de dumneata. Azi voi scrie la Petersburg și voi cere lămuriri în această privință. Te rog să-mi trimiți mai urgent « Otecestvennâe zapischi ». Va trebui să le trimit și la Brăila pentru a fi citite. Bonifas să-mi trimită cât mai urgent și celelalte cărți luate de el. Am primit încă două numere din revista « Slova ».

Mă gândeam să plec la București încă vinerea trecută împreună cu Schor, care acum nu mai este aici, — a fost pus în disponibilitate, — și nu mi-a reușit, năiba să ia!

Zilele acestea voi pleca neapărat. Alte noutăți aproape nu mai am. Spitalul meu a fost mutat din gară și acum eu trebuie să mă duc la Petrea Săracul. Cu problema diurnelor voastre stăm foarte prost, dar totuși mai avem oarecari speranțe. E posibil ca în curând spitalele se să închidă complect. În caz dacă nu mi se va mări salariul la 350 fr., dacă nu voi reuși să fac ceva la București cu privire la admiterea mea la examenul de doctorat, atunci probabil că voi părăsi simpaticul Argeș și voi pleca în alt județ cu toate că îmi pare rău să vă părăsesc să mă îndepărtez de dumneata. Peste vreo două trei săptămâni voi căuta să fac tot posibilul ca să vin la dumneata; voi sta la dumneata măcar 3—4 zile. « Arătați complimentele mele la toți. Primește și dumneata frățeasca și cordială salutare dela devotatul dumitale pururea »¹⁾.

N. Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Pitești, 21 Martie

Am primit astăzi, dragă Nikolai Konstantinovici, scrisoarea dumitale prin care mă liniștești cu privire la cele primite dela Schreder. Eri am primit și « Slovo » din patrie. Însemnări. — Eri am sosit din București unde am stat aproape 6 zile. Am cumpărat pentru dumneata o farmacopee și un exemplar din « Тѣха » pe care le veți primi împreună cu această scrisoare. Acolo l-am întâlnit pe Dincș cu care mi-am pretrecut timpul împreună cu Schor. Lui Schor

¹⁾ Scris în românește.

fi pare foarte rău că fiind la Pitești nu a știut că locuiți atât de aproape de Pitești. Spunea că știind acest lucru, ar fi încercat neapărat și ar fi trecut pe la dvs. să vă vadă, Costică, eu și Alexandru Bușka vom veni neapărat să vă vedem neapărat în Argeș de paști. Spuneți acest lucru Liubei Fedorovna, spuneți-i că atacul împotriva păsărilor ei, în persoana celor trei mai sus menționați este un lucru hotărît. Să se pregătească împotriva ofensivei! . . .

Măine neapărat, poimăine, plec din nou la București. Inchipuiți-vă că directorul din Ministerul Invățământului Public la care m'am prezentat cu scrisoarea, Lupașcu a promis să-mi dea « dispensă de bacalaureat », o hârtie cu ajutorul căreia voi fi admis la examenele de doctorat. Voi pleca și voi da o cerere și după cum mi-a spus directorul mi se va elibera această dispensă. Voi începe apoi anul V de facultate, mă voi întoarce la Pitești și voi lua tot ce am la București unde mă voi instala până la sfârșitul acestui an școlar. Cred că va trebui să procedez astfel dacă la București nu se va întâmpla din nou să-mi stea ceva în cale. Voi căuta desigur că ocup la București un post de « intern » sau ceva în acest gen, lucru pentru care am dreptul deoarece am reușit la examenul de « internat ». Dacă mă mut la București, îmi va fi greu să vă vizitez de paști, serviciul nu-mi va permite. Totuși voi veni neapărat cu orice preț. Nu știu cum și în ce fel se vor desfășura evenimentele. Parcă tot nu-mi vine să cred în fericirea ce-a dat peste mine. Din Piter tot n'au sosit cărțile dvs. În această privință trebuie într'adevăr să fim neliniștiți. Poate s'au pierdut astfel 30 de ruble. Vom aștepta și vom vedea. Bani i-a trimis Costică. El are o chitanță a lui Schroder pe care v'am trimis-o, trimisă în România pentru mine de un alt om, nu de acela căruia i-au fost trimise cele 30 ruble ale dvs.

În « Taxă » s'a trimis și Nr. 2 din « Obscina ». Vă voi expedia apoi « Otecestvenâe Zapiski » Nr. 2 care sunt momentan la Costică.

La revedere

Al dvs. Codreanu

[Pe verso:]

Salutări tuturor, Bonif. Liubov Fedorovna.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

398

[Puești, Martie]

Dragă Nicolai Constantinovici,

Acum trei zile am primit scrisoarea dv. De data această, nu voi scrie mult. N'am timp, pe de asupra poșta din Puiesti pleacă peste un sfert de oră. N'am dovedit încă să primesc leașa pentru luna martie. Am căpătat mandatul, dar administrația financiară de aici n'a putut să mi-l achite. Lăsând în gaj manda-

tu, am obținut cu împrumut o sută și ceva de franci pentru cheltuielile mele personale. Peste o săptămână și jumătate, maximum peste două săptămâni, fie că mi se va achita mandatul, fie că-l voi vinde definitiv cămătarilor. Când voi avea bani, voi putea să vă expediez numai o sută de franci. Am acum multe datorii aici, trebuie să le achit. În caz contrar, voi pierde creditul, fără de care o voi duce foarte greu.

Pe data de 27 Aprilie, voi putea să vă dau o sută cincizeci franci, dacă o sută franci e prea puțin. Din nenorocire, nu vă pot da acești 150 sau 100 franci, înainte de 27 Aprilie. Dacă Bonifacius este în măsură să împrumute undeva această sumă până la data de 27 Aprilie—e foarte bine, să împrumute, îi voi trimite sigur banii la această dată. Dacă nu poate s'o facă, Liubov Fedorovna va trebui să aibă răbdare până atunci. La 27 Aprilie, ea va pleca la Bârlad, de acolo la Puiesti, apoi, cu mine, cu trăsura mea; îi voi înmâna acești 100 sau 150 franci și ea va pleca mai departe, spre Iași. Dacă plecarea lui Liubov Fedorovna se va putea aranja mai curând, prin Bonifas, chiar și în acest caz, ea trebuie neapărat să dea pe la mine în călătoria ei. Ea va câștiga astfel vreo patru franci luând biletul de cale ferată, clasa a trei-a. Drumul de la Bârlad la Bacău îl va putea face cu trăsura mea, acest drum trece prin Puiesti și nu o va costa nimic pe Liubov Fedorovna, iar pe mine foarte puțin.

În interes de serviciu trebuie oricum să parcurg distanța de la Bârlad până la Bacău. De voi fi singur în trăsura sau cu încă cineva—tot atâta îi plătesc birjarului. Într'un cuvânt, Liubov Fedorovna și cu mine, nu vom pierde nimic din cauză că Liubov Fedorovna va trece prin Puiesti în drumul ei spre Rusia.

În toate privințele, acest drum al ei nu poate decât să-mi aducă o mare plăcere, poate numai să mă bucure foarte, foarte mult. Ea trebuie neapărat să vină la mine.

Dacă dispuneți de 9 franci, dați-i lui Moscu ca să achite abonamentul meu pentru « Românu ». Abonamentul expiră la 1 aprilie și nu mi-se va mai expedia unicul ziar, pe care-l citesc, dacă nu voi achita cât mai curând cei 9 franci. Or, de aici îi voi putea trimite numai odată cu expedierea celor o sută de franci pentru dv., adică peste o săptămână și jumătate sau două săptămâni, când va fi prea târziu. Vă voi înapoia, odată cu cei 100 franci, și acești 9 franci, dacă îi veți da lui Moscu.

Transmiteți salutările mele lui Istrati. Chiar în această seară, mă voi apuca să-i scriu și lui o scrisorică. Complimente și fratelui Trușca, fratelui lui Alexandru.

Zinaida îmi scrie din Ploiești că Alexandru s'a lăsat cu totul influențat de propagandă! Iată luptătorul pentru socialism în România!

Întrebați pe fratele lui Alexandru, dacă Pruteanu n'a lăsat la el un volum al revistei românești « Convorbiri Literare »? (în românește în text). Dacă e așa, să vi-l dea, iar dumneavoastră mi-l veți transmite la prima ocazie. V'am comunicat deja că Pruteanu este în Rusia, că el mi-a scris din Chișinău.

La seminarul din Chişinău a avut loc nu de mult, pentru *prima oară*, o perchiziție. Nu s'a găsit, însă, nimic, elevii au reușit să ascundă bine totul, înainte de perchiziție.

În luna Aprilie începe pentru mine, ca medic de plasă, o muncă încordată. Trebuie să vaccinez contra variolei pe toți copiii. Întrebați pe Vlădescu și Dumitrescu, cum vând ei vaccinul lor, cât de scump? Poate că îl veți cumpăra la ei pentru mine, sau, poate, că ei vă vor ceda gratuit câteva capsule cu vaccin, iar eu îl voi dilua singur. Apoi, încă ceva. Am văzut la Dumitrescu și Vasiliu o mică trusă cu instrumente pentru vaccinare, pare-mi-se de argint. Ea îmi face impresia de a fi foarte potrivită pentru menirea ei, lucrezi repede, sigur și *precis*, iar copiii se sperie foarte puțin văzând trusa, sau nu se sperie de loc. Întrebați-l pe Vlădescu, dacă e bună această...

[Codreanu?]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

399

Pitești, 5 Aprilie

Prietene Nicolai,

Te-ai lenevit complet și nu-mi mai scrii. Am primit ordinul să plec la Costești la vechiul meu post. Măine plec acolo. O să las tot avutul meu la Pitești. Voi sta până la paști când voi veni la dumneata, la Depărățianu. A doua săptămână după paști voi pleca la București unde voi căuta un loc de intern și vreun alt serviciu, iar dacă voi găsi un post cât de mic mă voi statornici la București. Am primit definitiv dreptul de a da examenul de doctor. De paști, după cum ți-am mai scris vor veni la dumneata în afară de mine, Costică și Alexandru și poate Schof. Va trebui să cheltuiți oarecum cu noi. Dar altfel nu se poate. Mi s'a scris din Petersburg că banii dumneavoastră s'au primit acolo, că înscrierea pentru «Timsen» este foarte anevoioasă, că dicționarul german vi se va expedia în curând. Am fost întrebat dacă să cumpere Reiss sau Macarov, care e mai bun și mai scump? Am răspuns să cumpere Macarov. Veți primi și «Timsen». Ți-am trimis acum 15 zile Farmacopea română și Taxa și «Obșcina» No. 2. Le-ați primit? Scrie-mi la Costești. Când voi veni la dumneata voi aduce ultimele numere din «Slovo» și «Otec zapischi».

La revedere dragul meu, salutări Liubovei Fedorovna și lui Bonifaciu. Trimit Liubovei Fedorovna o scrisoare primită din Rusia.

Al dumitale
Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Puești, 6 Mai]

Dragul meu !

Eri am sosit la Pitești la ora 9 seara ; m'a scuturat bine și mă doare puțin pânțele. Din Bârlad până la P... e drum de 4 ore cu cai buni și în drum ne-am oprit ca să lăsăm caii să se odihnească iar noi ne-am plimbat în acest timp pe câmp. Plecând din București la Ploești, am fost nevoiți să schimbăm vagoanele ceea ce m'a mirat mult. Mai departe în drum spre Bârlad am mai făcut acest lucru încă odată la Tecuci. Tot drumul m'a durut capul tare și n'am dormit, atât din cauza durerii și a grețurilor, cât și din cauză că vecinul meu de vizavi (un francez) mă deranja în permanență ciupindu-mă de picioare, imediat ce ațipeam. Aproape că nu i-am dat peste bot, atât de mult m'a indignat prin familiaritățile sale, cât și prin aducerea diferitelor delicatose cumpărate în gară. Da, dragul meu, nu este chiar atât de nepericulos să pleci cu clasa a doua. Acești burghezi sunt foarte obraznici. La sosirea la Bârlad m'a întâmpinat N. P. și am plecat la hotel. Acest oraș amintește foarte mult orașele noastre de provincie.

Ceasurile petrecute în acest hotel gol cu treptele în ruină sunt deosebit de plăcute. Mi s'a părut că este ceva rusesc în jur, atât mobilierul simplu al camerelor, cât și această curte mare, cu căruțele cu fân ale țăranilor români, spre care dădeau ferestrele camerei noastre. Cum să-ți exprimi aceste senzații dulci, care au umplut inima mea puternic întreținute de cântecele, de sunetele muzicii compatrioților mei, care merg pe drumul lat dela poalele dealurilor. N'am văzut încă niciodată un număr atât de mare de trupe, atât ale lor cât și ale noastre și o asemenea forță mi se pare și mie puternică. Nu m'aș teme să servesc și eu dacă aș fi în mijlocul acestor trupe (eu nu aș crede în mine o slabă nulitate personală). Intorcând pe această linie la Bârlad, am văzut numai căruțe rusești, tunuri și trupe care merg neîncetat. Din camera de la etajul I se deschide o vedere minunată asupra dealurilor mari verzi ca smaraldul, care au prins viață din cauza soldaților ce cântă « Pridvorul nou de arțar cu frunzișul rar ». P. au o singură stradă destul de curată unde casele sunt construite în aceeași manieră, ceea ce m'a mirat oarecum. Străzile sunt pavate și seara ard felinarele până la miezul nopții. Trebuie să știi că aceasta este la mahala ¹⁾ la P. Numai prin aceasta se deosebește, ba și prin singurul paznic care flueră în permanență până la orele patru și care, mai târziu, tace până la noaptea viitoare. Sper că nu te-am plictisit cu aceste amănunte. Deoarece în prezent locul în care te afli nu prezintă în prezent ceva plăcut atâta timp cât nu te vei mișca pe câmpii, păduri, prin sate, de altfel s'ar putea ca eu să mă înșel în această privință, dar ascultă totuși pentru că prea mult vreau să-ți comunic fostele mele plăceri. Acum scriu des-

¹⁾ În original în limba română (N. Tr.).

pre lucrul principal: se întâmplă întotdeauna că lucrul principal îl las la urmă. Inchipuie-ți ce nenorocire i s'a întâmplat lui N. P. Astăzi, în ziua sosirii mele el și-a pierdut slujba, ceea ce a fost un moment greu, deoarece am venit la el într'o clipă atât de îngrozitoare. Acasă nu l-au prevenit, e cu atât mai greu cu cât din această cauză el nu a economisit nimic din bani ca să se poată căuta altceva. Singura speranță și sprijin este mandatul din Aprilie din care trebuie să se plătească banii împrumutați pentru noi și datoria lui personală de 100 franci. Vor rămâne 250. El crede că va găsi un loc vacant în aceste locuri. După cum spune el, măcar odată îi vor da un mandat cu banii în întregime, fără pierderi, cum a mai primit de vreo două ori, cu ajutorul unei persoane influente. Să dea domnul, căci altfel e rău.

Ai în vedere un asemenea caz, dar nu uita să-ți lași 100 de franci rezervă, căci altfel încerci și tu cerșetoria când îți vor face o surpriză trimițându-ți o hârtie că locurile sunt reduse... binevoii a vă duce unde vreți Nicolai Petrovici mă primește ca pe o ducasă cu toată nenorocirea lui. Iar eu să-l incomodez mi-e cu atât mai greu cu cât îi fac mai multe griji. Mă tem că va trebui să mă întorc dumnezeu știe dacă sperioșii noștri vor trimite bani. De două zile plouă, dacă și la voi e așa, atunci e rău de tine, n'ai umbrelă, n'ai ciorapi și să te prezinți la medicul « primar » nu va fi bine. N. P. trăiește foarte dezordonat și nu e de mirare că viața îl costă scump. Lucrurile cumpărate de el până acum nu costă mai mult de 200 franci. Dar servitoarea e altceva, trăiește fără contract și ia pentru diferite podoabe câte 70 de franci, fără a mai vorbi de hrană și cele ce fură. Îți scriu toate acestea numai pentru tine. Pentru caii, pentru « plasă »¹⁾, plătește 6 franci pe zi, în afară de hrană și uneori efectiv nimeni nu vrea să-i dea, așa cum s'a întâmplat ieri când a trebuit să meargă după mine. Pentru ca aceste călătorii prin « plasă »¹⁾ să revină mai puțin trebuie scurtat numărul zilelor și să se străduiască să viziteze atâtea sate pe zi, ceea ce nu face. N. P. este foarte decepționat de atitudinea liberalilor față de el și de deplina neîncredere pe care o manifestă țăraniilor față de medicină. Orice tratament și muncă este fără speranță, nimeni nu ascultă și nimeni nu ia medicamente. Dacă vei primi un loc, te așteaptă același lucru. Peste tot bârfeli, se știe chiar ce se fierbe în oală, dar mai ales prin aceste vorbe ale cumetrelor, aceasta împiedică să ne bucurăm de încrederea femeii pe care bărbații nu-i lasă purtându-se...

[Texte marginale:]

N. P. a abonat « Znanie » când o va citi, și-o va trimite ție.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

¹⁾ În original în limba română (N. Tr.).

București, 16 Mai [1875?]

Adresa. București, România
strada Biserica Măgureanu nr. 13
Nicolai Codreanu

Dragă tovarășe,

Am primit demult scrisoarea d-tale. Dar diferitele ocupații care îmi cer mult timp, și o ușoară boală cronică din care cauză 2—3 ceasuri pe zi nu sunt în stare să fac nimic, nu mi-au permis să-ți răspund mai curând. Din aceleași cauze și în plus deoarece pentru răspuns trebuia să mai corespundez cu câte cineva care locuiește în Moldova, nu am răspuns repede după primirea scrisorii nici redacției ziarului « Vperiod ».

Eri am primit o scrisorică dela redacție în care am fost înștiințat că redacția și-a schimbat adresa. I-am răspuns la scrisoare la vechea ei adresă, Am primit două numere ale ziarului « Vperiod » și broșurile: « O slujbă socială » și « Tinerețel social revoluționar rus » vol. 3. Nu am primit « Vperiod » deși redacția scria în prima ei scrisoare că mi l-a trimis împreună cu ceea ce promisem dela ea. La poșta de aici mi-au spus că nu s'a primit nimic pe adresa mea decât ceea ce mi-a fost predat. Am scris redacției că îi voi scrie cu plăcere corespondențe de aici. Din păcate aceleași împrejurări care m'au făcut să nu vă răspund mai devreme și pe care le-am expus mai sus mă împiedică să scriu așa de frecvent după cum merită. Afară de aceasta fac abia acum cunoștință în amănunt cu viața de mizerie a muncitorului român. Nu posed încă în măsură suficientă limba literară. Când citesc cărți despre situația poporului sub diferite aspecte, când mă familiarizez cu legile și instituțiile pe care le-au născocit pentru el minoritatea privilegiată, cu trecutul lui, etc. trebuie să înving unele dificultăți de ordin pur lingvistic. Adăugați la aceasta că aici nu există socialiști, nu există nici organe de presă socialiste, care să urmărească cel puțin cu o oarecare atenție și să semnaleze măcar faptele mai importante din viața muncitorului român.

Din toate aceste motive nu voi putea scrie decât corespondențe destul de rare.

După cum cred că ți-am mai scris am intrat la universitatea de aici. Cu începere din anul viitor de studii mă voi prezenta la examenele pentru doctor în medicină. Sunt de părere că posesia unei diplome de doctor în România nu mă va împiedica să fiu printre oamenii muncii. Până în Iulie voi mai rămâne la București. În Iulie voi începe să vaccinez împotriva vărsatului populația rurală a două plăși de aici. Mă gândesc cu satisfacție la situația ce mă așteaptă în legătură cu această muncă printre săteni. Atunci după toate probabilitățile, voi avea posibilitatea să corespundez mai mult decât acum cu d-ta. În jurul meu este speța cea mai scârboasă și respingătoare de intelectuali. Nu am întâlnit încă nicio persoană satisfăcătoare. Nu există oameni cu cunoștințe temeinice,

nici cu o dragoste sinceră, cinstită pentru popor, a cărui situație economică nu e de fel mai fericită decât cea a muncitorilor ruși. Majoritatea intelectualilor de aici e educată în spiritul teoriilor liberalismului francez. În radicalismul lor ei nu vor să se ridice nici decum mai presus de Quinet, Laboulet. La noi « muncitorii sunt proprietari de pământ » « de aceea socialismul nu poate avea loc la noi » — iată ce spun aici toți liberalii când aud ceva de socialism. Găsim la intelectualii din România aceleași înjurături desgustătoare și aceleași calomnie la adresa socialiștilor, ca și în cercurile liberale din occident. Într'un cuvânt mă aflu aici în mijlocul unei intelectualități revoltător de scârboase. Dar sper și cred că se va putea face ceva cu tineretul. Fără îndoială că voi fi în bune relații cu poporul. Totuși va fi mult de lucru aici. Nu s'a făcut încă absolut nimic în privința răspândirii, a propagării socialismului. Nu sunt decât prejudecăți supărătoare, revoltătoare împotriva lui. N'am găsit încă niciun articol. . . .

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

402

București, 21 Mai

Scumpe Nicolai,

A treia zi după răzlețirea noastră am venit în București. M'am simțit anteile zile destul de bine până când nu m'am întâlnit cu căpitanul, despre care vă spuneam, că me chiamă înaintea paștilor în București, prin două depeșe. Am aflat dela el lucruri destul de triste și la început îngrijitoare. Mia spus că a fost chemat de gendarmi d'ai lor, a fost întrebat despre domnul, al căruia certificat el l'a cerut din patria aceluia domn. S'a lămurit în sfârșit, că s'a făcut o treabă copilărească, o treabă proastă. Gendarmii se interesează foarte mult de D.Z. Cu toate acestea, nimene nu e în serios pericol. Această afacere, care acum puțin mă îngrijește, mă neliniștea la început destul de serios. Amenunțele ei și le voi comunica în urmă, la revedere.

Nu știi, primit'ai prin intendentul zece cărți care și le-am trimes. Seapte era a lui Zienescu, doue NNo « Slovo » și tratatul de chirurgie operatorie. Eu am plătit transportul cărților lui Zienescu cu 16 franci 80 bani cum te vei putea încredința și din foița care și-o alăturez aci. Să mi scri, dacă ai primit cărțile. Eu li-am lăsat în otelul, unde ai stat, în odaia, unde era încă lucrurile intendentului.

Cât privește afacerile mele în București, apoi stau într'o odaie cu Bonifas, n'am ocupat încă nici un post, însă de mâine voi intra la primărie cu o 100 franci pe lună și peste vr'o săptămână la Spitalul Colțea. Foarte încet mă preparam pentru anteiul doctorat din cauză, că n'am anatomia lui Hirtl și p'alte anatomii mi e greață a ceti. Am încă speranța, că până în vacanță totuși voi depune anteiul doctorat. Parale am încă, nu așa de multe, totuși nu sufer nevoia.

În curând am să îți trimet o procură, cu care te voiu împuternici să iei de la Comitetul permanent mandatul meu pe șapte poate opt zile și bani p'aceste zile din cassieria din Pitești.

Nu știu numai un lucru: intendentul D-tale a putea el elibera banii mei cu procura *făcută pe numele D-tale?* Scrie-mi te rog despre aceasta. În Pitești n'am pe cine însărcina cu acest lucru delicat pentru Români.

Eu n'am a me duce la Pitești pentru 70 franci și D-tale asemenea nu îți convine aceasta. Poate să fac procura pe numele intendentului. Eu nu-i știu nici numele, nici familia. Mi vei scri urgent și despre aceasta.

Am scris în Peterzburg să trimeată p-adresa D-tale atât dicționarul German cât și cele l'alte cărți, care îți se cuvin. Nu știu dacă ai primit ce-va. Doamna care era corespondenta mea de Piter este arestată. Ma tem că și Domnul, care mi-au trimes pe Zienescu, nu stă tocmai bine. N'am primit dela el de mult nimic. Sunt și în această privință foarte îngrijat și prea trist dispus. Doamna Muromțev plecase din București când m'am dus la ea acasă. N'am avut fericirea d'a face cunoștință cu ea.

Am fost la Travisani. Mi-a spus, că a fost în așteptarea primirii speculelor din străinătate și din această cauză nu îți l'a trimes. Ți l'a trimes acum?

Ce zici despre Zienescu? Aș dori să mi trimeți și mie câte o carte din el. Nu însă acum, ci după ce voi depune anteiul doctorat adecă în luna Iulie.

Ce să îți mai scriu? Noutați îmbucurătoare n'am.

Vei scri p'adresa următoare:

București, strada Scaunelor Nr. 23. Profeseur I. Bonifas.

De Dr. Codreanu se interesează muscalii și e bine să nu înfrumusețeze familia lui nici o scrisoare.

Ți voi comunica în urmă pe ce adresă să trimeți «Slovo» și Omer. Zapischi, când nu îți vor mai trebui. Despre aceia, că eu stau în București, nu spune nimănui, nici în Argeș, nici în Pitești mai ales. Scrie, ce faci, cum mergi.

Când vei veni în București?

Te sărut frățeste de o sută de ori.

Salutările și complimentele mele Liubovei Fedorovnei.

al vostru pururea Codreanu

Nimic de nou și la mine, scumpul meu; până cuma nici nu e umbra de oricare pozițiunea; m'am adresat la «vocea» și am primit un răspuns se scriu; se vedem dar; cu tot acesta nu sunt sigur dacă voiu avea cu acest jurnal uă lungă relațiunea. Dacă nu îți mai trimet jurnal cauza este că nici bătrânul nu-l mai primește. Pânăcuma ședem împreună cu «haran fre», Te sărut ca pe un frate.

Bonifas

Dacă ai citit jurnalele poci se mi le trimiți la adresa mea sus menționată.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Puești, 25 [Mai 1877?]

Dragă Nicolai Constantinovici!

Abia astăzi, 25 Mai, am primit scrisorile dv. din 18 și 22 Mai. Am primit din Roman și din Huși (Județul Fălciu) răspunsurile prefectilor la întrebările mele, în sensul că în aceste județe nu sunt posturi vacante. După cât îmi aduc aminte, acum două luni în urmă, la Roman, a fost trei posturi vacante, iar astăzi mi se răspunde că nu mai există nici un post vacant. Aștept răspunsul din Argeș de la Racovița, căruia i-am trimis o cerere și o scrisoare, din Iași, Vaslui și Craiova. M-a bucurat foarte mult scrisoarea primită astăzi de la M-me Lupașcu. Ea îmi scrie că soțul ei va căuta numaidecât să-mi găsească un post și că ei îmi vor expedia un bilet de călătorie cu calea ferată. În situația mea de astăzi, îmi este necesar, îmi va fi foarte plăcut să obțin vreun post. Voi fi foarte bucuros dacă Racovița mă va angaja chiar în mod provizoriu și cu o leafă de 350 franci. Acum îmi dau șeama că posturile de medici de plasă (de județ) nu se găsesc atât de ușor, că ele nu sunt chiar atât de numeroase, cel puțin posturile cu o leafă de 350—400 franci. Îndeosebi de greu le vine licențierilor. În multe privințe, Lupașcu îmi este foarte necesar. Este singurul român care mi-a dat un concurs activ. Nu le sunt atât de devotat, acum o credeți, dar prețuiesc foarte mult atitudinea lor binevoitoare față de mine. M-me Lupașcu îmi scrie că, la adresa lor s-au primit niște cărți, care trebuie să rămână la ei până ce voi veni personal la București. Tare mă tem să nu se mai trimeată încă ceva din Rusia la adresa lui Lupașcu... Lupașcu riscă, desigur, primind literatură revoluționară din Rusia sau chiar din străinătate. E sigur și foarte firesc, că ei nu doresc să-și piardă situația din cauza unor oameni, pe care nu-i cunosc. Nu putem cere de la ei, o asemenea îndrăzneală. Aștept cu nerăbdare

.

răspuns de la Racovița. M'aș socoti foarte fericit dacă ași fi reușit să primesc, măcar temporar, chiar și funcția de medic în plasa dv. Ași dori foarte mult să învăț undeva chirurgia operatorie pentru a putea merge peste o lună și jumătate sau peste două luni în război. Aceasta e interesant și important pentru mine sub foarte multe raporturi. Nu s'ar putea oare la dv. la spital să fac anatomia chirurgicală cel puțin pe un cadavru? Nu se găsește la dv. primul volum al meu din chirurgia militară a lui Pirogov? Când vei scrie lui Costică, să nu uiți să-i amintești că pe adresa lui Lupașcu nu se poate primi nimic din Rusia. Să înceteze odată a face prostii, care pe mine mă compromit în ochii unor oameni foarte importanți pentru mine. Voi lua personal, când voi fi la București tot ce se mai află acum la Lupașcu. Ei nu vor da nimănui ceea ce au primit. Să fie anunțat expeditorul la adresa lui Lupașcu, ca să înceteze de a mai trimite la această adresă. Răspunde fără întârziere la scrisoare. Scrie-mi unde mă pot opri la Pitești ca să închiriez o trăsură până la Curtea de Argeș.

Liubov Fedorovna se plânge, ce-i drept, rare ori, că o doare stomacul, dar totuși ea s-a însănoțit în mod considerabil. S'a făcut rumenă, grasă, în oare care sens. Ea nu se prezintă atât de rău ca mai înainte, când a sosit. Apoi nu ne alimentăm prea aristocratic, trăim mereu din datorii. Abia astăzi mi s-a scris de la Bârlad că pot pleca să-mi primesc restul din salariul meu pe Aprilie. În timpul din urmă, de și Liubov Fedorovna mânca la prânz numai mămăligă, ea nu se plângea de nimic. Infățișarea ei este foarte sănătoasă. Măncăm mămăligă nu de nevoie, ci pentru că-mi place și mie și lui Liubov Fedorovna. Merg în fiecare zi cu ea la plimbare pe câmpiile și dealurile din apropiere. Slavă Domnului, vremea acuma s'a făcut frumoasă, de aceea putem să ne și plimbăm. Scrie. Sărutări cordiale. Aș dori mult să fiu cu d-ta. Posed « Znanie » [Știință] pentru anul 1876 și pentru anul curent 1877. Impreună nu ne vom plictisi. La revedere.

Al dunitale Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

404

[Puești, Mai]

Am citit chiar acum în « Monitorul oficial » că în județul Argeș vor fi șapte medici, după cum a votat consiliul județean și nu cinci medici cum hotărâse ministrul Vernescu. Într'o privință acest lucru m'a bucurat foarte mult. În curând voi adresa lui Racoviță o cerere ca să mă numească la Argeș. De altfel cu voi pleca în acest județ numai dacă nu voi obține numirea mea la Roman.

În caz că te întâlnești cu Racoviță, amintește-i de mine, spune că eu intenționez să viu la Argeș. Mi-e teamă de un singur lucru: că așteptând să fiu numit la Roman să nu pierd locul dela Argeș. De fapt, trebuie să-i scriu imediat lui Racoviță, poate că chestiunea va reuși.

La revedere

N. Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

405

[Puești, Mai]

...sau numai acele, unde se află « primăria ». Întrebați cât de des au loc epidemii și care anume. Cum e mai comod să călătorești prin plasă, călare sau cu căruță, cât iau birjarii, etc. etc. De asemenea, mă interesează cine sunt locuitorii plasei, dacă sunt acolo moșieri arendași și care este naționalitatea predominantă. Ceeace mă atrage, este că vom fi împreună, că voi fi nu departe de București, că spitalul va fi la dispoziția noastră și vom putea astfel dispune de cadavre (e adevărat oare?), că în fine, vara voi putea să-mi văd munții natali. Mă înspăimântă, însă, dificultățile deplasării prin plasă în orice anotimp și,

în special, toamna, iarna și primăvara. Pare-mi-se că nu e posibil să mergi cu căruța prin plasa Argeș, oricare ar fi anotimpul. Cât privește plăcerile călăriei, le cunosc prea bine. Imi este extrem de greu să călăresc. De asemenea, mi — frică de exigența lui Racoviță față de medici, mi-e frică că voi trebui să fiu tot timpul pe drumuri prin plasă. Scrieți-mi cât mai repede despre tot ce știți în acest sens. Imi va face plăcere să vin la dumneavoastră mai liniștit în această privință. Mă îngrijorează mult Liubov Fedorovna, tare mă tem că Larsi nu va trimite bani, iar Liubov Fedorovna dorește atât de mult să plece la rudele ei și simt că aceasta e necesar pentru restabilirea sănătății sale. La drept vorbind, nu știu cum se va aranja totul. Trebuie să plec la Iași, ca să mă întâlnesc cu Ursu, care a sosit de curând acolo, nu aci însă, rezidă nenorocirea, ci în faptul că, dacă Larsi nu-mi va expedia banii, nu voi avea cum nu numai să trimit pe Liubov Fedorovna în Rusia, ci chiar cu greu voi găsi banii ca să vin cu dânsa la dv. Iată ce mă interesează, atât pe mine cât și pe Liubov Fedorovna. Aș vrea să știu pozitiv dacă Larsi va trimite bani sau nu. În acest din urmă caz, desigur nu va rămâne decât să plec împreună cu Liubov Fedorovna la dumneavoastră. Aflați totul cât se poate mai curând și scrieți-ne nouă. Certitudinea în această chestiune imi va permite să evit multe chituieli inutile și tărăgăneli. Răspundeți-mi cât mai repede cu privire la această chestiune.

Al dumneavoastră
Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

406

[Costești, Mai]

...Este o boală interesantă, necunoscută. D'odată me interesează tratamentul. Dacă vei avea cazuri d'această boală, primește în spital și încearcă mai anteu tratamentul *anti-paludist* *) chinin, arsenic, acid carbolic... mâncare bună, băi reci. Pe urmă vom încerca tratamentul antisiphilitic. Nutrirea cu porumb eu cred, că n'are influență asupra dezvoltării boalei. Autopsiele oamenilor pella-groși constată în organele parenchymatoase alterațiuni, ca acelea a intoxicației palustre. Pelagra este la noi respândită foarte mult. Nu este comună în plasa mea unde n'ar fi zece pelagroși. În județul Dorohoiu a fost bolnavi-pella-groși în spitalul județian numai în cursul verei 1846, 77 indivizi. În Costești nu sunt fructe în acest an, nici prune, nici mere sau pere. Nici nu sunt în amendouă plășile mele de loc. Această împrejurare mă măhnește mult să fim în România și să nu mâncăm struguri este ce-va prea ticălos. Cu Racoviță n'am putut vorbi în Pitești. Lui Lupașcu ei scriu.

Te salut prietenește atât pe D-ta, cât și pe Thomas.

Al D-tale Codreanu

*) Insoțit de tratamentul simptomatic și fără el.

Zilele acestea am vizitat mai jumătate a plasei Galașești. M'am convins, făcând această vizită, că pe lângă boalele, de care este bântuită mai ales clasa muncitoare în România și care au asupra ei o influență vădit degeneratoare, pe lângă palludism, siphilis, etc. etc. mai trebuie să spunem și *Pellagra* o boală care este în satele de pe aicea tot așa de răspândită ca și palludismul, o boală a oamenilor săraci de preferință. Manifestându-se la început prin inflamații... a părților supuse influențelor exterioare ca mâinile, picioarele, fața, gâtul etc. etc. ea atacă în urmă stomacul și intestinele, producând dispepsia celui anteu și diaree. În fine să atacă creierii atât al capului cât și a spinării și bolnavii mor sau de marasm sau de inflamații acute a organelor interne, la care predispoze marasmul. Am văzut oameni în acele de mânia, legați veniți în această stare în urma Pellagrei. Am văzut unul cu extremitățile demi paralizate, în stare de demență, asemenea provenite din Pellagră.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

407

[București, Iunie]

Iubite Nicolai,

Așa demult mă interesează scrisorile D-tale în pozițiunea, în care mă aflau acuma, că de multe ori te ocăreșc, gândind, că nu primesc scrisori de la D-ta mai multe. T'am scris demult din Berlad, te-am rugat să-mi răspunzi imediat, și nu mi-ai răspuns până acum nimic. Sunt acum în București, am fost și în Pitești și nu l'am găsit acasă pe Domnul Racoviță. Să-l fi găsit mi da un post de sigur în județul Argeș. Petițiunea mea mi pare că lui nici n'a aretat-o funcționarii prefecturii. Iată de ce te rog acuma. Scrie-mi, ești definitiv numit medic al spitalului sau nu? Dacă da, atuncea postul de medic al plășei Olt, unde erai D-ta numai la început este vacant și eu pociu să-l ocup. Mai scriemi iată ce: cum vei afla Racoviță este în Pitești, că s'a întors din județ să-mi dai îndată de știre, ca cu imediat să viu în Pitești, să vorbesc cu Racoviță. Fă toate chipurile să poți ști când Racoviță va fi în Pitești, și îndată, imediat să-mi dai de știre — una din două; ori nu vrei să-mi scrii mai des, sau poșta din Curtea d'Argeș este tot așa de regulată ca și ceea din Puești. — Dorm la Colțea. În curînd voiu rămânea fără nici un ban. Pentru mâncare plătesc la un birt. Aștept imdieatul D-tale răspuns.

Devotat D-tale.

Codreanu

Responde-mi la scrisoarea din Berlad. Adresa lui Bonifas.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

614

[Puești,] 8 Iunie

Scumpe Nicolai

Măine, Joi la 8 ore și 40 min. dimineața Liub. Fedor. pleacă din Bârlad. Cu părere de rău în zilele din urmă sănătatea ei n'a fost prea îndestulătoare. Chiar astăzi, în ajunul plecării se simte foarte reu, are durere de cap, să găsește într'o stare din cele mai nervoase, cu stomacul și intestinele va sta bine. Sper însă, că aceasta este ce-va trecătoriu, că va ajunge cu bine unde pleacă. Parale cred li vor ajunge. Atât despre Liub. Fed. Eu însumi stau foarte reu. O lună și zece zile stau fără post, fără leafă. Venituri particulare poate am avut de zece franci abia. Am primit răspunsuri de la prefectia din județele: Iași, Roman, Fălciu, Vaslui și de la Doctorul Primariu a Spitalului din Roman. Toate aceste persoane mi scriu, că în prezent n'au posturi vacante. Mai aștept răspunsuri de la Racovița și din județul Doljiu. Lui Racovița i-am scris mai bine de 15 zile în urmă și până acum n'am de la el nici un răspuns. Incep a mă despera să mai găsesc acum în curînd vr'un post. Cassieriele județene, din care se plătesc medici de plăși, cu ocasiunea resbelului sunt și ele împovărate de guvern cu o mulțime de cheltuieli extraordinare, neprevăzute în bugetele lor. Dări noue nu mai au județele pe ce și pe cine să le puie. Sunt nevoite județele, pentru a întâmpina sarcinile ce li se impun, a face economii în serviciile sale mai puțin urgente, ca serviciul sanitar, a împuțina numărul medicilor de plăși, a nu numi medici în posturile vacante, etc. etc. În urma unor împrejurări de felul acesta eu am ramas fără post, niște împrejurări tot asemenea sunt cauza relilor respunse, ce li-am primit dela prefecti și a întârzierii răspunsului de la Racovița. Nu me bucură toate acestea. Ceea însă, ce mai ales mă întristează este, că am ramas cu totul mai fără parale. În momentul de facia abia am 32 franci, din care vr'o 15 sunt datorii și trebuie să-i înapoiez creditorilor în tot cazul. Cu 17 franci neapărat nu pociu veni în București, unde poate nu voi peri de foame. Doamna Lupașcu mi-a promis un bilet de transport gratis, însă o trecut trei săptămâni dela promisiune și nu primesc nimic. Poate că nu mi va putea trimite biletul, cum n'a putut să mi-l dee și când am plecat din București în Puești. De împrumutat n'am de la cine mă împrumuta aicea. Nu mai sunt medic cu post, nu mai am credit. . . mai ales că la doi boieri am îndatorit demult de la unul un galben, de la altul un napoleon și nu-i am înapoiat. Dela dânsii nu mai pot cere nimic și alții cunoscuți n'am. Pajul de care mă voi apuca pentru a scăpa de înecăciune, mi este ceasul meu de aur. Cu părere de rău, măcar că-i de aur acest ceas, totuși în zilele aceste nu este decât un *paiu*. Nu știu dacă mi vor da, punând acest ceas amanet, măcar 25 franci! Mai am și eu un pat de fier, ce mă costă 55 franci. Cine însă îl va cumpăra, cine îl va lua ca amanet în zilele acestea? Scumpe Nicolai, fă toate chipurile, trimite-mi de unde ști măcar vr'o 40 franci, ca să poci veni în București, unde

cred că mi voi găsi vr'o slujbă. N'aș vrea să las ceasul amanet în Bârlad. Rischez prin aceasta a îl pierde cu totul. Cine îl va scoate de la creditoriu, cine îl va trimite în București împachetat bine să nu se strice? L'voiu amaneta în București, aicea n'aș vrea să'l amanetez. Mai mult n'am timp să ți scriu. Liub. Fed. a plecat astăzi la 8 ore și 48 m. dim. Ea a devenit sănătoasă, capul n'o mai durea, o durea puțin un dinte. Cu toate acestea a plecat sănătoasă. Numai ce am luat de la poștă o scrisoare din America. Cred că-i pentru D-ta. Ti-o trimet. Trimete-mi parale. Nici cu poșta de astăzi n'am primit nici bilet de la Lupașcu, nici răspuns de la Racoviță, Nu stiu zeu, ce are să iasă din toate acestea. Incă odată trimite-mi parale, dacă poți. Dacă nu scrie-mi imediat, să știu, să aștept de la D-ta ce-va sau nu. In tot cazul scrie-mi îndată.

Te îmbrăcioșez ca pe un bun prieten'

Devotat pentru totdeauna
Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

409

București, 19 Iulie

Scumpul, dragul și neuitatul meu N. Constantinovici! Tare vreau să vă văd, să stăm împreună și n-o să pot face acest lucru, după toate probabilitățile, în această vacanță. Zilele acestea, probabil poimăine, voi pleca la Brăila la Costică. Eu am promis de multă vreme să plec la el și am interese importante ca să plec neapărat. O să stau la el probabil 2 săptămâni, apoi voi pleca neapărat și la Iași unde au sosit vechii și foarte scumpii mei prieteni Savițchi cu nevasta — Baltaga. Și în Iași, probabil voi sta 2 săptămâni. Dacă după aceasta nu vor fi împrejurări serioase care să mă rețină în București, voi pleca neapărat și la Dv. Mă tem însă că acest lucru va fi cu neputință. Iată care sunt chestiunile mele. Examenul l-am susținut minunat, deși am obținut numai «prea bine» (foarte bine). In timpul vacanțelor voi pregăti 2 examene și sper să susțin unul la 15 Octombrie, iar celălalt sau al treilea la 1 Noembrie. Deocamdată nu am găsit nici un loc. Am trăit și trăiesc din economiile trecute... 60 de franci, pe care i-am împrumutat dela Costică și 120 de franci pe care i-am primit dela un rus pentru șase vizite. O lună întreagă înainte de examen nu am căutat loc. Nici nu puteam să mă gândesc la asta. In prezent, dat fiind călătoriile mele nu are nici un rost să caut loc. Am următoarele speranțe: «medicul primar» în «județul» de aici, mi-a promis să-mi dea loc de doctor «de plasă» (doctor de raion) cu reședința în București, «județul Ilfov». Voi putea ocupa locul de «intern». Există încă multe posibilități și speranțe. Dacă nu voi reuși nimic voi ocupa undeva un loc de «medic de plasă», voi pleca din București și așa voi rezolva situația. M-am înscris printre medicii din București. Dacă ar fi bani ca să pot închiria măcar o cameră cât de puțin

comodă, *pentru mine singur*, ași încerca desigur să mă ocup cu practica în București și afacerile ar merge bine. De altfel o să văd poate o să reușească și acest lucru. «Comitetul permanent al județului Argeș» a refuzat să-mi plătească pentru câteva zile de serviciu în luna Mai. Doctorul Coculescu nu mi-a plătit nimic din datoria de 100 de franci, deși promite să-mi plătească de îndată ce va putea. Vă rog scumpul meu, să urmăriți pe acest doctor, să-mi scrieți care este situația lui materială și dacă are serviciu. Eu mai cred în corectitudinea lui.

Cât de mult doresc eu ca Dv. să ieșiți în sfârșit din noroiul în care vă târâți viața atât de nefericită. Chiar mâine voi pleca la «Eforie» și voi cere informații amănunțite despre toate. Voi afla și despre cele 20—40 de locuri în provincie despre care îmi scrieți. Deocamdată pot să vă comunic numai că printre altele sunt vacante locurile de la «Spitalul de copii» la secția medicală și la Colțea la Turaiescu. Alte locuri la Colțea și Spitalul de Copii și Maternitate nu sunt. Celelalte locuri sunt vacante în spitale care se află la periferia orașului. O să vă scriu toate amănunțele mai târziu.

A sosit la București un oarecare «Rotwin» (?) din Petersburg student eliminat de la Universitatea din Petersburg. Mi-a adus toate părțile vol. II de Țimsen «Bolile infecțioase». În curând le voi citi și vi le voi trimite. Zilele acestea voi încheia socotelile cu un român care a sosit, iar la Iași cu — Baltaga. Și atunci o să vă spun câți bani trebuie să depuneți ca să puteți primi întreaga lucrare a lui Țimsen.

M'am gândit să iau ca temă pentru «teza mea» problema extrem de amplă despre «*Degenerarea societăților omenești din punct de vedere social sanitar*». M'am oprit asupra acestui teme, având în vedere marea importanță a problemei pentru România, pentru socialism, dorind să prezint ceva foarte bun ca «teză», dorind cu această «teză» să mă ridic din mediocritatea în care mă aflu și să atrag atenția asupra mea. Desigur eu înțeleg întreaga dificultate a sarcinei, înțeleg că trebuie să ai și mult timp și cărți pentru a face ceva serios. Deocamdată mă simt pregătit să rabd multe numai pentru a face un lucru bun. Voi întârzia cu doctoratul, dar numai să fac o treabă bună. Mă adresez Dv., scumpul meu, pentru ajutor și în legătură cu această problemă. Vă rog cu insistență să notați în revistele Dv. de medicină tot ce poate avea legătură cu tema mea. Mă vor interesa toate bolile care duc la degenerare: scrofuloza, sifilisul, paludismul, gușa, pelagra, tuberculoza, scorbut etc. statistica acestor boli în diferite țări, influența pe care o au aceste boli asupra aparatului nervos și asupra reproducției, influența asupra generațiilor următoare, cauzele lor etc., etc. Imi veți semnala fiecare carte pe care o veți găsi în revistele Dv., în domeniile: statistica medicală în general și psihiatria în special, degenerarea societăților omenești cauzele bolilor etc., iar eu voi căuta să obțin cele mai importante într-un fel sau altul. Într'un cuvânt, în această problemă a mea eu îmi pun mari speranțe în sfaturile Dv. și indicațiile Dv.

Eu mai locuiesc cu Boniface. El nu se supără pe Dv. El se temea că Dv. v'ați supărat pe el. Tonul răspunsului Dv. i s'a părut foarte rece. El mai nutrește speranțe, nu a găsit însă niciun loc. Dacă Dv. nu-i veți trimite nimic la sfârșitul lunii, situația lui va fi extrem de proastă. El nu are de unde să împrumute, nu are de unde să primească lucrurile necesare pentru nevoile cele mai indispensabile.

Rally de mai bine de o lună îmi scrie mereu că intenționează să sosească aci. In ultima scrisoare mi-a scris că va pleca pe data de 30 Iulie stil nou. Nu știu cum va fi influențată plecarea sa de înștiințarea pe care i-am făcut-o cum că am de gând să plec la Iași.

Costică se mai află la Brăila. Ați făcut bine că i-ați scris. Ce bine ar fi să reușim să ne stabilim cu toții la București, ne-am înțelege foarte rapid și am începe chestiunea pentru care oftăm de atâta vreme. Costică se va gândi la acest lucru. Eu personal am sosit la București în special pentru a-mi stabili cuibul aci.

Iată și o noutate. La Iași după vacanță se deschide Facultatea de Medicină. Bugetul a și fost aprobat. In curând vom primi profesor. In legătură cu aceasta m-am gândit desigur la Dv. Dar ce voi face în definitiv? Iar Dv. totuși ați realizat foarte multe, ați realiza totul dacă ați urmări cu perseverență scopul. Voi trimite cărțile.

Vă sărut, și de asemenea pe Liubov Fedorovna, cu putere, cu căldură și prietenește.

Al Dv. pentru totdeauna
Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

410

Costești, 16 Iulie

Am primit astăzi la 16 Iulie scrisorica în care mé anunți, că nu mi poți trimite încă 2 napoleoni, care mi-i-ai făgăduit. Cu părere de bine din această nu va rezulta pentru mine nimic neplăcut. Eu me temeam înainte, că transportul prin plasă mi va cere mari cheltuieli. Realitatea m'a convins în ceva contrariu cu totul. Am vizitat în două zile și jumătate o jumătate de plasă. Am închiriat un cal pentru călărie cu 1 fr. 60 bani pe zi. Cu chipul acesta o jumătate de plasă am vizitat, având cheltuielile de transport abia 4 franci! M'am obosit mult, nu e vorbă, însă și 4 franci pentru jumătate de plasă e ce-va care prea mult recompensează oboseala călăriei. Având în vedere această realitate, cred că transportându-mă călare și pe viitoriu nu voi avea nevoie de parale, mi vor ajunge până la primirea lefii și acei bani, care-i am — 2 feluri de bucate pe zi odată mé costă la cârciuma din Costești 20 franci pe lună. Mi să dă pe lângă

mâncare și 50 dramuri vin pentru plată această. Mai am cheltuieli puține cu, spălatul, pe urmă pentru cafea, zahăr, lapte unt și pâine seara și dimineața. Eu cred, că cu venirea Revechei voi cheltui mai mult ca acuma cel puțin 30 fr. fără să aib vr'o ameliorație simțitoare în condițiile vieții. Luna aceasta în tot casul nu pociu să o chiem pe Revecha la mine. Nu mi vor ajunge paralele, ce li am pentru întreținerea mea și a ei în cursul lunei aceștia. Dacă va veni ea trebuie să-mi cumper linguri, furculițe, cuțite, farfuri, poate chiar și oale pentru prepararea bucatelor. Să o întrebi pe ea, n'are cumva ea unele din aceste lucruri a mesei și a bucătăriei? răspunsul să mi-l trimieți mie. Până la finele lunei voi trăi fără Revecha. Când voi primi leafa pe luna aceasta, voi chema-o și pe ea. Napoleonul, ce l'ai trimis încă nu l'am luat de la poștă din Pitești. Ar fi trebuit să cheltuiesc 6 franci cu dusul la Pitești și întorsul pentru primirea acestui napoleon. Când să va duce d'aicea cineva la Pitești ei voi da recepisa pentru primirea napoleonului. Trusa cu lancetele ascuțite și « Omer zapischi » trimite-le pe poștă, « Omer zapischi » fie care Numer învește-l deosebit în hârtie, învește-l bine *ca să nu să cunoască* că este carte *rusască*. . T-ra anticholeina după gust și miros nu este altă ce-va de cât o amestecătură a picăturilor de Hofman cu o t-ra de opium mi pare crocată. Lampa de spirt eu ved acum, *mie nu-mi trebuie*. Seara și dimineața mie mi să fierbe laptele în bucătăria proprietarului casei mele, fără ca aceasta să me incomodeze, fără ca aceasta să me coste ce-va. Cum ați închiriat odăile la... mobilate sau nu? Dacă li-ai închiriat nemobilate, atuncea toate lucrurile D-tale de la Nemțoica din București și trebuiesc D-tale. Mie ele *nu mi sunt* de nici o trebuință până la venirea Revechei. Sper că la finele lunei aceasta ne vom întâlni în Pitești și d-acolo vei merge cu mine în Costești d'a sta cu mine măcar o zi doue. Spune-i Revechei *) că de la 1 August, dacă va veni la mine, va avea leafa de 15 fraंची pe lună și mâncare. De lucru va avea puțin. Are să mi facă puțină mâncare, are să me spele, are să poarte de grijă pentru curățenie în casă. Grija despre foc, lemne, apă, cumperare de material pentru mâncare ea *nu va avea*. Am un vătășel gratuit, care acuma mi face tot serviciul, mi mătură, mi curăță ghetetele, mi face cafea cu lapte etc. ect. Revechea într'un cuvânt va avea de lucru numai în casă și altă nimic. Am închiriate doue odăi, care compun o căsuță cu totul izolată. Una din aceste odăi ei voi da'o Revechei să o îmbrace ea cu așternutul său, să stea ea în această odaie. Boniface din zi în zi se face mai dobitoc. El n'a vrut și pe mine să mă facă cunoscut cu Burenin și Ghirs, corespondenți Ruși, care mă interesa prea mult, n'a vrut sub pretexte din cele mai mizerabile. Sunt sigur, că temându-se de concurența lui Costică, ca corespondent, el nu l'a făcut pe Costică cunoscut cu corespondenții Ruși. El să temea ca nu cum-va să mă apuc și eu d'aceasta meserie — iată motivul, în urma căruia el a evitat a mă face și pe mine cunoscut cu corespondenții

*) sau însărcinează cu aceasta pe Thoma.

Ruși, măcar că eu serios și în toate zilele'l rugam prea mult despre aceasta. Să poate că poate cât-va timp ei voiu da și eu cu piciorul. Incă un fapt d'această natură și ducă-se...

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

411

[București, 21 Iulie]

Dragă Nicolaie plec la Brăila, nu pot să scriu mult. Vă rog un singur lucru, când, la sfârșitul lunii, veți expedia bani lui Boniface, trimiteți-mi și mie numai 20 franci. Auziți, să trimiteți neapărat.

Al Dumneavoastră pentru totdeauna,
Codreanu

Voi scrie din Brăila.

[Pe verso:]

Azi sau mâine vă voi trimite cărțile. Treburile merg foarte, foarte prost, deaceea n-am ce scrie. Am rămas foarte uimit de presupunerea dv. că eu aș fi, chipurile, supărat pentru că nu puteți să-mi împrumutați 5000 franci. Cum se poate, eu am tot atâta încredere în dv., cât și în mine însumi, ba poate chiar mai mult, deci, când mi-ați scris că nu aveți mai mult de 60 franci, mi-a părut foarte rău, dar n-am putut să n-o cred, ce drept am să nu vă cred? Așadar, întreaga practică a dumneavoastră și în general serviciul nu vă permit decât s'o scoateți, mai mult sau mai puțin, la capăt. E trist. Inchipuiți-vă că am, în prezent, în buzunar numai 70—80 centime și « nimic nu se zărește în nori ». Bine că Dâmbovița noastră e atât de puțin adâncă! Tocmai acuma, când ți-e scârbă până la extrem, îți vine să răzi. Lovi-l-ar oiștea!

Cu totul al dv.
Boniface.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

412

[Costești,] 23 Iulie

După fuga, care într'o formă blândă m'a superat puțin și în Costești mi-a venit o altă boală, de care abia astăzi mă simt mai bine. Mi s'a ivit pe coapsa stângă... un furuncul destul de mare. Din cauza durerii, ce mi-o producea n'am dormit vr'o două nopți, nu puteam să șed, să umblu calare. Ne având nici un bisturi, nici un cuțit bun, nu l'am putut deschide, a trebuit s'aștept, ca natura însă-și să-l dischidă, să-l vindece. Din cauza ticăloșiei acestea, n'am putut septemâna aceasta să umblu prin plasă. Septemâna viitoare a trebui să recom-

pensez neactivitatea în septemăna curentă. Septemăna viitoare voi umbla mult prin comune, că voi veni în Pitești după leafă cu cel puțin o plasă vizitată. După salariu noi am putea veni în Pitești pe la 29—28 chiar, fiind ca la aceste zile ale lunelor mandatele noastre sunt deja gata. Fiind însă că n'am vizitat partea de comune cuvenită, nu ne vom grăbi cu venirea în Pitești. Ne vom primi leafa la 1 sau 2 August. Dumneata cu Revecca nu vei pleca din Argeși decât în ziua, când îți voi scri eu, — ceea ce voi face-o după terminarea vizitei Plășilor. — Mi pare că ț'am scris despre condițiunile sub care o chem pe Revecca la mine. 15 franci pe lună și mâncare și locuință. Să-și ea cu sine așternut pentru o odaie, să-și iee tot bagajul seu, să nu-l mai lasă în Curtea de Argeș. La mine va avea unde-l pune. Am doue mici odăiți, din care una ei voi da-o ei. — De muncă la mine Revecca va avea puțin, fiind că o mare parte din servicii, ca îngrijirea pentru lemne, foc, material de bucate etc. etc. mi-o face vatajelul, ce'l am de la sub prefectură. După cum m'am convins din socotelile D-tale a chiel-tuielelor pentru menajiu, treaba aceasta nu mă va costa mult nici pe mine. Cu toate acestea scriei lui Bonifas să-mi trimeată lucrurile ce li ai la nemțoiică, dacă D-tale nu îți trebuie. Scriei chiar acum. Dacă li va putea tramete, bine — dacă nu — încercarea va fi făcută. Eu cred, că transportul lucrurilor va costa poate mai mult decât ele însăși. Încă vreo dată ele tot trebuie transportate și trebui D-tale, când va veni Liub Fedor.

— Liub Fedor, i-am scris a doua zi după primirea scrisoarei D-tale din urmă. M'am plâns ei, că D-ta mă ademenești cu o oare care Revecca. — Astăzi am cetit «Водница и подвижники» a lui Mihailovschi și am remas încântat de acest articol. Cetita l'ai D-ta acest articol? Mi-a părut rău, că D-ta n'ai cetit articolul: Sohraniartsia-li obsenoie zemlevladienie? Autorul comunică în acest articol niște fapte cu totul noue despre țeranii ruși, noue și prea interesante. Vei citi-o când vei veni la mine. — Am făcut cunoștință nu de mult cu un Român — proprietariu, căruia îi este foarte urât la țară, mă roagă să stau la el, ca să-i fie mai vesel. N'a dat peste om. Lui ei trebuie d'aceia, să joace cărțile să bea, să mănânce, să râdă mult cu el, să-i facă viața veselă într'un cuvent. Neapărat, că eu nu-l pociu satisfac.

Când vei veni la mine, mi vei aduce și «Отец записки» numerile care li mai ai. — Dacă pe la 29, 30 sau 31 Iulie vei găsi vr'o bună ocaziune de venit la Pitești, nu vei mai aștepta la scrisoarea mea, vei veni.

În Pitești nu e mare importanță să ne întâlnim. Total să vii la mine în Costești. Dacă ocazie nu să va prezenta, atuncea vei aștepta scrisoarea mea, în care într'altele îți voi scri la ce otel voi trage eu, ca să fim la unul și acelaș otel.

Până la a doua scrisoare sau întrevedere te salut, salut și pe Thomas.

N. Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Costești, 5 August

Dragă băiețele Nicolai!

Numai-ce am primit scrisoarea alăturată pe lângă acesta, scrisoare de la Costică, în care el mă roagă să ți-o trimit și D-tale. După cum vezi îndeplinesc dorința lui.

Eu sunt prea bucuros, că Costică pentru interesele lui să mută în București, Am și eu multe afaceri în București, care n'avem cine să le conducă și care acum pociu cu plăcere să le încredințez lui Costică. Boniface devenise pentru mine incomod din mai multe puncte de vedere.

Inchipuiește-ți, că afacerea cu bagajele Ravechei stă tot încurcată. Poliția de Pitești nu mi-a eliberat bagajele mie sub prilej, că în virtutea telegramii, cunoscute D-tale, din Curtea de Argeșiu afacerea trebuie să și iee un mers judecătoresc. Acum am primit din Pitești, de la chelneru Otelului știrea nelămurită că lucrurile mi să vor elibera sub o garanție. Nu mi-a scris, ce felit de garanție să cere, în bani, și în ce sumă, sau numai garanție morală. Te rog, scrie-mi ce ai făcut péna acuma în urma depeșei mele din Pitești în această afacere ce ai aflat de la sup-prefectul d'Argeșiu et. etc. Nu poți să nu te indignezi gândind, că ticăloși, că sergentul nostru, fără nici o sfială, fără nici o frică de pedeapsă s'ingăduie a și bate joc de oameni, pe care, alta nu li-a făcut, de cât i-a exploatat! să mi scri, te rog, despre afacerea aceasta neîntârziat. Aș vrea, ca Revecha să se liniștească mai repede.

Ravecha este o femeie foarte cum să cade, ca servitoare. Este foarte sâr-guitoare, lucrează într'una și destul de înțeleaptă.

Indată după întoarcerea din Pitești am avut o bolnavă cu o boală, a căruia diagnostic exact m'a îngreoiat și mă pune pe gânduri și acum. Ea a fost bătută cu pumnii peste față și cap. A venit la mine în a cincea zi după bătaie fără febră, cu semnele unei hemorhagii din ambele conduite externe ale urechilor, cu membrele atât superioare cât și inferioare prea slabe, pociu să zic, puțin paralizate și cu echimoze pe ambii obraji. Din ce cauză i-a venit hemorhagia din ambele urechi? Această hemorhagie să socoată de simptom a fracturii fundului craniului, a fracturii *du rocher* al oaselor temporale. Eû nu știu alte cauzeale acestei hemorhagii afară d'această fractură, de cât leziunea (vătămarea) membranei și cavitației timpanice prin violențe directe, cea ce în cazul de facia n'am putut presupune. Lipsa însă în cazul de faciă alte simptome a fracturii *du rocher*, mai ales lipsa *gravitatea* stărei bolnavei în a *cincia zi*, după îmbolnăvire bolnava după bătaie n'a fost în stare de necunoștință. Avea dureri de cap, vuete în urechi, slăbirea membrelor. Toate acestea le-aș fi atribuit unei *coroziuni cerebrale ușoare*. Insă hemoragia atuncea unde-o pun? Nici acum n'am hotărât, ce boală avea bolnava ce diagnostic trebuie să pui. Să-mi trimeți părerile Dumneatale asupra acestui caz. Eu ți-am descris aicea cazul în toate zămănturile lui simp-

tomatice. Staŭ eu singur între comoŭiune cerebrală ŝi între fractura fondului craniului. Altă n'am ce să-ŭi scriŭ. Astă zi sau mâne ŭi trimit « Snanie », anteile trei numere.

Primiŭi atât D-ta, cât ŝi Thomas salutările de la cela ce vă iubeste.

N. Codreanu

P. S. Revecha trimete complimentele sale lui Thomas.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

414

[Corbești, August]

Dragă Russell!

Ti trimet traducŭiunea hârtiei D-tale. Am tradus'o bine, me tem că reu ŭi-am scris-o. Inșă te vei sili, ŝi mi vei pricepe Joi la 1 Septembrie voiu veni ŝi eu în Pitești, ca să mi iau leafa, că mult am nevoie de parale în multe locuri trebuie să trimit bani. Voiu veni cu trenul de 3 ceasuri post meridian, dacă nu voiu putea veni noaptea cu vre'un tren de marfă. Atuncea vom vorbi despre proiectul propunerii D-tale comitetului, căci a ŭi scri despre aceasta n'am timp.

. . . Raspunde-mi la scrisoarea de ieri, serviciul mi merge reu. Vaccina bună n'am. Ieri a fost prefectul pe aicea ŝi mi-a spus, că vor înființa în plasa mea un spital pentru răniŭi soldaŭi. Nu ŝtiu ce rol voiu avea în acest spital.

Al D-ta Codreanu

[Pe verso:]

poate servi de ideal, ce ar corespunde la toate cerințele tuturor localităților. Mi se pare, că scopul nostru este a face spitalul, în budgetul seu actual cât se poate mai bun ŝi mai folositor societății, d'a nu a-l facea asemenea istui sau celuilalt spital din existente. Respectuos ve rog, D. Prefect a mi comunica hotărŭirea onorabilului comitet permanent asupra chestiunii aci tratată.

Primiŭi, ve rog, asigurarea distinsei mele consideră ŭiuni.

Medic... et cet

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

415

Costești, 23 August

Iubite Djon!

Numai ce am primit scrisoarea D-tale care m'a bucurat foarte mult. Nu conținutul ei m'a bucurat, m'a făcut vesel înșăși împrejurarea primirii scrisorii. Nu poți să-ŭi închipuiești, cât de trist, cât reu dispus sunt de vr'o săptămână

În urmă. Să nu te gândești, că nedispoziția mi-a venit în urma ducerii de la mine a Revechei. Încă când era ea la mine, nu mi aflam loc de urit, de rea dispoziție. Cât d'adesea mă gândiam la D-ta, cât d'adesea blestemam împrejurările în urma cărora n'am putut să deviu medic al plășii Argeșiu, să fiu cu D-ta.

În prezent n'am nimic ce m'ar satisface, viitorul mi este învelit de nori întunecoși, care nu mi permit al privi limpede, a hrăni speranțe ce-va, ce-va sigure. Din toate părțile, din'afară, cât și dinăuntru, din adâncimea sufletului și a inimei nu capăt de cât impresiuni, care mă discragiază despre viitoriu mă fac să mă îndoesc că mi va fi cu puțință vr'o dată să pui în faptă acele planuri și idealuri, care le hrănesc de când am vezut malurile Nevei, și de care să me leped mi este așa de anevoie. Ursul a rămas nesatisfăcut de mine, fără ca să-mi spuie aceasta, când era la mine în Puești. Surdul mi scie, că Ursul desilusinându-se cu mine, în calitățile mele, a plecat din România cu hotărîrea să nu se mai întoarcă în România nici odată. I-a făcut lui Ursu o gravă impresiune îngrijirile cele mai ordinare, cu care eu înconjuram pe Liub. Fedorovna, femeia nesocialistă. El a presupus, a încheiat din aceste îngrijiri prea mult din parte-mi și acum să poate să fie om onest acela, care arată atâta simpatie unei femei ordinare fără aspirații socialiste? gândia ele și făcea rele conchideri asupra calităților mele. Surdul se află într'o stare rea până la revoltare. Și nu-l pociu ajuta, n'am parale. Dându-i Revechei 20 fr. am rămas fără nimica mai. Și tocmai acum este timpul când, ne având Surdul parale, iar poate să mai piardă un an. Toate supărările nu ți le pociu spune. Sunt așa de multe, cum sunt de multe feliuritele impresiuni, ce le capăt dela viață acum.

. . . De ducerea Revechei de la mine mi pare destul de reu. Cred că cu anevoie voi găsi o femeie, așa bună menageră ca ea. Spela, cosea, era minunată economă. . . . Silește-te a mi găsi alta cu calitățile ei aci descise. Ti voi fi recunoscătoriu. Aș dor să mi găsește o femeie bună cât mai neîntârziat.

În luna aceasta nu mă pociu întâlni cu D-ta, cu toată bunavoința ce o am pentru aceasta. Trebuie să vizitez mai multe comune, care până acum nu le-am vizitat. Pe urmă și boala mea mi va consuma mai mult timp. La începutul Septemvrie, când mă voi duce în Pitești pentru a lua leafa, mă voi întâlni cu D-ta, voi merge la Argeș și Corbeni. Tot atuncea vom vorbi și despre proiectul D-tale, dacă zilele acestea nu voi fi așa de dispus, ca să încep despre acest subiect o corespondență cu D-ta. Domnul de la Corbeni mă interesează prea mult. Ce ai mai aflat despre el? Ce vorbește de el lumea? Te-ai mai întâlnit cu el?

Fă lecțiile de igienă ast-feliu ca să le poți țipări. Ar fi bine, pentru ca cartea să se cumpere mai mult să iai în vedere programma oficială a cursului de igienă. Și despre aceasta însă vom vorbi tot când ne vom vedea. Măine ți trimit igiena, care o am.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Costești, 25 August

Iubite Russell,

Am primit astăzi scrisoarea D-tale. Surdul, dacă-i voiți scrie eû va veni neapărat în Curtea de Argeșiu. Pentru însă a-i scrie, eû trebuie să fiû *eu totul sigur*, că el va fi admis în postul în chestiune. Lui îi va veni foarte reu, dacă venind la noi, prin vr'o întâmplare nu va căpeta postul. O mulțime de interese ale lui vor suferi în gradul cel mai înalt. Prin urmare eu ași dori, să facemastă treabă fără multă precipitare și d'asigurul. Eu cred, că aceasta să poate face. Mai anteit scrie D-ta lui Racoviță, că ai găsit un om, pe care ai deplină încredere. Scrie, că este în Iași,... cu liceul terminat, onest etc. etc. Întrebă pe Racoviță, comsimte el să fie numit acest om al D-tale, sau nu. Dacă el îi trimete pozitivul *da*, atuncea eu trimet parale lui Surdu, și el vine. Adă-i aminte lui Racoviță, ca omul D-tale are de cheltuit mult pentru venire în Argeșiu și prin urmare el poate veni numai d'asigurul. Dumneata vei scrie lui Racoviță și aceea că Surdul este om fără acte, numai cu certificatul de naștere, că n'a fost până acuma întendent și sub chirurg etc. etc. Eu cred de neapărată trebuință să procedăm astfel, fiind că avem a face cu Românii. Să poate, că din anchetă asupra purtării lui Negoiescu el să rămâie justificat. Să poate că prefectul sau membrii comitetului să-și găsească vr'un om a lor ca să-l puie în locul lui Negoiescu. Iată pentru ce, numai când vei avea în mână răspunsul pozitiv a lui Racoviță atuncea pocit intra în cheltueli, atuncea pociu să-i scriu lui Surdul să vie. D-ta'l vei numi pe Surdul în scrisoare către prefect Braha. Numele n'ul cunosc. Fii sigur, că Surdul va veni, dacă-i voiți scrie eû. Chiar odată cu această eu trimet lui Surdu Scrisoare'l întreb, 'l consilies și sunt sigur că are să-mi scrie *da*. Pe dânsul'l ține în Iași femeea lui, școala Tehnică, și alte planuri. Toate vor fi lăsate la o parte, dacă ei vom scrie. Mai este și alt-ce va la mijloc. Am primit leafa numai pe 24 zile. După rețineri mi-a mai rămas abia 250 franci. Am trimese lui Truscă 30 fr, lui Costică 100 franci, am plătit datoriile la cărciumă și mi a mai rămas 50 franci. Lui Deparațianu datoresc 25 fr., Ravechei 20 fr., plus leafa pe această lună. Aceste datorii pociu să nu le plătesc, tot însă mi trebuie 55 franci numai pentru a transporta pe Surdul în Pitești. El este însă gol cu totul. N'are haine de loc. Mai trebuie vr'o 50 franci pentru ca să ajungă în Curtea d'Argeșiu și să și cumpere niște hăinuțe din cele mai serace.

Deparațianu nu va putea să ne împrumute cu această sumă de 50 fr. Atrebui, poate, să așteptăm până la sferșitul lunei. Surdul este cu desăvârșire gol. Nu poate să se arete lui Racoviță în hainele ce le posedă. Eu mă voi sili să împrumut dela Deparațianu ce-va, însă nu sunt deloc sigur, că cu el voi putea face treaba. În tot cazul, lipsa de bani va fi cauza principală, în urma căreia Surdul nu va putea veni în Argeșiu penă la fînitul acestei luni. Este Surdul un om de sta țură

naltă. Siurtucul, D-tale i-ar veni, însă n'avam pantaloni, ca să-l îmbrăcăm. De ae și scriu, îmi vine în cap mai multe combinații. Trimete D-ta siurtucul D-tale în Pitești pe vr'un om sigur. Asta vei face după ce vei primi răspunsul lui Racoviță, ca Surdul *d'a sigurul* poate să vie din Iași. Cum-va 'l voiu îmbraca eu pentru a se putea prezenta la Racoviță. Cu modul acesta el va putea veni pe la 25 August. Numai mie tot mi trebuie răspunsul pozitiv al lui Racoviță. Scrie dar lui Racoviță, scrie-mi și mie.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

417

București, 1 Septembrie

Dragă Nicolai

Demult, foarte demult nu ți'am scris. M'am purtat astfel, pentru că nu aveam de ce să ți scriu. După ce m'am dus la Brăila, m'am trezit în contra așteptărilor mele cu neputința să ți scriu, ce-va despre concursul de posturi de medici, care are a fi în toamna aceasta. N'aveam de unde găsi « monitorul oficial ». Eu cred că D-ta ai dat peste un « monitor », unde ai putut găsi totul, ce privește concursul. În privința aceasta n'am a ți spune acuma de cât, că se crede, că concursul va fi amânat pentru posturile Eforiei poate până la Decembrie. Dacă ce-va în afacerea aceasta te mai interesează scriem și după puțină ți voi da lămuririle ți trebuincioase.

Am stat la Brăila aproape o lună în familia lui Costică. Așteptam din zi în zi să se dreagă drumul de fer până la Iași., să me pociu duce acolo pentru întrevvedere cu Lavițsky și femeia lui Baltagu. După o lună măi de zile de ședere la Brăila, a venit acolo Baltagu și Lavițky și cu acest din urmă m'am dus la Ploiești unde am stat aproape două săptămâni. De vr'o trei zile am sosit în București, a doua zi după venirea aicea a lui D. Aivaza cu care acuma locuiesc într'o odaie. Prin Brăila și Ploiești n'am făcut nimic pentru pregătirea la al doilea doctorat și neapărat că acuma trebuie energic să mă pui pe lucru. N'am făcut nimica nici pentru a crea o pozițiune materială în București. În această privință stau și acum ca și înainte. Nici un post, nici un venit și speranțele încă micșorate. Am făcut o mulțime de datorii. De la Sor am împrumutat o sută de franci, de la Costică îndoit mai mult și încă din alte părți foarte multe parale. Te rog foarte mult, află și scrie-mi mai repede, unde este Dl. Coculescu. El nu mi-a trimis încă nimic din datoria de 100 franci. Parale am și acu, însă nu sunt ale mele, sunt împrumutate. Să nu te gândești că ți scriu acestea pentru a te face să mi trimeți parale numai decât. De cerut și voiu cere, însă nu la moment, mai încolo puțin.

Dl. Aivaza, după cum știi, a venit pentru mult timp în România. Dlui mai ales năzuiește și să gândește foarte serios la acele și lucru, la care ne gândim și noi, formarea în România unui partid socialist. Neapărat, că eu sunt nespun

bucuros, de venirea D. Aivaza. Dlui ne va aduce o foarte bună bibliotecă și o tipografie franceză, care prea lesne se va putea transforma în Românească.

Costică încă n'a terminat cu spelătoră. Va avea vr'o 10, poate 12 mii franci. Cât pe cât ademenit de Larsi era să plece la Paris cu femeie cu tot pentru totdeauna. Să hotărîsă să remaie aicea înaintea venirii lui D. Aivaza. Acuma desigur va rămânea aicea, să va muta în București și să va apuca de treaba românească. A dat mai mult de 50 ruble unui Rus pentru a-i trimite cărți rusești. Este încă tot la Brăila, de unde, poate, va veni la sfârșitul lui Septemvrie în București.

D. Aivaza se va statornici pentru o jumătate de an în Ploiești cu toată familia. Face aceasta mai mult din considerațiuni economice. Acolo îi va fi mai eftin de trăit, lucru care îl interesează mai ales acum la statornicirea în România, când trebuie să și cumpere mobile și tot necesarul pentru casă. Mi se pare foarte simpatic în toate privințele, om cu care vom putea face în România. Eu sunt vesel, fericit de surprinderea ce mi-a făcut'o, arătându-mi-se om, care este hotărît a lua în deplină considerație toate deosebitele condițiuni și împrejurări, în care noi avem lucră în România.

Chestiunea cea mai grea de rezolvat este acum d'a face ca D-ta și eu să ne putem statornici în București. Ideea aceasta mi stă într'una în cap și me tem foarte mult, că eu nu voi izbuti a o realiza, mă tem că voi fi nevoit de împrejurări materiale-bănești a nu fi în București. Ce va fi?

Boniface s'a mutat la Cocorescu, în Pansionul acestuia.

Scrie-mi te rog, ce te mai gîndești, cum speră să scapi din ticăloasa gaură, în care vegeți. Arată salutările mele frățești Liubovei Fedorovnei și scrie-mi cum merge ea. Tot este bolnavă? Degrabă va face un mic Russel?

Te sărut frățește
Al D-tale pururea Codreanu

Adresa: Scaunele 23
Scrie-mi despre Coculescu
Jurnale și s'a trimes.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

418

Costești, 5 Septembrie [1877]

Și eu am fost sdruncinat de o profundă părere de reu, când fiind în Pitești aproape două dinoptimi așteptându-te pe D-ta cu nerebdare, D-ta totuși nu veniai. Vream să mă întâlnesc cu D-ta, pentru că prea mult mă interesa conținutul scrisorii englezești, ce ai primit'o din America și despre care mi ai scris de mult. Vream să te văd, pentru că credeam și cred și acum, că luna aceasta, te vei mira, dacă voiu putea veni în Curtea d'Argeși. Eu de mult sunt însărcinat de către Prefect a pregăti o magazie a Gărei Stolnici (gara următoare după

Costești spre Craiova), o altă magazie al unui proprietariu aproape de Stolnici și încă o casă, a *pregăti* toate acestea localuri pentru spilale militare. Am fost mai multe zile ocupat cu curățirea acestor încăperi, acum sunt câte trei gata, așteptăm numai răniți. Din cauza însărcinării mele cu această refacere n'am putut veni și poate nici că în curgerea lunii nu voi veni în Curtea d'Argeși. Scrisoarea lui Ciaicovscki, Otecestvenii, Отеч. записки și adresa Liub. Fedorovnei nu le-am primit dela D-ta. Te rog trimite-mi-le imediat. Ne având adresa Liub. Fedor. nu i-am trimis o scrisoare care am scris-o de vr'o doue săptămâni. Nu uita a mi trimete aceste *trei lucruri imediat*. Nu știu ce rol voi avea în spitalele militare ce le prepar acum. La Costești până acum nu se face nimic. La Stolnici, unde am stat de când m'am întors din Pitești și până astăzi vor încăpea vr'o sută cincizeci de bolnavi. Cred că la Stolnici voi avea și eu treabă.

Te rog trimite-mi acea parte de Chirurgie operatorie, care conține operațiile asupra membrilor. Cred că voi avea cu ea trebuință, aș vrea să citesc ceva mai înainte d'ă începe a opera, dacă eu voi fi însărcinat cu operații. Trimite-mi-o odată cu Отеч. записки . . . Inșă stomacul mi s'a stricat reu de când s'a dus Rebecca dela mine. La cârciuma noastră prepară bucatele mârșav. Trimite-mi dar imediat servitoarea frumoasă de care mi scri. Spune-i că-i voi da 15 franci pe lună, dacă va fi muiere vrednică. Poți să-i dai pe socoteala mea vr'o șease franci pentru venire la Costești, însă în acest caz ia la D-ta o parte din bagajul ei care'l vei trimete la mine pe urmă după venirea ei la mine. Servitoarele sunt al dracului. Ele vin până la Pitești și aicea stau, fiind ademenite de mulțimea de nevoiași în servitate. Ia dar măsuri, ca servitoarea ce mi-ai găsit-o să vie d'asigurul la Costești. Dacă mi vei scri *de timpuriu*, ar veni la Pitești pentru a o lua un om al lui Rudolf. Inșă pentru aceasta trebuie să mi scri *de timpuriu* și *exact* să areți *ziua* și *locul* în Pitești când și unde omul lui Rudolf va găsi servitoarea.

Aștept dar venirea servitoarei cu nerăbdare. Te roagă Rudolf, te rog și eu, caută și pentru el o slujnică.

Are bietul om o mare nevoie în servitoare n'are în casă nici o femeie. Inșă nu vei întârzia cu trimiterea servitoarei mele până la găsirea uneia și pentru Rudolf. P'a mea trimete-o îndată, eu nu pociu rebda, mi îmbolnăvesc de stomach și acum deja am puțin icter catharal . . . în urma relei mâncări și a frigurilor care în Costești m'au prins de vro trei ori.

— Să-mi scri, ai primit Iygiena, care ți-am trimis-o nu de mult, să mi scri, ai luat de la Otel doua cărți a lui Pittu și Bilrat și boalele de nervi a lui Nimăjer ruseasca?

Din zi în zi serviciul de medic de plasă mi displace. Transportarea prin plasă călare, și chiar cu trăsura nu să impacă cu sănătatea mea, care acum o privesc cam ipochondicește. Pe urmă mi s'a urât cu totul și medicina care o fac ca medic de plasă, medicină neinstructivă, neinteresantă și absurdă. O Dumnezeu, cât de mult mă gândesc și eu la doctorat în medicină, la o viață nenomadă

de medic. Bani pentru streinătate n'am și nu știu când ăi voi avea. În București cu ocasiunea resbelului nu cred că în curînd se vor începe cursurile, când voi face ultima și desperata încercare pe căi oneste a fi admis la depunerea examenelor pentru doctorat. M'aș duce cu mare plăcere la Geneva să mă fac acolo Doctor, dacă aș avea bani. Aș depune acolo examenul și de stat și cu acest chip aș scăpa de bacaloriât, aș veni în România și cu examenul de admitere numai aș fi recunoscut de doctor în medicină. Inșă d'acestea stă bine să vorbesc nu să scriu. Ar fi pentru noi mare fericire, dacă ar veni aicea Ciaicovschy cu ai sei, dacă am începe o făptuire istutitoare. Viața noastră din mârșavă miserabilă cum este ar deveni viață fericită. A vrea inșă Ciaicovschy să învețe limba română pentru a lucra în România, când în Rossia de sigur se va începe făptuirea revoluționară îndată după încetarea rezbelului? Eu nu cred în aceasta. Ori poate gândești, să te servești de limba franceză? Atuncia câmpul influenței în România să va îngusta, prea mult, deși influența făptuită va câștiga spațiuuri întinse, poate din alte țeri. Și în acest caz eu voi fi prea fericit, numai scoaterea cărților și jurnalelor să se facă în România, să fie aceea oameni ca D-ta, Ciaicovschy et. etc. Inșă eu mai mult cred, că cu toți vă veți duce în Șvițeria Londra pentru a lucra rusește pentru Russia și voi remânea aicea eu să plâng miserabilitatea națiunei mele și propria mea neputință d'a face ce-va pentru începerea regenerării sale.

În toate cazurile, pentru a face ce-va în România trebuiesc bani și D-ta vezi cum noi medici, nu putem aduna nimică. Poate când-va vom fi mai cu noroc în această privință, inșă eu tare mă tem, că totdeauna vom fi săraci și nevoiași. Costică este în Brăila, am primit de la el o scrisoare, nu mi scrie nimica despre visurile sale din'nainte d'a deveni prin spălarea rufelor rusești mari capitaliști. Scrie că gândește să iee spălătoria în Buzeu, unde va fi afacerea lui mai întinsă. El a adus în Brăila și Surdul din Iași tot pentru spelătorie. Și Surdul mi stă în cap ca un cui. Adresa lui Costică: Gara Brăila, Bahmeister Bișoff pentru Robert. Eu n'am avut timp să-i scriu lui Costică, din ce cauză d-ta nu i-ai trimis parale. Scriei singur. Acum el n'are nevoie de parale, după cum mi scrie.

Mi pare bine, că D-ta ai încetat d'a te mai îndoi, da fi nehotărît în convențiile D-tale în urma scrisorii lui Ciaicovschy. Să ți ajute soarta a face mult ca revoluționarii!... Aștept cu nerăbdare scrisoarea lui Ciaicovschy și cea englezească trimite-mi-o tradusă dacă nu va fi multă muncă pentru D-ta a o traduce.

Te rog, să faci tot, de ce te rog în această scrisoare. Când ne vom vedea nici nu știu. Când voi avea răniți poate vei veni D-ta la mine pentru o zi.

Te salut cu devotament frățesc

N. Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

București, 15 Septembrie

Dacă vii în București, vei găsi de sigur pe L. Const. și pe mine. Lui Costică ei voiți scri, că ești hotărît a veni în București și este foarte probabil că și el va veni în București, fiind că nu este, mi se pare, acum atât de ocupat și fiindcă nici drumul nu'l costa nimic. Are un bilet de liberă circulație de drumuri de fer dela Crucea Roșie rusă. Când vei veni, vom vorbi despre afacerea Dtale cu cărțile rusești. Am respuns lui Valvavschy prin frate'seu cel mai mare, care este sosit nu de mult în Geneva. Mi va aduce unele din cărți a le mele, care nu ți trebuiesc. Adă-mi pe Niemeier rusesc și ți vei lua pe cel franțuzesc.

Eû m'am mutat din casa din nainte. Adresa-mi d'acuma este: Strada Teilor, Nr. 20. Mi vei scri și vei veni p'această adresă.

Ei la revedere dar vino, avem foarte mult de vorbit de pus la cale.

Te salut. Salutarea mea și Liubei Feodorovna.

al vostru Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Geneva, 23 Septembrie

Scumpul meu Codreanu!

Ați primit lista și câteva broșuri pe care vi le-am expediat? În curând Ce-i de făcut? va apare în limba franceză. Când voi reuși să obțin, vă voi trimite lista întreagă.

Deocamdată scumpul meu mai am o mare rugăminte la Dv. Trebuie să aflați *cât mai curând posibil* cât timp și câți bani vor fi necesari la București. Aflați pentru susținerea examenului final (de absolvire) pentru un om care are certificat că a terminat anul cinci la o universitate din Rusia?

Va trebui să mai audiem obligator unele lecții sau să susținem numai examene clinice ale bolnavilor (nu avem certificate de clinică) și dacă pentru aceasta este nevoie de mult timp. Din ce obiecte va trebui să susținem examenul și cât este de riguros acest examen. Sau poate ne vor admite direct la examen?

Care este situația disertațiilor? Sunt ele oare obligatorii, este obligator să scriem o lucrare originală sau de facto se poate și cu o compilație? Vă rog cât mai amănunțit și dacă se poate cu prima poștă. Așteptăm răpunsul cu nerăbdare m'au rugat pe mine ca să aflu. Se poate face față cu limba franceză și se pot obține în București toate manualele necesare în limba franceză? Vă strâng mâna cu putere. Despre acest lucru să nu-i spuneți nimănui nimic.

J. Rossell

Răspundeți: Suisse, Berne, Post restante Mr. Tomas Jifard.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[15 Octombrie]

Scrisoarea dvs. din 13 Octombrie, având anexată *prima* lecție, am primit-o abia astăzi la 15 Octombrie. Eri n'am fost la Pitești, am fost la Stolnici și am sosit abia astăzi. Lucrez acuma ca medic de gară împreună cu Florescu. Avem 130 de bolnavi lucrăm câte 6 ore pe zi. Locuiesc lângă poștă de unde mi-e foarte departe până la gară.

Vă trimet traducerea lecției a doua a Dvs. și scrisoarea primită dela Liub. Fed. Originalele lecțiilor Dvs. mi le opresc. In general sunt foarte nemulțumit de situația mea actuală. Obosesc ca un câine fără nici un folos pentru mine, numai pentru 330 fr. pe lună. Am cheltuit toți banii. Poate că o să mă puteți împrumuta măcar cu un napoleon. N'ași dori să mă adresez lui Ionescu. V'am trimes acum două zile rufele cu Ion Birjaru din Argeș. Trebuie oare să traduc cât mai repede și prima lecție a Dvs?

I). — Despre influențele dăunătoare sănătății.

- a). — din partea atmosferei
- b). —a temperaturii
- c). —a luminii
- d). —a electricității
- e). —a solului
- f). —a diverselor otrăvuri

II). — Despre igiena locuințelor

III). —a alimentației

IV). —a băuturii

V). —a îmbrăcămînții

VI). —a muncii

VII). —a diverselor organe

Am și început să traduc. N'am vorbit încă cu L... (?), n'am avut timp. Măine voi încerca să-l văd.

Al Dvs. Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Pitești], 4 Noembrie

Ieri, 3 Noembrie seara am primit ștatele D-tale, adică ale spitalului. Astăzi m'am prezentat cu ele la Comitet și li-aû găsit acolo făcute neregulat.

Ti li înapoiez pentru a le schimba după cum urmează:

Pentru șapte zile de serviciu de medic de plasă D-ta trebuie să prezinți 4 ștate osebite de ștatele spitalului. Pentru spital asemenea vei face 4 ștate. In ștatele pentru spital vei pune cifrele după cum arată corigerile făcute de Vlădoianu în ștatul Nr. 1, adică vei pune salariul pe timpul servit în loc de sa-

Iarul pe lună și în locul cifrei 200 vei pune cifra 153 fr. 18 bani. În locul rubricii Economii prin vacanță vei pune rubrica rețineri de 5%. Într'un cuvânt vei introduce în ștate toate corecțiunile, făcute de Vladoianu.

În Pitești, mi pare că nu voi găsi ruble de hârtie. Ți trimet scrisoarea de la Bonifas, decide D-ta ce să fac. Cred că lucru cel mai bun a fi de a trimete lui Bonifas bani pentru a face el schimb pe hârtie rusă.

T'am tradus de mult raportul catra consiliul județian. Ședințele lui iar s'au amânat penă la 10 Noembrie. Ți'l voi transcri pe curat și'l voi înainta. N'am timp pentru a-ți scri mai mult. Te salut. Măine ți voi trimete o lecție tradusă.

Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

423

[Pitești,] 11 Noembrie

Trimiteți-mi de îndată adresa, la care să expediez banii lui L. F. Adresa pe care mi-ați trimis-o, am pierdut-o. Abia astăzi, 11 Noembrie, pe la orele 4, am putut obține banii dv. de la Casierie. Cuculescu n-a fost acasă și n'a fost cine să semneze mandatul. Expediez banii la Argeș mâine, 12 Noiembrie, îi veți primi pe data de 13. Oare fac bine trimițând în Rusia întreaga sumă de 200 franci în bancnote rusești? . Eu și cu Bonifas am hotărât că L. F. nu va avea de pierdut din această cauză nimic.

Măine prezint președintelui consiliului raportul dv. Poate că, chiar mâine, va avea loc prima ședință a consiliului. Este aproape sigur că din raport n'o să iasă nimic, deoarece treburile financiare ale județului sunt foarte proaste. Prezint, totuși, raportul, căci aceasta este dorința dumneavoastră, de asemenea și Mucenic insistă în acest sens.

Adio.

Al Dumneavoastră,
Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

424

[Pitești,] 12 Noembrie

Astăzi 12 Noembrie am predat la poștă pe numele Dv. un mandat de 300 de franci. Am primit dela casierie 434 franci și 10 bani, din care 234 revin Dv. Din 234 de franci am scăzut în primul rând și am oprit 100 de franci pentru L. F., apoi 7 franci pentru procuror, total 107 franci. Din restul părții Dv. de 127 franci, 100 franci și 60 bani revin lui Bonifaciu, întrucât în timpul cât se afla el la Pitești, mi-a dat această sumă pentru a-i cumpăra bani rusești. Dar din suma convenită lui Bonifaciu, eu am reținut 27 de franci din care 11

632

mi-a fost dator, iar 11 franci eu îi iau pentru a-i restitui la sfârșitul lunii. Inseamnă că Dv. îi veți da lui Bonifaciu în total 78 franci și 60 bani. Afară de aceasta din banii Dv. eu am luat pentru cheltuieli de poștă și cheltuieli pentru copierea raportului Dv. « Consiliului județean ». 5 franci. Trebuie să știți că pentru copierea raportului Dv. pe curat eu am plătit 6 franci și am pus jumătate pentru Dv., iar cealaltă jumătate o suport eu, adică 3 franci.

Voi trimite la da lui Bonifaciu imediat ce voi avea timp ca să găsesc un căruș, care să transporte această ladă la Curtea de Argeș. După plecarea lui de aici nu s-a primit nimic pe numele lui. Pentru Liubov Fed. voi trimite mâine pe data de 13 neapărat banii. Nu uitați să trimiteți adresa ei. După cunoscutele mele scrise către Dv., în care scriam cum trebuie să fie o logodnică, ea nu mi-a scris nimic, sau mai precis eu nu am primit nimic de la ea. Prin urmare eu nu aveam de ce să-i răspund. Eu trebuia să fiu supărat pe ea că nu mi-a răspuns la scrisoarea mea și nu ea pe mine. Cu lecția următoare vă voi trimite pentru farmacist; dacă . . . trebuie pus numele lui și numele de familie, vă rog să-mi trimiteți aceste informații.

Al Dv.
Codreanu

[Texte marginale.]

P. S. Anexez și clitanța de predare la poștă a celor 300 de franci pt. Dv.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

425

[Pitești,] 14 Noembrie

Astăzi, revăzând încă odată rapoartele d-voastră am constatat că unele pagini conțin câte două rapoarte în cele din urmă am găsit și raportul cu privire la Marin Floșoiu și-l voi prezenta astăzi procurorului.

Ieri am stat mult timp de vorbă cu prefectul în privința raportului d-voastră către consiliul județean. Principalul este că nu sunt bani. Anul acesta județul va plăti datorii pentru anul 1875 în sumă de 65.000 franci. Nici nu se pot gândi să organizeze ambulatorii. Se pare că au micșorat și lefurile medicilor de plasă. Prefectul a mai spus multe lucruri interesante, dar nu am timp să vă scriu despre ele.

N'am primit nimic pentru Boniface. Să-i trimit oare cufărul? Va rămâne mult timp la d-voastră?

Al d-voastră
Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Pitești,] 18 Noembrie

Aseară am dus raportul lui Marin Floroi procurorului Bădulescu a plecat. N'am putut să mă întâlnesc cu el. Am dat 4 franci lui Capitonovici dela care Bădulescu a împrumutat 40 franci înainte de a pleca din Pitești, pentru ca Capitonovici să ia acești bani dela debitorii dăi. Bădulescu a fost mutat la Ploești. Nu s'a primit nimic pe numele lui Bonifaciu. Să-i trimit lada sau nu?

Codr.

Spuneți-i lui Bonifaciu să se grăbească să-mi trimită notele de bani.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Pitești, 2 Decembrie, [1877]

Dragă Nicolai,

Astăzi, cu trenul de dimineață, bietul nostru bătrân a plecat la Târgoviște, la Franchevici. Eu ași fi vrut foarte mult să-l ȃpresc la mine, am avut interes să fac asta. Dar, spre nefericire mi-a fost imposibil. Și în luna aceasta situația mea financiară va fi atât de dezastruoasă, încât nu aș fi în stare să-mi închiriez o locuință nemobilată să fac menajul acasă. Să-l țin însă pe bătrân în condițiile mele actuale: într'o singură cameră, cu mâncarea la ȃirt mi-ar fi foarte incomod și m'ar costa scump. Iar aici la Pitești eu nu mă bucur de credit, nu pot trăi pe socoteala celor ce vor veni. Bietul bătrân ar fi vrut mult să rămână la mine. Ca să-l liniștesc a trebuit să inventez tot felul de povești... Mă bucur că mâine pot pleca la București. Prefectul mi-a aprobat plecarea cu toate că se așteaptă sosirea unui transport de răniți. Eu voi sta la București numai 2 zile. Dacă din nenorocire, în absența mea va sosi telegrama dela L. F., îți va fi expediată prin poștă. Îți trimit ultima lecție netradusă. Să încerce s'o traducă Bonifaciu iar Dumneata să-mi comunici rezultatul acestei probe. Comunică-mi dacă ai primit bani pentru Bonifaciu. Maică Precistă, cât voi fi de bucuros dacă voi reuși cu ajutorul lui Lupașcu să fiu admis la examenul de doctorat.

Al Dunitale

Codreanu

Persoana care a expediat cufărul mi-a spus că va vorbi cu dumneata de costul transportului. Deci achită-i dumneata banii. Cronica judiciară din revista « Vestnic » care mi-ai trimis-o, iarăși conține ceva interesant.

Al dumitale

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Pitești,] 7 Decembrie

Aseară m'am întors din București unde am stat 4 zile, am cheltuit absolut tot salariul meu pe care l-am primit la începutul lunii (m'am întors în total cu 65 bani) și unde *nu am reușit absolut nimic*, în problema doctoratului meu. De 3 ori, m'am dus la decan împreună cu Lupășcu până ce în sfârșit l-am găsit acasă. Dar decanul, cu o încăpățănare de măgar, nu a vrut de loc să părăsească poziția adoptată față de mine, cu toate eforturile mele și ale lui Lupășcu. Ne-a sfătuit la urma urmelor să ne adresăm ministrului Instrucțiunii Publice pentru rezolvarea problemei echivalării seminariilor și gimnaziilor din Rusia. Intrucât acest rezultat, acest sfat l-am primit dela decan după ce mă aflam de 4 zile la București, după ce am reușit să cheltuiesc toți banii, nu am putut să pun în aplicare acest sfat al decanului.

Imediat ce mă voi îmbogăți, voi pleca din nou la București pentru a-mi încerca norocul la ministru împreună cu Lupășcu.

Patru zile am stat la București. Desigur ași fi reușit în acest timp să îndeplinesc puținele însărcinări pe care mi le-a dat Bonifaciu și Dv. Din păcate am primit ultima scrisoare a Dv., deabia eri după ce m'am întors din București, sau mai bine spus, scrisoarea Dv. nu m'a mai găsit la Pitești. De aceea, nu am îndeplinit niciuna din însărcinările Dv. Transmiteți acest lucru lui Bonifaciu împreună cu regretul meu sincer că s'a întâmplat în felul acesta. Deocamdată, nu am primit nici o telegramă dela L.F. De 2 ori am fost la Săvescu (?). Pe bătrân nu l-am văzut la București, probabil a plecat la Târgoviște. Din București nu mai sunt alte noutăți, doar faptul că Istrate a fost numit medic secundar la Spitalul de Copii. Dealtfel, el se află la ambulanță peste Dunăre. Astăzi am primit scrisoare dela Rally împreună cu câteva cărți în limba franceză și limba rusă, mă roagă printre altele să vă transmit Dv. că cunoscutul Dv. doctorul Vasiliev se află în servici în București, la spitalul Nicolaie (Spital Militar Rusesc) și că el dorește să se întâlnească cu Dv. Incepând cu anul nou, Rally, Clemens, și încă câteva persoane vor edita revista « Obșcina », se înțelege cu caracter social-revoluționar. Pe măsura citirii cărților primite le voi trimite Dv. Măine vă voi trimite 3 numere din « Severnii Vestnic » și un număr din « Vie Littéraire » (Viața literară) pe care le-au primit aci în absența mea. Nemaivă având ce să vă scriu vă trimit amândurora prietenii salutul meu fierbinte.

Al vostru
Codreanu

Răspundeți-mi imediat dacă ați primit 40 de franci dela Manole (?) pentru Bonifaciu.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

28 Decembrie

Măine voi înainta procurorului raportul cu privire la examenul medical al lui Despa lui Dumitru Ioan. . — Eu am fost bolnav numai o zi și o noapte, am avut un acces de febră intermitentă; voi veni la Dumneata Sâmbătă. Mi-e teamă că nu voi putea veni din cauza timpului. Timpul fiind călduros drumurile pot deveni impracticabile. Când vin la Dumneata îți aduc și numerele de « Birje-văe vedomosti », pe care le-am primit în ultimul timp și care nu ți le-am trimis încă. E posibil să vii cu Costică. El mi-a scris că va căuta să vină la Pitești ca să mergem împreună la Dumneata. Plecăciunile mele adânci lui Liubov Feodorovna și lui Bonifas. Acestui din urmă îi trimit scrisoarea anexată.

Pe voi vă felicit de sărbători!

Al Dumitale, Codreanu

Sper să găsesc *gata* la Dumneata programul și Statutul societății noastre *Social-democratică română* [românește în text]. Eu deasemenea voi aduce asemenea proiecte.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Pitești, 27 Octombrie]

Dacă nu aveți de gând să veniți singur după banii, scrieți-mi de câte lecții aveți nevoie pe săptămână, *câte trei* la medicină și igienă, sau *numai* în total *trei lecții*? Trebuie să știu acest lucru, pentru că . . . înțelegeți dece. Comunicați adresa mea lui Mucenic și spuneți-i că-l rog să treacă pe la mine *ori de câte ori* vine la Pitești. Să poftască fie între orele 11 și 3 ziua, fie între 8 și 12 seara. Sunt de obicei acasă la aceste ore. Să mă anunțați neapărat când mai vine el la Pitești. Plicurile Dv. cu antetul spitalului ajung la mine cu întârziere. Nu pot face nimic spre a împiedica aceasta. Deaceea, când e vorba de ceva urgent, trimiteți o scrisoare simplă.

Scuzați, Vă rog, că scrisorile mele nu sunt francate. Când voi primi leafa, nu se va mai întâmpla așa ceva. Acum iau pe datorie și lumânări, și plicuri și totul. Laptele nu se dă pe datorie . . . Rămâneți cu bine, al dv.

Codreanu

[urmează 6 rânduri în limba română:]

. . . .său muiați de ploaie. În amendouă aceste cazuri lucrarea recitoare a ventului asupra osebitelor părți se înzecește în putere, fiindcă mișcarea aerului este priincioasă pentru repede evaporare a sudorii și a apei, și această din urmă evaporându-se, ia cu sine după cum știți o mare câtime de căldură. Omului înfierbântat și asudat într'adevăr că e plăcută asemenea răcorire, însă cu părere de rău tare adesea ea este foarte vătămătoare.

Lecțiile cu numărul șase le-am primit abia astăzi, 27 Octombrie. Când mi le-ați expediat, nu știu, deoarece aveți minunatul obicei de a nu vă data scrisorile, iar după ștampila poștei nu pot de obicei descifra nimic, cifrele fiind imprimate neciteț. Am fost în strada Tache Ionescu. Mi s'a spus că Mucenic a plecat ieri.

Măine mă duc la o autopsie în județ. Lecțiile următoare, vi le voi expedia, probabil, duminică sau luni, când o voi dovedi.

Originalul: jumătate în limba rusă și jumătate în limba română.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

431

Dragă Nicolai!

Trebue să-ți comunic o nenorocire îngrozitoare: ultimul balot al caucaziilor care a mai rămas în mâinile oamenilor a căzut pe mâna jandarmilor ruși împreună cu omul. Cărciumarul grec a fugit. La Iași au sosit jandarmi ruși ca să caute sursa de unde au fost luate cărțile. Oamenii mă cunosc, au fost în locuința mea și de aceea trebue să înțelegeți că persoana mea nu este absolut *neprimejdiosă*. Aștept din zi în zi oaspeții scumpi. Lui P . . . i-am scris deja. Fapt este că omul de pe malul celălalt cred că nu a fost încă luat. Cine le-a poruncit să transporte acest balot rămas, dumnezeu știe. Cred că principala cauză a nenorocirii sunt baloturile uriașe de 40 ocale. Cu un astfel de balot nu poți fugi departe. Sunt acum extrem de furios, deși dacă se va pune problema trădării mele către autoritățile rusești, o voi șterge; dar deocamdată n'aș vrea în nici un caz s'o șterg. Măcar să le pot face un pocinog. Ia în considerație comunicarea mea și te rog, pentru numele lui Dumnezeu, să nu te îndoiești de autenticitatea ei. E adevărată ca lumina zilei. Să scrii imediat. Observă te rog că nu vreau să-mi părăsesc postul. Nu ai oare, sau nu poți să-mi tremeți cu împrumut un revolver. Pentru numele lui Dumnezeu, găsește unul și trimite-mi-l imediat.

Te îmbrățișez

al d-tale

[semnătura indescifrabilă]

Am aflat confidențial că 3 ofițeri de jandarmerie ruși și printre ei un nobil au fost la prefectul districtului de aici; dar el i-a primit « așa cum au meritat »; acestea sunt chiar cuvintele prefectului. Nu știu ce au cerut de la prefectul de aici. Cred că n'ai de ce să te temi Nicolai . . .

Rămâi cu bine și scrie cât mai curând. Rămâi cu bine!

Al d-tale

[semnătura indescifrabilă]

Despre cel mic care a fost aici, n'am nici un fel de știre. Poate că a fost prins.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

Ieri, și a patra zi am primit numerele ziarelor pe care le trimit pentru Bonifaciu împreună cu această scrisoare. No. 2 din « La vie littéraire » și No. din « Vestnic » am primit aseară. Alt număr am primit în a patra zi. Mai mult nu-i nimic pentru Bonifaciu.

Măine voi primi salariul. Sâmbătă voi pleca la București. Dacă Dv. și Bonifaciu aveți să-mi dați însărcinări să fac ceva pe la București, comunicați-mi rapid până sâmbătă. Plec la București ca să intervin să fiu admis la examenul de doctor.

Voi încerca să mai traduc o lecție. Cealaltă, la mine mai sunt două, vă voi trimite în original.

Vă rog să-mi scrieți imediat și sincer dacă Dv. puteți să faceți față fără traducurile mele de lecții. Nu mi-e prea simpatic să traduc, dar îmi va fi și mai neplăcut în cazul când nu voi traduce pentru Dv. să vă pun într'o situație penibilă.

Nu cred ca telegrama lui L.F. să fi fost primită în absența mea din Pitești. Ea după cât se pare tocmai acum a primit banii. Pentru orice eventualitate am lăsat dispoziții la locuința mea să vi se trimită orice telegramă care va fi primită pe adresa mea în timpul absenței mele.

Fiți cu toții sănătoși.

Al Dv. Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

.
Codrean! Scrisoarea d-tale n'a mai prins pe românul care a venit aici, căci acesta a stat numai două zile pe aici. Dar din cauză că din Pașcani cărțile nu puteau fi atât de repede obținute, a stat patru zile aici, apoi a plecat împreună cu cărți. Mi-au promis că după ce vor sosi la destinație și vor primi cărți, îmi vor telegrafia, dar cu toate acestea de peste o săptămână nu am nicio știre despre ei. Soarta lor începe să mă îngrijoreze. Dacă voi primi scrisoarea că au ajuns cu bine, voi scrie prin codul nostru convențional, conținutul scrisorii d-tale. Firește că codul nostru are în vedere faptul că la graniță scrisorile sunt deschise.

Scrisoarea d-tale Jon, în care îmi scrii despre scrisorile lui Pisarev, am primit-o. Da, e drept că am comunicat lui Jeb . . . un pasagiu din scrisoarea d-tale. Dar pe onoarea mea, jur pe ce am mai scump decât onoarea, jur pe cauza noastră care trebuie să fie pentru noi mai presus de toate, că am făcut lucrul acesta, constrâns de împrejurările cauzei și nu de pălăvrăgeală [?]. Acum nu-ți pot

explica nimic, dar îmi rezerv dreptul de a mă justifica înaintea d-tale, atunci când va fi posibil. Sunt profund convins că în locul meu ai proceda la fel. În sfârșit, poți spune că gestul a fost urât (sper până la un timp oarecare), dar . . .

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

434

Dragă Codreanu,

Ști ea dvs. că poate avea loc un asemenea scandal uriaș a fost primită de mine puțin cam târziu: cărțile erau deja destinate vânzării și patru exemplare au fost date evreilor pentru a afla cât se poate realiza din vânzarea acestor mărfuri. Primind înștiințarea dvs. m'am adresat imediat pentru ajutor lui Nica; dar acesta în loc să mă ajute și-a cântat cântecul său obișnuit despre nerecunoștința revoluționarilor ruși în genre și a dvs. în special, etc. Atunci am plecat la poștă după fraht; dar se pare că acesta împreună cu scrisoarea a fost trimis înapoi la București. Or, la «vamá »¹⁾, lui Gheorghiu pe care l-au trimis, i s'a spus că cărțile se vor vinde neapărat, iar un funcționar polon de acolo a observat: «Proști negustori sunteți. Consulul rus poate afla foarte ușor » și apoi crezând că Gheorghiu este rus i-a spus în limba polonă «Mai bine jucați danie decât să conspirați » a spus același polonez. Dacă peste o zi sau două Stăuceanu nu va lua cărțile, atunci se vor vinde. V'am trimis o telegramă să trimiteți o telegramă legalizată pe numele lui Goliescu ca acesta să capete cărțile, în acelaș timp, unul din cunoștii mei polonezi s'a dus la «vamá » la acel polonez căruia i se încredinșase vânzarea cărților și s'au aranjat lucrurile în așa fel încât oricine s'ar prezenta și ar spune că este Stăuceanu să i se dea cărțile. Trebuiau plătiți 80 de franci. Aici a ajutat cel mai mult Gheorghiu care a dat ceasul și revolverul la amanet pentru care s'au primit 40 franci și eu din ultimii mei bani pe care i-am ținut pentru doamna mea să-i trimit la București, am dat 40 franci. Eugen a plecat la «vamá » și a luat cărțile care se păstrează la el. Două zile am alergat ca un nebun și în acest fel am reușit ca să previn scandalul fie măcar parțial.

Cele patru exemplare pe care le-am dat evreilor, polonezul a promis să le ia înapoi și să ni le dea; de sigur că în această treabă nu m'am amestecat. Acuma trebuie ca Ralli să trimeată banii cât mai repede pentru a scoate de la amanet lucrurile lui Gheorghiu. De altfel, și eu am nevoie de bani. Mă veți crede oare, scumpe Codreanu, că trăiesc aici de 5 luni și n'am primit încă nici o copeică de la *ai noștri*. A fost nevoie de călătorii, de a muta cărțile din loc în loc, de a face pachete, lăzi, a fost nevoie chiar să scot cărțile dela «vamá » (un balot trimis de Elpidin [?] și altul de Ralli), am închiriat o locuință mai mare având în vedere treaba, am făcut cunoștință, ceea ce, așa cum știți, costă destui bani

¹⁾ În textul original în limba română.

În Moldova și până acum n'am primit o para chioară. Cum m'am strecurat până acum numai Dumnezeu știe, dar poate că nici el nu știe. De sigur că nu vreau să mă laud cu toate acestea și nici nu am cu ce. La urma urmelor n'am făcut nimic, dar este totuși neplăcut ca, suferind lipsuri să primești o scrisoare de acest fel: « Te rog să nu faci pe deșteptul, ci să răspunzi amănunțit la tot ce se cere, fără ocol. În cazul contrar, eu refuz să mai am vreo legătură cu tine ». Aceasta ne scrie un oarecare Goldenberg care înainte edita cărțile Ceaikovștilor, iar cu ocazia unirii tipografiei a fost numit de către londonezi ministrul căilor de comunicație; el scrie aceasta pentru că atunci când ceaikovștii erau constituiți separat eu am refuzat să-i dau informații amănunțite despre drumul dvs. și am scris: « La ce-ți trebuie să știi asemenea amănunte? » Iată că omul s'a pus la ambiție. Acest fapt aruncă în genere lumină asupra partidului revoluționar. Am primit această scrisoare atunci când aici mai era rusul care venise. I-am arătat scrisoarea. În primul moment l-a enervat atât de tare, încât a spus chiar: « Răspundeți-i să nu . . . »

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

435

[Pitești, 1877]

Iubite Doctore

Am primit epistola D-le și a D-lui Russel, regretu că timpul numi permite să facu două epistole căci politeța cerea să-i răspunzu scrisori D-ale, cerei însă scuze din partemi pentru aceasta. Când am făcut numirea D-ale, aveam toate asigurările de la ministeru că ni se va aproba budgetu. Așa cum a fostu votatu de consiliu, adică cu șapte medici de arondismentu. Astăzi vezu că nu vi sa menținut de cât cinci. Așa der dacă D-nu, Russel voește să vie provisoriu până se vor întorce cei cari sunt chemați în concentrare se va îndatora foarte însă un postu definitiv n'avem deocamdaté la dispoziția D-ale. Primește amice salutările mele frățești al D-ale amicu.

C. Racoviță

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

436

[Costești, Iulie]

Numai ce a fost la mine șeful Gărei. Eu i-am comunicat din scrisoarea D-tale ceea ce'l privește. El mi-a spus că Șeful Gărei Pitești i-a telegrafiat despre *doue* slujnice, care a venit pentru Costești și cărora le trebuie 12 franci pentru a plăti birjarului. Eu am trimis pe un om d'acea cu 6 franci pentru o slujnică, dacă ea a venit pentru mine, Dupe cum și-am scris, de la Liub, Fed. n'am primit până astăzi nici o scrisoare. Ieri i-am scris eu ei, însă nu-i găsesc adresa și scrisoarea stă ne trimeasă. Te rog, să-mi trimeți adresa ei, ca să po'iu trimite scrisoarea gătită pentru ea.

640

Alt ce-va ți voi scri în cea alaltă scrisoare. Până atunci ți doresc fericire. Salut pe T. Lomar.

A d-tale
N. Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

437

[București]

Scumpul Djon!

N'am vreme se-ți scriu acuma, mâine or poimâine scriu mai mult, acuma ați spun că mi trebuie parale, parale, parale! Dacă n'ai, ei, dacă poți cu dobânda plătescu să fie cât de mare!

Poimâine ați scriu mai mult. Dacă trimeți parale trimete pe adresa: Domnului Michel Gorodezku visa-vis de grădina Amiciția lângă Cișmegiu. -casa relain la București.

Parale care mi ai trimes pentru anunciu, am dat lui Bonifaciu

Poimâine am se ți scriu pentru ci n'am putut se fac altminterle, dar Bonif. . . a spus că are se facă numai de cât ¹⁾.

Sefului i-am spus, că iai găsit slujnică. El ți a scris

Lui Alecsandru i-am scris, că i voi trimete eu paralele.

Altă n'am ce să ți mai scriu.

Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

438

... situația dv. familială și financiară. Trebuie să vă înarmați cu mult curaj, cu multă încredere în steaua dumneavoastră fericită și să stați locului începând, chiar de pe acum, să convingeți pe cei din jur că sânteți american, născut în America, că ați studiat acolo și că nici n'ați fost în Rusia (dacă acum nu e prea târziu să spuneți toate acestea) și că numai părinții dv. sânt polonezi. Scrieți, care vă este părerea în această privință. Sunt oare în județul Prahova posturi vacante de medic de plasă sau alte posturi, pe care le-ași putea ocupa. Interesați-Vă despre aceasta, dacă o puteți, prin intermediul doctorului din Ploiești, pe care-l cunoașteți. Ași dori foarte mult să ocup un post în apropiere de București. Cât timp mai am speranța să obțin un post la Minister, fu vreau să mă gândesc despre munți.

Deocamdată, aici nu se vorbește nimic și nu se știe nimic despre data când vor începe cursurile. Probabil, se va întâmpla ca și în anul trecut. Dacă voi afla ceva pozitiv în acest sens, vă voi da de știre. ...Lupu mi-a scris din Iași că contrabandiștii l-au informat despre trecerea neîmpiedicată a lui Gluhoi, cu mașină, peste graniță, dar ce i s'a întâmplat mai târziu, Lupu n'o

¹⁾ Până aici scrisul lui Gherea.

știe. Și această împrejurare, ca și multe altele, mă întristează puternic. În general treburile sunt ca niște bețe, după cum spune un vechi prieten al meu. Rog să-mi răspundeți fără întârziere la scrisoarea mea. Trimiteți-mi adresa cunoștinței dv. din Leipzig, am nevoie de ea, scrieți cum vă merg treburile și cum e sănătatea lui Liubov Feodorovna și Pavel. Transmiteți lui Liubov Feodorovna, odată cu conținutul scrisorii mele, și asigurarea simpatici mele sincere și devotamentul meu profund. Spuneți-i că dacă ea ar dori să-mi aducă bucurie și fericire în diferitele mele necazuri, să-mi scrie câteva cuvinte despre traiul ei la Ploiești. Am să vii la dumneavoastră abia peste zece zile. Istrati a plecat și se va întoarce peste zece zile. N'am cui să încredințez serviciul la spital și, de aceea, nu pot pleca chiar acum, deși o doresc foarte mult.

Vă îmbrățișez frățește,

Al Dumneavoastră
N. Codreanu.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

439

Încă n'a avut timp să dea toate examenle, el încă nu e doctor. În general, părerile mele cu privire la viitorul material în România s'au schimbat cu totul. D-ta ai putea să trăiești la noi perfect. O funcție retribuită cu 350—400 de franci lunar și se va da numai decât după obținerea diplomei.

Ce să-ți spun despre politică? Dracul știe, dacă vor fi rușii aci sau nu. Desigur că eu nu mă tem de ei, nu mă tem nici pentru mine nici pentru d-ta. . . . În ziare, părerile înclină mai mult în favoarea păcii. Fiecare număr însă conține neapărat câteva rânduri care te fac să te temi de război. Te îmbrățișez pe d-ta și pe toți ai d-tale.

Mulțumesc dnei Liub. Fed. pentru scrisoare. Nu-i scriu, pentru că în curând ne vom vedea. De la gară voi merge direct la locuința dnei Liubov Fedorovna.

[Scrisoarea mai departe este ruptă]

Va fi numai din cale afară [ruptă] hotelul.

Codreanu

[Pe verso:]

Domniei Sale Domnului Sudzilovschî, intern la spitalul din Ploiești.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

440

Scumpul meu!

Aș vrea să scriu multe, dar în curând vei veni singur și atunci vom pălăvrăgi în voie. Deocamdată să nu uiți un singur lucru. Larsi pentru Curilca este

anume Larsi și nu cel ce e în realitate. În ultima vreme cu... după cum a spus el însuși, a făcut cunoștință cu 18 voluntari ruși care pleacă în Serbia. Am chefuit, spune Curilca, «eu, spune el, am vorbit mult, am vorbit mult cu toții despre protectorat... Am vorbit multe lucruri nici nu mai știu câte». Ce-au vorbit nu știu, dar știu un singur lucru că Curilca trebuie să știe cât mai puține lucruri. E un palavragiu, să te ferească Dumnezeu. Probabil că ți-a și vorbit de mine. Dracu să-l ia. Principalul e că limba lui e dușmanul lui! La revedere, pe curând, scumpul meu.

[semnătura indescifrabilă]

Liubovi Fedorovna mă roagă să-ți spun să-l vizitezi cât mai des pe Pavel și să-ți dai ceasul doicei ca aceasta să-i de de mâncare la fiecare trei ore, așa cum făcea Liubov Fedorovna după plecarea d-tale. La revedere.

Indeplinesc dorința Liubovei Fedorovna, aducându-ți aminte că după părerea ei, scutecele lui Pavel trebuie schimbate de fiecă dată când le udă. Până îl încredințezi doicei, hrănește-l cu lapte diluat cu apă fiartă și calduță. Liubov vrea să-ți mai aducă aminte de ceva, dar nu vreau eu, căci e de prisos. Mi s'a promis la sigur să mi se dea postul despre care știi. Dar persist să cred puțin în norocul meu. În orice caz, în prima duminică după ce voi obține postul, voi veni la d-ta. Trimit salteaua lor pentru Pavel, umple-o cu fân. O știre tristă, extrem de tristă. Botev a fost omorât în Bulgaria. Este un fapt autentic! Toți te sărută.

Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

441

Nicolai Constantinovici,

Astăzi, plecând de la Dumneata și ducându-mă la D-l Capitanovici, am avut ocazia să văd la el o bolnavă. D-na Capitanovici m'a rugat să vă scriu din partea mea, s'o internați la spital. Eu i-am promis că servitoarea bolnavă va fi internată și deaceia vă rog s'o primiți.

Ea este servitoare și săracă.

Al Dumitale
N. Codreanu

D-na Capitanovici te roagă s'o primiți chiar astăzi și eu mă asociez la rugămintea ei. Răspunde-mi chiar acum dacă este posibil să fie primită.

Al Dumitale
Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

643

.Scumpi prieteni Liubov Fedorovna și Nicolai Constantinovici

Noi cei din București ne aflăm acum într'o situație atât de dificilă și critică, cum nici eu și nimeni dintre noi n'a putut să prevadă. Eșirea din această situație numai Dumnezeu și dracu o cunosc. . Atât eu, cât și meseriașii noștri avem o nevoie grozavă de bani ca să facem primii pași spre bunăstarea materială, dar este absolut imposibil să ne facem rost de bani, cel puțin acum. Din cei două sute de franci, împrumutate de meseriașii noștri dela Bonifaciu, acum avem numerar ceva mai puțin de cincizeci de franci. Restul au fost cheltuiți pentru nevoi imperioase. Bonifaciu nu e sigur că va mai putea face rost nici măcar de 5—10 fr. Recent Franchevici a fost pe aici, i-am spus și l-am rugat să împrumute bani. El chiar ne-a promis *numai o sumă mică*. Lui Lupașcu nu mă pot adresa în niciun caz după bani. Este absolut imposibil. Ce va fi nici nu mai știu. E drept că mai avem unele speranțe, dar atât de slabe, încât greu s'ar putea conta pe ele. Și acum când suferim de lipsa de bani, Lupașcu îmi spune că acum nu se poate face ca compatrioții mei să fie primiți în școlile de aici. Unii dintre ei, după cum mi se scrie, sunt amenințați cu arestarea și cu ocna rusă, ei trebuie să vină aici. Doi oameni vor mai putea fi plasați ca bursieri în școala de aici, iar ceilalți care trebuie să vină aici, vor trebui să fie întreținuți de mine. Firește, după ce îmi voi ocupa postul, lucrul acesta nu va fi atât de greu pentru mine. Dar ce mă fac până atunci? Iată cum stau lucrurile pe la noi în privința banilor. Marcovici mi-a spus că Capșa nu are nimic împotriva mea și că îmi va da o notă bună, dacă Marcovici și Turnescu îmi vor da și ei una bună.

Nu am primit încă înștiințare cu privire la rezultatul favorabil al examenului, dar acum desigur că sunt complect liniștit și aștept cu nerăbdare ca numele meu să fie publicat în Monitorul Oficial, ca apoi să mi se dea un post. Lupașcu s'a apucat să scrie la toți perfecții cunoscuți ca să mi se dea un loc bun undeva. Ce va eși din toate acestea, aceasta firește nu se știe. Doi alți cunoscuți de ai mei, au scris despre mine la Iași și la Bârlad doctorilor de județ [text român]. Măine mă voi duce singur la consiliul medical superior și voi afla locurile existente. Știu bine că nu voi putea căpăta un post cu 400—500 franci pe lună. Sper că până la sfârșitul săptămânii voi afla unde mi se va da postul. Desigur că am să-ți scriu imediat despre aceasta.

Încă o noutate. Am trimis eri niște bani la Iași pentru unul dintre românii ruși, venit din străinătate, ca să vină la București și să se înscrie la facultatea de medicină de aici. Zilele astea va veni și se va înscrie la facultatea de medicină. Am o groază de treabă cu decanul și mă tem, zău, să mă duc la el. Trebuie să vorbesc cu el ca să-mi elibereze actul pe numele de Codreanu, trebuie să stau de vorbă cu el despre condițiile în care voi fi admis la examenul de doctor și despre multe alte lucruri. Nu știu cum îmi va merge în toate aceste

chestiuni. Ai primit «Vpered»? M-me Larsi începând de mâine va începe să frecventeze școala sorei lui Lupașcu. Va plăti 60 fr. pe lună plus întreținerea. M-me Lupașcu va plăti deasemenea lui Larsi pentru lecțiile de limba rusă, după ce voi pleca de aici, astfel că poate va avea încurând câte 100 fr. pe lună plus masa. Mai multe noutăți nu avem. Ce se mai aude pe la voi? Cum e sănătatea d-tale, dragă Liubov Fedorovna și cum e sănătatea lui Pavlușa? Dicționarul îl expediem abia astăzi. Nu știu cum, dar nu am avut timpul să facem lucrul acesta. Anexez scrisoarea pentru Liubov Fedorovna. La revedere, să fiți sănătoși.

Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

443

Am încercat ca înainte de a primi scrisoarea Dvs. să vă trimet cufărul. Câțiva birjari din Argeș cărora m'am adresat au refuzat să-l ia spunând că au pasageri cu bagaj. De altfel m'am gândit că cufărul poate fi deschis în drum de birjari și conținutul lui furat. Birjarul primește cufărul dela mine care îi sunt necunoscut, dela mine care și eu îl văd pentru prima oară. Uude am garanția că în asemenea condiții cufărul va ajunge la destinație?

Mă așteptam ca Dvs. fiind supărat să vorbiți singur cu vreun birjar din Argeș ca să ia și să transporte cufărul la dvs, la Pitești. Desigur că în cazul acesta ar fi mai puțin riscant. Afară de aceasta dispuneți de mai mult timp desigur, pentru aceste treburi. Nici să nu vă închipuiți că nu am destulă treabă aici. N'am timp nici să iau o carte în mână.

Astăzi, luând în considerare supărarea dvs. și faptul că fără cufăr sunteți amenințat «să vă dați duhul» (cred că v'am înțeles bine) am predat cufărul lui Paul Bliuher rugându-l să vi-l expedieze cât mai repede. El mi-a spus că va aranja cu dvs. chestiunea cheltuelilor de transport.

Nici un fel de noutăți. N'am primit nici pentru Bonifas.

.....Codreanu [?]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

444

Vă scriu două cuvinte, Russel și Steinberg, deoarece mai mult nu am când — plec.

Actuala adresă o pot da doar astfel: Intră la academie și întreabă acolo pe portar de adresa Annei Mihailovna Epstein.

Klement

La lucru !

Sanieto spirito cavaliere !

Pentru cazul când lucrătorii ar ruga să se transporte cărțile lor, vă indic o adresă la Königsberg Neue Börse — Hugo Retich [în text în germană].

Lucrătorilor înșiși să nu dați pentru nimic în lume această adresă.

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

445

Chinuit de robia grea
Ai murit de o moarte glorioasă:
În lupta pentru cauza poporului
Ai murit cinstit

Ai slujit puțin, dar cinstit
Pentru binele Patriei dragi
Și noi, frații tăi de cauză
Te-am condus la țintirim

Vrăjmașul nu a putut râde de tine
În juru-ți erau ei tăi
Noi singuri, dragule, ți-am închis
Ochii tăi vulturești

Cu tine avem un singur drum:
Ca și tine, vom putezi în închisori
Ca și tine, pentru cauza poporului
Glorios vom muri

Ca tine vom sluji
Numai ca teren pentru idei noi;
Ca tine, vom fi prevestitori ai
Zilelor viitoare și glorioase.

Noi știm, după cum ai știut și tu
Că în curând din oasele noastre
Se va ridica răzbnătorul aspru
El va fi puternic, măreț.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

446

2 August

Dragă tovarășe,

Scrisoarea d-tale către Libich ne-a uimit peste măsură! M'am dus îndată împreună cu Libich la Nadejde, ca să-i cer explicații în legătură cu scrisoarea pe care ți a scris-o. El a fost tot atât de mirat ca și noi doi. El spune că în scrisoarea sa adresată lui Manici [?] nu se găsește nimic jignitor, că el a explicat acolo numai o neînțelegere în legătură cu o scrisoare asemănătoare care ne-a fost atribuită acum câteva săptămâni, o scrisoare în care noi ne-am fi exprimat despre «România viitoare», că ei pot și v'au cerut cuvântul de onoare, că banii vor fi folosiți pentru «România viitoare» și nu pentru altceva. La această scrisoare care ne-a fost atribuită, pe care după toate cercetările

făcute s'a dovedit că n'a scris-o nimeni dintre noi, am primit dela Manici (?) un răspuns injurios pe care nu l-am meritat. Am tăcut mult timp, dar apoi ne-a venit în minte că este cineva care va scrie *în numele nostru* scrisori și am hotărât să ne explicăm. Scrisoarea lui Nadejde despre care vorbiți atât, a fost această explicație, care firește, nu putea cuprinde nimic jignitor. Se vede că această scrisoare a avut aceeași soartă, Ea a fost interceptată și în locul ei vi s'a trimis altă scrisoare falsă, care v'a supărat atât de tare. Cred că toate acestea sunt șmecherii polițieneste ale «Vacii roșcate». Vă rugăm să ne trimiteți ambele scrisori de care e vorba ca să putem face cercetări.

În orice caz ne grăbim să vă încredințăm că nici prin gând nu ne-a trecut să vă jignim, pentrucă nu avem niciun motiv de a o face, ba dimpotrivă chiar, avem ca întotdeauna, în special față de d-ta, cea mai sinceră stimă tovarășească și prietenie ca față de un revoluționar mai bătrân, cinstit și sincer, În ceea ce mă privește, mă simt foarte îndatorat față de d-ta pentru grija ce-mi porți și pentru toate neplăcerile pe care le-ați avut din pricina mea.

Ar fi de dorit să ne ajutați să lămurim toată această ticăloșie a lui R.M., și toate aceste neînțelegeri. Cel mai bine ar fi dacă ați veni.

Vă strâng puternic mâna
J. N. Russel.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

447

Scumpul meu Djon!

Scrisoarea a d-ale am primit cu o zi înainte de cât telegrama, la telegrama am răspuns îndată, la scrisoarea răspund numai acuma. Cum și am telegrafiat Alfons n'a primit încă parale și dracu știe când are să primească. Al alt-hieri am primit de la densu o scrisoare că more de fome. El are se mi trimit pentru ss. — ce 200 de franci și cel puțin 150 (ci nu cred). De aistelant parale 150 eu voi trimet la L.F. de asta se n'ai grije. Eu zeu că nu știu ce se fac? Tata Sofiei a luat o vie la câmp nu departe din oraș și mă invita pe mine că se vin la dânsu. Nu știu ce se fac? Mai bine ar fi fost se ma duc la Wiena cu Alfons să inveți ve o meserie și piurmă se vin înapoi (că eu am în gând să mă stabilesc la România) Dar Sofica nu vrea se merg singur acasă ea spune că are se merg pe jos dupe mine! Dracu știe ce se fac? Cu Sofica se merg în casa a ei nu mi convine de alte cauzele. Așa stau în îndoeală. Se mi scrieți ma rog mai digrabă, că scrisoarea a dumitale poate n'are să mă găseascu aici. În fiecare cazu Alecsandru are se trimite scrisoarea acolo unde am se fi eu. Mulți complimenti din partea Sofiei și lui Alexandru. Te îmbrățișeze cu iubire amicul a D-ale.

[Costică]

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Scumpul meu Codreanu

De mult am primit scrisore a dumitale, dar pân acuma nu ți am respuns. Sunt sigur, că aflând căusa, ai se mă scuz. Tocmai atuncia când am primit scrisorea a d-tale, un frigur teribil d'estomac a pus în pat Sofica și pe urmă pe copila a mea. Poți să ți închipuești cum mi a fost cu doi bolnavi. Tocmai atuncia sa primit ordin, că spital de care am muncat eu pâne se mergă. Am remas cu o sută de franci, dar cu dou bolnavi pe cap al meu. Mi a trebuit se mă duc numai de cât la Bucuresci, fiindcă am primit o scrisorea de la Souvorin, că mă primesci că corespondența cu 7 copeeci pentru rând. Acuma din nenorocire Sofia s'a îndreptat, Alexandre a venit d'a casă (nu l'a primit în armată, fiind de slabă construcțiune) și mi a fost cu puțință se niă duc la Bucuresci. Ați scriu acuma deaicea. 3 corespondințele a mele am vezut tipăriți. Dacă stiei d-ta cât de urită, cât de stupidă este asta lucru. Pân n'am vezut am fost mai liniștit, dar de când am citit corespondințele a mele nu pot se mai scriu m'a apucă frigurile. Mai lesne o corespondență este prefăcută întru așa un sens, că ma roșesc când m'aduc în minte. Ați jur că nui nicio diferență întru vnzarea cugetărei (dar ce este dacă nu vnzare a scri întru un jurnal atât de stupid, ca « timpul nou ») și vânzare corpului de femea publică. Mă mângâe numai cu asta că nu vina a mea, când ei prefac acolo scrierile a mele. Am primit o scrisorea de la Larcy.. Jacob a intrat că elev la un timplar pentru un *an și 8 luni*. M-me Larcy lucrează la fabrică 14 ceasuri pe zi și are pân la doi franci pe zi dar Alfons n'a găsit lucru. Se dă dumnezeu ca să primesc mai de vreme leafa dela redacțiune ca să pot să le trimit lor. Boniface spune că nu poate să-ți trimit jurnalele lasă-l la... de mâine am să-ți trimet eu. D-ta spui că treui se fim întru o corespondință mai adessa, sunt o mii de or d'acord cu dumnieta. Vezi bine, că tacere a mea a fost fără vină din parte a mea. Se mi scri mai ades și fi sigur că la fie care scrisore am se ți respund. Cred, că și Djon, are se scri mai adeseori. D-ta, Djon, trebui tot să mă scuzi pentru tacerea a mea. Se mulțumesci din adâncime inimei pentru frățescă invitare, care mi-ai făcut și Sofiei. Dacă am se-am nevoi de un adăpost n'am se uit casa a d-ale. Acuma, cum âmi pare, am se mă așed la Bucuresci cu Sofiea. Ami place foarte mult se cred, că am se ved pe Djon și Nicolai pet... aice la mine. Dacă am să mă stabilesc aice nu mai de cât trebui să viniți la mine amândoi pentru câțva zile. D-ta, Codriene, scri ca să întrețin o corespondență cu prieteni a mele, că să putem se comparăm cărți — să fi numai parale! Eu am acuma un prieten foarte bun la Paris. D-ta întreb, care cărți cunosc eu încă afară de basmele lui Wagner. Nu te am înțeles bine. Ați trebui pentru citit, or pentru tradus. Acuma cărțile rusești costă eftin, fiindcă putem se cumperam rubli de hârtie cu 2 fr. 60 b. basmele lui Wagner în loc de 10 fr. are se costă 6 fr... Ami pare că parale care ai sai mai întâi de tot trebuie să cumper operile a lui Bălcescu a lu Sincai. Se înțelegi că basmele a lui Wagner,

romanu a lui Spilgagen, a lui Sweizer trebuie chiar acuma. Dar mai întâi de tot ar trebui « Le radical » jurnal franțuzesc și « vorwärts » jurnal german. Nu știu dacă dumnieta ai citit despre greva, care a fost în America între lucrători și funcționari drumului de fer. Greviști au distrus o mulțime de liniile au ars miime de wagone, pagubele se urcă în milioane de taleri.

Te rog foarte mult, că după ce a se citește scrisoarea așa îndat se trimeți lui Djon, el trebui se fi superat, că nu l'am respuns. Rspunde-mi îndată, pe adresa :

D-lui Robert Jincs

Bucuresci.

Strada Cometu Nr. 26.

Te rog pe dumnieta și pe Djon se mi raspundeți mai curend. Alexandre te rogă se-l trimeți « l'economie sociale » pe adresa :

Ploesci

Alexandre Trușcă

gard — ajutor. strada spitalului casa Păltineanu.

Ve serut o mi de or

Costică

Dacă n'ai se mi respunzi, eu n'am se și trimet jurnalele. Auzi?

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

449

Dragă Jon,

Îți trimit opt mărci pentru corespondența noastră. Am scris Sofiei pentru ca ea să-ți trimită numai decât o telegramă în ziua plecării. Dacă Slivinschi n'a spus lui L. . . . despre Ploești, ea îți va telegrafia dumitale, iar în caz contrar mie. Dacă vei primi telegrama, vei fi așa de bun să fii la gară și să aranjezi totul cum te-am rugat. Imediat ce vei fi primit scrisoarea dela Iași, te rog cu insistență, dragul meu, să expediezi în aceeași zi.

Când speri să obții un post? Local pentru atelier am și găsit. Complimente din partea întregului grup.

Costică

Alfons a rugat să-i trimiți fotografiile

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

450

Dragă Jon,

Lucrurile merg prost. După aranjamente, transformări și cheltuieli etc. . . . numai 15 franci (jur pe onoarea mea că nu exagerez de loc). Informează-te, pentru Dumnezeu, la Istrati dacă s'au primit banii mei sau nu. Ce scandal.

649

Rezervele presupuse au fost cheltuite până la centimă. Dracul mai știe ce vom face, dacă în curând nu se vor primi banii. Va trebui să punem dinții pe raft. Scrie-mi care e situația ta. Geamantanul cu lucrurile l-am primit. Transmite din partea mea și a Sofiei multe mulțumiri.

La revedere. O strângere de mână dumitale și d-nei Liubov Federovna,
Al dumitale
Costică

Complimente de la Sofia și copilul meu.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

451

Dragă Russel!

Am fost în chestiunea d-tale la Radu, el mi-a promis să facă tot ce-i va sta în putință și în același timp a adăugat că Kogălniceanu este vinovat de toate. Că ei îl țin în minister numai de nevoie, că va fi cea mai mare fericire pentru ei dacă vor reuși să scape de el, lucru la care speră. În comparație cu felul în care se procedează cu oamenii noștri în străinătate trebuie într'adevăr să recunoaștem că aici deocamdată nu suntem relativ urmăriți; doar să știe că guvernul rus a cerut cu toate formele necesare arestarea tuturor nihilistilor. Ști desigur că Hartman a fost arestat la Paris. Pe aceste fapte se sprijinea R. pentru a dovedi că ei încearcă să ne apere și să ne ajute și că dacă s'a întreprins ceva împotriva noastră, aceasta datorită lui Kogălniceanu, lui Crețulescu care îi cauzează lor și mai mult rău decât nouă. În toate aceste cazuri este o părțică de adevăr. Comunică cum stau lucrurile la voi, ca să știm ce să spunem aici. Te previn că la voi la Iași a fost trimis conosciutul spion Voronovici. A fost la Paris în toate cercurile radicale, l-a trădat pe Lopatin. E un om primejdios. Locuiește la Iași sub numele de *Savcenko*. Semnalmentele lui; e un om de statură înaltă, solid, blond, barba roșcată, ochii albaștri, nevasta lui e o evreică grasă, o brunetă foarte drăguță. Mi-e tare frică ca să nu-i cășuneze vreun rău lui I-șca. Scrie dacă a plecat de acolo și cum a ajuns la destinație. Răspunde numai decât. Vă îmbrățișez pe toți călduros.

Costică

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

452

Ploești [Aprilie 1880]

Dragul meu John,

Astăzi am primit scrisoarea de la Ceaikovschi, în care se găsea și o scrisoare pentru d-ta, pe care o anexez. Ceaikovschi presupunea, nu știu de ce, că nu sunt în termeni buni cu d-ta și de aceea se scuză că nu poate să-ți transmită altfel scrisoarea. Nu înțeleg. Ultima d-tale scrisoare mi-a făcut multă bucurie; deși

e un om păcătos totuși nu prea crede în seriozitatea socialiștilor români. În ceea ce privește pe R., se vede că n'ai înțeles din scrisorile mele precedente sensul raporturilor dintre noi. Se credea să se aranjeze aci o oarecare acțiune pentru « oicizna » — este o acțiune foarte folositoare. Toate lucrurile merg împotriva « oiciznei » noastre, ele vor fi îndeplinite cu chibzuință, cu prudență, fără să compromită Ret-Co.; ei pot avea atitudinea de simpatizanți. Pentru a pune pe roate acțiunea pomenită mai sus, ne este necesară prietenia lui R. și Co. Tocmai pentru aceste acțiuni speciale ale « oiciznei » s'a și păstrat legătura și fraternizarea. Am fost convins, întocmai ca și d-ta, că ei nu vor avea desigur o simpatie deosebită pentru socialismul român, deși amenințările au pornit de la R. și Co. personal. Aci se pare cel puțin că unul dintre grecii influenți ai acestei firme, spunea lui Zamfir că ei nu sunt deloc împotriva acțiunilor noastre. În ceea ce privește alianța cu Set Co [?], îți voi spune adevărat că nu înțeleg nimic din aceasta. E sigur că Curval [?] este deasemeni în alianță cu S. Relațiile noastre cu R. au fost relații în scopul de a trage oarecari foloase, însăfârșit aceste relații sunt inevitabile. Dacă R. a dat oarecare ajutor în privința acțiunii lui S., aceasta el a făcut-o mai ales în scopul de a pârgări « oicizna », . . . pe când alianța cu S. ar fi fost un joc în favoarea « oiciznei ». Aș dori ca să-mi tălmăcești mai bine acest lucru. Dintre prieteni n'am citit nimănui scrisoarea d-tale, deoarece ei ar fi dat alarma, iar eu n'ași fi putut să le dau niciun fel de explicații. Toate celelalte ți le-am comunicat în scrisoare. Nici vorbă că toți au fost bucu-roși. Revista va apare, după toate probabilitățile, în preajma lui 15 Iunie. Pregătește articole. Vrem să avem material pentru cel puțin 5—6 numere, chiar înainte de apariția primului număr. Despre aceasta, de altfel îți voi scrie o scrisoare mai amănunțită. Corespondența oficială trimite-o pe adresa secretarului nostru Monica — doctorandul Maniceia, str. Romană 83, București.

[Texte marginale:]

Scrie mai curând și mai mult, căci scrisorile d-tale sunt prea laconice. Pentru aranjarea chestiunii celor 120 de franci multe mulțumiri. Salutări tuturor tovarășilor, vă îmbrățișez cordial

Costică

Nemulțumirea lui R. a fost provocată în mare parte de articolul tipărit în « Femeia Română ». Lui R. i s'a cerut de către un administrator arbitrar să-i indice un prieten ieșean al lui Cr. — N, care să descopere pe spion. Ai înțeles? În această privință desigur R. are dreptate. Kacianovski scrie că el cunoaște foarte puțin pe acești domni, nu poate să garanteze pentru ei. Din parte-mi te sfătuiesc să fi foarte prevăzător. Dacă până acum n'a venit nimeni la d-ta să spioneze, e surprinzător. Nu-i vorbă că mamei Rusia îi sunt cunoscuți acești spioni. Ai început să faci abonamente? Îți trimit (?)

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Dragă Mincov!

Treburile mele stau foarte prost. Am vândut benzile; este însă cu neputință de a vinde aci pieile. Nu știu, zău, ce voi face cu ele. N'am primit încă nimic de la Petru, deși el a telegrafiat, ca răspuns la telegrama mea, că îmi va scrie; mă tem că răspunsul său va fi foarte nesatisfăcător. Pe de asupra mai e și acest Hoborski! Trebuie să-ți spun că el mi-a scris că a dat cu împrumut banii ce-i rămăseseră, unui oarecare Horvat (aceasta este adevărat, el i-a dat bani, înainte de a-mi fi dat mie) și că acești bani sunt pierduți. Alaltăieri i-am telegrafiat, dar el nu răspunde nimic, ce va face? Măine voi pleca la el; deci, momentul se apropie, dar bani nu sunt de loc. E arhiprost. De ce nu-mi trimiți carnetul meu de note, pe care l-am dat socrului, acolo am niște adrese, și am nevoie de una pe care trebuie să o dau fratelui meu și pe care am uitat-o. Am fost la Cucu, el mi-a spus că va avea probabil nevoie de tine pentru niște treburi, dar aceasta nu înainte de trei sau patru luni. Ți-a transmis salutări. N'a spus, însă, nimic îmbucurător.

Blestemații aceștia de Ploiești, mă vor înnebuni. Voi trebui, probabil, să procedez în felul următor: întâi să iau afacerea, iar apoi să caut un tovarăș. E cu puțință oare să nu găsești la Iași, cu împrumut o sumă de trei sau patru sute de franci. Vai ce situație. Aci, ca de obicei, nimic nou, afară de mârșăvii. Scrie, te rog, cât mai curând, chiar îndată. Imi pare rău că ai plecat, n'am aici absolut pe nimeni cu cine să stau de vorbă, scrie deci cât mai curând. Dacă Kislorod (Oxigenul. N. Tr.) n'a plecat încă, spune-i să-mi facă următorul serviciu: când va fi peste graniță, să scrie fratelui meu, la adresa: Doctor Samson Abramovici Kaș, Ecaterinoslav, că eu i-am expediat două scrisori la adresa: Solomon Marcovici Lintvariov, la Ecaterinoslav. De asemenea să scrie despre ce am scris eu, adică despre cele 500 ruble, aceasta e foarte important. Acum, rămâi cu bine. Te îmbrățișez de o sută mii ori.

Al tău Costică

Transmite lui Nadejda Iancu următoarele: Scorțeanu cere soției sale, ca ea să scrie la revista « Femeia Română ». Din partea mea, le-ași sfătui de asemenea pe femei să sprijine această revistă, căci ea devine tot mai bună, iar, cu un mic sprijin, poate să se transforme chiar într'o revistă foarte bună. Ar fi bine de găsit câțiva abonați. Pentru cunoștințe, abonamentul costă numai 15 franci, în loc de 24. Aceasta e prețul redus pentru învățătoare.

Pentru dumenzeu, du-te să-l vezi pe socru, ca el să dea un răspuns definitiv, are sau nu de gând să vină aci.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Ploiești, Martie]

Dragă Russel

Ambele scrisori adresate la Ploiești le-am primit. Scrisoarea trimisă la Paris nu am primit-o și de aceea nu am primit totuși răspuns la toate întrebările. Îți mulțumesc atât pentru prietenii din Iași, cât și pentru ajutorul pe care mi l-au dat. Sfatul d-tale de a mă odihni după toate pățaniile mele din ultimul an, e minunat, dar din nefericire nu poate fi pus în practică. Inima și nervii sunt foarte slăbiți, dar pentru aceasta am nevoie de odihnă morală. Poate fi vorba de această odihnă, când chiar din prima zi după întoarcere, se ridică problema veche, dar mereu nouă a bucății de pâine? Și se ridică cu totul pe neașteptate. Când am fost arestat am avut 10500 fr. numerare și 100 fr. la Ralli. La Mezeni (?) am primit o scrisoare din partea sorei mele în care îmi spune că prietenii din România îi comunică cum că au aranjat situația materială a lui Sofi și că acesta va fi în situația pe care am lăsat-o. Iată tot ce știu despre situația materială din România. Mai știu că sora a luat pentru ea și pentru mine 1500 fr. Neștiind nimic, sosesc aici și găsesc lucrurile în starea următoare: acasă *niciun ban*, nici nu am 10 fr. ca să plec la București, undă trebuia să plec neapărat. Aceasta timp de 10 luni! Cred că lucru acesta ar uimi pe oricine. După socoteala lui Arbore trebuia să mai rămână din banii mei 6500 fr. Din acești bani 4500 fr. au fost luați de el și 2000 ai luat d-ta. Arbore trebuie, după cum spune, să primească 1000 ruble acum și încă 1000 peste o lună. Apoi nevasta lui Arbore a mai scris despre expedierea a 1000 ruble. Dacă toți acești bani vor fi primiți, voi primi deasemenea și banii mei. Dar pentru aceasta este necesar să se primească 3000 ruble căci primii 1000 sunt necesari lui Arbore pentru magazin și alte nevoi. Vor fi primiți? Când? De câți bani va fi nevoie? Iată întrebări care pentru mine sunt chestiuni de viață și de moarte. Am acum doar doi copii. Sunt, poate singurul dintre emigranții de aici care nu cunoaște nici-o meserie (pentru salahorie nu sunt literalmente bun) și chiar dacă vor veni banii, ei vor fi primiți cu țărâita și tot cu țărâita vor fi mâncați și pe urmă? Pe urmă mizeria, sărăcia, căci nici nu-mi pot închipui cum aș putea să-mi întrețin familia. Atât timp cât nu voi avea măcar 4—5 mii de franci, nu mă pot gândi la niciun fel de atelier, fie de fabricat săpun, fie de ceară roșie — mi-e tot una. Nici d-ta n'ai să mă poți ajuta cu nimic dacă îmi vei expedia 2000 fr. câte 100, căci sutele vor fi mâncate pe măsură ce se vor primi. Te rog să mă ierți, dragă, că chiar în prima scrisoare, la venirea în România, îți scriu atât despre chestiuni financiare. Dar ce să fac? Dacă ele mă privesc atât îndeaproape? Dealtfel această chestiune mai are *un alt aspect*, care e departe de a fi de natura financiară. Dar despre aceasta voi vorbi altădată, voi vorbi când ne vom vedea personal. Acum trec la alte chestiuni, revoluționare. D-ta știi desigur că nu am avut niciun fel de știri la Mezena (?) despre starea de lucruri din

România. Atât cât am putut înțelege din spusele lui Arbore, lucrurile la voi nu prea progresează. Deci înțeleg în totul nerăbdarea d-tale de a edita cât mai repede o revistă. Păreră mea a fost întotdeauna aceasta că revista trebuie să înceapă abia atunci când există deja un partid cât de cât organizat. Am multe de spus cu privire la aceasta dar deoarece sper că în curând mă voi vedea personal cu d-tră cred că va fi mai comod să vorbim despre toate acestea când ne vom vedea, decât în scris. În orice caz mă voi vedea cu d-tră întrucât, dacă Iacob nu a plecat încă, voi pleca eu la Iași pentru a mă vedea cu el. În ceea ce privește congresul, dacă lucrul acesta l-ați hotărât, apoi desigur nici nu încape vorbă, deși după părerea mea congresele nu aduc în genere prea mare folos, iar cu banii stăm prost, iar un congres la care să vină un mare număr de oameni trebuie să coste 1000 de franci. Cred că congresul nu va avea loc sub forma pe care ați dorit-o, deoarece din București e greu de presupus că va veni cineva din cauza examenelor și a lipsei de bani. Astfel din Valahia ne vom înfățișa la congres eu, Ralli, și Ivanov; dar în acest caz e mai avantajos și de mii de ori mai comod să plecăm noi la Iași. Am făcut socoteala că drumul unei persoane de aici la Iași va costa cu 30 franci mai mult decât drumul la Galați. Iată socoteala.

Un bilet la Galați = 15 franci plus 15 franci retur. Apoi întreținerea 15 franci. Total deci 45 franci; la Iași însă va costa 70 franci să pleci acolo și retur. Acolo nu avem ce socoti cheltuielile pentru casă și masă, deoarece ne vom instala la cunoscuți. Chiar dacă vom sosi din Valahia 5 persoane, după socoteala mea e mai bine să ne adunăm la Iași, deoarece fiecare delegat din Iași îl va costa drumul cel mult 60 franci. În ceea ce privește avantajele Iașilor nici nu încape discuție deoarece acolo am fi, ca să zicem așa, acasă, am putea să ne întâlnim nu numai cu diferite persoane, ci cu toți prietenii din Iași. Unde mai puneți că eu oricum trebuie să plec la Iași. La Galați mai este și desavantajul că acest congres va trebui organizat în mod conspirativ și va mai trebui să ne și grăbim. Arbore este împotriva Iașilor, deoarece îl va costa mai scump. Dar pe d-tră congresul nu o să vă coste nimic, deci nu e tot una? Banii pe care delegații din Iași au crezut să-i cheltuiască pentru călătoria la Galați, vor putea să-i trimeată încoace și cu acești bani vom putea completa plusul pe care trebuie să-l cheltuiască cei de aici pentru călătoria la Iași. Am scris lui Iv... ca să vină încoace la o întâlnire și cred că va sosi. De îndată ce-l voi vedea, sunt convins că-l voi convinge în favoarea Iașilor. Dacă Arbore nu va primi până la sfârșitul ui Septembrie prima mie, nu poate fi nici vorba despre congres, cel puțin pentru noi. Cum mai putem vorbi despre congres dacă nici nu avem cu ce franca scrisorile. Eh! Inveți, înveți și tot prost rămâi. Răspundeți imediat ce părere aveți cu privire la întâlnirea din Iași? Intr'un fel sau altul, dar vreau grozav să mă văd cât mai repede cu d-tră, și dacă vor fi bani desigur că ne vom întâlni, iar până atunci vă îmbrățișez, scumpele.

Al d-tră Costică

Salutări sincere tuturor prietenilor din Iași. Am ce povesti despre călătoria mea în jurul lumii, am ce povesti despre Paris (l-am văzut acolo pe Ceai-kovski și pe mulți alții) dar toate aceasta până ce ne vom vedea personal.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

455

[Ploești, 1880]

Dragă Russel,

Rally a primit scrisoarea că banii au fost expediați, Duminică sau Luni e aproape singur că bani vor sosi așa că probabil vom pleca Marți. Dacă scrisoarea mea îl va mai găsi pe Stauceanu la Iași să-i spui că el e vinovat că a plecat așa pe nepusă masă la Iași. Noi ne înțelesesem așa: când vom primi banii, îi vom telegrafia la București ca să plece; fără să aștepte telegrama a plecat pe nepusă masă. Dacă va putea să aștepte până la sfârșitul săptămânii viitoare s'o facă, dacă nu să facă cum vrea.

Despre revistă și despre multe altele vom vorbi când ne vom vedea. De-a doamne cât mai curând. Mi se pare că va fi mai greu să scap din gaura asta decât din [indescifrabil]. Rămâi cu bine. Iți strâng mâna.

Al d-tale Costică.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

456

[Ploești, 1880]

Dragă John!

Am o mare rugămintă la dumneata. Sunt acum într'o astfel de situație încât zău că sunt gata în orice clipă să-mi sfărâm capul; dar asta nu e încă nimic: principalul este că datorită promisiunilor diferitelor persoane, te-am pus și pe dumneata într'o situație mizerabilă, fapt care mă chinue îngrozitor. La 17 luna curentă socrul meu trebuie să plătească evreului datoria de 62 franci, dacă nu-i va plăti, se vor socoti 4 franci de zi întârziere, iar socrul meu este acum aici, a cheltuit și cu drumul din cauza mea; pentru dumnezeu, salvează-mă; găsește dragul meu undeva acești bani (știu că dumneata nu ai) și dă-i Marioarei. Nu pot să-ți promit că ți-i înapoiez curând.

Nu pot să-ți scriu despre situația mea fără a te întrista și a te mâhni... Greu! Sper să viu la dumneata zilele acestea, să ne vedem, să vorbim despre multe, multe; deocamdată te rog dragul meu, să depui toate eforturile pentru a da cu orice preț 62 de franci Marioarei și numai Marioarei. Știu că ai ceva împotriva ei, dar o faci nu pentru ea, ci pentru mine. Te rog s'o faci. Te îmbrățișez pe dumneata și pe Steinbergi

Al dumitale, Costică

Dacă Marioara va trimite pe cineva, te rog să dai banii.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Ploești]

Ce să mai zic, într'o situație bună ne-a pus Sârcu, nevenind la dumneavoastră. Prin el v'am trimis adresele, unde să trimiteți ziarul, iar el!!! Încă atunci când a plecat. Iar eu m'am mirat de ce nu trimiteți bibliotecarului de aici ziarul. Mă grăbesc să vă comunic adresele. Ploești, trimiteți pe adresa:

Librăria domnului Carjanu

Ploești

Trimiteți: 10 exemplare din vechile numere și câte 20 din numerele noi. Carjanu e de părere că 20 de centime pentru un număr este prea mult. Eu i-am spus că redacția va consimți ca numărul să fie vândut cu amănuntul cu 15 centime. Și părerea mea este că... este prea scump. Nu pot să vă spun cu precizie ce fac, știu numai că sunt ocupat toată ziua, cu ce, «știe Dumnezeu». Dacă vă trimitem articolul lui Reclou și câteva articolașe ale lui Ralli avem suficient material așa că n'am niciun motiv să mă grăbesc deosebit de mult. Totuși, mă voi strădui să scriu cât mai repede. Nu știu dacă v'am scris c'am terminat cu Papini. Aștept numai banii. Pentru afacerea lui Papini, este deosebit de important să cunoști limbi străine. Borgio mi-a lăsat Olendorf în limba franceză și germană; mi le-a luat Bonifaciu. Expediați-le pentru Dumnezeu, imediat. Dacă contrar așteptărilor, Bonifaciu consideră că aceste exemplare Olendorf sunt ale lui, să scadă valoarea lor din banii pe care mi-i datorează, dar să-i trimită imediat: îmi sunt deosebit de necesari, tocmai acum. Dacă Iacob va avea nevoie de bani, dă-i te rog în contul meu, probabil că n'are niciun ban. Dacă îl veți vedea spuneți-i că sunt foarte mirat că el nu scrie.

La revedere, salutări tuturor prietenilor.

Costică

Trimiteți 20 de exemplare și la Galați pe adresa:

Iacob Sefer, Galați, Poste-Restante.

La Brăila adresați-vă vânzătorului de ziare — Iosif Sohnan Poste-Restante Brăila.

E mai bine să luați înainte legătură prin corespondență, cu atât mai mult, cu cât n'am văzut personal pe Sohnan. Chiar acum am primit o telegramă pentru Ralli. Banii îi voi primi peste 3 săptămâni. Dacă lucrurile se vor tărgăna atât, afacerea cu Papini va răbufni. Afaceri!!!

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Ploești [Martie 1881]

Dragă prietene,

Am primit astăzi o scrisoare din Geneva, în care suntem întrebați dacă ați primit avertizarea trimisă de acolo? Deoarece nu știu despre ce avertizare

este vorba, vă comunic dvs., iar dvs. comunicați-le lor. În privința banilor, iată prietene: aflați de la N. cu ce dobândă se pot lua bani de la unchiul său și cât? Pe ce perioadă? În ce privește banii dvs., îi puteți trimite, noi îi vom ține fără să-i cheltuim și chiar în cazul cel mai rău când ne vom atinge de ei, dvs. îi veți primi în orice caz la 20 Aprilie, despre aceasta nici nu merită să discutăm. Puteți fi absolut liniștit în privința acestor bani. La noi nimic nou. Regulamentul după indicațiile lui R. nu ne privește. El ne va propune alegerea actelor dacă vom dori acest lucru. Din patrie se comunică lucruri nu prea vesele, totul este distrus răspândit, luat. Eh! Vă salut. Vă îmbrățișez tare, tare,

Al Dvs. Costică

Spuneți-i lui N. că se teme degeaba să ia bani pentru noi, dacă ni s'ar întâmpla într'adevăr ceva, atunci în orice caz banii fratelui său ar fi achitați.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

459

[București 1878]

Dragă Minco!

... Scrie și tu pe această adresă și nu pe adresa lui Papini; ce om ciudat! Treburile lui Papini mă neliniștesc mult. În ce privește pe Aureliu, e închis de mult. « Restaurantul Așer » îmi propune să preia restaurantul în următoarele condiții: să dau de mâncare numai la 14 oameni iar el îmi va plăti pentru aceasta 400 de franci pe lună. Dacă nu voi prelua Ploeștiul, poate că voi accepta aceste condiții. Du-te imediat la Parcevschi și scrie neîntârziat. Nu sunt scrisori pentru tine.

La revedere, te îmbrățișez

Al tău Costică

P. S. În ce privește pe Arbore este egal dacă ceri sau nu ceri, Ec. Nic. Sterejet zdravăn. Inchipuie-ți că Codreanu și Popescu stau până acum într'oa singură cameră la mine, iar acelora nici nu le vine în cap să-i invite măcar de formă iar pe deasupra mai cer și bani; nu au decât să aștepte. Arbore mi-a arătat scrisoarea dar n'a spus niciun cuvânt *despre aceasta*.

La revedere, scrie-mi, n'am nicio știre de acasă.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

460

[Ploești, 1880]

Dragă Lazăre,

Îți scriu din Ploiești. Cu Haborschi am aranjat așa, încât el nu va cere bani; a aflat după diferite investigații că acțiunea de aici este într'adevăr pe cale foarte bună, dar ce decurge de aici?

657

Piotr mi-a răspuns foarte vag, ba mai mult, chiar dacă va da cei 1000 de franci, abia la începutul lui Aprilie, după stilul vechi, dar eu am nevoie de bani în orice caz cel mai târziu în preajma lui 1 Aprilie, stil nou. Arbore i-a scris lui Russel. Dacă Russel nu poate în nici un caz să facă rost de câteva sute de franci, atunci să-i scrie lui Arbore ca acesta să-mi dea acești bani și că el, Russel, garantează restituirea lor. Cel ce se înecă, se agață și de un pai și cu toate că tu mi-ai repetat de atâtea ori că nu se pot obține banii tăi, eu totuși te rog încercă să-l îndupleci, să-l convingi, dracul să-l ia, dacă e vorba să spunem adevărul, atunci Russel, vânzându-și pianul, poate să obțină 300 sau 400 de franci, căci se știe doar, la drept vorbind, că pianul a fost cumpărat pe banii mei. Convinge-l și scrie-mi. Mergi imediat la Parcevschi, vorbește cu el dacă este sigur că va putea să-și țină promisiunea. Fiica lui a scris și a rugat ca să-i trimită 65 de franci, deoarece știa că Parcevschi n'are cu ce să-și cumpere cizme. Spune-i lui Russel ca să-i dea lui Parcevschi cel puțin 30 sau 40 de franci. Întâlnește-te, dragul meu, imediat cu Parcevschi și scrie-mi fără întârziere. Tu știi doar cât de puțin timp a rămas. Scrie-i imediat lui Bonifaciu. Tu nu mi-ai trimis adresa lui, iar el nu trimite nimic. Scrie-mi și trimite-mi adresa lui. Îndeplinește, dragul meu toate acestea fără întârziere, căci doar ești un om conștiincios. Întâlnește-te imediat cu Parcevschi.

Adaugă totdeauna pe adresa « pour Costica ».

Te îmbrățișez de o mie de ori
Costică.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

461

Dragul meu Mincov!¹⁾

Am primit scrisoarea ta. Drept să-ți spun te-am înjurat zdravăn (că nu mi-ai scris atâta timp). În ce privește marfa trebuie să-ți spun că din panglică am vândut cealaltă parte și anume articolul 302 în întregime. Din articolul 305, jumătate, adică în loc de 6 linii (rânduri) — 100 metri. Au rămas 50; 8 lini — 200 metri, a rămas 100, etc.: din întreaga cantitate de 305 a rămas exact jumătate. Articolul 700 a rămas în întregime și astfel acum este pus în vânzare articolul 305—6 lini — 50. m.

Art. 700	8 lini	— 200
	10 „	— 100
	16 „	— 100
	8 „	— 100
	10 „	— 150
	12 „	— 100
	16 „	— 100
	18 „	— 100

¹⁾ Scrisoare vizibil cifrată.

Din piei n'am vândut nimic; este și foarte greu să vinzi din cauza cantității mari de piei primite de Papini. Astfel că acordă acum cea mai mare atenție pieilor. O parte din panglicile pe care le-am vândut, le-am vândut avantajos, aproape în prețul de cost.

Termenul acceptat de tine este cam prea scurt, expedierea prin poștă costă foarte scump, iar cu marea viteză nu știu dacă vei primi în 5 zile, dealtfel voi trimite prin poștă mai ales că trebuie să ne grăbim, dar este rău că pieile trimise mie sunt de culoare închisă, să nu se agațe de acest lucru, îți trimit mostre de culori — e drept că culorile sunt cele mai folosite. Interesează-te dacă nu se poate sconta polița pe care ți-a oferit-o, și dacă se poate ia-o, aici va fi nevoie să pierdem prea mult, 10% scont, poți să dai fără preget.

Comunică-mi cât mai repede răspunsul. Acum despre altă chestiune. Nu știu dacă ți-am trimis scrisoarea lui Haborschi; el îmi scrie că cu leafa pe care o primește nu poate trăi, că el trebuie să plece să-și caute un post și că dacă nu-i voi da banii acum, nu va fi în stare să întreprindă călătoria. Te rog gândește-te ce-i de făcut? Ei măi, directorul căilor ferate române a ordonat să se deschidă ofertele (propunerile) și să mi se comunice despre mersul lucrurilor. Nu mă așteptam la o asemenea serviabilitate. Un proprietar de hotel din Ploești îmi oferă deja 4500 franci, de unde se poate conchide că afacerea dela Ploești nu este rea. Numai eu, zău, că nu știu cu ce bani se va prelua această afacere. Russel a refuzat, dela Petru n'am primit niciun răspuns am numai cei 1000 de franci ai mei și cu 500 dela socru, iar banii ne trebuie cât de repede. Oare Nădejde nu-mi poate imprumuta cel puțin 400 franci. Interesează-te, te rog, cum stă procesul lui Gluhoi. El era dator lui Nădejde cel tânăr 500 de franci; să nu-i plătească; încă mai bine ar fi să amaneteze biroul (?) și să-mi trimită mie acești bani iar eu voi plăti lui Nădejde. Totodată să se grăbească, căci a rămas foarte puțin timp. Ia te rog dela socru mapa roșie pe care i-am dat-o, rupe de acolo toate foile și trimite-mi, am acolo notate adresele. Intreabă-l pe socru dacă se poate conta precis că el va procura 500 de franci și dacă va veni la Ploești? Scrie-mi pentru numele lui Dumnezeu, scrie zilnic și vezi poate poți să împrumuți cumva dela Nădejde măcar 300 de franci. Tot ar fi o înlesnire. Azi voi telegrafia lui Petru, e o porcărie că nu răspunde. Scrie pe adresa: Elizabetha Harding, str. Nerva Traian 165 București.

La revedere, te îmbrățișez de o sută de mii de ori

Al tău Costică

Salutări tuturor. Dece nu scrii nimic despre Steinbergi? Codreanu și Popescu sunt la mine ca și până acum, trăesc într'o singură cameră. Mie mi-e lehamite ca și până acum. Russel mi-a vorbit cândva că dacă va voi, el poate influența pe Nădejde și poate să-l oblige să împrumute câteva sute de franci. Amintește-i acest lucru.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Dragă Mica !

În sfârșit, după așteptări îndelungate, concesia pentru restaurantul din Ploiești a fost adjudecată pe numele meu. Totuși, în ciuda tuturor recomandațiilor, am trebuit să dau 6000 franci pentru ca să pot lua restaurantul din Ploiești, iar nu patru mii, cât plătea fostul concesionar și cu cât mi s'a promis și mie; de altfel mi s'a dat a înțelege că pot solțita reducerea prețului, dar mai târziu, după ce mă voi fi instalat acolo. După cum vezi, de luat l'am luat, dar acum e nevoie de bani. Arbore nici n'a pomenit de bani, odată, doar, a spus între altele că se gândește mereu, cum să plătească peste o lună 500 fr. pentru locuință. Rossel i-a scris lui Arbore nu despre 1000 ruble, ci despre 500 fr., dar Arbore n'a pomenit un cuvânt nici despre aceasta. De fapt, totul depinde de Ecat. Nic., iar ea nu vrea să se despartă, pentru nimic în lume, de argintăria ei. Ce e de făcut? După cât se pare, nu ai primit scrisoarea mea, în care ți-am reproșat că îmi scrii pe adresa lui Papini. Ce om ciudat mai ești! Vrei oare neapărat să am un scandal. Papini mi-au făcut în general una bună și nu numai că nu mi-au plătit ce-mi datorau, dar m'au și compromis grozav. Bună afacere am făcut! Am pierdut vreo 5000 franci și, la urma urmelor, m'am și compromis. Fire-ar să fie! Dânsul, pare-se, că a și dispărut de pe fața pământului. Ei, și mai departe! Am doar nevoie de bani. E o lună de când te tot rog să stai de vorbă personal cu socrul meu și nu pot obține de la tine s'o faci. Îmi trebuie, ca socrul să-mi spună definitiv, dacă are sau nu de gând să-mi trimeată bani, dacă e sigur de asta, dacă va veni? Doar având numai promisiuni deșerte, voi da desigur faliment și voi pierde și cele câteva kopeici pe care le mai am. Nici Boniface n'a trimis nimic. Ce nerușinare. Scrie-i, pentru Dumnezeu, la ce se gândește oare? Ce e asta, la urma urmelor? Acum e pentru mine perioada cea mai critică. În ceea ce privește Iașul, nu există deci nici o speranță! Bine! Foarte bine! Cu excepția lui Capităneanu, nimeni nu mi-a dat nici o centimă. Mi-e scârbă să-mi aduc aminte despre acești Imotescu... Ce geșcă! Viitorii șpioni polițienesci, și noi care îi credeam, că fac parte din cercul nostru. Bune treburi! Să-l vezi chiar acum pe socrul, spune-i că-i voi scrie mâine, stai serios de vorbă cu el și scrie-mi îndată; dacă lucrurile se vor tăragăna acum, voi fi complet ruinat. Să ai în vedere, te rog, situația în care mă aflu și răspunde-mi imediat. Rămăi cu bine. Te îmbrățșez de o sută mii ori.

Al tău Costică.

Scrie pentru Dumnezeu îndată lui Boniface.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[1880]

Dragă Russel.

Astăzi am aflat la gară că de sâmbătă între Iași și Pașcani circulația a fost întreruptă. Deci dacă Sonia n'a plecat vineri, înseamnă că se mai află la Iași. Probabil că va telegrafia la adresa d'tale. Așteapt-o te rog la gară. Dacă va veni cu trenul de dimineață, la ora opt și ceva, n'are rost să plece din gară, îi vei da adresa noastră exactă și ne va putea găsi cu ușurință, spunându-i brijarului « alături de spitalul ». În cazul când va sosi la 4,30, nu trebuie totuși să înopteze la d'ta, căci la d'ta poate să se întâlnească cu Bonifas. Ar fi un scandal uriaș, atât pentru d'ta, cât și pentru noi. Ea poate să-și petreacă noaptea într'un hotel, cum sunt multe lângă gară și a doua zi dimineața să plece. Eh, ar fi un scandal, nu altceva! Te rog să-mi îndeplinești rugămintea. Dacă va veni o scrisoare pentru mine, trimite-o imediat, te rog. Firește că mai bine să-mi fie transmisă prin telegramă, dar este puțin probabil că o voi primi la timp. Dacă vei primi telegrama în aceeași zi în care va fi expediată, telegrafiază-mi prin Alexandru, îți voi restitui costul. Te rog foarte mult să procedezi în felul acesta, căci mă vei salva din situația delicată în care mă găsesc acum. Alexandru nu are scrisori pentru Liubovi Fedorovna. Salutări pentru toată lumea inclusiv Alexandru. Te îmbrățișez pe d-ta și familia.

Al d-tale Costică

P.S. Ce se mai aude cu disertația d-tale? Cum îți merg treburile?

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

464

Dragă prietene,

Am primit scrisoarea dv. Voi răspunde mai amănunțit altă dată. Acum vă voi spune următoarele. Situația noastră este foarte dificilă, deoarece cele circa 2000 franci pe care avem de primit din Italia, îi vom căpăta cel mai curând peste o lună. În orice caz, putem să vă trimitem banii ce ni-i-ați dat, dar treburile noastre vor suferi mult din această cauză. Apoi, la drept vorbind, nici noi n-avem cu ce să plătim chiria. La primirea acestei scrisori, telegrafiați-mi de îndată, dacă puteți să mai așteptați maximum o lună, cu alte cuvinte, dacă sunteți în măsură să vă procurați bani pe o lună, pentru a plăti chiria; de nu atunci n-ați putea oare să vă mulțumiți deocamdată cu o parte din această sumă? La primirea telegramei, vom expedia imediat banii,

661

astfel încât nu-i veți primi prea târziu dar, vă rog, dacă puteți, procurați-vă bani pentru o lună, căci vom achita totul, cu siguranță, în decursul lunii. Aștept telegrama poimăine.

Rămâneți cu bine, vă îmbrățișez tare, tare

Al Dumneavoastră
Costică

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

465

[1877]

Dragă John

Ei, ce ai de gând să faci în vederea sosirii compatrioților noștri și a bașibuzucilor. După cum vezi am ghicit în ce privește războiul, deși pe propria mea piele. Dracu știe ce trebuie să facă omul. Să stai în pacostea care va fi în România, măcar de aș fi singur aș putea răbda mizeria și aș putea să mă ascund. Dar copiii sunt mici și mai ales n'am un ban pentru existență. Pe scurt lucrurile se prezintă albastru de tot! Alfons are speranțe nebunești că părinții lui, auzind de război, îi vor trimite banii înainte de termen, așa că odată cu sosirea lui Lupașco (o,vis nebunesc) va primi acum banii. El te cunoaște deacum, pe urmă află dacă a primit banii, iar în cazul când i-a primit, ia-i dela el și plătește 200 franci lui Bonifas, iar restul trimite pe numele Robert Jeenx, strada Spitalului, casa Păltineanu.

Ce se aude cu locul d-tale? Ce ai de gând să faci cu Liubov Fedorovna? Mi se pare că va trebui s'o trimit pe Sofi din nou la Iași, numai că nu am bani. Blestemat să fie războiul acesta.

La revedere!

Răspunde-mi imediat. Vă sărut, pe d-ta și pe Liubovi Fedorovna.

Al vostru Costică

Sofi și fetița mea vă îmbrățișează, pe d-ta și pe Liubov Fedorovna și vă mulțumesc mult pentru rochia trimisă.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

466

Dragă John,

Am la dumneata următoarea rugămintă. După cum prea bine știi am deschis un atelier; deodată însă s'a iscat un scandal: pentru sudarea crătiților este nevoie de lignit, iar la Ploești nu se găsește niciăeri. Ce-i de făcut? Arămarii de aici nu sudează fundul, ci îl fac dintr'o bucată întregă. Alfons însă nu

662

s'a obișnuit cu o asemenea muncă, și ea cere incomparabil mai mult timp. Din fericire, pleacă acum Alexandru și noi l'am însărcinat să cumpere o sută ocale de lignit (dar nu cox). Vă rugăm foarte mult să'i ajutați lui Alexandru și să'l învățați, dat fiind că el este foarte puțin practic. Dacă expediți înainte de plecarea lui Alexandru, ar fi mai bine deoarece din această cauză de trei zile nu lucrăm și dacă nu vom lucra nici după paști, atunci va ieși rău de tot. O sută de ocale de cărbune pot încăpea într'o boccea sau într'un sac mare. Mă închin cu plecaciune Liubei Fedorovna și o rog ca în cazul când nu veți găsi un sac mare, Alexandru să cumpere pânză de sac, iar Liubov Fedorovna va fi așa de bună și va coase din ea un sac; nu uitați că fără lignit va trebui să închidem atelierul, iar în condițiile actuale acest lucru nu prea ne convine. Ah, aceste împrejurări! Astăzi s'au întâmplat atâtea lucruri! N'am în buzunar mai mult de 30 centime, la băcănie suntem datori 6 franci și mai mult nu ne mai dau pe datorie, de o săptămână ne hrănim cu fasole și fica mea este nemulțumită de *cantitatea* prea mică de lapte care i se dă. Fasolea începe să se facă simțită. Lucrul dracului! Din fericire a sosit Alexandru și împrumutăm dela el bani pentru hrana pe timp de o săptămână, iar după asta nu știu ce va fi, mai bine să nu mă gândesc. Pentru două apartamente noi trebuie să plătim dela Sfântul Gheorghe pe o jumătate de an înainte. Intr'un cuvânt lucrurile stau foarte prost! și fratele nu trimite bani, fie el blestemat! Eu și Sonia suntem foarte recunoscători Liubei Fedorovna în numele ficei noastre. In treacăt remarc că am fost înșelat, că în loc de băiat am o fată, credeam că voi fi mulțumit, dar tot ce am poate fi numărat pe degete. Fiica mea are o singură cămășuță așa că atunci când i se spală, rămâne așa cum s'a născut pe lume; dacă Liubov Fedorovna are cu ce confecționa două cămășuțe, acest lucru ar fi tocmai ceace trebuie. Apoi, eu și cu Sonia vă îmbrățișăm pe dvs. și pe Liubov Fedorovna mult de tot.

Al dvs. Costică

Sonia ar fi vrut să vină câteva zile la dvs. ca musafir, numai că în condițiile de astăzi este imposibil.

Pentru dumnezeu, nu uitați de lignit, căci fără el nu putem face nimic.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

467

Drag prieten!

Am primit scrisoarea d-tale, dar până acum n'am putut să-ți răspund. Sunt foarte bucuros că ai de gând să vii la întâlnire, acolo toate se vor lămuri cel mai bine în privința felului în care trebuie procedat. Totuși nu pot să mă abțin să fac chiar acum unele observații cu privire la scrisoarea d-tale. Sunt absolut de părere că cel mai avantajos pentru d-ta ar fi să pleci la București.

663

Trebue să fii și d-ta de acord că la început acolo nu va fi nevoie de nici o propagandă sau exprimându-mă mai clar: cât timp nu suntem organizați, noi înșine, cât timp nu avem acolo forțe de intelectuali și nici revistă, cât timp nu ne-am manifestat în fața societății române ca partid, propaganda și încă la Curtea de Argeș nu are nici o importanță. Suntem așa de puțini că este imposibil să ne împrăștiem, și trebue să folosim toate forțele existente pentru ceea ce vom crede în momentul dat drept imperios necesar, aceasta este părerea mea. D-ta gândești oare altfel sau ești absolut de acord cu mine; totuși pentru ea putem stabili ceva și să nu fim ca lebăda, știuca și racul trebue să ne vedem. Sunt de acord cu d-ta că cel mai bine ar fi să ne întâlnim atunci când va sosi Ceaicovschi. Dar ești oare sigur că va veni și încă curând? Cel mai bine va fi să ne adunăm la Ploești unde se mută acum Aivaz. În ce privește partea materială care la început va fi o chestiune esențială avem aici diferite planuri. Ne gândim să organizăm fabricile pe seama industriei naționale «proitisi» Deocamdată nu am hotărât nimic de altfel est foarte greu să hotărâm ce, mai ales pentru că ne lipsește capitalul necesar. Când ne vom întâlni ne vom sfătui. Am făcut și un proiect ca d-ta, Codreanca și soția lui Aivaz să deschideți în București un birou medical.

Probabil că v-a scris Codreanu despre acest lucru. Ce părere aveți? Nu știu minte ce dată a indicat în scrisoarea d-tale pentru sosirea lui Ceaicovschi.

Rămâi cu bine, te sărut pe tine și pe Liubov Feodorovna din partea mea și lui Sonia.

Al d-tale
Costică

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

468

[Adresa pe verso:]

Domnului Russel,

Dragă amice,

Transmiterea aceste scrisori din partea mea impune să-ți explic de ce n-am scris tot acest timp. În acest timp m'am topit în căldura dogoritoare lichidând afacerile în cât era aproape să mă ruinez definitiv. Mai rămâne o singură chestiune în viitor, despre care vă voi scrie mai târziu amănunțit. Dacă și aceasta nu va reuși, atunci va fi o situație rea, grozav de rea. Dar despre aceasta, mai târziu. Transmiteți Speranță că am primit ultima lui scrisoare pe care nu am înțeles-o deloc deoarece în ea se pomenește despre o oarecare scrisoare, neprimită de mine. Spuneți-i să-mi scrie imediat ce a fost în acea scrisoare, deoarece aceasta mă interesează mult. Mă tem că Vaca Roșcată

664

a interceptat această scrisoare. Astăzi v'am expediat scrisoarea lui Golden. Acesta se numește și Mincov, pe adresa Ferdinand. Chestiunea tipografiei e o chestiune bună, dar guvernul nu poate lua oare împotriva tipografiei astfel de măsuri represive, datorită cărora însăși existența ei să devină imposibilă? Măi ales Mincov va putea să rămână acolo până ce se va aranja chestiunea, iar apoi va putea pleca; în caz contrar, va ajunge numai decât de cealaltă parte; de altfel el nu se teme prea mult de aceasta. Spuneții lui Kislorod că « Arbore » a pierdut scrisoarea pe care i-a trimis'o și în care se află și o scrisoare pentru mine. De aceea n'am putut să înțeleg dacă el va veni cu Nadia sau nu. Dacă va sosi, va putea să se instaleze alături de mine în aceeași casă. În curând vă voi scrie o scrisoare mai lungă.

Vă îmbrățișez, al dumneavoastră

Costică

Imbrățișez pe Libich, Nadia, Nadejda și pe toți ceilalți de o mie de ori.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

469

Scumpe amice,

Tot mereu nu am avut timp să vă răspund. Vă sunt foarte recunoscător pentru ajutorul dumneavoastră în legătură cu aranjarea lucrurilor cu Parcevschi.

Treburile mele bănești sunt acum și mai proaste, dacă s'ar putea să fie ceva mai prost. Iată despre ce este vorba, dragul meu John: ași vrea să vă rog să-mi scriți următoarele: în cazul că ar trebui să mă mut la Iași, cu ce ași putea să mă ocup acolo? Ași putea oare să-mi aranjez acolo oarecum existența? Ce'i drept și eu cunosc Iașii, dar nu am mai fost de mult pe acolo. Să-mi scriți despre aceasta în mod amănunțit. Revista va apare abia la 1 Iulie. Să-mi trimiteți banii pe care îi puteți strânge atât pentru abonamente cât și subvenția pentru prima lună. — Scorțeanu va trebui să facă diferite modificări în mica sa tipografie. În general lucrurile merg cât se poate de prost aici. Indiferentismul și lipsa de dezvoltare pe deoparte, sărăcia pe de alta, mențin totul status quo și chiar mai rău. În ceea ce îl privește pe Stăuceanu acesta a ieșit aproape definitiv din cerc. Scrieți mai mult. Programul va fi desigur socialist. La început s'a hotărât să se întrebuițeze cât mai puțin cuvântul socialist. Să se dea articole științifice, fără a ironiza, în limita posibilității. Să'i spuneți lui Nădejde că-l rugăm să scrie câteva articole de popularizare despre teoria lui Darwin. În aceste articole el se poate declara ateist. Dacă aveți timp, scrieți ceva despre igiena socială. Nici nu începe vorbă că toate acestea trebuie să fie cât mai popular scrise. Cu cât veți scrie mai mult, cu atât mai bine. Am primit o scrisoare dela Goldenberg. El s'a hotărât definitiv să vină aici și probabil că în curând va sosi. Este puțin probabil că va pleca la Iași deoarece îl cunoaște bine pe curvar, deși își exprimă hotărârea să se

văre printre ... moldoveni. Ceaicovschi s'a hotărât să plece la Londra. Din Paris se mai strâng încă câțiva oameni de aici. Ț'am trimis tot timpul «L'Égalité». De altfel nici nu mi-ați răspuns măcar odată dacă ați primit sau nu? Sunteți abonat la această revistă sau nu? Răspundeți cât mai curând. Steinb. a adus ceva nou? Banii pentru revistă trebuie să-i am până sâmbătă. Rămâneți cu bine, vă îmbrățișez mult, mult

Costică

Salutări lui Steinberg. Tare ași vrea să plec acum la Iași, dar din păcate aceasta nu este cu putință. In ceace pe privește pe Nădejde, socrul cere să fie schimbate câteva condiții. El consimte să dea jumătate de Anul Nou, iar jumătate de Sfântul Gheorghe 1881. Este vorba despre faptul că la sfârșitul acestui an el trebuie să plătească pentru grădină, pare-se 600 fr., dacă nu le va plăti, atunci vânzătorul va lua grădina înapoi. Să-l convingeți pe Nădejde să nu insiste, căci el nu știe ce sărăcie îngrozitoare e în familie.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

470

Dragă John!

Impărtășesc din suflet nenorocirea d-tale și totuși sunt nevoit să te rog ceva în mod stăruitor. Sofi a sosit, dar din nefericire pe drum i'au scos din buzunar 13 franci și chitanța pentru lucrurile care au fost trimise cu vagonu de bagaje Marțea trecută, adică la 1 Martie stil vechi. Lucrurile au fost expediate «cu poșta militară» (românește la București și Sofi nici nu știe dacă adresa era scrisă pe ele sau numai inițiale, adică două litere) iar dacă nu erau decât inițiale, ea nici nu știe care anume. In cazul când a fost scrisă o adresă, aceasta nu putea fi decât a d-tale: strada Cometa No. 26, J. Russel. Dacă nu erau decât inițiale, puteau să nu fie inițialele d-tale D.R., sau ale mele R.J. Expeditor este Grigorii Parcevschii.

Mă tem mult că hoțul se va prezenta cu frahtgut-ul (chitanță în limba germană) și va scoate lucrurile, atunci Sofi va rămâne literalmente doar cu, cămașa pe ea.

Perne, cămăși, haine, veselă, totul se află în cufăr. Dragul meu, du-te la vamă, anunță-l pe magazioner de toate aceste lucruri. Cufărul cu care au fost trimise lucrurile este ceva mai mic decât al d-tale, dar mai mare decât al lui Larsiev, mai lung, roșu, îmbrăcat în pânză roșie și nu în pânză cenușie cum e al d-tale, dealtfel dela distanță pare vopsit. Deasupra cufărului se află legată o plapumă înfășurată într'un sac, lângă una din încuietori se află stampila H.G.P. Cufărul are un lacăt la mijloc și două mânere pe margini. Poți să spui că cunoștința d-tale a expedit cufărul și în timpul drumului a pierdut chitanțele. Nu cunoaște adresa și inițialele pentru că cufărul a fost expedit de tatăl și ei din cauză că i s'au furat banii, a rămas în drum.

Este important ca lucrurile să nu fie eliberate hoțului până ce nu vom deține duplicatul recipisei. Du-te te rog la vamă, răscolește coletele, iar dacă îl vei găsi, spune să nu fie eliberat nimănui, iar dacă vine cineva după cufăr, să fie reținut. Te rog să aranjezi lucrurile, căci altfel va ieși scandal. Nici nu avem pe ce să dormim și nici cu ce să ne învelim. In situația noastră nu avem nicio posibilitate să ne cumpărăm ceva. Nu ne rămâne decât să ne tăvălim pe jos ca niște câini. Bani—40 franci, îi trimitem. Te rog să mă crezi pe cuvânt că deocamdată suntem foarte strâmtorați, iar peste două săptămâni ni se termină și ultimele rezerve. Dece dracu îi trimiți chitanța lui Bonifaci până nu s'ar fi trimis și fără ea. La revedere. Pentru Dumnezeu, îndeplinește-mi rugămintea, acum e noapte, mâine dimineața la ora 6 voi duce scrisorile la poștă, deaceea le veți primi nefrancate.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

471

[Ploști, 1878]

Dragă John Russelevici,

Nu v'am scris de foarte mult timp, dar ce să'i faci, dacă n'am timp; și de făcut nu faci nimic și timp nu ai; în comună eu sunt singurul care știu limba rusă și de aceea mă trag în toate părțile. Probabil că Codreanu v'a scris că e schwach ¹⁾ cu atelierul nostru. Bani lui Bonifaci s'au topit pe nesimțite așa încât atunci când s'au apucat să organizeze un atelier nu mai erau bani. Nu lipseau decât 100 de franci și nu avem de unde să-i luăm. Frankevici a fost aici. Nu cred că va da ceva, eu i'am scris, dar el nici nu răspunde. Intr'un cuvânt, lucrurile stau schwach, așa de prost, încât doamne ferește, stăm noi cu Larsi «și sântem triști» din cauza atelierului. Dumnezeu știe. Larsi spune că în genere mai trebuie 100 franci... și am fi putut începe lucrul.

Inchipuți-vă cât de tare au căzut hârtiile rusești încât eri am schimbat 2 franci 60 centime pentru o rublă. E îngrozitor. Scrieți măcar Dvs. Ați ajuns la Ploiești și nu mai vreți să scriți. Toți împreună vă săturăm mult, mult.

Costică

Cele mai adânci salutări Liubei Feodorovna și lui Pavel Johnovici. Când aveți de gând să veniți la noi.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

¹⁾ Merg slab.

Scumpe amice !

Am primit scrisorea a dumatiale. Te mulțumesc pentru ceea ce ai făcut pentru noi. Noi nu vom trimite la Iași nimenui circularul nostru ci numai la Speranța. Dacă adevărat ca să vinde atât de puțin atuncea degeaba sunt ostenețele dar eu nu cred cu atât mai mult că noi putem să dăm pogloane la comercianți cu un fr. 10 bani sticla. Desigur nu poate să se vindă mult dacă o sticlă să vinde cu 6 fr. Cei de aici zic că la Moldova se vinde mai mult decât aici, dar aici se vind miimi de sticle. Eată și o altă afacere. Noi am primit mai multe scrisori dela o fabrică de producțiune chimice din Italia. Asta casa e una din cele mai mare în occident. Acesta casă ne roga ca să-i vindem « . . . tartre de tonneau . . . » dela România. Mai în fiecare an toți crășmari curăță butoile de coja care a crescut pe butoi acesta coja mi se pare se chiamă la Moldova droj. După ce să curăță această piatră ori se asvârlă, ori se vinde cu un preț foarte mic pentru facerea rachiului. Această piatră se chiamă « tartre de tonneau » și conține crematartre. Dacă s'ar găsi în Iași un comerciant care ar stringe cât se poate mai mult acest tartre noi am pute să propunem 70 de bani oca și mai mult dacă tartre conține mai mult crema tartre, ce cred că vin dela Moldova e mai bun decât cel de aici. Pentru tartre în bucăți am pute să propunem un fr. și mai mult după calitate, Ca să-ți faci ideia cât poate să consumă această casă e dovada că numai o probă cere 10.000 mii d'ocă și rogă că transporturi care vom trimite să fie mai mici decât acesta sumă. S'a scris afară d'acesta că poate să consumă cât nu mai suntem în stare să-i trimitem. Vorbești te rog cu Speranța, dacă s'ar pute a faci ceva în Iași. Acesta afacere e pentru noi de mare interes. Alalt-hieri a vinit al treile companion al nostru *Cekarelli*, fost comandant insurecțiunei din Cenevento el e din copilăria comerciant, și pricepe foarte bine comerțul. Părerea a lui asupra afacerii noastre, a acieși ca și a mea, dacă am putea să facem affacerile splendite, dacă am avea parale. Parale e acuma pentru noi cestiune de viață și de moarte. El areta foarte evident, că dacă am aive acuma 20.000 de franci după 3 ani am putea să aivem sutime și sutime de mii de franci. Dar fiincă nu sunt aceste parale trebuie să le facem dar vorba e că chiar dela început trebuie să aivem câte-va mii de franci pentru chieluelile pân să va arăta rezultatul muncii noastre. Ar fi de prisos că să-ți repet că reușita nostru e de cel mai mare interes pentru cauza. Nici eu, nici Papini, nici Cecòtelli nu ne facem comercianți ca să câștigăm parale pentru noi. Mie îmi pare foarte reu că nu ești aici, ca atuncea te ai pute și D-ta să te convingi că socotelile nostri nu sunt făcute pe nasip. Măine or poimăine vom începe a tipări necrologul lui Codreanu e foarte greu de făcut ceva pentru speranza cel tiner. E distul ca să spun eu lui Radu — Mihai despre postul de profesor și de sigur că el va pricepe cu ce scop un prieten al meu pot să ocupe un post de professor de theologie. Pentru Andrei asemenea pentru moment

nu pot să fac absolut nimica deși sunt sigur că după câteva luni dacă nu va mai merge treaba nostru sorta lui, ca și noi tuturor va fi mult mai bună. În curând Orlof va pleca în Bulgaria. (Iacob cu nevasta lui a și plecat) Atuncea Andrei pot să vie să șede la mine că nu va îngreueza pe mine, dar o ocupațiune pentru moment n'aviem. De scriitor nici nu pot să fie vorba fiindcă scrie forte urât. Răspunde imediat mai ales « tartre » mă interesează mult. Trimite traducerea lui *Læssle*. Adio. Complimente la toți. Te serut, amice pe dumneata și pe familia a D-ale

Costică

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

473

[București]

Scumpi amici

Sunt patru zile de cându am venitu la București. Al-althieri am făcut o întrunire mică unde am explicatu neînțelegerile care exista între noi și voi. Rezultatul a fost că s'a ales altu secretaru C. Bacalbașa. Asemenea s'a hotărât ca « România viitoare » să se de la tiparu, dar totuși mai înainte de dou septemâni n'ere să esa. Despre jurnalul s'a aranjatu astfel: jurnalul are să fie lunarul de 500 de exemplare. O jumătate din cantitate asta adecă 250 de exemplare se vor expedia vou la Iași pentru cari după cum am vorbit veți da o jumătate din cheltuelă. Veți ave prin urmare o jumătate din edițiunea la dispozițiunea voastră și veți purta o jumătate din cheltuelă. Jurnalul are să aibă 4 coli și are să coste 200 franci. Jurnalul să va tipări la tipografia lui Grecescu. Tipografia a lui Scorțeanu e prea mică. Jurnalul va fi redactatu după cum am vorbit eu cu Russel, adeca va fi mai mult jurnalul de desvoltarea ideilor teoretice de cât jurnalul agitatoru. Va ave și beletristica pentru antăiași data am hotărît să punem v'o o bucata întregă de « croia-rousse » de rasoua. Trimiteți-ne carte acesta adecă *lex grands pours* imediatu fiindu că noi n'avem aci asemenea să ne trimeteți și economia politică de Cernășevski. După o săptămânu le vom trimite înapoi. Până Bacalbașu va scrie vou puteți să trimiteți scrisorile mie. Broșura n'a eșit încă fiind-că se tipărește la tipografia lui Scorțeanu. Tipografia e foarte mică, vom trimete la Iași 200 de exemplare.

Adio. Salutările frățești din partea tuturoră și din partea a mea o stringere de mână frățească.

Costică Dobrogeanu.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Scumpe amice !

Am primit scrisorile ă D-tale. Nu-mi scri nimică, dacă ai primit scrisore care țăm trimis pe adresa lui *Dubert*. La acea ce țăm scris pot să adaug că afara de jurnal cauza turbărei pompadurului a fost acea istoriscire care s'a tipărit în femea română. El continuă a amenințat-o cu expulsare, dar Arbore zice că asta e un exces de zel pentru că în cercurile mai competente unde să află acuma Arbore n'au nimică contra eșirei jurnalului, să fie numai mai moderat adeva nu anargist revoluționar. La Kaczanovscy am scris. Am iar o rugăminte către d-ta. Parçevsscy mie a scris că parale 120 fr., lui trebuesce la 15 mai când el trebuie să plătească pentru vin 15 pe termen. Eu șțfu că el nu minte. Acuma noi ședem cu comptoir fără paro. Fă te rog tot posibil să-i dai aceste parale, care eu, voi face tot posibil și imposibil da le înapoia la un timp de 2,3 septemane. Mie are să pare grozav de reu, dacă el are să se plângă înaintea Sofiei că eu am făcut lui un reu atât de mare. Poci să rogi din partea a mea pe Iancu ca să-l impromuta cu aceste bani care eu le voi plati în 2 ori 3 septemâne. Te rog foarte mult să-mi faci aceste bunătate. Maine voi scriu mai mult. Affacerile noastre s'arangeze tot mai bine, dară din nefericire n'aivem bani să le mânăăm afacerile înainte. Aivem însă multe speranțe. Adio. Imbrățișezi pe d-ta și pe toți amici o mie d'ori a D-tale.

Costică

În cazul dacă nu poci să-i procuri toată suma procură o parte.

Directorul drumului de fier este el ori dispus să te primească iar în serviciu dacă ministru nu va aive nimica de zis în contra.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[București, Iulie]

Mult iubitului meu !

În fine m'am mutat și-ți scriu în noua mea cameră care este situată: Biserica Jeni, N 12; nu este departe de Scaunele. Azi am fost la germana și Dumineca viitoare lucrurile ne vor fi expediate, cu excepția mesei și etajerei; dar cum să vă expediez obiectele scoase? Într'adevăr nu știu cum. Am o însărcinare din partea lui Codreano; i-am scos ceasul amanetat și am să i-l remit prin cunoștința sa care se află momentan aici și va pleca peste câteva zile la Costești; nu i s'ar putea remite lucrurile pentru a le restitui lui Codr. Scrie-mi privind această chestiune cât de repede posibil.

[Pe verso:]

sunt nefericit cum nu am fost niciodată; sper să-ți vorbesc pe lung și personal.

Sunt aproape două săptămâni de când nu mai scriu pentru ziar, este plicticos, dar voi scrie acum, ce vrei, este comerțul. Dar, iată un lucru foarte serios. Imi trebuie un document, imi trebuie neapărat, m'am adresat consulului Statelor Unite, pentru a-i cere protecție, aceasta nu merge, m'am adresat altcuiva și aceasta nu vrea să meargă. Schimbarea de locuință nu schimbă chestiunea, este acelaș lucru. Schev. sau o altă firmă, dar trebuie un *iarlik*. Mi-am bătut joc de acest lucru în orice chip, dar *în momentul de față*, când nu puteți; dar și refuzul nu-mi va procura durere.

Vă strâng mâna, rugându-vă să-mi scrieți imediat pentru a ști care este situația.

Al Dvs. — devotat
[Boniface]

Privind boala mea, imi merge deja bine sub influența *unei cure raționale* cum zice Codr. . . .

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

476

30 Iulie

Vezi că ești orb sau ai ochii foarte prost plasați. Citind scrisoarea D-tale am tresăltat de plăcere dar când am ajuns la fatalul « *Intr'o zi sau alta* » te-am blestemat și te rog foarte serios să nu-mi mai spui niciodată astfel de lucruri. După această introducere, să ajungem la fapte.

va merge perfect. *Jentscheff* va scrie o scrisoare redactorului pe care-l cunoaște perfect. Eu mă ocup foarte serios de afacere, până în prezent am o mulțime de *fapte* și citesc, citesc mereu; va fi posibil să se obțină 10 cop de rând; ar fi drăguț.

Este un lucru remarcabil, creierul meu: odată pus în activitate el vrea să cunoască tot și, dacă nu mă înșel, cunoaște. Eu privesc acum afacerile printr'o altă priză; natural, există un stimulent. Vezi, imi trebuie un bici; *Jentscheff* mai rămâne până la 10 Mai și doarme până la 11 dimineața; Stambul... se scoală la prânz. Sunt băieți cum se cade, într'adevăr. *Viskovski* a sosit ieri cu un ofițer rus a cărui cunoștință am făcut-o la Societatea slavă, tot un băiat de treabă, dar mărginit.

Te îmbrățișez de o mie de ori, dragul meu medic al spitalului etc — etc. —

Boniface

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[București, Iulie]

Prea iubit prieten,

Nu ți-am mai scris demult. Motivul? Ia ce să mai vorbim; mi se pare că n-am prea avut niciunul. . . Amicul Codr. m'a înștiințat că ai primit o scrisoare sau o telegramă, în legătură cu afacerea Murom., îmi pare nespuse de bine. I-ai aflat în sfârșit adresa? Asta mă interesează. Ai primit oare numerele ziarului în care a apărut anunțul? Când am trimis redacției scrisoarea recomandată cu 5 florini (am chitanța de la poștă) am rugat totodată să mi se trimită ziarul pe adresa d-tale.

Cât despre treburile mele, merg destul de bine, dar redacția lui « Messenger du Nord » [Mesagerul Nordului] nu prea e bogată actualmente și nu-mi trimite destul de regulat onorariile. Așa că am părăsit-o și am început să scriu pentru Suvorin, el va plăti cu punctualitate. Ce să faci? Stiu perfect de bine care sunt părerile d-tale despre meseria de corespondent, știu cu atât mai mult cu cât *nu pot să nu le împărtășesc și eu*; dar înainte de orice. . . este lupta pentru conservarea individului și asta-i tot. Am estfel posibilitatea de a citi, de a căuta și de a găsi *stofă* pentru viitor. Vorbesc de viitor; știi ce cale mi-am ales? Iată, îți voi spune. Voi fi scriitor, scriitor în toată puterea cuvântului. *Aceasta, sau nimic*. . . Vreau lucrul acesta și știu că stă în puterile mele. Pentru a *trăi*, trebuie să lupți, nu e așa? Și pentru a lupta, trebuie să ai o armă, nu este iarăși așa? Ei bine! arma mea va fi pana mea și voi ști s'o mânuiesc; căci pentru a atinge acest țel voi întrebuința toate mijloacele; și mijloacele pentru a-l atinge sunt cărțile, ideile largi, generoase, sublime, ale câtorva oameni de elită care însuflețesc și pe ceilalți. . . Trebuie citiți, meditați; trebuie să dai inimii posibilitatea de a-și desvolta toate instinctele cele bune, toate simțimintele. . . O repet: ori scriitor, care luptă cinstit, cu vitejie, fără teamă, ori nimic. . . să nu crezi că-mi fac iluzii, pentru că am scris pînă acum vreo sută de corespondențe « *citite de toată lumea cu cea mai mare plăcere* », să nu crezi asta, nu e nici o iluzie și cu toate astea. . . corespondențele acestea îmi arată că am talent, că limba mea este atrăgătoare, vie, patetică și iarăși atrăgătoare. . . Este un lucru care mi se spune la orice pas, un lucru care nu mă întristează. . . căci, când voi avea *material*, un *material adevărat*, voi putea să antrenez, dar într'alt fel. . . Cine o trăi, o vedea!

Ce mai faci? Ce mai face L.F.? Îți scrie des? Am auzit că o să vină. Am vrut să-ți fac o vizită și am crezut că te voi găsi la Pitești; dar Codr. mi-a spus că te întorșeseși în bârlogul d-tale; am vrut să vii să te văd la D-ta acasă, dar nimeni dintre noi nu avea ceea ce se cheamă bani. Regret nespuse de mult. Codr. mi-a citit scrisoarea lui Tch. Vine oare? și când?

Am auzit că bărânel *face prostii*.

[Boniface]

Adresa mea este: *strada Brezoianu, Nr. 32*.

Dacă scrii Doamnei nu uita să-i spui mai întâi că-i trimit complimentele mele cele mai sincere și apoi că nu cunoaștem până acum marea putere a ciupercilor; văd că au capacitatea de a te face să uiți pe toată lumea, *chiar pe cei cărora li s-a promis să li se trimită câteva zeci*; or, Doamna nu se ține de cuvânt, a dat, deci, faliment.

Am auzit că dormi îngrozitor; noapte bună, deci! Dar nu uita să-mi scrii.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

478

Cum v'am mai spus, vă rog a trimite bani lui Ceaikov. Dacă nu aveți suma disponibilă, dați-mi de știre, deoarece am primit o sumă mică de bani de la redacție și voi fi fericit să fac ceva pentru prietenii mei, pe care nu încetez să-i stimez, să-i iubesc din toată inima, cu toate că tăcerea mea ar fi putut să vă pară stângace... Dar în tot cazul, vă înșelați dacă veți crede ca Codr. că situația mea de fabricant de rânduri a schimbat caracterul meu...

[Pe verso:]

este evident, trebuie neapărat făcut ceva. Și iată ce s'ar putea face: Ceaikovsky va părăsi America, dacă va trece prin Elveția nu ar putea el cu ajutorul unei oarecare sume de bani să obțină un pașaport elvețian în care, alături de un nume oarecare, ai fi adăugat bonif[. .]; dacă ar putea, ași fi fericit și recunoscător toată viața mea. Un pașaport american nu mai merge, deoarece va trebui să mă prezint la consulatul american și Consulul știe că nu sunt cetățean american, deoarece i-am spus aceasta. Bineînțeles nu este *numaidecât* necesar ca pașaportul să fie elvețian, totuși acesta ar fi fost cel mai bun. În acest moment ași fi fost capabil să dau și ultima mea cămașă numai ca să-l am. Când vă spun că este serios, vă rog credeți-mă; voi știți cât de puțin mă sinchisesc de un pericol care încă nu s'a *conturat*, care a început să se arate; eu *știu* că trebuia să mă gândesc la toate acestea mult mai înainte.

Dacă îl vedeți sau îi scrieți lui Costică, spuneți-i că atunci când am fost la nemțoaica, aceasta mi-a spus că el i-a rămas dator 11 fr; sumă pe care eu am plătit-o; acum îi datorez lui Costică 34 fr. pe care nu știu cum să îi trimit.

Referitor la Muromțev, nu am citit până acum anunțul în Istok. Este de necrezut că scrisoarea să se fi pierdut; am anexat la scrisoare 5 florini în hârtie și am expediat-o recomandat.

Scrieți-mi imediat

Al vostru [Boniface]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Puești] 21 Mai

Dragă Nicolae,

Ieri am primit o telegramă cu vești nu prea plăcute. Vezi, dragul meu, ce rău este să te încrezi în asemenea indivizi de genul acelorora cărora li s'a încredințat Kablitz.

Ieri uoi am făcut toți o plimbare și am fost la acordeur care a refuzat în mod categoric de a plăti banii care au fost dați la 15 Mai. Motivând acest refuz, spunea că eu cu dl. N. Ronel am convenit să-i aducem pian, iar data n'a vrut să o fixeze, spunând că uici el uu știe când aduce. Aceste șiretenii suut clare: el va lungi povestea până va veni termenul iar eu o să mai am nevoie de piau. Am vizitat pe fosta gazdă și am găsit la ea cele 2 scrisori sosite pe uumele tău. Una din Leipzig dela Richter, primită pe data de 6 Martie, a doua din Odesa, trimisă pe data de 14 Feb. Această a doua scrisoare conține o scrisoare închisă pe numele lui Armand, cu rugămintea să i-o predai; te întreabă de asemenea dacă ai primit scrisoarea lui, pe care el ți-a expediat-o cu două săptămâni în urmă. Richter nu scrie uimic important, se scuză doar că n'a scris de mult timp și explică cauzele. La Lemberg îi merge mai bine decât la Zürich. Cere să-i transmitem unele rugămiuți lui Luuev, (?) ceea ce voi face personal la prima mea întâlnire cu el. Tot astăzi am mai primit o scrisoare dela Goldenberg. El întreabă de ce nu-i scriu și se teme că m'am supărat pentru ultima lui scrisoare — scrisă, cum spune el, sub o impresie rea, și deci nu se miră deloc că această scrisoare ar fi putut să producă o impresie proastă asupra ta. Și el are de pus niște întrebări lui Lunev, pe care de asemenea i le voi transmite.

Întreabă ce părere ai în legătură cu alte *manifestări ale Muncit*. Scrie că *Muncit. dela redacție* au îndemnat pe Popov să-l bată, însă Popov a fost împiedecat să facă aceasta. Atuuci ei l-au păduit lăugă cafenea și i-au spart ochelarii; cât pe ce să-l răuescă la ochi. Iu timpul bătăii au sărit tovarășii lui și tâlharul a fost bătut ca un câine.

Eram uerăbdătoare să-ți scriu toate acestea, iar tu iartă-mă dragă, dacă am omis ceva. (Nu uita să mai întrebi odată). Chiar în momentul de față ți se trimite scrisoarea.

Dragul meu, să fii prudent și să nu te încrezi până nu cuuoști bine omul. *Sper* să te văd. Aceste săptămâni mie. mi s'au părut și când te găudești ce mult mult avem iucă de așteptat. Te-am supărat de aceea poate are să-ți fie mai ușor dacă voi fi în Rusia și lă mama, de n'ar fi. aceea care m'ar fi văzut. și mie mi-ar fi mai ușor să suport despărțirea. Adio, șoimulețul meu fidel.

A ta Liubocica

Ți-am trimis trei scrisori cu acela.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Puești, Mai]

Dragul meu Coliușca!

Iată că se apropie sfârșitul lui Mai, iar eu sunt tot aici în această țară blestemată. Se pare că toate forțele cerului s'au ridicat ca să împiedice dorințele mele și ca să mă chinuiască, din toate punctele de vedere până se vor epuiza puterile mele fizice și morale care devin tot mai slabe.

Iată că de o săptămână drumul dela Tecuci la Bârlad este stricat și niciun fel de poștă nu ajunge la noi. Nu-ți pot exprima dorul, nenorocirea, disperarea și totul pentru că nu știam despre stricarea drumului, iar eu între timp mă chinuiam suferind că nu primesc scrisori dela tine de loc, prietenul meu. Iartă-mă prietene! Mă gândeam la lucruri urâte . . . mi se părea că nu-ți arde de mine, cu atât mai mult cu cât erai atât de ferm convins că voi primi bani de drum la sigur, în timp ce aceasta este puțin probabil. Încăodată, iartă-mă. Acum știu sigur și m'am liniștit cu privire la faptul că voi primi deodată mai multe scrisori dela tine și că această nenorocire nu este decât o întâmplare.

Eu și N. P. suțerim împreună destul. El a și primit un refuz din Roman și este abătut și chiar este de acord să plece la tine dacă nu-l vor refuza din noți. Doamnă ce să fac? Va trebui oare să mă întorc? Mă tem atât de mult de aceasta! Răspunde, dragule, ceasurile sunt scumpe. N. P. poate să plece în orice clipă din Puești. Oare va trebui să mă ia și pe mine cu el? Să-i ia dracul pe acești Larsi. Mă tem pentru pașaport, să nu-i treacă termenul. Mă îngrijorezi și tu, cum umbli acolo fără cămăși. Cumpără-ți o cămașe simplă. Și haine ar trebui să-ți ei din primii bani, să fie de culoare gris, așa cum are N. P. o haină de vară simplă și trainică, căci cu haina ta groasă este prea cald. În fiecare zi la noi acasă avem drame ale vieții. De altfel « orice rău își are binele său » și dacă nu ar fi ei așa muri de plictiseală. Am vrut astăzi să-i scriu lui Bonifas dar n'am avut timp, spune-i că-i voi scrie în curând. Uneori mă apucă dorul, încât încep să caut nod în papură celui mai nevinovat dintre muritori, adică lui N. P. Iar apoi când îmi trece, mi se face rușine pentru aceste ieșiri.

Te îmbrățișez puternic.

a ta Liubușca

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Puești, 2 Mai]

. . . N. P. a primit leaful întreagă. Acum n'a rămas decât să capete un loc și să plătească datoria mărunță prin prăvălii. L-am sfătuit să plece la B. (?) și acolo îi va fi mai ușor să capete un loc și corespondențele vor sosi mai repede. Aici e o nenorocire cu poșta. Atunci când vine nu o poți primi în aceeași zi

căci expeditorul leneș o alege. Trebuie să trimiți de vreo cinci ori după scrisori până îți le eliberează. Dracu să-i ia cu rânduilele lor. Stai și te frământă până atunci.

. . . Astăzi N. P. a primit o scrisoare dela M. L. Mă bucur pentru el, ei nu se supără și-i oferă un bilet scump de clasa întâia. Scriu că scrisorile nu încetează să le viziteze până acum și nici cărțile. Ce draci, au făcut-o de oaie absolut pe neașteptate. Nu mă mir că Bonifas s'a apropiat de bulgari și este încântat de ei. Este o fire entuziastă care e gata să iubească cu pasiune pe toți și toate mai ales dacă această dragoste este încălzită într'o măsură oarecare de prestigiul tău (căci te iubește și te apreciază) pentru care lucru se va bucura desigur întotdeauna de recunoștința mea. Regret mult că în ultima vreme eram rece cu el și chiar îl jigneam uneori. De altfel nu știu să mă stăpânesc atunci când mă apucă nervii, nu mă pot reține și insult până și pe N. Petrovici, omul, a cărui persoană în nici un caz nu mi-a dat un prilej pentru aceasta. Ce să fac? — cum spune gospodina noastră de multe ori.

[L. F.]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

482

[Puești, 2 Mai]

Prietene, am primit scrisoarea ta în care întrebi unde sunt eu. În fundătura asta omul poate să moară ușor fără să știe cineva de el. Poșta nu vine regulat, știri politice n'ai posibilitate să afli. Simt din nou lipsa lui Lucinski [?]. Scrie măcar tu, despre ceea ce se face în jurul nostru. Această ignoranță mă chinuie grozav. Dragă prietene, am clipe foarte grele, când ard de dorință de a te vedea ca să-mi ușurez durerea și plictiseala mea. Curios, mai este cazul și cu această dorință de a te vedea timp de o oră-două și apoi să pleci liniștit mai departe. Eu o explic numai prin faptul că încă nu m'am împăcat cu gândul că toate cele întâmplate sunt necesare atât pentru mine, cât și pentru tine. Blestem pe acești Larsi mai mult decât oricând, fără să mai sper (?) în neglijența lor acum vizibilă față de cererea noastră. N'aș fi venit aici și aș fi păstrat banii primiți dela N. Acum, după cum văd va trebui să mă întorc sau să fiu o povară pentru un om care a treia săptămână nu are de lucru. N. P. va trebui să plece zilele acestea la Iași. Multe depind de această călătorie atât în ce privește postul cât și în ce privește îndeplinirea visului de a întâlni un om. Ploile și faptul că nu primise leafa împiedicau realizarea până acum, acum timpul pare să se stabilească și el va căuta să plece. Dacă banii ar fi fost la timp, aș fi putut să plec cu el și cu trăsura. Calea ferată spre Iași este întreruptă, din cauza ploilor abundente s'a stricat. Probabil că el va pleca peste câteva zile și va avea nevoie de o săptămână pentru călătorie. După cum vezi va trebui să rămân singură în această

pustietate blestemată, să stau în cameră de dimineața și până seara fără să-mi pot încălzi membrele înțepenite n'ai unde să te plimbi, iar dacă ieșim în stradă se adună să te privească aproape toți locuitorii. Nici corespondență nu se poate primi fără el și cu atât mai mult recipisa. În cazul când aceasta va sosi, va trebui să plec personal la Ber. și aceasta cu prețul unor mari greutateți. De multe ori nimeni nu-ți dă caii oricât ai oferi. Blestem! Dracu mai știe ce mă paște. În curând trec trei săptămâni din valabilitatea pașaportului, dacă mai întârzii și cu el, va fi bine de tot. La rugămintea mea N. P. îi va scrie lui Costică despre această situație fără ieșire, atât a lui personală, cât și a mea. Dar aceasta mă încălzește puțin, căci scrisoarea lui și scrisoarea mea vor putea fi trimise la poștă abia Marți, dacă nu le vom putea trimite cu vre-o ocazie. Notează că azi e Duminică. Doamne! Ce prost se aranjează totul și nici nu se vede capătul acestor nenorociri.

Poate Costică s'a și mutat la București. Bonifas să-i dea măcar vestea dacă e posibil. Nu, probabil că meritau înjurăturile lui Bonifas. Atunci când a auzit de trimiterea banilor pe adresa lor proprie. Am înștiințat fratele că m'am împotmolit la jumătatea drumului și ca să-mi scrie la poștă la Kiev despre unele amănunte. Măcar dacă ași putea ajunge până la Kiev, tot mi-ar fi mai ușor. Tovarășul N. P. Venea spre el dela graniță cu o sută de franci și închipuie-ți că mi-a ajuns până la Pitești. Aceasta înseamnă că totul s'a scumpit enorm. Se spune că din Rusia nu există nicio posibilitate de a obține biletul, însă de aici încolo este mai ușor. Mă bucură mult că în sfârșit te-ai aranjat pentru un timp oarecare. Pentru mai multă vreme este greu de presupus, după cum spune N. P. De obicei asemenea locuri sunt rezervate numai românilor și toamna se face un concurs cu examen la care străinii nu sunt admiși. Să ai în vedere lucrul acesta prietene și consolidează-ți poziția cât mai mult, dacă ai vre-o posibilitate. N. încă n'a scris lui Racoviță din cauza obiceiului său de a tot amâna mereu. El vrea mai mult să capete un loc la Roman, dar e puțin, se pare că nu e decât o speranță deșartă. La scrisorile fără recomandare ei nu prea răspund cu plăcere. De vre-o trei zile nu mă simt bine, iarăși am călduri puternice la stomac și contipația este și mai puternică decât înainte. Mă tem să nu fie la mine febră ascunsă. Pe deasupra buzele îmi sunt uscate, mă doare capul din când în când și mă ia cu călduri de câteva ori pe zi.

Pueții se află aproape de mlaștină și lumea suferă adesea de friguri. Astăzi am făcut cunoștința bătrânului Bonianu. Vorbește rusește și are 77 ani. Se ține destul de bine și închipuie-ți s'a căsătorit cu o fată tânără, pe numele căreia a trecut toate moșiile sale. Acum ea l-a părăsit și el a rămas aproape cerșetor. Omul acesta a jucat un rol important, cunoscând limba rusă. A fost trimis pentru tratative cu împăratul. Te rog Coliușcă să fii mai serios și să... Știu că tu exagerezi în toate și oamenii de acolo te iubesc numai pentru banii tăi.

... Mi se pare că plătești scump pentru masă și pentru cameră. Să fii minte că la București în cel mai bun restaurant pentru trei feluri, de două ori pe zi

se plătește 30 franci și pentru cameră de asemenea 20 franci. De altfel chiar din prima zi e greu să afli prețurile adevărate. Se știe sigur că reședința principală va fi la București și că împăratul va sosi numai după ce trupele vor trece Dunărea. Ce mai face Bonifas? Multe salutări pentru el. Astăzi poșta nu mi-a adus răspuns. (indescifrabil) dela tine la cele două scrisori ale mele, sper că Miercuri voi fi mai fericită.

Te strâng puternic la pieptul meu.

A ta Liubușca

N. P. se îngrijește cu atâta dragoste de mine, încât nu pot să nu-l sărut ca măcar astfel să-i arăt recunoștința mea.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

483

[Curtea de Argeș, Ianuarie]

Domnule prefect!

La 31 Decembrie a încetat din viață în cassa mea din cauza unei pleurite bilaterale grave Dr. Codreanu a exprimat în prezență mai multor martori cea din urmă dorință a lui de a fi înmormântat într'un modu civil, fiind liber cugetător;

În urma acestei declarațiune eu am declarat la primăria că înmormântarea civile va avea loc la 3/I 29. la 11 ciasu a. m. pentru care am și obținut autorizație de înmormântare împreună cu asigurațiunea orală lui D. primar în astfel de modû de înmormântare nu va avea nici o piedică.

Când la 3/I s'au strins amici și cunoscuți a răposatului spre a le însoți până la cîmîntiru a venit D-nu funcționar Episcopică împreună cu mai mulți preoți și mi a spus că el e trimis de Sf. Sa. Episcopul și e autorizat de a ne comunica că în caz de eu nu voiu a da voie a îngropa pe amicul al meu cu ceremoniosu D-lor vor întrebuița forțe spre a me sili.

Eu am respuns că nu de la voia mea țiu modul înmormântării, ci numai dela voia răposatului și fiindcă acesta voia mie sfântă eu nu poci da consimțimentul meu dar la forțe de care va fi întrebuițate voi fi silit a ceda.

După ce D-lor sau retras eu împreună cu amici a reșosatului între cari erau D-ni And-ei Lecomte, N. Gabrielescu, Frunză Therente, Prof. Dobrescu; l'am însoțit până la mormânt și când am vrut să-l îngropăm ne-am pomenit cu ajutor lui Sub prefectul împreună cu dorobanți care mia spus că me opreșce înmormântarea și că eu voi fi respunzător nainte de lege pentru violarea cadavrului.

Astfel noi am fost siliți de a părăsi cadavrul în mâna poliției care a chemat pe preoți și a seferșit ceremonia religioasă.

Fiindcă astfel de acte din partea lui D-nu Subprefect sunt în contrazicere cu legile existente în această țară eu din partea tuturor amicilor a răposatului

ve rog d-le prefect să bine voiți a atrage asupra vinovaților răspunderea cuvenită, ca să înțeleagă că cea din urmă dorință a oamenilor nu se violeze chiar dacă ei sunt condamnați la moarte și că oameni nu pot fi trași la biserică cu gendarmi.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

484

CE E DE FĂCUT?

Socialismul științific se deosebește între altele de la utopiile lui Fourier Thomas Moore, Cabet etc. etc. prin aceea că nu aduce în teoriile și planurile sale la același nominator lucruri, cari în viață ei însuși stau departe unii de alții în privința circumstanțelor exterioare precum și în privința caracterului lor propriu. Pe când phalansterele lui Fourier, ikariile lui Cabet și utopiile lui Thomas Moore au fost applicabile la ori ce popor și națiune pe când ele nu reprezentau de cât niște noțiuni sociale abstracte, în care x și y au putut fi substituiți cu orice cifre — idealurile, problemele și modul de acțiune a socialismului științific stau în strictă dependență dela circumstanțele timpului și locului, se schimb după epocha, după localitatea, după gradul culturii, civilizațiunei etc.

Cestiunea «ce e de făcut?» se rezolvă în fiecare țară și în fiecare epochă în mod diferit. Problemele imediate generațiunilor nouă precum și a tuturor oamenilor cinstiți se schimb după localitate.

Altminterea nici nu poate fi căci socialismul științific nu este de cât o *direcțiune* altruistă a dezvoltării viaței sociale. Condițiunea viaței sociale la diferite popoare fiind diferite, punctul de plecare prin urmare ne fiind tot același nu va fi același nici drumul prin care vom veni la revoluția socială în diferite localități. Se înțelege că această deosebire e relativă pe când spre ex

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

485

CREDO ALTE SOCIALIȘTILOR ¹⁾

1) Noi nu știm nimica despre ceea ce ate se fie cu omul după moarte. Noi n'avem nici o noțiune despre vro alta viață afară de ceea care el duce pe pământ. Viața pe pământ e singura viață, care noi cunoștem și despre care trebuie să ne îngrijim!

¹⁾ Cuvântul «credo» noi înțelegem nu în sensul lui litteral ci în sensul methaphoric, — această fiindcă toate principiile fundamentale al socialismului sunt nu din domeniu «credinței» ci din cel a «științei» prin care toate aceste principii se las a fi dovedite într'un mod pozitiv. Noi reținem însă cuvântul «credo» pentru a areta că *convineșiunile* curat raționale ale socialiștilor au pătruns adânc în inimile lor și în viața lor, joc pentru dânși acelaș rol, care joca credința pentru adevărați credincioși (nota din manuscris).

2) Noi considerăm ca foarte vătămător orice transportarea idealului de fericire în cer și viață fantastică după moarte, despre care n'avem nici o idee.

Phantaziile de fericirea ideală în viață viitoare joc pentru viața noastră pe pământ, același rol care opium joacă pentru proletariul oriental și beuturile spirtoase pentru proletariul occidentului. Aceste fantazii ca și opii sau alcool fac pe omul să se uite miseriile și nenorocirile sale reale pe care el nici o dată nu trebuie să uite pentru a putea lucra onerabil și neîncetat la îmbunătățirea sortei sale și stabilirea fericirii sale reale aici pe pământ.

3) Fericirea deplină a tuturor și fiecăruia aici pe pământ este scopul nostru general.

Sub numele de « fericirea » noi înțelegem dezvoltarea progresivă, armonica și înțegrală a tuturor facultăților fie cărui individ și deplina satisfacere tuturor trebuințelor, care se nasc din această dezvoltare.

4) Această fericire nu poate fi realizată de cât sub condițiuni de libertate, egalitate, frațernitate și justiția între oameni.

5) Aceste principii în rândul lor vor rămâne frumoase dar deșerte cuvinte până când nu va fi realizată egalitatea economică, până când vor exista bogați și săraci, parați și muncitori, lux alături cu miseria, stăpânul, patronul alături cu sluga, capitalistul alături cu muncitor salariat.

6) Numai egalitatea economică între oameni va aduce adevărata libertate, egalitate, și fraternitate, fiindcă nu mai oameni economicește egali sunt în adevăr egali și nu mai oameni adeverați egali pot fi liberi și frați.

7) Numai egalitatea economică va aduce egalitatea adevărată politica precum și adevărata libertate politică, care chiar în cele mai progresiste și democratice state actuale este o chimera.

8) Numai egalitate economică va nimici clasele sociale și politice actuale.

9) Numai egalitate economică va emancipa clasele muncitoare de sub jugul economic, politic, intelectual, moral și religios a claselor dominante.

10) Numai egalitate economică va emancipa omeneșii de sub jugul oligarhic a unui pumn de oameni bogați.

11) Numai egalitate economică va face pe știința și artă accesibile tuturor, va risipi adâncă ignoranță și superstițiile masei populare, va aduce oarecare egalitate intelectuală și morală între oameni.

12) Numai egalitatea economică va emancipa pe femeia de sub jugul bărbatului.

13) Numai egalitatea economică va da familiei acea bază, care trebuie să fie unica bază a familiei omenești: simpatiile și iubire reciprocă între bărbat și femeie.

14) Numai egalitatea economică va emancipa pe copii de sub arbitrajul părinților, care așa de des estropier copii lor fizicește și moralicește.

15) Numai sub condițiuni de egalitate economică va fi posibilă realizarea formelor sociale superioare a vieții.

16) Numai în egalitatea economică știința și artele vor găsi condițiuni favorabile pentru progresul lor reped și infinit.

17) Numai prin egalitate economică omul va deveni deplinul stăpân a naturii, va pune pe forțele naturii să lucreze pentru satisfacțiunea trebuințelor lui și îndeplinirea fericirii lor depline pe pământ.

II.

1) egalitatea economică poti fi realizată într'un mod durabil numai prin sechestrarea instrumentilor mari de producțiune, care sânt astăzi proprietatea individuală a ominiilor deosăbiți și trecerea acestor instrumente în proprietatea colectivă a societăților de muncitori.

2) Sub numele de instrumente mari de producțiune, noi ențelegim tote lucrurile principale, care în parte sânt produsul naturii, în parte a muncii colective a generațiunilor trecute (capital) și care servesc ca instrumente pentru producțiunea noilor lucruri necesari pentru satisfacțiunea tuturor trebuințelor omenești, sprecu toate acestea omeni deosebiți și grupe întregi (clase, partidi) cu tendințe de a accelera sau întârziia mersul procesului natural de evoluțiuni formal sociale trebuie să fie priviți ca oricare părți integrante a procesului, ca una din circumstanțe care influențează în mod secundar asupra mersului procesului; voințele și tendințele lor n'au nimic arbitrar, ci sânt la rândul lor numai rezultatul eminent și fatal a circumstanțelor ordinii sociale existente.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

486

. . . După tote acestea înțelegem că acea ce socialiști numesc « societatea viitoare », adică ordinea socială viitoare și oameni a societăței viitoare nu este ceva absolut; definitiv și stabilit; din contră numele de « societatea viitoare » ei înțeleg ceva *relativ* la cea epocă despre care este vorba, fiind că ordinea socială viitoare și oamenii societăței viitoare vor fi diferiți în diferite epoci a viitorului, socialismul nu este de cât o direcțiune cunoscută a progresului Social, direcțiunea arătată de sciința sociologiei, nu este de cât un drum care pornind de la revoluția socială¹⁾; adică de la epocă societăței complete a capitalului, a treceri instrumentelor mari de muncă în posesiunea colectivităților muncitoare, merge la infinit. Ne având nici o pretențiune la stabilirea formei veșnice și definitive a societăței, socialismul nu este decât o *direcțiune altruistă* a evoluțiunii formelor sociale. Din formele societăței altruiste putem numi primitive acele care se vor lua îndată după revoluția socială și care vor fi bazate pe principiul: *fiecare consumă atâta cât produce* (colectivismu) societatea va trece pe nesimțite printr'un

¹⁾ Sub numele de « revoluție » evoluție înțeleg.

șir nenumărat de forme sociale pentru a ajunge o dată la forma ideală, când pământul întreg sau părțile lumii întregi nu vor fi de cât o singură familie, în care producțiunea și distribuțiunea se va baza pe principiul: *fiecare muncesce cât poate și consumă atâta cât are trebuințe* — (comunismu). Din punctul de vedere a principiului *practic* socialismu nu este de cât o evoluțiune treptată și ne simțită a societăței în direcțiunea substituirii principiului de *autoritate* (care principiu e unica bază a *statului actual*) *prin principiul de bună și liberă înțelegere între oameni*. El nu e decât scoborârea treptată a autorităței din cer în inima și sufletul fiecărui individ. *Idealul* socialismului este *autonomia absolută* a individului; însă până la acel ideal (socialiștii știu aceasta) va trece mult timp, în care individul (prin dezvoltarea treptată și sistematică a instinctelor lui altruiste) se va învăța de a armoniza actele și interesele lui individuale cu interesele sociale. Pentru rezolvirea acestui ideal, trebuie ca instinctele altruiste să fie dezvoltate așa că individul va simți multa satisfacere sufletească văzându-se în armonie cu societatea, pentru care va fi gata a sacrifica totul. În astfel de stare morală or ce autoritate din afară devine *de prisos*. — *Autonomia absolută* a individului!!! Dar această este o anarhie! vor striga într'un singur glas cei cu 1350 lei pe lună. Iată vedeți, unde vă duc nebunii aceștia ce se numesc socialiști! . . .

Taceți, domnilor cu 1350 lei pe lună și ascultați!

Ce rol joacă, ce atribuțiuni are autoritatea (puterea publică) în statul actual?

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

487

Ploești, 5 Martie

5/17 Mapta Ploesci

Str. Oilor 197

Poate ați și aflat, scumpul meu doctor, că [Pon] al nostru a fost prins și se găsește în prezent în închisoarea din Ismail. Nu cunosc până în acest moment amănuntele arestării sale, dar cred că a avut multe lucruri cu el deoarece revenea dela Kieff.

În timpul șederii mele la Iași el a amanetat revolverul meu și tabacherea lui de argint. Întrebați-l pe André — poate știe el dela care evreu a împrumutat Pon banii (în sumă de 30 fr) și, dacă este posibil, plătiți-i cei 30 fr (sau scrieți-mi și îi voi trimite de îndată) și luați obiectele de acolo, deoarece revolverul îmi este de trebuință iar tabacherea vreau să o trimit mamei lui. De ce nu-mi scriți nimic? Arbore este acum la Iași și eu sunt singur aici. Scrieți-mi ce mai e nou.

Al Dv.

Th. Lupu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

682

Cunoașteți boala mea și mi-ați spus că mă veți anunța când să vin pentru a mă lecuî complet.

Eu am așteptat mai multe săptămâni însă zadarnic n'am primit nicio singură scrisoare dela Dvs. — Durerile sunt prea mari pentru a putea aștepta mai departe. Eu aștept numai mijloacele pentru a putea ajunge la Dvs. — dacă însă aveți mijloace telegrafiate și voi veni imediat. Scrieți în orice caz care este situația mijloacelor.

M.

Am primit scrisoarea lui Paul Liebig și v'am scris acum câteva zile salutați pe Liebig din partea mea.

22 22° января

Azi dimineață a sosit din Rusia un domn care a comunicat că acum câteva zile a fost arestat pe malul Prutului un oarecare « İani ». Cel sosit spune că acesta atrăsese atenția poliției asupra sa din cauză că era foarte bine îmbrăcat și că, îndată ce a sosit, a început să caute o trăsură. Nu se știe nimic mai mult despre el.

John

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

489

Este foarte important să predai această adresă lui Mkl. Ar fi cel mai indicat să ia contact cu această adresă și să întrebe pe acest domn asupra lui D., sau să-i predea un bilețel pentru D. prin care să-i comunice că vrea să-i transmită salutări din partea unui prieten N. Astfel povestea va fi complet inocentă. Pe D. însă să-l întrebe care este pseudonimul lui (dacă Fedka?)

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

490

Cărțile care pot fi obținute:

Sufragiul universal de Brousse.

Statutele internaționale.

Asupra rasei cavoline, de *Léfrançais*.

[almanah] edițiile populare ale « Buletinului » pe ultimul an. pr. 25 cop.

A 3-a înfrângere a proletarului, de Malon — 4 fr.

Școlile socialiste, de Malon — 4 fr.

Istoria proletarilor de Haios — 16 fr

Dușmanii internaționalei de A. Claris — 1 fr — 25

Cele opt zile ale mele în dosul baricadelor, de Lissagaray

[Pe verso:]

Adresa ziarelor socialiste:

« Bulletin »

François Floquet, Grande Rue, 143, le Locle (Elveția)

« L'ami du Peuple » (Amicul Poporului) strada Madeleine, 3 Liège
Belgia

« Le Mirabeau »

Verviers, (Belgia) Bragard Gallet, r. St. Antoine.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la
Biblioteca Academiei R.P.R.]

491

21 Iulie

Iubite Amice!

Tote muștrările ce mi le faci sunt adevărate da nu mi se cuvîn mie. Cred că ar fi de prisos a-ți înșira aci valurile de viață și morte prin cari am trecut aci și cari au fost anume împrejurările cari m'au oprit de ați scrie.

Sunt prea fericit că mă trăzii, cu o raza de încredere zicând: ca deseori credeau că am murit. Despre tot ce s'a petrecut cu mine ți vor putea spune omeni cu cari pote mai curând vor fi aproape de d-ta și mai curând pote de cât mine cu unji din iei m'am întâlnit gustând astfel una din plăcerile raiului ce exista ce cu dreptul există aci și nicăiri aiurea. Nu știu dacă ți-au comunicat tote scrisorile mele căci ieu am crezut că o scrisoare adresata unuia ieste de ajuns pentru toți.

Urmez cu dieta ce o am f. strict și mă simt mai bine. Am nădejde că nu târziu ne vom întâlni, și aci am făcut ca să se nască un da între acei ce-mi scrii și cu dreptul că buni sunt.

Ti am trimis o telegramă din Mihăileni prin care te-am rugat se'mi trimiți 4 flc. de pilule..... sub adresa Mihăileni.

Așa tote scrisorile se mi le adresezi la Hertza, căci expeditarile de Hertza nu au garanție de a primi grapuri și pachete ci numai scrisori pe cari le pot primi mai degrabă din Hertza fiind mai aproape.

Iar la Mihăileni adresează pachetu, și de acolo se pot primi asemeni. O dată cu expediarea flaconelor mai trimite-mi și o scrisore prin cari se'mi arătați costul și transportul pentru ca în curând să vă trimet acele parale.

Spune-mi dacă ți s'a mai bătut vre'o pană de către cineva.

Sfârșesc, îmbrățășându-te frațește. Arată salutările mele..... și îmbrățășeri D-rei Vera spunându-i că comit obrăsnicia de a o săruta.

Al vostru

B. Micali

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

București, 1 Februarie

Iubite D-le Arbore,

Comptând că ai ramas în aceleași dispozițiuni în care erai zilele trecute, în *perisirea* locului ce ți am oferit în redacțiunea Românului, te rog se vii cât mai imediat a intra în funcțiune. Pe statul de personal al redacțiunii conptezi de astăzi 1 Fevruariu.

În așteptarea ca amicia ce am deja pentru D-ta s'e se întărescă prin lucrarea în comun, primește te rog o frățiască stringere de mână.

E. Costinescu

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

493

Scumpe amice!

Astăzi am trimes 150 fr. 150 fr., ai să ei dela Parçevsky. Dacă n'are să-ți ajungă 50 ori chiar 100 de frangi, poci să le plătesci și după 10 zile de la Sf. Gheorghe și în acest interval vei plăti. Eu am dat pe casa 60 fr. și 400 de franci nu știu de unde le voi lua dar voi face așa când va veni proprietarul voci zice mâine etc. pân voi căpeta parale.

Îmi pare rău câte-am pus într'ua poziție atât de rea, credeme că nu e vina mea. Speranțele prea mult ne-au amăgit. În interval de câteva zile am suferit atâte echecuri, că numai creatorul tot patinte poate să ne scape din poziția. Dacă cadem ce să facem atuncea?

E o cestiune forte importantă, care eu singur nu sunt în stare s'o resolv. Ce să facem? Am primit manuscriptu ne vom grăbi ăl tipări. Sunteți ore abonți la «l'egalité» e cel mai bun jurnal socialist. E de un mare interes ca să susținem acest jurnal cu abonamente. Mie s'a trimes mai multe exemplare Nr. 15 cu scop de a face abonamente, voi trimete și a d-ale.

Scriemi imediat. Te rog încă odată să mă scuzi pentru poziție rea care ți'am creat-o?

Răspunde imediat, cum ai să arangezi treba. Adio.

Te serut o mie d'ori.

[indescifrabil]

Serut nevasta și copilu.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

494

STATUTELE SOCIETĂȚEI LUCRĂTORILOR CIOBOTARI ¹⁾ DIN ORAȘUL IAȘI

Considerând că starea economică a lucrătorilor ciobotari din Iassy astăzi e foarte tristă în comparațiune cu starea lucrătorilor de aceeași meserie din străinătate.

¹⁾ Cuvîntul este adăugat cu creion fiind șterse cuvintele «Caretași și Lemnari» scrise cu cerneală.

Considerând că acești lucrători în Iassy sunt siliți de a lucra câte 14 ceasuri pe zi în loc de 10 cum e în străinătate.

Considerând că și retribuțiunea ear e mică în comparațiune cu lucrători de aceeași meserie în străinătate.

Considerând că atâta muncă și astfelu de retribuțiune fac imposibilă orice fel de desvoltare intelectuală și aduce o decadență morală din ce în ce mai pronunțată.

Considerând că lucrătorii pot îmbunătăți starea lor materială și a ridica până la un grad oricare nivelul desvoltării lor intelectuale numai prin unitate și propriile lor forțe.

Lucrători — ciobotari din orașul Iassy sau hotărît a se constitui în societate frățească pe bazele următoare:

I

Scopul și mijloacele Societăței.

Societatea are de scop inediat îmbunătățirea stărei economice, intelectuale și morale a membrilor ei, precum și a tuturor lucrătorilor în această meserie.

1). In ceea ce privește îmbunătățirea economică, ea consideră mijloacele următoare ca efective pentru a ajunge la acel scop:

a) Indată după ce vor permite mijloacele bănești a societăței înființarea unei asociații productive a ciobotarilor magazie a societăței. a) Mărirea salariului pentru lucrători din această specialitate.

b) Micșorarea timpului de lucru.

d) Îmbunătățirea stărei igienice a atelierelor, cu scop de a asigura sănătatea lucrătorilor.

e) Ajutarea mutuală în caz de boală, nevoe și permutare din loc.

h) In privința îmbunătățirii stărei intelectuale și morale a lucrătorilor în această meserie, mijloacele afară de îmbunătățirea pozițiunei economice, care trebuie să fie considerată ca mijlocul principal — vor fi:

a) Reuniunile generale a lucrătorilor cu scopul de schimb mutual al ideilor și discuțiuni asupra cestiunilor din domeniul învățământului general.

b) Prelegeri cetire în comun înființarea unei biblioteci de cărți utile.

c) Presiunea morală asupra membrilor, care sau deprins a petrece timpul lor liber în crâsme, și alte stabilimente, care și mai mult contribue la decadența intelectuală și morală a lucrătorilor.

d) Realizarea principiilor de egalitate și justiție între toți lucrătorii de această meserie în raporturile lor mutuale precum și față cu elevii.

II

Drepturile și datoriile membrilor

Primirea membrilor noi

a) Primirea membrilor noi se face în adunarea generală, cu consimțirea majorității simple.

b) Nu poate fi membru al societății o persoană compromisă moralmente, sau care au fost o dată supusă la vreo pedeapsă pentru crime de dreptul comun.

c) Candidatul trebuie să recunoască solemn statutele societății obligându-se cu parola de onoare, de a se conforma strict cu toate paragrafele lor. Acea și regulă se va observa și în privința elevilor, care terminând studiile vor deveni calfe. Fiecare candidat cu o săptămână înainte de primirea lui în societate, va obține un exemplar al statutelor și în ziua primirii mai înainte de a se elibera cartea de membru, va fi examinat de comitetul societății, spre a se convinge că în adevăr cunoaște toate paragrafele și spiritul statutelor.

d) La intrare fiecare membru va vărsa în mânele societății suma de 4 lei noi. Pentru acei, pentru care ar fi fost tare greu de a plăti de o dată 4 fr. casierul poate face o concesiune lăsând a plăti acești 4 fr. în 2 rate fiecare de 2 fr. și de două săptămâni. În caz dacă a doua rată n'a fost plătită la timp, cea întâia se pierde.

e) Fiecare membru va avea a plăti în mânele casierului societății sau agentului lui la fiecare 4 săptămâni suma de un leu nou ca cotizație. Plățile se fac în zilele când lucrători sunt plătiți de maistri. Casierul poate avea în fiecare atelier agentul seu pentru strângerea banilor.

f) Pentru necesitatea vre unui paragraf din statute, adunarea generală au drept a amenda pe vinovat, și chiar în caz de repetire de al esclude din societate.

g) Comitetul Societății fixază pentru fiecare membru minimul salariului pentru care el are drept a se băga la vre un maistru.

h) Membru societății n'are drept de a se adresa pentru căpătarea lucrului direct către maistrii, ci numai prin comitetul societății.

i) Membrii care lucrează la un maistru oarecare în caz de conflict cu acest din urmă, sunt datori înainte de a se decide la vreo grevă sau rezistență oricare, a se adresa către comitet, dacă vroește a avea sprijinul societății. Comitetul cercetează și se amestecă.

j) Fiecare membru e dator a susține demnitatea societății prin conduita sa personală, se va abține de la beție și viață desfrănată, și se va conduce cu omenie față cu ucenicii apărându-i de maltratările și abuserile maistrilor. amendat fiecare cine a venit bat sau în stare rea la întrunire.

k) Membrii sunt obligați a vizita regulat întrunirile ordinare și extra ordinare ale societății; în caz contrar pot fi amendați dacă n'au nici o scuză valabilă.

l) Hotărârile întrunirilor nu pot fi comunicate nimănui fără consimțământul majorității membrilor. Membru dovedit că ar fi divulgat vreo decisiune fără consimțământul societății va fi exclus din societate.

m) Tote membrii fără deosebire de religie sau naționalitate se bucură de aceleași drepturi în toate privințele, au aceeași voce la întruniri, același drept de a fi aleși precum și de a se folosi de ajutorul material și intelectual al societății.

n) Toți membrii au dreptul de a fi ajutați în timp de boală sau în lipsă de lucru precum și în conflictele cu maiștrii din cauza maltratării sau exploatății peste măsură. (certurile între membrii).

III

Administrațiunea

a) Principala administrațiune a afacerilor societății se va gera de către întrunirile generale a membrilor care vor avea loc la fiecare săptămână.

b) Pentru esecutiunea hotărârilor întrunirii generale și gerarea afacerilor curente se alege un comitet pentru un an care va consta: din 7 persoane din cari: un președinte; un vice-președinte; un secretar și un casier și 3 membri.

c) Comitetul și casierul dau compt adunării generale la fiecare lună despre afacerile societății și starea casei, în adunări se va pune în discuție tote plângerile și nemulțumirile membrilor în contra comitetului.

d) Comitetul are drept de a dispune în fiecare caz de o sumă până la 50 fr. Cheltuielile mai mari decât această sumă vor fi prealabil supuse adunării (ordin sau extraordin) generale. Comitету va ajuta colatorilor căruțași și lemnari cari vor produce carte de membru din alte societăți de această meserie. Asemenea călători vor primi în timp de 1 sept. câte un franc pe zi pentru întreținere, și dacă comitetul nu va fi în stare de ai procura lucru, el i va elibera parale de drum necesar pentru a ajunge la cel d'întâi punct unde există speranțe de ai se găsi lucru.

f) Comitetul e dator de a se supune tuturor hotărârilor adunării generale a lua inițiativa pentru convocarea întrunirilor extra ordinare, același drept îl au și membrii când vor fi o treime din numărul total.

g) Comitetul e dator a urmări cu cea mai mare atențiune cererile de brațe și a preveni cu tote mijloacele prisosul ofertelor de muncă din partea lucrătorilor.

IV

Despre Casa Societății

În scopul ajutorului mutual se înființează casă a societății care se va forma:

- 1) din taxele de intrare
- 2) din cotizațiile la fiecare 4 săptămâni
- 3) din tot felul de amende care vor fi pe deplin în folosul societății.

4) din 1/2 sumelor care după obicei se plătesc de către ucenici la ieșirea lor din ucenicie.

Statutele de față vor fi înaintate Domnului Ministru de interne pentru aprobare, și nu pot fi schimbate decât cu majoritate de două treimi.

Caretași și lemnari ai orașului Iași
Comitetul Societăței.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

495

LUCRĂTORILOR CIOBOTARI DIN ORAȘUL IAȘI

Fraților!

N'avem nevoie să vé amentim cât de grea ne e muncă și cât de nevoiașă vieață noastră.

Fiecare știe această foarte bine, căci a suferit. Fie care a suferit destul, suferă și acumă și câți n'au pierdut chiar nădejdea de a mai ajunge vre o dată în o stare mai bună!

Pentru ce oare este starea noastră așa de rea? Numai din pricină că fiecare din noi nu se gândeste de cât de dânsul, că fiecare luptă cu râul, în împrejurările cele grele singur și numai pentru sine însuși.

Însé réul cu care trebuie se ne luptăm nu e între acelea cari pot fi învinse de luptătorii desuniți.

Suntem slabi unul câte unul și nu putem îmbunătăți starea noastră; uniți însă vom fi tari, căci « Unirea face putere ».

Să ne deșteptăm dar și urmând exemplul tuturor lucrătorilor din lume, sé formăm o societate frățească a ciobotarilor din orașul Iași care va vea de scop luminarea noastră și îmbunătățirea vieții, ieșirea din sărăcie fără de nici o nădejde în care ne aflăm. Destul am răbdat, destul am fost trădați ca vite muncitoare a venit timpul să ne facem și noi oameni.

Iată pentru ce vé chemăm la o întrunire în ziua de 18 ianuarie (Duminică) la 7 oare seară în restaurantul Maisner, strada Scoalei de Arte lângă Museu spre a cerceta proiectul statutelor tovarișilor compus de către Comitetul ales la întrunirea generală a Ciobotarilor a avut loc în ziua de 5 Ianuarie pentru a face în acest proiect schimbările pe care le veți crede necesare și a le trimete Domnului Ministru de Interne spre aprobare.

Comitetul

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

.....
 Nr. 1.

I. Un maistru e dator când cere o calfă pentru lucru să se invoiască cu ea pentru ce preț pe lună sau pe septemâne și ce rang trebuie să ocupe, sau rangul de ajutor sau ca mestecător de alb sau mestecător de negru sau ca Iudla.

II. *Maistru* e dator de a înștiința pe calfa mai înainte de a'i da drumul din lucru cu 8 zile mai înainte. Tot asemenea și lucrătorul e dator de a înștiința când părăsește pe maistru cu 8 zile mai înainte. Când maistru dă drumul lucrătorului fără ca acesta să fie înștiințat, el va fi dator de a-i plăti leafa lui pentru 8 zile. Tot asemenea și lucrătorul dacă părăsește pe maistru fără a'l înștiința e dator a'i lucra 8 zile fără leafă. Atât lucrătorul cât și maistru vor fi strefuiți după cum se va judeca.

III. Maistrul e dator de a plăti regulat lucrătorului la sfârșitul săptămânii. Tot așa și lucrătorul e dator de a lucra treaz și cu cinste maistrului său. Dacă nu împlinește regulile acestui paragraf, atât patronul cât și lucrător vor fi amendați de societate.

4. Un lucrător dacă vrea să fie liber o zi sau două, dacă nu e bolnav sau dacă nu'l iea la oste, e dator de a pune în locul lui un alt lucrător pentru ca să nu nemulțumiască pe maistru.

5. Maistru e dator pentru odihnă lucrătorului după munca de a'i procura un pat cu salte, cu pernă, și un oghial ca să nu se culce calfa sau ucenicul în Tabula unde se prepară pânea cu picioarele pline de glod și în haine de lucru.

6. *In fie care atelier* e dator patronul să aibă un ajutor care să coca odată pânea și odată chifle. Un *Weissmischer* (mestecator) e dator de a amesteca (mistic) odată chiflele (*Bulék*) și de a ajuta o dată și la facerea pânei.

Schwarzmischer (amestecatorul de negru) e dator de a amesteca (mistic) o dată pânea și de ajuta la facerea chiflilor (*Bulek*). Iudel e dator de a indlovoc pânea și chiflele.

7. Lucrătorul care va lucra în două locuri va fi amendat pentru ca în locul său trebuie să câștige altul pânea.

8. Nici un maistru nu va putea primi un ucenic pe bani ci numai pentru un termen fix de lucru pentruca ucenicul să nu devie un vagabond, dar numai un om cinstit, și pentru ca părinții să aibă unde da copii lor ca să învețe ceva.

9. Lucrătorii trebuie să supravegheze aceasta în fiecare atelier.

10. Nici un lucrător nu ar dreptul de a lucra la un patron care nu e din societate și care nu plătește dările țării, fie străin fie din țară.

11. Un lucrător nu trebuie să fie la lucru beat precum și în adunările societății.

12. Lucrătorul trebuie să stimeze pe maistru precum și maistru pe lucrător. Asemenea un lucrător june către un lucrător mai în vârstă.

13. Nici un lucrător n'are dreptul de a lucra mai mult decât dela 6 ore dimineața până la 8 ore sara. Lucrătorii numai trebuie să aranjeze în atelieră ca să aibă noptea liberă ca ceilalți oameni.

14. Nici un lucrător nu pote să se angajeze a lucra în timpul sărbătorilor mari precum 2 zile la crăciun, o zi la anul nou, o zi la Bobotează, 2 zile la Paștidouă zile. Cei cari nu vor împlini aceste articole vor fi stréfuiți

17. Nici un lucrător nu pote să se tocmească cu vreun maistru nicăierea de cât numai în localul comitetului societății.

18. Maistru care are trebuință de vre-un lucrător trebuie să'l ceară dela comitetul societății.

19. Dacă vreun lucrător intră că să lucreze la voe — un maistru în locul altuia nu pote să ceară alt preț decât acel care'la avut precedentul sau

20. Orice lucrător trebuie să ceară de la patron porțiunea sa 'de rachiu și dacă mănâncă la patron, are dreptul la prânz și la cină o litre de vin. Fiecare lucrător trebuie să ceară deasemenea mehlgedul séu dintr'un sac, de [făină] 10 bani și trebuie să împărțiască acești bani deopotrivă cu ceilalți.

Până azi patronul primește acești bani dela morar și'l ține pentru densul fără a da un ban măcar la lucrători.

Tot asemenea maistri vor fi datori ca aceste cereri a lucrătorilor pītari precum dzice legele lor să primească în ordine și cei cari nu vor împlini aceste legi vor fi pedepsiți de societatea pītariilor.

.....
Unde pânea se coce de 4 sau 5 ori trebuie sa fie de 2 ori mischere și un ajutor aparte pentru pâne. Pentru ca e destul pentru un om de a mesteca (nisiç) de 2 ori pânea.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Pitești, 10 Octombrie

La 7 Octombrie ț-am trimis din Stolnici, unde am fost pentru primirea a 300 bolnavi și răniți, scrisoarea dela Lib. Fed. Am primit la poșta din Costești, unde numai ce sosise. N'am găsit un plic pe care era adresa mea nimic pentru mine, să'i comunicii tot, ce înă privește, dacă ceva de felul acesta se află în scrisoare. Scrie-mi asemenea, când gândești că va veni Lib. Fedorovna în România. Stau încă tot la hotel. Mi-am găsit însă o odaie mobilată aproape de piață cu 30 fr. pe lună, lemnele mele, scump și departe de spital, însă o voi lua-o pentru o lună. Iți trimit pe aducătorul acestor rânduri, salteauă și rufele. Pe birjar îl vei mulțumi Dta cu vr'un franc și jumătate. Când stam amândoi în hotel la No. 8, era în odaia noastră pe năsiperniță două borcănase din pharmacia mea portativă: ună cu argint nitric și alta cu Zinc sulfuric. Ele

a dispărut odată cu plecarea D-talei. De sigur, că li-ai pus în sacii D-tale. Te rog, când cei veni în Pitești, să mi le aduci. Acuma mi vei scri, dacă să află la D-ta aceste borcânașe de sticlă. În spitatele noastre încă n'a mai adus bolnavi. Zilelea acestea, cred, că vor aduce. La Stolnici spital nu să face. Probabil, că eu voi fi în Pitești, cât timp vor fi aicea bolnavi.

M'a chemat la bolnava D-tale numai odată de când ai plecat. O durea pieptul în urma iodului, o ustura pielea. I-am prescris un unguent cu acid boric pentru pansament, fiind că pe alocurea i se diptirezează ușurel rana. I'am spus că mai continue cu medicamentele D-tale vr'o câteva zile și pe urmă îi voi da un tratament pentru diminuarea flegmei ce-o expectora acum abundent.

Altă n'am ce să îți mai scriu. Te salut pe D'ta și pe bătrânul.

Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

498

Pitești, 19 Octomvrie seara

Scumpe Russell,

În fine pot căuta pe vr'o 35 bolnavi răniți în spitalul de la gară după cum cred eu, ca fi mai bine: s'a împărțit serviciul în spital între mine, Dr. Serbănescu și Dr. Florescu. Acest din urmă avea pretențiunea d'a fi medic primariu și este un dobitoc rar... Vreau să pansez toți bolnavii mei în loc d'acid phenic cu acid boric. Acesta nu se găsește în farmaciile d'aicea. Te rog dar, trimite'mi cum mai în curând un chilogram d'acid boric și o jumătate de chilogram unsoare d'acid boric. Îl va prepara spițerul D-tale după prescripția, ce-i vei da-o. Poate spițerul să mi le trimeată pe poșta pe conta județului sau dacă D-ta vei găsi vr'un căletoriu la Pitești sigur trimite-le pe el. Spițerul prin poștă va trimete lucrurile pe adresa mea «la Spitalul pentru răniți de la gară». Puteți să trimiteți și pe adresa: Dr. Codr. Strada Egalitatea, casa Protopopescu. Te rog, să faci această treabă *grabnic, cât mai grabnic*.

Stau într'o odaie bună în vr'o câțiva pași de poștă. Mi vine foarte departe a umbla la gară, însă voi suferi până la 10 Noemvrie, mai ales că timpul este minunat. Plătesc pentru odaie cu serviciu și lemnele mele 30 fr. Pe .5 feluri de mâncare și 1 1/2 jumătate vin la «Orient» 45 franci pe lună. Mi s'a propus o odaie la gară, odaie mobilată. N'am luat'o fiind că este în rendul de jios și în mijlocul unui neîncetat sgomot.

În ziua de 16 a cr. am avut oaspeți pe Costică și pe Bonifas. A doua zi a și plecat, fiind că și ea am plecat la Stolnici. Ei au venit cu gândul că te vor găsi și pe D-ta în Pitești. Costică vrea să se sfătuiască cu noi, dacă mai trebuie să continueze îndeletnicirea sea cu spelatul rufelor, dacă trebuie să se vâre în întreprinderi și mai bănoase. El să plânga, că afacerile lui

'l costă moralmente foarte multu, că cer chestiile abateri de la regulele onestității. El vrea să afle, suntem noi dispuși a începe a face afacerea noastră publică, dacă el va face bani prin întreprinderile sale. Numai sub această condițiune el este dispus a continua a lucra, a se sili să capete în timpul resboiului măcar vr'o 40 de mii de franci. Eu i'am spus, că cât mă privește pe mine și, în mare parte și pe D-ta numai lipsa de bani mă ține în nelucrare. L-am rugat, să facă, ce poate pentru a strânge cât mai mulți bani. I'am spus chiar, că pe timpul resboiului sunt și eu gata a părăsi medicina pentru vr'd afacere mai bănoasă. El a plecat d'aceia cu hotărârea să-si continue afacerile, să întreprinză tot ce'i va cu puțință pentru a capeta mai mulți bani. Cu părere de rău, mie nu mi prea-vine a crede, într'un noroc prea mare. — Cât privește pe Bonifas, el venire pentru a lua de la noi parale. Spunea, că e serac cu totul. Eu-i trista noastră stare bănească, i-am lămurit că n'avem nici de unde se ne împrumutăm. Vrea să vie la D-ta. Inșă a lipsit bani pentru drum atât mie, cât și lui și în urma acestora s'a întors înapoi la București.

...Ti-am scris, să mi trimiți un napoleon. Numai am acum nevoie: Napoleonul, care credeam să'l dau creditorului, mi l'am lăsat, rămând să-mi scoț hainele la sferșitul luni.

Cu părere de rău nu m'am putut întelni până acum cu Mucenic. Am fost prea ocupat cu drumurile la Stolnici și cu altele. Măine mă duc la Ionescu, dacă'l voi mai găsi pe Mucenic aicea. Mi pare adânc reu că nu l'am făcut treaba aceasta. Poate este târziu, acum a îndrepta greșeala.

Scrie-mi, ce ți mai scrie Liub. Fed., când vine în România, când mi aduce ursita. Sunt hotărit, la sferșitul luni tot prisosul de bani să'l schimb pe hârtii rusești și să-l trimet în Rusia pentru unele cărți de medicină. Acuma este timpul cel mai princios pentru a cumpera cărți rusești, fiind că hârtiile rusești sunt eftine. Mai ales aș vrea să cumpăr cărțile lui Riemsens de enciclopedia lui a boalelor interne. Poate vei putea și D-ta a întrebuița pentru aceasta ce-va. Numai nu cred să ți fie cu puțință cu lefele care li-ai.

Ti-a votat ce-va leafă consiliul comunal d'Argeș?

Vii la căpetul luni în Pitești după leafă?

Te salut, ne mai având cet să ți mai scriu.

A D-tale Codreanu

Complimente batrenului.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

499

28 Mai, 1877

Eri N.P. a fost la Bârlad și a primit banii și o scrisoare de la Kotik care scrie că probabil va pleca la Viena, pe când de la Iași ne scriu că îl așteaptă acolo cu Sonia. Socrul lui a cumpărat o vie și cheamă copiii să lucreze. Dracu

să'i ia, pretutindeni fățărnicie și minciună. Scrie că Larsi nu a primit încă banii, iar atunci când îi va primi, îi va trimite lui, iar nouă ne spune că va trimite numai 200. Judecând după scrisorile din Iași el trebuie să fie acolo astăzi, ceea ce dovedește că a primit banii, deoarece fără ei ar mai fi la Ploiești. Cu prețurile actuale pe calea ferată îi trebuie cam 150 franci ca să se mute cu tot bagajul și cu mobila.

Mai spune că dacă N. va răspunde la scrisoarea lui, atunci, probabil, nu îl va găsi dar că Alexandru poate să o retransmită. După cum se vede din aceasta, el este nemulțumit și de N.P. ca și de noi, și pentru că el n'a putut trimite banii ceruți.

Dressa nu-i plătește lui Alexandru datoria și probabil temporar și nu adevărat. Doamne, ce amar, aproape toate certurile sunt din cauza banilor, Acești tovarăși ai lui N., s'au ridicat împotriva lui și nu vor să creadă că într'adevăr nu are nici 30 de franci ca să țină.

...N. a trimis din ultimii săi bani lui Gruh, și unui alt tov. care (?) pleacă la el 15 franci pentru a se vedea și parțial pentru a se justifica. Dacă vor veni, atunci pe calul socrului, pentru două-trei zile, din care cauză va trebui să li se dea bani și pentru drumul înapoi. Iar aici aproape toate cererile sunt refuzate pe motivul că nu sînt locuri. Iată ce înseamnă o cerere fără recomandare, Singura nădejde este Racovița și Lupaș care-i propun din nou să intervină pentru această.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Bibliotecă Academiei R.P.R.]

500

Am a și adăoga la cele scrise ieri, că de vei veni, vei găsi și pe Costică în București. El are bilet de liberă, gratuită circulație pe drumul de fer, ocupat nu pre este și la telegrama despre sosirea D-tale va răspunde prin venirea sa în București. Să vii dar, nu mai șovăi mult. Te așteptăm. Adresa: Strada Teilor, No. 20.

La revedere

Codreanu

Cartă poștală. Adresa:

Domniei Salle, Domnului Medic la spitalul Țurtea d'Argeș
Djon Russell

Curtea d'Argeș.

Poate ar fi bine să, iei D-ta o scrisoare de recomandare de la Racovița către Dr. Davila. Mai lesne ai isbuti d'a fi admis la concurs.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Iubite Doctore,

Mi-a venit astăzi 5 Martie Ocuşerstvo lui Sreder. Ți-o trimet mâine. Te rog trimite-mi cât de curând No. 1 a Otecestv. Zap. și a Obscinei; dacă le-ai cetit. Dacă încă nu le-ai cetit, cetițile mai repede. Trebuie să li trimet la Brăila. Până acum n'am primit încă No. al 2 a acestor ediții. Spune-i și lui Bonifas, să citească repede cărțile ce ai luat (cumpărat) de la mine și să mi le trimeată.

Sunt sănătos. Vă salut pe toți.

N. Codreanu

• Carta de poștă. Adresa:

Domniei Salle, Domnului Doctor Djon Russell

la curtea d'Argeș.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Iubite Russel,

Astăzi am primit de la un spîter din Pitești lecția, care mi-ai trimes'o nu știu când. Cine-a adus'o în Pitești și când nu știu. Este prea probabil, că a trecut ziua pentru care D-ta ai desemnat predarea acestei lecții. Vezi însă, că nu eu sunt de vină. Indată după primirea ei eu m'am pus pe lucru, și-am tradus'o. Dacă e târziu, nu sunt eu vinovat. Tot astfeliu au urmat și până acum cu doue lecții ce mi le-ai trimis. Indată după priimirea lor eu li-am tradus și ți li-am trimes. Așa am făcut cu lecția a doua. Antea nu ț'am trimes'o, pentru că mi se părea lămurit, că este târziu a și-o trimete. [In text în limba rusă
.....], nu-mi trimeți la timp lecțiile pentru traducere. Înțelegi, cum poate fi reul îndreptat, nu ți voi mai spune eu. Pentru a înlătura orice nedomirire, te încunoștiințez, că eu am primit până acum numai *trei* lecții, *trei* cu aceea, ce și-o trimet în traducere acum. *Mai multe n'am primit.*

Te rog să-mi trimeți repede și într'un chip sigur acidul boric și unguentul de care și-am scris.

Alte până acum n'am ce să-ți scriu.

A D-tale totdeauna gata a te servi cu ceea mai mare plăcere

N. Codreanu

Adresa mea directă: Casa Protopopescu, strada Egalitatea, Pitești,
N. Codreanu.

Vreu să te tog încă de ce-va. N'ai acum nimic cu Franchevici, datorită i-ai plătit'o. Poți prin urmare să-i scrii să ți trimeată partea din tomul al II a chirurgiei lui Tort. Mie mi este și mi va fi de trebuință. Antei pentru a avea

această chirurgie complexă, pe urmă ea conține o parte din fracturile membrelor inferioare, chirurgia operatorie și descrierea balsamizației cadavrelor. Pe scurt eu țin, să aib această parte de chirurgie. Aș cere o eu de la Franchevici, însă ei sunt datoriu vr'o de ce franci și nu mi șade bine. Cere-o der D-tă.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

503

20 Noembrie

Costică mi scrie, să ți comunic rugămintea lui să-i scrii și să-i scrii *numai decăt*. Nimic nou de la el. Medicilor de plăși li-a micșorat leafa în județul nostru. 350 pentru Doctori și 300 pentru licențiați. Un medic de plasă și un vaccinatoriu pentru *doue plași*. — La revedere

Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

504

Am fost la Travizeni (?), am predat lucrurile, apoi am plecat la Staucenu [în românește]. Prefectul ne sfătuește mult să protestăm public împotriva obrăzniciei popilor, motivând aceasta prin faptul că se primesc *oficial* aici vești că întreaga Elveție s'a mutat aici — să protestăm public, ar însemna să-i asmuțim pe căinii de polițiști pe urme proaspete, deoarece numele răposatului va trebui să fie citat; cine sunt prietenii lui? — Va fi fără îndoială prima întrebare, iar apoi vor porni, se înțelege, și alte întrebări. Știe oare ceva? Se pare că prefectul are întrucâtva dreptate. În ceace mă privește pe mine, eu sunt în totul pentru protest lucru pe care l-am și exprimat lui Istrate; este vorba însă de faptul că trebuie să mă neliniștesc de o sută de ori mai puțin pentru libertatea mea decât de pildă dvs. Cum să procedez? Răspundeți! Chestiunea e serioasă.

Aici *a dispărut fără veste* reprezentantul guvernului italian, ambasador mi se pare! Un oarecare Gola [textul este în latinește] și ce-i? Guvernul italian trimite telegramă după telegramă, punând dispariția acestui Gola pe seama unor oameni care acum inundă literalmente România, în special de atunci de când Elveția a trecut la intenții mai bune. Ce vremuri! Măine merg singur la prefect, să vedem! Am fost la direcția sanitară; am cerut să se grăbească să trimită *chiar astăzi* ministrului hârtia și mandatul va fi trimis mai repede. Măine voi aduna lucrurile.

Dragul meu, numai acuma m'a biruit durerea, numai acuma simt pierderea. Sunt trist, într'adevăr trist!

I-am scris scrisoarea lui Baltag și trimit dealtfel înapoi scrisoarea primită dela ea zilele acestea lui Staucenu. Spuneți-mi ce soartă a avut ilustrata care

s'a găsit asupra răposatului? Nu ați trimis-o oare înapoi la rugămintea răposatului sau a dispărut într'adevăr? Liubov Fedorovna putea să nu știe de acest lucru.

De altfel Istrati a rugat să i se dea câteva date din viața răposatului, vrea să scrie un metrolog și să tipărească 2 scrisori din cele primite de el dela răposat din Puecci [în italianește]; el spune că acestea sunt o « capodoperă »; este vorba despre situația țaranului român. De acea vreau să anexeze o scrisoare primită dela răposat, primită deasemenea din Puecci, scrisoare care în orice caz va înfățișa figura lui.

Vă strâng mâna

[semnătura indescifrabilă] 46?

Așlept răspuns

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

505

Domnule Președinte,

Considerând că ne găsim într'o țară unde legile nu joacă decât rolul de literă moartă și voința societății, al unui netrebnic, într'o țară unde interesul personal sau capriciul unui personaj ocupând o situație mai mult sau mai puțin înaltă, situația este dimpotrivă totul, chiar când este vorba de afacerile personale ale simplilor muritori. (art. 7 din Statute).

Considerând că deși Dv. m'ați numit medic al onorabilei Dv. societăți, bazându-vă pe dorința majorității membrilor — câteva personaje de acest gen au interesul de a vedea pe un altul în postul meu, pentru a evita intrigile ulterioare și nedorind a pune onorabilul comitet într'o poziție echivocă;

Am onoarea a vă face cunoscut că, în virtutea articolului 14 din Statute, în termen de 3 luni dela data de azi îmi voi părăsi serviciul.

Primiți, domnule Președinte, asigurarea distinsei mele considerațiuni.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

506

— III —

Noi ne-am mărginit cu rezumatul a condițiilor obiective în cari se afla țara noastră, fiindcă nici dimensiunile articolului nostru nici scopul lui nu ne permite de a dezvolta mai pe larg cea ce avansăm; Scriindu'l numai pentru amici noștri, oameni pentru care adevărul trist e de o mie de ori mai scump de cât o minciună măgulitoare și plăcută, am gândit că tote cele spuse de noi sunt mai mult sau mai puțin cunoscute lectorilor noștri și n'au trebuințe de probe. Dacă am fi avut în vedere un alt public, care se închină înaintea minciunilor celebre, am trata tote aceste mai pe larg și mai adânc, am stărui de a proba cu cifre și știința în mână, că tote cele expuse nu sunt decât un gol

adever. Aceasta o vom face cu altă ocazie, când vom fi siliți odată de a intra în polemica cu apărătorii a minciunilor en vogue, când vom fi siliți de a le desbrăca de pelea subțirică științifică cu care ei acoper adâncă ignorația lor din clasele primare. Acuma însă nu e timp; nu cu dâșii ne ocupăm acuma. Presupun dar că lectorii noștri admit totul ce am spus pâna acum și pun următoarea întrebare;

Ce însemnătate are această deosebire între țara noastră și occident din punctul de vedere socialismului?

În Europa capitalismul s'a dezvoltat pe deplin și popoarelor occidentali de la starea lor de astăzi și până la formele colectiviste a vieții nu e de făcut decât un singur pas. Capitalismul a pregătit și a copt pe colectivismul și proletariul Europei nu așteaptă decât o scânteie care să facă explozie și să reînnoiască formele cele vechi ale vieții, schimbând cu totul aspectul social a Europei actuale.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

507

Societatea Studenților în Medicină Nr. 1

D-sele Domnului Dr. I. Russel.

Domnule,

Duminică, la 11 Ianuarie, fiind a VI aniversală a acestei Societăți, sunteți rugați a, asista la ședința publică ce va avea loc în localul societății Spitalul Colțea ora 1 p. m.

În această ședință se va face darea-de-sémă despre mersul societății în acest an.

Binevoți vé rog, Domnul meu, a priimi încredințarea stimei și considerațiunei ce vé păstrez.

Președinte, K. Stăucénu

Secretar, C. Miclescu

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

508

[Botoșani, Martie 1881]

CARTA POȘTALĂ

Domniei séle

Domnului Constantin Mille

la Universitate

Iașii

Scuză-mă că nu am scris până acum. Datoria mea era ca să scriu fără întârziere însă diferite împrejurări m'au împiedicat. Ași dori ca să știu cum merge treaba pe la Iași pentru ca cel pucin să mă bucur de acolo că pe aici

698

până acuma merge tare prost. Mi-a spus Soroceanu că v'a întâlnit; prin urmare ați avut ocaziune de a-l aprecia. Ei bine, mai toți băieți de aicea sunt în felul lui. Cu tote acestea se găsească unii cari-mi admit ideile ca forte bune, forte salutare dar când vine treaba de a contribui la realizarea lor îndată li vezi că s'au recit. Am aflat cu mare bucurie că lucrătorii au părăsit pe Brise. Sper că astfel va fi și în Botoșani căci de-ți nu am făcut nimic până acuma însă nu va fi tot așa și în viitor. Înțelegeți că singur lucru merge greu. Labin nu vrea să vie pe la mine dar mi-am format un plan care nu-l pot pune în aplicare acuma ci numai după ce se va mai încălzi. Spațiul nu-mi permite a'l expune dar îl veți afla dela D. Doctor care va primi în curând o scrisoare te rog tare mult ami scrie dacă la serbare a ajuns depeșa mea la vreme și când va apărea.

P. S. Comunică frățeștele mele salutări lui Speranță și Neuschatz. Complimente lui D. L. Mihail. Strada Pelinești Matheiu Dimitrovici.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

509

Domnule Nădejde

Me rog se mi răspundeți o ajuns la Iași femeia lui Chrașiuc... eu nu cred contrabandistului.

Adresa: В Кишинев, Баюканская улица, дом Гавриловой Георгию Споялову.

Turcu

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

510

Mă, prostule! Ce drept aveai de a da scrisoarea mea se'i citésca cineva?

Nu tota lumea trebuie se cie că morû de fôme!... Reu ai facut, Zeu!-reu.

Tu sci forte bine, scumpul meu, (cuvântul: — prostule — este numai uă figură de retorica; dêr tot îmi ești scumpû, ticalosule!) sci, zici, forte bine ca aceia ce îți spuneam ție sau lui Nicolae, nu me voi permitte de a spune nimenuia. Vezi bine, că ai făcut uă mare prostia, urtule!

Orizontul este cam întunecatu: ogarû caută mereu. Consulatul, *acesta scie forte bine*, lucreză mereu. Se vedem!...

Veți fi, și veți auzi: își voi spune totul. Ua mulțime de lucruri!...

[Pe Verso:]

Lui Numa Pompilius

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Curtea de Argeșiu, 15 Noembrie

Astăzi am sosit și eu în Curtea d'Argeșu, în casa D-tale. Liub Fedorov va găsi? 4 ore după naștere, care a fost cu totul normală, după cum spune ea și femeile, ce a ajutat-o. Cred, că și periodul puerperal va trece normal, nu va fi turburat de nici un accident. — Pruncul este sănătos, voinic. — Ce caut eu în Curtea d'Argeșiu? — te vei interesa. Ti voi spune multe, când ni vom vedea. Acuma vei ști, că din teama să nu pătesc și eu ce-va ca amicul nostru am luat-o la sănătoase p'acea. În curând aștept să fii numit într'un post de medic de plasă în Muscel. Mă voi duce acolo și voi face ce mă va trece prin cap.

Nu scrie nici în București și nici în Ploiești nimică. Afară de D-ta și Boniface toți suntem spionați, toți suntem rău priviți de aliații noștri.

Guvernul Român nu poate face alta decât a ne da sfaturi să ne ținem în depărtare de aliați.

În București a ramas Boniface. Amicul din Ploiești a șterso — și el d'acolo. Adresa lui încă nu-i-o cunosc.

Mie scrie-mi pe adresa Liub Fedorovnei. Mi se pare, mă tem, că Liub Fedorov nu va putea hrăni pruncul singură. Va trebui o doică, poate. Gân-deștete, poate vei putea face ce-va poate vei putea găsi p'acolo. Ți s'a telegrafiat în două rânduri și n'ai respuns nimica.

La revedere dar.

16 Octombrie. Liub Fedorovna a dormit cam rău din cauză că pruncul țipă destul de des. Totul e bine până acum.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

26 Septembrie

Iubite Doctore!

După ce am primit scrisorile D-tale, am fost la Moruzof chiar în acea zi iam dat scrisoarea și i-am spus că am o scrisoare și către Mendelson, mi-au spus că Medelson nu e în Geneva înse iam dat adresa me și au spus că a doua zi va veni el la mine, am așteptat vre-o 5 zile și n'au mai venit nime, în fine m'am dus din nou la dinsu și mi-au spus că au avut foarte mult de lucru înse se viu sara la cafe unde era întrunire și acolo am să găsesc pe toți, ceia ce am și făcut-am făcut cunoștință cu atâta că nu le mai țiu minte numele, am ascultat o conferință înse numai numele de Spentser, Darwin am înțeles fiincă vorbeau în limba lor, m'au întrebat cum merg lucrurile la noi, și mai cusamă dacă ar pute să găsască de lucru în România, éra un mecanic și se interesa dacă ar pute să între la o fabrică de drum de fer, mulți înse fără nici o brézlă mă întrebau că ce ar

pute să găsească de lucru, le-am spus că dară ar fi rude cu miniștri și prefecți ori ce funcții ar putea să le fie la dispoziție, înse oameni cinstiți și la noi ca și aici sunt goniți și persecutați; îmi era cam greu cu limba, înse și în cea mai mare parte vorbesc f. rău frant. mai rău multi de cât mine; am stat acolo până ce au mântuit de vorbit și au început o comenta discursu regretam că nu vorbiau franțuzește fiindcă trebuia să fi fost interesant.

Mendelson mi-au spus că scrisoarea e foarte rău scrisă că abia pe jumătate au înțeles-o, înse îmi va scrie a doua zi, unde se vin și la câte ceasuri, înse nici până azi n'am mai primit nimic. M'am întâlnit ear cu Moruzof și mi-a spus că va fi uitat fiindcă are foarte mult de lucru, înse se vin ear la cafe sâmbătă fiindcă numai sâmbăta se întrunesc, ceiace n'am putut face fiindcă joi m'am dus în munți cu niște români săturându-mă de căscat gura pe uliță, acolo am rătăcit și abia azi dimineața ni-am întors ca vai de noi cu ciubotele rupte și ploași până la cămeșă. Dacă nu vam scris până acuma cauza e că nu avem ce așteptăm de azi mâne pentru a mă întâlni cu Mendelson să văd ce îmi va spune, să văd dacă trimete cărțile și cu ce comitet (fiindcă sunt mai multe) stau în legătură, înse se vede că sunt așa de ocupați că nu s'au mai gândit la mine alt fel nu-mi pot explica, frate de a porcului cred că nu mă mai eu, fiind că aici puțin le cam pasă de porci.

Pentru tipărit cartea nu sunt litere române, că: ă é, înse sar pute comisiona o colă poate să coaste până la 100 franci înse nu-i sigur au spus că se vor interesa la o tipografie poate să fie și mai efin.

Mâne am de gând să mă duc eară pe la Moruzof; să vădem ce mai face, dacă înu ocupați să îmi mai deie și mie de lucru că n'am nici o treabă până acuma, cred că săptămâna asta voi mai scrie.

Complimente la toți D. Cernătescu

Adresa: Cours de Rive 13

[Texte marginale:]

Cernătescu e student român eare a procurat pașapoarte lui Andrei și alți nihili spre a putea întoarce în Sofia sub nume român.

Din partea confrătelui Russel.

la Sofia.

[Microfilmul dup documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

513

2 Decembrie

..... viața n'ar fi grea; ce-i adevărat uneori am certitudinea că tu, pe drept vorbind, te zăpăcești complect la această muncă, iar pe de altă parte se simte o bază extrem de solidă sub picioare. În orice clipă, dacă vrei, poți să-ți dai sema, că tu te-ai situat pe calea bătătorită care duce spre acea reală sau numai abstractă — viața mondială spre care tinde fiecare dintre noi, este puțin spus,

că întreaga această muncă, în ciuda minuțiozității și scopului ei des restrâns, ca o funcție naturală a omului — este o parte a acelei vieți mondiale și, luând pas cu pas o amploare tot mai mare, ea trebuie mai devreme sau mai târziu să se transforme în adevăratul înțeles al cuvântului în existența mondială imensă, demnă de un om care are autoconștiință.

Relatiile noastre cu lumea exterioară nu sânt, deocamdată, scutite de confuzii — multe și extrem de multe trebuie cumpărate — o dată pentru câteva zile (chiar la început) trebuia să angajăm un om.

Sperăm că aceasta nu se va mai repeta.

Avem bani (aproximativ 1500 de dolari) așa că sperăm să nu murim de foame, cred că putem rezerva o parte mică și pentru mașina de multiplicat.

În orice caz în această privință s'a conturat de acum acea graniță, dincolo de care devenim cu totul independenți față de amestecul și atingerea cu aface-urile murdare ale lumii vechi în ce privește cumpărarea și vânzarea. Această graniță se conturează extrem de simplu — din numărul obiectelor necesare pentru existența noastră, toate acele obiecte la care există o oarecare posibilitate să le producem singuri — le producem și le vom produce și, experiența a arătat că numărul acestor obiecte crește mereu.....

Eh, pentru această dată ajunge.

Rămâi cu bine, dragul meu, scrie! Din lumea ta nu avem deocamdată nici un fel de știri. Despre cearta dintre Șlem și Al. IV. altădată, în ce privește nenorocirea sa — am luat de acum măsuri.

Nikolai

Aici zilele reci alternează cu zilele călduroase, ca în August. Adresa noastră este în antetul denumirii ducatului de aceea în ciuda faptului că Harvard K-o este împărțit în 2 părți și partea noastră se numește Shantung K-o

La Sedar Vale avem o cutie poștală (care costă 50 fr. anual) așa că puteți adresa scrisoarea pe orișice nume — pe numele meu, al lui Șlem, al Varei etc. n'are nici o importanță.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

514

..... nici un rând de simpatie pentru socialism în literatura română. Ce să mai spunem, nu sunt deloc articole care să-și propună drept scop trezirea de simpatie și compasiuni, pentru suferințele poporului.

Se vorbește de dragostea de țară, dar niciodată nu se vorbește și nu se scrie despre dragostea de oameni. Se vorbește despre industria « națională », comerțul « național », se scrie despre măsurile care trebuiesc luate pentru a le crea, iar despre suferințele poporului, despre nenorocirile lui, se scrie numai în măsura în care ei gândesc că bogăția și fericirea poporului sunt necesare

pentru susținerea statului, pentru creerea industriei și comerțului național. Intr'un cuvânt, nu există deloc cărți bune. Cu editarea unor asemenea cărți, cu traducerea celor mai potrivite cărți în care să se lămurească, în care să se elaboreze socialismul — iată ău ce va trebui să începem aici propaganda în rândurile tineretului studios. Totodată vor trebui alcătuite și traduse cărți și pentru popor. După cum vedeți aici totul trebuie făcut dela început.

E nevoie de multe cunoștințe talente și fonduri materiale. Bun este un singur lucru; condițiile de presă sunt de așa natură încât fără risc mare, respectând o oarecare rațiune, se poate organiza treaba. Nu știu cum va fi mai târziu deocamdată, astăzi mi-e rău aici. Din păcate, *nici un* cunoscut potrivit! Imi pun speranțele în românii care au fost educați în Rusia și care vor fi *constrânși* de guvernul Rusiei să vină aici. Deocamdată singur, fără cunoștințe și fonduri și numai cu devotamentul față de cauză; adun cunoștințe, fac cunoștință cu instituțiile din România, cu viața muncitorilor ei, studiez și științele care au o legătură cu cauza eliberării poporului, studiez și medicina pentru a avea bani pentru aceeași cauză, studiez și limba franceză pe care o cunosc, citesc ce scrieți dvs. și alții, și sper și cred că dacă nu cu surle și famfare, apoi fie și foarte modest, socialismul va începe să se răspândească și printre români ca o veste nobilă care promite eliberarea de sub jugul suferințelor.

Prietenul dvs. sincer,

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

515

[Geneva]

. Ai nevoie de o muncă ca să nu devii o mașină, ca să poți avea timp și pentru munca intelectuală. Asemenea muncă poate fi găsită: lecție. Poți reuși la examenul de felcer sau farmacist, aici lucrul acesta e foarte ușor. Dacă nu vrei să trăiești la Geneva, te poți aranja ca felcer în Serbia, acolo Goldștein are un post de doctor. Pe scurt, pentru existență se poate găsi ușor de lucru și încă de lucru care să-ți dea posibilitatea să te ocupi și de activitate intelectuală. Eu mi-am găsit acum o lecție, unde primesc 5 fr. pe oră și câștig săptămânal 35 fr. sau 150 fr. pe lună.

Acum mă vei întreba ce anume muncă intelectuală poți face. Iată ce? Eu, Ralli, Goldștein, Elstniț și Jucovski am hotărât să edităm un ziar narodnic care va apare în primul timp la 15 zile, iar cum va merge bine, va apare în fiecare săptămână.

Am și căpătat din multe locuri din Rusia promisiunea de a avea corespondențe. A fost asigurat și transportul în Rusia și răspândirea ziarului acolo în limita posibilității. Titlul ziarului este « Rabotnic ». Am și întocmit un program. Esențialul:

1. Articolul de fond va fi principial.
2. Foiletonul, o expunere din istoria Rusiei, o poveste, studiu etnografic etc.
3. Cronica și dispozițiile guvernamentale.
4. Corespondențe din lumea întreagă.
5. Statistica activității în Rusia și străinătate.

Vezi că muncă intelectuală se va găsi, există chiar nevoie de ea. Vei fi oare în stare să renunți la munca ta atunci când ea este necesară pentru scumpa noastră cauză comună? Cauzei de dragul căreia aproape că te-ai jertfit? Cauzei, de care te desparte numai spațiul, dar de care ești legat prin toată inima ta, prin toată viața ta? Oare vei refuza să desființezi acest spațiu în limita posibilității? Cred că dacă ai fost și ești sincer, nu vei refuza. Dragă, sunt sigur de sinceritatea ta și sper să te văd la mine și să-ți împărtășesc durerea și bucuria. (În privința editării ziarului «Rabotnic», deocamdată lucrul acesta e secret).

Din această scrisoare poți să vezi că Jebunev a fost la mine. Chiar astăzi a fost la mine și tot astăzi îți și scriu.

Mă întrebi dacă ți-am răspuns la scrisoarea, primită de mine acum un an și jumătate din partea ta, scrisă cu iod. Am primit-o, dar n'am răspuns pentru că scriai acolo că peste trei zile îmi vei scrie o altă scrisoare. Am așteptat-o și de aceea nu am răspuns. În ce privește tipografia, avem de muncă berechet.

Vino numai și nu vom sta fără lucru. Dacă vei avea nevoie pentru un timp de odihnă și de bani, le vom găsi și pe astea.

La revedere dragă, vino fără teamă. Noi nu avem nici organizație, nici statute, nici conducători, ci trăim tovarășește și facem pentru cauză atât cât putem și atât cât suntem în stare.

Te sărut puternic, colegul tău

Goldenberg

Adresa mea:
Geneve. Terrasier
Café Gresso
pour M-r Goldenberg

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

516

Geneva, 4 Ianuarie

Dragă Nikolai Konstantinovici!

De mult n'am mai stat de vorbă, de vină ești d-ta cu conspirațiile d-tale. Sosind aici, am întrebat pe toți de adresa d-tale, dar nimeni nu mi-o dădea, spuneau că nu știu. Credeam că tocmai acum voi reuși să te văd, când colo nu pot. Ai plecat dracu știe unde. Nimic de făcut, trebuie să țin legătura măcar în scris.

N'am ajuns până la Hertegovina. Unul din compania noastră se află pe locul operațiunilor militare, iar alții, inclusiv cu mine, sântem în drum. La Viena și în special la Triest am aflat acest lucru. Ciuntita răscoală. Se petrec lucruri pe care nici nu le-am visat. Toate planurile, socotelile, speranțele noastre bazate în parte pe scrisorile lui Kravcinski și ale lui Ross, în parte pe relatările unor agenți necunoscuți ale comitetelor ruse locale, s'au năruit... A trebuit să mergem spre groapa de gunoi, numită Geneva. Am venit aici patru oameni, Ivan Mocr. se afla printre noi și ne aflăm aici de peste patru luni de zile. Peste vreo două zile plec în Rusia spre Nord (numai că lucrul acesta e secret, dragul meu). Pisarev mi-a comunicat câte ceva din scrisoarea d-tale despre Serghei. Despre acest lucru am primit încă astă vară o scrisorică dela Maria Fillipovna în care mă invita să viu la ea pentru explicații personale. Atunci nu i-am putut îndeplini cererea din mai multe motive, deși ași fi vrut să-i fac un serviciu lui Seriojca. Acum în drum am posibilitatea să mă abat pe la Moghilău sau acolo unde trebuie. Nenorocirea e că am uitat complect adresa ei și a persoanei prin care trebuia să acționăm. Dacă cunoști măcar o adresă potrivită la Moghilău, te rog s'o trimiți imediat la adresa următoare: Vin, post restant monsieur Charles Buanno.

Dacă îmi vei răspunde în ziua primirii acestei scrisori, atunci după socoteala mea răspunsul d-tale mă va găsi la Viena. În caz contrar, probabil ca nu-l voi mai putea avea. Fii bun și scrie imediat.

Cum o duci. Mi-a vorbit cineva de niște bani pe care trebuie să-i dau d-tale sau altcuiva. Ce fel de bani sunt și ce sumă?

Salută din partea mea pe Liub. Fed.

Iți strâng mâna
al d-tale Orest Mihail.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

515

.....

pentru convingerea că diploma nu este falsă. Autenticitatea [indescifrabil] sau valabilitatea ei este controlată aici printr'un examen ușor. Inginerul este și el de părere că aici este necesar un om cu situație. Împreună cu tine ar putea să lucreze foarte bine. Pe acest N.N. [indescifrabil] revoluționar cu părul cărunț, în vârstă de 70 ani, personal contez, dacă va mai fi cineva aici. El vine la noi în mica noastră căsuță aproape de două ori pe zi. Nu va fi mai bine să vii sub numele de Russel. Tot e vorba de un-examen de control. Păcat numai că aici te știu dracii de felul lui Soon. În Asia Mică sânt foarte mulți ruși, minunați revoluționari. El insistă ca cineva să fie trimis acolo. Ei sânt dușmanii împăratului rus și vor pune la bătaie întodeauna forța armată de va fi nevoie. Sânt numiți

adeptii lui Nekrasov (am avut încă timpul să întreb de ce și dacă are legături acolo). La Tulcea la granița Turciei și Moldovei există deasemenea numeroși adversari ruși ai guvernului rus și acolo după părerea lui trebuie cineva să se așeze [?]. Dacă nu era Herțegovina, acolo au vrut să plece Stepan și prietenul lui Andreev, iar în Asia Mică vrea să plece Andreev, așa cum a dorit și Jebulev dacă ar fi vrut [?]. Acum băieții vor să plece în Herțegovina, deși ar putea fi convinși și mai bine dacă în urma unor reflecțiuni ar fi consimțit și acum la acest lucru. Dar cred că adeptii lui Nekrasov și la Tulcea [indescifrabil] sunt mai viteji și oameni mai experimentați decât acest tineret. Cei din Berlin sunt incomparabil mai folositori, este mai bine să învețe meseria într'un loc unde pot desfășura propagandă, decât aici. Noua conducere a cauzei trebuie încredințată oamenilor mai maturi. După mine pentru ei acum e mai bine în Herțegovina decât aici. Numai faptul că, șchiopul schiopătează mă încurcă. Apropos, acum el produce asupra mea o impresie și mai bună, decât înainte. Măine vă trimit adresa și atunci voi mai scrie câte ceva.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

518

.....

Fiecare să-și aleagă drumul, pentru care el simte că este mai potrivit; să-și aleagă acea activitate, a cărei condiție el poate cel mai ușor s'o satisfacă, cine se simte în stare să muncească în toate cele 3 direcții în același timp, acela să muncească. Cu atât mai bine pentru el. Care însă nu se simte în stare să facă aceasta, acela trebuie să se limiteze la sfera de activitate revoluționară accesibilă lui, fără să exercite violență asupra sa, fără să piardă un timp prețios pentru auto instruire și reeducare prealabilă...

Acum nu e timpul adunărilor îndelungate, nu e timpul pregătirilor veșnice. Fiecare să-și strângă repede catrafusele și să se grăbească de a porni la drum. Chestiunea *ce e de făcut?* nu trebuie să ne mai preocupe.

Nu-i deloc greu. Nici una din aceste trei activități revoluționare, luată fiecare în parte, luată ca atare, nu poate duce la înfăptuirea grabnică a revoluției populare. Atingerea acestui scop e posibilă numai dacă se practică concomitent toate trei activitățile.

Intr'adevăr, dacă noi, urmând sfaturile d-voastră, ne vom limita numai la dezvoltarea în popor a conștiinței asupra drepturilor lui și a necesităților lui, nu vom ajunge niciodată la revoluție. Dacă însă pe de altă parte, ne vom limita numai la instigarea nemijlocită la răscoală, deși foarte probabil vom obține începerea răscoalei, în schimb nu vom avea nici un fel de garanție că această răscoală va da unele rezultate durabile, că această răscoală nu va fi în curând înăbușită, că ea se va transforma în revoluție *reală*.

În sfârșit, dacă ne vom limita numai la complot împotriva statului, deși cu ajutorul acestui mijloc e foarte ușor și foarte potrivit să facem revoluție, totuși revoluția aceasta va avea caracter de stat și nu popular; ea nu va pătrunde în interiorul vieții populare, ea nu va ridica și nu va agita straturile de jos ale societății, ea nu va face decât să tulbure numai suprafața ei, mai pe scurt, aceasta nu va fi deloc o revoluție populară. Ea a fost hotărâtă de mult. *Să se facă revoluție* — Cum? Cum poate și știe fiecare. Dacă există organizare inteligentă, nicio încercare particulară, nicio efortare izolată nu se va pierde în zadar. Prin urmare, chestiunea organizării este chestiunea cea mai esențială a propagandei revoluționare în ceea ce privește tineretul nostru revoluționar. Dată fiind importanța excepțională a acestei chestiuni, tineretul nu poate să atribuie prea multă importanță acelor chestiuni, care neavând niciun raport direct cu activitatea revoluționară practică în *prezent*, privind în mod exclusiv *viitorul*, produc totuși dezbinări în cercurile tineretului nostru revoluționar.

Aci mă refer la problemele privind organizarea, ordinea cea mai bună a lucrurilor în viitor și mijloacele practice de a aplica această ordine în viață, după ce revoluția își va fi îndeplinit misiunea ei distructivă. *Prezentul* trebuie să atragă acum toată atenția noastră. Nu avem timp, nu avem motive ca să ne fixăm privirile noastre spre viitor și să ne distrăm cu contemplarea culorilor lui.

Noi știm numai că oricare ar fi acest viitor, el nu poate să fie mai rău decât prezentul. Când omul este asuprit, singurul lui gând care-l preocupă este acesta: cum să scape cât mai curând de asupritorul său; ce va face el după aceea, ce va îmbrăca, de ce hrană va avea nevoie ș.a.m.d. La toate acestea el nu se gândește. Noi ne aflăm tocmai în aceeași situație: suntem asupriți; scăparea din mâinile bandiților care ne strâng de gât, iată care este singura chestiune esențială, care trebuie să captiveze întreaga noastră atenție. În fața acestei probleme, *problemele viitorului* se estompează, trec pe ultimul plan. Nu vreau să spun prin aceasta că noi trebuie să renunțăm cu totul la rezolvarea lor. Aceasta ar fi absurd.

Noi însă nu trebuie să exagerăm importanța lor în așa fel, încât să facem din ele o barieră care să dezbină partidul revoluționar al prezentului. Nu trebuie să uităm nici odată că tot ce ne desparte, tot ce introduce în rândurile noastre dezbinare și vrajă, întărește pe dușmanul nostru comun, slăbește și paralizează activitatea noastră revoluționară. De aceea, pe steagul partidului revoluționar, al *partidului acțiunii*, și nu al partidului rezonanțelor, pot fi scrise numai următoarele cuvinte; *lupta împotriva regimului, lupta împotriva ordinii stabilite de lucruri, lupta până la ultima picătură de sânge, până la ultima suflare*.

Numai acest steag e capabil să unească și nu să dezbină partidul nostru; prin urmare numai el corespunde intereselor lui reale și adevărate.

Iată, care trebuie să fie desigur în linii generale, amănunte nu puteam să vă dau aici, iată care trebuie să fie după părerea mea scopurile și sarcinile prin-

cipale ale propagandei revoluționare, iată steagul sub faldurile căruia propaganda poate să aibă efect.

Înțelegeți acum de ce n'am putut să lucrez la revista d-voastră ca simplu colaborator de ce am căutat să obțin dreptul de redactor independent?. Sper că nu veți începe să explicați acum atitudinea mea prin oarecari motive personale, prin ambiție, vanitate etc. Totuși aceasta nu e încă totul ce aștept eu. Niciodată nu mi-aș fi permis să vă rețin atât de mult atenția dv., să vă abat atât de mult timp de la preocupările dv. serioase pentru o chestiune pur personală.

Scriindu-vă însă această scrisoare, în afară de un scop pur personal, am avut în vedere și un alt scop. Am vrut să vă explic nevoile, dorințele și aspirațiile urgente ale acelor cercuri revoluționare mai radicale și mai consecvente, cărora li se poate aplica prin excelență denumirea de *partid al acțiunii*. Am vrut să vă arăt *adevăratul* motiv al rezervei și al răcelii cu care ele au întâmpinat revista dv. motiv pe care înclinați să-l explicați prin oarecari intrigi ale unui partid ostil d-voastre.

Dacă am reușit cel puțin în parte să ating acest scop, eu nu-mi voi reproșa faptul că v'am răpit un timp atât de prețios; îndrăznesc să cred că și dv. atunci nu-mi veți reproșa nimic. Dar iată pentru ce ați putea să-mi faceți un reproș și pentru ce eu vă rog de mai înainte să mă scuzați în mod generos; abordând în prezenta scrisoare probleme care au o importanță excepțională pentru lămurirea programului nostru revoluționar, cu toată bunăvoința mea, eu adesea m'am abătut de la acea rezervă rece, de la acel calm filosofic, pe care dv. ați fi știut probabil să vi le impuneți într'un caz similar. De aceea, eu niciodată n'am atacat prea tare orientarea revistei dv. Să nu mă învinuiți prea aspru pentru aceasta; n-am putut să am o atitudine indiferentă și lipsită de patimă față de ceace eu consider nu numai inutil, ci chiar dăunător, nu numai neconform, ci chiar . . .

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

519

[Ploești]

. . .Recitind cele scrise, am început să mă tem că veți înțelege poate scrisoarea mea altfel decât aș fi dorit-o, și de aceea, dacă vi se va pare că ceva nu este just vă rog, dragul meu, să puneți scrisoarea la o parte și să așteptați o întrevvedere personală.

Dealtfel, cred, că mă cunoașteți bine.

Dacă veți scrie, folosiți următoarea adresă: A. Costică strada București Nr. 2 Ploești.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Rue de Lausanne, 19

Dragă Zamfirii Constantinovici,

M'a bucurat foarte mult scrisoarea dumneavoastră. Am trimis îndată cea ce era pentru Richard. De altfel n'am primit încă răspuns, deoarece acasă are un mare necaz: soția sa moare tot atât de încet ca țarina rusă—cum spune Podolschi (2) este într'o stare îngrozitoare. Dar... a luat parte la Râmnicul-Vâlcea, nu încapă nici o îndoială. I-am scris și lui Reclus. Zilele acestea am de gând să mă duc la el. Dar este foarte ocupat cu Siberia și Tașchentul ca și Chropotchin.

Pavlic va scrie curând despre lipsa de pământ a țăranilor din Galiția, Podolschi alătură articolul său despre « Darwinism și socialism ». Dacă aveți destul public studentesc, acesta îi va fi de folos. Vă trimit articolul în franțuzește. Despre colaborarea mea pot spune deocamdată: dacă vrem solidaritate, trebuie să facem întâi cunoștință unii cu alții. În starea în care ne aflăm trebuie să o luăm dela a.b.c. Vă voi trimite în prelucrare poloneză « La litterature Ucrainienne » (literatura ucrainiană) cu o anexă. Mai important este la sfârșit — despre noua literatură, socialistă. După ce vor citi, cititorii voștri vor cunoaște bazele istoriei noastre a literaturii și a mișcării socialiste, iar amănuntele vor veni mai târziu și vom vedea de ce să le legăm. Mai am încă un punct de vedere: pământul vostru ca și al nostru este al țăranilor, al satelor. Aceasta condiționează necesitatea unui anumit fel de propagandă, printre altele studiul concepției despre lume, a țăranilor care nu este atât de șablon ca cea a orășenilor, — o parte mai prostească și o parte mai înțeleaptă mai socialabilă [?]. În Rusia studiile etnografo-economice despre obște, despre noțiunile populare de muncă și proprietate, etc, nu au avut aceeași influență asupra formării mișcării sociale ca și zvonurile despre Piter... [?] Și cum din păcate despre acesta din urmă erau numai zvonuri, a ieșit mai mult un « narodnicism » decât socialism. Dar aici este și un svon sănătos. Ni se pare că și voi ar trebui să vă deprindeți să priviți spre sate. În special pentru a găsi acolo puncte de sprijin pentru propaganda socialistă. Aceasta poate fi dat drept exemplu: vă voi trimite articolul meu transformat care se publică acum în « Almanahul slav » la Viena (publicație comună a studenților vienezi) « Ideile politico-sociale în noile cântece urcainiene » (1775—1875) și în afară de aceasta articolul lui Efimenko « Principiul muncii în dreptul popular cutumiar » (Slov. 1878) publicațiile în revista dumneavoastră. Nu mă îndoiesc că tineretul vostru va găsi și la poporul vostru lucruri potrivite.

Dar și noi trebuie să învățăm să vă cunoaștem. Am de gând să învăț să citesc românește. Scrieți-mi ce gramatică și ce lexicon român—francez există și trimiteți o culegere de cântece unde să existe cele două cântece despre incest de care mi-ați vorbit. Am de gând să citesc ziarul dumneavoastră.

Vă trimit cântecul « Privighetoarea » (nu am altul) și mai mult « Negrul ». Trimiteți-le dacă se poate în Rusia. Vă trimit și o circulară (Atenție!) pentru a căpăta observații. Puteți publica esența problemei în ziarul dumneavoastră. Vă trimit și o felicitare de ziua comemorării lui Pușchin. Publicați-o într'un ziar liberal.

În curând va apare marele nostru. . . . [indescifrabil] iar apoi și « Grămada » volumul V. Ce să fac cu ele?

Scrieți-mi.

Al dumneavoastră [indescifrabil]

Trimiteți broșurile dumneavoastră.

[pe p. a III-a este continuarea unui alt text]

am nevoie de solidaritate pentru obținerea unei *ordnuiiri politice libere și federative* care să asigure membrilor naționalităților noastre inalienabilitatea drepturilor lor personale, inclusiv inalienabilitatea naționalităților lor. Avem peste tot nevoie de solidaritate pentru ca *prin eforturile noastre comune cu ale întregii lumi civilizate să asigurăm maselor popoarelor noastre o existență omenească și dezvoltare prin trecerea în mâinile lor a bogățiilor naturale și a uneltelor de muncă*.

Nu ne îndoim că în centrele actuale în care se adună muncitorii și tineretul studios care fac parte din două popoare, ca de pildă la Odesa, Chișinău, Galați și Cernăuți se vor forma cercuri federative româno-ucrainiene care vor forma punctele de plecare ale unor organizații mai cuprinzătoare de mai târziu.

În cea ce ne privește, din cauze personale, nu putem servi deocamdată cauzei solidarității socialiștilor români și ucrainieni în afară de activitatea noastră literară și de aceea ne grăbim să salutăm apariția « României viitoare » și îi făgăduim colaborarea noastră.

Mihail Dragomanov,
Mihail Pavlic
Serghei Podolinski,

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

521

[Iași] 29 Iunie

Scumpe tovarășe,

Din ceas în ceas situația devine mai grea. Fiecare scrisoare, aduce alte noutăți. Trebuie să recunosc că nici nu mă gândeam la o percheziție la domiciliul meu, dar m'am pregătit și eu și ceilalți.

Cu privire la un post ți-am mai scris: « trecă și acest pahar Țela mine ». Voi pleca din Iași numai după ce mă vor lua *de gât* și anume cu condiția ca să

mi se dea un post care să-mi asigure existența, atât cât această existență poate fi asigurată prin practică: să se vină cu un *decret*, să nu mi se dea o funcție temporară, după cum se întâmplă de obicei, adică, cu dreptul de a fi alungat când le trece prin minte. Vreau un decret adevărat care să mă numească într'o funcție *adevărată*, din care să nu pot fi înlăturat decât *prin judecată*. Apoi, te rog, să nu fii *medic-primar*, deoarece aceasta este cea mai respingătoare funcție de pur birocratism, ci să fii numit la un *spital* în vreun oraș *județean*. Cu cât orașul e mai mare, cu atât mai bine; în Moldova mai bine decât în Muntenia.

Voronovici a plecat cu soția prin *Viena*.

Te rog să nu mă uiți, deoarece în caz contrar m'am hotărît pentru o rezistență disperată.

O cordială strângere de mână.

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

522

23 August

El este *precis* un agent al guvernului rus, venit să încheie o alianță cu niște renegați. Este în relații cu *consulul rus* și cu *conspiratorii*. Măine renegații trebuie să se întâlnească în casa lui Sturza unde va fi semnată o alianță cu guvernul rus și alte articole privitoare la organizație. Căpitanul de jandarmi din Ungheeni a fost înlocuit cu altul special pentru relații cu renegații. Transmite aceasta neîntârziat (nu știi dacă ai primit cele două scrisori ale mele în care-ți scriam despre chestiuni curente. Ultima era cu peceți în formă de flori?) și spune pentru viitoarea întrebuire este nevoie de unele cu rozete și margarete. Băieții trebuie să sacrifice prea mult timp.

Această scrisoare este pecetluită cu o pecete galbenă.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

523

Königsberg

Domnului Russel

Am ajuns cu greu până la frontiera patriei și nu știu cum să merg mai departe. Intr'adevăr socoteam să găsesc la Königsberg banii trimiși pentru mine din țară, dar de astă dată m'am înșelat. Banii vor sosi nu mai curând decât peste o săptămână. Vă închipuiți în ce situație sunt, stând la frontieră timp de o săptămână întregă și așteptând ajutor, târăgânând lucrurile dracul știe pentru ce, când timpul e scump. Dacă e posibil, trimiteți-mi, chiar de hatărul dracului însuși, până atunci 240 fr., dar nu în bilete de bancă din Geneva. Un

711

bilet de bancă din Geneva nu mi-a fost primit la Berlin și deaceia am rugat să vă fie înapoiat. Adresa mea la Königsberg este următoarea: Fenbelstein, pentru Dimitrie, Brottbachenstrasse. Scrieți-mi ce s'a făcut cu Baborânova. Berlinezii sunt într'o dispoziție rea.

Al dumneavoastră
Dimitrie
[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

524

Profit de ocazie să vă scriu dragă Rossel, pentru a cere sfatul în legătură cu « Panul » Costică; — spune că el a auzit de la oamenii care au fost prin Iași multe lucruri nefavorabile despre acesta. Pașa scrie din Rusia direct că el s'a comportat foarte prost, — în acelaș timp însă, la întrebările mele mi se răspunde din Kiev că așa ceva nu s'a întâmplat niciodată...că el nu a trădat pe nimeni și că toate acestea sunt bârfe. Cred că înțelegeți că nu pot să nu acord celor ce mi se transmit din Kiev mult mai multă importanță decât oricăror altor referințe, deoarece el cunoaște cel mai bine treburile noastre și bine înțeles cel mai mult și în primul rând le-ași da lor crezare, ar putea să ne dăuneze dacă zvonurile despre el ar fi adevărate. Am întrebat de câteva ori despre aceasta și mi s'a răspuns de fiecare dată că toți sunt vii și sănătoși, că tipografia este intactă și chiar a fost mutată de curând într'un alt loc — lucru care nu s'ar putea întâmpla niciodată dacă ar exista ambuscade (cum se zice), într'un cuvânt, nimic. Totuși, având în vedere zvonurile nu poți să nu fii prudent — mai ales ținând seama de faptul că a fost pus în libertate și a sosit rapid aici, lucru despre care am scris deja lui Mișa în... [indescrifabil].

De aceea, fiți bun și scrieți-mi cu toată regularitatea și atenția necesară în aceste chestiuni absolut *tot* ce vi s'a povestit în legătură cu aceasta și în general ce ași auzit? Căci situația mea este într'adevăr de necrezut; nu poți să nu fii prudent dar pe de altă parte, nu poți să lovești într'un om absolut nevinovat acuzându-l de un lucru ca spionajul... De aceea, scrieți pe cât posibil mai repede și mai regulat.

Iar prietena mea Verocica s'a îmbolnăvit atât de grav încât nu a putut să plece — acum se pregătește din nou, — dar acum va fi probabil condusă de vreo persoană din Rusia direct aici, așa că după toate probabilitățile, eu nu voi trebui să merg.

Scrieți-mi de îndată. Fiți sănătos.

Vă strâng mâna din toată inima.

Vă sărut... [semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

712

Capitolul VII

Dacă e să ne încredem în constituția noastră, în România nu există deloc clase sociale. Această constituție neagă înegalitatea dintre clasele sociale proclamând că toți cetățenii români sunt egali în fața legii. Din nenorocire, această inegalitate dintre clasele sociale există însă în viața reală, în ciuda constituției scrise, și această inegalitate este atât de clar exprimată, stările sociale sunt atât de categoric delimitate, încât numai cei orbi ar putea să nu vadă aceasta.

În general toată nenorocirea constituției noastre consistă în faptul că ea nu corespunde deloc realității, vieții, e departe de a reprezenta raporturile reale de forță dintre grupurile sociale existente. În constituție se află multe fraze și articole pompoase cu privire la libertate și egalitate, mulți trandafiri și multe buchete cu care autorii ei au vrut să ascundă aroganța și nerușinarea orânduirii sociale, dar toți acești trandafiri nu au nimic comun cu actuala constituție a țării noastre, care nu oglindește nimic altceva decât raporturile reale de forță efectivă de care dispun diferitele clase și grupuri sociale. Într'adevăr forța reală este reprezentată prin forța baionetei și a tunului, prin forța capitalului și a științei.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Chișinău, 3 Februarie

Gara Kișineu Vagon Nr. 325,
Februarie în 3.
La orele 3 noaptea.

Pentru Russelu

Adressul care'l știți nici de dracu nui. — Eu scriu această Epistolă în Iassy, dar nu sperez că acolo îl vor primi. — În vederea acestuia vă rog, se comunicați D-lui Georgescu pentru ca el să-mi scrie după adressul ce are în vedere adică prin D-nu Gh. Strimbu până la un timp oare care. — De se afla D-nul Gherș în orașul Tulcea, atunci el vă va comunica Dvs familia mea. — Eu amicul lui V. Scusați că eu ne fiind Dv. Amic me adresez cu cerința.

Asemenea în Iassy scriți că eu mă ocup cu chimia, despre aceasta puteți și Dv. Eu ve voi comunica Adresa mea, când voi primi răspuns din Iassy, asemenea cum în Kișineu merg lucrurile.

Comunicați dacă e posibil noul Dv. adres prin cei din Iassy, pentru că adressul precedent e la îndoială.

Cu un singur cuvânt, dacă veți primi aceasta Epistola calcați conform cu interesele Dei-voastre dar nu perdeți din vedere și Or. Chișineu.

Al D-ei voastre necunoscut

(Admirabila reprimare de cuvinte)

P.S. Dacă voi avea nenorocirea de a primi adresa ce sperez de la Dv., în acest caz, eu ve voi comunica, oare care satisfăcătoare noutăți din Kișineu.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

527

...Pașaportul... Ți s'a scris oarecum despre locul de unde este eliberat pașaportul. Ai uitat rețetele? Din Piter (Petersburg) ni se scrie (de asemenea) că procesul celor 16 a produs o puternică impresie, fapt care s'a manifestat prin uriașe adunări în favoarea acuzaților. Nu știu ce se întâmplă în sud. Tu nu știi? George isprăvește memoriul, dar este mult împiedicat de situația sa mizerabilă. Șade adesea fără gaz și fără hârtie. Din cei 30 de franci a trebuit să-i trimit lui 15, în speranța de a-i procura aci, când vom avea nevoie de ei pentru expedierea cărților! Toți aprobă broșura mea (chiar Lavrov), totodată desigur și teroriștii de genul lui Moraziv. Scrie-mi, când aștepți? Unde vei locui? Ne vom întâlni acolo? Dar Nadia unde se va stabili?

[iscălitura indescifrabilă]

Adresa lui Meier rămâne valabilă, îndeosebi pentru Rusia. Pe ce adresă să ți se trimită cărți?

[Pe verso:]

...Desigur va fi nevoie în Rusia. Deși n'aș avea nimic împotriva organizării unei alte gazete aci, deoarece Rabotnițkaia s'a transformat într'un oarecare ziar particular — comercial, dar nu revoluționar. Gazeta slujește numai interesele. Nu mă voi mira dacă într'o bună zi Jinka o va declara în mod oficial și hotărît ca proprietatea sa.

Lui Iani nu i s'a întâmplat nimic, dar oare a sosit cu bine la Kiev? Cu privire la pașaport rămân la convingerea că putem foarte bine să-l folosim și pe acesta, tu ai coperta, declară-l la Consulat ca fiind rus pentru a-i se permite plecarea în Rusia (se pune sigiliul Consulatului). Viața la Lemberg (Lvov) va fi scumpă și în afară de aceasta nu se știe sigur dacă acolo se va putea....

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

528

Scumpe amice, ¹⁾

Am primit scrisoarea duminică. Trimit pentru Cernătescu o scrisoare la Paris, iar o alta lui Goldenberg la Geneva. Golden cunoaște pe toți dracii. I-am făcut cunostința cu Jebunev și cu redacția ziarului «L'Egalité». Pentru Geneva ar fi mai bine ca el să aibă recomandări din partea lui Arbore,

¹⁾ Titlul în românește.

deoarece acesta are numeroase cunoștințe, dar și în urma recomandății mele el poate să facă cunoștință cu toți.

Nu înțeleg după cine au venit acești patru măgari. Mă îndoiesc că ei ar fi venit pentru un oarecare Ivanov. Nu există Ivanovi, iar bogați nu mai există demult. Vom vedea. Revista nu va apărea până la toamnă și de aceea îți va înapoia banii. Eu sunt întru totul de acord. Am spus încă înainte de apariția gazetei « Besarabia », că broșurile sunt mai necesare decât un ziar, dar cele pur populare nu sunt deosebit de potrivite. Cine are să le difuzeze? Se știe doar că ne trebuiesc mai întâi oameni, dacă nu foarte culți, atunci cel puțin să nu fie semianalfabeți, iar pentru astfel de oameni sunt necesare broșuri în genul broșurilor lui Lasalle.

Plictiseala și tristețea sunt aci fără margini. Situația e proastă. Există unele lucruri despre care s'ar mai putea scrie, dar despre acestea mai târziu, adio.

Te îmbrățișez pe d-ta, pe Kislorod (Oxigen) « e tutti quanti » (și pe toți ceilalți).

Al dumitale Cost... [indescifrabil]

P.S.: De ce nu scrii ce noutăți a adus Kislorod.

Scrisoarea pentru Geneva, Cernătescu s'o predea d-nei Podalinski și să întrebe de Astafiev. Ea îi va indica locuința.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

529

Dragă prietene,

Vă trimit un document și vă rog să-l traduceți imediat frumos în românește, în așa fel ca el să fie cât mai fidel cu originalul, după ce ați terminat, vă rog să-mi trimiteți cât se poate de repede, ambele documente, căci timpul este extrem de favorabil pentru terminarea acestei chestiuni. Transcrieți textul în limba română cu multă grijă pe hârtie albă, format cerere.

Ieri v'am trimis « IL Capitale ». L'ați primit?...

Al dumneavoastră Z. Arbore

P.S. Scrieți mai des! În cursul acestei săptămâni voi scrie lui Andrei în privința chestiunii sale.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

530

...și de aceea nu mă voi mai opri asupra lui.

Am o rugămintă către tine, te rog să nu uiți când vei fi în Rusia și trimite-mi personal un exemplar din « Pera » și din altele. Adresa mea pentru expediție este următoarea: București, d-lui Arbore, jurnalul *Telegraf* strada Nouă.

715

[Text în românește]. Dacă ești de acord cu această rugămintă, mă vei îndatora mult. Împlinește-mi prietene, această rugămintă, nu.....[jumătate din scrisoare e ruptă]. Cu prudență.

Dacă ai fi tu însuși aci (?) sau cineva din oamenii, care ar vorbi cât de cât nemțește și necunoscuți poliției locale, desigur că aș putea aranja și această chestiune în momentul predării legăturilor mele, dar prin intermediul oamenilor de aci, e imposibil să fac aceasta.

Regret profund că pleci fără să te fi văzut cu mine. Aceasta ar fi extrem de util pentru mine și nu lipsit de interes.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

531

Anexez scrisoarea tocmai acum primită din partea colegului dumitale de meserie, Dobrovolski. D-ta probabil că-i știi numele din marele proces. Pentru a face economie de timp și corespondență, ți-o trimit dumitale ca să răspunzi direct. După cum vezi, iarăși n'am expediat scrisorile, căci numărul lor mare trebuia să fie pus în ordine, iar bani n'aveam. Iată de ce s'a produs o întârziere.

Mă simt acum cu mult mai bine. Mâncarea bună probabil că-și face efectul.

Sterge după caz.

Cu privire la Camumare, m'am informat printre cunoscuți, dar aceștia nu mi-au dat un răspuns la timp. Eu am plecat, iar după aceia sau pornit deportările, încât acum n'am pe nimeni cu ajutorul căruia să fac aceasta. De altfel mi se pare că nu poate încăpea nicio îndoială cu privire la amnistia ce va veni după 14 Iulie. pe de altă parte și în sfârșit în al treilea rând un vierme îmi roade sufletul. În primăvara aceasta toate au fost de natură să mă împingă până la nebunie, ba și până în prezent nu m'am refăcut cu totul. S'a constatat o anemie foarte pronunțată a creierului și am ajuns la accese de pierdere a conștiinței. Migrene, melancolie, pierderea memoriei, iar la început și pierderea voinței, aceasta revine în mod treptat, deși până acum cu mare greutate pot să lucrez cu un efort mintal îndelungat. Melancolia și tristețea apar în mod periodic, iar memoria este atât de slabă, încât e foarte greu să mă încred în ea. Totul trebuie scris, din când în când din nou și cu voință se întâmplă lucruri curioase, căci nu mă pot hotărî la lucrurile cele mai neînsemnate. Cel puțin să ajung în Rusia, căci acolo aș scăpa de blestematul comerț cu mine și de grija de ziua de mâine — aș putea să-mi găsesc o bucată de pâine, așa după cum îmi cere sufletul.

Deocamdată rămâi cu bine și te îmbrățișez

Nikulai Ciaicovski

Salut prietenilor comuni.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

După înapoierea din Rusia, am primit, deși nu simultan, și cu mare greutate suma de 4000 de ruble. Primind banii, eram din nou gata să plec în Bulgaria, dar Cleandrova împreună cu soțul ei m'au convins să nu plec, ci să intru în tovărășia lor în agricultură. Am rămas, depunând 2000 de ruble în scop de organizare. Se presupunea că vom lucra noi singuri. Cumpărând cai, căruță pluguri și toate cele necesare, am început să lucrăm, dar munca mergea foarte prost, deoarece noi toți eram slabi muncitori și nu ne pricepeam deloc în agricultură.

Cam peste 5 luni m'am văzut nevoit să ies din tovărășie, deoarece în acest timp cheltuiserăm toți banii pe care-i avusem, iar eu îmi ruinasem definitiv sănătatea. Din suma de 2000 de ruble dată pentru agricultură, n'am primit îndărăt niciun ban. În acest timp eu mi-am însușit felul lor de a gândi. Am devenit socialist și probabil cel mai înflăcărat din toți socialiștii de la Tulcea. Eu însumi din principiu nu mai vroiam să plec în Bulgaria pentru a-mi găsi un serviciu. Am rămas mai departe la Tulcea, am plecat încă de două ori în Rusia în diferite chestiuni socialiste.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Hirsch cunoaște pe acest om. El i-a recunoscut scrisul și-l chiamă Denis. Hirsch spune că acesta e un băiat bun, de sigur cum înțelese Hirsch. Poate că Hirsch nu este un expert bun în ceea ce privește poligrafia. Spune lui Vanea că la maică sa a avut loc o percheziție. Din ordinul procurorului s'au căutat șepci furate, dar după cum s'a constatat din percheziție, ei au căutat altceva iar șepcile n'au constituit decât un pretext. Bineînțeles că n'au găsit nimic. Mișa s'a pregătit să meargă la procuror ca să afle pe ce bază s'a făcut percheziția, dar, cum Mișa n'a mers, noi am rămas în nedumirire.

La noi toate-s bune. O strângere de mână de la vechiul tău cunoscut.

Nicolai Moinov

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Geneva,] 20 Martie

Luni

Am primit astăzi scrisoarea Dvs și m'am așezat imediat să scriu. Iată că de câteva zile aștept răspunsul Dvs. Cât de mult merge o scrisoare simplă; ați expedit-o pe data de întâi după stil vechi, prin urmare la data de 13 după

cel nou, în total ea a făcut până aici exact o săptămână. Mă voi referi în primul rând la acea parte vie din scrisoarea Dvs, care mă atinge cel mai mult. Sunt în totul de acord cu Dvs că propaganda noastră rusească a stat și astăzi stă cu atât mai mult pe un teren aproape foarte șubred și mai ales foarte puțin rodnic. Dar toată cauza inconsistenței ei, pentru noi, oameni cu temperament, constă în aceea că ea este în întregime *teoretică* că el aproape aproape că nu este legată de Coarbă la care se face apel. Nu vreau să spun prin acesta că neg în mod definitiv cuvântul scris: departe de mine, eu însumi sunt un produs al adevărului scris, al dreptății scrise, al frăției scrise, al alianței scrise, al revoluției scrise! Și știți că tocmai din acest ultim motiv mă pronunț cu toate fibrele inimii mele bolnave pentru necesitatea de a se pune bazele unei tradiții revoluționare: a lega propaganda cuvântului de agitație, de viață. Cum, unde și când, și în ce fel? Nu voi scrie despre aceasta din două motive: în primul rând pentru că, ca unul care am trecut prin ciur și dârmon, am adoptat demult obiceiul de a nu mă încrede în condei; în al doilea rând nu poți să scrii chiar despre tot; de altfel pentru Dvs. este importantă concepția mea și nu planurile mele personale.

Prin urmare cu această concepție intenționez să trec Rubiconul. Ce va fi apoi? Voi vedea, mă voi uita împrejur și voi hotărî. Deocamdată nu mă ocup decât cu căutarea a două-trei refugii pentru primul timp, deoarece toate adresele s-au pierdut, chiar și acelea pe care le-am primit în ultima scrisoare — au fost luate: potrivit știrilor primite din Londra adresa lui B-n la Moscova și adresa lui K-ha nu există. Presupun că voi aranja totul.

Pisarev mai e aici, Iată adresa lui: Vernex-Montreux, Pension RendaI, Monsieur Aivazov.

Gabel a plecat cam acum o lună și potrivit știrilor primite a trecut cu bine. Aici la Geneva rămân numai Steinberg și Jebuniov. Doamnele vă trimit salutări.

Vă strâng prietenește mâna

Z. Ralli

P.S. Aștept cu nerăbdare rezultatul, să răspundeți dragă, de îndată ce veți primi ceea ce așteptați.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

535

Russel,

La Bain D'Arvais a sosit pe numele dv. o scrisoare de asigurare, care n'a fost predată acolo, ci restituită la poșta centrală.

Steinberg crede că, poate, acești bani sunt pentru ea. Pentru a primi scrisoarea, trebuie să scrieți biroului central poștal din Geneva o scrisoare cu rugămintea de a expedia toate scrisorile adresate d-lui Roussel, Bain d'Arvais, la

cutare și cutare localitate, tot pe numele D-lui Roussel sau, dacă veți certifica semnătura dv. la un notar public, dați cuiva de aici procura pentru a ridica aceste scrisori.

Aici scrisorile nu rămân mult timp la poștă.

E. Obrova (?)

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

536

Reni, 26 Octombrie

Scumpul meu prieten,

Pregătește-te să afli o veste tristă. Sora d-tale Irina nu mai trăiește. Sărmana a murit în vara aceasta la țară la fratele ei. De la o elevă am auzit că defuncta a suferit, judecând după descrierea ei, de inflamația scrofuloasă a ganglionilor limfatici. Cu fratele nu m'am întâlnit, pentru că el n'a venit la Chișinău, deși i-am trimis o scrisoare la care anexasem scrisoarea d-tale. Astfel, spre părerea mea de rău, ambele comisioane ale d-tale n'au fost îndeplinite din motive independente de voința mea.

Despre Vasile mi s'a comunicat că el continuă să chefuiască și că Arventiev, tutorele rudelor noastre minore, a înaintat o reclamație împotriva lui pentru risipirea averilor. Ca urmare a acestei reclamații, pe întreaga avere a lui Vasile s'a pus sechestrul și va fi vândută la licitație în folosul copiilor păgubiți.

Soția lui Vasile a stat nu de mult 3 zile la arest pentru faptul că a maltratat servitoarea. Iată tot ce am reușit să aflu despre rudele d-tale: puțin și trist.

La 30 Octombrie am plecat pe Dunăre împreună cu batalionul la Rusciuc, unde probabil voi rămâne o săptămână. Apoi cu același batalion voi trece Balcanii. Dacă soarta mă va ajuta, voi căuta să trec spre București de la Rusciuc barem pentru câteva ceasuri. Complimente de la M.F., care îți va scrie din Piter [Petersburg].

Te sărut scumpul meu amic.

P.S. Complimente lui Bușciiev și lui Costică, precum și lui Boniface.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

537

[Tulcea]

Două sau trei luni înainte de trecerea rușilor peste Dunăre, am făcut cunoștință cu Piotr Alexandrovici care a venit la Tulcea la mine, mi se pare de la Paris. Înainte de trecerea Rușilor peste Dunăre, nu aveam nicio noțiune despre socialiști. Auzisem că în Rusia apăruseră niște nihilști, care sunt împotriva guver-

719

nului și chiar împotriva țarului, că ei sunt urmăriți, aruncați în închisori și exilați etc, dar nu știam ce anume urmăreau acești nihilști; cum însă eu eram un om neasigurat din punct de vedere material, m'am gândit, în primul rând, să câștig avere, iar chestiunile referitoare la socialiști nici nu-mi mai treceau prin minte.

Cam o lună înainte de predarea Dobrogei Românilor, la Tulcea a sosit Nezo Al. (?) Dr. Ivanovschi, cu care eu am făcut imediat cunoștință prin intermediul rudei mele Al. Iv., apoi chiar în timpul predării a sosit aci Vladimir Alexandrov (Obindov) (?), cu care m'am stabilit în locuința mea. Imediat ce predarea se terminase, toți funcționarii din localitate au plecat în Bulgaria pentru a găsi un serviciu. Și eu eram gata să plec în Bulgaria împreună cu Al. Iv. Se fixase chiar ziua plecării.....

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

538

...Iartă-mă, dragul meu că nu ți-am răspuns atâta timp la scrisoarea ta, dar eu am multe motive justificative. Intr'adevăr, nu vroiam să-ți răspund, fără să fi lămurit pe deplin ce rol poți juca tu în terorizare. Am judecat mult timp situația ta, ca membru într'o nouă fracțiune, și am ajuns la următoarea concluzie hotărâtă că, dacă tu n'ai putut să acționezi ca fost membru al teroriștilor, căruia i se cerea forță fizică, tăria sistemului nervos și, în principal, rapiditatea picioarelor; dar tu, dragul nostru, stai cu totul prost în privința alergării. Am răs mult când ne-am adus aminte de fuga ta de la jandarmerie, dar atunci erau alte timpuri decât acum. A trecut vremea eroilor izolați și se apropie vremea mișcării de masă, iar tu vei fi la locul tău în noua activitate.

Succesul noii cauze neîndoios, numai dacă în organizație vor fi oameni de încredere. Oameni ca Goldenberg, Boguslavschi ne costă prea mult, ca să mai facem astfel de greșeli groaznice. Forța noastră va consista în secretul impenetrabil al cercului și moartea va amenința pe oricine se va abate măcar cu o iotă de la statut. La dracul cu sentimentalismul, când suntem spânzurați!

Dragul meu, am procedat cu prea multă îndrăzneală făcându-te membru al unei organizații, fără să-ți cerem consimțământul tău definitiv, dar te cunoaștem prea bine pe tine și trecutul tău, pentru a putea să ne îndoim.

Cu privire la data congresului încă n'am ajuns la rezultate definitive. Te vom anunța.

Al tău vechi prieten,
Nicolca.

P. S. Complimente tuturor.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Dragi tovarăși,

Am aflat ce cea mai vie bucurie noi, socialiștii... ucrainieni din Geneva, despre editarea în curând a «României viitoare». Noi vedem în românii socialiști tovarăși de două ori; nu numai socialiști dar și vecini de ajutorul cărora nu ne putem lipsi în munca din țara noastră, pentru poporul nostru. . . .legătura reciprocă a celor două popoare a fost destul de puternică. Istoria civilizației din Ucraina nu-l va uita pe Petru Movilă din Moldova, fondatorul Academiei din Kiev din secolul XVII. Letopisețele și registrele căzăcești și chiar cântecele populare au păstrat amintirea «valahilor» care au luat parte în mare număr la războaiele întreprinse pentru libertatea și pământul său de poporul ucrainean în veacurile 16 și 17 sub conducerea «Tovărășiei cazacilor zaporojeni», împotriva statului turc și polon.

Cântecele ucrainene amintesc adesea de «frumoșii valahi» — «valahii arhitecți», dar în același timp cronicile noastre au înregistrat știri despre felul cum au fost chemați chiar din îndepărtatul Cernigov, în secolul al 16-lea, învățători și copiiști în Moldova. Au fost vremuri când amândouă popoarele vecine au dus nu numai luptele inevitabile, între vecini în acele vremuri sălbatice, dar ele s'au ajutat reciproc în războaiele pentru independență, precum și prin înlesniri și ajutoare culturale atât de scumpe într'o vreme când ambele popoare își vedeau periclitată chiar existența lor însăși. Vor putea acum urmașii ce trăiesc în timpuri mai favorabile să stabilească între ei o solidaritate în lupta pentru libertate a celor două popoare, îndeosebi a claselor lor muncitoare, precum și o într'ajutorare culturală între cele două popoare.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Mă gândesc la dumneavoastră. Citesc scrisoarea dumneavoastră, dela dumneavoastră emană atâta frăgezime. Da, lângă dumneavoastră mă odihnesc, re trăiesc. Oare nu este bine așa, spuneți-mi părerea dumneavoastră, prietenul meu? Știu că aveți față de mine o atitudine cordială și prețuiesc părerea dumneavoastră. Încă ceva, vă implor să nu vorbiți nimănui despre dorința mea de a petrece vara cu dumneavoastră. Aceasta este o chestiune a mea personală și cred că nimeni nu trebuie să se intereseze de ea. Imi promiteți și imi pun speranța în dumneavoastră. S'ar putea foarte bine ca acest proiect să rămână numai în scrisoare, căci până la Mai a mai rămas mult, se mai pot întâmpla multe, multe se mai pot schimba, de aceea tăceți, tăceți și tăceți. În orice caz aștept un răspuns la planul meu, un răspuns direct, sincer. Repet încăodată că s'ar putea ca în următoarea scrisoare către dumneavoastră voi scrie că împrejurările s'au schimbat, voi expune altceva mai potrivit. Sunteți de acord că atunci

când un om rătăcește într'o neștire prostească, îi trece multe prin cap, și decît scriu. Nu trebuie decît ca tot ceea ce aștept mai puțin să se împlinească, dar și eu împlinesc cu curaj ceea ce spun. Deocamdată, la revedere, îmi închei scrisoarea pentru data viitoare liberă. Colega mea de cameră vă trimite complimente .

21 februarie. Am vrut, prietenul meu, să vă trimit răspunsurile cele mai precise, dar acest lucru este acum în parte irealizabil în primul rând, deocamdată nu mi-a fost cu puțință să culeg toate datele necesare, iar în al doilea rând, tare aș vrea să vă trimit această scrisoare cât mai repede. După cum vedeți, această scrisoare o scriu chiar după a treia zi. Da, înainte de toate vă comunic tot ce am aflat: revista « Zdorovie » continuă să fie editată, dar este și mai puțin solidă decît înainte. Aceasta este părerea unor oameni competenți în literatura medicală. Am vrut totuși foarte mult să vă trimit No. 2; acum însă nu pot: nu am nici un ban. Culegere de articole despre igiena socială, medicină legală, psihiatrie, se editează ca și înainte. Prețul îl voi trimite mai târziu. Voi vorbi și despre buletinul medical. Fiziologia de Ranier nu a apărut în întregime. Fiziologia de Bronté [?], după părerea multora, mai bună, a apărut în întregime. Prețul ambelor volume este de 5 sau 6 ruble, nu mai țin minte. Ceva asemănător cu Nito [?] și Bligrot [?] este Vișsen [?]. Pentru studenții care au făcut abonament și pentru medicii care s'au abonat la biblioteca studentescă, întreaga ediție costă 30 ruble. Se plătesc câte 2 sau 3 ruble lunar. Până acum au apărut 8 cărți. În ceea ce privește prelegerile diferiților clinicieni, adică Falktan, el va apare în curând în întregime — prețul fiind de 6 ruble. Nu știu unde aș putea afla dacă Schröder există sau nu în limba franceză. În limba rusă costă 5 ruble sau cam așa ceva. O carte excelentă este ginecologia lui Gorviț. Deocamdată au apărut două cărți — 5 ruble, a treia va apare. Au apărut deasemenea două cărți de Sorinos Lansero. În traducere franceză, Lansero costă 5 ruble. Mă iertați, bunul meu prieten, că deocamdată nu vă dau date complete; v'am explicat doar că m'am grăbit cu trimiterea scrisorii, așa de mult aș vrea să primesc cât mai curând răspunsul dumneavoastră. Dacă ați ști în ce stare sufletească mă aflu, zău că nu mi-ați face nici un reproș. Oare să mai continui scrisoarea? Sunteți dispuși să mă ascultați? Căci din scrisoarea mea nu puteți afla decît despre persoana mea, iar ceva general interesant, numai puțin. Vă scriu și mă gândesc ce impresie va produce asupra dumneavoastră scrisoarea mea care nu este veselă? Ea nu poate fi altfel. Desigur, o să vă gândiți că femeia rămâne întotdeauna femeie, că se ocupă veșnic de propria ei persoană, de interesele ei mărunte, înguste. Prietene, să nu credeți despre mine așa, ci să înțelegeți just personalitatea mea. Înțelegeți-mă și prețuiți-mă, dacă valorez ceva. O dumnezeule! Dați-mi forțe să mă eliberez de propriul meu jug, să găsesc vreo consolare în mine însumi! Această luptă cu mine însumi, această distrugere a propriilor mele sentimente sincere, sfinte — mă sleiește de puteri. Cât de greu îmi vine să stărpesc din sufletul meu ceea ce îmi este atât de drag și scump, ceea ce consti-

tuie o parte a propriului meu eu. S'ar putea că există oameni care iguorează orice sentimente și obligații personale, că există oameni buni care știu să suporte ușor numai propriile lor suferințe, dar spre nefericirea mea nu fac parte din ei. Oare să blestem educația mea, împrejurările, viața, soarta — nu știu; dar toate acestea sunt atât de rele și grele. Să nu credeți că aceasta ar fi o nemulțumire efemeră — nu, deloc, dragul și bunul meu prieten, împrejurările îmi cântă în aceeași notă. Datorită faptului că sunt tânără, datorită faptului că natura mea este plină de dragoste, îmi vine greu să lupt. Dar voi face față acestei lupte fiindcă cred cu putere în forța mea, voi face față mai devreme sau mai târziu, cred în viitorul meu lipsit de năzuințe personale numai aceste lucruri mă susțin, clipele de disperare trec și totuși rămâne o durere puternică dar surdă în legătură cu trecutul și prezentul. Atât unul, cât și celălalt conțin prea puțină lumină, iar aceasta este tocmai ceea ce macină tinerețea. Ce voi auzi dela dumneavoastră, dragul meu Nicolai, ca răspuns la toate aceste rânduri atât de sincere, pornite din străfundul sufletului meu. Mă cunoașteți bine, deși nu cunoașteți viața mea în ultimii doi ani. Aceasta nu are importanță. Nădăduiesc puternic că vara voi fi la dumneavoastră și atunci nici eu nu voi socoti că ar fi o înjosire pentru mine chiar dacă mă vor podidi lacrimile amintindu-mi tot ceea ce am trăit. Dar am scris destul. Treburile mele merg prost și dacă vor merge mai bine — aceasta nu depinde de mine. Dumneavoastră, prietene, să nu mă întrebați de nimic și de nimeni. Eu însumi voi vorbi dacă voi găsi că acest lucru este posibil. Iată ce vă mai rog ca pe un prieten drag, intim, ca tot ceea ce am scris să rămână între noi. Nimeni nu se interesează de viața mea, de insuccesele mele — dar nici nu doresc acest lucru. Pentru oameni sunt fericită și veselă. Imi promiteți, o știu dela bun început și scriu fără falșitate, fără dorința de a prezenta ceva ce nu există. Scuzați-mă. Înțelegeți dacă puteți, ceea ce scriu, nu mă condamnați cu asprime. Dar nu vreau să mă iertați, să mă compatimiți. Să-mi spuneți tot, tot ce gândiți despre mine, în mod sincer, direct și intim, așa cum vă scriu. Cred în atitudinea dumneavoastră sinceră față de mine și acest lucru îmi este suficient. Scrieți; Scrieți cât mai repede. Vă spun că Necrasov este foarte bolnav, dar totuși scrie.

Dacă îmi veți scrie acum, adresa este cea anterioară, dacă nu (pentru ceea ce voi fi supărată), atunci scrieți pe adresa Spitalului militar din Nicolaev. În curând mă voi muta și voi locui singură. Nefiind obișnuită, voi fi tristă, dar toate acestea sunt fleacuri în comparație cu veșnicia. Popova-Naumova vă trimite sincere salutări. Vă sărut sincer. Fiți prieten.

A dumneavoastră M. T. . . .

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Lui Sudzilovski din partea lui Lucanin,

Ambele aceste scrisori le-a adus Kuznețov în drum spre Rusia. Scrisoarea din partea cercului Newyorkez este destinată retipăritului. În scrisoare veți găsi probabil explicarea acestei dorințe. Dar judecând după conținutul circularei, ea este mai potrivită pentru ziarele rusești care apar în Rusia.

Al.

P. S. Kuznețov rămâne numai două zile la Londra și se îndreaptă apoi spre Rusia.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

...denie, În aceste împrejurări...¹⁾ recomandația lui Lupașcu către mine...mă permite-mi acum să-ți adresez...după întâmplarea care a avut loc. Prin...das transmiteți-i lui Lupașcu sau Costicheia...pe viitor va renunța să primească... n'ar fi fost corespondență scrisă pentru corespondența bănească pe adresa lui din Rusia. El,

Lupașcu vă va spune

că în...trimisă pe adresa lui din Rusia nu poate fi destinată lui

Scriți ce fel de orașel este acesta Curtea de Argeș? Cândva ași fi dorit asemenea foarte mult să nimeresc doctori în acest orașel despre care am auzit...multe lucruri plăcute, mai ales despre așezarea lui...Câte paturi vor fi în spitalul orașelului? Când am fost la Pitești, nu era spital la Curtea de... Argeș. — L. F. De atunci de când a sosit la Pitești mi se plânge de o anumită indispoziție...Desigur că este neliniștită că Larsi nu vor trimite curând...bani, desigur că cuprinsă de dorința de a pleca cât mai repede... Timpul este aici îngrozitor, așa încât ea nu poa... lege, noi trebuie să stăm în casă. Acum ea...nu se plânge de dureri deosebite aproape deloc...oarte bine. Într'un cuvânt sănătatea... cu fiecare zi. Recent a sosit în România...eu nu am bani. Poate eu nu...noi. Dacă ași fi primit un post în...să te vezi cu el, că... în cel mai înalt grad...

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Geneva, 23 Septembrie

Prietene Andreev!

Am citit epistola dvs. și am fost tot atât de indignat împotriva lui Steinberg. Nu am scris scrisori lungi în primul rând pentru că aproape în fiecare zi erau trimiși la dvs. oameni care trebuiau să povestească ce se întâmplă în lumea

¹⁾ Textul este incomplet deoarece originalul este rupt și a fost reprodus rând cu rând.

largă, iar în al doilea rând, în ceea ce privește problema specială, mi se părea clar că toată piedica stă în bani, pe care nu vă puteam trimite personal.

Oricât amân problema drumului, totuși trebuie să-i pun capăt și vă propun să-i puneți capăt în felul următor: să rămâneți la I. ca reprezentant al cercului din Piter (lucru pe care vă vor trimise fi toate «împuțernicirile»). Se înțelege că aceasta vă obligă să aveți de-a face numai cu un singur om din cerc sau cu aceea care vă vor fi indicați. Se înțelege că întreaga voastră corespondență și activitate vor constitui un secret personal între dumneavoastră și aceasta, că veți trebui să vedeți și să aveți încredere în oameni numai în măsura în care vi se va comunica acest lucru în fiecare caz în parte. Din partea cercului veți primi fonduri și tot ce va fi necesar pentru desfășurarea muncii.

Deoarece la I. își duce activitatea Z. din partea altui cerc și deoarece în scurt timp se prevede acolo sosirea unui al doilea om, din partea celui de al treilea cerc, în același scop, v'ași sfătui să fiți însărcinat să luați contact cu ei (în măsura în care acest lucru va fi necesar) pentru tratative, desfășurarea activității în comun și organizarea (dacă se va dovedi posibil) drumului comun împreună. Z. s'a separat. Despre aceasta din urmă adică despre acțiunea voastră în comun cu socialiștii trebuie să luați legătura prin scris cu cercurile, iar deocamdată trebuie să vă îndreptați reputația, după puteri și posibilitate (în fața lui C. mai ales cu orice preț). Să căutați să vă găsiți un loc, chiar cu totul burghez, iar de acum înainte să nu împărtășiți secretele treburilor dvstră locale, trecătorilor.

În ceea ce-l privește pe J. înainte de a-i da posibilitatea să participe la cauză, trebuie să-i ajutați să se aranjeze deoarece deocamdată el nu s'a aranjat — el nu poate conduce mai bine decât dumneavoastră singur prin nimic cauza și numai după ce ia legătura în scris cu cercurile sale, veți vedea prin ce poate el să vă fie de folos.

Răspundeți lui Pisarev (membru al cercului din Piter) dacă sunteți de acord sau nu să rămâneți la Iași și să continuați cele începute pe baza celor menționate. Față de el puteți fi în aceleași relații în care ați fost cu mine. Pentru un timp mă îndepărtez. S.J. v'am trimis un bilețel. Nu mai este cazul să plecați la Cernăuți. Rugați-l pe S. (cărui i-au fost trimise cărțile din cauză că un există o altă adresă) ca toate scrisorile și banii ce vor fi primiți pe numele Gecov să fie trimiși la adresa « Geneva, 20 Chenes de Baine Plainepale, Nr. P. V. Russel

[Texte marginale:]

S'a primit scrisoarea în care vă scrie Laz. El a spus mi se pare, că trebuie să vi se scrie mai des.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Iași, 17 Iunie

Ambele tale scrisori le-am primit foarte târziu din cauză că o săptămână întreagă am lucrat dela orele 4 dimineața până la 8 seara și prin urmare, abia duminica am avut timp să fiu la Kacionov.

N'am reușit să lucrez cu tâmplarii din cauză că-mi lipsesc instrumentele necesare. În orice caz am reușit să mă întâlnesc cu ei și prin ei cu alții destul de bine. Săptămâna trecută am lucrat cu pietrarii moldoveni, dar de asemenea la un antreprenor rus. În acest timp în genere e foarte ușor să se găsească tot felul de lucru, în special pentru specialiști. Un pietrar primește 3—5 franci, un dulgher 3—6 franci pentru 13 ore de muncă, exclusiv vremea de odihnă (munca începe dela ora 4 dimineața și continuă până la ora 8 seara). În angajarea muncitorului, deși i se rezervă o oră pentru dejun și două ore pentru prânz, în realitate ei se odihnesc mult mai puțin de trei ore, în cazul, obișnuit aici, când nu există un ceas prin apropiere. La crâșmă unde, așa cum știi, mănâncă muncitorii, în mod intenționat nu se obișnuiesc ceasornice pentru că cârciumarul este întotdeauna, bineînțeles, în conflict cu stăpânul muncitorilor. Aici, la crâșmă, muncitorul, mâncând pe datorie, este jupuit în modul cel mai crunt la socoteală; tot aici i se fură zilnic mai mult de jumătate din timpul destinat odihnei. Pentru nespecialist se găsește munca de salahorie: să spargi piatră pentru pavaj sau să sapi pământul; acest fel de muncă ca și munca câmpului, se plătește cu doi franci pe zi. Acum îți răspund la acele întrebări ale tale la care pot răspunde în mod afirmativ. Cu legitimația pe care o ai poți rămâne nestingherit în Moldova, socotindu-te supus moldovean până la expirarea termenului până la care este emisă legitimația fără a plăti impozite. Apoi dacă vei voi și de acum înainte să te folosești de drepturile unui cetățean al României, trebuie să versi la fiecare sfert de an câte 7 franci 12 bani « și s'a mântuit »¹⁾. În ce privește... nu știu, voi afla și voi scrie duminica. Munca de fierar fierbe aici, salariile muncitorilor (nespecialiști) sunt foarte mici, cam (dar probabil) 5 lei, mai puțin de 2 franci. Locuri sunt. În general, află pentru tine și pentru cei care trebuie să o știe că un nespecialist trebuie să socotească întotdeauna *la început* să guste toate plăcerile muncii de salahor (mult mai de vreme decât mi-ai scris tu, am aflat dintr-o telegramă particulară adresată uneia din cunoștințele mele, un republican, despre soarta lui Cruticov) dacă îl întâlnești pe Govrouh sfătuiește-l să urmeze exemplul prietenului său, va fi cel mai bun lucru pe care poate să îl facă. Se pare că și prietenii noștri din Chișinău s'au spânzurat deoarece în tot timpul lipsei tale nu am primit nimic dela ei, cu toate că le-am trimis deja două scrisori. La Kacenovsk am întâlnit un suflet foarte bun, am trimis deja două scrisori, La Kacenovsk am întâlnit un suflet foarte bun

¹⁾ În text în limba română.

[aici se repetă], deși n'a lipsit mult ca odată să mă pună într'o situație neplăcută. El m'a introdus aici la clubul studențesc prezentându-mă drept cutare și cutare (republican) care trebuie primit așa cum trebuie; clubul a ținut seama de recomandarea lui Kacenovski, foarte popular în rândurile tineretului, s'a bucurat că are ocazia să-mi fie de folos și a inițiat în folosul meu (propriu zis după cum vei vedea mai târziu în dauna mea) o subscripție care, după spusele inginerului va ajunge între două și trei sute franci, dar în scopul tâlhăresc de a mă scoate undeva cu acești bani (în Elveția oare) *pentru terminarea universității!* Dracu să-i ia pe acești blânzi cu care, menționez în treacăt, din cauza necunoașterii limbii moldovenești și a altor limbi, mă explicam în tot atâtea limbi câte au vorbit constructorii turnului Babel, însoțind cuvântarea mea fără îndoială clară, cu gesturi disperate. Am scăpat foarte abil de pericolul de a fi exilat declarând că « deoarece alți tovarăși de ai mei suferă mai mult decât mine, eu renunț la acești bani, dar văzând că sunteți în mod nobil gata de a-i ajuta pe ostașii care suferă, adică pe confrății *noștri* studenți, vă rog să dați acestor bani această destinație »; efectul a fost de nedescris și mă tem din nou că clubul va voi să mă ajute. Va trebui să fac o echilibristică disperată sau să evit clubul cu totul, bineînțeles în cazul când el se va dovedi absolut inutil. Sper să primesc în curând bani pentru a-i trimite în Elveția. Sunt anumite speranțe de sprijin material al publicațiilor noastre rev. din partea celor mai buni polonezi de aici.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

545

E foarte trist că în prezent nu putem ajuta pe un om care să găsește într'o situație atât de critică ca dvs. Dar omul propune, cum se spune, iar Dumnezeu dispune. Venind din Ploiești am avut cu totul 200 franci, așa numiții de rezervă și 35 sau 45 franci pentru trai.

Peste câteva zile după sosirea în Ploiești am văzut că nu alde noi poate să aibe capitaluri de rezervă și de aceea am hotărît să le cheltuim pentru aranjarea noastră. În prezent nu mai avem bani decât pentru cel mult două săptămâni de trai.

Știi că nu veți crede toate acestea și trebuie să vă spun că în prevederea mea, sunt mai mult decât sigur, iar garanția lui Boniface (?) anexată la scrisoarea dvs. privitoare la plata la timp a sumei pe care o datorați mă convinge și mai mult de acest lucru. În clipa de față mi-e indiferent dacă mă credeți sau nu. Pentru mine este clar numai că nu aveți din ce trăi. De aceea m'am adresat lui Alexandru, i-am arătat situația dvs. și l-am rugat să obțină bani, atâta cât poate. El mi-a dat 35 de franci și noi mai adăugăm 5 franci ca să fie măcar 40 de franci și acești bani vi-i trimit imediat. Să nu credeți că cererea dvs. de bani ni s'a părut stranie, este pe deplin *rațională și firească*, și cu atât mai mult că noi

vă comunicăm despre rezervele pesupuse, dar la *ce bun* și ce legătură are garanția lui Boniface. Domnul cu tine. Vom vedea pe urmă.

Al dvs. A. Larsi

Nu este nevoie să vă descriem insuccesele noastre și pierderile în bani legate de acestea, voi spune numai că nu ne merge deloc în această blestemată gaură. Pe deasupra sora a pierdut sau i s'a furat portmoneul cu cei 13 franci rămași și chitanța dela lucrurile trimisela București. Acolo sunt toate lucrurile ei. Să vezi ce o să fie când se vor pierde. Ea nu are decât o fustă și o bluză și nimic mai mult. . . Robert vă roagă în mod stăruitor să mergeți la secția de mărfuri și să declarați că exact cu 8 zile în urmă s'a trimis de la Iași pe numele Dvs. marfă; o ladă mare roșie (nu mai mare decât a dvs.) și un *pachet* în care este o plapumă verde. Chitanța acestor lucruri s'a pierdut în stație sau înainte de a ajunge la stația *Ploiești* astăzi în ziua de 8. Așa încât lucrurile să nu le dea nimănui în afară de dvs. care puteți prezenta un buletin de identitate. Din nefericire trebuie să mergeți chiar astăzi deoarece lucrurile au fost trimise de peste o săptămână și cel care a găsit chitanța le poate scoate.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

546

Cu privire la faptul să ți-a fost «rușine» să iei bani dela frații mei de sânge, pot să-ți spun numai că mi-ar fi fost mai multă rușine să nu iau bani acolo unde puteam, pentru frații mei de cauză și de convingeri. Probabil că și eu am inimă, adică pasiuni omenеști, dar am știut mai bine cum să procedez. Ambii frați iau împreună câte 2500 ruble anual, deci 80 ruble nu sunt ultimii bani. Din partea alor mei a fost pur și simplu o stratagemă politică ca să mă capete în Rusia. Să le scrii peste o lună, că am murit sau că. . . Doar este adevărat.

Stepan

De altfel este o speranță care poate fi foarte înșelătoare și deci trebuie să «taci» un timp! Peste o lună probabil. Căci, va pleca din Iași și atunci îți voi trimite adresa. Apoi consider cât se poate de rațională și chiar foarte necesară apariția ta sau a ființei de felul tău. Aceasta mă va interesa mult pentru a putea să duc lucrul, de unul singur nu poți să te rupi în toate părțile. Tu știi despre ce fel de treburi vorbesc. Apoi am primit cărți și revista «Vperiod» No. 2, 3, 4, 5, și primul număr din «Rabotnic», Trimite cărți narodnice mai ales. Urmează «salutul frăției».

Stepan

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

...Te certăm cam des pentru gafele pe care la faci. Ei ți-au scris de câteva ori despre starea de lucruri de aici, despre faptul [indescifrabil] că în București etc., iar tu ai uitat de toate acestea și acum trebuie să ne băgăm în aceeași ciorbă cu un palavragiu, Sion. Tot atât de neglijent ai procedat fără să-mi povestești despre relațiile tale cu cei din Chișinău, pentru a-mi fi mai ușor să mă orientez acolo. Acum cine știe cum mă vor primi. Te-ai bazat pe Z. [?] despre care ți s'a scris că este la București, și este legat prin obligații față de cerc.

Lavrentiev

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Banii pe care vi i-am încredințat, vă rog să-i dați în cazul arestării mele, următoarelor persoane începând neapărat cu acela care este primul;

1. Stepan Stepanovici (care există în lista tipărită în «Vpered»)
2. Maria Petrovna Cabliț, născută Șcukina.
3. Maria Fedorovna Iviceva.
4. Nicolai Iacovlevici Stronschi.
5. Ivan Iacovlevici Cernășev.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[marginile scrisorii sunt rupte.]

...Am primit notița dvs. în legătură cu plata o sută patruzeci și cinci franci chiar astăzi, dar, fire-ar al dracului, de când sunt în așteptarea binefacerilor părintești, adică, aștept bani dela părinți, nu am nimic de 3 luni în afară de datorii. Trebuie să primesc bani, după socoteala mea, pe la jumătatea lunii Ianuarie sau poate chiar mai devreme; nu pot să vă promit că vă voi trimite toată datoria, deoarece presupun că după ce voi plăti lui Gresseau și alte datorii de acest fel, nu știu dacă îmi va mai rămâne ceva. În orice caz vă voi trimite măcar jumătate din datorie; dacă voi avea posibilitatea să mă împrumut, atunci că voi trimite și toată datoria. Dacă nu vă voi trimite nici jumătate în Ianuarie, atunci vă rog din suflet să mă iertați, pentru că aceasta se va întâmpla numai dacă nu-mi va rămâne nicio para din banii primiți și nu voi reuși să fac rost de nicăeri.

În privința plecării mele « rapide » din Iași, vă voi spune două maxime instructive: 1. Căile domnului sunt necunoscute și 2. Dela măreț la comic nu este decât un singur pas și invers.

Răul dvs. platnic
[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

550

... Cum să vă răspund la întrebare. Ce se face, ce se mai simte? Activitatea se desfășoară, starea de spirit a publicului este bună și devine tot mai roșie. Tuturor le apare dorința de a nu pieri în zădar, ci să se străduiască să-și amintească proverbul « șapte nenorociri un singur răspuns ». Arestările de anul trecut produc o impresie tristă numai prin faptul că oamenii s'au prăpădit pentru niște nimicuri, deși firește nu sunt blamați pentru aceasta. Guvernul este cuprins aici de mare panică și vede pericolul acolo unde nu există; astfel acum nu demult poliția din Chiev a primit oficial de la Petersburg înștiințarea că studenții s'ar pregăti, la 9 ianuarie în timpul recepției să-i bată pe profesori, polițiști, să devasteze universitatea locală și să meargă « en masse » (în masă) în popor. După cum vedeți este chiar scrisă curat în genul lui Scedrin. Afară de aceasta sunt trecuți ca instigatori ai întregii acțiuni cei mai modești studenți. Și au crezut acest lucru! O noutate: Din închisoarea din Chiev a evadat Leurier. La Chiev a fost arestată multă lume, aproape toți membrii renumitei comune a unui oarecare Mocrievici, Ștefanov și Kalinkina, care n'au fost descoperiți până acum; Benirschi a fost eliberat pe cauciune. Vă este probabil cunoscut că Larionov și Gereșevici i-au încurcat pe mulți, în special pe Karo. Arestări speciale și percheziții nu se fac, mult timp însă?

Despre mine personal nu voi scrie mult: sănătatea îmi este slabă, de care fapt mi-e ciudă, deoarece aceasta îți paralizează energia și posibilitatea de a trăi așa cum dorești. Dar pe de altă parte tot el te silește să te grăbești să trăiești, să nu lași pe mâine ceceai poți face astăzi. Uneori mă găsește câte o stare, în care dumneavoastră m'ați văzut de mai multe ori: mă apucă o apatie, mă cuprinde îndoiala. etc. Dar eu nu le las să se desvolte. Știți ceva, am impresia că o asemenea stare îl găsește pe om pentru că se gândește mult la el personal, la participarea lui la orice gen de acțiune. Vrei mereu să înjghebezi o acțiune mai grandioasă și să nu fii ultima spiță de la roată, dar pentru cauza noastră trebuie să procedezi după cum spune la evanghelie: « renunță la tine însuși ia-ți crucea ta și urmează-mă ». Atunci se va potoli și ipohondria și apatia și îndoielile; nu-ți va mai arde de ele! Dar ce-am mai pâlăvrăgit! Mă bucur din suflet că am primit în sfârșit o scrisoare de la dumneavoastră. Iar dacă se va întâmpla să ne vedem, momentul acela ar fi o sărbătoare pentru mine. Ori aceasta depinde numai de

dumneavoastră. La revedere. Permiteți-mi să vă sărut mult, mult. Mi se pare straniu să vă spun dumneavoastră, îmi sunteți atât de apropiat, iar eu m'am deprins în acest timp să le spun « tu » oamenilor apropiați. Așa dar rămâi cu bine, spune-mi și tu « tu », nu « dumneavoastră ». Scrie-mi.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

551

25 August

Dragi prieteni, astăzi am primit scrisoarea lui Steiwerk și am aflat în sfârșit împrejurările în care trăiți. Imi pare rău că n'am scris înainte ceva întrucât nu ar fi trebuit să expediem atâtea scrisori și în sfârșit am fi putut evita toată această poveste complicată, dar ce a fost s'a terminat. Noi, băieți, *intenționăm să așteptăm sosirea lui Klemence și să plecăm în Rusia*. Asta este totul. Ne-au rămas din banii primiți dela Kaminer 30 taleri (au fost 55 din care 24 vă trimitem vouă). Șase rămân. În prezent nouă ne rămân 30 de taleri. 25 au fost folosiți pentru plata datoriilor și pentru mâncare în utimul timp; (Numai lui Sander i-am plătit 15 taleri și apoi pentru luna trecută datoriile pentru cafea, chirie și mâncare). Așa dar, repet încă odată că în prezent avem în buzunar 6 taleri, așteptăm în zilele acestea pe Klem, după cum se vede din scrisoare și vom pleca în Rusia. Da, noi plecăm în Rusia, și cu cât se va aranja acest lucru mai repede cu atât va fi mai bine. Aci, în primul rând, banii se cheltuiesc degeaba, iar în al doilea rând, aici chiar poți să înnebunești. Toată chestiunea se leagă numai de bani și de pașaport. Așteptăm cu mare nerăbdare pe Klemence. Se înțelege că noi plecăm direct în Rusia. Nu vom trece prin Moldova. Adio. Dacă se va întâmpla că Klemence nu va aduce atâți bani ca să putem pleca amândoi, și tu ai de gând să trimiți încoace bani, te rog să faci lucrul acesta cât mai repede ¹⁾. Banii îi trimitem prin mandat poștal pe numele Dr. Rossell. Banii îi trimite Dl. Sak. Toate scrisorile și banii trimiteții pe adresa « Herrn Sak, Gartenstrasse 165 II bei Wichert și pe rusește scrieți pe plic într'o parte, pentru Münzler. Salut comun tuturor și Nadiei.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

552

...În măsura în care îi sunt proprii lipsurile generale ale literaturii populare. Despre el am mai spus că reprezintă un pas înainte și un pas mare sub toate privințele.

¹⁾ În așa fel ca să putem pleca împreună, întrucât intenționăm să organizăm în Rusia împreună un atelier de dogărie.

De geaba critici « povestea copeicii ». In numeroase privințe ea este minunată, deși are și lipsuri. Acest om va scrie cu timpul minunat. El cunoaște poporul și simte cum trebuie să scrie, deși nu s'a eliberat încă în întregime de rutina veche. Și încă un lucru — ea este foarte puțin gândită și foarte puțin prelucrată. Femeia mea tocmai a sosit dela redacția « Vpered » și când scriam această scrisoare mi-a povestit că acolo s'a primit o scrisoare lungă, foarte lungă dela Jobulev după toate aparențele, în care el comunică că la voi totul s'a răsturnat deandoaselea (indescifrabil). Acest lucru m'a frapat, deși eu așteptam de multă vreme. Nu știu încă despre ce este vorba intrucât nu am citit scrisoarea, dar presupun (ghicesc oare?) că vinovat de toate acestea este Dna Jobuleva, nu-i așa? Eu m'am mirat că ea nu v'a făcut nicio pozna până acum.

Amân scrisoarea până mâine pentru a ieși și a afla ce s'a întâmplat. S'o trimiteți la noi: noi vom alcătui aici un trio clasic din ea, Ștelsonin și Piotr Kedrov.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

553

Londra, 21 Ianuarie

23 Lenox Ro., Seven Sisters Holiway N.

Iți strâng mâna, prietenul meu! Iți mulțumesc pentru adresă, nu știu însă dacă i-ai scris lui Goldstein. Dacă nu i-ai scris, atunci scrie-i.

Nu am primit « Rabotnic » și l-am împrumutat dela Smirnâi. Tu m-ai rugat să-ți spun părerea mea? Ce rost au părerile orice acțiune este un lucru bun, cum ne pricepem așa și facem. Și la urma urmei ce critic sunt eu! Printre voi există oameni care cunosc tot așa de bine ca și mine, dar sunt și oameni care cunosc mai mult.

Iar principalul — lipsurile ziarului după cum era și de așteptat nu sunt de așa natură încât să poată fi îndreptate în felul acesta.

Iată de ce, chiar dacă-ți îndeplinesc dorința, o îndeplinesc fără plăcere. Din aceasta nu va ieși ceva mai bun, iar pe de altă parte aceste păreri, dacă nu ție, altora n'o să le placă.

In orice caz eu trebuie să remarc că N. a ieșit mai bine decât m'am așteptat.

Nenorocirea constă în faptul, după cum ți-am mai scris, că dela un ziar popular se cer foarte multe, incomparabil mai multe decât dela oricare alt ziar, în special când acesta este primul [număr?], de succesul căruia depinde în parte viitorul tuturor încercărilor următoare de acest gen. Un asemenea ziar trebuie să aibă un material bogat, să fie viu și absolut original. Iar pentru aceasta sunt necesare atâtea condiții încât este de neconceput ca Dv. să le puteți îndeplini cu mijloacele pe care le aveți la dispoziție.

I. Trebuie legături puternice și largi în popor care să dea un material viu, abundent, luat nemijlocit din viața poporului atât de bogată în diferite istorii și întâmplări.

II. Sunt necesare talente originale care printr'un simț instinctiv să înțeleagă în ce fel să se apropie de muncitorul și țăranul nostru, și ce anume impresionează și ce nu, pe ce cale se convinge, ce-l interesează etc., etc., In acest scop, dragul meu, trebuie, sau să fi trăit vreme îndelungată în mijlocul poporului, uitând în întregime lumea civilizată, sau să înveți felul de a gândi al poporului în propria lui literatură (cel puțin) și în orice caz este necesar un talent mai mare sau mai mic. Cu toate că primul număr din «Rabotnic» reprezintă un pas important înainte în comparație cu întreaga literatură anterioară, el mai păcătuiește totuși prin aceleași lipsuri pe care ți le-am indicat întotdeauna fiind proprii cărților populare editate în străinătate. In cele din urmă, toate aceste lipsuri se reduc la următoarele:

1. *Tendința — de a convinge*, de a acționa, printr'o logică abstractă, reducând la forme logice elementare adevăruri social-economice elaborate de știința apuseană.

2. *Metoda este aridă și sistematică* și de aceea, de nevoie este pronunțată *expunerea diluată*.

3. *Limba*, dacă se poate să mă exprim în felul acesta, este o limbă *populară născută nelegitim*. In această limbă se manifestă absolut clar tendința nereușită de a imita graiul popular.

4. Dacă nu prin spălare, atunci prin alergare! Caracterul nesatisfăcător al agitației — este rezultatul cauzelor anterioare și este acoperit cu schimburi de expresii brutale și înjurături în cel mai înalt grad subiective, și printr'o atitudine care exprimă neputința. De fapt acest subiectivism este foarte puțin propriu poporului. Acest lucru este foarte prost, întrucât nici țăranului nu-i vine în gând «vezi, pe tine singur doar te vezi.....»

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Să nu vă plângeți prea mult din cauza felului neglijent al corespondenței, n'am nici decum timp s'o transcriu în curat. Dealtfel abea am avut timp s'o scriu astfel. Această scrisoare o trimit cu un muncitor de pe vapor care pleacă astăzi la Londra. El a avut posibilitatea să cunoască pe cei din Londra. Într'un cuvânt, îi va vizita. Dealtfel s'ar putea pune la cale următoarele. Să trimitem acolo un pud sau o jumătate de pud de cărți, desigur, noi, și el, după cum spune, le poate transporta în siguranță. Deci, prin intermediul lui, se poate expedia o anumită cantitate. Acest lucru se poate face în felul următor. Să le trimitem

la Londra la redacția « Inainte » ca ele să fie predate lui. Dumneavoastră le veți transporta încoace.

Peste scurt timp veți primi încă o corespondență. Fapte sunt multe dar timp puțin, dar într'un fel o vom rezolva. Am primit scrisoarea dumneavoastră în care oferiți cu amabilitate ajutorul dumneavoastră. V'am scris un răspuns. V'am scris o scrisoare din Chișinău despre călătoria dumneavoastră la Praga. Răspundeți vă rog la aceeași adresă.

Nu sunt sigur dar mi se pare că încă câțiva dintre ai noștri au fost arestați. Vă salut frățește pe dumneavoastră și pe cei ai dumneavoastră.

[semnătura indescifrabilă]

P. S. Muncitorul va rămâne la Londra două sau trei zile.

Numele său este Dârin, el este mecanic pe un vapor al societății de navigație de Nord.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

555

[București,] 12 August

Adresa mea este cea veche:

București, str. Biserica Măgureanu nr. 13.

Mult stimat tovarășe! Am primit de mult scrisoarea dumitale expediată prin omul schiop, dar din diferite circumstanțe n'am putut să-ți răspund până astăzi. Desigur că schiopul, (nu-mi pot aminti în această clipă numele) ți-a scris, că i-am vorbit despre acea cauză pentru care, fie zis între altele, el a venit *special* la Iași. Având în vedere acest lucru n'am să-ți mai scriu despre aceasta, voi spune numai că acea cauză pe marginea căreia schiopul a dus cu mine tratative nu trebuie mult așteptată, că peste scurt timp va începe transportul în bune condițiuni în Rusia a publicațiilor care-l interesează pe schiopul. Voi adăuga că voi face cu cea mai mare satisfacție și de acum înainte ca și acum tot posibilul ca să ajut acțiunea dumitale. De aceea totdeauna când va fi necesar să mă ai în vedere. În scrisoarea trecută adresată dumitale mi-am exprimat nădejdea să-mi crezi repede și pentru un timp îndelungat o situație printre populația rurală din România. Din păcate nădejdea mea n'a putut să fie îndeplinită din cauza unor circumstanțe care n'au depins de mine, și după toate probabilitățile numai peste un an și câteva luni mă voi stabili printre populația muncitorească rurală din România. Până atunci voi fi nevoit să locuiesc în București. Ți-am mai scris de ce aici, în orașul amintit viața nu poate fi veselă pentru mine. Aici aproape că nu există o populație muncitorească cu care aș putea lua contact. Majoritatea covârșitoare sunt funcționari de stat sau pur și simplu moșieri sau comercianți — băștinași și străini și un mare număr de

oameni « de rând » « care sunt în serviciul lor ». Iată din cine este alcătuită populația Bucureștiului. Fabriци, uzine, cu poporul care să muncească în ele aici nu există aproape deloc. O mare parte a meșteșugarilor nu sunt români, ci germani, unguri, francezi, polonezi cu care nici nu pot măcar vorbi. Dar cu toate acestea ar fi posibil să găsească dacă nu prea mulți, dar totuși un număr unic de muncitori români, Dar mă reține și o altă nenorocire, n'am primit încă cetățenia României, și dacă aș lua contact cu muncitorii înainte de a fi primit-o, risc să fiu trimis foarte repede la toți dracii, sau să fiu predat Rusiei. Iată de ce n'am deocamdată în București cunoscuți în rândurile muncitorilor. Dar totuși cu cât mai mult trăiesc în România cu atât mai mult mă conving că poporul muncitor român nu poate constitui în nici caz o bază *mai nesigură* pentru propovăduirea evoluției sociale decât alte popoare europene, în rândurile cărora a început de acum această propovăduire. În rândurile poporului român nu se manifestă nici un fel de dragoste față de țară, prinț sau față de altcineva asemănător, ceea ce ar putea frâna succesul propagandei. În rândurile poporului nostru s'a format zicătoarea « schimbarea domnitorilor, prinților — bucuria nebunilor ». Față de nobili, « boierii » români poporul are o atitudine dușmănoasă, ceea ce dovedesc, între altele, cântecele populare românești. Țăranii români, mai ales cei care trăiesc în munții Valahiei, așteaptă, ca și rușii care trăiesc pe malurile Volgăi să apară din nou un oarecare român — revoluționar — Vladimirescu care să-i organizeze și să-i conducă împotriva boierilor și « ciocoilor » ¹⁾.

Dar dacă mă conving într'o măsură tot mai mare că muncitorii de aici prezintă o bază favorabilă pentru propovăduirea revoluției sociale, în schimb cu cât trăiesc aici mai mult mă conving tot mai mult că actualul tineret studios dela universitate nu este nici decum de așa fel ca din rândurile lui să pot ieși oameni de treabă. Desigur nu pot spune acelaș lucru despre tineretul din școlile secundare. Pentru ei aș dori să găsească cărți bune în limba franceză, d oarece ele nu există în limba română. În această privință poți să-mi fi probabil de mare ajutor. Scrie-mi și trimite-mi titlurile tuturor cărților în limba franceză pe care le consideri bune, care sunt astfel scrise, ca în ce privește conținutul și limba lor să fie înțelese de tineretul care se aseamănă cu elevii de liceu și seminariștii ruși. Scrie-mi dacă există în limba franceză operele lui Lassale, romanele lui Spielhagen, Schweitzer și alte cărți asemănătoare lor? Cum se poate procura în limba franceză acele articole care traduse în limba rusă alcătuiesc cartea « Dezvoltarea istorică a internaționalei ». În general pentru tinerii români sunt deosebit de necesare cărți care să dovedească limpede irezistibil de convingător și cu pasiune că « Liberalismul nu poate aduce majorității membrilor societății o satisfacere normală a necesităților omenești ». Cărți ca cele lui Lassale ar fi o adevărată comoară pentru « fragedul » tineret de aici. Comunicați-mi deasemenea adresele și costul înainte de toate al celui mai bun ziar socialist francez

¹⁾ Români zic boierilor în batjocură « ciocoi ».

în general și în al doilea rând al celui mai nimerit în ce privește nevoile tinerețului nostru. Dece nu se, scrie în « Înainte » nimic despre internaționa? A fost sau va fi convocat anul acesta un congres al reprezentanților ei? Am primit din Geneva « Basmul despre cei patru frați » într'o ediție nouă, mai am și « Tarina Naumovna ». Mă voi gândi asupra modificărilor care trebuie făcute pentru a le traduce în limba română. Data viitoare voi scrie m'ei mult. Acum adio și fi fericit. Aștept din partea dumea:le o scrisoare cu datele necesare mie.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

556

Prieteni!

Mult nu voi scrie căci trebuie să mă grăbesc: mă așteptă un flăcău. Prietenul lui Vano! L-am întâlnit din întâmplare aici. Chestiunea privitoare la Vano va fi lămurită ceva mai târziu datorită unor împrejurări, pe de o parte favorabile, pe de altă parte încă nedeterminate suficient. În privința întreprinderii comerciale la care Russel vrea să participe și care mă atrage atât de mult, aici există o simpatie deplină. . . . Să nu cedați că a părut datorită mie, de loc. Imediat ce m'am prezentat mi s'a pus în'rcbare: de ce nu participă nimeni la această afacere? De data ceas:tr, le revedere fraților.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

557

5 Martie

Banii i-am primit a treia zi. N'am scris mult timp pentru că aici poșta nu se primește și nu se trimite săptămâni de zile, din cauza înzepezirii. Din diferite motive nu pot pleca mai de vreme de 15—20 zile lunii curente. Și apoi nu voi pleca direct ci prin Paris și G.

Din bani am luat, cu aprobarea lui V. nu 50 ci 82 de ruble. Ar fi bine să mă întâlnesc neapărat cu dvs. Și de aceea scrieți unde veți fi? Comunicați-mi de asemenea dacă e nevoie de acte serioase, căci va trebui să le obțin pentru bani. Trimiteți adresa la care să vă scriu. Și astfel scrieți imediat.

[semnătura indescifrabilă]

P.S. Am primit cele expediate.

[Texte marginale:]

Anexa predați-o Ciclopului.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

736

Londra, 5 Aprilie

Scumpe tovarăș,

Mi s-a dat să citesc scrisoare dvs. căci parțial se referea la mine.

Trebuie să vă spun că personal nu sunt încredințat că răscoala despre care scrieți se va putea numi socialistă și că succesul ei va fi succesul mișcării social — revoluționare a poporului care trebuie să înfăptuiască această răscoală, ne pregătit dinainte pentru adoptarea ideilor socialiste sau, mai de grabă, motivele care vor conduce răscoala lui vor porni din ura națională față de turci, ca singurii vinovați de robia economică a poporului.

În orice caz, răscoala va avea loc. Socialiștii pot participa la ea având șansele să poată lucra aici pentru cauza lor, pentru cauza revoluției sociale. Dar, după părerea mea, această șansă există numai cu condiția să nu participe la răscoală burghezia: mergând mână în mână cu burghezia nu este posibil să contezi pe vreun succes al cauzei revoluției sociale.

Eu încă nu știu în ce măsură pot conta socialiștii pe simpatia și ajutorul poporului bulgar, fără a da înapoi, în activitatea lor în mijlocul poporului răsculat, cu niciun pas de la principiile socialismului muncitoresc, fără a cânta în struna urei naționale și a fanatismului religios. Prin aceasta vreau să vă previn că pot participa la răscoala așteptată, numai cu condiția ca un socialist revoluționar să poată acționa în cadrul ei, fără a da înapoi nici măcar cu un pas de la programul său. Răscoala din Herțegovina ne-a făcut să ne uităm cu neîncredere la mișcarea țărilor supuse Turciei. Apoi trebuie să vă spun că personal n'am niciun fel de mijloace de a mă scula de aici și de a pleca spre teatrul de acțiune. Dacă mi s'ar pune la dispoziție aceste mijloace, oamenii care mi le dau, trebuie să cunoască părerea mea asupra posibilității mele de a participa la răscoală.

Dacă în cazul sosirii mele la locul de acțiune voi vedea că participarea la aceasta contrazice convingerile mele, adică dacă va trebui să acționăm împreună cu burghezia și pentru succesul unei răscoale naționale sau religioase, atunci mă voi întoarce înapoi și trebuie să mi se dea posibilitatea pentru aceasta.

De aceea ar fi mai bine să mi se comunice în scris, pe cât posibil amănunțit, despre tot ce se referă la cele spuse de mine.

În ce privește cunoștințele mele mititare, voi spune că ele sânt așa cum le poate avea un ofițer obișnuit care a servit numai cinci ani. De altfel, luați cunoștință că în afară de limba rusă nu cunosc alte limbi.

Vă strâng mâna

al dvs.

[îndescifrabil]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

1 Iulie

Mă grăbesc.

Mult stimat Nikolai Konstantinovici!

Vreau să vă scriu câteva cuvinte, Vă mulțumesc pentru informațiile date și vă rog foarte mult să-l rugați imediat pe Al. Iv. să scrie ce știe despre complicații. Aș dori foarte mult să le primesc până la 13 ale lunii următoare. Dacă nu vor fi știri mai amănunțite, atunci vom publica informațiile obținute din scrisoarea cea nouă. Neavând posibilitatea de a publica sfârșitul din « Nar ist » în nr. 12 anterior, nu am publicat-o ci o vom publica în nr. 13 cu sfârșitul. Nu l'am citit încă. Despre cărți mă îndoiesc foarte mult ca P... [?] să fi fost la mine. Voi primi și voi expedia, imediat ce voi merge peste vreo două zile. Govorov are... să se trimită, așa că o vei primi cu aceia.

Îți strâng mâna Larsi [?]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

560

De curând vi s'a expedit o scrisoare în chestiunea aceea. Știți desigur cine a expedit această scrisoare. Răspundeți de primire.

Trimiteți scrisoare pe adresa: orașul Harkov, strada Staromoscovscaia, maternitatea zemstvei, doamna directoare

Nadejda Stepanovna Saliar. În plicul cu această adresă introduceți scrisoarea dumneavoastră — (răspunsul la scrisoarea ce vi s'a trimis) pe un nume inexistent dintr'un orașel îndepărtat din Rusia și afară de aceasta un bilețel pentru doamna Saliar, în care îi cereți scuze că, fără s'o cunoașteți personal, ci cunoscând întâmplător adresa ei, ați îndrăsnit s'o rugați să pună scrisoarea anexată într'o cutie poștală, pentru că nu îndrăzniți s'o expediați direct din străinătate într'un colț atât de îndepărtat al Rusiei și că vă temeți că ea se va pierde și nu va ajunge la destinație, și ea vă este extrem de importantă. Bilețelul scris în acest sens este necesar pentru a o acoperi pe doamna Saliar și pentru a o scuti de răspunderea pentru scrisoare, în cazul că ea ar cade pe alte mâini.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

561

17 Iunie

Nikolai Konstantinovici!

Profit de ocazie — vă scriu nu așa cum ne-am înțeles. Aș vrea să-ți aduc dovezi că-ți scriu chiar eu, tovarășul dumitale de călătorie pe mare. Dar nu-mi trece nimic prin minte... Adică, da. Îți amintesc că în vasul dumitale

de tablă și-a rămas ceva, pe care-l poți folosi acum cum vrei, deoarece, după toate probabilitățile, nu voi mai avea nevoie de așa ceva. Și acum să trecem la chestiune.

Trimete *șaptezeci* de lire pe următoarea adresă: Petersburg. Malaia Italianskaia, No. 12, apartamentul No. 9 Avocatul Alexandr Alexandrovici Olhin.

Soția mea l'a împrumutat pe acest domn și prin aceasta se va achita. Personal nu-l cunosc, de altfel nu trebuie să scrii nici un rând la această adresă.

Al dumitale Danilov

P.S. După cum vezi, trăiesc și sunt sănătos.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

562

10 Ianuarie

Calhas! Te-ai întrecut pe tine însuși am exclamat involuntar după ce am citit scrisoarea trimisă de d-ta. Fără glumă, anexa la scrisoare mi-a adus o surpriză foarte plăcută. Aceste cuvinte cutezătoare, pline de adevăr, vor putea să răscolească puțin băltoaca aceea rău mirositoare care se cheamă studențime. Mă tem numai că această dare de seamă să nu fie cumva împodobită cu fraze sforăitoare, pe gustul lui Petru Lavr. atunci va fi prost!

Am fost astăzi la biroul lui Stern. Mă asigură că bagajele au sosit deja fără îndoială ceea ce nu i-a împiedicat să-mi promită imediat că vor comunica biroului din Berlin reclamația mea. Dacă bagajele n'au sosit încă atunci scrie-mi și nu le voi da pace aici.

Pe aici pierderi deosebite nu s'au produs după plecarea dumitale. Au fost din nou arestați numai Jelevov, Suhmanev și sora soției lui Volhovschi (aceasta din urmă a fost arestată la începutul lui Decembrie). Zilele acestea Jelevov trebuie să fie pus în libertate pentru că au intervenit pentru el persoane suspuse și chiar jandarmii, care sunt entuziasmați de el. Fericitul! Ceilalți vor fi duși azi-măine la Moscova. Jeoltan și Olga sunt liberi. Din Chiev ne comunică că acolo a sosit un procuror din Saratov care cercetează cazul. Din ordinul lui a fost arestat Vasea B. Iv. Mih. și VI, sânt în afara pericolului deocamdată.

Mă adresez d-tale cu următoarea rugămintă: 1) să-mi expediezi în unul, două sau trei plicuri No. 1 din Vperiod, vreau să încerc poate în felul acesta îl voi putea primi, căci merge mai repede. Adresa rămâne aceeași, numai plicul să fie dublu și fără bilete (scrisorile vor merge separat). Dacă izbutim, voi expedia banii pentru corespondența ulterioară. Să nu expediezi plicurile în aceeași zi.

2) Numele celor din Chișinău. N'am dela cine să le aflu căci nici Jelț și nici Olga nu sunt aici și lucrul acesta este necesar. Firește că garantez secretul. Din ce punct de vedere s'au interesat de Tret și Dzoob?

3) Putem sconta că, scrisorile vor fi publicate în ziare? Uneori îmi vine cheful! In cazul afirmativ, trimite-mi la plecare adresa la care le pot expedia. Aici nici până acum nu s'a primit No. 3 din « Vperiod ». Nu cumva mai aveți ceva cărți noi? Scrieți. Iți strâng mâna.

[semnătura indescifrabilă]

P.S. Liub. P. salutări. Scrisoarea ei a fost expedită,

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

563

26 Iulie

Scumpe Nikolai Konstantinovici,

Dacă până acum nu v'am răspuns privitor la canalizarea din Londra este numai din cauză că am presupus că Alex Long v'a transmis părerea mea. Dacă toată afacerea se rezumă la descrierea canalizării la care trebuie să anexăm câteva scheme, atunci puteți smulge dela esculapii din Moscova 150 ruble. Dar dacă e vorba de « critică » sau dacă la raport trebuie să anexați desene adevărate, pentru care fără îndoială va trebui să poftiți la noi în vizită, atunci luați cel puțin dublu. Cred că vor da. In prezent, problema canalizării este cea mai actuală la ei.

Acum despre întâmplarea cu Hlebnikov. Am rămas uimit aflând că v'au jupuit cu o asemenea sumă. In orice caz ați trimis cartea în zadar. Trebuia să-i dați dracului cu această amendă, lucru la care aveți cel mai deplin drept, după dispozițiile poștale: înainte de a vă înmâna un pachet insuficient plătit « General Post Office » din Londra, trebuia să vă întrebe printr'o scrisoare dacă sunteți de acord să plătiți cutare sau cutare sumă. Ei, acum e târziu să mai vorbim. Peste câteva zile voi trimite banii. Pentru ordine, de altfel îl vom alarma pe « General Post Master ».

Până acum încă n'am reușit să revăd bine materialele existente la mine utile pentru culegerea dvs. Deocamdată vă comunic despre unele. Nu sunt proaste.

1. Povestirea « Lohnweber » publicată în « Sozialpolitische Blätter » 1875 nr. 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21.

2. « Eine Handwerkerfamilie »

3. « Der Waffenschmied » (Povestire din războiul husit) Soz. — pol. Bl. pe 1874.

Ați citit oare povestirea lui Zlatovrațki « Otecest vennie zapiski » « Țăranii prieteni ». După părerea mea această povestire nu este cu nimic mai prejos de « Cămașa Roșie », s'ar putea chiar mai bună. Dacă nu ați citit-o trebuie să o citiți.

Vă trimit înapoi scrisoarea dvs. din Moldova. N'ați scris nimic, Răspunde la întrebarea dacă nu aveți un cunoscut la Constantinopole al cărui nume să fie S — ki?

Noi am primit de la el o scrisoare în ce privește propaganda în rândurile marinarilor ruși răniți și printre aceeași marinari din Pireu (Grecia).

Ați primit oare «Mudriza» (?). Dacă se va mai repeta povestea cu un pachet neplătit suficient, atunci nu'l primiți, ci imediat anunțați-ne pe noi. Eu mă tem foarte mult că nu s'a întâmplat un asemenea lucru cu «Mudriza» trimisă dvs.

În acest număr (al 14-lea) se termină articolul dvs. Ei, Nikolai Constantinovici nu veți mai găsi oare ceva pentru ziar. Căutați în memorie, poate veți găsi.

V'a transmis Alex Long referatul lui Clementz la articolul dvs.? Dacă nu, îl voi transmite.

Deocamdată, la revedere.

Vă strâng mâna

[Indescifrați bi]

[Texte marginale:]

Spuneți e adevărat oare că Soloviov e la Petersburg? Se spune că a trimis unui oarecare boier la Londra o scrisoare în care îl roagă să-i trimită o chitanță. Boierul n'a înțeles despre ce e vorba. Acest zvon l'a adus Nikolici.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

564

7 Decembrie

Trafalgar Place Marleville

Plaine Kingsland

Sudzilovski !

Ultima dată când ne-am văzut nu am putut ¹⁾ să vă redau tot ce am vrut. B., dar așa fi vrut să fac totul în așa fel încât să nu rămână nimic nespus. Cred că vă interesează tot atât de mult să ascultați și să-mi redați esența așa numitei «Teorii noi». Se pare că nu mă înșel. Vă rog veniți. Eu și prietenii mei vom fi bucuroși să vă vedem.

În afară de aceasta mai este o împrejurare despre care așa vrea să aflu amănunte dela dvs.

Veniți, sunt întotdeauna acasă afară de astăzi și mâine seară.

Al dvs. S. Kleaci

¹⁾ N'am putut face acest lucru pentru că eram dracu știe în ce situație. Inafară de aceasta recunosc că nu se poate reda în două cuvinte.

P. S. Goldenberg mi-a scris că aveți scrisorile lui I. Freyc în care se expune esența principiilor lui în genere despre situația lucrărilor sale. Nu poate aduce aceste scrisori cu sine?

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

565

Vă trimit 1500 de franci și socoteala exactă. Nu știu ce părere aveți că am împrumutat fără a vă întreba din banii dvs. personal pentru mine 2260 franci. Probabil că mă veți ocărâ așa cum i-ați ocărât pe alții în scrisoarea către mine. Dar eu nu merit acest lucru și iată de ce: 1) cu toată dorința mea sinceră de a vă întreba înainte de a mă hotărâ să iau, n'am putut face aceasta pentru că n'am putut obține o adresă de la dvs. 2) de la sine înțeles că a lua o parte din banii dvs. am putut să mă hotărisc numai din cauza unei situații din cele mai dispartate (mărturie poate servi faptul că am fost chiar de acord să ocup un loc de lacheu și n'am devenit lacheu numai pentru că m'au refuzat. 3) hotărind să împrumute din banii dvs. fără acordul dvs. m'am prezentat la examenul de absolvență pe care-l voi termina în primăvară, mi-am găsit deja un loc și îl voi ocupa imediat ce voi termina.

Toate acestea au loc exclusiv pentru a vă înapoia datoria și pentru a nu avea nevoie de a mă împrumuta de acum înainte. 4) Mă consider parțial în drept de a împrumuta suma amintită, deoarece am avut și am cea mai sinceră intenție de a mă arăta recunoscător de 100 de ori, de a vă servi pentru aceasta, pentru că...și principalul [neciteț] în succesul întreprinderii voastre, am crezut, trebuie să recunosc foarte scurt timp. 5) Deși am socotit că în cazul că [șters]. În orice caz, dacă veți privi acest împrumut, nu așa cum m'aș purta eu în locul dvs., nu pur și simplu, ci oarecum altfel și veți dori înapoierea imediată a acestor 600 de ruble, eu voi depune toate eforturile (mai am oameni în Rusia și în străinătate care nu vor refuza să mă ajute într'o situație extremă) pentru a vi-i înapoia mai de vreme.

Primit.....	9000 franci
Prima dată 502 rub. 30—40—	1706
Cheltuieli de poștă telegraf	15
20 Decembrie trimis	1776
2 telegrame	12
1 Februarie cu cheltuieli	1500
Printr'un om (Pisarev, Grig. Av.)	666

Imprumutat de mine 2260 (August-Septembrie 1875)

Restul 890 trebuie trimis peste o lună

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

566

Să pășim pe arena activității deocamdată mai energic și îndrăznesc să afirm că asemenea oameni există și că activitatea lor în prezent va fi cu atât mai rodnică, cu cât ei nu și-au pierdut firea din cauza unor insuccese mărunte, ci au mers la posturi noi, să continue aceeași operă în condiții mai puțin favorabile. « Vostocinaia Buria » [Furtuna de răsărit] ne-a atins, dar a atins numai vârfurile, rădăcinile și tulpinele au rămas la postul lor, și-au înzecit eforturile pentru a rezista acestei furtuni și pentru a rămâne pe drumul dinainte. Viitorul nostru este desigur în față, dar din cauză că nu ne vine așa de ușor nu trebuie să disperăm sau să ne întristăm. Sper că nu veți înțelege cuvintele mele în alt sens decât se cuvine, eu consider că este necesar să exprimi toate acestea din cauză că mă invitați la dvs., la « vatra » dvs., dacă vreodată împrejurările mă vor arunca într'o « situație nehotărâtă ». Cu aceasta vreau să arăt că nu admit deloc posibilitatea că va veni pentru mine « o situație nehotărâtă ». Oricum s'ar alcătui viața mea aici, relațiile mele din străinătate, munca mea de aici, aceasta nu poate avea o influență hotărâtoare asupra intențiilor mele în viitor. Dincolo de bariera rusă, nu mă simt pe pământul natal. Nu sunt în elementul meu, și de aceea îmi rămâne intenția de a mă întoarce cât mai repede înapoi, oricum ar fi, dar pe măsura puterilor mele să lucrez pe pământul natal printre ai mei.

Scrieți « noi », înseamnă că sunteți o colonie destul de mare? Știu că Codrean, Arkadacski și Andreev trăiesc prin meleagurile voastre. Mai e cineva? Poate cineva dintre cunoscuții mei?

Ultimul nr. (44) din « Vperiod » vi l-am trimis la adresa pe care mi-ați comunicat-o în scrisoare (Ploiești) L-ați primit? E bine să vi-l trimit pe aceeași adresă? Ați primit oare toate numerele anterioare care vi s'au trimis pe adresa veche?

De ce să nu vă amintiți de noi uneori și să nu ne trimiteți ceva spre publicare în « Vperiod ». Ne fiind de acord cu această idee că « acum » nu este timpul pentru lucru, noi continuăm totuși să facem ceea ce fiecare dintre noi este în stare să facă cu forțele și priceperea lui. Ar fi de dorit ca elementele variate ale mișcării revoluționare ruse să se unească pentru a dispărea « ca fumul » toate bârfelile dinainte, certurile... și altele de acest fel. Avem motive să credem că în această privință lucrurile înaintează. De ce n'ați aduce și voi obolul dvs., la cauza comună, dacă din anumite motive credeți că este necesar să vă îndepărtați de opera comună, cu participarea personală și directă

a dvs. în Rusia însăși, aceasta nu vă împiedică de loc să-i ajutați pe tovarăși în acea operă care este accesibilă acum pentru dvs. după considerentele dvs.

Cei de aici vă salută.

Vă strâng mâna și nu-mi pierd speranța că ne vom întâlni acolo unde trebuie să fie toți oamenii cinstiți.

Al dvs. Nikolai Koretki

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

567

Rue Bertolet 4

Baranov

Dragă Sudzilovski,

Despărțindu-vă de mine mi-ați promis pentru o anumită sumă să-mi obțineți un pașaport de cetățean american. În prezent am o nevoie extremă și imperioasă de o asemenea hârtie. Mă adresez dvs. cu rugămintea. Avem nevoie de două exemplare, unul pentru mine, celălalt pentru altă persoană. Eu am de gând să mă dau drept un neamț american, iar celălalt un american de origine franceză.

Spuneți, vă rog, câți bani să vă trimitem pentru această chestiune și ce semnalmente și informații trebuie să dăm despre noi, precum și cât timp cere terminarea acestei proceduri?

Deocamdată, la noi nimic nou. Am auzit numai că oamenii dumnezei au plecat « nach Amerika » (spre America). Din Rusia nu mai avem, de mult nici vești bune, nici vești proaste. Ce aveți de gând, veți sta mult timp aici?

Al dvs. Dmitri Clement

P.S. Vă rog răspundeți mai repede.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

568

31 Ianuarie

Răspund astăzi numai la unele din întrebările dvs. la care am aflat câte ceva. În primul rând în ce privește obligația propusă de dvs.: sunt de acord să o accept numai după o întâlnire personală sau în scris care să explice temeinic rolul pe care trebuie să-l joc, precum și cerințele pe care voi fi în stare să le îndeplinesc, deoarece mă tem că așteptările prea mari să nu producă neînțelegeri. Vă amintesc că în prezent am legături numai cu capitalele Kiev, Harkov și alte câteva gubernii și orașe județene. Prin urmare, pentru a furniza un contingent suficient de cor, cred că este necesar să mă deplasez în unele

744

locuri. In ce privește finanțele, voi dispune personal de ele într'o cantitate suficientă, dar nu înainte de 3—4 luni. De altfel aș vrea să-l văd și pe Vlad și să vorbesc cu el despre acest lucru. Dacă credeți că este necesar, sunt de acord să plec la dvs. Nimic deosebit nu mă reține.

Am fost la redacția noului ziar *de aici*: «Novoros. Telegr.». Suntem gata să publicăm corespondențele dvs. cu 2 copeici rândul; cerințele lor constau în următoarele: conținutul să fie în genere interesant; cronica vieții politice, sociale și științifice a orașului și a țării; numărul pe lună: o corespondență mare și 4—5 mici; în ziua de 1 ale lunii să se trimeată contul. Dacă sunteți de acord, puteți să-mi trimiteți prima mie sau pe adresa lor: Preobrajenskaia Ulița, casa Papudov, redacția «Novoros. Telegr.»

La Stern mi s'a spus că el trebuie să prezinte o adeverință scrisă, autenticată de către oficiul din Londra și cu doi — trei martori, altfel, nu vor plăti prima de asigurare. De aceea, dispuneți cum știți. Eu, de sigur, sunt la dispoziția dvs. Că cererea lor este rezonabilă, veți înțelege și dvs. Inseamnă că trebuie să-i presăm pe cei de acolo.

Se pare că și aici încep să se miște. In schimb Kievul este cu totul pustit. Vl. este la el în sat. Sper că Ciclopul a fugit în Elveția. Cu Lupus s'a întâmplat un lucru trist: a devenit tuberculos și se pare că în Martie va trebui să se prezinte. Trist. Și cu Sort lucrurile stau foarte prost.

In ce privește Nijni, sunt în corespondență. Doctorul K. a fost eliberat pe cauțiune, așa mi s'a spus.

Grișca este la Piter; scrie din când în când la ziare. Variunea este și ea acolo. Jenia dvs., după cum știți probabil, este foarte încurcată. Trimiteți adresa lui Kislorod dacă este la Gen.

Cu baba totul a mers bine. Voi scrie zilele acestea. Trimiteți cele promise. Se pot pune mai multe într'un singur plic.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

569

Nikolai Konstantinovici I

Am primit scrisoarea dvs. la Viena, dar până în prezent n'am avut o ocazie sigură de a vă răspunde. Nu am putut folosi adresele pe care mi le-ați dat pentru că teatrul de acțiune se mutase deja la Moscova și eu nu am fost în acele locuri. Incă odată vă felicit că ați reușit să fugiți la timp și să ascundeți bine firele. La sosirea în Rusia am auzit de la mulți că v'au prins (acest zvon provine de la câteva persoane) și este întreținut la Kiev. V'am găsit prin soția dvs., vecinii din Krutâi Iar mi-au povestit. Mi-au spus foarte serios că a trăit la o familie la Odessa și trăind cu ei a trebuit să plece la Londra. Proce-

sul va fi abia iarna, iar confirmarea sentinței, primăvara. Fratele se gândește mereu la fugă și nu pierde speranța. Bani sunt, dar oameni aproape că nu sunt. Acai pe al căror ajutor personal se poate conta, și în care se poate avea încredere, sunt ei înșiși în mare parte în închisori sau sub supravegherea poliției. Iarna, curând după sosire, l-am căutat pe Vladimir Mokrievici și Gobel, dar apoi m'au arestat și după eliberare supravegherea poliției mă stânjenește mult. Se pare că Mokrievici se mai ascunde și astăzi, dar acum eu nu mai pot urmări unde se găsește cu Gobel, iar ambii mi-ar fi foarte necesari. Știți că locuind la Moghilev, (bine că nu-mi interzic să viu și să trăiesc aici) e mult mai greu să aflî ceva despre Rusia și despre ai tăi, decât fiind în străinătate. Dacă aveți informații sau le puteți strânge cu privire la locul unde se află Mokrievici și Gobel, vă rog să mi le comunicați cât mai repede. În genere, mă plâng că mi lipsesc oameni și acesta mă împiedică de a duce la îndeplinire unele planuri. De aceea dacă cunoașteți pe cineva dintre cei de nădejde, trimiteți-i aici. De sigur că cei care dispar sunt înlocuiți prin forțe noi, dar sunt toți oameni tineri, care nu au îndrăzneală. Mi-ați scris că sunteți gata la primul ordin să veniți în Rusia. Ajutorul dvs. ar putea fi util la foarte mulți dar este totuși foarte periculos să vă arătați aici dacă aspectul dvs. exterior nu s'a schimbat și dacă nu o puteți schimba complet pentru un anumit timp. Numele dvs. ca și numele fratelui meu produce panică și astăzi în întreaga administrație. Ați auzit probabil că Doljanskaia [?] a suferit din cauza cunoștinței cu dvs: ea a reușit să reducă totul la niște relații intime. Chiar și Socolova? A stat o lună la închisoare. Oare dvs. veți reuși? Oare vă veți pricepe cu îndemânarea lui Mokrievici să scăpați poliției? În orice caz, trebuie să vă spun dinainte că este un joc periculos. Cântăriți-vă singur puterile. Urmăririle și cercetările nu conținesc. Scrieți-mi pe următoarea adresă: Herr Sack führ Em. Gartenstrasse nr. 165—III, bei Wickert în Berlin. Pe plicul exterior scrieți literile M.A., iar cel dinăuntru lăsați-l curat.

Pentru și mai multă prevedere nu scrieți numele meu în scrisoare și iscăliți cu litera N. Adevărata mea corespondență îmi va fi trimisă până la Berlin. Ei, la revedere. Mai de vreme sau mai târziu, ne vom revedea. Nu putem rămâne tot timpul așa. Și să trăim în Rusia așa cum trăim, tot nu se poate.

Vă strâng mâna. Se spune că Kablitz se ascunde. La Direcția jandarmeriei m'am întâlnit cu bătrânul Sciukin și el mi'a spus că iau arestat fiul, fiica și ginerele. Oare pe ceilalți încă pe toți și pe Kabliț nu?

Adresa:

Rog din inimă să transmiteți lui Nikolai Konstantinovici Sudzilovski. Dacă nu este la Londra să-i se trimită pe adresa lui.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Relatarea lui S. . . . , secției către cea din Geneva.

Fraților, am ajuns admirabil. Opriri și neplăceri n'au fost de nici un fel, despre viața noastră de aici voi scrie când o voi cunoaște, iar acum ascultați mai bine hotărârea consiliului nostru: deoarece Andreieș și tovarășul său au cunoscuți în Rusia, care ne pot împrumuta bani, (cel puțin atât încât merită drumul) am hotărât: că trebuie să trimitem pe cineva dintre ai noștri în Rusia, trimisului i se va da o scrisoare a lui Andreieș și a tovarășului său, la fel și domniile elvețieni trebuie să dea cât mai multe scrisori energice către cunoscuții lor. Trimisul cu scrisorile voastre trebuie să vină la noi la Iași, aici va primi instrucțiuni și va pleca în Rusia. Avem de gând să o trimitem pe Nadejdina ca nefiind deloc compromisă. Dacă sunteți de acord să vă opriți alegerea asupra ei, atunci trimiteți-o mai repede la noi la Iași. Dacă vreți să trimiteți pe altcineva, nu vom avea nimic împotriva. Pentru noi este clar un singur lucru că trebuie să se plece în Rusia pentru bani. Scrisorile vor ajuta puțin! Trebuie, și de aceea insistăm, că voi să nu amânați pentru că avem o nevoie acută de bani. Cu condiția domnilor, ca în această privință să faceți mai puține ședințe și să porniți mai repede la treabă. Tot timpul spunem că « nu avem bani » — « nu avem bani », și ne declarăm mulțumiți numai, cu aceste vorbe. Împrumutați bani pentru călătoria Nadejdinei, pentru că în orice caz, trimisul va obține în Rusia atâția bani, încât călătoria nu ne va costa nimic. Trimiteți scrisorile cifrate la una din adresele comunicate vouă de curînd de către A. Trimisul sosind la Iași, să se oprească la hotelul Binder, unde va întreba de Gregoire Parszinski (bucătarul) și-i va preda o scrisorică pentru Stea (?): în orice caz în ziua plecării trebuie să se trimeată o telegramă iarăși la una din aceste adrese pe care vi le-a dat A. Asta e tot. Hotărâți-vă mai repede! Trimiteți! Salutări [indescifrabil]. Ai voștri Aneta, Stepan, Dracul Schiop.

P.S. Nu glumiți, adunarea a fost oficială și hotărârea s'a adoptat în unanimitate. Așa suntem noi!

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

29 Mai

Kalchas! Specialiștii de aici nu pot rezolva cu succes problema, care, spun ei, a fost rezolvată cu atâta succes de Dvs. în șederea Dvs. pe Volgă, iar fără rezolvarea acestei probleme nu se poate realiza lucrul despre care mi-ați scris Dvs. la Viena.

Pentru Dumnezeu, grăbiți-vă să ne comunicați combinația pe care ați folosit-o dvs., caracterizați în câteva cuvinte și mărimea urmărilor. Aici sunt multe noutăți dar despre ele vom vorbi altădată. Nu știți oare unde se învârtește acum

Mar. Fil.? Nimeni nu-i cunoaște adresa, comunicați-o. Aștept răspunsul peste 10 zile.

Adresați: Pochtamskaia Ulița, casa nr. 1 a lui Kitner, ap. 6 lui Alexandru Karlovici Milberg

Cu totul al Dvs. [indescifrabil]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

572

2 Decembrie

Ce s-a întâmplat cu Dvs.? De ce nu trimiteți bani? Trimiteți tot atâta ca și prima dată.

38470726970174520346746097
7429300104397005675942261003045
578956744310672900336711746550479
18064724344564243701747801407
0774400180761003267819,73172540
5379580370740671267783
384774429067670214476412 4469
8416474007774707441.50010 43709
72506100344 80 3744 6971003047701.
972706 500944805743 641407 42508461
791645043789864254434613

(Nu scrieți scrisori) (vezi pe verso)

а, б, в, г, д, е, ж, з, й, — и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ш, щ, ч, ы, ь, — ъ, ю я,

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

573

Dragă unchiule!

Unde sunteți și ce s-a întâmplat cu Dvs.? Putem să vă scriem la Nikolaevsc? Trimiteți adresa exactă. Scrieți ce se întâmplă la Dvs. acolo. Scrieți așa: Moldova, Iași, România, Iași, strada Carp lângă cazarma milițienilor, Păcurari.

M. George Jean Sion [text în limba română]

Remettre a M-lle Nadine [în text în limba franceză]

Mă voi bucura mult să primesc dela Dvs. o știre despre toate, despre toți. Primind adresa, vă voi comunica multe.

A Dvs. care vă iubește
[indescifrabil]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

748

...varășilor pentru eliberarea fratelui ei și a celorlalți din Nikolaev, piedica nu vom fi noi. E adevărat, oare, întreb-o, dacă Recițki s'a împușcat? In general, spune-mi ce s'a întâmplat din acea dimineață când împreună cu Serghei am plecat în stepă, nu știu nimic ce s'a întâmplat acolo, bineînțeles că toate acestea trebuie să le știu, nu mai vorbesc de faptul că e interesant. Doar nu am început opera acolo pentru a o părăsi, dar neștiind ce se întâmplă acolo, nu putem întreprinde nimic. Indiferent cum vei face, dar trebuie să-mi aranjezi legătura cu sora lui Kabian și a lui Barașevski (cu Taganțev s'a căsătorit cealaltă soră a lui Kabian).

Apoi, dacă poți, informează-te măcar printr-o scrisoare, dacă nu poți prin cunoștințe să afli, despre Halturin și cei doi Serebrovski, dacă sunt arestați sau nu, și dacă nu, cum să le scriu.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Prietene Ivan Iac.

Am primit plăcuta dumitale scrisoare din care am văzut că ești îngrijorat, dar fi pe pace, sunt și eu un om tot atât de prudent. Cât despre asta, bunule domn, regret numai că nu am timp să vii azi la dumneata. Zilele acestea voi trece neapărat și vom vorbi pe larg.

Cu acest prilej te salut.

La Kupa este cunoscutul Moscoviv [Moscoviv scris cu litere latine.]

Te rog să mă ierți că am trimis nemarcat, deoarece nu aveam, iar poșta este departe de mine.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Suntem sănătoși. Am venit de Crăciun la Fstv. [?]. Te felicităm cu prilejul sărbătorilor. Mama întreabă dacă Liuba este sănătoasă, unde și cum trăiește? Jenia este la St. Petersburg la fortăreață. La noi totul merge bine. Scrie-ne mai amănunțit despre tine. Treburile mele merg bine, am meditații. Cijik este încă la Kiev, iar soțul ei. P. A., a plecat la serviciul său. Sașa a fost bolnav, dar acum s-a făcut bine. Iți trimit salutări Asia, Sș. și Srj. și noi toți te îmbrățișem. Deocamdată la revedere.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Dragi prieteni!

Vă mulțumesc mult, mult de tot pentru grija voastră. Imi scriți să viu! Ușor de spus. Sunt ca și înainte legat de așa zise *treburi*. Am primit de curând o scrisoare și iarăși nu am putut descifra lucrul principal, numele adresantului, așa că scrisoarea a fost trimisă în vânt. Desigur nu pot să plec de aici până nu dau de știre despre aceasta și până nu aflu dacă măcar această treabă va merge cum trebuie, sau va trebui să abandonăm granița aceasta. Avem oare dreptul, dragă John, să părăsim câmpul de luptă atunci când lucrurile se prezintă în modul cel mai critic? Acum tocmai e momentul să ne încordăm eforturile ca să pornim cauza revoluției care merge afară din cale de slab.

Ori voi scriți să lăsăm *deocamdată treaba*. Când se va sfârși oare acest deocamdată? Aș fi vrut să vă văd și să stau de vorbă despre toate acestea. Vă trimit « Nabatul ». Scrieți-mi ce impresie v'a produs acest organ nou.

Cunoștința mea a plecat la postul său (este inginer), vrea să câștige ceva parale ca să se îmbrace și să aibă de drum. De altfel a spus ca dacă va fi nevoie de serviciile sale, va lăsa lucrul și va veni imediat, dar dispun eu oare de mijloace ca să'l expediez? Dacă aș avea bani aș veni la voi numai ca să vă văd.

Pe cucoană o voi trimite fără întârziere la voi, va trebui să mă căsătoresc cu ea căci de altfel tatăl ei va începe să se încapățâneze. Scrieți-mi, vă rog, cum se spune în englezește: « șchiopătez de piciorul drept ». De asemenea scrieți-mi cât timp veți sta la București și ce aveți de gând să faceți după examene?

Unde veți pleca? Cât durează și cum se prezintă cursul de moașe la București? Răspundeți mai repede. Multe salutări Liubovei Fedorovna.

Al vostru....

[semnătura indescifrabilă]

Vă mulțumesc mult pentru adresa banilor.

Cum va trimite Franchevici banii, vouă sau mie direct. În orice caz trimiteți-i pe adresa lui Louis.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

23 Noembrie

Încă acum o lună v'am scris o scrisoare în care rugam să mi se trimită banii. Această scrisoare a fost dusă de un evreu, o veche cunoștință de-a noastră. Tot el trebuia să vă spună adresa la care se puteau trimite banii. Dar până acum

nimic. Mă faceți să disper pur și simplu. Trimiteți mai repede, mai repede!!!
Trimiteți aceeași sumă și la aceeași adresă ca și prima dată. (țineți minte
casa No. 12).

Al vostru G. Buianov

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la
Biblioteca Academiei R.P.R.]

579

14 Februarie

Iată-ne ajunși. Ce refugiu minunat și confortabil! Ce plăcut și ce liniște
e aici, de parcă te-ai afla într'un sat mare, mare de tot. . . Dealtfel ce să-ți mai
vorbesc eu despre aceste splendori, pentru că le cunoști prea bine. Ne aranjăm
și deaceea n'avem timp deloc. Scriu numai cele necesare: dacă veți primi o
telegramă pour Iacob [?] [text francez]. o deschideți, o citiți și dacă în ea va fi
vorba de sosirea cuiva la Buc., vă rog să veniți la gară la trenul de ora 4 și-l
veți întâlni acolo pe Alex.

Scrisorile adresate lui Codreanu pour Hozman [text francez] le veți trimite
aici, ele îmi sunt destinate mie. Andriuha n'a primit scrisori prin Larsi. Nu
le-ați transmis lui Larsi și vă implor mult de tot să-i trimiteți chiar astăzi scri-
soarea.

El vă roagă să veniți la gară numai sâmbăta și duminica, dar să nu veniți
la trenul de seară, ci la cel de dimineață, accelerat, care sosește la Bucur.
la ora 8,14. Seara să nu mergeți — o așteptăm noi aici. Toate scrisorile să
le trimiteți imediat.

La revedere dragă

Al d-tale. . . [semnătura indescifrabilă]

Complimente și sărutări dela noi toți pentru Liubovi Fedorovna.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la
Biblioteca Academiei R.P.R.]

580

30 Noembrie

20 Trafalgar Place Shoklovelland. Queensland

Sudzilovschi, adresa mea este aceea pe care ți-am dat-o atunci și care este
scrisă la începutul acestei scrisori.

Vino, te rog, la mine. Sunt aproape toată ziua acasă.

La revedere deci.

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la
Biblioteca Academiei R.P.R.]

751

Brodf, 2 Aprilie

Kalbas! De peste trei săptămâni n-am primit scrisori dela d-ta, deși ziarele au venit, deci n'ai scris. Dece? Din această cauză nu știu acum unde să te gădesc. Zilele acestea voi fi în Elveția și acolo voi aștepta o scrisoare cu adresă amănunțită și instrucțiunile necesare.

Scrie pe adresa Golden. sau Chislorod pentru Mihin

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Geneva, 15 Aprilie

Liubovi Fedorovna!

Plecărea lui Kalhas și Arm. a fost atât de neașteptată pentru mine, încât nu înțeleg nimic din toate acestea și mi-e greu să rezolv în clipa de față problema călătoriei la Londra.

De fapt pe Arm. l-am văzut și despre el știu tot ce-mi trebuie. În ce privește Kalhas, nu pot să știu dece are nevoie de mine: dacă e nevoie de mine, voi veni, altfel, nu prea am bani. De aceea mă adresez d-tale cu rugămintea umilă fie să-mi comunici imediat tot ce ști în această chestiune, fie să-mi trimiți scrisoarea lăsată de Kalhas, afară de aceasta, pe adresa d-tale trebuie să fi sosit scrisori din Odessa pentru mine. Trimite-mi-le și pe acelea cât mai repede.

Te rog să nu mă refuzi și să predai scrisoarea anexată imediat lui Lavrov, căci i-am pierdut adresa.

Răspunsul îl voi aștepta la Zürich pe adresa următoare

Jules Rousseau. Post restante [în franțuzește].

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

27 Decembrie

seara

Bunul meu Nicolai Constantinovici!

Îți mulțumesc de mii de ori pentru cele 6 [lire sterline] trimise. Dacă ași fi știut că va trebui să alergi să cauți, nu știu dacă aș fi avut curajul să-ți cer. După cum se vede, scrisoarea a sosit pe data de 25, dar am primit-o abia astăzi cu prilejul sărbătorii.

Imediat ce am primit biletul, m'am prezentat la 3 Even Road [text englez]. Banii încă nu au fost plătiți. Dar ei au luat bilețelele și au vrut să scrie singuri câte un rând acolo unde era urgentă nevoie, ca să le expedieze mai repede. Nici noi nu prea aveam bani, dar mi s-a dat din ei 1 [liră sterlină] pentru sărbători.

Am cerut 5 l. [lire sterline], după aceea am regretat, crezusem că nu îi voi strâmtora prin aceasta, când colo nici ei nu prea aveau de prisos. Le mulțumesc că s'au împărțit cu mine, altfel aș fi petrecut foarte trist crăciunul. Acum sunt din nou mai mult decât bogat după ce d-ta — bunule — mi-ai trimis banii. Îți mulțumesc încăodată. Nu va fi oare greu pentru cei dela care ai împrumutat să aștepte până la sfârșitul lui martie sau începutul luni aprilie stil vechi?

Din cele 20 lire sterline trimise, 16 (a mai rămas 12) s'a cheltuit în ziua de 3/II, chiar mâine mă duc să-i trimit lui Wikly [text englez] . . . [indescifrabil] banii ce mi-au rămas.

Îți mai mulțumesc pentru frumoasa invitație în România, dar scumpule, este puțin probabil să mă hotărâsc să plec acolo. 1) nu sunt prea sănătos, ce fel de post pot să ocup. M'am schimbat foarte, foarte mult după ultima noastră întrevedere. Sunt foarte slab și am atât de puțină grăsime pe mine, încât când urc scara, inima îmi bate atât de puternic și obosesc atât de mult încât adesea leșin. 2) ai mei, adică soția și fratele meu, vor să mă convingă să plec în Rusia, căci după cum cred ei nu este pericol. Deocamdată mai aștept o scrisoare pe care o pot primi în 3—4 săptămâni, dar nici scrisoarea nu va putea influența hotărârea mea.

Dela Nic. Vas., afară de scrisoarea pe care ți-am trimis-o nu am primit niciun rând, afară de. . . [indescifrabil] fără scrisoare. Și pe baza ei, nu pot să primesc, pentru că trebuie indicat cine a trimis-o. Am căutat toate numele pe care le cunoșteam, am scris și nu este acela. Am scris, întrebând cine a trimis, dar deocamdată nu am putut primi răspunsul. La toate scrisorile pe care le-am scris mai înainte n'am primit niciun cuvânt, niciun rând. Am rugat la poștă să nu le trimită înapoi. Trimite-o pentru mine, am amanetat-o pe 3 l.

Dacă mă voi hotărî să plec în Rusia, Nic. Constant. dacă domnii din 3 Evens Road [text englez] vor trimite bani și aceștia nu vă vor fi necesari toți, voi mai opri 3 l. Așa că datoria mea se va ridica la 10 l. Mă adresez d-tale ca unui frate și cred că și d-ta îmi vei spune fără jenă, dacă nu te strâmtorez cumva, dacă *să fac* sau nu lucrul acela. Până nu primesc permisiunea d-tale, nu voi întreba nimic aici și nici nu mă voi prezenta, deoarece nu trebuie să mă mai duc acum după scrisori.

Asta-i tot ce scriu astăzi. Știu că nu ai timp nici să citești această scrisoare.

Scumpul meu, îți mulțumesc încă odată pentru *tot, tot, tot*. Cum voi putea să mă revanșez.

Te sărut,

Al d-tale [semnătura indescifrabilă]

5. Pierre Point Terres [text într'o limbă străină]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

Depus la bancă 360 lire — 9.000 franci

La 27 Iulie expediat 502 ruble a câte 3—40 = 1706 fr.

Printr'o persoană 175 franci

Telegrame, speze poștale, drumuri 15 franci

La 20 Decembrie expediat 1576 franci.

Pentru telegrama bancară 6 franci

Pentru telegrama adresată d-tale 6 franci

La 1 Februarie 1500 franci plus cheltuieli poștale

Prin Grin 200 franci

Total 5384 franci

dela Pisarev primit 200 franci

Dela Al. N. 5584 franci

766

579

Rămân 3416 franci din care 1225 franci primit

Cel mai târziu după o lună și jumătate-două (acești bani nu se află la mine acum numai pentru că ar costa iarăși scump)

Restul de 2260 franci vă rog să așteptați până în vară căci. . .

C. 150

J. 145

Ber. 150

Bra. 175

Nic. 21

Al. N. 155

Red. 340

Gol. 80

Ver. 40

1256

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

... recent noi am fugit din Piter, M: ... [?] a fost pe Volga și în alte părți ale Rusiei. În genere el face impresia unui voiajor al revoluției. Se vede că este un băiat de treabă, foarte însuflețit, îmi aduce aminte de «propagandistul intelectual» dela noi, numai că acela era mai simplu, iar acesta pare un mare conspirator și în genere nu poți face mare lucru cu el — în toate cele își așterne mantia misterului și folosește metodele cele mai copilărești, caută să arate tuturor că este ceva deosebit de capul lui. Acest bun și tânăr propagandist-conspirator

cunoaște cazul d-tale și se interesează mult de ceea ce faci. I-am povestit despre intenția d-tale și intenționează să corespundă cu d-ta. La început m'a rugat să-ți scriu despre el și să-l dau drept unul dintre Covalcovschi, apoi dintr'odată a spus să nu-ți mai scriu despre el, la care i-am răspuns că e târziu. La mine a venit după un sfat (cum spune Rossa) [?] care a vrut și el foarte mult — ce anume? Alah știe. Ar fi vrut să i se vorbească despre d-ta, iar apoi să rezolve cazul. Acum a părăsit pentru un oarecare timp această intenție din cauza unei deficiențe fizice a inimii și se ocupă în mod special de conspirație cu Ross și cu alți anarhiști de acest fel, dintre care unul a plecat din nou în Rusia.

Pe d-tă te rog să nu mă imiți și să-mi scrii mai repede despre d-ta, despre F. . . [?] dacă ai primit ceva dela el. Nu cumva ai reușit să faci cunoștința lui Ceaikovski, în genere despre « hristoși » scrie mai amănunțit.

Deocamdată rămâi cu bine!

D. R. . . . [indescifrabil]

T. . . cred deasemenea că te cunoaște personal, deși nu mi-a spus-o direct. În discuții nu-ți zice altfel decât după porecla d-tale clasică de Kalhas.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

586

13 Ianuarie

Scumpe Nicolai Constantinovici!

Biletul pentru Elețchi, pe care mi l-ai încredințat, nu poate fi trimis căci acolo ai scris despre transmiterea banilor lui « V. N. Smirnov » și din cauza asta s'ar putea ca ei să facă vreo prostie. Scrie despre călătorie (lui V. Goriev-Osochin), dar cel mai bine ar fi dacă ai proceda în felul următor: din București expediază din partea ta, Petrovschi, o scrisoare, în care cere onorariul în modul cel mai categoric. Scrisoarea s'o asiguri ca să fie sigur că nu se va prăpădi și ca ei să nu arunce vina asupra serviciului neglijent al poștei. În această scrisoare anunță pe domniile redactori că după ce le-ai cerut de trei ori în mod energic onorariul, vei fi nevoit în caz contrar să recurgi la formula de a cere banii prin relatarea cazului într'un ziar oarecare — indică « Mediținscoe Obozrenie » al lui Sprimon sau « Mediținschi vestnic » al lui Tolschi. Ambele reviste. : care și Mosc. Med. Gazeta).

După mine, aceasta va fi calea cea mai sigură.

Fără îndoială dacă ai să vrei, eu voi proceda cu cea mai mare plăcere așa cum vrei d-ta. Dar trebuie să-ți spun că prelegerile mele sunt la nivelul științei de acolo. În caz extrem nu voi primi răspuns la o scrisoare către redactor. Cred că aceasta se datorește faptului că unui redactor (în 1875) anume Mutter, fostul meu tovarăș, i-am trimis epitetul de « secătură » prin intermediul a doi

cunoscuți, complimentul a fost destul de neplăcut. Probabil că a rămas nemulțumit de mine.

Ai primit cele două cărți « Despre sărăcie » și « Mrava [?] » trimise de mine cu Codreanu [?]

Zilele trecute ți-am expediat câte zece exemplare din « Vedomosti », din domeniul Presei și Mecanicii [?] și 6 exemplare din « Mudreți ». Le-ai primit ?

În privința « adepților lui Herțen » dintre ruși nu au habar și niciodată n'am auzit de ei. « Statul Femeilor » [?] n'a apărut, probabil că nu va apare încă multă vreme, din cauza împrejurărilor care nu depind de redacție. P. L. continuă să muncească cât doi, de dimineață până noaptea târziu și deaceea ar putea să mai consacre două ore pe zi la continuarea cărții. Dar ceea ce importă este că trebuie să așteptăm încă multă vreme, cu atât mai mult cu cât sunt puțini bani, atât de puțini încât îți vine să plângi. Dealtfel nici elemente despre care să-ți scriu nu sunt prea multe, deci nu fi așa de sever pentru întârzierea noastră.

Așteptăm corespondența dela d-ta. Cred că ai material suficient, din moment ce sunt acolo numeroși muncitori ruși. Vorbește cu [?], el va vorbi cu altul — iată material pentru corespondență, numai să ai chef de lucru.

Rog pe atotputernicul și pe toți sfinții săi să vă trimeată dorința de lucru. Cine, cine, dar e păcat ca d-ta să nu scrii.

Cu multă stimă
[semnătura indescifrabilă]

Anexez 4 scrisori

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

587

Zürich, 3 Mai

Scrisoarea d-tale, adresată mie, am primit-o acum, cealaltă scrisoare pe adresa lui Ross, n'a venit nici acum, că trebuie să te văd și aștept întrevvedere cu nerăbdare, lucrul acesta, cred, nu poate fi pus la îndoială. Dar uite cum stau lucrurile: din 142 ruble pentru călătorie am primit nu 82, cum ți-am scris, ci numai 52 ruble, căci mai târziu Vlad. a mai avut nevoie de 25 ruble. Înțelegi și d-ta că cu acești bani nu se poate călători dus și înapoi, nici chiar în Elveția și deaceea am luat cu mine unele fonduri din banii cercului, însărcinându-mă să aranjez o treabă folositoare, pentru care scop am și fost la Geneva. În genere bani am avut puțini, iar pe deasupra la Geneva lucrurile au luat o întorsătură pur comercială. Marfa am luat-o cu banii pe care-i aveam și nu mi-a rămas decât cât abia să-mi ajungă pentru înapoiere.

Nici Ross nu are bani și deaceea călătoria mea până la d-ta poate să se facă numai cu condiția dacă vei restitui banii pentru spezele ei. Poate că o parte

din bani îți voi putea restitui din Rusia. Dacă accepți această propunere, telegrafiază-mi la Zürich, poste restante, Jules Rouseau [scris în limba franceză] și voi pleca imediat la Londra sau la Paris, acolo unde vei porunci. La Londra mă voi prezenta direct la adresa d-tale; îmi vei comunica unde să vin la Paris. Dacă toate acestea nu se vor putea realiza, scrie-mi amănunțit despre tot ce e esențial.

Cărțile, primite dela Lavrov, trimite-le *imediat*, fără să mă aștepți, la adresa următoare: Zürich, Oberstrasse (nu e stradă, ci cartier), Altestrasse Nr. 49 — bei hern Trüb für N. Asfadurov (pentru a se remite lui Michin), căci altfel nu pot expedia transportul. Deci, astăzi, e Luni, iar telegrama o aștept pe Joi, sau scrisoarea pe Duminică-Luni, apoi plec.

Te salut [semnătură indescifrabilă]

Să-i spui lui Viclan, dacă nu știe încă, să nu mai scrie la adresa lui Volkenstein, căci toate scrisorile sunt perlustrate și omul e complect compromis.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

588

25 Decembrie

Am așteptat, am așteptat, scumpe L. până am primit scrisoarea dela ea din Coz [?] și am aflat că nu o vom mai vedea. Nu-ți voi descrie că noi toți dela mic și până la mare am regretat aceasta. Săraca, ce risc, cât de mult te iubește? Dar ce să-i faci? Vom aștepta din nou și vom spera într'un viitor mai bun.

Ne-am adunat cu toții împreună ceva mai bine dispuși decât în trecut. Frații sunt destul de mulțumiți că au intrat la G. În special cel mai mare. Nici nu mai are cuvinte de laudă ce bine o duce acolo. Aceasta după blestemata inutilă împuiere a capului. Toată lumea m'a însărcinat să te felicit cu prilejul zilei tale onomastice și să-ți doresc multă fericire. Ei deocamdată nu scriu. Cel mic, adică M. este absolut sănătos și numai bolește atât de mult.

M'am întors de curând din Petersburg unde l-am văzut pe J. Mi s'a dat drumul din cauză că suntem neamuri. Am stat mai mult de o lună, dar n'am reușit nimic, așa că am plecat. A slăbit mult săraca. E greu s'o mai recunoști. Dar Dumnezeu va pune capăt la toate indiferent cum ar fi aceasta.

Vrem s'o luăm pe cauțiune, apărătorul intervine, nu știu încă ce va ieși de aici. N'am primit încă răspunsul. Ce să-ți mai scriu? Tata și mama sunt sănătoși. Mama se ține bine ca și înainte, dar sănătatea lui tata este mai slabă. Frații mai mici învață și ei câte puțin la mine, sora se află deasemenea la pension în oraș.

Fetița mea aleargă și vorbește deja. Un copil destul de drăguț, este o mare distracție pentru tatăl ei. Așa cum altădată nu iubea copii, acum tremură pentru

ea și se ocupă de ea zile întregi, ți pare numai rău că nu este băiat. Deadreptul caraghios.

Ce să-ți mai spun? Nici nu mai am ceva, toate sunt așa cum le știi. Până acum probabil că ai avut prilejul s'o vezi pe L. Salut-o din partea noastră și urează-i însănătoșire în primul rând.

Primește încă odată felicitările noastre cu prilejul sărbătorilor, etc. și scrie. Cum o duci și ce mai faci?

Te sărut de multe ori
[semnătura indescifrabilă]

P. S. Am primit știrea ieri. A fost eliberată pe cauțiune.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

589

Dragul meu Nic. Constantinovici!

Am primit scrisoarea d-tale și am fost după aceia la Iași: atunci când aici au fost depozitate 18—6 pe care le-am primit. Acum datoria mea se urcă la 1 liră sterlină și $6 + 18/6 + 10$ care au rămas din 23 franci, = 8 — 8 — 6 1. st. Spezele cu trimiterea banilor nu-mi sunt cunoscute.

Cât timp adresa d-tale va fi aceeași? Voi mai sta aici o săptămână și jumătate-două. Dacă aveți timp să-mi trimiteți instrucțiuni cu privire la expedierea banilor dvs., aici voi avea timpul să-i mai primesc. Dacă nu voi avea timp, vă voi scrie din Petersburg și vă voi da adresa din Rusia.

Vă mulțumesc suflet nobil, nu vă voi uita niciodată.

Până la plecare vă voi mai scrie câteva rânduri.

Vă sărut, suflet nobil
Supusul d-tale E. Feder

[Texte marginale:]

Ați auzit ceva dela americani? V'au scris ceva?

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

590

Londra, 10 Septembrie.

3 Evershot Rod Folington Parc N

Dragă Nicolai Constantinovici,

Răspund la ultimile două scrisori primite dela d-ta. Adresele trimise de d-ta au fost transmise la « Expedition », adică și lui V. N. și după aceasta s'a făcut

758

expediția. La adresa Sofiei Grosoov v'au fost trimise două exemplare din ultimul număr « Vpered » Exemplarele lipsă să le luați dela Goldenberg, căci are destule. Dela numărul următor vă vom trimite la adresa nouă 20 Chemin de Bains.

Cu privire la exemplarele conspirative, voi căuta să aranjez lucrurile, deși dificultatea e cu hârtia. Deocamdată nu am putut face rost de hârtie de adevărata subțirime și de dimensiunile necesare pentru tipar. De fapt ar trebui să tipărim nu unul și nici două exemplare, ci vreo 30—50. Să le tipărim cu ajutorul periei [?]. Acasă este foarte greu, ca să nu spun imposibil. Pe deasupra la încheierea numărului începe o febrilitate, încât a tipări cu atenție un număr atât de mare de foi și cu formatul hârtiei netăiate, chiar a hârtiei pentru scrisori, ar trebui să scoatem fiecare pagină în parte nu avem pur și simplu posibilitatea fizică. Pentru a fi tipărite la mașină, avem nevoie de o hârtie care să aibă dimensiunile cel puțin a jumătate din pagina ziarului nostru. Aici e buba, căci o asemenea hârtie nu am putut găsi, iar pentru comandă este necesară o sumă mare, căci pentru o sumă mai mică nu vor să facă comanda.

Nu aveți cumva știri din Herțegovina, depe câmpul de operații, ca să zicem așa? Deși ziarele engleze sunt pline de telegrame și articole de fond, tonul general al rășcoalei este foarte confuz. Unele ziare vorbesc special despre cruzimile insurgenților (Ivning Standard), despre apatia lor și despre caracterul mincinos al știrilor pe care le dau despre victoriile lor. Alte ziare, dorind să fie imparțiale iau în brațe ambele părți beligerante, iar în ultima instanță visează intensificarea influenței engleze în problema orientală. În general în Herțegovina se petrec lucruri confuze. Ultimul manifest al insurgenților nu este desigur de natură să ne entuziasmeze pe noi, socialiștii, dar se pare că nici rășculații nu prea sunt încântați de el. Un prinț de sânge german sau în genere un domnitor creștin — iată la ce au consimțit rășculații. Dealtfel nici operațiile militare nu sunt duse energic. Ocupă mănăstirile, le lasă, mușcă din blochaurile dela graniță în care se află cât e o garnizoană compusă din 5 oameni și câteva zeci de arme. Incendiază satele dușmane, ridică vitele — trebuie să recunosc că toate acestea produc o impresie destul de penibilă. Telegrama de astăzi publicată de « Daily News » este destul de interesantă și reprezintă o mostră de umor englez reținut. Deoarece ar face să-i piară farmecul o copicz textual.

[Urmează textul în limba engleză]

În ce măsură este justă atitudinea critică față de rășculați, e greu de spus dela distanță. Dar un lucru e clar pentru mine: conducătorii mișcării sunt oameni foarte, foarte mici. Nici nu e de mirare că rășcoala pierde din intensitate. Nu de asemenea oameni e nevoie pentru rășcoale *populare*. Te rog dacă ai ceva știri, să mi le comunici.

Ce se aude cu studiul de istorie rusă pentru popor, scris de Jebunov. Se va publica? Cum stau lucrurile cu cărțile noastre pentru popor?

Am început să tipărim prima carte « ». Această carte este scrisă în genul « » dar e mult mai bună ca limbă.

Felul expunerii se poate spune că este foarte bun și că este cea mai bună din tot ce a apărut în literatura noastră revoluționară. Este un mare pas înainte. Autorul este Pisarev. El se află acum la voi.

În ce privește renunțarea la tipărirea afișelor, vă pot spune numai că sunt foarte bucuros că lucrurile s'au aranjat fără să fie nevoie de ajutorul «etablismentelor» mari de aici. Dealtfel am vrut să le evit, cumpărând litera necesarăca să pot da pentru tipar unui tipograf cunoscut. Am făcut rost de mostrele necesare deliteră, prețul pentru turnarea unor cuvinte și am făcut totul, firește aproximativ. A eșit cel puțin 12 fr. Și eu care socoteam aceste litere că sunt bune de aruncat.

Îți strâng mâna.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

591

Odesa, 3 August

Reluați, vă rog, munca, începând cu numărul următor. Iată adresa: str. Ecaterinscaia colț cu Deribasovscaia, casa Colofant, pentru Ivan Franțevici, domnului (neapărat) Strobinder. Nimic mai mult. Zilele următoare voi trimite o altă adresă. Folosiți ambele ca și în trecut.

Scrieți-mi ce mai e pe la voi.

Vă voi mai scrie, după ce voi afla că această scrisoare a ajuns.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

592

23 Octombrie

Sunt foarte bucuros că există posibilitatea de a primi dela d-ta vești cu privire la diferite lucruri pe care fără îndoială că le cunoști.

Deaceea mă grăbesc să-ți comunic adresa mea: Odessa, strada Iamscaia, casa proprie No. 90. A. Baruh Abramovici Aga.

Înăuntru un plic închis pentru Orestov.

Chestiunea cu 250 ruble încă până acum nu a fost lichidată și ia o întorsătură destul de neplăcută. Deci nu mă refuza și trimite o chitanță semnată de d-ta, cam în felul următor: Subsemnatul adevăresc prin prezenta că am primit dela cutare suma cutare (indicând) că ai primit personal 170 la sfârșitul lui Februarie, 60 prin poștă trimiși de Condrean, 6 pentru carte și 14 ruble personal în Iulie la Odessa, pentru călătoria spre regiunile secetoase din gubernia Samara. Darea de seamă despre această călătorie o voi prezenta imediat ce voi avea posibilitatea de a mă ocupa serios cu studierea materialelor. Semnătura să fie

complectă. Pune deasemenea data și orașul din care vei scrie. Cred că pentru dumneata nu prezintă nicio greutate să trimiți o asemenea țidulă, nouă ne este foarte necesară, căci suntem pur și simplu învinuiți de furt.

[semnătura indescifrabilă]

Scrie mai repede

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

593

Vino dacă poți cât mai repede Peterburg, la adresa Cabinetscaia colț cu Ivanovscaia, casa Matiușevici, apartamentul No. 30 în curte — vis-a-vis de poartă — Sufșinscaia.

Numai dela ea poți afla adresa lui Grișa, iar dela acesta vei afla restul. Acesta-i răspunsul la « Te sărut ».

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

594

Berlinezii mă întrebă dacă nu am un pașaport pentru o călătorie în Rusia pe cale legală. Mihail le-a spus că a lăsat la mine câteva pașapoarte. Scrie-le te rog că Mihail n'a lăsat decât un singur pașaport și că persoana (titulara pașaportului) este arestată și deci pașaportul nu-i bun, altul nu am.

Colega

Anexez scrisoarea către berlinezi.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

595

Suntem vii și sănătoși, am primit două scrisori, părinții din Chiev, iar noi trăim la țară. De oarece peste puțin timp ies la pensie (încă în Martie), dorința celor doi copii mai mari a fost îndeplinită, mama a fost la Moscova, dar soția nu a avut timp să se elibereze, totuși s'au văzut de două ori, ea se află în forțăreața Petru și Pavel. Cercetările încă nu au fost terminate.

Suntem sănătoși, am promovat clasa, fratele este în clasa treia. Complimente pentru soție.

Cum o duce cu sănătatea?

Jon

Cum mai trăiești scumpule. Scrie cum o duci tu și soția ta, la revedere.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

7 Martie

[Inscripția cu creionul este făcută în limba română]

A doua zi după ce am trecut hotarul Rusiei.

Dragă Ivan Ivanâci,

Abia eri, 6 Martie m'am simțit sănătos într'atât încât pot să-ți aduc la cunoștință lucrul acesta. Cum vezi boala mea a fost atât de îndelungată, cum nu m'am așteptat și cum nimeni n'a așteptat. Acum eu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Dragă John Iacovlevici!

Îți trimit scrisoarea primită pentru Liubovi Fedorovna. Îți mulțumesc mult pentru că ți-ai dat silința pentru cufăr. Nu cumva poate fi trimis astfel încât să plătim aici și pentru drumul dela Iași până la București. Va fi nevoie de chitanță? Te rog foarte mult să trimiți cufărul cât mai repede. Sofi n'are măcar o cămașe. Bani pe care îi vei plăti, în cazul când nu se poate plăti aici pentru tot drumul, îți voi expedia imediat. La revedere. Îți strâng mâna d-tale și lui Liubovi Fedorovna.

Sofi îți trimite respectuoase salutări d-tale și pentru Liubovi Fedorovna, din tot

[Pe verso, adresa:]

« A monsieur Jac Bonifas, professeur Scaunele 51, București, România

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

9 Ianuarie

Îți scriu la vechea adresă, pentru că nu am adresa despre care mi-ai scris, trimițând banii. Am distrus-o de mult, crezând că nu voi mai avea nevoie de ea (vorbesc despre L.).

Treburile mele merg prost. Oamenii din străinătate, datorită neglijenței în îndeplinirea însărcinărilor, de care s'au apucat, mi-au dus de râpă o treabă. Acum sunt ca racul pe uscat. Cred că nu-mi voi putea reveni multă vreme și voi rămâne pentru mult timp aici, de aceea trimite tot restul ce ți-a mai rămas.

Prin intermediul unui porc de câne ți-am scris să predai banii unui om care locuiește în străinătate—sper că aceasta nu s'a întâmplat și că în loc să-i trimiți acolo, mi-i vei trimite la vechea adresă.

În cazul când ai și transmis banii, comunică-i adresa la care trebuie să-mi expedieze banii. Transmite-i deasemenea și că să trimeată totul. Dacă este nedumerit de ceva, știe pe cine să întrebe în scris.

Scriind această scrisoare mă tem că nu va ajunge la d-ta. Dacă ai posibilitate fă astfel ca adresa d-tale să parvină la mine cu vre-o ocazie sigură. Sper că nici d-ta acum nu mai întâmpini dificultăți de a realiza ceea ce mi-ai propus prin omul de încredere. Despre aceasta trebuie să te gândești serios și să cântărești șansele pro și contra.

Al d-tale [semnătură indescifrabilă]

P. S. Sper că ții minte adresa, doar am expediat de foarte multe ori, iar ultima dată în modul convenit. Iți mai aduci aminte de acest mod convenit?

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

599

... I-ai pus piciorul pe coadă și latră! În general însă se poate spune că toate aceste lucruri spuse pe jumătate se reduc la unul și același lucru: oamenii cari scriu pentru popor sunt complect străini de dânsul.

Ce se cere pentru îndreptarea tuturor acestor lipsuri ale literaturii populare, în mod radical am mai spus.

Cât privește lecuirea prin paleative, eu cred că oamenii cari se consacră acestei munci trebuie să facă cunoștință cu literatura populară originală, chiar s'o studieze dacă acest cuvânt nu cumva sperie pe cineva.

Rezultatul acestui studiu ar fi, mi se pare, aceleași concepții asupra cerințelor pe care trebuie să le satisfacă o carte populară care ajunge în rândurile poporului. După părerea mea, nu trebuie să fi un prea mare observator pentru ca în condițiile amintite să ajungi la următoarele concluzii pe care nu am să încerc să le argumentez, dar pe care aș putea să demonstrez:

Poporul nu trebuie *convins*. Poporul în general, și al nostru în special, este prea puțin obișnuit cu gândirea abstractă, cu construcții logice, în care are foarte puțină încredere. Trebuie să ști, influențând abil asupra sentimentelor sale omenеști și țărănești, *să-l impresionezi*. Nu trebuie mestecate și puse în gură adevăruri seci din cărți. Poporul nu poate să suferă aceasta. Dimpotrivă, acolo unde adevărul este prea clar, dă-i o formă de basm, de poveste, de ghicitoare, dar nu cu spirite eftine, așa cum se face ci cu ironia calmă și în consecință cea mai biciuitoare. Să nu te exprimi abstract și în imagini, figuri, numai contu-

rează-le în așa fel ca ele să vorbească dela sine și să nu fi de topor, numai de dragul formei. Cât privește limba apoi una din două: sau scrie în limba noastră simplă vorbită, evitând cuvinte și expresii străine, sau adevărata limba populară vie. Dacă obiectul este într'adevăr sec și abstract care nu poate fi expus altfel, în acest caz, oricât ar șoca acest lucru concepțiile noastre sociale realiste, singurul mijloc de a învăța — vai! sunt sfânta scriptură și limba bisericească. Poporul dă o însemnătate imensă formei, limbii, expresiei. El respectă limba bisericească, iar când vine vorba despre o problemă abstractă, el recurge singur la această limbă. Aici el cunoaște întreaga nomenclatură. Nouă ne este însă perfect egal în ce limbă ne vom exprima ideile. Cât privește problemele abstracte aici nu este vorba numai de limbă. Există un lucru mult mai important. Trebuie să faci pe omul să creadă în aceste idei abstracte, pentru că aici nu numai pe țaran nu-l convingi dar nici pe tine însuși. Nu trebuie să ne temem de forma religioasă a propagandei. Sunt necesare numai două lucruri: 1. religia să fie rațională, adevărată, 2. trebuie să ști s'o imprimi în om atât de profund încât să nu devină ceva formal.

Nu trebuie să uităm că poporul este departe de a fi prost, că nu trebuie hrănit cu turte mestecate, că poporul ca orice om care este aproape de natură și departe de civilizație trăește, gândește, se convinge și vorbește în *figuri, în imagini*, și nu prin teze și raționamente.

Ași vrea încă multe, foarte multe să-ți spun, dar și așa scrisoarea s'a lungit. Ține minte că toate acestea sunt valabile pentru « Răbotnic » numai în măsura...

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

600

Dragă colega,

Mă grăbesc să răspund. O însărcinare a lui Kalhas (deși este neplăcută):

1) Pisarev nu are bani. De altfel, el îți va scrie personal.

2) Jabunev nu are bani, va avea în Ianuarie. Și el îți va scrie.

3) Kislorod n'a adus bani.

4) Stepanov n'a trimis bani.

5) I-am transmis lui Tcacev rugămintea, dar n'am primit încă răspuns.

6) Spuneți lui Marcov să elibereze cei 60 franci pe care i-am luat dela Kalhas pentru tipărirea Stud. și Poporul, întrucât nu le-am tipărit și nici nu intenționez să tipăresc. V'am trimis pentru Kalhas nu știu cât (se pare 20 franci). Le-ați primit? Așa dar puteți primi imediat din toate datoriile numai 60 franci de la Marcov și dacă voi primi cei 21 franci dela Tcaci le voi expedia de îndată.

Tveretinov mai este aici. El a întrebat dacă Stur a primit cărțile lui și

• • • • •

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

My dear boys [textul în englezește]

Scrisoarea dvs. cu propunerea și ultima scrisoare a lui S. către F. au fost primite. În ceea ce ne privește, vom face tot ce cereți și nu mai putem face nimic mai mult adică nimic ce ar promite succese. Pentru noi expresul nu este necesar. Întreaga problemă este acum dacă aveți oameni de la care se pot *obține probabil 300-400 ruble plus spezele?* (nu mai puțin pentru că în caz contrar mai mult costă daraua de cât ocaua). Dacă da, atunci *lucrul este hotărât*. În orice caz, stați pe loc pentru Dumnezeu, până când va veni cineva la dvs., lucru care se va întâmpla destul de repede.

Nu risipiți praful de pușcă atunci când nu este nevoie și scriți scrisorile fie simplu, fie fără un singur cuvânt simplu — una din două. Nu se pot amesteca aceste două feluri.

În cazul al doilea, scriți fără nici un interval între cuvinte. După părerea mea, mai simplu va fi mai bine; praful va fi necesar pentru lucruri serioase.

John

Spuneți lui G. S. că pe numele lui se vor primi rar scrisori din Rusia, ele trebuiesc transmise imediat de către dvs, sau trimise direct la adresa noastră. Salutări plecate pentru el din partea noastră. N. a expediat și broșuri.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Lazăr, John et comp.

Infine domnilor, asta este chiar o porcărie!

Au trecut 9 zile de când am primit bilețelul vostru laconic: « zilele acestea pleacă St. veți afla totul de la el », și până în prezent n'a sosit nici un St., nici un fel de știri. Biletul vostru a fost scris cu atâta grabă, chiar fără nicio respectare a gramaticii că într'adevăr s'ar putea crede « că întreaga Rusie este în flăcări și toate sunt lovite de grindină ». V'am trimis câteva scrisori și la nici una n'am primit răspuns. Totuși trebuia să știu cum să procedez, dacă voi primi o scrisoare zilele acestea de la Z.; doar n'o să pot singur să dau consimțământul pentru toți. În scrisoarea trecută am scris că vă voi comunica « în ce împrejurări cu privire la cauză » mă aflu și deasemeni m'am gândit să scriu lui Jebun de ce socot că este foarte necesar să vină încoace. Acum ni se oferă încă câteva planuri foarte sigure.

M'am gândit să vă scriu despre toate acestea, dar apoi, mi-a venit ideea că ar fi mai bine să vorbesc cu St. despre toate acestea cu atât mai mult cu cât nu se pomeneste nici un cuvânt despre scopul sosirii sale; din această cauză am crezut că scopurile sunt deosebit de importante, prin urmare ar fi o prostie

să scriu înainte de sosirea lui, cu atât mai mult că poate să sosească dacă nu astăzi atunci mâine.

Dar iată că au trecut 9 zile și n'a sosit nici St. nici scrisorile. Încă n'am pierdut speranța că St. va sosi « zilele acestea » și deaceia vă scriu numai această scrisoare în orice caz, deoarece nu pot să-mi închipui ca zilele acestea într'adevăr să nu sosească nici St. nici scrisorile. Stau acuma fără lucru, dar mi-e și frică să mă angajez undeva deoarece azi — mâine se va produce o revoluție geologică provocată de sosirea lui St. Dacă până la sosirea acestei scrisori St. n'a plecat de acolo și nu ați trimis nici o scrisoare (doamne ferește) atunci vă rog din suflet să scrieți numai decât. Dacă pleacă St. să ne trimeată din timp o telegramă și-l voi aștepta la gară. Telegrama poate fi expediată pe aceiași adresă:

România, Iași. Str. Lăpușneanu, en face maison Voltaire.

A monsieur Peșinschi horloger; pour monsieur Stein [scris în franțuzește]
Strângeri calde de mână tuturor,

Andreev

Scrieți dacă nu locuște la Geneva la « șen » generalul comunei « Cluseray ». Nu se vinde oare în librării istoria comunei « Lissagaray » [scris în limba franceză].

(P. S.): trimiteți broșurica despre falsificatorii de bani și dacă se poate « Economia politică » a lui Cernășevschi în limba franceză, de cele două cărți am nevoie.

[adăugat cu creionul:] « Ce popor îngrozitor sunteți. Dracul¹⁾ vă știe că faceți acolo! Scrieți în scrisoare cât mai repede că zilele acestea va sosi St. că voi afla totul dela el . . . Zilele acestea, zilele acestea am tot așteptat, am tot așteptat, numărăm zilele, dar n'a venit nimeni și nimic. Trimiteți deci pe cineva sau scrieți cât mai repede scrisori!

dacă nu pleacă nimeni, atunci trimeteți bani, cât de puțin, cei 30 de franci au fost consumați. Suho n'a dat bani?

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

603

Milostivule domn!

La aceasta anexez adresele culese de mine după indicația editorului M . . . [indescifrabîl] (et comp.)

El nu poate să capete alte adrese în momentul de față, și aceste referiri sunt firește mai bune decât memoria lui, după cum spune el.

¹⁾ (în textul original figurează un cuvânt indecent). Acest cuvânt vă rog să-l acoperiți cu o hârtie, atunci când o veți da domnișoarelor s'o citească.

N. I., Boston, Filad., Chicago. — Iată punctul principal al producției chimice.

Mai sunt și la St. Louis dar nu se cunoaște adresa la Office M [indescifrabil] et comp.

Al Dvs. [semnătura indescifrabilă]

[Pe verso:] rog să transmiteți Dlui Rossel I. D.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

604

Dragi prieteni,

Vă trimit câteva noutăți, mi se scrie din București că acolo eî pregătesc scrisoarea studenților români către studenții ruși, poate că veți socoti necesar să folosiți și transmiteți lui Stouceanu traducerile acestor planuri secrete ale presei din Petersburg.

Al Dvs. [semnătura indescifrabilă]

P. S. Din București sunt informat că sunt căutat cu foarte multă stăruință de poliție — am un revolver bun.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

605

Dragul meu tovarăș

Ați uitat cu totul de scrisorile de recomandare despre care v'am rugat pentru Cernătescu la Geneva și Paris.

Vă rog grăbiți-vă, deoarece el pleacă zilele acestea, trimeteți-le direct la adresa: Dimitrie Cernătescu la Fălticeni. Iată încă un lucru despre care Speranța m'a rugat să vă scriu. El e primul care termină concursul pentru locul de învățător la « școala primară ». E foarte probabil că aceia care vor cădea la acest concurs se vor adresa Ministerului cu rugămintea de a anula acest concurs, punându-și speranțele într'o formalitate oarecare. Dacă concursul va fi anulat toată munca sârmanului « valah » se va irosi zadarnic. Dacă veți găsi niște cunoștințe la Minister rugați-i să se intereseze de această chestiune și să apere acest caz drept, în numele dreptății și al justiției. Măine va veni aici Braiman. Scriți ce mai este nou. Voronovici s'a reîntors.

Vă strâng mâna.

[iscălitura indescifrabilă]

Vă rog să atrageți atenția cui trebuie, că relațiile intime dintre consulul Cazarinov și Sturza devin indecente. Nu numai Sturza îl vizitează adeseori pe

consul, ci însuși consulul pleacă zilnic la ora 12 la Sturza, unde ține consfătuiri de câteva ceasuri. Din câteva surse foarte onorabile ni se comunică că Sturza a primit prin Consulat subsidii de un milion de ruble.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

606

21 Martie

Draga mea Soniecica

Am primit ieri ilustratele dvs., iar astăzi scrisoarea către Costea; și una și cealaltă le-am trimis lui. Dvs. draga mea scrieți în rusește atât de clar, încât puteți să-mi scrieți întotdeauna fără grijă eu voi descifra fără îndoială scrisorile Dvs. Scrieți-mi fără jenă; ortografia nu joacă nici un rol în acest caz.

Trimeteți-mi draga mea o fotografie a Dvs., deasemeni și o fotografie a lui Fani; îndeplinind această rugămintă îmi veți face o mare bucurie.

Eri fratele s'a întâlnit cu Maidanski dela noi, care i-a comunicat că a primit scrisoarea dela ginerele în care acela scrie că restul de 294 franci i-a plătit fratelui Dvs. În ceea ce privește acei 450 franci pe care el trebuia să-i plătească lui Costea după ce va primi banii care i se cuvin dela bi-roul Greigher, Horovitz Co., el promite să-i trimită imediat ce va primi banii săi. Până în prezent nu știu nimic în ce privește care anume din cele două planuri ați hotărât să le realizați, adică să deschideți un pension pentru fete sau un atelier de croitorie. Deoarece aceasta mă interesează foarte mult, vă rog să-mi scrieți hotărârea dvs. definitivă.

Vă îmbrățișează cu multă, multă căldură

Tania care vă iubește

Transmite-ți salutul meu fierbinte, prietenesc, prietenului nostru.

Măine plec la Harcov, scrieți-mi la vechea adresă adică aici la Ecaterinoslav.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

607

Dragă Russel!

Nu v'am răspuns pentru că pur și simplu nu am nici un minut timp, nici un minut de liniște. Am luat restaurantul « Concordia » și sunt acuma atât de ocupat, atât de multe griji, neplăceri, încât mă blestem de ce nu m'am făcut meșteșugar, cismar sau..... Ei, ce treburi; de altfel nu există nici un

rău fără bine! Studenții dela Universitate și-au exprimat dorința de a se abona la mine « en masse » [în masă].

Vreau să organizez pentru ei o sală mare separată, unde ei doresc în același timp să organizeze un club. Înțelegeți că acesta este un lucru extrem de comod...

Trimiteți-mi scrisoarea pentru redactorul « Iüdische Zeitung » [Ziarul evreesc].

Mai am o rugămintă la dvs. de data aceasta nu pentru mine. Știți că Costache trebuie să plătească în jurul lui 26 Octombrie 600 de franci pentru birou, altfel toți banii pe care i-a dat s'au dus, s'a dus și biroul, iar bani el nu are aproape deloc — ce-i de făcut?

Există un mijloc destul de ușor, numai dacă Nadejda dorește câtuși de puțin să-l ajute pe Costache. Nadejda poate să dea banii, să ia hârtiile și să ipotecheze biroul la: « Casa de economie » și să ia banii, lucru care după cum vedeți nu e complicat — și eu cred că aceasta este necesar să se facă cu atât mai mult cu cât aceasta nu este de loc complicat și foarte sigur. Poate Costache nu va avea nevoie de întreaga sumă ci numai de o parte din ea. In ceea ce privește cărțile pot să vă spun numai că mă culc la ora unu și două și mă scol neapărat la cinci și alerg neîncetat toată ziua pur și simplu sleit de puteri, iar nervii!

Lui Steinberg să-i spuneți să mă scuze, voi găsi timp și îi voi scrie despre ceea ce mă roagă, deocamdată vă las cu bine și îl rog mult de tot pe Nadejde să-i ajute lui Costache, cu atât mai mult cu cât pentru el aceasta nu este urmată de nici un risc. Dacă voi avea timp îi voi scrie, deocamdată adio. Vă îmbrățișez de zece mii de ori.

Al dumneavoastră Cost.....

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

608

Scumpe doctor,

Eri am fost la Consul. El m'a primit deosebiț de amabil, a examinat în modul cel mai amănunțit toate documentele dumneavoastră și iată ce mi-a spus: « Am o dispoziție dela Constantinopole. Trimisul să intre în corespondență cu doctorul Russel, dar întrucât eu însumi intenționez să fiu la Iași, îl voi vizita personal. In ceea ce privește pașapoartele, vă rog să transmiteți doctorului că îl sfătuiesc să nu vizeze pașaportul, deoarece acest pașaport a expirat și ca să ia unul nou dela mine și să ia și pentru sine unul nou, îl va costa 10 dollari (50 fr.) pentru ambele ca două separate. Acest lucru îi este necesar ».

Când l-am întrebat de ce este necesar, el mi-a răspuns că ținând seama de neplăcerile pe care le-ați avut, ar fi mai bine și pentru dumneavoastră, și pentru el, să fiți « en règle », că în acest caz îi va fi mai la îndemână să vă scoată din ne-

769

plăcerile pe care le aveți datorită *convingerilor* dumneavoastră *extravagante*. Treaba lui, mi-a spus el, este să vă *apere* și de aceea vă roagă să aveți grijă de a aranja situația dumneavoastră în legătură cu hârtiile.

Așadar, scumpe amice, gândiți-vă și scrieți-mi cum să procedez. Hârtiile le-am lăsat la el până la răspunsul dumneavoastră.

Părerea mea este că oricât de scump este 50 fr., hârtiile și încă hârtii bune vă sunt necesare. Trebuie făcută această jertfă bănească. .

Acum în legătură cu postul. Încă nu am putut să găsesc timp potrivit ca să stau de vorbă. În trecut însă este greu să vorbești despre asemenea lucruri. Apoi vreau să mai las să treacă, cel puțin, vreo două săptămâni (una a și trecut) între intervenția pentru dumneavoastră și *intervenția pentru Petre care, în ciuda tuturor legilor, a trebuit să ceară drepturi de doctor*, de care se și bucură acum. A fost un lucru greu și mă mir că am reușit.

«România viitoare» a pierdut din cauza tiparului, învelitorile. Scrieți-mi deci ce să fac? Pentru orice caz vă dau adresa Consulului: Strada Nouă, casele Capșa, d. Ambasador al Statelor Unite.

Al dumneavoastră Z. Arbore

P. S. Salutări lui *Pavel* și familiei sale.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

609

Londra, 14 Februarie

2 Oakley Village

Rectory Rd. Hornsay.

London N.

Dragă Lazăr, mi-e mare necaz că Lin nu te-a informat până în prezent despre ceea ce a făcut; eram atât de sigur că te-a informat, încât nici nu l-am întrebat despre aceasta. El s'a apucat de această treabă ca de un «business», or, eu știu că în asemenea cazuri el este perseverent și punctual. În prezent, el se ocupă între altele și de misitie sau comisioane pentru industriașii ruși — caută mașini, materiale, face comenzi, le expediază și primește, desigur, procente pentru aceasta de la firma respectivă. Afacerea ta i-a convenit deci. În urma convorbirii, ce am avut cu dânsul la primirea primei tale scrisori, speram că totul se va face în câteva zile. Primind acum scrisoarea ta, i-am transmis-o aproape imediat, cerându-i să nu întârzie cu răspunsul. Au trecut, însă, două zile fără ca el să răspundă (ceea ce pentru el este o mare lipsă de punctualitate) și atunci am însărcinat-o pe Varea să treacă pe la el. Aceasta s'a întâmplat ieri. El a spus că a și cules informații și va mai culege și-ți va scrie

770

singur despre rezultatele. E adevărat, că din cauza tuturor acestor « business »-uri îi rămâne foarte puțin timp, dar e de asemenea adevărat că el vede în afacerea ta nu un serviciu făcut unui prieten, ci un « business » și posibilitatea de câștig; deci, trebuia să întreprindă tot ce era cu putință.

Luând în considerație cele de mai sus, nu avea nici un rost ca eu să mă apuc singur de această treabă, căci sunt cu totul lipsit de experiență, atât în tehnică cât și în comerț, și nici nu știu de la ce capăt s'o iau. Zilele acestea îl voi vedea pe Lin și voi obține de la dânsul un răspuns pozitiv în ce privește ziua, când îți va comunica toate informațiile; dacă îmi voi da seama că nu e de așteptat vreun rezultat, voi face singur demersurile.

Am foarte mult de lucru — numai să dovedesc: am expediat de curând un lung articol despre Irlanda, scriu un alt articol acuma. Fac corectura unei cărți tot despre Irlanda, care va fi publicată lunar într-o revistă rusă, de asemenea sunt corespondent la un ziar. De așa avea numai putere, așa avea destul pentru trai. Timpul meu este consacrat în întregime acestei munci, nu mă ocup de nimic altceva și totuși duc o viață semi-flămândă. Dracul știe, câteodată nici nu e de îndurat. Imi trebuie cel puțin 10 pfunzi pentru a hrăni cinci guri, or, este extrem de greu să câștigi această sumă.

Te îmbrățișez tare, Varea de asemenea te îmbrățișează. Ea se pasionează acum pentru muzică și are de gând să înceapă curând a da lecții. Primesc foarte puține vești din Rusia, precum și din Paris și Elveția. De Gartman m'am despărțit aproape definitiv — e un mincinos.

Al tău Nicolai

Nu de mult a fost aici Malatesta, eliberat de curând din închisoare. A rugat să-ți scriu, de ce a plecat la Londra să editeze un ziar; a făcut-o pentru că a căpătat o moștenire. Scrie italianului fără a-l anunța despre tine.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]'

610

Dragi prieteni!

Mă grăbesc să vă anunț o știre foarte plăcută pentru voi. Nu de mult, un bun prieten al meu de aici, un inginer polonez, mi-a comunicat că un avocat român, un oarecare Brăescu, a propus inginerului de control al căilor ferate să întemeieze o revistă socialistă. Inginerul de control povestea răsând prietenului său această chestiune. Eu am rugat pe cunoscutul meu să se intereseze mai bine despre această problemă, el mi-a promis că se va vedea cu un oarecare Holban pe care Brăescu l-a desemnat ca redactor și cu care se cunoaște personal. Acest Holban e și el inginer localnic, un fost deputat, care a atras atenția asupra sa prin aceea că fiind în opoziție înjura cu înversunare pe opoziționiști, pe liberali etc. și despre care se spunea că singur nu știe ce vrea. Astăzi cunoscutul meu s'a

văzut cu acest Holban și i-a spus precum că el cunoaște niște socialiști ruși, între alții și pe un român (așa i-am spus eu să spuie) și că acest român, cu ajutorul unui alt român, azi publicist rus (Ralii) ar dori să întemeieze un ziar; dar pentru asta n'au posibilități materiale și nici un sprijin moral al unei persoane influente. Holban i-a răspuns următoarele: « Mă cunoașteți de 12 ani, nu m'am împăcat niciodată cu teoriile liberale, eu sunt din cap până în picioare proudhonist, eu cu plăcere sunt gata să încep să editez un astfel de ziar pe numele meu și să acopăr jumătate din cheltuială din buzunarul meu propriu ». Așa dar, acum totul depinde de d-ta., Codreanule. Precum mi-a spus cunoscutul meu, d-ta. ai avea oarecari divergențe cu Holban, în ceea ce privește anumite tendințe practice mărunte, dar nu fundamentale. Desigur, în lipsă de ceva literatură în România, acest ziar, chiar dacă va avea o oarecare nuanță iacobină, e totuși un lucru foarte important. Ei bine, nu eu trebuie să vă înșir toate consecințele bune ale acestui fapt, d-ta. le cunoști desigur mai bine. Acuma piedica este numai în aceea de a te putea întâlni cu Holban. Singura posibilitate este ca d-ta să vii încoace, dar aceasta va trebui să coste 100 franci, pe care desigur nu-i ai. Mie îmi vine greu să vorbesc cu Holban, întrucât el vorbește numai 2 limbi, franțuzește și românește, iar eu nu cunosc nici una, nici alta. Cred că e mai bine să aranjăm lucrurile în felul următor: scrie-mi tot ce crezi despre aceasta, în ce condiții poți lua parte la întemeierea ziarului, dacă va lua parte Ralii, iar eu voi vorbi cu Holban. Ceea ce mă face să înclin spre aceasta este: cunoscutul meu polonez, cu toate că e un om foarte bun, dar e prea impresionabil, nervos și întrucât nu e socialist multe situații foarte importante pentru noi pot fi neînsemnate pentru el. S'ar putea ca Holban ca fiu de burghez să vrea să bașe multe elemente burgheze. În ce mă privește pe mine, cred că în actualele împrejurări trebuie mers la *tot felul* de concesi, desigur însă nu în ceea ce privește principiile fundamentale. Desigur mi-ar fi mult mai plăcut dacă cineva din voi ar veni încoace; de ar fi bani, dracul s'o ia, și-ași trimite imediat 100 de franci. Dar dacă nu e posibil, trimite măcar o scrisoare cât mai repede căci Holban e plecat și de sărbători se întoarce. În ziua treia a sărbătorilor s'ar putea să plece din nou, așa că grăbiți-vă cât mai mult. Scrie lui Ralii. Ralii mi-a trimis o scrisoare în care scrie că adresa lui (Plaineplais Gourgo 10) nu e bună, iar altă adresă nu mi-a dat așa că sunt lipsit de posibilitatea de a-i mai scrie. Când îi vei scrie transmite-i dela mine un salut frățesc. Dacă vei veni mă vei găsi pe strada Florilor, casa lui Popa Vlăs. Întrebați de neamțul Costache. Dar e mai bine să-mi telegrafiezi, când vei pleca, pe adresa Ieși strada Arcul, inginer Kacianovschii. Tot pe aceeași adresă trimite și scrisoarea. Aștept scrisoarea cu multă nerăbdare și cu și mai multă nerăbdare pe dumneata. Te îmbrățișez cu căldură.

Al dumitale

[iscălitură indescifrabilă]

Trimite-mi și adresa lui Ralii. Dacă nu ți-am descris toate avantajile chestiunii e pentru că știi singur cât e de important. Salutări lui Liubov Feodorovna. Aștept cât mai repede o scrisoare sau pe dumneata.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

611

Despre d-ta Rossel, voi scrie ca despre un medic rus, care a trăit multă vreme la Londra unde l-am cunoscut și care acum trăiește în Elveția.

Plecăm la 26 Iunie, biletele au și fost scoase. Așa că răspunsul la această scrisoare îl vei trimite la New York, postbox No. 3095 pe numele lui meu sau al lui Slem.

Am avut de furcă cu banii. Matio[?] a adus polițe pe termen lung, pe care fără giranți n'a vrut nimeni să le scoteze. Ori-noi nu aveam giranți. Ne-am adresat neamțului d-tale, care ce-i drept, nu știa ce să mai facă și făcea pe dracu'n patru și către Slem și totuși [indescifrabil] de primit. Se vede că în această împărăție a vițelului de aur te poți strecura numai prin urechile ca de ac ale jecmănelii. În cele din urmă, după ce am plătit mult pentru comision am reușit să ne socotim cu ei. La sfatul bancherilor și nemților am luat valori americane de stat — Fundedlown, ele fiind cele mai sigure și o sumă mică de bani englezi în bancnote.

Mulțumesc pentru Hamburg. Aici încă nu avem nimic, nu știu dacă va ajunge la timp scrisoarea. Intreabă pe Mașa să-ți redea amănunțit discuția cu sora lui Cadian. Ea n'a văzut decât pe soția lui Taganțev și nu pe aceea pe care o crezi. Aceasta i-a spus că [?] Cooane [?] se ascunde și din această cauză nu se poate face nimic prin intermediul acesteia. N'a văzut nici pe Matsistet[?], nici pe nimeni altul din diferite motive, fie din lipsă de timp, fie din cauză că nu-i putea găsi. Cu privire la cazul d-tale, n'a putut să afle nimic în timpul scurt al prezenței sale la Piter; a întrebat multă lume și în cele din urmă a lăsat ca aceste informații să fie aduse — după ce vor fi obținute — de persoanele care s'au angajat să le procure, unui prieten al nostru. Așa că despre aceasta ți se va scrie din America, căci, acesta, trecând prin Europa, nu va avea adresa d-tale.

Cu boarfele L. F. se va proceda așa cum ai spus. Scrisoarea ce ți-a fost restituită, a fost trimisă din Rusia odată cu hârtiile.

Patul și spălătorul d-tale își vor găsi cumpărători.

Acum la revedere dragă. Nici nu-ți mai exprim urările mele. În caz de ceva nu uita de existența noastră. Iți mai repet odată părerea mea — clipele d-tale, ca distrugător, sunt numărate. Poți să te expui gloanțelor sau spânzurătorii . . . chiar în clipa de față, imediat. Dar pentru o luptă îndârjită și îndelungată

nu ești bun, și-o spun sincer, prea ești slab și uman. Anii trec și adună în suflet puțin câte puțin, o nouă cantitate de amărăciune care mai devreme sau mai târziu trebuie să se transforme în ceva mai mareț decât plecarea spre Lon . . . el nici n'a făcut încercarea de a fugi de lumea veche; d-ta scutură totuși praful lui depe picioarele d-tale.

[semnătura indescifrabilă]

Nu uita să trimiți cărțile pentru Ross și pentru bibliotecă ce ți-au fost predate. Ross întreabă de ele.

Anexez scrisori din Rusia pentru Liubov Fedorovna.

Slem îți va expedia chiar astăzi cu scrisoare recomandată chitanța băncii pentru cele 25 lire expediate, restul de 3 fr. 12 șilingi care se cuvin pentru cărțile din Paris, scăzându-se cheltuielile făcute cu comisioanele d-tale, A. I. vor fi trimise ulterior.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

612

. . . . să ne înțelegem cu ei, dacă nu personal, cel puțin în societate în altă chestiune, o asemenea activitate mai este posibilă.

Eu personal nu sunt capabil pentru aceasta, dar pe cât vă înțeleg, nu cred ca și d-ta să fii capabil la aceasta, și de aceea « îmi retrag cuvântul ». (O expresie ce mi-am însușit-o din practica parlamentară din Zurich).

Nr. 1 din « Vperiod », primit de mine, se difuzează rapid. Eu personal văd în acest pas din partea redacției singura cale pentru salvarea revistei, și de aceea mă bucur; ba chiar pun oarecari nădejdi în acest început. Dar ce trebuie să mai scrii d-ta. Oare nu e nevoie să adaugi ceva despre d-ta însuși. Nu știu ce voi face, cred că chestiunea se va înlesni peste un an, când mă voi fi obișnuit cu munca. Aș dori să plec în Rusia, mă gândesc și la Frey, dar d-ta m'ai descurajat prin scrisorile d-tale.

În scrisoarea următoare scrie-mi despre familia Hrist ceva mai mult și mai amănunțit.

Deocamdată rămâi cu bine D. Richter

[Pe verso:] Dracul știe dacă am înțeles bine cercul lui Ciaikovski — informațiile d-tale referitoare la el nu mi-au înfățișat pe deplin limpede deocamdată pe acești oameni, dar și d-ta însuși spui că la ei « adevărul este mai mult sentiment decât conștiință ». Dar eu nu-i văd în fața mea; de aceea sunt lipsit de o influență directă a lor asupra mea, deși și ei îmi plac mult. Dacă d-ta îi « înțelege », comunică-mi și mie.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

..... și-l va prețui; căci a fost numai un vis, mai bine zis în felul de a pune problema. Sper că în curând o vom face

[text englez]

Aici, împreună cu noi, se află un oarecare Aaron Pavlovschi. El e sigur că printre cei 10 oameni despre care ai scris ca despre prietenii d-tale, este un oarecare doctor Zubcov. Dacă e așa, roagă-l să-i comunice lui P. adresa, căci acesta vrea să intre în corespondență cu el.

Încă un lucru. Atât în scrisoarea d-tale către mine, cât și în cea pe care am primit-o prin Cleacico era vorba de bani pentru trecerea mea în Europa. Acum am promisiuni din partea prietenilor din Rusia să obțină câte ceva în acest scop, dar la timpul său, deși nu cred să mi se dea tot ce mi-e necesar. Nu-ți cer acum bani, ci te rog numai să-mi scrii care e situația d-tale financiară. Dacă pot pe viitor să contez pe vre-un sprijin din partea d-tale sau nu.

Pentru cât timp ai de gând să rămâi la C. de Argeș și unde ai de gând să pleci? Corespondența mea cu Cleacico este foarte neregulată — scrisorile se pierd și nici nu știu sigur unde se află el. Ultima sa adresă este din Paris, dar de două luni n'am niciun cuvânt dela el. Primesc din când în când ziare rusești — acolo e acalmie, nu știu de ce. Dacă știi ceva, comunică-mi știri în legătură cu viitoarea mișcare sub orice formă. Cred că n'ai recunoaște-o acum pe Varia. Este un om aproape sănătos. D-tale ca doctor sarcina ei de a doua ar fi putut să-ți servească drept un caz de studiu special — această desfășurare regulată și egală a sarcinei și a nașterii este pur și simplu uimitoare — niciun acces de nervi, niciun fel de deviere dela modul obișnuit de viață și nevoi. Ea a muncit până aproape în ultima zi (firește nu până la istovire și nici muncă grea, spăla și gătea, cosea), îngrijea copilul în același timp. Cu două ore înainte de nașterea copilului era pe picioare și-și făcea munca. Trebuie să prețuiești lucrul acesta, cunoscând-o pe plăpânda Varia. Cauza principală a acestui lucru după mine este liniștea sufletească și caracterul egal de activitate nervoasă, restul — ambianță potrivită și modul normal de viață — toate acestea sunt lucruri secundare, deși și-au exercitat efectul. La revedere prietene, scrie-mi, te rog.

N. Ceaicovschi

Adresa e în începutul scrisorii. Ai auzit că Serdiucov, s'a otrăvit, iar Cuperianov a murit în închisoare de peritonită?

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Pitești, 1877]

Domnule Președinte, domnilor membri,

Acum o jumătate de an am fost numit medic la spitalul Curtea de Argeș la care vin bolnavi din 4 plăși: Argeș, Topolog, Lovești și Olt și unde primesc

asistență medicală care constă în parte din tratament la spital (procentul cel mai redus) și în parte din prescripție de medicamente pentru tratament la domiciliu (procentul cel mai mare). În aceste 6 luni am reușit să cunosc în linii mari starea sanitară a populației din împrejurimi și am avut de gând după ce am cules datele statistice necesare să vă înaintez un amplu raport cu privire la starea sanitară a celor 4 plăși și la măsurile necesare pentru îmbunătățirea ei. Pentru a putea cunoaște mai bine cauzele bolilor ce predomină aici, m'am deplasat în plășile de mai sus *atunci* când am avut timp, vizitând bolnavi la domiciliu și dând consultații în comune.

Din păcate am întrerupt lucrările mele pentru culegerea acestor date din cauză că am fost chemat la spitalul pentru răniți din Pitești, astfel că sesiunea dvs. m'a găsit foarte puțin pregătit din acest punct de vedere și în imposibilitate de a vă prezenta un raport complet bazat pe date statistice. Amânând această muncă până la sesiunea viitoare trebuie să mă limitez acum la expunerea faptelor celor mai generale considerând că și aceasta va fi de folos.

Concluzia la care am ajuns după 6 luni de ședere în Argeș și după vizitele pe care le-am făcut în împrejurimi este că starea sanitară a populației locale se află într'o stare de plâns ce depășește orice mijloace de descriere.

Călătorind prin toată Europa și servind ca medic în diferite țări, n'am întâlnit până în prezent o localitate în care populația să sufere într'un număr așa de mare din cauza stării proaste sanitare. O situație oarecum asemănătoare poate fi întâlnită doar în raioanele sărace din India, Irlanda și Rusia unde cultura este o vorbă goală, iar sărăcia ajunge la culme și unde domnește o foamete permanentă.

Sunt sigur că dacă s'ar culege date statistice mai mult sau mai puțin exacte, cu privire la natalitate și mortalitate, ultima ar predomina în aceste 4 plăși asupra *primei*. Cunoașteți unde duce această situație. Vor mai trece o sută de ani și această localitate se va transforma într'un pustiu, bineînțeles dacă *populația* « venetică » nu va completa pierderile regulate.

Aceasta o dovedesc bolile care au căpătat o extindere importantă: pelagra, gușa endemică, idiotizmul-afecțiuni care apar numai acolo unde populația degenerază și deaceia aceste boli sunt cunoscute în știință sub numele de *boli de degenerare*.

Care sunt cauzele acestei situații triste?

Cauzele directe sunt bolile care domnesc în masa populației și dintre care voi supune atenției dvs. doar pe cele principale și anume:

I. *Sifilisu*. Amploarea pe care a luat-o această boală numai și numai din cauza atitudinii indiferente a societății, a lipsei oricăror măsuri sanitare pentru împiedicarea extinderii este cu adevărat groaznică. Regret că nu am la îndemână date statistice și nu vă pot demonstra cu ajutorul cifrelor că cel puțin 15—20% din populație este contaminată de sifilis, că această boală bântuie în toate clasele și că sunt contaminate nu numai sate întregi, ci și familii și cartiere întregi

de oameni înstăriți. E greu să găsești un om care să nu aibă vreo rudă apropiată indemnă de sifilis și care să nu fie sub amenințarea continuă de a contracta această boală. Din cauza lipsei de medici și a neîncrederii populației în medicină (vina bineînțeles o poartă tot medicii) formele primare și secundare ale sifilisului se întâlnesc destul de rar astfel că avem de a face în marea majoritate a cazurilor cu sifilisul terțiar, adică cu forma care din cauza evoluției îndelungate a produs în organism turburări extrem de profunde și dereglări de metabolism. Tratatamentul unor astfel de forme care lasă în constituția bolnavului și a urmașilor săi urme indelebile este greu nu numai pentru babe (care joacă rolul de medici populari și constituie un jug pentru masa de bolnavi pe care o intoxică cu mercur, arsenic etc.) dar și pentru un medic experimentat deoarece cer din partea acestuia o atenție continuă și o precauție maximă, ceea ce este imposibil în condițiile organizației noastre sanitare unde medicul de plasă care se deplasează odată pe lună în comună este asediat de masa de bolnavi cu diferite afecțiuni cărora le împarte cu chiu cu vai un număr redus de medicamente și după aceea îi lasă în voia soartei pentru o perioadă de cel puțin o lună.

Lăsând deoparte faptul că diagnosticile și recomandările pe care le facem sunt nesatisfăcătoare cu toată conștiinciozitatea medicului din cauza aflului neconținut de bolnavi, din cauza inexistenței unor mijloace și a confortului necesar unui examen conștiincios în casa țărănească, din cauza necesității de a prepara pe loc medicamentele precum și din cauza altor factori neprielnici, activitatea acestui medic este infructuoasă și datorită faptului că în lipsa lui bolnavii ori nu utilizează medicamentele lăsate de el ori nu le folosesc așa cum trebuie, și pe deasupra se mai află într'o stare igienică care constituie o piedică de netrecut cu tot tratamentul conștiincios și atenția ce i-o acordă atât bolnavul cât și medicul.

Cele afirmate se referă la toate afecțiunile mai mult sau mai puțin grave. Cât privește sifilisul propriu zis, activitatea infructuoasă a medicilor de plasă se datorește și faptului că până când se vindecă un bolnav, acesta contaminează alți zece. La urma urmelor rezultă că munca medicului de circumscripție este o muncă de Sisyph de care fapt medicul se convinge repede și își pierde orice trageră de inimă transformându-se dintr'un medic conștiincios într'un funcționar care își îndeplinește formal obligațiile fără ca să-i mai pese că de fapt nimeni nu profită de pe urma activității lui.

Tratamentul sifilisului va fi eficace numai în cazul când 1) se va face « *en masse* » adică când tratamentul va fi extins dintr'odată asupra întregii populații contaminate dintr'o comună, 2) când el va fi urmat de măsurile de igienă corespunzătoare pentru a împiedica o nouă extindere a infecției și 3) când acest tratament va fi făcut la spital.

Toate acestea pot fi obținute numai prin :

1) Instituirea unei poliții sanitare cel puțin în punctele mai populate și în special în orașul Argeș care până în prezent a manifestat o indiferență inad-

misibilă față de sănătatea populației, prevăzând în bugetul său anual abia 20—40 franci pentru secția sanitară.

2) Inființarea temporară a unor spitale antisifilitice mobile în fiecare plasă. Inființând acest spital într'o comună medicul sifiligraf va putea examina cu atenție sprijinit fiind de poliție pe toți locuitorii, să separe pe cei contaminați de cei sănătoși, să-i trateze la spital, iar după aceia să se deplaseze în altă comună. Cazurile cele mai rebele și care necesită un tratament de durată trebuie internate în spitalele permanente.

3) Inființarea unei secții permanente de sifilitici cu cel puțin 25 paturi în spitalul din orașul Argeș este necesară, atât pentru tratamentul orășenilor bolnavi cât și pentru tratamentul cazurilor de sifilis care vor mai apare în sate după desființarea spitalelor temporare.

II. *Paludismul* reprezintă un flagel nu mai puțin groaznic punându-și amprenta asupra aspectului exterior al întregii populații și în special al celei sărmâne. Nu poate fi vorba de niciun procentaj, deoarece absolut toți suferă de paludism. Diferența constă numai în faptul că oamenii înstăriți care locuiesc în apropierea orașului nu lasă boala să se înrădăcească, iar cei săraci și care stau departe, o lasă în voia domnului sau se tratează cu frunze de oleandru, datura-stramoniu și alte remedii populare care nu numai că nu împiedică boala să progreseze sau fac să nu apară cașexia paludică însoțită de splenomegalie, hepatomegalie turburări renale cronice, edeme etc., dar provoacă și ele singure o serie de boli independente. Malaria se repercutează extrem de greu asupra copiilor. Aceștia au o rezistență redusă la toxina paludică din cauza forțelor lor slabe și deaceia se intoxică foarte ușor. O febră paludică cât de neînsemnată care nu lasă nici o urmă la adulți, provoacă în schimb la copii urmări extrem de grave.

Paludismul oprește dezvoltarea normală a organismului la copii, perturbă nutriția și provoacă rapid cașexia paludică și alte boli de constituție ca: scrofuloza, reumatismul, și bolile pulmonare cronice.

În ce privește tratamentul paludismului activitatea medicului reprezintă o picătură de apă în mare. Fără ca să amintim că administrarea chininei — singurul remediu just în paludism, este imposibilă din cauza prețului extrem de ridicat, activitatea medicului de circumscripție este infructuoasă și din cauză că cantitățile infime pe care le poate da bolnavilor sunt eficace numai atunci când se aplică din vreme, iar acest lucru este imposibil din cauză că medicul se deplasează o singură dată pe lună.

Paludismul cronic și cașexia paludică necesită un tratament în spital și cele câteva zeci de prafuri administrate sunt complet ineficace. Iată de ce ar fi mult mai bine să se pună la dispoziția medicilor primari cantitatea necesară de *chinină* pentru tratamentul cazurilor recente. Astfel paludismul cronic va putea fi întâlnit din ce în ce mai rar.

Cu mult mai importante decât tratamentul sunt măsurile sanitare împotriva miazmelor paludice: secarea și cultura mlăștinilor, experiențe cu plantarea vegetației care are proprietatea de a distruge miazmele paludice precum și alte mijloace profilactice. Din acest punct de vedere medicii higieniști în a căror sarcină ar cădea studiul cauzelor acestor boli precum și găsirea de mijloace radicale pentru lichidarea lor, ar fi mult mai de folos decât medicii de plasă.

III. *Turburările gastro-intestinale*, reprezintă în această localitate un fel de epidemie cronică și biciuesc exclusiv masa de oameni sărmani. Singurele cauze ale extinderii extrem de mari a acestor turburări sunt, fără îndoială, alimentația nesatisfăcătoare și greu digestibilă ca mămăliga și ceapa. Aceste turburări lasă și ele o amprentă indelebilă în organism mai ales la copii.

Nicăeri n'am văzut o variație atât de mare de turburări gastro-intestinale, fără să mai vorbesc de Tenia care aci este un fenomen obișnuit din cauza unei număr mare de porci, din cauza folosirii în alimentație a cărnii prost prăjită sau coapte și chiar a cărnii și a slăninii crude, fără să mai vorbesc de alți helminți care au invadat aproape toată populația și care reprezintă frecvent cauza deceselor (după cum am văzut în numeroasele autopsii pe care l-am făcut) helmintează a cărei cauză o constituie consumul de legume necurățate și de apă poluată, — aci se mai întâlnesc la fiecare pas diferite forme de catar gastric și intestinal, acut și cronic, cardialgii, enteralgii, ulcer gastric etc; care se datoresc numai și numai alimentației de calitate inferioară și greu digestibile.

Higiena și guvernul sunt aproape fără putere în ce privește combaterea acestor boli, deoarece populația poate fi apărată de ele numai prin ridicarea nivelului cultural și economic al maselor. Cât privește tratamentul paliativ, din cauza imposibilității de a acorda o asistență activă și radicală în spital tuturor acestor bolnavi ar fi de dorit să se extindă consultațiile gratuite pentru săraci distribuirea gratuită a medicamentelor pentru tratamentul la domiciliu.

IV. *Pelagra*. Boală a cărei cauză este necunoscută și necesită cercetări ulterioare. După toate probabilitățile, la baza ei se află hrana uniformă și continuă cu mămăligă, dat fiind că ea se întâlnește numai acolo unde porumbul reprezintă alimentația principală a populației. Medicu higenist ar putea fi și aici mai de folos prin studiul conștiincios al bolii propriu zise, al cauzelor ei precum și prin găsirea mijloacelor care să ducă la lichidarea acesteia.

Trebue făcut acelaș lucru și în privința gușei endemice, a cretinismului și a idiotismului, care predomină în localitățile unde condițiile igienice de viață ale populației sunt extrem de scăzute. Cauzele directe ca și mijloacele de lichidare ale acestor boli nu sunt încă complet cunoscute.

Aci ca și în multe alte cazuri ar fi mai de folos să se studieze și să se observe decât să se pună în mișcare toate forțele bucătăriei latine (farmaciei). Iată de ce un medic igenist ar fi și aci mai indicat decât medicul de plasă.

Dintre toate măsurile mai sus expuse și aplicarea cărora este necesară pentru a ameliora cât mai mult starea tristă sanitară a populației mi se pare că cele mai necesare și cele mai urgente ar fi următoarele:

I). Inițierea unor spitale antisifilitice mobile în fiecare plasă și care să fie lăsate pe seama medicilor de plasă, aceștia fiind însă dispensați de obligația de a face deplasări obligatorii și gratuite în comune.

II). Mărirea capacității spitalului din Argeș prin adăugarea unei secții antisifilitice permanente, cu cel puțin 25 paturi.

III). Inițierea unor truse farmaceutice în fiecare primărie.

IV). Inițierea unei poliții sanitare în principalele puncte populate.

Dacă onor Consiliul județean va găsi aceste măsuri juste și aplicabile în practică voi avea onoarea să prezint onor Comitetului un amplu proiect pentru a aduce la îndeplinire aceste măsuri.

Cu toată stima

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

615

1 Iulie

Scumpul meu prieten,

Acesta este al 4-lea bilet pe care ți-l trimit. De astă dată iată despre ce este vorba. Tânărul care pleacă la București se numește Grigore Bunescu. E interesant sau mai bine zis necesar ca el să primească informații despre socialism de la d-ta sau de la Katz și nu de la alții. În general, acesta este un foarte cumsecade tânăr și ar fi de dorit să fie pus în legătură cu cel mai inteligent socialist și în nici un caz cu oricine. Un tânăr la fel a plecat în vacanță la Ploiești, pe acesta îl cheamă Minculescu. Dacă ai cu cine să-i faci acolo cunoștință, și se va trimite adresa lui. De altfel iată adresa: str. Maica Precistă nr. 163, Gheorghe Minculescu. Trimite-mi adresa lui Dragomanov dacă o ai, și cele mai noi publicații ale lui. Salutări lui Kaț.

Al tău

[semnătura indescifrabilă]

Acești tineri sunt elevi la școala militară, unde trăiesc din belșug....

Ei citesc și frecventează frăția noastră în taină. De aceea cei de aci te roagă să nu le faci cunoștință cu toți și să nu le faci un renume. Numai tu trebuie să ai legături cu ei, să le dai cărți și lămuriri. El îți va vorbi despre situația elevilor din această școală și astfel vei înțelege de ce e necesar în interesul propagandei ca deocamdată ei să fie feriți de majoritatea cunoscuților.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Dragă tovarășe !

În curând vei primi printr'o ocazie specială manuscrisele pe care te rog să mi te transmiți imediat. Vezi că am primit sarcina, cu ajutorul unor tovarăși locali, să elaborez pe baza acestor manuscrise un proiect de program pentru împăcarea tuturor nuanțelor patridului revoluționar din Rusia. Manuscrisul se compune dintr'un: a) program teoretic sau principial expus de grupurile din nord și propus să fie discutat la apropiatul congres; b) dintr'un șir de proiecte ale unei organizații unitare generale și de luptă mai sistematică simultan cu guvernul și cu exploatarea particulari ai muncii poporului. D-ta se înțelege știi că apropierea dintre diferitele cercuri progresează cu succes: pe de o parte narodnovolnicii au recunoscut în presă că este necesar să se intensifice eforturile revoluționare la țară pentru organizarea acțiunilor *militare* în acest mediu; pe de altă parte narodnicii recunosc că este necesară teroarea sistematică directă împotriva guvernului. Astfel terenul pentru unificarea tuturor grupurilor existente într'un singur tot este gata pregătit. Congresul are sarcina să dea viață acestei tendințe spre unitatea de acțiune; să elaboreze un program comun, nu numai principial, ci și practic, combativ și să creieze un centru potrivit pentru *conducerea* după un *plan comun*, unic. Nu cred să fie necesar de a vă explica amănunțit importanța uriașă a acestui congres. Având în vedere apropierea congresului și faptul că toată lumea recunoaște necesitatea unității de acțiune pentru lărgirea proporțiilor de aplicare a teroarei, narodvolnicii au hotărît să nu întreprindă măsuri decisive de aci înainte până la hotărârile congresului. Dar timpul nu așteaptă; sistemul lui Loris a și izbutit să-i exercite acțiunea demoralizatoare asupra societății. Speranța în tot felul de fericire de sus crește în societate nu dela o zi la alta, dar dela o oră la alta și dracu știe cum, ai s'o vezi deodată că sub influența lui Loris, Sașca, un al doilea va zvârli vreo pacoste sub titlul zbârnâitor de constituție plus « politizarea unui număr delicvenți politici inocenți ». Societatea noastră atât de puțin exigentă și o bună parte din tineret va spune bogdaprosti și pentru aceasta. Va începe jubilara generală pe pământul Rusiei, jubilara care va împiedica fără îndoială munca revoluționară, lipsindu-ne de colaborarea și simpatia multora, fără de care, precum știți, nu s'ar fi putut face nicio zecime din ceea ce s'a făcut. De aceea se poate spune că pentru partidul nostru este o problemă de viață să împiedice un asemenea sfârșit al frământării sociale, preîntîmpinând ca guvernul să arunce praf în ochi sub formă de constituție și de noi amnistii de sus, mult mai vaste ca amplexare și mai grozave prin acțiunea lor, atât în interiorul țării, cât și în Europa. Noua rânduială politică și socială care va fi rezultatul acțiunilor noastre, va avea desigur alt caracter, decât grațierea de sus. În afară de aceasta autoritatea partidului nostru se va ridica astfel

atât de mult, încât nimeni nu va îndrăzni să conteste influența sa asupra poporului și curajul său. Toate grupurile recunosc caracterul critic al momentului de față pentru partidul nostru și tocmai de aceea toată lumea manifestă o asemenea înclinație spre compromisuri reciproce, toți se pregătesc cu atâta nerăbdare pentru congres, care urmează să elaboreze o organizare comună și un plan amănunțit de măsuri practice pentru perioada apropiată.

În curând va sosi la dvs. Cernășev și va vorbi mult mai amănunțit despre toate cele pe care aici le-am atins numai în linii generale. El este trimis la voi în mod special de cei din sud pentru tratative cu privire la organizarea în ținuturile voastre a unui congres preliminar al emigraților noștri români, în scopul de a stabili o legătură mai temeinică cu sudul și de a trimite un delegat cu propuneri practice la congresul general. În așteptarea congresului noi am făcut aici legături concrete cu teroriștii irlandezi și cu inițiatorii ai tehnicii revoluționare.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

617

Jos cu iluziile

E timpul să ne dăm seama despre următoarele :

- 1) unde sau în ce condiții trebuie să activăm
- 2) ce trebuie să facem în asemenea împrejurări
- 3) ce suntem.
- 4) Ce trebuie să fim.

Noi suntem Răsăritul și nu Apusul și acceptă..... Răsăritul.

Ce sunt românii = a) din punct de vedere economic
b) din punct de vedere cetățenesc
c) din punct de vedere moral
d) din punct de vedere politic
e) din punct de vedere social

- 5) Renașterea noastră este posibilă numai în popor.

În România trebuie să se lucreze în mijlocul poporului, trebuie ca acesta să fie luminat, trebuie să se formeze primele cadre în rândurile intelectualității iar în acest scop ale noastre imediate [cuvânt anulat] trebuie să se creeze literatura noastră românească pentru toți — grupuri în care s'ar putea forma viitorii luptători.

- 6) Ce suntem?

Noi suntem încă trup și suflet burghezi, deși socialismul încă adesea înainte... Cel mai rău lucru este că noi nu ne dăm seama de aceasta [două rânduri indescifrabile]. Analogie cu rușii și cu sârbii.

Nu există individualism alături de [un rând indescifrabil] și cu comunismul rușilor, — birocrațism și dependență față de stat.

[Mai departe scrisoarea devine cu totul indescifrabilă].

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

618

19 Septembrie

15 Varton street V. S.

Dragă Nicolai Constantinovici, conform ultimei dv. scrisori, m'am adresat deîndată la Paris, cerând adrese pentru prietenii dv.: drept răspuns am primit adrese a trei francezi, care au făcut, într'un mod destul de curios după cum mi se scrie, cunoștință cu acești prieteni, au găsit că ei sunt oameni foarte interesați și îi vor introduce unde trebuie. Mi se pare că ați fi dorit altceva, dar ce să-i faci, în prezent, Parisul este curățat de ruși, care ar putea să primească pe prietenii dv. ca pe oameni de ai lor, să-i introducă și să-i recomande unde trebuie. Adresele sunt: 1) Bouillet 133 Rue du Temple (Portefeuille) 2) Tomachot Auguste 145 Rue Saint Mor III 3) Jaliot 140 Rue Monfretard. Alte adrese interesante nu sunt.

N'am pur și simplu nici o posibilitate să stabilesc relații trainice între dumneavoastră și cineva din Paris, care să fie « au courant des choses » [la curent cu treburile]. Am doi, trei prieteni ruși, care sunt întotdeauna gata să îndeplinească însărcinarea de a găsi pe cineva, de a culege informații, dar ei înșiși nu sunt oameni cu greutate.

Vai, dragă, existența mea aci este din cele mai jalnice. Un timp, după sosirea mea, eram cât pe aci să mă las captivat de împrejurarea că gazetarii de aici tipăreau aproape toate cele scrise de mine, am început să cred că mă vei invidia, în realitate, însă, totul s'a sfârșit repede — mi-am adus familia din Paris și iată că acești gazetari nici nu se gândesc să-mi plătească! În cele trei luni cât stau aici, nu am primit încă nici un ban, iar cele cinci guri cer de mâncare. Dracul știe, ce situație, sunt cu totul descurajat. Acești domni consideră și acum munca intelectuală ca o jucărie, iar orice onorariu plătit pentru ea — ca o pomană.

Și iată-mă acum cu mâinile pline de promisiuni și invitații, cu sute de ruble la casele diferitelor redacții, dar fără nici un ban în buzunar; mă gândesc iarăși să dau dracului toată această literatură, deși știu perfect de bine ce înseamnă să-ți schimbi meseria. Din toate acestea puteți, desigur, înțelege că forțele și gândurile mele sunt consacrate obținerii unei bucăți de pâine; gând ce mă apasă zi și noapte. Și nu întrezăresc o ieșire din toate acestea, iar, pe de asupra, simt că nervii mi se detracă din ce în ce mai mult și te pomenești că va izbucni iarăși vreo poveste

783

[De-a curmezișul paginii:]

Ascultați, nu intenționez să iau apărarea lui Jebunea, deoarece nu-l cunosc aproape de loc, dar știu numai una: că în ulimul an el nu primea *personal* nimic, nici în Rusia, și se zbătea ca peștele pe uscat, muncea din greu și locuia într'un fel de groapă pentru gunoaie, se alimenta foarte prost. *Am văzut-o cu ochii mei.*

Spuneți-mi, pentru orice eventualitate, dacă aveți cumva în Rusia cunoștințe în lumea negustorilor, care fac comerț extern cu America, — am nevoie de așa ceva — vă întreb pentru orice eventualitate.

De curând aci se răspândi zvonul că, cu ocazia încoronării, se vor acorda în Rusia ușurări extraordinare: amnistie sau chiar constituție; oricât de convins aș fi de netemeinicia tuturor acestor așteptări, dar, totuși, mă gândeam, fără să vreau, . . . «oare n'ar fi într'adevăr bine să nimeresc acum în Rusia?» — toate aceste gânduri îmi vin probabil pentru că tare mi-e dor de patrie. Desigur, toate aceste zvonuri s'au dovedit ca absurde; mi-e chiar necaz pe mine că am fost atât de credul și pentru că am așteptat binele, de acolo de unde nu-l poți obține.

Deocamdată, rămâneți cu bine. Vă îmbrățișez tare.

Varea trimite salutări. După cum o știți, probabil, Slioma a fost expulzat din Paris. E undeva la Geneva. Aici suntem numai Linea [?], Gartman, eu și încă 2 evrei. E desigur puțin, dar, în schimb, nu sunt intrigi.

Al Dumneavoastră Nicolai

[Texte marginale:]

Reexpediați, vă rog, scrișoarea alăturată la adresa indicată.

Comunicați despre trimiterea adresei.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

619

Dragă Russel!

Măine îți voi expedia 150 fr. În acelaș timp îi voi scrie lui Parcevschi să împrumute cu dobândă 150 fr. El găsește întotdeauna. Dodânda o vom plăti noi. Nu știu cum vom achita chiria, căci nu avem bani deloc. Dar în prezent altceva mă frământă. După cum se prezintă situația, acum se vede că nu vom rezista multă vreme. Speranța în cei 1000 franci din Italia, s'a spulberat, lucrurile au fost minunat organizate. . . . dar nu avem cu ce să continuăm treaba, nimic de făcut.

În ce privește viitorul: nu se vede nimic la orizont și pe deasupra avem obiceiul prostesc de a mânca în fiecare zi. Dacă am fi avut 3000 de franci mai mult, am fi învins la sigur, dar nu-i avem. . . Fie ce-o fi. Inchipuie-ți următorul caz! Îți aduci aminte de hotărîrea pe care am luat-o în privința lui S-o, să nu-i dăm să înțeleagă că îl cunoaștem? Potrivit cu această hotărîre n'am spus

nimănui nimic dintre tinerii de aici. Dar Arbore n'a putut să tacă și a spus și la alții. Scorțeanu fără să stea mult pe gânduri a descris toată afacerea Kr. cu S-o în revista « Femeia română ». Când am aflat aceasta, parcă m'a lovit damblaua. Am trăit multă vreme pe lumea aceasta, am înfruntat multe lucruri, dar n'am învățat încă să ne ținem gura. Pentru mine personal cazul acesta e cu atât mai neplăcut cu cât mă pune într'o situație grea față de R. Dracu să-i ia pe toți! Fără dor și poate că situația d-tale e și mai proastă. Când îți ia Dumnezeu, apoi îți ia și cenușa din vatră și necazurile vin unul după altul parcă într'adins.

Nu trimit bani astăzi căci nu avem hârtii, mâine cumpăr și expediez. La revedere, te sărut tare de tot.

Costică

Dece nu trimiți broșura?

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

620

Dragul meu Russel,

Am făcut un atentat contra microscopului, desigur numai din plictiseală și pentru că până în prezent n'am văzut medici care să întrebuințeze acest instrument în practica lor și nu pentru a inspira groază pacienților.

Intr'adevăr, dracul să te ia, eu aș dori cu plăcere să fi renunțat la acest atentat contra... naturii.

Dacă d-ta nu te plictisești, nu pot decât să te felicit, dar nu te invidiez pentru distracțiile d-tale, încă de mult ai avut prilejul... Rally are treburi multe la București cu cercul, doar se știe că pun la cale o revistă etc. Desigur el este necesar și capabil, dar totuși puțin interesant, așa de exemplu după cum s'a întâmplat același lucru la noi acum 10 ani.

Dar mă reține la Ploiești nu... ci în primul rând cărțulia, mica lucrare care trebuie odată să fie tipărită, apoi în al doilea rând unde să mă duc, îndeosebi fără bani. Probabil că am să vin la d-ta la sfârșitul verii, dar când voi termina lucrarea și când Rally va obține în sfârșit un bilet gratuit — dar și atunci cu condiția ca d-ta să mă alimentezi acolo. În ceea ce privește Moldova de nord e foarte interesant, dar cu toată posibilitatea ce mi-o oferă pașaportul de la Tulcea, nu voi profita probabil de el, deoarece sunt hotărâtă să mă mut în vara viitoare la Paris. La d-ta voi veni așa în plimbare, dar poate va trebui să conspirăm în privința frontierei. Eu mă agăț de cuvintele d-tale nu pentru mine, ci pentru compatriotul meu care trăiește și moare, dacă nu de foame, cel puțin de plictiseală în prezent la Tulcea. Dacă ar exista posibilitatea să-i găsești acolo vreo ocupație oricât de neînsemnată, el ne-ar fi foarte folositor. Înțelege aceasta și scrie-mi cât mai curând. El, de exemplu, ar putea fi învățător

ucrainean. (Dar nu știe nicio limbă, nici românește). În general gândește ce s'ar putea născoci pentru el acolo.

La Tulcea nu se face nimic. La București se spune că Vasile S. va fi în curând din nou încolțit, dar zilele acestea a venit de acolo Lonaganț, și nu mi-a spus nimic despre aceasta. Ei bine, se trăiește mai bine decât mai înainte, deoa-rece avem mulți pacienți.

În trecut fie zis, mai avem o chestiune interesantă = am un prieten, tot doctor din Kiev, om semilegal, adică îi sunt interzise toate funcțiile în Rusia, dar a putut obține pașaport pentru străinătate. A căutat o funcție în Bulgaria și se pare că a găsit, dar după dorința soției sale (prietena mea) și din motive de politică superioară ar fi mai plăcut, dacă ar putea să fie admis în România, și mai plăcut, dacă ar putea să fie la Iași. Ce crezi despre aceasta? Se știe doar că la Iași un doctor rus poate avea trecere la birjari (scapeți). Să nu crezi că vreau ca soțul să fie aranjat într'o situație pe lângă scapeți, numai din prietenie pentru nevasta lui. Comunică-mi și în privința aceasta și dacă nu e posibil să se găsească vreun loc de medic pentru acest doctor. Ar fi folositor.

Ai primit zilele acestea « Ciornii Peredel » din Geneva. E cu totul altă vorbă, nu e ca voința populară (Narodnaia volia) — totuși destul de inteligent, rezervat și din punct de vedere socialist cu totul distins. Iată o chestiune cu totul utilă, federalismul.

Nu vei avea vre-o ocazie în Rusia, și anume la Kiev, căci așa avea mare nevoie de aceasta.

De curând am primit știrea că Pan al nostru se află acum la Kiev. Stă în cartierul Libet și, pe cât se pare, el are legături cu « Volia » și proiectează planuri uimitoare.

Nu știu despre ce este vorba. Amănunte nu ni se comunică. Răspunde.
A dumitale O. N.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

621

1 Februarie

Dragă tovarășe,

Am primit azi telegrama d-tale și mă mir că de trei zile statutul muncitorilor a fost aprobat și H. a scris la minister, mi-a spus personal că e trimis la Iași. Mâine mă duc iarăși la minister. Dracu știe ce mai e și astal

În privința revistelor așa putea aranja ca să le primești dar pentru aceasta e nevoie de o adresă mai convenabilă, căci rezultă impresia că parcă ar fi trimise la cafenea. Mai adaugă câteceva la adresa pe care mi-ai trimis-o și voi aranja ca să primești gratis ambele reviste. Cu privire la expedierea cărților

ucrurile stau astfel: posed în număr mai mare următoarele lucrări: « Vpered » V, « Vpered » III, « Prologul », « Procesul celor 50 », « sătui și flămânzi » (puține ex.) și atât! Dacă vrei, ți-le voi trimite, mă tem numai că expedierea lor să nu fie zadarnică. Răspunde-mi.

Pașaportul a fost expedit de mine și sper că Nădejde l-a primit de mult. Am făcut acolo o greșală, am uitat că fetița se numește Vera. Ce să-i faci!

Deci ți-am răspuns la toate întrebările, acum să trec și la chestiuni cu caracter personal. Dragă, ce să fac? Treburile lui Costică stau prost și în genere aici lucrurile stau prost de tot. Nu e nimic de făcut. Trăim de pe o zi pe alta. După multă bătaie de cap am reușit să obțin pentru Costică restaurantul din gara Ploiești, care merge de minune. Este un nod de cale ferată, multă lume. Dar ca să poată lua restaurantul începând din Martie are nevoie de bani. Treaba e serioasă, câștig sigur și bun, niciun risc, dar repet, e nevoie de bani. Nu vrea Nădejde să facă tovărășie cu el, căci se oferă prilejul să se aranjeze și să fie independent. Examinează serios pe cei din jurul d-tale și gândește-te. Ține seama de faptul că situația tovarășului nostru împovărat cu familie, este foarte grea și că a venit momentul când trebuie să fie ajutat.

Răspunde-mi, să nu-ți fie lene, la această scrisoare și răspunde imediat, Salutări prietenilor.

Al d-tale Z. Arbore

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.],

622

18 Aprilie

Astăzi am primit scrisoarea d-tale și tot astăzi răspund; chestiunea d-tale relativ la Nitro [?] este următoarea. Aci la mine se află în momentul de față un tovarăș francez, care este laborant la una din universitățile germane. El mi-a dat posibilitatea să aprovizionez pe cine trebuia cu o mare cantitate de corim macul. și napaverin muriat etc. Lui m'am adresat pentru chestiunea d-tale. S'a constatat că ceea ce ceri d-ta nu se va putea primi direct de la fabrica care în curând va fi deschisă în partea muntoasă a cantonului Bern, și anume cantitatea cerută, dar el va căuta să obțină dreptul, căci obținerea nu este dificilă. Prin urmare, deocamdată îți pot spune numai aceasta, despre preț și rest nu mi-a scris acum.

Și acum o altă chestiune = oare nu vom avea nevoie de arme? Aci sunt oameni care pot să se angajeze de a procura armele în schimbul banilor.

În ceea ce privește pe militari, d-ta însuși cunoști aci destul de mulți. Dar pentru ca un Razois, Montelierre, Poirier, Cannes și alții să meargă mereu, trebuie bani.

787

În legătură cu Sokolov, pot să-ți spun că într'adevăr el a încetat să mai dea — oricât de surprinzător este aceasta, dar este adevărat. Acum în cece privește aptitudinile lui militare, aceasta nu o știu. . . . Știința militară pentru mine este terra incognita [pământ necunoscut].

Prin urmare chestiunea referitoare la militari se reduce la următoarele — dacă sunt bani, în acest caz *spune prietenilor* să scrie o scrisoare confidențială — una aci la Geneva, alta la Londra; prima să fie adresată comuniștilor din Geneva, ca militari, a doua londonezilor; sfatul celor de aci este de a chema ca șef sau pe Ocolici sau pe Brublevschi (amândoi sunt în prezent la Londra). Dacă acțiunea va putea fi plasată pe teren socialist, repet că se vor găsi oameni care vor pleca.

Acum despre călătoria mea. Desigur că d-ta ai primit ultima mea scrisoare, pentru Dumnezeu, nu întârzia cu răspunsul. Anca H. pleacă Marți de aci. Pentru ca ea să-și poată termina în mod favorabil misiunea, ași dori mult ca s'o întâlnești d-ta personal. Nota bene, dragul meu, nu da atenție că ea personal va face asupra d-tale o impresie *foarte proastă*. Dar ce-i de făcut? Nu toți oamenii sunt simpatici; trebuie să te bizui pe d-ta însuși, căci ea nu e decât delegată. Deși într'adevăr este just proverbul «cum e turcul și pistolul», dar în cazul de față nu mă interesează nici turcul nici pistolul, ci numai *ca banii cheltuiți să nu se piardă, ca în Rusia să avem în orice caz o mașină și ceva caractere de scris*. Știu ce înseamnă și una și alta. Știu că nu trebuie să fim reduși la un singur exemplar; cu cât mai mult, cu atât mai bine. Nu pentru noi. . . [indescifrabil] este cuvântul tipărit. Aceasta este necesar altora — noi trebuie să îndeplinim această operă. Soarele nostru răsare. Ar fi timpul ca să ne gândim.

În privința banilor pentru transportul mașinei; care trebuie să fie în întregime *demontată* în cele mai mici detalii, pentru ușurarea contrabandiștilor, așa încât ei să o poată transporta. În cece privește caracterele tipografice, acestea sunt împachetate în 3 casete tipografice, deci ei pot pune caseta plată în fundul căruței și s'o acopere cu fân (ele sunt foarte plate și puțin înalte). . . în privința banilor — ea însăși îi va duce. Cineva dintre ai voștri să execute acțiunea singur, fără amestecul ei, deoarece ea e un copil lipsit de minte și poate să ne dăuneze.

Ajungând la Cernăuți, ea îți va telegrafia cu privire la sosirea ei la Iași, iar d-ta la rândul d-tale comunică cui trebuie la Iași printr'o telegramă, pentru ca s'o aștepte la gară. Dacă cel trimis n'o va găsi, să meargă la hotelul Rusia să întrebe de madam Zubcov. Ea se va instala acolo. Pentru orice eventualitate îi dau adresa soțului Eugeniei. Al dumitale

Z. Rally

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Deoarece ne dăm seama că omul în afara anumitor drepturi care îi aparțin în virtutea individualității sale, mai are simțul datoriei față de alții și că dreptatea riguroasă ne cere ajutor reciproc și sprijin reciproc.

Deoarece fericirea și dezvoltarea noastră supremă pot fi atinse numai prin unirea și cooperarea țărilor și a mijloacelor noastre pentru realizarea lor și

Deoarece țelul nostru poate fi exprimat prin cuvintele «toți pentru unul și unul pentru toți», delă fiecare după capacități, fiecăruia după nevoi ; libertate, egalitate, fraternitate.

De aceea noi subsemnații devenim membrii ai Comunei progresiste și ne obligăm să consacram întreaga noastră muncă și toate mijloacele pentru realizarea următoarei

CONSTITUȚII

Art. I

§ 1. Comuna trebuie considerată ca o singură familie: toți membrii ei trebuie să-și unească munca și ocupațiile, să țină proprietatea lor spre folosul comun și să trăiască în comun pe o singură gospodărie. [in a unitary home]

§ 2. Fiecare membru este liber în acțiunile și faptele sale și Comuna poate îngădi această libertate numai în cazurile când acțiunile lui vin în conflict cu drepturile morale.

§ 3. Toți trebuie să răspundă în egală măsură de respectarea riguroasă a Constituției și să se bucure de drepturi și privilegii egale. Dar în caz de nevoie Comuna poate temporar retrage unui membru al ei dreptul de vot, pe baza hotărârii unanime a celorlalți membrii.

Art. II

§ 1. Tot ceea ce se referă direct sau indirect la bunăstarea Comunei poate fi dezbătut și hotărât de membrii ei la adunările lor care se împart în: a) adunări zilnice de producție pentru determinarea muncilor zilnice. b) adunări săptămânale de producție pentru dezbateră problemelor de producție și pentru observațiile ce se fac în vederea interesului comun și a buneistării Comunei; c) adunări săptămânale pentru criteriu și pentru perfecționarea reciprocă.

Afară de aceasta d) adunări extraordinare pot fi convocate oricând la propunerea unei cincimi din totalul membrilor.

§ 2. Toate hotărârile Comunei, cu excepția celor menționate în mod special în Constituție, trebuie să se ia cu o majoritate de 3/4 de voturi ai celor prezenți.

§ 3. Imprumuturi de bani și darea lor cu dobândă pot fi hotărâte numai cu consimțământul unanim al tuturor membrilor.

§ 4. Demnitarii Comunei sunt: Președintele, Secretarul, Casierul și Organizatorii lucrărilor. Ei trebuie să fie aleși la sfârșitul fiecărui an și să preia funcțiunea la 1 Ianuarie ale anului viitor. Ei pot fi oricând înlocuiți de Comună.

§ 5. Președintele trebuie să prezideze adunările, trebuie să urmărească dacă hotărârile Comunei sunt executate cu precizie și în caz de nevoie să dea dispozițiuni provizorii pentru organizarea lucrului zilnic.

§ 6. Secretarul face dările de seamă asupra tuturor adunărilor, duce corespondența oficială și păstrează toate documentele Comunei.

§ 7. Casierul păstrează banii Comunei, ține o evidență precisă, intrările și ieșirile. El poate elibera bani numai pe baza hotărârii Comunarzilor și este obligat să prezinte dări de seamă, la fiecare adunare de producție,

§ 8. Organizatorii lucrărilor se aleg pentru supraveghiere și conducere în ramurile de activitate ale Comunei. Ei hotărâsc toate detaliile practice ale lucrului (dacă nu au fost hotărâte de Comună) și trebuie să prezinte dări de seama asupra desfășurării lucrărilor la fiecare adunare de producție.

Art. III

§ 1. Orice persoană care a trăit în Comună și s'a familiarizat pe deplin cu legile ei [?] și cu modul comunist de viață poate deveni membru al Comunei, semnând constituția, dacă cererea lui de intrare în Comună a fost primită prin hotărârea unanimă a tuturor membrilor ei.

§ 2. Proprietatea membrilor și tot ce pot primi ulterior, trebuie să aparțină necondiționat și pentru totdeauna Comunei.

§ 3. Toți membrii Comunei trebuie să primească hrană, îmbrăcăminte și locuință. Fiecăruia i se garantează cu toate mijloacele Comunei îngrijire și ocrotire în caz de boală, accident, bătrânețe și cât timp e copil, precum și mijloace pentru satisfacerea unei instrucțiuni multilaterale și a altor nevoi, în măsura bună- stări materiale corespunzătoare a Comunei.

§ 4. Dacă un membru al Comunei vrea să iasă din ea, el nu are dreptul să ceară plată pentru munca sa, serviciile și proprietatea dată Comunei, deoarece toate acestea trebuie privite ca o plată pentru cheltuielile și avantajile sale curente, obținute în cursul vieții în Comună. Membrul care iese, poate să ia din proprietatea comună ceace îi va fi atribuit atunci de Comună.

§ 5. Copiii membrilor și copiii adoptați de Comună trebuie să fie considerați ca membri ai ei și trebuie să se bucure de toate drepturile stabilite aici, cu excepția dreptului de vot. Ei pot fi admiși să se bucure de acest privilegiu numai pe baza unei hotărâri unanime [șters] și după ce au semnat numele pe această Constituție,

Art. IV

Amendamente, adăugiri și interpretări ale acestei Constituții pot fi făcute oricând, dar numai pe baza unei hotărâri unanime a Comunei.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Dragă tovarășe,

Eri în ziua de 5 am trimis pe numele lui Luber pentru d-ta două broșuri «Das Kapital unde die Arbeit» (Capitalul și Munca) a lui Most și «Quintezenz des Sozialismus» (chintesența socialismului) de prof. Scheffel ca să le cercetezi. În curând îți voi trimite și lucrarea lui Caffiero «Capitalul», la fel pentru popularizarea lui Marx, cu privire la care lucrare însuși Marx s'a pronunțat lăudabil. Această lucrare o citesc eu însumi în prezent și o găsesc mult mai bine scrisă decât broșura menționată mai sus a lui Most. Acesta vrând să păstreze savantismul formei, nu și-a îndeplinit misiunea prin aceasta, adică n'a expus în mod popular opera lui Marx, ci numai a rezumat-o, pe când Caffiero a scris într'adevăr o broșură pentru cititorul mijlociu. Propune cercului, îndeosebi fraților Nădejde să întreprindă traducerea uneia dintre aceste broșuri, adică sau aceea a lui Most sau a lui Caffiero. Eu, la rândul meu, mă angajez să procur banii pentru tipărirea unei asemenea lucrări în număr de 2000 de exemplare.

Aș dori să-ți trimit și lucrarea «Jahrbuch für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik», care este un almanah pentru științe sociale și economie politică de dr. Richter; dar proprietarul ei, Wolk, nu-mi permite să fac aceasta, deoarece această lucrare îi este foarte necesară și de aceea, eu doresc mult ca ai d-tale să cunoască această ediție, care apare o dată în 6 luni. Îți trimit adresa editorului, spunându-ți că această carte costă 5 franci, o sumă pe care totuși o poți strânge printre prieteni — «Zürich — Oberstrasse, Verlag von Ferdinand Kerber». Această carte apare în primul număr în 1879. Alături de articolul obraznic a lui Grenlif cu titlul «Die Theorie der Anarchie» (Teoria anarhiei), se află o serie întregă de recenzii bune. În afară de această carte, în orice caz foarte bună, se mai găsește, dragul meu prieten, încă una, cu privire la care vei citi o recenzie în cartea recomandată mai sus. Aceasta este de Scheffel — Fr. Scheffel «Bau und Leben des sozialen Körpers» (structura și viața corpului social). Din această lucrare au apărut până acuma 3 volume, dar primele 2 sunt lipsite de interes, al 3-lea însă conține o încercare = «Enzyklopädischer Entwurf einer realen Anatomie, Physiologie und Psychologie der Menschengesellschaft, dritter Band» (Studiu enciclopedic al unei anatomii, fiziologii și psihologii reale a societății umane, vol. III, 575 pagini.) Tübingen, Verlag der H. Laubschen Buchhandlung, dar acest volum costă 20 de mărci, ceea ce este foarte scump.

Scrie-mi dragul meu, din timp în timp. Iarna ne-a înghețat literalmente pe toți.

Broșurile pe care îți le trimit fac parte din colecția Kristen și de aceea îți le trimit recomandate, rugându-te să mi le retrimiți în același fel. În afară de aceasta, aș avea următoarea rugăminte — trimite-mi colecția «Le prolé-

tariat » trimisă din Geneva, nu plăti pentru transport și de asemenea spune-mă cât a costat, de oarece Jukovski care a trimis-o ne cere contul, pentru că bawii ce i-au fost trimiși în mod special pentru aceasta

Salutări prietenilor din parte-mi

Z. Arbore

P. S. Ai citit « Mat d'Arbre » un articol în legătură cu interzicerea ziarului « Basarabia ». În acest articol s'a spus numele redactorilor, deoarece acesta nu este un organ socialist, dar ceea ce este mai curios e faptul că acolo a apărut apoi declarația lui Vintilă și Mircea [?] Rosetti, care s'au declarat a fi socialiști. Ce fel de oameni. În curând îți voi trimite « Netuno », în care s'a retipărit articolul d-tale împotriva statului și în care s'a scris despre organul defunct.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

625

Dragă prietene!

Odată cu scrisoarea îți trimit o telegramă ca să-mi trimiți pe Marx în rusește. Am nevoie de el în legătură cu o scrisoare foarte importantă cifrată din Rusia. Sper că ai să-mi trimiți imediat. Azi am primit scrisoarea ta, care bine înțeles m'a uimit foarte mult. Rossel a plecat, firește, imediat cu mine la Nad. și spre mirarea noastră, am constatat că nici el nu-și dă seama câtuși de puțin, cu ce a putut să te ofenseze pe tine și în general pe bucureșteni. Rossel îți va explica în scrisoarea sa părerile sale despre sursele scrisorilor ofensatoare primite de tine. Eu m'am pregătit să-ți scriu o scrisoare lungă; dar după scrisoarea ta am primit din Rusia o scrisoare cu știri alarmante și sunt absolut incapabil acum să mă concentrez asupra vreunei chestiuni. În general însă, prietene, sunt foarte amălit de horărfirea ta de a nu veni încoace.

Dacă nu e încă târziu, schimbă această hotărîre și pentru mine și pentru interesele cauzei. Cele puțin Rossel și Nădejde lucrează străruitor și ar trebui să te înțelegi cu ei, cu atât mai mult, cu cât e clar că între voi sunt pur și simplu niște nedumeriri. Te rog, dragă Zamfir vino la noi. Și vom sta de vorbă cât poțtești și vom afla despre Rusia mai mult decât pot s'o fac în scrisori, și despre Geneva.

Ei, la revedere, cât mai curând, al tău [semnătura indescifrabilă].

P. S. Îți aduc încă odată aminte am neapărată nevoie de Marx în rusește, întrucât trebuie să răspund la o scrisoare cifrată, în care mi se comunică ultimele știri extrem de importante pentru mine și pentru cei din Geneva. În acelaș timp, la Piter au avut loc numeroase arestări, despre care mi se comunică amănunte.

Are să-mi pară foarte, foarte rău dacă nu ai să vii încoace: în special Rossel ar avea nevoie de sprijinul tău, deoarece el nu este în totul de acord cu Nad.

în ceea ce privește tactica. Dacă ai fi aici am putea, ca să zicem așa, elabora un fel de tactică obligatorie, atât în ceea ce privește față de autoritățile ruse, cât și față de cele locale. Rossel se înțelege, nu este înclinat spre prea multă prudență, lucru de care sunt încredințat că vei fi de partea lui, dacă vei fi aci și vei cunoaște mai aproape situația de aici. În general R. are pentru tine un simțământ prea cald și prea multă simpatie, pentru ca să poată admite măcar o clipă o atitudine ofensatoare față de tine. În ce mă privește, sunt pur și simplu ridicole temerile tale că eu ași putea fi de partea unora care defăimează oameni pentru care tu scoți cu mâinile tale castanele din foc. În general, frățioare, eu nu-mi schimb așa de ușor părerile despre cineva, și nu sunt înclinat să condamn pe cineva după zvonuri, ca de pildă oameni solizi ca Juk și chiar Dragomanov pe conștiință [?].

Salutări lui Katz. Nădăjduiesc să mă văd cu tine curând.

Al tău [semnătura indeșcifrabilă]

[Texte marginale:]

Am hotărât să nu trimit telegramele sub forma de telegrame conspirative.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

626

Kesier sur Okain (?), 21 Septembrie

Dragă Zamfir Konstantinovici, am așteptat, am tot așteptat manifestul pe care mi l-ați trimis din Iași, după cum scrieți, dar nemaiputând aștepta, vă scriu eu. De aceea am avut o surpriză, pe care nu sunt capabil s'o înțeleg, — și anume telegrama din 6 Septembrie cu următorul conținut: « Ploești—Geneva, rue Lausanne 19 Dragonan [?] Envoie par telegraphe 200 fr. Paris rue Gabriel, Montmartre 14 Fernand Dideroti pour Kostica, Zamfir » (în franțuzește]. Telegrama mi-ați trimis-o din Geneva într'o scrisoare. În plus, nu numai că banii nu merg telegrafic în Franța, dar nici măcar mandatul de poste [în franțuzește] nu se primește. Trebuie mers la Aigle [în franțuzește]. De aceea am trimis banii într'o scrisoare recomandată, adăugând o telegramă în limba franceză, în care am explicat purtarea mea. Dar până în prezent n-am primit nici un răspuns din Geneva și nici d'oastră nu scrieți nimic. Eu bănuiesc că ar fi vreo mistificare și că m'au tras pe sfoară niște șarlatani cu numele dumneavoastră. Dacă e așa atunci faceți cercetări. Dacă nu, încasați de la cine se cuvine 200 fr. și trimiteți-mi cât mai repede, întrucât treburile noastre merg foarte slab. Acum totul se ține pe câștigurile mele de la Reclu, care se vor termina la 15 Octombrie însă cheltuielile noastre s'au mărit cu venirea polonezului. Cererea mea este cu atât mai insistentă, întrucât sunt convins că banii n'au fost ceruți pentru dumneavoastră, ci pentru careva italieni. Așa dar, să fiți cu ei mai severi.

793

Unde e acum Katz? La primirea telegramei dvoastră, noi am trimis din R imediat o telegramă cu 6 iscălituri, dar nu-i văd efectul. In orice caz, acum K este liber și poate povesti câte ceva. Să scrie pentru «Pravda». Comanda lui Gheorghiu am comunicat-o [indescifrabil] și eu cred că în curând vor primi ziarul. Predă-le salutări. Ce face Steinberg?

Al vostru
[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

627

Pentru Russel, pentru tine și pentru cine va găsi de cuviință să citească scrisoarea.

Înainte de a vorbi despre starea lucrurilor de aici, nu pot să nu vorbesc în prealabil despre Herțegovina. In primul rând m'a mirat stilul laconic în care Russel mi-a comunicat acest eveniment. Tu doar n'ai putut să uiți simpatia pe care o nutresc pentru această cauză. Acum, când s'au primit știri atât de precise, mai mult decât atât, știri care vorbesc despre utilitatea prezenței mele acolo, în ciuda ignoranței mele în domeniul artei militare, aspectul adevăratei mele misiuni în Herțeg, a căpătat pentru mine o însemnătate deosebită. Dacă n'aș fi luat bani dela Rab, aș putea să dispun cu mai multă libertate de persoana mea. După toate probabilitățile voi procura repede banii în sud și astfel îmi voi termina munca în Rus a. Mai mult decât atât eu aș reuși poate să-l conving pe Hromoi să mă înlocuiască, deși el vrea foarte mult să plece în Herțegovina. Dealtfel el este dispus și acum să-mi cedeze locul său și să preia misiunea mea, dar el însuși înțelege, că n'o poate îndeplini în întregime. Și altfel, eu sunt într'o situație extrem de grea: mi-am asumat o sarcină care a devenit acum o povară pentru mine, datorită unei chestiuni, după părerea mea, de o importanță deosebită. Eu aș propune următoarea soluție pentru a ieși din această situație. Să procur banii, să mă văd dacă este posibil cu toate cunoștințele mele și să-i încredințez cuiva în Rusia să facă tot ceea ce mi-am propus eu să fac. Sau dacă R. ar vrea să vină aici, eu aș pregăti, ca să zic așa terenul în diferite puncte. In ce privește banii împrumutați de mine, sper să-mi procur atât cât trebuie pentru a-i restitui. Eu propun acest lucru nu din calcule comerciale, ci având în vedere lipsa lor de bani și faptul că ei îmi vor da înapoi datoria din ultimii lor bani. Sper, ca în 3 săptămâni să-mi termin treburile mele, și să organizez totul în condițiile susamintite, dacă voi toți și redacția îmi veți aproba planurile. In acelaș timp, întrucât Russel și alții vor reuși să dea știri de acolo, cer ca acești oameni să-mi scrie amănunțit la Geneva, despre funcțiile pe care eu le pot îndeplini acolo cu folos. Mă interesează la maximum. De eri

mă aflu într'o stare de febrilitate. Ori sunt supărat din cauza plecării mele, ori din cauza obligațiilor mele, ori mă consolez cu gândul, că oricum n'am cu ce pleca acolo dela Geneva. Este oare o glumă să vezi că: sub ochii noștri se crează o organizație revoluționară-militară, se elaborează oră de oră programul ei, posibilitatea de a studia masele într'un moment atât de măreț!

Prezența noastră acolo este importantă, foarte importantă. Citește scrisoarea mea în redacție și sfătuiește-te, ce să fac eu aici!

Iți trimit deasemeni o scrisoare pentru Beker, la care du-te împreună cu Nădejde.

Acum să-ți vorbesc despre lucrurile de aici.

În primul rând, Sion al tău este un palavragiu, cu care nu merită să ai relații. Nu m'am dus la el. I-am pierdut adresa pentru corespondență, azi, mână voi primi una mai bună. Zuboc este la București, din cauza aceasta va fi cam greu cu baloturile. Va trebui să găsim fără ei o adresă pe care să fie primite, iar apoi Hromoi va lua legătură prin corespondență cu Zuboc, pentru ca acesta să dea dispoziție lui Sion să-i elibereze baloturile. În general, cu Zuboc este greu să comunici, deoarece el nu poate să-și dea adresa de partea cealaltă fără permisiunea cercului său (lavriștii). După părerea mea, ar fi mai bine să ne aranjăm singuri aici toate treburile. În acest scop, mutarea ta aici ar avea o însemnătate deosebită și anume ca medic.

La obținerea diplomei se cere aici un examen de control foarte ușor, pentru ca

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

628

M'am văzut cu Z. Iți comunic rezultatul întâlnirii. Am aflat că Nadia a făcut aici un cerc care se ocupă cu difuzarea ziarului «Vperiod». Stând cu ei de vorbă serios am constatat că în condițiile actuale nu ar fi practic să se deschidă un drum nou și în parte chiar imposibil, din cauză că el este în prezent serios legat de alte scopuri. Așa dar am hotărît că e mai bine să avem un singur drum pentru noi și pentru ei, întrucât la Iași există un om care va expedia cărțile — și unele și altele — prin contrabandă și apoi aceleași cărți tu. La Chișinău pot fi oameni diferiți (dacă vrei) și dacă nu, poate fi una și aceeași persoană. Acest lucru depinde în totul de înțelegere. Z. spune că el îndeplinește numai formalitățile, că din partea lui este încredințat că avea loc înțelegerea cea mai perfectă. Nici eu nu am avut motive să mă îndoiesc că veți conveni asupra condițiilor propuse deoarece, drumul înțelegerii este destul de larg. Scrieți mai amănunțit care sunt revendicările voastre și dacă sunteți de acord cu aceste condiții. În scrisoarea precedentă am spus, că m'am convins tot mai mult că venirea lui Nicolai este indispensabilă și acum nu numai că nu sunt convins

de contrariul, ci sunt și mai convins că îl veți înlocui pe Nicolai cu un om, care să locuiască permanent la Iași și care va primi cărțile. In acest scop trebuie să aibă o ocupație permanentă. M'am oprit la bibliotecă, care nu merită mare lucru. In general, trebuie să vă spun că Moldova este o țară constituțională, cu o constituție destul de liberală... Dar, domnilor opriți-vă atenția asupra scrisorii către John, căci de el este mai nevoie astăzi mai mult ca oricând. Și dacă ne gândim puțin mai serios la aceasta. . . . Sunt profund încredințat că și fără avertismentul meu gândiți la aceasta, dar fraza mi s'a rupt singură din condei. Ar fi de dorit să-mi trimiteți o altă adresă. Ați uitat că împreună cu Simatot [?] locuiește Streciniov. D-ta Russel, mi se pare nu ați înțeles prea bine planurile lui Z. Mi se pare că aceste planuri se caracterizează prin faptul că sunt strict chibzuite, chiar uimitor [?] de chibzuite. In general planul mi-a produs o impresie extrem de bună, și de altfel recomandajia voastră a fost la fel. Acest domn pare un om foarte *util*. Acum la ora cinci și jumătate trebuie să merg la lucru (munca este la fierărie) într'un atelier la un polonez, cu recomandajia lui A. Condițiile pare că vor fi bunișoare. De aceea altădată voi scrie mai mult. Acum însă n'am timp. Strâng tuturor puternic mâna.

Al vostru

[semnătura indescifrabilă]

P. S. Adresa: Iași, Pescinschi. Extras din scrisoarea lui Sten. Trimite scrisorile pentru orice eventualitate, sigilate.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

629

Dragă Djekov,

Astăzi am primit scrisoarea d-tale și tot astăzi mă grăbesc să-ți răspund. Omul de care este nevoie ș'a găsit. Dar din scrisoarea d-tale nu reese ce om vă trebuie? Iată despre ce este vorba: Oare lucrul este atât de serios încât să putem risca pe un om *de al nostru*? Omul despre care vorbesc este un emigrant polonez care a terminat liceul, când avea 16 ani, în 1846 i-a convins pe tovarășii săi să fugă în Galiția, la revoluția din Krakovia, fapt pentru care a fost condamnat de a fi deportat la Iaroslavl în armată, și unde a mers pe etape 4 luni de zile, jumătate din acest timp mâinile și picioarele fiindu-i încātușate. La Iaroslavl a slujit 4 ani. Aici s'a întâmplat un scandal. Maiorul i-a spus o obrăznicie, el a ieșit din careu și a vrut să-l împuște pe maior, pentru care faptă a fost condamnat la muncă silnică pe viață, din grația împăratului pedeapsa a fost preschimbată, a fost deportat în Siberia ca să facă serviciul militar fără drept de avansare, luându-i-se toate drepturile și averea. Din Iaroslavl în Siberia a umblat iarăș un an întreg pe etape. In sfârșit, sub domnia împăratului Alexandru

796

al II-lea a căpătat gradul de ofițer, și-a dat demisia și a plecat în Polonia, de unde a fost trimis în 1862 la Saratov pentru manifestații; din Saratov a fugit în Turcia, de unde în anul 1868 s'a alăturat răscoalei, și anume expediției în Caucaz; aici numai 6 oameni au vrut să-i îndemne pe cerchezii din Caucaz să fugă în Turcia. A fost învățător la Tulcea doi ani în șir împreună cu Kelsiev, acum se află de 10 ani în Moldova. Omul a trecut prin foc și sabie în timpul slujbei sale militare de 15 ani în mijlocul poporului rus, în timpul călătoriilor sale pe etape; deasemeni el a trăit și în rândul « nefericiților » poporului rus, pe care îl cunoaște minunat și îl simpatizează. Este singurul dintre polonezii pe care i-am întâlnit, care înțelege cu adevărat socialismul și anume socialismul din simpatie, deși cu nuanță naționalistă. Ajuns la bătrânețe (are 45 de ani) acest om vrea să-și consacre forțele cauzei ruse. El consimte cu plăcere să plece în Rusia; mai mult decât atât, dacă i se va da o recomandare bună pentru un cerc anumit, ar dori chiar să rămână acolo. El ar fi un om extrem de util. Locuiesc cu el în aceeaș locuință de 4 luni, dispun de o mulțime de dovezi cu privire la *calitățile sale*. Vei putea trimite cu el pașaportul. Dar trebuie să știu dacă semnalmentele sale se potrivesc cu cele ale domnului care are nevoie de pașaport. Dealtfel nu știu la ce fi trebuie pașaportul. Semnalmentele cunoscutului meu sunt: statură medie, ochi albaștri, fruntea înaltă, părul și barba chătain; semnalmente particulare: chelie mare. Răspunde cât mai grabnic dacă este omul potrivit, garantez cu capul meu că este absolut sigur. Dacă d-ta nu-i poți da asemenea recomandație ca să rămână acolo (în drum spre Gobel, a fost la Geneva; acum însă pare-se că a plecat în Rusia), atunci este chestiunea într'adevăr atât de gravă, încât să supunem pe *omul nostru* riscului de a trece Prutul dus și întors. Desigur că nu am nevoie de amănunte, numai să-mi dai cuvântul că chestiunea este într'adevăr atât de gravă. Scrie cât mai repede dacă poți obține acolo un pașaport. Cât de repede îți trebuie acest lucru? Scrie imediat. Dacă acest om nu se potrivește voi căuta altul. Scrie numai mai amănunțit. Oare domnul din Kișinău nu poate trece Prutul? (dacă dorește să fugă). Dacă cunoscutul meu va pleca, va fi nevoie de atâția bani cât costă drumul dus și întors, dar va mai fi nevoie de ceva îmbrăcăminte. Toată chestiunea va costa vreo 100 de franci. Dacă trimiți pașaportul, vizează-l la Consulatul din București, deoarece aici e foarte greu s'o faci.

Rămâi cu bine și scrie cât mai grabnic.

Al d-tale

A.

Salut frățesc lui Liubov Fedorovna. Dacă va trebui să trimit eu prin cunoscutul meu, lucrul va costa mult mai scump.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Dragul meu!

Liubocica e gata de drum și profit de ocazie ca să-ți comunic acum tot ce s'a mai întâmplat la noi în timpul lipsei tale. Lucrurile stau prost, frate. Toți mișei dintre ai voștri au scăpat teferi, iar cine a fost om de treabă — a pierit. Da, prietene, ți-se ridică părul măciucă, când vezi și simți câte victime a provocat această chestiune prostească și care n'a dat niciun rezultat. Tot ce am avut bun, a fost înăbușit, strivit, aruncat la pușcărie, iar dușmanii triumfă și jubilează, bucurându-se că au reușit să-și amâne pieirea cu vreo zece ani încheiați. Așa stau lucrurile, planul nostru nu a dus la nimic altceva decât la triumful dușmanilor noștri și la pieirea multor capete nevinovate. Acum îți voi descrie faptele, întâmplate la noi în acest timp. Soția e arestată și se află la închisoarea din Penza, probabil că o vor exila în Siberia cu domiciliul, dacă nu și mai rău. Părinții știu despre aceasta. Catia a fost arestată la țară. Se află în închisoarea din Chiev și e la sigur că va înfunda ocna. Cred că nu odată s'a gândit săraca la cele ce ți-am scris acum. Tatiana Dm. a fost arestată și se află la închisoarea din Moghilău. Săracul Mihail Victorovici! Iar *ațățătorul* Rabinovici și alții de teapa lui, acest mișel și radical înverșunat, toți acești Chisolorodî, Levendal — conducătorii — au scăpat. Da, au scăpat cu toții, cu toții!

Catia nu și-a desvăluit identitatea, se dă drept țărăncă, căci a fost ridicată la țară. Ah, dacă ai ști ce impresie îți produce Catia când o vezi în haine de arestat, slabă și palidă cu lacrimi în ochi. Ah, este teribil, dacă ai ști numai! Serega Speier a fost ridicat și el și noi tremurăm pentru pielea noastră în fiecare clipă.

Iată toate noutățile de pe la noi.

Familia e sănătoasă, deși distrusă din cauza situației Jeniei. Unchiul a fost mutat la Mstislavl. Soțul meu e sănătos. Lui să nu-i scrii sub niciun motiv.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Dragi tovarăși!

Vă mirați probabil că nu am răspuns atâta timp; dar aceasta nu se explică prin lipsa mea de punctualitate ci pur și simplu erau împrejurări de așa natură care m'au silit să iau cele mai diverse hotărâri în legătură cu persoana mea: una din aceste împrejurări îți este cunoscută d-tale, Russel, și anume este vorba de scrisoarea d-tale în care îmi prezici un pogrom, care însă nu s'a deslănțuit încă și probabil că nu se va deslănțui. Nu știu cât de sigură este adresa pe care mi-au dat-o, de aceea nu-ți comunic deocamdată nimic despre împrejurările de aici, și nici nu cred că ai deosebită nevoie de ele. Acum spun numai un singur lucru că rămân în Moldova și deaceia accept toate condițiile voastre. Cu toate

perturbațiile, cu toate prostiile pe care le-am făcut noi și alții acțiunea mai poate fi organizată și organizată destul de temeinic astfel încât să corespundă în totul punctului 4 din scrisoarea d-tale, adică astfel ca oamenii etc . . . dar afară de *drum este extraordinar de greu să organizezi ceva*. Moldova este prea dependentă de Rusia, consulul rus are prea multă putere aici, nu numai în cercurile guvernamentale, dar și în rândurile aristocrației care toată este rusofilă. . . . Dar totuși mai repet că drumul poate fi organizat aici chiar de mine, cu toate că prea mulți mă cunosc aici. E totuși mai bine ca să organizez eu acest drum, decât altcineva. M'am familiarizat cu situația de aici, vorbesc puțin limba moldovenească așa că pot să mă lămuresc cu ajutorul ei. În sfârșit oricum trebuie să rămân aici așa că sper să reușesc a organiza un drum bun. Eu sper chiar să organizez un drum sigur; dar pentru aceasta eu voi pune din partea mea următoarele condiții: pentru numele lui Dumnezeu nu mai trimiteți pe nimeni deoarece mai mulți oameni nu pot decât să strice. Pentru o treabă cum este organizarea unui drum, un om n'are ce să facă, dar mi-te mai mulți, altceva mai serios nu se poate face nimic aici, aceasta o repet din nou. Ști doar, Russel, că Nicolai a venit încoace; dar după ce s'a informat de toate condițiile de aici, a fost așa de deștept și s'a hotărât să se întoarcă.

A doua condiție: să trimiteți cât mai punctual banii. Aceasta este condiția cea mai importantă. Fără bani sau chiar fără sosirea lor punctuală înseamnă nu să faci ceva, ci numai să strici totul. În Moldova această condiție este și mai necesară decât în altă parte; în Moldova poți cumpăra totul cu bani, probabil că nicăieri nu există atâta corupție ca în Moldova. Tocmai de ea trebuie să ne folosim și pentru asta este nevoie de bani, bani, bani. D-ta, Russel, îmi scrii că nu vor fi posibile acum să primim punctual bani din Rusia. În cazul acesta trebuie organizat un anumit fond care va fi atacat (?) în cazuri extreme. Scrie-mi câți bani vei putea folosi pentru început în vederea organizării drumului. E necesar ca să fie aici în permanență 300 ruble. Mă străduiesc acum să-mi creiez o oarecare situație.

Dacă d-ta Russel, te vei vedea cu Nicolai, îți va relata mai amănunțit împrejurările de aici. Deocamdată îți strâng mâna călduros, rămâi cu bine. În numele lui Dumnezeu, scrie-mi imediat, nu mă lăsa să aștept. Rămâi cu bine!

Al d-tale Andreev

Scrie cât mai repede. Dacă aici se va întâmpla ceva îți voi scrie.

Dacă d-ta, Pisarev, vei citi această scrisoare, comunică-mi te rog numai decât unde se află Russel, am neapărată nevoie să știu, deoarece a plecat din Geneva și nu știu unde este acum. Deocamdată adresa mea este următoarea: Roumanie, Iassy, str. Sf. Sava Eugen Lupu.

Toate publicațiile care vor apare, trimite-mi-le pe aceeași adresă.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

30 Decembrie

Inseamnă, că desnodământul este *foarte îndoielnic*. Cât de mult aş dori dragul meu, să greşiți. Manicia mi-a explicat limpede această boală și logica simplă a unui om fără prea mare cultură te face să fii îngrijorat . . . In ce priveșta telegrama voastră către Travizani, iată ce pot să spun: în ziua primirii telegramei, eram la Travizani, pentru a cumpăra o mască de respirație pentru sora lui Costică, o fată foarte deșteaptă, dezvoltată, întrecând pe fratele ei prin calitățile ei sufletești. Travizani mi-a arătat telegrama, spunându-mi că nu există instrumentul cerut de dvs., iar din scrisoarea pe care am citit-o la Ploiești, m'am convins că lucrul este serios. Atunci am vorbit despre aceasta cu Staucenu, care între altele mi-o luase înainte, începând să caute. Aseară mi-a spus că a găsit aparatul și l-a dat lui Travizani, pentru ca să-l repare acolo și să-l trimită. Probabil că l-ați primit și nu-mi rămâne decât să vă doresc din suflet succes.

Acum aş dori să fiu la dvs. pentru a îndulci oarecum clipele dragului meu Traian, dar *firește* n'am mijloace. Ce-i de făcut? Acești bani blestemați împiedică omul să manifeste cele mai calde și dezinteresate sentimente față de alți oameni, pe care îi iubește sincer!

Eu nu mai flămânzesc: mă ocup de elevii de liceu care stau la Cocorăscu pregătindu-i pentru examenul de l. franceză (traduceri în limba rusă și sintaxă), și pentru aceasta primesc micul dejun și prânzul. Este o mare ușurare. Apoi am o lecție cu 30 de franci. Asta-i tot!

Ce aveți? O fată sau un băiat? E sănătos copilul? Cine-l alăptează?

In ce priveșta *operele* mele, îmi pare foarte rău că nu pot să mă sfătuiesc cu dvs. Aș fi vrut să vă trimit tot ce am scris dar nu știu dacă vă arde acum de fleacuri?

Citesc acum mult; este singura mea consolare, despre țel, se înțelege, nici nu poate fi vorba.

Sora K. a lăsat aici între altele « Abecedarul științelor sociale » de Flerovski — îl voi citi. Am adus dela Ploiești « Teoria și dezvoltarea lumii organice » de Schmidt — o voi studia. Acum citesc « pe viață și pe moarte ». E o carte de căpătâi, nu-i așa? Cum vă place idealul lui Crâpițin — raporturi cinstite între oameni, bazate pe delicateță? Ce minunat! dar după părerea mea aceste raporturi reprezintă nu numai ultimul stadiu al tuturor revoluțiilor, iar revoluțiile, lupta sunt din nefericire imposibile fără vărsare de sânge. Cum se poate realiza de fapt, această idee minunată?

Raporturi delicate între lup și miel sunt imposibile! Una exclude pe cealaltă.

Te vor duce și totul va fi în zadar. Flerovski dovedește, și cu drept cuvânt, că lupta veșnică a omenirii i-a dus pe oameni numai la nemulțumire și la căutarea altor zei — fetișe. Asta este așa. Dar cum a fost acea luptă? Iată, în ce constă problema. Toate erau neghină, neghină, neghină . . . Toate erau dibuiri.

Știi ce, drăguțule? și idealul lui Flerovski, adică idealul omului — Dumnezeu este minunat și revoluția este bună, iar cel mai bine este să ne înghită pământul și cât se poate de repede. Iată, adevărul dumnezeesc.

Să vă trimit *operele* mele, sau nu? Fire-ar al dracului, ce păcat este că nu pot să-i dau lui Traian pe încredere sau chiar fără încredere o parte din plămâni mei și jumătate din coșul pieptului; e drept, că n'ar fi rău. Eu sunt acum voinic ca 20.000 de fierari, și nu pot să sufăr să aud că alți oameni sunt bolnavi, deoarece și eu am trecut prin ciur și sită și știu ce înseamnă să suferi.

Ce să mai scriu?

Nu am ce să scriu, aproape . . .

«Nimm alle Kraft zusammen, herrsche fest dein Herz» (Strânge-ți forțele și întărește-ți inima).

«Durchsteche ihm den Thorax, und lindre ihm den Schmerz» (străpunge-i toracele și alină-i durerea).

«Und wenn der Schmerz gelindert . . . kommt der Monat März (când durerea va fi alinată, va veni luna Martie).

«Da wird die Freude innig: es war ja nur ein Scherz (Atunci va veni bucuria: a fost numai o glumă).

Iată și o poezie. Dacă v'ați supărat pentru că v'am spus «tu», vă voi răspunde: E o poezie, «stimate domn».

Vă sărut pe toți.

Of, de-aș putea să fac mai mult!

Al dumatiale

[semnătura indescifrabilă]

De îndată ce voi avea bănuți, mă duc la Traian ca infirmieră, iar la dvs. în vizită. Nu mă veți goni cred, mă simt așa de puternic, încât pot să ridic o casă pe umeri.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

633

Geneva, 22 Martie

Luni

Tocmai acum am primit scrisoarea, pe care mi-a reexpediat-o din Montreaux madame Lecherne. Veți putea conchide chiar numai din această împrejurare că, *deocamdată*, n'am putut să îndeplinesc rugămintea dv.

Vă pot spune numai una: aici, printre noi, se află un om (un francez), la care ținem cu toții foarte mult; el cunoaște personal toate invențiile diabolice despre care întrebați. În afară de aceasta, el mai are și o mașină infernală, pentru experimentele de acest fel. Tocmai pe el îl voi întreba despre toate; cât privește mașina, întrucât am văzut-o singur, vă pot spune numai că ea costă, probabil, foarte scump.

801

Presupun că aveți nevoie de toate acestea pentru prietenii lui K-ța, chiorul, dar, în acest caz, nu știți oare că afacerea e cusută cu ață albă și că este puțin probabil să aibă șanse de reușită.

Așadar, nu vă scriu deocamdată nimic în această privință, mă voi informa și apoi vă voi da de știre amănunțit.

Acum, despre mine. Voi veni personal la dumneavoastră; aștept pe cineva din Rusia, iar, odată cu el, și banii. Mi s'a scris să nu mă urnesc din loc, până nu va veni această persoană. În clipa de față, nu am nici un ban... Totul depinde deci de persoana care urmează să vină.

La revedere, până la următoarea scrisoare, vă salut, dragă.

Zamfir Ralli

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

634

[8 Octombrie]

Dragă Rossel,

Măine, 9 Octombrie, voi trimite la adresa lui Hromoi (Șchiopului — N.T.) exemplarele dumneavoastră ale « broșuricii », deaceea, scrieți la rândul vostru tovarășului dv. despre acest colet. Zilele acestea am de gând, în sfârșit, să părăsesc toate treburile. Am obținut scrisorile necesare către oameni buni. Așadar, la drum! după toate probabilitățile, nu voi reveni înainte de șase luni. Treaba cu « Rabotnic » (« Muncitorul » N. Tr.) s'a împotmolit. Nu se aude nimic; n'am reușit să fac cunoștință cu Serghei — după toate probabilitățile, mișelul s'a pus de-a-curmezișul. Foarte rău.

Pe fiecare an, munca devine tot mai grea — voi încerca într'o altă țară; mă cheamă insistent Codreanu, a și trasat un plan întreg. Ce o fi și cu asta? Voi vedea în curând ce fel de om este. La rugămintea lui, vă trimit noua sa adresă: București, strada Diaconeselor, Spitalul de copii, intern Nicolai Codreanu.

Salutări din partea mea și a tovarășilor mei și să vă aibă în pază « geniul revoluției » (expresia domnului Lavrov — Bomboană[?]).

Salut

Z. Ralii

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

635

Londra, 19 Ianuarie

Din nou scriu la tine.

Trivialitatea, malițiozitate veninoasă, ezuitism, dorința de a merge și a înșela la fiecare pas, toate aceste apar din zi în zi tot mai clare, în fiecare zi îți face tot mai rău privind la toți acești oameni. Dracu să-i ia, deși ei nu mi-au făcut nimic rău.

802

Iată că a apărut și primul număr al ziarului. Tu mi-ai scris « dar Lavrov se gândește să editeze un astfel de ziar » Inșă oare așa unul trebuie?!

E arid, gol, lipsă de conținut, rumegarea celor care au fost deja spuse de o mie și una de ori.

Nu, mai bine să pleci înapoi în Rusia, decât să trăești și să lucrezi cu astfel de oameni. Îți repet din nou rugămintea mea : să-i scrii lui Goldstein și să-mi trimiți adresa lui și asta cât mai repede, cât mai repede, dragule, până mai există mijloace de transport, căci de nu, ne vom împotmoli cu totul. Este remarcabil cât de unanim se poartă față de acești domni toți acei care îi cunosc. Cu aceleași sentențe a plecat și Richter. Soloviev stă pe loc pentru că acum nu ai de ce pleca, stă, se chinue. Cum merg treburile? Am citit povestea d-tale despre Conca [?] Este prea puțin lucrată și puțin gândită, însă talent există, ai nimerit tonul. Ași fi bucuros să scriu și eu pentru dumneata, însă nu voi avea nici decum timp. Intr'un fel sau altul muncă este suficientă.

Îți strâng mâna, te salut!

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

636

Mulțumesc pentru știre. La scrisoarea d-tale era anexată și o alta din Geneva. Inșă nu pot să-mi dau seama dela cine. Te rog intri în corespondență singur cu cele două persoane despre care vorbești, deoarece eu nu le cunosc. Străduiește-te s'o faci mai repede, pentru ca totul să fie gata într'o lună sau două în cel mai rău caz. E așa de greu să găsești pe cineva potrivit . . . Acum avem bani. Iată tot ce pot să-ți spun. Eu nu pot să-ți scriu acum mult și o fac ca să începi mai repede corespondența și să aranjezi totul. Poți să-mi scrii totul pe aceiași adresă. Ține însă minte că trebuie să faci o alegere severă și că eu la rândul meu voi trebui să mă încred orbește în d-ta. Îți strâng cu putere mâna. Te salut. Scrie despre aceasta la Geneva 15 Terrasier, Monsieur James Grin, chez madame Chappel, oferta lor este, fără discuție, foarte necesară. Fă-o mai repede.

[Pe verso:]

Lui N. S. din Moghilev.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

637

Pot să vă aduc o veste îmbucurătoare. Datorită eforturilor a câtorva persoane, *treaba despre care știți* a fost începută în urbea noastră natală, în chip admirabil și merge bine; pe fiecare zi, crește tot mai mult numărul celor care vor

să vadă adevărul. Există de pe acum circa 4 cercuri bine organizate: de femei, de bărbați și satești, unite prin legăturile trainice și indisolubile ale opiniilor sociale. În curând vor intra în aceste cercuri liceul real, seminarul și școlile de fete. [?]

În orice caz, avem de pe acum oameni acolo. Cât mă privește, sunt sănătos ca un taur, ceea ce vă doresc din tot sufletul și dv.

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

638

Russel,

Îți trimit o altă adresă pentru a trimite aici tot felul de lucruri și scrisori; de altfel aceasta deocamdată. În genere va trebui să organizăm aceasta mai temeinic decât până acum. Tu în alianță cu acest polonez sunteți aici oameni de neînlocuit. Propriu zis însă nici asta nu este totul. Ar mai trebui ceva... La Codreanu n'am fost și n'am să mă duc. Lui Zubcu îi trimit scrisoarea cu rugămintea să trimită lui Sion, să transmită [rupt] lui Andreev. Și dacă Zubcu va fi într'atâta de cumsecade încât va oferi posibilitate lui Andreev să ia legătura cu contrabandiștii, e bine, dacă nu, va trebui să căutăm alte mijloace. Desigur că nu voi aștepta rezolvarea afacerii cu baloturile. Nu trebuie să pierdem timpul. În acest timp voi căuta pe băiat și mă voi convinge dacă nu e cumva compromisă adresa ta, căci după cum spune Andreev, ar fi pusă sub supraveghere, secretă, după cum se pare. Andreev spunea că el ți-a scris că Zub. e la București. Cum de m'ai însărcinat atunci să mă văd cu el?

Dacă e să-i crădem pe băieți, atunci în Sud voi face repede rost de bani. În vreo săptămână jumătate - două. Prima sută va trebui desigur să le-o trimit lor, la Iași, deoarece vor să se deplaseze la Herț, și este ceva până acolo.

Apoi mă gândesc să trimit la Geneva. Dacă vei pleca, atunci nu prea văd pe ce nume. Feld. se va considera în drept să dispună de noi, lucru ce nu-i văd rostul. Dacă M. Osipova ar mai rămâne câtva timp, cel mai bun lucru ar fi să trimit pe numele ei. Cred că în caz extrem, pe numele Nadiei ca neutră și care nu se consideră cu autoritate, ar fi cel mai bine să trimit pe numele ei corespondența și banii. Ea este atât de practică încât ar ști să păstreze, până la un timp desigur, în primul rând [mai departe scrisoarea este ruptă].

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

639

O situație care nu ne înjosește este, situația de revoluționar și vom uita toate acestea și de dragul celei mai autentice acțiuni — de dragul « independenței politice a slavilor » — ne-am părăsit cauza și ne-am apucat să ajutăm reacțiunii

— să ajutăm la consolidarea noului stat, gândindu-ne că facem ceva bun, iar în fapt — satisfăcând nevoia de senzații tari. Iar în.....revolta din Ural, Serpuhovo nu ne vom preta.....

Vă rog, vă rog foarte, scumpe Nicolai Constantinovici să-mi scriți absolut sincer părerea D-voastră în legătură cu participarea revoluționarilor ruși și în general a tuturor revoluționarilor în luptele pentru independența politică. Răspundeți la o întrebare particulară, pe care am pus-o și lui Clemence: ați participa la lupta Poloniei pentru independența ei, numai dacă ar fi vorba de independența politică. Adică ați rămas la părerea D-voastră de a vă veseli [?] la sărbătoarea poloneză?

Călătoria Dvstră (adică în general a rușilor) nu constituie un secret: Clemence a vorbit de ea deschis la Londra și Paris. Eu voi tăcea.

Trimiteți corecturile, îndată ce veți corecta și adăugi.

Al D-voastră

[semnătura indescifrabilă]

Ați citit despre noul proces politic?

Dintre veștile politice: trei episcopi rebeli s'au adresat lui Frantz Iosef cu rugămintea foarte supusă de a alipi Hertzegovina și Bosnia la raiul minunat — Imperiul Austriac. Desigur că împăratul apostolic, în locul sultanului pederast este un mare pas înainte! Triască independența.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

640

...latră [?], să citească singuri». Apoi am hotărît să nu dăm nicio importanță acestei scrisori și să continui a scrie nu lui Goldenberg, ci direct, redacției. Am consimțit, fără să-mi pese de meschina ambiție a d-lor în genul lui Goldenberg, și am hotărît să continui acțiunea, socotind că voi reuși cu toate acestea să realizez ceva. Ultimul scandal însă cu mărfurile lui Ralli, a arătat tuturor celor care m'au ajutat, mi-a arătat și mie însumi toată neputința noastră, tot tembelismul nostru. Cărțile împreună cu oamenii (pentru românii voștri, iar cărțile pentru agenți) au fost expediate încă de acum 3 săptămâni și până în prezent nu se știe nimic, deși mi s'a promis să fiu înștiințat imediat în aceeași zi după sosirea mea la fața locului. Aproape e sigur că li s'a întâmplat vreo nenorocire. Și astfel d-ta, dragul meu Codreanu, mă înțelegi, că în toate împrejurările acestea mi-am pierdut hotărît cumpătul. Demisia mi s'a trimis de la Londra, o demisie pur și simplu trimisă de către însuși [?] Pisarev (care de asemenea e sigur că nu este ultima spiță la roată, fiind ceva în genul șefului secției a 3-a, care vede oriunde trădare, pe care el crede că a descoperit-o la mine și încă la unul din tovarășii mei, un oarecare Flotov).

Aici sunt silit să suport scandal după scandal din cauza lipsei celor mai microscopice mijloace, iar din partea a lor tăi, în loc de sprijin, nu primești decât demiteri sau astfel de surprize ca mărfurile lui Ralli. Nu, dragul meu, să se ocupe cine vrea de această plăcută activitate — de predarea mărfurilor și oamenilor noștri în mâinile dușmanilor, iar eu nu voi face nicio mișcare decât să fac vreun rău în mod conștient. E aproape sigur că nu voi rămâne aici. Numai nu știu cum să comunic aceasta în Rusia, dacă celor plecați într'adevăr li s'a întâmplat vreș nenorocire. Inima mi se frânge, când îmi aduc aminte despre aceasta; îndeosebi mi-i milă de rus, ce om de ispravă; dar și românul, dat fiind efectivul existent al forțelor noastre, este un element prețios. Aceștia au plecat de aici aproape fără bani, dar nu e de mirare, dacă n'au știut să-i îmbuneze pe contrabandiști. Ei, situația este proastă. Mica spune că nu poate să dea deloc de urma țăranului din Sculeni și să afle precis de soarta mărfurilor; soția țăranului i-a spus că mărfurile au fost transportate la destinație. Nu pot să trec cu vederea ocazia din orice scrisoare, ca să nu vă mulțumesc, scumpii mei prieteni, pentru promptitudinea care ați avut-o pentru a ajuta pe « doamna »; nu voi uita aceasta până la mormânt. Nu știu că se fac, chiar dacă tatăl se va încăpățâna; poate va trebui să mă căsătoresc. Cum crezi?

Mi s'a spus că linia ferată dintre Iași și București este întreruptă acum; rezultă de aici că nu vei primi în curând scrisoarea mea. E de mirare cât de mult timp le trebuie scrisorilor de a merge la București și înapoi. Vă îmbrățișez cordial. Să ne revedem pe curând.

Al dumitale...

[semnătura indescifrabilă]

Doamna îți trimite complimente. Nu înțeleg cum Ralli, știind, desigur că poate să se întâmple cu mărfurile lui, nu s'a adresat undeva pentru ajutor.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

641

Iași

Păcat că ați hotărât cu atâta tărie să vă țineți de cuvânt: să scrieți puțin sau deloc. Tot timpul am așteptat o scrisoare. Cum o duceți acuma, cum merg treburile? Eu voi rămâne aici probabil timp nu prea îndelungat. În orice caz nu atât cât am presupus cândva. Poate că ași scrie cu plăcere despre mine; însă ce? — n'are niciun rost. Pe data viitoare. Te salut. Îți strâng mâna cu putere. Toate bune.

A d-tale Jenia

[Pe verso:]

Iași. România. Dr. Russel. Grand Rue 30.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

25 Aprilie
Marți

Scumpul nostru; nici până acum nu pot să-ți răspund la întrebarea privitoare la chimie. Deși presupun că în curând voi putea să răspund cât mai amănunțit.

Acum îți scriu o scrisoare specială referitor la următorul caz: nu de mult a sosit aici Anca Rozenstein, trimeasă aici să procure o tiparniță etc. Din partea cui, înțelegi singur; am procurat toate acestea la rugămintea lui Alexandr Ivanovici și aveam de gând să le expediem pe calea veche, când deodată s'a întâmplat un mare scandal cu această cale, iar nota diplomatică a Rusiei l-a silit pe imprudentul Alex. Ivan. să plece cât mai repede de aici — el a plecat și eu am rămas cu lucrurile și cu doamna aici! Prin urmare toate au rămas în seama mea, dar ce pot face acum?

Iată de ce mă adresez d-tale, tătucule: *fii așa de bun și dispune expedierea mașinilor și a celorlalte în greutate de 8 puduri prin frontiera voastră*; banii pentru expediere și primire îi va putea aduce (adică cunoscutului d-tale dela Iași) peste o săptămână după primirea răspunsului dela d-ta Anca, care va pleca pe aceeași cale legală. Ergo, răspunde-mi imediat la următoarele:

- 1) Le poți expedia în spre sud?
- 2) Dacă e posibil, indică-mi adresa la care să trimit toate acestea.
- 3) Trimite adresa omului pe care trebuie să-l distragă Anca.

Răspunde imediat. Îți strâng mâna. Adresa mea: Claran [Clarence? — N. Tr.] Alexandr Oelsniț. Deoarece sunt expulzat din Geneva din cauza notei, nu cunosc celelalte.

Z. Rally

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

.....
... locurile vor fi cumpărate de cei bogați și totul va fi în regulă. Ei, prieteni, prieteni! Nu am timp, dar altfel zău că ar fi aici lucruri nostime pentru ziar. Dacă ar fi să se descrie activitatea actualăi Primării, conduse de actualul primar — Dumitrache Beiu, ar fi interesant de citit. Sau, spre ex., directorul Prefecturii, care a cheltuit, desigur că împreună cu Primăria, 49 de mii franci pentru repararea closetelor publice, ce au fost atât de bine reparate încât proștii de locuitori își deschid din nou pungile prevăzând o nouă reparație.

Un primar deștept și energic, doctore, ar fi putut trage la răspundere întreaga Administrație numai pentru afacerea cu closetele publice. Nu vă puteți închipui ce putoare este acolo! Toată murdăria se scurge pe pereți și pe podea. De dezinfecție nici nu poate fi vorba.

Dar... Primarul, doctore este prost ca noaptea. Guvernul plătește bani grei pentru inactivitatea lui — ce-i mai trebuie. E în largul lui, mănâncă, bea și fumează! Eu plec mâine la Sulina unde sunt invitat, iar de acolo voi pleca în curând la Constantinopol după bani. Eu personal nu prea cred în posibilitatea venirii lui Martăș. Mai aștept o săptămână și dacă nu primesc dela el nici un semn de viață, atunci voi pleca!

Cum vă place Franța, dragii mei! O amnistie generală! Doamne! ce bucurie! E foarte plăcut să trăiești astfel de momente văzând cum proletaria-tul își cucerește pas cu pas noi poziții.

Ce mai e nou pela D-stră? Aveți cumva vești din Rusia?

Vă îmbrățișez și vă sărut tare pe toți

Prictenul vostru Petro

Toți ceilalți vă transmit salutări frățești și vă doresc la mulți ani.

Vă rog foarte mult să ne răspundeți cât mai repede.

Petro

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

644

... la Paris. Toate informațiile cu privire la problema aplicării tehnicii la teroare — de oriunde ar veni ele sunt concentrate în mâinile [indescifrabil] trogloditului. (D-ta nu-l cunoști personal) care cu pasiune nebună (dealt-minteri foarte lăudabilă în momentul de față) se consacră studierii acestei probleme și sistematizării tuturor proiectelor, informațiilor și faptelor, care se referă la...

Am avut imprudența de a-i comunica despre intenția d-tale de a trimite pe de o parte, o serie de considerațiuni strict științifice cu privire la aplicarea chimiei la revoluție, iar pe de altă parte un întreg proiect de organizare a acestei chestiuni. Și iată că acum el nu-mi dă pace, ba mă înjură pe mine că nu-ți pomenesc despre asta, ba pe d-ta, că ești indiferent față de chestiunile rusești, că te-ai românizat etc. Pentru numele lui Dumnezeu grăbește-te să expediezi acest manuscris căci dacă nu mă va mânca. Dealtminteri să lasăm glumele la o parte: cu cât se va primi mai curând manuscrisul cu atât mai bine. Este necesar ca până la congres tot materialul să fie sistematizat și împărțit sub forma unei expunerii amănunțite de propuneri practice, prezentate spre discutare și votate. Ei la revedere de astă dată. Iți strâng cu putere mâna și-ți trimet salutul meu social și revoluționar.

Al d-tale

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Vă returnez cei 25 de franci pe care i-ați cheltuit pentru călătoria lui Mihai. Ar fi de dorit să știu cât revine casei d-tră din suma ce a fost cheltuită anul trecut pentru costumul meu. Dacă a-și restitui tot, revoluționarii ruși « imorali » nu v'ar mai datora nimic.

Aflând că cineva a bârfit în privința relațiilor mele cu d-tră, am avut mai întâi intenția să vă vorbesc pe larg într'o scrisoare despre schimbarea uimitoare pe care o constat între cuvintele d-tră din anul trecut și atitudinea d-tră de acum. Am sperat că prin aceasta vă voi atrage atenția asupra faptelor din viața d-tră și asupra atitudinii d-vtră față de oameni, care sunt în deplină disarmonie cu principiile d-voastră social-politice. Ulterior însă m'am răzgândit. Concepția d-tră ultra micburgheză și filistină cu privire la principiile de conduită ale unui medic, atitudinea d-tră nu mai puțin filistină în această chestiune, tendința d-tră de a da ascultare tuturor bârfelilor și în sfârșit declarația d-tră că socialiștii ruși trebuie să fie într'adevăr oameni imorali, — toate acestea îmi dovedesc că distanța între noi este în prezent prea mare pentru ca să putem ajunge la o înțelegere. Dacă toate aceste manifestări individualiste și filistine în conduita d-tră nu au decât un caracter vremelnic, întâmplător, și nu constituie esența profundă a firii d-tră, fără indoială că d-tră înșivă prin autocritica pe care tot . . . vă veți transforma și veți apuca pe adevărata cale revoluționară. Deocamdată însă trebuie să vă spun neapărat că desamăgirea — nedumerirea mea în privința d-tră e cu atât mai mare cu cât despărțindu-ne anul trecut, am salutat în gând poporul român bucurându-mă pentru el că în curând va lupta în apărarea lui un om capabil deși în mai mică măsură să facă ceea ce a făcut Cernișevski pentru Rusia. Dar, vai, pentru a lăsa urme atât de adânci ca Cernișevski, nu e suficient să ai un cap, dar e nevoie și de o inimă largă și de un suflet pasionat. Voi fi fericit dacă decepția mea se va dovedi a fi neîntemeiată și dacă d-tră printr'o autocritică severă veți reuși să vă ridicați la aceea înălțime morală care face dintr'un om pionerul primei idei revoluționare și un luptător neînfricat pentru solidaritatea *general umană* în toate sferile vieții.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

. . . În anul 1871, s'a răsculat din nou poporul muncitor, dar de data aceasta pentru propriile sale interese și aici s'a văzut că cel mai înveterat dușman al muncitorilor este tocmai burghezia liberală. Liberalul Thiers a măcelărit în câteva zile 50000 muncitori. Deoarece era nevoie de prea mult timp pentru a împușca pe muncitori unul câte unul ei au fost împușcați în *mulțime, cu mitraliera*. Cei ce nu fuseseră atinși de gloanțe erau îngropați de vii. Dar asta

era prea puțin pentru ei, trebuiau să mai și calomnieze pe cei uciși, schingiuiți, deportați.

Pe toate străzile Europei, s'a.împrăștiat calomnia că comunarzii sunt hoți, pungăși, bandiți, incendiatori. Jules Favre cerea extrădarea fugarilor neconsiderându-i criminali politici. Până acum republica liberală nu a amnestiat pe comunarzii deportați, nu poate ierta păcatul lor greu: *Ei vroiau să lucreze pentru sine și nu pentru burghezie.*

Thiers a murit, mormântul lui a fost acoperit de coroane și telegrame « de condoleanțe ». Și cine nu a trimis telegrame și coroane. Împăratul rus și Academia franceză de științe; împăratul Wilhelm și ziaristii republicani, sultanul turc și liberalii tuturor popoarelor și națiunilor — toți au plătit tributul cuvenit de respect « Salvatorului patriei ». Și poporul muncitor a trimis o coroană de nu mă uita, pe care erau scrise cuvinte amenințătoare și pline de semnificație: « NU VOM UITA ».

De o parte era minoritatea privilegiată, începând cu sultanul turc și terminând cu Academia franceză de științe, de cealaltă parte majoritatea celor desmoșteniți. Acest om de partea căruia erau simpatiile sultanului și împăratului rus, și împotriva căruia se îndrepta ura și antipatia poporului muncitor, era cel mai caracteristic reprezentant al burgheziei liberale. Acum liberalismul nu mai putea merge mai departe. Intre burghezie și popor nu există nimic comun. Poporul i-a părăsit și pe cei de dreapta și pe cei de stânga și pe liberalii centrului de dreapta și ai centrului de stânga cu numeroasele lor subdiviziuni. Poporul a părăsit partidul liberal și acesta a început să decadă atât de mult încât în sfârșit, astăzi, povestirile despre măreția din trecut și puterea morală din trecut a partidului liberal, despre Washington, Jefferson, Danton, apar ca niște basme citite din « O mie și una de nopți ».

Poporul a părăsit partidul liberal și altfel nici nu putea fi. În timp ce starea a treia a scos steagul pe care erau scrise cuvintele « Libertate, egalitate, fraternitate », iar în faldurile acestui steag s'a ascuns un instrument de exploatare cum este capitalul, ea a ascuns totodată germele viitoarei vrajbe între ea și popor și germenii decăderii ei morale.

Acest germene s'a dezvoltat și a pus deoparte proletariatul european iar de altă parte pe Thiers și burghezia liberală de toate nuanțele. Acest germene s'a dezvoltat și a făcut ca decăderea morală a partidului liberal să ajungă atât de departe încât organele lui mai cinstite ca L'Italie [în text în franțuzește] să constate ele însele această decădere. Iată adevăratele cauze ale decăderii partidului liberal în apus. Ele constau în faptul că interesele burgheziei [care a slujit și slujește ca reprezentantă a ideilor liberalismului în apus dela începutul dezvoltării lor], nu corespundeau intereselor majorității uriașe a omenirii, adică POPORULUI MUNCITOR. Ele (adică principiile decăderii) constau în faptul că programul partidului liberal (iar programul este exponentul partidului) nu corespunde intereselor poporului. *Orice program, orice partid*

care nu slujește ca exponent al intereselor poporului, trebuie să cadă. Așa a fost, este, și va fi.

Noi am terminat, cititorule cu liberalismul apusean, acum trecem la liberalismul democratic al nostru, la liberalismul român.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

647

Cred că D-stră știți că la noi a venit un radical nou Belkin, pe care l-am rugat să plece înapoi și să ne aducă vreo dovadă de cele ce a scris, sau că cel puțin nu este un om străin. Zilele acestea el s'a reîntors fără nimic, după cum și era de așteptat.

Suntem convinși că el nu este drept cine se dă sau mai bine zis s'a dat, și totuși, pentru a evita orice neînțelegere, v'am ruga să luați legătura cu Odesa și să aflați ce reprezintă în momentul de față Sarâcev și dacă noul nostru tovarăș este trimis de el?

[semnătura indescifrabilă]

și Nicolai Maicov

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

648

[pe plic:]

Lemberg. Svoighelovici Ivan Franco.

Se să găsească personal prin tipografia lui Cevcenco. Să se scrie scrisori.

M-lle Micheline Stamcovsca [?]

M-eur M. Hamerlane

poste-restante

[Pe partea cealaltă a plicului:]

Trebue spus că recomandă

Iulius Stovschi

Kiev

Stutarscaia [?] Maison Ceaicovski

M-me Louise Craisca

pour Simon

[conținutul plicului:]

Frate Ivane

Foaia sau omul asupra căruia va fi acest bilețel este de ai noștri — să aștepți în legătură(?) asta este important.

Al dumitale

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

649

Scumpe și stimate tovarăș,

Nu v'am răspuns pentrucă am vrut că vă expediez totodată și numărul legat din « Basarabia » și să mă înțeleg cu tovarășii în legătură cu diversele materiale despre care amintiți dvs. în scrisoarea dvs.

Am terminat traducerea « Despre esența Constituției lui Lassalle » și am transmis-o pentru corectura de limbă lui Nădejde. Acum scriu o postfață la această broșură despre constituția română. Vă va uimi probabil faptul că eu care în scrisoarea trecută vă propuneam să vă ocupați cu broșuri pentru popor, am început cu esența constituției. Este vorba de faptul că îmi place peste măsură această broșură și este foarte potrivită pentru intelectualitatea română, îmbătată de posibilitățile sale constituționale. Când voi termina postfața, voi începe « Cei patru frați ».

În ceea ce privește tipărirea acestor broșuri, până când nu vom fi gata pentru tipar, mă gândesc prea puțin la aceasta deoarece numai gândul singur nu prea aduce folos. Am pregătit și după aceea vom vedea. Poate și Dumnezeu va avea grijă. Știu numai atât că Nădejde nu va da nici o para, iar eu nu am niciun ban și când va fi, va fi bine.

Vă trimit un număr legat din « Basarabia » și autorizația de a regla conturile cu abonații și cu librăria care a vândut cu amănuntul.

Ce se aude cu bogătașul dvs. Buhovski? Nu va da oare ceva bani pentru broșuri?

Despre Kristen nu se aude nimic. Cărțile zac. I-ați scris oare lui Drago-manov pentru că ei să expedieze asemenea lucruri cel puțin, cu viteza mică și nu mare pentru că pentru expediere e nevoie de o groază de bani și viteza nu este necesară, tot zac luni întregi. Trimit și scrisoarea lui pe care am găsit-o.

Alaltăeri aici se răspândise prin întreg orașul un zvon adus din Viena că Sașenca a tras cu arma în niște prieteni de ai săi. De atunci așteptăm totuși în zadar o telegramă care să confirme totuși acest lucru.

Salutări lui Volc. Spuneți-i că dela Pan am primit o scrisoare în care acesta își exprimă speranța în legătură cu primirea banilor și întrebă câți

bani trebuiesc expediați pentru expedierea Cobzarului și roagă să i se trimită Cobzarul, după primirea banilor la Tulcea. Vă sărut pe Dvs. și pe copii.

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

650

Iași, 12 Aprilie

Răspunsurile de la Drăgan și Elisa Baclu s'au primit. Să ți le comunic?

Dragă amice,

Nu ți-am scris până în prezent nimic mai amănunțit pentru același motiv pentru care, de când ai plecat d-ta, nu mă culc înainte de ora 4 dimineața. Muncă multă de tot, toată ziua sunt ca înnebunit. De aceea să nu mă înjuri. În privința lui «Lettre à la rédaction» (scrisoare pentru redacție), despre care mă întrebi și de care eu categoric nu știam ce să-ți răspund, de oarece până eri nu știam că această scrisoare sosise încă de mult la redacție și cei de aici *au uitat să mi-o arate*. Eri înfine mi-a ajuns sub ochi, am tradus-o imediat și am trimis-o la tipografie, găsind-o excelentă. Rugăm să continui.

Situația noastră bănească este cu totul slabă. Cei 200 de franci pe care i-am împrumutat s'au cheltuit și nu mai avem absolut nimic cu ce să tipărim. Dacă abonații ar plăti la timp, depunerile lor ar fi absolut suficiente pentru susținerea revistei până la Anul Nou. Dar e vorba că plata se face foarte, foarte slab. Iată de ce este absolut necesar un împrumut pentru redacție, că să nu dăm faliment, ceace ar fi foarte rușinos. Te rog întâlnește-te, cât se poate mai curând cu Felix și tratează cu el în această chestiune — avem nevoie de câteva sute de franci pe baza unei garanții generale și cu amortizare într'un termen anumit.

Pentru Alah, isprăviți cât mai curând cu aceasta.

Iarăși în privința hârtiei, până în momentul acesta d-ta nu mi-ai spus nici un cuvânt, deși această chestiune este atât de importantă; se știe doar că plătim câte 80, iar cu expediția câte 90 de franci pentru fiecare număr, în total 420 de franci pe lună. Înțelegi că această sumă nu se poate găsi decât cu concursul energetic al tuturor.

Apoi împrejurările de la București pentru noi oarecum *nu există de loc* — e vorba că Moisei a trimis câteva modele (?) pentru ziar, din care multe se înapoiază. Îți închipui? Stăuceanu nici nu răspunde la toate cererile noastre de a ne prezenta însfârșit un cont cu privire la vânzarea cu amănuntul a numerelor trimise lui.

Reclamăm toate acestea și rugăm să întrebuițezi influența d-tale ca să aranjezi cât de cât chestiunea revistei la București, și în primul rând să ceri contul și banii pentru vânzarea cu amănuntul pentru 1—1½ lună.

Situația mea personală este aceeași. De la 1 Ianuarie voi avea un post la calea ferată. Cum stau lucrurile în privința ambilor Andreev? Andrei Tulcinski este exasperat și s'a căsătorit (mai mult, pe cât se pare, ca o afacere) cu Porfira.

Iacob pleacă poimăine la Ploiești.

Scrie, dragul meu și ajută-ne cu toate sfaturile. Te sărut cordial, complimente Lizavei și Catrinei, lui Mihail. Ai primit nr. 12?

[Pe verso:] Arbore.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

651

Ei, prietene, cât te-am așteptat și te tot așteptăm. Tu să nu crezi, că vei putea să scapi de noi. Trebuie să vii. Chiar numai tutunul merită... Trimite hârtia, iar pe semnături îi vom strânge într'un fel. Ai în vedere că peste o lună se prea poate ca să nu sosească comunicări. De aici am să te transport până la Galați. Aprovizionează-te cu recomandării. N'ar strica să primim aici o recomandatie la Krupinski, el este frate cu un procuror din Iași, fiul adoptiv al lui Cogălniceanu, un om foarte bun, iar principalul este că vor să-l numească prefect aici. Actualmente el se ocupă aici de avocatură. Ține seama de faptul că sosirea ta aici este necesară, ca să discutăm cu sinceritate cu etiopienii, ca să-i reținem aici în România, unde vor fi foarte necesari, mai ales etiopianul cel tinerel.

Scrie dragul meu, și dacă este posibil trimite și « Narodnaia Volia ».

Te îmbrățișez cu drag. Ii sărut pe toți ai tăi.

Al tău [semnătura indescifrabilă]

Adresează simplu Doctorului Petru farmacia Romulus și Remus.

Sora te salută și te roagă să transmiți bunicii scrisoarea pe care o anexezi aici

[Pe verso:]

Droghescu sau Mihăilescu Interni la Tulcea

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

652

Dragă prietene!

Am primit banii d-tale, pentru care îți suntem foarte recunoscători.

La data de 23 Aprilie ți le voi restitui. Aici nu-i nimic nou. Inchipuieți că sunt căutat de guvernul rus, ca membru al comitetului executiv. Au nimerit în gol. Aici treburile socialismului merg foarte prost. În decurs de trei luni nu suntem în stare să edităm o nenorocită de broșurică. Sărmana Românie!

Am primit și noi câteva reviste, însă ele sunt puțin citite. Despre ce fel de evitare de pericol ai scris din Elveția. Nu știi, cred, că cu referire la *Savcenca*. Am un plan, care, dacă se va înlăptui chiar parțial va înfrumuseța *viața* noastră; atunci când treaba va începe să meargă cât de cât bine, am să-ți scriu.

Scrie!

Te îmbrățișez cu căldură.

.....[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

653

Dragă John,

Imi pare rău că semnalmentele nu se potrivesc, căci dacă s'ar fi dus cunoscutul meu, mi-ar fi îndreptat treburile — altfel e de rău! Din Londra s'au expediat cărțile și aici nici-o copeică! Nu știi, ce-i de făcut! Să viu la dumneata; dar ce voi face acolo? E adevărat că aici nu fac nimic, dar totuși nu-mi pierd speranța prostească că lucrurile se vor îndrepta, și e lucru cunoscut că tinerii se hrănesc cu speranța, deși nu e o hrană prea nutritivă, dar ce-i de făcut, n'ai pește, mănânci cu plăcere și raci. Iată că se apropie 23 Aprilie, când și eu și D-voastră trebuie să închiriem locuințe și eu tot nu știu pentru ce să mă hotărâsc. Din Rusia nu ne scriu niciun cuvânt. Ce treabă e și asta! Singura mângâiere este că de acasă am primit leafa mea lunară și deci nu voi muri de foame. Lucrurile i le-am dat lui Gheorghe; deci pentru mărfurile lui Ralli au fost achitate cu proprii mei 80 și ceva franci, iar el nu trimite nicio copeică; desigur că înțeleg foarte bine că cauza este blestemata asta lipsă de bani și că Ralli nu e vinovat aici nici cât negru sub unghie, dar aceasta nu-mi ușurează mie situația și în curând voi rămâne din nou fără bani, iar până la banii viitori mai sunt trei săptămâni. Nu-mi vine de loc în minte ce să mă hotărâsc să fac, să plec spre D-ta sau să rămân aici și să aștept până se îndreaptă lucrurile? Scrie-ți-mi vă rog ce te gândești să faci cu mine; doar peste vreo patru luni, devenind medic vei părăsi Bucureștiul; atunci mă voi prăpădi de urât și de inactivitate; dacă ai vreo treabă pentru mine, atunci scrie-mi. Ști oare despre ce fel de transport este vorba, despre acela de acum o lună și jumătate pe care l-am luat dela gară și e o lună de când ei au ajuns în «patrie», iar cei de la «Vperiod» [?] insistă pentru a lua neapărat dela gară o marfă care nu există. În ce fel s'a produs încurcătura nu știu, nici eu singur. Am trimis celor dela «Vperiod» chitanța și le-am scris că dacă energia și stimulul s'ar putea transforma în bani atunci....,altfel...

De sigur n'am înjurat, pentru nimic....fie....

Scrisoarea lui Smirnov a fost scrisă la 11 Martie, iar eu am primit dela Goldenberg scrisoarea din 15 scrisă ca răspuns la scrisoarea mea, unde le

descriu toate treburile de aici; scrisoarea este foarte sărăcăcioasă, probabil că a fost scuturat. Iar D-ta le răspunzi ce vrei. Scrie, dacă vrei, că dacă nu cunosc vadul să nu se bage în apă — să nu se apuce să dea sentințe, când și fără ei e așa de plictisitor, iar dacă vrei dă-i dracului — cum vrei. Voi căuta un tânăr pentru transportarea pașaportului. Cât de repede trebuie și câți bani — maximum — puteți sacrifica pentru aceasta? Nu cunosc niciun fel de nepoți ai Cutinei și nu numai nepoți, ci nici măcar pe bunică; dracu știe ce exroc? Poate e om cumsecade, D-ta poți să-ți dai seama mai bine. Plecăciuni Liubovei Fedorovna! Te îmbrățișez pe d-ta și pe Codreanu.

Al d-tale

[semnătura indescifrabilă]

Ce-mi pasă mie că nu vrei să-mi tai pofta pentru știință; scrie-mi mai des, dar numai atât, restul nici nu vreau să aud.

Adio, poate la revedere.

Poate ai «Basmale Motanului Murlâc» Dacă da, atunci trimite-mi-le. Ți-ași fi recunoscător. Mi-e foarte necesară adresa pentru banii primiți din Chișinău. Primești oare «Nebat»? Dacă nu, pot să-ți expediez eu.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

654

Nu veți putea oare să dați de știre la graniță, ca lada mea să fie expediată la Chișinău, la următoarea adresă:

Polițeascaia plosciadi [Piața poliției], Casa Lascari, Biblioteca lui Anna Grișenco, pentru Nezlobinski.

Al Dumneavoastră

Z. Ralli.

P. S. Vă aduc gramatica.

[Pe verso:]

Lui Monsieur Roussel.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

655

Botoșani, 14 Iulie

Scumpe amice ¹⁾

În urma rugăminții prefectului, am părăsit Iașul pentru *trei zile* folosind acest timp ca să vizitez Botoșanii în scop medical și socialist.

¹⁾ în românește.

Nu v'am răspuns până acum, pentru că am vrut să trimit totodată și plângerea ambasadorului dela Constantinopol, plângere pe care veți fi atât de bun s'o transmiteți prin agentul dela București cu explicarea întregii întâmplări și cu rugămintea de a o remite imediat la Constantinopol, rugând să ne ia partea imediat, dacă se poate telegrafic.

În privința locului, vă rog dacă se poate, dacă va exista cea mai mică posibilitate să mă scutiți în privința mutării mele dela Iași. — Fie să treacă dela mine, iar dacă acest lucru este *absolut imposibil*, atunci să mi se găsească un post undeva mai aproape decât Turnu-Măgurele unde numai mutarea cu familia va costa dracu știe cât. Condiție sine qua non — *asigurarea* unui post pentru mine pe timp de trei ani — în caz contrar nu solicit niciun post. În genere, aveți în vedere, că mă pot înșela foarte ușor cu acest post. Cel mai bun lucru pentru mine, din punctul de vedere al intereselor socialiste ar fi un post în orașele Moldovei (Piatra-Neamț, etc.), dar și mai bine ar fi dacă ași putea rămâne la Iași.

Măine trimit pe numele D-vstră și o cerere pentru ambasador în limba engleză.

În afară de discuția cu prefectul nimic nou. Vă sărut mult.

[semnătura indescriabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

1 Februarie 1880

Cel mai amabil dintre oamenii amabili,

Am primit scrisorile Dvs. și vă mulțumesc din suflet pentru scrisorile de-acasă pe care mi le-ați trimis: deasemenea mă grăbesc să mă scuz pentru faptul că ea a sosit pe numele Dv., dar ce poți să faci cu ticăleșii. Scrisorile mele nu ajung deloc în mâinile prietenilor interni și ei, neprimind din partea mea noile adrese, scriu pe cele vechi. Această scrisoare nu a căzut însă în alte mâini, lucru care se poate garanta. După noul pogrom intern situația noastră a devenit extrem de șubredă și nestabilă. Neștiind absolut nimic ce se petrece în interior, nu putem purcede la înfăptuirea planului nostru, fără a compromite într-o măsură oarecare partidul nostru. Imi iau din nou calea, și este puțin probabil că de flata aceasta totul va merge bine, dar ce să fac, trebuie să știu cum stau lucrurile! Tot una de ce ți-e sortit nu poți să scapi; iată despre ce-i vorba: trimiteți-mi pașaportul de cetățean turc pe care l-au lăsat la Dvs., pe baza lui voi lua dela consulul turc de aici un pașaport pentru străinătate și voi pleca cu el. Baniii vă voi trimite poate chiar de aici înainte de plecare dacă voi primi o sumă din care voi putea trimite; dacă nu, atunci a doua zi după sosirea mea acasă.

La noi este foamete, frig, mizerie, inclusiv păduchi într-o cantitate incomensurabilă; toate acestea n'au nici o importanță, am și uitat când am avut bani, or am de primit și aici din Lemberg 250 ruble, din București aproximativ 50, fără a mai vorbi că de-acasă trebuie să mi se trimită 150. Vezi cum prostul se îmbogățește cu gândul? Te mănâncă păduchii și flămânzești singur!

Ținând seama de toate aceste binefaceri, vă rog să comunicați câți bani trebuie să vă trimit pentru ca să puteți primi și expedia aci țigaretul, revolverul și cărțile sosite. Și atunci frățioare pentru osteneala dumitale îți voi aduce un dar. Și încă un dar pe care îți va face plăcere să-l vezi.

Acum însă dacă sunteți bogat, expediați prin scrisoare recbmandată, sau dacă nu chiar prin scrisoare simplă mesagiul anexat aci în orașul Lemberg, pe adresa următoare (urmează adresa scrisă în limba poloneză). Vă rog pe Dvs. sa faceți acest lucru pentru că eu zău nu am niciun ban.

La revedere, bunul meu.

[semnătura indescifrabilă]

[Pe verso:]

Iași, domnului Ion Dubert, gara Iași, pentru D. R.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

657

3 Aprilie 1880

strada Lausanne, 19

Domnule,

Scrisoarea și telegrama D-tale mi-au parvenit Sâmbătă la ora 4 p.m., când băncile trebuiau să și fie închise. Le-am comunicat prietenilor mei pe care îi cunoști și D-ta: Kropotkin, Jukovskiy și Kravcinsky, și de comun acord, am decis să trimitem banii sosiți din partea lui Z. Arbore — pentru el la Ploești. De aceea am depus azi la Banca Americană James Bates și Comp. la Geneva, cei 580 fr., care mi-au fost remiși de Banca de Mauvoir. Vă trimit una din chitanțele Băncii Americane pe care Dv. o puteți trimite lui Arbore. Pentru moment nu știu unde se găsește: la Ploești sau la București — Ii voi scrie la Ploești, dar D-ta trebuie să știi mai bine unde locuiește în prezent.

În încheiere trebuie să vă spun sincer că, în viitor, nu ași vrea să am de a face cu sume cu-astfel de proveniențe, — de altfel este și părerea aceloră cu care am discutat asupra acestei chestiuni.

Primește, Domnule, asigurarea distinsei mele considerațiuni

M. Dragomanov

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

658

București, 10 Aprilie 1880

Iubit prieten,

Mai întâi mii de mulțumiri pentru epistola D-tale în englezește, altă dată poți tot atât de bine să-mi scrii chinezește.

Ai primit scrisoarea mea, și-am scris chiar în ziua sosirii mele la P. La început, noi am avut intenția de a continua jocul cu porcul; dar cum nu știm nimic exact, nu știam ce să facem. Erau vreo două sau trei planuri: să scriem o scrisoare Consulului, după cum fusese primul meu proiect; să telegrafiem

porcului pentru a-l atrage aici sau la T. Aici l-am fi primit zdrobindu-i câteva coaste, la T. l-am fi făcut praf pe porc.

Acum nu facem nimic deoarece nu vream să-l speriem ceea ce l-ar face să plece de aici, și atunci s'ar duce probabil în Rusia unde ar fi mai dăunător decât aici.

Ar trebui să puneți pe prietenii de aici la curent cu lucrurile; îndată ce vom crede că nu e nimic de pierdut, vom da publicității întreaga chestiune, pentru ca zeflemiştii să știe cum stau, și vom da chitanță publică de Comitet Executiv pentru suma care trebuie să fi turburat câteva nopți, somnul porcului.

Scrie-ne ce crezi despre asta. Scrie-mi de îndată ce va fi posibil, dacă totul a mers bine cu mărfurile și dacă Andrei s'a stabilit.

Cât despre mine, mă voi duce pentru câțva timp în patria mea și voi face tot posibilul pentru a nu rămâne inactiv până ce mă voi putea întoarce în Rusia unde aş vrea să și fiu: îmi e de pe acum dor!

Cu urări pentru dezvoltarea acțiunii Dtale și cu salutări frățești.

rămân al Dtale,

P.S. Dacă mi-ai fi spus măcar o vorbă, aş fi condus pe acest porc la T. și acum ar și putrezi.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

659

St. Imier, 23 Aprilie 1880

Dragul meu prieten Zamfir.

Am sosit ieri la St. Imier și am fost foarte bine primit. Nu am fost la Geneva, deoarece am văzut la Clarens pe Domnii și Doamnele *Reclu Olsnitz* Krapotkin; cum am promis părinților mei care mi-au scris o scrisoare plină de căldură la Zürich, am lăsat la Clarens comisioane pentru Geneva. Dl. Lefrançais pe care de asemenea l-am văzut la Clarens, unde este secretar al Dlui Reclus a plecat ieri sau azi la Geneva și va fi dus *ghiveciul cu trandafiri* ¹⁾ Dlui Dragomanov.

Aș avea multe să vă spun, dar fiind foarte grăbit în momentul de față, vă voi scrie foarte succint. Multe salutări din partea tuturor prietenilor dela Clarens care arată un viu interes pentru soarta Dvs. — și nu ar dori decât un lucru: să veniți pentru mai multe săptămâni sau luni la ei. Salutări din partea lui Adhemar Schwitzgnebel căruia îi merge foarte bine și mă însărcinează să vă spun că este voios și mereu acelaș.

La Zürich am văzut pe [Malen sau Malesi] care este *căsătorit* cu o rusoaică și despre care bătrânul Bückli mi-a spus: Este foarte fericit Malon cu soția sa,

¹⁾ Ghiveciul cu trandafiri — partea delicată și secretă a unei afaceri.

da într'adevăr fericit; dar el lucrează prea mult, da, într'adevăr mult lucrează omul, el este un întreg Proudhon, *da un adevărat Proudhon.*)

Vă avertizez că trebuie să citiți aceasta în germană elvețiană; e de spân-zurat acest bătrân Bückli — să compari pe Malon cu Proudhon!! Vă voi scrie altă dată mai pe larg. Am fost bine primit aici și dacă aș găsi o ocupație cores-punzătoare este probabil că voi rămâne aici puțin mai mult decât am avut intenția la început. Pentru acest motiv vă rog să trimiteți scrisoarea alăturată la *Odessa la adresa Dlui Dimitri Gregorovici Petrof*. Eu îl rog să-mi trimită bagajele la adresa Dvs. — la Ploești. Când veți primi geamantanul, îl veți deschide și veți goli conținutul în cel mare pe care îl va umple, iar apoi ni-l veți expedia aici, dacă vă voi cere acest lucru. Puteți lua din biblioteca mea broșurile socialiste germane, dar nu mai mult, eu am cumpărat aici altele și cum Dvs. — sau cel puțin (*Katz*) ați dorit să vi le procurați, luați-le pe acestea. Am comandat *Neue Welt* și am plătit *Tagwacht* până la 1 Iulie, de atunci încolo veți trebui să-l refuzați dacă nu mai vreți să-l primiți.

Eu scriu azi pentru revista socialistă, celelalte ziare pe care mi le cereți nu există. Costică mi-a spus să fac comenzi la Zürich, eu nu am comandat decât câteva lucruri mărunte care au fost probabil trimise la adresa Dvs. — Când veți fi luat broșurile mele germane, veți vedea de ce veți mai avea nevoie și veți scrie. La o alta dată. Nu uitați sa trimiteți scrisoarea alăturată *Domnului Dimitri Gregorovici Petroff Torgovața ulitza 49 Odessa* și scrieți Dvs. — însuși adresa la care ar urma să trimită geamantanul pe care l-am lăsat la ei, Mă gândesc la adresa lui *Volkov* la Ploești. Vă voiu restitui cheltuelile pe care le veți avea.

Salut și solidaritate
Arnold Christen

Dragă Costică!

Iți scriu la repezeală aceste câteva rânduri. Scrie, te rog, surorii D-tale că am plecat și indică-i pentru scrisorile ce sosesc din Rusia adresa următoare. *Domnul Albert Gerber post-restant St. Imier. Berna. — Elveția*

Scrie-mi ce face Tania ai știri?

Am remis comis-voiajorului firmei Ganz et Cie — la *Budapesta* circulara D-tale comercială și adresa Dvs. — Este o mare fabrică de mașini care-și expe-diază produsele până în America.

Voi încerca să vă recomand aici câteva firme.

Multe salutări familiei D-tale și tuturor prietenilor.

Aștept scrisori din partea D-tale.

Următoarea va fi mai lungă.

Arnold Christen.

Din România puteți adresa pe numele meu și scrie numai
St. Imier Berna, Elveția

Mi s'a oferit să fac o lucrare contra remunerație asupra României; ar fi pentru Revista Socialistă. Dacă nu vrei s'o faci la Ploești, trimite-mi ceva material care ar putea să-mi servească la aceasta.

Am plătit pentru luna în curs cel de al doilea abonament la Revista Socialistă direct la administrație.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

660

St. Imier, 5 Mai 1880

Scumpul meu prieten,

Alăturat îți trimit o scrisoare dela Drăgomanov, care este răspunsul la cererea mea de bani pentru D-ta. În această scrisoare se mai află o chitanță pentru cei 570 fr pe care M. Drag. vi i-a retrimis.

D-ta ai fost foarte încântat de lovitura ce i-am dat-o Porcului, dar te înșeli dacă crezi că Drag., Juk., Krapotkin și toți ceilalți bătrâni au fost la fel de încântați ca D-ta. Aceștia sunt puri.

Și D-ta vezi din răspunsul lui M. Drag. ce gândesc ei.

Eu nu vreau să mă opresc mai mult decât merită asupra acestui subiect; înțeleg perfect această diferență de apreciere. Acești domni sunt teoreticienii puri, departe de lupta la care asistă ca spectatori reci și *imparțiali*.

Ceilalți, care mi-au exprimat satisfacția lor, ca amicii din *România*, cei din Rusia și Morozov și Romanienko, sunt mult mai aproape de lupta din care au ieșit de curând, și sunt sub impresia vie a actelor reacțiunii și judecă altfel lucrurile. Pentru ei (pentru noi) e vorba de a slăbi, de a dăuna cât mai mult posibil dușmanului și de a se apăra.

Cu toate acestea ași fi crezut că *M. Dragomanov* se va purta cu mult mai politicoș decât atât. Eu nu am fost la Geneva, i-am lăsat lui Krapotkin grija de a-l informa. Când el a primit banii, M.D. m'a înștiințat și mi-a cerut adresa mea pentru a mi-i trimite. I-am scris că nu vreau să primesc banii având în vedere că grupurile din Geneva puteau să dispună mai bine de ei, în interesul cauzei căreia erau destinați. Îl rugam să facă aceasta fără mine și ași fi fost mulțumit, în cazul când ei nu cădeau de acord, să le propun trimiterea întregii sume grupului din Odesa, care era îndeajuns de sărac. Abia i-am expediat această scrisoare, când am primit telegrama D-tale. Am telegrafiat imediat lui M. Dragomanov să vă trimită cei 250 fr. ceruți pentru cărți. M. Drag. îmi răspunde în scrisoarea ce vi-o trimit alăturat. Pentru ce v'a trimis oare toți banii? Găsesc aceasta foarte răutăcios din partea sa. Poate ar fi nevoie de ei aici?!

Acum am primit o propunere dela Romanienko și Morozov care, așa cum v'am spus, sunt mult mai draguți.

Ei îmi spun că ar trebui ca banii rămași după achitarea cărților să fie expediați la Odesa, și s'au ocupat de obținerea unei adrese sigure. Toate aceste trimiteri și retrimiteri implică destule cheltueli; totuși scrie-mi cât a mai rămas și dacă aceasta merită oboseala de a-i trimite la Odesa. În acest caz, noi vă vom trimite adresa și Dv. veți expedia banii.

Eu voi pleca peste cincisprezece zile la Paris, unde mă voi strădui să trăesc până la toamnă pentru a mă reîntoarce atunci în Rusia.

Scrie-mi curând și mai mult. Am primit... vă mulțumesc, mi-ar fi plăcut să am câteva cărți asupra României; poate le voi găsi la Paris prin biblioteci.

L-au arestat pe *Frunză!* Nu ați aflat nimic? Dacă sârmanul a fost arestat împreună cu cărțile, *chestiunea sa este clară* și poate va fi amestecat și numele meu. Incercați să aflați câte ceva și spuneți-mi dacă cărțile pe care le-am expediat prin graniță au sosit.

Arnold

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

661

Iași, 6 Mai 1880

Prietene Christen,

Scuză-mă că până în prezent nu am răspuns la scrisoarea D-tale dela Viena pentru un motiv foarte simplu — n'am avut ce răspunde, nimic într'adevăr care să fi fost demn de notat nu s'a petrecut după plecarea D-tale. Andres din fericire a trecut Rubiconul cu marfa sa, porcul & Co au fost foarte însuflețiți un oarecare timp și pe urmă plictisiți de a-i urmări și fiind sigur că ei nu ne vor putea face vreun rău, i-am abandonat.

După plecarea D-tale, la noi chestiunea a început să ia o dezvoltare mai rapidă. S'au format noi secțiuni în alte orașe și a noastră de asemenea și-a mărit considerabil numărul membrilor.

Blonda a rămas mult timp la B, și pe urmă a revenit tristă. Acum câteva zile am primit o scrisoare dela Kiș-f prin care era cerut cineva dintre cei care au venit odată dela O-sa pentru a lua adevărul de bagaj dela K, fiind nevoie de a-i vorbi. Se spunea că F-za nu vine, deoarece este cunoscut pe acolo. Se întreba de asemenea dacă Andres s'a întors acasă sau nu. Scrisoarea nu era semnată, dar se specifica să răspundem la adresa cunoscută. Cum nu știam în mod pozitiv din partea cui venea scrisoarea și unde trebuia să se adreseze răspunsul, am copiat chimic scrisoarea și am trimis-o prin adresa pe care ați lăsat-o la O.

De câteva zile am primit N din « Femeia Romana » unde povestea D-tale cu porcul era publicată într'un articol. Nu știu cum s'a făcut aceasta, deoarece nu am primit nimic special dela B, privind acest lucru. Numele D-tale este tipărit sub inițialele Ar... Kr... Numele porcului nu este deloc publicat.

Iată tot ce am vrut să-ți comunic.

La noi o dezvoltare de criză financiară. Dar, — este ceva vechi. O broșură asupra vieții, activității și ideilor lui Codreanu a apărut și a fost vândută în 1000 exemplare în câteva zile.

Salută pe toți prietenii. Nu ne uitați.

Îți strâng mâna cu căldură și te îmbrățișez de mii de ori.

al D-tale T N R

Scrisoarea D-tale s'a comunicat lui Cost.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

662

14 Mai 1880.

Inceputul scrisorii a fost scris acum vreo trei săptămâni!!

Dragă prietene Ruli,

Alaltăieri a trecut pe aici Cristel care mi-a spus povestea sa cu Voronovici. Înțeleg că condamnați de acei spioni, v'ați preocupat cam mult de această poveste. Mie însă nu mi-a plăcut prea mult, mai ales în amănunte, cu atât mai mult cu cât cea mai mare parte din bani i-a păstrat și i-a cheltuit pentru sine... Mă îndoiesc că Mih. Petr. a primit cei 600 de franci care i-au fost trimiși. După mine, toată această poveste nu numai că n'a fost făcută cu tact, dar este o capodoperă de necinste. Există un tact, dar un tact polițienesc și o lipsă de tact revoluționar. Ca să nu vorbim de pildă decât de amestecul numelor lui Krapotkin, Hofmann, Zasulici și al altora într'o poveste nu tocmai curată. În afară de aceasta, acest furt de scrisori este uimitor în legătură cu cele puse la cale și îndeplinite în casa lui Voronovici. Recunoaște că n'ai fi fost în stare să faci nimic din toate acestea și ai avut o atitudine binevoitoare sub influența urii tale către Voronovici și cei la fel, cu el. Asemenea ticăloși trebuiesc uciși, dar să le storci bani folosind propriile lor arme, să-ți îmbraci măcar câțva timp pielea lor murdară, nu este o treabă pentru noi. Nu mă îndoiesc că intențiile lui S. R. au fost sincere (deși folosirea acestor bani pentru el este cel puțin de neiertat) dar aceasta arată anumite înclinații și talente care nu-i stau bine unui revoluționar și sunt necesare în cu totul altă meserie. Și în plus încă, se vede că are prostia să trâmbițeze peste tot isprava făcută.

Dar, destul despre aceasta.

Mi-a făcut multă plăcere să-l întreb despre felul cum o duci. Cred dragul meu că-ți vine greu să stai singur și să-ți vezi familia numai odată la 3 săptămâni.

M'am bucurat mult să aflu că fiul tău o duce mai bine. Dar din păcate mi se pare că vestea bună relativ la Dmitri pe care mi-o dai în scrisoarea ta nu este justă. Cel puțin așa afirmă Morozov care a primit vești mai proaspete. Mi-e frică că aceasta nu este decât un zvon fără conținut și fals.

14 Mai, 1880

Dragă Ruli.

Am început acum trei săptămâni să-ți scriu această scrisoare și de atunci se tăvăleşte pe masa mea. Nu te supăra pe mine, dragul meu. Tot acest timp am fost într'o foarte proastă stare de spirit și n'am fost în stare să scriu., și eu o duc greu. Munca de până acum îmi scapă printre degete deoarece socialişti cunoscuți ca atare găsesc din ce în ce mai greu meditații, iar o muncă nouă tot nu se găsește. Dracu știe ce-o să fie mai departe. Am făcut o greșală capitală în viață că nu mi-am dat examenul de doctor în medicină. Cauza a fost perioade de naivitate prostească care-l făcea pe Volodia.... [indescifrabil] timp de o săptămână, în parte, și poate cel mai mult grija prea marea pentru sănătatea mea. Oricum ar fi, acum nu se mai poate schimba. Să dau acum examenele fără pregătire nu se poate, și să las pe timp de un an orice muncă și să continui medicina este fizicește imposibil — trebuie să-mi câștig pâinea. Toate acestea sunt foarte urâte și-mi dau o dispoziție dintre cele mai proaste. Nu am chef nici de scris. Cu tine aș sta cu plăcere de vorbă și nu numai despre această parte trivială a vieții dar și despre multe altele care s'au adunat în suflet, dar nu pot să le aștern pe hârtie. Nu mai sunt singur aici. Acum aici e multă lume: bătrânul Lefrançois s'a mutat demult aici și este secretarul lui Reși. Morozov și cu Lubimov stau tot aici, Krapotchin cu proasta lui, — prințesa (Rabinovici) Kavfiado[?] e tot aici în apropiere, Pașenco cu familia, Vacni, Pavlovschi va veni curând. N'am mai fost demult la Geneva și mă duc rar pe acolo pentru că e scump. Acolo și fondul vieții este mai vast și mai interesant. Se spune că adunările... sunt foarte interesante.

Din Rusia s'a propus să se publice o revistă cu invitația curioasă să se alcătuiască următoarea redacție: Plehanov (narodnic) Morozov (terorist) Juc și eu!! N'are să iasă nimic din asta. La noi în familie totul este în ordine. Ne-a întristat foarte mult vestea pe care ne-a adus-o încă Romanienco despre boala gravă a băețelului tău și ne-am bucurat că acum e mai bine. Imi închipui cum te-ai consumat. Când o să ne vedem, prietene? Cu nimeni, cu nimeni altul n'ași vrea atât de mult să stau de vorbă și să mă văd cum aș vrea să mă văd cu tine.

Stein a scris că are de gând că vie încoace la vară. La revedere, dragul meu complimente alor tăi și sărută pe copii. Toți ai mei te salută. Green m'a rugat să-ți mulțumesc pentru șerbet. Am trimis un borcan lui Dragomanova.

Al tău Al.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

20 Mai 1880

Dragă prietene Ralli,

Zilele acestea am primit o scrisoare din Petersburg. Acolo au mare nevoie de bani și te roagă, dacă a rămas ceva dela confiscare să-mi trimiți mie ca să trimit acolo pentru amenajarea unei tipografii. Cum o duci cu sănătatea? Ai căpătat scrisoarea mea în care te rugam să scrii o dare de seamă despre procesul Neceaeiev? De ce nu-mi scrii nimic? Ce s'a întâmplat la voi cu căderea cărților? Scrie-mi amănunte. L-ai văzut pe Victor când a fost pe la voi?

Și eu și Olga suntem mereu bolnavi. La noi nu e nimic nou. Facem planuri și nutrim speranțe care nu se știe încă cum se vor îndeplini. Aștept cu nerăbdare toamna pentru a mă întoarce înapoi la ai mei.

În Rusia are acum loc procesul lui Vaimir, Mihailov, Malinovscaia, Nathanson și încă șapte persoane. Cred că știi despre el din ziare. Curând va avea loc procesul despre tipografie și explozii în care am fost implicat și eu; datorită flecărerilor proprietăresei mele (una de-a noastră) și Olga după ce am evadat, așa au speriat-o pe proprietăreasă încât a spus tot.

Scrie-mi. Îți strâng mâna.

Nicolas

[Adresa:] Mr. Nicolas Fetter chez Mr. Vincent Cochard A Bog pour Clarence

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

2 Iunie 1880

Dragă prietene Zamfirii,

Astăzi voi fi foarte scurt, pentru că sunt extrem de ocupat. Am fost bolnav câteva zile și de aceea mi-am neglijat toată corespondența. Pe masă stau 13 scrisori la care trebuie să răspund astăzi. Am primit cei 400 de franci și i-am trimis la destinație. Îți mulțumesc. Dacă ai acum atât de multe cărți, dela «Vperiod» n'ai putea să-mi trimiți două exemplare «Prologul», două exemplare din «Înainte», vol. V; 2 exemplare din «Elementele statului în societatea viitoare», și dacă ai broșuri interesante, (tu nu scrii titlurile lor) și din acestea câte un exemplar. Dacă-ți vine greu să-mi trimiți câte două exemplare din primele ediții, («Prologul», «Înainte» și «Elementele statului») trimite-mi măcar câte unul. Aici în Eveția sunt imposibil de găsit. De ce nu mi-ai trimis până acum notele făgăduite despre procesul lui Neceaeiev și mișcarea din acea vreme? Acum am foarte mare nevoie de toate acestea pentru că aproape toate materia-

lele au sosit. După ce voi termina prima parte ți-o voi trimite s'o revezi sub formă de copie hectografiată.

Îți strâng puternic mâna. Trimite mai repede materialul. Totul va fi păstrat în bună stare.

Al tău N. Morozov

[Adresa:] Mr. Nicolas Fetter,
Chez Mr. V. Cochard, Boghi, Clarence, Suisse.

Mă întrebi ce e cu Dmitri? Ți-am scris; oare nu ai primit scrisoarea? Trăește și e sănătos, dar îi e foarte urât. Până acum se mai află încă la fortăreață. Va fi judecat împreună cu tipograful dela Narodnaia Volea probabil la vară. După toate probabilitățile nu va fi condamnat la moarte, dar la muncă silnică precis. Corespondența cu el a fost tot timpul foarte grea, și n'am putut transmite aproape nimic.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

665

Vama Giurgiu, 2 Iunie 1880

Fratele meu Arbore,

Sunt câte-va nopți de când nu pot să dorm... tot cugetând atât la nenorocirile mele cât și la ticăloșiile în care se găsește omenirea.

S'a zis de unii, că acest secol, este secol de civilizație, de virtute, de lumină. Nu este acesta adevărat dragul meu!

Cine a trăit cu țăranul muncitor și i-a cunoscut nevoile lui, starea lui morală, vicisitudinile prin care el trece... cine a dat oă privire mai serioasă, mai interesantă, legilor sociale atât civile, cât și religioase, cine a aflat mizlocele meschine prin care burghezimea își adună colosale averi, cine a citit în ochiul ciocoiul, al sbîrului de poliție și-al tuturor mercenarilor poliției, cine și-a simțit inima indignată în fația vanităților palatelor puternicilor pământului, cine în fine a îndurat esyliu și a mâncat pâinea amară a străinătății, zice din contră de cea ce zice acei care sunt amăgiți de aparente.

Nu, Nu!.....

Acest secol, este un secol prea păcătos!

Veneția poetică, o pote spune, și Triestul pote sta de martor! Transilvania și Maramureșul, Banatul și Bucovina, suferă, Croația și Dalmația, Bohemia și Polonia încearcă triste sorte!

...Bulgaria care geme în catene, astă'zi ia aerul de despotă în fația turcilor și Macedonia și Albania sunt lăsate a lăncezi! Herțegovina și Bosnia sunt ocupate de scriitorul cu două capete al *Chretinului* împărat Austriac și ignorantul popor turc..... în miserie!

În 1870—71, resbelul Franco-German, în 77 resbelul Ruso—Româno-Turc! Resbubuit de tunuri...devastarea pretutindenia, și sânge cu abondența!

Indiile în sclavagiu, China și Japonia... sub spada tyranilor... America în lupte... parte zugrăvindu-se pe obraz cu sulimanuri Europene și parte în întuneric Còmplect! Etă un mic tablou.

Nu sunt pesimist!

Der arăt lucrurile precum sunt!...

Nu m'am descuragiat și nu mi-am pierdut ilusiunile.

Cu toate astea, pentru a ridica moralul popoarelor, pentru a le face să-și cunoască drepturile și datoriilor lor, trebuie omeni *depotați* cauzei binelui. Să cere oă Dragoste sinceră, mare, puternică pentru sânta Egalitate!...

Nici uă întârziere, nici uă sfială, nici uă abbatere...

Sacrificii, abnegație de martyr!

Cată să ne punem pe lucru der și cu faptele ci nu numai cu vorbele.

Omenirea, are oă plagă... deja de mult cangrenată. Această plagă este pe sufletul ei...

Doctori, Doctori, și medicamente!...

.....
Nu este destul numai a ne aduna din când în sera și a ne mărgini în discuțiuni și conversații.

Să eșim la luptă! Să căutăm a ne cunoaște prin încercări... unii pre alții mai bine, să scotem jurnale, să typărim cărți cu scrieri noi, bine cugetate, bine îngrijite.

Din munca noastră să depunem fie care câte ceva într'un casetă. Din aceste bani, vom da la tipografie, la scrisori, la timbre și la frații noștri ce suferă de mizerie!

Să probăm... că suntem cu adevărat *socialiști*.

Cine nu are generositate, cine nu dă din munca sea ceva dovedește că nu este om cinstit, că nu este Apostol al luminei.

Să ne punem în corespondență continuă și serioasă cu toți amicii noștri din lume. Numai așa vom avea succes la întreprinderea ce ne-am propus.

Pe lângă astea, trebuie să ducem oă viață morală. Moralitatea să fie baza noastră.

Eu, aștept aparițiunea jurnalului...

Scrieți cu o mare băgare de seamă să nu compromitem cauza. Trămiteți și mie un numer. Péna mea este gata. Punga deschisă, dar acum nu am nimic în ea. Când voi avea... îmi împlinesc datoria cu sântenie.

Ve salut pe toți

D. N. Saphir

[Adresa:]

D-lui Saphir, magaziner la Vama Giurgiu

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

30 Iunie 1880

Dragul meu prieten Ralli,

Aștept în zadar materialele pe care mi le-ai făgăduit cu privire la Istoria Mișcării din anii 1873—75 și până la sfârșit am început să mă gândesc dacă nu ești supărat pe mine.

Mi-am amintit toate acțiunile mele și până acum n'am găsit niciun temei care ar putea să motiveze o asemenea presupunere. Să-ți fi spus cineva minciuni pe socoteala mea? Dar nici asta nu cred pentrucă și pentru minciuni trebuie un pretext oarecare care nu există. Deaceea sunt complet nelămurit și am dreptul să presupun că din cauza unei mulțimi de alte preocupări ai uitat cu desăvârșire că exist.

Adu-ți aminte de mine dragă prietene. Trăiește și deși nu sunt complet sănătos, ci mai bolesc încă, nu mă pregătesc de mormânt și chiar resping cu indignare asemenea presupuneri. Aștept răspunsul tău.

Dă scrisoarea alăturată lui Pavel (Chislorod) precum și corectura. Fă acest lucru cât poți mai repede pentrucă scrie că se află la Iași și nu-și dă adresa.

Dmitri va fi judecat împreună cu tipografia dela Narodnaia Volea. De altfel Pavel comunică știri mai proaspete despre aceasta.

Iți strâng mâna.

N. Morozov.

[Adresa:]

Mr. Nicolae Fetter, Wangu pour Clarence, Suisse, canton de Vad.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

16 Iulie 1880

Scumpe prietine,

Nu ți'am scris până în prezent, fiindcă am așteptat să merg mai ânteiu la Iași. Acolo n'am putut sta de cât o zi și jumătate, și fiind un timp foarte reu m'am întâlnit numai cu D-nul R., fiind că pe frații N. nu i-am putut întâlni fiindcă sunt mutați și nu i-am nimerit.

Acuma de o cam dată îți voi scrie foarte puțin din cauză că sunt foarte agitat și bolnav, deosebit de acesta că stau la Tribunal de dimineață și până'n seră.

Russel mi-a arătat că Rușii stăruiesc din tote puterile pentru a'l alunga din Iași, până acum însă n'au fost decât vorbe. I-am descris totă situațiunea noastră din București și el a opinat că jurnalul chiar de eșia nu era de vre o importanță mare și că din contră broșurele ar fi de cel mai mare folos.

Aice în Vaslui este o îngropăciune de viu pentru ori cine are nenorocirea de ași căuta adăpostul într'o astfel de localitate. Altminterelea poziția este foarte frumoasă, însă nici de acesta nu pot profita din cauză că nu știu cum se face, că de când am ajuns acia sunt foarte reu, totă ziua am fiori prin corp, o indispoziție de cap, și o tâmpială la cap, așa că din cauza aceasta sunt foarte necăjit căci tot ce mai avem era senătatea și dacă lipsește și acesta atunci nu știu ce voi mai face.

Sevescu este încă pe aicea.

Arată te rog multe sărutări lui Costică, Manicea și la toți cei-lalți cetățeni și cetățence,

al D-tale amic Lupu

Adresa mea : Eug. Lupu Casa Velisarie sau supleant la Trib. Vaslui

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

668

31 Iulie 1880

Doctore,

Conform dorinței unor tovarăși din Petersburg scriu acum istoria mișcării dintre anii 1870—1875. Aproape întregul material este adunat; o parte am și redactat-o. Majoritatea emigranților mi-au procurat amintirile lor pentru acest material. Dumitale până în prezent nu m'am adresat, deoarece nu-ți cunoșteam adresa, dar și acuma îți scriu la întâmplare. Nu poți să-mi procuri informații pentru lucrare? Ca să poți să te orientezi în privința materialului, trebuie să-ți comunic că « Istoria » va începe cu mișcarea studentească din deceniul al VIII-lea, casele (de ajutor) cu cercurile de studiu individual și altele, terminându-se cu procesele. Dacă ești de acord să-mi scrii, te-ași ruga să faci aceasta cât mai curând, cam peste două săptămâni, pentru ca lucrarea să nu întârzie plecarea mea în Rusia la sfârșitul toamnei. Pentru o mai mare înlesnire, te-ași ruga să-mi scrii totul sub forma unor amintiri personale cu privire la tot ce ai văzut și ai trăit. Te-aș ruga ca numele persoanelor legale[?] să le indici numai cu inițiale pentru a nu le dăuna; în ceea ce privește evenimentele, toți sunt de părere că ar putea fi descrise mai amănunțit decât cum le cunoaște guvernul, deoarece evenimentele sunt atât de îndepărtate, încât guvernul nu va fi dispus să redeschidă vechea chestiune. În afară de aceasta, noile nume trebuiesc numai decât indicate. Sper că nu mă vei refuza. Adresa mea: Nikolai Fetter, Clarano, lac Léman, Suisse.

Cu o prietenească strângere de mână

Nikolai Morozov.

P. S. La Petersburg a început din nou să apară literatura ilegală. A apărut broșura « Voinței populare » (Narodnaia volea).

[Pe verso:]

D-rului Russel

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

669

6 August 1880

Suisse Clarence Maison Vilostio

Vă salut, scumpe N. V.

Din lipsă de timp vă scriu un scurt bilet de afaceri. Chiar acum a venit la mine un boer cu rugămintea de a culege prin Dvs. unele informații tot despre aceeași Românie. El vrea să știe următoarele: se poate prezenta oare pentru un examen de control la Universitatea din București un om care nu are pașaport pentru străinătate (pe scurt — un fugar) dar care este aprovizionat cu multe documente diferite și autentice, ca de pildă: diploma de felcer, extract de naștere, etc.? Fiți bun și scrieți în acest sens două - trei cuvinte lui Russel, iar apoi, după ce veți primi dela el răspunsul, să mă informați la adresa menționată la începutul scrisorii. Cel care întrecabă nu se gândește numai platonice la România, ci se gândește serios să pornească într'acolo de îndată ce se va primi răspunsul (desigur în cazul că răspunsul va fi favorabil).

Cum o duceți? Cum vă simțiți cu sănătatea? Cum merge munca?

Eu, după cum vedeți, am plecat fără ajutorul lui André și Clarence la odihnă și îngrijire; cu odihna merge însă prost, deoarece din zori și până noapte sunt nevoit să muncesc (n'ai încotro); în ce privește îngrijirea, atunci când n'ai bani (ca întotdeauna), nici ea n'o să meargă probabil prea bine. Dealtfel aici respir mai ușor — și aceasta e bine. Ei, fiți sănătos. Vă strâng tare mâna. Soția vă trimite salutări din toată inima.

Dobrovolski

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

670

Cloran, 21 August 1880

Dragă doctore!

V'am scris de mult, dar neavând adresa Dv. v'am scris prin Tulcea, nu am primit însă răspuns. Acum scriu istoria perioadei dintre anii 1870—1875; amănunte vă poate relata Axelrod. V'am rugat să-mi procurați materiale

831

pentru această carte, sub forma amintirilor Dvs. personale cu privire la cele trăite în această vreme. Dvs. cunoașteți astfel de cercuri și scopurile asupra cărora nimeni altul nu poate să relateze nimic și sub acest raport memoriile Dv. sunt necesare în cel mai înalt grad. Nu vă scriu mai mult deoarece Axelrod care, sper, se mai găsește prin meleagurile voastre, vă poate comunica totul. Dacă sunteți de acord să scrieți ceva pentru « Istorie » v'ăș ruga s'o faceți cât mai repede, în două-trei săptămâni.

Vă strâng cu putere mâna.

M. Morozov

Adresa Monsieur Nicola, la Monsieur Zukerman,
Quai de la Poste 10, Geneva II (fr)

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

671

Geneva, 5 Septembrie 1880

Dragă tovarășe, au trecut deja câteva zile, de când am primit memoriile dv., dar de atunci nu am izbutit să vă înștiințez despre acest lucru. Vă mulțumesc mult pentru ele. Prin caracterul lor complet și prin conținut — puțini sunt aceia care mi-au trimis asemenea materiale ca ale dv. Istoria se apropie încetul cu încetul de sfârșit, deși în ultimul timp, întâmplător, i s'a dat o lovitură puternică. Adevărul este că manuscrisele pentru această ediție adunate de mine timp de doi ani au fost deteriorate cu prilejul transportării peste frontiera ruso-prusacă din neglijența și lipsa de experiență a omului care s'a angajat să facă acest lucru. Mai mult decât totul regret amintirile Olgăi Mibatovici [?], alcătuind câteva caiete voluminoase, pe care ea le-a scris pentru mine în decursul aproape unei întregi jumătăți de an. Ele cuprindeau întreaga mișcare de peste hotare dela începutul deceniului al optulea și activitatea cercului ei din Rusia. Acum ea mi-a promis să le refacă, deși, din lipsă de timp, probabil ele nu vor mai fi niciodată atât de complete și amănunțite.

Comunicați-i lui Pavel că Serghei va termina în curând nota explicativă și i-o va trimite s'o revadă.

Din Rusia nu-i nimic nou. Acolo totul e în ordine.

Aș dori foarte mult că viu la dv. în România și să fac cunoștință cu dv. Dacă va fi posibil, voi veni la dv., la înapoiere, « Istoria » mă reține mereu aici.

Vă strâng cu putere mâna

Nikolai Morozov

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Geneva, 10 Septembrie 1880

Doctore!

Păvel mi-a comunicat consimțământul dv. de a-mi trimite amintirile dv. pentru istoria perioadei dintre anii 1870—75. Mă grăbesc să vă scriu relativ la termenul în cursul căruia aș dori să primesc manuscrisul dv. În momentul de față sunt bani pentru editarea « Istoriei » iar Biblioteca soț. rev. rusă mi-a propus să tipărească această carte pe ediții. Nu am nimic împotriva acestui lucru și de aceea aș dori să primesc pe cât posibil mai curând toate materialele privitoare la carte, pentru că în primul rând, să nu întârzie tipărirea, iar în al doilea rând, pentru că eu însumi să termin mai repede această lucrare, singurul lucru care mă mai reține aici. În consecință, v'ăș ruga foarte mult să-mi trimiteți cât mai repede posibil manuscrisul dv. Firește, nu vă fixez un termen, deoarece sunteți un om ocupat și voi aștepta până veți trimete, dar vă scriu despre aceasta pentru orice eventualitate.

Istoria perioadei între anii 1870—1875 va fi probabil, o carte foarte mare, nu mai mică decât cele două volume « Sătui și flămânzi ». De aceea v'ăș ruga să scrie și cât mai amănunțit. Securitatea persoanelor legale, care pot fi întâlnite în descrierea dv., va fi, după părerea mea, deplin garantată, dacă ele și locurile unde au acționat, vor fi indicate prin literel^e inițiale. V'ăș ruga de asemenea să-mi trimiteți și o caracteristică a persoanelor mai proeminente din descrierea dv. Axelrod scrie că îmi veți relata despre « perioada americanismului ». În afară de aceasta, nu-mi puteți comunica și despre altceva.

În caz afirmativ, vă rog foarte mult faceți acest lucru. Scrisoarea trimiteți-o *recomandat*. Vă strâng călduros mâna.

Nikolai Morozov

[Adresa:]

Nicola Fetter, 10 Quai de la poste au 2-me Geneva (fr)

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Geneva, 12 Septembrie 1880

Dragul meu Zamfir,

Ți-am scris deja zece scrisori și nu am primit niciun răspuns. De aceea mă mărginesc doar la câteva rânduri până voi lămuri împrejurările de ce nu-mi răspunzi? De ce n'ai trimis nimic din cele promise de tine pentru istoria mișcării din anii 70—75. Istoria se apropie de sfârșit. Avem bani pentru a o tipări, am putea să dăm la tipar peste o săptămână, după cum o cere

R.S.C.B-ca. Totuși eu nu mă hotărâsc s'o dau până nu primesc răspuns dela tine. Scrie-mi măcar două cuvinte.

Iți strâng mâna cu putere

N. Morozov.

Noua mea adresă: Nikola Fetter 10 Quai de la poste au deuxieme Geneva.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

674

Tulcea, 15 Septembrie 1880

Domniei Sale Domnului Doctor Russel.

În sfârșit am sosit la Tulcea; la 17—26, Marți, a venit la noi la Galați domnul Ivan Fedorov și după ce a achitat 75 de franci la hotelul Müller, am plecat la Tulcea.

Iartă-mă că v'am deranjat cu telegrama.

Nu am nici o vină. Încă nu știu ce voi face aici în Tulcea, sper că voi găsi ceva lecții... În orice caz, încă nu știu, un singur lucru îmi lipsește — doctorul Russel!... Nu pot să vă scriu mai mult, însă vă rog să mă ajutați, indiferent cu ce, și cu un sfat... Sper că nu veți considera scrisoarea mea ca inoportună și vă rog să mă credeți că dacă dumneavoastră mă părăsiți, eu nu mai am nicio speranță...

Mi-ați spus odată că oriunde m'aș afla, întotdeauna dumneavoastră îmi veți acorda ajutorul și sfatul... Acum însă nu văd acest lucru. Pașaportul care mi-a fost luat se află acum la Consul.

Prietenul dumneavoastră

F. Lambert

Salutări domnului profesor Nadaceru și vă rog să nu mă uitați.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

675

Tulcea, 29 Septembrie 1880

Dragă prietene, scrisoarea d-tale, trimisă cu Rebe, am primit-o cam cu o săptămână în urmă, dar din cauza unor împrejurări nu am putut răspunde până acum. Chibzuind bine asupra propunerii d-tale, am hotărât ca, potrivit proverbului « nu te băga cu râțul într'un rând de franzele », să nu plec la Iași.

Cauzele care m'au determinat să ajung la această hotărâre nu pot fi explicate într'o scrisoare. Să nu crezi că mi-am pierdut energia sau că aceasta nu corespunde principiilor mele, nu cauzele sunt aici de altă natură. Dacă

834

folosești chimia, scrie-mi cum o faci, și atunci îți voi comunica totul amănunțit. Despre modul de folosire al chimiei poți să-mi comunici cifrat.

În ceea ce-l privește pe Rebe, el este cu adevărat un tânăr bun, dar din nefericire el nu poate găsi aici nicio ocupație, iar fără lucru nu-l putem ține aici la noi, fiindcă noi singuri abia avem ce să mâncăm. Să-l trimitem înapoi la d-ta, cum scrii, tot nu putem, fiindcă nu avem bani pentru drum. Despre treburile noastre nu este aproape nimic de scris. Comuna flămânzește ca și până acum, doctorul nu a obținut încă diploma, el este acum la București, cred că se va întoarce peste o săptămână cu diploma, atunci treburile frăției [?] din Tulcea vor merge mai bine... Despre mine personal tot nu am ce să-ți comunic. De când am fost la d-ta, am pus la cale câteva treburi *serioase*, dar din nefericire niciuna nu a avut încă succes, din cauza neglijenței și lipsei de energie a colaboratorilor. Ce-i de făcut! Nu trebuie să începi ceva serios cu oameni pe care nu-i cunoști bine *personal*. Trebuie să cunoști toate dedesubturile oamenilor cu care vrei să lucrezi. Molodia, am avut puțină experiență. Am văzut în fiecare emigrant un *afacerist* [?] dar cum s'a dovedit mulți dintre ei sunt pur și simplu cârpe. Ce-i de făcut, dracul să le ia pe aceste cârpe. Regretabil și trist este numai faptul că s'a pierdut zadarnic un an și jumătate, că s'au năruit poate cele mai bune speranțe ale întregii vieți.

Adio prietene. La primirea unei scrisori dela d-ta voi scrie mai mult și mai amănunțit.

Te îmbrățișez mult pe d-ta și pe toți ceilalți.

[semnătura indescifrabilă]

N'am avut bani să plătesc pentru scrisoare.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

676

12 Noembrie 1880

Iată despre ce este vorba dragă Russel: de curând am primit o scrisoare dela unul din vechii și apropiații mei prieteni (poate vă aduceți aminte de Feodor Vinicenko) care îmi comunică că soția sa este foarte bolnavă și trebuie să plece neapărat în străinătate, la Berlin sau Viena, pentru a se trata, iar dânsul nu poate în nici un caz, din motive politice, să o conducă și m'a rugat s'o fac eu, rugându-vă să fixați orașul unde ar putea veni pentru a se întâlni cu mine în vederea călătoriei noastre comune mai departe. Pentru aceasta, eu am ales ca loc de întâlnire Iașul și i-am scris ca să-mi comunice telegrafic plecarea ei și ca atunci când va pleca spre Ungheni să dea o telegramă despre sosirea ei pe numele profesorului Nădejde—Lycée Central în limba franceză]. De aceea preveniți pentru ori ce eventualitate pe Nădejde

pentru ca telegrama să nu-l surprindă, dacă împotriva oricărei așteptări ea va sosi la Iași înaintea mea. Eu mă voi strădui în orice caz să sosesc înainte.

În orice caz socot necesar că vă comunic aceasta din timp. Dacă dintr'o cauză sau alta s'ar întâmpla ca eu să nu sosesc la timp dintr'o «force majeure» oarecare [în limba franceză], vă rog ca la primirea telegramei să plecați fie dv., fie să-l rugați pe Dubert să plece la Ungheni, sau în orice caz s'o întâmpinați la gara din Iași. Ea este foarte ușor de recunoscut: bolnavă, tânără, negricioasă, un tip aproximativ româno-moldovenesc, însă mai mult românesc, într'un cuvânt un tip apusean, foarte tânără, nervoasă, cu mișcări impulsive, va fi probabil singură și dezorientată.

Nu vorbește nici o altă limbă afară de limba rusă. Adresați-vă ei pur și simplu în numele meu:

— Sunteți soția cutăruia? (Bineînțeles, spuneți numele adevărat) Ea va căuta pe cineva; i-am scris că în Ungheni-ul românesc va fi întâmpinată de mine sau de cineva trimis de mine (subînțelegându-l pe Dubert).

Vă scriu toate acestea pentru orice eventualitate. Principalul este să-l preveniți pe Nădejde. Adresa sa pentru telegramă mi-a comunicat-o Arbore. Sper că dând adresa sa, nu am făcut nici o prostie.

Așa dar, peste două săptămâni, și poate chiar mult mai înainte, voi avea plăcerea să vă văd cu Scerbina și Co.

Deocamdată un salut prietenesc tuturor, al Dv.

[semnătura indescifrabilă]

Dacă v'ați schimbat adresa scrieți-mi unde să vă caut când voi sosi.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

677

București, 17 Noembrie 1880

Scumpe tovarășe,

În sfârșit strădaniile mele s'au terminat: am fost confirmat în mod oficial ca medic. Măine plec la Tulcea. Am stat aci mai bine de 2 luni și i-am studiat pe socialiștii din localitate! Da, dragul meu cu asemenea oameni nu poți avea nimic comun: nerușinare, ambiție meschină, carierism și nici un substrat moral. Da, guvernul român, cunoscând bine izvorul de unde provin acești indivizi, poate cu tot curajul să nu se teamă de socialism. Da, e trist amice. Dar, după părerea mea, într'o astfel de societate perversă se observă acest fenomen firesc că partidul se organizează la început din asemenea filfisoni. Acum, se spune că au intrat în cerc noi personalități, tinere...

Iacob Popescu al d-tale mi-a plăcut mult. Dela Tulcea am de gând să-ți scriu, mai amănunțit și obiectiv despre mișcarea locală și să-ți arăt în parte unele lipsuri.

Scrisoarea d-tale am citit-o, în parte cunosc dificultățile d-tale. Desigur că ași dori mult să primesc dela d-ta o scrisoare în care să-mi expui chestiunile curente. Pentru orice înlesnire, scrisoarea trimite-mi-o recomandată. Chestiunile mele acum le-am aranjat și prin urmare nu vor exista motive să tac. Am fost tot timpul ca într'o negură.

Îți strâng cordial mâna, urându-ți succes,

al dumatiale
Petru

Adresa mea; Tulcea: Dr. Petru.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

678

Noembrie 1880

Domnule Ministru

Sub-semnații au onoare a vă înainta anexatul proiect de statute ale societății lucrătorilor caretași și lemnari din orașul Iassy, rugându-vă să bine voiți ai da înalta D-voastră aprobare.

Bine-voiți a primi Domnule Ministru asigurarea prea osebitei noastre considerații.

Caretași și Lemnari din orașul Iași;

Adolf Iergolitz, Ludvig Tustanovschi, Iohann Friedrich Glass, Aurei Cozoroc, Dimitriu Dimitrie, Adolf Jivasnienschi, Gheorghe Ștefanovici, Nikólaï Pindus, Mihel Hibert; Iosif Rosnovschi; Costache Botez; Franțu Savca; Petrache Munteanu; Roman Covalschi, Iorgu Cozinovski, Iosef Domanski.

Reședința Societății se află în strada Băncei

Domniei Sale

Domnului Ministru de Interne

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

679

12 Decembrie 1880

Dragă tovarășe,

Am primit zilele acestea o scrisoare dela Ștefanovici, din care am aflat că cereți să vi se restituie notița explicativă. Probabil că v'ați pierdut complet răbdarea și recunosc că ați avut motive. Datorită faptului că neîncrederea Dv. față de noi toți este întemeiată, nu mă voi împotrivi dorinței Dvs. și

837

dacă o veți repeta în scrisoarea următoare, atunci notița vă va fi expediată cu prima poștă. Inșă lucrurile stau astfel: la primirea răspunsului Dv., notița va fi gata. O scriu acum eu însumi. Opera lui Serg. nu mi-a plăcut. Nu are sistem de expunere și pe lângă aceasta multe impreciziuni ca de pildă: «tendința către fericirea poporului constituie caracterul principal al epocii noastre». Așa își începe nota sa. Veți fi de acord că aceasta este o expresie generală care nu spune nimic și pe lângă aceasta o expresie perimată care a pierdut orice sens. Bineînțeles că lui nu m'am adresat cu o critică atât de severă, l-am însărcinat pe diplomatul nostru Dimitru să aranjeze această chestiune și el a aranjat-o. Mai departe, vorbind despre exploatarea muncitorilor, el spune că nivelul scăzut al salariului se datorează faptului că «capitaliștii pot aștepta, în timp ce muncitorii trebuie să-și vândă munca lor, orice s'ar întâmpla». În felul acesta toată chestiunea este redusă la cerere și ofertă. Ori, se știe că origina și proporția plusvalorii se explică prin altceva. Acestea sunt numai două exemple. Ele ar putea fi înmulțite la nesfârșit. Voi încerca să îndrept aceste neajunsuri și ce va fi, veți vedea. Cred că acum ne vom înțelege. Eu mi-am schimbat concepția în multe privințe. Aceasta este influența Apusului. Ce mai este bun pe la Dv.? Ce se aude din Rusia? Nu de mult am citit programul partidelor muncitorești din *Narodnaia Volia*. Cred că pe baza acestui program am putea să ne înțelegem cu ei. Acum eu nu mai consider constituția ca o sperietoare. Nu-mi este frică nici de participarea partidului muncitoresc la viața politică a țării. Aceste lucruri sunt necesare. Abstenționismul anarhic este neputincios ca și anarhia însăși. Din păcate timp de câțiva ani am fost adeptul acestei concepții absurde. Știți, dacă mi-ați trimite acum programul dv., multe din discuțiile pe care le-am avut cu dv. atât în scris cât și verbal, ar putea fi evitate. Viața în occident m'a învățat foarte multe. Recunosc bucuros greșelile mele. Ce să faci, nu a greșit decât acela care nici odată n'a gândit. Lavrov și ceilalți de o seamă cu el, mă pisează în chestiunea privitoare la biblioteca rusească soc. rev. Scrieți-mi vă rog: există ceva bun în acest sens în Rusia? Ați primit vreo înștiințare despre editarea ei și a fost ca transmisă în Rusia? Vă rog nu întârziați cu răspunsul. Vă strâng mâna.

Roza vă trimite salutări,

Al dv. Plehanov

12 decembrie 1880, Paris.

Adresa: rue Linné, Hotel Linné, M-r Plekhanov sau mai bine (această adresă este mai de durată) Avenue de Reille, 12, près du Parc, Montsouris (bineînțeles tot la Paris) Mademoiselle Pollack pentru a se preda lui Plehanov.

În scrisoarea următoare voi scrie ce știu despre treburile de aici.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Tulcea, 15 Ianuarie 1881

Nu vă mirați, scumpe prieten, că nu v'am scris mult timp, așa suntem noi, poporul. Ne învățăm unul pe altul și ne certăm pentru neglijență, dar procedăm tot după obiceiul vechi. Parcă îți ia mult timp să scrii o scrisoare? Dar o tot amâi din zi în zi până când conștiința muștrată te silește însfârșit să iei tocul în mână. Mă întrebați în scrisoarea trecută referitor la muncitori. Eu am doi, specialiști care lucrează de vreo zece ani. Mișa mi-a povestit amănunțit despre planul comerțului dumneavoastră viitor. Este o treabă bună și eu m'aș face cu cea mai mare plăcere asociatul vostru, dacă nu aș fi deja ocupat. Transmiteți-i lui P. că nu avem cărți populare. Avem numai un teanc, dar este puțin și acesta; noi le folosim pentru încălzitul sobelor. Rabi [?] a rămas foarte nemulțumit de sfatul dumneavoastră: el ar fi vrut chiar foarte mult să plece la Viena pentru a se trata de ochi. Nu vă voi scrie cum trăim, ce se petrece aici. Mișa v'a transmis totul. De atunci nu s'a schimbat nimic. Ne reproșați tăcerea, spuneți că știți despre noi tot atât cât știți despre un mandarin chinez, dar în același timp nici dumneavoastră nu scriți nimic despre dumneavoastră.

Petre are o mare clientelă, încât dacă s'ar aduna toate rețetele din toate farmaciile și s'ar împărți în două, o jumătate ar fi a lui, iar cealaltă — a tuturor doctorilor din Tulcea, cu toate acestea, venitul este foarte mic. La primăvară, mă gândesc să vin, să stau la dumneavoastră două-trei săptămâni. Dacă nu aveți nevoie de atlasul cu plânși anatomice care era pe pian atunci când am fost la dumneavoastră, trimiteți-mi-l mie. Eu mă pregătesc să intru la universitate. Sănătatea mea este cu totul sdruncinată: mă doare capul, mă doare pieptul, îmi ard ochii. Dracu mai știe ce să fac. Am primit vești destul de îmbucurătoare din Rusia. Ne scriu că: după procesul din 16, munca organizatorică și de orice fel a început să fie dusă cu mai mult succes. Teoriile sunt părăsite, toți sunt însetați după o muncă vie. Se presupune că munca se va înviora mult datorită situației neobișnuite a țărânimii. De peste tot se primesc informații că la primăvară se pot aștepta *evenimente* — turburări țărănești independente. Transformatorii negri au ajuns la convingerea că teroarea nu numai că nu dăunează cauzei în popor, ci chiar o ajută, trezind sentimentul și conștiința în masă. Unele grupuri de narodnici tânjesc să adere la partidul «voinței populare». (Narodnaia Voli) — Toate informațiile referitoare la revoluționarii din România obținute prin spioni, poliție, consuli vor fi concentrate la guvernatorul Basarabiei care și-a întărit efectivul, *mituind poliția română și luând măsuri de pază a frontierei*. Nu voi mai scrie, pentru că aproape că nu mai văd. Imi apar pete negre în fața ochilor.

Frații vă salută pe toți.

[semnătura indescifrabilă]

Dragă Pavel, îți mai aduci oare aminte de tânărul acela care a fost cu noi la Benderi? Ei, acel tânăr căruia i se spune la noi Hōhlic, dorește să plece în țara zibelinei, dar deoarece nu avem bani și cele necesare pentru a-i îndeplini dorința, nu ai putea găsi tu posibilitatea să-l ajuți — adică să-l chemi la tine și să plecați împreună la zibeline. Răspunde-mi dragul meu, te sărut mult
Nicolai

Stau prost cu sănătatea.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

681

București, 10 Martie 1881

CARTA POSTALA

D-sale Domnului Dr. Russel

Iassy

Dragă!

Regret ceice ți sa întâmplat arată asemenea și amicilor noștrii regretele mele, nu vă supărați însă — că v'a arestat — nu țara care simpatizază cu voi — ci *Negruții* — scuzați și pe Fractie care ne fiind în treg nu va pote înțelege.

Multe ai tras și nu te-ai ras.

Nici de astă nu te-i tunde.

18/10/3/81

K. Stăuceanu

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

FOTOCOPII DUPĂ DOCUMENTE

6

2112
4 5/16

AUX COMMUNEUX.

Après trois ans de compression, de massacres, la réaction voit la terreur ~~cesser~~ d'être entre ses mains affaiblies un moyen de gouvernement.

Après trois ans de pouvoir absolu, les vainqueurs de la Commune voient la Nation, reprenant peu à peu vie et conscience, échapper à leur étreinte.

Unis contre la Révolution, mais divisés entre eux, ils usent par leurs violences et diminuent par leurs dissensions, ce pouvoir de combat, seul espoir du maintien de leurs privilèges.

Dans une société, où disparaissent chaque jour les conditions qui ont amené son empire, la bourgeoisie cherche en vain à le perpétuer; rêvant l'œuvre impossible d'arrêter le cours du temps, elle veut immobiliser dans le présent, ou faire rétrograder dans le passé, une nation que la Révolution entraîne.

Les mandataires de cette bourgeoisie, cet état-major de la réaction installé à Versailles, semblent n'avoir d'autre mission, que d'en manifester la déchéance par leur

incapacité politique, et d'en précipiter la chute par leur impuissance. Les uns appellent un roi, un empereur; les autres déguisent du nom de République la forme perfectionnée d'asservissement, qu'ils veulent imposer au peuple.

Mais quelle que soit l'issue des tentatives versaillaises, monarchie ou République bourgeoise, le résultat sera le même: la chute de Versailles, la revanche de la Commune.

Car nous arrivons à l'un de ces grands moments historiques, à l'une de ces grandes crises, où le peuple, alors qu'il paraît s'abîmer dans ses misères et s'arrêter dans la mort, reprend avec une vigueur nouvelle sa marche révolutionnaire.

La victoire ne sera pas le prix d'un seul jour de lutte, mais le combat va recommencer, les vainqueurs vont avoir à compter avec les vaincus.

Cette situation crée de nouveaux devoirs pour les proscrits. Devant la dissolution croissante des forces réactionnaires, devant la possibilité d'une action plus efficace, il ne suffit pas de maintenir l'intégrité de la Proscription en la défendant contre les attaques policières, mais il s'agit d'unir nos efforts à ceux des communaux de France, pour délivrer ceux des nôtres tombés entre les mains de l'ennemi, et préparer la revanche.

L'heure nous paraît donc venue pour ce qui a vie dans la proscription, de s'affirmer, de se déclarer.

C'est ce que vient faire aujourd'hui le groupe:
LA COMMUNE RÉVOLUTIONNAIRE.

Car il est temps que ceux là se reconnaissent qui athées, communistes, révolutionnaires, concevant de même la Révolution dans son but et ses moyens, veulent reprendre la lutte et pour cette lutte décisive reconstituer le parti de la Révolution, le parti de la Commune.

Nous sommes Athées, parceque l'homme ne sera jamais libre, tant qu'il n'aura pas chassé Dieu de son intelligence et de sa raison.

Produit de la vision de l'inconnu, créée par l'ignorance, exploitée par l'intrigue et subie par l'imbécillité, cette notion monstrueuse d'un être, d'un principe en dehors du monde et de l'homme, forme la trame de toutes les misères dans lesquelles s'est débattue l'humanité, et constitue l'obstacle principal à son affranchissement. Tant que la vision mystique de la divinité obscurcira le monde, l'homme ne pourra ni le connaître ni le posséder: au lieu de la science et du bonheur, il n'y trouvera que l'esclavage de la misère et de l'ignorance.

C'est en vertu de cette idée d'un être en dehors du monde et le gouvernant, que se sont produites toutes les formes de servitude morale et sociale: religions, despotismes, propriété, classes, sous lesquelles gémit et saigne l'humanité.

Expulser Dieu du domaine de la conscience, l'expulser de la société, est la loi pour l'homme s'il veut arriver à la science, s'il veut réaliser le but de la Révolution.

Il faut nier cette erreur génératrice de toutes les autres, car c'est par elle que depuis des siècles l'homme est courbé, enchaîné, spolié, martyrisé.

Que la Commune débarrasse à jamais l'humanité de ce spectre de nos misères passées, de cette cause de ses misères présentes.

Dans la Commune il n'y a pas de place pour le prêtre : toute manifestation, toute organisation religieuse doit être proscrite.

Nous sommes Communistes, parceque nous voulons que la terre, que les richesses naturelles ne soient plus appropriées par quelques-uns, mais qu'elles appartiennent à la Communauté. Parceque nous voulons que, libres de toute oppression, maîtres enfin de tous les instruments de production : terre, fabriques, etc., les travailleurs fassent du monde un lieu de bien-être et non plus de misère.

Aujourd'hui, comme autrefois, la majorité des hommes est condamnée à travailler pour l'entretien et la jouissance d'un petit nombre de surveillants et de maîtres.

Expression dernière de toutes les formes de servitude, la domination bourgeoise a dégagé l'exploitation du travail des voiles mystiques qui l'obscurcissaient : gouvernements, religions, famille, lois, institutions du passé, comme de

présent se sont enfin montrés, dans cette société réduite aux termes simples de capitalistes et de salariés, comme les instruments d'oppression au moyen desquels la bourgeoisie maintient sa domination, contient le Proletariat.

Prélevant pour augmenter ses richesses tout le surplus du produit du travail, le capitaliste ne laisse au travailleur que juste ce qu'il lui faut pour ne pas mourir de faim.

Maintenant par la force dans cet enfer de la production capitaliste, de la propriété, il semble que le travailleur ne puisse rompre ses chaînes.

Mais le Proletariat est enfin arrivé à prendre conscience de lui-même : il sait qu'il porte en lui les éléments de la société nouvelle, que sa délivrance sera le prix de sa victoire sur la bourgeoisie et que, cette classe anéantie, les classes seront abolies, le but de la Révolution atteint.

Nous sommes Communistes, parceque nous voulons arriver à ce but sans nous arrêter aux moyens termes, compromis qui, ajournant la victoire, sont un prolongement d'esclavage.

En détruisant la propriété individuelle, le Communisme fait tomber une à une toutes ces institutions dont la propriété est le pivot. Chassé de sa propriété, où avec sa famille comme dans une forteresse il tient garnison, le riche ne trouvera plus d'aide pour son égoïsme et ses privilèges.

878

Par l'assautement des classes, disparaissent toutes les institutions oppressives de l'individu et du groupe dont la seule raison était le maintien de ces classes, l'eservissement du travailleur à ses maîtres.

L'instruction ouverte à tous, donnera cette égalité intellectuelle sans laquelle l'égalité matérielle serait sans valeur.

Plus de salaria, de victimes de la misère, de l'incultivité, de la concurrence, mais l'union de travailleurs égaux, répartissant le travail entre eux, pour obtenir le plus grand développement de la Communauté, la plus grande somme de bien-être pour chacun. Car chaque citoyen trouvera la plus grande liberté, la plus grande expansion de son individualité, dans la plus grande expansion de la Communauté.

Cet état sera le prix de la lutte et nous voulons cette lutte sans compromis, ni trêve, jusqu'à la destruction de la bourgeoisie, jusqu'au triomphe définitif.

Nous sommes Communistes, parceque le Communisme est la négation la plus radicale de la société que nous voulons renverser, l'affirmation la plus nette de la société que nous voulons fonder.

Parceque, doctrine de l'égalité sociale, elle est plus que toute doctrine la négation de la domination bourgeoise, l'affirmation de la Révolution. Parceque, dans son combat contre la bourgeoisie, le Proletariat trouve dans le Com-

muniste l'expression de ses intérêts, la règle de sa action.

Nous sommes Révolutionnaires, autrement Communistes, parceque voulant la victoire, nous en voulons les moyens. Parceque, comprenant les conditions de la lutte, et voulant les remplir, nous voulons la plus forte organisation de combat, la coalition des efforts, — non leur dispersion, mais leur centralisation.

Nous sommes révolutionnaires, parceque pour réaliser le but de la Révolution, nous voulons renverser par la force une société qui ne se maintient que par la force. Parceque nous savons que la faiblesse, comme la légalité, tue les révolutions, que l'énergie les sauve. Parceque nous reconnaissons, qu'il faut conquérir ce pouvoir politique que la bourgeoisie garde d'une façon jalouse, pour le maintien de ses privilèges. Parceque dans une période révolutionnaire, où les institutions de la société actuelle devront être fanchées, la dictature du prolétariat devra être établie et maintenue jusqu'à ce que, dans le monde affranchi, il n'y ait plus que des citoyens égaux de la société nouvelle.

Mouvement vers un monde nouveau de justice et d'égalité, la Révolution porte en elle-même sa propre loi et tout ce qui s'oppose à son triomphe doit être écrasé.

Nous sommes révolutionnaires, nous voulons la Commune, parceque nous voyons dans la Commune future,

comme dans celles de 1793 et de 1871, non la tentative égoïste d'une ville, mais la Révolution triomphante dans le pays entier: la République communale. Car la Commune c'est le Proletariat révolutionnaire armé de la dictature, pour l'anéantissement des privilèges, l'écrasement de la bourgeoisie.

La Commune, c'est la forme militante de la Révolution sociale. C'est la Révolution debout, maîtresse de ses ennemis. La Commune, c'est la période révolutionnaire d'où sortira la société nouvelle.

La Commune, ne l'oublions pas non plus, nous qui avons reçu charge de la mémoire et de la vengeance des assassinés, c'est aussi la revanche.

Dans la grande bataille, engagée entre la bourgeoisie et le Proletariat, entre la société actuelle et la Révolution, les deux camps sont bien distincts, il n'y a de confusion possible que pour l'imbecillité ou la trahison.

D'un côté tous les partis bourgeois: légitimistes, orléanistes, bonapartistes, républicains conservateurs ou radicaux; de l'autre, le parti de la Commune, le parti de la Révolution,—l'ancien monde contre le nouveau.

Déjà la vie a quitté plusieurs de ces formes du passé, et les variétés monarchiques se résolvent, en fin de compte, dans l'immonde Bonapartisme.

Quant aux partis qui, sous le nom de république conservatrice ou radicale, voudraient immobiliser la société dans l'exploitation continue du peuple par la bourgeoisie, directement, sans intermédiaire royal, radicaux ou conservateurs, ils diffèrent plus par l'étiquette que par le contenu; plutôt que des idées différentes, ils représentent les étapes que parcourra la bourgeoisie, avant de rencontrer dans la victoire du peuple sa ruine définitive.

Faisant de croire à la duperie du suffrage universel, ils voudraient faire accepter au peuple ce mode d'escamotage périodique de la Révolution; ils voudraient voir le parti de la Révolution, entrant dans l'ordre légal de la société bourgeoise, par la même cesser d'être, et la minorité révolutionnaire abdiquer devant l'opinion moyenne et faussée de majorités soumises à toutes les influences de l'ignorance et du privilège.

Les radicaux seront les derniers défenseurs du monde bourgeois mourant; autour d'eux seront ralliés tous les représentants du passé, pour livrer la lutte dernière contre la Révolution. La fin des radicaux sera la fin de la bourgeoisie.

A peine sortis des massacres de la Commune, rappelons à ceux qui seraient tentés de l'oublier que la gauche versaillaise, non moins que la droite, a commandé le massacre de Paris, et que l'armée des massacreurs a reçu les félicitations des uns comme celles des autres. Versaillais de droite et versaillais de gauche doivent être égaux devant

la haine du peuple ; car contre lui, toujours, radicaux et jésuites sont d'accord.

Il ne peut donc y avoir d'erreur et tout compromis, toute alliance avec les radicaux doivent être réputés trahison.

Plus près de nous, errant entre les deux camps, ou même égarée dans nos rangs, nous trouvons des hommes dont l'amitié, plus funeste que l'inimitié, ajournerait indéfiniment la victoire du peuple s'il suivait leurs conseils, s'il devenait dupe de leurs illusions.

Limitant plus ou moins, par moyens de combat à ceux de la lutte économique, ils prêchent à des degrés divers l'abstention de la lutte armée, de la lutte politique.

Erigeant en théorie, la désorganisation des forces populaires, ils semblent en face de la bourgeoisie armée, alors qu'il s'agit de concentrer les efforts pour un combat suprême, ne vouloir qu'organiser la défaite et livrer le peuple désarmé aux coups de ses ennemis.

Ne comprenant pas que la Révolution est la marche consciente et voulue de l'humanité, vers le but que lui assignent son développement historique et sa nature, ils mettent les images de leur fantaisie au lieu de la réalité des choses et voudraient substituer au mouvement rapide de la Révolution, les lenteurs d'une évolution dont ils se font les prophètes.

Amateurs de demi-mesures, fauteurs de compromis, ils perdent les victoires populaires qu'ils n'ont pu empêcher;

mita amul' rompinus q' vero rpe' est a curia
romp' rompin' hanc de angustis ams' p'p'te.
A' aemul' na' gany' adab' h' elen' argunt,
a' no' hanc' ams' p'p'te' ams' p'p'te' d'abin, d'ic
ins' l'ike' h'atoland'. Angust' de' ams'
h' ams' p'p'te'. Pastoral' q' ams' p'p'te'
angust' - m. s. a' angust' ams' p'p'te'
angust' ams' p'p'te', ams' p'p'te'
ab' angust' ams' p'p'te'. - The
along' ams' p'p'te' na' p'p'te' angust'
angust', p'p'te' angust' ams' p'p'te'. Angust'
angust' ams' p'p'te'. -
My' ams' p'p'te', ams' p'p'te' angust'
a' angust' ams' p'p'te'.
Ams' p'p'te'.
The' ams' p'p'te' ams' p'p'te' angust'
a' ams' p'p'te', ams' p'p'te' angust' ams' p'p'te'.

17.5.
Mereche, B. 10. 1878.

scumpulii lungesti,

mai gatazimbis impensar
si nolyust name musca si curons
ontoraw kam ka bet kam ngedreke
hies si bopoch.

As macmoray bpeus y ucus adre
petru ten otuors Duceunlepa Koluprele
Dromuie, a puma eye se brouent; m-
Dmoy si ngedreke kam nuseust nge
caracuse nulecu si dech si busevopu
Vaby Duceunpio Laxidre, komple-
bupodolepeim roda ngodant / Duceunlepa
Dromuie si 2 nuceu, si bupisimur, de
me se ngodaci.

Pocent Im dnuet? bvidem seed nke
repep hru si kam ngedreke 50 Duceun
ntropok, a ka 10, nuseu kam ka nge-
lep, 50 Duceunlepa - ke curon, eke
curonle de. kam si bupisimur, a

Într-o scrisoare, adresată în acest sens
 adresându-se către părinți.
 Între altele se vorbește despre
 înțelegerea necunoscută de către un tânăr
 dintr-o familie din orașul Iași, în urma căreia
 tatăl său, domnul Ștefan Ștefanescu, împreună
 cu mama sa doamnă Ștefana Ștefănescu.
 Scrisoarea este conștientă de faptul că
 este adresată doamnei Ștefana Ștefănescu
 și ea este adresată tuturor celor din
 familie și prietenilor.
 - *Epistola adresată:*
 doamnei Ștefana Ștefănescu - 4 p. 50 cen. 90
 doamnei Ștefana Ștefănescu 40 cen. 3,90
 Doamnei Ștefana Ștefănescu? 3 p. 50 cen.
 Doamnei Ștefana Ștefănescu, n.e., în urma
 căreia ea doamnă Ștefana Ștefănescu.
 Scrisoarea este adresată doamnei
 Ștefana Ștefănescu, la ora
 de scrierea scrisorii.
 Alina Ștefănescu
 A. Ștefănescu
 219, petroseni din Lăneș, Giurgiu.

44.

III. 184.

Киев, 11го февраля 1848.

На гост, интръ грым, саяс къ стам-
 уафин. Работница, я начал вам.
 ргн у васе издоба, бумам, коргго
 вам, вгучат Рамин. гур мезегар-
 Думингю. Дитъ вонгас я агресват
 коя иея Кагрини, т. к. гур себи
 не митъ вомея агресия. Бумара не
 одгогума къ виду покрдан къ Росии.
 Пощауири, пофоронисси. отивриши.

Въ спрашиваете: Буди-на я мурас
 къ Петери. Кепреитени, и это вая
 каза егучатъ - совершиу: нице.
 Это касаете. Додор, Комитете я
 урван у васе коргу-в, ие я ит,
 сомалея ваяму поствидеяму яадде-
 кио, возвраиу [сношине-Каму.]
 къ Мезебурн, - это гакъ баче

51

I. 157.

Propozițiune Huzarilor Confederațiunii,

Perotul a Statelor y clădușanilor. Să se cunoscă
doile se-mănădă neobișnuită. Să se cunoscă
nașterea, amade mașina clădușanilor Să se cunoscă
să se cunoscă să se cunoscă, amade să se cunoscă
de o'le mașini, să se cunoscă. Să se cunoscă
șă se cunoscă? Nașterea, mașina clădușanilor.

Doile să se cunoscă; Mașina să se cunoscă,
clădușanilor, să se cunoscă, mașina să se cunoscă,
să se cunoscă să se cunoscă, să se cunoscă
mașina; să se cunoscă mașina să se cunoscă
să se cunoscă, să se cunoscă mașina să se cunoscă...

Propozițiune, amade să se cunoscă să se cunoscă
să se cunoscă să se cunoscă. Să se cunoscă,
amade să se cunoscă să se cunoscă.

Mașina să se cunoscă să se cunoscă
să se cunoscă să se cunoscă. Să se cunoscă
Mașina?

Mașina, să se cunoscă, să se cunoscă
să se cunoscă să se cunoscă
să se cunoscă să se cunoscă. Să se cunoscă

În scurt, mai vorbind uia data asupra celor de sus, și spun
 de Codreanu ca, pe cât am putut înțelege din surta între
 vorbire ce am auzit cu Costia asupra scrisorii Stalle,
 elu ca și mine, crede colle ca urmează: 1) că s'amb
 subiri la ~~monte~~ bagunna (și am cred că chiar la munte
 de asea se ne interesează: ne trahus învinste de tot
 cânti). 2^{ea} Tralua cu dispara cu totu ciesta criza
cu causele ei și apoi se ne constituim în societate
 (recunoscuta de stat) 3^{ea} Tralua se dobândim ade
 sunca albora, căi numai 4,5. ins. căti simțam
 ce o se facem noi? Prin fundarea societății noastre
 infeloz stringerea la unu loc a catorva membri
 cari se luodez, incontin la furnalū; ua biblioteca
 cat de mica; sedinte si ua corespondenta vna;
scutca totu cori opinteli gionice care puse în
 lucrare nu acun, vob reusi.
 Dupē mine eia totu ce se pte face în acela pri
 vinta în timpulu de fata și ca ce cred ca este
 destul d. o lam data: Da ne legi mai strānsi și
 mai desu unu de altu prin epistole, prin care se
 ne comunicām ce am lucrat, prin care se ne cerem
 carti care ne interesează; - putem se opungem o avca
ua biblioteca frunusica prin comparare de urbi și abo
narea la jurale de principii care ne interesează; de pilla
Convoluibile, cu orā și miel abonoz unu 'mī' și dish, la

Dăm-ne acun, es
 de can și po de la
 rogambh. To an
 abrukt, este Carlia
 de l'ir kat m'antat
 și noi vom se fin
 meca la Bahumen.
 Prin prim d'arone ca
 with h'atid m'p'ien
 1900 cu D. R. ca se
 fundati societate
 și me rog memar
 200? Ab 9 Deca
 a. f. abru. ha. viciet.
 și fundam. ca d'at
 societate a tunc, or
 de fort alt ceva. de
 sub, nu de Codreanu
 ne atrin. ma. mult
 la g'apte și carator de
 cast'ra met. vob. car
 pte am. m'la. și ne
 p'ringute se eade
 p'rub. 1911

Ca se să fac un des despre ce pot
 face: Di. P'infam, et h'met h'arha
 p'ia, 101 adaver.
 Jurnalul și dom'ni un munt
 amandem un boron g'arale
 dea social opis și lib de scut

на болуваба. Ако не евангај миср, но
и не можеш да брзо знаеш, собирајќи
нојте на тоа се истоде. (Скарамане
мансиманам *Febis recurvus*). При
варвезин (и миср варвезаеа вена
чипараонид) се наоѓаат и сунда
индогезија дива. При унас мена
на, нешто екараба. Може састави
не? Сојти неавона чипараеа, нека
рапура не екараба, варвезин не
Данасона, чипараеа сојти без
дана, некарабаеа Данасона!
Во кајдики днае во постојнае време
чипараеа-варвезаеа мена менаба на
возможността наоѓавањата во По-
везинио наоѓавањата наоѓавањата
и менабаеа менабаеа војтебаеа
везинио. Данабаеа менабаеа о да
Данабаеа менабаеа работбаеа. Со
рајнеба, сама менаба, менаба менаба
Данабаеа менаба менаба менаба
рајнеба менаба менаба. Данабаеа менаба
Данабаеа менаба менаба менаба, менабаеа менаба
мени менабаеа менаба менаба и менаба менаба
менаба менабаеа. Но менаба о да, менаба
о да менаба менаба менаба менаба менаба
менаба менаба менаба менаба менаба менаба
менаба менаба менаба менаба менаба менаба

16. 11. 51.
108. 19.

Scumpo Doctore, & Talo si...
 in principiu epistola...
 in care mi amuzta mai amuzta...
 na frumoasa lucrare ce crei...
 Totu mi au placut der numai titulu...
 si pe eu, care mi credeti...
 de stiinta cum voiti se iau parte sub omi...
 In atot de inqust? si in absoai timp atot
 de ren intelegeti la noi?... Nu ne trebuie nici
 goarada nici alt nimim de est principiu,
 idai, idealuri line intalesu...
 si fericite dea au putea forma un amic,
 esapanduli dupa panta...
 cu prin de de atota...
 format na societate de tineri...
 gresul a stinte, litere, sociologie;...
 rea si raspandirea lor...
 la scola normala, din care dora...
 personalitate; eu am vorbit...
 necesitate idealor saige, si cum criticat
 scrierile de literatura intima, sentimentala
 si tot produsul imaginativ...
 de dinar si alte hole...
 terminat agricultura la Gamboux, a vor
 bit despre ne dreptatea...
 prin intrabintarea contributiv...
 foloul si spre infumusetirea oraculi;
 si alte lucruri patrotice...
 si Vladimirescu...
 Statulele si regulamente...
 Sici sunt 2 locuri vacante de medici in ju
 deti; un medic pe dana plasa; resedinta
 ne aparat la boia; intru...
 de Siliu...
 Clientela inqestor... transportul...

incele puțin.

D. Aivara, după cum știți, a venit pentru
mult timp în România. El și mai ales
vădnicia și să gândești foarte serios
la cealaltă lucrare la care ne găndim și
noi, formarea în România unui
partid social-ist. Neaparat, să în surd
nepus lucrare de revizuire d. Aivara. El
ne va aduce o foarte bună bibliotecă și
o tipografie franceză, care prea ușor
va putea transforma în Românească. —
Căruia mea n'a terminat cu epelă dină.
Va avea 200 10, poate 12 mii franci.
Cât pe cât ademenit de Larri era
să pice la Paris și cu femeie cu tot
pentru Lodeanu. Să hotărâți să veniți
aicea înainte venirea lui d. Aivara. Dacă
nu de sigur să rămâne aicea, să va
vinți în București și să va apuce
de treaba românească. Să at mai multe

Менета ДВ Сурдотр. 168 (27) I 260.

Тандрмар Адриану. Тонурбулун
 бл. синево и ибелунахо Трансир
 амуралеунае дуну? Суро Ено
 гмуро блузуе на сур. есент. Рудо.
 Сур. нубулун синево - нрмнко.

Сл нрке, радна, сене ко дам
 суре адна белунахо нрмнко. Нрмн-
 ко у дунуо како муро о крпе

скавоко времеу и дунуо нр
 кедрену бл блунаеу. нрмн.

Дел дерману о канрае блуно
 (блунуе куно) Дел муро блуно

блуну мурману блунаеу блуно
 Дел нрке блуно блуно блуно

Пруденту блу о блунаеу блуно блуно
 блуно блуно блуно блуно блуно

блуну блунаеу блуно блуно блуно
 блуно блуно блуно блуно блуно

и муро блуно блуно блуно блуно
 блуно блуно блуно блуно блуно

блуну блунаеу блуно блуно блуно
 блуно блуно блуно блуно блуно

блуну блунаеу блуно блуно блуно
 блуно блуно блуно блуно блуно

васиню и направи вайне наумдасе учешно мандо
брепа, во възграуеин урз Пусурети нуну мурна
мелшо вайне регаемано мена урле 'до рр. бесто
Надумору ваз, нагрениа и ре бопуеблешки. Непу
саше ино Понифазы думенис ас мому садманоу
вине седешки, рмо бс'фид маф муренис
- Инкаои мунераниси адог урле ом м. фид.
То пара гадомур до Реберу. Чапука руде
ин будмаш би Пусурети. Пандо рортанс до Терг-
висте. - Урз Пусурети думбул рудашке табашман
'ра' бо рмо 'итрати' нагрениа бварен саондариа
до мунманс дунд думени. До бс'фид, супорин,
скабон Трну амбуларе 'ра' по Дунаеи.
Сраоид, нагрениа муршо ом Палл думенис
до мунманс рудашке рудашке русакам и Япон
мунманс Арбиде. Иросам, медуу мромни рудашке
вину, моу вайне знаемани. Думану Пасмубево, соп
на муренис до Пусурети до мунманс мун-
манс Рускии вонашки рудашке / а рмо мун
думенис до мунманс будмашки. (с) наваро сада
Рали, Клемонз и саше рудашке муршо. Судуни
а рудашке думенис "Одугина", нагрениа са
мунманс - ре бониманиа са рудашке рудашке. То мун про
мунманс нагрениа мунманс суду и рудашке
ик и Рум. - Аваро думенис вайне мунманс думенис
"Рудашке мунманс" и адуро Vie Liberaie

bruni, că se pot să trimet lor. Noni face spania, eu nu
 pot să se fi trimet jurnalale, cătă l. la de mai ne
 ani, se fi trimet ea. D-ta spus că trebuia se fi
 întâi a corespondință, mai adetta, sunt omi de or. Vasod
 ca diomnita. Bzi bine, ca tacere a mea a fost fura mea din
 parte a mea. Se mi scrii mai ades și se ligar că la fe
 care scriere am se fi, respund. Căd, că și Dyon, are se voi
 mai adesseri. D-ta, Dyon, trebuia tot de mi scit pentru
 fagera mea. Se mal țamesci dim adărgime inimci
 pentru fratere invitare, a care mi ai facut și
 bafier. Dacă pot se am să nești de un adăpust nam
 se arit cătă a tale, Acuma, sun am pare, am se
 mia apu la Bucuresti cu bafier. Ami plage foarte
 mult se cred, că am se med pe Dyon și nicău se fi
 aige, la nyne. Dacă am se ma stabilire aige nu
 mai se cătă trebuia de niști la mine am arici pa
 teu cât a a file. D-ta, e drierer, scri că se ma
 intăron o corespondință pe cu prieteni a mele, că se putera
 se comparam cătă - la și mi mai parale. Ea am
 acuma un prietun foarte bun la Paris. D-ta intreb,
 care cătă țara a canoe eu amca a facă de basmele
 lui Wagner. Nu te am inteles bine. Ati trebuia pen
 teu citit, a pentru țară. Acuma cătă, le rusit, ca
 la cefan, fiind ca patim se comparam nulli de bafier
 ca bafier. Lessele las Wagner in loc de H. f. ...
 are a costă b. f. ... Ami pare că giuma paralicam
 a și stai mai antai de tot trebuia se cumper ori pute
 a la Balbescu a la f. f. se intelegi că basmele
 a las Wagner, remans alai Spilgach, a las f. f. f. f.
 trebui să chier acuma. Dar mi ai intai de tot ar
 trebui se cadral, personal francez și "Vorwärts"
 jurnal german. Nu știu para diomnita ai citit

атеу мѣстѣ дѣла и максѣ вѣстѣ и
 конкурентѣ Келли и Убровѣ. и, и
 въ максѣ сурѣи и въ вѣдѣнѣ
 и въ максѣ дѣла дѣдѣнѣ по максѣ
 максѣ въ сѣбѣ. и по максѣ, и въ максѣ
 максѣ максѣ максѣ въ сѣбѣ дѣла
 максѣ максѣ максѣ максѣ въ максѣ
 на 30 ф. максѣ максѣ максѣ максѣ
 максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ

Купецъ до Такеѣ = 15 ф. 15 ф. максѣ.

Земля максѣ максѣ = 10 ф.

максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ
 и максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ
 максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ
 максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ
 максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ
 максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ
 максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ
 максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ
 максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ
 максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ
 максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ максѣ

Сел арlore се мотреш до коара сеп -
 мидри перлоаи мблери, иго с коарце
 си а гроду дитре се мотреш, коара ас
 мотро дти коасе. Коаи мнри коарпес,
 коара миели керони ддроакоагобур.
 Даси! Дара мала. Локи граци, а
 бае ддрокии угереме. Дараки, а
~~мала мала мотреш мотреш, мала~~
~~мала мала мотреш мотреш, мала~~
 Дотроаи сеураци, коара ддроакоа
 коасе мнри, млада коара ддроакоа
 Мага ала мнри, и мнри граци коара ддроакоа
 коара се баеи мотреш, и еде ддроакоа
 ддроаки, ма коари мотреш, а до мнри
 коара аданиаи бае радни, крипа
 коара *Coltice*.

Десни секиаи ддроакии серделати
 и пубри. Мага коари, коасе мала коари
 коара коасе мнри коара коара коари
 коара коасе мнри коара коара коари
 коара коасе мнри коара коара коари
 коара коасе мнри коара коара коари

174 III. 191

Depina Recado.

Kalli utipute nocceam, mo deusem beccat, be loege
vise uti noadnuauar nelpofes deuse noije adlaw-
poe, icke mako, mo ubi be buapuxi bunderu adly-
poe. Ich eme uneeuo pefracem Cney reany be lacoa
mo ukapeme emy, mo em luam, mo dae emem,
utob, utemim bi boebem ubi yobepuuar maar,
koyge noepuar deusem, mo bypew menepapapubef
emg be kaxapera, moob car lapijot. vorge at
dojedare menepa embe noebemk' emam noebef
delle car mejem. kuffe do koyge bypewen. uedob
lapaem, gote dote mo nyffe. dhaact koan ued
O kyphes u' uoawouer bypew nfu uoawouer
Dae mo boer exipue. Aan yo kofemder yo
ny fau delyte beprofes noebem nimpubuep
byde ju men ny kaxar. Hpony aupe
peby beure bypew
bam
Costica.

~~Depina Recado~~

14
194
75
Sempre amici.

Sunt patru zile de canda am scris la
Bucuresti. Albt-hicu sau facut o
intronire mica unde au publicat
ninte, legerile care
nos si voi. Nea ca sa
ales altu secret
Assesmentu de Romania
vitoare, sa
nos narinte
dare sa ca.

sa aranjate astfel: Jurnalul are
sa fie lunar 500 de ~~exemplare~~
si jumatate din cantitate este adica
250 de ~~exemplare~~ se vor expedia vou
la ~~si~~ ^{ca} josi pentru, dupa cum am vorbit veti
de o jumatate din cheltueli. Veti avea
prin urmare o jumatate din editiunea
la Dispozitiunea voastra si veti parta o jumatate
de cheltueli. Jurnalul are sa aiba 4 coli
si are sa coste 200 franci. Jurnalul

La va tipari la tipografia lui Gheorghe.
 Tipografia a lui scrie teama a prea mica
 jurnale va fi redactata dupa cum
 am vorbit eu cu Russel, adica va fi mai
 mult jurnale de dezvoltarea ideilor teoretice
 de cele jurnale agitatorii. Va scrie si bulavet
 tica pentru antiasa. Data am hotarit
 sa punem s'o a bucatia intreaga de
 "Crisa-rouse" de rasova. Trimeteti ne
 carte ascute, adica les grands pous.
 imediatu fiindu cu noi va veni aji
 esemena ~~sa trimeteti~~ si economie
 politica de ~~trimeteti~~ ~~sa trimeteti~~
 dupa o septemana la vom trimete
 mesajii. Pana la caldura va scrie vou
 puteti sa trimeteti scrisorile mie.
 Proqura va este inca fiind cu se
 tiparesti la tipografia lui scrie teama
 tipografia a flote mica, van trimete
 la jasi 200 de exemplare
 Adio. Salutarile fratesti. Din
 partea tatorora si din partea a
 mea. Stringera de mana fratesso
 Costica Debuta

- 4) Aceasta fuziune nu poate fi realizată decât sub condiții de libertate, egalitate, fraternitate și justiție între oameni.
- 5) Clasele principale în rândul oamenilor rămân primare dar găsesc și răspunsuri în viața economică. Nu va fi realizată egalitatea economică până când vor exista legăși și servituri, parași și muncitori, loca alături de muncitori, stăpâni, patronul alături de slugă, și proprietarul alături de muncitor.
- 6) Numai egalitatea economică va fi adevărată libertate, egalitate și fraternitate; fără ea oamenii economici nu pot avea egali dăruți și adiner egali și nu mai rămân rași egali față de liberi și frați.
- 7) Numai egalitatea economică va aduce egalitatea adevărată politică precum și adeverata libertate politică, care chiar în cele mai progresiste și democratice state devine, cel puțin o chimere.
- 8) Nu mai egalitate economică va nimici clasele sociale și politica actuală.
- 9) Numai egalitate economică va emancipa clasele muncitoare de sub jugul economic, politic, intelectual, moral și religios a claselor dominante.
- 10) Numai egalitate economică va emancipa omul de sub jugul oligarhiei a unui pușc de oameni bogăți.

...toti aceste omni dezbite si grupu subtegi plan partidei in
 tendenti de a mediera sau intarzia mesuril precusului vultur
 de evolutiuni formel sociale tichin sa fie prevote ca vultur
 partei integrante a presentului, ca una din circumstante care
 influentata de darea in mod secundar asupra vulturil
 vulturil: socialile lor si tendentile lor vultur vultur arhat
 si sunt la laudul. Per momentu rezultatu emersent si potat
 a dezvoltatantilor ordini sociale existente.

Supra toti aceste intaligim ca ova a socialile vultur
 a societatei vultur, adica ordinea sociala vultur vultur a
 societatei vultur nu este ova absolut, definitiv, si stabilit
 deo contra vultur de societate vultur, si intellig ova relativ
 la ova epoca depe care e vorba, fiind ca ordinea sociala vultur
 vultur si omnia societatei vultur vor fi depe in diferite
 poci a vulturului, sau altorvultur este de cat e directiuni
 vultur a progresului social, directiuni creatate de
 vultur socialile, sau este de cat in deum cor parvul
 de la revolutia sociala, adica de la epoca sociala

...este a societatei a trecut instrumentilor mari
 la informat. Nu aocred vultur a pretentiuni la stabilirea
 formil vultur si definitive a societatei, socialismul nu
 este de cat e directiune allicata a vulturului social
 sociala. Sim formile societatei allicata pociu vultur
 primitive, acde care si vultur hia endata depe vultur
 sociala si corp vor fi kadate pe principil: fiu vultur
concreta atata est prodicea (Economicism).

va trica pe vulturitate primilum in vulturment de forme
 sociale pentu a ajunga a data la forma ideala, si
 pamontul subtegi sau partala lumii intregi in vultur
 de cat e vultur familil, in care productiunea si distributiunea
 si se bado pe principil: a fiore vultur cat pot
 si consuma atata est vultur. (Communism)
 cu punctul de vedere a principilum practil vultur
 vultur sau este de cat e vultur hieptate si vultur
 de a societatei in de vultur vultur hieptate si vultur
 vultur de vulturitate (vultur principil vultur vultur
 vultur vultur vultur vultur vultur vultur vultur vultur
 vultur vultur vultur vultur vultur vultur vultur vultur vultur

13)

Statutele societății lucrătorilor
 Carolavă și Sarmaravă
 din orașul Iași

Considerând ca slăbirea economică a lucrătorilor la
 Carolavă și Sarmaravă din Iași este și este foarte bruta
 în comparație cu slăbirea lucrătorilor de aceeași
 meserie din străinătate.

Considerând că acești lucrători din Iași sunt siliți de
 de a plăti câte 14 cenți pe zi în loc de 10 cum e în
 străinătate.

Considerând ca pentru adevărată și corectă retribuție
 de cât să fie și în Iași și în străinătate și să se
 întindă pe toți lucrătorii și să se înțeleasă în
 străinătate pentru a fi și în Iași și în străinătate
 de la 10 până la 14 cenți pe zi.

Considerând că atâta muncă și ast. felu de re-
 tribuție fac imposibilă ori ce fel de dezvoltare
 intelectuală și aduce a decadență morală din ce
 în ce mai pronunțată.

Considerând că lucrătorii pot îmbunătăți slăbirea
 lor materială și a rădăci până la un grad care,
 nivelul dezvoltării lor intelectuale numai prin
 abilitate și propinzie tot fonte.

Statutul și Societatea din orașul Iași sau ho-
 tară să se constituie în societate fraternală pe baza
 următoare:

I
 Scopul și mijloacele societății
 Societatea are de scop: îmbunătățirea și lărgirea
 economice, intelectuale și morale a membrilor ei, precum
 și a tuturor lucrătorilor în același meserie.
 În ea se va privi în mod egalitatea economică, ea, con-
 sideră mijloacele următoare ca efective pentru a ajunge la
 acest scop:

1) Dându-se drept ca vor fi permise înlocuirea locului a societății...
Amplasarea salarului pentru lucratori de aceasta specialitate.

b) Măsurarea timpului de lucru.

~~c) Să se ceară să se poată înlocui prin altă muncă pe~~

d) îmbunătățirea stării igienice a atelierelor, cu scop de a asigura sănătatea lucrătorilor.

e) asigurarea mutuală în caz de boală și pensate

14) Alte loc.

f) în privința îmbunătățirii stării intelectuale, și mai ales a lucrătorilor în această meserie, și localitate sau țară de îmbunătățirea poziției economice, care trebuie să fie considerată ca mijlocul principal - sau fi.

g) Acțiunile generale a lucrătorilor cu scopul de schimb mutual al ideilor și descoperirea asupra acestor din urmă domeniul învățământului general.

h) Prelegeri, cehre în comun, impunitatea unor publicații de carte utile.

i) Prezența monarhă asupra membrilor, care cași de prinși a petrua timpul lor liber în cultură, a altor stabilimente care să mai mult contribuie la decăderea intelectuală a monarhă a lucrătorilor.

j) Realizarea principilor de egalitate și justiție între toți lucrătorii și șefii lor, și în special între toți lucrătorii mutuali și șefii lor.

Dispozițiile și Datoriile membrilor

Primirea membrilor noi

a) Primirea membrilor noi se face în adunarea generală sau consuntarea majorității simple.

b) Nu poate fi membru al societății o persoană compromisă moralmente, sau care au fost o dată expulși la moarte și pedepsită pentru crime de dispreț comun.

c) Candidatul trebuie să recunoască solemn statutul societății obligându-se cu jurământ de onoare să se conformeze cu toate prerogativele lor, și să se conformeze cu toate regulile care vor fi impuse ca lege. Fie care candidatul nu a fost primit în societate, va obține un vot în plus al statutelor și în ziua primirii sale înainte de toate societății și se va obliga să se conformeze cu toate prerogativele și datoriile societății și să se conformeze cu toate regulile și datoriile societății.

d) Dacă o persoană este membru va plăti în mână societății suma de... și nu în dăruire...
...pentru...
...și...

... în caz de repetiție se va exclude din societate.

Art. 9) Comitetul general fixează pentru fie care membru un salariu pentru caz el are drept de a se doz
 la ve un maistru.

1) Membru are drept de a se doz pe un an în caz de conflict cu acel din urma un conflict int
 mîle de a se decide la ve o greva în caz de rezultate de care
 a se decide ca trebuie excluse de comitetul general al societ
ății societ ății comitetul general și de comitet

2) Fie care membru și este la comitetul general de comitet
 societ ății prin conduta sa personal ă se va excluse de la treaba
 de la treaba si viata de social ă si se va conduce cu o
 ment f ă cu un membru si ap ar de se excluse de la treaba
 de la treaba si viata de social ă si se va conduce cu o
 ment f ă cu un membru si ap ar de se excluse de la treaba
 de la treaba si viata de social ă si se va conduce cu o
 ment f ă cu un membru si ap ar de se excluse de la treaba

3) Membru are oblig ă de se respect de to
 t ur ile ordin ă si extraordin ă de la societ ă si in caz
 de conflict int er ne de comitetul general de comitet

4) Hot ă ri le int er ne de la societ ă si in caz
 de conflict int er ne de la societ ă si in caz
 de conflict int er ne de la societ ă si in caz
 de conflict int er ne de la societ ă si in caz

Art. 10) Comitetul general are drept de a se excluse de la treaba
 de la treaba si viata de social ă si se va conduce cu o
 ment f ă cu un membru si ap ar de se excluse de la treaba
 de la treaba si viata de social ă si se va conduce cu o
 ment f ă cu un membru si ap ar de se excluse de la treaba
 de la treaba si viata de social ă si se va conduce cu o
 ment f ă cu un membru si ap ar de se excluse de la treaba
 de la treaba si viata de social ă si se va conduce cu o
 ment f ă cu un membru si ap ar de se excluse de la treaba

Art. 11) Comitetul general are drept de a se excluse de la treaba
 de la treaba si viata de social ă si se va conduce cu o
 ment f ă cu un membru si ap ar de se excluse de la treaba
 de la treaba si viata de social ă si se va conduce cu o
 ment f ă cu un membru si ap ar de se excluse de la treaba
 de la treaba si viata de social ă si se va conduce cu o
 ment f ă cu un membru si ap ar de se excluse de la treaba
 de la treaba si viata de social ă si se va conduce cu o
 ment f ă cu un membru si ap ar de se excluse de la treaba

Art. 12) Comitetul general are drept de a se excluse de la treaba
 de la treaba si viata de social ă si se va conduce cu o
 ment f ă cu un membru si ap ar de se excluse de la treaba
 de la treaba si viata de social ă si se va conduce cu o
 ment f ă cu un membru si ap ar de se excluse de la treaba
 de la treaba si viata de social ă si se va conduce cu o
 ment f ă cu un membru si ap ar de se excluse de la treaba
 de la treaba si viata de social ă si se va conduce cu o
 ment f ă cu un membru si ap ar de se excluse de la treaba

Jurătorilor. Cui tunc den euget. Jaz. 220

Jurător!

Avem nevoie să vă amintim, că de generații
câ și căl de nevoiași vitală noastră.

Fi care știu această foarte timp, că a suferit. F
a suferit destul, suferi și acuma și căți n'au pierdut și
nădejdea de a mai ajunge vre o dată în o stare mai bună!

Pentru ce oare este starea noastră așa de rea? Că
din pricină că fi care din noi nu se gâmbă de căl la d
că fi care luptă cu răul, cu împotrivărite căi gale și
numai pentru sine însuși.

Însă răul cu care trebuie să ne luptăm nu e între noi
cari pot fi învinși de luptătorii descurajați.

Întem stăți unul câte unul și nu putem întorcelui
starea noastră; uniți însă vom fi tari, căci „Unirea face putere”.

Să ne deșteptăm dar și urmând exemplul tuturor lucră
rilor din lume, să formăm o societate fraternală a cireliților
din orașul Jaz, care va avea de scop luminarea noastră și
înălțarea nivelului vieții, ieșirea din săracie fără de nici o m
în care ne aflăm. Destul am răbdat, destul am fost lăudați
ca vite muncitoare a venit timpul să ne facem și noi cum ei.

Juli pentru ce ce chintăm la o întrunire în ziua de 19. în
nuar (Duminică) la 7 oare seară în restaurantul
strada Școlii de Arte lângă Muzeu spre a cere la
statutelor tovarășilor compus de către Comitetul ales la în
nerva generală a Cărtărilor a avut loc în ziua de 5. Jaz
putem a face în acest proiect schimbările pe care le veți
casare și a la trimite. Geminuț și Ministrul de Interne și
Comitetul.

81-1

23 = 1.19.

Nr. 1.

1. Un maestru e dator cand cere o calfa pentru lu-
cru, trebuie sa se inoierasca cu ea pentru ca
pretul peluma sau pe locu de ^{deplasament} ce rang trebuie
sa i se dea, sau rangul de ajutor sau ca
meșteșor de zib sau meșteșor de ne-
gon, sau ca Jugla.

2. Maistrul e dator de a în stingta pe calfa
mai înainte de a i da drumul din lucrare
cu 8 zile mai înainte. Tot asemenea și
lucratorul e dator de a în stingta când
preșoate pe maistrul cu 8 zile mai înainte.
Când maistrul da drumul lucratorului
fara cu aceasta sa fie în stingta, el
va fi dator de a i plati lafa lui pentru
8 zile. Tot asemenea și lucratorul daca
preșoate pe maistrul fara a l în
stingta e dator a i lucra 8 zile fara
lafa, atat lucratorul cât și mai-
strul vor fi itoc puniti dupa cum se
va judeca.

3. Maistrul e dator de a plati regulat
lucratorului la sfarsitul septem-
manii. Tot asa și lucratorul e
dator de a lucra treaba si cu cinste
maistrului sau. Daca nu implinesc

te regulile aceluia paragraf, atat
 patro nul cat si lucrator pas se
 amendati de societate. Un lucrator
 daca vrea sa fie liber si di san
 doue, daca nu e bolnav sau daca
 nu l'iea la dote, e dator de a pune
 in locul lui un alt lucrator pentru
 ca sa nu nemultumiasca pe majstria.
 Un Spinnmeister e dator pentru odina lucrator
 toant dupa marea de a si procura
 un pat, un scote, un perna, si un
~~caz~~ ~~caz~~ nu se culca calfa sau
 un cui in Tabula unde se pre-
 para panca cu puii de la plina
 de gles si in haine de lucru.
 Un Lafiger care atelier e dator pa-
 tronul sa arata un ajutor care
 sa coaga odata panca si odata chifle.
 Un Weissmischer (mestecator)
 e dator de a mesteca (misi) o data
 chiflele (Bulek) si de a ajuta sa
 o data si la facerea panet.

Schwarz & mischer (ameste calorai de
negru) e dator de a amesteca (misch)
o data panca si de ajuta la facerea
chiflelor (Bulek). Indel e dator
de a judorvac panca si chiflele.
§) Un lucratonif cere va fi
in doze locuri va fi amenda
pentru ca in local sau trebui sa
castige altul panca.
§) Nici un mar stou nu va putea
prigni un ucenic pe bani, ^{ci} numai
pentru un termen fix de lucru
pentru ca ucenicul sa nu devie
sau vagabond, dar numai un om
cinstit, si pentru ca parintii sa
aiba unde da copii lor ca sa in-
vete ceva si
§) Lucratonif trebui sa suprav-
gheze aceasta in fie care atelier.
§) Nici un lucratonif n'are dreptul de a
lucra la un patron care nu i
da un salariu si care nu suple-
tecto darile terii. Fie stie in pie-

11) Un lucratore nu trebuie sa fie la
lucru tot precum si in adunari de
societate.

12) Lucratorul trebuie sa stime pe
marcatore precum si in acest pe
lucratore. ~~Pe vremea~~ un lucratore
june catre un lucratore mai in
vasta.

13) Nici un lucratore sa are dreptul
de a lucra mai mult de cat
de la 6 ore dimineata pana la 8
ore seara. Lucratorii cum sa tre
buie sa se prind se in atelier
ca sa asiba noptea libera ca
cei alti oameni.

14) Nici un lucratore nu poate ca
sa angajeze a lucra in timpul
sarbatorilor cum sa precum 2 zile
la Crăciun, 9 zile la anul nou, 6
zile Bobolăca, 2 zile la Pasti.
Les fêtes sont donc de 16. Cei cari
nu vor implini aceste articole
vor fi tot felul.

247

111. 107.

Дорогой Дядя,

Мне как глыбе; комплименты
 как жемчуга не забавляю на фазонин,
 пылушкин эффе, Бухаро орен двачаур
 ка надрумулы, но аборации оное дна
 урочу лав, кт. уофно наилопе непо-
свант мур ода дхыменте, 7. 8. Гаря
хроне деорониемур дур аборации
оное дна. Керенумуфе пылушкин эффе
орен фазонанте и на дна дхыменте фаз-
 нота уроченин.

Безея д-репенант лав "И. Капитале" —
 наурум-м-лб? Балажа еоджарат нон.
 Дя на днаур "Бесералия".

Давид З. Шлоба

P.S. Нууфе но ренге! На омон беднос на-
 му Андрейо но оро днаур.

si 4 ans, knihy sem tak- kalyd ho r... no...
 naprasnost' yovst' nrona...
 cosnab... rovia...
 khor... p... d...
 P... v...
 na... k...
 y... p...
 v...
 s...
 v...
 v...
 v...
 v...
 v...
 v...
 v...
 v...
 v...
 v...
 v...
 v...
 v...
 v...
 v...
 v...

307

I 122.

Генерал
27/5. Сеп.

Авдолье Годофольеве!

Очеловакът Кантара, а Агрия. Биле отобле
не о фударе гур, мери, тие а ка-
миниментно мери. а деус о блан
не ноним и стимит компает
о нониме са лон. ае гавелте
манарите гавелте.

Агрия, а, нониме, биле
и ае неиме гавелте, тие мери
мери, тие. ае касамите Кан-
тара тие не мери ае гавелте,
гавелте а ели мери: самато
гавелте - а мери гавелте, а мери - гавелте
и мери, манарите. Гавелте
манарите ае Кантара ае мери-
гавелте мери: мери гавелте
мери гавелте, тие мери ае гавелте
мери гавелте мери. ае гавелте мери -
мери гавелте мери мери.
Кантара мери. ае гавелте мери
мери гавелте мери мери мери.
ае мери - мери мери и мери,
ае мери мери мери.

316

R. 13.10

И оренъ паче возмощенуи нагуемъ
 ант. баше хамъ ками, судыел ебл
 герин, миченмента реуебл паг
 сточен, камъ Бань, догъ со. миченъ,
 ебл. сточен, миченуи судинъ еад-
 цуамъ адресъ: Рухеса - Гиченъ
 гу. еаденборолъи гуамъ. № 90
 на ругу Аорамоулу

Тоа

Возмощенуи, гаустанавъ, Оремоулу
 е. камъ е. 250 руб. до еугъ ност
 ан каменъ и уроченмента до бланъ
 ан миченмента еаденъ, а ност
 еугъ не еаденмента, ност еугъ еамъ,
 какъ мичен еаденъ, какъ еамъ
 еаденмента еугъ еамъ еаденуи еамъ
 камъ еаденъ е. е. еаденмента. еамъ
 еаденмента еаденъ, еамъ еаденмента еамъ
 еамъ. миченъ не миченмента еамъ
 еамъ еаденмента еамъ. Е. еамъ еамъ
 е. еамъ еаденмента, еамъ еамъ е
 е. еамъ еамъ е. е. еамъ еамъ еамъ
 еамъ еаденмента еамъ еаденмента.
 еамъ еамъ еамъ. е. еамъ еамъ еамъ
 еамъ еамъ еамъ еаденмента, еамъ
 еамъ еамъ еамъ еаденмента.

347 111 7f.

1

Opiniile prezente, cuprinde o parte din lucrarea lui Marx intitulată "Das Kapital und Arbeit. Marx - Politika
des Sozialismus" prof. Schaffle, din revista "Revue", în care este
prezentată o parte din "Das Kapital". Marx este prezentat în mod
realist, ca fiind un om care a avut o mare influență asupra
societății noastre. El este prezentat ca fiind un om care a
scris "Das Kapital" în trei volume, care au avut un impact
urmasor asupra societății noastre. Marx este prezentat ca fiind un
om care a avut o mare influență asupra societății noastre.
El este prezentat ca fiind un om care a avut o mare influență
asupra societății noastre. Marx este prezentat ca fiind un om
care a avut o mare influență asupra societății noastre.

Marx este prezentat ca fiind un om care a avut o mare influență
asupra societății noastre. El este prezentat ca fiind un om care
a avut o mare influență asupra societății noastre. Marx este
prezentat ca fiind un om care a avut o mare influență asupra
societății noastre. El este prezentat ca fiind un om care a
avut o mare influență asupra societății noastre.

Marx este prezentat ca fiind un om care a avut o mare influență
asupra societății noastre. El este prezentat ca fiind un om care
a avut o mare influență asupra societății noastre. Marx este
prezentat ca fiind un om care a avut o mare influență asupra
societății noastre. El este prezentat ca fiind un om care a
avut o mare influență asupra societății noastre.

в снм неосъднимо не медленно
 немысливъ съсвето и праведно ма
 какъ а дауцесъ афлоръ, ма
 мислѣваемосе мислѣна, в. в. о
 мо роуеъ мнѣ саа дуауа рѣ
 носебидеуа, краине дие
 мислѣна и преселѣно въ прѣдѣ
 ъста рѣд. м. о. р. о. в. р. е. м. а. в. т. и.
 мислѣно днѣ мислѣна а фл. о. в. о.
 градносрѣ осто рѣдѣ мислѣ
 саа дуауа рѣдѣ.

Онеу, онеу съдѣр гравѣ, смислѣ
 не мислѣна: Россеносъ гравѣ
 носрѣ мислѣна Іана ~~ма~~ мислѣ
 ма о дѣрѣна, маад-маадъ дѣрѣ
 дѣрѣна о в. о. маадѣна в. в. о. в.
 маадъ рѣдѣна а фл. о. м. и. н. о. в. о.
 мислѣна мислѣна маадѣна рѣ
 в. в. о. дѣрѣна маадѣна маадѣна
 маадъ маадѣна маадѣна маадѣна
 маадѣна маадѣна маадѣна маадѣна
 маадѣна маадѣна маадѣна маадѣна
 маадѣна маадѣна маадѣна маадѣна
 маадѣна маадѣна маадѣна маадѣна
 маадѣна маадѣна маадѣна маадѣна
 маадѣна маадѣна маадѣна маадѣна
 маадѣна маадѣна маадѣна маадѣна

mentis coepedoprofess. ...
 recitit modo dffrona. Madam
 que, dffrona, mentis oratoprof
 tubal faciente ne sadafscada
 Eum cum ne ueduo, rino aguem
 ero - a padu meum, in padu dard.
 No dffrona, rono dffrona dffrona
 padofon, ueduo - er mmm dffron
 idu curdofon, oratoprof, dffron
 dffron, uo dffrona me dffrona
 uprofo rono, uo rono rono
 rono. Rono me dffron, dffron
 dffrona dffrona dffrona dffrona
 U rono dffrona dffrona - rono
 dffrona dffrona rono dffrona
 No dffrona rono rono, dffron
 rono dffrona.

Uly, dffrona dffrona
 rono dffrona

P. J. dffrona rono rono rono

[The image shows a page of handwritten text in a cursive script, likely Romanian. The text is extremely faint and difficult to decipher. It appears to be a list or a series of entries, possibly related to a historical document or a collection of names. The handwriting is dense and fills most of the page.]

12. XII. 1880. ^{Хоб.} Дорогой и добрый! № 67.
 Я получил на днях от вас письмо от
 Фришмана, в котором узнал, что
 вы по-прежнему пойдете обвенчаться
 с женой Жаимса. Вы очевидно совершили
 великое предприятие и, сообразно,
 все дни еще этого отбывайте.
 В виду несомненности вашей
 невзлюбленности ко всем нам, я
 не стану предвещать вам
 исполнения вашей просьбы, и
 если в следующем году вы
 поблизитесь к жене Жаимса судей
 снова вам с первого же похода
 до дома-го в том, что я живу
 впрочем, как и прежде, а вы
 опять Жаимса судей погубите.
 Теперь теперь со всем. Про
 убеждение Сергеева по поводу
 Фришмана — много слышал
 касаясь в изложении и при
 том много неопределенности
 в речи его, что "судейский"
 и народный. Силам сравнительно
 основанной оценке, нашей, так
 как кажется он свое Жаимса
 Сомневался, что это отбыв
 что не будет же и при том
 выдвигая и изобретая случаи

выразился / кем-то, и если бы не
 отразился с таким же успехом и на
 семье — а потому маленькая
 Фантасмастическая Фантасмастическая
 нить шло дало и он его фантасмастическая
 Зорди, галоп об фантасмастическая
 работая он вварил, что
 фантасмастическая управлене жаростойкая или
 выразилось тем, что "какая
 мери могут видеть, между фантасмастическая
 как работе во имя не по им
 стило дало фантасмастическая вране свой
 фантасмастическая фантасмастическая все время
 фантасмастическая на сирое и фантасмастическая
 с фантасмастическая фантасмастическая, что фантасмастическая
 фантасмастическая и фантасмастическая фантасмастическая
 фантасмастическая фантасмастическая фантасмастическая
 фантасмастическая фантасмастическая фантасмастическая
 фантасмастическая фантасмастическая фантасмастическая
 фантасмастическая фантасмастическая фантасмастическая
 фантасмастическая фантасмастическая фантасмастическая
 фантасмастическая фантасмастическая фантасмастическая
 фантасмастическая фантасмастическая фантасмастическая

Это у вас программа? Это
 программа у России? А вы
 недавно говорили о работе
 группы Народной Воли. Мне
 кажется, что на первом ее
 заседании было сказано о
 встрече с вами. Я хотел бы
 не сказать на тему "встречи"
 на тему. Не совсем так
 в программе работы группы в
 будущем году. Это
 будет программа. А теперь
 этой работе группы будет
 еще как и сейчас. Мы
 в соответствии с новыми
 требованиями этого времени
 знаем, если бы вы теперь
 изменили свою программу,
 то мы бы с вами могли бы
 что-то сделать с вами. Мы
 хотим, мы могли бы
 группы на первом заседании
 группы; было сказано о
 своей работе. Это дело
 не является тем, что
 мы бы с вами.

сестры и зятя, а также и зятю
 по имени Косин ^{из семьи Сау}
 Кв. Худомисина. Акимина
 имя помянутое - сестр. по тѣм
 кудыа доказано в нам сема
 сего из России. Помянутое же
 объявлено о сего выданно и оном
 им оно переправлено в Россию?
 Помянутого не немедленно отворено
 пишу вам пишу. Пова ивану
 вам. Вам Косининъ.

12 Decembre 1780

Paris

adresse: Rue Linne, Hotel Linne
 M. Plekhanov, a iyrine (tina)
 Dourobinina) ^{pres du Parc Mont-Souris} Avenue de Reille
 #12. (конечно иже в Париж)
 Над. (la Pollack) qui a l'adresse
 Теремову. В сему означено и тѣм
 какому о сему иже иже, иже иже

Варуцям Дзе адбавіліся са спры
и дзума калясавыя, та да нам
гумо не станае. Кралда на, урван
у иды, тае прарымі? дае прамалі?
Уадзе, скара, тае а мако гурпа;
Кода і гуае а Сэртама да станае
і муро не гуае тае муро муро
мае, маюда, тае тае ае мае,
маюда мае гуае, і гуае не мае.
маюда. Не Дзе муро ае маюда
маюда гуае, маюда ае маюда, а ма
маюда, тае тае маюда маюда а маюда
маюда маюда маюда. Маюда маюда
маюда маюда, а тае маюда маюда
маюда маюда а маюда. Маюда маюда
маюда маюда. (За Маюда маюда маюда
маюда маюда)

Маюда, ае маюда маюда, маюда
маюда, ае маюда маюда маюда
маюда а маюда маюда а маюда маюда
маюда маюда а маюда маюда а маюда маюда
маюда маюда а маюда маюда а маюда маюда

*Dat la cules 31.03.1954. Bun de tipar 1.08.1954. Tiraaj 3500 ex.
Hirtie velină satinată 65 g.m². Format 16/70×100. Coli editoriale 62,5.
Coli de tipar 62³/₄. Prețul unui exemplar 28 Lei. Comanda 398.
A 01974.*

*Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 9(R).
Pentru bibliotecile mari indicele de clasificare 9 (498) (001—12).*

Tiparul executat la Intreprinderea Poligrafică nr. 4
Calea Șerban Vodă 133—135, București — R. P. R.

ÎN COLECȚIA „DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA ROMÂNIEI”

AU APĂRUT:

ISTORIA MODERNĂ A R. P. R.

- Războiul pentru Independență 1877, vol. I partea I.
Războiul pentru Independență 1877, vol. I partea II.
Războiul pentru Independență 1877, vol. II (1.I.1877—9.V.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. III (9.V.1877—14.VI.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. IV (15.VI.1877—15.VII.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. V (16.VII.1877—31.VIII.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. VI (1.IX.1877—15.X.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. VII (16.X.1877—30.XI.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. VIII (1.XII,1877—15.I.1878)

ISTORIA MEDIE A R. P. R.

A. MOLDOVA

- Veacul XIV, XV vol. I (1384—1475)
Veacul XV, vol. II (1476—1500)
Veacul XVI vol. I (1501—1550)
vol. II (1551—1570)
vol. III (1571—1590)
vol. IV (1591—1600)
Veacul XVII vol. I (1601—1605)
vol. II (1606—1610)
vol. III (1611—1615)

B. ȚARA ROMÎNEASCĂ

- Veacul XIII, XIV și XV (1247—1500)
Veacul XVI vol. I (1501—1525)
vol. II (1526—1550)
vol. III (1551—1570)
vol. IV (1571—1580)
vol. V (1581—1590)
vol. VI (1591—1600)
Veacul XVII vol. I (1601—1610)
vol. II (1611—1615)
vol. III (1616—1620)
vol. IV (1621—1625)

C. TRANSILVANIA

- Veacul XI, XII, XIII vol. I (1075—1250)
Veacul XIII vol. II (1251—1300)
Veacul XIV vol. I (1301—1320)
Veacul XIV vol. II (1321—1330)
Veacul XIV vol. III (1331—1340)

Prețuri: Lei 28